

Dicționar medical

**L. MĂNUILĂ
A. MĂNUILĂ
M. NICOLIN**

**ediția a 7-a completată cu o listă de abrevieri uzuale
și de constante biologice cu participarea D. Duizabo**

**EDITURA CERES
București, 1998**

Sub egida Academiei de Științe Medicale

Coordonare și traducere: *Constantin Bocârnea*
Gabriel Ionescu
Mihai Zamfirescu

Coperta: ROMCARTEXIM

© Dictionnaire médical, Abrégés, Edition VII,
Masson, Paris, 1996

ISBN: 973-40-0401-8

PREFAȚĂ la ediția în limba română

Pe măsura amplificării Galaxiei Gutenberg și accesibilității la diverse forme de cultură superioară, dicționarele au devenit absolut necesare în toate domeniile vieții civilizate.

Astfel, în formarea și cunoașterea profesională, un rol de prim ordin revine dicționarelor de specialitate, care oferă terminologia folosită în formularea corectă, precum și definițiile de referință din vocabularul fiecărei științe.

În țara noastră, în ce privește medicina, nevoia existenței unui dicționar în limba română se făcea simțită în mod acut. Aceasta o vedem acum împlinită prin apariția volumului prezent, al cărui copyright aparține Academiei de Științe Medicale, fiind traducerea din limba franceză a unei ediții (1996), din seria "abrévés" de uz curent (25000 cuvinte), a renumitului "Dicționar francez de Medicină și Biologie" (150000 cuvinte), apărut între anii 1970-1975 în Editura Masson, autori Alexandru Mănuilă, Ludmila Mănuilă și J. C. Sournia.

Dorim să menționăm că autorul principal, dr. Alexandru Mănuilă (născut în 1921), a studiat medicina la Facultățile din București și Geneva, unde și-a trecut și doctoratul. A lucrat apoi la Institutul de Antropologie din Geneva, obținând al doilea doctorat, în antropologie, prin cercetări în domeniul geneticii populațiilor. Ulterior, și-a îndreptat atenția către lexicografia medicală și posibilitățile optime de colectare, redactare și asigurare a transmierei și circulației informațiilor din sănătatea publică și științele bio-medicale. Totodată, este printre cei "20 de membri fondatori" ai nucleului de specialiști care, la Geneva, va deveni Organizația Mondială a Sănătății,

căreia, după 1947, îi va dedica practic întreaga sa activitate, în calitate de Director al Programului de Informație sanitară și bio-medicală.

În ce privește Dicționarul nostru, credem că nu are rost să mai revenim asupra datelor arătate în prefețele redatăe alăturat. Am dori să adăugăm, ca trăsături care ne-au atras în mod particular, eleganța stilului în exprimare și expresivitatea termenilor conținuți, precum și faptul - de mare utilitate - că, în majoritatea cazurilor, se prezintă și echivalentul lor în franceză și engleză. Este de remarcat, de asemenea, menționarea unor date de referință asupra celor care și-au încetățenit numele în medicină prin concepțiile și descoperirile lor, lucru care constituie o trăsătură etică semnificativă, întrucât istoria unei științe face parte integrantă din domeniul său.

Pentru cele arătate mai sus, aducem mulțumirile noastre, pe deplin cuvenite, autorilor Dicționarului medical, ca și Editurii Masson - Paris, care au prilejuit Academiei de Științe Medicale patronajul ediției de față.

Astfel, ținând seama de valoarea științifică remarcabilă a Dicționarului medical de față, considerăm că suntem îndreptățiți să-l recomandăm, cu toată convingerea, ca material de referință și folosire curentă, celor interesați în formulări corecte și actuale în medicina contemporană.

Academician ȘTEFAN MARIUS MILCU

Președinte al Academiei de Științe Medicale
Președinte al Comitetului pentru Istoria și
Filozofia Științelor din Academia Română

CUVÂNT ÎNAINTE la a 7-a ediție

O dată cu publicarea celei de a șaptea ediții, Dicționarul medical își continuă cariera sa.

Străduindu-se să urmeze ritmul vertiginos al evoluției limbajului medical, autorii s-au găsit în fața unei situații deosebite. Trebuia nu numai să refacă Dicționarul, introducând modificările necesare impuse de progresul medicinei, dar și să adauge numeroși termeni, fără să se sacrifice maniabilitatea volumului, situație care a contribuit mult la succesul edițiilor precedente.

S-au introdus în această a șaptea ediție noi termeni, precum: bioetică, sindrom POEMS, sindrom HELLP, terapie genică, prion, medicometrie, medicină predictivă, hepatită C, hepatită D, hepatită E, PET (tomografia cu emisie de pozitroni), ELISA (testul sau reacția), Helicobacter pylori, gamapatie monoclonală. În total, nu mai puțin de 2656 termeni au îmbogățit Dicționarul, o dată cu revizia și modernizarea edițiilor a șasea și a șaptea.

În prefața primei ediții, în 1977, Dr. T.A. Lambo, director general adjunct al Organizației Mondiale a Sănătății, preciza că Dicționarul medical reproduce prescurtat Dicționarul francez de medicină și biologie care, cu cei 150000 termeni definiți datorită colaborării cu 350 eminente specialiști din țările francofone, era "dicționarul medical cel mai complet care a fost publicat până în zilele noastre".

Este important să subliniem nu numai natura diferită a celor două opere, dar mai ales vocația lor, ce poate fi considerată diametral opusă. Marele dicționar, cu cele 4000 pagini ale sale, s-a străduit să devină însoțitorul cititorului avansat. El constituie un veritabil sistem informațional

accesibil, scutind deseori specialistul care caută un termen dintr-o altă disciplină decât a sa, de sarcina, uneori lungă și penibilă, de a face apel la bibliotecă.

Scopul Dicționarului medical este cu totul altul, însă în anumite privințe este la fel de ambițios. El aspiră să devină însoțitorul fidel, prietenul, ghidul celor ce trebuie să se familiarizeze cu limbajul medical. Autorii se gândesc în primul rând la: studenți, farmaciști, medici, asistente și alt personal auxiliar, personalul din instituțiile de sănătate publică și asigurări sociale și la ziarisții preocupați de subiecte medicale.

Informația pe care o poate furniza acest dicționar este cu totul alta decât cea adresată medicilor cu experiență.

Schematizând, se poate spune că ei nu sunt decât rareori confrunțați cu cei 150000 termeni care, prin numărul mare, fac comunicarea dificilă și câteodată confuză. În schimb, ei se găsesc în situația de a stăpâni un vocabular de aproximativ 25000 termeni care alcătuiesc limbajul medical curent (adică un număr de cuvinte suficient pentru a vorbi șase limbi străine).

Acest dicționar nu seamănă cu nici o altă lucrare de acest gen, pentru că este singurul dintre dicționarele medicale care cuprinde indicații lingvistice redată prin exemplificări în ghidul pentru buna folosire a limbajului medical (pag. IX).

Grație acestor indicații utile, practice, ușor de găsit, Dicționarul medical permite atât însușirea semnificației termenilor medicali, cât și folosirea corectă a limbajului medical.

Vocația și limitele Dicționarului medical fiind astfel precizate, autorii speră că au făcut ce trebuia pentru a ajuta cititorii în munca lor cotidiană, înțelegându-le interesul și răspunzând așteptărilor profesionale care îi animă.

Alexandru MĂNUILĂ

PREFAȚĂ la ediția întâi

Îngrijirea bolnavilor este în prezent o muncă de echipă: medici generaliști sau specialiști, asistente medicale, agenți paramedicali, asistenți de laborator, lucrători sociali, secretare medicale, administratori. Este necesar ca membrii echipei să se înțeleagă între ei: niciodată această comunicare nu a fost mai dificilă, pentru că termenii tehnici se înmulțesc, se complică și sunt din ce în ce mai ezoterici. O astfel de evoluție este fără îndoială inevitabilă, dar ea nu este deloc de necontrolat.

Dicționarul medical vine la timp; el nu seamănă cu nici o altă lucrare de acest gen. Prezentarea prescurtată ("abrége") a Dicționarului francez de medicină și biologie a fost concepută ca să răspundă nevoilor personalului medical și paramedical. Se va contribui mai ales la facilitarea comunicării dintre toți membrii echipei de sănătate, indiferent de diversitatea formației lor. Dicționarul este clar și precis, simplu, fără să sacrifice informarea tehnică, fără să fie insuficient. În plus, el are meritul că explică modul cum se formează și se transformă termenii medicali, punând astfel cititorul în măsură să le sesizeze mai bine semnificația.

Dicționarul francez de medicină și biologie (edițiile Masson, Paris, 1970-1975) se compune din patru volume de format mare, cu 3600 pagini cuprinzând 150000 termeni definiți cu concursul a 350 eminente specialiști din țări francofone. Este dicționarul medical cel mai complet care a fost publicat până acum; considerațiile intelectuale, tehnice și științifice, care au stat la baza elaborării lui fac din el un instrument de lucru necesar pentru clinicieni ca și pentru specialiști din toate ramurile medicinei și științelor medicale. A primit marele

premiu al oraşului Paris decernat de Academia naţională de medicină., Profesorul André Lwoff, premiul Nobel pentru medicină şi fiziologie în 1965, a spus că "pentru limbajul medical constituie ceea ce este Marele Robert pentru limbajul general". O ediţie în limba japoneză a apărut în 1983 (şase volume) şi o adaptare americană în 1986 (trei volume).

În ce priveşte Dicţionarul medical, el oferă membrilor profesiunilor medicale, sub o formă concisă şi structurată, date care îi interesează în mod special. Progresul medicinei, extinderea serviciilor spitaliceşti şi a instituţiilor paramedicale, obligă un număr crescând de persoane de profesii foarte diferite să recurgă la vocabularul medical. Altădată acest limbaj, destul de ermetic, era rezervat numai medicilor; în prezent este necesar ca el să fie accesibil celor din cabinetele medicale, spitale, instituţii paramedicale şi chiar din asigurări şi administraţie.

Aş vrea să insist încă o dată asupra grijii pentru simplitate şi actualizare, ce a inspirat lucrarea pe care am plăcerea să o prezint. Dicţionarul medical reflectă într-adevăr terminologia actuală folosită zilnic în redactarea rapoartelor şi textelor medicale cele mai diverse. El vine să umple un gol manifest, până acum nimeni nu s-a implicat într-o astfel de lucrare.

Dr. T.A. LAMBO

Director general adjunct
al Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii

DICŢIONAR MEDICAL

Ghid pentru buna folosire a limbajului medical

Ca regulă generală se aşteaptă de la un dicţionar să răspundă la întrebarea: "ce vrea să însemne acest cuvânt?" *Dicţionarul medical* merge mai departe: el nu este numai interpretul terminologiei medicale ci şi un ghid pentru mânăuirea limbajului medical şi un dicţionar lingvistic francez al medicinei.

Pentru ca cititorul să poată controla rigoarea limbajului său medical, *Dicţionarul medical* îi oferă:

- definiţii simple, clare şi uşor de înţeles, evitându-se pe cât posibil jargonul medical şi tehnicitatea superfluă;

- termenul sau termenii echivalenţi din limba engleză pentru cititorii care trebuie să recurgă la surse anglosaxone. Atunci când folosirea în engleză şi americană nu este identică, cele două variante sunt redată clar;

poţiune (engl. *draught*, amer. *draft*) • Medicament lichid dulce pentru administrarea orală cu linguriţa.

radiografist (engl. *radiographer*, amer. *radiologic technologist*) • Tehnician care nu este medic specializat în aplicaţiile practice ale razelor X în radiodiagnostic. Lingv. în Franţa termenul folosit în mod curent este de *manipulateur (en radiologie)*.

- sinonimele cele mai folosite;

- antonimele (termeni cu sens opus cuvântului definit);

anabolism • Asimilarea substanţelor nutritive şi transformarea lor în ţesuturi vii; este prima fază a metabolismului. Ant. *catabolism*.

infra- • Prefix de origine greacă cu semnificaţia de dedesubt, indicând o poziţie inferioară. Ant. *supra-*.

- simbolurile şi abreviaţiile uzuale;

- numeroase trimiteri care permit cititorului să treacă de la o familie de cuvinte la alta, astfel ca să-şi poată duce mai departe cercetările;

bazin • (Definiţie) V. *pelvian*.

gură • (Definiţie) V. *bucal, oral, stom.*

maladie • (Definiţie) V. *noso-, pat.*

menstruaţie • (Definiţie) V. *catamenial, menarha, meno.*

preclampsie • (Definiţie) V. *eclampsie, disgravidie, sindromul HELLP.*

- pentru numeroase adjective se dau la sfârşitul definiţiei exemple, făcându-le mai explicite

marcat (engl. *marked*) • Care este făcut identificabil prin fixare de un corp radioactiv. Ex. eritrocit marcat.

mediat • Care se face indirect, prin intermediar. Ex. auscultatie mediată, cu stetoscopul. Ant. *imediat*.

oficinal • 1) Care este folosit în oficiul farmaciei (pentru prepararea diferitelor produse). Ex. plante oficinale, alcool oficial, 2) Se spune despre un medicament al cărui mod de preparare este indicat în Codex și care, în general, este preparat dinainte de farmacist (prin opoziție cu *prepararea magistrală*, făcută după rețetă).

paroxistic (engl. *paroxysmal*) • Care prezintă paroxisme, care se manifestă prin paroxisme. Ex. tahicardie paroxistică.

- pentru rubricile cu nume propriu (patronim) se dau date biografice succinte referitoare la numele citat:

Salk (vaccinul) • Tip de vaccin antipoliomielitic (V. acest termen). (*Salk* Jonas Edward, virolog american din Pittsburg 1914-1995).

- în sfârșit, se dau numeroase note lingvistice (Lingv.) care completează unele definiții și oferă date interesante, adesea inedite, despre originea termenilor, folosirea corectă sau abuzivă, deciziile de terminologie ale instanțelor naționale și internaționale competente (academii de medicină sau de știință, comisii ministeriale, Organizația Mondială a Sănătății).

comițial • Care se referă la epilepsie. Lingv. din latinescul *comitiales* relativ la comias: adunări sau reunituni populare care se întrerupeau când un participant prezenta o criză de epilepsie.

preventiv • Care previne apariția unei boli sau unui accident. Lingv. adesea folosit ca sinonim pentru *profilactic*, dar mai ales atunci când se referă la o acțiune (tratament preventiv, vaccinare preventivă) când se vorbește de o substanță, este preferabil să se folosească *profilactic*.

psihanaliză • (Definiție) Lingv. în vorbirea curentă se folosește și *analiză*; forma *psihanaliză* nu se folosește deloc în franceză (dar este curentă în țările anglosaxone).

sacrolombar • Care se referă la sacru și la vertebrele lombare. Lingv., deși ar fi un sinonim folosit pentru *lombosacrat*, acest adjectiv nu este folosit pentru a desemna aceleași structuri. Se spune, de exemplu, *mușchi sacrolombar* și nu *mușchi lombosacrat* sau *trunchi (nervos) lombosacrat* și nu *trunchi sacrolombar*.

simbol • 1) Literă, grup de litere sau alt simbol (de ex. semilună, stea) folosite în locul unui termen; 2) În chimie, mod de exprimare a compoziției calitative și cantitative ale unui corp cu ajutorul literelor, semnelor și cifrelor. Lingv. simbolurile elementelor chimice și simbolurile unităților de măsură nu se scriu urmate de un punct final. Tendința generală

este de a se omite punctul final după orice simbol. Spre deosebire de abrevieri, simbolurile internaționale sunt invariabile în toate limbile.

traumatism • Ansamblu de manifestări locale sau generale provocate de o acțiune violentă asupra organismului. Se vorbește de asemenea de traumatism în cazul unor agresiuni psihice brutale (angoasă, frică, decepție). Lingv. să nu se confunde trauma care nu arată decât leziunea fizică locală (de ex. rană, plagă, arsură, fractură) cu traumatism care se aplică și fenomenelor secundare ce însoțesc leziunea (de ex. paloarea tegumentelor, prostrație, stare emoțională)

tularemie • (Definiție) Lingv. *Tulare*, ținut din California unde s-au descris primele cazuri.

uranism • Homosexualitate masculină. Lingv. de la *Urania*, nume dat Afroditei, considerată protectoarea homosexualilor.

VIH • Abr. pentru *virusul imunodeficienței umane* (virusul SIDA). Lingv. Adoptată de OMS la recomandarea Școlii de Sănătate Publică din Rennes, această abreviație nu se folosește în Institutul Pasteur și în alte instituții care preferă abrevierea *HIV* (din engl. *human immunodeficiency virus*).

ABREVIERI UTILIZATE
ÎN DICȚIONARUL MEDICAL

Abr.	abreviere
adj.	adjectiv
amer.	americană
Ant.	antonim
DCI	denumire comună internațională
engl.	engleză
etim.	etimologic
fr.	franceză
inv.	invariabil
lat.	latină
Lingv.	notă lingvistică
pl.	plural
rom.	română
s.	substantiv
Sin.	sinonim
SI	Sistemul Internațional
V.	vezi
v.	verb

SURSE UTILIZATE ÎN DICȚIONAR

1. Organisation mondiale de la Santé. - *Classification histologique internationale des Tumeurs*, n° 1, *Types histologiques des tumeurs du poumon*, 2e édition, 1981.
2. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 2, *Types histologiques des tumeurs du sein*, 1968.
3. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 3, *Types histologiques des tumeurs des tissus mous*, 1968.
4. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 4, *Types histologiques des tumeurs de la bouches et de l'oropharynx*, 1971.
5. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 5, *Types histologiques des tumeurs odontogènes, kistes et lésions apparentées des maxillaires*, 1972.
6. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 6, *Types histologiques des tumeurs osseuses*, 1972.
7. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 7, *Types histologiques des tumeurs des glandes salivaires*, 1972.
8. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 8, *Cytologie de l'appareil génital féminin*, 1973.
9. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 9, *Types histologiques des tumeurs de l'ovaires*, 1973.
10. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 10, *Types histologiques des tumeurs de la vessie*, 1974.
11. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 11, *Types histologiques des tumeurs du corps thyroïde*, 1974.
12. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 12, *Types histologiques des tumeurs cutanées*, 1974.
13. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 13, *Types histologiques des tumeurs de l'appareil génital féminin*, 1975.
14. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 14, *Classification histologiques et cytologique des maladies néoplasiques des tissus hématopoïétiques et lymphoïdes*, 1976.
15. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 15, *Types histologiques des tumeurs intestinales*, 1976.
16. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 16, *Types histologiques des tumeurs du testicule*, 1977.
17. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 17, *Cytologie des localisations non gynécologiques*, 1977.
18. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 18, *Types histologiques des tumeurs gastriques et oesophagiennes*, 1977.
19. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 19, *Types histologiques des tumeurs des voies respiratoires*, 1978.
20. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 20, *Types histologiques des*

tumeurs du foie, des voies biliaires, du pancréas, 1978.

21. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 21, *Types histologiques des tumeurs du système nerveux central*, 1979.

22. SOURNIA (J.C.) - *Dictionnaire des assurances sociales*. Collection de dictionnaires spécialisés de médecine et de biologie publiée sous la direction de A. Manuila, Masson, 1973.

23. L'HERITIER (Ph) - *Dictionnaire de génétique*, Collection de dictionnaires spécialisés de médecine et de biologie publiée sous la direction de A. Manuila, Masson, 1973.

24. GASTAULT (H.) en collaboration avec un groupe international d'experts. - *Dictionnaire de l'épilepsie*, OMS, 1973.

25. GROUPE D'ÉTUDE OMS-ISFB - Texte français de R. SLAMA et P.H. COUMEL - *Définition des termes utilisés en rythmologie*. Supplément au n° 6 de juin 1979 des *Archives des maladies du cœur et des vaisseaux*.

26. HOGARTH (J.) présentation par AUJALEU (E.J.) - *Vocabulaire de la santé publique*. La santé publique en Europe, Bureau régional de l'Europe de l'Organisation mondiale de la Santé, Copenhague, 1977.

27. Organisation mondiale de la Santé - *Rapport d'un groupe OMS de chercheurs sur les critères permettant d'identifier et de classer les incapacités liées à la consommation d'alcool*. OMS Publications Offset, n° 32, Genève, 1978.

28. Organisation mondiale de la Santé et Organisation des Nations Unies pour l'Alimentation et l'Agriculture. - *Termi-*

nologie de l'alimentation et de la Nutrition, 1978.

29. OMS-CIOMS - *Nomenclature internationale des Maladies*. Vol. 111 (Édition française en préparation), 1981.

30. Organisation mondiale de la Santé - *Troubles mentaux: Glossaire et guide de la classification en concordance avec la Neuvième révision de Classification internationale des Maladies*, Genève, 1979.

31. Organisation mondiale de la Santé - *Classification histologique internationale des tumeurs*, n° 22, *Types histologiques des tumeurs de la prostate*, 1980.

32. Conseil international de la langue française. - *Vocabulaire de l'environnement*, Hachette, 1972.

33. SOURNIA (J.-C.) - *Pour un langage médical vivant*, Comité d'Études des termes médicaux français, Paris, 1971.

34. Ministère de la Santé, Paris. - Arrêtés ministériels des 1er janvier 1975 et 7 décembre 1978 et Circulaire ministérielle du 7 décembre 1978.

35. BATAFREC (E.) - *Lexique des termes de prothèse dentaire*, Prêlat, 1972.

36. SINSOLLIEZ (R.) - *Lexique des termes de parodontologie*, Prêlat, 1973.

37. COURTOIS (J.) - *Lexique des termes de pathologie dentaire*, Prêlat, 1972.

38. VERCHERE (L) et BUDIN (P.) - *Dictionnaire des termes odonto-stomatologiques*, Masson, 1981.

39. OBERSON (R.) et AZAM (E.) - *Petit lexique pour comprendre la tomographie axiale computerisée*, *Méd et Hyg.*, 36, 2, 504-2, 510, 1978.

40. FATTORUSSO (V.) et RITTER (O.) - *Vademecum clinique*, 14e édition, Masson, Paris, 1995.

Pentru punerea la zi a dicționarului - Redacția a recurs la mai multe surse complementare:

Principalele periodice medicale de limbă franceză și engleză au fost urmărite regulat și au furnizat o sumă considerabilă de noutăți.

Deciziile și recomandările unor organisme ale căror lucrări sunt din păcate puțin accesibile corpului medical, au fost urmărite și reproduse: Academia franceză, Academia de Științe, Academia națională de medicină, Ministerul Sănătății, Comitetul de studii pentru termeni medicali, Institutul Național de Sănătate și Cercetare Medicală, Organizația Mondială a Sănătății, Consiliul Organizațiilor Internaționale de Științe Medicale.

Consultarea sistemului de informații MEDLARS/MEDLINE din Washington, efectuată periodic, a permis cunoașterea lucrărilor de terminologie medicală în limbile importante de comunicare medicală.

Primele volume din seria de *Dicționare specializate de medicină și biologie* ale edițiilor Masson care, sub conducerea mea, au fost concepute ca o prelungire a dicționarului și, în particular *Dicționarul de Asigurări sociale* de J.C. Sournia, *Dicționarul de genetică* de Ph. d'Héritier au fost examinate cu atenție, extrăgându-se un număr considerabil de definiții noi.

Autorii, colaboratorii și editorii speră că datorită acestui proces de actualizare, *Dicționarul medical* va putea răspunde cât mai bine posibil întrebărilor celor ce se confruntă cu dificultățile limbajului medical.

Alexandru MĂNUILĂ

Ghid pentru înțelegerea termenilor medicali

A

- a-, an-** • Lipsă, absență de ... Ex. afebril, anorexie, anurie, apnee.
- ab-, abs-** • Departe de, separat de... Ex. abducție, abductor, absență, abținere. Ant. *ad-*.
- acetabul-, acetabulo-** • Acetabul (cavitatea cotiloidă a osului iliac). Ex. acetabular, acetabuloplastie. V. *cotil-*.
- acro-** • Extremitate, vârf. Ex. acrocianoză, acromegalie, acromion.
- actin-, actino-** • Rază de lumină, rază solară. Ex. actinită, actinic, actinoterapie.
- acu-** • Ascuțit, acut. Ex. acupunctură, acuitate, acuminat.
- acu-, acuzie (fr. *acou-, -acousie*)** • Acțiunea de a asculta. Ex. acustic, hipoacuzie. V. *audi-*.
- ad-** • Către (în sens de apropiere, întărire). Ex. adducție, adductor, aderență (NB. *ad-* se schimbă în *a-*, înaintea consoanelor c, f, g, p, s, t. Ex. afiliere, apozitie, atracție; în *fr.* aceste consoane se dublează. Ex. affiliation, apposition, attraction). Ant. *ab-*.
- aden-, adeno-** • Ganglion, glandă. Ex. adenită, adenom, adenopatie. V. *ganglio-*.
- adip-, adipo-** • Grăsime. Ex. adipos, adipozitate. V. *lip-, steat-*.
- adren-, adreno-** • Care se referă la glandele suprarenale. Ex. adrenalină, adrenopriv.
- aer-, aero-** • Care se referă la aer și, prin extensie, la gaze. Ex. aerobic, aerofagie, aerocolie, anaerobioză. V. *pneum-, meteor-*.
- agog (fr. *-agogue*)** • Care conduce, care gonește. Ex. colagog, emenagog, sialagog.
- al-, alo-** (fr. *all-, allo-*) • Altul, neobișnuit, anormal. Ex. alergie, alokinizie.
- algezie, -algie, algo-** (fr. *-algésie, -algie, algo-*) • Durere. Ex. analgezie, nevralgie, lombalgie, algoparalizie. V. *odinic-, odin-*.
- ambi-, ambo-** • Unul și celălalt, ambele. Ex. ambidextru, ambivalent. V. *amfo-*.
- ambli-** (fr. *ambly-*) • Tocit, inmuiat, obtuz, lipsă, imperfecție. Ex. ambliopie.

- ambul-, -ambul** • A se plimba. Ex. ambulator, somnambul.
- amfi-, amfo-** (fr. *amphi-, amphi-*) • Ambele, unul și celălalt, în jurul a, în cele două părți. Ex. amfibie, amfibol, amfotonie. V. *ambi-*.
- amil-, amilo-** (fr. *amyl-, amylo-*) • Amidon. Ex. amilaceu, amilază, amiloid, amiloză.
- amoni-** • Prefix arătând prezența de amoniac. Ex. amoniacal, amoniemie.
- an-** • V. *a-*.
- ana-** • Contrar la, din nou, în sus sau înapoi. Ex. anatoxină, anabolism, anafilaxie, anasarcă.
- anchilo-** (fr. *ankylo-*) • Legătură, redoarea articulației. Ex. anchilodactilie, anchiloză.
- andro-, -andrie** • Bărbat, masculin. Ex. androgen, android, andropauză, ginandrie.
- ange-, angio-** • Vas. Ex. angeită, angiografie, angiom, V. *vaso-, vascul-*.
- anizo-** (fr. *aniso-*) • Inegal, neregulat, lipsit de simetrie. Ex. anizocromie, anizocorie. Ant. *izo-*.
- ant-, anti-** • Contra, care se opune. Ex. antagonist, antalgic, antibiotic, antiinflamator, antitetic.
- ante-, antero-** • Înainte, care precede. Ex. antepandial, antebraț, antepozitie, anterior, anterograd. V. *pre-, pro-*. Ant. *post-, postero-, retro-*.
- antem (fr. *-anthème*)** • Floare, inflorire. Ex. exantem, enantem.
- anti-** • V. *ant-*.
- antr-, antro-** • Cavernă, antru (mastoidian, gastric). Ex. antrectomie, antrostomie, antroduodenectomie, antromastoidită.
- antrac-** (fr. *anthrac-*) • Cărbune. Ex. antracoid, antracoză, antrax.
- antropo-, antropie** (fr. *anthropo-, anthropie*) • Om. Ex. antropoid, antropologie, filantropie.
- arahno-** • Păianjen sau care seamănă cu o pânză de păianjen. Ex. arahnoidă, arahnodactilie.
- areo-** • Mic spațiu delimitat. Ex. areolă, areolar.

argir-, argiro- • Argint. Ex. argirie sau argiroză.

arhe-, arheo- (*fr. arché-, archéo-*) • Original, vechi. Ex. arhetip, arheologie.

artr-, artro- • Articulație. Ex. artrită, artrodeză, artroplastie, artroză.

asten-, (-)astenie (*fr. asthén, (-)asthénie*) • Slăbiciune. Ex. miastenienie, psihastenienie.

atel-, atelo- • Incomplet, nedeterminat. Ex. atelectazie, atelopedie.

atrium, atrio- • Sală de intrare, auricul cardiac. Ex. atriotomie, atrioventricular. V. *auriculo-*.

audi-, audio- • A auzi. Ex. auditiv, audiție, audiogramă, audiofon. V. *acu-*.

aur-, auri-, auro- • 1) Ureche. Ex. aural. V. *ot-*; 2) Aur. Ex. auric, auroterapie. V. *crizo-*.

auricul-, auriculo- • Urechiușă, atrul cardiac. Ex. auricular, auricul, auriculotomie. V. *atrium*.

aut-, auto- • El însuși. Ex. autism, autoacuzare, autoapărare, autogrefă. V. *izo-, homeo-*.

-ază • Enzimă. Ex. transaminază, amilază, fosfatază. V. *zim-*.

azygo- (*fr. azygo-*) • Nesupus, de unde: nepereche, impar. Ex. azigos (vena). V. *zigo-*.

B

bacil-, bacilo- (*fr. bacill-*) • Bastonaș, bacil. Ex. bacilar, bacilifer.

bacteri-, bacterio- • Baston, bacterie. Ex. bacteriform, bacteriologie.

balan-, balano- • Gland. Ex. balanită, balanoprepuțial.

balneo- • Baie. Ex. balneoterapie.

bar-, -bar, baro- • Apăsare, presiune, greutate. Ex. baroreceptor, hiperbar.

bati- (*fr. bathy-*) • Profund. Ex. batiestezie.

bazi-, bazo-, -bazie (*fr. basi-*) • Acțiunea de a merge, pe ceea ce mergi și, prin extensie, punct de sprijin, fundament. Ex. bazilar, bazal, abazie.

bi-, bis- • Doi, de două ori. Ex. biauricular, biceps, bicipital, biconcav, bicuspid. V. *di-, dipl-, amfi-*.

-bie • Viață. Ex. aerobie, anaerobie. V. *bio-*.

bili- • Bilă. Ex. biliar, biligrafie, bilirubină. V. *chol-*.

bio- • Viață. Ex. biologie, biogeneză, biopsie, antibiotic. V. *bie*. Ant. *necro-*.

blast-, -blast, -blastom • Germen, sămânță, izvor. Ex. blastocist, blastoderm, blastulă, limfoblast, limfoblastom, mieloblast.

blefar-, blefaro-, -blefarie (*fr. bléphar-*) • Pleoapă. Ex. blefarită, blefaroplastie.

bleno- (*fr. blenno-*) • Mucus. Ex. blenoragie, blenoree. V. *muc-*.

bradi- (*fr. brady-*) • Lent. Ex. bradicardie, bradipnee. Ant. *tahi-*.

brahi-, brahio-, -brahie (*fr. brachi-, brachio-, -brachie*) • Braț. Ex. brahial, brahialgie, brahiocefalie, abrahie.

brahi- (*fr. brachy-*) • Scurt. Ex. brahiocefalie, brahicolon, brahipnee. Ant. *dolico-*.

brevi- • Scurt. Ex. brevilinie.

bronh-, bronho- (*fr. bronch-*) • Bronhie. Ex. bronhoscopie.

buc- (*fr. bucc-*) • Gură. Ex. bucal, bucingival. V. *stoma-*.

burs- • Bursă, pungă. Ex. bursită, bursotomie, bursotomie.

butir-, butiro- (*fr. butyr-*) • Unt. Ex. butiric, butiroid.

C

caco- • Rău, urât. Ex. cacosmie, cacostomie.

-caină • Derivați de cocaină având o acțiune farmacologică identică. Ex. novocaină, xilocaină, procaină.

-călăzie (*fr. chalazie*) • Acțiunea de relaxare, de îndepărtare. Ex. acalazie.

calc-, calci- • Pietricică, calciu. Ex. calcar, calcificare, calcic, calcemie, calcipriv.

calor- • Căldura. Ex. calorice, caloric, calorific. V. *term-*.

camera • Cameră. Ex. camerular, bicameral.

campto- • Curb, îndoit. Ex. camptodactilie.

cancer-, cancro- • Crab, cancer. Ex. canceros, cancericid, canceriform, cancerogen, cancerologie. V. *carcino-, onco-*.

capil- • Păr. Ex. capilar, capilaritate. V. *trih-*.

capit- • Cap. Ex. capital, subcapital. V. *cefal-*.

-capnie • Abur, fum, suflu. Ex. hipercapnie, hipocapnie.

capsul-, capsulo- • Mică cutie. Ex. capsulă, capsular, capsulat, capsulotomie.

carbo-, carbon- • Cărbune, carbon. Ex. carbonemie, carbonic.

carcino- • Crab, ulcer, cancer. Ex. carcinogen, carcinom, carcinomatos, carcinoză. V. *cancer-, onco-*.

cardi-, cardio-, -card, -cardie • 1) Inimă. Ex. cardiac, cardiologie, cardiopatie. V. *cardi-*; 2) Cardia (orificiul superior al stomacului, numit astfel datorită vecinătății cu inima). Ex. cardial, cardiologie, cardiospasm, cardiotuberozitar.

cario- (*fr. caryo-*) • Nucleu. Ex. cariokineză, carioliză, cariorexie. V. *nucle-* (s-a renunțat la ortografia kario).

carp-, -carp • Încheietura mâinii. Ex. carpien, carpicifoză, metacarp.

cata- • În jos (idee de degradare, recul). Ex. catabolism, catabolit, catameză.

caten- • Lanț. Ex. catenar.

cauda • Coadă. Ex. caudal, caudat.

caze-, cazei- • Brânză. Ex. cazeos, cazeiform, cazeină, cazeum.

ceco- (*fr. caeco-*) • Orb, de unde, cecum. Ex. cecal, cecopexie, cecostomie. V. *tiff-*.

cefal-, cefalo-, -cefal, -cefalie (*fr. céphal-*) • Cap. Ex. cefalee, cefalorahidian, encefal, hidrocefal, hidrocefalie. V. *capit-*.

-cel • Hernie, tumoră, formație chistică. Ex. hidrocel, mucocel, varicocel.

celi-, celio- (*fr. coeli-*) • Căvitate (abdominală). Ex. celiac, celioscopie, celiotomie. V. *laparo-*.

-centeză • Puncție, înțepătură. Ex. artrocenteză, toracocenteză, paracenteză.

centi- • A suta parte din unitatea de bază. Ex. centigrad, centigram, centimetru.

centri-, centro- • Centru. Ex. centrifugare, centrifugă, centripet, centromer, centrozom.

cerebel- • Creierul mic. Ex. cerebelos.

cerebr-, cerebro- • Creier. Ex. cerebral, cerebromalacie, cerebrosplinal.

cervic-, cervico- • Gât, ceafă, col uterin. Ex. cervical, cervicartroză, cervicită, cervicovaginal, cervicovezical, endocervical, exocervical. V. *colum, trachel-*.

cheil-, cheilo-, chilo- • Buză. Ex. cheilită, cheiloplastie, cheilorafie (sau chilorafie). V. *labi-*.

cheiro- • V. *chir-*.

chelo- • Cicatrice. Ex. cheloid, cheloplastie.

chemo-, chimio- • Chimie. Ex. chemoreceptor (chimioreceptor), chemosensibil (chimiosensibil), chimioterapie, chimorezistent.

cherat-, cherato- (*fr. kérat-*) • Corn, cornee. Ex. cheratină, cheratită, cheratoză.

chil-, chilo- (*fr. chyl-*) • Chil. Ex. chilos, chilifer, chiloperitoneu.

chir- • Mână. Ex. chiromegalie, chirurgie, chirurg, chiropractician. V. *man-*.

chist-, chisto- (*fr. kyst-*) • Ex. chistic, chistectomie, chistos, chistografie.

ciano- (*fr. cyano-*) • Albastru. Ex. cianogen, cianoză, acrocianoză.

ciel-, ciclo- (*fr. cycl-*) • Cere, ciclu. Ex. ciclic, ciclotimie.

-cid • Care omoră. Ex. insecticid, homicid, suicid.

cifo- (*fr. cypho-*) • Căoașă. Ex. cifoză, cifotic, carpicifoză.

cincu-, evint- (*fr. quinqu-*) • Cinci. Ex. cincugenar, evintupli.

cine-, cinema-, -cineză, -cinezie • Mișcare. Ex. cinetic, cinematic, cariocineză, discinezie. V. *kinezi-*.

circum- • În jurul. Ex. circumvoluție, circumducție, circumcizie.

cirs-, cirso- • Varice. Ex. cirsoid. V. *varic-*.

cistern- • Cisternă. Ex. cisternal, cisternografie, cisternotomie.

cist-, cisto- (*fr. cyst-*) • Vezică, pungă. Ex. cistic, cistita, cistotomie, cistoscop, daeriocistită. V. *colecist-, vezicul-*.

cit-, cito-, -cit (*fr. cyt-*) • Celulă. Ex. citologie, citopoieză, leucocit, eritrocit.

claustr-, clastro- • A închide. Ex. claustrare, claustrofobie.

-clazie, -clast • Acțiunea de a sparge. Ex. osteoclazie, osteoclast, iconoclast.

cleid-, cleido- • Cheie, de unde clavicula (os în formă de cheie). Ex. cleidotomie, cleidomastoidian.

clepto- • A fura. Ex. cleptoman, cleptomanie.

clin- • Pat, care este culcat. Ex. clinic, clinostatism, clinostatic.

clor-, cloro- (*fr. chlor-*) • Verde. Ex. clor, cloremie, clorofilă.

coc-, coco- (*fr. cocco-*) • Grăunte. Ex. cocobacil, cocoid. V. *coc-*.

-coc (*fr. -coque*) • Grăunte. Ex. streptococ, stafilococ. V. *co-*.

cocci-, coccig- (*fr. coccy-*) • Osul coccis, prin asemănare cu ciocul cucului, numit în greacă *coggyx*. Ex. coccidinie, coccigian.

cofo- (*fr. copho-*) • Surd. Ex. cofoză, cofochirurgie.

col-, cola-, cole-, colo-, -colie. (*fr. chol-*) • Bilă. Ex. colină, colagog, colalemie, colelitiază, colostază, hipercolie. V. *bili-*.

col-, colo- • Colon. Ex. colită, colectomie, colostomie.

colangio- (*fr. cholangio-*) • Căi biliare. Ex. colangiografie, colangiectazie.

colecist- (*fr. cholécyst-*) • Veziculă biliară. Ex. colecistită, colecistectomie, colecistografie. V. *vezicul-*.

coledoco- • Coledoc. Ex. coledocolitiază, coledocotomie.

color- • Culoare. Ex. colorație, colorant, colorimetrie. V. *crom-*.

colpo- • Vagin. Ex. colpocel, colpopenie. V. *elitra-, vagin-*.

condil-, condilo- (*fr. condyl-*) • Proeminența unei articulații, condil. Ex. condilian, condiloid.

condr-, condro- (*fr. chondr-*) • Cartilaj, țesut cartilajinos. Ex. condral, condroid, condromalacie, condrotomie, hipocondru.

-conioză • Praf. Ex. pneumoconioză.

copro- • Excremente, fecale. Ex. coprocultură, coprolit, coprostază. V. *fecal-, scato-, sterc-*.

cor-, -corie • Pupilă. Ex. corectopie, anizocorie, izocorie.

cord-, cordo- • Cordon. Ex. cordită, cordonal, cordotomie. V. *funicul-*.

cordi- • Inimă. Ex. cordial, precordialgie. V. *cardi-* (1).

coroid-, coroido- (*fr. choroïd*) • În formă de membrană. Ex. coroidă, coroidian.

coron- • Coroană, dispus în coroană. Ex. coronar, coronarian, coronarită, coronoidă.

cort-, cortic-, cortico- • Cortex, scoartă. Ex. cortical, cortectomie, corticoterapie.

cosm-, cosmo- • Univers, lume. Ex. cosmic, cosmologie.

cost-, costo- • Coastă. Ex. costal, costectomie, costoclavicular.

cotil- (*fr. cotyl-*) • Cavitate. Ex. cotiloid, cotiloidian. V. *acetabul-*.

cox-, coxo- • Șold. Ex. coxal, coxartroză, coxofemural.

crază-, -crazie (*fr. crase*) • Amestec, constituția unui corp, a unui temperament. Ex. crază sanguină, disercizie.

creno- • Apă de izvor. Ex. crenoterapie.

cri-, crio- (*fr. cry-*) • Rece. Ex. crioanestezie, criestezie, criocauter, crioterapie.

-crino-, -crin-, -crinie • Secreție, secretor. Ex. endocrinologie, endocrin, exocrin, hipercrinie.

cript-, cripto- (*fr. crypt-*) • Ascuns. Ex. criptogenetic (sau criptogenic), criptorhidie (sau criptorhidism).

crizo- (*fr. chryso-*) • Aur. Ex. crizoterapie. V. *auro-*.

crom-, cromat-, cromo-, -crom-, -cromie (*fr. chrom-*) • Culoare. Ex. cromatină, cromatoliză, cromatic, cromogen, cromozom, hipocrom, acromie, izocromie.

cron-, -cron (*fr. chron-*) • Timp. Ex. cronicitate, cronic, sincron.

-crot-, -crotism • Bătăie, pulsație. Ex. dicrot, tricrot, dicrotism, tricrotism.

crur- • Coapsă. Ex. crural, cruropedios.

cuadr-, cuadri-, cuadru- (*fr. quadr-*) • Compus din patru. Ex. cuadrant, cuadruplegie (cvadriplegie), cuadrupli (cvadrupli). V. *tetra-*.

cuartă (*fr. quarte*) • A patra. Ex. febră cuartă.

cupr-, cupro- • Cupru. Ex. cupremie, cuproproteină, cuprorahie.

cut-, cuti- • Piele. Ex. cutanat, cuticulă, cutireacție. V. *derm-*.

D

daeri-, dacrio- (*fr. dacry-*) • Lacrimă. Ex. dacriadenită, dacriocistită, dacriogen. V. *lacrim-*.

dactilo-, -dactilie (*fr. dactylo-*) • Deget. Ex. dactiloscopie, sindactilie. V. *digit-*.

de-, des-, (dez-) • Separat de (cu sens de îndepărtare, priver, suprimare). Ex. debridare, decolare, descalificare, deshidratare, dezmembrat, dezarticulare, dezinfecție, dezinsecție. V. *dis-*.

deci- • A zecea parte din unitatea de bază. Ex. decilitru, decibel.

demo-, -demie • Popor, populație. Ex. demografie, endemie, pandemie, epidemie.

dent-, dento- • Dinte. Ex. dentar, dentină, dentistică, dentolabial. V. *odont-*.

deont- • Datorie, ceea ce trebuie făcut. Ex. deontologie.

derm-, dermat-, -derm-, -dermie • Piele. Ex. dermită (dermatită), dermatolog,

dermatoză, epiderm, eritrodermie. V. *cut-*.

des-, dez- • V. *de-*.

desmo- • Ligament. Ex. desmopatie, desmotic. V. *sindesmo-*.

deuter- • Al doilea. Ex. deuteranopie.

dextr-, dextro-, -dextru • La dreapta. Ex. dextralitate, dextroscolioză, dextrogir, ambidextru. Ant. *levo-, senestro-, sinistro-*.

-deză (*fr. dèse*) • Acțiunea de a lega, de a uni. Ex. artrodeză, tenodeză.

di- • Dublu. Ex. dicrot, dizigot, distomă. V. *bi-, diplo-*.

dia- • Prim, între. Ex. diapedeză, dializă, diafiză. V. *per-, para-, trans-*.

dih- (*fr. dicho-*) • În două. Ex. dihotomie.

digit-, digito- • Deget. Ex. digital, digitoplastie, digitopalmar. V. *dactilo-*.

difter- (*fr. diptér-*) • Membrană. Ex. difterie, difterizare.

dinam-, dinamo-, -dinamie (*fr. dynam-*) • Forță. Ex. dinamic, dinamogen, dinamometrie, adinamie. V. *stenie-*.

dioptr- • Ceea ce servește la vederea clară, prin. Ex. dioptrie.

diplo-, diplo- • Dublu. Ex. diplococ, diplopie, diploie. V. *bi-, di-*.

dipso-, -dipsie • Sete. Ex. dipsomanie, polidipsie. V. *poto-*.

dis- (*fr. 1. dis-, 2. dys-*) • 1. Separat, de ex. disjunctie, disecție, disociație. V. *de-, des-, dez-*. 2) Dificultate, stare rea, tulburare. Ex. dispnee, dischinezie, dislexie, disurie, distrofie. Ant. *eu-*.

disc-, disco- • Disc (intervertebral). Ex. discal, discartroză, discopatie.

dist- • Îndepărtat. Ex. distal. Ant. *proxim-*.

dolico- (*fr. dolicho-*) • Alungit. Ex. dolico-colon, dolicosigmoid. Ant. *brahi-*.

dors- • Spate. Ex. dorsal, dorsalgie, dorso-lombar.

doz- (*fr. dos-*) • Acțiunea de a da. Ex. doză, dozaj, dozimetrie.

duoden- • Duoden (din latina *duodeni*, 12, pentru că lungimea era apreciată la 12 laturi de deget). Ex. duodenal, duodenită, duodenectomie.

E

echo- • Zgomot, ecou. Ex. echoacuzie, echodiagnostic, ecoencefalografie.

eco- • Habitat, casă. Ex. ecologie, ecolog.

-ectazie • Dilatație. Ex. bronșectazie, atelectazie, colectazie.

ecto-, (-)ectopie • În afară, nu în locul normal. Ex. ectopic, ectoderm.

-ectomie • Ablație. Ex. apendicectomie, colecistectomie, gastrectomie, meniscectomie.

ectro- • Absența dezvoltării, fruct avortat. Ex. ectrodactilie, ectromelie, ectropodie.

em-, en- • În. Ex. emfizem, encondral.

embol- • Invazie. Ex. embolectomie, embolie.

embrio- (*fr. embryo-*) • Embrion. Ex. embrionar, embriogeneză, embriologie.

emet-, -emeză • Vărsătură, eliminare. Ex. emetic, emetizant, hematemeză.

-emie • Sânge. Ex. glicemie, calcemie, ischemie, leucemie. V. *hem-*.

end-, endo- • Înăuntru, intern. Ex. endarteră, endocard, endocrin. V. *in-, intra-*. Sin. *ento-*.

eno- • Vin. Ex. enomanie, enolism (*fr. oeno-*).

enter-, entero- • Intestin (subțire). Ex. enterită, mezenter, enterocol.

ento- • V. *end-*.

epi- • Pe, deasupra. Ex. epicondil, epitrohee, epigastru, epiderm, epifiză. V. *supra-*. Ant. *infra-, hipo-*.

epiplo- • Epiploon. Ex. epiploic, epiplocel. V. *oment-*.

epizio- (*fr. episio-*) • Pubis, vulvă. Ex. epiziotomie.

-ereză • Acțiunea de a lua. Ex. colereză.

ergo-, -ergie • Activitate, muncă. Ex. ergoterapie, alergie, anergie, sinergie.

eritr-, eritro- (*fr. érythr-*) • Roșu. Ex. eritrocit, eritropoieză. V. *rub-*.

erot-, eroto- • Se referă la dragoste. Ex. erotogen, erotic.

esofag-, esofago- • Esofag. Ex. esofagian, esofagită, esofagoscopie. (*fr. oesophag-*).

-estezie (*fr. estésie*) • Sensibilitate. Ex. anestezie, hipoestezie, parestezie.

estru- • Dorință intensă, furios și, prin extensie, perioada de rut și ovulație. Ex. estral, estron, estrogen (*fr. oestrus*).

-etă • Mic, mică (cu diminutiv). Ex. falangetă. V. *micro-, -olă-, -ulă*.

eto- (*fr. etho-*) • Obiceiuri, cutumă. Ex. etologie.

etio- • Cauză. Ex. etiologie.

eu- • Normal, armonios. Ex. eupepsie, euforie, eutanasiu, eutocie, euritmie. Ant. *dis-*.

ex-, extra- • În afară, în exterior. Ex. excizie, exantem, excreție, exereză, exoftalmie, extraarticular, extrasistolie. V. *ecto-, para-*. Ant. *in-, intra-*.

F

faco-, -fachie (fr. *phaco-*) • Lentilă, cristalin. Ex. facomalacie, facoscleroză, afachie.

fago-, -fag, -fagie (fr. *phago-*) • A mânca, care mănâncă. Ex. fagocit, fagocitoză, macrofag, disfagie.

fal-, falo- (fr. *phall-*) • Falus. Ex. faliform, falic.

falci- • Coasă. Ex. falciform.

fango- • Noroi. Ex. fangoterapie.

farmac-, farmaco- (fr. *pharmac-*) • Medicament, remediu. Ex. farmacie, farmacologie, farmacopec, farmaco-dependență.

faring-, faringo- (fr. *pharyng-*) • Faringe. Ex. faringian, faringită, faringoscopie.

fascia • Bandă. Ex. fascia lata.

fascicul- • Mic cordon. Ex. fascicular, fasciculat.

-fazie (fr. *-phasie*) • Cuvânt. Ex. afazie, disfazie. V. *lalie, log-*.

febri- • Febră. Ex. febril, febrifug, febrilitate. V. *piret-*.

fecal- • Excrement, rezidurie. Ex. fecaloid, fecalom. V. *copro-, scato-, sterc-*.

feno-, -fene (fr. *phéno-*) • A apare. Ex. fenomen, fenotip, acufene, fosfene.

-fer • Care poartă, care aduce. Ex. aerifer, chilifer, mamifer, semifer, somnifer.

fer- (fr. *ferr-, ferri-, ferro-*) • Fier. Ex. feripriv, feropexie. V. *sider-*.

fibr-, fibro- • Fibră. Ex. fibrină, fibrinos, fibrinogen, fibrinoliză, fibriliză.

fibril-, fibrilo- (fr. *fibrill-*) • Fibrilă. Ex. fibrilație, fibrilofluter.

fibula • Peroneu. Ex. fibular.

fil-, filo-, -filie (fr. *phil-*) • Prieten al, iubitor, care atrage. Ex. filantropie, acidofil, bazofil, neutrofilie.

(-)filaxie (fr. *(-)phylaxie*) • Protecție, profilaxie.

-filă (fr. *phylle*) • Frunză. Ex. clorofilă.

fis- (fr. *fiss*) • A separa. Ex. fisiune, fisură.

fistulo- • Conduct, fistulă. Ex. fistulografie.

fito-, -fit (fr. *phyto-*) • Vegetație, plantă, excrescență. Ex. fitoterapie, osteofit, sarcofit.

-fiză (fr. *physe*) • Producere, creștere, excrescență. Ex. apofiză, epifiză, hipofiză.

fizio- (fr. *physio-*) • Natură, natural. Ex. fiziologie, fizioterapie.

flagel- (fr. *flagell-*) • Bici. Ex. flagelare, flagel, flagelat.

flatu- • Vânt, a sufla. Ex. flatulență, flatulent.

fleb-, flebo- (fr. *phléb-*) • Venă. Ex. flebită, flebografie, flebolit.

-fob, (-)fobie (fr. *-phobe*) • Frică, care are teamă. Ex. claustrofob, agorafobie, cancerofobie.

foc-, foco- • Focar. Ex. focal, focometrie, focometru.

folicul-, foliculo- (fr. *follicul-*) • Mic sac, folicul. Ex. folicular, foliculită.

fon-, fono-, -fon, -fonie (fr. *phon-*) • Voce, sunet. Ex. fonație, fonator, fonetică, fonocardiogramă, aфон, disfonie, ortofonie.

fong-, fongi- • Ciupercă. Ex. fungicid, fungiform, fungicid. V. *mic-*.

-for-, -foric (fr. *phor-*) • Care poartă, a transporta. Ex. electroforeză, oxiforic, galactofor.

-form • În formă de. Ex. costiform, filiform, fuziform. V. *morf-, oide-*.

fos-, foto- (fr. *phos-*) • Lumină. Ex. fosfene, fosfor, fosforescent, fotometru, fotosensibil. V. *actin-, luci-*.

fovea • Fovea, gaură. Ex. fovea centralis, foveal.

fren-, freno-, -frenie (fr. *phren-*) • 1) Diafragm. Ex. frenic (nervul frenic: frenic; frenico-). Ex. freniectomie, frenicotomie; 2) Spirit, inteligentă. Ex. schizofren, schizofrenic, oligofren, oligofrenie. V. *psih-*.

-fug • Care se depărtează, care fuge. Ex. febrifug, vermifug, centrifug.

fundus • Fundus gastric, fundie.

funicul- • Cordon. Ex. funicular, funiculită. V. *cord-*.

G

galacto- • Lapte. Ex. galactogen, galactofor. V. *lact-*.

ganglio- • Ganglion. Ex. ganglionar, ganglioplegie, gangliectomie. V. *aden-*.

gastr-, gastro-, -gastru • Stomac. Ex. gastrită, gastrectomie, gastroscopie, epigastru, hipogastru.

gemel- (fr. *gemell-*) • Gemen, gemelar, gemelipară.

gen-, -gen, -genie, -genic • Care dă naștere, care produce. Ex. genotip, genom, genetic, genital, patogen, carcinogen, estrogen, androgen, patogenie, iatrogenie. V. *gon-*.

(-)geneză, -genezie • Formare, naștere, producere. Ex. embriogeneză (sau embriogenie), biogeneză, morfogeneză, spermatogeneză, agenezie.

geni-, genio-, -gen • Bărbie. Ex. genian, genioplastie, retrogenie.

ger-, gero-, geront- • Bătrânețe. Ex. geriatrie, gerontologie, gerontoxon. V. *presbi-*.

gest-, -gest • Acțiunea de a purta, care poartă. Ex. gestație, primigestă.

giga-, gigant- • Gigant. Ex. gigantism.

gin-, gineco- (fr. *gyn-*) • Femeie. Ex. ginoid, ginecologie, ginecomastie.

gingiv- • Gingie. Ex. gingivită, gingival, gingivolabial.

-gir (fr. *-gyre*) • Care rotește. Ex. levogir, dextrogir.

gli-, glio-, (-)glie • Materie vâscoasă, clei. Ex. glial, gliom, nevrogie.

-glife (fr. *-glyphe*) • Desene, dăltuiiri. Ex. dermatoglife.

globul- • Mică bulă, globul. Ex. globulină, globular, globulos.

glos-, glos- • Limbă. Ex. glosită, glosar, glosofaringian. V. *lingu-*.

gluc-, gluco- (sau *glic-, glico-*) • Dulce. Ex. glucid, glucoză, glucogen (sau glicogen), glicemie, glucozurie (sau glicozurie). V. *zahar-*.

-gnat, gnato- (fr. *gnath-*) • Mandibulă. Ex. gnatoplastie, gnatoschizis, prognatism. V. *maxil-*.

-gnozie, -gnomonie (fr. *-gnosie*) • Cunoștință. Ex. agnozie, stereognozie, patognomie.

gon- • Genunchi. Ex. gonalgie, gonartroză.

gon-, gono- • Sămânță genitală, progeneratură. Ex. gonadă, gonadotrop, gonococ. V. *gen-*.

graf-, -graf, grafo- (fr. *graph-, -graphie*) • Scriere, înregistrare. Ex. grafică, grafologie, cardiograf, radiografie, angiografie.

-gramă (fr. *-gramme*) • Scriere, desen. Ex. electrocardiogramă, electroencefalogramă, scintigramă.

granul-, granulo- • Grăunțe, granulă. Ex. granulație, granulocit, granulom.

gravi- • Greu. Ex. gravidă, gravidică, graviditate.

H

halus (fr. *hallus*) • Degetul mare de la picior. Ex. halus valgus, halus varus.

haplo- • Simplu. Ex. haploid.

hebe- • Tinerete. Ex. hebefrenie.

helio- • Soare. Ex. heliodermită, helioterapie.

-helmint- (fr. *-helminth-*) • Vierme. Ex. antihelmintic, helmintiază.

hem-, hemat-, hemo- • Sânge. Ex. hemartroză, hematemeză, hematie, hematologie, hematom, hemoglobină, hemolitic. V. *emie*.

hemi- • Pe jumătate. Ex. hemiplegie, hemisacralizare, hemisferă. V. *semi-*.

hepat-, hepato- • Ficat. Ex. hepatic, hepatită, hepatomegalie.

hered-, heredo-, (ered-, eredo-) • Ereditate. Ex. ereditar, heredopatie.

hetero- • Alt, diferit. Ex. heterogen, heterogrefă, heterosexual. Ant. *homeo-*.

hex-, hexa- • Șase. Ex. hexoză, hexadactilie. V. *sex-, sext-*.

hial-, hialo- (fr. *hyal-*) • Sticlă, transparent ca sticla. Ex. hialin, hialoid.

hiatus • Deschizătură, fantă. Ex. hiatal.

hid-, hidr-, -hidru (fr. *hyd-, hydr-, -hydr-*) • Apă. Ex. hidartroză, hidatidă, hidratare, hidroceel, hidrocefalie, anhidru (a nu se confunda cu *hidro-* transpirație). V. *aqua*.

hidr-, hidro- (fr. *hydr-, hidro-*) • Transpirație. Ex. hidroză, hidrosadenită, hidrorree, dishidroză (a nu se confunda cu *hidr-* apă). V. *sudar-*.

higro- (fr. *hygro-*) • Umed. Ex. higroma.

himen (fr. *hymen-*) • Membrană, himen. Ex. himenoid.

hiper- (fr. *hyper-*) • Deasupra, în exces. Ex. hipertensiune, hipercolemie, hiperglicemie, hiperemie, hiperplazie. V. *super-, ultra-*. Ant. *hipo-*.

hipno- (fr. *hypno-*) • Somn. Ex. hipnoză, hipnotic. V. *narco-, somn-, sopor-*.

hipo- (fr. *hypo-*) • Sub, mai puțin. Ex. hipocauzie, hipoglicemie, hipotensiune. V. *infra-, sub-*. Ant. *hiper-*.

hist-, histio-, histo- • Tesut. Ex. histamină, histologie, histiocit.

hister-, histero- (fr. *hyster-*) • Uter. Ex. histerectomie, histerografie. V. *metr-*.

holo- • Intreg. Ex. holodistolic, holodistolic. Ant. *mero-*.

homeo-, homo- • Asemănător. Ex. homeo-

I

iatro-, iatru-, iatrie • Medic. Ex. pediatru, psihiatrie, iatrogen (iatrogenic).

-ic (*fr. ique*) • Care se referă la (sufixul adjectivelelor). Ex. hepatic, metastatic, litic.

icono- • Imagine. Ex. iconografie, iconoclast.

idio- • Particular. Ex. idiogramă, idiopatie, idioventricular.

igni- • Foc. Ex. ignifug. V. *piro-*.

ihtio- (*fr. ichthyo-*) • Pește. Ex. ihtioid, ihtioză.

il- • V. *in-*.

ile- • (Răsucit) Ileon. Ex. ileal, ileită, ileus.

ili- • Flanc. Ex. iliac, ilion, iliosacral.

im- • V. *in-*.

in- (i-) • 1) În, înăuntru (se schimbă în *im-* înainte de consoanele p, b, m; în *i* înainte de l, m, r. Ex. infiltrație, injecție, implantare, imberb, iradiat. V. *endo-, intra-*. Ant. ex-; 2) Lipsit de, privat de (cu aceleași schimbări). Ex. ilogie, imatur, impotență, incontinență, inconștient, ireductibil, iresponsabil.

-ină • Arată o substanță definită prin rădăcina cuvântului. Ex. glicerină, penicilină.

infra- • Sub, mai jos. Ex. infrașoă, infraclavicular, V. *hipo-, sub-*. Ant. *super-, supra-*.

infundibul-, infundibulo- • Pâlnie, infundibul. Ex. infundibular, infundibulotomie.

inghin- (*fr. inguin-*) • Stînghie. Ex. inghinal, inghinocrural.

inter- • Între. Ex. intercostal, intercurrent, intervertebral, interfalagian.

intra-, intro- • În interior, în. Ex. intra-articular, intrauterin, intravenos, introvertit, introversie. V. *endo-, in-*. Ant. *extra-*.

irid-, irido- • Iris. Ex. iridian, iridectomie, iridoplegie.

isch- • Acțiunea de a se retrage, de a se opri. Ex. ischemie, ischurie.

ischi-, ischio- • Șold. Ex. ischion, ischiatic, ischiococcigian.

-ită • Inflamație. Ex. bronșită, artrită, meningită. V. *log-*.

izo- (*fr. iso-*) • Egal, similar. Ex. izocorie, izocrom, izotonic. V. *homo-*. Ant. *antizo-*.

J

jejun-, jejuno- • Jejun (etim. "intestin fără mâncare" - *fr. intestin à jeun* - pentru că acest segment intestinal are un conținut mai redus decât celelalte segmente). Ex. jejunal, jejunectomie, jejunoilită.

jug- • Obraz, gât. Ex. jugal, jugulară.

juxta- • Alături de. Ex. juxtaarticular, juxtaepifizar, juxtapiloric. V. *para-*.

K

kali- • Potasiu. Ex. kaliemie, kaliurie.

kario- (*fr. karyo-*) • V. *cario-*.

kinezi- • Mișcare. Ex. kinezie, kinezi-terapie, kineziterapeut.

L

labi- • Buză. Ex. labial. V. *cheil-*.

lacrim-, lacrimo- (*fr. lacrym-*) • Lacrimă. Ex. lacrimal, lacrimogen. V. *dacri-*.

lact-, lacto- • Lapte. Ex. lactic, lactație, lactoză. V. *galact-*.

-lalie • Vorbă. Ex. alalie, dislalie, rinolalie. V. *fazie, logo-*.

laparo- • Abdomen. Ex. laparotomie, laparoscopie. V. *celi-*.

-laps-, lapsus • Alunecare, cădere, pas greșit. Ex. prolaps, colaps. V. *ptoză*.

laring-, laringo- (*fr. laryng-*) • Laringe. Ex. laringită, laringian, laringoscopie.

later-, latero- • Care trage într-o parte, lateral. Ex. lateropozitie, laterodorșal, lateroversie.

leio- • Neted. Ex. leiomiom. V. *rabdo-*.

-lepsie • Priză, apucare. Ex. catalepsie, epilepsie.

-leptic • Care acționează asupra. Ex. neuroleptic, psiholeptic.

lepto- • Subțire și alungit. Ex. leptomeninge, leptozom. Ant. *pahi-*.

let- • Moarte. Ex. letal. V. *tanato-*.

leuc-, leuco- • Alb. Ex. leucocit, leucom, leucoplazie.

levo- • Stîng. Ex. levocardie, levogir. V. *sinistro-*. Ant. *dextro-*.

-lexie • Cuvânt, lectură. Ex. dislexie.

lien- • Splină. Ex. lienal. V. *splen-*.

limf-, limfo- (*fr. lymph-*) • Lîmfă. Ex. limfatic, limfangită, limfocit.

lingu-, linguo- • Lîmbă. Ex. lingual, linguocluzie. V. *glos-*.

lio-, (-)liză, -litic (*fr. lyo-*) • Dizolvare, distrugere. Ex. liofilizare, hemoliză, hemolitic, anxiolitic, fibrinoliză, oncoliză.

lip-, lipo- • Grăsime. Ex. lipidic, lipemie (lipidemie), lipom. V. *adip-, steat-*.

lipo- • Insuficiență. Ex. lipotimie.

lit-, -lit (*fr. lith-*) • Piatră, calcul. Ex. litiază, stercolit, coprolit.

log-, logo-, -logie, -logist, -log • Cuvânt, discurs, studiu. Ex. logopedie, logoree, cardiologie, cardiolog, laringolog, reumatolog, etiologie. V. *lalie, fazie*.

luci- • Lumină. Ex. lucită. V. *foto-*.

lud- • Joc, amuzament. Ex. ludic.

M

macro- • Mare. Ex. macrofag, macroscopie. V. *mega-*. Ant. *micro-*.

mala • Obraz. Ex. (osul) malar.

-malacie • Ramoliment. Ex. condromalacie, osteomalacie.

maleol- (*fr. malléol-*) • Mic ciocan. Maleolă. Ex. maleolar.

mamil-, mamilo- (*fr. mamill-, mamillo-*) • Mamelon, mamelă. Ex. mamilar, mamiloplastie. V. *mast-*.

mam-, mam- (*fr. mamm-*) • Mamelă, sân. Ex. mamar, mamografie, mamoplastie.

man- • Mână. Ex. manual, manipulare, manoperă. V. *chir-*.

-man, (-) manie • Obişnuință morbidă, pasiune. Ex. mitoman, mitomanie, cleptoman, cleptomanie, piroman, toxicoman, toxicomanie.

mast-, masto- • Mamelă, sân. Ex. mastectomie, mastită, mastografie. V. *mam-*.

matur-, (-) matur • Copt. Ex. maturitate, imatur, postmaturitate.

maxil- (*fr. maxill-*) • Maxilar (*fr. mâchoire*). Ex. maxilar. V. *gnat-*.

medi-, medio- • În mijloc, mediu. Ex. media, medial, median, mediastin, medioclavicular, mediodorsal. V. *mezo-* (1).

medul-, medulo- (*fr. medull-*) • Măduvă. Ex. medular, medulografie, medulosuprarenal. V. *miel-*.

mega- • Unitate egală cu un milion de unități de bază. Ex. megavolt, megawatt.

mega-, megalo-, -megalie • Mare. Ex. megacariocit, megacolon, megalocit, hepatomegalie, splenomegalie. V. *macro-*.

meio-, mio- • Mai puțin, mai mic. Ex. meioză, miotic.

mel-, -mel, -melie • Membru. Ex. micromelie.

melan-, melano- • Negru. Ex. melanină, melanom, melenă.

mening- • Meninge. Ex. meningită, meningocel, meningococ.

menisc- • Menisc. Ex. meniscal, meniscectomie.

meno-, menstru- • Lunar, menstrual. Ex. menopauză, menoree, menstruație.

mero-, mer • Parte, porțiune. Ex. merodiastolic, merosistolic, blastomer, ectomer. Ant. *holo-*.

met-, meta- • 1) Schimbare, transformare. Ex. metabolism, metamorfoză; 2) Poziție sau situație de tranziție. Ex. metamielocit, metafiză, metacarp, metatars; 3) Dincolo de, ceea ce urmează. Ex. metaplazie, metastază.

meteor- • Ridicat în aer, umflat cu aer. Ex. meteorism. V. *aero-, pneum-*.

metr-, metro- • Matrice (uter). Ex. metrită, metroragie, metralgie. V. *histero-*.

-metru, metrie • Măsură. Ex. hemocitometru, tonometru, pelvimetrie, spirometrie.

mezo- (*fr. méso-*) • 1) În mijloc, median. Ex. mezoderm, mezosistolic, mezodiastolic. V. *medi-*; 2) Mijloc de fixare al unui viscer abdominal. Ex. mezocolon, mezoapendice, mezoduoden.

mi-, mio- (*fr. myo-*) • Mușchi. Ex. miatonie, miocard, miom, miomectomie. V. *muscul-*.

-mic, miceto- (*fr. myc, myceto-*) • Ciupercă. Ex. micoză (micetoză), streptomycină, micobacterie. V. *fung-*.

micro- • Mic. Ex. microb, microcefalie, microscop. V. *et, -ol, -ul*. Ant. *macro-*.

miel- (*fr. -myel*) • Măduvă. Ex. mielită, mielocit, mielografie, poliomielită. V. *medul-*.

mili- (*fr. milli-*) • O miime din unitatea de bază. Ex. miliechivalent, mililitru.

-mimetic, -mimie (*fr. -mimétique*) • Mim, care imită, care simulează. Ex. simpaticomimetic, pantomimie, ecomimie.

mio- • V. *meio-*.

miring-, miringo- (*fr. myring-, myringo-*) • Timpan. Ex. miringită, miringoplastie.

mito- (*fr. mytho-*) • Legendă, fabulă, confabulație. Ex. mitomanie, mitoman.
mito- • Fir, filament. Ex. mitocondrie, mitoază.
mix- (*fr. myx-*) • Mucozitate. Ex. mixem, mixom. V. *muc-*.
mizo- (*fr. mizo-*) • Ură. Ex. mizantrop, mizoginie.
mnemo-, -mneză, -mnezie • Memorie. Ex. mnemonică, anamneză, catamneză, amnezie.
mono- • Unic, singur. Ex. mononuclear, monoplegie. V. *uni-*. Ant. *poli-*.
morbil- (*fr. morbill-*) • Rujeolă. Ex. morbilos, morbiliform.
morfo-, -morf (*fr. morpho-*) • Formă. Ex. morfologie, morfogeneză, polimorf, amorf. V. *-form*, *-oid*.
muc-, mucu- • Mucus. Ex. mucocel, mucozitate, muciform. V. *bleno-*, *muc-*.
multi- • Mult, număr mare. Ex. multiplă, multifocal, multilocular, multinodular. V. *pluri-*, *poli-*.
muscul-, musculo- • Mușchi. Ex. muscular, musculos, musculotendinos. V. *mio-*.
mut- • Mut. Ex. mutitate, mutism.
muta- • A schimba, a transforma. Ex. mutant, mutație.

N

nano- • Unitate de un miliard de ori mai mică decât unitatea de bază. Ex. nanogram, nanometru.
narco- • Amorteală și, prin extensie, somn. Ex. narcoză, narcotic. V. *hipno-*, *somn-*, *sopor-*.
nas-, nazo- • Nas. Ex. nazal, nazofaringe, nazobucal, nazogenian. V. *rin-*.
natri- • Sodiu. Ex. natriemie, natriurie.
necro- • Mort, cadavru. Ex. necroză, necrobioză, necropsie. Ant. *bio-*.
nefr-, nefro- (*fr. néphr-*) • Rinichi. Ex. nefrită, nefrectomie, nefroptoză, nefropexie. V. *ren-*.
neo- • Nou. Ex. neoformăție, neonatal, neoplazie, neostomie. Ant. *paleo-*.
nerv-, neur-, neuro-, nevr-, neuro- • Nerv. Ex. nervos, neural, neurastenie, neurochirurgie, neurodepresor, nevralgie, nevroză.
nict-, nicto- (*fr. nyct-*) • Noapte. Ex. nicturie, nictemer, nictofobie, nictalonie.

noci- • A tulbura, a face rău, a deranja. Ex. nociv, nocuitate.
nod- • Nod. Ex. nodal, nodozitate, nodul, nodular.
normo- • Normal. Ex. normoblast, normocit, normocrom, normotensiv.
nozo- (*fr. noso-*) • Boală. Ex. nozologie, nozocomial. V. *pato-*.
nucle-, nucleo- • Nucleu. Ex. nuclear, nucleat, nucleol. V. *cario-*.

O

occipit-, occipito- • Occiput. Ex. occipital, occipitocervical, occipitoparietal.
ocul-, oculo- • Ochi. Ex. ocular, oculist, oculomotor. V. *oftalmo-*.
odin-, odinie (*fr.odyn-*) • Durere. Ex. odinofagie, pleurodinie. V. *algeo-*.
odont-, -odont, -odontie • Dinte. Ex. odontoid, odontologie, periodont, desmodont, ortodontie. V. *dent-*.
oftalm-, oftalmo-, -oftalmie • Ochi. Ex. oftalmic, oftalmologie, oftalmoscop, xeroftalmie. V. *ocul-*.
-oid • Care seamănă cu. Ex. odontoid, stiloid, sigmoid. V. *-form*, *-morf*.
-olă • Mică (în sens diminutiv). Ex. bronșiolă, arteriolă, alveolă, maleolă. V. *-et*, *micro-*, *ul*.
ole- • Ulei. Ex. oleaginos.
olfact- • Miroș. Ex. olfactiv, olfacție. V. *osmo-*.
olig-, oligo- • Puțin numeros, în cantitate mică. Ex. oligurie, oligoelement, oligofrenie, oligomenoree, oligocitemie. V. *pauci-*. Ant. *poli-*.
-olistezis (*fr. -olisthésis*) • Alunecare. Ex. spondilolistezis, retrolistezis.
om-, omo- • Umăr. Ex. omartrită, omodinie. V. *scapul-*.
-om • Tumoră, tumefiere. Ex. epiteliom, fibrom, hematom, miom, sarcom.
-omatoză • Boală caracterizată prin formare de tumori. Ex. sarcomatoză, fibromatoză.
oment-, omento- • Epiploon. Ex. omental, omentectomie, omentopexie, omentotomie. V. *epiplo-*.
omfal-, omfalo- (*fr. omphal-*) • Umbilic. Ex. omfalită, omfalotomie, omfalocel.
omni- • Tot. Ex. omnipractician. V. *pan-*.
onc-, onco- • Masă, volum, mărime, tumoră. Ex. oncocit, oncocitom, oncologie, oncotic. V. *cancero-*, *carcino-*.

onic-, onico- (*fr. onych-*) • Unghie. Ex. onicoliză, onicofagie, onixis. V. *ung-*.
onir- • Vis. Ex. oniric, onirism.
oofor-, ooforo- (*fr. oophor-*) • Care poartă sau produce ouă, ovar. Ex. ooforectomie, ooforohisterectomie, ooforopexie. V. *ovar-*.
-op, -opie • Vedere, privire, acțiunea de a vedea. Ex. miop, miopie, ametropie. V. *-opsie*.
opaci- • Umbră, umbrit. Ex. opacitate, opacifiant, opacifiere.
opo- • Suc. Ex. opoterapie, opoterapic.
opsi- • Întârziat. Ex. opsiurie.
-opsie • Vedere, acțiunea de a vedea. Ex. biopsie, discromatopsie. V. *-op*.
opt-, opto- • Vizibil, care se referă la vedere. Ex. optic, optician, optometrie.
or-, oro- • Gură. Ex. oral, orofaringe. V. *os*.
-orex, -orexie • Poftă de mâncare. Ex. orexigen, anorexie, hiperorexie, poliorexie, anorexigen.
-orhi, -orhido- • Testicul. Ex. orhită, orhidopexie, criptorhidie.
orto- (*fr. ortho-*) • Drept, corect, normal. Ex. ortopedie, ortodontie, ortopnee, ortostatism, ortoptic, ortoforie.
os-, osi- • Os. Ex. osos, oseină, oscior, osificare. V. *oste-*.
oscil- (*fr. oscill-*) • A se balansa. Ex. oscilație, oscilometru.
osmo-, -osmie • Miros. Ex. anosmie, cacosmie, osmoreceptor. V. *olfact-*.
oste-, osteo-, -ost • Os. Ex. osteită, osteocit, osteogeneză, osteoliză, osteoporoză, periost. V. *os*.
ostium • Orificiu, intrare. Ex. ostial.
ot-, oto- • Ureche. Ex. otită, otic, otoplastie, otoragie, otoree. V. *aur-*.
ov-, ovo- • Ou. Ex. ovul, ovulație, ovocit, ovoid, ovogonie.
ovar-, ovario- • Ovar. Ex. ovariectomie, ovarian, ovarită, ovarioopexie. V. *oofor-*.
-ox-, -oxie • Oxigen. Ex. anoxemie, anoxie.
-oză • 1) Boală neinflamatorie. Ex. artroză, nefroză, nevroză; 2) Stare, condiție, uneori cu sensul de exces. Ex. alcaloză, acidoză, leucocitoză.

P

pahi- (*fr. pachy-*) • Gros. Ex. pahipleurită, pahidermie, pahimeningită. Ant. *lepto-*.

palat- • Palat, bolta cavității bucale. Ex. palatin, palatoplastie, palatoplegie, palatoschizis, palatorafie. V. *urano-*.
paleo- • Vechi, bătrân. Ex. paleocerebel.
pali-, palin- • Înapoi, din nou. Ex. palicinezie, palindromie.
palm-, palmo- • Palmă. Ex. palmar.
palp- • A pipăi. Ex. palpăre, palpabil.
palpebr- • Pleopă. Ex. palpebral. V. *blefar-*, *tars-*(2).
palud- • Mlaștină. Ex. paludism.
pan-, panto- • Tot. Ex. panaceu, pancardită, pancitopenie, pandemie, pansinuzită. V. *omni-*.
pan- (*fr. pann-*) • Lambou de țesut. Ex. panus, panicul adipos, paniculită.
pancreat-, pancreatico- • Pancreas. Ex. pancreatalgie, pancreatită, pancreaticoduodenal.
papil- (*fr. papill-*) • Mamelon, buton, papilă. Ex. papilar, papilotomie, papilită, papilom.
par-, para- • Alături, dincolo, prin opoziție. Ex. parenteral, paracentral, paramedical, paratiroidă, paracenteză, paramibilical, parasimpatic. V. *juxta-*, *dia-*, *per-*, *trans-*.
-pară • Care naște. Ex. primipară, multipară, sudoripară.
(-)pareză (*fr. parésie*) • Paralizie moderată, incompletă. Ex. hemipareză, tetrapareză.
-pareunie • Însoțitor (însoțitoare) la pat. Ex. dispareunie.
pariet- • Perete. Ex. parietal, parietofrontal, parietotemporal.
parteno- (*fr. parthéno-*) • Fecioară. Ex. partenogeneză.
patela (*fr. patella*) • Rotulă. Ex. patelar, patelectomie, pateloplastie.
pato-, -pat, -patie (*fr. patho-*) • Sufărință, boală. Ex. patologie, patogen, nevropat, psihopat, pneumopatie. V. *nozo-*.
pauci- • Puțin numeros. Ex. paucisimptomatic, paucibacilar. V. *oligo-*.
-pauză (*fr. pause*) • Oprit, încetare. Ex. andropauză, menopauză.
pector- • Piept, torace. Ex. pectoral. V. *steto-*, *torac-*.
ped-, pedi-, -ped (*fr. péd-*) • Din latină *pes*, *pedis*: picior. Ex. pedios, pedicul, peduncul, biped, patrupeđ, ortoped. V. *pod-*.

ped-, pedi-, pedo-, -pedie • Din greacă *paidos*: copil, tânăr. Ex. pedagog, pedera-
st, pediatrie, pedodontie. V. *puer*.
pelvi- • Bazin. Ex. pelvin, pelvimetrie,
pelvipertonită.
-penie • Sărăcire, diminuare. Ex. cito-
penie, leucopenie. V. *priv*.
pent-, penta- • Cinci. Ex. pentoză, pen-
talogie.
peps-, pept-, -pepsie • Digestie. Ex.
pepsină, peptic, peptonă, dispepsie,
eupepsie.
per- • Prin, în timpul. Ex. percutan, per-
fuzie, peroperator. V. *dia-, para-, trans-*.
peri- • În jurul. Ex. perianal, peri-
articular, pericard, periost, perinatal.
petr-, petro- • Piatră. Ex. petrosită, petro-
mastoidian.
(-)pexie • Fixare. Ex. nefropexie, masto-
pexie, histeropexie.
pict-, picro- (*fr. pycn-*) • Gros, compact.
Ex. picnic, picnoză.
pico- • Unitate de un milion de milioane
de ori mai mică decât unitatea de bază.
Ex. picogram, picometru.
piel-, piel- (*fr. pyél-*) • Gol, bazinet. Ex.
pielită, pielografie, pielocistită, pielic.
pil- • Păr. Ex. pilos, pilar, pilozitate. V.
tricho.
pile- (*fr. pylé-*) • Trecere, poartă, vena
poartă. Ex. pileflebită, piletromboză.
pilor-, piloro- (*fr. pylor-*) • Pilor. Ex.
piloric, piloroplastie, pilorospasm.
pio- (*fr. pyo-*) • Puroi. Ex. piogen, pioree,
piosalpinx, piurie, piocianic.
-piret- (*fr. pyrét-*) • Febră. Ex. piretic,
piretogen, pirexie, antipiretic. V. *febr-*.
piri- • Pară. Ex. piriform.
piro- (*fr. pyro-*) • Foc, arsură. Ex. pirozis,
piromanie, piroman. V. *igni*.
pisi- • Mazăre. Ex. pisiform.
plast-, -plastie • A modela, a corija forma.
Ex. plasticitate, plastic, artroplastie,
rinoplastie.
plati- (*fr. platy-*) • Larg și lat. Ex.
platipodie, platispondilie.
-plazie (*fr. -plasia*) • Dezvoltare, formare,
creștere. Ex. aplazie, anaplazie, neo-
plazie, displazie, hiperplazie.
-plegie, -plegie • Atac, paralizie. Ex.
hemiplegie, paraplegie, ganglioplegie.
pleur-, pleuro- • Pleură. Ex. pleural,
pleurezie, pleurocenteză, pleurodinie.
plex (*fr. plexus*) • Împăslire. Ex. plex
solar, plexular.

-plica- • Pliu, repliu. Ex. plicatură, fun-
duplicatură.
pluri- • Mai mulți. Ex. pluriganglionar,
pluriglandular, plurilocular. V. *multi*,
poli-. Ant. *uni-*.
-pnee • Respirație. Ex. dispnee, apnee,
ortopnee. V. *spiro-*.
pneumo-, pneumat- • Aer, suflu, respi-
rație. Ex. pneumartografie, pneumatic,
pneumatizare, pneumatocel. V. *aer*,
meteor-.
pneumo-, pneumon-, pneumono- • Plămâ-
n. Ex. pneumocenteză, pneumococie,
pneumococ, pneumonie, pneumonecto-
mie, pneumopatie.
pod-, podo-, -pod, -podie • Picior. Ex.
podalic, podologie, pseudopod, apodie,
platipodie. V. *ped-*.
poichilo- (*fr. poikilo-*) • Variat, nere-
gulat. Ex. poichilicitoză, poichiloterm.
-poieză (*fr. poïèse*) • Creare, formare. Ex.
hematopoieză, citopoieză, eritropoieză.
polachi- (*fr. pollaki-*) • Adesea, frecvent.
Ex. polachiurie.
poli- • Oraș. V. *policlinică*.
poli- (*fr. poly-*) • Numeros, mult, abun-
dent. Ex. poliglobulie, poliurie, polipnee,
poliartrită. V. *multi-*, *pluri-*. Ant. *oligo-*,
mono-.
polio- • Cenușiu. Ex. poliomielită, polio-
encefalită.
poso- • Cantitate. Ex. posologie.
post-, postero- • După, înapoi. Ex.
postoperator, posttraumatic, postpran-
dial, posterior. V. *retro-*. Ant. *ante-*,
antero-, *pre-*.
post- (*fr. posth-*) • Prepuț. Ex. postită,
postectomie.
poto- • A bea. Ex. potomanie. V. *dipso-*.
(-)praxie • Acțiune, activitate. Ex. apra-
xie, chiropraxie.
pre- • Înainte. Ex. prematur, precor-
dialgie, preoperator, prepiloric. V. *pro-*,
ante-. Ant. *post-*, *retro-*.
presbi- (*fr. presby-*) • Bătrân. Ex. pres-
biacuzie, presbiție. V. *geront-*.
primi-, primo- • Primul. Ex. primigestă,
primipară, primoinfecție. V. *proto-*.
-priv • Lipsit de. Ex. feripriv, calcipriv. V.
-penie.
pro- • Înainte. Ex. prodrom, progestativ,
progesteron, profilaxie, procidentă, pro-
laps, protruzie. V. *ante-*, *pre-*.
proct-, procto- • Rect. Ex. proctită, proct-
talgie, proctologie, proctoplastie. V. *rect-*.

prot-, proto- • Primul, primitiv. Ex.
proteină, protodiastolic, protosistolice,
protoplasmă, protozoare. V. *primi-*.
proxim- • Foarte aproape. Ex. proximal.
Ant. *dist-*.
pseud-, pseudo- • Fals, care simulează.
Ex. pseudartroză, pseudomembrană,
pseudoparalizie, pseudopod.
psih-, psiho- (*fr. psych-*) • Spirit, inte-
ligență, minte. Ex. psihic, psihanaliză,
psihologie, psihopatie. V. *-fren* (2).
-pter, pterig- (*fr. -ptère, ptéryg-*) • Aripă.
Ex. dipter, pterigoid, pterigion.
ptial- (*fr. ptyal-*) • Salivă. Ex. ptialină,
ptialism. V. *sial-*.
(-)ptoză • Cădere, coborâre. Ex. nefro-
ptoză, mastoptoză. V. *-laps*.
puer- • Copil. Ex. puericultură, pueril. V.
ped-.
-punct- • Punct. Ex. punctiform, acu-
punctură.

R

rabdo- (*fr. rhabdo-*) • Striat. Ex. rabdoid,
rabdioniom. V. *leio-*.
radi-, radio- • Rază, iradiere. Ex. radia-
ție, radioactivitate, radiografie, radiote-
rapie.
radic-, radico- • Rădăcină. Ex. radicular,
radicalită, radicotomie. V. *riz-*.
-rafie (*fr. -rraphie*) • Sătură. Ex. peri-
neorafie, palatorafie.
-ragie (*fr. -rragie*) • Tâșnire. Ex. hemo-
ragie, metroragie, rinoragie.
rahi-, -rahie (*fr. rachi-*) • Coloană ver-
tebrală (rahis). Ex. rahidian, albumino-
rahie.
re- • Repetare, întoarcere. Ex. readaptare,
recrudescență, reflux.
rect-, recto- • Rect. Ex. rectal, rectită,
rectoscopie. V. *proct-*.
-ree (*fr. -rrhée*) • Scurgere. Ex. otoree,
leucoree. V. *reo-*.
ren- • Rinichi. Ex. renal, reniform. V.
nefr-.
reo- (*fr. rheo-*) • A curge, curent (electric).
Ex. reobază, reostat. V. *-ree*.
reticul-, reticulo- • Rețea, filet. Ex. reti-
cular, reticulocit, reticulum.
retract- • A trage înapoi. Ex. retractie,
retractil, retractilitate.
retro- • Înapoi. Ex. retroflexie, retro-
flectat, retrolitezis, retrograd. V. *post-*.
Ant. *ante-*, *pre-*.

reum- (*fr. rhum-*) • Scurgerea umorilor.
Ex. reumatism.
-rexie, -rexia (*fr. -rrhexie*) • Spargere.
Ex. cariorexie (sau cariorexis), elasto-
rexie.
rin-, rino- (*fr. rhin-*) • Nas. Ex. rinită,
rinofaringe, rinoscopie. V. *nas-*.
riz-, rizo- (*fr. rhiz-, rhizo-*) • Rădăcină.
Ex. rizartroză, rizotomie. V. *radic-*.
rodo- (*fr. rhodo-*) • Roz, roșu. Ex. rodop-
sină. V. *eritro-*, *rub-*.
romb- (*fr. rhomb-*) • Romb. Ex. romboid,
rombencefal.
rub-, rubr- • Roșu. Ex. rubeolă, rubor,
rubeifiant, rubric. V. *eritro-*, *rodo-*.

S

sac-, sacc- • Sac. Ex. saculă, sacular, sac-
ciform.
sacr-, sacro- • Sacru (osul). Ex. sacrat,
sacralizare, sacrodinie.
salping, salpingo-, -salpinx • Trompă
(Eustache sau Fallope). Ex. salpingită,
salpingectomie, salpingoscopie, salpingo-
grafie, piosalpinx, hidrosalpinx. V. *tub-*.
sapon- • Săpun. Ex. saponificare, sapo-
nacee.
sapro- • Putred. Ex. saprogen, saprofit.
sarco- • Carne. Ex. sarcoïd, sarcomatos,
sarcom.
saturn- • Plumb. Ex. saturnin, saturnism.
scaf- (*fr. scaph-*) • Barcă. Ex. scafoïdian.
scapul-, scapulo- • Omoplat, umăr. Ex.
scapular, scapulargie, scapulectomie. V.
omo-.
scato- • Excrement, fecale. Ex. scatom,
scatofil. V. *copro-*, *fecal-*, *sterco-*.
schir- (*fr. squirrh-*) • Dur, tumoră
indurată. Ex. schiros. V. *sclero-*.
schizo-, -schizis, -schizie • Diviziune,
separare, disociere. Ex. schizocit, schi-
zoglosie, schizofren, palatoschizis, spon-
diloschizis, gnatoschizis, rahischizis,
oncoschizie.
scinti-, scintil-, scintilo- • Scânteie. Ex.
scintigrafie, scintigramă, scintilografie.
sciz- (*fr. sciss-*) • A separa, a diviza. Ex.
scizurită, scizură, sciziune.
scler-, sclero-, (-)scleroză • Dur, indu-
rație. Ex. scleral, scleră, scleros, scler-
ectomie, sclerodermie, sclerotică, arte-
rioscleroză, ateroscleroză. V. *schir-*.
scolio- • Cotit. Ex. scolioză, scoliotic.

-scop, -scopie • A observa, a examina. Ex. cistoscop, cistoscopie, endoscop, endoscopie, microscop, radioscopie, rectoscopie.
scoto- • Obscuritate, cecitate. Ex. scotom, scotomizare, scotopic.
scrot- • Pielea burselor (scrot). Ex. scrotal. V. *oscheo*.
seb-, sebo- • Sebum. Ex. sebacee, seboree.
semeio-, semio- • Semn. Ex. semeiologie (semiologie).
semi- • Pe jumătate. Ex. semilunar, semicircular, semicirculare (canale). V. *hemi*.
semin- • Sămânță. Ex. seminal, seminifer. V. *sperm*.
senestro- • Stânga. Ex. senestrogir. V. *sinistro*. Ant. *dextr*.
sept-, septo- • Perete. Ex. septal, septomie.
septi-, septic-, (-)sepsie, (-)septic • Putrefacție, corupție. Ex. septicemie, septicitate, asepsie, aseptie, antiseptic.
ser-, sero- • Lichid cu aspect apos, ser. Ex. seros, seroasă, seric, serologie, serozitate, seroterapie.
sex-, sext- • Șase, al șaselea. Ex. sexagenar, sextupli. V. *hexa*.
sexo-, sexu- • Sex. Ex. sexologie, sexualitate, sexual.
sfero- (fr. *sphéro-*) • Colț, sfenoid (în formă de colț). Ex. sfenoidian, sfenoidită, sfenoidotomie.
sfigm-, sfigmo- (fr. *sphygm-*) • Puls, pulsație. Ex. sfigmic, sfigmograf, sfigmomanometru.
sfincter-, sfinctero- (fr. *sphincter-*) • Care se strânge. Ex. sfincterian, sfincterospasm, sfincteroplastie.
sial-, sialo- • Salivă. Ex. sialagog, sialită, sialogen, sialografie, sialoree. V. *ptial*.
sider- • Astru. Ex. sideral, siderant, siderare.
-sider- • Fier. Ex. sideremie, sideropenie, hemosiderină. V. *fer*.
sigmoid-, sigmoido- • (Colon) sigmoid. Ex. sigmoidită, sigmoidopexie, sigmoidectomie, sigmoidostomie.
sim-, sin- (fr. *sym-*) • Cu, împreună, unire. Ex. simbioză, simfiză, sinostoza, sindactilie.
sindesm-, sindesmo- (fr. *syndesm-*) • Acțiunea de a lega împreună, legătură și, prin extensie, ligament. Ex. sindesmo-

pexie, sindesmoft, sindesmorafie. V. *desmo*.
sinistr-, sinistro- • Stânga. Ex. sinistralitate, sinistroscolioză. V. *levo-, senestro*. Ant. *dextro*.
sinus • Cută, pliu, cavitate, sinus. Ex. sinusal, sinuzită.
siring-, siringo- (fr. *syring-*) • Tub, tulpină, cavitate. Ex. siringomieli.
sitio-, sito- • Aliment, hrană. Ex. sitologie.
somă, somat-, -zom, -zomie, (-som, -somie) • Corp. Ex. somatic, somatogen, somatotrop, cromozom, trisomie.
somn-, somno- • Somn. Ex. somnifer, somnolență, somnambulism. V. *hipn-, narco-, sopor*.
sopor- • Somn profund. Ex. soporos, soporific. V. *hipn-, narco*.
sperm-, spermat-, spermato-, -spermie • Spermă. Ex. spermicid, spermatic, spermatoцит, aspermie. V. *semin*.
spin- • Spină. Ex. spinal, spina bifida.
spiro- • A respira. Ex. spirometru, spirometrie. V. *pnec*.
splanhn-, splanhno- • Viscer. Ex. splanhnic, splanhnoptoză, splanhnoscopia.
splen-, spleno- • Splină. Ex. splenectomie, spleni, splenic, splenită, splenomegalie. V. *lien*.
spondil-, spondilo- (fr. *spondyl-*) • Vertebră. Ex. spondilită, spondilartroză, spondiloliză, spondilolistezis.
stafil-, stafilo- (fr. *staphyl-*) • Literal, bob de strugure. 1) Luetă. Ex. stafilită, stafiloplastie. V. *uvul*; 2) Germeni grupați în ciorchine sau leziune amintind un bob de strugure. Ex. stafilococ, stafilom.
staped- • Scăriță. Ex. stapedectomie, stapedian.
-staxis • Picurare. Ex. epistaxis.
(-)stază, -static, -statism • Oprire, poziție. Ex. hemostază, hemostatic, citostatic, ortostatism, clinostatism.
stear-, stearo- • Grăsimă. Ex. stearină, steatoree, steatoliză. V. *adip-, lip*.
(-)stenie (fr. *(-)sthénie*) • Forță, vigoare. Ex. astenie, neurastenie. V. *dinamie*.
steno- • Strâmtat. Ex. stenoza, stenotorax.
sterc- • Excrement. Ex. stercobilină, stercoral, stercolit. V. *copro-, fecal-, scato*.

stereo- • Solid, reliefat. Ex. stereognozie, stereotaxie, stereoradiografie.
stern-, sterno- • Stern. Ex. sternal, sternalgie, sternodinie, sternoschizis.
steto- (fr. *stétho-*) • Piept. Ex. stetoscop. V. *pector*.
stil- (fr. *styl-*) • Coloană, stilet, stiloid (în formă de stilet). Ex. stiloidită, stiloidian, stiloradial.
stomat-, stomato-, -stomie • Gură. Ex. stomatită, stomatologie, colostomie, sigmoidostomie. V. *buc*.
strepto- • Recurbat, conturnat. Ex. streptococ, streptococie.
struma • Gușă. Ex. strumectomie, strumipriv, strumită.
sub- • Sub, dedesubt, mai puțin. Ex. subacut, subfebril, sublingual, subicter, subnormal. V. *hipo-, infra*.
sudor- • Transpirație. Ex. sudoral, sudorific, sudoripar.. V. *hidr*.
sulf-, sulfo-, sulfur- • Sulf. Ex. sulfamidă, sulfat, sulfonă, sulfurat, sulfuros. V. *to*.
super-, supra- (fr. *super, supra-, sur-, sus-*) • Deasupra, în exces. Ex. superior, superinfecție, supracondilian, supraventricular, supraacut, suprahepatic. V. *epi-, hiper-, ultra*. Ant. *infra*.

T

tact(-) • Pipăit. Ex. tactil.
tahi- (fr. *tachy*) • Rapid. Ex. tahipnee, tahicardie. Ant. *bradi*.
talas-, talaso- (fr. *thalass-*) • Mare. Ex. talasemie, talasoterapie.
tanato-, -tanasi (fr. *thanato-*) • Moarte. Ex. tanatologie, eutanasi. V. *let*.
tars-, tarso-, -tars. • 1) Tarsul piciorului. Ex. tarsian, tarsectomie, metatars; 2) Marginea pleoapei sau tars palpebral. Ex. tarsian, tarsectomie, tarsită. V. *blefar-, palpebr*.
tel-, tele- • Îndepărtat. Ex. teleangiectazie, telecobaltoterapie, teleradioterapie.
ten-, teno-, tendin- • Tendon. Ex. tenalgie, tenodeză, tendinită, tendinos. V. *desmo-, sindesmo*.
ter- • De trei ori. Ex. ternar, terțiar. V. *tri*.
terapeut-, -terapie (fr. *thérapeut*) • Îngrijire, tratament. Ex. terapeutică, radioterapie, fizioterapie, psihoterapie.

terat-, terato- • Monstru. Ex. teratism, teratogen, teratologie.
term-, termo-, -termie (fr. *therme*) • Căldură. Ex. termal, termic, termocauter, hipotermie. V. *calor*.
tetan-, tetano- • Rigiditate, tensiune. Ex. tetanos, tetanic, tetanoid.
tetra- • Patru. Ex. tetradă, tetraplegie, tetrasomie. V. *quadri*.
thel- (fr. *thel*) • Mamelon. Ex. thelită, thelalgie, theloragie.
ti-, tio- (fr. *thi*) • Sulf. Ex. tiamină, tiazidă, tiopexie. V. *sulf*.
tif-, tifo- (fr. *typh-*) • Torpoare, stupeare. Ex. tifos, tifoidă.
tifl-, tiflo- (fr. *typhl-*) • Orb, fără ieșire (cec). Ex. tiflită, tifloplexie. V. *ceco*.
tim-, -timie (fr. *thym-*) • Suflet, sentimente. Ex. timic, ciclotimie, timoleptic.
tip-, tipo- (fr. *typ-*) • Model, marcă, tip. Ex. tipic, atipic.
tireo-, tiro- (fr. *thyreo-*) • Tiroidă. Ex. tireostatic, tireopriv, tireogen (tirogen), tiroidectomie, tiroidian, tiroxină, tirotrifină.
toco-, -tocie • Sarcină. Ex. tococardiograf, distocie.
tomo-, tom-, -tomie • Care taie, secțiune. Ex. tomografie, atom, laparotomie, traheotomie, osteotomie.
ton-, -tonie • Tensiune, tonus. Ex. tonicitate, tonus, atonie, hipotonie.
tonsil- • Amigdală. Ex. tonsilectomie.
top-, topo-, -topie • Așezare, loc, poziție. Ex. topic, ectopie, corectopie.
torac-, toraco- (fr. *thorac-*) • Torace, piept. Ex. toracic, toracodinie, toracoplastie. V. *pector-, steto*.
tox-, toxi-, toxico-, toxo- • Otrăvă. Ex. toxemie, toxic, toxoplasmoză, toxicomanie.
trabecul- • Trabecul. Ex. trabecular.
trahe-, traheo- (fr. *traché*) • Trahee. Ex. traheal, traheită, traheotomie.
trahel- (fr. *trachél-*) • Col, gât. Ex. trahelhematom, trahelism, traheloplexie. V. *cervic*.
trans- • Prin, dincolo. Ex. transfuzie, transmezocolic, transplantare, transpoziție, transfixiant, transmural. V. *dia, per-, para*.
tri- • Trei. Ex. triadă, triceps, tricuspidă, trisomie. V. *ter*.
trih-, triho- (fr. *trich-*) • Păr. Ex. trihoză, trichomonas, trihoclazie. V. *pil-, capil*.

-tripsie • Zdrobire. Ex. litotripsie.
trof-, trofie-, -trofină. (*fr. troph-*) • Hrană, stare de nutriție. Ex. atrofie, distrofie, hipertrofie, corticotrofină, somatotrofină.
tromb-, trombo- (*fr. thromb-*) • Cheag, trombus. Ex. trombină, trombarterită, trombocit, tromboză.
-trop, (-)tropism • Tur, direcție, care are afinitate. Ex. neurotrop, psihotrop, somatotrop, corticotrop.
tub-, tubo- • Trompa Eustache, trompa Fallope. Ex. tubar, tubotimpanie, tubouterin. V. *salping*.
tusi- (*fr. tussi-*) • Tuse. Ex. tusigen.

U

-ul, -(ă) • Mic (diminutiv). Ex. folicul, ovul, veziculă, venulă.
ule- • Uleer. Ex. ulceratie, ulceros.
ultra- • Dincolo de. Ex. ultrasunet, ultramicroscopie. V. *hiper-, super-*.
unc-, unci- • Cărlig. Ex. uncartoză, uncinat, unceform.
ungu-, unghi- • Unghie. Ex. unghial, unghifer. V. *onih-, onic-, onico-*.
uni- • Un. Ex. unicelular, univitelin. V. *mono-*. Ant. *pluri-*.
ur-, uro-, -ureză, -urie • Urină, acțiunea de a urina. Ex. urinar, urologie, urografie, uremie, hematurie, oligurie, polakiurie, diureză.
urano- • Vălul palatin. Ex. uranoplastie. V. *palat-*.
uvul- • Luetă. Ex. uvula, uvular, uvulită. V. *stafil-* (1).

V

vaccin-, vaccino- • "Vaccinus". Se referă la vacă, de la care vaccina (variola vacilor) și vaccinul jennerian; prin generalizare, orice vaccin, nu numai cel anti-variolic. Ex. vaccinal, vaccinoterapie.
vag-, vago- • Rătăcitor, vagabond, nervul vag (denumit așa din cauza ramificațiilor sale foarte întinse). Ex. vaginal, vagotomie, vagolitic.
vagin- • Teacă, vagin. Ex. vaginal, vaginită. V. *colpo-, chitro-*.
varic-, varico- • Varice. Ex. varicectomie, varicotomie. V. *ars-*.

vas-, vasculo-, vazo- • Vas. Ex. vasiform, vasectomie, vasoconstricție, vascular, vascularizare. V. *angio-*.
vect-, vecto- • Conducere. Ex. vector, vectorial, vectocardiogramă.
vel-, velo- • Pânză, voal. Ex. velopalatin.
ventricul-, ventriculo- • Pântec mic (*fr. ventre*) și, prin analogie, ventricul (al inimii sau al creierului). Ex. ventricular, ventriculografie.
vermi- • Vierme. Ex. vermicular, vermicug, verminoză.
vezic-, vezico- (*fr. vésic, vésico-*) • Ampulă, vezică. Ex. vezical, vezicant. V. *cist-*.
vezicul-, veziculo- (*fr. vésicul-*) • Mică ampulă (veziculă biliară, vezicule seminale). Ex. vezicular, veziculotomie.
vil-, vilo- (*fr. vill-*) • Păros, acoperit cu păr. Ex. vilos, viliform, vilozitate.
vir-, viro- • Venin, otravă, virus. Ex. virion, virulență, virologie.
viscer-, viscero- • Viscer, organ, măruntaie. Ex. visceral, visceralgie, viscerotrop. V. *splanhn-*.
vitelus (*fr. vitellus*) • Gălbenușul oului. Ex. vitelin, bivitelin.

X

xant-, xanto- (*fr. xanth-*) • Galben. Ex. xantocromie, xantodermie, xantelasma.
xeno- • Străin. Ex. xenogen.
xero- • Uscat, sec. Ex. xerodermie, xerofthalmie.
xifo- (*fr. xipho-*) • Xifoid (în formă de sabie). Ex. xifoidnie (sau xifoidalgie).

Z

zahar-, zaharo- (*fr. sacchar-*) • Zahăr. Ex. zaharină, zaharoză. V. *gluc-*.
zigo- (*fr. zygo-*) • Perechi, unit. Ex. zigot, dizigot, zigomatic. V. *azigo-*.
zim-, zima (*fr. zym-*) • Ferment. Ex. zimologie, enzimă. V. *ază-*.
zoo-, -zoar (*fr. zoo-, -zoaire*) • Animal. Ex. zoofilie, zoofobie, protozoar, hematozoar.
zoster • Zona. Ex. zosterian, zosteriform.

A

A • 1) În fiziologie, simbol pentru *aer alveolar*; 2) Simbol pentru *amper*; 3) V. *grupele sanguine ABO*.
a • 1) În fiziologie, simbol pentru *sângele arterial*; 2) Abr, pentru *arteră* (turmată de numele arterei).
Å • Simbol pentru *angström*.
α • Alfa, prima literă a alfabetului grec.
a-, an- • Prefixe care arată absența, lipsa.
aa sau ana • De la expresia latină *ana parte aequales*; într-o rețetă medicală, abreviere care se pune după una sau mai multe substanțe pentru a indica faptul că trebuie puse în cantități egale.
AB • V. *grupele sanguine ABO*.
ab- • Cuvânt latin cu sensul de "departe de", folosit ca prefix pentru a indica îndepărtarea, distanțarea, separarea. Ant. *ad-*.
abandonat (*fr. abandonnique*) • Copil sau adult ale cărui dificultăți vitale îi produc teama sau sentimentul, reale ori imaginare, de a fi părăsit, de a-și pierde dragostea părinților și a celor apropiați.
abazic (*fr. abasique, engl. abasic*) • 1) adj. Care se referă la abazie; 2) adj. și s. Care este atins de abazie.
abazie (*fr. abasie, engl. abasia*) • Imposibilitatea de a merge normal, datorită tulburării coordonării mișcărilor.
Abbott • V. *Miller-Abbott* (sonda).
abcedat (*engl. abscessed*) • Transformat în abces. Ex. tumoră abcedată.
abces (*engl. abscess*) • Pungă de puroi bine delimitată, constituită într-un țesut, în urma unei inflamații.
abdomen • Partea inferioară a trunchiului, situată între torace, de care este separată prin diafragm, și planșeul pelvin care închide în partea inferioară micul bazin. *Cavitatea abdominală* conține cea mai mare parte a aparatului digestiv, aparatul urinar și organele genitale interne. Sin. *burtă* (*fr. ventre*), în limbaj popular. V. *celiac, laparo-* (adj. *abdominal*).
abdomen de lemn (*fr. ventre de bois, engl. wooden belly*) • Contractură permanentă și dureroasă a musculaturii abdominale, caracteristică pentru peritonită.

abdomen în traistă (*fr. ventre en besace, engl. pendulous abdomen*) • Abdomen care atârână ca o traistă flască peste simfiza pubiană (la obezii vârstnici, la o femeie cu multe nașteri). Sin. *abdomen pendulum, șorțul Hoten-toșilor*.
abductor • Se spune despre un mușchi care servește la abducție. Ex. mușchii abductor al halucelui.
abducție • Mișcare care îndepărtează un membru sau un segment de membru de axul median al corpului. Se definește cu acest termen și poziția ce rezultă. Ant. *adducție*.
aberrant (*fr., engl. aberrant*) • Care se îndepărtează de normal, mai ales ca localizare. Ex. tiroidă aberrantă.
aberație • Orice deviere de la situația normală, de exemplu, defectul imaginii date de un instrument sau un sistem optic (cum ar fi ochiul).
aberație cromozomială • Alterarea structurii unui cromozom în raport cu cromozomul formei originale. Tipurile principale sunt deficiența, translocția, inversiunea, duplicația.
ablație • Acțiunea de a scoate un corp sau unul din organele sale ori o formațiune patologică. V. *ectomie*.
ablefarie (*fr. ablépharie, engl. ablepharia*) • Absența congenitală a pleoapelor.
ABO • V. *grupele sanguine ABO*.
abord • V. *cale de abord* (*fr. voie d'abord*).
abortiv (*fr. abortif, engl. abortive*) • 1) Care provoacă un avort. Ex. manevră abortivă; 2) Care nu ajunge la termenul normal, obișnuit, al dezvoltării sale. Ex. tuberculoză abortivă.
abrahie (*fr. abrahie, engl. abrachia*) • Absența congenitală a brațelor.
abraziune (*fr. abrasion, engl. 1. abrasion; 2. peeling*) • 1) Ablația sau prelevarea prin raclaj a unor țesuturi sau formațiuni în suprafață: comee, mucoasă uterină, tartru dentar etc. 2) Acțiunea de uzură prin frecare.
abraziv • Care este susceptibil de a uza sau de a șlefui prin frecare.
abscisă (*fr. abscisse*) • Coordonată orizontală care servește împreună cu cea verticală (V. *ordonată*) la definirea

poziției (valorii) unui punct într-un plan.

absenteism • 1) Lipsa de asiduitate la muncă; 2) Prin extensie, frecvența absențelor de la muncă ale unui individ, unei categorii de salariați sau personalului dintr-o întreprindere.

absență (fr., engl. *absence*) • Suspendarea bruscă și trecătoare a conștiinței, cu păstrarea funcțiilor vegetative, manifestare importantă în psihiatrie, mai ales în epilepsie.

absorbant • 1) Care absoarbe, care se referă la absorbție. Ex. putere absorbantă, vată absorbantă; 2) Substanță care poate absorbi un lichid, un gaz sau o radiație; 3) În anestezologie, recipient al cărui conținut absoarbe unele componente ale aerului expirat (fr. *absorbent*, engl. *canister*).

absorbție (fr., engl. *absorption*) • 1) În sens general, procesul de atracție al unei substanțe în masa alteia; 2) Trecerea unei substanțe din afară în interiorul vaselor; 3) Trecerea în celule a unei substanțe transportată de sânge sau limfă; 4) În limbaj curent, *ingestie*. Ex. absorbția unei otrăvi.

abstinent • Care practică abstenența.

abstinență (fr. engl. *abstinence*) • Renunțarea parțială sau totală la unele alimente, mai ales la băuturile alcoolice sau la satisfacerea unei nevoi ori unei dorințe.

ac (fr. *aiguille*, engl. *needle*) • Tijă fină de oțel, dreaptă sau incurbată, având o extremitate ascuțită (*ac de sutură*) sau tocită (*ac de ligatură*) și cealaltă extremitate deschisă pentru a permite trecerea unui fir. Acele tubulare se folosesc pentru puncții sau injecții. Există mai multe feluri de ace: după formă, calibru și lungime, în legătură cu folosirea căreia îi sunt destinate.

acalazie (fr. *achalasia*, engl. *achalasia*) • Absența relaxării unui sfincter. Ex. acalazia cardiei stomacului (V. *cardiospasm*).

acantocitoză (fr. *acanthocytose*) • Anomalie de formă a eritrocitelor care par a avea spini; eritrocitele se numesc *acantocite*.

acantoză (fr. *acanthose*) • Îngroșare a stratului malpighian al epidermului,

observată în veruci și alte afecțiuni cutanate. Sin. *hiperacantoză* (adj. *acantozic*)

acarian (fr. *acare*, engl. *acaride*) • Nume dat curent parazitului scabiei (*Sarcoptes scabiei* sau *sarcopt*): Este un artropod din ordinul Acarienilor.

Acarieni (engl. *Acaridae*) • Ordin de artropode cu corp globulos și patru perechi de picioare; unii acarieni sunt paraziți.

acariot (fr., engl. *akaryote*) • Care este lipsit de nucleu.

acarioză • Sin. cu *scabia* (fr. *gale*).

acaudat • Lipsit de coadă.

accelerină • Factor de coagulare sanguină care accelerează formarea trombinei și tromboplastinelor; este sintetizat de ficat sub formă inactivă (*pro-accelerină*) care se găsește în plasma sanguină. Deficitul de accelerină se manifestă prin hemoragii ce amintesc hemofilia.

acces (fr. *accès*, engl. *attack*, *fit*, *seizure*) • Ansamblul fenomenelor morbide, de obicei acute, care survin brusc și se reproduc periodic, la intervale mai mult sau mai puțin regulate. Ex. acces de tuse. V. *criză*.

ACD • V. *soluție anticoagulantă ACD*.

acetabular (fr. *acétabulaire*) • Care se referă sau care aparține de acetabulum (cavitățile cotiloidă).

acetabuloplastie • Restaurare chirurgicală a cavității cotiloide (acetabulum).

acetabulum • Sin. *cavitate cotiloidă*.

acetic • V. *acid acetic*.

acetic • V. *acid acetic*.

acetilcolină (fr., engl. *acetylcholine*)

• Ester acetic al colinei, mediator chimic al influxului nervos în terminațiile nervilor parasimpatici și în fibrele preganglionare ale sistemului simpatic. Acetilcolina este sintetizată în organism din colină și este hidrolizată de o enzimă, colinesteraza. Acetilcolina produce dilatarea arterelor și încetinirea ritmului cardiac.

acetilsalicilic • V. *acid acetilsalicilic*.

acetoacetic • V. *acid acetilacetic*.

acetonă • Lichid incolor, foarte inflamabil, cu miros caracteristic, cu gust arzător, miscibil cu apa, eterul și cloroformul. Se folosește în fabricarea

cloroformului, bromoformului, iodoformului, parfumurilor și cauciucului artificial. Acetona se găsește în halena și urina diabeticilor și a celor supuși la post glucidic; provine din decarboxilarea acidului acetic format în cursul metabolismului anormal al acizilor grași sau al unor acizi aminați (numiți *cetogeni*).

acetonemie (*cetonemie*) • Prezența acetonei în sânge. (adj. *acetonemic*)

acetonic • Sin. cu *cetonic*.

acetonurie (*cetonurie*) • Prezența acetonei în urină.

achilie gastrică • Absența în suculele gastrice a acidului clorhidric și enzimelor gastrice, datorită unor cauze diferite: cancer de stomac, anemie pernicioasă, gastrită cronică atrofică etc. Sin. *aclorhidrie*.

Achille (tendonul) (engl. *tendocalcaneus*) • Tendon voluminos cu care se termină mușchiul triceps al gambei și care se inseră pe fața posterioară a calcaneului. (adj. *achilian*) (*Achille*, erou grec, lovit mortal în talon de o săgeată otrăvitoare)

acicloguanozină (fr. *acycloguanosine*) • Sin. *aciclovir*.

aciclovir (fr., engl. *acyclovir*) • Derivat de guanină prevăzut cu un lanț lateral aciclic. În aplicație locală previne recidivarea infecției herpetice a corneei. Administrat pe cale generală produce ameliorarea rapidă a leziunilor herpetice sau zonatoase (zosteriene). Sin. *acicloguanozină*.

acid • 1) s. Orice substanță care poate elibera ioni H⁺; 2) adj. Care are gust acru.

acid acetic • Lichid incolor, cu miros înțepător caracteristic, rezultând din fermentația acidă a vinului în oțet; este folosit în soluție ca antiseptic.

acid acetilacetic (*acetoacetic*) • Corp cetonice ce rezultă din descompunerea imperfectă a acizilor aminați și apare în sânge și urină la diabeticii neechilibrați. Creșterea sa în sânge poate duce la acidoză. V. *cetonemie*, *cetonurie*.

acid acetilsalicilic • Compus salicilat care se administrează oral sau în supozitoare, pentru combaterea infla-

mației, durerilor și febrei; are și acțiune anticoagulantă. Sin. *aspirină*.

acid aminat (*aminoacid*) • Substanță chimică ce conține o funcție acidă și una amină. Acizii aminați sunt elemente constitutive ale proteinelor; unii acizi aminați, numiți *indispensabili* (*esențiali*) deoarece organismul nu-i poate sintetiza, trebuie furnizați o dată cu alimentele.

acid aminoacetic • Sin. *glicocol*.

acid ascorbic • Denumirea chimică a *vitaminei C*.

acid barbituric (engl. *barbituric acid*) • Acid ce rezultă din combinația unui acid organic (acid malonic care inițial a fost izolat din sfeclă) cu uree. Derivații de sinteză (barbiturice) sunt utilizați ca somnifere. Sin. *maloniluree*.

acid benzoic • Acid aromatic prezent în unele fructe și frunze, folosit ca un conservant pentru alimente și ca fixator pentru parfumuri și coloranți. Acidul benzoic din alimente este eliminat prin urină sub formă de *acid hipuric*.

acid betahidroxibutiric (fr. *acide beta-hydroxybutyrique*) • Produs de degradare incompletă a lipidelor; se găsește în urina diabeticilor neechilibrați. V. *corpi cetonici*.

acid biliar (engl. *bile acid*) • Nume de ansamblu pentru acizii izolați din bilă; au structură steroială.

acid boric • Antiseptic slab, puțin iritant pentru piele și mucoase, folosit numai pe cale externă, sub formă de apă boricată (3%) sau vaselină boricată (10%). Din cauza toxicității nu poate fi administrat oral sau în irigarea cavităților interne.

acid carbonic (engl. *carbonic acid*) • Denumire improprie pentru *anhidrida carbonică* (gaz carbonic). De fapt, acidul carbonic nu reprezintă decât o formulă teoretică (CO₂).

acid citric • Acid prezent din abundență în fructele citrice (genul *Citrus*). Se folosește la prepararea soluțiilor conservante pentru sânge și în tratamentul hipercalemiei (pentru proprietatea sa de a forma cu calciul compuși inactivi eliminați prin urină).

acid clorhidric (engl. *hydrochloric acid*) • Comp. chimic (HCl) • 1

cărui produs comercial este o soluție fumigenă, cu miros puternic și iritant, foarte caustică, folosit ca reactiv chimic și la prepararea unor medicamente. Acidul clorhidric este un constituent al sucului gastric.

acid dezoxiribonucleic • Acid nucleic având ca grupare glucidică riboză redusă (care a pierdut oxigenul). Este constituent al nucleilor celulari în cromozomi, sub formă de nucleoproteine. Condiționează transmiterea genelor. Abr. *ADN* sau *DNA* (din *engl. deoxyribonucleic acid*).

acid edetic (*engl. edetic acid*) • Acid organic insolubil în apă, care dă săruri mai ales în combinație cu sodiul. O sare sodică a acestui acid este folosită la proba hipocalcemiei provocate. Abr. *EDTA*.

acid fenic • *V. fenol*.

acid fenilacetic (*fr. acide phénylacétique*) • Acid aromatic izolat din esențele de flori (mai ales de trandafir), folosit în fabricarea parfumurilor; este un metabolit al fenilalaninei, provenind din acidul fenilpiruvic.

acid fenilpiruvic • Produs intermediar în degradarea fenilalaninei, care se poate acumula în sânge și se elimină prin urină împreună cu alți derivați de fenilalanină, în situațiile când metabolismul acestui acid aminat este perturbat prin deficit enzimatic ereditar. *V. fenilketonurie, oligofrenie fenilpiruvică*.

acid folic • Vitamina hidrosolubilă din grupul B, care se sintetizează de către plante, dar și în laborator. Este un factor de maturare a celulelor, în special a celor din măduva osoasă, intervenind în hematopoieză. Are rol principal în sinteza unor acizi nucleici. Se prescrie ca medicament în anemiile *megaloblastice*. Sin. *vitamina B₁₂* (sau *B₁₂*).

acid fosforic (*engl. phosphoric acid*) • Acid mineral (formula: PO_4H_3) care are rol important în organism sub formă de esteri, intrând în compoziția unor diverse substanțe organice (fosfoproteine, fosfolipide, fosfoglucide) și intervenind în numeroase reacții enzimatice. Se folosește ca acidifiant urinar și ca acidulant în unele alimente.

acid glucuronic (glicuronic) • Acid uronic derivat din glucoză, este un constituent al mucopolizaharidelor din organism.

acid glutamic • Acid aminat neesențial (deci care se poate sintetiza în organism), cu rol important în metabolismul celulelor nervoase, în sinteza acizilor aminați și a glucozei. Este constituent al protaminelor vegetale și al acidului folic; sub formă de ester, el intră în structura unor enzime (*V. glutamat-oxalacetic-transaminază*). Se prescrie în epilepsie ca anticonvulsivant și pentru ameliorarea aptitudinilor intelectuale ale arierăților mentali.

acid gras (*engl. fatty acid*) • Nume dat acizilor organici ce au în moleculă un lanț carbonat deschis, ceea ce îi face nemiscibili cu apa. Acizii grași intră în compoziția grăsimilor naturale (lipidelor). *Acizii grași esențiali* sau polinesaturați (acid linoleic, acid linolenic) sunt indispensabili în alimentație, neputând fi sintetizați în organism. Se găesc mai ales în uleiurile vegetale (*V. vitamina F*).

acid hipuric (*engl. hippuric acid*) • Acid organic eliminat prin urină, reprezentând o formă netoxică de eliminare, combinată cu glicocol, a acidului benzoic conținut în unele alimente vegetale. Această transformare se face în mod normal în ficat.

acid lactic • Acid organic care se formează în mușchi, după un travaliu muscular intensiv; se produce deosebită prin degradarea bacteriană a lactozei (fermentație lactică).

acid linoleic • Acid gras esențial conținut în mare cantitate în uleiul de floarea soarelui, porumb, nuci și soia.

acid linolenic • Acid gras esențial prezent mai ales în uleiul de in.

acid nicotinic • Substanță cu proprietăți vitaminice (*vitamina antipelagrosă*), prezentă în majoritatea celulelor vii, ficat, lapte, drojdia de bere, porumb, făină; este folosit ca vasodilatator. Sin. *factor* (sau *vitamina PP*) (*pelagro-preventiv*).

acid nitric (azotic) • Acid mineral azotat, foarte puternic; lichid incolor, fumigat la aer, ce servește la prepararea

derivaților nitrați; este folosit uneori ca un caustic local. Nume curent: *apă tare (eau - forte)*.

acid oxalacetic (*fr. acide oxaloacétique*) • Acid cetonice care constituie o legătură între metabolismul glucidelor și cel al proteinelor, deoarece este transformat cu ușurință, fie în acid aspartic (aminoacid), fie într-un produs intermediar de glucoză.

acid oxalic • Acid organic conținut în diferite plante (măcriș, spanac, ru-barbă), care se formează în organism în cursul degradării acidului ascorbic și a glicocolului. Participă la formarea calculilor urinari sub formă de oxalat de calciu. *V. oxalemie, oxalurie*.

acid paraaminobenzoic • Nume chimic pentru *biotină* (vezi acest termen). Abr. *PAB, PABA*.

acid paraaminohipuric • Acid organic utilizat în explorarea funcțională a excreției tubulare renale. Abr. *PAH*.

acid paraaminosalicilic (*engl. para-aminosalicylic acid, aminosalylum*) • Medicament antituberculos prescris adesea în asociere cu izoniazidă și streptomycină (în trecut nu prea îndepărtat); se administrează oral sau intravenos. Abr. *PAS*.

acid picric • Acid sub formă de lamele galbene, care este colorant și antiseptic, folosit în conservarea prelevărilor destinate examenului histologic. Se utilizează și în detectarea spermei în medicina legală. *V. Barberio (reacția)*.

acid piruvic (*fr. acide pyruvique*) • Acid organic (cetonice) care reprezintă un intermediar important în metabolismul glucidic, provenind din degradarea glucozei; este susceptibil să se transforme din nou în glucoză. Participă la sinteza acizilor grași, sterolilor și aminoacizilor.

acid ribonucleic • Acid nucleic având în structură riboză, constituent al citoplasmei și nucleului celulelor. Abr. *ARN* sau *RNA* (de la *engl. ribonucleic acid*).

acid salicilic (*fr. acide salicylique*) • Compus chimic folosit la conservarea alimentelor, la prepararea salicilaților, aspirinei și a numeroși coloranți. Se folosește ca dezinfectant și ca antalgic în unele unguente.

acid stearic • Acid gras saturat izolat din seul de oaie; este conținut în majoritatea grăsimilor animale și a uleiurilor vegetale.

acid sulfuric • Acid mineral puternic (formula SO_3H_2), foarte coroziv, fumegând în stare concentrată; are numeroase întrebuințări comerciale. Nume curent: *vitriol*.

acid uric • Produs final de degradare a purinelor organice (nucleotide) și purinelor alimentare, prezent în sânge (*V. uricemie*), unde se poate acumula în unele stări patologice cum ar fi guta (*V. hiperuricemie*) și eliminat prin urină (*V. uricurie*).

acid uronic • Fiecare din acizii derivați din oze (acid glucuronic pentru glucoză, acid manuronic pentru manoză etc.). Acizii uronici au rol biologic important.

acidifia (*v.*) (*fr. acidifier, engl. acidify*) • A face acidă o substanță, scăzându-i pH-ul (de ex. a acidifia urina prin administrarea unui medicament acidifiant).

acidifiant • Care este dotat cu însușirea de a scădea pH-ul unei substanțe.

acidifiat • Care a fost făcut acid.

aciditate • 1) Proprietatea unui acid exprimată prin concentrația în ioni de hidrogen liberi (pH). Se traduce printr-un pH inferior cifrei de 7; 2) Calitatea unei substanțe care are gust acru.

acidocetoză (*engl. ketoacidosis*) • Acidoză observată mai ales în diabet, uneori și în post prelungit. Se datorește acumulării în organism a corpiilor cetonici, produși ce rezultă din dezin-tegrarea lipidelor folosite excesiv pentru nevoi energetice, în locul glucidelor, al căror metabolism este perturbat. Acidocetoză corespunde perioadelor de precomă și comă diabetică. *V. acidoză, cetoză*. Sin. *cetoacidoză*.

acidofil (*fr. acidophile, engl. acidophilic, oxyphilic*) • Care are afinitate pentru coloranți acizi, de ex. eozina (se spune de aceea și *eozinofil*).

acidorezistent • Se spune despre un corp sau un organism viu (bacterie) dotate cu acidorezistență.

acidorezistență (*fr. acidoresistance*) • Însușirea unor microorganisme, cum

ar fi bacilul tuberculos, care, după ce se colorează roșu cu fuxină bazică, rezistă la decolorarea cu acizi minerali diluați.

acidoză (*fr. acidoze, engl. acidosis*)

• Tulburare a echilibrului acidobazic cu predominanța acidității, rezultând din formarea excesivă ori eliminarea insuficientă a acizilor sau printr-o pierdere excesivă de baze. (adj. **acidozic**)

acidoză alcoolică (*engl. alcoholic acidosis*)

• Eliminarea sau reducerea rezervei alcaline în țesuturi și lichide organice, asociată cu o producere crescută de corpi cetonici; analogă cu acidoza din diabet.

acidoză compensată • Acidoză în care pH-ul sanguin rămâne normal prin intervenția mecanismelor de reglare a echilibrului acidobazic.

acidoză decompensată (*engl. uncompensated acidosis*) • Acidoză în care pH-ul sanguin a scăzut sub 7,35. Rezerva alcalină poate fi crescută sau diminuată.

acidoză diabetică • Acidoză prin producerea excesivă de acizi, care survine ca o complicație în diabetul neechilibrat.

acidurie • Exces de acizi în urină.

acin (*fr., engl. acinus*) • 1) Cavitate mică glandulară, rotunjită, în fund de sac, ce se deversă într-un canal excretor; 2) **Acin pulmonar**: ansamblul anatomofuncțional format din ramificarea unei bronhiole terminale în canalele alveolare care duc la alveolele pulmonare.

aciniform • În formă de ciorchine de strugure.

acinos (*fr. acineux, engl. acinous*)

• Care se referă la acini, care este format din acini. Ex. glandă acinoasă.

acizi nucleici • Constituenți ai celulei vii (în special ai nucleului), care conțin o bază purinică, un zahăr și acid fosforic (sub formă de ester). Există două feluri de acizi nucleici: acid dezoxiribonucleic și acid ribonucleic.

aclorhidrie • 1) Absența acidului clorhidric liber în sucul gastric. Sin. **anaclorhidrie**; 2) Într-un sens mai larg, este sinonim cu achilia gastrică.

acnee (*fr., engl. acné*) • Boală de piele cu punct de plecare glandele sebacee și

pilosebacee. Există mai multe forme de acnee: **acneea adolescenților** (*juvenilă* sau *vulgară*), erupție foliculară caracterizată prin comedoane, papulopustule superficiale sau profunde, localizate mai ales la față, pe spate și pe partea superioară a toracelui (este o complicație frecventă a seboreei); **acneea rozacee** (*rozaceea* sau *cuperoza*) care apare pe față după vârsta de 40 de ani și se manifestă prin roșeață, papulopustule și mici dilatații vasculare. V. *rinofima*.

acneiform • Care seamănă cu acneea. Ex. nev acneiform.

acolare (*fr. accolement, engl. joining*)

• Acțiunea de a reuni, de a apropia.

acolie (*fr. acholie*) • Oprea sau scăderea notabilă a secreției biliare.

acomodare (*fr., engl. accommodation*)

• Modificare, de regulă spontană, a ochiului, care îi permite să perceapă clar obiectele situate la distanțe diferite. V. *adaptare*.

acondroplazie (*fr., engl. achondroplasia*)

• Formă de condrodizplazie ereditară, gravă, a sugarului, care se manifestă prin insuficiența creșterii (nanism), însoțită de diverse anomalii (cap mare, cifoza, membre scurte și groase etc.). (adj. **acondroplazic**)

acrinie • Absența ori diminuarea secrețiilor.

acro- • Prefix de origine greacă arătând relația cu extremitățile (membrele), cu vârful.

acroasfixie (*fr., engl. acroasphyxie*)

• Tulburare vasomotorie a extremităților, caracterizată prin **acrocianoză** și senzații dureroase.

acrocefalie • Deformarea craniului care este anormal alungit (tuguiat) în "căpățână de zahăr".

acrocianoză (*fr., engl. acrocyanose*)

• Colorarea violacee albastră (cianoză) a extremităților.

acromegalie • Dimensiuni anormal de mari pentru nas, bărbie, urechi, mâini și picioare, în raport cu restul corpului. Este aproape întotdeauna cauzată de un adenom hipofizar. (adj. **acromegalic**)

acromial • Care se referă la acromion. Ex. fatetă acromială.

acromie (*fr., engl. achromie*) • 1) Absența colorației normale; 2) Absența ori diminuarea pigmentației cutanate. (adj. **acromic**)

acromioclavicular • Care se referă la acromion și la claviculă. Ex. articulația acromioclaviculară.

acromion • Extremitatea spinei omoplatului prin care acesta se articulează cu clavicula. (adj. **acromial**)

acropatie • Orice afecțiune a extremităților.

ACTH • Abr. din *engl. adrenocorticotrophic hormone*: care desemnează **corticotrofina**.

actin-, actino- • Prefixe cu sensul de **rază**, fiind deci cu referire la radiații sau aspect de radiații.

actinic • Care se referă la acțiunea luminii sau se datorește ei, mai ales la razele ultraviolete. Ex. conjunctivită actinică.

actinită (*engl. actinodermatitis*) • Inflamație cutanată provocată mai ales de razele solare. V. *heliodermită, lucită*.

actinomicoză pulmonară • Infecție pulmonară produsă de *Actinomyces israelii* prin inhalarea ori aspirarea materialului infecțios. Se manifestă ca o pneumonie severă, un abces pulmonar sau un empiem, cu producere caracteristică de multiple abcese mici și fistule în peretele toracic.

actinoterapie • Tratamentul prin raze luminoase produse artificial cu aparate sau lămpi.

activare (*fr., engl. activation*) • 1) Accentuarea însușirilor unei substanțe, cu sau fără transformare chimică, prin adăugarea unei mici cantități dintr-o altă substanță numită "activator" sau prin expunere la radiații; 2) În fiziologie, creșterea excitabilității unei structuri nervoase, sub influența unui stimul. Ant. *inhibare, inhibiție*.

acuitate (*engl. acuity, acuteness*)

• Percepția fină prin unele simțuri: auz (acuitate auditivă), vâz (acuitate vizuală), pipăit (acuitate tactilă).

acuminat • Care se termină ascuțit, cu un vârf. Ex. condilom acuminat.

acupunctură • Metodă veche de tratament, de origine chineză, reactivă.

introducerea în anumite puncte de pe suprafața corpului a unor ace, de formă și dimensiuni diferite, cu scopul de a suprima durerile, de a obține o anestezie ori de a trata diverse boli.

acut (*fr. aigu, engl. acute, sharp*)

• 1) Se spune despre o afecțiune cu evoluție rapidă, prin opoziție cu evoluția lentă (cronică); 2) Se spune despre o durere vie, prin opoziție cu durerea surdă; 3) Care se află la cel mai înalt grad; criză acută.

ad- • Prefix de origine latină arătând *apropiere, proximitate, întărire*. Ant. *ab-*.

Adam (mărul) (*fr. pomme d'Adam; engl. Adam's apple*) • Proeminență mediană a gâtului, pe fața anterioară a cartilajului tiroid; este mai evidentă la bărbat decât la femeie. V. *cartilaj tiroid*.

adamantin • adj. Care se referă la smalțul dinților.

Adams-Stokes (sindromul) • Afecțiune caracterizată prin tulburări circulatorii (paloare extremă, scăderea tensiunii arteriale, sincopă) și adesea nervoase (amețeli, crize convulsive), secundare unei încetiniri excesive a frecvenței contracțiilor ventriculilor cardiaci și realizând un puls lent permanent. (*Adams Robert, medic din Dublin, 1791-1875; Stokes William, clinician irlandez din Dublin, 1804-1878*)

adaptare (*fr., engl. adaptation*) • 1) Facultatea pe care o are organismul de a se obișnui cu noi condiții de viață, atât pe plan fizic, cât și pe plan psihic și social; 2) Capacitatea ochiului de a se obișnui cu variațiile de luminozitate. (adj. **adaptativ**)

Addis (proba) (*engl. Addis count*)

• Probă pentru evaluarea cantitativă a elementelor figurate din urină. Constă din numărarea hematiilor (eventual și a leucocitelor) în urina de 12 ore, strânsă dimineața și centrifugată. (*Addis Thomas, medic scoțian, profesor la San Francisco, 1881-1949*)

Addison (boala) • Insuficiență cronică a suprarenalei, ce se manifestă prin: anemie, astenie, hipotensiune, tulburări gastrice și colorare închisă a

tește bronzarea solară, de unde numele de "maladia bronzată" care i se dă câteodată. Această afecțiune se datorește cel mai des distrugerii complete sau parțiale a celor două glande suprarenale prin leziuni tuberculoase. (Addison Thomas, medic din Londra, 1793-1860)

addisonian • 1) adj. Care se referă la boala Addison; 2) adj. și s. Care suferă de boala Addison.

adductor • Se spune despre un mușchi care execută o mișcare de adducție. Ex. mușchiul adductor al policelui.

adducție (fr., engl. *adduction*) • Mișcare prin care un membru sau un segment de membru este apropiat de axul median al corpului; poziția care rezultă în urma acestei mișcări. Ant. *abducție*.

aden-, adeno- • Prefixe de origine greacă indicând relația cu o glandă sau un ganglion limfatic.

adenectomie • Ablazia unui ganglion limfatic sau a unei glande.

adenină • Bază purinică ce intră în constituția acizilor nucleici. Catabolismul ei duce, la om, la formare de acid uric.

adenită • Inflamația ganglionilor limfatici, care se traduce printr-o tumefiere și se datorește unei infecții (locale, regionale sau generale). Ea poate fi acută și trecătoare, uneori supurată, cu evoluție către abcedare, sau subacută ori cronică, uneori pseudotumorală. Sin. *limfadenită*.

adenoamigdalectomie (engl. *adenotonsillectomy*) • Ablazia vegetațiilor adenoide și a amigdalelor.

adenocarcinom • Epiteliom cu structură ce amintește pe cea a unei glande (sinonimul *adenocancer* este puțin folosit).

adenofibrom • Sin. *fibroadenom*.

adenogramă (engl. *lymph node differential cell count*) • Repartizarea diferitelor tipuri celulare prezente pe un frotiu prelevat prin puncția unui ganglion limfatic. În mod normal, majoritatea celulelor este formată din limfocite.

adenohipofiză • Sin. *antehipofiza*. V. *hipofiza*.

adenoid • A cărui structură o amintește pe cea a unei glande (ex. epiteliom adenoid) sau a unui ganglion (țesut adenoid, vegetații adenoide).

adenoidectomie • Ablazia vegetațiilor adenoide.

adenoidită • Inflamația vegetațiilor adenoide.

adenom (engl. *adenoma*) • Tumoră benignă dezvoltată pe seama unei glande, având o structură similară glandei de origine. (adj. *adenomatos*)

adenomatos (fr. *adénomateux*, engl. *adenomatous*) • Care se referă la un adenom, care este de natura unui adenom. Ex. gușă adenomatoasă.

adenomatoză • Prezența de adenoame multiple în țesutul uneia sau mai multor glande.

adenomectomie • Ablazia unui adenom.

adenomiom • Tumoră benignă formată din fibre musculare și țesut glandular.

adenomioză (fr. *adénomyose*) • Sin. *endometrioză*.

adenopatie (fr. *adénopathie*) • Orice afecțiune a ganglionilor limfatici.

adenosarcom • Adenom al cărui țesut conjunctiv a suferit o transformare canceroasă (în *sarcom*).

adenovirus • Grup de virusuri responsabile de faringite, conjunctivite și afecțiuni respiratorii acute care pot simula o stare gripală.

adenozină • Nucleozid format din adenină (bază purinică) și din riboză.

aderență (fr. *adhérence*, engl. *adherence*) • Acolarea a două organe sau a două suprafețe vecine care în mod normal sunt separate. Aderența poate fi congenitală sau secundară unui proces inflamator. V. *ad-*. (adj. *aderent*, *aderențial*)

adeziv (fr. *adhesif*) • Care este susceptibil a adera la o suprafață.

ADH • Abr. pentru engl. *antidiuretic hormone*, adică *vasopresină*.

adiacent (fr. engl. *adjacent*) • Care se găsește în vecinătatea imediată, în contact direct. Ex. vertebre adiacente.

adiadocochinezie (fr. *adiadocochinésie*, engl. *adiadocochinesia*) • Imposibilitatea de a executa rapid mișcări alternative, cum ar fi pronția și supinația.

adinamie (fr. *adynamie*, engl. *adynamia*) • Slăbiciune musculară importantă, care se găsește în unele maladii (de ex. febra tifoidă) și în stările febrile înalte. (adj. *adinamic*)

adip-, adipo- • Prefixe ce arată relația cu grăsimea, mai ales cu țesuturile grase din organism.

adipocelular • Se spune despre un țesut conjunctiv care este bogat în grăsimi.

adipomastie • Dezvoltare excesivă a țesutului gras la nivelul sânilor. V. *mamo-*, *masto-*.

adipos (fr. *adipeux*, engl. *adipic*, *adipose*) • Care este de natură adiposă. Ex. țesut adipos.

adipoză (**adipozitate**) (engl. *adiposis*) • Exces de grăsime în țesutul celular subcutanat, mai ales când este circumscris la anumite regiuni ale corpului. V. *lipomatoză*. Lingv. acești termeni sunt uneori folosiți impropriu, ca sinonime cu *obezitatea*.

adjuvant • 1) Se spune despre o substanță care favorizează absorbția unui medicament și îi susține acțiunea; 2) Se spune despre un tratament destinat să completeze tratamentul principal.

ADN • Abr. pentru *acid dezoxiribonucleic*.

adolescență (fr., engl. *adolescence*) • Perioadă situată între copilărie și vârsta adultă; începe la pubertate, o dată cu apariția caracterelor sexuale secundare și sfârșește o dată cu terminarea creșterii. (adj. *adolescent*)

adren-, adreno- • Prefixe de origine latină indicând o relație cu suprarenalele.

adrenalina (engl. *epinephrine*) • Hormon secretat de medulara suprarenalei, obținut și prin sinteză. Acțiunea fiziologică a adrenalinei se opune celei a acetilcolinei; este un principiu hipertensiv, vasoconstrictor asupra circulației periferice și un regulator al musculaturii netede, având efect similar excitației sistemului simpatic. V. *simpaticomimetic*.

adrenergic • Care acționează prin eliberare de adrenalină. Ex. receptor (nerv) adrenergic.

adrenocorticotrofină • Sin. *corticotrofină hipofizară*.

adrenocorticotrop • Care stimulează activitatea hormonală a corticosuprarenalei. Ex. hormon adrenocorticotrop (corticotrofină).

adrenolitic (fr. *adrénolytique*) • Care suprimă efectele adrenalinei în organism (la nivelul receptorilor adrenergici).

adrenopriv (engl. *adrenoprival*) • Care se referă, care se datorește insuficienței sau absenței funcției suprarenaliene.

adsorbant • Se spune despre o substanță care adsoarbe o altă. Ex. cărbune adsorbant. (s. un *adsorbant*)

adsorbție (fr., engl. *adsorption*) • Fenomen de adeziune superficială care se produce atunci când o substanță solidă, lichidă sau gazoasă intră în contact cu o altă substanță solidă sau lichidă, fără să aibă loc o combinație chimică sau o dizolvare.

adventice (engl. *adventitia*) • Tunica externă a unui vas. (adj. *adventițial*)

aer-, aero- • Prefixe de origine greacă arătând o relație cu aerul sau cu gazele.

aer alveolar curent (engl. *alveolar air*) • Aerul conținut în mod normal în alveolele pulmonare; conține 5,6% gaz carbonic și 14% oxigen. Volumul său are ca simbol V_v .

aer complementar (engl. *inspiratory reserve air*) • Cantitatea de aer introdusă peste aerul curent în plămân, după o inspirație forțată (1500-1600 ml). Sin. *volum de rezervă inspiratorie*.

aer curent (fr. *air courant*, engl. *tidal volume*) • Cantitatea de aer inspirată sau expirată în timpul unei mișcări respiratorii normale (circa 500 ml). Sin. *volum curent*, *volum respirator*.

aer de rezervă (suplimentar) (engl. *expiratory reserve air*) • Cantitatea de aer eliminată peste aerul curent, după o expirație forțată (1500-1600 ml). Sin. *volum de rezervă expiratorie*.

aer rezidual • Aerul care rămâne în plămâni și căile respiratorii după o expirație forțată (1500-1800 ml). Sin. *volum rezidual*.

aerian (engl. *aerial*) • Care se referă la canalele și cavitățile prin care aerul pătrunde până în plămâni. Căile aeriene superioare sunt constituite din fosele nazale, gura, faringele, laringele și traheea.

aerifer • Care conduce aerul. Ex. conduct aerifer.

aerob • Se spune despre un microorganism care are nevoie pentru a trăi de aer sau de oxigen liber. Ant. *anaerob*.

aerocolie • Distensia colonului prin acumulare de aer sau de gaz.

aerofagie (fr. *aérophagie*) • Înghițirea, cel mai adesea în mod involuntar, a unei cantități de aer care pătrunde în stomac, unde se acumulează (*aerogastrie*).

aerogastrie • Prezența aerului în stomac, ceea ce poate provoca distensie. V. *aerofagie*.

aerosol • Suspensie stabilă în aer sau în alt mediu gazos a unor particule foarte fine, solide sau lichide (medicament, insecticid etc.)

afachie (fr. engl. *aphakie*) • Absența cristalinului în urma operației pentru cataractă, unui traumatism sau, mai rar, de origine congenitală. Antrenează pierderea acomodării și hipermetropie.

afazie (fr. *aphasie*, engl. *aphasia*) • Alterarea sau pierderea capacității de a vorbi sau de a înțelege limbajul vorbit ori scris. Se datorește unei leziuni cerebrale, fără interesarea organelor de fonatie. Sin. *cecitate verbală*. (adj. *afazic*)

afazie motorie transcorticală (engl. *transcortical motor aphasia*) • Varietate de afazie motorie marcată prin lipsa spontaneității limbajului.

afazie vizuală • Sin. *alexie*.

afebril • Care nu are febră. Sin. *apiretic*.

afect (fr., engl. *affect*) • Orice stare afectivă elementară, fie de plăcere, fie de neplăcere.

afectiv (fr. *affectiv*, engl. *affective*) • Care se referă la un sentiment sau la o emoție care produce o anumită situație.

afectivitate • Funcție psihică generală ce cuprinde emoția și variantele ei, sentimentele, înclinațiile și pasiunile. Este perturbată în nevroză și psihoză.

afecțiune (engl. 1. *disease*, 2. *affection*) • 1) Tulburare, stare anormală a organismului sau tulburare a funcțiilor fiziologice sau psihice (afecțiunea este un termen "passe-partout" ce acoperă conceptele: *anomalie*, *disfuncție*, *lezi-*

une, *maladie*, *sindrom*); 2) Sentiment tandru care atașează o persoană de o alta (Robert).

aferent • Care duce la un organ sau de la periferie la centru. Ex. nerv aferent. Ant. *eferent*.

aflux (fr. *afflux*) • Intrare abundentă și bruscă a unui lichid într-o regiune anatomică sau un organ anume.

afonie (fr. *aphonie*) • Pierderea vocii, voce stinsă provocată de o paralizie, o leziune sau o inhibiție a organelor de fonatie. (adj. *afon*)

AFP • Abr. pentru *alfa-fetoproteină*.

afrodisiac (fr. *aphrodisiaque*) • Care trezește sau stimulează dorința sexuală.

afrota (a) v. (engl. *to bring together*)

• Apropierea marginilor celor două buze ale unei plăgi.

afrotare (fr. *affrontement*, engl. *aposition*) • Acțiunea de a apropia foarte precis, margine la margine, cele două buze ale unei incizii sau unei plăgi, pentru obținerea unei cicatrizări regulate și puțin marcate.

aftă (fr. *aphte*) • Mică exulceratie gălbuie, rotundă sau ovală, înconjurată de un halou roșu, urmând după o veziculă (uneori de origine virală) și situată pe mucoasa bucală, faringiană sau genitală; se însoțește de o senzație de arsură. (adj. *afos*)

ag • Abr. pentru *antigen*.

Ag • Simbol chimic pentru *argint*.

agamaglobulinemie • Absența sau scăderea marcată a gamaglobulinelor plasmatic; o formă particulară este *agamaglobulinemia Bruton*, afecțiune congenitală ce apare exclusiv la băieți și se manifestă prin infecții bacteriene grave și repetate, scăderea considerabilă a imunoglobulinelor serice și absența limfocitelor B; se datorește probabil unui defect genetic recesiv, legat de sex. V. *gamepatie*.

agar-agar (**agar**) • Substanță mucilaginoasă extrasă din diverse alge marine. Se prezintă sub formă de benzi galben pal care se umflă în apă și la răcire dau un gel. Se folosește în alimentație pentru creșterea consistenței unor produse de cofetărie și pentru prepararea mediilor de cultură

folosite în bacteriologie; este utilizat și ca laxativ ușor. Sin. *geloză*, *gelatina de China*.

agenezie • 1) Incapacitatea de a da naștere, de a procrea; sterilitate, impotență; 2) Absența sau oprirea în dezvoltare a unui organ sau a unei părți din corp. Ex. agenezie dentară, ovariană, piloasă.

ageuzie (fr. *agueusie*, engl. *ageusia*)

• Absența totală sau parțială a gustului.

agitație (engl. *agitation*, *excitement*)

• Orice creștere a activității motorii care devine dezordonată și se asociază cu excitație mentală. (adj. *agitat*)

aglutina (a) • A aduna într-o masă compactă, a aglomera, a reuni.

aglutinare (fr. *agglutination*, engl. *agglutination*, *clumping*) • Grupare în mici grămezi de celule sau de microorganisme care posedă un antigen comun (aglutinogen) și se află în suspensie într-un lichid, atunci când se adaugă suspensiei anticorpului corespunzător (aglutinine specifice). Aglutinarea hematiilor nu se produce "in vivo" decât după o greșeală de transfuzie (cu sânge ce aparține unui grup incompatibil cu sângele subiectului) sau în condiții patologice (V. *eritroblastoză fetală*). Aglutinarea "in vitro" a microorganismelor cu serul unui bolnav constituie o metodă foarte folosită în diagnosticul bacteriologic.

aglutinină • Substanță (*anticorp*) prezentă în unele seruri, care este capabilă să aglutineze microorganismele sau globule roșii ce conțin aglutinogenul corespunzător. V. *grupe sanguine*.

aglutinogen • Substanță (*antigen*) elaborată de unii microbi sau prezentă la suprafața globulelor roșii, care face microbii ori aceste globule roșii aglutinabile de seruri ce conțin aglutininele specifice corespunzătoare.

agnozie • Imposibilitatea recunoașterii obiectelor după calitățile lor: formă, culoare, greutate, temperatură etc., deși funcțiile senzoriale elementare respective (văz, auz, sensibilitate superficială și profundă) sunt intacte. (adj. *agnozie*)

agnozie tactilă • Sin. pentru *stereoagnozie*.

agonie (engl. *agony*) • Perioadă ce

slăbire progresivă a funcțiilor vitale (mai ales a circulației), care antrenează o irigație cerebrală insuficientă și o stare de inerție și de inconștiență. V. *comă*.

agorafobie (fr. *agoraphobie*) • Teamă morbidă de spațiile largi goale; se însoțește uneori cu senzație de amețeală (de la grecescul *agora*, piață publică).

agrafaj (fr. *agrafage*, engl. *clipping*) • Punerea agrafelor, mai ales în cursul osteosintezei.

agrafă (engl. *agraffe*, *clip*) • Mic dublu cârlig de metal destinat să apropie buzele unei plăgi.

agrafie (fr. *agraphie*) • Incapacitatea de a scrie, legată de o lezare a centrilor nervoși ai scrierii; este o formă de apraxie.

agranulocitoză • Afecțiune caracterizată prin dispariția aproape completă a granulocitelor din sânge; principalele manifestări sunt angina și o stare infecțioasă gravă.

agravare (fr. *aggravation*, engl. *aggravation*, *worsening*) • Creșterea gravității simptomelor unei boli.

agregat (engl. *aggregate agent*) • Aglomerat format prin aglutinarea elementelor figurate ale sângelui. Sin. *sludge* (termen englez folosit curent în textele traduse).

agresivitate (engl. *aggressiveness*) • 1) Tendința de a ataca, a lupta, în sensul ostilității și distrugerii; 2) Tendință la o activitate caracterizată prin afirmarea de sine într-un sens posesiv și constructiv.

agretop • Porțiune a moleculei antigenice, capabilă să se lege moleculelor din clasa a II-a a Complexului Major de Histocompatibilitate și de a putea astfel fi recunoscută de către receptorii celulari (limfocite) T, în cursul unei reacții imunitare.

akinezie • Imposibilitatea sau dificultatea de a executa unele mișcări; lentoare anormală a mișcărilor voluntare. (termenul de akinezie este mai puțin folosit). (adj. *akinetic* sau *achinetic*)

Al • Simbol chimic pentru *aluminiu*.

al-, alo- • Prefixe de origine greacă pentru *altul*, exprimând ideea unei

alalie • Imposibilitatea de a se exprima prin cuvinte, cauzată de o tulburare organică sau funcțională.

alantoidă (fr. *allantoïde*, engl. *allantoïds*) • Membrană embrionară la vertebrate, constituită dintr-un diverticul al tubului intestinal primitiv și care, la mamifere, va forma conexiunile vasculare ale embrionului la nivelul placentei. (adj. *alantoidian*)

alăptare (fr. *allaitement*, engl. *breast-feeding*) • Alimentarea sugarului cu lapte la sânul mamei sau al doiciei sau cu biberonul.

albastră (maladia) (fr. *maladie bleu*, engl. *blue disease*) • Termen grupând malformațiile cardiovasculare congenitale care se însoțesc de cianoză, datorită amestecului de sânge venos cu cel arterial.

albastru de metilen (fr. *bleu de méthylène*, engl. *methylene blue*) • Substanță organică de culoare albastră, folosită ca antiseptic pentru uz extern (badionare în gât) sau administrată oral (în infecții urinare), ca și în explorarea funcției renale, dar mai ales folosită în unele tehnici de colorare.

Albee (greafa) (engl. *Albee's bone graft*) • Grefon osos masiv, de obicei prelevat din tibie, care conține toate straturile osului: periost, țesut osos propriu-zis și măduvă osoasă. (Albee Fred, chirurg din New York, 1876-1945)

albinism • Absența totală congenitală și ereditară a pigmentului melanic din piele, păr și ochi. Se poate asocia cu alte anomalii: astigmatism, nistagmus, cataractă, arierare mentală, surditate etc.

albinos (engl. *albino*) • Subiect cu albinism.

albuginee • Membrană conjunctivă groasă ce înconjoară testiculul, epididimul și corpul erectil al penisului.

albugo • Mică pată albicioasă pe corneea (V. *leucom*) sau pe unghii.

albul ochilor (fr. *blanc de l'oeil*, engl. *white of the eye*) • Nume popular pentru *sclerotică*.

albumină • Nume generic al substanțelor compuse din carbon, azot, oxigen și hidrogen, aparținând la grupul proteinelor, conținute în serul

sanguin, lapte, ou, mușchi, ca și în unele vegetale. Sunt solubile în apă, se coagulează la căldură (70-90 °C). Prin hidroliză dau acizi aminați și amoniac. (adj. *albuminos*)

albuminemie • 1) În sens strict, prezența albuminei în sânge; 2) Prin extensie și în mod impropriu, excesul de albumină în sânge (*hiperalbuminemie*).

albuminorahie (engl. *cerebrospinal fluid proteins*) • Concentrația de albumină din lichidul cefalorahidian (de fapt este *proteinorahie*).

albuminos (fr. *albumineux*, engl. *albuminous*) • Care conține albumină, care se referă la albumină. Ex. apă albuminoasă, conținutul albuminos al serului.

albuminurie • Prezența de albumină în urină. V. *proteinurie*.

albumoză, albumozurie • V. *Bence-Jones*.

alcal volatil • Sin. *amoniac*.

alcali • Substanțe bazice (oxid sau hidroxid) care provin din unul din cele șase metale zise alcaline: sodiu (natriu), potasiu, rubidiu, cesiu, litiu și franciu (lingv. din arabă *al kali*, plantă din care se extrage carbonatul de sodiu).

alcalin • Care are proprietățile alcalilor, în special un pH mai mare de 7 (V. *bazic*); care conține alcali (V. *rezervă alcalină*).

alcalinitate • Înșușirea substanțelor alcaline.

alcaloid • Nume generic pentru substanțele azotate de origine vegetală, cu însușiri bazice, cu structură adesea complexă, puțin solubile în apă, solubile în alcool, care dau colorații specifice cu unii reactivi. Ele exercită diferite acțiuni fiziologice în doze foarte mici, fiind folosite în terapeutică, dar trebuie mânuite cu prudență, fiind toxice. (adj. *alcaloidic*)

alcaloză • Tulburare a echilibrului acidobazic cu predominanță a alcalinității, rezultând dintr-o retenție de baze consecutivă unui aport excesiv și cu excreție relativ insuficientă sau rezultând dintr-o pierdere exagerată de acizi.

alcaptonurie • Prezența în urină de alcaptonă (acid homogentizic), rezultată dintr-o descompunere incompletă a doi

acizi aminați esențiali: fenilalanina și tirozina. Expusă la lumină, urina capătă culoare închisă. Perturbarea metabolismului intermediar al acizilor aminați este familială și ereditară. Alcaptonuria nu se însoțește de nici un simptom clinic ani de zile.

alcool (engl. *alcohol*) • Nume de ansamblu pentru substanțe organice care conțin gruparea OH; reprezentantul tipic este alcoolul etilic (în limbaj curent *alcool*).

alcool etilic (engl. *ethanol*, *ethyl alcohol*) • Lichid incolor, cu miros plăcut, inflamabil, miscibil cu apa, eterul și cloroformul; se obține prin fermentarea zaharurilor. Este folosit ca antiseptic în diluție de 70% și intră în compoziția unor preparate farmaceutice. Arderea sa completă în organism, în anhidridă carbonică și apă, eliberează 7kcal/g. Are proprietăți toxice (mai ales asupra ficatului și sistemului nervos). V. *alcoolism*. Sin. *etanol*.

alcool metilic • Alcool preparat prin distilarea lemnului sau obținut prin sinteză; nu poate fi consumat, fiind foarte toxic; este folosit ca solvent.

alcoolat • Preparat farmaceutic obținut prin distilarea alcoolului în prezența substanțelor aromatice de origine vegetală.

alcoolemie • Prezența etanolului în sânge. Decelarea lui are importanță în medicina legală. În concentrație de 1-2,5% (toleranța individuală este foarte variabilă) se observă o stare de euforie și excitație; peste 2,5% se instalează o stare de narcoză, iar coma survine la 4-5%. Concentrația limită, dincolo de care este angajată responsabilitatea civilă (delict, accident), este de 0,8% în Franța, 0,5% în Elveția. (adj. *alcoolemic*)

alcoolic • 1) adj. Care se referă la alcool, care conține alcool; 2) adj. și s. Subiect care prezintă alcoolism. V. *etilic*.

alcoolism • Consumul de băuturi alcoolice care excede consumul alimentat acceptat în mod curent. Sin. *etilism*.

alcoolism cronic • Ansamblul tulburărilor legate de ingestia repetată, de obicei timp de ani, de cantități excesive

de alcool: tulburări mentale (tulburări afective, euforie, scăderea memoriei și a discernământului), nervoase (polinevrită, tremor etc.), leziuni organice (mai ales ciroză și gastrite). Alcoolismul cronic este deseori corelat cu probleme psihologice și sociale. Complicațiile cele mai grave, în afară de ciroză, sunt delirium tremens, halucinoza alcoolică (o formă de psihoză complicată cu polinevrită).

alcoolizat • Care conține un alcool (mai ales etanol).

alcoolomanie • Sin. *dependență alcoolică*.

alcotest (engl. *breath analyser*) • Mic instrument cu care se evaluează rapid concentrația de alcool în aerul expirat, la un subiect bănuț de a fi în stare de ebrietate.

aldolază • Enzimă prezentă în ficat, mușchi și sânge, care intervine în metabolismul fructozei.

aldolazemie • Concentrația de aldolază în serul sanguin; poate crește în unele tulburări hepatice și musculare.

aldosteron • Hormon secretat de corticospirenala, care intervine în metabolismul mineral (excreția de potasiu și retenția de sodiu), asigurând un volum constant al lichidelor din organism printr-un mecanism complex, în care intervin diferiți factori (hormon mineraloregulator). Aldosteronul este eliminat prin urină sub formă de derivați. Se prescrie în boala Addison.

alelă (fr. *allèle*, engl. *allele*) • Sin. cu *genă alelomorfă*.

alergen (fr. *allergène*) • Substanță (antigen) capabilă să determine o reacție alergică. De ex. polenul care produce coriza de fân.

alergic (fr. *allergique*) • 1) adj. Care se referă la alergie, care rezultă din alergie. Ex. conjunctivită alergică; 2) adj. și s. Care este predispus la reacții alergice.

alergie (engl. *allergy*) • Hipersensibilitate căpătată a organismului față de o substanță străină (*alergen*), fie o substanță care în mod normal este inofensivă (păr, praf, polen, lapte), fie un produs bacterian ori medicamentos. Se manifestă printr-o reacție imediată

de diferite tipuri (eczemă, urticarie, coriză de fân, astm bronșic etc.).

alergologie • Studiul alergiei și al manifestărilor sale morbide. Specialistul este alergolog.

aleucemic • V. *leucemie aleucemică*.

alexie • Defect de înțelegere a scrisului prin leziune cerebrală, fără nici o afectare a acuității vizuale. Sin. *cecitate verbală, afazie vizuală*.

alexie-agrafie • Sindrom clinic apropiat de afazia Wernicke, caracterizat prin predominanța afectării limbajului scris față de cea a limbajului vorbit. Când ultimul este normal, se numește *alexie cuagrafie (Déjerine)*.

alexitimie (engl. *alexithymia*) • Incapacitatea de a exprima verbal emoțiile. (adj. *alexitimic*)

alezaj canalicular (engl. *radicular reaming*) • În proteza dentară, adaptarea precisă a lăcașului radicular.

aleză (fr. *alèse, alèse, alaise*, engl. *drawsheet*) • Bucată de pânză impermeabilizată sau de cauciuc, folosită pentru protejarea de pătare a patului bolnavului sau a mesei de operație (lingv. de la fr. "à l'aise").

alfa (fr., engl. *alpha*) • Prima literă a alfabetului grec (α).

alfafetoproteină • Glicoproteină secretată de ficatul fătului și nou-născutului, prezentă în lichidul amniotic, care dispare aproape complet din organism la câteva luni după naștere. Această proteină reapare în circulație în unele cancere și afectări hepatice; dozarea ei în plasmă, prin radioimunologie sau prin tehnică imunoenzimatică, servește la diagnosticul unor forme de cancer (carcinom hepatic) și în afecțiuni hepatice cu regenerare celulară (hepatită virală, intoxicații). Abr. *AFP*.

alfaglobuline (α -globuline sau globuline α) • Ansamblul globulinelor plasmatice având cea mai mare mobilitate electroforetică la pH 8,6 (dintre cele trei grupe: alfa, beta și gama). Concentrația de alfaglobuline crește în cursul unor boli inflamatorii și neoplazice.

α LP • Abr. pentru *alfalipoproteine*.

algezi, algezio- • V. *algeo-*.

algid • Care este caracterizat ori se însoțește de o senzație de frig. Ex. colaps algid.

algiditate • Stare morbidă caracterizată prin scăderea sub normal a temperaturii periferice a corpului, deosebi a extremităților (Lingv. *algidus*, în latină: rece, înghețat).

-algie • Sufix de origine greacă pentru durere, de obicei însoțită de leziuni vizibile. V. *-odinie*.

algeo- • Prefix de origine greacă pentru durere. Se folosește și *algezio-*.

algodistrofie (fr. *algodystrophie*) • Tulburare trofică însoțită de dureri.

algodistrofie posttraumatică • Sin. *maladia Sudeck*. V. *Sudeck*.

algotralizie (engl. *painful paralysis*) • Paralizie asociată cu dureri.

alienat (fr. *aliéné*, engl. *insane*) • Subiect suferind de o boală psihică, în imposibilitate de a-și folosi normal inteligența și voința.

alienație mentală (engl. *mental alienation*) • 1) Altădată termenul indica orice stare de deficit a rațiunii: idiotie, imbecilitate, nebunie; 2) În prezent indică o tulburare mentală care definește pe subiect (alienat) ca periculos pentru societate, ceea ce motivează administrativ și juridic internarea sa într-o instituție pentru bolnavi psihici. Sin. *demență* (2).

alienist • În limbaj juridic și curent, sin. cu *psihiatru*.

aliment (engl. *food*) • Substanță a cărei consumare asigură ciclul regulat de viață al unei persoane. (adj. *alimentar*).

alimentație (engl. 1. *feeding*, 2. *diet*) • 1) Acțiunea de a se hrăni sau a fi hrănit; 2) Regim alimentar.

allescheriază pulmonară • Infecție pulmonară produsă de o ciupercă microscopică, *Allescheria boydii*, caracterizată prin leziuni cronice, fibroase, escavate, în care se vede o acumulare de ciuperci responsabile ("fungus ball", "pelotă micozică"). Sin. *monosporiaza pulmonară*.

aloestezie (fr. *alloesthésie*, engl. *alloesthesia*) • Tulburări de localizare a senzațiilor tactile. Subiectul simte senzația într-un punct, mai mult sau mai puțin simetric, de partea opusă celei unde se exercită stimularea.

alogrefă (fr. *allogrefe*, engl. *allograft*) • Grefă realizată între un donor și un

receptor ce aparțin aceleiași specii, dar care diferă prin una sau mai multe gene sau antigene de histocompatibilitate. Lingv. de preferat termenul de homogrefă. Sin. *grefă homeoplastică, grefă omologă, homoplastie, homotransplant*.

aloimunizare (izoimunizare) • Imunizarea unui subiect printr-un antigen provenit de la alt subiect aparținând aceleiași specii.

alokinezie (alochinezie) • Tulburare motorie ce constă în faptul că o mișcare cerută să fie efectuată de un membru este efectuată la membrul opus.

alopatie (engl. *allopathy*) • Metodă terapeutică ce vizează producerea în organism de efecte contrare celor pe care le produce boala. V. *homeopatie*. (adj. *alopatic*)

alopecie • Cădere temporară, parțială sau generală, a părului (a nu se confunda cu *calviția* care este definitivă). (adj. *alopecic*). V. *peladă*.

alotipie (engl. *allotypy*) • Proprietate de origine genetică - pe care o posedă un anume număr de antigene solubile (proteine serice), de a nu avea exact aceeași specificitate față de toți indivizii unei aceleiași specii animale. V. *idiotipie*.

alotropie (fr. *allotropique*, engl. *allotropical*) • Se spune despre un corp care există sub mai multe forme diferite, având proprietăți fizice distincte (ex. formele alotropice de carbon: cărbune, diamant, grafit); în chimie, pentru nivel molecular se folosește termenul *alosterie*.

Altschul (incidența) • Sin. *incidența Towne*. V. *Towne*.

aluminii (fr., engl. *aluminium*) • Metal alb, ușor și maleabil, ce aparține grupului de oligoelemente. Unele săruri solubile de aluminiu sunt folosite ca astringente și dezinfectante externe; săruri și derivați insolubili se folosesc în combaterea acidității gastrice, ca anti-diareice și dezinfectante intestinale. Simbol *Al*.

Alvarez (maladia) (engl. *Alvarez'disease*) • Ansamblul simptomelor provocate de ușoare accidente vasculare cerebrale ce iau formă de mici ictusuri. (După unii autori, acest sindrom este

cuosecut în lumea medicală sub 170 etichete diagnostice diferite).

alveolar (fr. *alvéolaire*) • Care se referă la alveole dentare ori pulmonare: care este format din alveole (mici cavități), de ex. structura alveolară a unei tumori. V. *os alveolar*.

alveolă dentară • Cavitate săpată în maxilar, unde se implantează dintele, fixat prin ligamentul alveolodentar.

alveolă pulmonară • Cavitate în "fund de sac" cu care se termină bronșiolele pulmonare. La nivelul alveolelor se fac schimburile gazoase dintre sânge și aerul inspirat.

alveolită • 1) Inflamația peretelui unei alveole dentare, complicată deseori cu necroză; 2) Inflamația alveolelor pulmonare.

alveoliză (engl. *alveoloclasia, alveolysis*) • Atrofie progresivă a osului alveolar din jurul unuia sau mai multor dinți.

alveolodentar • Care se referă la dinte și la alveola sa. Ex. ligament alveolodentar, pioree alveolodentară.

Alzheimer (maladia) • Formă de degenerescență cerebrală ce se manifestă prin deteriorarea progresivă a facultăților mentale, cu tulburări de memorie, dezorientare și confuzie. În final duce la demență (demență senilă) precoce înainte de vârsta de 65 de ani; după această vârstă: demență senilă). (Alzheimer Alois, neurolog și psihiatru german, 1864-1915)

amalgam • Aliaj ce conține mercur; este folosit pentru obturarea cariei dentare.

amaril • Care se referă la febra galbenă. Ex. virus amaril.

amauroză • Pierderea vederii fără existența unei leziuni oculare. (adj. *amaurotic*)

ambi-, ambo- • Prefixe de origine latină cu sensul de *unul și celălalt*, de *ambele părți*.

ambient (engl. *ambient, surrounding*) • Care înconjoară din toate părțile. Ex. mediu ambient.

ambidextru • Capabil să se servească în aceeași măsură de ambele mâini.

ambivalență • În psihologie și psihiatrică, manifestări simultane de senti-

mente contradictorii, uneori diametral opuse (de ex. iubire și ură). (adj. **ambivalent**)

ambli- (fr. *ambly-*) • Prefix de origine greacă cu sensul de tocit, obtuz și arătând o insuficiență, un defect, o imperfecțiune.

ambliopie (engl. *amblyopia*) • Scăderea vederii, fără cauză organică aparentă. (adj. **ambliopic**)

ambrosaj (fr. *embrochage*, engl. *pinning*) • Tehnică de osteosinteză a unei fracturi cu una sau două broșe Kirschner. V. *broșaj*. (adj. **ambroșat**)

ambulant • Care se deplasează sau care poate fi deplasat. Ex. erizipel ambulant. (în limba română erizipel erant).

ambulanță • Automobil special amenajat pentru transportul răniților și bolnavilor.

ambulator (fr. *ambulateur*, engl. *ambulatory*) • 1) adj. Care se referă la mers. Ex. automatism ambulator; 2) adj. Se spune despre un tratament care permite bolnavului să se deplaseze în oraș și să își desfășoare activitatea, deci nefiind nevoie de spitalizare sau păstrarea repausului la pat. (în limba română ambulator sau ambulatoriu: instituție sanitară în care se acordă asistență medicală bolnavilor care nu au nevoie de internare în spital)

amelie • Monstruoșitate caracterizată prin absența celor patru membre.

ameloblastom • Tumoră epitelială benignă, dar recidivantă, dezvoltată în maxilare, plecând de la celulele generatoare de smalț (ameloblaste).

amenoree (fr. *aménorrhée*) • Absența menstruelor, survenită în afara sarcinii și la femeii de vârstă la care trebuie să existe. (adj. **amenoreică**)

ametropie • Nume de ansamblu pentru tulburările de refracție oculară produse de o convergență a razelor luminoase pe retină. *Astigmatismul*, *miopia*, *hipermetropia* sunt ametropii. Ant. *emetropie* (adj. **ametrop**)

amfetamină (fr. *amphétamine*) • Stimulant al sistemului nervos central și simpatic, care sporește randamentul fizic și psihic, scade oboseala, apetitul și nevoia de somn; poate duce la toxicomanie.

amfi-, amfo- • Prefixe de origine greacă cu sensul de: *unul și celălalt, de cele două părți, în jurul la*.

amfiartroză (fr. *amphiarthrose*, engl. *cartilaginous joint*) • Articulație semimobilă, cu suprafețele osoase unite prin țesut fibrocartilaginios și prin ligamente periferice (ex. articulațiile intervertebrale). V. *simfiză*.

amfibie (fr. *amphibie*) • Care poate trăi în aer și în apă.

amforic (fr. *amphorique*) • Care amintește zgomotul care se obține suflând într-un urciur gol. Se spune despre unele sunete ce se aud cu stetoscopul. Ex. suflu amforic.

amibă (fr. *amibe*, engl. *amiba*) • Protozoar parazit ce aparține ordinului Amiba. (adj. **amibian**)

amibian (engl. *amebic*) • Care se referă la amibe sau care este provocat de amibe. Ex. dizenterie amibiană, abces amibian.

amibiază (engl. *amebiasis*, *loeschiastis*) • Boală parazită cauzată de o amibă (*Entamoeba histolytica*) endemică în țările calde, contractată prin ingestia de chiști de amibe. Se manifestă printr-o dizenterie prezentând colici, tenesme, scaune diareice mucopurulente și sanguinolente. Netratată, infecția devine cronică, cu perioade de exacerbare și se poate complica cu leziuni hepatice (*amibiază hepatică*) cu evoluție acută ce se traduce clinic prin dureri hepatice, hepatomegalie și adesea icter. De la leziunile colonului, amiba poate metastaza la alte organe.

amiboid (engl. *ameboid*) • Care este asemănător cu o amibă sau care amintește unele caractere ale amibelor. Ex. mișcări amiboide.

amicrobian (engl. *amicrobial*) • 1) Care nu conține germeni vizibili sau cultivabili. Ex. puroi amicrobian; 2) Care nu se datorește microbilor. Ex. meningită amicrobiană.

amidon (engl. *starch*) • Substanță de origine vegetală, formată prin unirea a numeroase molecule de glucoză. Amidonul este foarte răspândit în grăunțele de grâu, boabele de porumb, cartofi, constituind o importantă rezervă pentru prepararea pudrelor emoliente, unguentelor etc. V. *amil-*.

amidonat (fr. *amidonné*, engl. *starched*) • Care conține amidon, care este făcut cu amidon. Ex. bandaj amidonat.

amigdală (fr. *amygdale*, engl. 1. *tonsil*, 2. *palatine tonsil*) • Orice organ în formă de migdală; 2) *Amigdala palatină*, acumularea în formă de migdală de foliculi limfoizi, situată între cei doi pilieri ai vălului palatin, pe fiecare față laterală a porțiunii bucale faringiene. (adj. **amigdalian**)

amigdală faringiană (engl. *nasopharyngeal tonsil*) • O acumulare de foliculi limfoizi ce ocupă partea mediană a peretelui superior al rinofaringelui. Hipertrofia acestor foliculi constituie *vegetațiile adenoide*.

amigdalectomie • Ablația amigdalelor. Sin. *tonsilectomie*.

amigdalian (engl. *tonsillar*) • Care se referă la amigdale. Sin. *tonsilar*.

amigdalită • Inflamația amigdalelor. Sin. *tonsilită*.

amil-, amilo- (fr. *amyl-, amylo-*) • Prefixe de origine greacă pentru *amidon*.

amilaceu (fr. *amylacé*, engl. *amylaceous*) • Care conține amidon, care este de natura amidonului sau îi seamănă.

amilază (fr. *amylase*, engl. *α-amylase*) • Enzimă care activează hidroliza amidonului în maltoză și dextrine. Se găsește o amilază în salivă (*ptialină*) și una în suc pancreatic. Amilaza prezentă în sânge este de origine pancreatică și crește în pancreatitele acute. Se dozează în *unități Wohlgemuth*.

amilazemie • Prezența și concentrația amilazei în sânge; este mult crescută la începutul unei pancreatite acute și de asemenea în inflamația glandelor parotide din oreion.

amilazurie • Prezența amilazei în urină.

amiloïd (fr. *amyloïde*) • 1) adj. Care seamănă cu amidonul; 2) Substanță anormală, similară amidonului, care se depune între celulele unor țesuturi și organe (ganglioni, splină, ficat etc.), provocând leziuni degenerative și diverse tulburări funcționale (boala se numește *amiloïdoză*).

amină • Bază organică azotată, derivată din amoniac, care intră în compoziția aminoacizilor.

aminoacetic • V. *acid aminoacetic*.

aminoacid • Sin. cu *acid aminal*.

aminoacidemie • Concentrația în sânge de acizi aminați liberi, exprimată în azot (cea 65 mg la litru de sânge total); este crescut în afecțiunile renale și hepatice.

aminoacidurie • Concentrația în urină de acizi aminați liberi și, prin extensie, eliminare crescută de acizi aminați prin urină.

aminozide (engl. *aminoglycosides*) • Grup de antibiotice cu spectru larg, fără absorbție digestivă, deci administrate de regulă pe cale parenterală; sunt toxice pentru rinichi și nervul auditiv. Acestui grup îi aparțin: streptomicina, gentamicina, kanamicina, neomicina, paromomicina etc.

amiotonie (fr. *amyotonie*) • Sin. *miotonie*.

amiotrofie (fr. *amyotrophie*) • Sin. *miatrofie*.

amitoză (engl. *amitosis*, *direct cell division*) • Diviziunea nucleului celular prin simplu elivaj în două părți aproape egale, fără să apară cromozomi și uneori fără divizarea corpului celular.

amnezic • Care suferă de amnezie.

amnezie • Pierdere parțială sau totală a memoriei; însoțește numeroase afecțiuni sau urmează după un traumatism fizic sau psihic. V. *anterogradă*, *retrogradă*.

amniocenteză • Puncția cavității amniotice și prelevarea de lichid amniotic pentru analize; se practică spre a treia lună de sarcină.

amniós (engl. *amniós*) • Membrană fină ce captușește tot interiorul cavității în care se găsește fătul (cavitate amniotică). V. *punga apelor* (fr. *poche des eaux*). (adj. **amniotic**)

amnioscopie • Examen vizual al lichidului amniotic cu ajutorul unui tub optic (amnioscop) introdus în colul uterin, practicat în caz de sarcină prelungită; colorația lichidului permite să se evalueze starea fătului.

amniotic • Care se referă la amniós.

AMO • Abr. pentru *ablația materialului de osteosinteză*. V. *osteosinteză*.

amoniac (fr. *ammoniac*, engl. *ammonia*) • Gaz incolor, cu miros sufocant.

toxic, foarte solubil în apă; formează cu apa o soluție amoniacală. La ființele vii amoniacul nu există în stare liberă decât în cantitate extrem de mică. În mod normal, amoniacul care provine din degradarea acizilor aminați este transformat de ficat în *uree*.

amoniacal • Care se referă la amoniac sau care conține amoniac. Ex. loțiune amoniacală, azot amoniacal.

amoniemie (fr. *ammoniémie*) • Concentrația de amoniac în sânge. În mod normal este mică; crește în bolile hepatice grave, coma hepatică.

amorțire (fr. *engourdissement*, engl. *numbness*) • Senzație de greutate, cu jena mișcărilor, apărută la un membru; este datorată mai ales stazei circulatorii sau unei compresiuni de nerv periferic. (adj. amorțit)

amper • Unitate de intensitate a curentului electric. Simbol A; multiplu *kiloamper* (kA); submultipli: *miliamper* (mA), *microamper* (μA).

amperaj • Intensitatea curentului electric exprimată în amperi.

ampicilină (fr., engl. *ampicilline*) • Penicilină semisintetică ce acționează și pe bacilii gram negativi; se administrează oral și parenteral. Spectrul ei bacteriologic s-a modificat cu timpul, fiind de aceea necesară determinarea chimiosensibilității germenului implicat.

ampliație • Creșterea de volum a cutiei toracice în timpul inspirației.

amplificator de strălucire (brilantă) (fr. *amplificateur de luminance*, engl. *brillancy amplifier*) • Aparat ce permite, prin amplificare electronică a unei imagini radioscopice, să-i crească de 200-1000 de ori luminozitatea. Sin. *amplificator de imagine*.

amprentă (fr. *empreinte*, engl. *impression, print*) • 1) Suprafața osoasă rugoasă pe care se fixează un mușchi, tendon sau ligament; 2) Depresiune imprimată pe suprafața unui organ de către o structură anatomică vecină; 3) Preparat pentru studiul microscopic, obținut prin aplicarea pe o lamă de sticlă a suprafeței unui fragment biopsiat ori a unei secțiuni de organ sau

amprentă deltoidiană • Sin. "V-ul" *deltoidian*.

amprente digitale (engl. *fingerprints*) • Urmele lăsate de degete pe un obiect, al căror desen este caracteristic pentru fiecare individ. Se înregistrează cu scopul identificării, în criminalistică, prin aplicarea pulpei degetelor, în prealabil date cu tuș, pe o foaie de hârtie. V. *dactiloscopie*.

amprente digitiforme • Sin. cu *impresiuni digitale*.

ampular (fr. *ampullaire*) • Care seamănă cu o ampulă. Ex. anevrism ampular.

ampulă (fr. *ampoule*, engl. 1. *ampulla*, 2. *blister*) • 1) În anatomie, dilatație rotunjită situată de-a lungul unui conduct, unui canal sau unei cavități; 2) Mic recipient de sticlă în formă alungită, efilată la una sau la ambele extremități, închisă ermetic și conținând o soluție medicamentoasă sterilă. Sin. popular *bulă* (fr. *bulle*). V. *ampular*.

ampulă duodenală • Sin. *ampula Vater*. V. *Vater*.

ampulă rectală • Partea lărgită a rectului, situată imediat deasupra sfîcterului anal.

amputație (engl. *amputation, dismembering*) • 1) Ablația chirurgicală a unui membru sau segment de membru, prin secționarea părților osoase, cu conservarea, variabilă după caz, a unor părți moi (mușchi, lambouri cutanate) destinate să formeze bontul; 2) Prin extensie, ablația chirurgicală a unui organ, viscer sau țesut. Ex. amputația sânelui, amputația unei tumori; 3) Secționare prin accident a unui membru sau segment de membru. V. *ablație*, *excizie*, *exereză*, *rezeecție*. (adj. *amputat*)

amputație în contiguitate • Sin. *dezarтикуlație*.

an • V. *a*.

ana- • 1) Prefix de origine greacă cu sensul de: *în sus, din nou, cu, în exces*; 2) V. *aa-*.

anabolic • 1) Care se referă la anabolism; 2) Care are proprietatea de a activa anabolismul. Ex. nerv anabolic.

anabolism • Asimilarea substanțelor

țesuturi vii; este prima fază a metabolismului. Ant. *catabolism*.

anacliză (fr. *anaclise*, engl. *anaclisis*) • În psihiatrie, tendința de a se sprijini afectiv, moral și în mod exclusiv, pe una sau mai multe persoane. V. *situație anaclitică*. (adj. *anaclitic*)

anacrot (engl. *anacrotic*) • Se spune despre puls când prezintă neregularități în porțiunea ascendentă a curbei înregistrată pe sfigmogramă.

anacuzie (fr. *anacousie*) • Sin. *cofoză*.

anaerob • Se spune despre microorganismele care nu pot trăi în contact cu aerul. Ant. *aerob*.

anafază (fr., engl. *anaphase*) • A treia fază a mitozei, în cursul căreia perechile de cromozomi care în timpul fazelor precedente au rămas reunite la nivelul centromerului se separă prin dedublarea acestuia. Cele două loturi de cromozomi se îndreaptă către cei doi poli opuși ai fusului acromatic. V. *meioză*, *mitoză*.

anafilactic (fr. *anaphylactique*, engl. *anaphylactic*) • Care se referă la anafilaxie.

anafilactizant (anafilactogen) • Care produce anafilaxie.

anafilaxie (fr. *anaphylaxie*, engl. *anaphylaxy*) • Stare de hipersensibilizare care se dezvoltă la două - trei săptămâni după injecția unei substanțe cu proprietăți antigenice și care se manifestă printr-o reacție violentă (șoc anafilactic) ce survine îndată după reinjecția aceleiași substanțe. V. *maladia serică*. (adj. *anafilactic*)

anal • Care se referă la anus.

analeptic • Care stimulează sistemul nervos central la nivelul centrilor cardiovasculari și respiratori. V. *neurostimulant*.

analgezie (fr. *analgésique*, engl. *analgesic*) • Care suprimă sau atenuează durerea.

analgezie • Pierderea sensibilității la durere.

analist (fr. *analyst*) • Sin. *psihanalist*.

analitic • Care se referă la o analiză.

analiză (fr. *analyse*) • 1) Separarea unui compus chimic în elementele sale; 2) Studiul unui fenomen sau unei structuri, în vederea izolării și iden-

tificării elementelor lor constitutive; 3) În limbaj curent, examen de laborator.

analogie • Similitudine sau asemănare în ceea ce privește morfologia, structura sau funcționarea, între organele sau funcțiile a două sau mai multe specii de origini diferite.

anaplazie • În anatomia patologică, caracterul celulelor tumorale care își pierd particularitățile proprii (formă, talie, funcțiune). Cu cât anaplazia este mai marcată, cu atât tumora este mai malignă. (adj. *anaplazic*)

anasarcă (fr. *anasarque*) • Edem generalizat rezultând din acumulare de lichid în țesutul celular și în cavitățile organice. Sin. *hidropizie*.

anastomoză • 1) Comunicare naturală între două conducte; 2) Comunicare creată chirurgical între două conducte pline (nervi) sau goale (vase sanguine, porțiuni din tubul digestiv, căi biliare și urinare). (adj. *anastomozat, anastomotie*)

anatomic (engl. *anatomical*) • 1) Care se referă la anatomie; 2) Care privește părțile și structurile organismului.

anatomie (engl. *anatomy*) • Știința care studiază structura și morfologia omului sau animalelor. Specialistul este *anatomist*.

anatomie patologică (engl. *pathology*) • Știința care se ocupă cu alterațiile organice provocate de diverse afecțiuni. Sin. *anatomopatologie*.

anatomopatolog (fr. *anatomopathologist*, engl. *pathologist*) • Medic care practică examenul microscopic și microscopic al țesuturilor sau organelor excizate chirurgical sau prelevate după deces.

anatomopatologie • Sin. *anatomie patologică*.

anatoxină • Preparat obținut dintr-o toxină bacteriană (difterică, tetanică, botulinică etc.) prin acțiunea simultană a formolului și căldurii și care și-a pierdut puterea toxică păstrându-și proprietățile imunizante. Anatoxinele se folosesc pentru vaccinarea împotriva unor maladii. Sin. *toxoid*. (adj. *anatoxinic*)

anchil-, anchilo- (fr. *ankyl-, ankylo-*) • Prefixe de origine greacă indicând

relația cu *strâmt, restrâns*, deci arătând o jenă, o neperformanță, o sudură.

anchilostomiază (*fr. ankylostomiase, engl. ancylostomiasis*) • Boală parazită cauzată de viermi nematozi (*ankilostome*) care se fixează în număr mare pe mucoasa duodenală și jejunală; se complică adesea cu anemie (*anemia minerilor*, pentru că paraziții se găsesc de obicei în solul minier).

anchiloză (*fr. ankylose*) • Limitarea (*anchiloză parțială*) sau dispariția (*anchiloză completă*) mișcărilor unei articulații, rezultând dintr-o afecțiune articulară (reumatism, gută, infecție etc.) sau în urma unui traumatism. Ea poate fi realizată și pe cale chirurgicală (artrodeză), (adj. **anchilozat**)

anconeul (*fr. anconé*) • V. *mușchiul anconeul*.

andr-, andro- • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu *omul* ca individ masculin sau cu *sexul masculin*.

androgen • Care provoacă apariția caracterelor sexuale masculine. Sin. *androgenic*. *Androgenii* sunt hormoni steroizi masculini care favorizează dezvoltarea organelor genitale externe, formarea spermei și apariția caracterelor sexuale secundare ale bărbatului. Se disting *hormoni testiculari* (mai ales testosteron) și *hormoni de origine suprarenaliană* (produși la ambele sexe și care la femeie sunt precursorii hormonilor estrogeni).

androgenie (*engl. androgyny*) • Starea unui individ androgin.

androgin (*fr. androgyné, engl. androgynous*) • 1) Sin. cu *pseudohermafrodit*; 2) În antropologie, individ care posedă unele caractere sexuale ale sexului opus.

android • Care seamănă cu un bărbat, care prezintă caractere masculine.

andropauză (*engl. male climacteric*) • Termen fără semnificație fiziologică precisă (creat prin analogie cu menopauza), care arată oprirea sau încetinirea activității sexuale la bărbat, datorită îmbătrânirii și se însoțește de unele tulburări generale (fatigabilitate, tristețe, insomnie etc.) V. *climacteriu* (*fr. climatère*).

androsteron • Hormon sexual secundar izolat din urina bărbatului, reprezen-

tând una din formele sub care se elimină testosteronul; activitatea sa androgenică este slabă.

anecogen (*fr. anéchoène*) • În ecografie, se spune despre o structură fără ecouri. V. *ecogen*.

anemia minerilor • Anemie hipocromă care complică *anchilostomiaza*. (V. acest termen)

anemic • 1) adj. Care se referă la anemie; 2) adj. și s. Care suferă de anemie.

anemie • Scăderea sub valorile normale ale numărului eritrocitelor din sângele circulant și/sau scăderea conținutului lor în hemoglobină. Se consideră anemie când concentrația în hemoglobină este sub 13 g la 100 ml la bărbat și sub 11 g la 100 ml la femeie. Anemia se poate manifesta prin: paloarea pielii și mucoaselor, sincope, amețeli, tahicardie, tulburări digestive, (adj. **anemic**)

anemie aplastică (aplazică) • Anemie prin insuficiența producere de precursori ai eritrocitelor în măduva osoasă, adesea asociată cu o scădere a producției celorlalte celule din sânge.

anemie aregenerativă • Orice anemie cu insuficientă producere de eritrocite în măduva osoasă (absența eritroblastilor pe frotiul de măduvă sau prezența eritroblastilor anormali, care nu se pot matura).

anemie carențială (*engl. deficiency anemia*) • Orice anemie datorată unei carențe alimentare sau unei tulburări de absorbție a fierului, vitaminelor și factorilor antianemici.

anemie criptogenetică • Anemie a cărei cauză nu este elucidată.

anemie drepanocitară (*engl. sickle-cell anemia*) • Anemia hemolitică din drepanocitoză (V. acest termen).

anemie eritroblastică a nou născutului • Sin. *eritroblastoză fetală*.

anemie feriprivă (*engl. iron deficiency anemia*) • Anemie cauzată de un deficit de aport sau de absorbție a fierului, caracterizată prin scăderea concentrației corpusculare medii în hemoglobină (sub 29%) și a fierului seric (sub 60 μg la 100 ml). Sin. *anemie sideropenică*.

anemie hemolitică • Anemie prin distrugerea excesivă a eritrocitelor în sânge (hemoliză) sau printr-o fragilitate anormală a globulelor roșii (dobândită sau congenitală, cum este în anemia din drepanocitoză) sau prin acțiunea nocivă asupra eritrocitelor (de către substanțe toxice de origine externă sau produse în organism ori datorată acțiunii distructive excesive a unui țesut sau organ).

anemie hipocromă • Anemie caracterizată prin scăderea concentrației de hemoglobină din eritrocite (concentrația corpusculară medie în hemoglobină sub 29%).

anemie macrocitară • Anemie caracterizată printr-o scădere de hemoglobină relativ mai mică decât cea a numărului de eritrocite, deoarece volumul globular mediu este crescut.

anemie megaloblastică • Anemie macrocitară ce se însoțește de prezența megaloblaștilor în măduva osoasă.

anemie normocitară (normocromă) • Anemie caracterizată prin scăderea concentrației de hemoglobină, corelată cu scăderea numărului de eritrocite, volumul acestora fiind normal.

anemie nutrițională • V. *anemie carențială*.

anemie pernicioasă • Anemie gravă de tip macrocitar-megaloblastic, datorită unei malabsorbții a vitaminei B₁₂ provenită din alimentație; este provocată de lipsa factorului gastric intrinsec (care în mod normal îi favorizează absorbția). Se asociază cu tulburări digestive (atrofia mucoasei, achilie gastrică) și nervoase (polinevrită). Sin. *anemie (maladie) Biermer*.

anemie regenerativă • Anemie datorită unei hemoragii sau unei hemolize cu creșterea numărului de reticulocite (globule roșii tinere) în sânge, mărturie a unei activități eritropoietice crescute în măduva osoasă.

anemie sideroblastică • Tip rar de anemie în care eritrocitele circulante, hipocrome și microcitare se asociază cu o creștere a fierului din eritroblaști sub forma unor granule mari dispuse în inel în jurul nucleului (sideroblaști). Anemia sideroblastică poate fi congenitală sau

dobândită (fără cauză cunoscută sau simptomatică în cadrul unui cancer, boli inflamatorii sau intoxicații).

anemie sideropenică • Sin. *anemie feriprivă*.

anergie • Dispariția capacității organismului de a reacționa față de o substanță ori agent patogen față de care era sensibilizat anterior. (adj. **anergic**)

anestezic (*fr. anesthésique*) • Care produce o insensibilitate locală sau generală. Sin. *anesteziant* (adj.).

anestezie • 1) Suprimarea artificială, cu anestezice, a sensibilității într-o regiune (*anestezie locală sau regională*), sau în ansamblul corpului, (*anestezie generală*) de obicei în vederea unei intervenții chirurgicale; 2) Pierderea sensibilității care poate interesa una sau mai multe forme de sensibilitate (sensibilitatea la durere, la căldură sau la pipăit etc.).

anestezie epidurală • Anestezie regională prin introducerea soluției de anestezic în orificiul inferior al canalului sacral; se practică în obstetrică și urologia masculină.

anestezie generală • Anestezie prin care se obține o narcoză, agentul anestezic fiind introdus pe cale intravenoasă, prin inhalatie sau pe cale rectală. V. *narcoză*.

anestezie peridurală • Anestezie regională obținută injectând anestezicul în spațiul cuprins între canalul osos rahidian și dura mater, prin ligamentul galben (între două lame vertebrale, pe linia apofizelor spinoase și la nivelul dorit, de la a șaptea vertebră cervicală până la a cincea lombară).

anestezie rahidiană (spinală) • Sin. *rahiianestezie*.

anestezie subarahnoidiană • Sin. *rahiianestezie*.

anestezologie • Partea medicinei care se ocupă de anestezie și reanimare.

anestezist (anestezilog) • Persoană (medic sau auxiliar medical) care practică anestezia.

anevrină • Sin. *tiamină*.

anevrism (*engl. aneurism*) • Dilatare la nivelul peretelui unei artere, ce apare în locul unde rezistența este diminuată prin leziune, malformație

sau traumatism. Se ajunge uneori ca aneurismul să producă o comunicare între o arteră și o venă (*aneurism arteriovenos*). (adj. *aneurismal*)

anevrismoplastie • Sin. *anevrismorafie*.

anevrismorafie (fr. *anévrismorrhaphie*) • Cură chirurgicală a unui aneurism, ce constă din deschiderea pungii aneurismale, apoi sutura din interior a orificiilor respective. Sin. *anevrismoplastie*.

anexectomie (fr. *annexectomie*, engl. *adnexectomy*) • Ablația anexelor uterului.

anexele uterului (engl. *uterine appendages*) • Ansamblul constituit din ovare, trompele uterine și ligamentele largi. (adj. *anexial*)

anexită (engl. *adnexitis*) • Inflamația anexelor uterului numită curent *salpingoovarită* (infecție ce interesează deopotrivă ovarul și trompa uterină).

anfractuozitate • Cavitate cu contur neregulat, cu sinuozități.

angajare (fr. engl. *engagement*) • În obstetrică, trecerea capului fetal prin strâmtoarea superioară a bazinului. (v. (a) *angaja*).

ange-, angio- • Prefixe de origine greacă arătând relația cu un vas sanguin sau limfatic sau, mai rar, cu un canal biliar (ex. *angiocolită*).

angeită • Inflamație a unui vas sanguin sau limfatic.

angiectazie • Dilatație permanentă a unui vas.

angină (engl. *pharyngitis*, *sorethroat*, *angina*) • Inflamație acută și difuză a mucoasei faringiene. În mod curent se referă la *amigdalită acută* (din latină: *angere*, a strânge de gât). (adj. *anginos*)

angină cu monocite (*monocitară*) • Sin. *mononucleoză infecțioasă*.

angină pectorală (fr. *angine de poitrine*, engl. *angina pectoris*) • Senzație de angosă și opresiune toracică provocată de un aport insuficient de oxigen la inimă. Durerea iradiază deseori spre membrul superior stâng, maxilar și spate. Ea este declanșată de efort sau de emoție, uneori de frig, este însoțită de paloare și

repaus și trinitrină (sublingual). Sin. *angor pectoris*. V. *infarct de miocard*.

angină pectorală de repaus • Sin. *angor Prinzmetal*.

anginos (fr. *angineux*, engl. *anginose*) • 1) adj. Care se referă la angină; 2) adj. și s. Care suferă de angină.

angiocardiografie • Examen cu ajutorul razelor X a cavităților inimii și a marilor vase de la bază, după injectarea unei substanțe radioopace într-o venă periferică sau direct în cavitățile cardiace. Clișeu obținut se numește *angiocardiogramă*. Sin. *cardioangiografie*.

angiocardiopatie • Orice afecțiune a inimii și vaselor sanguine.

angiocolicistită (fr. *angiocholécystite*) • Inflamație a căilor biliare și a veziculei biliare.

angiocolografie • Sin. *colangiografie*.
angiocolită (engl. *angiocholitis*, *cholangitis*) • Inflamația căilor biliare, de obicei corelată cu o stază biliară. Sin. *colangită*.

angiocolită uremigenă • Angiocolită acută febrilă care se însoțește de creșterea ureei sanguine (2g/l și peste). Survine mai frecvent la subiecți în vârstă, suferinzi de litiază biliară sau de cancer al căilor biliare și se încadrează într-o septicemie cu bacili gram negativi cu punct de plecare biliar.

angiodisplazie (fr. *angiodysplasie*) • Anomalie de dezvoltare a vaselor.

angiografie • Radiografia vaselor după injectarea unei substanțe radioopace. V. *aortografie*, *arteriografie*, *venografie*. (adj. *angiografic*)

angiokeratom (fr., engl. *angiokeratome*) • Mic angiom cutanat, cu suprafață rugoasă, hiperkeratozică. V. *Fabry (maladia)*.

angiologie (*angeiologie*) • Parte a anatomiei care studiază vasele sanguine și limfatice.

angiom (fr. *angiome*, engl. *angioma*) • Tumoră circumscrișă, formată dintr-o aglomerare de vase sanguine (*hemangiom*) sau limfatice (*limfangiom*); au diferite localizări și, cel mai des, sunt de origine congenitală. (adj. *angiomatos*)
angiom (*hemangiom*) *plan* (engl. *capillary nevus*) • Pată cutanată

roșie, uneori albăstruiă, de întindere și formă variabile, foarte frecventă la nou născut. Sin. *nev vascular plan*.

angiomatos • Care se referă la un angiom.

angiomatoză • Afecțiune (adesea congenitală sau ereditară) caracterizată prin prezența de angioame multiple (cutanate, meningiene, retiniene etc.)

angiomiom (fr. *angiomyome*) • Miom ce conține un mare număr de vase sanguine.

angionecroză • Necroza peretelui unui vas sanguin.

angiopatie • Orice afecțiune a vaselor sanguine. Sin. *vasculopatie*.

angioplastie • Intervenție chirurgicală pentru repararea unui vas sau corijarea calibrului; se practică mai ales pe artere.
angioplastie coronariană (*sau endo-coronariană*) (engl. *coronary angioplasty*) • Dilatarea terapeutică a unei artere coronare stenozate, folosind un balonaș gonflabil introdus printr-o sondă, sub control coronarografic. Metoda a fost pusă la punct în 1977 de Gruntzig (Zürich, Elveția). V. *pontaj*.

angiosarcom • Tumoră malignă ce rezultă din proliferarea celulelor reticulare și endoteliale ale vaselor sanguine; se localizează mai ales la nivelul ficatului, splinei și membrilor.

angiospasm • Con tracție spasmodică a arterelor, ce provoacă ischemie locală și când sunt afectate vasele mari) creșterea tensiunii arteriale.

angiospastic • Care se însoțește de spasm vascular. Ex. *retinopatie angiospastică*.

angiotenoză • Îngustarea calibrului vaselor.

angiotensină • Substanță protidică provenită din angiotensinogen sub acțiunea enzimei *renină*. De fapt sunt două feluri de angiotensină (I și II), dotate cu proprietăți fiziologice, în special vasoconstricția micilor arteriole ale rinichiului, ceea ce duce la hipertensiune; în mod normal angiotensinele sunt distruse de enzime, *angiotensinaze*. Sin. *angiotonină*, *hipertensină*.

angiotonină • Sin. *angiotensină*.

angosă (fr. *angoisse*, engl. *anguish*,

fizică și psihică, care se manifestă prin tulburări neurovegetative: eritem ori paloare, transpirații, uscăciunea mucoaselor, tahicardie ori bradicardie, palpații și, în cazuri extreme, angor, spasme digestive, tremurături etc.

angor • Durere angoasantă, în general localizată precordial, însoțită de o stare de anxietate marcată, care poate deveni extremă.

angor pectoris • Sin. *angină de piept*.
angorjare (fr., engl. *engorgement*) • Acumulare de lichid (sânge, serozitate, produs de secreție glandulară) într-un organ care astfel devine dur și crește de volum. (adj. *angorjat*)

angrenare (fr. *engrènement*, engl. *impaction*) • Pătrunderea, unul în altul, a fragmentelor unui os fracturat. (adj. *angrenat*)

angström • Unitate de măsură a lungimilor de undă care corespund la o zecime de milionime dintr-un metru (10⁻¹⁰). Simbol Å. În prezent această unitate se înlocuiește prin nanometru (10⁻⁹ m).

anguilluloză • Sin. *strongiloidoză*.

anhidrază carbonică (engl. *carbonic anhydrase*) • Enzimă care activează deshidratarea reversibilă a anhidridei carbonice; este prezentă într-un număr mare de țesuturi și în globulele roșii (unde are rol important, favorizând schimburile gazoase de la nivelul plămânilor).

anhidridă • Compus chimic ce provine din deshidratarea totală a unui acid.

anhidridă carbonică (engl. *carbon dioxide*) • Nume dat bioxidului de carbon (CO₂), numit și *gaz carbonic*; este un gaz incolor, inodor, solubil în apă. Se folosește la prepararea băuturilor gazoase. În stare solidă este un refrigerant folosit la conservarea și transportul alimentelor. Joacă un rol important în fiziologia respiratorie și sanguină (schimburile respiratorii și menținerea echilibrului acidobazic). V. *rezervă alcalină*.

anhidrotic • Sin. *antisudoraj*.

anhidroză • Absența sau insuficiența secreției sudorale. Lingv. derivat din cuvântul grec *hidros* (sudoare), nu din

anhist (*engl. anhistic*) • Care nu are structură tisulară sau care este lipsit de celule. Ex. membrană anhistă.

anicteric • Care nu este însoțit de icter, referindu-se la o afecțiune hepatică.

anilină • Amină fenolică extrasă din gudron, care servește la fabricarea multor coloranți (fuxină, negru de anilină etc.) și la sinteza unor medicamente (de ex. fenacetina).

anilinism • Intoxicație accidentală sau profesională cu anilină, mai ales prin inhalare; apare la muncitorii ce lucrează la fabricarea unor coloranți și medicamente.

anion • Ion cu sarcină electrică negativă; în cursul electrolizei, anionii se deplasează la anod. V. *cation*.

anită (*engl. anusitis*) • Inflamația localizată în jurul anusului.

anizo- • Prefix de origine greacă pentru *inegal*, indicând inegalitate, neregularitate, lipsă de simetrie. Ant. *izo-*.

anizocitoză (*fr. anisocytose*) • Inegalitate de talie a elementelor dintr-o populație celulară, cu referire în special la eritrocite și care se traduce grafic prin lărgirea și aplatizarea curbei Price-Jones. V. *Price-Jones*.

anizocorie • Inegalitatea diametrului celor două pupile. Ant. *izocorie*.

anizocromie (*fr. anisochromie*) • Inegalitate de colorație a eritrocitelor care sunt încărcate cu hemoglobină mai multă sau mai puțină.

anod • Electrode de intrare a unui curent electric într-un mediu, legat la polul pozitiv al acestui curent. V. *catod*.

anodic (*engl. anodal*) • Care se referă la anod și la fenomenele ce se produc în vecinătatea sa. Ex. reacție anodică.

anofel (*engl. anopheles*) • Țânțar din genul *Anopheles* (care cuprinde numeroase specii); femelele transmit prin înțepătură parazitul malaric și unele virusuri patogene.

anomalie (*engl. abnormality, anomaly*) • Variație sau deviație a unui caracter, a unei structuri anatomice, în comparație cu normalul. O anomalie poate fi congenitală, genetică sau dobândită.

anomalie congenitală (*engl. congenital defect*) • Anomalie biochimică, morfologică sau funcțională, prezentă la

naștere. Ea poate fi aparentă (malformație vizibilă) sau inaparentă (decelabilă prin examene speciale la nivelul țesuturilor, celulelor sau moleculelor). V. *malformație congenitală*.

anopsie • Orice pierdere a vederii, pasageră sau durabilă, fără afectarea aparatului receptor (retină, nerv optic).

anorectal • Care se referă la anus și rect. Ex. fistulă anorectală.

anorexie • 1) adj. Care se referă la anorexie; 2) s. Care este afectat de anorexie.

anorexie • Scăderea marelă sau pierdere apetitului. (adj. **anorexie**)

anorexie mentală (*engl. anorexia nervosa*) • Sindrom nevrotic observat mai ales la tinere, caracterizat prin refuzul oricărei alimentări, ceea ce duce la slăbire rapidă (uneori la o veritabilă cașexie).

anorexigen (*engl. anorexigenic*) • Care diminuează apetitul.

anorganic (*fr. inorganique, engl. inorganic*) • 1) Care se referă la substanțele chimice lipsite de carbon, cu excepția carbonaților și sărurilor. Ex. chimie anorganică. Sin. *mineral*; 2) Care nu este produs de un organism animal sau vegetal; 3) Sin. cu *funcțional* (2).

anorhidie (*engl. anorchism*) • Absența pozițională a unuia sau ambelor testicule.

anormal (*engl. abnormalous*) • Care se abate de la regulă, de la normele admise; care se îndepărtează de ceea ce se consideră a fi normal.

anosmie • Absența simțului mirosului.

anovulator (*fr. anovulatoire, engl. anovular*) • Care nu se însoțește de ovulație. Ex. ciclul menstrual anovulator (fără eliberare de ovul).

anovulație (*fr., engl. anovulation*) • Suspendarea sau oprirea definitivă a ovulației.

anoxemie (*engl. anoxemia*) • Scăderea cantității de oxigen transportată de sângele arterial, ceea ce se traduce prin diminuarea aportului de oxigen la țesuturi (*anoxie tisulară*) și la viscere (*anoxie viscerală*). Anoxemia poate avea cauze diferite: o comunicare anormală între sistemul arterial și cel venos (cardiopatii congenitale), o diminuare a hematozei (debit pulmonar redus prin

obstrucția căilor respiratorii sau prin afectare pulmonară), o încetinire a circulației (stază, insuficiență cardiacă), inhalarea unor gaze toxice, diminuarea oxigenului atmosferic (de ex. la altitudine). (adj. **anoxemic**)

anoxia de altitudine • Sin. *răul de munte*.

anoxie • Diminuarea aportului de oxigen la nivelul țesuturilor și celulelor. (adj. **anoxic**)

ansă intestinală (*engl. intestinal loop*) • Fiecare din cele 15 sau 16 curburi mari, în formă de U, ale jejunului și ileonului. Ansele intestinale sunt cuprinse între cele două foite ale mezenterului care le servește, la nivelul părții lor concave, drept mijloc de inserție și care le furnizează nervii și vasele; marginea convexă a anselor este liberă în interiorul cavității abdominale.

ant-, anti- • Prefixe de origine greacă indicând ideea de opoziție, de luptă sau de protecție.

antagonism • Acțiunea contrară a două forțe ce tind să-și anuleze reciproc efectele. Ant. *sinergie*.

antagonist • Se spune despre un mușchi sau un medicament a cărui acțiune se opune acțiunii altuia. V. *sinergist*.

antalgic • Care calmează durerea. Ex. poziție antalgică, medicament antalgic.

ante- • Prefix de origine latină indicând o poziție sau o deplasare înainte. Ant. *retro-, post-*.

ante mortem • Locuție latină cu sensul *înainte de moarte*.

ante partum • Locuție latină cu sensul *înainte de naștere*.

antebrahial • Care se referă la antebraț.

antebraț (*fr. avant-bras, engl. forearm*) • Porțiunea membrului superior cuprinsă între cot și încheietura mâinii. Oasele antebrațului sunt: radius în afară și cubitus înăuntru. V. *antebrahial*.

antecedente • Orice fapt sau împrejurare anterioare unei afecțiuni și care se referă la starea de sănătate a subiectului examinat (*antecedente personale*) sau a familiei sale (*antecedente heredocolaterale*).

antedeviație • Orice deplasare a unui organ înainte: anteflexie, antepoziție, anteversie. Ant. *retrodeviație*.

anteflexia uterului • Înclinarea puternică înainte a uterului, care este flectat pe col, acesta păstrându-și poziția normală.

anteflexie • Flexia înainte. Ant. *retroflexie*. (adj. **anteflectat**)

antegrad • V. *conducere anterogradă*.

antehelix (*fr. anthélix, engl. antehelix*) • Proeminență a feței externe a pavilionului urechii, concentrică cu helixul, de care este despărțită prin scobitura helixului.

antehipofizar (*fr. antéhypophysaire*) • Care se produce în lobul anterior al hipofizei. V. *hormon antehipofizar*.

antehipofiză (*engl. adenohypophysis*) • Lobul anterior al hipofizei. Sin. *adenohipofiză*.

antepoziția uterului • Deplasare înainte a uterului în întregime, cu păstrarea curburii normale.

antepoziție • Deplasare globală înainte a unui organ. Ant. *retropoziție*.

anteprandial • Care se produce înainte de prânz. Ant. *postprandial*.

antepulsie (*engl. anteropulsion*) • Tulburare motorie caracteristică pentru maladia Parkinson, ce constă dintr-o accelerare progresivă a mersului, în pași mărunți, ca și cum bolnavul "ar alerga după propriul său centru de greutate". V. *lateropulsie, retropulsie*.

anterior • Care este situat înainte. Ant. *posterior*.

antero- • Prefix pentru *înainte*, în partea anterioară. Ant. *postero-*.

anterograd • Care se referă la fapte survenite pornind de la un moment dat. Ex. amnezia anterogradă se referă la faptele petrecute după un accident. V. *conducere anterogradă*.

anteversie • Înclinarea înainte a axului vertical al unui organ, fără flexie. Ant. *retroversie*. (adj. **anteverstat**)

anteversie a uterului • Înclinarea înainte a fundului uterin, uterul aflându-se în orientarea sa normală. Ant. *retroversia uterului*.

antezid (*fr. avant-mur, engl. claustrum*) • Unul din cele două aglomerări de substanță cenușie aparținând corpului striat. Sin. *claustrum*.

anti- • V. *ant-*.

antiacid (engl. *antacid*) • Care neutralizează sau reduce aciditatea; îndeosebi se referă la sucul gastric.

antiamaril (engl. *antiamarillic*) • Care acționează împotriva febrei galbene. V. *vaccin antiamaril*.

antianemic • Care combate anemia.

antibiogramă • Studiu "in vitro" al acțiunii unui grup de antibiotice asupra unui anumit germen (însămânțat pe mediu de cultură), în vederea alegerii antibioticului cel mai eficient pentru tratamentul bolii cauzate de acest germen.

antibioterapie (engl. *antibiotic therapy*) • Folosirea terapeutică a antibioticelor.

antibiotic • Nume dat substanțelor naturale extrase din microorganisme și analogilor sintetici, capabile să împiedice multiplicarea bacteriilor (*bacteriostatice*) sau să le distrugă (*bactericide*).

anticanceros (engl. *antineoplastic*) • Orice substanță folosită pentru distrugerea celulelor canceroase (*cancericide*) sau împiedicarea proliferării lor (*antimitotice*, *cancerostatice*, *citostatice*). Sin. *antineoplazic*.

anticoagulant • Care întârzie sau împiedică coagularea sângelui.

anticoncepțional (engl. *contraceptive*) • Care împiedică fecundația ovulului de către spermatozoid și, în consecință, apariția unei sarcini. V. *contraceptiv*.

anticorp (fr. *anticorps*, engl. *antibody*) • Substanță prezentă (în sânge sau țesuturi) în mod natural sau în urma acțiunii unor *antigene* și care posedă proprietatea de a reacționa specific "in vivo" și "in vitro" cu antigenul corespunzător, acționând în general ca aglutinine, lizine sau precipitine. Anticorpii din plasmă sunt întim legați de unele globuline (imunoglobuline). Producerea de anticorpi este un proces esențial în apariția *imunității*. Combinarea anticorpilor cu antigenul specific poate fi pusă în evidență prin diferite reacții "in vitro" și "in vivo"; se recurge la aceste reacții ca mijloc de diagnostic în diverse maladii infecțioase.

anticorpi antinucleari (engl. *antinuclear antibodies*) • Anticorpi dirijați împotriva macromoleculor ce reprezintă constituenți normali ai nucleului celular, adică: a) acizi nucleici (acid ribonucleic ARN și acid dezoxiribonucleic ADN), b) proteine, mai ales histone, c) nucleoproteine, dezoxiribonucleoproteine (DNP) sau ribonucleoproteine (RNP), antigene nucleare, solubile în soluțiile alcaline izotonice (ENA - din engl. Extractible Nuclear Antigens). Cercetarea anticorpilor antinucleari este deosebit de relevantă în studiul *colagenozelor* (mai ales în *lupus eritematos acut diseminat*).

anticorpi autologi • Sin. *autoanticorpi*.

antidepresiv (fr. *antidepressur*, *antidepressif*, engl. *antidepressant*) • Care combate stările depresive. V. *psihotrop*. Sin. *timoleptic*.

antidiabetic oral • Medicament hipoglicemiant (biguanide, sulfamide), administrat pe cale orală în tratamentul diabetului.

antidiuretic • Care diminuează secreția urinară. Vasopresina este un hormon antidiuretic.

antidiuretină • Sin. *vasopresină*.

antidot • Substanță capabilă să neutralizeze o otrăvă sau să contracareze efectele ei asupra organismului.

antiemetic • Care oprește sau previne vărsăturile. Sin. *antivomitiv*.

antiflogistic (fr. *antiphlogistique*) • Sin. desuet pentru *antiinflamator*.

antifungic (engl. *antifungal*) • Se spune despre o substanță care distruge ciupercile (*fungicid*) sau le inhibă creșterea, dezvoltarea (*fungistatic*).

antigen • Substanță (în general o moleculă complexă de proteină sau de polizaharid) care, introdusă în organism, provoacă formarea unui anticorp specific susceptibil să-l neutralizeze. Antigenul provine din surse foarte diferite: bacterii, virusuri, celule ori proteine străine, substanțe toxice etc. V. *alergen*. Abr. *ag*.

antigen Australia (engl. *Australia antigen*) • Termen care desemna inițial antigenul considerat specific hepatitei B, denumit astfel pentru că a fost descoperit în serul unui aborigin

australian (V. *hepatita B*). Reprezintă un antigen de suprafață (sau de înveliș), numit acum HBsAg (hepatitis B surface antigen).

antigen autolog • Sin. *autoantigen*.

antigen VDRL • Abr. engl. *Veneral Disease Reference Laboratory*; antigen standard folosit în reacția Wassermann (diagnosticul sifilisului).

antigenic • Care se referă la un antigen, care are însușirea unui antigen. Ex. putere antigenică.

antiglobulină (proba) • Sin. *testul Coombs*. V. *Coombs*.

antihelmințic • Se spune despre un medicament care provoacă eliminarea viermilor intestinali (helminți), omorâți sau vii. V. *vermifug*.

antihistaminic • Substanță care atenuează sau suprimă efectele histaminei sau îi blochează producerea lor sau manifestările alergice; se prescrie în tratamentul alergiilor.

antiholeric (fr. *anticholérique*) • V. *vaccin antiholeric*.

antiinfecțios • Care combate infecția.

antiinflamator • Care combate inflamația (Sin. desuet *antiflogistic*).

antiluetic • Sin. *antisifilitic*.

antimetabolit • Substanță cu o structură foarte apropiată de cea a unui metabolit, putând să i se substituie și astfel să împiedice efectul produsului metabolic normal. De ex. sulfamidele sunt antimetaboliți pentru acidul paraaminobenzoic care este un factor de creștere al microorganismelor. Unii antimetaboliți se folosesc în tratamentul anticanceros.

antimicotic (fr. *antimycosique*, engl. *antimycotic*) • Care distruge ciupercile microscopice sau le împiedică creșterea.

antimitotic • Care împiedică mitoza (multiplicarea celulei). Antimitoticele sunt folosite în chimioterapia cancerului.

antioxidant • 1) Orice agent adăugat unui aliment sau oricărui component supus degradării, în vederea împiedicării sau întârzierii efectului modificărilor datorate oxigenului atmosferic; 2) Orice substanță destinată combaterii efectelor nocive ale radicalilor liberi.

antipaludic (engl. *antimalarial drug*) • Care combate sau previne paludismul.

antiparkinsonian • Care acționează asupra simptomelor bolii Parkinson.

antiperistaltism (engl. *antiperistalsis*) • Peristaltism în care contracțiile succesive se produc în sens contrar (de jos în sus) față de direcția normală. (adj. *antiperistaltic*)

antipernicios • Care acționează împotriva anemiei pernicioase.

antipiretic (fr. *antipyrétique*) • Care previne sau combate febra. Sin. *febrifug*.

antipirimidinic (engl. *pyrimidine antagonist*) • Medicament anticanceros de sinteză, care blochează în organism producerea bazelor pirimidinice (ex. uretanul, fluorouracilul).

antiplasmină • Inhibitor natural al fibrinolizinei (plasminei) din plasma sanguină.

antipoliomielitic • V. *vaccin antipoliomielitic*.

antipsihotic • Sin. *neuroleptic*.

antirabic • Care previne rabia. V. *vaccin antirabic*.

antireumatismal (fr. *antirhumatismal*, engl. *antirheumatic*) • Care exercită o acțiune antiinflamatoare în unele afecțiuni reumatismale. Sin. *antireumatic*.

antiseptic (engl. *antiseptis*) • Prevenirea dezvoltării agenților infecțioși prin procedee fizice (filtre, radiații) sau chimice (substanțe bactericide) destinate distrugerii oricărui microorganism. V. *sterilizare*.

antiseptic • 1) adj. Care se referă la antiseptic; 2) adj. și s. Care distruge germeii patogeni, fiind aplicat extern.

antiser • Ser ce conține anticorpi obținuți prin inocularea unui antigen. Se poate folosi în imunizarea pasivă și în tratamentul unor infecții precum în difterie și tetanos.

antisifilitic (fr. engl. *antisiphilitic*) • Care acționează împotriva sifilisului. Sin. *antiluetic*.

antispastic (antispasmodic) • Medicament care previne sau combate spasmele și convulsiile. Sin. *spasmodic* (1).

antistreptokinază • Anticorp antistreptococic prezent în ser în urma

infecțiilor cu streptococ hemolitic sau după injecția de streptokinază, în scop terapeutic.

antistreptolizina O • Anticorpi care neutralizează streptolizina, (toxina streptococică) ce apar în sânge după afecțiuni streptococice, în special după reumatismul articular acut. Dozarea antistreptolizinei în serul sanguin este un test prin care se poate urmări evoluția acestei boli. Lingv. O de la *engl. oxygenabile*. Abr. ASLO.

antisudoral (*engl. antiperspirant, antihidrotic*) • Care diminuează secreția sudorală. Sin. *antihidrotic*.

antitetanic • Care provine sau se folosește în tratamentul tetanosului. Ex. vaccin antitetanic, ser antitetanic.

antitiroidian (*fr. antithyroidien*) • Care inhibă secreția hormonilor tiroidiani; care este activ în tratamentul hipertiroidiei.

antitoxic • Care neutralizează sau combate efectele unei otrăviri ori toxine. Ex. ser antitoxic.

antitoxină • Substanță capabilă să neutralizeze acțiunea unei toxine. Antitoxinele sunt anticorpi strict specifici, pe care organismul îi produce sub acțiunea unei toxine (difterică, tetanică etc.) sau unui venin și care le combat efectele. Antitoxinele reprezintă partea activă din serurile terapeutice anti-toxice; sunt distruse între 60° și 70° C.

antitragus • Mică eminență triunghiulară, situată pe fața externă a pavilionului urechii, sub antehelix și înapoi de tragus, de care este despărțită prin scobitura concăi.

antitripsină (*fr. engl. antitrypsine*) • Substanță care inhibă proteaza (tripsină), care permite scindarea proteinelor în puncte precise.

antituberculos (*engl. antituberculo-static*) • Care este activ în tratamentul tuberculozei.

antitusiv (*fr. antitussif*) • Care calmează tusea.

antivariolic • V. *vaccin antivariolic*.

antiveninos (*fr. antivenineux, engl. antivenom*) • Care combate acțiunea unui venin.

antiviral • Care combate sau distruge virusurile.

antivitamină • Substanță naturală sau artificială, cu structură analoagă celei a unei vitamine și care se opune prin competiție la acțiunea acesteia în organism. (adj. *antivitaminic*)

antivomitiv • Sin. *antiemetic*.

antixenic • Se spune despre reacția de apărare a unui țesut viu sau a unui organism împotriva unei substanțe nocive străine.

antrac-, antraco- (*fr. anthrac-, anthraco-*) • Prefixe de origină greacă arătând o relație sau o asemănare cu cărbunele.

antracoid (*fr. engl. anthracoid*) • 1) Care are aspectul sau culoarea cărbunelui; 2) Care seamănă cu manifestări de antrax. Ex. furuncul antracoid.

antracoză • Boală pulmonară produsă de inhalarea particulelor de cărbune de persoane expuse profesional unei atmosfere foarte poluate (pneumocioza minerilor).

antrax (*fr. anthrax, engl. carboncle*) • 1) Aglomerarea de mai multe furuncule cu tendință necrozantă; 2) În limba română infecția cărbunoasă. Sin. *cărbune* (*fr. charbon, engl. anthrax*).

antrectomie • 1) Ablația chirurgicală a pereților antrului mastoidian; 2) Rezecția antrului piloric.

antrenament autogen • Sin. cu *training autogen*.

antroaticotomie • Deschiderea antrului mastoidian și aticeii. Sin. *atricoantrotomie*.

antroduodenectomie • Ablația chirurgicală a antrului piloric și a primei porțiuni a duodenului, urmată de o anastomoză gastroduodenală.

antromastoidită • Inflamația antrului mastoidian și a apofizei mastoide; practic, se confundă cu mastoidita.

antropiloric (*fr. antro-pylorique*) • Care se referă la antrul piloric și la pilor.

antropo- (*fr. anthropo-*) • Prefix de origine greacă indicând relația cu omul, ca specie biologică.

antropofagie (*fr. anthropophagie*) • Obiceiul de a se hrăni cu carne de om.

antropoid • 1) Care seamănă biologic cu omul; 2) s. Orice maimuță din familia *Pongides* (cimpanzeu, gorilă, urangutan).

antropologie • Studiul omului sub toate aspectele (morfologie, origini, rase, tipuri etc.). (adj. *antropologic*)

antropometrie • Ansamblul tehnicilor de măsurare a corpului uman. (adj. *antropometric*)

antropomorf • Care prezintă unele asemănări cu omul. Ex. maimuțe antropomorfe.

antroposociologie • Ramură a antropologiei care studiază raporturile dintre grupele naturale și tipurile de civilizație.

antrostomie • Deschiderea chirurgicală a unui antru sau a unui sinus în vederea unui drenaj.

antrotimpanic (*fr. antrotympanique*) • Care se referă la antrul mastoidian și la casa timpanului.

anucleată (*fr. anuclée, engl. anuclear*) • Se spune despre o celulă care nu posedă nucleu.

anuric (*fr. anurique, engl. anuretic*) • 1) adj. Care se referă la anurie; 2) adj. și s. Care suferă de anurie.

anurie (*engl. anuria*) • Stare patologică ce se caracterizează prin absența completă sau aproape completă a urinei din vezică. Cel mai frecvent se datorește unei opriri a funcției renale (*anurie aderată* sau *secretorie*), dar poate fi cauzată și de obstrucția ureterală (*falsă anurie* sau *anurie excretorie*).

anus • Orificiul terminal al tubului digestiv, situat la nivelul perineului posterior, la extremitatea inferioară a șanțului interfesier; este prevăzut, sub piele, cu un sfîcter striat, sfîcterul extern al anusului. (adj. *anal*)

anus artificial (*engl. artificial anus*) • Orificiu creat chirurgical, pe un segment intestinal și deschis la pielea abdominală, pentru a se asigura temporar sau definitiv eliminarea conținutului intestinal. V. *colostomie*.

anus contra naturii (*fr. anus contrenature* sau *anus praeter, engl. preternatural anus*) • Orice orificiu anal, altul decât cel natural, prin deschidere patologică sau creat artificial.

anxietate (*engl. anxiety*) • Senzație de maleză psihică manifestată prin teama de un pericol iminent, real sau imaginar.

anxiolitic (*fr. anxiolytique, engl. minor tranquilizer*) • Medicament *tranchilizant* (V. acest termen) care combate anxietatea patologică, starea de tensiune nervoasă și agitația. V. *psihotrop*.

anxios (*fr. anxieux, engl. anxious*) • 1) adj. Care se însoțește de anxietate; 2) adj. și s. Care este cuprins de anxietate.

aorta • Trunchi de origine al tuturor arterelor din corp, care ia naștere în ventriculul stâng. Are patru porțiuni: aorta ascendentă, arcu aortic (ambele formează crosa aortei), aorta descendentă și aorta abdominală. (adj. *aortic*)

aortă la dreapta (*engl. right aortic arch*) • Anomalie de poziție a crosii aortice care, formată din al patrulea arc aortic drept, se găsește în partea dreaptă a mediastinului.

aortă plicaturată • Sin. *pseudo-coarctarea aortei*.

aortografie • Radiografia aortei după injectarea în sânge, de obicei chiar în aortă, a unui produs opac la razele X.

aortomiografie • Sin. *arteriografie medulară*.

aortotomie • Incizia peretelui aortic.

aparat (*fr. appareil, engl. apparatus, system*) • În anatomie, ansamblul sistemelor și organelor care concurează la o aceeași funcție. Ex. aparat digestiv.

aparat masticator (*fr. appareil manducator, engl. manducatory apparatus*) • Unitate funcțională compusă din dinți, structurile care îi înconjoară și îi susțin (grupate sub numele de parodontiu), osul maxilar și mandibula, mușchii labiali și linguali precum și sistemele vasculonervoase respective. V. *sistem manducator* sau *masticator*.

aparataj (*fr. appareillage, engl. bracing*) • Ansamblul aparatelor, dispozitivelor sau instrumentelor destinate să fie utilizate într-un scop bine determinat.

apareunie • Incapacitatea sau imposibilitatea de a îndeplini actul sexual.

apatie • Care este afectat de apatie sau caracterizat prin apatie.

apatie (*fr. apathie, engl. apathy*) • Stare de insensibilitate sau indiferență față de evenimente; absența dorințelor și a interesului.

apă (fr. *eau*, engl. *water*) • Lichid incolor, inodor, care se solidifică la 0°C prin înghețare; este compus din hidrogen și oxigen (H₂O). Apa este foarte răspândită în natură și este indispensabilă vieții; constituie aproximativ 80% din țesuturile animale și vegetale. În organism ia parte la diferite procese metabolice și servește ca mijloc de transport pentru elementele nutritive. Apa joacă un rol esențial în fenomenele reglării termice. V. *hidr.*

apă oxigenată (fr. *eau oxygénée*, engl. *hydrogen peroxide*) • Lichid siropos, incolor (formulă: H₂O₂), care degajă oxigen; în soluție apoasă este folosită la spălarea plăgilor.

apă tare (fr. *eau-forte*, engl. *aqua fortis*) • Denumire curentă pentru acidul nitric.

apeduct (fr. engl. *aqueduct*) • În anatomie, nume dat unor canale bine săpate în os (de ex. apeductul melcului, al vestibulului urechii).

apendice (fr. *appendice*, engl. *appendix*) • 1) Parte accesorie dependentă de o structură principală; 2) În limbaj curent, *apendice vermicular (ileocecal)*: prelungire a cecului de formă tubulară, ușor flectată, cu o lungime de 7-8 cm și un diametru de 4-8 mm, care se deschide printr-un orificiu în cec. Este inserat pe peretele laterointern al cecului, puțin sub orificiul ileocolic și este în mod normal liber și mobil; poate fi fixat anormal în diferite poziții: posterior (retrocecal), anterior (prececal) sau inferior (subcecal) în raport cu cecul (adj. *apendicular*)

apendice xifoid (fr. *appendice xiphoïde*, engl. *xiphoid process*) • Piesă la extremitatea inferioară a sternului, cartilaginoasă la tineri, osoasă și sudată de stern la vârstnici. (adj. *xifoidian*)

apendicectomie • Ablația chirurgicală a apendicelui vermicular.

apendicită • Inflamația acută sau cronică a apendicelui vermicular.

apendicular • Care se referă la apendice, de obicei la cel vermicular.

aperistaltism • Absența mișcărilor peristaltice.

apetență (fr. *appétence*) • În psihologie, atracție către un obiect, declanșată printr-o pulsivitate. Ant. *aversiune*.

apetit (fr. *appétit*) • Dorința de a mânca selectiv și agreabil, fără caracter imperios cum este foamea.

apex • Extremitate, vârf al unui organ.

apexian (engl. *apical*) • Care se referă la vârful unui organ, în special la vârful inimii. V. *apical*.

APGAR • V. *testul APGAR*.

apical • Care aparține sau care se referă la vârful unui organ. Ex. segmentul apical al unui lob pulmonar. V. *apexian*, Ant. *bazal* (1).

apiretic (fr. *apyrétique*) • Sin. *afebril*.

apirexie (fr. *apyrexie*) • Absența febrei.

aplazia plămânului • Malformație pulmonară datorită unei anomalii în dezvoltarea embrionară, caracterizată prin existența unei bronhii rudimentare și absența țesutului alveolar.

aplazie • Oprirea sau insuficiența dezvoltării unui țesut sau organ. (adj. *aplastic* sau *aplazic*)

aplomb (engl. *balance*) • Poziția optimă a membrilor inferioare pentru asigurarea echilibrului trunchiului.

apnee • Oprirea temporară a respirației. (adj. *apneic*)

apo- • Prefix de origine greacă pentru separare, îndepărtare, deviație.

apodie • Absența congenitală a picioarelor. V. *ectropodie*.

apofiza articulară (engl. *articular process*) • Eminență osoasă prin care un os se articulează cu un os vecin. Ex. apofizele articulare superioare și inferioare ale unei vertebre.

apofiza bazilară • V. *occipital* (2).

apofiza clinoidă • Fiecare din cele șase proeminențe osoase (anterioare, medii și posterioare) situate în jurul șei turcești. (adj. *clinoidian*)

apofiza coracoidă • Apofiză voluminoasă implantată pe fața superioară a colului omoplatului. Aici se inseră ligamente și mușchi. (adj. *coracoidian*)

apofiza coronoidă a cubitusului (engl. *ulnar coronoid process*) • Apofiză piramidală pătratică, orizontală și anterioară care, împreună cu olecranul, formează extremitatea superioară a cubitusului. (adj. *coronoidian*)

apofiza mastoidă • V. *mastoidă*.

apofiza odontoidă • Proeminență osoasă voluminoasă, verticală, în formă

de dinte, implantată pe corpul vertebrei axis; pe ea se articulează ca pe un pivot, arcul vertebrei atlas.

apofiza pterigoidă • Apofiză osoasă implantată pe fața inferioară a sfenoidului. (adj. *pterigoidian*)

apofiza semilunară (unciformă) (a vertebrelor cervicale) • Creasta care înalță fiecare din marginile laterale ale feței superioare ale corpurilor vertebrale cervicale, articulate cu suprafața oblică șlefuită a platoului inferior al vertebrei subjacente. Sin. *uncus al vertebrelor cervicale*.

apofiza spinoasă (fr. *apophyse épineuse*, engl. *spinous process of vertebra*) • Proeminență mediană și posterioară a arcului neural al vertebrei, implantată printr-o bază largă la unghiul de unire al lamelor vertebrale, îndreptată posterior cu vârful.

apofiza stiloidă • Prelungire în formă de stilet a unui os. Ex. apofiza stiloidă a cubitusului, radiusului, peroneului, temporalului.

apofiza transversă • Fiecare din cele două apofize ale unei vertebre, implantată lateral (la dreapta și la stânga) pe arcul posterior al vertebrei. (adj. *transversală*)

apofiza unciformă • V. *apofiza semilunară, osul cu cârlig*.

apofiza zigomatică • Apofiză lungă ce se detașează din scoica temporalului, deasupra și anterior conductului auditiv extern. Ea corespunde pomeților. Sin. *zigoma*.

apofiză (fr. *apophyse*, engl. *process*) • Partea proeminentă a unui os.

apofizită • Inflamația apofizei unui os.

apogeu (fr. *apogée*, engl. *apogee, climax*) • Momentul când semnele unei boli ating intensitatea maximă.

aponevroză (engl. *aponeurosis*) • Membrană constituită din fibre conjunctive dense care acoperă un mușchi (*aponevroză de înveliș*), care servește drept mijloc de inserție pentru un mușchi plat (*aponevroză de inserție*) sau care separă mai multe planuri musculare (*fascia*). (adj. *aponevrotic*)

aponevrezectomie • Excizia parțială sau totală a unei aponevroze.

aponevrozită • Inflamația unei aponevroze.

apoplectic • 1) adj. Care se referă la apoplexie sau i se datorește; 2) adj. și s. Care suferă de apoplexie.

apoplexie • 1) Încetarea bruscă, mai mult sau mai puțin completă, a tuturor funcțiilor cerebrale, cauzată cel mai adesea de o hemoragie cerebrală, uneori de o embolie sau o tromboză de arteră cerebrală. Apoplexia se caracterizează prin pierderea bruscă a conștiinței, cu persistența circulației și respirației. Sin. *ictus apoplectic* (sau *cerebral*), *atac cerebral*; 2) Prin analogie, orice hemoragie în interiorul unui organ: apoplexie splenică, pulmonară, uterină etc.

apos (fr. *aqueux*, engl. *aqueous*) • Care conține apă sau care este provocat de apă. Ex. soluție apoasă. V. *umoare apoasă*.

apozitie (fr., engl. *apposition*) • În chirurgie, unirea a două elemente, de exemplu a două organe ori țesuturi.

apragmatism • Incapacitatea de a realiza un proiect, chiar dacă este un act elementar.

aproxic (fr. *aproxique*, engl. *apractic*) • 1) adj. Care se referă la apraxie; 2) adj. și s. Care suferă de apraxie.

aproxie (engl. *apraxia*) • Incapacitatea de a executa mișcări coordonate voluntare, având funcțiile musculare și senzoriale conservate. Ex. apraxie digitală, apraxie motorie.

Apt-Letterer-Siwe (maladia) • Sin. *maladia Letterer Siwe*. V. *Letterer*.

aptialism (fr., engl. *aptyalism*) • Diminuarea sau absența totală a secreției salivare. V. *xerostomie*.

APUD • V. *celulă APUD, sistem APUD*.

arahnean (fr. *arachnéen*, engl. *spidery*) • Care este fin, subțire ca pânza de păianjen.

arahno- (fr. *arachno-*) • Prefix de origine greacă indicând o relație cu un păianjen sau cu o pânză de păianjen (cu sensul de *finețe, subțirime*).

arahnodactilie • Malformație congenitală și ereditară ce constă în lungimea excesivă a degetelor de la mâini și picioare, cu falange subțiri și atrofie musculară. Măinile și picioarele au aspectul picioarelor de păianjen.

arahnoidă (fr. *arachnoïde*, engl. *arachnoida*) • Membrana conjunctivă

subțire cuprinsă între duramater și pia mater. Ea este acolată pe toată întinderea pe fața internă a durei mater. Spațiul între arahnoidă și pia mater (spațiu subarahnoidian) este plin cu lichid cefalorahidian. (adj. **arahnoidian**)

arahnoidită (engl. *arachnoiditis*) • 1) Inflamația arahnoidei; 2) Prin extensie, orice alterare a arahnoidei, inflamatorie sau cicatriceală, izolată ori asociată unor leziuni ale formațiunilor nervoase vecine.

arbore bronșic (fr. *arbre bronchique*, engl. *bronchial system*) • Ansamblul format din cele două bronhii sușe situate în afara plămânilor și ramificațiile lor în cei doi plămâni. La *dreapta*, primele ramificații sunt constituite din cele trei bronhii lobare (superioară, medie și inferioară), la *stânga*, din cele două bronhii lobare (superioară și inferioară), plămânul stâng neavând decât doi lobi.

arborescent • Care prezintă ramificații ce amintesc pe cele ale unui arbore. Ex. lipom arborescent, cataractă arborescentă.

arborizație • În arteriografie și flebografie, imagine sub formă de ramuri, care se obține după injectarea unui produs de contrast în artera sau în vena examinate.

arboviroză (fr. *arbovirose*, engl. *arbovirosis*) • Infecție provocată de *arbovirusuri*. Există un număr mare de arboviroze: encefalite transmise de căpușe, febra papataci, febra de căpușe din Colorado, febră din Valea Rift (Rift allergy fever), febrele hemoragice (din Crimeea, Argentina, Coreea, Manciuria, Siberia orientală).

arbovirus • Grup de virusuri ARN transmise prin înțepătura de artropode; cuprinde un număr mare de tipuri patologice pentru om (encefalite și febre de căpușe). Lingv. *Arbovirus*. Abr. engl. *arthropod-borne virus*.

ARC (engl. Abr. *AIDS-related complex*) • Ansamblul manifestărilor clinice moderate, intermediare, ale infecției cu HIV, care nu sunt atât de grave ca cele din SIDA. Sin. *para-SIDA*.

arc (engl. *arch*) • 1) Segment de curbă sau de circumferință; 2) Structură

anatomică, normală ori patologică, cu aspect de linie curbă.

arc costal • Curbură formată de o coastă și cartilajul corespunzător.

arc neural (vertebral) • Arc posterior al vertebrei, format din pediculii și lamele vertebrale; delimitează împreună cu fața posterioară a vertebrei, orificiul vertebral.

arc senil (engl. *arcus senilis*) • Inel alb-cenușiu ce apare în jurul corneei la unii bătrâni. Sin. *gerontoxon*.

arc vertebral • Sin. *arc neural*.

arcada crurală (engl. *inguinal ligament*) • Coardă fibroasă ce se întinde de la spina iliacă anterosuperioară până la spina pubiană; este formată din fibre care îi sunt proprii (ligamentul inghinal extern Henle) și din fibre ale aponevrozei mușchiului marele oblic al abdomenului. Sin. *ligamentul Poupart*.

arcada dentară (engl. *dental arch*) • Arc format de ansamblul dinților de pe un maxilar (superior sau inferior).

arcada sprâncenoasă (fr. *arcade sourcillière*, engl. *superciliary arch*) • Proeminență discretă a feței anterioare a frontalului, orientată oblic în sus și către exterior, deasupra arcadei orbitare, unde se găsesc sprâncenele.

arcadă (engl. *arch*) • Structură anatomică în formă arcuată; termenul se aplică la elemente de natură foarte diferită (osoasă, fibroasă, vasculară).

arciform (engl. *arcuate*) • În formă de arc, arcuat. Ex. fibre arciforme (nervoase sau musculare).

areflexie • Absența unor reflexe.

aregenerativ • Care nu dă semne de regenerare. Ex. anemie aregenerativă.

arenavirus • Grup de virusuri ARN ce cuprind agenți patogeni pentru animale, din care unii pot infecta și omul (virusul meningitei coriolimfocitare, virusul febrei Lassa). Lingv. "Arena" în grecește; *nisip*, deoarece aceste virusuri prezintă mici granule.

areolar (fr. *aréolaire*) • 1) Care prezintă areole (mici interstiții). Ex. abces areolar, țesut areolar. 2) Care se referă la areola sânului.

areolă (a sânului) • Suprafața inelară pigmentată care înconjoară mameloanele.

arginază • Enzimă care scindează arginina în ornitină și uree, prezentă mai ales în ficatul omului și altor mamifere și care joacă un rol important în metabolismul ureei.

arginină • Acid aminat glucoformator, constituent al proteinelor naturale. Se hidrolizează de către arginază în ornitină și uree.

argininurie • 1) Prezența sau concentrația de arginină în urină; 2) Maladia metabolică ereditară cauzată de carența de arginază, a cărei consecință este o eliminare crescută de arginină în urină. Clinic se traduce prin tulburări nervoase.

argiric (fr. *argyrique*) • Care se referă la argint.

argirie (argiroză) • Colorație anormală, brună ca ardezia, a tegumentelor, consecutivă contactului profesional cu săruri de argint sau administrării lor terapeutice prelungite.

Argyll-Robertson (semnul) (engl. *Argyll-Robertson pupil sign*) • Absența contracției pupilei la lumină, fără modificarea reflexului pupilar de acomodare la distanță. Este un semn caracteristic pentru sifilis nervos (tabes, paralizie generală). (Argyll-Robertson Douglas, medic scoțian, 1837-1909)

ariboflavinoză • V. *riboflavină*.

arierat (fr. *arriéré*, engl. *mentally retarded*) • 1) Se spune despre un copil a cărui vârstă mentală este cu cel puțin doi ani mai mică decât vârsta cronologică; 2) De o manieră generală, cel ce suferă de arierație mentală.

arierație afectivă (engl. *psychomotor retardation*) • Întârziere sau anomalie a evoluției afectivității observată în stări nevrotice; se traduce prin tulburări de comportare (agresivitate, instabilitate, nevoie excesivă de protecție).

arierație mentală (engl. *mental deficiency*) • Oprirea sau insuficiența în dezvoltarea facultăților intelectuale, având trei stadii: *debilitate mentală*, *imbecilitate*, *idiotie*. Sin. *oligofrenie*.

aritenoid (fr. *arytenoïde*) • V. *cartilaj aritenoid*.

aritmie (fr. *arythmie*) • Neregularitate a unui ritm, în special a celui cardiac, care se percepe prin luarea pulsului și auscultația cordului. (adj. **aritmie**)

ARN • Abr. *acid ribonucleic*.

Arneth (formula) • Repartizarea granulocitelor de diverse tipuri, după numărul de lobuli nucleari. Se spune că este *deviere la dreapta* când numărul celulelor cu nucleu plurilobat crește și *deviere la stânga* în cazul contrariu. Caracterul "mai mult sau mai puțin lobulat" ar fi un indiciu pentru maturitatea granulocitelor. Această formulă se exprimă grafic prin *curba Arneth* (Arneth Joseph, medic german din Münster, 1873-1958).

aromatic • 1) Care are miros agreabil și penetrant; 2) În chimie se spune despre substanțele care au mai mulți nuclei de tip benzen sau antracen.

arsen (arsenic) • Corp simplu, foarte toxic, sub formă de pulbere cenușie, cu aspect metalic, cu un număr mare de derivați care sunt folosiți în medicină. Simbol As.

arseniat (fr. *arsénié*, engl. *arsenic acid*) • Care conține arsenic, care este combinat cu arsen.

arsenicism (engl. *arsenicism*) • Intoxicația cronică cu arsenic.

arsură (fr. *brûlure*, engl. *burn*) • Leziune cutanată sau mucoasă produsă de căldură sau de alți agenți fizici precum și de diverse radiații, electricitate, frig etc. Există patru grade: *arsură de primul grad*, cu roșeață și tumefiere dureroasă; *arsură de gradul al doilea*, complicată cu bule; *arsură de gradul al treilea*, în care bulele se însoțesc de necroză dermică și uneori chiar necroza părților subjacente; *arsură de gradul al patrulea*, reprezentată de carbonizarea unei regiuni a corpului.

artă dentară (engl. *dentistry*) • Practică a medicinei dentare, în particular cea a înlocuirii dinților și a corecțiilor anomaliilor dentare.

artefact • 1) Orice modificare sau alterare produsă prin mijloace artificiale în cursul unui examen de laborator, îndeosebi alterări tisulare la un examen microscopic; 2) Pe traseul unui aparat care înregistrează orice variație care nu își are originea în organul a cărui activitate se cercetează; 3) Leziune cutanată produsă artificial, în particular prin grataj.

artera carotidă • V. *carotidă*.

artera pulmonară (engl. *pulmonary trunk*) • Trunchi arterial voluminos care duce la plămâni sângele venos din ventriculul drept; după un traiect scurt, se împarte sub crosa aortică în două ramuri: *arterele pulmonare* (*dreaptă și stângă*).

arteră (fr. *artère*, engl. *artery*) • Vas care duce sângele pompat din ventriculele inimii către toate părțile organismului. Abr. a. (adj. **arterial**)

arteria lusoria • Anomalie frecventă a arterei subclaviculare drepte care ia naștere în stânga și trece în spatele esofagului pentru a ajunge de partea căreia îi este destinată. Poate fi cauza unei dificultăți în deglutiție (*dysphagia lusoria*).

arterial • Care se referă la o arteră.

arteriectazie • Dilatația unei artere.

arteriectomie • Rezecția unei artere sau unui segment de arteră.

arteriografie • Radiografia uneia sau mai multor artere după injectarea unei substanțe radioopace.

arteriografie bronșică • Radiografie după opacifierea arterelor bronșice cu un cateter selectiv.

arteriografie medulară • Examen radiologic al arterelor măduvei spinării, după opacifierea pediculilor vasculari, pornind de la aortă. Sin. *aortomieliografie*.

arteriografie renală • Radiografie după opacifierea arterelor renale, obținută prin cateterismul aortei abdominale suprarenale, pornind de la punția arterei femurale și injectarea unui opacifiant iodat hidrosolubil (*arteriografie renală globală*) și prin cateterismul selectiv al diferitelor artere renale cu injectarea opacifiantului (*arteriografie renală selectivă*).

arteriografie selectivă • Radiografie după opacifierea unei artere prin cateterism selectiv al locului de origine (ostium), pe cale femurală, humerală etc.

arteriolă • Ramură fină terminală a unei artere, care se termină prin capilare. (adj. **arteriolar**)

arteriolit • Concrețiune calcară în

arteriopatie • Orice afecțiune a arterelor.

arteriosclerotic (fr. *artérioscléreux*, engl. *arteriosclerotic*) • 1) adj. Care se referă la arterioscleroză; 2) adj. și s. Care suferă de arterioscleroză.

arterioscleroză • Nume de ansamblu pentru afecțiuni caracterizate prin îngroșarea și duritatea crescândă a pereților arteriali, înglobând de asemenea și plăci de aterom.

arteriospasm • Spasm al pereților unei artere.

arterită • Orice proces inflamator care afectează tunicile unei artere, însoțindu-se uneori de tromboză, urmat uneori de dilatație, mai rar chiar de ruptură.

arterită obliterantă • V. *endarterită obliterantă*.

arterită temporală • Sin. *maladia Horton*. V. *Horton*.

articulare dentară (fr. *articulé dentaire*, engl. *gliding occlusion*) • 1) Raport între arcadele dentare sau între dinte și antagonistul său în timpul ocuziei; 2) Trecerea de la o poziție de ocuzie dentară la o alta.

articulat (fr. *articulé*, engl. *articulate*) • Care posedă una sau mai multe articulații.

articulație (fr. *articulation*, engl. *joint*) • Ansamblul elementelor prin care un os se leagă funcțional cu altul. V. *artr-*. Sin. (popular) *încheietură* (fr. *jointure*). (adj. **articular**)

articulație coxofemurală (engl. *hip joint*) • Articulația ce unește capul femurului cu cavitatea cotiloidă a osului iliac (articulația șoldului, fr. *articulation de la hanche*).

articulație mediotarsiană (engl. *transverse tarsal joint*) • Articulație care unește primul rând al oaselor tarsiene cu cel de-al doilea. Se compune din două articulații distincte: *articulația astragaloscafoidiană*, intern și *articulația calcaneocuboidiană*, extern. Sin. *articulația Chopart*.

articulație scapulohumerală (engl. *shoulder joint*) • Articulația ce unește capul humerusului cu cavitatea glenoidă a omoplatului (articulația umărului, fr. *articulation de l'épaule*).

articulație tarsometatarsiană (engl.

care unește osul cuboid și cele trei oase cuneiforme ale tarsului cu baza celor cinci oase metatarsiene. Sin. *articulația Lisfranc*.

articulație uncovertebrală • Articulația dintre fața superioară a apofizei semilunare (*uncus*) a unei vertebre cervicale și fața inferioară a vertebrei situate deasupra.

artr-, artro- (fr. *arthr-, arthro-*) • Prefixe de origine greacă pentru articulație.

artralgie (fr. *arthralgie*) • Durere articulară.

artrită (engl. *arthritis, arthrosynovitis*) • Inflamația unei articulații; poate fi acută sau cronică, consecutivă unui traumatism sau provocată de o boală (reumatism articular acut, gută, poliartrită cronică evolutivă, gonococie etc.)

artrită cronică degenerativă (artrită uscată deformantă) • Sin. *artroză*.

artritic • 1) adj. Care se referă la o artrită; 2) adj. și s. Care suferă de artrită ori de artrism.

artrism • Nume de ansamblu dat altădată unui grup de boli considerate inrudite, care afectau mai mulți membri ai familiei, caracterizate în mod esențial prin diverse dureri și tulburări legate de factori de alimentație: obezitate, gută, litiază biliară, astm, eczemă, migrenă, hemoroizi. Lingv. conceptul este desuet, termenul nu trebuie folosit.

artroceneză (fr. *arthrocenthèse*) • Puncție evacuatoare a unui revărsat intraarticular.

artrocliză (fr. *arthroclyse*) • Spălătură a unei cavități articulare.

artrodeză • Intervenție chirurgicală pentru blocarea definitivă a unei articulații. V. *anchiloză*.

artrofit (fr. *arthrophyte*, engl. *arthrophyte, joint mouse*) • Excrescență patologică, osoasă sau cartilagineasă, într-o articulație; se poate detașa și pluti liberă în interiorul ei.

artrografie (engl. *arthrography*) • Radiografia unei articulații în care s-a introdus un gaz (*artrografia gazoasă* sau *pneumoartrografie*) sau o substanță opacă pentru razele X (*artrografie opacă*).

artrologie • Partea din anatomie care tratează despre articulații.

artropatie (fr. *arthropathie*) • Leziune articulară de origine nervoasă (ex. artropatie tabetică).

artroplastie (artroplazie) (engl. *arthroplasty*) • Operație plastică pentru refacerea suprafețelor articulare în vederea restabilirii funcționale.

artropneumografie • V. *pneumoartrografie*.

artropode • Încrengătură de ființe cu simetrie bilaterală, al căror corp, acoperit de o carapace dură, chitinoasă, este format din mai multe segmente și este prevăzut cu membre articulate. Din ea fac parte insectele, arahnidele (păian-jeni și acarieni) și crustaceele.

artroscopie • Examenul interiorului unei cavități articulare cu ajutorul unui instrument special numit *artroscop*.

artrotomie • Incizia unei articulații.

artroză (fr. *arthrose*, engl. *non-inflammatory arthritis*) • Alterare distructivă a cartilagiilor sau fibrocartilagiilor articulare, de natură degenerativă, denotând un fel de îmbătrânire prematură. Principalele localizări sunt: șoldul (*coxartroză*), genunchiul (*gonartroză*), coloana vertebrală (*cervicartroză, dorsartroză, lombartroză, discartroză*), mâinile (*rizartroza degetului mare*), piciorul (*halus valgus*). Sin. *osteoartrită degenerativă, artrită uscată deformantă, artrită cronică degenerativă, reumatism cronic degenerativ*.

As • Simbol chimic pentru *arsen* (*arsenic*).

asbestoză • Afecțiune pulmonară (pneumoconioză) cauzată de inhalarea prafului de asbest.

ascarid (*ascaris*) (engl. *ascarid*) • Vierme nematod, parazit intestinal, de formă cilindrică, lung de 15-25 cm. Sin. popular (rom.) *limbric* (fr. *lombric*).

ascaridioză (engl. *ascaridiosis, ascariosis*) • Infestarea cu ascarizi și tulburările ce rezultă (mai ales gastro-intestinale: vărsături, diaree, apendicită).

Aschoff-Tawara (nodulul) (engl. *atrioventricular node*) • Aglomerare de țesut miocardic (țesut nodal) specializat

în conducerea influxului nervos; este situat în partea posterioară a peretelui interventricular, la nivelul planșeului atrioventricular. Din acest nodul pleacă *fasciculul His*. În ciclul cardiac, nodulul Aschoff-Pawara comandă transmisia excitației venită de la nodulul Keith și Flack, prin atri, către ventriculi, prin intermediul fascicului His. Nu își impune propriul ritm cardiac decât în situații patologice. Sin. *nodul atrioventricular*. (Aschoff Karl Albert Ludwig, anatomopatolog german, profesor la Marburg, apoi la Freiburg-Brisgau, 1866-1942; *Tawara* Sunao, anatomopatolog japonez, 1873-1952)

ascită (fr. *ascite*, engl. *ascites*) • Acumulare de lichid în cavitatea peritoneală, având drept cauză o insuficiență renală ori cardiacă sau o ciroză hepatică. (adj. *ascitic*)

ascită chiloasă (fr. *ascite chyleuse*) • Sin. *chiloperitoneu*.

ascorbic (acid) • V. *vitamina C*.

asepsie (engl. *asepsis*) • 1) Absența microorganismelor într-un mediu determinat; 2) Ansamblul de măsuri ce vizează îndepărtarea contaminării obiectelor, a substanțelor și a organismelor sau a încăperilor (sală de operație), în prealabil dezinfectate prin antisepsie.

aseptic • Care se referă la aseptie; care nu conține germeni. Ex. necroză aseptică a unui os. Ant. *septic*.

asexual (engl. *asexual*) • Care nu are sex. Se spune și despre faza de dezvoltare a unui organism cu reproducere asexuală (fără unirea gamețului masculin cu cel feminin).

asfixiant (engl. *asphyxiant*) • Care provoacă asfixia. Se spune în special despre unele gaze toxice.

asfixie (engl. *asphyxia*) • Ansamblul tulburărilor care duc la oprirea respirației și care produc lipsa oxigenului în organism. Asfixia poate fi provocată: 1) prin suprimarea atmosferei respirabile (inec, obstrucția căilor respiratorii prin strangulare, spânzurare sau cu un corp străin, etc.); 2) prin oprirea ventilației pulmonare de origine nervoasă (sincopa datorată anesteziei); 3) prin paralizia mușchilor

respiratori (intoxicație cu curara, poliomielită); 4) prin defect de fixare a oxigenului de către hemoglobina (intoxicație cu monoxid de carbon). (adj. *asfixiat*)

asimetrie (fr. *asymétrie*, engl. *asymmetry*) • Absența oricărei simetrii. (adj. *asimetric*)

asimilabil (fr., engl. *assimilable*) • Care poate fi asimilat.

asimilație (fr., engl. *assimilation*) • 1) Incorporarea substanțelor nutritive de către organism; 2) Activitatea mentală a copiilor, deformând realul pentru a-l face asemănător unei scheme mentale. (J. Piaget)

asimptomatic (fr. *asymptomatique*) • Care nu se manifestă prin simptome clinice. Ex. diabet asimptomatic.

asinerгіe (fr. *asynergie*) • Absența coordonării între mișcările produse de contracțiile musculare. (adj. *asinerгіic*)

asistență circulatorie (cardiocirculatorie) (engl. *circulatory assistance*) • Ansamblul mijloacelor folosite pentru remedierea temporară a unei insuficiențe cardiace acute.

asistolie (fr. *asystolie*, engl. *asystole*) • Insuficiență cardiacă globală (termen desuet).

ASLO • Abr. pentru *antistreptolizina O*.

asocial (engl. *asocial*) • Se spune despre o persoană incapabilă să se adapteze normelor de viață în societate.

aspergiloză pulmonară (fr. *aspergillose pulmonaire*) • Infecție a parenchimului pulmonar cu o ciupercă microscopică, *Aspergillus fumigatus* sau, mai puțin frecvent, cu alte specii de *Aspergillus*. Se poate manifesta prin constituirea unui ghem micotic (fr. *pelote mycosique*) relativ benign, numit aspergîlom, format din hife fungice ocupând o cavitate preexistentă, de obicei situată într-unul din lobii superiori pulmonari. Aspergiloză poate provoca hemoptizii și infecții bronșice grave.

aspermie (aspermatism) • Defect de emisiune a spermei prin absența secreției sau prin imposibilitatea ejaculării.

aspirină • Sin. pentru *acid acetyl-salicilic*; este nume depus pentru

această substanță în majoritatea țării.

astazie (fr. *astisie*, engl. *astasia*) • Incapacitatea de a păstra stațiunea verticală, în urma incoordonării motorii dar fără paralizie. Ea se însoțește aproape întotdeauna cu abazie (*astazie-abazie*). (adj. *astatic sau astazic*)

astenie (fr. *asthénie*) • 1) Scăderea forțelor, slăbiciunea stării generale; 2) Slăbirea funcțiilor unui organ sau a unui sistem. (adj. *astenic*)

astenie musculară • Sin. *miastenie*.

astereognozie • Sin. *stereognozie*.

astm (fr. *asthme*, engl. *asthma*) • Formă de dispnee caracterizată prin dificultate expiratorie, însoțită de un zgomot șuierător (*wheezing*). În limbaj clinic, *astm bronșic* (*astm adevărat sau esențial*): afecțiune pulmonară care se traduce prin dispnee ce poate surveni prin accese paroxistice datorită îngustării bronhiolilor, cu edem și creșterea secrețiilor; poate duce la insuficiența pulmonară cronică și la insuficiența inimii drepte (cord pulmonar).

astm cardiac • Criză de sufocare survenită mai ales noaptea la bolnavii cu insuficiență cardiacă, cu stază pulmonară.

astm eozinofilic tropical • Sin. *pneumonia eozinofilică tropicală*.

astmatic • 1) adj. Care se referă la astm; 2) adj. și s. Care suferă de astm bronșic.

astragal (engl. *ankle bone, talus*) • Os tarsian articular în sus cu cele două oase ale gambei (tibia și peroneu), în jos cu osul călcâiului (calcaneu) și înainte cu osul scafoid. (adj. *astragalian*)

astragal accesoriu (supranumeric) • Sin. *osul trigon*. V. *trigon*.

astragalectomie (engl. *talectomy*) • Excizia astragalului.

astragalocalcanean • Sin. *calcaneo-astragalian*.

astragalonavicular (engl. *talonavicular*) • Care se referă la astragal și la osul navicular sau scafoidul tarsian. V. *astragaloscafoidian*.

astragaloscafoidian (engl. *talosca-phoid*) • Care se referă la astragal și la scafoidul tarsian sau osul navicular. V. *astragalonavicular*.

astrigent • Cu efect constrictiv asupra țesuturilor.

astrocitom (fr. *astrocytome*) • Tumoră a sistemului nervos central (cerebel, emisfere cerebrale) constituită din proliferarea celulelor nevroglice stelate (*astrocite*).

astupare (fr. *engouement*, engl. *choking*) • Obstruarea unui canal sau a unei cavități prin acumulare de materii. V. *dop*.

așchie (țeapă) (fr. *écharde*, engl. *splinter*) • Mică bucată de lemn sau de metal pătrunsă accidental sub piele ori sub unghie.

așteptare (fr. engl. *expectation*) • Metodă care constă în a lăsa să acționeze mijloacele naturale de apărare ale organismului și de a nu folosi decât mijloace igienice și dietetice, până la apariția unui simptom semnificativ care impune un tratament corespunzător. (Sin. *metoda de așteptare*)

AT • Abr. pentru *antitrombină*.

atac (fr. *attaque*, engl. *1. attack, 2. stroke; 3. crisis*) • 1) Acces brusc care marchează debutul unei maladii sau care survine în cursul evoluției sale; 2) În limbaj clinic, *apoplexie* (atac cerebral); 3) În limbaj curent, sin. cu *criză cerebrală*.

ataraxic • Sin. *neuroleptic*.

ataraxie • Liniștire morală, detașare, indiferență.

atavism • Reaparitia la un descendent a unor caractere recesive care au rămas inaparente timp de una sau mai multe generații (pe care părinții imediați nu le aveau). (adj. *atavic*)

ataxic • 1) adj. Care se referă la ataxie; 2) adj. și s. Care suferă de ataxie.

ataxie • Coordonare defectuoasă a mișcărilor; se poate manifesta în stațiunea verticală (*ataxie statică*), în timpul mersului (*ataxie locomotorie*) sau în cursul executării unei mișcări (*ataxie cinetică*). V. *Romberg* (*semnul*).

atel-, atelo- • Prefixe de origine greacă pentru *incomplet*, indicând insuficiența în dezvoltarea unui organ sau a unei părți a corpului, observată la naștere.

atelă (fr. *attelle*, engl. *brace, splint*) • 1) Planșetă mai mult sau mai puțin rigidă (lemn, carton, metal, piele tăbăcită etc.), plasată în afara corpului pentru a se corija o diformitate sau

pentru a se menține imobile fragmentele unui membru fracturat ori luxat; 2) Piesă sau placă metalică ce se fixează în șuruburi sau prin ligaturare pe cele două fragmente ale unui os fracturat, pentru a le menține în poziție normală, după reducerea fracturii. Sin. *eclisă*.

atelectazie (*engl. atelectasis*) • Deprimarea alveolelor pulmonare care se golese de aer și se retractă; cauzele principale sunt stenoza și obstrucția bronșică. Atelectazia poate fi acută sau cronică, masivă, lobară sau segmentară. Leziunea se însoțește adesea de o retracție a țesutului pulmonar vecin. (adj. **atelectatic** sau **atelectazic**)

aterom (*fr. athérome, engl. atheroma, atherosclerosis*) • Depozit lipidic de culoare gălbuie, care se formează pe peretele intern al arterelor. Placa ateromatooasă se poate calcifica sau ulceră. V. *arterioscleroză*. (adj. **ateromatos**)

ateromatoză (*fr. athéromatose*) • Starea caracterizată prin multiple și întinse depozite de aterom.

atetoză (*fr. athétose*) • Tulburare neurologică constând din mișcări involuntare, lente și ondulate, predominând la extremități. Excitațiile și emoțiile amplifică mișcările atetozice care, la repaus, se atenuază și dispar în timpul somnului. Atetoza se observă, însoțită de alte semne, în afecțiunile care interesează talamusul și hipotalamusul (de ex. unele encefalite). (adj. **atetozic**)

atică (*fr. attique, engl. epitympanic recess*) • Etajul superior al cutiei timpanului conținând capul ciocanului și corpul nicovalei. Sin. *recessus epitympanic*.

aticită (*fr. atticite*) • Varietate de otită medie în care inflamația acută sau cronică se referă în primul rând la atică. Sin. *epitimpanită*.

aticoantrotomie • Sin. *antroaticotomie*.

aticotomie • Deschiderea aticeii prin trepanația temporalului.

atipic (*fr. atypique, engl. atypical*) • Care se deosebește de tipul normal. Ex. pneumonie atipică (produsă de alte etiologii decât de cea pneumococică).

atiroidie (*fr. athyroidie, engl. athyroidism*) • Absența congenitală a glandei

seretei tiroidiene care determină mixedem la adult sau cretinism când este congenitală.

atlas • Prima vertebră cervicală; se articulează în sus cu osul occipital, iar în jos cu vertebra axis. (adj. **atloidian**)

atloido-axoidian • Care se referă la atlas și la axis.

atmosfera • În sens larg, orice strat gazos care învelește un astru; mai specific, stratul de gaze care învelește globul terestru. (adj. **atmosferic**)

atom • Cea mai mică particulă a unui corp simplu, neutru electric, susceptibil să intre în combinații chimice. Se compune dintr-un nucleu ce cuprinde particule neutre (neutroni) și particule pozitive (protoni) și dintr-un strat periferic cu particule negative (electroni). (adj. **atomic**)

atomizor (*fr. atomiseur, engl. spray*) • Aparat destinat să disperseze un lichid în particule foarte mici, sub formă de jet sau nor. În medicină se folosesc diferite tipuri de atomizoare pentru administrarea unor medicamente, iar în dentistică pentru toaleta gingivodentară.

aton (*engl. atonic*) • Lipsit de tonicitate. Ex. constipație atonă.

atonic • Care și-a pierdut tonusul normal. Ex. vezică atonică.

atonie (*engl. atony*) • Relaxare, slăbire sau scădere a tonicității normale a unui țesut sau organ, în special a tonusului muscular.

atonie musculară • Sin. *miatonie*.

atoxic • Lipsit de toxicitate.

atrepsie (*fr. athrepsie*) • Stare de denutriție gravă a unui sugar, caracterizată prin slăbire extremă. Se asociază tulburări digestive (diaree), suprainfecții și diferite tulburări metabolice. Atrepsia este deseori ireversibilă.

atrihie (*atrihoză*) (*fr. atrichie*) • Absența completă a părului; este de obicei congenitală.

atriogramă • Sin. *auriculogramă*.

atriotomie • Incizia atrului care se face în cursul unor intervenții pe cord. Sin. *auriculotomie*.

atrioventricular • Sin. *auriculoventricular*.

atriție (*fr., engl. attrition*) • Eroziunea pielii sau a unei alte suprafețe (de ex. smalțul dentar) prin frecare.

atriu (*fr. oreillette, engl. atrium*) • Fiecare din cele două cavități cardiace situate în spatele ventriculelor, la baza cordului. Ele sunt despărțite de peretele interatrial. *Atriu drept* primește sânge venos din venele cave superioare și inferioare și din sinusul coronarian; el comunică cu ventriculul drept prin orificiul tricuspidian. *Atriu stâng* primește sângele oxigenat venit din plămâni prin venele pulmonare; el comunică cu ventriculul stâng prin orificiul mitral. V. *auricul*.

atrofie (*fr. atrophie*) • Reducerea greutateii și volumului unui țesut, organ sau unei celule; ea poate fi fiziologică sau patologică (ereditară, congenitală, degenerativă etc.). V. *involuție*. (adj. **atrofiat**, **atrofic**)

atropină • Alcaloid extras din beladonă, cu acțiune parasimpaticolitică (spasmolitic, inhibitor secretor) administrat sub formă de săruri solubile pe cale orală sau subcutanată, iar în oftalmologie, sub formă de colir, pentru dilatarea pupilelor.

atropinism (**atropism**) • Intoxicație cu atropină sau beladonă.

atropinizare • Administrarea de atropină în scop terapeutic, mai ales administrarea de picături în ochi pentru dilatarea pupilelor.

Au • Simbol chimic pentru aur.

audiofon (*fr. audiophone*) • Aparat acustic destinat persoanelor ce suferă de surditate; se folosesc oasele craniului pentru transmiterea vibrațiilor sonore nervului auditiv.

audiogramă • Grafic obținut cu ajutorul unui *audiometru*; exprimă gradul de acuitate auditivă.

audiologie • Știința care studiază auzul.

audioproteză • V. *orteză*.

audioprotezist (*engl. hearing prothetist*) • Specialist care se ocupă cu aparatele necesare celor cu deficiență de auz. Ocupația presupune alegerea, adaptarea, eliberarea, controlul eficienței imediate și permanente a protezei auditive și educația protetică a deficiențului de auz. În Franța, exercitarea acestei profesii nu o pot face decât cei care sunt doctori în medicină sau posedă o diplomă de stat de audio-protezist.

audiovizual • Care se referă la transmitere prin auz și văz.

auditiv (*fr. auditif, engl. auditory*) • Care se referă la auz. Ex. conduct auditiv, acuitate auditivă.

audiție (*fr. audition, engl. audition, hearing*) • Acțiunea de a asculta sau de a auzi; percepția sunetelor.

aur (*fr. or, engl. gold*) • Metal prețios, foarte maleabil, inoxidabil în aer, rezistent la acizi. Sub formă de aliaj cu argint și cupru, aurul este folosit în dentistică. Compuși săi au proprietăți antiseptice puternice, dar sunt toxici; se folosesc încă unele săruri în tratamentul afecțiunilor reumatismale (crizoterapie). V. *auric*. Simbol *Au*.

aură • 1) În vechime, nume dat senzației de suflu, de răsuflare (din latinul *aura*, suflu), simțită de unele persoane înainte de a începe crizele de epilepsie; 2) În prezent, ansamblul simptomelor motorii, senzitivosenzoriale, vegetative sau psihice, care marchează debutul unei crize de epilepsie.

aureomicină • V. *clortetraciclină*.

auric (*fr. aurique, engl. auric*) • Care se referă la aur, care îl conține sau care îl utilizează. Ex. tratament auric. Accentul auric este necesar pentru înțelegerea sensului (de la *aur*).

auricul (*engl. auricle of the atrium*) • Diverticul care prelungeste atriu drept sau stâng.

auricular (*fr. auriculaire*) • 1) adj. Care se referă la ureche sau la urechiușă ori auriculul cardiac; 2) s. Cel de-al cincilea deget sau degetul mic.

auriculogramă (*engl. atrial electrogram*) • Partea din electrocardiogramă care corespunde activității atrului (auriculului) (unda P). Sin. *atriogramă*.

auriculotomie • Sin. *atriotomie*.

auriculoventricular • Care se referă la auriculele și ventriculele inimii. Ex. orificiu auriculoventricular.

aurificare (*fr., engl. aurification*) • Procedeu stomatologic de obturare dentară ce constă din umplerea cavității cariei cu aur pur.

auro- • Prefix pentru aur.

auroterapie • Sin. *crizoterapie*.

auscultatie (*fr., engl. auscultation*)

• Examen medical ce constă din ascultarea zgomotelor ce se produc în interiorul corpului. Auscultarea poate fi directă (*imediată*), aplicând urechea pe partea ce trebuie examinată sau cu ajutorul unui stetoscop (*mediată*). (adj. **auscultatoriu**)

aut-, auto- • Prefixe de origine greacă pentru "sine însuși".

autism • Pierdere de contact cu lumea exterioară, printr-o repliere în sine însuși, un mod de gândire detașat de realitate și o predominanță a vieții interioare. Autismul poate fi manifestarea unei schizofrenii.

autism infantil (*engl. early infantile autism*) • Autism ce există de la naștere sau începe aproape întotdeauna în cursul primelor treizeci de luni de viață. Răspunsurile la stimulii auditivi și uneori la cei vizuali sunt anormale și survin de obicei grave dificultăți de înțelegere a limbajului vorbit. Vorbirea este întârziată și, dacă ea se dezvoltă, se caracterizează prin ecolalie, inversarea pronunțelor, imaturitatea structurii gramaticale și incapacitatea folosirii termenilor abstracți. Nivelul de inteligență variază de la întârziere importantă la normal sau chiar peste normal. Sin. *psihoză infantilă, sindromul Kahner*.

autist • 1) adj. Care se referă la autism; 2) adj. și s. Care suferă de autism.

autoacuzare (*fr., engl. autoaccusation*) • În psihiatrie, varietate de delir în care subiectul se acuză de fapte rele imaginare sau exagerate față de realitate; este vorba aproape întotdeauna de melancolici sau de alcoolici.

autoaglutinare (*fr., engl. autoagglutination*) • Aglutinarea eritrocitului unui subiect cu aglutinine aflate în propriul său ser. Sin. *autohemaglutinare*.

autoaglutinină • Aglutinine prezente în ser, care sunt capabile, în unele condiții, să aglutineze globulele roșii din propriul sange.

autoanaliză (*fr., engl. autoanalyse*) • Observarea de sine și analiza unei

tulburări mentale și a circumstanțelor care o condiționează.

autoanticorpi (*engl. autoantibody*)

• Anticorpi ce apar prin stimularea manifestată de un antigen provenit din propriul organism (*autoantigen*), în special dintr-un țesut sau organ infectat ori lezat. Sin. *anticorpi autologi*.

autoantigen • Substanță cu proprietăți antigenice (*imunogen*) eliberată de propriul organism. Sin. *antigen autolog*.

autoapărare (*fr. autodéfence, engl. selfdefence*) • Ansamblul de mecanisme interne prin care organismul reușește să își mențină echilibrul biologic normal.

autoclav • Recipient de metal, de obicei cilindric, cu pereți groși, cu închidere ermetică, folosit pentru sterilizarea prin vapori sub presiune a mânușilor, pansamentelor, instrumentelor etc.

autocritică (*fr. autocritique, engl. selfcriticism*) • Facultatea de a aprecia propria comportare și propriile acțiuni.

autogen (*fr. autogène, engl. autogenous*) • 1) Care se produce sau se dezvoltă fără intervenții străine. 2) Care se formează în organism. V. *endogen*.

autogrefă (*fr. autogrefe, engl. autograft*) • Grefă cu țesut prelevat chiar de la subiectul care o suportă. Sin. *grefă autoplastică (autologă)*.

autohemaglutinare • Sin. *autoaglutinare*.

autohton (*fr. autochtone, engl. autochthonous*) • Care trăiește acolo unde este născut. În medicină, se spune despre o infecție contractată în locul unde trăiește bolnavul. Sin. *indigen*.

autoimunitate (*fr. auto-immunité, engl. auto-immunity*) • Stare ce rezultă din imunizarea unui subiect față de structuri proprii. Se poate pune în evidență prin prezența de anticorpi față de structurile proprii interesate. Autoimunizarea poate duce la stări patologice, printre care *lupusul eritematos acut diseminat*. V. *boală auto-imună*.

autoinfecție • Infecție produsă de germeni deja prezenți în organism și care se manifestă în urma unei diminuări a rezistenței generale de apărare sau altor cauze ocazionale.

autointoxicație • Intoxicație generală cauzată de toxine produse în organism și care se acumulează aici datorită eliminării insuficiente. Sin. *autotoxicoză, autotoxemie*.

autoliză (*fr. autolyse, engl. autolysis*) • Degradare spontană pe care o suportă toate țesuturile, în grade diferite, sub acțiunea enzimelor produse de propriile celule. (adj. **autolitic**)

autolog (*fr. autologue, engl. autologous*) • Se spune despre grefa prelevată chiar de la subiectul în cauză. V. *autogrefă, autotransfuzie*.

automatism • Efectuarea de mișcări ori acte involuntare ce se observă în unele boli (epilepsie, psihoză halucinatorie, somnambulism).

automatizare (*fr. automatisation, engl. automation*) • Transformarea unei activități voluntare în activitate automată, dat fiind repetarea sa foarte frecventă.

automitilare (*engl. automutilation, selfmutilation*) • Mutilare voluntară, ce survine în unele cazuri de alienație mentală. Este practică uneori de subiecți care vor să scape de unele obligații sau responsabilități (serviciu militar, acuzare în justiție) ori pentru obținerea unor avantaje.

autonom • V. *sistem nervos autonom*.

autonomie • Independență funcțională.

autoplastie • Repararea unui țesut distrus sau a unei părți mutilate, cu țesuturi prelevate de la persoana implicată. Sin. *autotransplantare*. (adj. **autoplastic**)

autopsie (*engl. autopsy, necropsy*) • Examinarea sistematică a întregului cadavru, în vederea stabilirii diagnosticului sau în scop medico-legal. Sin. *necropsie*.

autopuniție (autopedeapsă) (*engl. selfpunishment*) • Comportarea unor bolnavi cu nevroză sau psihoză prin care se supun ei singuri la pedepse, mai mult sau mai puțin severe, pentru fapte reale ori imaginare.

autosomal • Termen ce trebuie evitat. V. *autosomic*.

autosugestie (*fr., engl. autosuggestion*) • Sugestie apărută spontan la o persoană, în afară de orice influență străină.

autotoxemie (autotoxicoză) • Sin. *autointoxicație*.

autotoxină • Toxină produsă în organism, capabilă să-i împiedice funcționarea și dezvoltarea.

autotransfuzie • Transfuzia la o persoană a propriului sânge, prelevat înaintea unei intervenții chirurgicale sângerând sau stocat în prealabil în vederea unei operații. Este o practică ce devine relativ curentă datorită pericolului infectării cu HIV (SIDA) prin transfuzie. Sin. *transfuzie autologă*.

autotransplant • Fragmentul de țesut folosit în autoplastie.

autotransplantare • Sin. *autoplastie*.

autovaccinare (autovaccinoterapie) • Tratament cu vaccinuri preparate din germeni proveniți chiar de la bolnavi (*autovaccin*).

autozom (*fr., engl. autosome*) • Fiecare din cromozomii ce alcătuiesc patrimoniul genetic al unei persoane, exceptând cromozomii sexuali (heterocromozomi). Omul are 44 autozomi și 2 cromozomi sexuali. Cei 44 autozomi formează 22 perechi de cromozomi identici (perechi), dar nu sunt legați de sex, fiind prezenți atât la fetele cât și la băieții care provin din aceeași descendență.

auxiliar (*fr. auxiliaire, engl. auxiliary*) • Orice lucrător sanitar de nivel neprofesional, care ajută pe cei având calificare.

auz (*fr. ouïe, engl. hearing*) • Simțul auzului. V. *auditiv*.

AV • Abr. pentru *atrioventricular* (folosită rari ales în electrocardiografie).

aversiune • Dezgust, repulsie declanșată instinctiv. Ant. *apetență*.

aVF • În ECG, simbol pentru derivație unipolară augmentată, în care electrodul explorator este fixat pe gamba stângă (F de la englezescul *foot*: picior).

aviar (*fr. aviaire, engl. avian*) • Care se referă la păsări. Ex. *peștă aviară*.

avirulent • Care este lipsit de virulență.

avitaminoza B₁ • Sin. *beriberi*.

avitaminoza C • Sin. *scorbut*.

avitaminoza D • Sin. *rahitism*.

avitaminoza PP • Sin. *pelagră*.

avitaminoză • Orice afecțiune sau ansamblu de tulburări care survin când organismul este lipsit de una sau mai

multe vitamine. În general se produce prin carențe alimentare, dar poate surveni și din cauza unei tulburări de rezorbție digestivă sau de utilizare metabolică.

avivare (fr. *avivement*, engl. *avivement*, *frehening*) • Procedeu chirurgical care constă din excizia buzelor unei plăgi (care se dorește a fi reunite prin sutură) sau a unei suprafețe de țesut, pentru favorizarea cicatrizării.

avL • În ECG, simbol pentru derivația unipolară în care electrodul explorator este fixat pe brațul stâng (din englezescul *left*: stâng).

avort (fr. *avortement*, engl. *abortion*) • Expulzia spontană (falsă naștere) sau provocată, a unui făt, înainte de a fi viabil (în principiu, înainte de 180 zile de viață intrauterină). V. *abortiv*.

avR • În ECG, simbol pentru derivația unipolară în care electrodul explorator este fixat pe brațul drept (R din englezescul *right*: drept)

avulsie (fr., engl. *avulsion*) • Acțiunea de a smulge, mai ales un dinte.

ax cerebrospinal (fr. *axe cérébro-spinal*, engl. *central neuraxe*) • Partea sistemului nervos conținută în craniu și în canalul rahidian, cuprinzând encefalul și măduva spinării. V. *sistem nervos central*. Sin. *neurax*, *mielencefal*.

ax, axă (fr. *axe*, engl. *axis*) • În mecanică, linia dreaptă, reală sau fictivă, în jurul căreia se poate efectua rotația unui corp. (adj. *axial*)

axenic (fr. *axénique*, engl. *germ free*, *specific pathogen free*) • Se spune despre un animal de laborator lipsit de orice germe saprofit sau respectiv patogen.

axeroftol (fr. *axérophтол*) • Sin. *vitamina A*.

axial • Care se referă la axa unui corp.

axilar (fr. *axillaire*, engl. *axillary*) • Care se referă la axilă. Ex. ganglioni axilari, arteră axilară.

axilă (fr. *aisselle*, engl. *axilla*) • Adâncitură anatomică structurată între partea superioară și internă a brațului și peretele lateral al toracelui. Sin. *regiune axilară*. (adj. *axilar*)

axis • A doua vertebră cervicală care este prevăzută cu o prelungire (*apofiză odontoidă*) în jurul căreia se execută mișcările de rotație ale atlasului. (adj. *axoidian*)

axon • Prolungire unică și constantă a celulei nervoase, având lungime variabilă și reprezentând partea esențială a fibrelor nervoase. Axonul primește impulsuri nervoase de la celula în care își are originea și le transmite centrifug la alte celule nervoase sau la organe efectorii. Sin. *cilindrax*. (adj. *axonal*)

azoospermie • Diminuarea numărului de spermatozoizi în spermă.

azot (nitrogen) • Corp simplu, gaz incolor și inodor, care formează 78% din volumul aerului atmosferic. Are un rol marcat de moderator al acțiunii oxigenului în respirație și poate produce embolii gazoase când rămâne suprasaturat în țesuturi. Rolul său biologic este important deoarece intră în compoziția țesuturilor animale și vegetale sub formă de acizi aminați, proteine, alcaloizi. Contrar numelui dat (în greacă *a*: fără, *zoe*: viață), este indispensabil vieții. Simbol *N*. (adj. *azotat*)

azotemie • Concentrația în sânge a azotului neproteic (care nu provine din proteine) și care este format din azotul ureic, al bazelor purinice, acidului uric, creatinei și creatininei, amoniacului etc. Concentrația de azot din sânge crește (*hiperazotemie*) mai ales în boli renale, tulburări de metabolism, hemoragii, șoc traumatic sau chirurgical, stări febrile, diaree sau obstrucție intestinală. Termenul de azotemie este adesea confundat cu cel de uremie, deoarece concentrația azotului neproteic și a ureei variază în general de manieră paralelă. (adj. *azotemic*)

azoturie • Eliminare excesivă în urină de uree și de alți compuși azotați. (adj. *azoturistic*)

azigos (vena) (engl. *azygos*) • Fiecare din cele trei vene impare care leagă, pe laturile coloanei vertebrale toracice, cele două vene cave, superioară și inferioară: *marea venă azigos* la dreapta și cele două *vene mici azigos (vene hemiazigos)* la stânga.

B

B • 1) Simbolul unității de intensitate sonoră *bel*; 2) V. *grupele sanguine ABO*.

Ba • Simbolul chimic al *bariului*.

β (beta) • A doua literă a alfabetului grec.

Babcock (operația) (engl. *Babcock's procedure*) • Rezecția parțială a retului în cancer. (*Babcock* William Wayne, chirurg american din Philadelphia, 1872-1963).

babesioză • Boală produsă de un protozoar din genul *Babesia*, transmisă ocazional la om de la animale, prin intermediul unei căpușe și manifestată prin febră, anemie hemolitică, icter, hemoglobinurie, uneori insuficiență renală. Agentul patogen a fost descoperit, în 1888, la bovine cu hemoglobinurie, de către bacteriologul român Victor Babeș (1854-1926).

Babinski (semnul) (engl. *Babinski's sign*) • Extensia lentă a halucelui, asociată câteodată cu extensia celorlalte degete (*semnul evantaiului*), provocată de o excitație mecanică a marginii externe a plantei - în mod normal se produce flexia degetelor (*reflexul cutanat plantar*). Semnul lui Babinski este patologic după vârsta de 18 luni, arătând o leziune a fascicolului piramidal. (*Babinski* Josef François Félix, neurolog din Paris, 1857-1932)

bacil (engl. *bacillus*) • Nume dat microbilor în formă de bastonaș (b. tuberculos, b. tific, b. pestos etc.).

bacil piocianic • Numele dat de obicei pentru *Pseudomonas aeruginosa*.

bacilar • 1) adj. Care se referă la bacili, 2) adj. și s. Bolnav de tuberculoză care elimină bacili tuberculoși în spută.

baciliform • În formă de bacil (bastonaș).

Bacillus pertussis • Sin. *Bordetella pertusis*.

bacilul pestei • Sin. *Yersinia pestis* - agentul ciumei (pestei).

bactericid • Care distruge bacteriile. V. *bacteriostatic*.

bacteridie • Nume dat în mod curent bacilului cărbunelui (*Bacillus anthracis*).

bacterie (engl. *bacterium*) • Micro-

prin sciziune (V. *microb*). Cocii și baciliile sunt bacterii. Bacteriile și virusurile sunt cauze ale celor mai frecvente infecții (adj. *bacterian*).

bacteriemie • Prezența bacteriilor în sânge.

bacteriiform • În formă de bacterie.

bacteriofag • Orice virus care infectează bacteriile și poate să le distrugă (*bacterioliză*). Bacteriofagii prezintă o mare specificitate, nu numai pentru un anumit grup de bacterii, dar chiar pentru o specie sau o tulpină bacteriană. Abr. *fag*.

bacterioliză • Lizarea bacteriilor, spontană în urma morții lor sau provocată de anticorpi specifici (bacteriolizine) sau de bacteriofagi.

bacteriolizine • Anticorpi cu afinitate pentru un microorganism și capabili să-i provoace liza.

bacteriologie (engl. *bacteriology*) • Studiul bacteriilor (structură, funcții, condiții de viață etc.) V. *microbiologie*. (adj. *bacteriologic*)

bacteriostatic • Care împiedică multiplicarea microorganismelor fără să le omoare. V. *bactericid*.

bacteriotoxină • Toxină elaborată de o bacterie.

bacteriotrop • Care are o afinitate electivă pentru bacterii (engl. *opsonic*).

bacteriurie • Prezența în număr excesiv a bacteriilor în urină.

Bacteroides • Gen de bacili gram negativi anaerobi, care cuprinde mai multe specii patogene pentru om, responsabili ai unor infecții diverse (supurații gangrenoase, infecții respiratorii, urinare, septicemii). Lingv. termenul a înlocuit *Ristella*, acum abandonat.

badijonaj (engl. *painting*) • Pensularea pielii sau a mucoaselor cu o substanță medicamentoasă, de regulă antiseptică. (adj. *badijonat*)

bagasoză (engl. *bagasse worker lung*) • Boală profesională observată la cei ce manipulează reziduuri uscate de trestie de zahăr (bagasse); se manifestă prin tulburări respiratorii: tuse, dispnee, febră.

Baker (chistul) (engl. *Baker's cyst*)

bursita poplitee. (Baker William Marrant, chirurg englez, 1839-1896)

Bakès (dilatatorul) • Tijă maleabilă, cu capătul în formă de olivă, gradată în milimetri, servind la explorarea și dilatarea sfincterului Oddi. (Bakès J., chirurg german contemporan)

BAL • Prescurtare pentru *british anti-lewisite*, (dimercaptopropanol), folosit ca antidot în intoxicațiile cu metale grele (Hg, As).

balan-, balano- • Prefix de origine greacă, indicând relația cu glandul penisului.

balanic • Care se referă la glandul penisului. Ex. uretră balanică.

balanită • Inflamație a mucoasei glandului penisului.

balanopostită • Inflamație a mucoasei glandului și prepuțului.

balanoprepuțial • Ceea ce se referă la gland și prepuț. Ex. șanțul balanoprepuțial.

bale (*fr. bave, engl. dribble*) • Salivă mai mult sau mai puțin vâscoasă sau spumoasă, care se scurge în manieră incontrollabilă din gura bătrânilor sau a bolnavilor cu turbare ori în crizele de epilepsie.

baleiaj (*fr. balayage, engl. scanning*) • Deplasare în plan paralel, mecanică sau electrică, a unui sistem destinat să exploreze sistematic, în mod gradat, un câmp sau o zonă determinată (în particular, imagine proiectată pe un ecran).

balistocardiografie (balistografie) • Metodă de explorare folosită în cardiologie, care permite înregistrarea, cu ajutorul unui *balistocardiograf*, a mișcărilor foarte discrete ale corpului uman produse prin contractarea inimii, ejectarea sângelui și trecerea lui în vasele sanguine mari. Rezultatul înregistrat este *balistocardiograma* și completează datele furnizate de alte metode grafice, în special electrocardiograma.

balneoterapie • Utilizarea terapeutică a băilor de diverse temperaturi, inclusiv a băilor de nămol, nisip, radiații solare, lumină artificială și, prin extensie, aplicarea razelor infraroșii sau ultraviolete.

balonare • Senzație de preaplin la nivelul stomacului sau în altă parte a abdomenului, produsă de obicei de o acumulare de gaze în stomac sau intestin. V. *meteorism, flatulență*. (adj. **balonat**)

balonizare valvulară (*engl. floppy valve syndrome*) • Prolapsul, în timpul sistolei, uneia sau ambelor valvule mitrale refluate în atrial stâng. Această manifestare se exprimă clinic prin constituirea unui *sindrom de clic apical sistolic*.

balotare • Șoc retur sau mișcare de du-te vino, perceput la palparea cu o mână a unui organ sau a fătului în uterul gravid, atunci când mâna exercită presiuni sacadate la distanță (balotarea unui rinichi mobil, balotarea capului fetal în lichidul amniotic, balotarea unui viscer sau a unei tumori în lichidul de ascită).

balsam (*fr. baume, engl. balm, balsam*) • 1) Produs natural, aromatic, de origine vegetală, compus din rășini. 2) În trecut, medicament aromatic, de consistență moale, folosit pentru frecții și unguente sau pentru prepararea unor soluții pe bază de alcool ori uleiuri (ex. balsam sedativ). V. *balsamic*.

balsamic • Care conține un calmant cu astfel de proprietăți. Ex. baie balsamică.

bandaj • 1) Piesă sau bandă textilă ce urmează să fie aplicată pe o regiune a corpului ca pansament, compresă sau imobilizare în poziția dorită. 2) Prin extensie, orice dispozitiv sau aparat folosit în chirurgie ca mijloc de contenție, de compresie etc. (ex. bandaj gipsat, bandaj herniar).

Bang (maladia) • Sin. *bruceloză*. (Bang Bernhard, medic veterinar din Copenhaga, 1847-1932)

Banti (boala) • Afecțiune caracterizată prin splenomegalie și anemie, urmată de ciroză cu ascită. Maladia ca atare și etiopatogenia ei sunt în prezent contestate.

baraj-blocaj (*engl. blocking*) • În psihiatrie, întreruperea bruscă a unei mișcări, activități sau discurs, indicând o reacție de apărare sau de ambi-

valență, simptom observat la schizofrenici.

bară • Senzație dureroasă afectând de obicei o zonă alungită, orizontală; durere în bară epigastrică, toracică etc.

Barberio (reacția) • În medicina legală, procedeul de identificare a petelor de spermă cu ajutorul acidului picric cu care formează cristale de spermină.

barbituric • Orice medicament hipnotic derivat din acidul barbituric sau omologii săi.

barbiturism • Intoxicație acută sau cronică produsă de barbiturice.

bariu • 1) Hidroxid de bariu: pudră cristalină foarte toxică, folosită ca reactiv de laborator; 2) În limbaj clinic, *sulfat de bariu*: pudră albă, insolubilă în apă, folosită ca substanță de contrast, mai ales sub formă gelatinoasă sau în suspensie, pentru radiografia tubului digestiv (tranzit baritat, clismă baritată).

Barlow (boala) • Ansamblul manifestărilor morbide provocate la sugar și copilul mic de carența în vitamina C. Sin. *scorbut infantil*. (Barlow sir Thomas, medic din Londra, 1845-1945)

baro- • Prefix de origine greacă în relație cu greutatea.

baroreceptor • Receptor senzorial care înregistrează o presiune externă (ex. la nivel cutanat) sau o modificare a presiunii interne (tensiune arterială, receptori aortici).

barotraumatism • Leziune provocată de modificările bruște și repetate ale presiunii atmosferice. Ex. leziuni ale urechii și sinusurilor la scafandri sau la aviatori.

Barr (corpusul) (*engl. Barr's body*)

• Mică masă de cromatină intens colorabilă, aflată în nucleul celulelor somatice ale mamiferelor femele și ale femeilor, care permite determinarea sexului cromatinian. Ar corespunde unuia din cei doi cromozomi X ai cariotipului feminin și care în celulele somatice devine inactiv. (Barr Murray, anatomist canadian, născut în 1908).

Bârsony (incidența) • Incidența pentru radiografia de față a articulației lombosacrate. (Bârsony Theodor, radiolog din Budapesta, 1887-1942)

Bartholin (glanda) (*engl. greater vestibular gland*) • Glande situate câte una de fiecare parte a jumătății posterioare a orificiului vaginal. Sin. *glandă vulvo-vaginală* (Bartholin sau Bartholinus Caspar jr., anatomist din Copenhaga, 1811-1906)

bartolinită • Inflamație a glandelor lui Bartholin, adesea provocată de gonococ sau colibacil.

bartoneloză • Boală infecțioasă febrilă, cauzată de un microorganism în formă de bastonaș (*Bartonella bacilliformis*), parazit al globulelor roșii și al celulelor endoteliale. Endemică în unele văi ale munților Anzi, se transmite prin înțepătura unui flebotom. Se manifestă prin anemie severă și erupție alcătuită din noduli asemănători verucilor și care sângerază. Sin. *maladia* (sau *anemia*) *Carrión*.

Basedow (boala) (*engl. Grave's disease*) • Afecțiune produsă prin funcția excesivă a glandei tiroide (*hipertiroidie*). Simptome caracteristice: tumefierea tiroidei, exoftalmie însoțită de diverse semne oculare, tulburări cardiovasculare (tahicardie, aritmie), pierdere în greutate, diaree, astenie (Basedow Karl Adolf von, medic german din Merseburg, 1790-1854)

basedowian • 1) adj. Care se referă la gușa exoftalmică. 2) Persoană care prezintă gușa exoftalmică.

Bassini (operația, procedeul) • Intervenție chirurgicală pentru rezolvarea unei hernii inghinale. (Bassini Eduardo, chirurg italian, profesor la Pavia, Genova și Padova, 1844-1924)

bastonaș (celulele cu b. din retina) (*engl. retinal rods*) • Receptori sensibili la lumină, situați în zona periferică a retinei. Bastonașele produc o vedere neclară și fără culoare, chiar în lăminozitate slabă (vedere nocturnă), în timp ce conurile permit o viziune netă și colorată, dar numai când lumina este intensă (vedere diurnă).

bataj (*fr. battade, engl. beating*) • Tehnică de masaj, prin percuții repetate ale maselor musculare cu marginea palmei (mâinii).

Bauhin (valvula) (*engl. ileocolic valve*) • Valvulă situată la orificiul de

comunicare dintre ileon și colonul ascendent, situată deasupra cecului. Sin. *valvulă ileocecală* (sau *ileocolică*). (*Bauhin* sau *Bauhinus* Gaspard, anatomist și botanist elvețian din Basel).

BAV • Abr. *bloc atrioventricular*.

bazal • 1) Ceea ce constituie baza unui organ sau structuri anatomice. Ex. membrană bazală. Ant. *apical*. 2) Fundamental, esențial. V. *metabolism bazal*.

bază • 1) Partea inferioară a unui organ (ex. baza craniului) sau punctul de legătură al unui organ (ex. baza inimii, baza sau rădăcina falangelor); 2) Orice substanță capabilă să elibereze ioni OH. Bazele dau săruri când sunt neutralizate cu acizi: în soluție apoasă sunt alcaline (pH superior lui 7); 3) Principiul activ al unui medicament, excipient sau pomadă.

bază pirimidinică • V. *pirimidine*.

bază purinică • V. *purine*.

bazi-, baze- • Prefix de origine greacă indicând o relație cu baza unui corp sau unui organ.

bazică • Care se referă la o bază chimică sau care are însușirile acesteia, mai ales alcalinitatea. Ex. colorant bazic, sare bazică.

bazicranian • Care se referă la baza craniului. Ex. ax bazicranian.

bazilar • Care servește de bază unui organ, care se găsește la baza unui organ. Ex. vena bazilară, trunchiul bazilar, la baza creierului.

bazilică (vena bazilică) • Cea mai voluminoasă dintre venele superficiale ale brațului; se varsă în vena humerală internă.

bazin (*engl. pelvis*) • Spațiu delimitat de cele două oase iliace unite anterior prin simfiza pubiană și posterior de sacru și coccis. Această cavitate, evazată în partea superioară și mai strâmtă și cilindrică în cea inferioară, este împărțită în două etaje de linia nenumită: *marele bazin*, deasupra acestei linii și *micul bazin* dedesubtul ei. Îngustarea dintre aceste două porțiuni constituie *strâmtoarea superioară*. Orificiul inferior al micului bazin reprezintă *strâmtoarea inferioară*. V. *pelvian*, Sin. *pelvis*.

bazinet • Segment lărgit al căilor urinare, situat la joncțiunea marilor calicii. Se continuă la polul inferior prin ureter. V. *pielic, pielo-*.

bazocelular • Care se referă la stratul cel mai profund de celule al epidermului; caracterul cancerelor de piele ce provin din aceste celule.

bazofil • Granulocit (polinuclear) bazofil. V. *granulocit*.

bazofilie • 1) Afinitatea unei celule sau unui țesut pentru coloranți bazici; 2) Creșterea anormală a numărului de granulocite bazofile în sânge. Se observă mai ales în leucemiile mieloid cronice, constituind un pronostic defavorabil. Sin. *granulocitoză bazofilă*.

bătaie (zgomot) (*fr. battement, engl. beating*) • Fiecare din contracțiile și dilatațiile alternative ale inimii și arterelor (pulsatie).

bătătură (*fr. cor, engl. corn*) • Îngroșare considerabilă, dură și dureroasă, a stratului cornos al epidermei, localizată în general pe fața dorsală a degetelor piciorului, provocată prin compresiunea pielii între os și încălțăminte. Bătătura diferă de *durion* prin grosimea mai mare a stratului cornos.

bălbăială (*fr. balbutiement, engl. stammering*) • Dificultate în vorbire caracterizată printr-o articulare ezitantă și imperfectă a cuvintelor.

băzâit (zumzet) - în urechi (*fr. bourdonnement d'oreille, engl. buzzing, tinnitus*) • Zgomote de intensitate variabilă, percepute în mod continuu sau intermitent, care nu se datoresc unor sunete venite din exterior, ci unor cauze interne (ex. hipertensiune arterială).

BBS • Abr. *Besnier-Boeck-Schaumann* (boala).

BCG • Abr. *bacil Calmette-Guérin*. V. *vaccin BCG*.

beant (col uterin) • Insuficiență închidere a orificiului intern al colului uterin, congenitală sau consecința unui traumatism obstetrical, putând fi cauză de avorturi spontane repetate.

beant (deschis, larg) (*fr. béance, engl. gaping*) • Starea unui organ cavitătar menținut deschis (căscat) datorită

structurii sale (laringe, trahee, bronhie) sau elasticității țesuturilor (arteră).

Bechterew (boala) • Sin. *spondylartrită anchilozantă*. (Bechterew Vladimir Mihailovici, neurolog rus, profesor la Kazan, apoi la St. Petersburg, 1857-1927).

Beck-Dolérís (operația) • Tehnică de histeropexie prin fixarea ligamentelor rotunde la peretele anterior al abdomenului. Sin. *operația Dolérís*. (Dolérís Jacques, ginecolog francez, profesor la Paris, 1852-1938)

Beer-Lambert (legea) (*engl. Lambert's eosine Law, Beer's law*) • Lege fundamentală în colorimetrie care se referă la absorbția luminii de către o substanță colorată traversată de un fascicul luminos. Frațiunea de lumină absorbită și deci scăderea intensității luminoase, este proporțională cu grosimea stratului traversat. Această lege este valabilă pentru concentrații slabe și pentru o lungime de undă determinată. (Beer August, fizician german din Bonn, 1825-1863); *Lambert* Jean-Henry, fizician și matematician, născut la Eulhouse, profesor la Augsburg și Berlin, 1728-1777).

bel • Unitatea de măsură a intensității sonore. Urechea umană fiind capabilă să aprecieze diferențe de intensitate de zece ori mai slabe decât un bel, în practica medicală se folosește *decibelul*. Simbol B. (Bell Alexander Graham, fizician american, născut la Edimbourg, inventatorul telefonului în 1876, 1847-1922)

Bence-Jones (albuminurie sau proteinurie) • Prezența în urină a unei proteine aparte (*albumoză* sau *proteină Bence-Jones*), care precipită la 50-60°C și se redizolvă la fierbere. Constituie un simptom în mielomul multiplu. (Bence-Jones Henry, medic englez, 1813-1873)

benign (*fr. bénin, engl. benignant, mild*) • Care este lipsit de gravitate. Ex. tumoră benignă. Ant. *malign*.

benignitate • Insușirea unei boli care se vindecă ușor. Ant. *malignitate*.

Béniqué (sonda) • 1) Bujie maleabilă pentru dilatarea uretrei. 2) Prin extensie, orice cateter uretral metalic.

(*Béniqué* Pierre Jules, urolog francez, Paris, 1806-1851)

Bennett (fractura) • Fractura bazei primului metacarpian. Sin. *fractura boxerilor* (Bennett Edward Hallaran, chirurg din Dublin, 1837-1907)

benzen • Lichid cu miros caracteristic, extras din uleiuri ușoare de huilă, foarte inflamabil, folosit ca solvent în sinteza unei serii de compuși organici (coloranți, medicamente).

benzidină • Substanță foarte puțin solubilă în apă, toxică, folosită pentru evidențierea sângelui uman, mai ales în fecale - precum și în medicina legală (pete suspecte).

benzoe coloidal (reacția) • Reacția de floculare a unei suspensii coloidale de benzoe în prezența lichidului cefalorahidian, folosită ca mijloc de diagnostic.

benzoic • V. *acid benzoic*.

benzolism • Intoxicație profesională cu benzoli (amestec de benzen și omologii săi: toluen, xilen etc.) ce poate surveni la cei ce lucrează în industria de cauciuc, verniuri, lacuri, produse pentru curățire (prin degresare) etc.

beri-beri • Afecțiune ce apare în urma carenței de vitamina B1 (tiamina), mai ales printr-o alimentație numai cu orez alb decorticat. Se caracterizează prin polinevrită, mai ales a membrilor inferioare, care se poate însoți de anemie și tulburări cardiovasculare. Boala survine în unele regiuni din Asia, Africa și America de Sud, în general în țări bântuite de foamete și malnutriție. Sin. *avitaminoza B1*. Cuvântul derivă din cingaleză: *s. beri*, care înseamnă slăbiciune; beri-beri: slăbiciune marcată.

berilioză • Boală profesională pulmonară, acută sau cronică, produsă de inhalarea unor produse ce conțin beriliu, substanță mult folosită în industrie (aeronautică, instrumente de precizie, semnale luminoase, tuburi emițătoare de raze X etc.)

Besnier-Boeck-Schaumann (boala) (*engl. sarcoidosis*) • Boală ce prezintă leziuni asemănătoare celor din tuberculoză, putând afecta toate organele. Leziunile cutanate, numite sarcoide,

sunt caracteristice. Etiologia bolii nu este încă elucidată. Prescurtat BBS. Sin. *limfogranulomatoză benignă, limfogranulomul benign, sarcoidoză*. (Besnier Henri, dermatolog din Paris, 1831-1909; Boeck Caesar Peter Möller, dermatolog din Oslo, 1845-1917; Schaumann Jörgen Nilsen, dermatolog din Stockholm, 1879-1953)

bestialitate • Act sexual practicat de o ființă umană cu un animal. V. *zoofilie*. Sin. *sodomie* (2).

beta • A doua literă a alfabetului grecesc (β).

betablocant (fr. *béta-bloqueur*, engl. *beta-adrenergic blocking agent*)

• Substanțe care inhibă competitiv stimularea receptorilor betaadrenergici produși de mediatorii adrenergici sau simpaticomimetici. receptorii adrenergici de la nivelul viscerelor sunt specifici: beta-1 pentru inimă, beta-2 pentru bronhii, fibrele musculare striate și mușchiul uterin. În practica terapeutică se urmărește blocarea receptorilor beta-1 din inimă. Toate blocantele au o importanță deosebită într-o serie de boli extrem de frecvente: insuficiența coronariană cronică și hipertensiunea arterială.

betaglobuline • Totalitatea proteinelor plasmatice cu o mobilitate electroforetică intermediară între alfa și gamaglobuline; reprezintă 9-15% din proteinele plasmei sanguine.

betalipoproteine (β-lipoproteine). • Lipoproteine din serul sanguin, formate în ficat și intestin, având o densitate mare (1,063 - 1,210). Serul uman conține în mod normal 3g/l betalipoproteine ce au următoarea compoziție: 50% proteine, 25% fosfolipide, 12% colesterol, 8% trigliceride. Betalipoproteinele sunt crescute în ciroza biliară și anumite obstrucții ale căilor biliare. Nivelul lor scade în unele boli hepatice și hiperlipemii. Abr. *βLP, HDL*.

betaterapie • Tratament radioactiv practicat esențialmente cu ajutorul razelor beta.

betatron • Accelerator de electroni ce dezvoltă o energie care poate ajunge la 300 MeV. Prin bombardarea unui material, electronii produc raze X foarte

penetrante, folosite în terapie. V. *ciclotron, sincrotron*.

beția adâncurilor (fr. *ivresse des profondeurs*, engl. *nitrogen narcosis*) • Stare comparabilă cu beția alcoolică ce poate afecta scafandru echipat cu o butelie de aer comprimat, de la o adâncime de 30 metri. Clinic se manifestă asemănător intoxicației acute alcoolice (euforie, temeritate); survine brutal, persistă atât cât subiectul rămâne la aceeași adâncime, apoi survin grețuri și vărsături, rar apar vertij sau tremurături. Această stare se datorește efectului narcotic al azotului, pe măsură ce presiunea sa parțială crește. Sin. *narcoza cu azot*.

beție (fr. *ivresse*, engl. *drunkenness*) • Stare de excitație, iritabilitate și necoordonare a mișcărilor cauzată de o ingestie mare și recentă de băuturi alcoolice sau de o altă substanță toxică (de ex. cannabis), putând duce la comă. (adj. *beat*)

Bi • Simbol chimic pentru *bismut*.

bi-, bis- • Prefixe de origine latină, reprezentând cifra doi sau "de două ori", cu indicația existenței a două lucruri asemănătoare.

biauricular (engl. *biaural*) • Se referă la cele două urechi sau la cele două auricule ale inimii.

bicarbonat • Sare a acidului carbonic. Anionul bicarbonat este unul din principalii anioni ai mediului intern; constituie esențialul *rezervei alcaline*. Concentrația sa în plasma sanguină depinde de pH și de presiunea gazului carbonic din alveolele pulmonare.

biceps • Mușchi lung care la o extremitate se termină prin două tendoane. V. *mușchiul biceps*.

bicipital • 1) Care se referă la mușchiul biceps brahial sau cel crural. Ex. reflex bicipital; 2) Care posedă două capete, referindu-se în special la un mușchi anume.

bicipitoradial • Care se referă la mușchiul biceps brahial și la inserția sa pe radius.

biconcav • Care prezintă două suprafețe concave opuse, fiind vorba mai ales de lentile.

biconvex • Care prezintă două suprafețe convexe opuse, fiind vorba mai ales de lentile.

bicuspid • Care prezintă două proeminențe ascuțite. Ex. dinte bicuspid (premolar), valvula bicuspidă a inimii.

Biermer (anemie, boala) • Sin. *anemie pernicioasă*. (Biermer Anton, medic german, profesor de medicină internă la Berna, Zürich și apoi Breslau, 1827-1892)

biermerian • 1) adj. Care se referă la anemia pernicioasă (boala Biermer); 2) s. Care suferă de boala Biermer.

bifid • Se spune despre un corp alungit, despăcat în două pe mai mult de jumătate din lungimea sa. Se referă, de asemenea, la malformații cu fisură mediană. Ex. buza bifidă, spina bifidă, V. *trifid*.

bifocal • Care posedă două focare, referindu-se la lentile și lunete.

bigeminat • Dublu, dedublat, care apare în pereche. Ex. puls bigeminat.

bilanț de sănătate (engl. *medical check-up*) • Examen medical comportând o serie variabilă de cercetări clinice și de laborator, practicate sistematic, ocazional sau la intervale periodice, cu scopul de a aprecia starea organelor și funcționarea lor.

bilanț muscular (engl. *manual muscle test*) • Evaluarea forței unui mușchi sau grup de mușchi, prin încadrarea în 5 grade progresive: 0) nici o contracție; 1) contracție vizibilă dar fără deplasare; 2) contracție vizibilă și mișcare parțială contra percutorului; 3) mișcare completă contra greutateii; 4) mișcare ce învinge o rezistență de intensitate medie care i se opune și 5) mișcare normală putând învinge o rezistență puternică.

bilateral • Care se referă la două părți opuse și simetrice, în particular la două părți ale corpului sau la două organe cu structură simetrică. Ex. nefropatie bilaterală, paralizie bilaterală.

bilă • Lichid vâscos și filant, alcalin, foarte amar, de culoare variind de la galben-auriu la verde-brun, secretat de celulele hepatice. Este stocat în vezicula biliară și vărsat în duoden prin canalul coledoc. Bila joacă un rol important în emulsifierea, digerarea și absorbția lipidelor din lichidul intestinal. Bila imprimă mediului intestinal o reacție

alcalină, împiedică putrefacția și contribuie la eliminarea unor deșeurii provenind din metabolism. Înșușirile sale variază după proveniență: canal coledoc (bila A), vezicula biliară (bila B), canale hepatice (bila C sau bila hepatică). V. *bili-, chol-* (adj. *biliar*).

Bilharzia • Sin. *schistosoma*.

bilharzian • Care se referă la bilharzia sau este provocat de aceasta. Ex. ulcer bilharzian.

bilharzioză • Afecțiune produsă de paraziți din genul *Schistosoma* (*Bilharzia*). Există trei forme: bilharzioza asiatică (arteriovenoasă), bilharzioza intestinală și bilharzioza vezicală. Aceste boli sunt foarte răspândite în Africa, America de Sud și în Asia orientală. Sin. *schistosomiază*.

bili- • Prefix de origine latină în relație cu bila. V. *chol-*.

biliar • 1) Care se referă la bilă; de ex. secreție biliară. 2) Care conține bilă. V. *calcul biliar, pigment biliar, săruri biliare, căi biliare, veziculă biliară*.

biligrafie • Sin. *cholangiografie*.

bilios • Care se datorește unei hipersecreții biliare; termen rar folosit. Ex. febră bilioasă, temperament bilios.

bilirubină • Pigment galben-roșcat, prezent în bilă, serul sanguin și fecale. Se formează în sistemul reticuloendotelial și provine din degradarea hemoglobinei, prin pierderea fierului. Bilirubina dă bilei culoarea galben-brună. În icter concentrația sa serică este considerabil crescută și apare în urină. Se modifică chimic prin reducerea în intestin în stercobilinogen. (adj. *bilirubinic*)

bilirubină directă (sau **bilirubină conjugată**) (engl. *direct reacting bilirubin*) • Formă a bilirubinei care se poate doza direct, dat fiind buna solubilitate în apă (V. *diazoreacție*). Reprezintă o combinație de bilirubină și acid gluconic. Această conjugare are loc în ficat, bilirubina conjugată trecând în mod normal în bilă. În serul normal nu există decât în concentrație mică (mai puțin de 0,2 mg%). O creștere a concentrației și apariția sa în urină arată existența unei retenții biliare extrahepatice (choledoc, obstrucția

ampulei lui Vater) ori intrahepatică (hepatită).

bilirubina indirectă (bilirubina liberă) (*engl. indirect reacting bilirubin*) • Bilirubina care se dozează prin reacția indirectă van der Bergh (V. *diazoreacția*) reprezintă bilirubina care încă nu a traversat celulele hepatice, deci înainte de a ajunge în bilă. Concentrația sanguină normală este de 3-6 mg/l. Este crescută în icterele hemolitice și în icterul fiziologic al nou-născutului.

bilirubinemie • 1) Prezența fiziologică a bilirubinei în sânge, responsabilă în parte de culoarea galbenă a serului. În ser, bilirubina se găsește mai ales sub formă liberă (bilirubină indirectă) și sub formă conjugată (bilirubină directă). concentrația bilirubinei totale variază între 4 și 8 mg/l. 2) Prin extensie, prezența bilirubinei în exces, manifestată clinic cu sau fără icter decelabil.

bilirubinic • Care se referă la bilirubină.

bilirubinurie • Prezența patologică a bilirubinei în urină, sub formă conjugată, în urma creșterii sale în sânge (hepatită și icter obstructiv); poate precedea apariția icterului.

biliurie • Prezența bilei sau sărurilor biliare în urină.

biliverdină • Pigment verde produs prin oxidarea bilirubinei. Este prezentă în cojile ouălelor de pasăre și în placenta câinelui și nu se întâlnește în bilă și serul uman normal, dar se găsește în serul, urina și conținutul intestinal al bolnavilor cu obstrucția canceroasă a coledocului sau cu ciroză hepatică, ori icter mecanic.

Billroth (operația) (*engl. Billroth's gastrectomy*) • Gastrectomie parțială care se face prin două tehnici diferite: tipul I și tipul II (sau operația Billroth I și operația Billroth II). (*Billroth* Christian, chirurg german, profesor la Zürich, apoi la Viena, 1829-1894)

bilobat • Care este divizat în doi lobi. Ex. placenta bilobată.

bimaleolar • Se referă la cele două maleole, externă și internă, ale gabei. Ex. fractură bimaleolară.

bimanuală • Care se execută cu ambele mâini. Ex. palpate bimanuală.

binar (*engl. binary*) • Care este format din două unități, doi constituenți sau din două elemente chimice.

Bing • V. *Taussig-Bing* (*sindromul*).

binocular • 1) Care se referă la ambii ochi. Ex. vedere binoculară. 2) Care prezintă două lentile oculare. Ex. microscop binocular.

binuclear (binucleat) • Care prezintă două nuclee.

bio- • Prefix de origine greacă, indicând relația cu viața.

biochimie (*engl. biochemistry*) • Știința care se ocupă cu stabilirea constituției chimice a ființelor și cu reacțiile chimice care au loc în corpul lor. Sin. *chimie biologică*.

bioclimat • Totalitatea condițiilor climatice ale unei regiuni și care exercită o influență certă asupra dezvoltării ființelor.

biodegradabil • Se spune despre o substanță care poate fi descompusă cu ajutorul organismelor vii, mai ales al microorganismelor. Ex. detergenți biodegradabili folosiți în epurarea apelor.

biodisponibilitate (*engl. bioavailability*) • Viteza și cantitatea absorbită din principiul activ al unei preparații farmaceutice, determinată cu ajutorul curbei: timp/concentrație în circulația generală sau prin stabilirea excreției urinare.

bioelement • 1) Orice element chimic constituent al substanței vii; 2) Element chimic indispensabil vieții.

bioenergie • În psihologie și psihiatrie, energia vitală exprimată atât pe plan somatic cât și pe plan mental. Se încearcă utilizarea bioenergiei în terapeutică, de exemplu *metoda strigătului primar*, care constă în stimularea bolnavilor să se exprime cu intensitate prin strigăte și gesturi.

bioetică (*fr. bioéthique, engl. bioethics*) • Disciplină care se ocupă cu principiile morale ale practicii medicochirurgicale și ale cercetării medicale.

biogen (biogenetic sau biogenic) • Care produce viață sau favorizează dezvoltarea ei; se referă îndeosebi la elementele chimice prezente în mod normal în substanța vie.

biogeneză • Apariția originii vieții.

biologie (*engl. biology*) • Știința vieții sau studiul ființelor vii, microorganisme, plante și animale, precum și al tuturor fenomenelor care produc sau însoțesc nașterea, dezvoltarea, evoluția, nutriția, reproducerea și, în final, moartea și dezagregarea lor. Astfel există o biologie animală, o biologie vegetală, o microbiologie și o biologie generală.

biologie moleculară (*engl. molecular biology*) • Ansamblu de studii consacrate modului de funcționare al ființelor vii, structurii genelor, a macromoleculilor (acizi nucleici, proteine, lipoproteine), a fiziologiei celulare (enzime, procese metabolice), cu studii virusurilor.

biopsie (*engl. biopsy*) • 1) Prelevarea unui fragment de țesut sau organ de la un subiect viu, în vederea unui examen microscopic sau biochimic. 2) Materialul (piesa) astfel prelevată. V. *extemporaneu*. (adj. *bioptic*)

biopsie prin foraj (*engl. drill biopsy*) • Biopsie realizată cu ajutorul unui trocar special.

biopsie-exereză (*engl. excisional biopsy*) • Ablția totală a unei tumori și examenul său microscopic imediat.

biosinteza • Formarea unei substanțe chimice (colesterol, hormoni etc.) în cursul metabolismului, în organismul viu.

bioterapie (*engl. biotherapy*) • Metodă terapeutică ce pretinde să nu folosească decât substanțe biologice și medicamente folosite în doze infimezimale; se opune teraputicii pe baze științifice, curent admise, dar care sunt considerate agresive și orientate exclusiv de boala respectivă, în timp ce *b.* se adresează mai ales bolnavului, caracteristice temperamentului și comportamentului său. După unii, homeopatia și acupunctura sunt forme de bioterapie. V. *medicina alternativă*.

biotină • Acid paraaminobenzoic, substanță din grupul vitaminic B, foarte răspândită în natură (gălbenuș de ou, flora intestinală saprofită al cărui factor de creștere este), intervenind ca un factor enzimatic, activator al fixării

bioxidului de carbon pe compuși organici. Se prescrie în unele afecțiuni ale pielii (seboree). Sin. *Vitamina B₇, vitamina H*.

biotip • Ansamblul indivizilor cu același patrimoniu ereditar.

biotop • Regiune geografică, de întindere variabilă, care are caracteristici fizice, chimice și meteorologice relativ stabile și care este populată de anumite animale și plante.

biovascular • V. *sarcină gemelară, biovasculară, gemeni*.

bioxid (dioxid), (*engl. dioxide*) • Un oxid care conține doi atomi de oxigen. V. *dioxid*.

bipar (*engl. biparous*) • Se referă la o femeie care a avut doi copii, prin sarcini diferite.

bipartit • Care este divizat în două părți. Ex. placenta bipartită, rotula bipartită.

biped • Care are două picioare.

bipolar • Care are doi poli. Ex. derivații bipolare (în ECG).

bisexualitate • 1) Stare a unui organism bisexual; 2) În psihanaliză, teorie după care toate ființele umane ar avea constituțional dispoziții sexuale atât feminine cât și masculine, care ar juca un rol în conflictele care iau naștere atunci când subiectul vrea să-și asume propriul sex. Această teorie a fost infirmată prin descoperirea sexului cromatinian.

bismut • Corp simplu, de culoare albă cu reflexe roz, ușor de redus în pudră. Unele săruri, insolubile, sunt folosite în terapeutică pentru protejarea mucoasei digestive; altele se utilizează local ca pudre astringente și antiseptice. Simbol *Bi*. (adj. *bismutat, bismutic*)

bisturiu • Mic cuțit foarte ascuțit, utilizat pentru incizia țesuturilor moi (piele, mușchi etc.). *Bisturiul electric* este un vârf metalic care, datorită căldurii produse de un curent electric de înaltă frecvență care îl traversează, servește la secționarea țesuturilor sau la oprirea prin coagulare a unei sângerări. Sin. *scalpel*.

biuret • V. *reacția biuretelui*.

bivalent • Se spune despre un element chimic care posedă o putere de com-

binare egală cu cea a doi atomi de hidrogen.

bivalentă • Valență dublă celei a unui atom de hidrogen.

bivitelin • V. *sarcină gemelară biculară*; *gemeni*.

BK • Abr. *bacilul Koch* (bacilul tuberculos).

Blair-Donati (punctul) (*engl. vertical mattress suture*) • Punct de sutură utilizat pentru închiderea unei plăgi într-o regiune unde pielea are o grosime deosebită. (*Blair* Viray Papin, chirurg american, Saint-Louis, născut în 1871; *Donati* Mario, chirurg italian, 1879-1946)

Blalock-Taussig (operația) Operație practică în tetrada Fallot, constând în anastomoza arterei subclavii drepte sau stângi cu una din ramurile arterei pulmonare pentru creșterea debitului sanguin și ameliorarea oxigenării în plămâni. (*Blalock* Alfred, chirurg american, Baltimore, 1899-1944; *Taussig* Helen Brooke, cardiolog american din Boston, născut în 1898)

-blast • Sufix arătând o *celulă tânără*, care nu a ajuns la maturitate. Ex. eritroblast, limfoblast, mieloblast etc.

blasto- • Prefix de origine greacă însemnând *germen*, exprimând ideea de formare prin înmugurire a celulelor și țesuturilor embrionare.

blastocel (*engl. blastocoole*) • Cavitatea de segmentare a blastulei.

blastocist • Formă veziculară (*blastocel*) a embrionului mamiferelor, consecutivă segmentării oului. La embrionul uman blastocistul se formează destul de repede (a șasea zi) după momentul implantării în cavitatea uterină.

blastoderm • Acea parte din oul mamiferelor care dă naștere embrionului; este formată din două foițe. (adj. **blastodermic**)

blastogeneză • 1) Primele stadii de dezvoltare a embrionului când apare blastodermul. 2) Reproducere prin înmugurire. (adj. **blastogenetic, blastogenic**).

blastom (*engl. blastoma*) • Tumoră malignă ce se dezvoltă pornind de la un tip celular embrionar. (ex. adenosarcom embrionar al rinichiului, numit și nefroblastom)

blastomer • Celulă provenind din primele diviziuni ale oului fecundat.

blastomicoză • Micoză cauzată de ciuperă din genul *Blastomyces*. Există două forme: *blastomicoza nordamericană* și *blastomicoza sudamericană*, caracterizate prin leziuni cutanate granulomatoase și ulcerate, care pot invada și organele interne.

Blastomyces (blastomycețe) • Gen de ciuperă microscopică care se reproduce prin înmugurire, asemănătoare levurilor, conținând unele specii patogene pentru om. (adj. **blastomicetic**)

blastulă • Stadiu de dezvoltare a ouălelor, care urmează morulei și se caracterizează prin formarea unei cavități lichidiene (blastocel) situată între blastomere.

blefarită (*fr. blepharite, engl. blepharitis*) • Inflamația acută sau cronică a marginii pleoapei.

blefaro tic (*engl. blepharon tics*) • Tic localizat la pleoape, putând lua trei forme: clipiri rapide, tic de clipire (mai lent și mai prelungit) și tic cu holbare. Aceste ticuri pot fi izolate sau bilaterale și simetrice și se pot însoți de mișcări ale globilor oculari sau de alte ticuri.

blefaro- • Prefix de origine greacă, arătând o relație cu *pleoapele*.

blefarocalazie • Relaxarea țesutului subcutanat al pleoapei superioare, dermul din regiunea respectivă devenind subțire, flasc și pliat, căpătând culoare roșcată. Afecțiunea poate fi ereditară.

blefaroconjunctivită • Inflamația concomitentă a pleoapelor și conjunctivei.

blefarofimoză (*fr. engl. blepharophimosis*) • Îngustarea fantei palpebrale, cicatriceală sau legată de bătrânețe. Sin. *fimoză palpebrală*.

blefaroplastie • Operație pentru repararea malformațiilor sau pierderii de substanță la nivelul pleoapelor. Sin. *tarsoplastie*.

blefarospasm • Contractie anormală, de durată foarte variabilă, a mușchiului orbicular al pleoapelor. Poate apare izolat sau în cadrul unui sindrom.

blefarotomie • Incizia pleoapei, mai ales în unghiul extern. Sin. *tarsotomie*.

bleno- • Prefix de origine greacă în relație cu *mucusul*.

blenoragie (*engl. gonococcal urethritis, gonorrhoea*) • Boală contagioasă produsă de gonococ, caracterizată prin inflamația căilor genitourinare, cu scurgere purulentă și dureri la micțiune. Se transmite de regulă prin contact sexual. Sin. *gonoree*.

blenoree • Orice scurgere cronică mucopurulentă.

bloc alveolocapilar (*engl. alveolar capillary block*) • Tulburare în difuziunea oxigenului din aer, prin peretele alveolelor pulmonare și capilarelor. Se datorește unei îngroșări a pereților alveolari, ceea ce constituie un obstacol pentru schimburile gazoase între alveole și capilare.

bloc auriculoventricular (sau atrioventricular) • Întârzierea sau întreruperea conducerii între atri și ventricule, rezultând din frânarea sau oprirea totală, temporară ori definitivă, a conducerii nervoase între auricule și ventricule. Trebuie diferențiat de disociațiile auriculoventriculare, al căror mecanism este distinct de acesta. Sin. *bloc cardiac*, Abr. *bloc AV* sau *BAV*.

bloc AV • Abr. pentru *bloc auriculoventricular*.

bloc cardiac • Sin. *bloc auriculoventricular*.

bloc de arborizație (*engl. arborisation block*) • În electrocardiografie, întreruperea conducerii nervoase intraventriculare, prin leziunea întinsă a rețelei subendoteliale Purkinje (ramificare a fasciculului His).

bloc de ramură (*fr. bloc de branche, engl. bundle branch block*) • Întârzierea activării unuia din ventriculi, datorită unei leziuni a fasciculului His respectiv. Se disting: *bloc de ramură dreaptă*, tulburarea conducerii intraventriculare în peretele interventricular la nivelul ramurii drepte a fasciculului His (Abr. *BRD*), *bloc de ramură stângă*, tulburarea a conducerii intraventriculare prin întreruperea conducerii la nivelul ramurii stângi a fasciculului His (Abr. *BRS*).

bloc operator (*engl. operating suite*) • Ansamblul localului și materialului necesar pentru intervenții într-un centru chirurgical.

bloc vertebral (*engl. vertebral synostosis*) • Sudarea congenitală sau dobândită a două sau mai multe vertebre; poate fi parțială sau totală și poate antrena o modificare a curburilor normale ale coloanei vertebrale.

blocaj (*engl. blocking*) • Oprire bruscă a funcționării unor anumite organe.

blocaj articular (*engl. joint blocking*) • Imobilizare bruscă și dureroasă a unei articulații provocată de obicei de prezența unui corp străin în interiorul articulației sau, în cazul genunchilor, printr-o leziune de menisc.

blocaj intestinal (*engl. intestinal blockade*) • Oprirea bruscă a tranzitului intestinal produsă de obicei prin ocluzie intestinală. Se manifestă prin colici violente și balonare, cu oprirea tranzitului materiilor intestinale și gazelor.

blocaj meningian (*engl. meningeal block*) • Oprirea circulației lichidului cefalorahidian în spațiile subarahnoidiene epindimare și ventriculare; poate fi produsă de aderențe inflamatorii (meningită) sau de compresie (tumoră).

blocaj renal • Oprirea bruscă a funcției renale, manifestată prin anurie.

blocaj ventricular (*engl. ventricular block*) • Întreruperea comunicării dintre spațiile subarahnoidiene periferice și unul sau mai mulți ventriculi cerebrali, rezultată printr-un baraj meningean (aderențe inflamatorii, tumoră etc.). Are ca urmare o hipertensiune intracraniană.

boala somnului • Sin. *tripanosomiaza africană*.

Bodansky (unități) • Unitate de dozare a fosfatazelor serice (alcaline sau acide). Abr. UB. (*Bodansky* Aaron, biochimist american din New York, născut în 1887)

Boeck (boala) • V. *Besnier-Boeck-Schaumann (boala)*.

bol alimentar (*engl. alimentary bolus*) • Masă alimentară mestecată, impregnată de salivă, sub formă sferică, ce va fi înghițită.

bolta craniului (*fr. voûte du crâne ou cranienne*) • Sin. *calota craniană*.

bolta palatină (*fr. voûte palatine, engl. bony palate*) • Fața inferioară

concavă a palatului osos, acoperită de o mucoasă, care formează peretele superior al cavității bucale. Este mărginită anterior și lateral de arcada gingivodentară superioară și se continuă cu vălul palatului. Sin. *palatul dur*.

bolta plantară (*fr. voûte plantaire, engl. longitudinal arch of foot*) • Ansamblul curburilor cu concavitate inferioară pe care le prezintă fața inferioară a piciorului: o curbură longitudinală (începând de la calcaneu până la capul metatarsienelor); o curbură transversală maximă la nivelul bazei metatarsienelor.

boltire (*fr. voussure, engl. arching*) • Orice proeminență convexă anormală a unei părți a corpului (de ex. a unei regiuni toracice limitate).

bombă • Aparatul de radioterapie care utilizează ca emițător radioactiv o sursă de radium sau alt element radioactiv. *Bomba de cobalt* este un aparat de curieterapie (*cobaltoterapie*) utilizând razele (*gamma*) ale cobaltului 60.

bont (de amputație) (*fr. moignon, engl. stump*) • 1) Partea unui membru sau a unui organ care rămâne prezent după o amputație parțială; 2) În odontologie, partea restantă a unui dinte mutilat de carie sau fracturat.

borax • Tetraborat de sodiu; substanță cristalină incoloră, solubilă în apă, insolubilă în alcool. Este un antiseptic slab și un astringent; este folosit și ca agent conservator al cărnii de pește și al unor fructe; de asemenea, este folosit în industrie.

borborigme (borborisme) (*fr. borborigme, engl. borborygmus*) • Zgomote hidroaerice produse prin deplasarea gazelor în stomac sau intestin.

Bordet-Gengou (cocobacil) • Sin. *Bordetella pertussis* (*Bordet* Jules, bacteriolog și imunolog belgian, profesor la Bruxelles, 1870-1961; *Gengou* Octave, bacteriolog belgian din Bruxelles, 1875-1959)

Bordet-Wassermann (reacția) (*engl. Wassermann's reaction*) • Reacție folosită în diagnosticul sifilisului, efectuată în serul sanguin sau în lichidul cefalorahidian, bazată pe reacția de fixare a complementului. Abr. RBW.

(*Bordet* Jules-cit.; *Wassermann* August von, medic bacteriolog și imunolog german, profesor la Berlin 1866-1925)

Bordetella pertussis • Cocobacil gram negativ, dispus în perechi sau în lanțuri scurte, încapsulat, imobil, aerob, agent cauzal al tusei convulsive. Sin. *Bacillus pertussis*, *cocobacilul Bordet-Gengou*, *Haemophilus pertussis*.

borelioză (*engl. relapsing fever, recurrent fever, spirillum fever*)

• Orice afecțiune produsă de diferite specii de *Borrelia* (ex. febrele recurente transmise prin căpușă, cele transmise prin păduchi). V. *Maladia Lyme*.

boric (*engl. boric*) • adj. V. *acid boric*.

borism • Intoxicație produsă prin ingestia de doze mari sau prelungite de derivați de bor (acid boric, borax, perborati) (adăugarea frauduloasă a acidului boric ca agent conservant în alimente). Constă mai ales din tulburări gastrointestinale, renale (cu albuminurie), erupții, amețeli și uneori comă.

Borrelia • Gen de microorganisme anaerobe de formă spiralată, cu capete efilate și terminate prin filamente foarte fine. Unele specii sunt patogene; paraziți pentru om și animale.

bosă (*fr. bosse, engl. bump*) • 1) Tumefiere produsă prin șoc sau revărsat subcutanat de sânge. 2) Sin. pentru *cocoașă*.

bosă diafragmatică (boselură) (*engl. diaphragmatic bumps*) • Deformare în formă de bose a cupolelor diafragmatice; de obicei nu au semnificație patologică.

bosă frontală • Proeminența dintre sprâncene (sin. *fr. glabelle*).

Bosworth (operația) • Tehnică de artroză lombosacrată, prin incizarea unui grefon iliac suplu între apofiza spinoasă L4 și creasta sacrată.

bot de iepure (*fr. bec de lièvre, engl. hare lip*) • Malformație congenitală a feței, constituită dintr-o fantă a buzei superioare, adesea asociată cu o fantă a maxilarului superior (*bot de iepure incomplet*) și a boltei palatine (*bot de iepure total*). V. *gură de lup*, *cheilo-schizis*.

Botal (canalul) (*engl. ductus arteriosus*) • Canal care la făt face să

comunică aorta și artera pulmonară, drenând majoritatea sângelui din artera pulmonară direct în aortă, fără ca acesta să treacă prin plămâni. Canalul se obliterează în mod normal la naștere, se atrofiază progresiv și devine un ligament fibros, denumit *ligamentul arterial*. Persistența sa constituie o anomalie destul de frecvent întâlnită în clinică. Sin. *canal arterial* (*Botal-Botallo*, *Botalli*, *Botallus-Leonarde*, anatomist și medic de origine italiană, stabilit la Paris; 1530-1600?)

Botal (orificiul) (*engl. foramen ovale*)

• Orificiu situat în partea postero-superioară a peretelui interatrial, prin care cele două cavități cardiace comunică la făt, circulația sanguină ocolind plămânii care încă nu sunt funcționali. Se obliterează în mod normal la naștere. Persistența sa anormală (*comunicare interatrială*) are drept consecință un amestec de sânge arterial din atriu stâng cu sânge venos din atriu drept (șunt arteriovenos).

botanica • Știință care se ocupă cu studiul vegetalelor.

botriocefal • Vierme intestinal lat, din ordinul Cestodelor. Este o specie de *tenie*, lungă de 2-8 m, cu un cap cu două ventuze și foarte multe inele. Infestarea se face prin ingestia de pește sau crustacee ce conțin larvele parazitului.

botriocefaloză (*engl. diphyllobotriosis*) • Boală produsă prin prezența în intestin a botriocefalului.

botriomicom • Mică tumoră inflamatorie benignă, de obicei pediculată, ușor sângerândă, situată mai ales pe degetele picioarelor sau pe tălpi.

botulism • Intoxicație provocată de ingestia unor alimente (cârnați, conserve incorect preparate), ce conțin toxinele bacilului botulinic (*Clostridium botulinum*). Etim. *botulus* = cârnaț.

Bouillaud (boala) • Sin. *reumatism articular acut*. (*Bouillaud*, Jean-Baptiste, medic francez, profesor de clinică medicală la Paris, 1796-1881)

Bourneville (boala) • Sin. *scleroza tuberoasă* (*Bourneville*). (*Bourneville*, Désiré Magloir, neurolog din Paris, 1840-1909)

Bouveret (boala) (*engl. paroxysmal nodal tachycardia*) • Tahicardie

paroxistică (180-220 pulsații pe minut), survenită în accese, datorită unei excitabilități apărute pasager la nivelul nodulului Aschoff-Tawara. (*Bouveret* Léon, medic francez 1850-1929)

bovarism • Tendință patologică de a se idealiza, de a se identifica cu un personaj care este admirat sau pentru dorința de a obține ceva (avere, importanță, poziție socială etc.) Lingv. după *Madame Bovary*, roman de Gustave Flaubert.

bovin • Care se referă la bou, care provine de la bou. Ex. tuberculoză bovină.

Bowmann (capsula) • Structură de forma unei foi fine a tubului urinar, care învâluie ghemul vascular al glomerulului renal. (*Bowmann*, sir William, anatomist, fiziolog și oftalmolog englez, profesor la Londra, 1816-1892)

Boyden (prânzul) (*fr. repas de Boyden, engl. Boyden's test*) • Prânz cu proprietatea de a provoca evacuarea veziculei biliare, dat înainte de a fi examinată radiologic. Se compune din gălbenuș de ou cu cremă proaspătă. (Prin extensie, orice prânz care conține grăsimi sau evacuator dat cu același scop). (*Boyden* Edward Allen, anatomist american, născut în 1886)

Br • Simbolul chimic al *bromului*.

bradi- • Prefix de origine greacă, exprimând ideea de lentoare. Ant. *tahi-*.

bradicardie • Încetinirea frecvenței cardiace la un ritm sub 60 pe minut. Sin. *bradiritmie*. (adj. **bradicardic**)

bradichinezie (bradikinezie) • Lentoare anormală a mișcărilor voluntare, observată în unele tulburări psihice și în unele encefalite. (adj. **bradicinetice**)

bradifazie • Tulburare a vorbirii constând dintr-o pronunțare foarte lentă.

bradifemie (*fr. bradyphémie, engl. bradyphémia*) • Încetinire în ritmul de emiterie a cuvintelor, observată în cazuri de melancolie, în parkinsonism și în confuzia mentală (ant. *tahifemie*).

bradifrenie • Sin. *bradipsihie*.

bradipepsie • Digestie lentă (adj. **bradipeptic**)

bradipnee (*fr. bradypnée, engl. bradypnea*) • Respirație anormal de lentă.

bradipsihie • Încetinirea funcțiilor psihice, intelectuale, observată în diferite

afecțiuni mentale sau nervoase: stări depresive, epilepsie, tumori cerebrale etc. Sin. *bradifrenie* (adj. **bradipsihic**)

bradiritmie • 1) Sin. *bradicardie*. 2) În electroencefalogramă, încetinirea frecvenței undelor cerebrale.

brahi-, **brahio-** • Prefix de origine greacă indicând o relație cu brațul.

brahial • adj. Care se referă la braț. Ex. regiunea brahială, paralizie brahială.

brahialgie • Durere în braț sau nevralgie a plexului brahial.

brahicefalic • Care se referă la braț și cap. Ex. trunchiul brahiocefalic arterial, trunchiul brahiocefalic venos.

brahicefalie • Stare caracterizată prin forma capului larg și scurt (craniu aplatizat în spate). Brahicefalia este un caracter rasial; ex. rasa dinarică din Albania și Yugoslavia. (adj. și s. **brahiocefal**)

brahicolon • Colon anormal de scurt.

brahidactilie • Degete anormal de scurte, datorită unei malformații congenitale sau unei opriri în creșterea lor.

brahiosofag • Malformație congenitală caracterizată prin lungime anormal de mică a esofagului, stomacul fiind situat parțial în torace. Poate provoca vărsături, regurgitații, hematemeze.

brahimelie (engl. *micromelia*) • Membre anormal de scurte în raport cu trunchiul. V. *micromelie*.

brahimorf • Se folosește în denumirea unui corp scurt, cu dimensiuni transversale disproporționate de dezvoltate în raport cu lungimea.

brahio- (fr. *brachy*) • Prefix de origine greacă indicând *scurt, scurtare*. Ant. *dolico-*.

brahipnee (fr. *brachypnée*, engl. *brachypnea*) • Respirație scurtă și lentă.

braille (scriere sau sistem Braille) • Sistem de scriere pentru nevăzători, adoptat universal. Este bazat pe aranjarea diferită a unuiia până la șase puncte în relief, dispuse într-un dreptunghi vertical. (*Braille* Louis, inventator francez, profesor la Institutul Nevăzătorilor din Paris, nevăzător el însuși, inventatorul sistemului de scriere descris mai sus, 1809-1852)

brancard (fr. *brancard* sau *civière*, engl. *stretcher*) • Dispozitiv pentru

transportul în poziție culcată a bolnavilor și răniților, alcătuit din două bare unite printr-o pânză solidă, extremitățile servind ca mânere pentru transportori.

Brandes (operația) • Intervenție pentru halus valgus, prin rezecția părții proximale a primei falange a halucelui, urmată de o interpunere fibroasă. (*Brandes* Max August, ortoped german din Dortmund, născut în 1881)

branhie • Unul din cele trei tipuri de organe respiratorii existente în regnul animal, întâlnit la animalele acvatice și care asigură schimburile gazoase dintre sânge și mediul ambiant. Reprezintă prelungiri exterioare ale tegumentelor în formă de lamele sau tufe, ori fante ale faringelui, prin care este eliminată apa care a pătruns în gură. La vertebratele ce posedă plămâni, inclusiv la om, branhiile apar ca rudimente în embrion și se transformă din primele săptămâni în anumite organe. (adj. **branchial**)

braț (fr. *bras*, engl. *arm*) • 1) Partea membrului superior cuprinsă între umăr și cot, având ca schelet humerusul; 2) Impropriu, membrul superior în totalitate (mână, antebraț și braț). (adj. **brahial**)

BRD • Abr. *bloc de ramură dreaptă* (fr. *BBD, bloc de branche droit*).

bregma • Punctul în care se reunesc suturile anterioare ale craniului (osul parietal și frontal), corespunzând fontanei anterioare a nou-născutului.

Bretton (incidența) • Sin. *incidența Towne*. V. *Towne*.

brevi- • Prefix de origine latină, arătând o scurtime.

brevilin (fr. *bréviligne*, engl. *brevilineal*) • Se spune despre un individ mic și îndesat.

bridă (engl. *bridle*) • 1) Membrană sau cordon de țesut conjunctiv care unește două suprafețe seroase după un proces inflamator (peritoneu, pleură, amniosul embrionului); 2) Bandedetă, în general fibroasă, mergând de la un perete la altul al unei cavități anatomice, sau unind, întarind două regiuni anatomice.

British antilewisite • V. *dimercaprol*.

Broca (afazia) (engl. *expressive aphasia*) • Afazie produsă de un ramolis-

ment cerebral în regiunile superficiale și profunde ale arterei silviene. constând din pierderea vorbirii și a facultății de a scrie și citi. Se asociază aproape întotdeauna cu hemiplegie, cu interesarea feței și o pierdere a sensibilității de partea lezată. Este susceptibilă de o ameliorare lentă. V. *Wernicke*. (*Broca* Paul, antropolog și chirurg francez, profesor la Paris, 1824-1880)

broiat (fr. *broyat*, engl. *milling*) • Produs obținut prin reducerea în fragmente foarte mici a unei mase solide (broiaj).

brom (engl. *bromine*) • Element răspândit în natură sub formă de bromuri și de compuși organici. Este un constituent normal al materiei vii, de zece ori mai abundent în țesuturile animale decât în cele vegetale. Apa mării conține în medie 67 mg/l (simbol chimic Br) (adj. **bromat, bromic**)

bromsulfonftaleina (sau **bromsulfaleină sodică**) • Substanță colorată folosită în explorarea funcției excretorie a ficatului, fiind eliminată în mod electiv prin bilă. În mod normal, retenția în sânge după injectare intravenoasă a colorantului este sub 5% după 45 minute. O retenție crescută arată o insuficiență hepatică. (Abr. BSP).

bromură (engl. *bromide*) • Compuși ai bromului cu un alt corp simplu sau compus. Unele bromuri sunt folosite ca sedative (în tuse, insomnie, nervozitate etc.)

bronhie • Canal care continuă traheea și prin care aerul ajunge la alveolele pulmonare. Traheea se împarte în două bronhii (dreaptă și stângă), care pătrund în plămân, în care ramificațiile lor formează arborele bronșic. (adj. **bronșic**)

bronhiolă • Ramificație terminală a unei bronhii în interiorul unui lob pulmonar. (adj. **bronhiolar**)

bronhiolită (fr. *bronchiolite*, engl. *bronchiolitis*) • Poate fi acută, datorită unei infecții virale (virus gripal, urlian, rujeolos, virus respirator sincițial), uneori foarte gravă pentru sugar; poate fi, de asemenea, urmarea unei

pneumonii grave, cu fibroză progresivă a bronhiolilor (bronhiolită fibroasă obliterantă), sau poate complica astmul bronșic.

bronhoaspirație (engl. *bronhoscopic aspiration*) • Prelevare cu ajutorul bronhoscopului a lichidului sau mucozităților din interiorul bronhiilor.

bronhoconstricție • Strămtorare a calibrului bronhiilor.

bronhodilatație • Dilatarea bronhiilor, provocată de un medicament (bronhodilatator) sau obținută cu ajutorul unui bronhoscop.

bronhofibroscopie (engl. *fibroptic bronchoscopy*) • Endoscopie bronșică practică cu ajutorul unui fibroscop suplu. Sin. *bronhoscopie*.

bronhografie • Radiografia arborelui respirator după injectarea unei substanțe opace printr-o sondă. (adj. **bronhografic**)

bronhopatie • Orice afecțiune bronșică.

bronhopneumonie • Boală infecțioasă acută a plămânilor, care afectează alveolele și bronhiile mici. Se datorește unor germeni diverși și se manifestă clinic prin febră, tuse cu expectorație, dispnee etc.

bronhopulmonar • Se referă la bronhie și parenchimul pulmonar; ex. infecție bronhopulmonară, ganglion bronhopulmonar.

bronhoscop • Aparat format dintr-un tub prevăzut cu un dispozitiv de luminat, care se introduce, după anestezie locală, în bronhii, fie pe cale bucală, fie după traheotomie.

bronhoscopie • Examinarea directă a interiorului canalelor bronșice, cu ajutorul unui *bronhoscop*, în scopul de a decela și extrage un corp străin, de a efectua o prelevare sau un drenaj, sau de a trata unele afecțiuni bronșice și pulmonare. (adj. **bronhoscopic**)

bronhospasm • Contractie spasmodică a bronhiilor, care se observă mai ales în astmul bronșic.

bronhospirimetrie • Determinarea capacității funcționale a fiecărui plămân, cu ajutorul unui bronhoscop dublu destinat celor doi plămâni, separat. În mod normal plămânul stâng asigură 45%, iar plămânul drept 55% din ventilația pulmonară.

- bronhostenoză** • Diminuarea permanentă a calibrului bronhiilor.
- bronhotomie** • Incizia unei bronhii.
- bronșectaziant** • Care determină dilatarea bronhiilor. Ex. abces pulmonar bronșectaziant.
- bronșectazie** (engl. *bronchiectasis*) • Afecțiune cronică, survenită cel mai des după afecțiuni ale bronhiilor, plămânului sau pleurei, caracterizată prin dilatarea bronhiilor de calibru mic și mijlociu. Se însoțește adesea de expectorație mucopurulentă abundentă, ceea ce arată suprainfecția adăugată. Sin. *dilatația bronhiilor*.
- bronșic** • Care se referă la bronhii. Ex. astm bronșic, artere și vene bronșice.
- bronșiolită** • Inflamație a bronhiolilor pulmonare, poate fi în legătură cu un astm bronșic.
- bronșită** (engl. *bronchitis*) • Inflamație acută sau cronică a mucoasei bronhiilor. *Bronșita cronică* este o cauză recunoscută a insuficienței respiratorii și poate favoriza apariția cancerului pulmonar.
- bronșitic** • 1) adj. Care se referă la bronhii; 2) adj. și s. Care suferă de bronșită cronică.
- brosaj** (fr. *brochage*, engl. *pinning*) • Menținerea unei fracturi cu ajutorul broșelor metalice.
- broșă** (engl. *pin*) • Tijă de oțel, în general ascuțită la o extremitate, folosită în chirurgia osoasă, pentru a permite tracțiunea unui membru. În alte cazuri, broșa este un mijloc de osteosinteză. V. *Kirschner, Küntscher*.
- Brown-Sequard (sindromul)** • Sindrom neurologic datorat unei leziuni unilaterale a măduvei spinării prin traumatism, tumoră, hemoragie. Se caracterizează prin paralizie cu abolirea sensibilității profunde și tactile de partea lezată. Sin. *hemiplegie spinală*. (*Brown-Sequard*, Eduard, neurolog și fiziolog francez, 1818-1894)
- Browne (atela)** (engl. *Denis Browne's splint*) • Aparat destinat să corijeze piciorul retractat în *varus equin* congenital bilateral prin mobilizare activă. (*Browne*, Sir Denis John, chirurg din Londra, născut în 1892)
- BRS** • Abr. *bloc de ramură stângă* (fr. *BBG, bloc de branche gauche*).

- Brucella** • Gen de bacili gram negativi, scurți, imobili, aerobi, patogeni (infecții genitale, mamare, respiratorii și intestinale).
- bruceloză** • Boală infecțioasă a vacilor, caprelor și oilor, transmisă la om, cauzată de genul *Brucella*, răspândită mai ales în țările mediteraneene. La om, infecția care poate dura luni de zile, se manifestă prin febră undulantă, transpirații nocturne, curbură, astenie pronunțată, hepatomegalie.
- Brudzinski (semnul)** • 1) În meningita cerebrospinală, flexia pasivă a coapsei de partea opusă provocată prin flexia celeilalte coapse; 2) Flexia coapselor și gambelor provocată de flexia capului (semnul Brudzinski al cefei). (*Brudzinski* Joseph, medic polonez, 1874-1914)
- Bruton (agamaglobulinemie)** • V. *agmaglobulinemia*. (*Bruton*, Ogden Carr, pediatru american, născut în 1909)
- bruxomanie (bruxism)** • Mania de a scrâșni din dinți.
- BSP** • Abr. *bromsulfofaleină*.
- bubon** (engl. *bubo*) • 1) Termen folosit inițial pentru inflamația ganglionilor inghinali, apoi, prin extensie, pentru orice tumefiere ganglionară de origine infecțioasă (lues, șancru moale etc.); 2) În prezent, termenul se aplică în particular la tumefierea ganglionară din pestă (pesta bubonică).
- bucal** • Care se referă la gură ca entitate anatomică. Ex. planșeu bucal, herpes bucal. V. *oral, stom.*
- buccinator** • V. *muşchiul buccinator*.
- buckyterapie** • Folosirea terapeutică a razelor X de slabă energie, cu lungime de undă de 1-2 Å (raze Bucky), mai ales în dermatologie, pentru tratamentul leziunilor superficiale localizate în zone în care se găsește organe subjacente radiosensibile. (*Bucky* Gustav, radiolog american de origine germană, 1880-1963)
- bucodentar** • Care se referă la gură și dinți.
- bucogingival** • Care se referă la perețele intern al obrazului și la gingii.
- bucolabial** • Care se referă la obraji și buze.
- bucolingual** • Care se referă la obraji și limbă. Sin. *vestibulolingual*.

- Buerger (maladia)** • V. *trombangeită*. (*Buerger* Leo, chirurg și patolog din New York, 1879-1943)
- bufthalmie** (engl. *buphtalmos*) • Afecțiune oculară caracterizată prin distensia globului ocular datorată creșterii presiunii intraoculare. Sin. *hidrofthalmie*.
- bujie** (fr., engl. *bougie*) • 1) Sondă plină, cilindrică, rigidă sau flexibilă, folosită pentru explorarea sau dilatarea unui canal: esofag, rect, col uterin, uretră etc.; având forme și dimensiuni variabile poate fi făcută din diverse materiale: metal, cauciuc, masă plastică etc. Extremitatea sa poate fi prevăzută cu o umflătură în formă de olivă, mai ales pentru dilatarea uretrei și esofagului (bujie olivară); 2) bastonaș medicamentos, asemănător unui supozitor, care se introduce în uretră.
- bulă** • Rădicătură bine circumscrișă a epidermului, cu conținut lichid seros, câteodată de aspect tulbure sau sanguinolent. Sin. *fluctenă*. (adj. *bulos*)
- bulă pleurală** • Bulă - sub pleură - de aer, provenit dintr-o alveolă superficială, atribuită unui viciu congenital al țesutului elastic. Poate antrena formarea unui pneumotorax spontan.
- bulă pulmonară** • Cavitate cu pereți foarte subțiri, conținând aer, cu diametrul mai mare de 1 cm, localizată în parenchimul pulmonar; poate fi normală sau patologică.
- bulb** • 1) Organ ori structură rotunjită; extremitatea rotunjită a unui organ; 2) Bulbul rahidian (engl. *spinal bulb*).
- bulb aortic** • Segmentul inițial al porțiunii ascendente a crossei aortice.
- bulb carotidian** • Sin. *sinus carotidian*.
- bulb duodenal** (engl. *duodenal cap*) • Partea inițială, mobilă, din prima porțiune a duodenului care, în mod normal, se lasă dilată la examenul radiologic.
- bulb rahidian** (engl. *spinal bulb*) • Segment inferior al trunchiului cerebral, care continuă măduva spinării la nivelul arcului atlas, traversează gaura occipitală și se continuă cu protuberanța inelară. Cavitatea sa epindimară se lărgeste, formând jumătatea inferioară a ventriculului al patrulea.
- Este unit cu cerebelul prin cei doi pedunculi cerebeloși inferiori; din el se formează ultimele patru perechi de nervi cranieni. Sin. *mielencefal*.
- bulb spongios** (engl. *spongy bulb*) • Extremitatea posterioară lărgită a corpilor spongioși ai penisului.
- bulbar** • Care se referă la bulbul rahidian. Ex. paralizie bulbară, artera bulbară.
- bulbopontic** • Care se referă la bulbul rahidian și la protuberanța inelară.
- bulbouretral** • Care se referă la bulbul spongios al penisului și la uretră. Ex. glande bulbouretrale.
- bulimic** • 1) adj. Care se referă la bulimie. 2) adj. și s. Care este atins de bulimie.
- bulimie** (fr. *boulimie*, engl. *bulimia*) • Exagerare morbidă a apetitului, putând duce la consumarea unor mari cantități de alimente, observată mai ales în nevroză și psihoze. Sin. *hiperorexie, hiperfagie, poliorexie*.
- bulion de cultură** (fr. *bouillon de culture*, engl. *culture medium*) • Lichid obținut prin fierberea cărnii sau organelor animale (ficat, inimă, creier etc.) în apă, sterilizat și folosit pentru cultura microorganismelor.
- bulonaj** (fr. *boulonnage*, engl. *bolting*) • Procedeu de osteosinteză cu ajutorul unui bulon, destinat să refacă fracturile.
- Bunnell** • V. *Paul și Bunnell (reacția)*.
- burbion** (fr. *bourbillon*, engl. *core of boil*) • Punct central al unui furuncul, format din puroi și țesut dermic necrozat, care se elimină odată cu deschiderea furculului.
- burjon** (mugure) (fr. *bourgeon*, engl. *bud*) • 1) Mică excrescență cărnosă, roșietică, ce se formează pe o plagă în curs de cicatrizare; 2) În embriologie, prima schiță a unui organ, având aspectul unei mici mase rotunjite.
- burjonare (immugurare) a unei plăgi** (engl. *granulation*) • Formarea normală sau exagerată de muguri cărnosi la suprafața unei plăgi.
- Burkitt (limfomul sau tumora)** (engl. *Burkitt's lymphoma*) • Limfom malign, localizat la nivelul maxilarelor, al orbitei sau unor viscere, descris la copii

din zona tropicală a Africii. Este produs de virusul Epstein-Barr. (*Burkitt Denis Parsons, medic englez, n. 1911*)

bursă seroasă (sau bursă sinovială) (*engl. bursa*) • Membrană conjunctivă ce delimitează o cavitate închisă, ce are rolul de a ușura alunecarea organelor la care este anexată. Există burse seroase subcutanate și burse seroase în jurul tendoanelor și mușchilor, mai ales în vecinătatea articulațiilor. V. *bursită*.

burse (*engl. scrotum*) • Ansamblul învelișurilor testiculului care formează înaintea perineului și sub penis un sac alungit vertical. Un perete median (rafeul median) separă sacul în două loji conținând fiecare un testicul și porțiunea terminală a cordonului spermatic corespunzător. Aceste învelișuri sunt, de la suprafață spre profunzime: pielea (scrotul), dartos, tunica celulară subcutanată, tunica fibroasă superficială (sau aponevrotică), tunica musculară (cremaster), tunica fibroasă profundă și tunica vaginală.

bursectomie • Excizia unei burse seroase.

bursită • Inflamația acută sau cronică a unei burse seroase. Sin. *higroma*.

bursită poplitee • Tumefacție chistică apărută în spațiul (groapa) poplitee prin inflamația bursei seroase a mușchiului popliteu. Sin. *chistul Baker* (termen utilizat mai ales în Elveția romandă).

bursotomie • Incizia chirurgicală a unei burse.

buton aortic (*engl. aortic knob*) • Nume dat uneori arcului superior stâng al siluetei cardiovasculare evidențiat în radiologie, care corespunde părții superioare orizontale a crosii aortice.

butonieră (*fr. boutonnière, engl. buttonhole*) • Mică incizie practică în peretele unei cavități naturale sau patologice, ori la nivelul pielii.

butonos (*fr. boutonneux, engl. pimply*) • Caracterizat prin prezența "butonilor" (papule-pustule, noduli) pe piele. Ex. acnee butonoasă (sau acnee vulgară).

buză (*fr. lèvres, engl. lip*) • 1) Relief ce ocupă versantele unei fante, îndeosebi ale gurii. V. *cheil, labial*; 2) La plural: marginile unei plăgi ori ale unei incizii.

BW • Abr. *reacția Bordet-Wassermann*.

by-pass • Termen englez utilizat adesea ca sin. pentru *pontaj coronarian*.

C

C • 1) Simbol chimic pentru *carbon*; 2) Simbol pentru *coulomb*; 3) Abr. pentru *vertebră cervicală* sau *rădăcină nervoasă cervicală*, urmată de cifra respectivă, de ex. C5, C6; 4) Abr. pentru *clearance*.

C° • Simbol pentru "grad Celsius".

c • 1) Simbol pentru *sânge capilar*; 2) Simbol (învechit) pentru *curie*.

c- • Simbol al prefixului *centi-*.

Ca • Simbol chimic pentru *calciu*.

cabrare (*fr. cabrade, engl. bucking*)

• Schița unei mișcări de redresare efectuată de corpul unei persoane la începutul administrării anesteziei generale.

caco- • Prefix de origine greacă având sensul de *rău*.

cacosmie (*fr., engl. cacosmia*) • Percepția unor mirosuri dezagreabile.

cacostomie • Miros urât al gurii.

cadmiu (*fr., engl. cadmium*) • Metal de culoare albă, asemănător zincului. Servește la prepararea unor aliaje diverse. Cadmiul și sărurile sale sunt toxice; doar sulful se folosește ca antiseptic. Simbol *Cd*.

caduc (*engl. caducous*) • Destinat să cadă sau să dispară. V. *caducă*.

caducă (*fr. caduque, engl. decidua*) • 1) Porțiunea mucoasei uterine care se detașează și este expulzată după naștere, împreună cu placentă. Sin. *deciduală* (sau *membrană deciduală*) 2) Prin extensie, mucoasa uterină în timpul sarcinii.

caduceu (*engl. caduceus*) • Emblema corpului medical care, în antichitate, era atributul lui Hermes. Este reprezentat printr-un fascicul de bețișoare, surmontat de oglinda Prudenței, în jurul căreia se află răsucit șarpele din Epidaur (oraș din Grecia unde se află celebrul templu dedicat lui Esculap, zeul medicinei).

cafeină • Alcaloid derivat din xantină, conținut în ceai și cafea; obținut de asemenea prin sinteză; este un stimulent al sistemului nervos.

cafeism (*engl. caffeinism*) • Intoxicație cronică prin cafea sau alte produse de origine vegetală care conțin cafeină.

-caină • Terminație propusă pentru desemnarea anestezicelor locale (ex. procaină)..

cal • Simbol pentru *calorie*.

calcanean • Care se referă la calcaneu.

calcaneită • Inflamație a calcaneului.

calcaneoastragalian • Care se referă la calcaneu și astragal; ex. ligament calcaneoastragalian (sau astragalocalcanean)

calcaneodinie • Durere în regiunea calcaneului.

calcaneonavicular

(**calcaneoscafoidian**) • Care se referă la calcaneu și la osul navicular (sau scafoidian) al tarsului.

calcaneu • Osul care formează călcâiul; cel mai voluminos os al tarsului, situat dedesubtul astragalului și inapoia osului cuboid. Pe partea sa posterosuperioară se inseră tendonul lui Achile. (adj. **calcanean**)

calcar (*fr. calcaire, engl. calcareous*)

• 1) adj. Care conține oxid de calciu sau o sare de calciu, în special carbonat de calciu; 2) s. Rocă din carbonat de calciu.

calcemie • Nivelul calciului în sânge, având valori normale între 85 și 110 mg % (circa 5 mEq/l). V. *hipercalcemie, hipocalcemie*.

calcic (*fr. calcique, engl. calcium*)

• Care se referă la calciu sau la carbonat de calciu; care îi conține. Ex. bilă calcică.

calciferol • Sin. *vitamina D*.

calcificare • 1) Proces fiziologic care intervine în formarea osului și constă din depozitarea sărurilor de calciu; 2) Depozitarea de săruri de calciu în țesuturi și organe care, în stare normală, nu le conțin.

calcificat • Care a suferit o calcificare; ex. lipom calcificat.

calcinare (*fr., engl. calcination*)

• Încălzirea la roșu a unei substanțe, din care se dorește eliminarea - prin distrugere - a substanțelor organice. (adj. **calcinat**)

calcinoză • Depozit de săruri calcare într-un țesut sau parenchimul unui organ, mai ales în rinichi.

calcipenie • Carență de calciu, care afectează țesuturile și lichidele organice.

calcipexie (engl. *calcipexy*) • Fixarea calciului în țesuturi.

calcipriv • Care se referă sau se datorește unei deficiențe în calciu sau absenței sale. Ex. tetanie calciprivă.

calciterapie • Folosirea terapeutică a sărurilor de calciu.

calcitonină • Hormon hipocalcemiant de origine tiroidiană, cu acțiune asupra osului și rinichiului și efect antagonist față de parathormon. Scade de asemenea fosfatemia în sinergie cu parathormonul. Sin. *tirocalcitonină*. Abr. *TCT*.

calciu (fr., engl. *calcium*) • Corp simplu care constituie 3,64% din scoarța terestră; în ordinea abundenței, este al cincilea element. Apa de mare conține circa 400 g pe tonă și se regăsește în circa 400 minerale. Calciul joacă un rol important în formarea osului și dinților, în coagularea sângelui, în reglarea echilibrului acidobazic, în transmiterea influxului nervos și în contracția musculară. Principalii regulatori sunt: vitamina D care crește absorbția intestinală; hormonul paratiroidian care crește calcemia prin mobilizarea calciului osos. Compușii săi organici sau minerali sunt folosiți pe scară largă în medicină. Simbol: *Ca*. (adj. *calcic*)

calciurie • Nivelul calciului în urină; normal 150-250 mg / 24 ore.

calcul • Concreție solidă constituită prin acumulare de săruri minerale sau substanțe organice într-un viscer cavitătar, canal excretor sau o glandă. V. *lit.* (adj. *calculos*)

calcul biliar (engl. *gallstone*) • Calcul format în vezicula biliară sau în căile biliare, prin depunere de colesterol, pigmenți și săruri biliare. V. *litiază*.

calcul salivar • Sin. *sialolit*.

calcul seminal (spermatic) • Sin. *spermolit*.

calcul venos • Sin. *flebolit*.

calculos • Care se referă la calculi, care îi conține. Ex. pielită calculoasă.

calculoasă • Sin. *litiază*.

cale (fr. *voie*, engl. *duct*, *pathway*, *tract*) • Nume de ansamblu pentru o structură tubulară prin care trec diverse substanțe organice (căi biliare, căi urinare), aer (căi respiratorii) și

pentru structuri care conduc un anumit tip de influx nervos (căi optice, căi olfactive etc.)

cale de abordare (fr. *voie d'abord*, engl. *surgical approach*) • În chirurgie, traseul pe care-l urmează operatorul ca să ajungă la organul vizat, pornind de la piele și străbătând diverse organe interpuse, pe care trebuie să le traverseze.

caliciform • În formă de cupă, de caliciu. Ex. celulă caliciformă.

calicii mari (engl. *greater calyces*) • Conducte excretorie ale rinichiului, formate prin reunirea a 2-4 calicii mici, de obicei în număr de trei (superior, mijlociu și inferior) și care se reunesc pentru a forma bazinetul.

calicii mici (engl. *minor calyces*) • Segmentele inițiale ale căilor excretorie ale rinichiului, în formă de mici canale membranoase care, prin extremitatea lor în formă de pâlnie, se inseră pe circumferința unei papile renale; prin cealaltă extremitate se deschid într-unul din marile calicii.

caliciu (fr. *calice*, engl. *calyx*) • Structură anatomică a cărei formă amintește o cupă de mică profunzime. (adj. *calicial*)

calmant (engl. *calmative*, *sedative*) • 1) Care atenuează sau face să dispară durerea (s. un *calmant*); 2) Sin. *sedativ*.

Calmette și Guérin (vaccinul) • V. *vaccin BCG*.

caloric • Care se referă la căldură (ex. coeficient-quotient caloric), care este provocat de căldură (ex. cataractă calorică). V. *termic*.

calorie (calorie mică) • Unitate de măsură a căldurii și anume cantitatea de căldură necesară să ridice temperatura unui gram de apă de la 14,5°C la 15,5°C la o presiune atmosferică normală. În măsurarea valorii energetice a alimentelor a fost înlocuită cu *joule* (1 cal = 4.185,5 joules). Simbol. *cal*. Multiplu *kilocalorie* (calorie mare), *megacalorie*.

calorific • Care se referă la căldură. Ex. putere calorifică (calorică).

calorifug (engl. *heat-insulating*) • Se spune despre o substanță rău conductoare de căldură care, în acest fel, protejează o sursă calorică sau im-

dică pierderile de calorii (de căldură) (scamă, postav, azbest etc.)

calorigen (calorigenic) • Care produce căldură. Ex. acțiunea calorigenică a alimentelor.

calorimetrie • Ansamblu de procedee care permit măsurarea schimburilor calorice. (adj. *calorimetric*)

calotă craniană (engl. *calvaria*) • Partea superioară și rotunjită a craniului. Sin. *bolta craniană*.

calozitate (fr. *callosité*, engl. *callosity*, *callus*) • Ingroșare și întărire a epidermului, datorită frecării, presiunilor repetate, ce apar cel mai des la mâini, la picioare, uneori la genunchi.

calus (fr. *cal*, engl. *callus*) • Țesut de regenerare osoasă care sudează cele două fragmente ale unui os fracturat.

calus vicios (fr. *cal vicieux*, engl. *malunion*) • Calus care fixează fragmentele unui os fracturat într-o poziție defavorabilă funcțional, ca urmare a unei imobilizări incorecte sau a unui tratament inadecvat.

calus, calos (fr. *calleux*, engl. *callous*) • Structură de consistență dură, îngroșată. Ex. ulcer calos al stomacului. V. *corpul calos*.

calviție (fr. *calvitie*, engl. *baldness*) • Pierderea definitivă a părului, totală sau parțială; este adesea urmarea unei seborei a pielii capului și afectează practic în exclusivitate bărbații. V. *alopecie*.

camera anterioară a ochiului (engl. *anterior chamber of eye*) • Spațiu cuprins între iris și corneă, conținând umoarea apoasă și - în comunicare - prin intermediul pupilei - cu camera posterioară.

camera posterioară a ochiului • Spațiul cuprins între iris și fundul ochiului, conținând umoarea apoasă.

cameră (fr. *chambre*, engl. *chamber*) • În anatomie, spațiu închis, cavitate. V. *camerular*.

camerular • V. *puncție camerulară*.

camfor (fr. *camphre*, engl. *camphor*) • Produs cu miros aromatic pătrunzător, obținut prin distilarea lemnului și scoarței copacului de camfor. Este folosit ca revulsiv și stimulent local.

camforat (fr. *camphré*, engl. *camphorated*) • Care conține camfor sau care

posedă proprietățile sale. Ex. pomadă camforată, miros camforat.

campimetrie • Explorarea și determinarea câmpului vizual periferic și central. V. *perimetrie*. (adj. *campimetric*)

campto • Prefix de origine greacă având sens de *recurbat*.

camptodactilie • Malformație ce constă dintr-o flexie permanentă și ireductibilă a unuia sau mai multor degete.

Campylobacter pylori • V. *Helicobacter pylori*.

canabism (engl. *cannabism*) • Intoxicație prin diverse preparatii pe bază de *Cannabis indica* și mai ales prin hașiș. Sin. *hașișism*.

canal • Structură anatomică tubulară, mai mult sau mai puțin îngustă și alungită, care permite trecerea unor materii sau lichide organice (alimente, sânge, secreții, limfă), aerului (ex. canalul alveolar al bronhiolilor pulmonare) sau care înconjoară și protejează unele structuri nervoase (ex. canal rahidian), unele vase (ex. canal femural). V. *canale*. (adj. *canalar*)

canal anal • V. *rect*.

canal arterial • Sin. *canalul Botal*. V. *Botal*.

canal atrioventricular comun • Malformație cardiacă reprezentată prin prezența unui orificiu auriculoventricular unic (prin absența diviziunii celor două auricule) și printr-o deschidere în peretele interventricular din apropierea acestui orificiu. Abr. *CAV*, *CIAV*. Sin. *comunicație interauriculoventriculară*, *ostium commune*.

canal auditiv • V. *conduct auditiv*.

canal biliar • V. *canal hepatic* (*drept și stâng*).

canal calcanean (engl. *tarsal canal*) • Sin. *canal tarsian*.

canal carpian (engl. *carpal canal*) • Canal osteo-fibros constituit de jghebul anterior al carpului, închis în față de ligamentul inelar anterior al carpului; permite trecerea tendoanelor flexorilor degetelor. *Sindromul de canal* (sau tunel) *carpian* - ansamblu al simptomelor datorate unei leziuni a nervului median la nivelul incheieturii mâinii (artrită, fractură); tulburare a

sensibilității, dureri, pareză a mușchiului adductor al degetului mare, ștergere - prin atrofiere - a eminenței tenare.

canal cistic (*engl. cystic duct*) • Conduct biliar care face să comunice vezicula biliară cu canalul hepatic, constituind, după această unire, canalul coledoc.

canal cochlear • Sin. *labirintul membranos*. V. *labirint osos*.

canal coledoc (sau coledocul) (*engl. common bile duct*) • Segment al căii biliare principale, formată din unirea canalului hepatic comun cu canalul cistic. Traversează oblic peretele intern al celei de a doua porțiuni a duodenului, în care se deschide fie direct, fie prin intermediul ampulei lui Vater. V. *coledocian*.

canal deferent (*engl. vas deferens*) • Conduct cilindric îngust, cu peretele gros, care permite trecerea spermei; pornește de la coada epididimului și duce la punctul de joncțiune cu vezicula seminală, de unde se continuă prin canalul ejaculator. (adj. *deferențial*)

canal ejaculator (*engl. ejaculatory duct*) • Segment al căilor spermatică care continuă canalul deferent de la unirea sa cu vezicula seminală în interiorul prostatei; se deschide în porțiunea prostatică a uretrei, pe partea laterală a *veru montanum*.

canal ependimar • Canal filiform longitudinal care se întinde pe toată înălțimea măduvei spinării, de la ventriculul al patrulea până la ventriculul terminal; este situat în centrul comisurii cenușii.

canal epididimar (sau epididimal) (*engl. epididymal canal*) • Porțiune a căilor spermatică, între canalele eferente ale testiculului și canalul deferent. Prins într-un țesut fibros dens, acest canal constituie epididimul și permite trecerea spermei spre canalul deferent.

canal femural • Teacă fibroasă formată din *spongiozita femurală* ce cuprinde vasele femurale. Canalul femural prezintă de obicei două orificii: una la nivelul articulației și alta la nivelul canalului coledoc.

canal galactofor (*engl. lactiferous duct*) • Fiecare din canalele excretoare ale laptelui, ce pornesc dintr-un lob al mamelei și ajung la mamelon.

canal hepatic (biliar) stâng • Ramura stângă a originii canalului hepatic comun; drenează lobul hepatic stâng.

canal hepatic (sau biliar) drept (*engl. right hepatic duct*) • Ramura dreaptă a originii canalului hepatic comun; drenează lobul hepatic drept.

canal hepatic comun (*engl. common hepatic duct*) • Segment al căii biliare care se formează din confluența canalelor hepatice drept și stâng. Lung de 3-4 cm, se unește cu canalul cistic și se continuă prin canalul coledoc.

canal inghinal • Interstițiu musculo-aponevrotic situat de fiecare parte, dreaptă și stângă, a porțiunii inferioare a peretelui abdominal anterior. Permite trecerea, la bărbat, a cordonului spermatic, iar la femeie, a ligamentului rotund - și constituie unul din punctele slabe principale ale peretelui abdominal. Peretele său anterior este constituit, în afară, de cei trei mușchi largi ai abdomenului (marele oblic, micul oblic și mușchiul transvers), iar înăuntru, doar de aponevroza tendinoasă a mușchiului marele oblic.

canal lacrimal (sau lacrimonazal) • Conduct care aduce lacrimile din sacul lacrimal la meatul din cornetul inferior al nasului; este compus dintr-un tub membranos conținut într-un canal osos, cuprins între jgheabul lacrimal al osului maxilar și foseta lacrimală a osului unguis.

canal medular (*engl. medullary cavity*) • Cavități osoasă centrală care ocupă, la adult, toată diafiza oaselor lungi. Conține măduva osoasă. Sin. *cavitate medulară*.

canal optic • Canal săpat în aripa mică a osului sfenoid și care conține nervul optic și artera oftalmică. *Stabilește comunicarea între cutia craniană și orbită*. Sin. *gaura opticii*

canal pancreatic accesoriu • Sin. *canal Santorini*. V. *Santorini*.

canal pancreatic • Sin. *canal Wirsung*

canal paravertebral • Sin. *canal de*

canal piloric (*engl. pyloric canal*) • Porțiunea îngustată a antrului piloric al stomacului, imediat înaintea orificiului piloric.

canal rahidian (*engl. vertebral canal*) • Conduct osos format pe toată înălțimea coloanei vertebrale, de succesiunea orificiilor vertebrale. Constituie învelișul osos care protejează măduva spinală, meningele și rădăcinile rahidiene, de la atlas și până la sacru. Sin. *canal vertebral*.

canal sacrat (*engl. sacral canal*) • Segmentul inferior al canalului rahidian, constituit din orificiile vertebrale ale pieselor sacrate, sudate între ele. În mod normal, se termină la extremitatea sa inferioară la nivelul celei de a 5-a piese sacrate, printr-o despicătură deschisă spre înapoi, jgheabul sacrat.

canal tarsian (*engl. tarsal canal*) • Canal osteofibromuscular situat în spatele maleolei interne și coborând spre planta piciorului; conține tendoanele, nervii și vasele care trec pe aici din loja posterioară a gambei spre plantă. Sin. *canal calcanean*. *Sindromul canalului (sau tunelului) tarsian* este reprezentat de ansamblul simptomelor care traduc iritația sau compresiunea ramurilor în care se divide nervul tibial posterior când străbate acest canal și anume: dureri și paretezii ale unor degete, a feței interne a piciorului sau a plantei.

canal toracic (*engl. thoracic duct*) • Cel mai voluminos din trunchiurile limfatică din corp, care drenează toate limfaticile subdiafragmatice, cu excepția unei părți a limfaticelor hepatice și limfaticile părții supraombilicale a peretelui abdominal. Își are originea în interiorul abdomenului, în spatele aortei, prin reunirea a două trunchiuri limfatică lombare. La origine prezintă câteodată o dilatație numită *cisterna Pecquet*.

canal vertebral • Sin. *canal rahidian*. **canale eferente** (*engl. lobules of epididimitis*) • Segment al căilor spermatică, format din 9-12 canale fine care reunesc canaliculele testiculului la epididim. Fiecare din aceste canale este îngust și formează o mică masă

alungită, de formă conică. Sin. *conurile eferente* (sau *spermatică*).

canale semicirculare • Ansamblul a trei tuburi cilindrice, recurbate în potcoavă, săpate în labirintul osos al urechii interne și conținând cele trei *canale semicirculare membranoase*. Au o orientare diferită în spațiu: *canalul anterior*, vertical și perpendicular pe axa stâncii temporalului; *canalul posterior*, vertical și paralel cu axa stâncii; *canalul extern*, orizontal. Canalele semicirculare joacă un rol în menținerea echilibrului corpului.

canalicul • Canal mic, conduct mic. (adj. *canalicular*)

canaliculat • Brădat de mici canale.

canaliculită (*engl. canaliculitis*) • Inflamația unui canalicul sau a unui conduct glandular (în special a canalului lacrimal).

canalizare • 1) Formarea unui canal, natural sau patologic; 2) Canal creat pe cale chirurgicală pentru drenajul unei răni.

cancer • 1) Tumoră malignă, adică tumoră constituită prin proliferarea anarhică a unor celule anormale, care invadează structurile vecine și care are tendința să producă la distanță tumori secundare (metastaze); 2) Prin extensie, proliferarea anarhică a celulelor anormale, fără formarea unei mase tumorale. Leucemia, proliferarea anarhică a globulelor albe din sânge, este un cancer.

cancer schiros (*fr. cancer squirrheux*) • Sin. *schir*.

cancericid (*engl. cancericidal*) • Care poate distruge celulele canceroase.

canceriform • Care seamănă cu un cancer.

cancerofobie (*engl. cancerophobia*) • Teama morbidă de a fi atins de cancer.

cancerogen (sau cancerigen) • Care poate provoca un cancer. V. *oncogen*. *Lingv. după Academia de Științe din Paris*, cancerogen este de preferat termenului cancerigen. Sin. *carcinogen*.

cancerologie (*engl. cancerology*) • Știință consacrată studiului și tratamentului cancerului. V. *oncologie*. (adj. *cancerologic*)

canceros (engl. 1. *cancerous*; 2. *malignant*) • 1) adj. și s. Care suferă de cancer; 2) s. Care se referă sau care se datorește cancerului.

cancerostatic • Care împiedică proliferarea celulelor canceroase și, prin aceasta, împiedică extensia cancerului. V. *citostatic*.

cancroid • Nume ieșit din uz pentru *carcinom* (în special o formă de *epiteliom* al dermului cu tendință ulcerativă).

candelă (engl. *candle*) • Unitate fundamentală pentru intensitatea luminoasă în sistemul internațional de unități (SI). Simbol cd. Sin. *lumânare nouă*.

Candida • Gen de levură, de dimensiuni microscopice, larg răspândită în natură, unde majoritatea sunt saprofite, în flora obișnuită a pielii și mucoaselor. Unele specii produc manifestări patologice. Sin. *Monilia* (ieșit din uz), *Oidium* (id.).

Candida albicans • Saprofit în tubul digestiv al omului și animalelor, care, în anumite condiții speciale, poate prolifera activ și produce leziuni ale pielii și mucoaselor (în special a mucoasei intestinale), în cursul tratamentului cu antibiotice cu spectru larg (tetraciline).

candididă (engl. *candidid*) • Erupție cutanată de natură alergică datorată *Candidaei albicans*.

candidoză (sau candidiază) • Afecțiune acută, subacută sau cronică, produsă de levuri aparținând genului *Candida* (mai ales *Candida albicans*). Infecția cuprinde în special pielea și mucoasele și apare sub forma unei erupții de mici pustule albicioase. V. *muguet*. Sin. *moniliază*.

canin (engl. *canine*) • Dinte, în număr de doi pe fiecare maxilar, situat bilateral, la dreapta și la stânga incisivilor, între incisivul lateral și primul premolar.

canin • V. *mușchiul canin*.

caniție (fr., engl. *canities*) • Decolorare a firelor de păr, datorată unui proces fiziologic de încăruntare sau în urma unor boli.

cannabis • Pulbere obținută din florile, frunzele și tulpinile uscate ale plantei *Cannabis indica*. Din aceasta se prepară diverse produse cu proprietăți

halucinogene, folosite de toxicomani, fie în formă de țigarete, fie prin masticare sau încorporate în băuturi, aluaturi sau alte alimente. V. *hașiș*, *kif*, *marihuana*. (adj. *canabian*)

cant (fr., engl. *canthus*) • Unghiul format de pleoapa superioară cu pleoapa inferioară la fiecare extremitate a fantei palpebrale; *cant intern* (sau *marele cant*) în unghiul nazal; *cant extern* (sau *micul cant*) de partea temporală.

canulă (engl. *cannula*) • Tub sau jgheab, suplu sau rigid, drept sau incurbat, de cauciuc, plastic, sticlă sau metal, folosit pentru a introduce un lichid sau gaz într-o cavitate a organismului.

capacitate (engl. *capacity*) • 1) Aptitudine de a conține, a reține sau a absorbi; 2) Volumul interior al unui recipient destinat a conține lichide, gaze sau alte materii; 3) Aptitudine mentală care permite înțelegerea, studiul sau rezistența față de suferință.

capacitate inspiratorie (engl. *inspiratory capacity*) • Însurarea aerului curent și aerului complementar. V. termenii respectivi. Abr. *C.I.*

capacitate maximă de reabsorbție tubulară (engl. *maximal tubular reabsorption capacity*) • Cantitatea maximă dintr-o substanță care poate fi reabsorbită prin tubii renali în timp de un minut. Abr. *Tm de reabsorbție*.

capacitate maximală a excreției tubulare (engl. *maximal tubular excretory capacity*) • Cantitatea maximă dintr-o substanță care poate fi excretată prin tubii renali în cursul unui minut. Abr. *Tm de excreție*.

capacitate pulmonară totală (engl. *total lung capacity*) • *Capacitatea totală* (4 l) la care se adaugă *aerul rezidual* (1,2 l). Abr. *CPT*.

capacitate pulmonară utilizabilă la efort • Sin. *volumul expirator maxim pe secundă*. Abr. *CPUE*.

capacitate pulmonară vitală (sau capacitate vitală) (engl. *vital capacity*) • Volumul maxim de aer inspirat după o expirație forțată sau volumul maxim de aer expirat după o inspirație forțată. Abr. *CV*.

capacitate reziduală funcțională • Cantitatea de aer conținută în căile

aeriene la sfârșitul unei expirații normale. Abr. *CRF*.

capacitate vitală • V. *capacitate pulmonară vitală*.

capilar (engl. *capillary*) • 1) adj. Care are grosimea unui fir de păr; 2) adj. Care se referă la firele de păr; 3) adj. Care se referă la capilaritate; 4) s. Vas sanguin de calibru foarte fin care face legătura dintre o arteriolă și o venulă; capilarele sunt dispuse în rețele, nivel la care se efectuează schimburile dintre sânge și țesuturi; 5) s. Prin abreviere: *tub capilar*.

capilarectazie • Dilatația capilarelor.

capilarită • Inflamația vaselor capilare.

capilaritate • Ansamblul proprietăților tuburilor capilare, în raport cu lichidele conținute.

capilaroscopie (engl. *capillaroscopy*)

• Examenul pe subiectul viu, cu ajutorul microscopiei, a capilarelor cutanate sau ale mucoaselor conjunctive. Sin. *microangioscopie*.

capitonaj (engl. *capitonnage*) • Procedeu chirurgical destinat suprimării unei cavități (ex. un anevrism) prin suturarea în masă a pereților opuși.

Caplan (sindrom) • Sin. *pneumoconioză reumatoidă*.

Caplan - Colinet (sindrom) • Sin. *pneumoconioză reumatoidă*.

capreolar (engl. *capreolar*) • Care este în formă de spirală. Ex. vas capreolar.

capsidă (engl. *capsid*) • Ansamblu de molecule proteice (*capsomere*) care, în virion, învelesc molecula de acid nucleic conform unei dispoziții geometrice și îi asigură antigenicitatea de ansamblu.

capsula cristalinului • Sin. *cristaloidă*.

capsula medicamentoasă (engl. *cachet*) • Înveliș complet închis, de formă ovoidă, sferică sau cilindrică, al cărei perete, după ingestie, se dizolvă în interiorul tubului digestiv, eliberând astfel substanța medicamentoasă conținută. V. *cașet*, *gelulă*.

capsula suprarenală • V. *suprarenală*.

capsular • Care se referă la o capsulă, în special capsula articulară (ex. ligamentele capsulare) sau capsula cristalinului (ex. cataractă capsulară).

capsulă • Formațiune anatomică dispusă ca un înveliș.

capsulă articulară (engl. *articular capsule*) • Înveliș fibros care menține în contact suprafețele articulare și care se inseră în imediata apropiere a cartilajelor articulare ale celor două oase în contact. Fața sa profundă este captușită de sinovială, iar fața superficială este în raport cu ligamentele articulare și țesutul conjunctiv.

capsulectomie (engl. *capsulectomy*) • Excizia parțială sau totală a unei capsule (Ex. capsula cristalinului).

capsulită retractilă (engl. *frozen shoulder*) • Retracție și îngroșare a capsulei articulare a umărului, în special a porțiunii inferioare. Reprezintă o leziune caracteristică a *umărului blocat*.

capsulolenticulară (engl. *capsulolenticular*) • Care se referă la cristalin și la capsula sa. Ex. cataractă capsulolenticulară.

capsuloplastie (engl. *capsuloplasty*) • Intervenție plastică efectuată asupra unei capsule articulare.

capsulotomie (engl. *capsulotomy*) • Incizia unei capsule articulare sau a capsulei cristalinului.

captativ (engl. *captative*) • În psihiatrică, se spune despre un subiect care încearcă să acapareze afecțiunea celor care îl inconjoară.

captativitate • Tendința instinctivă a oricărui copil mic de a-și însuși, din lumea exterioară, ceea ce îl inconjoară, care se apropie de el sau care îl servește. La adult, tendința de a iubi pe cineva de o manieră exclusivă, posesivă și tiranică.

caracter (engl. *character*) • 1) Ansamblu al particularităților fizice și psihologice ale unui individ, de natură innăscută sau câpătată, care se manifestă prin comportamentul său; 2) Ansamblu al proprietăților morfologice și fiziologice care diferențiază un organism față de altul.

caracter paranoic • Sin. *personalitate paranoică*.

caracterial (engl. 1. *characteristic*; 2. *emotionally disturbed*) • 1) adj. Care se referă la caracter; 2) adj. și s. Se spune despre un individ care posedă o inteligență normală, dar care prezintă

tulburări de caracter (iritabilitate, dispoziție instabilă, agresivitate) și care fac dificilă sau imposibilă adaptarea sa la mediul familial, școlar, profesional, social - și care împiedică astfel o dezvoltare psihologică armonioasă.

carbohemie (sau carbonemie) • Prezența anhidridei carbonice în sânge.

carbon (dioxid de) (*engl. carbon dioxide*) • Anhidridă carbonică.

carbon (engl. carbon) • Corp simplu, metaloid, care există sub diverse forme: diamant, grafit, negru de fum, cărbune. Este foarte răspândit în natură ca multipli compuși minerali (oxid de carbon, carbonați) ca și constituenți al ființelor vii (element fundamental al materiilor organice). Carbonul amorf este folosit ca antidot, ca absorbant în cazuri de diaree și de dispepsie, ca dezodorizant. Simbol C.

carbon (hidrat de) • Sin. *glucid*.

carbon (oxid sau monoxid) (*engl. carbon monoxide*) • Gaz incolor și inodor (formula CO), una din principalele componente ale gazului aerian. Este toxic datorită afinității sale pentru hemoglobina, mult mai mare decât a oxigenului, dând naștere carboxihemoglobinei, compus mult mai stabil decât oxihemoglobina și care diminuează deci transportul oxigenului prin sânge.

carbonat (*engl. carbonate*) • Orice sare care conține radicalul CO₃, provenind dintr-un acid carbonic ipotetic (care n-a fost izolat și care corespunde anhidridei carbonice).

carbonat (*fr. carboné, engl. carbonated*) • Care conține carbon; termenul se folosește mai ales în legătură cu lanțul unei molecule organice, format din atomi de carbon.

carbonic (*fr. carbonique*) • Care se referă la carbon. Se spune mai ales despre anumiți derivați ai săi. V. *anhidrida carbonică*.

carbonizare (*engl. carbonization*) • Transformarea unui corp organic în cărbune, sub acțiunea căldurii sau acidului sulfuric, în prezența unei cantități limitate de aer. (adj. **carbonizat**)

carboxiangiografie • Procedeu radiologic care folosește ca mijloc de contrast

gazul carbonic (CO₂), utilizat în radiocardiologie (studiu al peretelui auricular drept), precum și studiul venelor suprahepatice sau verificarea permeabilității anastomozelor portocave și splenorenale.

carboxihemoglobină • Pigment roșu aprins - zmeuriu, provenind din combinarea reversibilă a hemoglobinei cu oxidul de carbon. carboxihemoglobina poate fi recunoscută prin spectrul său de absorbție caracteristic (o bandă în verde și o bandă în galben). În intoxicația gravă prin acest gaz (oxid de carbon), circa 2/3 din hemoglobina globulelor roșii se combină în formă de carboxihemoglobină în loc de a fi combinată cu oxigenul (oxihemoglobină).

carcinogen • Sin. *cancerogen*.

carcinom (*engl. carcinoma*) • Orice tumoră malignă care își are originea într-un țesut epitelial. V. *epiteliom*.

carcinomatos (*engl. carcinomatous*) • Care este de natura carcinomului.

carcinomatoză (sau carcinoză) • Stare rezultată din diseminarea rapidă a unui carcinom (epiteliom) în diverse organe (mai ales pulmonul), sub forma unui număr mare de mici noduli.

carcinoză • Sin. *carcinomatoză*.

cardi-, cardio- • Prefixe de origine greacă, indicând o relație cu inima sau cardia.

cardia (*engl. cardia*) • Orificiul de deschidere a esofagului în stomac. Este dotat cu un sfincter care împiedică întoarcerea alimentelor în esofag (cardia își trage numele din poziția sa apropiată de inimă). (adj. **cardial**)

cardiac (*engl. 1. cardiac, 2. heart patient*) • 1) adj. Care se referă la inimă; 2) adj. și s. Care suferă de o boală de inimă.

cardialgie • 1) Durere sau arsură localizată în regiunea epigastrică, a cardiei; 2) Termen folosit câteodată pentru a desemna o durere profundă corespunzând regiunii cardiace. (adj. **cardialgic**)

cardioangiografie • Sin. *angiocardiografie*.

cardiocinetic (sau cardiokinetic) • Care stimulează activitatea inimii.

cardiodilatator • Instrument destinat dilatării cardiei în caz de stenoză sau cardiospasm.

cardiografie (*engl. cardiography*)

• Orice tehnică servind la înregistrarea contracțiilor cardiace, cu ajutorul unui cardiograf: înregistrarea obținută se numește *cardiogramă*. V. *electrocardiogramă*. (adj. **cardiografică**)

cardiohepatic • Care se referă la cord și la ficat.

cardioinhibitor • Care inhibă activitatea cardiacă.

cardiokinetic • Sin. *cardiocinetic*.

cardioliză • Rezecția aderențelor pericardului la peretele toracal sau a celor stabilite între cele două foițe pericardice.

cardiolog (*fr. cardiologue, engl. cardiologist*) • Medic specialist în bolile de inimă.

cardiologie • Ramură a medicinei care studiază aparatul cardiovascular din punct de vedere morfologic, funcțional și patologic. (adj. **cardiologic**)

cardiomegalie • Creșterea volumului cardiac.

cardiomiopatie • Sin. *miocardiopatie*.

cardionector (sistem) (*engl. nodal tissue*) • Țesutul nodal al cordului. V. *cord, inimă*.

cardiopatie (*engl. cardiopathy*) • Orice afecțiune cardiacă. (adj. **cardiopic**)

cardiopiloric (*engl. cardiopyloric*) • Care se referă la cardia și la pilor.

cardioplastie (*engl. cardioplasty*) • Operație plastică practică asupra cardiei, pentru a-i reda dimensiunile normale, în cazul unei reduceri a diametrului său sau în cazul unui cardiospasm. Se cunosc mai multe varietăți.

cardiopulmonar • Care se referă la inimă și pulmon; ex. suflu cardiopulmonar.

cardiospasm • Constricție a regiunii cardiei, de origine necunoscută, manifestată inițial printr-o dificultate în înghițire, apoi prin dureri retrosternale continue și regurgități în raport cu inflamația și dilatarea esofagului. Sin. *acalazia cardiei*.

cardiotocograf • Sin. *tococardiograf*.

cardiotocografie • Sin. *tococardiografie*.

cardiotomie • 1) Incizie chirurgicală a inimii; 2) Incizie chirurgicală a cardiei.

cardiotonic • Care crește tonicitatea mușchilor cardiaci. Sin. *toniccardiac*.

cardiotoxic • Care exercită o acțiune toxică asupra cordului.

cardiotuberozitar (*engl. tubercardiatic*) • Care se referă la cardia și la marea tuberozitate a stomacului. Ex. unghi cardiotuberozitar.

cardiovascular • Care se referă la cord și la vasele sanguine.

cardită (*fr. cardite, engl. carditis*) • Orice proces inflamator care afectează cordul. V. *endocardită, miocardită, pericardită*.

carenă • Sin. *pintel traheal*. V. *frunte în carenă, torace în carenă*.

carențat (*fr. carencé, engl. affective deficient*) • Se spune despre un copil suferind de carență afectivă.

carență (*fr. carence, engl. deficiency*)

• Insuficiența sau absența din organism a unor elemente indispensabile metabolismului. Poate fi datorată unui aport insuficient (*carență alimentară*) sau unei deficiențe de utilizare (*carență digestivă* sau *carență nutritivă*). V. *avitaminoză*. (adj. **carențial**)

carență afectivă (*engl. affective deprivation*) • Tulburare psihosomatică determinată de o separare sau ruptură în mediul familial.

carență imunitară T epidemică • Sin. *SIDA*. Abr. *CITE*.

carențial (*engl. deficient*) • Care se referă la o carență.

carfologie (*engl. carphology*) • Mișcări dezordonate, involuntare, ale mâinilor unui bolnav care pare că încearcă să prindă fulgi imaginari sau care trage și respinge cuverturile fără răgaz. Sunt observate în cursul stărilor de delir și al bolilor febrile grave. (adj. **carfologic**)

carie (*engl. caries*) • Degradarea țesutului osos, care duce la ramolirea și la distrugerea sa. (adj. **cariat**)

carie dentară (*engl. dental caries*)

• Distrugere localizată și progresivă a dinților. Afectează în primul rând emailul (*carie de gradul întâi*), apoi dentina, care este atacată de bacterii (*carie de gradul al doilea*) și poate ajunge la necroza pulpei dentare (*carie de gradul trei*).

cario- (*fr. caryo-*) • Prefix de origine greacă privind nucleul celular.

carioclastică (*engl. karyoklastic*) • Se spune despre o substanță care poate leza nucleul celular și intrerupe mitoza.

cariogamie (*engl. karyogamy*) • Fuziune, cu prilejul fecundării, a nucleilor gametului masculin și a celui feminin și formarea nucleului zigot.

cariogen (*engl. cariogenic*) • Factor susceptibil de a provoca o carie dentară.

cariogeneză (*engl. karyogenesis*) • Formarea nucleului unei celule.

cariogramă • Sin. *idiogramă*.

cariokineză (*engl. karyokinesis*) • Diviziunea nucleului celular în timpul mitozei. (adj. *cariokinetice*)

carioliză (*engl. karyolysis*) • Distrugerea nucleului unei celule prin disoluție. Sin. *chromatoliză*. (adj. *cariolitic*)

cariolob (*engl. karyolob*) • Care posedă un nucleu format din mai mulți lobi.

cariorexis (*engl. karyorrhexis*) • Fragmentarea nucleului celular cu prilejul necrozei unei celule, grăunțele de cromatină fiind diseminate în citoplasmă.

cariotip (*engl. karyotype*) • Hartă cromozomială a unei celule, considerată caracteristică pentru un individ sau o specie. Indică numărul de cromozomi, mărimea, forma și distribuția lor. Examenul cariotipului permite descoperirea unor anomalii cromozomiale, cum ar fi trisomia 21 care produce mongolismul (cariotip masculin normal: 46, XY; cariotip feminin normal: 46, XX).

carminativ (*engl. carminative*) • Care favorizează expulzia gazelor din intestin.

carne (*fr. chair, engl. flesh*) • Tesuturile moi (în particular mușchii) ale corpului uman sau animal, prin opoziție cu scheletul, dur și rigid. V. *carnos, sarco*.

Caroli (maladia) (*engl. Caroli's disease*) • Dilatare a canalelor biliare segmentare intrahepatice. Aceste dilatații comunică totdeauna cu căile biliare. Ficatul are aspect normal. Pe plan clinic, este vorba în mod esențial despre dureri abdominale acute (de tipul colicilor hepatice), însoțite uneori de un

icter pasager. (*Caroli Jacques, gastroenterolog francez, 1902-1979*)

caroten (*engl. carotene*) • Nume dat ansamblului de pigmenți de culoare portocalie prezenți în numeroase vegetale, care, în organismele animale, constituie precursorii vitaminei A (provitamina A). În mod normal, sângele conține mici cantități de caroten (*carotinemie*).

carotenoid • Nume generic dat carotenului și derivaților săi oxigenați.

carotidă (sau artera carotidă) • Arterele capului și a părții superioare a gâtului. *Artera carotidă primitivă* (sau *comună*) își are originea, în dreapta, din bifurcația trunchiului arterial brahiocelalic, iar în stânga, se desprinde direct din crasa aortică. Situată în partea laterală a gâtului, se divide în apropierea osului hioid, în artera *carotidă externă*, destinată gâtului și feței și în *artera carotidă internă*, ale cărei ramuri asigură irigarea creierului și globului ocular. (adj. *carotidian*)

carotinemie (*engl. carotenemia*) • Nivelul carotenului în sânge (normal: 70-140 μg/100 ml). Este crescut în hiperlipidemii și mixedem și scade în malabsorbția grăsimilor la nivelul intestinului subțire (maladia celiacă).

carp (*fr. carpe, engl. carpus*) • Ansamblul constituit din opt oase scurte, dispuse în două rânduri, care formează scheletul pumnului. Rândul proximal, care se articulează cu radiusul și cubitusul, conține, din afară înăuntru: scafoidul, semilunarul, piramidul și pisiformul. Rândul distal, care se articulează cu metacarpul, este format din: trapez, trapezoid, osul mare și osul uncinat. Sin. *masiv carpian*. (adj. *carpian*)

carpian (*engl. carpal*) • Care se referă la carp.

carpocarpian (*engl. carpocarpal*) • Care se referă la două elemente distincte ale carpului.

carpocifoza (*engl. Madelung's deformity*) • Deformație în buionetă a pumnului, de origine congenitală, printr-o anomalie de dezvoltare a extremității inferioare a radiusului, a cărei porțiune posterioară crește mai rapid, făcând să

devieze mâna spre partea radială (mână radială). Sin. *maladia sau deformitatea Madelung*.

Carrión (maladia sau anemie) • Sin. *bartoneloza*.

cartilaj (*fr., engl. cartilage*) • Varietate de țesut conjunctiv caracterizat printr-o substanță fundamentală compactă, transparentă, elastică și rezistentă. În mod normal, cartilajul nu conține nici vase, nici nervi. Există mai multe varietăți, după natura fibrelor conținute în substanța fundamentală (cartilaj hialin, elastic, fibros). V. *chondr.* (adj. *cartilajinos* sau *condral*).

cartilaj aritenoid (*engl. arytenoid cartilage*) • Fiecare din cele două cartilaje, drept și stâng, care se articulează în partea lor inferioară cu cartilajul cricoid și sunt locul de inserție al corzilor vocale inferioare.

cartilaj articular (*engl. articular cartilage*) • Strat de cartilaj foarte neted, care acoperă suprafețele articulare, a căror linie o urmează întocmai. Are un dublu rol: suprafață de frecare și organ elastic de transmitere a presiunilor. Sin. *cartilaj de înveliș, cartilaj de acoperire*.

cartilaj auricular • Fibrocartilaj al pavilionului urechii.

cartilaj corniculat (*engl. corniculate cartilage*) • Mic nodul cartilajinos al laringelui, care prelungeste în sus și înăuntru cartilajul aritenoid. Sin. *cartilajul Santorini*.

cartilaj costal • Prelungire cartilajinoasă anterioară a fiecărei coaste.

cartilaj cricoid (*engl. cricoid cartilage*) • Unul din cele trei cartilaje impare, în formă de inel, ale laringelui, situat la partea sa inferioară. (adj. *cricoidian*)

cartilaj de acoperire • Sin. *cartilaj articular*.

cartilaj de conjugare (sau conjugal) (*engl. epiphyseal cartilage*) • Bandă transversală de țesut cartilajinos reunind diafiza cu epifizele oaselor lungi și la nivelul căreia se efectuează creșterea în lungime a osului. Sin. *cartilaj diafizopifizar*.

cartilaj de înveliș • Sin. *cartilaj articular*.

cartilaj diafizopifizar • Sin. *cartilaj de conjugare*.

cartilaj epiglote (*engl. epiglottic cartilage*) • Unul din cele trei cartilaje impare ale laringelui, situat în partea sa anterosuperioară, posterior față de cartilajul tiroidian.

cartilaj fibros • Sin. *fibrocartilaj*.

cartilaj hialin (*engl. hyaline cartilage*) • Tip de țesut cartilajinos, a cărei substanță fundamentală, aparent amorfă, este foarte rezistentă și elastică. Cartilajul hialin este cel mai răspândit din tipurile de țesut cartilajinos. Constituie inelele traheei și bronhiilor; porțiunile cartilajinoase ale nasului, ale coastelor; acoperă suprafețele osoase la nivelul articulațiilor (genunchi, cot, pumn etc.).

cartilaj mixt (*fr. cartilage mixte, engl. mixed cartilage*) • Țesut cartilajinos a cărui substanță fundamentală este traversată de fascicule conjunctive și de fibre elastice.

cartilaj tiroidian (*engl. thyroid cartilage*) • Cartilaj impar și median, situat în partea anterosuperioară a laringelui, deasupra cartilajului cricoid și dedesubtul osului hioid. Este format din două lame laterale, de formă pătrată, unite prin marginea lor anterioară și care formează spre înainte o carenă, ca un scut. Această formație este mai dezvoltată la bărbat decât la femeie și se numește "mărul lui Adam".

cartilajele laringelui (*engl. laryngeal cartilages*) • Ansamblul al celor 11 piese cartilajinoase care constituie scheletul laringelui, și anume: cele impare - cartilajele *cricoid, tiroidian și epiglotic*, iar cele cu soț - cartilajele *aritenoid, corniculate, cuniforme și sesamoide anterioare*. Se adaugă uneori două cartilaje *sesamoide posterioare* și un cartilaj *interaritenoidian*.

cartilajele traheei (*engl. tracheal cartilages*) • Inele cartilajinoase incomplete, conținute în grosimea tunicii extene a traheei, pe care o menține astfel deschisă circulației libere a aerului. Sunt în număr de 16-20. Primul este cel mai dezvoltat, iar ultimul contribuie la formarea pintenului traheal, la nivelul unghiului de bifurcare a bronhiilor.

cartilajul lateral al nasului • Fiecare din cele două lamele cartilaginoase triunghiulare, situate de o parte și de alta a liniei mediane, pe fețele laterale ale nasului, în partea inferioară a oaselor nazale și deasupra aripilor nasului.

caruncula lacrimală (engl. *lacrimal caruncle*) • Cută a conjunctivei, în formă de mic con, ușor roșcat, de înălțime redusă, destul de vascularizat, situat la unghiul intern al ochiului.

carunculă (fr. *caroncule*, engl. *caruncle*) • În anatomie, mică excrescență sau papilă cărnoasă. (adj. **caruncular**)

caruncule duodenale (engl. *duodenal papillae*) • *Caruncula marea*: excrescență conică situată pe fața internă a celei de a doua porțiuni a duodenului, datorată ampulei lui Vater, în care se deschid coledocul și canalul Wirsung. Sin. *marea papilă duodenală*. *Caruncula mică*: mică excrescență conică situată pe fața internă a celei de a doua porțiuni a duodenului, puțin deasupra carunculei mari, în al cărei centru se deschide canalul lui Santorini. Sin. *mica papilă duodenală*.

caruncule mirtiforme (engl. *hymenal caruncles*) • Mici excrescențe cărnoase situate împrejurul vulvei; reprezintă resturile himenului după prima naștere.

carus • V. *coma carus*.

casă (cutia) timpanului (fr. *caisse du tympan*, engl. *tympanum*) • Cavitate din urechea medie, situată între conductul auditiv extern - în afară -, de care este separat prin membrana timpanului și - în spre înăuntru - urechea internă. Conține aer și comunică spre rinofaringe prin trompa Eustache; înapoi se continuă cu cavitățile mastoideene. Este împărțită în două etaje: etajul superior (*aticul* sau *loja oscioarelor*), etajul inferior (*casa propriu-zisă*). Sin. *cavitatea timpanului*.

Castleman (limfom, maladie sau tumoră) (engl. *angiofollicular hyperplasia*) • Tumoră limfoidă benignă, cel mai adesea unică, localizată în special în mediastin. Tumori limfoide multiple pot complica infecțiile cu virus HIV. Sin. *hiperplazia angiofolliculară*.

castrare (fr., engl. *castration*) • Suprimarea sau scoaterea din funcție a glandelor genitale (testicule sau ovare). Poate fi realizată pe cale chirurgicală (*castrare anatomică*) sau prin expunerea la raze X sau a unei alte radiații ionizante (*castrare radiologică*).

castrat (engl. *castrate*, fr. *castrat*) • Mascul care a fost castrat. V. *eunuc*.

cașectic (fr. *cachectique*, engl. *cachectic*) • 1) adj. Care se referă la cașexie; 2) adj. și s. Individ care prezintă cașexie.

cașet (fr., engl. *cachet*) • Formă de ambalare a unui medicament care urmează să fie administrat "per os", în modelul unei mici cutii circulare, compusă din două capace îmbucate, de natură papiracee și conținând substanță activă în pulbere, care va fi pusă în libertate în conținutul stomacal. V. *capsulă medicamentoasă, gelulă*.

cașexie (fr., engl. *cachexia*) • Stare patologică ce se prezintă printr-o slăbire extremă și o gravă atingere a stării generale. Poate fi rezultatul unei îmbolnăviri sau al unei subalimentări. V. *atrepsie*. (adj. **cașectic**)

cașexie hipofizară • Sin. *boba Simmonds*. V. *Simmonds*.

CAT • Abr. de la *Computerized Axial Tomography* (tomografie axială computerizată), frecvent folosită în limbajul tomodensitometric. V. *tomodensitometru*.

cata- • Prefix de origine greacă cu sensul de *în jos* și exprimând ideea de degradare, de recul.

catabolism (fr. *catabolisme*, engl. *catabolism*) • Ansamblul reacțiilor de degradare a compușilor organici, care au loc în organismele vii, în cursul metabolismului, având ca efect eliberarea de energie sub formă de căldură sau legături chimice, care servesc la diverse activități fiziologice, cu eliminarea deșeurilor inutile. Ant. *anabolism*. (adj. **catabolic**)

catabolit (fr., engl. *catabolite*) • 1) Substanță produsă în cursul catabolismului; 2) Produs final rezultat dintr-un proces catabolic.

catacrotism (engl. *catacrotism*) • Neregularitate a pulsului, caracterizată prin ușoare expansiuni arteriale surve-

nind după șocul principal. Se exprimă ca ușoare croșete în partea descendentă a curbei sfigmografice (croșet catacrotic). V. *dicrotism*.

catalepsie (engl. *catalepsy*) • Conservare pentru un timp indefinit a unor atitudini impuse pasiv bolnavului, prin pierderea pe moment a capacității de contracție voluntară a musculaturii. Se observă în stările hipnotice, în schizofrenie și unele afecțiuni ale sistemului nervos central. Sin. *perseverarea altitudinilor*. (adj. **cataleptic**)

catalitic (engl. *catalytic*) • Care se referă la cataliză sau care o provoacă. Ex. reacție catalitică.

cataliză (engl. *catalysis*) • Accelerarea unei reacții chimice, datorită prezenței în cantitate redusă a unei substanțe (numită *catalizor*) care se regăsește neschimbată la sfârșitul reacției. Proceșele de cataliză din organism sunt produse de enzime.

catamenial (fr., engl. *catamenial*) • Care se referă la ciclul menstrual. Ex. herpes catamenial (care apare în momentul menstruelor).

catamneză (engl. *catamnesis*) • Informații obținute după încheierea tratamentului și care permit urmărirea evoluției unei maladii și stabilirea unui prognostic. V. de asemenea *anamneză*. (adj. **catamnestic**)

cataplasmă (engl. *cataplasma*) • Substanță medicamentoasă, de consistență păstoasă (conține făină de in, de muștar etc.), destinată a fi aplicată pe piele, la cald sau la rece, ca un decongestiv local, ca revulsiv.

cataplexie (engl. *cataplexy*) • Pierdere bruscă a tonusului muscular, mai mult sau mai puțin completă, urmată de o cădere la pământ, dar fără pierderea cunoștinței, putând fi provocată de o emoție vie. V. *narcolepsie*. (adj. **cataplectic**)

catar (cu fremisment) (fr. *cataire*, engl. *purring thrill*) • Senzație tactilă înregistrată la palparea cordului, în cazuri de stenoză mitrală, asemănător celui înregistrat de mâna care percepe torsul unei pisici.

catar (engl. *catarrh*) • Termen învechit care desemna orice inflamație acută

sau cronică a mucoaselor; în prezent este folosit doar pentru inflamațiile căilor respiratorii, însoțite de secreții abundente.

cataractă (engl. *cataract*) • Opacifiere a cristalinului, exprimată printr-o pierdere a acuității vizuale. Se remediază prin extragerea cristalinului.

cataral (engl. *catarrhal*) • Care se însoțește de secreții abundente, sero-mucoase. Ex. inflamație catarală, icter cataral.

catarctic (engl. *cathartic*) • Care exercită o acțiune purgativă.

catarsis (engl. *catharsis*) • Metodă psihologică prin care se obține trecerea în conștient a o serie de amintiri neplăcute, refulate în subconștient și care se află la originea unui traumatism psihic.

catatonic (fr. *catatonique*, engl. *catatonic*) • 1) adj. Care se referă la catatonie; 2) adj. și s. Care se găsește într-o stare catatonică.

catatonie (engl. *catatonia*) • Ansamblul tulburărilor psihomotorii caracterizate prin totală lipsă de reacție față de stimulenții exteriori, o imobilitate absolută, refuzul de a vorbi sau de a se alimenta. În principal este o manifestare de schizofrenie.

catecolamină (engl. *catecholamine*) • Nume dat unui ansamblu de substanțe înrudite, cu acțiune simpaticomimetică, cum sunt: adrenalina, precum și precursorii, derivații și metaboliții săi.

catenar (engl. *catenary*) • 1) Care se referă la lanțul ganglionilor limfatici; ex. resecție catenară; 2) Se folosește de asemenea când este vorba despre reacții în serie.

catepsină (engl. *cathepsin*) • Enzimă intracelulară care descompune proteinele, activă în general după distrugerea celulei. Se descriu mai multe tipuri (I, II, III, IV).

cateter (engl. *catheter*) • Tijă plină sau tubulară, de obicei metalică, care este folosită pentru a dilata sau a explora un orificiu sau un canal natural.

cateterism (engl. *catheterization*) • Introducerea unui cateter într-un canal sau conduct natural al organismului (uretră, esofag, trompa lui

Eustache, vas sanguin etc.), în scop diagnostic sau terapeutic. Cateterismul cardiac este o tehnică exploratorie adesea folosită. V. *coronarografie*.

catgut (fr., engl. *catgut*) • Fir resorbibil, pentru ligaturi și suturi chirurgicale, preparat din structuri colagenice ale mamiferelor, în special din stratul submucos al intestinului subțire al ovinelor. Acesta se taie în fire subțiri care, după o serie de prelucrări, sunt asamblate, răsucite, uscate, netezite, tăiate la lungimea dorită, calibrate și sterilizate, apoi așezate în ambalaje speciale, rulate pe bobine sau sub formă de fire întinse.

catgut argintat (engl. *silverized catgut*) • Catgut impregnat cu argint pentru a i se conferi o soliditate suplimentară.

catgut cromat (engl. *chromic catgut*) • Catgut impregnat cu trioxid de crom pentru a i se întârzia resorbția.

cation (fr., engl. *cation*) • Atom sau grup de atomi încăreți pozitiv (ion pozitiv). V. *anion*.

cationic • Care se referă la cationi, care îi conține.

catod (engl. *cathode*) • 1) Electrode prin care curentul iese dintr-un mediu și legat de polul negativ al curentului; Sin. *electrod negativ*. V. *anod*. 2) Într-un tub de raze X, elementul care emite electroni.

catodic (engl. *cathodal, catodic*) • Care se referă la, sau este produs la catod sau care provine de la catod. Ex. reacție catodică, tub de raze catodice.

caudal • Care se referă la coadă sau la partea terminală a unui organ cu formă alungită.

caudat (engl. *caudate*) • Care posedă o coadă.

caustic (engl. *caustic*) • Se spune despre o substanță care are o acțiune corozivă asupra țesuturilor, provocându-le necroza.

causticitate (engl. *causticity*) • Caracterul specific al unei substanțe caustice.

cauter (engl. *cautery*) • Tijă metalică montată pe un mâner și a cărei extremitate distală, de formă variabilă, este încinsă la roșu pentru distrugerea prin ardere a suprafeței pielii sau a unor

țesuturi. În prezent, acest instrument este înlocuit printr-un *galvanocauter* sau *termocauter*.

cauterizare (engl. *cauterization*) • Distrugerea țesuturilor cu ajutorul unui cauter sau unor substanțe caustice.

cauzalgie (engl. *causalgia*) • Senzație de arsură vie, continuă, într-o regiune a pielii, exacerbată chiar și printr-o atingere ușoară, uneori însoțită de tulburări trofice (piele netedă și subțiată). Este în legătură cu o leziune a nervului periferic al teritoriului cutanat afectat. Sin. *durere lancinantă*.

CAV • Abr. pentru *canal atrioventricular comun*.

cavă (fr. *cave*, engl. *cava*) • Vena cavă (inferioară sau superioară).

cavernă (fr. *caverne*, engl. *cavern*) • Excavație formată în grosimea unui parenchim, în special al pulmonilor, după evacuarea țesutului necrozat. Cel mai adesea este de origine tuberculoasă.

cavernos (fr. *caverneux*, engl. *cavernous*) • 1) Care prezintă caverne de origine patologică sau care se referă la acestea; ex. ral cavernos, plămân cavernos; 2) A cărui structură (normală sau patologică) este caracterizată prin prezența unor lacune comunicante; ex. angiom cavernos. V. *corpi cavernoși*.

cavernulă (engl. *cavernula*) • Excavație mică, ulceroasă, ce se află într-un organ. (adj. *cavernulos*)

cavitar (fr. *cavitaire*, engl. *cavitary*) • Care se referă la o cavitate sau care se caracterizează prin prezența unor cavități, în general de origine patologică.

cavitate (fr. *cavité*, engl. *cavity*) • 1) Spațiu concav, închis parțial sau în totalitate, delimitat printr-o structură anatomică sau printr-un ansamblu de structuri. Poate fi golit de substanță sau, cel mai adesea, ocupat de alte structuri sau organe; 2) Excavație într-un organ, datorată unui proces patologic.

cavitate abdominală • V. *abdomen, celi-, laparo-*.

cavitate amniotică (engl. *amniotic cavity*) • Cavitate delimitată de *amnios*.

cavitate bucală • V. *gură*.

cavitate cotiloidă (engl. *cotyloid cavity*) • Cavitate a osului iliac, în care se articulează capul femural. Sin. *acetabulum, cotil*.

cavitate glenoidă • Sin. *glenă*.

cavitate medulară • Sin. *canal medular*.

cavitate (excavație) pelvină (engl. *pelvic cavity*) • Cavitate circumscrisă de micul bazin și părțile sale moi.

cavitate pericardică (engl. *pericardial cavity*) • Spațiu virtual cuprins între cele două foițe pericardice.

cavitate peritoneală (engl. *peritoneal cavity*) • Spațiu virtual cuprins între cele două foi, peritoneală și viscerală, ale peritoneului și care poate deveni real în cazul existenței unui lichid la acest nivel. V. *ascită*.

cavitate pleurală (engl. *pleural cavity*) • Spațiu virtual cuprins între cele două foi pleurale și care poate deveni real în cazul existenței unui lichid. V. *pleurezie*.

cavitate timpanică • Sin. *casa timpanului*.

cavitate toracică (engl. *thoracic cavity*) • Spațiu cuprins în interiorul toraceului, limitat în partea inferioară de diafragm.

cavitate vestibulară • Sin. *vestibulul bucal*.

cavografie (engl. *cavography*) • Radiografia unei vene cave care devine vizibilă prin injectarea unui lichid opac la razele X. Sin. *flebotomografie*.

cavum • 1) În anatomie, numele dat unor cavități; 2) Sin. *rinofaringe*.

cazeină (engl. *casein*) • Proteină complexă în lapte, obținută prin precipitare; este principalul constituent al brânzeturilor.

cazeos (engl. *casseus*) • 1) De natura sau consistența brânzeturilor; 2) Format din cazeum. Ex. tuberculoză cazeoasă.

cazeum (engl. *caseum*) • Substanță păstoasă, albicioasă sau de culoare galbenă, rezultată din necroza masivă a țesuturilor, în special în urma unei leziuni tuberculoase. În cazeumul format recent sau în cazeumul lichefiat se găsesc numeroși bacili tuberculoși.

cazuistică (engl. *casuistics*) • Ansamblu de fișe (dosare) medicale care pre-

zintă în comun anumite trăsături și fac obiectul unei cercetări științifice particulare.

căi biliare (fr. *voies biliaires*, engl. *biliary ducts*) • Ansamblul canalelor prin care trece bila în interiorul ficatului (*căi biliare intrahepatice*) și în afara ficatului (*căi biliare extrahepatice*). *Căile biliare intrahepatice* sunt formate din canalicule ce transportă bila secretată de celulele hepatice; se reunesc în canale mai mari care ajung în hilul hepatic, formând *canalul hepatic drept* și cel *stâng* care drenează fiecare un lob al ficatului și se unesc formând *canalul hepatic comun*. *Căile hepatice extrahepatice* cuprind: o *cale biliară principală* formată din canalul hepatic comun, care unindu-se cu canalul cistic constituie *canalul coledoc*; o *cale biliară accesorie* reprezentată de *vezicula biliară* (rezervor de bilă în intervalul dintre digestii) și *canalul cistic* care varsă bila în coledoc.

căi urinare (fr. *voies urinaires*, engl. *urinary tract*) • Ansamblul anatomo-fiziologie ce cuprinde calicele, bazinele, ureterele, vezica și uretra.

cărbune (fr. *charbon*, engl. *anthrax*) • Maladie infecto-contagioasă, comună omului și vitelor, datorată bacteriei cărbunoase (*Bacillus anthracis*), ai cărei spori, foarte rezistenți, contaminează solul și diverse produse de origine animală. Se descrie o formă externă prin pătrunderea bacililor la nivelul unei leziuni (*pustulă malignă*) și o formă internă (*cărbune gastro-intestinal* sau *cărbune pulmonar*). Cărbunile a devenit boală rară datorită măsurilor sanitare care protejează persoanele expuse infecției precum și vaccinării vitelor. Tratamentul cu antibiotice, asociat câteodată cu seroterapia, a redus considerabil mortalitatea. (adj. *cărbunos*)

cărnos (fr. *charnu*, engl. *fleshy*) • Care este format din carne.

câmp (fr. *champ*, engl. *field*) • 1) Spațiu, suprafață sau regiune delimitată; 2) În anatomie, sin. *arie*.

câmp al conștiinței (fr. *champ de conscience*, engl. *field of consciousness*) • În psihologie, spațiul sau inter-

valul de timp perceput de un individ "aici și acum".

câmp operator (*engl. operation sight*)

• 1) Partea corpului care rămâne expusă așa încât operatorul să poată ajunge la organul vizat; 2) Șervete sterile de pânză, care servesc la delimitarea, izolarea și protecția regiunii unde va fi practicată operația.

câmp vizual (*engl. visual field*) • Întinderea de spațiu pe care o cuprinde privirea, ochiul rămânând imobil. Abr. C.V.

cc • Simbol pentru *centimetru cub*.

CCMH • Abr. pentru *concentrație corpusculară medie în hemoglobină*. V. *hemoglobină*.

Cd • Simbol chimic pentru *cadmiu*.

cd • Simbol pentru *candelă*.

ceacă (*fr. vairons*) • Se spune despre ochii care au irisul de culoare diferită la cei doi ochi.

ceafă (*fr. nuque, engl. nape of neck*)

• Partea posterioară a gâtului, cuprinzând toate părțile moi situate în afara coloanei cervicale.

cec (*fr., engl. cecum*) • Prima porțiune a intestinului gros, care se află în fosa iliacă dreaptă. Are 6 cm înălțime și 6-8 cm diametru, în forma unui sac deschis în sus, a cărei limită superioară corespunde locului de pătrundere a ileonului în colonul ascendent. Pe fața sa internă se deschide *apendicele vermicular*. V. *tiflo-*. (adj. *cecal*)

cecal (*fr. caecal, engl. cecal*) • Care se referă la cec. Ex. mucoasa cecală.

cecitate (*engl. blindness*) • Starea unei persoane lipsită de simțul văzului.

cecitate verbală • Sin. *afazie*.

ceco- • Prefix de origine latină, care indică o legătură cu cecum. V. *tiflo-*.

cecofixare (sau **cecopexie**) (*fr. caecofixation, engl. cecopexy*) • Fixarea chirurgicală a cecului la peretele fosei iliace drepte. Sin. *tiflopexie*.

cecoplicatură (*engl. cecoplication*) • Operație care constă în efectuarea unei cuto longitudinale pe peretele cecului (cel mai adesea prin invaginare), pentru reducerea unui calibru excesiv al acestui organ.

cecostomie (*engl. cecostomy*) • Deschiderea cecului la peretele abdominal.

cefal-, cefalo- (*fr. céphal-, céphalo-*)

• Prefixe de origine greacă indicând o relație cu capul.

cefalee (sau **cefalgie**) (*engl. cephalgia*) • Durere de cap difuză sau localizată, care se poate exacerba în urma unor factori externi (ex. lumină, zgomot, zguduitură) sau unor cauze interne (emoții, activități intelectuale). V. *migrenă*. (adj. *cefalgic*)

cefalhematom • La noul născut, revărsare sanguină între oasele craniene și periost.

cefalic (*fr. cephalique, engl. cephalic*)

• Care se referă la cap sau la extremitatea unui os. Ex. versiunea cefalică (a fătului), proteză cefalică a femurului.

cefalină (*engl. cephalin*) • Substanță organică de constituție complexă (glucid fosfatat), care se găsește în cantități mari în creier sau ficat.

cefalorahidian • Care se referă la cap (în special la encefal) și la coloana vertebrală. V. *lichidul cefalorahidian*.

cefalotomie • V. *craniotomie*.

-cel (*fr. -cèle*) • Sufix de origine greacă cu sensul de: 1) dilatație locală, datorită adesea unei acumulări de lichid; ex. epiplocel, hidrocel, mucocel etc. 2) prolaps sau hernie; ex. colpocel, rectocel.

celi-, celio- • Prefixe de origine greacă, indicând o relație cu cavitatea abdominală. V. *laparo-*.

celiac (*fr., engl. coeliaque*) • Care se referă la cavitatea abdominală. Ex. ganglion celiac, regiune celiacă.

celiachie (*fr. coeliakie*) • Sin. *maladie celiacă*.

celialgie (*fr. coelialgie, engl. celialgia*) • Durere abdominală de tip nevralgic, situată la nivelul plexului solar, de obicei în regiunea dintre extremitatea inferioară a sternului și ombilic, puțin la dreapta de linia mediană. Se poate datora unor cauze foarte diverse: afecțiune digestivă funcțională sau organică, aortită abdominală, pancreatită hemoragică, rinichi mobil, tulburări nevropatice etc. Sin. *celiodinie*.

celiodinie (*fr. coeliodynie*) • Sin. *celialgie*.

celioscopie (*engl. celioscopy*) • Examen vizual al cavității abdominale

(destinsă în prealabil prin injectarea de aer sau gaz steril), cu ajutorul unui endoscop (*celioscop*), introdus prin peretele abdominal (celioscopie *transparietală*) sau pe cale vaginală, prin fundul de sac Douglas (celioscopie *transvaginală* sau *culdoscopie*). Sin. *laparoscopie, peritoneoscopie*.

celiotomie • Sin. *laparotomie*.

Celsius (*grade*) (*engl. Celsius degree*)

• În sistemul internațional (SI) unitate de măsură a temperaturii. Reprezintă a suta parte din diferența dintre temperatura gheții care se topește (ceea ce corespunde punctului 0) și cea a apei care fierbe la presiunea atmosferică normală (ceea ce corespunde gradului 100). Simbol C°. Sin. *grad centigrad*. Lingv. decizia Conferinței generale de măsură și greutate din 1948, termenul "grad Celsius" înlocuiește termenul "grad centigrad". (Celsius Anders, astronom suedez din Uppsala, 1701-1744)

celular (*engl. cellular*) • Care se referă la celulă, care îi aparține (ex. membrană celulară); care este constituit din celule (ex. nevus celular).

celulă (*fr. cellule, engl. cell*) • Unitate morfologică și fiziologică a țesuturilor vii. Constituie cea mai mică porțiune individualizată de materie în care se pot manifesta fenomenele vitale. Orice celulă provine dintr-o celulă preexistentă și cuprinde unul sau mai mulți nuclei înconjurați de o citoplasmă, limitată de o membrană. O ființă vie poate fi constituită chiar și de o singură celulă (*unicelulară*) sau de un număr considerabil de celule (*pluricelulară*). V. *cit-, -cit*.

celulă A • Celulă alfa. V. *Langerhans* (insulele lui).

celulă APUD (*engl. APUD cell*) • Celulă endocrină originară din creasta neurală, situată în tractul gastro-intestinal, pancreas sau glanda tiroidă, capabilă de a capta una sau mai multe amine sau precursorii lor, de a-i decarboxila și a elabora hormoni polipeptidici. Lingv. APUD de la *Amine Precursor Uptake and Decarboxylation*.

celulă B • Celulă beta. V. *Langerhans* (insulele lui).

celulă hepatică • Sin. *hepatocit*.

celulă LE (*engl. LE cell*) • Formă particulară a unui leucocit sau monocit, care conține o incluzie mare, de culoare bazofilă pală, precum și un nucleu periferic alterat, identificată de Hargraves în sângele periferic sau frotiurile de măduvă osoasă provenind de la bolnavii suferind de lupus eritematos acut diseminat. Formarea celulelor LE se datorește prezenței în sângele bolnavilor a unor anticorpi care alterează nucleii celulari. V. *Haserick (testul)*. Sin. *Celula Hargraves*.

celulă nervoasă • V. *neuron*.

celulă reticulară • V. *reticulară* (rețeaua).

celulă sexuală • Sin. *gamet*.

celulă țintă (*fr. cellule-cible, engl. target cell*) • Hematie aplatizată caracterizată printr-o dispoziție în cocardă a hemoglobinei care îi dă un aspect de țintă. Celulele țintă sunt frecvente în talasemie; se găsesc și în anemiile hipocrome.

celule mastoidiene • V. *mastoidă*.

celulită (*engl. cellulitis*) • Inflamație a țesutului celular, în special a țesutului celuloadipos subcutanat. Se manifestă printr-o infiltrație de tip edematos dur, uneori dureroasă, care afectează, mai ales la femei, regiunea fesieră și coapsele.

celuloadipos (*engl. celluloadipic*) • Care se referă la țesutul conjunctiv lax și la paniculul adipos care se găsește sub piele.

celulos (*engl. celled*) • Care conține cavități sub formă de alveole. Ex. spațiu celulos.

celuloză • Constituent foarte răspândit în regnul vegetal (90% în medie, în lemn, scoarță de copac, bumbac). Este insolubil în apă și solvenți organici. La om și la majoritatea mamiferelor, celuloza alimentară are un rol foarte important în asigurarea tranzitului intestinal. V. *fibre alimentare*.

cement • Țesut mineralizat care constituie învelișul extern al rădăcinii dinților.

cementoame familiale multiple • Sin. *cementom gigant*.

cementoblastom benign (*engl. cementoblastoma*) • Neoformație odonto-

genă benignă, caracterizată prin depunerea unui strat de pseudocement, localizat aproape totdeauna în jurul rădăcinii premolarilor sau unor molari (în general pe mandibulă).

cementom (engl. *cementoma*) • Tumoră benignă dezvoltată plecând de la cementul dentar și având aspectul unei mase dure.

cementom gigant (engl. *giant cementoma*) • Masă lobulată de cement dens, foarte calcificat, opacă la razele X, care apare în mai multe puncte ale maxilarelor. Aceste mase sunt repartizate uneori mai mult sau mai puțin simetric, ceea ce sugerează posibilitatea unei displazii. Cementul gigant poate provoca o hipertrofie a maxilarului. Sin. *cementome familiale multiple*.

cenestezie (engl. *cenesthesia*) • Stare generală "neplăcută" sau de "bine", care rezultă dintr-un ansamblu de senzații interne. (adj. *cenestezic*)

centesimal • Care se referă la o diviziune într-o sută de părți.

-centeză • Sufix de origine greacă însemnând *puncție, înțepătură*.

centi- • Prefix care servește la formarea numărului de unități egale cu o sutime din unitatea de bază. Simbol: c.

centigrad (engl. *centigrade*) • Divizat în o sută de grade; a suta parte dintr-un grad. Simbol: cgr.

centigram (fr. *centigramme*, engl. *centigram*) • Unitate de masă egală cu o sutime de gram. Simbol: cg.

centilitru (fr. *centilitre*) • Unitate de capacitate egală cu a suta parte dintr-un litru. Simbol: cl.

centimetru (engl. *centimeter*) • A suta parte dintr-un metru (cm); centimetru pătrat (cm²); centimetru cub (cm³ sau cc). V. *mililitru*.

centimolar (fr. *centimolaire*) • Se spune despre o soluție a cărei concentrație este egală cu a suta parte dintr-o soluție molară. Abr. 0,01 M sau M/100.

centimorgan • Unitate, în mod curent folosită în genetică, pentru a măsura distanțele. Corespunde unui interval în care numărul mediu de încrucișări per cromatidă, produse în timpul meiozei, este de 0,01.

centinormal • Se spune despre o soluție a cărei concentrație este egală cu a suta parte dintr-o soluție normală. Abr. 0,01 N sau N/100.

centrifug (fr. *centrifuge*, engl. *centrifugal*) • adj. 1) Care ține să se îndepărteze sau să îndepărteze de centrul mișcării. Ex. forță centrifugă, eritem centrifug; 2) Se spune despre un flux motor transmis dintr-un centru nervos spre un organ periferic. V. *eferent*. Ant. *centripet*.

centrifugare (fr., engl. *centrifugation*) • Separarea cu ajutorul forței centrifuge produse printr-o rotație rapidă a unor elemente de densități diferite (de ex. două lichide sau un solid și un lichid).

centrifugă (engl. *centrifuge*, fr. *centrifugeuse*) • Aparat care permite dezvoltarea, cu ajutorul unei mișcări rotative extrem de rapide, a unei forțe centrifuge suficient de active pentru a separa două produse cu densități inegale. Rotația poate fi produsă, fie manual, sau printr-un curent de apă, curent electric sau printr-o turbină cu aer. Dispozitivul care asigură rotația se numește - în franceză - *centrifugeur*.

centripet (fr. *centripète*, engl. *centripetal*) • 1) Care tinde să apropie sau să se apropie de centrul mișcării. Ex. forță centripetă; 2) Se spune despre influxul nervos senzitiv transmis de la periferie către un centru nervos. V. *aferent*. Ant. *centrifug*.

centromer • Porțiune mai mult sau mai puțin centrală a cromozomului, prin care acesta se fizează la fusul acromatic în timpul diviziunii celulare, mitoză sau meioză. Poziția și numărul centromerelor permit diferențierea diverselor tipuri de cromozomi.

centrozom (fr., engl. *centrosome*) • Mic corpuscul citoplasmic situat în apropierea nucleului celular, ce joacă un rol foarte important în cursul diviziunii.

centru (fr., engl. *centre*, amer. *center*) • 1) Punct median al unei linii sau unui spațiu oarecare; 2) Regiune din sistemul nervos central căreia îi revine o funcție oarecare; 3) Regiune din organism de unde pornește un anumit proces. Ex. centru de osificare. V. *periferic*. (adj. *central*)

centru clinic universitar (fr. *centre hospitalier universitaire*, Abr. CHU; engl. *university hospital*) • Ansamblu administrativ constituit pe de o parte dintr-un centru spitalicesc regional precum și din una sau mai multe unități medicale de învățământ. Activitatea sa didactică se sprijină pe diverse convenții definind condițiile în care sunt îndeplinite împreună sarcinile de formare universitară și de perfecționare a diferitelor specialități medicale.

centură pelvină (engl. *pelvic girdle*) • Ansamblu osos format din cele două oase iliace, care leagă membrele inferioare de trunchi, cu ajutorul sacrelui.

cercetarea filiației (fr. *recherche de filiation*, engl. *filiation investigation*) • În serologie, tentativa de a exclude o paternitate sau o maternitate prezumate prin examenul diferitelor grupe și tipuri sanguine, la copil și la părinți. Pentru aceasta este important ca grupele și tipurile sanguine studiate să aibă un mod de transmitere ereditară cunoscut cu certitudine și să fi fost verificat pe un mare număr de familii. Nu se poate dovedi că un bărbat este tatăl unui copil; se poate doar proba că nu este tatăl copilului respectiv.

cerclaj (fr., engl. *cerclage*) • 1) Procedu de consolidare a unei fracturi prin unirea fragmentelor fracturate cu ajutorul unor fire sau lame metalice; 2) Procedu terapeutic a prolapsului anorectal și redresarea lui prin aplicarea unor puncte de sutură de jur împrejurul mucoasei.

cerebel (fr. *cervelet*, engl. *cerebellum*) • Parte a encefalului situată în fosa cerebrală posterioară, în spatele bulbului rahidian și a punții. Este constituit din trei porțiuni: una mediană, *vermisul*, și două laterale, *emisferole cerebeloase*. Cerebelul este conectat cu bulbul rahidian, puntea și pedunculii cerebrali prin pedunculii cerebeloși. Controlează echilibrul, tonusul postural și ansamblul mișcărilor automate. (adj. *cerebelos*)

cerebelită (engl. *cerebellitis*) • Inflamația cerebelului, de origine infecțioasă

sau de cauze neidentificate, care se manifestă printr-un sindrom cerebelos.

cerebelorubric (engl. *rubrocerebellar*) • Care se referă la cerebel și la nucleul roșu și în special la fasciculul nervos care leagă aceste două structuri.

cerebelos (engl. *cerebellar*, fr. *cerebelleux*) • Care se referă la cerebel. Ex. artere sau vene cerebeloase, mers cerebelos. V. *sindrom cerebelos*.

cerebral • Care se referă la creier; ex. abces cerebral, circumvoluții cerebrale. V. *encefalic*.

cerebr-, cerebro- • Prefixe de origine latină indicând o relație cu creierul.

cerebromalacie • Ramolismul substanței cerebrale.

cerebrospinal • Care se referă la creier și la măduva spinală; ex. meningită cerebrospinală. V. *axul cerebrospinal*.

certificat final (engl. *final certificate*) • Certificat eliberat (în dublu exemplar) de medicul curant, în momentul însănătoșirii sau al vindecării leziunilor produse de un accident de muncă.

certificat inițial • Certificat redactat (în dublu exemplar) de medicul curant, în cazul unui accident de muncă sau la constatarea unei maladii profesionale.

ceruloplasmină (engl. *ceruloplasmin*) • Proteină plasmatică (glicoproteină) ce conține cupru și care îi asigură transportul în organism. Concentrația sa în sânge crește în afecțiuni hepatice (ciroză, hepatită) și este scăzută în sindromul nefrotic sau în maladia Wilson.

cerumen (engl. *cerumen*, ear wax) • Materie cu aspect gras, gălbuie, secretată de glandele sebacee din conductul auditiv extern. Acumularea sa în acest loc produce zgomote accesorii și reduce acuitatea auditivă. (adj. *ceruminos*)

cervic-, cervico- • Prefixe de origine latină indicând o relație cu "gâtul" anatomic al corpului sau cu o porțiune ("col", "colet") îngustată sau terminală a unui organ sau structură.

cervical • Care se referă la gât (ex. ganglioni cervicali), la colul unui organ, în special colul uterin (ex. gleră cervicală, cavitate cervicală) sau coletul unui dinte.

cervicalgie • Durere în regiunea gâtului sau a porțiunii cervicale a coloanei vertebrale.

cervicartroză (engl. *cervical spondylosis*) • Artroză a coloanei cervicale. Leziunile sunt situate la nivelul articulațiilor intervertebrale anterioare și comportă o discartroză, asociată aproape totdeauna cu artroza articulațiilor semilunare (uncovertebrale) ale vertebrelor cervicale (*uncartroză*), cu prezența de osteofite.

cervicită (engl. *cervicitis*) • Inflamația colului uterin.

cervicoaxilar • Care se referă la gât și la axilă.

cervicobrahial • Care se referă la gât și la braț; ex. paralizie cervicobrahială.

cervicocapital • Care se referă la gâtul și capul (extremitatea) unui os. Ex. osteosinteza cervicocapitală a femurului.

cervicodiază • Care se referă la colul și diafiza unui os lung; ex. unghiul cervicodiază al femurului.

cervicodorsal • Care se referă la gât sau regiunea cervicală și cea dorsală. Ex. coloana cervicodorsală.

cervicolabial • Care se referă la fața vestibulară (labială) a coletului unui incisiv sau canin.

cervicolingual • Care se referă la fața linguală a coletului unui dinte.

cervicooccipital • Care se referă la coloana cervicală și la occipital; ex. nevralgie cervicooccipitală.

cervicopexie • Fixare chirurgicală a colului uterin. Sin. *trahelopexie*.

cervicotomie • 1) Incizie practică la nivelul gâtului; 2) Incizia colului uterin.

cervicotoracic • Care se referă la gât și la torace.

cervicovaginal • Care se referă la colul uterin și la vagin; ex. fistulă cervicovaginală.

cervicovaginită • Inflamația colului uterin și a mucoasei vaginale.

cervicovestibular • Care se referă la fața vestibulară a coletului unui molar sau premolar. V. *cervicolabial*.

Cestode (engl. *Cestoda, tape worm*) • Ordin zoologic de viermi plați, de forma unor panglici, în stadiul adult formați din segmente, lipsiți de tub

digestiv și prevăzuți cu organe de fixare: ventuze și croșete la nivelul extremității cefalice (*scolex*). În stare adultă sunt paraziți ai tubului digestiv; în stare larvară se găesc fixați în viscere. Fiecare segment sau inel este hermafrodit, prezentând organele genitale ale ambelor sexe. Inelele constituite sunt eliminate prin fecale.

cetoacidoză • Sin. *acidocetoză*.

cetogen (engl. *ketogenic*) • Orice substanță care poate produce corpi cetonici, în special la diabeticii în acidoză. Sunt cetogeni unii acizi aminați (leucina, fenilalanina, tirozina) și acizii grași.

cetogeneză (engl. *ketogenesis*) • Ansamblu de procese metabolice care duc la sinteza, în ficat, de acetonă și precursorii săi, acizii acetilacetic și betahidroxibutiric. Formarea corpilor cetonici este urmată de trecerea lor în sânge și utilizarea lor la periferie. Producerea lor în exces, care se observă în cursul postului glucidic și al diabetului, duce la creșterea nivelului lor sanguin (V. *cetonemie*) și eliminarea lor prin urină (V. *cetonurie*).

cetolitic (engl. *ketolytic*) • 1) Care distruge corpii cetonici; 2) Care se referă la cetoliză.

cetoliză (engl. *ketolysis*) • Distrugerea corpilor cetonici în țesuturi.

cetonă (engl. *ketone*) • Orice derivat organic cu formula generală R-CO-R' (R și R' fiind doi radicali organici oarecare). Cea mai simplă cetonă este *acetona*.

cetonemic (engl. *ketonemia*) • Nivelul corpilor cetonici în sânge (acid acetic, acid betahidroxibutiric și acetonă). Normal este 15-20 mg/l, mai ridicat în timpul postului și este crescut în toate cazurile în care combustia lipidelor crește ca urmare a unei utilizări insuficiente a glucidelor (diabet, post, eliminarea din alimentație a glucidelor) (*hipercetonemie*). Se constată o ușoară creștere a cetonemiei în timpul sarcinii, în afecțiunile hepatice, hipertiroidism, sejur la altitudini înalte. Este mai accentuată în eclampsie și vărsăturile incoercibile ale sarcinii, putând ajunge la mai multe grame la litru în diabetul grav. Bolnavii cetonemici au o

halenă caracteristică. Sin. *acetonemie* (în limbaj clinic curent). (adj. **cetonemic**)

cetonic (engl. *ketonic*) • Care se referă la funcția cetonă, care conține o cetonă sau posedă proprietățile ei. Sin. *acetonic*. V. *corpi cetonici*.

cetonurie (engl. *ketonuria*) • Eliminarea corpilor cetonici prin urină, care nu depășește în mod normal 1 mg/24 ore; crește când nivelul cetonemiei este în urcare (în special în diabet). Sin. *acetonurie*. (adj. **cetonuric**)

cetosteroid (engl. *ketosteroid*) • Orice steroid care posedă o funcție cetonică (de ex. în poziția 17 sau în poziția 20).

17-cetosteroid • Fiecare din steroizii care posedă o funcție cetonică în poziția 17. Acestui grup aparțin androgenii suprarenalei, androgenii testiculari și metaboliții acestor hormoni. Acești diferiți steroizi se caracterizează prin reacția Zimmermann (colorație purpurie în prezența metadinitrobenzenului) și pot fi dozați în sânge și urină, împreună sau prin separație cromatografică. Această metodă are avantajul de a distinge steroizii suprarenalei de cei testiculari. Nivelul normal în *plasma sanguină*: 40 la 130 g la bărbat, 100 g la femeie; în *urină*: 10-18 mg/24 ore la bărbat, 6-12 mg/24 ore la femeie. Nivelul 17-cetosteroidelor crește în sindromul Cushing, tumorile virilizante ale suprarenalelor, scade în insuficiența suprarenală și a glandelor genitale (hipogonadism). Abr. 17-CS.

cetoză (engl. *ketosis sau ketose*) • 1) Acumularea în organism de corpi cetonici, care se traduce printr-o creștere a cetonemiei; 2) Orice zahar a cărei funcție reducătoare este purtată de către carbonul 2; cetozele sunt foarte răspândite în natură, fie ca zahar de rezervă (fructoza și derivatele ei), fie ca produs al metabolismului intermediar. (adj. **cetozic**)

cetozurie (engl. *ketosuria*) • Prezența cetozei în urină.

cezariană (sau **operație cezariană**) • Operație constând în incizia uterului gravid, pe cale abdominală, pentru extragerea vaginală a fătului și placentei (calea vaginală nu este deloc

utilizată). Pe cale abdominală, poate fi corporeală sau segmentară (incizia segmentului inferior al uterului), această din urmă modalitate fiind cu mult mai frecventă. Lingv. "Cezariană" vine din latinescul *caesar* (verbul *caedere*, a inciza), copil *adus pe lume prin incizie*, ca și personajul istoric Cezar. Altădată nu se practica această intervenție decât la femeile decedate. Ambroise Paré (1509-1590) a introdus acest cuvânt în limba franceză; în 1851, Rousset a emis ideea că operația ar putea fi încercată și la femeia în viață.

CF • În electrocardiografie, simbolul unei derivații unipolare precordiale, electrodul indiferent fiind fixat pe membrul inferior (de la *chest-foot*).

cg • Simbol pentru centigram.

CGMH • Abr. pentru *concentrație globulară medie în hemoglobină*. V. *hemoglobină (concentrație corpusculară medie în)*.

cgr • Simbol pentru centigrad.

CGS • V. *sistemul CGS*.

CH • Abr. pentru *concentrația hemoglobinei*.

Chagas (maladia) • Sin. *tripanosomiaza americană*.

chalazion • Mică tumoră incoloră, dură, situată pe marginea pleoapelor, datorită inflamației cronice a unei glande sebacee palpebrale.

Charcot (boala) • Sin. *scleroza laterală amiotrofică*.

Charnley (operația) • 1) Tehnică de artrodeză tibiotarsiană sau a genunchiului, folosind un aparat compresor în formă de scară de șa. 2) Tehnică de artroplastie a coapsei, folosind o proteză de oțel care înlocuiește capul femural excizat și o proteză cotiloidiană de material plastic. (Charnley John, chirurg englez contemporan)

Chauffard • V. *Minkovski Chauffard (boala)*.

Chaussé (incidența) (engl. *Chaussé's view*) • Incidențe (II, III, IV) utilizate în radiologie pentru a pune în evidență stânca (urechea medie, urechea internă). (Chaussé, radiolog francez din sec. XX)

cheng (fr. *caillot*, engl. *clot*) • Masă mică de lichid coagulat. Sin. *coagulum*.

cheag sanguin (*fr. caillot sanguin, engl. blood clot*) • Sânge coagulat, format din fibrină, în a cărei rețea sunt prinse trombocitele și eritrocitele care îi dau o culoare roșu-închis. *V. trombus* (1).

cheil-, cheilo-, chilo- • Prefixe de origine greacă, indicând o relație cu buzele.

cheilită (*engl. cheilitis*) • Inflamație a buzelor.

cheiloplastie (*engl. cheiloplasty*) • Restaurarea plastică a buzelor, fie după un accident mutilant, fie pentru a corecta o malformație.

cheilorafie (*fr. cheilorrhaphie, engl. chilorrhaphy*) • Sutura unei buze.

cheiloschizis • Buză de iepure prezentând o fisură mediană a buzelor.

cheilostomatoplastie • Orice intervenție de chirurgie plastică care se adresează buzelor și gurii.

cheiro- • *V. chiro-*.

chelator (*engl. chelate*) • Orice substanță capabilă să fixeze ioni metalici, formând cu ei un complex solubil și netoxic. Unele din aceste substanțe sunt folosite în tratamentul intoxicațiilor cu metale.

cheloid (*engl. keloid*) • Îngroșare a pielii, rectilinie sau ramificată, constituită la nivelul unei cicatricei, a unei arsuri sau traumatism, la persoanele predispuse sau, mai rar, cu apariție spontană. Excizia unui cheloid poate fi urmată de recidive. (*adj. cheloidian*)

chemo- • *V. chimio-*.

chemoreceptor • Chimioreceptor.

chemosensibil • Chimiosensibil.

chemozis • Infiltrație edematoasă a conjunctivei oculare, cel mai adesea de origine inflamatorie, formând un inel roșcat în jurul corneei. Apare în unele afecțiuni oculare acute. (*adj. chemotic*)

cheson (maladia de) (*fr. maladie des caissons, engl. decompression sickness*) • Ansamblu de tulburări ce se observă la scafandri și muncitori ce lucrează în chesoane cu aer comprimat, după trecerea bruscă la presiunea atmosferică normală, datorat formării de bule de azot în sânge și țesuturi. *Sin. boala scafandrilor*.

Cheyne-Stokes (dispnee) (*engl. Cheyne-Stokes respiration*) • Dispnee ciclică

formată din trei faze: accelerare, apoi încetinirea ritmului respirator, urmată de o pauză respiratorie. Indică o insuficiență a oxigenării la nivelul centrului respirator (*Cheyne John, medic din Dublin, 1777-1836, Stokes William, clinician irlandez din Dublin, 1804-1878*)

chiasma (*engl. chiasma*) • Structură anatomică formată din încrucișarea unor elemente axonice sau fibroase. (*adj. chiasmatic*)

chiasma optică (*engl. optic chiasma*) • Zonă din substanța albă a creierului, așezată deasupra șei turcești, unde cele două bandele optice se alipesc și par să se sudeze, pentru a se separa din nou, încrucișându-se parțial pentru a forma nervii optici.

chil (*fr., engl. chyle*) • Lichid alb, lăptos, rezultat din transformarea alimentelor în intestin, într-un amestec strâns cu sucuri digestive și care tapisează mucoasa intestinală. Se absoarbe în mare parte prin vasele limfatice ale intestinului. (*adj. chilos*)

chilifer (*engl. chyliiferous*) • Care transportă chilul. *Ex. vase chilifere ale peretelui intestinal.*

chiliform (*engl. chyliiform*) • Care seamănă chilului. *ex. epanșament chiliform.*

chiloperitoneu (*engl. chylous ascitis*) • Revărsare de chil în cavitatea peritoneală. *Sin. ascită chiloasă.*

chilopoieză (*engl. chylopoiesis*) • Formarea chilului.

chilotorax • Revărsare de chil în cavitatea pleurală, ca urmare a unei perforații traumatice sau tumorale a canalului toracic. *Sin. pleurezie chiloasă.*

chilurie (*fr., engl. chyluria*) • Prezența chilului în urină.

chim (*fr., engl. chyme*) • Masă lichefiată formată din bolul alimentar, așa cum apare când trece din stomac în duoden.

chimie (*engl. chemistry*) • 1) Știința care tratează despre compoziția și structura intimă a materiei, precum și reacțiile care au loc între elemente sau molecule, fie spontan, fie sub influența unor agenți fizici; 2) Ansamblu de proprietăți chimice ale unui corp

simplic sau compușilor organici sau minerali. *Ex. chimia fluorului, a sângelui.* (*adj. chimic*)

chimie biologică • *Sin. bichimie.*

chimio- • Prefix de origine greacă indicând o relație cu chimia sau cu substanțele chimice. Câteodată se folosește de asemenea și *chemo-*.

chimioprofilaxie • *V. profilaxie.*

chimioreceptor (sau chemoreceptor) (*engl. chemoreceptor*) • Organ sau regiune a corpului, care sunt sensibile excitanților chimici capabili de a declanșa în organism diverse reacții fiziologice.

chimioresistent (*engl. chemoresistant*) • Care nu este modificat printr-o substanță chimică.

chimiosensibil (sau chemosensibil) (*engl. chemosensitive*) • Care reacționează la un stimul chimic sau o modificare chimică a mediului.

chimiotaxie (*engl. chemotaxis*) • Reacția unei mișcări orientate și obligatorii a unor organisme mobile, declanșată și întreținută de o substanță chimică și care are loc, fie în direcția sa (*chimiotaxie pozitivă*), fie în direcția opusă ei (*chimiotaxie negativă*).

chimioterapie (*engl. chemotherapy*) • Administrarea terapeutică a unui produs chimic, fie pentru a vindeca o maladie, fie pentru a-i înfrâna progresia. (*adj. chimioterapie sau chimioterapie*).

chimism (*engl. chemism*) • 1) Relație, activitate sau proprietate chimică; 2) Ansamblul fenomenelor supuse legilor chimice.

chimism gastric (*engl. gastric chemism*) • Compoziția sucului gastric, studiată în cursul anumitor probe (proba cu histamină etc.).

chimotripsină (*fr., engl. chymotrypsine*) • Enzimă de origine pancreatică, care produce degradarea unor proteine și care este folosită în scop terapeutic pentru proprietățile sale antiinflamatoare.

chir-, chiro-, cheiro- • Prefixe de origine greacă, indicând o relație cu "mâna".

chiromegalie (sau cheiromegalie) (*engl. cheiromegaly*) • Hipertrofie,

mai ales în lățime, a unciei sau ambelor mâini.

chiropractică (*engl. chiropractic*)

• Metodă terapeutică constând în efectuarea diverselor manipulări sau tratamente mecanice asupra unor părți ale corpului, în special asupra coloanei vertebrale (*vertebroterapie*). Este numită uneori *chiropraxie* (mai ales în Elveția romandă). *V. osteopatie* (2).

chiropractor (*fr. chiropracteur*)

• Persoană care exercită chiropractică. *Sin. chiropractician* (utilizat mai ales în Elveția romandă).

chirurg (*fr. chirurgien, engl. surgeon*)

• Specialist în chirurgie.

chirurgie (*engl. surgery*) • Formă de terapie efectuată prin intervenția manuală sangerândă sau manevre externe. Se disting diverse specialități, după organele sau aparatele interesate. Tradițional, mica chirurgie se ocupă de operații simple, bandaje, aplicare de feși ghipsate, puncții, sondări, prelevări, mici incizii etc. *V. operație*. (*adj. chirurgical*)

chirurgie extracorporală • *V. ex situ.*

chirurgie plastică (sau reparatorie) (*engl. plastic surgery*) • Partea chirurgiei care se ocupă de operații destinate corectării unei anomalii congenitale sau câmpătate, a completa a pierdere de substanță (cel mai adesea cu ajutorul unei grefe), astfel încât să se restabilească o formă sau o funcție cât mai apropiate de cele normale.

chist (*fr. kyste, engl. cyst*) • Tumoră benignă formată într-un organ dintr-o cavitate delimitată de un perete și conținând o substanță lichidă, moale sau, mai rar, solidă. (*adj. chistic*)

chist dermoid (*engl. dermoid cyst*)

• Formațiune tumorală constituită dintr-o enclavă epidermică conținând adesea foliculii piloși, glande sebacee și care se localizează cu predilecție la extremitatea externă a sprâncenei, la nivelul gâtului sau scrotului.

chist epidermic (*fr. kyste épidermique, engl. epidermal cyst*) • Chist tapetat de un epiteliu pavimentos stratificat și umplut cu straturi de keratină. Clinic, nu poate fi diferențiat de *chistul pilar*. *V. acest termen*.

Proliferarea epitelului malpighian poate duce la formarea unui chist numit *proliferant*.

chist folicular • Sin. *chist pilar*.

chist hidatic (*fr. kyste hydatique, engl. hydatid cyst*) • Tumoră chistică formată într-un organ (mai ales în ficat) prin dezvoltarea unei larve de *Taenia echinococcus*.

chist pilar (*fr. kyste pilaire, engl. follicular cyst*) • Chist keratinizant, cel mai adesea unic și localizat în pielea păroasă sau pe spate, delimitat de straturi de celule epiteliale pseudo-epidermoide și conținând un material histologic amorf. Poate atinge o mărime considerabilă. Ruperea sa, curentă, poate da o reacție inflamatorie puternică. Sin. *chist folicular*.

chist proliferant • V. *chist epidermic*.

chist radicular • Chist observat cel mai frecvent la nivelul maxilarelor, format din resturi epiteliale ale ligamentului alveolodentar, datorită unei inflamații urmată de necroza pulpei dentare.

chist sebaceu • Tumoră cutanată de mărime variabilă, conținând sebum.

chistectomie (*fr. kystectomie, engl. cystectomy*) • Ablajia unui chist.

chistografie (*fr. kystographie, engl. cystography*) • Examen radiografic al unui chist după injectarea unei substanțe de contrast în cavitatea chistică.

CHIT • Abr. pentru *Clasificare Histologică Internațională a Tumorilor*. V. *TNM (clasificare)*.

chitină (*engl. chitin*) • Polizaharid cu structură similară celei a celulozei, care constituie cuticula insectelor și a crustaceelor. (adj. *chitinos*)

chiuretaj (*fr. curetage, engl. curettage*) • Operație care constă din curățirea cu ajutorul unei chiurete a unei cavități naturale (uter, conduct auditiv, cavitate articulară etc.), a unei plăgi sau unei cavități patologice. Aceeași operație efectuată cu degetul se numește *chiuraj*.

chiuretă (*fr. curette, engl. curet sau curette*) • Instrument, cel mai adesea în formă de lingură cu margini tăioase sau rotunjite, utilizată pentru curățirea interiorului unei cavități a organis-

mului (conduct auditiv, uter) sau pentru a curăța un țesut osos sau cartilagineos.

chlamidiază (sau chlamidioză) (*engl. chlamydiosis*) • Orice infecție datorată microorganismelor din genul *Chlamydia*: trahom, ornitoză, infecții genitourinare.

Chlamydia • Gen de microorganisme de formă sferică, gram negative, apropiate bacteriilor (sinteză de ADN și ARN), precum și virusurilor (dezvoltare intracelulară, cultivare doar în țesuturi vii). Sunt patogene pentru diverse animale și pentru om. *Chlamydia psittaci* (ornitoză, psitacoză), *Chlamydia trachomatis* (granulom venerian și trahom). Sin. *Miyagawanella* (termen abandonat).

chloasma • Pete pigmentare cu contur neregulat, care pot apare pe față în unele maladii, mai ales în cursul sarcinii (așa numita "mască" a gravidelor).

choane (*engl. choana*) • Orificiile posterioare ale foselor nazale care se deschid în rinofaringe. (adj. *choanal*)

Chopart (articulația) • Sin. *articulația mediotarsiană*.

choree (sau coree) (*engl. chorea*) • Afecțiune nervoasă caracterizată prin mișcări involuntare și neregulate, când lente, când rapide, însoțite de hipotonie musculară și tulburări de coordonare. Există mai multe tipuri de choree. V. *Sydenham (chorea)*. (adj. *choreic*)

Christmas (factor) • Factor de coagulare.

Churg și Strauss (angeita) (*engl. allergic granulomatous angiitis*) • Angeită necrozantă similară periarteritei nodoase, de care se distinge clinic prin prezența unui astm hipereozinofilic sever, diagnosticat la bolnav deja de mai mulți ani și care se complică periodic prin episoade de infiltrate pulmonare labile.

cian-, ciano- (*fr. cyan-, cyano-*) • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu o culoare albastru închis.

cianocobalamină (*fr. cyanocobalamine*) • Sin. *vitamina B₁₂*.

cianodermie (*fr. cyanodermie*) • Sin. *cianoză*.

cianofil (*engl. cyanophilous*) • Care are afinitate pentru coloranți albaștri. Ex. celulă cianofilă.

cianogen (*fr. cyanogène*) • Care produce cianoză. Ex. cardiopatie cianogenă.

cianotic (*fr. cyanotique*) • Care se referă la cianoză; caracterizat de cianoză. Ex. edem cianotic.

cianozat • 1) adj. Care are o culoare albastră violacee, caracteristică cianozei; 2) s. Care prezintă cianoză.

cianoză (*fr. cyanose, engl. cyanosis*) • Colorație albastră a pielii, datorată unei tulburări circulatorii, a unei alterări a oxihemoglobinei sau a unei afectări a hematozei. Sin. *cianodermie*.

cianură (*fr. cyanure, engl. cyanide*) • Sare sau ester al acidului cianhidric. Sunt produși foarte toxici.

cianurie • Emisiune de urină colorată în albastru, mai ales în urma administrării unor anumite substanțe, cum este albastrul de metilen.

cibernină (*engl. cybernin*) • Substanță produsă de un țesut și capabilă să inhibe activitatea funcțională a aceluși țesut însuși. *Somatostatina* este o cibernină. În lichidul foliculului ovarian există o cibernină care prezintă o interacțiune cu hormonul luteinic (HL), al cărui efect este reversibil. Sub acțiunea acestor cibernine, ovarul dispune deci de mijloace locale care-i permit să moduleze comenzile hipofizare.

ciclectomie • Excizia parțială a corpului ciliar.

ciclic (*fr. cyclique*) • 1) Care se referă sau care aparține unui ciclu; 2) Care survine periodic și ale cărui faze se succed într-o ordine bine definită (vorbind despre o maladie, un fenomen). Ex. psihoza ciclică.

ciclită (*fr. cyclite, engl. cyclitis*) • Inflamația corpului ciliar, de obicei însoțită de o inflamație a irisului (de unde desemnarea obișnuită de *iridociclită*).

cicloducție • Mișcare circulară (circumducție) a globului ocular.

cicloidie • Tendință patologică oscilând între excitația euforică și depresie, ca formă accentuată a *ciclotimiei*. (vadj. *cicloid*)

cicloplegie • 1) Paralizie totală a musculaturii interne și externe a ochilor care sunt imobilizați în poziție mijlocie, cu pupilele în starea de dilatație permanentă; 2) Paralizie a mușchilor ciliar, responsabilă de abolirea capacității de acomodare a ochiului.

ciclosporină (*fr., engl. cyclosporine*) • Agent imunosupresor polipeptidic, produs de o ciupercă, acum obținut prin sinteză. Acționând selectiv asupra limfocitelor T, ciclosporina permite combaterea eficace a fenomenelor de respingere a grefelor de organ.

ciclotimic (*fr. cyclothymique*) • 1) adj. Care se referă la ciclotimie; 2) s. Care este afectat de ciclotimie. Sin. *ciclotim*.

ciclotimie (*fr. cyclothymie*) • Constituție psihică prezentată printr-o alternanță de excitație maniacală și depresie melancolică; în formele sale atenuate, poate trece aproape neobservată. În formele accentuate se numește *cicloidie*. Sin. *constituție ciclotimică*.

ciclotomie • Secționarea corpului ciliar.

ciclotron (*fr., engl. cyclotron*) • Accelerator al particulelor grele (protoni, deuteroni), cu ajutorul cărui un câmp electric de frecvență constantă produce în mod repetat accelerații sincrone de particule care urmează o traiectorie circulară. Ciclotronul este utilizat în medicină pentru producerea de markeri radioactivi, precum și în tratamentul unor forme de cancer. V. *betatron, sincrotron*.

ciclu (*fr., engl. cycle*) • 1) Suită de modificări care afectează un organism sau o suită de stadii diferite ale unui fenomen, cu revenirea la punctul de plecare și o repetiție indefinită; 2) Succesiune de fapte sau de fenomene care se produc într-o ordine și un interval de timp determinat; 3) În fizică, serie completă a variațiilor de amplitudine prezentate de un fenomen periodic. Frecvența unui fenomen se exprimă în general în cicli per secundă (*hertz*); 4) În chimia organică, moleculă sau grup de atomi care se prezintă sub forma unui lanț închis. (adj. *ciclic*)

ciclu cardiac • Sin. *revoluție cardiacă*.

ciclu enterohepatic • Traiect anatomic în cerc închis, parcurs de unele

substanțe conținute în bilă și care reprezintă unul din modurile de a regla nivelul lor în sânge. Deversate în intestin, aceste substanțe (colesterol, săruri și pigmenți biliari, ca și produșii lor de degradare), sunt reabsorbiți parțial sau în totalitate de mucoasa intestinală, de unde reajung la ficat prin vena portă, pentru a trece din nou în bilă.

ciclu menstrual (sau oestral) • Ansamblul modificărilor periodice (la 24-28 zile), prezentate de mucoasa uterină și vaginală, care au loc de la pubertate și până la menopauză și care se datoresc hormonilor ovarieni (V. *oestrogen*, *progesteron*). După o perioadă de repaus de circa 12 zile, mucoasa uterină crește în grosime timp de circa 10 zile, apoi se detașează de peretele uterin și sângerează vreme de câteva zile (menstruație), după care se reconstituie din nou (în circa două zile).

ciclu ovarian • Ansamblu de modificări periodice ale ovarului, la femeia adultă, între pubertate și menopauză. Ovulația (circa 13-17 zile după prima zi a menstruației) corespunde secreției de estrogeni și este urmată de ruptura foliculului ovarian și expulzarea ovulului care este captat de trompa uterină. Foliculul astfel deschis se transformă în corp galben tranzitoriu (cam în a 19-a zi după apariția menstruelor) care secretă progesteron. Dacă ovulul este fecundat, corpul galben persistă și continuă să se dezvolte (corp galben gravidic), iar progesteronul pe care îl produce asigură nidarea oului în uter și evoluția normală a sarcinii.

cifoscolioză (engl. *kyphoscoliosis*) • Deviație dublă a coloanei vertebrale, cu convexitate posterioară și curbură laterală.

cifotic (fr. *cyphotique*, engl. *kyphotic*) • 1) adj. Care se referă la cifoza. Ex. bazin cifotic; 2) s. Care prezintă o cifoza.

cifoza dureroasă a adolescenților • Sin. *maladia lui Scheuermann*. V. *Scheuermann*.

cifoza (engl. *kyphosis*) • Deviație a coloanei vertebrale, caracterizată printr-o convexitate posterioară. V. *gibozitate*, *ecoașă*, *lordoză*, *scolioză*.

cilindrax (fr. *cylindraxe*) • Sin. *axon*.

cilindri urinari (engl. *urinary casts*) • Mulaje de materie proteică și de celule provenind din tubii urinari și care se găsesc la examenul microscopic în sedimentul urinar, în cazul unor afecțiuni renale. Semnificația lor patologică este diferită în funcție de compoziția lor (cilindri hialini, hematoci, leucocitari, epiteliali, granuloși, ceroși).

cilindrurie • Prezența cilindrilor urinari în urină.

cimetidină • Medicament sintetic utilizat în tratamentul ulcerului gastroduodenal. Administrarea a 200 mg cimetidină provoacă, deja din prima oră, o scădere a acidității gastrice bazale; o doză de 400 mg inhibă secreția acidă nocturnă timp de circa 8 ore.

cine-, cineto- • Prefixe de origine greacă, indicând o relație cu mișcarea.

cineangiografie • Înregistrare cinematografică a unui vas, după injectarea unui produs opacifiant.

cinecardioangiografie • Înregistrarea pe o peliculă cinematografică a imaginilor radiologice ale cavităților cardiace și marilor vase, după opacifierea cu un mediu de contrast. V. *radiocinematografie*.

cinematică • 1) Care se referă la mișcare; 2) Ramură a mecanicii ce studiază mișcarea.

cineplastic (sau cinematizare) • Operație plastică prin care se modelează un bont de amputație astfel încât să se utilizeze tendoanele musculare pentru a putea folosi o proteză articulată. Sin. *cineplastică*, *vitalizarea bontului*.

cineradiografie • Sin. *radiocinematografie*.

cinetică • Care se referă la, sau care se datorește mișcării.

cineză (engl. *kinesis*) • În fiziologie, orice mișcare simplă sau complexă, activă sau pasivă.

cineziologie • Studiul mișcărilor corpului uman.

cingulum • Fascicul de fibre asociative, pe fața internă a hemisferelor cerebrale, care reunesc lobul frontal cu lobul temporal, înconjurând corpul calos (se mai numește *circumvoluția corpului calos*).

cinic (spasm) • Sin. *râs sardonice*.

cinofobie (chinofobie) • Teamă morbidă de câini.

ciocan (fr. *marteau*, engl. *malleus*)

• Elementul cel mai extern din lanțul de oscioare aflat în cutia timpanului. El cuprinde trei părți: capul, articulat cu nicovala, gâtul și mânerul, inclus în membrana timpanului ale cărui vibrații le transmite la nicovală.

circadian • Care este caracterizat printr-o alternanță de circa 24 ore. V. *nictemer*.

circinat (engl. *circinate*) • Se spune despre leziunile cutanate dispuse în segmente de cerc, lăsând o porțiune centrală relativ neatinsă. Ex. herpes circinat.

circulant (engl. *circulating*) • Care este în circulație. Ex. sânge circulant.

circular • Care amintește forma unui cerc. Ex. amputație circulară, mișcare circulară.

circulară de cordon (engl. *coiling of umbilical cord*) • Laț format de cordonul ombilical când se răsucește în jurul gâtului fetal în timpul sarcinii.

circulația (mare) (engl. *systemic circulation*) • Circuit sanguin care, pornind din ventriculul stâng prin aortă, distribuie sângele arterial tuturor țesuturilor și organelor la nivelul cărora se efectuează schimburile nutritive - și apoi readuce sângele venos în auriculul drept, prin intermediul venelor cave superioară și inferioară. Sin. *circulație generală*.

circulația colaterală • Circulație compensatorie care se stabilește în urma obstrucției unui vas sanguin principal, prin dilatarea vaselor secundare care asigură astfel irigarea teritoriului corespunzător.

circulația pulmonară (engl. *pulmonary circulation*) • Circuit al sângelui care, trimis de ventriculul drept prin artera pulmonară, revine în auriculul stâng prin venele pulmonare, după ce trece prin pulmoni unde s-a încărcat cu oxigen. Sin. *circulația mică*.

circulație (fr., engl. *circulation*) • 1) Mișcare regulată și continuă care se efectuează după un circuit determinat; 2) În limbaj curent, circulația sanguină. (adj. *circulant*, *circulator*)

circulație (mică) • Sin. *circulația pulmonară*.

circulație extracorporeală (engl. *extracorporeal circulation*) • Tehnică folosită în operațiile pe cord deschis, de a devia provizoriu sângele în afara organismului, astfel încât să asigure continuitatea irigării sanguine, fără ca sângele să mai treacă prin inimă sau plămâni. Sângele venos prelevat înainte de a se înapoia în inimă este făcut incoagulabil și este menținut la temperatura corpului, apoi se reoxigenează și se injectează în vasele mari care duc la inimă.

circulație generală • Sin. *circulație (mare)*.

circum- • Prefix de origine latină care înseamnă "împrejurul".

circumcis (fr. *circuncis*, engl. *circumcized*) • Care a suferit circumcizia.

circumcizie (fr. *circuncision*, engl. *circumcision*) • Excizie totală sau parțială a învelișului cutanat al glandului (tratament al fimoziei; practică religioasă la israeliți și la musulmani).

circumducție (fr., engl. *circumduction*) • Mișcare circulară, activă sau pasivă, în jurul unui punct sau axe fixe, cum ar fi a ochilor, a unui membru sau a mandibulei.

cist-, cisto- (fr. *cyst-*, *cysto-*) • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu vezica, cu o veziculă sau un chist.

cistalgie (fr. *cystalgie*) • Durere vezicală. Sin. *cistodinie*.

cistectazie • Dilatație a vezicii.

cistic (fr. *cystique*) • 1) Care se referă la vezică. V. *vezical*; 2) Care se referă la vezicula biliară, în special ca anatomie. Ex. arteră cistică, canal cistic. V. *vezicular*.

cisticercoză (engl. *cysticercosis*) • Infecție produsă de cisticerei (larvele de viermi din genul *Tenia*), datorată ingestiei de ouă vii care se găsesc în alimente neprelucrate termic (mai ales în legume contaminate cu materii fecale); embrionii conținuți sunt eliberați în tubul digestiv, pătrund în diverse țesuturi și organe (ochi, creier, inimă) și provoacă accidente grave.

cisticită (engl. *cysticitis*) • Inflamația canalului cistic.

- cisticotomie** (*engl. cysticotomy*) • Incizia canalului cistic.
- cistină** (*fr. cystine*) • Acid aminat care conține sulf și face parte din numeroase proteine (în special componente ale keratinei din epidermă și din firele de păr). Cistina este puțin solubilă în apă, ceea ce explică posibilitățile de precipitare a ei în cursul eliminării patologice prin urină.
- cistinemie** • Prezența cistinei în sânge.
- cistinurie** • 1) Prezența cistinei în urină; 2) Sindrom patologic ereditar caracterizat prin eliminarea crescută a cistinei prin urină.
- cistită** (*engl. cystitis*) • Inflamația acută sau cronică a vezicii.
- cistocel** (*fr. cystocèle*) • Hernie a vezicii în vagin. V. *colpocel*.
- cistocoleodocian** (*engl. cystocholedochal*) • Care se referă la vezicula biliară și la coledoc.
- cistocolostomie** • Operație care constă în crearea unei comunicații între vezică și colon astfel încât urina să poată trece în rect.
- cistodinie** • Sin. *cistalgie*.
- cistografie** (*fr. cystographie*) • Radiografie a vezicii după injectarea unei substanțe de contrast prin uretră sau pe cale intravenoasă, precum și a unui gaz printr-o sondă uretrală. Sin. *cistoradiografie*.
- cistografie micțională** (*engl. mictorial cystography*) • Studiu radiologic al vezicii în cursul micțiunii, putând fi realizată, fie prin cistografie retrogradă, fie printr-o urografie intravenoasă la termenul calculat. Abr. *CM*.
- cistolitiază** (*fr. cystolithiase*) • Sin. *litiază vezicală*.
- cistometrie** (*engl. cystometry*) • Determinarea capacității vezicii cu ajutorul unui *cistometru*, precum și a diferitelor presiuni interne la care corespunde nevoia, mai mult sau mai puțin imperioasă, de a urina.
- cistopexie** (*engl. cystopexy*) • Fixarea vezicii, în general la peretele abdominal, pentru a corecta o ptoză sau un prolaps.
- cistopielită** (*fr. cystopyélite*) • Asocierii unei cistite cu o pielită.
- cistopielografie** • Examen radiologic al bazinetelor, al ureterelor și a vezicii, după inocularea unui produs de contrast.
- cistopielonefrită** • Asocierea unei cistite cu o pielită și o nefrită.
- cistoplastie** • Operație plastică asupra vezicii.
- cistoplegie** • Paralizie vezicală.
- cistoradiografie** • Sin. *cistografie*.
- cistoscop** (*engl. cystoscope*) • Sondă metalică prevăzută cu un dispozitiv de luminat și cu un sistem optic măritor, folosită pentru examenul intern al vezicii, cateterismul ureterelor și anumite operații intravezicale.
- cistoscopie** • Examen vizual al interiorului vezicii cu ajutorul unui cistoscop. (adj. *cistoscopic*)
- cistostomie** • Deschiderea unei căi de acces a vezicii la peretele abdominal, între simfiza pubiană și ombilic, pentru a permite eliminarea urinei din vezică, atunci când există un obstacol la nivelul uretrei (cancer, stenoză). V. *Petzer (sonda)*.
- cistotomie** • Incizia vezicii.
- cistoureterită** • Inflamația vezicii și a ureterelor (formă clinică rară, inflamația cuprinzând în general și bazinetul: *cistopielită* sau *pielocistită*).
- cistouretrită** • Asocierea unei cistite cu o uretrită.
- cistouretocel** • Prolaps al vezicii și al uretrei la femeie.
- cistouretrografie** • Radiografia vezicii și a uretrei, după opacifierea vezicii prin introducerea prin uretră a substanței de contrast. Sin. *uretrocistografie*.
- cistouretrografie micțională** • Radiografia vezicii și a uretrei în timpul micțiunii, după opacifierea vezicii. Abr. *CUM*.
- cit** (*fr. -cyte*) • Sufix de origine greacă, desemnând o celulă. În hematologie, indică în general o celulă matură (excepție: mielocit). V. *blast*.
- cit-, cito-** (*fr. cyt-, cyto-*) • Prefixe de origine greacă, indicând o relație cu celulele.
- citobiologie** • Biologie celulară.
- citochimie** (*engl. cytochemistry*) • Studiul constituției chimice a celei și reacțiilor chimice (în special de ordin enzimatic) care se petrec la acest nivel. (adj. *citochimic*)

- citocrom** (*engl. cytochrome*) • Pigment celular care conține un atom de fier și joacă un rol important în respirația celulară. Există mai multe tipuri de citocrom.
- citodiagnostic** (*engl. cytodagnosis*) • Diagnostic bazat pe examenul microscopic al celulelor prezente într-un lichid organic sau pe frotiuri de țesut (măduvă osoasă, secreții vaginale, ale unei glande).
- citogramă** (*engl. cytogram*) • Determinarea tipurilor celulare și a numărului lor într-un lichid organic sau pe un frotiu, pentru a stabili un citodiagnostic sau pentru a evalua evoluția unei boli.
- citohemoliză** • Sin. *hemocitoliză*. (adj. *citohemolitic*)
- citokineză** (*engl. cytokinesis*) • Ansamblul modificărilor pe care le prezintă citoplasma în cursul diviziunii celulare.
- citoliză** (*fr. cytolyse, engl. cytolysis*) • Distrugerea unei celule vii prin dizolvarea elementelor care o compun. (adj. *citolitic*)
- citologie** (*engl. cytology*) • 1) Știință care studiază celula, normală sau patologică, în special din punct de vedere morfologic, al proprietăților sale fizice, chimice și fiziologice, precum și evoluția sa; 2) În mod abuziv - orice metodă de citodiagnostic, de ex. *citologie exfoliativă*: examenul celulelor eliminate în secrețiile unui organ sau la suprafața unei mucoase. (adj. *citologic*)
- citomegalie** (*engl. cytomegalia*) • Stare caracterizată prin creșterea volumului unor anumite celule.
- citomegalovirus** (*fr. cytomégalovirus*) • Virus din grupul herpes virusurilor responsabil de infecții foarte diverse și adesea severe: mononucleoză, hepatită, pneumonie, infecții gastrointestinale. V. *maladia (boala) cu citomegalovirus, sindromul TORCH*. Abr. *CMV*.
- cistometru** (*fr. cytomètre, engl. cytometer*) • Aparat destinat numărării celulelor (mai ales sanguine) sau determinării dimensiunilor lor.
- citopatologic** • Patologie celulară.
- citopenie** (*engl. cytopenia*) • Insuficiența sau reducerea numărului de celule prezente în sânge sau într-un țesut.
- citoplasmă** • Materia din care este constituită o celulă, cu excepția nucleului. Structura sa, foarte complexă, a putut fi determinată cu ajutorul microscopului electronic. (adj. *citoplasmic*)
- citopoeză** (*fr. cytopoïese, engl. cytopoiesis*) • Formarea și dezvoltarea celulelor. (adj. *citopoeitic*)
- citostatic** (*fr. cytostatique*) • Care poate bloca diviziunea celulară printr-un mecanism divers, antrenând astfel moartea celulei. Citostaticele sunt folosite în tratamentul cancerului. V. *anticanceros*.
- citotoxină** • Toxină sau anticorpi care pot ataca specific anumite categorii de celule. (adj. *citotoxic*)
- citotrop** (*engl. cytotropic*) • Care este atras de celule sau se fixează la suprafața lor. Ex. virus citotrop.
- CL** • În electrocardiografie, simbolul derivațiilor precordiale în care se plasează un electrod indiferent pe brațul stâng (*engl. chest-left*).
- CL** • În fiziologia respiratorie, simbolul *compliancei* (pulmonare).
- Cl** • Simbolul chimic al *clorului*.
- *Cl** • Simbol al clorului 36. V. *clor radioactiv*.
- *Cl** • Simbol al clorului 38. V. *clor radioactiv*.
- cl** • Simbolul pentru centilitru.
- clacaj** (*fr. claquage, engl. pulled muscle*) • Ruptura fibrelor unui mușchi printr-un efort violent.
- clamp** (*fr., engl. clamp*) • Pensă chirurgicală cu două brațe metalice, drepte sau curbe, cu capăt rigid sau suplu, care posedă un mecanism de blocare a brațelor, permițând astfel comprimarea persistentă a unui conduct organic (mai ales vas sanguin), o cavitate sau țesuturi care sângerează, precum și menținerea provizorie a unui organ în poziția operatorie dorită.
- clampaj, clampare** • Fixarea unui "clamp" în timpul unei operații.
- clangor** (*fr. id., engl. clan*) • Accentuarea patologică a celui de al doilea zgomot cardiac care se aude în special în focarul aortic ca un zgomot de tablă lovită sau sunet de gong.
- claping** (*fr. claquade, engl. clapping*) • Pălmuirea ușoară, ca tehnică de

masaj, prin lovirea repetată a maselor musculare cu latul mâinii.

clasificarea tumorilor • V. *TNM (clasificarea)*.

claudicare (*fr. claudication, engl. id. sau limping*) • Asimetrie a mersului datorită scurtării unui membru inferior, unei anchiloze sau unei leziuni dureroase unilaterale. Sin. *șchiopătare*.

claudicație intermitentă • Crampă dureroasă, în general a moletului, care apare în cursul mersului și dispăre la oprire. Se datorește unui aport insuficient de sânge în mușchii gambelor, provocată de leziune arterială (cel mai des endarterită obliterantă).

claustrare (*engl. confinement*) • Izolare totală și voluntară pe care și-o impun anumite persoane care suferă de nevroză sau de psihoză, pentru a se izola de lumea exterioară.

claustrofobie • Angoasă, teamă maladivă de a se găsi într-o încăpere închisă.

claustrum • Sin. *ante-zid*. (*fr. avant-mur*)

claviculă (*engl. clavicle*) • Os lung situat în partea anterosuperioară a toracelui, așezat oblic spre interior și în jos și articular în afară cu acromionul și spre interior cu manubriul sternal. Împreună cu omoplatul constituie semicentura scapulară corespunzătoare. V. *cleido*. (adj. *clavicular*)

clearance (*fr. clearance, clairance*) • 1) Raportul dintre debitul urinar pe minut al unei substanțe și concentrația sa în plasmă. Exprimă, în mililitri pe minut, volumul virtual al plasmelor care rinichiul este capabil să-l debaraseze complet (într-un minut) de substanța urmărită. Aplicat mai întâi la uree, măsurarea clearance-ului se practică în prezent pentru un mare număr de substanțe, fie că este vorba de constituenți normali ai urinei (de ex. creatinina), fie de substanțe străine organismului, introduse special pentru a explora funcția renală (manitol, hiposulfid de sodiu etc.); 2) Coeficient de epurație plasmatică brută al unui corp, pe cale extrarenală cât și renală; reprezintă volumul virtual al plasmelor sanguine care - într-un minut - poate fi debarasat complet de substanța urmă-

rită. Se vorbește de asemenea despre *clearance hepatic* al unui organism, de *clearance intestinal*, de *clearance extrarenal* etc., în funcție de calea de epurație care este studiată specific. Abr. C. Lingv. în Franța termenul *clairance* este recomandat pentru a înlocui termenul englez *clearance* care înseamnă *epurare, curățire*.

cleido- • Prefix de origine greacă, indicând o relație cu clavicula.

cleidotomie • Secțiune a claviculei. În obstetrică, secționarea claviculei fătului, practică uneori pentru a facilita extracția, atunci când bazinul este anormal de îngust.

cleptoman (*engl. kleptomaniac*) • Care suferă de cleptomanie.

cleptomanie • Tendință patologică de a fura.

climacteriu (*fr. climactère, engl. climacteric*) • Perioadă de viață în cursul căreia se produc în organism anumite modificări hormonale, somatice și psihice, care marchează la femeie sfârșitul activității genitale (*menopauză*) și care, la bărbat se manifestă printr-o încetinire a activității sexuale. V. *andropauză*. Sin. *vârsta critică*. (adj. *climacteric*)

clin-, clino- • Prefixe de origine greacă, care înseamnă *pat. înclinare*.

clinic(ă) (*fr. clinique, engl. 1. clinical, 2., 3. clinical medicine, 4. clinic*) • 1) Care se referă la bolnavul internat la pat; care este efectuat, constatat, sau prezentat studenților; 2) Parte a medicinei care cuprinde ansamblul cunoștințelor obținute prin observarea directă a bolnavilor; 3) Învățământul medical la patul bolnavului sau cazuri prezentate studenților; 4) Instituție publică sau particulară unde sunt îngrijiți bolnavii.

clincian • Medic care stabilește diagnosticul prin examenul direct al bolnavilor, fie la spital, fie într-un cabinet particular.

clinoid • V. *apofiza clinoidă*.

clinoidian • Care se referă la apofiza clinoidă.

clinomanie • Tendință maladivă a unor neurastenici de a sta în pat sau în poziție declivă prelungită.

clinostatic • Se referă la poziția declivă sau care i se cuvine.

clinostatism • Poziția declivă și modificările fiziologice care rezultă.

clip • Agrafă utilizată în special în chirurgie.

clismă (*fr. lavement, engl. enema*) • Introducerea unui lichid prin anus în rect; preparația destinată acestei folosiri. Sin. *clistir* (*fr. clystère*) - desuet.

clismă baritată (*fr. lavement baryté, engl. barium enema*) • Introducerea pe cale rectală a unei soluții de sulfat de bariu, în vederea explorării radiologice a intestinului gros.

clistir (*clismă*) (*fr. clystère*) • Sin. *desuet al lavajului* (*engl. enema*).

clișeu (*engl. radiography*) • În limbaj medical curent, *radiografie*.

clitoris • Organ erectil, median și impar, de formă ușor conică, situată în partea anterioară a vulvei. Este constituit din doi corpi cavernoși, de structură analogă a corpurilor cavernoase ai penisului. (adj. *clitoridian*)

clivaj (*engl. cleavage*) • Separare, după un plan natural, a două țesuturi sau a două organe.

clonă (*fr., engl. clone*) • Entitate biologică, monocelulară sau pluricelulară, care provine prin reproducere asexuată dintr-o singură celulă sau un singur individ. Membrii unei clone sunt genetice identici. (adj. *clonal*)

clonic (*fr. clonique*) • Se spune despre unele convulsii sacadate, datorate, fie unei scurte contracții musculare care se repetă după intervale scurte de timp (convulsie clonică), fie unei contracții musculare durabile care se întrerupe intermitent (faza clonică a unei crize convulsive). V. *tonic*.

clonie (*engl. clonism*) • Convulsie scurtă care antrenează o scurtă deplasare a unei părți sau chiar a corpului întreg. V. *mioclonie*. Sin. *convulsie clonică*.

clonus • Conracții reflexe ritmate și irepresibile ale unor mușchi atunci când sunt întinși de o manieră bruscă (clonus al piciorului, rotulei, mâinii). *Clonusul piciorului* se declanșează prin ridicarea bruscă a piciorului; *clonusul rotulei* prin tracțiunea sa bruscă în jos. Această manifestare este adesea semnul unei atingeri a căii piramidale. Sin. *trepidatie epleptoidă* (sau *spinală*).

Cloquet (ligamentul) • Cordon fibros, subțire, situat în centrul cordonului spermatic, reprezentând un vestigiu al canalului perineovaginal al fătului. (*Cloquet* Joseph Hyppolyte, chirurg și anatomist din Paris, 1787-1840)

clor (*fr. chlore, engl. chlorine*) • Corp halogen simplu. În stare pură, se prezintă sub forma unui gaz galben-verzui, mai greu decât aerul, cu miros sufocant. Este un puternic oxidant și posedă proprietăți dezinfectante și antiseptice. Intră în compoziția unui mare număr de săruri, dintre care cea mai cunoscută este clorura de sodiu (sarea de bucătărie). Simbol. Cl. (adj. *cloros, cloric*)

clor radioactiv (*engl. radioactive chlorine*) • Fiecare dintre cei doi radioizotopi ai clorului: clorul-36 (³⁶Cl) și clorul-38 (³⁸Cl). Sunt folosiți în anumite studii de fiziologie: metabolismul mineral, transport de ioni prin membrane.

clor-, cloro- • 1) Prefixe de origine greacă, însemnând "verde"; 2) În chimie, prefixe care indică substituția unui atom de clor în locul unui atom de hidrogen.

cloramfenicol • Antibiotic obținut din culturi de *Streptomyces venezuelae*, dar acum preparat prin sinteză. Bacteriostatic cu spectru larg, activ față de coci și bacili gram pozitivi și gram negativi, rickettsii și virusuri de talie mare. Se resoarbe bine în tubul digestiv, dar se elimină rapid din organism; prezintă difuzie excelentă în toate țesuturile, în special lichidul cefalorahidian. Este folosit mai ales în tratamentul rickettsiozelor și al infecțiilor cu *Salmonella* (febra tifoidă), *Shigella* (dizenterie) și colibacili.

clorat (*fr. chloré, engl. chlorinated*) • Care conține clor.

cloremie (*engl. chloremia*) • Conținutul de clor în sânge. Concentrația normală în serul sanguin este de 3,6 g la litru (107 mEq/litru). V. *cloruremie*.

clorhidrat (*engl. hydrochlorate*) • Sare a acidului clorhidric cu o bază azotată. Ex. clorhidrat de morfină, clorhidrat de cocaină.

clorhidric • V. *acid clorhidric*.

clorinare (fr. *chloration*, engl. *chlorination*) • Procedeu de purificare a apei destinată consumului și care constă în introducerea în apă a unei cantități mici de clor în stare liberă.

clorofilă (engl. *chlorophyll*) • Pigment respirator de culoare verde, caracteristic vegetalelor, care se găsește mai ales în frunze; structura sa este asemănătoare cu a hemoglobinei (prezența de magneziu în locul fierului). (adj. **clorofilian**)

cloriform (engl. *chloroform*) • Lichid incolor, cu miros caracteristic. Este un anestezic general și un dizolvant. (adj. **cloriformat**)

cloriformat (engl. *chloroformized*) • Care conține cloriform. Ex. apă cloriformată.

cloropenie (engl. *chloropenia*) • Diminuarea cantității de cloruri conținută în lichidele organismului, mai ales în sânge (hipocloremie) și în lichidul cefalorahidian.

cloros • Care se referă la clor.

clortetracilină • Antibiotic izolat din culturile de *Streptomyces aureofaciens*, cu spectru larg de acțiune (coci și bacili gram pozitivi și gram negativi, rickettsii, virusuri de talie mare, protozoare, spirochete), cu administrare pe cale orală. Poate produce tulburări digestive prin modificarea florei intestinale cu predominanța levurilor. V. *candidoză*.

clorură • Nume generic dat combinațiilor clorului cu elemente simple, sărurile acidului clorhidric și derivații clorurați ai unor acizi organici.

clorură de sodiu • V. *sodium* (clorură de).

clorurare (fr. *chloruration*, engl. *chlorination*) • Administrarea pe cale orală a unei cantități determinate de clorură de sodiu, pentru a combate hipocloremia sau pentru a efectua proba de clorurie alimentară.

clorurat (engl. *chlorinated*) • Care conține clor sau o clorură (în special clorură de sodiu). Ex. retenție clorurată.

cloruremie (engl. *chloruremia*) • Prezența clorurilor în sânge. V. *cloremie*.

clorurie (engl. *chloruria*) • Prezența clorurilor în urină. Variază datorită unui mare număr de factori (în special

cantitatea de clor în alimente, între 12 și 14 g în 24 ore).

Clostridium • Gen de bacili sporulați gram pozitivi, mobili și ciliați. Cuprinde o foarte mare număr de specii anaerobe, dintre care unele posedă o însemnată putere patogenă. Ex. *Clostridium botulinum*, agentul etiologic al botulismului; *Clostridium tetani*, al tetanosului.

CM • 1) Abr. concentrația maximală. 2) Abr. cistografia micțională.

cm • Simbol pentru centimetru.

cm³ • Simbol pentru centimetru cub. V. *militru*.

CMV • Abr. *citomegalovirus*.

CO • 1) Abr. pentru *conducere osoasă*; 2) Formula chimică a oxidului de carbon.

Co • Simbolul chimic al *cobaltului*.

⁶⁰Co • Simbolul chimic al *cobaltului-60*.

CO₂ • Formula chimică a *anhidridei carbonice*.

coagulabil • Care poate coagula.

coagulabilitate • Proprietatea unor substanțe de a coagula.

coagulant • Produs chimic utilizat pentru a provoca aglomerarea (prin floclulare sau coagulare) particulelor fine aflate în suspensie într-un lichid.

coagulare • Fenomen prin care un lichid organic (sânge, lapte) se transformă într-o masă solidă (*coagulum*) din care exsudează un lichid transparent (serul). Coagularea sângelui, care duce la formarea unui cheag, este un fenomen foarte complex, în care intervin, pe lângă plachete și fibrină, anumite elemente minerale (*calciu*) și mai multe proteine enzimactice, numite *factori de coagulare*. V. acest termen.

coagulopatie • Afecțiune datorată unei tulburări a coagulării sanguine.

coagulopatie de consum • Coagulare intravasculară diseminată (mici tromboze în capilarele periferice și în diverse organe) care produce o scădere a fibrinogenului și anumitor factori de coagulare sanguini (în special factorii V și VIII). Este întâlnită în diverse circumstanțe: intervenții chirurgicale, complicații obstetricale, stări de șoc, unele forme de cancer, acțiunea toxică a unor medicamente.

coalescență • Aderențe care se formează între suprafețele tisulare în contact. (adj. **coalescent**)

coama rotatorilor (fr. *coiffe des rotateurs*, engl. *rotator cuff*) • Consolidare în formă de coamă tendinoasă a capsulei articulare a umărului, compusă cu participarea celor patru mușchi rotatori ai săi (subscapular, subspinos, supraspinos și micul rotund), care aderă întim la capsulă.

coapsă (fr. *cuisse*, engl. *thigh*) • Segment al membrului inferior cuprins între șold și genunchi. V. *crural*.

coaptare • Procedeu chirurgical constând în punerea în contact și ajustarea părților osoase separate printr-o fractură, luxație sau chiar marginile unei răni.

coaptor • Atelă metalică folosită în osteosinteză pentru menținerea într-o poziție bună, după reducere, a două segmente ale unui os lung fracturat; există numeroase modele.

coarctare • Reducerea diametrului unui conduct natural. Ex. coarctarea aortei.

coastă (fr. *côte*, engl. *rib*) • Os plat foarte alungit și incurbat, dispus în arc, articulat posterior cu vertebra corespunzătoare și anterior cu sternul (cu excepția perechilor de coaste 11 și 12). În număr de 12 de fiecare parte, coastele se numără de sus în jos. Primele șapte sunt *coaste adevărate* (articulate direct cu sternul); următoarele trei sunt *coastele false* (fiecare se articulează anterior cu cea subiacentă), iar ultimele două sunt *coaste flotante*. Ansamblul coastelor constituie *grilajul costal* care formează cu vertebrele dorsale și cu sternul cușca toracică. (adj. **costal**)

coastă cervicală (engl. *cervical rib*) • Malformație frecventă a coloanei vertebrale, constând în prezența unei coaste suplimentare (uni- sau bilaterale), articulată pe apofiza transversă a celei de a șaptea vertebre cervicale.

cobalt • Corp simplu metalic, de consistență dură, de culoare alb-roză, care, prin proprietățile sale, este apropiat de fier și de nichel. Ca oligoelement joacă un rol important fiind un constituent al vitaminei B12. Simbol *Co*.

cobalt 60 • Radioizotop al cobaltului, care emite raze beta și gamma. Caracteristicile radiației gamma constituie

un element esențial pentru folosirea ei în numeroase aplicații practice, în special în radiochimie, radiografie și teleterapie (bomba de cobalt). Simbol ⁶⁰Co.

cobaltoterapie • Utilizarea terapeutică a emanațiilor radioactive ale cobaltului 60 în tratamentul tumorilor maligne, folosind bomba de cobalt.

cocaină • Alcaloid extras din foile de coca sau obținut prin sinteză. Anestezic local de suprafață, folosit în soluții pentru instilații nazale sau oculare. Cocaina este un stupefiant.

cocainoman • Individ supus cocainomaniei.

cocainomanie • Toxicomania la cocaină.

coccidinie (engl. *coccidynia*) • Durere foarte vie, în regiunea coccigiană, exacerbată în poziție șezândă și la defecare, aproape totdeauna de origine traumatică (cădere sau contuzie a coccisului), uneori consecutivă travaliului nașterii. (adj. **coccigian**)

coccis (fr. *coccyx*) • Os impar și median, de formă triunghiulară cu vârful inferior, care constituie extremitatea inferioară a coloanei vertebrale. Rezultă din fuziunea a 4-6 vertebre; se articulează cu sacrul. Lingv. de la numele grec al păsării *coucou*, prin asemănare cu ciocul păsării. (adj. **coccigian**)

coci • Pluralul de la *coc*, (coccus).

cocobacil • Bacterie în formă de bastonaș scurt, aproape de dimensiunile unui coc.

cocobacterie • Bacterie de formă intermediară între un coc și un bacil.

cocoid (engl. *cocoid*) • De formă rotunjită, asemănătoare cu a unui coc.

cocus (pl. **coci**) • Bacterie de formă rotunjită (stafilococ, streptococ).

codeină • Alcaloid extras din opiu, folosit sub formă de sare (mai ales fosfat), ca sedativ contra tusei, administrat per os (sirop, poțiuni, pilule).

Codex • Registrul oficial al medicamentelor autorizate.

coeficient de elasticitate (pulmonară) • Sin. *elastanță*.

coeficient • 1) Factor numeric care multiplică o funcție sau o expresie algebrică; 2) Cifra exprimând o proprietate

fizică particulară (a unei substanțe, a unei funcții fiziologice, a unei radiații etc.). Adesea este vorba de un raport numeric între două date caracterizând această proprietate.

coenzimă (*fr., engl. coenzyme*) • Mică moleculă organică sau minerală, asociată unei proteine-enzime și care îi este necesară pentru activitatea sa. V. *cofactor*.

cofactor (*fr. cofacteur*) • Substanță (în general de natură enzimatică, denumită și *coenzimă*) care amplifică acțiunea altei substanțe. Se cunosc mai mulți cofactori care intervin în coagularea sanguină.

cofochirurgie (*engl. cophosurgery*) • Chirurgia surdității, înțelegând toate intervențiile care urmăresc să amelioreze funcția acustică perturbată.

cofoză (*fr. cophose, engl. anacusis*) • Surditate totală. Sin. *anacuzie*.

cochlear (*engl. cochlear*) • Care se referă la melcul din urechea internă, la fasciculul său nervos care contribuie la formarea nervului auditiv, precum și la căile nervoase și centrul nervoși corespunzători.

cohlee • Sin. *melcul osos*.

cohleovestibular • Care se referă la mele și vestibulul urechii interne și prin extensie la audição și la echilibrul. Ex. *sindromul cohleovestibular*.

coit (*engl. coitus*) • Copulare între un bărbat și o femeie; raport sexual.

coit anal • Introducerea penisului în anusul partenerului. V. *pederastie, sodomie*.

col (*engl. neck*) • 1) Porțiune îngustată a unui organ, care leagă două segmente mai voluminoase. Ex. *colul femurului*; 2) Porțiunea unui organ cavitat care circumscrie orificiul intrării în cavitate. Ex. *col uterin, colul vezicii*. V. *cervical, trachel*.

col-, cola-, cole-, colo- (*fr. chol-, chola-, chole-, cholo-*) • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu bila.

colabat (*engl. collapsed*) • Se spune despre o cavitate sau un conduct ai căror pereți își pierd lumenul printr-un proces patologic (ex. *vas sanguin colabat*) sau în urma unei intervenții (când se vorbește de *pulmon* în cazul unui *pneumotorax*). V. *colapsus*.

colagen (*engl. 1. collagen, 2. collagenous*) • 1) Proteină complexă, element constituit în principal din fibrele colagene care, grupate în fascicule, constituie fibrele colagene ale țesuturilor de susținere: țesutul conjunctiv, osul, tendoanele etc. 2) Care se referă la colagen. Ex. *fibre colagene, scleroză colagenă*.

colagenoză (*fr. collagénose, engl. collagenosis*) • Nume generic dat unui ansamblu de afecțiuni, aparent diferite, dar care prezintă împreună un caracter comun: degenerescență fibrinoidă a colagenului, secundară unor reacții alergice al căror mecanism nu este încă în totalitate elucidat. Lingv. termen propus în 1943 de Klemperer, dar nu admis încă unanim.

colagog (*fr., engl. cholagogue*) • Se spune despre substanțele care facilitează evacuarea veziculi biliare.

colalemie (*engl. cholemia*) • Prezența sărurilor biliare în sânge, la un nivel ce nu depășește în mod normal 4 mg/litru. Această cantitate crește de la 10 la 100 ori în cursul icterelor prin retenție.

colalurie (*engl. choluria*) • Prezența sărurilor biliare în urină.

colangiectazie (*engl. cholangiectasis*) • Dilatația canalelor biliare.

colangiografie • Radiografia căilor biliare opacificate în prealabil printr-un produs de contrast administrat pe cale intravenoasă (*colangiografie venoasă*) pe cale bucală sau cu ajutorul unei sonde sau al unui dren, în cursul unei operații, direct în căile biliare (colangiografie transparietală, transcutană sau transhepatică). Sin. *angiocolografie, biligrafie, colegrafie*.

colangiom • Cancer primitiv al ficatului.

colangiopatie • Orice afecțiune a căilor biliare.

colangiectomie • Incizia unui canal biliar.

colangită • Sin. *angiocolită*.

colapstus • Colabarea unui organ cavitat sau a unui conduct (arteră, venă), datorată unui proces patologic sau provocat cu intenție (V. *pneumotorax*); 2) În limbaj clinic, *colapstus* cardiovascular care se traduce printr-o stare de șoc. V. *șoc, colabat*.

colateral • 1) Accesoriu, secundar, când se vorbește despre un vas sau un nerv secundar, care se detașează dintr-un trunchi principal; 2) Care se găsește așezat în paralel, de fiecare parte a unei structuri anatomice. Ex. *șanț colateral al bulbului sau al măduvei spinale*.

colecalfiferol • Vitamina D.

colecistectazie • Distensia veziculi biliare.

colecistectomie • Ablazia veziculi biliare.

colecistic • Care se referă la vezicula biliară.

colecistită (*engl. cholecystitis*) • Inflamație a veziculi biliare, cel mai adesea o consecință a acumulării calculilor biliari (*colecistită calculoasă* sau *litiatică*); poate fi datorată și unei invazii de microorganisme patogene în vezicula biliară, care provin de obicei din duoden (*colecistită nonlitiatică*).

colecistocinetic (*engl. cholecystokinetic*) • Se spune despre substanțele care favorizează contracția veziculi biliare și, în consecință, evacuarea bilei pe care o conține.

colecistoduodenostomie • Operația care constă în crearea unei anastomoze între vezicula biliară și duoden.

colecistografie (*engl. cholecystography*) • Radiografia veziculi biliare după admistrarea unui produs de contrast, de obicei pe cale bucală (*colecistografie orală*), uneori prin injecție intravenoasă (*colecistografie intravenoasă*).

colecistolitiiază • Prezența de calculi în vezicula biliară. Sin. *litiiază veziculară*.

colecistopatie • Orice afecțiune a veziculi biliare.

colecistopexie • Operația care constă în fixarea veziculi biliare la peretele abdominal.

colecistotomie • Incizia veziculi biliare pentru evacuarea calculilor sau puroiului.

colectazie • Dilatația colonului.

colectomie (*engl. colectomy*) • Rezecția unei părți (*colectomie subtotală, colectomie segmentară*) sau a totalității (*colectomie totală*) colonului. V. *hemi-colectomie*.

colecție (*fr., engl. collection*) • Acumulare de materie, fiziologică sau patologică, într-o regiune a corpului. Ex. *colecție de puroi*. V. *revărsare*.

coledoc (*fr. cholédoque*) • Sin. *canalul coledoc*.

coledocectomie • Excizia chirurgicală a unui segment al coledocului.

coledocian • Care se referă la coledoc.

coledocită • Inflamația coledocului.

coledococel (*engl. choledochocel*) • Dilatație congenitală chistică a porțiunii terminale a coledocului. Malformația poate fi asimptomatică, dar poate totuși provoca un sindrom de retenție biliară.

coledocoduodenostomie • Operație care constă în crearea unei anastomoze între canalul coledoc și duoden.

coledocolitiiază • Prezența de calculi în coledoc.

coledocolitotomie • Incizie chirurgicală a coledocului pentru îndepărtarea unui calcul.

coledocoplastie • Operație plastică având ca obiect reconstituirea canalului coledoc după stenozarea lui.

coledocorafie • Sutura chirurgicală a coledocului.

coledocotomie • Incizia canalului coledoc.

colegrafie • Sin. *colangiografie*.

colecilitiază • Prezența de calculi în vezicula biliară (litiiază veziculară) și în căile biliare. Sin. *litiiază biliară*.

colecilitotomie • Extracția calculilor biliari cu ajutorul unei incizii a căilor biliare sau a veziculi biliare.

colemeză • Vărsături biliare.

colemie • Prezența constituenților biliari în sânge. V. *bilirubinemie*.

colepoieză (*engl. cholepoiesis*) • Formarea bilei în ficat.

coleperitoneu • Revărsare de bilă în cavitatea peritoneală, consecutivă rupării unui chist hidatic al ficatului sau unui traumatism.

coleteric • Care stimulează secreția de bilă din celulele hepatice.

colereză (*engl. cholerasis*) • Trecerea bilei hepatice în căile biliare și în intestin.

colestază • Colostază.

colesteatom al urechii medii (*engl. cholesteatoma*) • Acumulare de lamele epidermice, infipte unele în altele,

constituită în ație sau în antru. Colesteatomul este în general secundar unei otite cronice purulente. (adj. **colesteatomatos**)

colesterol • Substanță organică prezentă în majoritatea țesuturilor și umorilor organismului uman. Colesterolul intră în constituția lipoproteinelor din sânge în formă liberă sau ca esteri (V. *colesterolemie*). Originea sa este endogenă și exogenă. Biosinteza colesterolului are loc în toate celulele vii, în special în ficat și în corticosuprarenale. În sânge, colesterolul este transportat de trigliceride și de lipoproteine (V. *colesterol HDL*, *colesterol LDL*). Colesterolul este transformat prin oxidare în acizi biliari. Participă de asemenea la biosinteza hormonilor steroizi. I se atribuie un rol în transportul acizilor grași nesaturați. Depozitele arteriale de colesterol sunt la originea aterosomatozei.

colesterol HDL • Lipoproteină de înaltă densitate, care controlează depozitarea colesterolului în pereții vasculari. Concentrația sa este diminuată în numeroase situații care au în comun asociația lor frecventă cu boala aterosomatoasă: îmbătrânirea, tabagismul, contraceptivele, diabetul. Dozajul colesterolului HDL a intrat în practica obișnuită de laborator, atunci când se cercetează existența și importanța "ricului vascular". Nivelul seric normal: 0,35 la 0,80 g/l sau 1,05 la 2,45 mmol/l. Lingv. HDL este abrevierea de la *High Density Lipoproteins*.

colesterol LDL • Lipoproteină de joasă densitate, bogată în colesterol (circa 50%). Concentrația sa sanguină este ridicată în cazurile de hipercolesterolemie familială. Controlul sistematic al colesterolului LDL este important pentru evaluarea riscului de aterosomatoză și de accidente cardiovasculare. Nivelul normal: 3,9-4,9 mmol/l. Lingv. este abrevierea de la *Low Density Lipoproteins*.

colesterolemie • Concentrația colesterolului în sânge (normal circa 2,5 g/l sau 4,40-7,60 mmol/l), cu variații fiziologice datorate vârstei și obișnuințelor alimentare. V. *hipercolesterolemie*.

colesterolurie • Prezența colesterolului în urină. Nivelul normal este de 1 mg/24 ore.

colesteropexie • Fixarea colesterolului în țesuturi (xantom, aterom) sau în ficat, sub formă de calculi.

colesteroză • Stare patologică în care se găsește depozite de colesterol în diverse țesuturi.

colet dentar (fr. *collet de la dent*, engl. *neck of tooth*) • Parte ușor îngustată a unui dinte, la nivelul gingiei, prin care rădăcina dintelui este unită coroanei. V. *cervical*.

colibacil • Sin. *Escherichia coli*. (adj. **colibacilar**)

colibacilemie • Prezența colibacililor (*E. coli*) în sânge.

colibaciloză • Orice infecție provocată de colibacil (*E. coli*); se localizează mai ales în aparatul digestiv (enterite, enterocolite etc.) și în aparatul genitourinar (cistite, pielite, pielonefrite). Oricare ar fi localizarea, infecțiile au tendința să devină cronice, evoluând prin pusee recidivante.

colibacilurie • Prezența bacililor coli (*E. coli*) în urină.

colică (fr. *colique*, engl. *colic*) • 1) Care se referă la colon. Ex. unghi colic, artera colică; 2) Inițial, durere datorată contracțiilor violente sau unui spasm al colonului; 3) Prin extensie, durere ce apare sub forma unui acces violent, având originea într-un organ abdominal: colică biliară, colică hepatică, colică nefretică etc.

colină • Alcool azotat care prezintă o funcție amoniu cuaternar, existent în țesuturile animale sub formă de esteri colinici (lecitină, sfingomielină). Derivatul acetilat *acetilcolina* este mediatorul chimic al influxului nervos. Colina este un factor lipotrop necesar utilizării de către ficat a lipidelor; absența sa duce la o supraîncărcare a ficatului cu grăsimi. Este folosit sub formă de săruri ca parasimpatomimetice. (adj. **colinic**)

colinergic (fr. *cholinergique*) • Se spune despre fibrele nervoase (nervi periferici motori, fibre simpatice paraganglionare și fibre parasimpatice) care, sub efectul unei excitații, pun în libertate acetilcolină, mediator chimic

care asigură transmiterea influxului nervos la organul efector.

colinesterază (fr., engl. *cholinesterase*) • Enzimă care activează hidroliza acetilcolinei, prin separarea radicalului acetil de colină, inhibând astfel acțiunea sa de mediator nervos.

colir (fr. *collyre*, engl. *collyrium*) • Preparat lichid destinat tratamentului local al afecțiunilor oculare.

colită (engl. *colitis*) • Inflamația de origine infecțioasă (bacteriană sau amebiană) a colonului, totală sau prinzând anumite segmente, în legătură cu o digestie necorespunzătoare a unor alimente sau cu o alimentație rău echilibrată sau datorată unor cauze necunoscute, cum ar fi colita ulceroasă, numită uzual rectocolită ulcerohemoragică. V. acest termen.

colită ulceroasă • Sin. *rectocolită ulcerohemoragică*.

Colles (fractură) • Sin. *fractura Pouteau-Colles*, termen utilizat mai ales în țările anglosaxone. V. *Pouteau*.

colo • V. *col*.

coloana vertebrală (sau rahidiană) •

Lungă tijă osoasă, flexibilă, situată în partea posterioară și mediană a trunchiului, de la extremitatea cefalică pe care o susține și până la bazin care o sprijină. Cuprinde și protejează măduva spinală conținută în canalul rahidian. Este constituită din 33-34 vertebre distribuite în 5 zone: coloana cervicală (7 vertebre), coloana dorsală (12 vertebre), coloana lombară (5 vertebre), coloana sacrată (5 vertebre sudate între ele), coloana coccidiană sau coccisul (4-5 vertebre sudate și atrofici). Sin. *rachis*. V. *rahidian*, *spinal*.

colobom • Orice anomalie congenitală ce apare în relație cu dezvoltarea pleoapelor, a irisului, cristalinelui, coroidei, retinei și nervului optic. Transmiterea este ereditară și are caracter dominant.

colocolic (fr. *colo-colique*, engl. *colocolic*) • Care se referă la două segmente ale colonului. Ex. invaginare colocolică.

colocolostomie • Crearea unei anastomoză între două segmente ale colonului.

colodistonie • Ansamblu de tulburări funcționale ale colonului, care se manifestă prin spasme dureroase, aerocolie,

flatulență, perturbarea tranzitului intestinal.

colodiu • Suspensie coloidală de nitroceluloză care lasă, după evaporarea solventului, o peliculă subțire, continuă și aderentă, care servește la acoperirea și protejarea plăgilor. I se pot încorpora medicamente (colodiu ricinat, salicilat etc.).

colon • Porțiunea mijlocie a intestinului gros, cuprinsă între cec și rect, împărțită în patru segmente: colon ascendent (drept), colon transvers (mijlociu), colon descendent (stâng) și colon ilioelvin (sau sigmoid). (adj. **colic**)

colon iliac • Sin. s. *iliac*.

colon iritabil • Sindrom funcțional al intestinului gros, întâlnit foarte frecvent (uneori până la 50% din consultațiile gastrointestinale), fără leziuni anatomice specifice. Etiologia nu se cunoaște, dar contribuie: componentă redusă a fibrelor vegetale în alimentație; în țările industrializate, factori psihosomatici. Clinic, se manifestă cel mai des prin flatulență, episoade scurte de diaree (câteva zile), cu dureri abdominale, alternând cu constipație sau scaune normale.

colonie bacteriană • Grup de bacterii acumulate pe un mediu de cultură, format prin multiplicare, pornind de la o bacterie de origine și care are caracteristici tipice ca aspect, consistență și culoare. Când se vede cu ochiul liber, o cultură bacteriană este compusă dintr-un număr de miliarde de elemente.

Colonna (operația) • Operație plastică pentru corecția unei luxații congenitale a coapsei sau a unei vechi fracturi a colului femural. (*Colonna* Paul Creshaw, chirurg ortoped american din Philadelphia, 1892-1966)

colonoscopie • V. *coloscopie*.

colopatie • Orice afecțiune a colonului.

colopexie • Fixare a colonului, fie de planul posterior retroperitoneal, fie de pereții laterali sau de cel anterior al abdomenului.

coloplicatură (sau coloplicare) • Operație care urmărește reducerea volumului unui segment de colon, încrețind prin suturi tunicile intestinale. Se practică mai ales la nivelul cecului (*cecoplicatură*).

coloptoză • Deplasare în jos a colonului transvers.

colorant (*engl. dye*) • Substanță, în general sintetică, destinată să impregneze materia organică, pentru a-i facilita examenul microscopic sau analiza histologică și biochimică.

colorație (*engl. staining*) • Procedeu prin care se impregnează cu colorant un țesut sau diverse microorganisme, pentru a putea fi examinate prin microscopie.

colorimetrie • 1) Procedeu de a identifica anumite lichide organice prin studiul culorii lor sau reacțiilor lor de culoare; 2) Procedeu de evaluare a concentrațiilor soluțiilor colorate prin studii nuanței prezentate. Sin. *chromatometrie, cromometrie*. (adj. **colorimetric**)

coloscopie (*engl. colonoscopy*) • Examen vizual al interiorului colonului cu ajutorul unui tub flexibil, prevăzut cu o instalație optică (*coloscop*), care se introduce prin anus. Lingv. se spune uneori, sub influența denumirii anglosaxone: *colonoscoapie*.

colostază (*fr. choléstage*) • Oprirea scurgerii bilei în căile biliare intra- sau extrahepatice. (adj. **colostatic**)

colostomie • Practicarea deschiderii colonului la pielea abdomenului sau a regiunii lombare. V. *anus artificial*.

colostomizat • Care a suferit o colostomie.

colostrum • Prima secreție de lapte a mamei, care apare între prima și a 12-a zi de la naștere. Este un lichid gălbui, foarte alcalin, bogat în proteine și în anticorpi materni. În mod progresiv, colostrul este înlocuit de lapte. (adj. **colostral**)

colotromboză • Obstruarea canalelor biliare destinate de o masă de bilă compactă.

colp-, colpo- • Prefixe de origine greacă, indicând o relație cu vaginul. V. *elthro-*.

colpocel • Coborârea vaginului care bombează în vulvă. Poate fi datorată unui cistocel (*colpocel anterior*) sau unui rectocel (*colpocel posterior*). Sin. *prolaps vaginal*.

colpocistită • Inflamația vaginului și a vezicii.

colpocistocel • Prolaps al peretelui anterior al vaginului, în care herniază vezicia.

colpocistoplastie • Chirurgie plastică aplicată vaginului și vezicii.

colpocitologie • Examenul histologic al celulelor recoltate prin frotiurile prelevate din vagin și colul uterin. Procedeu utilizat pentru diagnosticul hormonal în cursul ciclurilor menstruale - pentru diagnosticul vitalității oului în timpul sarcinii, pentru diagnosticul precoce al cancerului de col uterin. V. *Papanicolau (testul)*.

colpocleizis • Închiderea chirurgicală a vaginului cu suturarea pereților liberi, practică în unele cazuri excepționale de fistulă vezicovaginală incurabilă, pentru a opri scurgerea continuă a urinei prin vagin.

colpoperineoplastie • Operație plastică practică asupra vaginului și perineului, în general pentru a strămtora vaginul și orificiul vulvar, în prolapsul uterovaginal.

colpoperioneorafie • Sutura pereților vaginali și a perineului după o ruptură, pentru a suprima prolapsul uterovaginal.

colpopexie • Fixarea vaginului relaxat de un mușchi sau de un ligament al peretelui abdominal.

colpoplastie • Operație plastică pentru a remedia lipsa congenitală a vaginului sau pentru a reconstitui un canal vaginal care a fost deformat sau distrus. Sin. *vaginoplastie*.

colpoptoză • Prolaps al vaginului.

colporafie • Sutura pereților vaginali, pentru repararea unei sfâșieri locale.

colposcopie • Examen vizual al vaginului și al colului uterin, cu ajutorul unui instrument numit colposcop. (adj. **colposcopic**)

colpospasm • Sin. *vaginism*.

colpostenoză • Strămtorare a vaginului ca o consecință a cicatricilor, aderențelor inflamatorii sau de origine atrofică.

colurie • Prezența de pigmenți biliari în urină; în general însoțește icterul.

colutoriu (*fr. collutoire, engl. colutory*) • Medicament de consistență semilichidă, destinat a fi aplicat asupra gingiilor sau a pereților interni ale cavității bucale. V. *gargarism*.

coma alcoolică • Comă provocată prin intoxicație alcoolică acută (peste 4 g¹⁰⁰ alcool în sânge). Este caracterizată printr-o respirație rapidă și superficială, tahicardie și tendință la hipotensiune. Sin. *coma etilică*.

coma carus (*engl. deanimate coma*) • Comă foarte profundă cu abolire totală a reflexelor și, adesea, tulburări respiratorii și circulatorii grave.

coma depășită (*fr. coma dépassé, engl. irreversible coma*) • Comă profundă, caracterizată prin abolirea totală a funcțiilor vitale de relație și abolirea de asemenea totală a funcțiilor vieții vegetative (circulația, respirația, asimilarea, secreția, excreția etc.), supraviețuirea fiind asigurată strict prin: respirație artificială, control al circulației prin perfuzie intravenoasă permanentă de noradrenalină etc. În felul acesta, supraviețuirea unui bolnav în comă depășită se oprește odată cu suprimarea mijloacelor de reanimare. Traseul encefalografic înregistrat în cursul comei depășite este plat în majoritatea cazurilor, fără reactivitate decelabilă.

coma diabetică (*engl. diabetic coma*) • Comă care complică diabetul zaharat decompensat cu acidoză, ale cărei semne caracteristice sunt: respirație Kúsmaul și miros cetoncic al respirației.

coma etilică • Sin. *coma alcoolică*.

coma hepatică (*engl. hepatic coma*) • Comă care complică o insuficiență hepatică gravă (ciroză, atrofie galbenă acută), prin afectare cerebrală datorată esențial acumulării în sânge de substanțe toxice (mai ales amoniac).

coma hipoglicemică (*engl. hypoglycemic coma*) • Pierdere a conștiinței care se însoțește de criză sudoripară, contracție musculară și convulsii, datorate unei scăderi excesive a glicemiei, cel mai adesea ca o consecință a unei injecții de insulină.

coma uremică • Comă care constituie complicația majoră a unei creșteri foarte marcate a ureei sanguine (insuficiență renală), ale cărei semne caracteristice sunt: respirație Cheyne-Stokes, hipotermie, abolirea reflexelor, hipotensiune și miros de urină a respirației.

coma vigilă (*engl. vigil coma*) • Comă din care poți scoate pe moment bolnavul,

printr-o stimulare acută (zgomot, ciupitură), coma revenind însă imediat.

comatos (*fr. comateux, engl. comatose*) • 1) adj. Care se referă la comă; 2) adj și s. Care este în comă.

comă • Stare patologică caracterizată prin pierderea conștiinței și absența de reacție față de stimuli externi (vizuali, auditivi, olfactivi, tactili etc.), dar cu conservarea funcțiilor respiratorii și circulatorii care pot totuși să fie reduse sau tulburate. (adj. **comatos**)

comedon (*engl. comedo*) • Mică ridicătură albicioasă a dermului, centrată de un punct negru, format din substanța grăsoasă acumulată într-o glandă sebacee. De preferință, comedoamele sunt localizate la față și constituie una din manifestările acneei. Nume popular: puncte negre.

cominutiv (*fr. comminatif, engl. comminuted*) • Se spune despre o fractură care prezintă mai multe fragmente mici de os.

comisură (*engl. commissura*) • 1) Punct de joncțiune a două formațiuni anatomiche (comisura buzelor, a pleoapelor), uneori pe linia mediană, între două elemente pare și simetrice (comisura vulvei); 2) Punct de încrucișare sau de pasaj pe linia mediană, a fasciculelor nervoase care unesc formațiunile drepte și stângi ale sistemului nervos central (comisura interemisferică). (adj. **comisural**)

comisura posterioară a micilor buze • V. *furca mică*.

comisuroplastie • Reconstruirea chirurgicală a comisurii unui orificiu cardiac.

comisurotomie • Secțiunea unei comisuri. De ex. comisura valvei mitrale, comisura labială, comisura vulvară.

comițial (*fr. id., engl. epileptic*) • Care se referă la epilepsie. Lingv. din latinul *comitiales*, care se referă la "comices": adunări sau reuniuni populare; acestea erau întrerupte dacă vreunul din participanți prezenta o criză de epilepsie.

comoție (*fr. commotion, engl. concussion*) • Zguduitură violentă a organismului sau a unei părți a organismului, provocată printr-un șoc direct

sau indirect și care provoacă o serie de tulburări funcționale, fără leziuni organice manifeste. (adj. **comoțional**)

comoționat (engl. *concussed*) • Care suferă urmările unei comoții.

compatibil (engl. *compatible, suitable*) • Se spune despre medicamentele care pot fi administrate simultan sau despre posibilitatea de a transfuza sânge aparținând unui grup sanguin altui individ dat, fără apariția vreunui accident.

compatibilitate sanguină (engl. *blood compatibility*) • Posibilitatea transfuzării unui tip dat de sânge (determinat prin caracterele globulelor roșii) unui individ aparținând unei grupe sanguine apropiate, adică fără să existe riscul ca globulele roșii injectate să fie distruse.

compensat (engl. *compensated*) • Se spune despre o tulburare sau o afecțiune ale căror efecte patologice se află reduse sau stabilizate prin reacția organismului sau organului afectat. Ex. acidoză compensată, diabet compensat.

compensație (fr., engl. *compensation*) • 1) Atenuarea sau supresia unor efecte patologice ale unei boli prin reacțiile organismului care tind să restabilească o stare de echilibru fiziologic; 2) Proces psihic inconștient prin care un individ izbuteste să ușureze sau să suprimă un sentiment de inferioritate, căutându-și satisfacțiile sau plăcerile susceptibile să-l facă să uite aceasta. (adj. **compensator**)

complement • Substanță protidică de natură complexă, prezentă în serul normal, indispensabilă pentru producerea unor efecte ale reacției antigen-anticorp. Complementul se fixează pe anticorp atunci când acesta se leagă de antigen. Această proprietate permite recunoașterea prezenței unui anticorp în ser prin reacția de deviere a complementului. V. această reacție.

complementar • Care servește la completarea, care se adaugă (de ex. aer complementar); care tinde să suplezeze o deficiență (de ex. emfizem complementar).

complex • 1) Asocierea mai multor fenomene sau elemente constituind o entitate sau care participă împreună la

o acțiune bine determinată; 2) În psihanaliză, ansamblu de trăsături psihologice, în special de ordin efectiv, organizate în mod inconștient pe baza unor amintiri, experiențe trăite și relații cu alții și care influențează comportamentul individului respectiv, putând duce la conflicte și tulburări psihologice. Ex. complex de inferioritate, complexul lui Oedip.

complex auricular • Sin. *unda P*.

complexual • În psihanaliză, care se referă la un complex.

complexul (tuberculos) primar • Sin. *infecția tuberculoasă primară*.

complexul QRS • În electrocardiografie, grup de unde care traduc activitatea ventriculilor cardiaci, corespunzând la depolarizarea musculaturii ventriculare. Lingv. unii cardiologi preferă să scrie qRS, pentru a sublinia că undele q și s sunt de amplitudine mai mică decât R.

complexul QRST • În electrocardiografie, ansamblul format de complexul QRS, segmentul S-T și unda T, la care se poate adăuga de asemenea unda T.

complexul tatălui • Sin. *complexul Electrei*. V. *Electra*.

compliantă (fr., engl. *compliance*) • 1) Facilitatea cu care se produce distensia plămânilor cu prilejul inspirației, exprimată prin raportul variației volumului pulmonar față de variația presiunii corespunzătoare. Complianta poate fi perturbată de diverse cauze: rigiditate toracică însemnată, emfizem, atelectazie, revărsare pleurală. Simbol. Cl. Ant. *elastanța*. 2) Asentimentul dat de un pacient pentru efectuarea tratamentului - în general de lungă durată - care i-a fost prescris și respectarea riguroasă a recomandărilor privind urmărirea lui.

complicație (fr., engl. *complication*) • Orice ansamblu de simptome sau de leziuni care se adaugă celor ale unei maladii existente și care apar după aceasta. (adj. **complicat**)

compresă • Bucată dintr-un țesut fin (de obicei de tifon), folosită ca pansament sau în cursul diverselor acte chirurgicale.

compresie (fr., engl. *compression*) • Presiune exercitată asupra unei regiuni oarecare a organismului sau

reducerea volumului normal al unui organ sub influența unei cauze fizice.

compresiv • Care servește să "comprime" ceva. Ex. bandaj compresiv.

comprimat (fr. *comprimé*, engl. *tablet*)

• Pastilă preparată prin comprimarea unei pudre medicamentoase la care se adaugă sau nu o substanță aglutinantă.

comprimat sublingual (fr. *comprimé sublingual*, *linguette*, engl. *sublingual tablet*) • Comprimat solubil destinat a se dizolva sub limbă, pentru a asigura ocolirea ficatului, permițând un efect rapid al medicamentului.

comunicație coronarovericulară (engl. *coronaroventricular fistula*)

• Malformație congenitală caracterizată printr-o comunicație directă între o arteră coronară și auriculul sau ventriculul corespunzător.

comunicație interauriculară (engl. *atrial septal defect*) • Comunicare anormală între cele două auziculi. Abr. CIA.

comunicație interauriculoventriculară • Sin. *canal atrioventricular comun*. Abr. CIAV.

comunicație interventriculară (engl. *ventricular septal defect*) • Malformație cardiacă în care se constată prezența unui orificiu în peretele interventricular. Abr. CIV.

con (fr., engl. *cone*) • Orice structură anatomică compactă sau cavitată, având aproximativ formă de con (bază circulară opusă unui vârf ascuțit). Ex. con arterial (al ventriculului drept), conul terminal al măduvei spinale etc. (adj. **conic**)

concav • Se spune despre orice suprafață curbă al cărei centru este mai deprimat decât marginile. V. *convex*.

concavitate • 1) Stare a suprafețelor concave; 2) Suprafață cu centrul deprimat. V. *convexitate*.

concă (fr. *conque*, engl. *concha of auricle*) • Excavație profundă a feței exterioare a pavilionului urechii, acolo unde se deschide conductul auditiv extern. Este limitată înainte de *tragus*, iar înapoi de *antehelix* și *antitragus*.

concentrat (engl. 1. *concentrated*, 2. *concentrate*) • 1) Se spune despre o substanță într-o soluție din care s-a

eliminat o parte din solvent; 2) Preparație conținând o proporție însemnată de produs activ.

concentrația de hemoglobină • Cantitatea de hemoglobină din sânge, care se poate exprima, fie prin grame la litru sau la 100 ml, fie prin procentajul față de normal (exprimare improprie, dar folosită curent). Poate de asemenea fi prezentată în raport cu numărul de eritrocite (cantitatea medie de hemoglobină pe celulă), sau prin raportare la hematocrit (concentrația medie de hemoglobină). Abr. CH.

concentrația globulară (sau corpusculară) medie de hemoglobină • V. *hemoglobină*.

concentrația molară • Sin. *molaritate*. **concentrație** • 1) Acțiunea de creștere a proporției unei substanțe dintr-o soluție, mai ales prin evaporarea solventului; 2) Proporția unei substanțe care există într-o soluție; 3) Fixarea atenției asupra unui subiect determinat.

concentric (fr. *concentrique*) • Se spune despre mai multe figuri sau structuri care au același centru.

concept • Reprezentarea mentală pe care și-o face un individ despre o realitate concretă (obiecte, ființe vii, fenomene perceptibile) sau abstractă (idei, senzații, sentimente). (adj. **conceptual**)

conceptual • Care se referă la un concept.

concepție (fr., engl. *conception*) • 1) Producerea unei noi ființe în corpul unei femele. Din punct de vedere fiziologic, concepția descrie nu numai fenomenul ca atare, dar în același timp actul sexual, fecundarea și formarea embrionului; 2) Orice activitate de gândire care se aplică unui obiect, în special operația de "înțelegere" și formarea de concepte.

concomitent (fr., engl. *concomitant*) • Care survine în același timp cu un alt fapt, care îl însoțește. Ex. simptom concomitent, care însoțește simptomele principale ale unei maladii.

concreție (fr., engl. *concretion*) • Producția unui fragment solid care se dezvoltă într-un organ sau țesut în cursul unei afecțiuni. V. *calcul*.

condensare (*fr., engl. condensation*)
 • Proces prin care o materie devine mai densă sau trece din stare gazoasă în stare lichidă.
condensat (*engl. condensed*) • 1) adj. Se spune despre un corp care și-a diminuat volumul; 2) adj. Se spune despre un corp care a trecut din stare gazoasă în stare lichidă; 3) s. Produsul care a suferit condensarea.
condil (*fr., engl. condyle*) • Extremitate osoasă articulară convexă, a cărei suprafață este netedă și ovoidă și care se articulează de obicei cu o cavitate glenoidă care îi corespunde. (adj. **condilian**)
condilom (*engl. condyloma*) • Tumoră de culoare roz, care seamănă cu o verucă și este localizată pe mucoasele genitale și anus. *Condiloamele acuminat* (*creastă de cocoș sau vegetații veneriene*) de origine virală au vârf ascuțit și sunt de obicei grupate, cu aspect conopidiform. *Condiloamele plate*, mai puțin proeminente (în formă de disc sau pată), sunt una din manifestările secundare ale sifilisului.
condilomatoză (*engl. condylomatosis*)
 • Prezența de condiloame multiple.
condiționare (*fr. conditionnement, engl. 1. conditioning, 2. package, packing*) • 1) Mecanism prin care se capătă un reflex condiționat; 2) Formă particulară în care este prezentat un medicament în comerț.
condiționat (*fr. conditionné, engl. conditioned*) • Care este obținut prin condiționare; care a suferit o condiționare. V. *reflex condiționat*.
condom • Sin. *prezervativ*.
condr-, condro- (*fr. chondr-*) • Prefixe de origine greacă, indicând o relație cu un cartilaj sau țesut cartilaginous.
condral • Care se referă la cartilaj.
condrectomie • Rezecția unui cartilaj.
condrită • Inflamația unui cartilaj.
condroblast • Celulă cartilaginoasă tânără, de origine conjunctivă, care se găsește în substanța fundamentală a cartilajului pe cale de formare și din care derivă condrocitul.
condroblastom benign epifizar • Tumoră osoasă benignă, bine circumscrisă, de consistență fermă, localizată

în regiunea epifizară a oaselor lungi, la subiecții tineri.

condrocalcinoză articulară (*engl. articular chondrocalcinosis*) • Afecțiune relativ frecventă, caracterizată prin accese dureroase simulând guta, localizată mai ales la genunchi, mai puțin frecvent la coapsă sau la simfiza pubiană, la umăr, la coloana vertebrală. La examenul radiologic se constată incrustații de calciu la nivelul cartilajelor articulare, sub formă de opacități liniare, mai mult sau mai puțin regulate.
condrocarcinom • Epiteliom care conține elemente cartilaginoase.
condrocit (*fr., engl. chondrocyte*) • Celulă cartilaginoasă adultă, provenind din condroblast, de formă ovoidă, prinsă în mici loji ale substanței fundamentale (*condroplast*) a cartilajului.
condrocostal • Care se referă la cartilajele costale și la coaste. Ex. articulații condrocostale.
condrodisplazie • Orice afecțiune datorată unei tulburări de formare și de creștere a oaselor, pornind de la cartilaje. Sin. *displazie encondrală*.
condroepifizar (*fr. chondroepiphysaire*) • Care se referă la cartilajul epifizar.
condroepifizită • Inflamația epifizei și a cartilajului epifizar al unui os lung.
condrofibrom • Fibrom care conține elemente cartilaginoase. Sin. *fibrocondrom*.
condrofit (*fr., engl. chodrophyte*) • Excrescență cartilaginoasă situată la nivelul extremității articulare a unui os.
condrogeneză • Formarea țesutului cartilaginous.
condroid • Care seamănă cu cartilajul. Ex. țesut condroid.
condroliză • Distrugerea țesutului cartilaginous, care survine în mod normal în cursul formării osului.
condrom • Tumoră benignă constituită din țesut cartilaginous, localizată mai ales la falangele degetelor, uneori la o coastă, în stern, în osul iliac sau într-o vertebră. Tratamentul obișnuit este cel chirurgical.
condromalacie • Ramolirea cartilajelor.
condromatoză • Afecțiune de cauză necunoscută, caracterizată prin prezen-

ța de mase cartilaginoase în interiorul unui os. Locurile de elecție sunt metafizele oaselor lungi și micile oase tubulare ale extremităților. Aceste mase cartilaginoase, prin dezvoltarea lor, pot forma tumori mai mult sau mai puțin voluminoase sau pot modifica creșterea oaselor afectate.
condropatie • Orice maladie care afectează cartilajele.
condroplast • V. *condrocit*
condroporoză • Prezența de lacune în țesutul cartilaginous, ceea ce îi dă un aspect poros. Condroporoza poate fi fiziologică, în cursul procesului de osificare, sau patologică, în anumite afecțiuni ale cartilajelor.
condrosarcom • Sarcom constituit pe seama țesutului cartilaginous. Este o tumoră boselată, moale, albicioasă, uneori foarte voluminoasă, care se dezvoltă pe un os lung sau pe un os lat, invadează țesuturile vecine și dă metastaze.
condrosarcomatoză • Localizarea multiplă a condrosarcomelor.
condrosternal • Care se referă la cartilajele costale și la stern. Ex. ligament condrosternal.
condrotomie • Secționarea sau incizia unui cartilaj.
conducere (*fr., engl. conduction*)
 • Transmiterea undelor sonore, a căldurii, a electricității etc. printr-un mediu solid, lichid sau gazos.
conducere anterogradă • În cardiologie, conducerea normală a unui influx de sus în jos, adică de la auricule spre joncțiunea auriculoventriculară și de acolo spre ventricule. Lingv. termenul "anterograd" implică o idee de *mișcare* într-o anumite direcție și trebuie preferat celui de "antegrad" care implică mai curând o idee de poziție. V. *conducere retrogradă*.
conducere celulifugă (*engl. cellulifugal conduction*) • Mod de transmitere al unui impuls prin care influxul nervos se îndepărtează de corpul celular (neuron), trecând prin prelungirile dendritice sau cilindrul ax. Ant. *conducere celulipetă*.
conducere celulipetă • Mod de transmitere prin care influxul nervos se

apropie de corpul neuronal. Ant. *conducere celulifugă*.
conducere craniană • Sin. *conducere osoasă*.
conducere nervoasă (*engl. nerve conduction*) • Propagarea unei excitații de-a lungul unei căi nervoase.
conducere osoasă (*engl. bone conduction*) • Modul de transmitere a sunetului în cochlee prin intermediul oaselor craniului. Abr. *CO*. Sin. *conducere craniană, conducere osteotimpanică*.
conducere osteotimpanică • Sin. *conducere osoasă*.
conducere retrogradă (*engl. retrograde conduction*) • În cardiologie, conducerea unui impuls nervos cardiac într-o direcție inversă celei normale, adică, în practică, o conducere ventriculo-auriculară. V. *conducere anterogradă*.
conduct auditiv extern (*fr. conduit auditif externe, engl. external auditory meatus*) • Canal între conca pavilionului auditiv și membrana timpanului; canalul este fibrocartilaginous în treimea sa externă și osos în cele două treimi interne.
conduct auditiv intern • Canal osos în stânca temporalului, corespunzând elementelor urechii interne. Conductul auditiv intern permite trecerea nervului facial și mai multor ramuri ale nervului auditiv.
conductibilitate (*engl. conductivity*) 1. Proprietate pe care o posedă anumite structuri de a propaga o excitație. Viteza de conducere a influxului în fibrele nervoase depinde de calibrul lor. Este crescută în unele fibre musculare cardiace (*țesut nodal*); 2) Proprietate pe care o au anumite corpuri de a conduce electricitatea sau căldura. (adj. **conductibil**)
conductor • 1) Care este capabil să transmită căldura, electricitatea sau sunetul; 2) Panglică flexibilă de oțel, destinată să ușureze trecerea unei pânze de fierăstrău dintr-un orificiu de trepanare la altul, asigurând protejarea durei mater.
confabulare (*engl. confabulation*)
 • Povestire imaginară, spontană sau

sugerată, înlocuind deficiențele memoriei unor bolnavi mentali. V. *fabulare, mitomanie*.

configurație (engl. *configuration*)

• Formă generală a unui corp, a unui organ.

conflict • În psihiatrie, opoziția tendințelor instinctive contrare, între acestea și principiile morale, între două tendințe afective contradictorii și putând fi la originea unor stări și nevroze. (adj. **conflictual**)

confluent • Loc de reunire largit al spațiilor subarahnoidiene sau ale unor vase mari venoase sau limfatice. V. *cisterna bazală, Pecquet (cisterna)*.

confuzie mentală (engl. *mental confusion*)

• Tulburare psihică, caracterizată prin incoerență și lentoare în înțelegere, obnubilarea a conștiinței, tulburări ale percepției și memoriei, precum și o dezorientare în timp și spațiu. Adesea legată de o infecție sau intoxicație, poate surveni de asemenea în cursul unei psihoze și se însoțește foarte frecvent de anxietate și halucinații vizuale. (adj. **confuzional**)

confuzie reacțională (engl. *reactive confusion*)

• Tulburări mentale cu obnubilarea conștiinței, dezorientare (totuși mai puțin marcată decât în confuzia organică), diminuare a comunicării, adesea însoțită de hiperactivitate și aparent provocată de o tulburare emoțională.

congener (fr. *congénère, engl. congenerous*)

• Care este de același gen, de aceeași specie.

congenital • Care există la naștere și a cărei origine este legată de viața intrauterină. V. *dobândit, ereditar*.

congestie (fr., engl. *congestion*)

• Acumulare excesivă de sânge în vasele unui organ sau țesut. Sin. *hiperemie (sau hiperhémie)*. (adj. **congestionat**)

congruență (fr., engl. *congruence*)

• Bună adaptare, bună concordanță a două structuri materiale sau a două fenomene. Ex. congruență articulară după fracturi sau luxație, congruența binoculară a imaginilor (proiecție retiniană dublă, permițând fuziunea armonioasă a celor două imagini percepute). V. *incongruență*. (adj. **congruent**)

conic (fr. *conique, engl. conical*)

• Care se referă la un con.

conioză (fr. *coniose, engl. coniosis*)

• Orice afecțiune provocată de inhalarea de pulberi. V. *pneumoconioză*.

conizarea colului uterin (fr. *conisation du col utérin, engl. conization of the cervix*)

• Excizie la nivelul colului uterin a unui fragment de formă conică având baza în jos (spre deschiderea orificiului). Se practică pentru biopsie sau pentru tratamentul unui epiteliom intraepitelial (procedeu discutabil).

conjugat (fr. *conjugué, engl. conjugate*)

• 1) Se spune despre structuri anatomice care concură la aceeași funcție (ex. nervi conjugați) sau despre mișcări care se efectuează concomitent și în paralel (ex. mișcarea conjugată a ochilor); 2) Se spune despre un compus organic legat de un altul. Ex. bilirubină conjugată, proteină conjugată (sau heteroproteină).

conjunctiv (fr. *conjunctif, engl. connective*)

• Care unește. *Țesutul conjunctiv* este țesutul de legătură care învelește, protejează și reunește organele, țesuturile, structurile anatomice.

conjunctivă (fr. *conjunctive, engl. conjunctiva*)

• Mucosă transparentă, netedă care tapisează fața internă a pleoapelor (*conjunctiva palpebrală*), cu și fața anterioară a globului ocular, până la corneea (*conjunctiva bulbară*); astfel, unește fundul pleoapelor cu globul ocular, permițând alunecarea lor. (adj. **conjunctival**)

conjunctivită (fr. *conjunctivite, engl. conjunctivitis*)

• Orice inflamație a conjunctivei provocată de o infecție bacteriană sau virală, o stare alergică sau o iritație mecanică (corpi străini, lichide etc.). Simptomele principale sunt înroșirea și edematierea mucoasei cu hipersecreție.

consanguin (engl. *consanguineous*)

• 1) Născut din același tată; 2) Care provine din rude apropiate (din partea tatălui sau a mamei), vorbind în același timp despre căsătoria între rude apropiate. V. *uterin*.

consanguinitate (engl. *consanguinity*)

• 1) Faptul de a avea același tată;

2) În ce privește mai multe persoane, faptul de a avea un ascendent comun.

consensual (fr. *consensuel, engl. consensual*)

• Care se produce de manieră reflexă, după o stimulare indirectă. Ex. reflexul consensual al unei pupile care se contractă atunci când cealaltă pupilă este luminată.

conservator • V. *tratament conservator*.

consolidare (fr., engl. *consolidation*)

• 1) Sudura fragmentelor unui os fracturat, prin formarea calusului; 2) Într-un sens mai general, stabilizarea unor leziuni, a unei maladii, în urma unui tratament (termen folosit mai ales în medicina legală, în locul căruia Academia de Medicină din Paris recomandă cuvântul *stabilizare*).

constipat (fr. *constipé, engl. constipated*)

• Care suferă de constipație.

constipație (fr., engl. *constipation*)

• Dificultate sau imposibilitate de a evacua materiile fecale care devin dure după un timp petrecut în intestinul gros. Poate fi funcțională (simplă sau complicată printr-o colită) sau secundară unei leziuni organice.

constituent (fr. *constituant, engl. constituent*)

• 1) Fiecare din corpurile simple care formează un corp compus; 2) Substanță care intră în compoziția unui amestec.

constituție (fr. *constitution, engl. 1., 2. constitution, 3. composition*)

• 1) Ansamblu de caractere anatomice, fiziologice și psihice proprii unui subiect; 2) Într-un sens restrictiv, structura morfologică a unui subiect; 3) Compoziția unei substanțe chimice.

constituție ciclotimică • Sin. *ciclotimie*.

constituție schizoidă • Sin. *schizoidie*.

constituțional • Care se referă la constituția fizică a unui individ, care îi este proprie. Ex. tip constituțional, pervers constituțional.

constrictiv • Care se referă la constricție, care produce o constricție. Ex. pericardită constrictivă.

constrictor • Se spune despre un mușchi a cărei contracție comprimă un organ sau strânge un canal, un orificiu.

constricție (fr., engl. *constriction*)

• Compresiune circulară; strângere sau stenoză.

consultant • Medic specialist solicitat să își dea avizul asupra unui caz particular și complex.

consultație • 1) Examinarea unui bolnav efectuată de medic în cabinetul său și urmată de avizul și prescripțiile privind tratamentul pe care îl recomandă; 2) (Recurgerea, de către medicul curant, la mai mulți colegi, pentru studierea unui caz dificil rom. consult.)

Efectuarea unei examinări repetate a unui bolnav, la solicitarea medicului care consideră necesar, cazul fiind dificil, să recurgă la unul sau mai mulți colegi pentru o clarificare medicală competentă; 3) Serviciu, parte dintr-un spital, unde bolnavii din afară vin să fie examinați, tratați sau consiliați. Ex. consultație medico-psiho-pedagogică.

consumpție (fr. *consumption, engl. consumption*)

• Epuizare progresivă a forțelor și a rezervelor organismului, în afecțiunile grave și prelungite (termen desuet).

conștient (fr. *conscient, engl. conscious*)

• Care este caracterizat prin conștiință. Ant. *inconștient*.

conștiință (conștiență) (fr. *science, engl. consciousness*)

• Stare psihică permițând unui individ să înțeleagă ceea ce percepe prin simțuri din lumea exterioară și de a lua cunoștință în fiecare moment de existența sa proprie cu tot ceea ce ea comportă.

contactologie (engl. *contactology*)

• Ansamblu de cunoștințe asupra protezelor oculare de contact, indicațiilor (optică sau estetică), adaptării la suprafața ochiului (corneea, limb sau conjunctivă) și toleranței lor de către organism.

contagiozitate • Caracter potențial al stării de contagios.

contagiune (fr., engl. *contagion*)

• Transmiterea unei maladii de la o persoană la alta, prin contact direct (*contagiune directă*) sau indirect, prin contactul cu un obiect, apă, aer, alimente, băuturi sau orice altă substanță sau animale contaminate (*contagiune indirectă*). (adj. **contagios**)

contaminare (fr., engl. *contamination*)

• Invadarea unei suprafețe de către microorganisme, urmată sau nu de pătrunderea acestora în interiorul

corpului, substanței sau obiectului contaminat. Când este vorba despre un organism viu, animal sau vegetal, care permite multiplicarea și dezvoltarea microorganismelor respective, contaminarea este urmată de dezvoltarea unui proces infecțios. Lingv. *contaminarea* nu trebuie confundată cu *infecția*.

contaminator • Care transmite o maladie, mai ales o boală venerică.

contenție (fr., engl. *setting*) • Menținerea în poziție normală a unui organ herniat, a fragmentelor osoase într-o fractură sau a unei extremități articulare luxate, prin diverse mijloace: bandaje, atele, pansament ghipsat etc.

contiguitate (engl. *contiguity*) • Stare a două sau mai multe părți sau organe care sunt în contact. V. *soluție de contiguitate*. (adj. *contiguu*)

continent (fr., engl. *continent*) • 1) Care se abține de la raporturi sexuale; 2) Se spune despre un sfincter (anal, vezical) care funcționează normal. V. *incontinent*.

continentă (fr., engl. *continence*) • Absența raporturilor sexuale.

continuitate • Stare a țesuturilor care nu prezintă vreo separație între ele. V. *soluție de continuitate*.

contondent (engl. *blunt*) • Care strivește țesuturile, care produce o contuzie. Ex. obiect contondent.

contor de scintilație (engl. *scintillation counter*) • Instrument care permite decelarea de particule ionizante cu ajutorul unui cristal care le absoarbe și le transformă într-o scintilație luminoasă, vizibilă pe un ecran. Este utilizat în medicină pentru determinarea concentrației de izotopi radioactivi introduși în organism și care se fixează selectiv în diverse organe. V. *scintigrafie*.

contractie (fr., engl. *contraction*) • Diminuarea volumului sau a lungimii unui țesut sau unui organ, sub acțiunea unui stimul sau a unor agenți. Ant. *relaxare*. (adj. *contractat*)

contraceptiv • 1) adj. Care se referă la contracepție. Ex. metodă contraceptivă; 2) s. Produs care permite de a evita o sarcină (V. *anticoncepțional*). Contraceptivele pot fi aplicate local (în vagin) sau pot fi administrate per oral (*contraceptive orale*).

contracepție (fr., engl. *contraception*) • Folosirea metodelor care pot face ca raporturile sexuale să nu ducă la apariția unei sarcini.

contractil • Care se poate contracta. Ex. țesut contractil.

contractilitate • Proprietatea anumitor țesuturi (în special fibrele musculare) de a se contracta sau de a-și schimba forma sub influența unui stimul apropiat.

contractură (fr., engl. *contracture*) • Contractie involuntară prelungită, a unui sau mai multor mușchi, însoțită de rigiditate. V. de asemenea *convulsie*, *crampă*, *spasm*.

contraextensie (fr., engl. *contraextension*) • Tracțiune aplicată la rădăcina unui membru fracturat, în momentul reducerii fracturii, pentru a ușura repunerea fragmentelor de os la locul lor natural.

contraincizie • Incizie practică într-un punct mai mult sau mai puțin îndepărtat de incizia principală.

contraindicație • Orice circumstanță care se opune aplicării unui tratament.

contrast • Diferența dintre părțile clare și cele întunecate pe o fotografie, pe o radiografie. V. *mediu de contrast*.

contracțiune • Reducerea unor fracturi prin două tracțiuni exercitate în direcții opuse.

control invers (fr. *control en retour*, engl. *feedback*) • În endocrinologie, sistem de reglare a secreției unei glande endocrine prin nivelul propriului produs de secreție; acesta inhibă stimula hipofizară corespondentă dacă nivelul său crește peste valoarea fiziologică sau o stimulează în caz contrar. Sin. *retrocontrol*.

controlateral (fr. *controlateral*, engl. *contralateral*) • Situat de partea opusă; care interesează partea opusă. Ex. reflex controlateral, hemiplegie controlaterală (de partea opusă leziunii cerebrale responsabile).

controlul nașterilor • Sin. *planificare familială*.

contuzie (fr., engl. *contuzion*) • Leziune produsă de un șoc, o lovitură, provocând o compresiune violentă, în general brutală, fără ca pielea să fie

rănită. Contuzia poate fi ușoară (echimoze simple) sau gravă, însoțită de leziuni musculare, vasculare, nervoase sau viscerale, după regiunea lovită. V. *contondent*. (adj. *contuzionat*)

conurile retinei (sau retiniene) (engl. *retinal cones*) • Celule ale retinei, care recepționează lumina, situate mai ales în regiunea maculei (pata galbenă). Sunt în număr de circa 6 milioane și asigură vederea diurnă, fină și colorată.

convalescent • Care este în convalescență.

convalescență (fr., engl. *convalescence*) • Perioada de timp între sfârșitul perioadei active a unei maladii și revenirea bolnavului la starea sa anterioară de sănătate.

convergent • Care se îndreaptă spre același punct, fiind vorba de linii, axe etc. Ant. *divergent*.

convergență (fr., engl. *convergence*) • 1) Acțiune de a tinde spre același punct și rezultatul acestei tendințe; 2) Mișcare conjugată a globilor oculari ale căror axe vizuale se apropie astfel încât să atingă obiectul fixat și care se găsește foarte aproape.

convex • Care are o suprafață bombată, rotunjită spre în afară. V. *concav*.

convexitate (fr. *convexité*, engl. *convexity*) • 1) Starea de a fi convex; 2) Suprafață bombată și rotunjită. V. *convexitate*.

convulsie (fr., engl. *convulsion*) • 1) Orice contracție involuntară a mușchilor, continuă (tonică) sau sacadată (clonică); 2) Conracții musculare sacadate și repetate, întrerupte prin intervale de relaxare musculară (în acest sens, termenul se folosește mai mult la plural). V. și *contractură*, *crampă*, *spasm*. (adj. *convulsiv*)

convulsivant • Care provoacă crize convulsive.

Cooley (boala) • V. *thalasemie*.

Coombs (proba sau testul) • Probă folosită adesea pentru punerea în evidență a anticorpilor incompleți față de grupele sanguine din sistemul Rh. Anticorpul sunt identificați în ser (*testul Coombs indirect*) sau pe globulele roșii ale subiectului investigat (*testul Coombs direct*), folosind un *ser antiglobulinic*

provenit de la iepuri imunizați împotriva acestui anticorp și care provoacă aglutinarea hematiilor pe care s-au fixat. Sin. *test antiglobulinic*. (Coombs Robin, imunolog englez - Cambridge, născut în 1921)

coordonare motorie (engl. *motor coordination*) • Activitate fiziologică care privește combinarea contracției mai multor mușchi, astfel încât să execute în mod corect mișcarea determinată. Depinde de centrii nervoși ai creierului și cerebelului. Coordonarea necorespunzătoare a mișcărilor se numește *ataxie*.

copro- • Prefix de origine greacă indicând o relație cu materiile fecale. V. *scato*, *sterco-*.

coprocultură (engl. *fecal cultura*) • Cultivarea microorganismelor din fecale.

coprofil (fr., engl. *coprophile*) • Care trăiește în excremente. Ex. bacterie coprofilă. Sin. *scatofil*.

coprolit (fr., engl. *coprolith*) • Concreția materiilor fecale întărite.

coprologie (engl. *coprology*) • Studiul și analiza materiilor fecale. (adj. *coprologie*)

coprom • Sin. *fecalom*.

coprostază • Acumularea materiilor fecale în intestinul gros.

copulare (fr., engl. *copulation*) • 1) Apropiere intimă a organelor sexuale masculine și femel, destinată a permite introducerea spermatozoidilor în organele genitale ale femeii. La mamifere (și la om) constă în introducerea penisului în vagin. La om aceasta se numește *coit*. 2) Sin. *fecundare*.

cor-, -corie • Prefix și sufix de origine greacă, având sensul de *pupila*.

coracobrahial • Care se referă la apofiza coracoidă și la braț.

coracoidită • Afecțiune dureroasă a apofizei coracoide.

cord (fr. *coeur*, engl. *heart*) • Organul central motor al circulației sanguine, situat în mediastin, între plămâni. Este un organ musculocavitar, format din miocard, tapizat în interior de endocard și acoperit la exterior de pericardul seros și prezentând patru cavități: două atrii (auricule) și două ventricule. Atriu

drept și ventriculul drept formează *cordul drept*, atrul stâng și ventriculul stâng formează *cordul stâng*; aceste două părți ale cordului sunt separate prin septul interatrial și septul interventricular (*septum cordis*). Atrul și ventriculul stâng comunică prin orificiul atrioventricular prevăzut cu valvula mitrală; atrul și ventriculul drept comunică prin orificiul atrioventricular drept prevăzut cu valvula tricuspidadă. Miocardul prezintă contracții automate, reglate de un sistem autonom de fibre neuromusculare (*țesut nodal* sau *sistem cardionector*) compus din: *nodul Keith-Flach* situat în atrul drept și care declanșează contracțiile, *nodul Aschoff-Tawara* situat în porțiunea superioară a septului interventricular și care comandă transmiterea excitației la ventriculi, *fasciculul His* care se împarte în două ramuri ce se ramifică în pereții ventriculari (*trețeaua Purkinje*). V. *cardiac*. Sin. *inimă*.

cord arterial • Sin. *cord stâng*.

cord artificial • Aparat de oxigenare prevăzut cu o pompă aspiratoare și una respingătoare care înlocuiește temporar cordul. Există diverse modele.

cord drept • Cavitățile drepte ale cordului (atriul și ventriculul) împreună cu valvele lor: tricuspidadă și sigmoidele pulmonare), care asigură circulația sângelui venos de la periferie către plămâni. Sin. *cord venos*.

cord în sabot (engl. *wooden-shoe heart*) • Imagine radiologică a cordului caracteristică hipertrofiei ventriculare drepte: umbra cardiacă se mărește, cu lărgire transversală, vârful fiind deplasat spre lateral și ridicat, amintind extremitatea unui sabot.

cord pulmonar acut • Insuficiență ventriculară dreaptă acută, care se traduce prin dilatația bruscă a cavităților cardiace drepte: este dată de o hipertensiune arterială pulmonară brutală, provocată cel mai adesea direct printr-o embolie pulmonară sau prin insuficiență respiratorie acută. Abr. *CPA*.

cord pulmonar cronic • Supraîncărcare cronică a cordului drept, care se traduce printr-o hipertrofie a cavităților

drepte, cu sau fără insuficiență cardiacă. Este provocată de afecțiuni bronho-pulmonare cronice (bronșită cronică și mai ales astm bronșic). Abr. *CPC*.

cord stâng • Cavitățile stângi ale cordului (atriul și ventriculul) împreună cu valvele lor: mitrală și sigmoidele aortice, care asigură circulația sângelui arterial către periferie. Sin. *cord arterial*.

cord venos • Sin. *cord drept*.

cordectomie • Excizia unei corzi vocale.

cordial (engl. *tonic*) • 1) Care reconfortează sau stimulează; 2) Poțiune conținând alcool, esențe de fructe și zahăr, preconizată ca stimulent general.

cordiform • Care este în formă de inimă. Ex. uter cordiform.

cordită • Inflamația coardelor vocale.

cordoanele măduvei spinale (engl. *medullary cords*) • Benzi longitudinale ale substanței albe, prin care se face conducerea influxului nervos de-a lungul măduvei. Aceasta prezintă, de fiecare parte, câte trei cordoane: anterior, lateral și posterior, fiecare fiind constituit din mai multe fascicule nervoase. (adj. *cordonal*)

cordoan (engl. *cord*) • Nume dat unor structuri anatomice, din pricina formei pe care o au. V. *funicular*.

cordoan ombilical (engl. *umbilical cord*) • Tijă conjunctivovasculară care leagă ombilicul fătului cu placenta și prin care sângele fătului este dus la placenta, de unde revine.

cordoan spermatic (fr. *cordoan spermatic*, engl. *spermatic cord*) • Pedicul care susține testiculul și epididimul. Este conținut în interiorul tunicii fibroase a scrotului; este compus din toate elementele care duc spre testicul și epididim sau care se întorc: canalul deferent, arterele spermatic și deferențiale, filete nervoase, plexurile venoase spermatic anterior și posterior, vase limfatice, ligamentul Cloquet.

cordonal (engl. *lemnical*) • Care se referă la cordoanele măduvei spinale.

cordotomie • 1) Secțiune chirurgicală a cordoanelor anterolaterale ale măduvei spinale, în vederea suprimării durerilor insuportabile produse de unele afecțiuni foarte grave; 2) Secțiunea uneia sau ambelor corzi vocale.

corectiv (engl. *corrective*) • Substanță care se adaugă unui medicament pentru a-i ameliora gustul sau a-i suprima efectele nedorite.

corectopie (engl. *corectopia*) • Situația anormală a pupilei care nu se mai găsește în centrul irisului. Poate fi congenitală, creată artificial sau consecutivă unui traumatism sau unei inflamații. Sin. *ectopie pupilară*.

corimbiform • Se spune despre o erupție cutanată ale cărei elemente sunt reunite în grupe, separate prin zone de piele indemnă.

corioadenom (fr. *chorioadénome*) • Tumoră adesea necrotică și hemoragică, invadând în profunzime peretele uterului. Sin. *molă (hidatiformă) malignă*.

coriocenteză • Prelevare de vilozități coriale (PVC), în vederea depistării prenatale precoce a unor anomalii genetice.

corion • Tumoră constituită prin proliferarea elementelor epiteliale ale placentei.

corion benign • Sin. *molă (hidatiformă sau veziculară)*.

coriomeningită • Inflamație a meningelor, asociată cu o infiltrație limfocitară a plexurilor coroide.

corion (fr., engl. *chorion*) • 1) Membrana externă a oului mamiferelor; 2) Strat conjunctiv profund al unei mucoase sau seroase, subjacentă epitelului. (adj. *corial*, *corionic*)

corioplacentară • Care se referă la corion și la placenta.

corioretinită • Inflamație a coroidei și a retinei.

coriza de fân (fr. *rhume des foins*, engl. *allergic coryza*) • Inflamația mucoasei nazale de origine alergică (polen, graminee) ce se traduce prin accese violente de strănut, scurgere nazală apoasă, abundentă, însoțite de dureri de cap și iritație oculară; uneori este complicată cu astm.

coriză • Sin. *rinită*. V. *răceală, guturai*.

corn de secară (secară cornută) (fr. *ergot de seigle*, engl. *ergot*) • Ciupercă parazită care se dezvoltă pe spicele unor cereale (secară, grâu, orez). Conține mai mulți alcaloizi, dintre care

ergotamina este vasoconstrictor și stimulent al fibrelor musculare netede din uter, ceea ce îl indică în combaterea hemoragiilor uterine.

cornaj (fr., engl. *cornage*) • Zgomot ce se aude în inspirație, în stenoza glotei.

cornee (fr. *cornée*, engl. *cornea*) • Parte anterioară transparentă a tunicii fibroase a ochiului a cărei circumferință se unește cu sclerotică prin limbul sclerocornean. Corneea nu conține vase sanguine sau limfatice. Datorită formei sale rotunde și regulate, ca și a transparenței sale, corneea joacă rolul unei lentile convergente. Irregularitățile de curbură sunt pricina *astigmatismului*. V. *kerato-*. (adj. *cornean*)

cornee conică • Sin. *keratocon*.

cornete nazale (engl. *nasal concha*)

• Lamele osoase recurbate și convexe care se detașează de pe fața internă a etmoidului și bombează în cavitatea foselor nazale. Există două cornete constante (cornetul mijlociu și cornetul superior) și două inconstante (cornetul Santorini și cornetul Zuckerkandl). V. *turbinal*.

cornos (fr. *corné*, engl. *horny*) • Care are aspect cornos; ex. stratul cornos al epidermului.

cornul anterior al măduvei • Fiecare din cele două formațiuni cenușii ale măduvei spinale, care se află anterior de canalul ependimar, sub forma unor umflături bilaterale, separate de șanțul median anterior. Aceste formațiuni sunt numite *coarne* datorită aspectului pe care îl au pe secțiunea transversală a măduvei și sunt constituite în primul rând din elemente motorii (*coarne motorii*).

cornul posterior al măduvei • Fiecare din cele două formațiuni cenușii ale măduvei spinale, situate de fiecare parte și posterior față de canalul ependimar. Aceste formațiuni se numesc *coarne* din pricina aspectului pe care îl au pe secțiunea transversală a măduvei, dar formează în realitate două cordoane nervoase constituite în primul rând din elemente senzitive (*coarne senzitive*).

cornul uterin (fr. *corne utérine*, engl. *uterine horn*) • Fiecare din cele două

unghiuri laterale ale cavității uterine, la punctul de implantare al trompei uterine.

coroană (engl. *crown*) • Parte a dințelii care se află deasupra marginii alveolare. Este legată prin colet de rădăcină, care se află inclusă în alveola dentară. V. *coronară*.

coroană (sau placă) ecuatorială (engl. *equatorial plate*) • Figură formată de cromozomi care se dispun coronar pe ecuatorul celulei în metafază (a doua fază a mitozei).

coroidă (fr. *choroïde*) • Înveliș al globului ocular, așezat între sclerotică în afară și retină spre înăuntru, de care este strâns legat. Foarte bogat vascularizat, asigură nutriția retinei. Coroida, împreună cu stratul pigmentar al retinei, este unul din elementele esențiale ale ochiului. (adj. **coroidian**)

coroidită • Inflamația coroidiei, cel mai des asociată cu o leziune a retinei (corioretinită).

coronală • V. *sutura coronală*.

coronare (fr. *coronaire*, engl. *1. coronary, 2. coronal*) • 1) Dispuse în coroană (se spune în special despre vase): **artere coronare**: cele două prime laterale ale aortei, dreaptă și stângă, care iau naștere din prima parte a aortei și care irigă inima; **marea venă coronară**: vena principală a inimii; **mica venă coronară**: ramură colaterală a părții terminale a marelui venă coronară; **artera coronară stomahică**: artera gastrică stângă; **vena coronară stomahică**: vena gastrică stângă; 2) Care se referă la coroana dentară.

coronarian (engl. *coronary*) • Care se referă la vasele coronare. Ex. insuficiența coronariană.

coronarită (engl. *coronaritis*) • Arterită coronară sau ateroscleroză a arterelor coronare, care poate fi cauza unei angine de piept sau unui infarct.

coronarografie • Angiografie a arterelor coronare prin injectarea unui produs de contrast, cu ajutorul unei sonde introdusă în artera femurală și împinsă contra curentului sanguin până la originea arterelor coronare.

coronaropatie • Orice leziune anatomopatologică a arterelor coronare.

coronoidă • V. *apofiză coronoidă*.

coronoidian (engl. *coronoid*) • Care se referă la apofiza coronoidă.

coronaradiculară • Care se referă la coroana și la rădăcina unui dinte.

coroziv (fr. *corrosif*, engl. *corrosive*) • Care distruge țesuturile printr-o acțiune chimică lentă.

corp (fr. *corps*, engl. *body*) • Partea cea mai importantă a unui organ sau a unei alte structuri anatomice, mai ales a unui os.

corp calos (fr. *corps calleux*, engl. *corpus callosum*) • Lamă de substanță albă, convexă în sens antero-posterior, constituită din fibre transversale care leagă cele două emisfere cerebrale pe fundul scizurii interemisferice.

corp flotant (engl. *floaters*) • Orice corp străin (particulă, filament, flocoane, pulbere) văzut de medic în corpur vitros cu prilejul unui examen la oftalmoscop; uneori holnavul însuși are senzația unor "muște volante" care se deplasează odată cu mișcările globului ocular.

corp mucos (engl. *mucous layer*) • Ansamblul mai multor straturi de celule poliedrice - stratul mucos - care se așează pe stratul profund, bazal, al epidermului. V. acest termen. Sin. *stratul lui Malpighi*.

corp străin (fr. *corps étranger*, engl. *foreign body*) • Element care se găsește în mod anormal într-un țesut, conduct organic sau cavitate a organismului, provenind din exterior (fragment de sticlă, de metal, glonț pătruns printr-o rană) sau format local (calcul, concreție).

corpi cetonici (engl. *ketone bodies*) • Nume de ansamblu dat acetonei, acidului betahidroxibuiric și acidului acetic, formați în organism pornind de la substanțele cetogene (anumiți acizi aminați și acizi grași). Sângele conține în mod normal câteva miligrame de corpi cetonici la litru. Nivelul lor este crescut în anumite stări patologice (în special în diabet, datorită perturbării metabolismului glucidelor, care are ca urmare o utilizare excesivă a lipidelor pentru a face față nevoilor energetice). V. *ketonemie*.

corpi ciliari (engl. *ciliary body*)

• Parte a membranei musculo-vasculare a ochiului, constituită din *procese ciliare*, dispuse ca o coroană cu franjuri, la limita dintre coroidă și iris și care secretă umoarea apoasă a ochiului, precum și *din mușchiul ciliar* pe care se inseră cristalinul și care intervine, prin contracția sa, în acomodarea oculară.

corpii cavernoși ai clitorisului (engl. *cavernous body of clitoris*) • Cele două organe erectile ale clitorisului analoge cu corpii cavernoși ai penisului.

corpii cavernoși ai penisului (engl. *cavernous body of penis*) • Cele două organe erectile ale penisului (drept și stâng). Limitează două șanțuri longitudinale, dintre care cel inferior, mai lat, conține corpul spongios și uretra.

corpii geniculați (fr. *corps genouillés*, engl. *geniculate bodies*) • Nucleii inferiori ai talamusului, în număr de doi pentru fiecare emisferă: *corpul geniculat extern* (sau *lateral*) - stație intermediară pe căile vizuale și *corpul geniculat intern* (sau *medial*) - stație intermediară pe căile auditive.

corpii mamilari (engl. *mamillary body*) • Masă de substanță cenușie care bombează pe planșeul hipotalamusului. V. *trigonul cerebral*.

corpii optostriați • Sin. *nucleii cenușii centrali*.

corporal (fr. *corporel*) • Care se referă la corpul uman sau animal. Ex. temperatură corporală. V. *somatică*.

corporeal (engl. *corporic*) • Care se referă la corpul unui organ. Ex. histeropexie corporeală.

corpul galben (fr. *corps jaune*, engl. *corpus luteum*) • Formațiune cu funcție de glandă endocrină, constituită în ovarul mamiferelor, în locul foliculului ovarian (de Graaf), după ruptura acestuia și eliberarea ovulului. Corpul galben este caracterizat prin prezența celulelor galbene care conțin *luteină*, hormon numit acum progesteron, care pregătește mucoasa uterină pentru implantarea ovulului fecundat (*corpul galben gravidic*) sau care favorizează reconstituirea mucoasei uterine, dacă ovulul nu a fost fecundat (*corpul galben menstrual*) care dispăre în cursul fiecărui ciclu).

corpul pineal • Sin. *epifiza (cerebrală)*.

corpul pituitar • Sin. *hipofiză*.

corpul spongios al uretrei (engl. *spongy body of urethra*) • La om, organ erectil, median și impar, care învelește uretra anterioară pe toată lungimea. Este situat în șanțul longitudinal inferior, format din cei doi corpi cavernoși adiacenți.

corpul striat (engl. *striate body*) • Ansamblu constituit din trei nucleii de substanță cenușie a creierului: nucleul caudat, nucleul lenticular și claustrum.

corpul vertebral (engl. *vertebral body*) • Partea anterioară a unei vertebre, masivă și cilindrică. Prezintă două fețe (superioară și inferioară) numite *platouri vertebrale* și o circumferință din care se detașează pediculii care limitează *gaura vertebrală*.

corpul vitros (sau vitrosul) (engl. *vitreous body*) • Masă de consistență vâscoasă (gelatină transparentă, semilichidă), care ocupă spațiul dintre fața posterioară a cristalinului și retină, conținut într-un înveliș transparent, *hialoidul*. Sin. *umoarea vitroasă* (desuet). (adj. **vitreal**)

corpusul (fr. *corpuscule*, engl. *corpuscle*) • Element organic sau patologic, de formă sferică și dimensiuni foarte reduse.

corpusul renal • Sin. *glomerul renal*.

corpuscular • Care se referă la corpusculi, în special la particulele atomice.

cortectomie (engl. *cortectomy*) • Excizia unei porțiuni a cortexului cerebral. V. *lobotomie*.

cortex • Cuvânt latin care înseamnă "scoarță" și care indică partea externă a unui organ. (adj. **cortical**)

cortex cerebelos • Zonă de substanță cenușie la suprafața cerebelului. Sin. *scoarță cerebeloasă*.

cortex cerebral • Zonă continuă de substanță cenușie, cu o grosime de 3-4 mm, care ocupă întreaga suprafață a circumvoluțiilor cerebrale. Sin. *scoarță cerebrală, pallium*.

cortex suprarenal • Sin. *corticopurarenală*.

cortical • Care se referă la un cortex, în special cortexul cerebral sau suprarenal.

corticoid • Sin. *corticosteroid*.

corticomineralotrop • V. *hormon corticomineralotrop*.

corticopriv (engl. *corticoadrenal deficient*) • Care se referă sau care este produs de o insuficiență corticosuprarenală.

corticorezistență (engl. *corticosteroid fast*) • Rezistență față de hormonii corticosuprarenali observată la unii bolnavi cu maladia Addison.

corticosteroid • Nume generic dat hormonilor secretați de glanda corticosuprarenală, derivaților lor și, prin extensie, derivaților lor sintetice. Din punct de vedere farmacologic și terapeutic, se disting două grupe de corticosteroizi: 1) *mineralcorticoizi* (aldosteron, corticosteron, dezoxicortizon, fludrocortizon) a căror principală acțiune este retenția sodiului, cu retenția apei și eliminarea potasiului; 2) *glucocorticosteroizi* (cortizon, hidrocortizon, prednison) care exercită efecte multiple: acțiuni antiinflamatorii, anti-piretice, analgezice, antialergice, diminuarea reacțiilor imunitare. Cresc activarea metabolismului glucidelor, a lipidelor și a proteinelor. Corticosteroizii pot fi dozați în sânge și în urină (mai ales sub forma metabolizilor lor: 17-hidroxisteroizi și 17-cetosteroizi); dozarea lor permite evaluarea capacității funcționale a corticosuprarenalei. Sin. *corticoid*.

corticosteron (fr., engl. *corticosterone*) • Hormon mineralocorticoid izolat din corticosuprarenală și preparat acum și prin sinteză. A fost folosit în tratamentul bolii Addison.

corticostimulină • Sin. *corticotrofină*.

corticosuprarenal (engl. *cortico-adrenal*) • Care se referă la cortexul glandelor suprarenale. Lingv. adjectival *corticosuprarenalian* se referă la glanda suprarenală din punct de vedere funcțional. Ex. insuficiență corticosuprarenaliană.

corticosuprarenală (engl. *adrenal cortex*) • Partea periferică a glandei suprarenale, care secretă hormoni care (în sub dependența lor majoritatea marilor metabolisme ale organismului, în special al apei și electroliților. V.

hormon corticosuprarenal. Sin. *cortex suprarenal*.

corticosuprarenalian (engl. *cortico-adrenal*) • Care se referă la glanda suprarenală din punct de vedere funcțional. V. *corticosuprarenal*.

corticosuprarenalom • V. *suprarenalom*.

corticoterapie • Terapie cu ajutorul hormonilor din cortexul glandelor suprarenale (în special cortizonul), naturali sau sintetici.

corticotrofin releasing factor (sau **hormon**) • Hormon secretat de hipotalamus, care acționează ca factor declanșant al corticotrofinei hipofizare. Abr. *CRF* sau *CRH*. V. *releasing factor*, *tireotrofin releasing factor*.

corticotrofină • Hormon secretat de celulele alfa ale lobului anterior al hipofizei, obținut și prin sinteză, care favorizează secreția hormonilor corticosuprarenalei (cu excepția aldosteronului). Corticotrofina este folosită în explorarea capacității funcționale a suprarenalelor și în terapeutică pentru proprietățile sale antiinflamatorii. Sin.: *adrenocorticotrofină*, *corticostimulină*, *ACTH* (*adrenocorticotrop hormone*), *hormon corticotrop*, *hormon adrenocorticotrop*.

cortizol • Sin. *hidrocortizon*.

cortizon (fr., engl. *cortisone*) • Unul din hormonii secretați de cortexul suprarenalei. Aparține grupului glucocorticosteroizilor. Cortizonul se folosește pentru proprietățile sale antiinflamatorii și antialergice, precum și în tratamentul maladii Addison. (adj. **cortizonic**)

cortizonoterapie • Tratament cu cortizon.

Corynebacterium • Gen de bacili gram pozitivi, drepti sau ușor incurbați, mobili, aerobi sau anaerobi facultativi, căruia îi aparține bacilul Loeffler (*Corynebacterium diphtheriae*), agentul etiologic al difteriei.

cosmetic • Se spune despre un produs utilizat pentru a întreține igiena sau frumusețea corpului (săpun, șampon, dezodorizant, epilator, creme și loțiuni faciale, farduri).

cosmic • Care se referă la univers. Ex. raze cosmice.

costal • Care se referă la coaste. Ex. cartilaj costal, unghi costal.

costalgie • Durere costală sau nevralgie intercostală.

costectomie • Rezecția unei coaste.

costiform • Care seamănă cu o coastă. Ex. apofize costiforme (apofizele transverse ale vertebrelor lombare).

costoclavicular • Care se referă la coaste și la clavicule. Ex. ligament costoclavicular.

costodiafragmatic • Care se referă la coaste și la diafragm.

costotomie • Secționarea chirurgicală a uneia sau mai multor coaste.

costotransversar (engl. *costotransverse*) • Care se referă la coaste și la apofizele transverse ale vertebrelor. Ex. ligamentul costotransversar. Sin. *transversocostal*.

costovertebral • Care se referă la coaste și la vertebre. Ex. ligamentul costovertebral.

cot (fr. *coude*, engl. *elbow*) • Parte a membrului superior care corespunde cu articulația dintre braț și antebraț, formată din extremitatea inferioară a humerusului și extremitățile superioare ale radiusului și cubitusului. Cuprinde două regiuni: una anterioară - regiunea plicii cotului și una posterioară - regiunea olecraniană. V. *cubital*.

cotil • Sin. *cavitate cotiloidă*.

cotiledon placentar (engl. *placental cotyledon*) • Suprafață poligonală a feței uterine a placentei, separată de cotiledoanele vecine prin pereți fibroși numiți pereți intercotiledonari. Retenția, după naștere, a unui cotiledon numit "aberant" poate produce hemoragii, infecții. (adj. **cotiledonar**)

cotiledonat (engl. *cotyledoneous*) • Care posedă cotiledoane.

cotiloidian (engl. *cotylloid*) • Care se referă la cavitatea cotiloidă.

cover-plane T • Sin. termen englez pentru *unda Pardee*. V. *Pardee*.

Cowden (boala) • Maladie sistemică, totodată cutanată și viscerală, care asociază leziunilor cutaneo-mucoase (în primul rând papuloase) foarte caracteristice, multiple manifestări viscerale, mai ales mamare, tiroidiene, digestive,

ovariene și ale scheletului. Se transmite după un mod autozomic dominant. Lingv. *Cowden*, numele primului bolnav astfel identificat. Sin. *sindromul hamartoamelor multiple*.

Cowper (glandele) (engl. *bulbourethral glands*) • Fiecare din cele două mici glande uretrale, situate la dreapta și la stânga, deasupra bulbului uretrei la om. Canalele lor excretore se deschid pe peretele inferior al uretrei. Sin. *glande bulbouretrale*. (Cowper Williams, chirurg și anatomist englez, Londra, 1666-1709)

cowperită • Inflamația glandelor bulbouretrale Cowper.

cowpox • V. *vaccina*.

cox-, coxo- • Prefixe de origine latină, indicând o relație cu coapsa. V. *ischi-*.

coxa • Numele latin al șoldului.

coxa adducta • Sin. *coxa vara*.

coxa plana • Necroza capului femural, care afectează copilul între 4 și 10 ani (în special băieții). Se manifestă prin dureri, șchiopătare și o limitare a mișcărilor. După vindecare, capul femurului rămâne adesea aplatizat (ca un tampon de tren) și persistă o ușoară subluxație externă care favorizează dezvoltarea unei coxartroze. Sin. *osteochondrită deformantă infantilă a epifizei femurale superioare*, *maladia lui Perthes*.

coxa valga • Deviere a membrului inferior în abducție și rotație externă, cu limitarea rotației interne. Această deviație se datorează redresării colului femural, a cărei axă formează cu cea a diafizei femurale un unghi mai deschis decât cel obișnuit, normal.

coxa vara • Deviere a membrului inferior în abducție și rotație internă, datorită unei anomalii de dezvoltare a colului femural și caracterizată printr-o diminuare a unghiului de înclinare a colului femural cu diafiza. Sin. *coxa adducta*, *șold contractat*.

coxal • Care se referă la șold. Ex. înălțime coxală, os coxal.

coxalgie • 1) Orice durere localizată în șold. 2) De obicei, tuberculoză coxo-femurală. (adj. **coxalgic**)

coxartroză (engl. *coxarthrosis*, *osteoarthritis of the hip*) • Artroză a

coapsei. Poate fi secundară unei malformații congenitale a șoldului, unei artrite sau primitive și apare aproape exclusiv după 40 de ani. Durerii la mers și redorii șoldului li se pot asocia o atitudine anormală a poziției șoldului și o limitare dureroasă a mișcărilor sale. Coxartroza se însoțește adesea de deformarea cavității cotiloide și a capului femural.

coxită • Artrită coxofemurală.

coxită tranzitorie • Sin. *sinovită acută tranzitorie a șoldului copilului*.

coxodinie • Durere localizată la șold.

coxofemural • Care se referă la șold și la femur. V. *articulația coxofemurală*.

coxometrie • Marcarea diverselor reperi anatomice și a diferitelor unghiuri ale componentelor articulației coxofemurale, în vederea depistării în special a unei malformații luxante a șoldului.

coxosackie virus • Grup de virusuri ARN, fără anvelopă, din care unele tipuri sunt patogene pentru om (angină, infecții respiratorii, mialgie epidemică, meningite).

CP • Abr. *infirmitate motrice cerebrală (engl. cerebral palsy)*.

CPA • Abr. (*fr. coeur pulmonaire aigu*) Insuficiență ventriculară dreaptă acută.

CPC • Abr. (*fr. coeur pulmonaire chronique*) Supraincercarea cronică a cordului drept.

CPK • Abr. *creatinfosfokinază*.

CPK-MB • Abr. *izoenzimă MB*.

CPT • Abr. *capacitate pulmonară totală*.

CPUE • Abr. *capacitate pulmonară utilizabilă la efort*.

CR • În electrocardiografie, simbolul unei derivații precordiale în care electrodul indiferent este plasat pe brațul drept. V. *aVR (engl. chest-right)*.

Cr • Simbol chimic al cromului.

crampă (engl. cramp) • 1) Con tracție involuntară, dureroasă și tranzitorie a unui mușchi sau grup de mușchi. V. de asemenea *contractură, convulsie, spasm*; 2) Orice durere de tip spasmodic: crampă intestinală, crampă a stomacului.

crani-, cranio- • Prefixe de origine latină, indicând o relație cu craniul. Lingv. *fr.* numai adjectivul "cranian" se scrie cu accent circumflex "crâne".

cranian (engl. cranial) • Care se referă la craniu.

craniectomie • Rezecția unui fragment cranian.

craniofaringiom • Tumoră formată pe seama vestigiilor canalului craniofaringian. Neoplasmul constă în mase neregulate și se dezvoltă în general prin nuclee de celule spongioase ducând uneori la formarea de chiste. Masele tumorale pot provoca necroze prin compresiunea țesuturilor învecinate și invazie locală.

craniografie • Radiografia craniului.

craniologie • Studiul morfologiei, structurii și dezvoltării craniului uman. (adj. **craniologic**)

craniomalacie • Ramolirea unor zone ale craniului, datorită unei întârzieri a osificării, observată mai ales în rahitismul sugarului.

craniometrie • Ansamblul procedeeilor de măsurare a craniului uman și a diverselor sale părți. (adj. **craniometric**)

cranioplastie • Orice operație plastică practică pe craniu.

craniostenoză (sau craniosinostoză) • Malformație datorată osificării precoce a suturii, ceea ce provoacă o oprire în dezvoltare și deformări ale craniului, cu hipertensiune intracraniană, putând determina leziuni cerebrale și oculare, precum și tulburări psihice.

craniotomie • Orice operație care necesită deschiderea craniului și în special deschiderea craniului unui făt mort, pentru a facilita extracția sa (se numește de asemenea *cefalotomie*).

craniu (fr. crâne, engl. cranium, skull) • Ansamblu de piese osoase care formează scheletul capului. Cuprinde două părți: *craniul cerebral* și *craniu facial*.

craniu cerebral (engl. brain case) • Înveliș osos protector al encefalului și organelor auditive, care constituie craniul propriu zis. Este format din 8 oase distincte: occipital, 2 temporale, 2 parietale și frontalul (care formează bolta craniană); etmoidul și sfenoidul (care constituie partea inferioară, aplatazată neregulat, numită baza craniului). Sin. *cutia craniană*.

craniu facial (engl. facial skull)

• Masiv osos aplicat pe fața anterioară a bazei craniului, compus din piesele osoase care cuprind organele vizuale, cavitățile nazale și cea bucală, formând și punctul de inserție pentru numeroși mușchi. Este constituit din 13 oase: unul singur impar și median: vomerul; celelalte, pare și simetrice, sunt: maxilarele, oasele lacrimale, palatine, cornele inferioare, oase proprii ale nasului și oasele malare. Sin. *masivul osos facial*.

crateriform • În formă de cupă, de crater. Ex. ulcer crateriform.

creastă (fr. crête, engl. crest) • În anatomie, relief alungit care ridică linear o suprafață sau o mărginește: creastă iliacă, creastă cubitală, creste papilare ale pielii.

creastă a strămtorii superioare • Sin. *linia nenumită*.

creastă de coif (fr. cimier de casque, engl. crest of helmet) • Imagine radiologică de derulare și dilatare a aortei, care coafează opacitatea cardiacă.

creastă de cocoș • Sin. *condiloame acuminat*.

creastă iliacă (engl. iliac crest) • Marginea superioară, convexă, a osului iliac, groasă și rugoasă, răsucită în S. Prezintă câte o umflătură la cele două extremități, care constituie spina iliacă anterioară și spina iliacă posterioară.

creatină (fr., engl. creatine) • Substanță azotată, prezentă în formă liberă sau combinată cu fosfor în mușchi (unde joacă un rol energetic important), în creier și în sânge. Produsul său de deshidratare internă este creatinina. În sânge, creatina se găsește în principal în globulele roșii (30 mg/l). În urină este prezentă la sugar (V. *creatinurie*), dar dispare la adult, unde poate fi găsită în afecțiuni musculare.

creatinemie • 1. Nivelul creatinei în sânge (normal: 30-50 mg/litru) 2) Folosit impropriu, excesul de creatină în sânge.

creatininurie • Prezența fiziologică în urină a creatininei, provenind din creatina musculară. Nivelul excreției creatininei, la un individ normal, este de circa

2g/24 ore. Creatininuria nu este influențată decât de leziuni renale.

creatinkinază (sau creatinfosfokinază) • Enzimă musculară care activează transformarea creatinei în creatinfosfat (formă de rezervă energetică a mușchilor). Nivelul sanguin al creatinkinazei este crescut în infarctul miocardic și în unele miopatii. Abr. *CPK*.

creatinurie • 1) Prezența creatinei în urină. Foarte importantă la sugar și la copil, creatinuria dispare la adult și reapare la bătrâni. Creșterea creatinuriei se constată în cursul miopatiilor; 2) În mod impropriu, termenul este folosit pentru a exprima un exces de creatină în urină.

cremaster • V. *mușchi cremasterian*.

cremație (fr., engl. cremation) • Distrugerea cadavrelor prin combustie și reducerea lor în cenușă. Sin. *incinerare*.

crenelat (engl. crenated) • A căror margine este marcată de intrânduri, de "creneluri". Ex. eritrocit crenelat.

crenoterapie • Utilizarea terapeutică a apelor minerale.

crepitan • Care produce crepitații.

crepitație (engl. crepitation, crepitus) • Succesiune de mici zgomote fine și seci, uneori perceptibile și prin aplicarea mâinii pe torace. V. *ral (crepitan)*.

crepitație articulară (engl. articular crepitus) • Crepitație înregistrată prin palpate, în cazul unei artrite seci, la mobilizarea articulației.

crepitație osoasă (engl. bony crepitus) • Crepitație care rezultă din frecarea între extremitățile fracturate ale unui os.

creștere (fr. croissance, engl. growth) • 1) În biologie, amplificarea greutateii și volumului unei celule, unui element anatomic, unui organ sau unui individ viu; 2) În antropologie, dezvoltarea ponderală și a staturii unui individ.

cretaceu (fr. cretacé, engl. cretaceous) • De natura "cretă", care are aspect de cretă. Ex. cataractă cretacee.

cretin • Persoană atinsă de cretinism.

cretinism • Stare de degenerescență fizică (nanism, oprirea dezvoltării organelor genitale, încetinirea diverselor funcțiuni organice), precum și întârziere mentală (putând merge până la

idiotie), legată de o insuficiență tiroidiană (V. *mixedem*). Aceasta se manifestă în general printr-o gușă, uneori destul de voluminoasă, care crește cu vârsta, iar alături printr-o atrofiere a corpului tiroidei.

cretinoidă (stare) • Formă atenuată a cretinismului.

Creutzfeld-Jakob (maladia) • Afecțiune degenerativă progresivă a creierului, a cerebelului și a măduvei spinale, datorată unui prion și care se manifestă prin dureri și redori ale gambelor, tulburări de deglutiție, dizartrie, crize epileptiforme și o stare de demență rapid progresivă, sfârșitul letal producându-se în 6 luni - 2 ani. Maladia survine în general la vârsta adultă, dar recent (1992-1993) s-au descris cazuri la copii care au fost tratați - pentru întârzieri de creștere - cu extracte hipofizare infectate cu prioni (Creutzfeld Hans Gerhard, neurolog și psihiatru german, 1885-1964; Jakob Alfons, neurolog german, 1884-1931).

CRF • 1) Abr. pentru *capacitate reziduală funcțională*; 2) Abr. *corticotrofin releasing factor*. V. *releasing factor*.

CRH • Abr. *corticotrofin releasing hormone*. V. *releasing factor*.

crianestezie (engl. cryanesthesia) • Anestezie locală a pielii, cu ajutorul unei substanțe refrigerante.

crioaritenoidian • Care se referă la cartilajele cricoide și aritenoide. Ex. ligamentul cricoaritenoidian.

cricofaringian • Care se referă la cartilajul cricoid și la faringe. Ex. mușchi cricofaringian.

cricohioidian • Care se referă la cartilajele cricoide și osul hioid.

cricoid • Cartilajul cricoid.

cricoidectomie • Ablația chirurgicală a cartilajului cricoid.

cricoidian • Care se referă la cartilajul cricoid. Ex. tubercul cricoidian.

cricotireotomie (sau cricotiroidotomie) • Incizie practică între cartilajele cricoid și tiroid.

cricotiroidian • Care se referă la cartilajele cricoid și tiroid. Ex. ligament cricotiroidian.

cricotomie • Incizia cartilajului cricoid.

criestezie (engl. cryesthesia) • Sensibilitate exagerată la frig.

Crile (clamp sau pensa) (engl. Crile's clamp) • Clamp folosit pentru realizarea hemostazei temporare în sutura vaselor. (Crile George, chirurg american din Cleveland, 1864-1943)

crio- • Prefix de origine greacă indicând o relație cu "frigul".

criobiologie (engl. cryobiology) • Studiul efectelor temperaturilor joase asupra materiei vii.

criocauter (engl. cryocautery) • Instrument care folosește zăpada carbonică pentru tratamentul prin frig al unor afecțiuni cutanate (de ex. angi-oamele).

crioglobuline (engl. cryoglobulin) • Proteine care precipită spontan prin răcire. Din punct de vedere imunologic, crioglobulinele au proprietățile gamaglobulinelor dar se pot comporta și ca macroglobuline.

criopatie (fr. cryopathie, engl. cryopathy) • Orice afecțiune provocată de frig.

criotalamotomie • Secțiune stereotaxică a unor fibre talamice cu ajutorul unei sonde a cărei temperatură este scăzută prin circulație de azot lichid.

crioterapie • Folosirea în terapeutică a temperaturilor joase, prin dușuri sau băi reci, aplicații locale de gheață, de zăpadă carbonică, de clorură de etil.

cript-, cripto- (fr. *crypt-, crypto-*) • Prefixe de origine greacă însemnând *ascuns*.

criptă (fr. crypte, engl. crypt) • Cavități neregulate la suprafața unui organ.

criptococoză (engl. cryptococcosis) • Maladie produsă de o ciupercă levuriformă (*Cryptococcus neoformans*) și care ia cel mai des forma unei meningite subfebrile, cu evoluție cronică, însoțită de hipertensiune intracraniană și prezența de levuri în lichidul cefalorahidian. În general, poarta de intrare este cea pulmonară. Sin. *toruloză*.

criptogamă (engl. cryptogam) • Astfel sunt numite plantele care, ca și ciupercile, nu fac flori. Criptogamele formează unul din cele două grupe ale regnului vegetal, celălalt fiind *Fanerogamele*.

criptogenetic (sau criptogenic) • A căror origine sau cauze sunt obscure, necunoscute, nedeterminate. Ex. anemie criptogenică.

criptorhidie (sau criptorhidism) • Malformație congenitală caracterizată prin absența testiculelor în scrot, datorită rămănerii lor în cavitatea abdominală.

crispare (fr., engl. crispation) • Contractie involuntară, abia perceptibilă, a unor mușchi, în special sub efectul unei emoții sau unei stări de nervozitate. (adj. *crispat*)

crystalin (engl. lens) • Mică lentilă transparentă, biconvexă, elastică și de consistență fermă, de 4-4,5 mm grosime și 10 mm diametru, situată înăpoia irisului și în fața corpului vitros. Constituie unul dintre mediile transparente și un organ al acomodării. Îmbătrânirea cristalinelor produce o diminuare progresivă a elasticității sale (V. *presbiție*) și, adesea, o opacifiere a sa (V. *cataraclă*). V. de asemenea *faco(phaco-)*.

crystalinian (engl. lenticular) • Care se referă la cristalini. Ex. astigmatism crystalinian. Sin. *lenticular*.

crystaloid (engl. crystalloid) • Care seamănă cu un cristal; 2) Membrană elastică, foarte fină, care învelește cristalinelor. Sin. *capsula cristalinelor*. 3) Orice substanță care difuzează cu ușurință într-un lichid și poate traversa anume membrane, fiind și capabilă de a cristaliza.

critic, critică (fr. critique, engl. cristal) • Care se referă la o criză, la natura unei crize. Ex. stare critică.

criză (fr. crise, engl. crisis) • 1) În sensul cel mai larg, momentul în care o maladie suferă o schimbare subită și în general decisivă, spre bine sau spre rău; criză salutară, cu o scădere a temperaturii, diureză și sudație abundentă; criză funestă = criză fatală. V. *critică*. 2) Mai special, accident care survine unei persoane în aparentă sănătate sau o agravare bruscă a unei stări cronice: criză de apendicită, criză de astm, criză cardiacă, criză de epilepsie etc. În limbaj curent se spune de asemenea: *atac*. V. *aces*.

crizo- • Prefix de origine greacă indicând o relație cu aurul.

crizoterapie (fr. chrisotherapie, engl. cryotherapy) • Folosirea terapeutică a sărurilor de aur (în special în poliartrita reumatoidă). Sin. *auroterapie*.

crom (fr. chrome, engl. chromium) • Corp simplu, metalic, aparținând grupului fierului, de consistență dură, de culoare albăstrui, care se găsește adesea în zăcămintele de fier. Este utilizat pentru fabricarea unor diverse aliaje foarte rezistente. Sărurile sale sunt toxice și pot provoca intoxicații profesionale. Unele din derivatele sale sunt folosite în terapeutică. Simbol Cr.

cromatina sexuală • Determinarea sexului prin prezența (sex feminin) sau absența (sex masculin) corpusculilor Barr în nucleul celulelor cromatice. V. *Barr*.

cromatografie (engl. chromatography) • Procedeu care permite separarea diferitelor substanțe în soluție sau în suspensie într-un lichid, folosind o bandă de hârtie de filtru specială, al cărei capăt plonjează în lichidul de analizat. Diferitele componente ale lichidului impregnează hârtia cu viteze diverse, sub forma unor zone distincte. Un reactiv specific colorează fiecare din substanțele respective și permite astfel identificarea lor.

cromatoliză • Disoluția, dispariția cromatinei din nucleul celular în cursul necrozei sale. Sin. *carioliză*, (adj. *cromatolitic*)

cromatometrie • Sin. *colorimetrie*.

cromatopsie • Impresie subiectivă de a vedea colorate obiecte incolore sau de a percepe culori care nu corespund realității. Stare observată în unele intoxicații sau afecțiuni ale centrilor optici.

cromatoscopie (fr. chromatoscopie) • 1) Determinarea capacității de percepere a culorilor; 2) Probă funcțională renală bazată pe eliminarea prin urină a unei substanțe colorate, administrată în prealabil pe cale bucală sau intravenoasă. V. *fenolsulfonstaleină*. Sin. *cromoscopie*.

cromogen (fr. chromogène, engl. chromogenic) • 1) Care produce culoare; 2) Care dă naștere unor pigmenti.

cromometrie • Sin. *colorimetrie*.
cromopexie • Fixarea și acumularea în anumite țesuturi și organe a unui pigment sau a unei soluții colorate, mai ales în țesuturile sistemului reticulo-endothelial. (adj. **cromopexic**)
cromoproteină • Nume de ansamblu al heteroproteinelor care conțin o substanță colorată (care este adesea un element metalic). Hemoglobina, ceruloplasmina, clorofila sunt cromoproteine.
cromoscopie • Sin. *chromatoscopie*.
crozom (fr., engl. *chromosome*)
 • Fiecare din elementele esențiale ale nucleului celular care, prin afinitatea lor pentru coloranții bazici, pot fi făcute vizibile în cursul diviziunii celulare. Capacitatea de colorare a crozomilor se datorește cromatinei din care sunt constituiți. Numărul crozomilor este fix pentru fiecare specie animală sau vegetală; la om, numărul crozomilor este de 46. Crozomii, constituiți în esență din acid dezoxiribonucleic (ADN), sunt suportul genelor, factorii determinanți ai eredității. Există două feluri de crozomi: *autozomii* și *heterocrozomii*. *Crozomii omologi* sunt cei doi crozomi perechi, de structură fundamental identică și provenind fiecare de la unul din cei doi genitori. (adj. **crozomic**)
crozom sexual • Sin. *heterocrozom*.
crozom X • Crozom sexual (*heterocrozom*) care poate fi asociat unui crozom omolog identic (formând perechea XX) la femeie sau unui crozom Y (formând perechea XY) la bărbat.
crozom Y • Crozom sexual caracteristic sexului masculin.
crozomic (fr. *chromosomique*, engl. *chromosomal*) • Care se referă la un crozom.
cron-, crono- • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu timpul.
cronic (fr. *chronique*, engl. *chronic*)
 • Care are o evoluție lentă, de lungă durată. Ant. *acut*.
cronicitate (fr. *chronicité*, engl. *chronicity*) • Caracterul a ceea ce este cronic.
cronofarmacologie • Studiul în timp al efectelor medicamentelor, în funcție de

orele zilei. Reacțiile animalului sau omului sunt dependente de starea organismului (lipidemie, cortizolemie, inducții enzimactice hepatice etc.) care depinde, la rândul său, de ritmul nictemeral al funcțiilor fiziologice.
cronotoxicologie • Studiul toxicității unei substanțe în funcție de orele zilei. Reacțiile animalului sau omului depinzând de ritmul nictemeral al numeroaselor funcții fiziologice, studiul toxicității unui produs arată variațiile care pot fi legate de absorbția alimentelor sau de ritmul secrețiilor endocrine.
crossă (fr. *croise*, engl. *arch*) • Nume dat părții curbe a unor vase: crosa aortei, crosa safenei etc.
crosectomie • Rezecția crosei venei safene interne, pentru tratamentul chirurgical al varicelor membrilor inferioare. Întoarcerea venoasă se efectuează esențial prin venele profunde ale gambei.
crossing over • Nume englez definind încrucișarea cromatidelor a doi crozomi perechi cu schimbarea unor componente alelice, termen utilizat deseori în literatura de specialitate de diverse limbi.
Crow-Fukase (sindrom) • Sin. *sindrom POEMS*.
CRP • Abr. *proteină C reactivă*. Lingv. acronim al *C reactive protein*.
cruciform • În formă de cruce. Ex. incizie cruciformă, ligament cruciform.
crup (fr., engl. *croup*) • Laringită difterică prezentând complicații respiratorii cu dispnee și asfixie, din pricina falselor membrane din laringe și a unui edem accentuat, totul împiedicând pătrunderea aerului în trahee. Afecțiunea a devenit foarte rară după adoptarea vaccinării antidifterice și a seroterapiei. În afară de crupul difteric există și crup viral.
crural • Care se referă la coapsă. V. *arcadă crurală*.
cruropedios (engl. *cruropedal*) • Care se referă la membrul inferior, de la coapsă până la talpa piciorului. Ex. bandaj ghipsat cruropedios.
crush-injury • Neologism englez folosit curent pentru *sindrom de strivire*.
17-CS • Abr. *17-cetosteroid*.

C/T (indice) • Abr. pentru *indice terapeutic* sau *chimioterapic*.
Cu • Simbol chimic al *cuprului*.
cubital (engl. *cubital, ulnar*) • 1) Care se referă la cubitus sau la partea internă a antebrățului, corespunzătoare cubitusului. Ex. artera cubitală, partea cubitală a antebrățului; 2) Mai rar, ceea ce se referă la cot.
cubitoradial • Care se referă la cubitus și la radius.
cubitus (engl. *cubitus, ulna*) • Os lung care formează partea internă a antebrățului, situat intern față de radius, între trohlea humerală (cu care se articulează prin cavitatea sa sigmoidă limitată posterior de olecran) și oasele carpiene. Este solidar cu radiusul prin cele două articulații radio-cubitale: superioară (cavitatea mică sigmoidă) și inferioară (capul cubital) precum și prin membrana interosoasă. Extremitatea sa inferioară prezintă o ieșitură: apofiza stiloidă. Nume latin: *ulna*.
cuboid • Osul cel mai extern al rândului anterior al tarsului, așezat în fața calcaneului.
cui (fr. *clou*, engl. *1. nail 2. furuncle*)
 • 1) Tijă de oțel, ascuțită la una din extremități, utilizată în chirurgia osoasă sau în ortopedie, pentru a menține reunite fragmentele osoase în anumite fracturi, de ex. a colului femural (osteosinteză prin incepture sau impactare). Ex. cuiul Küntscher; cuiul Smith-Petersen, cui cu placă; 2) Sinonimul popular francez pentru *furuncul*.
culdoscopie • Examen vizual al cavității pelviene, cu ajutorul unui endoscop introdus în vagin în fundul de sac Douglas. V. *celioscopie*.
culdotomie • Incizia fundului de sac Douglas.
Culex • Gen de țânțar; unele specii pot transmite maladiei parazitare. V. *anofel*.
culmen • În latină, *vârf*. 1) Partea superioară a lobului superior al plămânului stâng; 2) Partea cea mai ridicată a vermisului superior din cerebel.
cultură • În bacteriologie, procedeul care constă din introducerea (însămânțarea) unei mici cantități de microorganisme în condiții date, într-un mediu de cultură, pentru a obține multiplicarea

lor. Acest cuvânt desemnează totodată și ansamblul (populația) de microorganisme astfel obținut.
CUM • Abr. pentru *cistouretrografie micțională*.
cuneiform (engl. *1. cuneat, 2. cunei-form*) • 1) În formă de cui - pană, ex. rezecția cuneiformă a unui os; 2) Fiecare din cele trei oase din rândul anterior al tarsului, așezat în fața scafidului, numite și *oase cuneiforme*.
cuneiformizare (engl. *cuneiformation*) • Modificare în formă de cui (pană), cel mai des a unei vertebre. (adj. **cuneiformizat**)
cupremie (engl. *cupremia*) • Nivelul cuprului în sânge (în mod normal circa 1 mg/litru).
cupirahie (sau **cuprorahie**) • Prezența normală a cuprului în lichidul cefalorahidian.
cuproproteine • Orice proteină care conține cupru (ex. ceruloplasmina).
cupru (fr. *cuivre*, engl. *copper*) • Metal clasat în categoria oligoelementelor. Corpul uman conține cupru în proporție de circa 0,0001% din greutatea sa. Joacă un rol important în anumite procese de oxidare și în formarea globulelor roșii. Nevoia zilnică de cupru de 2,5 mg este primită prin alimentație. Simbol *Cu*.
cuprurie (sau **cupriurie**) (engl. *cupruria*) • Prezența normală de cupru în urină.
cura de somn (fr. *cure de sommeil*, engl. *continuous sleep therapy*) • Metodă terapeutică ce utilizează hipnotice și neuroleptice. Bolnavul este adus într-o stare apropiată somnului natural timp de câteva zile uneori 2-3 săptămâni, cu scurte intervale de deșteptare pentru alimentare și îngrijiri igienice. Se recurge la această metodă mai ales în tratamentul afecțiunilor psihosomatice (astm, ulcere digestive, hipertensiune etc.) atribuite unor reflexe condiționate nocive pe care somnul prelungit ar putea să le întrerupă.
cura radicală (engl. *radical cure*) • 1) Vindecare completă și definitivă; 2) Intervenție chirurgicală destinată remedierii de o manieră completă și permanentă a unei hernii, a unei leziuni sau a unui defect fizic.

curara • Substanță toxică extrasă din diverse plante, cu care indienii din America de Sud își impregnau vârful săgeților. Este un paralizant puternic al mușchilor; moartea survine în general prin paralizia mușchilor respiratori. Din curara s-au izolat numeroși alcaloizi (curarina, d-tubocurarina etc.)

curarizant (engl. *curarizing*) • Se spune despre orice medicament care posedă proprietățile paralizante ale curarei și acționează la joncțiunea neuromusculară, împiedicând transmiterea influxului nervos. (s. un **curarizant**)

curarizare (engl. *curarization*) • 1) Folosirea terapeutică a extractelor de curara pentru relaxarea musculaturii și, prin extensie, folosirea terapeutică a medicamentelor cu o acțiune farmacologică similară curarei; 2) Intoxicarea prin curara și agenții curarizanți.

curativ (engl. *curative*) • Care contribuie la învingerea bolii și aducerea vindecării. Ex. tratament curativ.

cură (fr., engl. *cure*) • 1) Perioadă de tratament a unei maladii sau a unei leziuni în vederea vindecării; 2) Tratament chirurgical al unei maladii sau al unei leziuni și rezultatul său; 3) Metodă particulară de tratament (V. de asemenea *regim*); 4) Sejur într-o stațiune termală sau climatică ale cărei ape contribuie la vindecare.

curățare cu tamponul (fr. *écouvillonnage*, engl. *swabbing*) • Curățarea unei cavități naturale, îndeosebi a cavității uterine, cu ajutorul unui tampon (écouvillon) (perie cilindrică montată la capătul unei tije suplă).

curbură lombară (fr. *ensellure lombaire*, engl. *saddle back*) • Curbura normală (lordoză) a coloanei vertebrale lombare.

curie • Unitate de radioactivitate. Simbol Ci (în anii trecuți, c) Multipli: *kilocurie*, *megacurie*, Submultipli: *milicurie*, *microcurie*, *nanocurie*, *picocurie*.

curieterapia (engl. *curietherapy*) • Tratament prin izotopi radioactivi.

Cushing (sindrom) • Sindrom de etiologie variată, produs prin hiperproducție de glucocorticoizi de către corticosuprarenală: tumoră benignă sau

malignă, hiperplazia cortexului suprarenal, asociată sau nu cu o tumoră a hipofizei. Mai frecvent la femeia adultă, acest sindrom, când tabloul este complet, cuprinde: un diabet zaharat mai mult sau mai puțin exprimat, osteoporoză, slăbiciune musculară, obezitate a feței (facies lunar) și a trunchiului, hirsutism, vergeturi cutanate colorate în purpuriu, hipertensiune arterială, amenoree sau impotență, oprirea la copil a creșterii, creșterea nivelului corticosteroizilor plasmatici și a excreției urinare de 17-hidroxicorticoizi. Se vorbește de *maladia Cushing* când hiperplazia suprarenalelor este secundară unui adenom al hipofizei (*Cushing Harvey Williams*, neurochirurg american din Philadelphia, 1869-1939)

cushingoid • Care amintește de maladia Cushing. Ex. facies cushingoid.

cuspidat (engl. *cuspidate*) • Care se termină cu un vârf: ex. dinte cuspidat.

cuspidă (fr. *cuspidé*, engl. *cuspid*) • Mică protuberanță pe suprafața oculară a unui dinte. Numărul cuspidelor variază după tipul dintelui; molarul posedă mai multe cuspidă, premolarul au două, caninul una, iar incisivii sunt lipsiți de cuspidă. Cuspidă joacă un rol fundamental în ocluzia și articulația dentară.

cușca toracică (fr. *cage thoracique*, engl. *thoracic cage*) • Cavitate formată de coloana vertebrală în partea posterioară, sternul anterior, ambele unite în părțile laterale de arcurile costale.

cuticolă • Care se dezvoltă sub piele. Ex. larva cuticolă a unei insecte.

cuticulă (fr. *id.*, engl. *cuticle*) • Membrană fină (ex. cuticulă a unei insecte, a emailului dentar) sau strat subțire. (adj. **cuticular**)

cutireacție (fr., engl. *cutireaction*) • 1) Reacție cutanată inflamatorie produsă după introducerea în organism, prin injecție sau scarificare, a unei toxine, a unui alt produs microbial, a unei substanțe inerte animale sau vegetale, la care persoana respectivă ar putea fi sensibilizată. Se obțin astfel informații utile asupra stării de imunitate sau de sensibilitate față de o maladie. În

alergologie, indică precis agentul sau agenții alergizanți; 2) În limbaj clinic, cutireacția la tuberculină, provocată prin aplicarea tuberculinei după scarificarea dermului (*cutireacția von Pirquet*). V. *Mantoux (reacția)*.

cutizare (fr. engl. *cutisation*) • Transformarea unei membrane mucoase în țesut cutanat.

CV • Abr. *capacitate (pulmonară) vitală*; în oftalmologie, abr. pentru *câmp vizual*.

D

- D** • 1) Abr. pentru *vertebră dorsală* sau pentru *rădăcina nervoasă dorsală*; litera este urmată de cifra indicând vertebra sau nervul dorsal (ex. D₁, D₂, D₃); 2) Abr. pentru *coeficient de difuziune pulmonară*.
- D I, D II, D III** • În electrocardiografie, abr. pentru *derivația I* (braț stâng - braț drept), *derivația II* (gambă stângă - braț drept), *derivația III* (gambă stângă - braț stâng).
- d** • 1) Abr. pentru *densitate*; 2) Simbol pentru prefixul *deci*.
- Δ, δ, delta** • A patra literă a alfabetului grec. V. *delta*.
- δ** • Simbolul pentru *dioptrie*.
- dacri-, dacrio-** • Prefix grec indicând o relație cu lacrimile sau aparatul lacrimal.
- dacrioadenită** • Inflamație acută sau cronică a glandei lacrimale.
- dacriocistită** (fr. *dacryocystite*) • Inflamație acută sau cronică, mucopurulentă, a sacului lacrimal.
- dacriocistografie izotopică** • Metodă care utilizează substanțe izotopice pentru evaluarea funcției evacuatoare a căilor lacrimale care constă în a depune în centrul corneei o picătură de lichid marcat cu Technetium 99 și obținerea unei scintilații (un scintifoton/minut timp de 10 minute). Poate fi astfel studiată distribuția lacrimilor în spațiul interpalpebral și sistemul lacrimal excretor.
- dacriogen** • Care favorizează secreția lacrimală. V. *lacrimogen*.
- dacriolit** (fr. *dacryolithe*) • Calcul lacrimal (format în canalele lacrimale).
- dacriosinuzită** • Inflamația căilor lacrimale și a sinusurilor etmoidale.
- dactil-, dactilo-** • Prefix de origine greacă indicând o relație cu degetele. V. *digit*.
- dactilofazie (dactilolalie)** • Procedeu folosit de surdomuți pentru a comunica între ei cu ajutorul degetelor.
- dactiloscopie** • Examen al particularităților degetelor, în special a liniilor papilare (amprente digitale) (V. *dermatoglife*), în vederea identificării individuale. (adj. *dactiloscopic*)

- Dakin (soluția)** • Lichid limpede, ușor roz violaceu, cu miros slab de clor, folosit ca antiseptic local, pentru spălarea plăgilor infectate. (*Dakin* Henry, biochimist din New York, 1880-1952)
- daltonism** • 1) Anomalie vizuală ereditară, mai frecventă la bărbat decât la femeie, caracterizată prin abolirea percepției unor culori, cel mai adese verdele și roșul. 2) În sens larg, orice anomalie a percepției vizuale a culorilor. (*Dalton* John, chimist, fizician și naturalist englez, 1766-1844, care avea și a descrier această anomalie.)
- daltonist** (engl. *1. daltonism, 2. color blindness*) • Care este afectat de daltonism.
- dandy-fever** • Sin. englezesc pentru *febra dengă*.
- dansul Saint-Guy** • Sin. desuet pentru *coreea Sydenham*. V. *Sydenham*.
- dantură** • Ansamblul dinților naturali; în stomatologie se face distincție între dantura superioară și dantura inferioară; în limbajul curent se confundă dantura cu *dențiția*.
- dartos (scrotal)** • Membrană roșietică a feței profunde a scrotului, formată din fibre musculare netede, fibre conjunctive și fibre elastice.
- darwinism** • Teorie propusă de Darwin (1859) pentru a explica mecanismul evoluției, după care caracterele noi aparute la unii indivizi sub influența mediului și a influenței acestuia pentru adaptare, crează o *selecție naturală* care antrenează supraviețuirea celor mai apti.
- data de expirare** (fr. *date de péremption*, engl. *expiry date*) • Data de valabilitate a unui medicament, înscrisă de fabricant pe ambalaj.
- dB** • Simbol pentru *decibel*.
- DCI** • Abr. pentru *denumire comună internațională*.
- DD** • Abr. pentru *decubit dorsal*. V. *decubitus*.
- DDT** • Abr. pentru *dicloro-difenil-triclorețan* utilizat ca insecticid.
- De Graaf (foliculul)** • Sin. *foliculul ovarian*. (*De Graaf* Regnier, anatomist și medic olandez 1641-1673).
- debil** (engl. *weak, feeble minded*) • Atins de debilitate, mai ales mentală.

- debilitate** (engl. *debility*) • Slăbiciune, lipsit de forță.
- debilitate congenitală** • Slăbiciune marcată a noilor născuți, în general prematuri, ca urmare a unor traumatisme sau leziuni intrauterine, intoxicații sau boli ale mamei, tare genetice sau malformații congenitale.
- debilitate constituțională** • Stare de deficiență cronică a organismului, care apare din copilărie.
- debilitate mentală** (engl. *mental deficiency*) • Insuficiența dezvoltării inteligenței, caracterizată prin tulburări de judecată și dificultate în adaptarea la situații noi. Este primul grad de arieație mentală.
- debilitate motrice** (engl. *psychomotor retardation*) • Ansamblu de tulburări motrice (exagerare a reflexelor osteotendinoase, neîndemănare) care pot fi observate de obicei la debili mentali și la idioti.
- debit** (engl. *flow, output*) • În fizică, volum de lichid care se scurge în unitate de timp.
- debit cardiac** (engl. *cardiac output*) • Cantitatea de sânge expuzat de fiecare ventricul într-un minut. Valorile medii variază între 5,5 și 6,5 litri. Normal debitul ventricular drept și stâng sunt identice. Sin. *volum sanguin/minut*. Simbol Q.
- debit de doză (sau de expunere)** (engl. *dose rate*) • Cantitatea de radiații ionizante la care este expus un individ pe unitate de timp, exprimată de obicei în *roentgeni*, *razi* sau *remi* pe oră; se utilizează de asemenea și subunitățile sau multiplii acestor unități. (de ex. miliroentgeni/oră). Debitul de doză servește și pentru indicarea radioactivității unei zone contaminate. Sin. *debit de expunere, intensitate de doză*.
- debit pulmonar** (engl. *pulmonary output*) • Volumul de sânge care trece prin artera pulmonară ml/minut.
- debit respirator** • Sin. *debit ventilator*.
- debit sistolic** (engl. *stroke output*) • Cantitatea de sânge expulzată la fiecare sistolă ventriculară. Valorile oscilează între 80-90 ml la normal.
- debit urinar** • Cantitatea de urină eliminată de rinichi într-o unitate de timp dată.

- debit ventilator** • Volumul de aer ventilat pe unitate de timp. Debitul ventilator alveolar se notează cu VA. Sin. *debit respirator*.
- deblocaj** (engl. *releasing*) • În psihologie și psihanaliză, suprimarea inhibițiilor afective care împiedică o exteriorizare a obsesiilor sau a conflictelor inconștiente refulate.
- Debray (sonda)** (engl. *Debray's catheter*) • Sondă pentru recoltat biopsii, funcționând prin aspirare-secționare, utilizată pentru explorarea mucoasei intestinului subțire.
- debridare** • 1) Secționarea sau excizia bridelor care comprimă țesuturile sau organele sau care incomodează circulația. 2) Deschidere largă într-un focar sau cavitate cu epanșament.
- decalcifiant** • Care produce o decalcifiere.
- decalcificare** • Diminuarea conținutului în calciu din organism, în special din oase și dinți. (adj. *decalcifiat*)
- decampaj** • Îndepărtarea unui câmp (în chirurgie).
- decantare** (fr., engl. *décantation*) • Procedeu constând în a lăsa un lichid un timp oarecare să depună conținutul în substanțe solide în suspensie și separarea apoi a lichidului clar supernatant.
- decanulare** • Suprimarea unei canule traheale plasată după o traheotomie.
- decapaj** (fr. *decapage*, engl. *scouring*) • 1) Spălarea unei suprafețe cu ajutorul unui produs chimic adecvat. 2) În dermatologie, îndepărtarea scuamelor din psoriazis prin aplicarea locală repetată a unui medicament.
- decapsulare** • Rezecția capsulei unui organ.
- decarboxilare** • Descompunerea unui acid organic cu eliberare de anhidridă carbonică (sau gaz carbonic) sub efectul enzimelor *decarboxilaze*. De ex. în cursul respirației celulare sau al descompunerii substanțelor organice.
- deces** (fr. *déces*, engl. *death*) • Moartea unei persoane. (adj. *decedat*)
- deci-** • Prefix servind la formarea numerelor unităților de măsură egale cu o zecime din unitatea de bază. Simbol. d.
- decibel** • Unitate de măsură a intensității sunetului echivalentă cu a zecea parte dintr-un bel. Simbol. dB.

deciduală • Sin. *caducă*. (adj. **decidual**)

deciduom • Tumoră uterină formată din celule deciduale.

deciduoză (engl. *deciduomatosis*) • Leziune benignă a colului uterin caracterizată prin proliferarea de celule deciduale aberante sub formă de tumori coponidiforme sau ulceratii sângerândeacompaniate de metroragii sau scurgeri roșietice fetide; pot fi confundate cu un cancer al colului; biopsia permite diagnosticul corect.

decimolară • Soluție a cărei concentrație este egală cu a zecea parte dintr-o soluție molară. Abr. *0,1M* sau *M/10*.

decinormală • Soluție a cărei concentrație este egală cu a zecea parte dintr-o soluție normală. Abr. *0,1N* sau *N/10*.

declin • 1) Stadiul unei maladii acute în cursul căruia simptomele clinice diminuează în intensitate. 2) Perioadă a vieții caracterizată prin regresia generală a funcțiilor organice și care marchează începutul bătrâneții.

decliv (fr. *déclive*, engl. *1. lowest, 2. declive*) • 1) Punctul cel mai de jos al unei cavități, al unei plăgi, al unei leziuni sau al unei părți a corpului. 2) Înclinat, de ex. poziția declivă a corpului.

declorare (declorinare) • Eliminarea clorului din apa de băut sau din apa de canal.

declorurant • Care produce o declorurare.

declorurare • Diminuarea cantității de clor din organism, care însoțește deshidratarea (vomisme, diaree etc.).

decoct (fr., engl. *decoction*) • Extracția principiilor active dintr-o substanță vegetală într-un lichid în fierbere; lichidul astfel obținut este un decoct.

decolaj (decolare) (fr. *décollement*, engl. *detachment*) • Separarea unui țesut sau a unui organ de regiunea anatomică la care aderă în mod normal. Ex. decolajul retinei, decolaj epifizar. (adj. **decolat**)

decompensare • Dezechilibru datorat căderii mecanismelor compensatoare care împiedică apariția unor tulburări funcționale sau metabolice în cazul unei afecțiuni, cu antrenarea unor dezordini

grave în organism. Ex. decompensare cardiacă, decompensarea din diabet etc.

decompensat • Se spune despre o afecțiune care intră într-un stadiu în care mecanismele compensatorii nu mai sunt capabile să împiedice apariția unor tulburări funcționale sau metabolice. Ex. cardiopatie decompensată.

decompresie • 1) Suprimarea presiunii exercitate asupra unui corp de aer, gaz sau lichid; 2) În medicină, tehnici vizând reducerea presiunii exercitate la nivelul unor organe (incizia pericardului pentru evacuarea unui hematom, incizia durei mater pentru scăderea presiunii intracraniene etc.) sau reducerea gradată a presiunii din chesoane; 3) În medicina spațială, scăderea foarte rapidă (câteva secunde) a presiunii atmosferice în zborul la mare altitudine.

decondiționare • Proces destinat a suprima o condiționare prin asocierea repetată a unor factori dezagreabili (secusă electrică, provocarea de ameteți, vomisme etc.) (adj. **decondiționat**)

deconectare • Întreruperea unor legături între diferite funcțiuni ale sistemului nervos vegetativ, obținută prin administrarea de diferite medicamente, în scopul facilitării anesteziei.

deconectat (fr. *deconnecté*, engl. *disconnected*) • Care a suferit o deconectare.

decongestiv • Care diminuează sau suprimă congestia.

decontaminare • Reducerea sau îndepărtarea de materii radioactive de pe o construcție, un spațiu descoperit, un obiect sau o persoană (adj. **decontaminat**).

decontractare (engl. *relaxation*) • Relaxarea unui mușchi după contractare; relaxarea unui corp sau organism. V. *relaxare*. (adj. **decontractat**)

decontracturant • Sin. *miorelaxant*.

decorticare • 1) Separarea unui organ de învelișul său normal sau patologie (decorticare pulmonară prin secționarea aderențelor pleurale). 2) Ablaja substanței corticale a unui organ (cortex cerebral sau suprarenal). (adj. **decorticat**)

decrepitudine • Stare de decădere totală; ultimul stadiu al senilității.

decubitus • Atitudinea corpului în poziție culcată pe un plan orizontal; decubitus-ul poate fi dorsal (DD), ventral (DV) sau lateral (DL), drept sau stâng.

decusație • Încrucișarea pe linia mediană a fasciculelor nervoase similare (motorii, senzitive sau vegetative) ale sistemului nervos central. Ex. decusația piramidală în bulb.

defecare • 1) Eliminarea materiilor fecale prin anus; 2) În chimie, eliminarea impurităților dintr-o soluție.

deferent • Care conduce spre exterior; ex. canal deferent.

deferentectomie • Sin. *vasectomie*.

deferentită • Inflamația unui canal deferent.

deferentografie • Radiografia unui canal deferent după injectarea în lumen a unei substanțe de contrast.

deferențial • Care se referă la canalul deferent.

defervescent • În bolile febrile, perioada în care temperatura diminuează brusc sau progresiv. (adj. **defervescent**)

defibrila (a) • A suprima o fibrilație ventriculară cu ajutorul unui defibrilator.

defibrilație • Tehnică vizând suprimarea unei fibrilații ventriculare printr-o descărcare electrică în regiunea inimii obținută cu un aparat numit *defibrilator*.

defibrina • A priva o substanță - în special sângele - de fibrinogenul conținut.

defibrinare • Eliminarea fibrinogenului din sânge sau dintr-un lichid organic. (adj. **defibrinat**)

deficient • Care prezintă o deficiență. Ex. deficient sensorial.

deficiență • Insuficiența dezvoltare sau funcționare a unui organ, sistem sau organism în ansamblu. Ex. deficiență mentală. V. *debilitate*.

deficit imunitar (engl. *immunodeficiency*) • Defect al sistemului imunitar. Acest sistem cuprinde mai multe părți în acțiunea sa: de o parte celulele care se activează, proliferază și uneoriucid corpul străin (*imunitate celulară*), pe de altă parte anticorpii care se for-

mează după activarea celulară și care sunt molecule de proteine solubile (*imunitate umorală*); există deficit pur celular (*sindromul Di George*) sau deficit pur umoral (*agamaglobulinemia Bruton*), dar și deficit imunitar combinat; deficitul imunitar celular facilitează adesea infecțiile virale sau micotice și diminuează apărarea contra infecțiilor microbiene.

deficit imunitar dobândit • Sin. *SIDA*. **deflectat** (fr. *défléché*, engl. *deflected*) • Opus poziției normale de flexie; se spune în special de capul fătului când este foarte înclinat spre spate. Ant. *flectat* (fr. *infléchi*).

deflecție (fr. *deflexion*, engl. *extension*) • 1) Poziția în extensie a capului fătului în timpul travaliului, contrară flexiei naturale, ce caracterizează prezentarea cu fața. 2) În electrocardiografie, orice deviație a traseului deasupra sau sub linia izoelectrică: deflecție intrinsecă sau extrinsecă. 3) În electroencefalografie, mișcarea executată de inscripitor, a cărei înregistrare dă caracterizarea curentului cerebral înregistrat.

deflorare • Ruptura himenului, normal în timpul primului raport sexual.

deflorescență • Dispariția leziunilor cutanate într-o maladie eruptivă.

deformabilitate • Capacitatea globulelor roșii de a-și modifica forma pentru a putea trece prin capilare foarte fine; această proprietate este mult diminuată în hipotiroidie.

deformare (fr. engl. *deformation*) • Iregularitate dobândită a formei unui organ sau a unei părți a corpului. V. *diformitate*.

defrenare (engl. *cardiac denervation*) • Întreruperea influxurilor nervoase care încetinesc ritmul cardiac și moderează tensiunea arterială, prin secționarea chirurgicală a nervilor depresori și a zonelor barosensibile aortice; această denervare cardiacă este propusă în tratamentul angorului sever, rebel.

defulare (fr. *défoulement*, engl. *release*) • Eliberarea și exteriorizarea conștientă, în cursul ședințelor de psihanaliză, a tendințelor și sentimen-

telor până atunci refulate în subconștient.

degajare (fr. *dégagement*, engl. *delivery, expulsion*) • Ansamblu de mișcări care permite prezentarea fetală, trecerea prin strâmtoarea inferioară, planșeul perineal și orificiul vulvar.

degenerare (fr. engl. *degeneration*) • Finalul unui proces de degenerescență. Lingv. termenii de degenerare și degenerescență sunt adesea utilizați ca sinonimi.

degenerat, ă • Subiect a cărui constituție fizică și mentală prezintă anomalii sau insuficiențe marcante.

degenerescență • 1) Modificare patologică a structurii unei celule, țesut, organ etc., cu pierderea caracterelor distincte și a funcțiilor normale. 2) Deteriorare mentală sau morală. (adj. **degenerativ**)

degenerescență hepatolenticulară • Sin. *maladia Wilson* V. *Wilson*.

degerătură (fr. 1. *engelure*, 2. *gelure*; engl. 1. *chilblain*, 2. *frostbite*) • 1) Roșeață violacee și dureroasă, cu tumefierea pielii, ce apare în timpul sezonului rece, mai ales la nas, urechi și degete; 2) Leziune cutanată gravă provocată de expunerea la ger puternic și caracterizată prin producerea de flictene ușoare.

deget (fr. *doigt*, engl. *finger*) • Fiecare din prelungirile care termină mâna: police, index, medius, inelar și auricular; de asemenea, terminațiile piciorului. (fr. *orteils*) V. *dactil-, digit-*. (adj. **digital**)

deget ciocan (fr. *doigt en marteau*, engl. *mallet finger*) • Deget a cărui falangă distală se află în flexie, din cauza pierderii extensiei active, ca urmare a unui traumatism (ruptura tendonului extensor, cu lezarea capsulei articulare și uneori fractura buzei ultimei falange).

deget în arc (resort) (engl. *snapping finger, trigger finger*) • Afecțiune frecventă caracterizată printr-o jenă în mișcarea unuia sau mai multor degete (ce apare în timpul extensiei degetelor), bolnavul fiind adesea nevoit să-și îndrepte degetul cu ajutorul celeilalte mâini. Cauza obișnuită este formarea

unui nodul pe tendonul flexorului degetelor care jenează alunecarea tendonului în teaca sa fibroasă.

deget în bagheta toboșarului • Degete în spatulă. V. *hipocratism digital*.

deget-nas (proba) (fr. *doigt-nez épreuve*, engl. *finger-nose test*) • Probă în neurologie pentru precizarea stării de coordonare a mișcărilor voluntare ale membrelor superioare; pacientul, cu ochii închiși, trebuie să-și atingă rapid vârful nasului cu un index. V. *dismetrie, călcăi-geunuchi (proba)*.

degete palmate • V. *sindactilie*.

degluțiție (engl. *swallowing, deglutition*) • Actul de înghițire a bolului alimentar, a unui lichid sau a salivei; trecerea din gură în faringe se execută voluntar, progresia din faringe în esofag se face reflex.

degranulație • Dispariția prin liză a granulațiilor leucocitelor granuloцитare în timpul distrugerii bacteriilor fagocitate.

dehidro- • Prefix indicând eliminarea hidrogenului dintr-o moleculă.

dehidrocorticosteron • Hormon corticosteroid (oxicorticosteroid) cu acțiune similară corticosteronului; are efect slab asupra metabolismului proteinelor și glucidelor.

dehidrogenază (fr. *déshydrogenase*) • Enzimă care activează reacții de oxidare prin eliminarea de atomi de hidrogen.

dehiscență • Separare naturală. Ex. dehiscența unui ovul din ovar. (adj. **dehiscenț**)

dejecție (fr. *déjection*, engl. 1. *defecation*, 2. *feces*) • 1) Eliminarea excrementelor; 2) La plural, excremente.

Déjérine (alexia cu agrafia) • V. *alexia-grafie*.

deleție • Aberație cromozomică constând în amputarea parțială sau totală a unui braț al unui cromozom.

deli(n)vență (fr. *délinquance*) • Conduită caracterizată prin acte repetate contrare legii, moralei sau moravurilor, privity eminate în plan social.

deli(n)vent • Subiect care a comis acte de delievență.

Delinotte (operația) • Tehnică de susținere a colului vezical, care vizează

corijarea unei incontinențe de urină la femeie. (*Delinotte* Pierre, urolog francez, 1906-1964).

delir (engl. *delusion*) • 1) Ansamblu patologic de idei și credințe absurde, fără raport cu realitatea, care se îndepărtează de sensul comun; 2) Stare de confuzie mentală însoțită de tulburări de conștiință și excitație psihomotorie.

delir oniric • Sin. *onirism*.

delirant (fr. *delirious*) • 1) Care se referă la delir sau care are caracter de delir, ex. idee delirantă; 2) Care este în criză delirantă.

delirium tremens • Episod de delir acut care survine la alcoolicii cronici, declanșat de un exces sau de o stopare bruscă a băuturii, un traumatism sau o infecție; se manifestă prin leziuni toxice acute ale creierului, cu stare confuzională, halucinații vizuale terifiante asociate uneori cu halucinații olfactive sau auditive, agitație, teamă extremă, tremurături generalizate, transpirații abundente și adesea febră; accesul evoluează de obicei în 2-5 zile spre vindecare, dar se poate complica cu tulburări grave: comă, meningită congestivă acută, anurie, tulburări de deglutiție etc.

delta • 1) A patra literă a alfabetului grec; 2) Structură sau spațiu cu formă aproximativă a unui triunghi echilateral.

deltacortizon • Sin. *prednison*.

deltopectoral • Care se referă la mușchii deltoizi și pectorali.

deltoid • 1) În formă de delta; 2) V. *mușchiul deltoid*.

deltoidian • Care se referă la mușchiul deltoid.

deltoidită • Inflamația deltoidului.

demasculinizare • Sin. *devirilizare*.

dément • Din punct de vedere psihiatric, individ care prezintă o dezorganizare progresivă și ireversibilă a personalității psihice.

demență (fr. *démence*, engl. *dementia*) • 1) Slăbirea facultăților mentale sub influența unor leziuni ale creierului; 2) Din punct de vedere juridic, sin. *alienație mentală*; 3) Literar sin. *nebulie* (fr. *folie*).

demeșaj (fr. *déméchage*, engl. *removal of a wick*) • Suprimarea unei meșe dintr-o plagă tamponată.

demielinizare • Distrugerea mielinei țesutului nervos, observată în cursul unor maladii (scleroză în plăci). (adj. **demielinizat**)

demineralizare • 1) Eliminarea crescută - în general prin urină - de substanțe minerale conținute în țesuturile organismului (ex. calciul și fosforul din os); se observă mai ales în cancer, în tuberculoză, inactivitate, bătrânețe etc.; 2) Eliminarea din apă a materiilor minerale conținute. (adj. **demineralizat**)

demografie • Știința care se ocupă cu studiul populației considerată în special cantitativ. (adj. **demografic**)

denatalitate • Diminuarea numărului de nașteri într-o populație dată.

denaturare • Alterarea unei substanțe prin procese fizice sau chimice. (adj. **denaturat**)

dendrită • Prolungirea citoplasmatică a celulei nervoase, mai scurtă decât axonul, cu rol în transmiterea influxului nervos spre corpul celulei; cel mai des sunt multiple, pleacă din mai multe părți ale corpului celulei și prezintă ramificații care intră în contact cu axonii altor neuroni.

dendritic • 1) Care este ramificat ca un arbore sau o rădăcină; 2) Care se referă la dendrite.

denga (fr. *dengue*, engl. *brakbone*) • Maladie infecțioasă de origine virală, transmisă de țânțar, observată în unele regiuni tropicale sau subtropicale și mediteraneene, care se caracterizează prin debut brusc cu febră, curbură, cefalee, dureri articulare și musculare, uneori erupție roșietică asemănătoare cu cea din scarlatină. Convalescența este lungă și se caracterizează prin oboseală marcată. Afecțiunea poate provoca importante epidemii cu evoluție brutală și rapidă; imunitatea după boală este durabilă. Sin. *febra roșie*, *dendy-fever* (engl). Etimol. cuvânt spaniol care înseamnă scilfoasă din cauza mersului cu pași mărunți, rapid și afectat al bolnavilor.

densitate (fr. *densité*, engl. *density*) • 1) Raportul masei de un oarecare volum a unui corp solid sau lichid omogen față de același volum de apă

D

măsurat de obicei la 4°C; 2) Raportul masei de un oarecare volum de gaz față de același volum de aer în condiții de presiune și temperatură similare. Abr. *d.*

densitometrie osoasă (engl. *bone densitometry*) • Determinarea densității osoase prin măsurarea absorbției fotonilor emiși de o sursă radioactivă care traversează osul.

dentale • Consoane care se pronunță cu aplicarea limbii pe dinți.

dentar (fr. *dentaire*, engl. *dental*) • Care se referă la dinți.

denti-, dento- • Prefix latin indicând o relație cu dinții. V. *odont-*.

denticul • Dinte pitic supranumerar.

dentină • Țesut dentar care alcătuiește coroana dentară și rădăcina, format dintr-o substanță fundamentală impregnată cu săruri de calciu (65-70%); țesutul are sensibilitate, dentina coroanei este acoperită de smalț, iar cea a rădăcinii de ciment. Sin. *ivoriu*. (adj. *dentinar*)

dentistică (fr. *dentisterie*, engl. *dentistry*) • Studiu și practică medicochirurgicală privind îngrijirea dinților și prin extensie a gurii și maxilarelor. V. *stomatologie*. Sin. *medicina dentară*, *odonto-stomatologie*.

dențiție • Formarea și apariția dinților pe arcadele dentare; se distinge dențiția temporară și permanentă (definitivă). Formula dentară la adult este: molari 6/6, premolari 4/4, canini 2/2, incisivi 4/4.

dentom (engl. *dentoma*) • Tumoră benignă constituită din țesut dentar adult (ivoriu, ciment, smalț), rezultând dintr-o tulburare a dezvoltării dintelui. Sin. *odontom*, *paradentom*.

denudare (fr. *dénudation*, engl. *cut-down*, *denudation*) • Acțiunea de a face vizibilă printr-o simplă incizie, o venă, un organ sau un țesut sau, printr-o operație mai complicată, un organ profund. (adj. *denudat*)

denumire comună internațională (engl. *international generic name*) • Denumiri pentru produse farmaceutice, propuse de OMS începând din 1953 pentru a se evita în textele medicale și științifice multitudinea de nume pentru același preparat. Abr. *DCI*.

denutriție • Tulburare de nutriție cu fenomene de degenerescență a unui organ sau a organismului în general, rezultând dintr-o carență nutrițională; fenomenele de dezasimilare predomină. V. *malnutriție*.

deontologie medicală • Ansamblu de îndatoriri care revin medicului în exercitarea funcțiilor sale, fondate pe tradiția și experiența profesiei. Sin. *etică medicală*. (adj. *deontologic*)

deoxivirus • Orice virus ADN.

depărtător (fr. *écarteur*, engl. *retractor*) • Instrumentul ce servește la depărtarea buzelor unei plăgi sau a unei incizii chirurgicale, pereților unei cavități naturale, coastelor etc. Poate fi simplu sau prevăzut cu mâner, cremalieră sau cu două sau trei valve. Există și un sinonim pentru denumirea acestui instrument în franceză (*réclinateur*) și în engleză (*reclinator*), care au dat numele intervenției efectuate. i. e. *reclinaison*, resp. *reclinaison*, iar verbul acțiunii de a depărta, *récliner*.

dependență • Stare care rezultă din absorbția continuă, repetată, de droguri sau derivați, caracterizată prin nevoia de a continua cu doze crescute; dependența de droguri amfetaminice, de tip barbituric, tip canabis, tip cocainic, tip morfonic. V. *obișnuință*, *farmacodependență*, *toxicomanie*. (adj. *dependent*)

dependență alcoolică • Formă de dependență caracterizată prin nevoia de a ingera alcool până la starea de beție; se distinge o *dependență alcoolică primară* care implică o dependență fiziologică, uneori asociată cu un psihic mai sensibil și o *dependență alcoolică secundară* care urmează după starea prelungită de beție alcoolică la care s-a recurs pentru suferințe diverse și dificultăți psihice. Sin. *alcoholomanie*.

dependență fizică (engl. *physical-dependence*) • Stare de adaptare care se manifestă prin tulburări fizice intense când administrarea drogului, tabacului sau alcoolului, este întreruptă. Lingv. dependența fizică poate fi asimilată cu *toxicomania*.

dependență psihică (engl. *psychological dependence*) • Stare în care un medicament, alcoolul sau tutunul

produc un sentiment de satisfacție și necesitatea de a recurge periodic la acestea pentru a evita o stare de inconfort. Lingv. dependența psihică poate fi asimilată cu *obișnuința*.

deperiosta • A îndepărta periostul în vederea unei osteotomii.

depersonalizare • Impresia de a nu fi însuși, fie că este vorba de corp, conștiință, psihic, sau toate aceste elemente. (adj. *depersonalizat*)

depigmentare • Dispariția pigmentului unui țesut, în special din piele.

depilare • Căderea părului.

depilator • Sin. *epilator*.

depistare (fr. *dépistage*, engl. *screening*) • Cercetare activă într-o populație dată, în scopul descoperirii unor boli latente, în general cu ajutorul unor metode simple, necostisitoare.

depistare precoce (engl. *early screening*) • Depistare vizând decelarea timpurie a unor semne de boală pe care bolnavul încă nu le-a perceput.

depistare sistematică • Depistare care constă în identificarea prezumptivă cu ajutorul unor teste, examene sau alte tehnici rapide aplicate tuturor subiecților din cadrul unui lot de populație, care prezintă semnele unei boli sau anomalii; se disting mai multe forme de depistaj sistematic: *depistaj în masă* (cuprinzând grupuri mari de populație), *depistaj selectiv* (practicat în unele grupuri de populație alese pe criterii de risc crescut), *depistaj multiplu* (practicat prin aplicarea mai multor teste la grupuri mari de populație); a nu se confunda cu *depistaj prin examene succesive* (în care este examinat același subiect pentru descoperirea unei maladii anume, de către mai mulți cercetători).

depletiv • 1) Care provoacă depleția; 2) Care diminuează cantitatea de sânge din organism.

depleție • Diminuarea sau dispariția unui lichid organic conținut într-o cavitate sau organ în mod normal (diminuarea volumului sanguin circulant).

depolarizare • Diminuarea polarizării (diferenței de potențial) și inversarea pentru moment a încărcării electrice

între două puncte ale unui țesut sau între fața internă și externă a unei membrane celulare. Fenomenul de depolarizare-repolarizare intervine în propagarea influxului nervos și în contracția musculară, depolarizarea unui nerv corespunde trecerii unui influx nervos, iar pentru o celulă musculară corespunde cu contracția sa. Pe ECG, unda QRS corespunde cu depolarizarea ventriculilor.

depozit (fr. *dépôt*, engl. *deposit*) • 1) Acumularea de substanță, a unui produs de secreție normală sau patologică, într-un țesut, organ sau cavitate; 2) Substanță, de obicei de natură calcară, aderentă la suprafața unui dinte.

depresie (fr. engl. *depression*) • 1) Stare mentală caracterizată printr-o cădere a tonusului neuropsihic și care se manifestă prin lasitudine, oboseală, descurajare, tendințe pesimiste și uneori anxietate. Sin. *stare depresivă*; 2) Înfundare lejeră a unei suprafețe sau a unei porțiuni a unei suprafețe; 3) scădere a amplitudinii unui traseu encefalografic.

depresie anxioasă • Sin. *depresie nevrotică*.

depresie mascată • Formă particulară și extrem de frecventă (50-60% din cazuri) de depresie nervoasă caracterizată prin faptul că subiectul nu pare trist și nu-și recunoaște starea a psihică, dar se plânge de dureri nedefinite sau care devin cronice și intratabile. Orice tulburare digestivă, abdominală, cardiovasculară, orice algie, poate fi la originea acestei afecțiuni psihosomatice.

depresie nevrotică (engl. *neurotic depression*) • Tulburare nevrotică caracterizată printr-o depresie disproporțională, de obicei consecutivă unei experiențe penibile; nu sunt idei delirante, nici halucinații, dar preocupările sunt adesea centrate pe traumatismul psihic care a precedat boala (de ex. pierderea unei persoane dragi). Anxietatea este frecventă; deosebirea între psihoză și nevroză depresivă se face prin prezența sau absența unor caractere nevrotice și psihotice și prin gradul

- de tulburare al comportamentului. Sin. *depresie anxioasă, stare depresiv-nevrotică.*
- depresiv** • Care se referă la depresie, care suferă de o depresie, care provoacă depresia.
- deprimat** (fr. *déprimé, engl. depressed*) • Care are o stare de depresie.
- depulpare** • Extirparea totală a pulpei sănătoase sau inflamate a unui dinte; depulparea nu se face în orice act protetic și numai în unele cazuri rare.
- depurativ** • Care purifică organismul, care favorizează eliminarea toxinelor.
- derealizare** (engl. *unreality*) • Impresia morbidă de irealitate, cu privire la lumea din jur, care însoțește adesea depersonalizarea.
- derivați xantini** • V. *xantina.*
- derivat** • Corp chimic care rezultă din transformarea unui alt corp.
- derivație** (engl. *1. derivation, lead 2. shunt*) • 1) În electrocardiografie, cuplu de electrozi care înregistrează curenții electrici ai inimii și care sunt plasați în puncte diferite pe corp; în mod curent sunt folosite 3 derivații *bipolare standard*: DI braț drept - braț stâng; DII braț drept - gamba stângă, DIII braț stâng - gamba stângă; se folosesc de asemeni *derivații unipolare* ca VR - braț drept, VL braț stâng și VF gamba stângă și mai multe *derivații unipolare precordiale* (V, V₁, ...); 2) Intervenție chirurgicală pentru devierea de la traseul normal a sângelui sau a altor lichide organice.
- derivație peritoneovenoasă** • Intervenție care constă în a lega printr-o sondă specială, cavitatea peritoneală a unui ascitic cu vena sa jugulară internă; metoda permite suprimarea completă a ascitei și oprirea temporară a tratamentului diuretic (Valva LeVeen).
- derm** • Pătura conjunctivă care suportă și hrănește epidermul, situată între epiderm spre suprafață și hipoderm în profunzime. (adj. *dermic*)
- derm-, dermo-, dermat-, dermato-** • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu pielea.
- dermatită** • 1) Inflamația pielii. Sin. *dermită*; 2) În sens mai larg, afecțiune
- cutanată care nu este neapărat inflamatorie.
- dermatofibrom** • Fibrom al pielii.
- dermatofit** • Ciupercă parazită care se dezvoltă numai în stratul cornean al epidermului și în fanere (unghii, păr).
- dermatofiti** • Sin. *dermatomicoză.*
- dermatoglife** • Șanțurile pulpei degetelor și palmelor care constituie amprentele digitale sau amprenta palmară caracteristice fiecărui individ. V. *dactiloscopie*; în unele maladii sunt descrise apariția unor dermatoglife anormale prin aberație cromozomică.
- dermatologie** • Parte a medicinei care tratează bolile pielii; specialistul este *dermatolog.*
- dermatomicoză** • Infecție cauzată de ciperi parazite numite dermatofite; Sin. *dermatofitoză, dermatofitie.*
- dermatomiom** • Miom al pielii dezvoltat din fibrele musculare netede acolo unde acestea sunt mai abundente (sâni, părți genitale); dermatomiomele sunt mici noduli, mai mult sau mai puțin duri, dureroși la presiune, adesea multipli și care apar în pusee. Sin. *leiomiom cutanat, miom cutanat.*
- dermatomiozită** • Afecțiune inclusă în colagenoze, caracterizată prin leziuni cutanate (placarde roșietice cu tendință spre atrofi) și prin inflamații musculare.
- dermatoscleroză** • Scleroză a pielii, secundară unor procese patologice diferite (eczemă varicoasă, radiodermită etc.)
- dermatoză** • Orice afecțiune a pielii. Sin. *dermatopatie.*
- dermie** • Sufix de origine greacă indicând o relație cu pielea.
- dermită** (engl. *dermatitis*) • Inflamația dermului. Sin. *dermatită.*
- dermoid** • Care are aspect de piele. Ex. chist dermoid.
- dermomicoză** • Afecțiune a dermului provocată de ciuperci.
- dermopatie** • Sin. *dermatoză.*
- derotație** • Intervenție în ortopedie destinată corijării atitudinii vicioase a unui membru în rotație internă (luxație congenitală a coapsei, rotație internă a brațului, datorate unei paralizii a plexului brahial).

- derulare aortică** (engl. *aortic enlargement*) • Imagine radiologică anormală a crosii aortice, ce constă din redresarea și lărgirea curbării sale; ea traduce o scleroză aortică.
- Desault (aparatur)** • Bandajul pentru imobilizarea cotului pe torace după fractura claviculei (*Desault* Pierre Joseph, chirurg francez, 1744-1795)
- descompunere** (fr., engl. *decomposition*) • 1) Separarea elementelor care alcătuiesc un corp. 2) Putrefacție, degradare a unei substanțe organice. (adj. *descompus*)
- descuamare** (fr. *desquamation, engl. desquamation, peeling*) • Eliminarea părții superficiale, cornoase, a epidermului, sub formă de scuame. Sin. *exfoliere.*
- desensibiliza (a)** • A practica o desensibilizare.
- desensibilizare** • Diminuare naturală sau provocată a sensibilității sau a intoleranței organismului față de agenți infecțioși sau alergici.
- deshidratare** • 1) Eliminarea apei din corp. Sin. *desicație.* 2) Stare rezultând din diminuarea excesivă a apei din țesuturi (sânge) datorată insuficienței aportului, sudație excesivă, vomisme, diaree etc. (adj. *deshidratat*)
- desicativ** • Se spune despre o substanță care provoacă sau favorizează uscarea, deshidratarea sau care, aplicată pe o plagă, absoarbe excesul de umiditate având un efect astringent.
- desicație** • Sin. *deshidratare.*
- desm-, desmo-** • Prefixe de origine greacă semnificând *legătură* și indicând în general o relație cu ligamentele. V. *sindesmo-, ten-*.
- desmodont (peridonțiu)** • Ansamblul țesuturilor de susținere care fixează dintele în alveola dentară. Sin. *ligament alveolo-dentar, periodont. (periodonțiu).*
- desmoid** • Dur și fibros. Ex. tumoră desmoidă.
- desodat** (engl. *sodium deprived, sodium restricted*) • Se spune despre o alimentație foarte săracă în sodiu.
- Destot (a treia maleolă a lui)** • Marginea posterioară a extremității inferioare a tibiei (*Destot* Etienne, radiolog din Lyon, 1864-1918).
- detartaj** (fr. *détartrage, engl. scaling*) • Îndepărtarea tartrului dentar.
- detergent** • Care curăță; substanțe folosite în spălare, curățirea plăgilor etc.
- determinant antigenic** • Sin. *situs antigenic.*
- detoxicare** • Transformarea în organism a unui toxic în substanță inofensivă.
- detresă** (engl. *distress*) • În medicină, stare patologică ce se caracterizează prin slăbirea gravă a unor funcții, cu amenințarea vieții, în afara unui tratament. Ex. detresă respiratorie, detresă cardiovasculară.
- detrusor** (engl. *detrusor urinae*) • Musculatura peretelui vezical.
- detubaj** • Înlăturarea unui tub de dren sau după intubație laringiană.
- detumescență** • 1) Dispariția gradată a unei tumefacții; 2) Diminuarea în volum a unui organ erectil.
- deuter-, deutero-** • Prefixe de origine greacă semnificând *al doilea.*
- deuteranop** • Care suferă de deuteranopie, formă de daltonism caracterizată prin imposibilitatea de a vedea verdele (verdele fiind a 2-a din cele 3 culori fundamentale: roșu, verde, albastru).
- deviație** • 1) Variație sau îndepărtare de normal; 2) Direcție anormală a unei structuri anatomice (de ex. coloana vertebrală: scolioză, cifoză); 3) În ortopedia dentofacială, depărtarea maxilarelor de la poziția normală. (adj. *deviat*)
- deviație la dreapta** • V. *formula Arneth.*
- deviație la stânga** • V. *formula Arneth.*
- devirilizare** (engl. *desmasculinization*) • Atenuarea sau dispariția caracterelor sexuale secundare masculine. Sin. *demasculinizare.*
- devitalizare** • Distrugerea pulpei dentare, elementul vital al dintelui. (adj. *devitalizat*)
- dexametazon** • Hormon de sinteză, puternic antiinflamator și antialergic; se administrează oral, în aerosoli, pomadă sau colir.
- dextralitate** • Dreptaci.
- dextran** • Polizaharid cu greutate moleculară ridicată, folosit ca înlocuitor de plasmă, în perfuzii intravenoase.

dextrină • Nume dat unor zaharuri rezultate din degradarea parțială a glicogenului și amidonului. Sin. *feculă solubilă*.

dextro- • Prefix latin pentru dreapta. Ant. *levo-, sinistro-*.

dextrocardie • Anomalie congenitală a poziției inimii (în hemitoraxul drept).

dextrogastrie • Deplasarea stomacului la dreapta, adesea asociată cu o dextrocardie.

dextrogir • Care face să se rotească la dreapta; substanță chimică care face să se rotească la dreapta lumina polarizată (în sensul acelor ceasornicului). Ant. *levogir*.

dextropoziția aortei (engl. right-sided aortic arch) • Malformație congenitală caracterizată prin deplasarea la dreapta a orificiului aortic care se găsește la nivelul comunicării interventriculare a septului, primind sânge din ambii ventriculi; este una din anomaliile caracteristice tetradei Fallot. Sin. *inversia aortei*.

dextroscolioză • Deviere laterală dreaptă a coloanei vertebrale. V. *scolioză, sinistroscolioză*.

dextroză • Glucoza naturală dextrogiră.

dezaminare • V. *transaminază*.

dezarticulare • Secțiune practică la nivelul unei interlinii articulare pentru a îndepărta un segment de membru sau un membru în întregime. Sin. *amputare în contiguitate*. (adj. *dezarticulat*)

dezasimilare (fr., engl. désassimilation) • Proces vital prin care substanțele prealabil asimilate sunt arse în organism și apoi eliminate. V. *catabolism*.

dezaxare • Angulație apărută de obicei după o fractură a unei părți a scheletului. (adj. *dezaxat*)

dezechilibrat (fr. déséquilibré, engl. mentally disturbed) • Care nu are un echilibru psihic.

dezechilibru (engl. 1. disequilibrium, unbalance, 2. psychopatic personality) • 1) Tulburare de echilibru în ortostatism sau în mers, de origini diferite (afecțiuni ale labirintului, alterarea sensibilității profunde, leziuni ale cerebelului sau ale centrilor vestibulari). 2) Stare psihică care se manifestă prin imposibilitatea menținerii unei

vieți armonioase (dificultăți de adaptare, agresivitate etc.)

dezechilibru psihopatic • V. *psihiopatie*.

dezinfectant • Care previne infecția sau împiedică dezvoltarea sa.

dezinfecție • Distrugerea agenților infecțioși din afara organismului, prin aplicări directe de agenți fizici sau chimici. (adj. *dezinfectat*)

dezinhibiție • 1) Abolirea unei inhibiții; 2) Eliberarea unor funcții normale sau anormale inhibitate prin funcții superioare. (adj. *dezinhibat*)

dezinsertie • Detașare spontană sau chirurgicală de punctul de inserție al unei aponevroze, mușchi, ligament sau tendon. V. *reinsertie*.

dezintoxicare • 1. Proces prin care toxinele prezente în organism sunt transformate, apoi eliminate. 2) Tratatament aplicat unui toxicoman sau unui alcoolic pentru a-l desprinde de dependența față de drog sau de alcool. (adj. *dezintoxicat*)

dezinvinare • Reducerea unei invaginări.

dezobstrucție (dezobliterare) • Intervenție pentru dezobstruarea unui canal infundat.

dezorientare (temporospațială) • Pierderea noțiunii de timp (oră, zi, trecut, prezent, viitor) și spațiu (dreapta, stânga, loc etc.). (adj. *dezorientat*)

dezoxicorton (dezoxicorticosteron) • Hormon extras din cortexul suprarenal sau obținut prin sinteză, cu rol în reglarea metabolismului mineral (Na și K). Este prescris în maladia Addison și în insuficiența suprarenaliană acută. Sin. *hormon corticomineralotrop, decor-ton*. Abr. *DOC* sau *DOCA (acetat)*.

dezoxiribonuclează • Enzimă care catalizează hidroliza ADN.

dezoxiribonucleic • V. *acid dezoxiribonucleic*.

dezoxiribonucleoproteine • Sin. *dezoxiribonucleoproteine, dezoxiribonucleotide*.

dezoxiribonucleotide • Nucleoproteinele nucleului celular Abr. *DNP*.

dezoxiriboză • Zahar (pentoză) care derivă din riboză prin pierderea unei funcții alcoolice (OH).

dezvoltare embrionară • V. *embriogeneză*.

DFM • Abr. pentru *displazie fibromusculară*.

DI • Abr. pentru *dorso-iliac*.

di- • Prefix de origine greacă semnificând *de două ori*, indicând duplicarea.

Di George (sindromul) • Maladie neereditară caracterizată prin absența paratiroidelor (care provoacă tetania neonatală) și absența timusului (care duce la deficit imunitar), compensat prin grefă timică. (*Di George* Angelo M., pediatru american născut în 1921)

dia- • Prefix de origine greacă semnificând "a travers".

diabet (engl. diabetes) • Nume dat unor boli caracterizate prin emisia de urini abundente, însoțite de senzația de sete intensă. Folosit singur, cuvântul diabet înseamnă *diabet zaharat*. (adj. *diabetic*)

diabet asimptomatic • Diabet zaharat fără manifestări clinice, diagnosticat numai prin proba hiperglicemiei provocate. Sin. *diabet subclinic (infraclinic)*.

diabet bronzat • Maladie ereditară cauzată de o tulburare a metabolismului fierului, cu prezența de depozite de fier în diferite țesuturi, caracterizată prin asocierea cu un diabet grav, a unei melanodermii și unei ciroze hipertrofice; se mai numește *hemocromatoza idiopatică* (sau *esențială*).

diabet frust • Sin. *diabet latent*.

diabet gras • V. *diabet zaharat*.

diabet infraclinic • Sin. *diabet asimptomatic*.

diabet insipid (engl. diabetes insipidus) • Afecțiune caracterizată prin emisie abundentă de urină cu densitate mică, sete intensă, fără glicozurie; se datorește unei secreții insuficiente de hormon antidiuretic hipofizar (vasopresină). Este de cauză necunoscută sau prin afectarea regiunii diencefalohipofizare.

diabet juvenil • V. *diabetul zaharat*.

diabet latent • Diabet zaharat fără manifestări clinice, descoperit prin proba hiperglicemiei provocate sensibilizată prin cortizon, la un subiect care a prezentat episoade de diabet cu ocazia unei sarcini, boli infecțioase sau

traumatism și care este mai expus să devină un diabetic adevărat. Sin. *diabet frust*.

diabet patent (engl. clinical diabetes, overt diabetes) • Diabet cu manifestări clinice și biologice caracteristice; Sin. *diabet simptomatic*.

diabet renal • Afecțiune ereditară caracterizată prin glicozurie permanentă, fără hiperglicemie, cauzată de un defect de rezorbție a glucozei la nivelul tubilor renali.

diabet steroid • Formă ușoară de diabet zaharat, dar care nu răspunde la insulină, cauzat de un exces de hormoni corticosuprarenali și hiperfuncție suprarenaliană (secundară sau nu unei tulburări de natură hipofizară) sau ca urmare a administrării prelungite de cortizon sau corticotrofină.

diabet subclinic • Sin. *diabet asimptomatic*.

diabet zaharat (fr. diabète sucré, engl. diabetes mellitus) • Afecțiune cronică caracterizată prin poliurie cu polidipsie și glicozurie persistentă și hiperglicemie; este cauzată de insuficiența producției de insulină de către pancreas; în absența unui tratament regulat, se poate complica cu o acidoză gravă și comă precum și cu diferite leziuni degenerative grave (accidente vasculare cerebrale sau cardiace, retinopatie, leziuni renale, tulburări nervoase); *diabetul juvenil* este o formă deosebit de gravă, iar *diabetul gras* al adultului obez este mai ușor tratabil (uneori fără necesitatea recurgerii la insulină).

diabetic • Care se referă la diabet, care suferă de diabet.

diabetul simptomatic • Sin. *diabet patent*.

diadococinezie • Aptitudine naturală de a executa rapid și alternativ mișcări opuse, ca pronția și supinația antebrațului; apare alterată în afecțiuni nervoase (mai ales cerebeloase).

diafan (engl. translucent) • Care lasă să treacă lumina fără a fi însă transparent.

diafanoscopie • Examen al unor părți ale corpului (sinusuri faciale, testicule etc.) printr-o iluminare care traversează

organul sau țesutul respectiv și permite precizarea gradului de transparență. Sin. *transiluminare*.

diafiză (fr. *diaphyse*) • Partea medie, alungită, a unui os lung, situată între epifize. (adj. *diafizar*)

diafizectomie • Rezecție a unei părți a diafizei unui os.

diafragm • 1) Perete musculo-tendinos care separă cavitatea toracică de cavitatea abdominală, în formă de boltă alungită transversal, foarte concavă în jos și divizată în 2 părți, dreapta și stânga. Prin mai multe deschideri, numite hiatusuri, diafragmul este traversat de esofag, nervii pneumogastriци, aortă, canalul toracic și vena cavă inferioară; este un mușchi respirator de primă importanță. 2) Tip de prezervativ feminin, din cauciuc sau material plastic, cu margini rigide, destinat să obstrueze colul uterin. V. *pesar*.

diafragm urogenital • V. *perineu*.

diafragm vaginal (fr. *vimule*, engl. *vaginal diafragma*) • Prezervativ feminin din cauciuc sau din material plastic, în formă de pălărie, cu margine plată, fără armătură, destinat să acopere colul uterin sau domul vaginal. V. *pessaire* (*pețer*).

diafragmatic • Care se referă la diafragm. Sin. *frenic*.

diagnostic • Determinarea naturii unei boli ca urmare a anamnezei, studiului semnelor și simptomelor bolii, rezultatelor de laborator etc.

diagnostic biologic • Diagnostic bazat pe probele executate pe bolnav, pe rezultatele culturii bacteriene sau pe prelevări organice.

diagnostic clinic • Diagnostic stabilit la patul bolnavului și, prin extensie, diagnostic pus ca urmare a examenului bolnavului fără a se recurge la laborator.

diagnostic diferențial • Determinarea naturii unei boli comparând simptomele cu cele prezente în afecțiuni asemănătoare și prin deducție eliminatorie.

diagnostic etiologic • Determinarea cauzei unei boli.

diagnostic radiologic • Diagnostic bazat pe rezultatele obținute în urma explorării radiologice.

diagnostic serologic • Diagnostic bazat pe cercetarea anticorpilor specifici.

diagnostica (a) • A stabili un diagnostic.

dializabil • Care poate traversa o membrană naturală sau artificială.

dializat • Filtrat constituit din cristaloidele care au traversat o membrană în cursul dializei.

dializă • Procedeu utilizat pentru separarea diferitelor substanțe solubile care trebuie să traverseze o membrană; cristaloidele traversează ușor membranele, coloidele greu sau deloc.

dializă peritoneală • Metodă de epurare extrarenală prin irigarea continuă și prelungită a cavității peritoneale cu ajutorul mai multor tuburi, cu o soluție ușor hipertonică care antrenează toxicele acumulate în sânge (în special ureea), trecute prin difuziune în lichidul de irigare. V. *epurație extrarenală*.

dializor (fr. *dialyseur*, engl. *dialyzer*) • Aparatul utilizat în dializă.

diapedeză • Trecerea globulelor sanguine (în special leucocite) în țesuturi, traversând pereții intacti ai capilarelor.

diaree (fr. *diarrhée*, engl. *diarrhea*) • Evacuarea rapidă și frecventă de materii fecale lichide.

diaree funcțională • Diaree ca manifestare a colonului iritabil.

diareic • Care se referă la diaree; care suferă de diaree.

diartroză • Articulație mobilă care permite mișcări largi și care comportă o cavitate articulară limitată de extremități osoase învelite cu un cartilaj neted și membrană sinovială; unirea pieselor osoase este asigurată de capsula articulară și ligamentele capsulare și extracapsulare.

diastază • Sin. desuet pentru *enzimă*. Se mai utilizează această denumire pentru enzima orzului responsabilă cu degradarea amidonului, prima enzimă cunoscută și izolată în 1833.

diastazis • Ecartament anormal a două suprafețe articulare, cel mai ades de natură traumatică.

diastolă • Perioadă a revoluției cardiace care urmează sistolei și în timpul căreia cavitățile inimii se umplu cu sânge (diastolă auriculară, diastolă ventricu-

lară). Folosit singur, termenul se referă la *diastolă ventriculară*. V. *sistolă*.

diatermie • Procedeu de încălzire locală a țesuturilor, obținut prin trecerea unui curent alternativ de înaltă frecvență între doi electrozi plasați pe piele. (adj. *diatermic*)

diateză (fr. *diathèse*) • Predispoziție constituțională sau ereditară de a contracta unele boli.

diateză alergică • Predispoziție pentru afecțiuni alergice: eczemă, urticarie, astm etc.

diateză hemoragică • Afecțiune constituțională sau dobândită, caracterizată prin tendința la hemoragie (prin fragilitate vasculară sau tulburări de coagulabilitate).

diateză urică (fr. *diathèse urique*, engl. *uric acid diathesis*) • Predispoziție la gută și la formarea de calculi urinari urici.

diateză varicoasă • Predispoziție la varice.

diazoreacție • Metodă pentru cercetarea bilirubinei în sânge; permite deosebirea bilirubinei conjugate cu acidul glucuronic, care reacționează direct cu reactivul Ehrlich dând o colorație roșie (*reacție directă*), de bilirubina neconjugată care nu reacționează cu reactivul Ehrlich decât după adăugarea de alcool (*reacție indirectă*). Sin. *metoda Van den Bergh*, *reacția Ehrlich*.

dicrom • Sin. *dicromatic*.

dicromatic • Care are două culori. Sin. *dicrom*.

dicromatism • Anomalie a vederii în care ochiul nu percepe decât două din cele trei culori fundamentale (roșu, verde, albastru). Sin. *dicromazie*.

dicromazie • Sin. *dicromatism*.

dicrotism • Perceperea unui puls dublu la o singură revoluție cardiacă (*puls dicrot*).

dicumarină • Substanță care inhibă sinteza protrombinei în ficat, substituindu-se vitaminei K, având o structură asemănătoare; este un anticoagulant utilizat în profilaxie/terapie tromboflebitei, embolii pulmonare, infarct.

didrogesteron • Progestativ care nu influențează ovulația și curba termică, fără acțiune andro- sau estrogenă: activ

pe cale bucală, este utilizat în amenoreea primitivă, unele menoragii și metroragii sau pentru prevenirea avortului.

duceție • Mișcare laterală a mandibulei.

diencefal (engl. *diencephalon*) • Porțiunea de encefal situată în profunzime, între emisferile cerebrale, care cuprinde talamusul, epitalamusul și hipotalamusul, plasat în jurul unei cavități centrale care este al 3-lea ventricul. Sin. *creierul intermediar*. (adj. *diencefalic*)

dietă (fr. *diète*, engl. *diet*, *regimen*) • 1) Regim alimentar care include, exclude sau limitează unele alimente sau băuturi. 2) Abținere momentană, mai mult sau mai puțin completă, de la alimente, pentru motive medicale sau de igienă. (a se deosebi de post, care ascultă de imperative de ordin moral sau religios)

dietetic (fr. *diététique*, engl. 1. *dietetics*, 2. *dietary*) • 1) Regim stabilit pentru menținerea sănătății sau favorizarea însănătoșirii. 2) Care se referă la regimul alimentar, la regulile de igienă, V. *sitologie*.

dietetician • 1) Medic nutriționist specializat în dietetică; 2) Persoană care stabilește regimul alimentar al bolnavilor într-un spital.

dietilstilbestrol (DCI) • Medicament estrogenic de sinteză, folosit mai ales în tratamentul insuficienței ovariene (amenoree, tulburări de menopauză) și al cancerului de prostată (administrat pe cale orală, rectală sau vaginală). Sin. *stilbestrol*.

difazic • Care survine între două faze, în două etape, care prezintă două perioade alternante în evoluția sa.

diferență de potențial • V. *potențial*.

diferențiere • Apariția caracterelor diferite în celule care la origine erau asemănătoare (nediferențiate); diferențierea este un proces normal în cursul dezvoltării embrionare. (adj. *diferențiat*)

diformitate • Malformație congenitală externă, foarte aparentă; nu trebuie confundată cu deformația care este o simplă iregularitate de formă, dobândită după unele procese patologice.

difterie (fr. *diphthérie*) • Maladie infecto-contagioasă cauzată de bacilul Loeffler (*Corynebacterium diphtheriae*), caracterizată prin producerea de false membrane pe faringe și laringe și o stare toxică datorită unei toxine solubile produsă de bacil și care poate cauza miocardite, nefropatii cu albuminurie, paralizii ale nervilor cranieni (vălul palatului este afectat cu precădere) sau ale membrelor; boala conferă imunitate durabilă; grație vaccinărilor antidifterice, boala a devenit rară.

difuz • Care nu este bine limitat și are tendința de a se extinde la regiunile vecine. Ex. dureri difuze, erizipel difuz, scleroză difuză etc.

difuzie (fr. engl. *diffusion*) • Diseminarea unei substanțe în organism.

digastric • V. *mușchiul digastric*.

digestibil • Ușor de digerat.

digestibilitate • Proprietatea unui aliment de a fi ușor digerat.

digestie • Ansamblu de transformări suferite de alimente până la stadiul în care pot fi asimilate de celule. V. *peptic*.

digestiv • 1) Care se referă la digestie. 2) Orice substanță care stimulează digestia.

digit-, digito- • Prefixe de origine latină indicând o relație cu degetele. V. *dactil-*.

digital • Care se referă la degete (de la mâini și picioare); care este făcut cu degetele.

digitală • Plantă erbacee foarte răspândită, cu diferite specii (*Digitalis purpurea* etc.) conținând mai multe principii active cardiotonice (glucozizi digitalici).

digitalic • Care se referă la digitală, care conține substanțe cu acțiune similară digitalei sau fenomene produse de digitală. Ex. intoxicație digitalică, glucozizi digitalici.

digitalină • Principiu activ extras din digitală, cu efect cardiotonic.

digitalină cristalizată • Sin. *digitoxină*.

digitalizare • Administrarea de preparate digitalice.

digitiform • În formă de deget. Ex. amprente digitiforme (ale feței interne a craniului).

digitopalmar • Care se referă la degete și palmă.

digitoxină • Glucozid extras din frunzele de *Digitala purpurea*; cardiotonic puternic, cu acțiune durabilă, care regularizează ritmul cardiac. Sin. *digitalină cristalizată*.

digliceride • V. *gliceride*.

digoxină • Glucozid extras din frunzele de *Digitala lanata*; cardiotonic puternic, cu acțiune rapidă, care încetinește și regularizează ritmul cardiac, folosit cu precădere în tratamente de urgență din insuficiența cardiacă acută.

dihidro- • Prefix indicând prezența a 2 atomi de hidrogen într-o moleculă.

dihidrogenilalanină • Substanță care derivă din tirozină, intermediară în biosinteza adrenalinei și melaninei. Abr. *DOPA*. Sin. *dioxifenilalanina*.

dihidrofoliculină • Sin. *estradiol*.

dihidrostreptomycină • Antibiotic derivat din streptomycină, puțin utilizat, dat fiind toxicitatea sa pentru nervul auditiv.

diholozide • V. *holozide*.

dihotomie • 1) Divizarea în două părți, în general egale. 2) Împărțirea unui onorariu consimțit între un medic chemat pentru o consultație cu un chirurg solicitat de medic.

diiodotironină • Hormon tiroidian de mai mică importanță comparativ cu alți hormoni tiroidieni.

diiodotirozină • Derivat iodat al tirozinei, prezent în tiroglobulină, precursor al hormonului tiroidian, produs intermediar al sintezei tirozinei; diiodotiroxina inhibă funcția tiroidiană în exces și coboară metabolismul bazal.

dilacerare • Ruptură violentă a țesuturilor. (adj. *dilacerat*)

dilatate bronșică • Sin. *bronșiectazie*.

dilatator • 1) Mușchi care produce o dilatare, prin contracție; 2) Instrument care permite lărgirea unui canal, orificiu natural sau artificial.

dilatație • Mărirea spontană sau provocată a dimensiunilor unui organ cavitătar, calibrului unui canal sau unui orificiu. V. *eclazie*.

diluție • Diminuarea concentrării unui lichid obținută prin adăugarea unei cantități suplimentare de lichid; lichidul astfel obținut.

dimercaprol • Produs utilizat în injecții intramusculare ca antidot în intoxica-

țiile cu arsen, mercur și aur, cu care dă compuși solubili inofensivi, ușor eliminabili în urină. Abr. *BAL* (*british anti-lewisite*).

dinamogen • Energizant, care crește excitabilitatea unui organ.

dinamometrie • Măsurarea forței musculare cu ajutorul unui dinamometru.

dină • Unitate de forță în sistemul CGS (forța aplicată unui corp cu o masă de 1gram, care îi imprimă o accelerare de 1cm/secundă). Simbol *dyn*. Multiplul este *megadină*.

dinte (fr. *dent*, engl. *tooth*) • Organ mic, dur, alburiu, cu rol în mestecarea alimentelor; fiecare dinte este constituit din *rădăcină*, implantată într-o alveolă mandibulară sau maxilară și o *coroană* care este partea aparentă, de formă variabilă; coroana și rădăcina sunt separate de un segment mai îngust numit *colet*; partea centrală a dintelui este ocupată de *pulpa dentară*, formată din vase și nervi și acoperită de *dentină* (*ivoriu*), la rândul său acoperită de *ciment* la nivelul rădăcinii și de *smalț* la nivelul coroanei; sunt 4 categorii de dinți: *incisivii* (4-4); *caninii* (2-2), *premolarii* (4-4) și *molarii* (6-6). *Dinții temporari* sau *de lapte* sunt în număr de 20, apar între 6-30 luni și sunt înlocuiți la 6-7 ani cu cei 32 *dinți definitivi*. V. *odont-*.

dintele axisului • Sin. *Apoftiza odontoidă*.

dintele de minte • Măseaua de minte, ultimul molar.

dințat (fr. *dentelé*) • V. *mușchiul mare dințat*.

dioptrie • Unitate de putere pentru sistemele optice.

dioxid • Oxid care conține 2 atomi de oxigen în moleculă. Sin. *bioxid*.

dioxifenilalanină • Sin. *dihidroxifenilalanină*.

dip • Termen englezesc semnificând *depresie*, *înfundare*, folosit de exemplu în cardiologie pentru a marca o depresie bruscă, înregistrată pe curba de catterism a unui sau a ambilor ventriculi, în caz de pericardită constrictivă sau endocardită, care provoacă o rigidizare a pereților ventriculari.

dipl-, diplo- • Prefixe de origine greacă semnificând *dublu* și indicând dualitatea.

diplocuzie • Perceperea aceluiași ton de ambele urechi, însă cu înălțimi diferite; cauza poate fi o leziune cohleară.

diplegic • 1) Care se referă la diplegie. 2) Care suferă de diplegie.

diplegie • Paralizie bilaterală și simetrică (paralizia membrilor superioare, inferioare - *paraplegie* - sau a feței - *diplegie facială*).

diplobacil • Microorganism în formă de bastonaș, care se prezintă ca două elemente lipite.

diplococ • Orice bacterie sferică care se prezintă ca două elemente asociate și în special cele ce aparțin genului *Diplococcus*.

Diplococcus • Gen de coci gram pozitivi, de obicei pereche, foarte răspândit în natură, saprofit sau parazit, aerob sau anaerob. Pneumococul (*Diplococcus pneumoniae*), care provoacă pneumonii lobare și infecții meningiene, aparține acestui gen.

diplococic • Care se referă la diplococ sau care este provocat de diplococ.

diploe • Pătură de os spongios situată între tablele externă și internă ale oaselor boltii craniene. (adj. *diploic*)

diploid • Dublu; celulă care posedă un număr dublu de cromozomi homologi.

diploidie • Starea unei celule în care nucleul conține două seturi de cromozomi homologi (2n față de n cromozomi pentru celula haploidă).

diplopie • Tulburare de vedere caracterizată prin perceperea a două imagini pentru același obiect; este principalul semn al paraliziei nervilor oculomotori.

dipsomanie • Nevoia de a bea alcool, care survine în accese periodice și intermitente. V. *potomanie*.

Diptere • Ordin de insecte prevăzute cu două aripi bine vizibile, cele posterioare fiind atrofiate; au o trompă adaptată pentru sugere; musca și țânțarul sunt reprezentanții principali.

dis- • Prefix de origine latină exprimând ideea de separare și uneori de opoziție.

dis- • Prefix grec semnificând rău, exprimând ideea de dificultate, perturbație, privare. Art. *eu-*.

disbazie • Tulburare a mersului care poate fi precipitat (*tachibazie*) sau cu pași mărunți (*brachibazie*).

disc intervertebral • Disc fibrocartilaginuos intercalat între suprafețele articulare a două vertebre; este constituit dintr-un nucleu central (nucleul pulpos) înconjurat de un inel de fibre conjunctive. (adj. **discal**)

discal • Care se referă la disc, în special la discul intervertebral. Ex. hernie discală.

discartroză (engl. *diskarthrosis*) • Afecțiune degenerativă a unui sau mai multor discuri intervertebrale, caracterizată, în general, printr-o tasare a spațiului intervertebral și prin prezența de osteofite. V. *cioc de papagal*.

discectomie • Extracția totală sau parțială a unui disc intervertebral herniat. Intervenția poate fi efectuată fără incizia pielii sau a țesuturilor moi, prin introducerea la nivel dorsal, prin puncție, a unei sonde prevăzute la extremitatea sa cu un dispozitiv de prehenșiune/secțiune. Intervenția se efectuează sub control televizat și amplificarea strălucirii de contrast, permițând astfel înlăturarea strictului necesar.

diskinezie • Diskinezie.

discizie • 1) Deschiderea chirurgicală a capsulei cristalinelui. 2) Incizia criptelor amigdaliene cu ajutorul unui croșet bont.

disco- • Prefix de origine greacă semnificând disc.

discoradiografie • Sin. *radiculografie*.

discoïd • În formă de disc. Ex. placenta discoidală.

discopatie • Afecțiune a discurilor intervertebrale.

discromatopsie • Anomalie a percepției culorilor care poate fi congenitală sau dobândită; daltonismul este o discromatopsie.

discromie • Anomalie de pigmentație a pielii.

diseca (a) • A separa, a disocia diferite elemente anatomiche ale unei regiuni.

disecție • 1) Acțiunea de a izola sau separa sistematic, cu ajutorul unui scalpel, elementele constitutive ale unui corp organizat, pentru a fi studiate. 2) În chirurgie, acțiunea de a izola în câmpul operator elementele asupra cărora are loc intervenția. (adj. **disecat**, v. a **diseca**)

diseminare • 1) Invadarea unor țesuturi sau a organismului în întregime cu germeni infecțioși care provin dintr-un focar inițial, de obicei pe cale sanguină sau limfatică. 2) Răspândirea în organism a celulelor canceroase, metastazante, cu punct de plecare dintr-un focar malign.

disfagia lusoria • V. *arteria lusoria*.

disfagie • Dificultatea de a înghiți și, prin extensie, orice anomalie a trecerii alimentelor până la cardia.

disfazie • Tulburare de vorbire constând în necoordonarea cuvintelor, cauzată de o leziune cerebrală.

disfibrinogenemie congenitală • Anomalie calitativă, de comportament, a moleculei de fibrinogen, transmisă prin modelul autosomic dominant; în mai mult de jumătate din cazuri nu există nici o manifestare clinică și anomalia este descoperită cu ocazia unui examen de laborator; în celelalte cazuri se observă o tendință spre sângerare sau dimpotrivă spre tromboze; există 2 grupe ale disfibrinogenemiei congenitale: a) cu anomalie a eliberării fibrinopeptidelor și b) cu anomalie de polimerizare a monomerilor de fibrină.

disfibrinogenemie dobândită • Anomalie calitativă privind fibrinogenul care apare în cursul afecțiunilor hepatice severe și care se traduce prin prelungirea timpului de trombină fără semne de defibrinare.

disfonie • Orice dificultate de fonatie prin lezarea centrilor nervoși (*disartrie*) sau a organelor de fonatie (*dislalie*).

disfuncție • Perturbare în funcția unui organ.

disgamaglobulinemie • Orice deficit disociat în imunoglobulină.

disglobulinemie • Sin. *gamapatie*.

disgravidie (engl. *eclamptic toxemia*)

• Sindrom vasculo-renal specific al sarcinii, care survine de obicei în ultimul trimestru, mai frecvent la primigeste; se manifestă prin hipertensiune, proteinurie, edeme; fenomenele dispar după naștere, dar uneori hipertensiunea se poate permanentiza; disgravidia poate evolua spre complicația sa majoră *eclampsia*, formă gravă care poate periclita viața mamei și a fătului

care este de obicei de greutate mică, dar care rezistă mai bine la nașteri premature; originea disgravidiei nu este cunoscută, dar fenomenele biologice apar de la debutul sarcinii. (gestoză).

dishidroză • Erupție de vezicule pe mâini și picioare, de etiologie de obicei parazitară, medicamentoasă sau alergică; se aseamănă cu eczema.

disjunctie • Separarea a două părți ale unui organ sau a două organe lipite. V. *decolare*.

diskeratom verucos • Sin. *diskeratoză foliculară izolată*.

diskeratoză foliculară izolată • Mic chist al pielii format prin invaginarea epidermei dintr-un folicul pilos, care apare de obicei pe pielea acoperită cu păr, pe față sau gât. Sin. *diskeratoză verucoasă*.

diskinezie • Perturbare a mișcărilor sau motilității unui organ, de orice cauză: incoordonare, spasme, pareze etc. Ex. diskinezie biliară.

dislalie • Dificultate în pronunțarea cuvintelor, cauzată de o leziune organică, malformație sau tulburare funcțională a organelor de fonatie (limbă, buze, vâl palatin, dinți, laringe).

dislexic • 1) Care se referă la dislexie; 2) Care suferă de dislexie.

dislexie • Perturbație a capacității de citire care se traduce prin erori, omisiuni, inversări de litere, silabe sau cifre, observată la copii de vârstă școlară, (în primii ani de școală); fenomenul nu este însoțit de alte tulburări (vizuale, auditive, capacitate intelectuală).

dislipemie • Anomalie calitativă sau cantitativă a lipidelor din ser.

dislocare • 1) Deplasarea anormală a unui organ sau a unei părți a corpului. 2) Sin. *luxație*.

dismenoree • Perturbații dureroase privind timpul sau durata menstruațiilor.

dismetrie • Tulburare de amplitudine a mișcărilor, apărută mai ales la mișcări comandate cu execuție rapidă (proba deget-nas), cauzată de leziuni ale căilor sau centrilor nervoși.

dismnezie • Alterații ale memoriei.

dismorfie • Orice anomalie de ordin morfologic.

disociat • Care este caracterizat prin disociere; care suferă de disociere mentală.

disociere • Acțiunea de a separa elementele asociate.

disociere albumino-citologică a lichidului cefalorahidian • Creșterea importantă a albuminei în lichidul cefalorahidian în timp ce celulele rămân la valori normale; apare în compresii medulare, mai rar în tumori cerebrale.

disociere atrioventriculară • Independența contracțiilor auriculelor față de contracțiile ventriculelor, ca răspuns al acțiunii unor centri de automatism diferiți; ritmul cardiac este mai lent; se observă atât la normal cât și în stări patologice (reumatism articular, infarct de miocard). V. *bloc atrioventricular*.

disociere mentală • Ruptură a unității psihice, manifestare fundamentală în schizofrenie.

disoluție • 1) Acțiunea de a pune o substanță în soluție. 2) Stare a unei substanțe dizolvate.

dispareunie • Durere resimțită de femeie în timpul actului sexual, fără a se produce o contractură a vaginului.

dispensar • Instituție sanitară în care se acordă îngrijiri medicale sau medicosociale; fără paturi (ex. dispensar antituberculos, de igienă socială etc.).

dispepsie • Tulburare de digestie, digestie dificilă și dureroasă de orice cauză. (adj. **dispeptic**)

displazia fibroasă a osului • Maladie a copilului caracterizată prin invadarea cu țesut fibros a unui sau mai multor oase; clinic se manifestă prin dureri osoase și fracturi spontane. Sin. *maldia Jaffé-Lichtenstein*.

displazie • Anomalie în cursul dezvoltării unui țesut sau organ. (adj. **displazic**)

displazie encondrală • Sin. *condrodisplazie*.

displazie fibromusculară (arterială) • Sin. *fibrodisplazie (arterială)* Abr. *DFM*.

displazie osoasă • Sin. *osteodisplazie*.

dispnee • Dificultate în respirație însoțită de senzația de opresiune și jenă.

dispnee de decubit • Sin. *ortopnee*.

dispneic • 1) Care se referă la dispnee; 2) Care suferă de dispnee.

dispozitiv intrauterin • Sin. *sterilet*. Abr. *DIU*.

dispraxie • 1) Dificultate în executarea unor mișcări voluntare coordonate, fără legătură cu o pareză sau ataxie; 2) La copil, tulburare evolutivă care se traduce prin dificultăți importante în timpul activităților constructive datorate incoordonării mișcărilor; se asociază întârzierea în dezvoltarea psihică și afectivă.

disproteinemie • Modificare patologică cantitativă și calitativă a proteinelor plasmatic.

dissimetrie • Absența simetriei raportată la un punct, o axă sau un plan.

disspermatism • Dificultate în ejaculare. Sin. *disspermie*.

dist., **disto-** • Prefixe de origine latină indicând îndepărtarea.

distal • Parte a unei structuri anatomice care este mai îndepărtată de corp; parte a unui membru, mai îndepărtată de rădăcina lui. Ex. falanga distală. Ant. *proximal*.

distanță genetică • Distanță relativă, măsurată în unități genetice (centimorgane) care separă două locusuri determinate pe un cromozom.

distensie • Tracțiune sau tensiune exercitată în mai multe sensuri de o structură care din această cauză își mărește suprafața sau volumul. (adj. *destins*)

distilare • Procedu fizic constând în transformarea unui lichid în vapori, condensarea acestora în lichid și prelevarea acestuia. Se utilizează pentru separarea amestecurilor de lichide sau pentru debarasarea unui lichid de corpurile solide conținute.

distiroidie • Tulburare a funcției tiroidiene.

distocie • Naștere dificilă de orice cauză. Ant. *eutocie*. (adj. *distocic*)

distomatoză • Maladie provocată de distome; există mai multe forme, în funcție de specia parazitului și de localizare (distomatoză bucofaringiană, cerebrală, hepatică, intestinală).

distome (engl. *Distoma*) • Viermi plăți din ordinul Trematode, cu două ven-

tuze, parazit al omului și mamiferelor, în general.

distonie • Perturbare a tonusului muscular, a tonicității unui organ sau a echilibrului neurovegetativ.

distopie • Situație anormală a unui organ.

distorsiune • 1) Deformarea unei părți a corpului care se îndepărtează de axul normal printr-o relaxare a ligamentelor sau printr-o contracție musculară; 2) Deformarea imaginii obiectelor privite prin unele lentile; 3. În psihanaliză, deformații inconștiente privitoare la realitate pentru a o percepe după dorință.

distrofie • 1) Modificare patologică a formei și funcției unui organ ca urmare a unei nutriții deficitare. 2) Anomalie de dezvoltare sau degenerescență. (adj. *distrofic*)

disurie • Micțiuni dificile sau dureroase, în general ca urmare a unei afecțiuni a segmentului inferior al căilor urinare: cistite, uretrite, hipertrofie de prostată etc.

DIU • Abr. pentru *diiodotirozină*.

DIU • Abr. pentru *dispozitiv intrauterin*.

diuretic • Care se referă la diureză, care favorizează sau stimulează excreția urinară.

diuretic tiazinic • Diuretice derivate din sulfamide inhibitoare ale anhidrazei carbonice, care provoacă o eliminare importantă de sodiu și potasiu fără o perturbare accentuată a echilibrului acidobazic.

divergent • Linii sau axe care se îndepărtează; îndepărtându-se de normal. Ant. *convergent*.

divergență • Mișcare conjugată a globilor oculari prin care axele vizuale se îndepărtează; are loc în acomodarea privirii la distanță. Ant. *convergență*.

diverticul • Cavitate în formă de sac, anatomică sau patologică, comunicând cu un conduct natural. (adj. *diverticular*)

diverticul bronșic • Fund de sac, congenital sau dobândit, care se deschide într-o bronhie principală; formele dobândite se crează de obicei în zone fibroase sau cicatriceale.

diverticulită • Inflamația unui sau unor diverticuli ai duodenului, intesti-

nului subțire sau colonului. Ex. diverticulita Meckel.

diveticuloză • Prezența de diverticule numeroase pe mucoasa unui sau unor organe cavitare, în special colon.

divulsie • 1) Dilatarea forțată a unui canal strămtat. 2) Ruptura unui țesut cu instrumente netăioase sau cu degetele.

dizacuzie • Dificultate în auz.

dizartrie • Dificultate în vorbire datorată tulburărilor motorii ale organelor fonatorii, limbă, buze, văl palatin etc. după afecțiuni bulbare sau cerebeloase. (adj. *dizartric*)

dizartroză • Deformitate congenitală sau dobândită a unei articulații.

dizectazia colului vezical • Dificultate în deschiderea colului vezical, cu greutate în micțiuni și adesea cu retenție de urină, cauzată de o leziune organică a colului vezical sau de tulburări nervoase.

dizembriom • Tumoră constituită din vestigii embrionare incluse în diferite țesuturi.

dizendocrinie • Perturbație funcțională a glandelor endocrine.

dizenterie • Infecție intestinală care se manifestă prin dureri abdominale, tenesme și diaree gravă cu prezență de mucus și sânge; cauzată de mai multe specii de bacili dizenterici (*Shigella*) sau de amoebe.

dizenteriform • Care are aspect de dizenterie, care are caracter de dizenterie.

dizestezie • 1) Tulburare de sensibilitate (mai ales tactilă); 2) Sin. *parestezie*.

dizigot • V. *sarcină gemelară bivoculară, gemeni*.

dizinsulinism • Perturbare a funcției insulelor Langerhans cu exgerarea sau diminuarea secreției de insulină.

dizocluzie • Sin. *malocluzie*.

dizolvant • Sin. *solvent*.

DL, DLD, DLS • Abr. pentru *decubit. decubit lateral drept, decubit lateral stâng, V. decubitus*.

DM • În radiologie, *doză maximală*.

DNA • Abr. pentru *acid dezoxiribonucleic*.

DNP • Abr. pentru *dezoxiribonucleoproteine sau dezoxiribonucleoproteide*.

DOC • Abr. pentru *dezoxicorticosteron*.

DOCA • Abr. pentru *dezoxicorticosteron acetat*.

Döhle (corpui) • Zone bazofile bine delimitate, inclavate în citoplasma granulocitelor neutrofile, care apare în cursul unor maladii infecțioase (mai ales scarlatină, pneumonie) (*Döhle* Karl Gottfried Paul, patolog german din Kiel, 1855-1928)

Doleris • V. *Operația Beck-Doleris*.

dolico- • Prefix de origine greacă semnificând alungit, indicând o alungire anormală. Ant. *brahi-*.

dolicocefalie • Cap înalt și strămt; caracter rasial (în rasa eskimo sau rasa etiopiană).

dolicocolon • Alungirea unui segment de colon (de obicei sigmoidul) fără modificări de calibrul sau de structură.

dolicosigmoid • Alungirea anormală a sigmoidului.

dom pleural (engl. *cervical pleura*)

• Partea cea mai înaltă a pleurei care îmbracă vârful pulmonului.

dominant, ă • Se spune despre un caracter genetic (sau gena care îl generează) care se manifestă când este prezent pe un singur cromozom homolog, celălalt purtând gena recesivă; o afecțiune ereditară dominantă se transmite descendenților când este prezentă la unul din părinți. Ant. *recesiv*.

Donati • V. *Blair-Donati (punctul)*.

donator universal • Donator care aparține grupării sanguine 0 și care nu conține aglutinine antiA sau antiB; termenul este impropriu, el referindu-se numai la sistemul AB0.

donovanoză • Sin. *granulom inguinal*.

dop (fr. *bouchon*, engl. *plug*) • Acumulare relativ densă de materii într-un canal sau un spațiu anatomic.

DOPA • Abr. pentru dihidroxifenilalanină.

dopaj (engl. *doping*) • Procedu utilizat pentru creșterea anormală a randamentului general, fizic sau mental, al unui individ, prin folosirea de substanțe chimice (dopante) care exercită o acțiune stimulentă sau înlătură sau diminuează senzația de oboseală (ex. amfetaminele, hormonii anabolizanți, unele vitamine). Dopajul fără supraveghere medicală

este periculos. Sin. *doping* (termen englezesc).

dopant, *ă* (engl. *doping agent*) • Substanță folosită pentru dopaj.

dopaoxidază • Enzimă cu rol important în formarea pigmentului pielii, transformând prin oxidare dihidroxifenilalanina în melanină. Sin. *dopază*.

dopareacție • Tehnică utilizată pentru punerea în evidență a capacității unor celule de a produce melanină prin oxidarea dihidroxifenilalaninei; celulele dopa pozitive apar la microscop colorate în brun; acestea sunt melanoblastele din stratul bazal al epidermului.

dopază • Sin. *dopa-oxidază*.

doping • Sinonimul englezesc pentru dopaj.

Doppler (metoda) • V. *velocimetrie ultrasonică, ultrasonografie*.

dorsal, *ă* • Care se referă la spate. Ex. fața dorsală a corpului, a mâinii etc.

dorsalgie • Durere a regiunii dorsale.

dorsalizare (engl. *cervical rib*) • Malformație a celei de a 7-a vertebre cervicale care pare a aparține coloanei dorsale din cauza dezvoltării uneia din apofizele sale transverse asemănător apofizelor costale (coastă cervicală) ale vertebrelor dorsale.

dorsartroză (engl. *dorsal spondylosis*) • Artroză a coloanei dorsale.

dorsolateral • Care se referă la părțile laterale ale spatelui.

dorsolombar • Care se referă la regiunile dorsale și lombare.

dorsoiliac • Care se referă la spate și regiunea iliacă.

Douglas (fundul de sac) • Punctul cel mai decliv (de jos) al cavității peritoneale; la bărbat este format de întoarcerea peritoneului de pe fața anterioară a rectului pe fața posterioară a vezicii; la femeie este format de trecerea peritoneului de pe fața anterioară a rectului pe partea posterioară a vaginului. (*Douglas James*, anatomist și chirurg scoțian, 1675-1742).

Down (sindromul) • Afecțiune malformativă datorată unei aberații cromosomiale (cel mai frecvent trisomia 21) caracterizată prin ariere mentală și anomalii morfologice, din care cea mai caracteristică este faciesul mongoloid,

ochii bridajați, rădăcina nasului aplătată, buze groase, gură căzută; se pot asocia și alte malformații ale inimii, oaselor etc. Sin. *mongolism*. (*John*, medic londonez 1828-1896)

dozaj • Acțiunea de a determina o doză.

dozaj radio-imunologic (engl. *radio-immunoassay*) • Dozarea unui antigen prin evaluarea fixării competitive a acestui antigen la un anticorp dat prin raport la aceea a unui antigen marcat, de aceeași natură; radioactivitatea complexului format va fi cu atât mai slabă cu cât va fi o concentrare mai mare de antigen fixat.

doză (fr., engl. *dose*) • 1) Cantitatea de medicament administrat o singură dată pe unitate de timp. V. *posologie*. 2) Cantitatea de raze ionizante administrate în scop terapeutic sau primitiv la o expunere accidentală. 3) Cantitate de substanță utilizată într-o reacție sau pentru prepararea unui reactiv.

doză maximală • În radiologie, doză de raze ionizante peste care pot apărea efecte negative (nocive). Abr. *DM*.

dozimetru • Aparat de măsurat cantitățile de raze X, gamma sau corpusculare (alfa, beta).

dracunculoză • Afecțiune cauzată de viermele *Dracunculus medinensis*, care se manifestă prin tumori subcutanate foarte pruriginoase care abced și se deschid la piele, eliberând embrioni (infecția este dată de femelă); alte denumiri: filaria de Medina, viermele de Guinea).

Dragstedt (operația) • Tratament chirurgical al ulcerului duodenal, prin vagotomie dublă, pentru a stopa secreția de suc gastric. (*Dragstedt Lester Reynold*, chirurg american 1893-1975).

drastic • Acțiune deosebit de energică. Ex. purgativ drastic.

dren (fr., engl. *drain*) • Tub suplu sau rigid, din cauciuc, plastic sau metal, care servește la evacuarea de lichide patologice din plăgi; poate fi și lamă ondulată de cauciuc.

drenaj (fr., engl. *drainage*) • Procedeu pentru evacuarea serozităților sau lichidelor patologice dintr-o plagă, organ cavitat sau cavitare patologică, cu ajutorul unui tub sau meșe.

drepanocit • Eritrocit în formă de seceră, caracteristic în drepanocitoză. Sin. *eritrocit falciiform*.

drepanocitoză (engl. *sickle cell anemia*) • Anomalie ereditară a sângelui, caracterizată prin prezența unei hemoglobine anormale (hemoglobina S) și prin aspectul de seceră al eritrocitelor; proprie rasei negre, la care poate fi clinic inaparentă sau sub forma unei anemii hemolitice grave. Sin. *sichlemie*.

dreptaci (fr. *droitier*, engl. *right-handed*) • Cel care se servește mai ușor de mâna dreaptă. V. *dextralitate*. Ant. *stângaci* (fr. *gaucher*).

drill biopsie • Termen englezesc pentru biopsie prin foraj.

drip feeding • Termen englezesc pentru alimentație prin perfuzie lentă în stomac de hrană lichidă cu ajutorul unei sonde.

drip transfusion • Termen englezesc pentru transfuzie sanguină foarte lentă.

drog (fr. *drogue*, engl. *1. 2. medicine; 3. drug*) • 1) Materie primă organică sau anorganică utilizată în prepararea medicamentelor; 2) Sub influență engleză, orice medicament; 3) În limbaj comun, stupefiant.

DS • Abr. pentru *drept superior* (al bazinului).

DT • V. *vaccin DT*.

DT-TAB • V. *vaccin TABDT*.

DTC • V. *vaccin DTC*.

dublu contrast • V. *tehnica de dublu contrast*.

ducție (fr., engl. *duction*) • Orice mișcare a unui singur ochi; după direcția mișcării se distinge *abducție* și *adducție*, *supraducția*, *infraducția* și *cicloducția*.

Duke (proba) • V. *timpul de sângerare*. (*Duke William Waddel*, patologic american, 1883-1949)

dumping sindrom • Ansamblu de tulburări digestive și circulatorii (senzație de apăsare, amețeli, sudoare, palpitații, cefalee etc.) care apare după mesele gastrectomizaților la care stomacul a fost sudat la jejun; sindromul este atribuit ajungerii bruste a alimentelor în jejun.

Dunn (incidența) • În radiologie, incidența destinată punerii în evidență a

unghiului de torsiune înainte a colului femural.

duoden (fr., engl. *duodenum*) • Partea inițială fixă a intestinului subțire care urmează pilorului; i se descriu patru porțiuni dispuse în jurul capului pancreasului, formând *cadrul duodenal*; prima porțiune este orizontală și se unește cu porțiunea a doua verticală prin *genunchiul superior*; a treia porțiune este orizontală, unită cu porțiunea a doua prin *genunchiul inferior* și se continuă cu porțiunea a patra ascendentă. Porțiunea a doua primește coledocul și cele două canale pancreatice. Lingv. din latină *duodeni*, douăsprezece laturi de deget, cât se estima lungimea sa.

duodenal • Care se referă la duoden.

duodenectomie • Rezecție parțială sau totală a duodenului.

duodenită • Inflamația duodenului.

duodenotomie • Incizia duodenului.

duplicare • Malformație a unui organ care apare în dublu sau care este divizat în 2 părți egale. Ex. duplicare intestinală.

duplicare cromozomică • Aberație cromozomică caracterizată prin prezența unei perechi sau a unui segment de cromozomi suplimentari.

duplicitate • Organ atins de *duplicare*. Ex. duplicitate uretrală (prezența unui ureter dublu și deschiderea în vezică prin două orificii separate).

Dupuytren (maladia) • Maladie de etiologie necunoscută, caracterizată prin scleroza cu retracția aponevrozei palmare, care debutează prin apariția unor noduli palmari și flexia progresivă a unuia sau mai multor degete (mai des degetele 4 și 5); sunt afectate de obicei ambele mâini. (*Dupuytren Guillaume*, chirurg și anatomopatolog francez, profesor la Paris, 1778-1835)

dura mater • Membrană fibroasă, groasă, rezistentă, care formează meningele extern. Suprafața sa externă aderă prin vilozități la nivelul craniului; în rest, este separată de rahis prin *spațiul epidural*. La nivelul durei craniene fața ei internă emite prelungiri care separă diferitele părți ale encefalului (cortul cerebelului, coasa cerebelului, coasa creierului, cortul hipofizei,

loja hipofizei ce tapisează șaua turcească). În grosimea durei trec vene importante, veritabile lacuri sanguine, numite *sinusuri venoase*. La nivelul găurii occipitale, dura mater craniană se continuă cu *dura mater spinală (rahidiană)* care se prelungeste până la vertebra a doua sacrată unde se termină în fund de sac. V. *puncția lombară*. (adj. **dural**)

dural • Care se referă la dura mater.

durere (fr. *douleur*, engl. *ache, pain*)

• Senzație anormală și penibilă rezul-

tând din excitarea terminațiilor nervoase în organe sau regiuni sensibile. V. *algie, algo-, dinie*. (adj. **dureros**)

durion (fr. *durillon*, engl. *callus, corn*)

• Îngroșare de formă rotundă, ușor bombată, a epidermei care se dezvoltă pe pielea mâinilor sau picioarelor, în locuri supuse presiunilor mai puternice și repetate.

DV • Abr. pentru *decubit ventral*. V. *decubitus*.

dyn • Simbol pentru *dină*.

E

Eaton • V. *pneumonia cu Mycoplasma pneumoniae*.

Eberth (bacilul) • Bacil care produce febra tifoidă (*Salmonella typhi*). (Eberth, Karl Joseph, anatomopatolog din Würzburg, profesor la Zürich, apoi la Halle, 1835-1926)

ebertian • Care se referă la bacilul Eberth (*Salmonella typhi*).

Ebola • V. *maladia (boala) cu virus Ebola*.

ebrietate (engl. *drunkenness, ebriety*)

• Starea de beție, produsă mai ales de ingestia băuturilor alcoolice.

eburnat (fr. *éburné*, engl. *eburneous*)

• adj. Care a luat aspect de fildeș.

eburnație (fr., engl. *eburnation*)

• Creșterea patologică a densității și durității țesutului osos care devine compact ca fildeșul. V. *marmorizație*.

EBV • Abr. *virus Epstein-Barr*. V. *herpes virus*.

Ec • Prescurtare de la *eritrocit*.

ECG • Abr. pentru *electrocardiogramă* sau *electrocardiografie*.

echilibrare (fr. *équibration*, engl. *equilibration*) • Ansamblul reacțiilor care permit conservarea sau recăștigarea echilibrului. Sacula și utriculul (din componența urechii interne) joacă un rol preponderent în declanșarea reflexelor de echilibrare. Cerebelul controlează tonusul postural precum și mișcările de echilibrare.

echilibru (fr. *équilibre*, engl. *balance, equilibrium*) • 1) Starea unui corp care, supus acțiunii unor forțe diverse, rămâne în repaus; 2) Starea rezultând din neutralizarea reciprocă a forțelor sau efectelor ce se opun.

echimolar (fr. *équimolaire*, engl. *equimolar*) • Care se referă la o soluție conținând același număr de molecule gram la un volum dat.

echimoză (fr. *ecchymose*, engl. *ecchymosis*) • Pată negricioasă sau vânătă produsă prin infiltrarea difuză a sângelui în țesutul subcutanat (în limbaj curent: vânătăie - fr. *bleu*). Poate apare spontan, în caz de discrazie sanguină sau în urma unui traumatism. După un

timp variabil, de la câteva zile la câteva săptămâni, în funcție de întinderea leziunii, echimoza dispare treptat, luând mai multe nuanțe succesive: violacee, maronie și gălbuie. (adj. **echimotic**)

echinococ • Formă larvară a viermilor paraziți din genul *Echinococcus* aparținând familiei teniilor.

echinococoză • Afecțiune produsă prin dezvoltarea în viscere, mai ales în ficat și plămâni, a larvelor de *Taenia echinococcus*, evoluând sub formă de tumoră parazitată (chist hidatic). Viermele adult trăiește mai ales în intestinul câinelui.

echivalent-gram (fr. *équivalent-gramme*, engl. *equivalent*) • Unitate chimică de masă egală cu numărul de grame ce reprezintă greutatea moleculară a unei substanțe, divizată prin valență. Abr. *Eq*. V. *miliechivalent*.

ECHO virus • Grup de virusuri cu acid ribonucleic și simetrie cubică. Echovirusurile sunt responsabile de infecții febrile, meningite limfocitare, erupții, infecții respiratorii. Virusurile ECHO 10 alcătuiesc grupul *reovirusurilor*. Abr. *ECHO* (din engl. *enteric cytopathic human orphan*). Sin. *virusuri ECHO*.

eclampsie • Accident acut paroxistic de toxemie gravidică, produs uneori în ultimele trei luni de sarcină și în timpul sau după travaliu. Constă în accese repetate de convulsii, urmate de o stare comatoasă. Este precedată de un cortegiu de simptome denumit *eclampsism*: creșterea albuminuriei, hipertensiune arterială, edeme, oligurie, amețeală, pocnituri în urechi, cefalee puternică, oboseală, somolență, vărsături. V. *preeclampsie, disgravidie*. (adj. **eclamptic**)

ecoacuzie • Impresia că un sunet unic este perceput de două ori, ca două sunete succesive, de una sau ambele urechi.

ecocardiografie (engl. *ultrasonic cardiology*) • Explorarea structurilor cardiace prin reflectarea unui fascicol de ultrasunete, după principiul sonarului. Asociat cu ecografia, efectul Doppler cu emisie intermitentă evaluează fluxurile intracardiace. Ecografia permite și studiul vaselor de la baza

craniului și originea coronarelor, a cardiopatiilor congenitale, a exsudatelor pericardice și a tumorilor cardiace. Această tehnică neinvazivă, netraumatică, repetabilă, este larg folosită în clinică. Este în continuă dezvoltare (analize informatizate, reprezentare tridimensională etc.). V. și *ecodiagnoastic*.

ecodiagnoastic • Folosirea ecografiei ca metodă de diagnostic în diverse specialități clinice: în oftalmologie (localizarea corpi străini intraoculari, repararea unei dezlipiri de retină), în neurologie și neurochirurgie (V. *ecoencefalografie*), în chirurgie generală și vasculară (anevrism de aortă abdominală, ocluzia de artere periferice, tromboze de vene profunde, tumori abdominale), în obstetrică (localizarea poziției placentei, înregistrarea mișcărilor fetale sau modificări ce apar la nivelul cordonului ombilical și al placentei etc.), în cardiologie (diagnosticul lichidului pericardic sau al malformațiilor valvulare), în traumatologie (inundare intracraniană).

ecoencefalografie • Tehnică de explorare cerebrală pentru depistarea tumorilor, hematoamelor, abceselor etc. intracraniene cu ajutorul ultrasunetelor. Aparatul folosit este *ecoencefalograf* iar traseul înregistrat este *ecoencefalograma*.

ecoendoscopie digestivă (engl. *endoscopic ultrasonography in gastroenterology*) • Explorarea tubului digestiv la toate nivelele (esofag, stomac, duoden, intestinul gros, rect), combinând endoscopia și ecografia (tehnică introdusă în 1980). Aceasta permite de a preciza stadiul evolutiv al leziunilor canceroase identificate prin endoscopie, precum și extinderea lor în țesuturile învecinate. Ecoendoscopia este de asemenea indicată pentru evaluarea diverselor afecțiuni biliare și pancreatice (litiază, pancreatită, tumori).

ecofrazie • Sin *ecolalie*.

ECoG • Abr. de la *electrocorticografie* sau *electrocorticogramă*.

ecogen • În ecografie sau ultrasonografie, se numește astfel o structură care dă naștere unor ecouri. V. *anecogen*, *hiperecogen*, *hipoecogen*.

ecografie • Înregistrarea ecourilor produse de ultrasunete atunci când traversează diferite medii și structuri ale organismului, folosită ca metodă de diagnostic (V. *ecodiagnoastic*). Înregistrarea se face după transformarea ecourilor în semnale electrice sau semne luminoase (cu ajutorul unui *sonograf*; examenul se numește *ultrasonografie*).

ecolalie • Repetarea automată, în ecou, a cuvintelor sau sunetelor auzite.

ecologie • Studiul mediilor în care trăiesc și se reproduc ființele vii, raporturile acestora cu mediul înconjurător și influențele lor reciproce. Specialistul în ecologie se numește *ecolog* (sau *ecologist*). (adj. *ecologic*)

ecomimie • Imitarea automată a gesturilor unui interlocutor, observată în unele stări demențiale și confuzionale.

econdrom (fr. *echondrome*, engl. *echodroma*) • 1) Tumoră cartilagineasă la suprafața unui os; 2) Sin. cu *osteochondrom*.

econdroză • Stare caracterizată prin dezvoltarea de numeroase condroame.

ecotomografie • Înregistrarea și studiul ecourilor diferitelor medii sau structuri organice, obținute prin aplicarea ultrasunetelor după principiul *tomografiei*. Procedul este folosit mai ales pentru supravegherea evoluției unei sarcini. Abr. *ET*.

ecou (fr., engl. *echo*) • 1) Fenomen acustic produs prin reflectarea undelor sonore de către un obstacol și constând din perceperea unui al doilea sunet analog, consecutiv primului, dar de o intensitate mai slabă; 2) În ritmologia cardiacă, returul unui impuls la locul de plecare sau de producere: *ecou auricular*, *ecou ventricular*. Drumul parcurs înapoi se poate situa în cavitatea de origine sau în altă regiune a inimii.

ectazie • Dilatarea unui vas sau a unui organ cavitat. Lingv. se folosește de asemenea sufixul *-ectazie*. Ex. *teleangiectazie*.

ectima (fr., engl. *ecthyma*) • Infecție cutanată, de etiologie streptococică, caracterizată prin pustule aglomerate, care se ulcerează rapid, durează mult timp și lasă întotdeauna cicatrice. Se observă mai ales pe gambele persoanelor slăbite.

ectoblast • Sin. *ectoderm*.

ectoderm • Foița externă a embrionului (în stadiul de blastoderm), din care se formează sistemul nervos și organele de simț, precum și epidermul cu anexele sale (fanere și glande). Sin. *ectoblast*. (adj. *ectodermic*)

ectomer • Fiecare din blastomerele ce concurează la formarea ectodermului.

-ectomie • Sufix de origine greacă, indicând ablație. Ex. *gastrectomie*.

ectopic • Situație anormală a unui organ, în general de origine congenitală. (adj. *ectopic*)

ectopie pupilară • Sin. *corectopie*.

ectoplasmă • Partea superficială a citoplasmei, de structură ușor diferită de cea profundă și delimitată în exterior de membrana citoplasmatică. (adj. *ectoplasmic*)

ectrodactilie • Absența congenitală a unuia sau mai multor degete de la mâini sau de la picioare.

ectromel (engl. *ectromelus*) • Monstru caracterizat prin oprirea dezvoltării unuia sau mai multor membre (malformația se numește *ectromelie*).

ectropion • 1) Plierea în afară a marginii unei pleoape (cel mai adesea a celei inferioare), ceea ce duce la expunerea în afară a conjunctivei. Ant. *entropion*. 2) Eversarea mucoasei colului uterin.

ectropodie (engl. *apodia*) • Absența congenitală, parțială sau totală, a unuia sau ambelor picioare.

ecvinism (fr. *equinism*, engl. *equinus*) • Deformarea congenitală sau dobândită a piciorului care este în hiperextensie maximală și amintește copita unui cal.

eczematiform • Care seamănă cu eczema. Ex. *dermatită eczematiformă*.

eczemă • Afecțiune cutanată foarte frecventă, caracterizată prin plăci roșii foarte pruriginoase, acoperite de mici vezicule care se sparg, zemuiesc și formează cruste și scuame. Este cel mai adesea datorată unei cauze externe (manifestare alergică prin contactul cu diverse substanțe). (adj. *eczematos*)

edem (fr. *oedème*, engl. *edema*) • Infiltrația (țesuturilor cu serozitate, mai ales în țesutul subcutanat și submucos. V. *anasarcă*).

edem pulmonar acut • Inundație bruta la plămânilor cu serozitate provenită prin transudația capilarelor pulmonare, care se traduce prin mare dificultate respiratorie și expectorație spumoasă. Este o complicație redutabilă a bolilor cardiovasculare (insuficiență cardiacă, hipertensiune, infarct), nefrită, a unor boli infecțioase sau nervoase, intoxicații.

edematos • Care este caracterizat prin edeme. Ex. *laringită edematoasă*, *infiltrație edematoasă*.

edemațiat • Care este sediul unui edem. Ex. *buză edemațiată*.

Eden-Hybbinette (operația) • Tehnică chirurgicală pentru corectarea unei luxații recidivante a umărului, prin grefă articulară preglenoidiană. (*Eden Rudolf*, chirurg german contemporan din Jena; *Hybbinette S.*, chirurg contemporan din Stockholm)

edentat • Care este lipsit de dinți sau care și-a pierdut dinții.

edetic • V. *acid edetic*.

EDTA • Abr. pentru *acidul edetic*.

edulcorant • Care dă gust dulce unui medicament, poțiune sau produs alimentar. Zahărul, siropul, mierea sunt edulcoranți naturali. Unul din principalii edulcoranți este zaharina.

EEG • Abr. pentru *electroencefalogramă* sau *electroencefalografie*.

efect Doppler (engl. *Doppler effect*)

• Modificarea frecvenței unei unde (sonore, luminoase, ultrasonice etc.), datorată sensului unei apropieri sau depărtări a sursei de producere. (*Doppler Christian Johann*, fizician și matematician austriac din Viena, 1803-1853)

efect nocebo • V. *nocebo*.

efector • 1) adj. Se spune despre un organ care exercită o acțiune sau o activitate ca răspuns la o stimulare nervoasă; 2) s. Terminație nervoasă care transmite un influx nervos ce produce o contracție musculară sau o secreție glandulară.

efedrină • Alcaloid extras din arbuști din genul *Ephedra*, obținut și prin sinteză. Este un simpaticomimetic prescrip ca bronhodilatator (în astmul bronșic), ca decongestionant nazal (sub

formă de picături) și ca dilatator al pupilei (colir).

efelide (fr. *éphélides*, engl. *freckles*)

• Mici pete pigmentare, rotunjite, plane, de culoare galben-pal, "cafea cu lapte" sau maronie, în general destul de numeroase. Sunt localizate simetric pe față, mâini, antebrațe și umeri. Sin. *pistrui* (fr. *taches de rousseur*).

eferent • Ceea ce se desprinde în afara unui organ sau din centru către periferie, nerv, etc. V. *centrifug*. Ant. *aferent*.

efervescentă • Degajarea rapidă de mici bule gazoase într-un lichid.

efuziune • Revărsarea unui lichid în afara organului care îl conținea (de ex. revărsarea sângelui afară din vasele lezate).

Eg • Abr. *echivalent gram*.

egocentric • Care se referă la *egocentrism*.

egocentrism • Tendința de a concentra asupra sa activitatea și gândurile proprii.

Ehrlich (reacția) • Sin. *diazoreacție*. (*Ehrlich*, Paul, biochimist și imunolog german, Premiul Nobel pentru medicină 1908; 1854-1915)

Ehrlich Heinz (corpilii) • Sin. *corpilii Heinz*. V. *Heinz*.

ejaculare • Act fiziologic reflex prin care sperma, ajunsă în uretră, este expulzată în afara penisului, în timpul orgasmului. (adj. *ejaculator*)

ejaculator • Care servește la ejaculare. V. *canal ejaculator*.

ejecta • Sin. *excreta*.

El • Abr. pentru *elastanță*.

elaborare • Formarea unui produs de secreție de către o glandă sau a unui produs de excreție (urină, bilă etc.).

elastanță • Variația presiunii intrapulmonare, determinată de variația corespunzătoare a volumului pulmonar. Este inversul complianței. Abr. *El*. Sin. *coeficient de elasticitate pulmonară*.

elasticitate • Insușirea unui corp de a se lăsa destins, apoi de a reveni la forma inițială. (adj. *elastic*)

elastorexie (fr., engl. *elastorrhexis*) • Ruptura fibrelor elastice din piele, în urma degenerescenței lor.

electivitate • Insușirea unor anumite substanțe (*insușire electrică*) de a se fixa

pe un tip determinat de celule sau țesut.

Electra (complexul) • Atracția erotică a fiicei către tatăl ei. Sin. *complexul tatălui* (*Electra*, personaj din istoria greacă antică, fiica lui Agamemnon și a Clytemnestrei; împreună cu fratele ei Oreste și-a răzbunat tatăl.).

electric • Care se referă la electricitate.

electrizat • Se spune despre un corp încărcat cu electricitate.

electrocardiografie • Procedeu de explorare cardiacă, bazat pe curenții de acțiune produși de inimă, cu ajutorul unui *electrocardiograf* și fiind exprimată grafic prin *electrocardiogramă*. Abr. *ECG*.

electrocardiograma vectorială • Sin. *vectorcardiograma*.

electrocardiogramă • Traseu obținut cu ajutorul unui *electrocardiograf*, reprezentând înregistrarea curenților de acțiune produși prin activitatea inimii (V. *derivații*). Comportă o succesiune de unde și de segmente desemnate prin literele P, Q, R, S, T, U ce corespund ritmului revoluțiilor cardiace. Pe traseu apar: unda P (ce corespunde contracției atriale: atriograma), intervalul P-R (sau P-Q, dacă există o undă Q), unda Q, complexul QRS (ventricular, *ventriculograma*), segmentul S-T, unda T, unda U. Abr. *ECG*.

electrocauter • Instrument pentru cauterizarea țesuturilor, cu ajutorul unui conductor cu temperatură ridicată prin energie electrică. V. *galvanocauter*.

electrocoagulare • Distrugerea circumscrisă a unui țesut cu ajutorul unui electrod în formă de ac, prin căldura degajată de trecerea unui curent electric de înaltă frecvență.

electrocochleografie • Explorarea funcțională a auzului prin înregistrarea și măsurarea semnalelor electrice care se produc la nivelul cochleei și a nervului auditiv, ca răspuns la o serie de stimuli sonori de durată foarte scurtă și repetați, cu faze alternative opuse; în alți termeni, este un răspuns global, mijlocit de cochlee și nervul auditiv, la o stimulare dată.

electrocorticografie • Înregistrarea grafică a ritmurilor electrice cerebrale;

electrozii sunt plasați în contact direct cu cortexul cerebral; traseul se numește *electrocorticogramă*. Abr. *ECOG*.

electrooculografie • Înregistrarea mișcărilor oculare voluntare sau reflexe. Traseul înregistrat este *electroculograma*. Abr. *EOG*.

electrocutare • Efecte nocive provocate de trecerea unui curent electric prin corp. Electrocutarea poate determina moartea imediată, pierderea cunoștinței mai mult sau mai puțin prelungită, convulsii și arsuri la punctele de contact. Cel mai periculos este curentul alternativ, de voltaj mic (curenții industriali).

electrod • În fizica medicală, piesă metalică, bransată la un circuit electric, care se aplică pe o regiune a corpului pentru a înscrie curentul ce se produce la acest nivel sau în vederea unui tratament electric.

electrod negativ • V. *catod*.

electrodiagnostic • Metodă de diagnostic comportând, fie folosirea unor curenți electrice cu scopul de a obține date despre funcționarea nervilor și mușchilor, fie pentru a studia fenomenele electrice produse de țesuturi (electrocardiograma, electroencefalograma).

electroencefalografie • Tehnică de înregistrare a activității electrice a creierului (transmise prin craniu și pielea capului), cu ajutorul unui *electroencefalograf*, cu care se obține o *electroencefalogramă*. Se obțin date importante privind localizarea leziunilor cerebrale (traumatisme, tumori), existența epilepsiei, deci privind funcționarea normală și patologică a creierului. Abr. *EEG*.

electroencefalogramă • Traseu grafic al ritmurilor electrice cerebrale, electrozii fiind așezați pe pielea piloasă a capului. Abr. *EEG*.

electroforeză • Metodă de laborator ce permite separarea într-un câmp electric a diferitelor componente ale unei soluții. Este larg folosită în medicină pentru separarea fracțiunilor proteice ale serului, care se deplasează sub influența curentului, cu viteze diferite, constante pentru fiecare fracțiune. (adj. *electroforetic*)

electrograma cardiacă • Înregistrarea uni- sau bipolară a activităților electrice ale inimii, obținută cu electrozi aflați în contact direct cu miocardul sau într-o cavitate cardiacă: *electrograma intracavitară*, *electrocardiograma epicardică* etc. Electrogramele pot fi definite mai precis după poziția și proximitatea electrozilor în raport cu o structură determinată. De exemplu, o *electrogramă endocavitară* poate fi înregistrată în atrul stâng sau drept, la nivelul joncțiunii, al ventriculelor etc. *Electrograma joncțională* nu trebuie denumită *electrogramă hisiană* decât atunci când se înregistrează o deflexiune hisiană.

electrolit • Orice substanță care, în soluție apoasă, se disociază în ioni (*anioni* care au sarcină electronegativă și *cationi* care au sarcină pozitivă). Lichidele organice (mai ales serul sanguin) conțin electroliți în concentrații rigurose constante, sub formă de cationi (sodiu, potasiu, calciu) și anioni (cloruri, bicarbonat, anhidridă carbonică). Ei au un rol important în repartiția apei înăuntru și în afara celulelor, în menținerea pH-ului (echilibru acido-bazic) sângelui etc. Concentrația se exprimă în *miliechivalenți* (mEq).

electrolitic • 1) Care se referă sau care este datorat electrolizei. Ex. potențialul electrolitic. 2) Care posedă însușirile unui electrolit. Ex. coloid electrolitic.

electroliză • Ansamblul modificărilor chimice datorate trecerii curentului electric printr-un corp. În terapeutică se utilizează electroliza pentru a distruge unele tumori, a suprima firele de păr nedorite (epilare electrică), a secționa unii pereți retractați.

electrolizor • Aparat folosit pentru electroliza terapeutică în cazuri de stenoză esofagiană sau uretrală.

electrologie • Parte a fizicii care se ocupă cu electricitatea. *Electrologia medicală* se referă la toate aplicațiile medicale ale electricității (tratament, electrodiagnostic).

electromagnetic • V. *unde electromagnetice*.

electromasaj • Masaj cu ajutorul unui aparat electric.

electromiogramă • Traseu care înregistrează variațiile de curenți care se produc în mușchii aflați în repaus sau în contracție. Tehnica înregistrării este *electromiografia*. Abr. *EMG*.

electron • Particulă elementară cu cea mai mică sarcină electrică. Electronii cu sarcina electrică negativă (*electroni negativi* sau *negatoni*) sunt constituenți normali ai tuturor atomilor; ei gravitează în jurul nucleului pe diferite orbite. Numărul electronilor unui atom neutru este egal cu cel al protonilor din nucleu și reprezintă *numărul atomic* al elementului. Electronii pozitivi (*pozitroni*) sunt produși atunci când are loc dezintegrarea unor radioizotopi și se găsesc de asemenea în radiațiile cosmice.

electronica • 1) Care se referă la electroni; 2) Știința care studiază fenomenele conducției electronilor în vid, în gaze sau în semiconductori și tehnicile ce folosesc dispozitive bazate pe aceste fenomene (tuburi electronice, tranzistori).

electronoterapie • Tratament cu electroni de înaltă energie, folosit în special în tumorile canceroase.

electronvolt • Unitate de energie utilizată în fizica nucleară și corespunzând energiei cinetice căpătată de un electron aflat într-o diferență de potențial de un volt. Un electronvolt = $1,6 \times 10^{-19}$ Joules. Simbol eV, multipli: MeV, GeV.

electroproteinogramă • Grafic obținut prin înregistrarea cantităților de proteine sanguine, separate prin electroforeză.

electropupilografie • Înregistrarea grafică a variațiilor curentului electric produs prin modificările diametrelor pupilare, provocate de diferiți stimuli, îndeosebi de excitația luminoasă. Traseul înregistrat se numește *electropupilogramă*. Abr. *EPG*.

electroretinografie • Metodă de înregistrare grafică a variațiilor curentului electric produs de rețină în urma unei stimulări luminoase. Traseul înregistrat se numește *electroretinogramă*. Abr. *ERG*.

electrosistolie • Activarea contracțiilor cardiace cu ajutorul unor stimulări electrice ritmate.

electroșoc (*fr. électrochoc, engl. electroshock sau electroconvulsive therapy: ECT*) • Provocarea unei pierderi de conștiință urmată de convulsii, obținute prin trecerea unui curent electric, aplicat timp de una sau două zecimi de secundă, prin cutia craniană, cu ajutorul unor aparate ce permit dozarea intensității și a duratei. Procedul a fost folosit cu succes în tratamentul unor afecțiuni mentale, în prezent înlocuit din ce în ce mai mult prin chimioterapie.

electroterapie • Folosirea ca formă de tratament a curentului continuu (galvanic), alternativ cu joasă frecvență, curentului cu frecvență medie sau cu înaltă frecvență (diatermie și unde scurte).

elefantiazis • Creșterea anormală de volum a unui membru sau a unei părți din organism, produsă de o obstrucție limfatică datorată unei parazitoze (filarioză), cancerului sau altor cauze neelucidate. Elefantiazis afectează mai ales membrele inferioare, organele genitale externe sau fața. Regiunea afectată este tumefiată, destinsă, cu tegumentele mult îngroșate și acoperită de verucozități. V. *pahidermie*. (adj. *elefantiazic*).

element • 1) Substanță care, în general, nu se descompune, fiind formată din atomi identici, constituenți ai corpurilor simple 2) Obiect făcând parte dintr-un ansamblu.

eliminare • Evacuarea substanțelor nocive și inutile, a tuturor deșeurilor rezultate din metabolism (prin urină, fecale, transpirație, expir.).

elipsă • În psihanaliză, omiterea unuiu sau mai multor cuvinte dintr-o frază; aceasta rezultă din dorința nemărturisită de a nu se încredința în totalitate psihanalistului.

eliptocitoză • Anomalie genetică, morfologic caracterizată prin forma ovală a majorității eritrocitelor circulante (*eliptocite* sau *ovalocite*). Este puțin frecventă și nu antrenează, cel mai adesea, nici o tulburare; câteodată apare hemoliză. Sin. *ovalocitoză*.

ELISA (reacție sau test) • Metodă de titrare imunoenzimatică, foarte sensi-

bilă, pentru decelarea anticorpilor antibacterieni sau antivirali față - de ex. - hepatita A, hepatita B, virusul imunodeficienței umane. Comportă mai multe etape, pornind de la fixarea antigenului pe un suport artificial (de ex. polistiren) și reacția cu serul de testat, apoi punerea în contact a amestecului fixat cu imunoglobulină animală anti-Ig umană, pe care s-a fixat o enzimă (fosfatază sau peroxidază) și un reactiv cromogen. După spălarea substratului, degradarea sa enzimatică antrenează oxidarea cromogenului care, inițial incolor, devine galben-orange. Lingv. *ELISA* (din *engl. Enzyme-Linked Immuno-Sorbent Assay*)

elitro- • Prefix de origine greacă, indicând o relație cu vaginul; de obicei se folosește prefixul *colpo-*.

elitrocel • Hernie de intestin subțire, coborât în fundul de sac Douglas și refulând peretele posterior al vaginului, prin vulvă. V. *colpocel*.

elixir • Medicament lichid, cu administrare orală, compus din extracte alcoolice și siropuri, utilizat pentru mascarea gustului substanțelor medicamentoase care se găsesc dizolvate în el.

Elmslie (operația) • Operația și lateralizarea crestei tibiale anterioare pentru tratamentul unei condromalacii rotuliene.

elongație (*engl. traction*) • Tracțiune, mai mult sau mai puțin intensă sau progresivă, exercitată asupra coloanei vertebrale, cu ajutorul unui dispozitiv mecanic, cu scopul de a ameliora durerile lombare produse prin compresia rădăcinilor nervoase rahidiene.

emaciere • Slăbire extrem de marcată. V. *atropsie, cașexie*. (adj. *emaciat*)

emanație • Gaz radioactiv produs prin dezintegrarea unor corpi radioactivi (îndeosebi radium).

emasculație • Castrarea unui bărbat.

embolctomie • Ablația chirurgicală a unui embolus dintr-un vas.

embolie (*engl. embolism*) • Obstrucție brutală a unui vas, mai ales arteră, prin migrarea unui corp străin (embolus). (adj. *embolic*)

embolizare • Formare de embolie.

embolizare arterială • Promovarea unei tromboze în una sau mai multe

artere, cu scopul de a scădea aportul de sânge la nivelul unui organ (plămân, creier, ficat), mai ales în cazul unei tumori canceroase sau unui anevrism. Se obține prin cateterizarea arterei femurale și injectarea de particule solide (spongel).

embolus • Corp străin a cărui deplasare și fixare într-un vas provoacă embolie. Natura este diversă: cheag sanguin, bulă de aer sau gaz, grămezi bacteriene, corpi străini etc.

embriogeneză • Serie de transformări prin care trece oul fecundat până la formarea embrionului (dezvoltarea embrionară). Fazele principale sunt: segmentarea oului, gastrula, formarea foitelor embrionare, histogeneza și organogeneza.

embrioid • Care amintește embrionul prin structură și mod de dezvoltare. Ex. tumoră embrioidă.

embriologie • Studiul dezvoltării organismului, de la oul fecundat până la forma sa definitivă.

embrion (*engl. embryo*) • Produsul fecundației până la sfârșitul lunii a doua a sarcinii. Din luna a treia se vorbește de *fetus*.

embrionar • Care se referă la embrion, la structurile care seamănă cu cele ale unui embrion. Ex. cartilaj embrionar, epiteliom embrionar.

embriopatie • Orice boală sau leziune ce afectează embrionul, care survine în primele trei luni de sarcină și care este responsabilă de malformații (ex. embriopatia rubeolică ce antrenează malformații oculare, chiar cecitate). V. *fetopatie*.

emenagog • Care favorizează și regulează scurgerile menstruale.

emetic (*fr. emetique*) • Care provoacă vărsături, cu referire la o substanță, un medicament. Sin. *vomitiv*.

emetizant • Care provoacă vărsături, în sens patologic (ex. tuse emetizantă), dar nu medicament.

emetropie • Stare normală a puterii de refracție a ochiului (care nu este nici miop, nici presbit, nici hipermetrop, nici astigmat etc.). Ant. *ametropie*.

emfizem • 1) Infiltrație anormală și difuză în țesuturi, cu aer sau alt gaz; 2) În

mod specific, *emfizem pulmonar*: creșterea de volum a plămânilor prin prezența excesivă a aerului în alveole. *Emfizemul pulmonar cronic* este caracterizat prin dilatarea permanentă a alveolelor și bronșioloanelor, consecutivă unei scleroze cu atrofia structurii lor. Poate complica o bronșită cronică sau o pneumoconioză.

emfizem complementar • V. *hiperventilație pulmonară compensatorie*.

emfizem ectazic • V. *hiperventilație pulmonară compensatorie*.

emfizem lobar congenital • V. *hiperventilație lobară infantilă*.

emfizem localizat • V. *hiperventilație pulmonară compensatorie*.

emfizem mediastinal spontan • Sin. *pneumomediastin spontan*.

emfizem secundar • V. *hiperventilație pulmonară compensatorie*.

emfizematos • 1) Care are însușirile emfizemului. 2) adj. și s. Care este suferind de emfizem.

EMG • Abr. pentru *electromiogramă*.

-emie • Sufix de origine greacă, indicând o relație cu sângele.

eminența hipotenară • Proeminența rotunjită la partea internă (cubitală) a palmei. Este formată din mușchi scurți, atașați degetului al cincilea.

eminența tenară • Proeminența rotunjită situată pe partea externă (radială) a palmei. Este formată din mușchi scurți, atașați policelui (flexor, adductor și opozant).

eminență • În anatomie numele unor proeminențe.

EMIScanner (engl. *EMIScanner computerized axial tomography*) • Primul aparat de *tomografie axială informatizată*, realizat în laboratoarele firmei EMI (Electrical Medical Instruments) din Hayes, Middlesex, Marea Britanie. Este un tomograf cu raze X, care utilizează orice informație oferită de traversarea razelor X. V. *tomodensitometrie*.

EMIScanning • V. *tomodensitometrie*.

emisferă cerebrală • Fiecare din cele două jumătăți ale creierului anterior propriu-zis (telencefal), separate prin coasa cerebrală, dispuse simetric față de planul sagital median. Suprafața

emisferei este străbătută de *scizuri* care delimitează lobi și prin *șanțuri* care separă circumvoluții. La nivelul fiecărei emisfere cerebrale există 6 lobi: lobul frontal, parietal, occipital, temporal, lobul insulei și lobul corpului calos.

emisferă cerebeloasă • Fiecare din cele două părți laterale ce constituie cerebelul, situate de fiecare parte a vermisului. Sin. *lob lateral al creierului mic*.

emisie • 1) Scurgerea unui lichid sau gaz, în general sub presiune; 2) Eliberare de energie radiantă de către materie.

emolient (engl. *emollient*) • Care înmoaie țesuturile, în special pielea.

emonctoriu (engl. *emuncatory*) • Organ care elimină deșeurile (rinichi, plămân etc.)

emotiv • 1) adj. și s. Care reacționează intens la emoție. 2) adj. Care se datorește emoției. Ex. șoc emotiv. V. *emoțional*.

emotivitate • Capacitatea de a reacționa afectiv la impresiile percepute.

emoție • Reacție afectivă vie, însoțită de manifestări neurovegetative declanșate de o situație deosebită, agreabilă sau dezagreabilă. Cele patru emoții de bază sunt: bucuria, tristețea, mânia și teama.

emoțional • Care se referă la emoție. Ex. tensiune emoțională.

empatie • Identificarea cu altul, preluându-i sentimentele. (adj. *empatic*)

emperipoieză (fr. *emperipoïèse*, engl. *emperipoiesis*) • Aptitudinea limfocitelor mici de a traversa alte celule, în special a celor ce constituie învelișurile endoteliale vasculare.

empiem • Acumulare de puroi într-o cavitate naturală. Termenul folosit singur semnifică aproape totdeauna pleurizie purulentă (piotorax).

empiric • Care se bazează pe experiență și nu pe date științifice. Ex. tratament empiric.

emplastru (plăsture) (fr. *emplâtre*, engl. *plaster*) • Orice preparat pentru uz extern, care se înmoaie ușor la temperatura corpului, devenind adeziv. În el se pot încorpora pudre absorbante.

emulsie • Dispersia unui lichid insolubil în alt lichid. Lichidul care este în

proporție mai mică se prezintă sub formă de particule în suspensie în celălalt lichid. Se poate obține o emulsie de ulei în apă (emulsie *u/a*) sau de apă în ulei (emulsie *a/u*). Preparatele farmaceutice lichide sub formă de emulsie sunt destinate să ușureze absorbția substanțelor uleioase.

emulsificare • Dispersia unui lichid insolubil în alt lichid, de regulă o substanță uleioasă în apă.

emulsionabil • Care se poate prepara sub formă de emulsie.

ENA • Din engl. *extractible nuclear antigens*. V. *anticorpi antinucleari*.

enanțem (fr. *énanthème*, engl. *enanthema*) • Leziuni de întindere variabilă, ale unei mucoase în cursul unei boli eruptive, analog exantemului cutanat (ex. petele Koplik pe mucoasa bucală sunt caracteristice pentru rujeolă).

enartroză (engl. *spheroidal joint*)

• Articulație mobilă (diartroză), cu suprafețe sferice, una convexă și cealaltă concavă (ex. articulația coxo-femurală). Mișcările se produc în trei direcții principale: flexie-extensie, abducție-adducție, rotație.

encantis (fr. *encanthis*) • Orice inflamație cronică a unghiului intern al ochiului, interesând caruncula lacrimală și repliul semilunar.

encefal (fr. *encéphale*, engl. *brain*)

• Parte a sistemului nervos central, situată în cutia craniană și anume: cele două emisfere cerebrale și diencefalul (creierul propriu-zis), cerebelul și trunchiul cerebral (pedunculii cerebrali, puntea și bulbul rahidian). Sin. *creier*. (adj. *encefalic*)

encefalită • Inflamație a encefalului.

encefalocel • Hernierea unei părți din creier sau din cerebel printr-o deschidere congenitală sau accidentală a craniului.

encefalografie • Examen radiologic al spațiilor subarahnoidiene și a ventriculilor cerebrali, după injectarea unui produs gazos de contrast (*encefalografie gazoasă* sau *pneumoencefalografie*) sau a unei substanțe opace, pe cale lombară sau suboccipitală. (adj. *encefalografic*).

encefaloid • Se spune despre o tumoră cu aspectul și consistența creierului.

encefalomalacie • Sin. *ramoliment cerebral*.

encefalomeningocel • Malformație ce constă dintr-o protruzie herniară a creierului și a meningelui printr-o fisură craniană.

encefalomielopatie • Afectarea atât a creierului, cât și a măduvei spinării.

encondral • Care se găsește ori se formează în interiorul unui cartilaj sau a unui țesut cartilajinos.

encondrom • Condrom constituit în substanța medulară a oaselor.

encondromatoză (engl. *dyschondroplasia*, *enchondromatosis*) • Afecțiune osoasă caracterizată prin prezența unor condroame multiple situate în regiunea metafizară a oaselor lungi, ceea ce antrenează scurtarea asimetrică a oaselor implicate.

end-, endo- • Prefixe de origine greacă, semnificând *înăuntru*. Ant. *ex(o)-*.

endapexian • Cu sediul intern față de vârful cordului. Ex. suflu cardiac endapexian.

endarteră • Tunica internă a arterelor. Sin. *intima*. (adj. *endarterial*)

endarteriectomie • Intervenție chirurgicală practică în tratamentul arteritelor obliterante, pentru restabilirea curentului arterial, constând în extirparea trombusului responsabil de obliterare.

endarterită • Inflamația tunicii interne a arterelor, adesea asociată cu inflamația și a altor tunici.

endarterită obliterantă • Formă de endarterită, mai ales la nivelul arterelor mici ale membrelor inferioare, cu îngroșarea circumscrisă ce stenozează lumenul vasului, ducând la obliterarea lui. Poate complica diabetul.

endemicitate • Caracter endemic al unor maladii.

endemie • Prezența habituală a unei maladii într-o regiune geografică, ce se manifestă în mod constant sau în momente diferite.

endemo-epidemic • Boală endemică, dar care poate surveni și epidemic.

endoblast • Sin. *endoderm*.

endocard • Membrană netedă ce tapisează în interior cavitățile cardiace;

aderă pe fața profundă a miocardului și se continuă cu endoteliul vaselor mari de la baza inimii. (adj. **endocardic**)

endocardiac • Care se găsește în interiorul inimii.

endocardită • Inflamația endocardului, care poate fi localizată la nivelul valvulelor (*endocardita valvulară*) sau al pereților (*endocardita parietală*).

endocardită bacteriană lentă (sau subacută) (*engl. subacute bacterial endocarditis*) • Formă de endocardită bacteriană (al cărei agent etiologic este adesea *Streptococcus viridans*) cu evoluție relativ lungă, caracterizată printr-o stare febrilă puțin exprimată, anemie, embolii, peteșii și leziuni cardiace valvulare. Înainte de perioada antibioticelor, prognosticul era în general fatal. Sin. *maladia Osler*.

endocavitar • Care se găsește sau se produce în interiorul unei cavități organice (se referă mai ales la cavitățile inimii). Ex. electrocardiogramă endocavitară.

endocelular • V. *intracelular*.

endocervical • Care este situat în interiorul colului uterin. Ex. mucoasă endocervicală.

endocervicită • Inflamația mucoasei interne a colului uterin.

endocervix • Mucoasa internă a colului uterin.

endocraniu (*fr. endocrâne, engl. endocranium*) • Suprafața interioară a craniului; câteodată se referă la dura mater cerebrală. (adj. **endocranian**)

endocrin • Se definesc astfel glandele al căror produs de secreție se varsă direct în sânge; se referă de asemenea și la secreția însăși. V. *exocrin*.

endocrinian (endocrin) • Care se referă la glandele endocrine și la secrețiile lor. Ex. obezitate endocriniană.

endocrinologie • Parte a medicinei care tratează despre glandele cu secreție internă și despre hormoni, atât din punct de vedere fiziologic, cât și patologic.

endocrinopatie (*engl. endocrinopathy*) • Orice afecțiune a glandelor endocrine.

endocrinopatie autoimună (*engl. autoimmune endocrinopathy*) • Orice

afecțiune care cuprinde una sau mai multe glande endocrine, rezultând dintr-un proces de autoimunizare, cu repercusiuni patologice. Acesta sunt: distiroiziile autoimune (mixedemul primitiv, boala Basedow, tiroidita Hashimoto), diabetul insipid juvenil insulino-dependent, insuficiențele suprarenaliene, paratiroidiene, ovariene și antehipofizare, precum și poliendocrinopatiile autoimune.

endocrinoterapie • Folosirea terapeutică a extractelor de glandă endocrină.

endoderm • Foiță internă a embrionului, din care derivă mucoasa intestinală și glandele anexe din tubul digestiv. Sin. *endoblast* (sau *entoblast*).

endogamie • Sistem de reproducere a unei populații, care implică o frecvență de încrucișări consanguine mai mare decât cea care ar rezulta din întâlnirea întâmplătoare a gameților (panmixie). Endogamia produce într-o populație o frecvență mai mare de homozigoti decât cea din panmixie. V. *exogamie, panmixie*.

endogastric • Care este situat sau se produce în interiorul stomacului.

endogen • 1) Care se datorează unor cauze interne. Ex. intoxicație endogenă. 2) Care este produs ori care se dezvoltă în interiorul organismului. Ex. pigment endogen.

endolaringian (*fr. endolaryngé, engl. endolaryngeal*) • Care este situat în interiorul laringelui.

endolimfă (*fr. endolymph, engl. endolymph*) • Lichid care umple cavitățile labirintului membranos și canalul cochlear (în timp ce *perilimfa* umple spațiul cuprins între labirintul membranos și pereții labirintului osos). (adj. **endolimfatic**)

endometrioid • Care seamănă cu endometrul. Ex. chist endometrioid al ovarului.

endometriom • Endometrioză care evoluează ca o veritabilă tumoră.

endometrioză • Prezența ectopică, în afara mucoasei uterine, a țesutului endometrial. Se poate localiza în profunzimea mușchiului uterin, într-un organ pelvin (trompă, ovar, rect), sau în locuri mai depărtate (tub digestiv). Sin. *adenomioză*.

endometrită • Inflamația mucoasei uterine.

endometru (*fr. endomètre, engl. endometrium*) • Mucoasă care tapisează interiorul cavității uterine. În decursul vieții femeii, endometrul prezintă o serie de modificări anatomico-funcționale în raport cu stadiul dezvoltării genitale, cu ciclul și cu gestația. Sin. *mucoasa uterină*. (adj. **endometrial**)

endonerv (*fr. endonèvre, engl. endoneurium*) • Țesut conjunctiv fibros care înconjoară fiecare din fibrele nervoase din interiorul unui fascicul nervos. V. *perineri*.

endoneural • Care se găsește sau se efectuează în interiorul unui nerv. Ex. anestezie endoneurală.

endoocular • Care se găsește sau se efectuează în interiorul globului ocular.

endoparazit • Parazit ce trăiește în interiorul corpului gazdei sale. (adj. **endoparazitar**)

endoproteză • Proteză plasată în interiorul organismului, de obicei pentru a înlocui definitiv un segment de os, de vas, o valvă cardiacă etc.

endorfine • Fiecare dintre polipeptidele izolate din creierul mamiferelor, dotată cu activitate analgezică analogă morfinei. Aceste peptide se fixează pe receptorii unor neuroni similar opiaceelor. Concentrația endorfinelor crește în creier în numeroase împrejurări fiziologice și psihologice, determinând un efect sedativ față de durere: stress, acupunctură etc. V. *enkefaline*.

endos (*fr. endoste, engl. endosteum*) • Lamă de țesut conjunctiv care tapisează cavitatea medulară a oaselor lungi.

endoscopie • Explorare vizuală a interiorului unei cavități sau unui conduct, cu ajutorul unui *endoscop*: tub prevăzut cu o sursă luminoasă, permițând explorarea organului. Există diverse tipuri adaptate la diferite organe: laringoscop, bronhoscop, cistoscop etc. (adj. **endoscopic**)

endostoză • Sin. cu *enostoză*.

endotelial • Care se referă la endoteliu. Ex. celula endotelială, cancer endotelial. V. *sistem reticuloendotelial*.

endoteliom • Tumoră alcătuită din celule endoteliale.

endotelită • Inflamația unui endoteliu.

endoteliu • Lamă extrem de subțire de țesut format dintr-un strat de celule endoteliale care tapisează interiorul inimii, vaselor sanguine și limfatice.

endovenă (*fr. endoveine, engl. tunica intima of vein*) • Tunica internă a unei vene. Sin. *intima*.

endovitral • Situat în interiorul corpului vitros.

enema • Pară de cauciuc care aspiră și refluează, folosită în oto-rino-laringologie, pentru spălarea conductului auditiv.

energetic (*fr. énergétique, engl. energetic*) • 1) adj. Care se referă la energie, care furnizează energie. Ex. alimente energetice, consum energetic; 2) s. (feminin) Știință care studiază energia sub toate formele ei: căldură, mișcare, influx nervos etc.

Engström (aparatur) • Aparat de ventilație pulmonară artificială aplicat unui bolnav. (*Engström C.G.*, anestezist suedez contemporan)

enkefaline • Polipeptide izolate din creierul mamiferelor, dotate cu activitate analgezică, analogă morfinei. Aceste peptide se fixează pe receptorii unor celule nervoase prin extremitatea lor care prezintă un lanț de tirozină N-terminală, a cărei conformație este asemănătoare celei a opiaceelor. V. și *endorfine*.

enoftalmie • Înfundarea anormală a globului ocular în orbită. Ant. *exoftalmie*.

enolism (*fr. oenolisme, engl. wine addiction*) • Formă de alcoolism prin abuz de vin.

enomanie • Nevoia irezistibilă de vin. V. *dipsomanie*; 2) Delir alcoolic acut.

enostoză • Proliferare circumscrisă de țesut osos, care se produce în profunzimea unui os. Sin. *endostoză*.

Entamoeba (entamiba) • Gen de amibe parazite ce trăiesc în tubul digestiv a numeroase vertebrate.

Entamoeba dysenteriae (histolitica) • Amibă patogenă răspunzătoare de amibiază.

enter-, entero- • Prefixe de origine greacă în relație cu intestinul.

enteral • Exprimă introducerea în calea digestivă de alimente ori medicamente.

cu ajutorul unei sonde, prin opoziție cu calea *parenterală*. Ca adjectiv se referă la: nutriție enterală, cale enterală etc.

enteralgie • Durere intestinală.

enteric • Care se referă la intestinul subțire (puțin folosit). V. *intestinal*.

enterită • Inflamația mucoasei intestinului subțire.

enteroanastomoză • Realizarea pe cale chirurgicală a unei anastomoze între două anse intestinale.

Enterobacteriaceae (enterobacterii)

• Familie de bacili gram negativi, mobili sau imobili, aerobi sau anaerobi facultativi, paraziți obișnuiți în intestinul omului și animalelor; mulți dintre ei sunt patogeni. Genurile cele mai importante din această familie sunt: *Salmonella*, *Shigella*, *Klebsiella*, *Escherichia*, *Proteus*.

enterocolostomie • Anastomoza chirurgicală între intestinul subțire și colon.

enterocel • Hernie conținând una sau mai multe anse intestinale.

enterocistoplastie • Procedeu chirurgical având ca scop mărirea unei vezici urinare mici sau de a crea o nouă vezică, cu ajutorul unui segment de intestin subțire sau de colon.

enterococ • Specie de streptococi (*Streptococcus faecalis*), prezentă de obicei în intestinul subțire al omului și animalelor, care poate produce infecții intestinale și urinare, uneori și o endocardită. (adj. **enterococic**)

enterococic • Care se referă la enterococi.

enterococie • Infecție cauzată de enterococi.

enterocolită • Inflamația mucoasei intestinului subțire și a colonului.

enteroenterostomie • Anastomoză chirurgicală între două porțiuni diferite ale intestinului.

enteroid • Care are o structură asemănătoare cu a intestinului.

enterokinază • Enzimă secretată de mucoasa duodenală, cu rol de a transforma tripsinogenul în tripsină.

enteropatie • Orice afecțiune a intestinului subțire.

enteropatie exsudativă • Boală a intestinului subțire, cu etiologie vari-

ată, în care exsudația antrenează o deperdiție proteică importantă și o hipoproteinemie.

enteropexie • Fixarea intestinului subțire la peretele abdominal.

enteroplastie • Operație ce vizează corectarea unei stenoză sau repararea unei perforații a intestinului.

enteroptoză • Coborârea în cavitatea abdominală a unei părți din intestin, cauzată de relaxarea țesutului de susținere.

enteroragie • Evacuarea de sânge roșu prin anus; se deosebește de *melenă* care este de culoare neagră (sânge digerat).

enterospasm • Spasm dureros al intestinului.

enterotrop • Cu afinitate pentru intestin.

enterovirus • Grup de virusuri care se multiplică de preferință în tubul digestiv; din el fac parte virusul poliomielitei, virusurile Cocksackie și echovirusurile.

entitate morbidă • Ansamblu de manifestări patologice caracterizate prin constanța și gruparea lor, formând un tot individualizat. V. *maladie, sindrom*.

entoblast • Sin. cu *endoderm*.

entoderm • Endoderm.

entomo- • Prefix de origine greacă în relație cu insectele.

entorsă (engl. sprain) • Leziune traumatică a unei articulații, cu întinderea, ruptura sau smulgerea unuia sau mai multor ligamente, fără deplasarea suprafețelor articulare. V. *luxație*.

entropion • Plicaturarea spre înăuntru a marginii palpebrale. Ant. *ectropion*.

enuclea (a) • Practicarea unei enucleări.

enucleare • 1) Extirpare totală, printr-o incizie, a unui corp, unui organ sau unei tumori încapsulate; 2) Extirparea chirurgicală a globului ocular. (adj. **enucleat**)

enurezis (fr. énurèse) • Incontinență de urină, mai des nocturnă, fără cauză organică, ce se produce la o vârstă la care controlul sfincterian ar trebui să funcționeze normal.

enzimă • Substanță de natură proteică, ce activează o reacție chimică organică. Sin. *diastază, ferment* (termeni desueți). (adj. **enzimatic**)

enzimă adaptativă • Enzimă care nu este sintetizată de celulă decât ca răspuns la prezența sau absența în mediu a unei substanțe care joacă un rol efector negativ sau pozitiv în represia genei structurale corespunzătoare.

enzimopatie • Afecțiune cauzată de o modificare enzimatică ereditară (deficit, proastă funcționare, producere în exces sau anomalie de sinteză a uneia ori mai multor enzime). Ex. oligofrenia fenilpiruvică, glicogenozele.

EOG • Abr. pentru *electroculogramă* sau *electroculografie*.

eonism (fr., engl. eonisme) • Lingv. de la numele cavalerului Eon care se travestea adesea ca femeie. Sin. *travestire*.

eozină • Colorant acid roz, roșu (în soluție apoasă) sau violaceu (în soluție alcoolică), folosit ca antiseptic extern și pentru colorația histologică, bacteriologică, ori a unor produse cosmetice.

eozinocit • Celulă ce fixează eozina, colorându-se în roz.

eozinofil • 1) Care are afinitate pentru eozină. V. *acidofil*. Sin. *oxifil*. 2) Granulocit (polinuclear) cu granulații eozinofile.

eozirofilie • 1) Afinitatea unei celule sau țesut pentru coloranți pe bază de eozină. Sin. *oxifilie*. 2) Prin extensie, creșterea anormală a numărului de granulocite eozinofile din sânge. Sin. *granulocitoză eozinofilică*.

eozirofilie infiltrantă • Sin. cu *pneumonia cu eozinofile*.

eozirofilie pulmonară • Sin. cu *pneumonia cu eozinofile*.

eozirofilie tisulară • Prezența polinuclearelor eozinofile în număr anormal de mare în țesuturi, hotărâtoare pentru diagnosticul unor afecțiuni tumorale sau inflamatorii. În particular orientează cercetarea etiologiei spre o parazitoză sau hiperergie, mai ales medicamentoasă.

eozirofilie tropicală • Sin. cu *pneumonia tropicală cu eozinofile*.

eoziropenie • Scăderea numărului de granulocite eozinofile din sânge. Se observă la începutul unor boli infecțioase și intoxicații sau după adminis-

trarea de glucocorticoizi suprarenalieni, precum și corticotrofină hipofizară.

epansament (engl. effusion) • Prezența unui lichid normal sau patologic într-o cavitate sau țesut în care nu ar trebui să fie în mod normal; termenul definește și lichidul acumulat. Sin. (rom) *revărsat*.

epansament pleural tuberculos • Sin. cu *tuberculoza pleurală*.

ependim • Canal care ocupă centrul măduvei spinale și care se varsă în ventriculul al patrulea. (adj. **ependimar**)

ependimită • Inflamația endoteliului care tapisează ependimul.

ependimom • Tumoră benignă compusă din celule ependimare uniforme, dispuse în rozete, canale și pseudorozete perivascularale. Rozetele au valoare diagnostică. Evoluția obișnuită este cea a unei tumori cu creștere lentă, timp de câțiva ani, dar se admite existența unor forme anaplastice.

EPG • Abr. pentru *electropupilogramă* sau *electropupilografie*.

epi- • Prefix de origine greacă semnificând: peste, deasupra.

epicantus • Repliu semilunar al pielii, aproape vertical și de obicei simetric, care acoperă câteodată unghiul intern al ochiului, fără să adere la el. Epicantus este prezent în mod normal la unele rase, mai ales rasa galbenă.

epicondil • Apofiză rugoasă situată deasupra și în afara condilului extremității inferioare a humerusului. Pe ea se inseră ligamentul lateral extern al cotului și mușchii epicondilieni. (adj. **epicondilian**)

epicondialgie • Durere localizată la epicondil, de obicei în urma unei inflamații a regiunii. V. *epicondilită*.

epicondilită • Inflamație a epicondilului sau a tendoanelor musculare inserate pe el, caracterizată prin durere precis localizată, provocată prin presiune (*epicondialgie*), durere ce iradiază câteodată de-a lungul marginii radiale a antebrațului și revelată prin mișcările de extensie și supinație.

epicutanat • Care se găsește pe piele. Ex. test epicutanat (căutarea alergiei prin aplicarea pe piele a unei substanțe bănuite a fi alergizantă.

epidemic • Caracterul epidemic al unei boli.

epidemie • 1) În sens clasic, creșterea neobișnuită a numărului de cazuri de o boală transmisibilă, într-o regiune sau o populație dată; 2) În sens modern și prin extensie, multiplicarea considerabilă a cazurilor de orice fel de boală sau de alt fenomen (accidente, sinucideri etc.). (adj. **epidemic**)

epidemiologie • 1) Studiul bolilor epidemice (infecțioase); 2) În sens modern, studiul bolilor și diferitelor fenomene biologice sau sociale din punct de vedere al frecvenței, distribuției lor și factorilor favorizanți (de ex. epidemiologia bolilor cardiovasculare, a accidentelor, a divorțurilor, a sinuciderilor etc.). (adj. **epidemiologic**)

epidermă • Partea superficială a pielii, alcătuită dintr-un epiteliu cu mai multe straturi de celule care, ajungând la suprafață, se keratinizează. Pornind din profunzime către suprafață, sunt: stratul bazal, stratul mucos ori spinos (Malpighi), stratul granular, stratul clar și stratul cornos. (adj. **epidermic**)

epidermoid • Cu aspect sau cu caracter histologic de epiderm. Ex. chist epidermoid.

epididim (fr. *épididyme*, engl. *epididymis*) • Organ alungit antero-posterior, cofănd marginea superioară a testiculului și care cuprinde: partea anterioară, mai voluminoasă - capul, partea mediană - corpul și extremitatea posterioară - coada. Este format din înfășurarea sub formă de ghem a canalului epididimar care se continuă prin canalul deferent. (adj. **epididimar**)

epididimită • Inflamația epididimului; se însoțește foarte des de orhită.

epididimodeferențial • Care se referă la epididim și canalul deferent. Ex. ansă epididimo-deferențială.

epidural • Care este situat sau are loc pe suprafața externă a durei mater. V. spațiu epidural.

epidurită (engl. *external epiduritis*) • Inflamația țesutului aflat în contact direct cu fața externă a durei mater.

epifizar • 1) Care se referă la epifiza unui os. 2) Care se referă la epifiza cerebrală. Ex. tumoră epifizară.

epifiză (fr. *épiphyse*, engl. *epiphysis*) • Cele două extremități ale oaselor lungi, care sunt mai voluminoase și conțin suprafețele articulare ale osului. În timpul dezvoltării oaselor, epifizele sunt despărțite de diafiză prin cartilajele de conjugare.

epifiză (cerebrală) (engl. *pineal gland*) • Glandă de mărimea unui bob de mazăre, situată la joncțiunea feței posterioare și superioare a celui de-al treilea ventricul. Rolul epifizei ca glandă endocrină este încă neelucidat. Se pare că hormonii epifizari intervin în reglarea reacțiilor organismului față de lumină și întuneric (N.B. lumina inhibă transformarea serotoninei în melatonină), precum și metabolismul hidrosalin. V. *pineal*. Sin. *glandă pineală*, *corp pineal*.

epifiziodeză • Separarea cartilajelor de conjugare ale unui os, vizând încetinirea sau oprirea creșterii osului.

epifizioliză • Separarea epifizei unui os, datorită unei tulburări în dezvoltarea cartilajului său de conjugare. Coxa vara a copilului are drept cauză o epifizioliză a capului femural.

epifizita vertebrală de creștere • Sin. *boala Scheuermann*. V. *Scheuermann*.

epifizită • Inflamația unei epifize.

epifrenic (engl. *epiphrenal*) • Care este situat deasupra diafragmului.

epigastru (engl. *epigastrium*) • Partea mediană superioară a peretelui abdominal, delimitată relativ și imprecis, în sus de rebordul arcurilor costale unite cu sternul și în partea inferioară de o linie orizontală care trece la nivelul extremităților anterioare ale celor de a zecea perechi de coaste. În mod normal este puțin deprimat; în profunzime răspunde cu aproximație stomacului și lobului stâng al ficatului.

epiglota • Lamă fibrocartilagineasă mediană, așezată deasupra glotei; formează o proeminență la marginea posterioară a cavității bucale, în spatele limbii. În momentul deglutiției, epiglota basculează înapoi și obstruează orificiul superior al laringelui. (adj. **epiglotic**)

epilator • Care poate scoate ori distruge firele de păr. Sin. *depilator*.

epilație • Smulgerea firelor de păr cu o pensă sau folosind o substanță chimică

(*epilator*), prin electrocoagulare sau electroliză (epilare electrică).

epilepsie • Boală neurologică având caracter cronic, definită prin repetate crize denumite *epileptice*, de formă clinică variată (mai ales crize convulsive, parțiale sau generalizate). V. *absență*, *comițial*, *grand mal*, *petit mal*.

epilepsie de televiziune • Varietate de epilepsie reflexă vizuală, cu crize ce survin în mod regulat la subiecți lumino-sensibili, atunci când privesc de aproape și într-o ambianță luminoasă slabă, un ecran de televiziune. Diagnosticul este facilitat prin evidențierea luminosensibilității în cursul unei înregistrări electroencefalografice, după stimulări luminoase intermitente.

epileptic • 1) Care se referă la epilepsie; 2) Persoană ce suferă de epilepsie.

epileptiform • Care seamănă cu epilepsia. Ex. isterie epileptiformă.

epileptoid • Care amintește epilepsia. Ex. trepidație epileptoidă (epileptiformă).

epinerv (fr. *épinèrve*, engl. *epineurium*) • Țesut conjunctiv lax, care învelește nervul; este străbătut de fine vase sanguine. V. *perinerv*.

epiploel • Hernia epiploonului.

epiploic • Care se referă la epiploon. Ex. hernia epiploică.

epiploon • Repliu peritoneal care se întinde între două organe din cavitatea abdominală. *Marele epiploon* leagă curbura mare a stomacului de colonul transvers; *micul epiploon* leagă șanțul transvers al ficatului de esofagul abdominal, de curbura mică gastrică și de prima porțiune a duodenului. V. *oment*.

epiploopexie • Sin. cu *omentopexie*.

episcleral • Care se află pe sclerotică. Ex. abces episcleral.

epispadias • Anomalie a poziției meatusului uretral, care se deschide pe fața dorsală a glandului (epispadias balanic) sau a penisului (epispadias penian).

epistaxis • Sângerarea nasului provenind din mucoasa nazală.

epitalamus • Partea profundă a encefalului, cuprinzând epifiza cerebrală, habenuța și structurile învecinate, aparține *diencefalului*. (adj. **epitalamic**)

epitelial • Care se referă la epiteliu, care constituie un epiteliu. Ex. celulă epitelială, țesut epitelial.

epitelioid • Care seamănă cu un epiteliu sau cu o celulă epitelială.

epiteliom (engl. *carcinoma*) • Nume dat în mod tradițional tumorilor maligne dezvoltate pornind de la un țesut epitelial; de preferat este termenul *carcinom* folosit mai ales de autorii anglosaxoni. Tendința patologiştilor francezi de a folosi cuvântul *carcinom* a fost oficial confirmată în 1980 de Institutul Național de Sănătate (fr.) și Organizația Mondială a Sănătății în lucrarea de referință: *CIM-O Clasificarea internațională a maladiilor: oncologie*.

epiteliom adenoid chistic • V. *trichoepiteliom*.

epiteliom schiros al stomacului • Sin. *linită plastică*.

epiteliomatos • Care se referă la epiteliom, care este de natura unui epiteliom.

epiteliiu • Țesut de înveliș constituit din celule juxtapuse, dispuse în unul sau mai multe straturi. Epiteliile acoperă suprafața externă a mucoaselor și suprafața cavităților interne ale organismului. (adj. **epitelial**)

epitelizare • 1) Acoperirea cu epiteliiu a unei zone denudate. 2) Transformarea unui țesut în epiteliiu.

epitimpanită • Sin. cu *aticită* (*atic numindu-se câteodată și recessul epitimpanic*).

epitop • Sin. *situs antigenic*.

epitrohlee • Apofiză situată în partea inferioară și internă a humerusului, deasupra și intern față de trohleea humerală; pe fața sa posterioară trece nervul cubital. (adj. **epitrohlear**)

epitrohleită • Inflamația epitrohleei, caracterizată prin durere (epitrohlealgie) la presiune și la mișcările de extensie și pronție ale antebrațului.

epizio-perineoplastie • Refacerea chirurgicală a vulvei și perineului.

epiziotomie • Incizia perineului pornind de la comisura posterioară a vulvei. Scopul este de a împiedica ruperea perineului în cursul nașterii și, mai ales, de a ușura expulzia fătului.

epizom • V. *plasmidă*.

Epstein-Barr (virusul) • Agent din grupul herpesvirus, care produce mononucleoză infecțioasă, limfomul Burkitt și o formă de cancer al nazofaringelui la chinezi. Abr. EBV. (Epstein Michael Antony, medic englez născut în 1921; Barr Yvonne, virolog englez contemporan)

epurație (engl. *purification*) • Purificare prin înlăturarea impurităților.

epurație extrarenală (engl. *extrarenal dialysis*) • Eliminarea artificială a substanțelor toxice din sânge, efectuată extra renal, în situații în care aparatul renal nu mai este capabil să asigure această eliminare. Metodele cele mai folosite sunt: rinichiul artificial (hemodializă) și dializa peritoneală.

eradicare • Suprimarea totală a unei maladii endemice sau a vectorului unei astfel de maladii. Ex. eradicarea variolei.

erectil • Care poate crește de volum și se întărește prin aflux de sânge în vasele de sânge respective. Ex. țesut erectil, tumoră erectilă.

erectie • Creșterea de volum și întărirea organelor sau țesuturilor erectile (penis, clitoris, mamelon), datorită unei vasodilatații importante.

ereditar (fr. *héréditaire*, engl. *hereditary*) • Care este transmis descendenților prin intermediul celulelor reproducătoare (spermatozoid și ovul). Boala transmisă de la mamă la făt în timpul sarcinii nu este ereditară, ci congenitală.

ereditate (fr. *hérédité*, engl. *heredity*) • Transmiterea caracterelor unui individ descendenților săi, prin intermediul genelor cromozomiale.

eretism • Excitabilitate crescută a unui organ. Ex. eretism cardiac.

ERG • Abr. pentru *electroretinografie* sau *electroretinogramă*.

erg • Unitate de energie; reprezintă lucrul efectuat de o forță de 1 dyne al cărei punct de aplicație se deplasează cu 1 cm în direcția forței.

erg- • Prefix de origine greacă în relație cu lucrul.

ergastoplasmă • Ansamblul elementelor bine structurate din citoplasma

celulelor glandulare, corespunzând rețiculului endoplasmic. V. *reticulum*.

ergocalciferol • V. *vitamina D*.

ergoftalmologie • 1) Știința care urmărește adaptarea sau proporționarea travaliului la vederea umană (Dubois-Poulsen). 2) Prin extensie, oftalmologia muncii în sensul unei acțiuni de prevenire a accidentelor oculare.

ergometrie • Metodă de examen care urmărește măsurarea travaliului depus de organism și raportul dintre lucru și timp, adică al forței. Se bazează pe explorări funcționale foarte utile, cu aplicații multiple atât în medicina internă, cât și în medicina muncii, medicina sportului sau medicina de asigurări.

ergometru • Aparat pentru măsurarea travaliului muscular.

ergonomie • Studiul condițiilor de lucru psiho-fiziologic, a relațiilor om-mașină.

ergoterapie (engl. *occupational therapy*, *ergotherapy*) • Metodă de tratament și de reeducare activă a invalizilor și infirmilor, constând în executarea unui lucru potrivit cu capacitățile lor funcționale reduse, ceea ce permite și ameliorarea echilibrului lor psihic.

eritem • Roșeață congestivă a pielii, care dispare la presiune. Eritemul apare în numeroase afecțiuni cutanate. (adj. **eritematos**) V. *flush*.

eritem solar (engl. *sunburn*) • Roșeață a pielii care apare după expunerea prelungită la soare, uneori însoțită de senzația de arsură și de leziuni buloase.

eritr-, eritro- • Prefixe de origine greacă, având ca sens culoarea roșie. V. *rodo*.

eritemia de altitudine • V. *răul de munte*.

eritremie acută (Di Guglielmo) • Boală înrudită cu leucemia acută, constând dintr-o proliferare sistemică progresivă a eritroblaștilor neoplazici și prezentând semnele unei leucemii acute. (Di Guglielmo Giovanni, hematolog italian, 1886-1961)

eritroblast • Celulă nucleată din măduva osoasă, care va deveni, prin maturare, globulul roșu din sânge. Prezența

eritroblaștilor în sângele circulant este patologică (apare în unele leucemii și anemii). Sin. *normoblast* (când este vorba de un eritroblast normal din măduva osoasă). (adj. **eritroblastic**)

eritroblastemie • Prezența anormală a eritroblaștilor în sânge.

eritroblastopenie • Absența sau rărire eritroblaștilor în măduva osoasă, ceea ce duce la anemie.

eritroblastoza fetală (perinatală)

• Sindrom hemolitic congenital, provocat de o incompatibilitate între mamă și copil a tipurilor sanguine Rh. Mama Rh-negativă, tatăl Rh-pozitiv, iar copilul tot Rh-pozitiv, ceea ce duce la apariția în sângele mamei a aglutinelor anti-Rh, care, pe cale transplacentară, ajung la făt, provocând aglutinarea hematiilor fetale. În general, primul copil este normal; eritroblastoza apare începând cu sarcina a doua, severitatea ei fiind din ce în ce mai marcată. Principalele manifestări sunt: icter, anemie, edeme generalizate, în formele grave apar complicații neurologice tardive, produse prin fixarea în nucleii cenușii ai creierului a bilirubinei provenite din distrugerea hemoglobinei (icter nuclear). Sin. *anemie eritroblastică neonatală*, *maladie hemolitică neonatală*.

eritroblastoză • Creșterea numărului de eritroblaști în măduva osoasă sau prezența eritroblaștilor într-un țesut (care în mod normal este lipsit de aceste celule, cum este sângele) și ansamblul de tulburări care rezultă.

eritrocianoza supramaleolară a tinerelor fete (engl. *erythrocyanosis*)

• Tumefiere violacee a porțiunii inferioare a gambelor, cu prezența de mici puncte dure, roșii, ce obstruează foliculii piloși; se întâlnește numai la femeile tinere.

eritrocit • Celulă anucleată din sânge, de culoare roz-roșie, în formă de disc biconcav, care conține hemoglobină și transportă oxigenul necesar organismului. Se colorează în roz-viu cu metoda Giemsa, centrul fiind mai puțin colorat. Un milimetru cub de sânge conține circa 5 milioane de eritrocite. Acestea se formează în măduva osoasă

(linia sau seria eritrocitară), având ca precursori eritroblaștii. Sin. *globul roșu*, *hematie*, *normocit*. Abr. Ec. (adj. **eritrocitar**)

eritrocit falciform • Sin. cu *drepanocit*.

eritrocitemie (eritrocitoză) • Sin. *poliglobulie*.

eritrocitopenie • Scăderea numărului de eritrocite din sânge. Sin. *eritropenie*.

eritrocitopoeză • Sin. cu *eritropoeză*.

eritrocitoză • Eritrocitemie.

eritrocupreina • Proteină de culoare albastră, care conține cupru, prezentă în globulele roșii și având o activitate enzimatică.

eritrodermie • Nume dat unui ansamblu de afecțiuni cutanate, caracterizate prin roșeață difuză, de tip inflamator, a tegumentelor, complicată uneori cu bule și urmate în general de descuație. Gravitatea este variabilă, iar cauzele diverse: intoxicație medicamentoasă, boli infecțioase, leucemie, agravarea și generalizarea unei eczeme, a unui psoriazis etc. Există și o formă congenitală ce apare de la naștere.

eritroid • Roșietic.

eritroleucemie • Boală înrudită cu leucemia acută, caracterizată printr-o proliferare sistemică, progresivă și simultană, de celule imature și atipice, atât din linia eritocitară cât și din cea granulocitară. Afecțiunea prezintă modificările hematologice ale eritremiei acute și ale leucemiei acute. Boala poate evolua și spre o leucemie mieloidă acută fără participarea notabilă de eritrocite imature.

eritropatie • Orice modificare patologică, calitativă sau cantitativă, a eritrocitelor.

eritropenie • Sin. cu *eritrocitopenie*.

eritropoeză • Formarea eritrocitelor în măduva osoasă, ceea ce comportă transformări în etape succesive ale celulelor din seria eritocitară, de la celula usă (*proeritroblast*), trecând prin *eritroblast*, până la eritrocitul adult. Sin. *eritrocitopoeză*. (adj. **eritropoetic**)

eritropsină • Sin. cu *rodopsină*.

eritroză • Colorație roșie vie a pielii și mucoaselor, cauzată de o congestie cutanată. Caracterizează mai ales ma-

lădia Vaquez, dar se poate observa și în acneea rozacee și în alte dermatoze.

erizipel • Maladie cutanată infecțioasă acută, cauzată de streptococul hemolitic și prezentându-se sub forma unui placard roșu și edematizat, delimitat precis (*burelet*) și însoțit de semne generale, mai mult sau mai puțin marcate. Poarta de intrare poate fi o mică excoriație a pielii sau o leziune a mucoaselor (gură, nas, conjunctivă etc.).

erizipel necrozant • Sin. cu *fasciita necrozantă*.

erodat • Care a suferit o eroziune.

erogen (erotogen) • Care produce o senzație de plăcere sexuală. Ex. zone erogene (gura, mamelon, clitoris etc.).

erotogen • V. *erogen*.

eroziune • Pierdere de substanță superficială a pielii sau a unei mucoase care se vindecă fără să lase cicatrice. Sin. *exulcerație*.

eroziv • Care produce o eroziune. Ex. inflamație erozivă.

erucție • Emisie sonoră, prin gură, de gaz provenit din stomac.

eruptiv • Care este caracterizat printr-o erupție cutanată; care se însoțește de o erupție. Ex. febră eruptivă.

erupție • Apariția de leziuni diverse pe piele și, prin extensie, leziunile cutanate ca atare.

escară (*fr. escarre, engl. decubitus ulcer, eschar*) • Necroză cutanată ce se formează în punctele de presiune și de iritație ale corpului, la bolnavi imobilizați la pat de multă vreme (*escară de decubit*) sau la subiecți cu boli neurologice.

escarificare • Formarea unei escare.

Escherichia coli • Bacil gram negativ, cu forme cocoide sau filamentoase, dispus izolat, în perechi sau în lanțuri, mobil, aerob-anaerob facultativ, foarte răspândit în sol, apă și lapte, ca și în intestinul omului și animalelor. Este responsabil de diaree infantile și de infecții intestinale (*colibaciloză*), urinare și biliare. Sin. *colibacil*.

eschilă (*fr. esquille, engl. splinter*) • Fragment osos desprins dintr-un os fracturat sau necrozat. (adj. *eschilos*)

esențial • Sin. cu *idiopatic*.

Esmarch (banda) • Bandă de cauciuc ce se înfășoară în jurul unui membru,

de la extremitate către rădăcina sa, pentru a se înlătura temporar sângele, înainte de o intervenție chirurgicală. Apoi se așează un garou la rădăcina membrului astfel exsanguinat, pentru a se împiedica întoarcerea sângelui, iar banda Esmarch se îndepărtează. (*Esmarch* Johann Friederich August von, chirurg german, profesor la Kiel, 1823-1908)

esofag (*fr. oesophage, engl. esophagus*) • Segment al tubului digestiv, de 25 cm lungime, care leagă faringele de stomac, în care se varsă prin cardiac. Este situat înapoia traheei și înaintea coloanei vertebrale. (adj. *esofagian*)

esofagism • Contractură spasmodică a mușchilor esofagieni, ducând la dificultate de înghițire a alimentelor și la un obstacol tranzitoriu în trecerea lor în stomac.

esofagită • Inflamația esofagului.

esofagocardioplastie • Operație practică în stenozele cardiei, urmărind să stabilească printr-o incizie în formă de U, o largă comunicare între esofag și marea tuberozitate a stomacului.

esofagoscopie • Examen vizual al esofagului, după introducerea unui tub rectiliniu (*esofagoscop*) prevăzut cu un sistem de iluminat.

esofagotuberozitar • Care se referă la esofag și la marea tuberozitate gastrică.

esogastric (*fr. oeso-gastrique, engl. esogastric*) • Care se referă la esofag și la stomac. Ex. cancer esogastric.

ester • Orice substanță rezultată din combinația unui acid și unui alcool, cu eliminare de apă.

esterază • Orice enzimă care hidrolizează o legătură ester. Există numeroase tipuri, unele strict specifice, cum este acetilcolinesteraza din țesutul nervos, care hidrolizează acetilcolina. Altele, dimpotrivă, pot hidroliza o mare varietate de esteri.

esterificare • Reacție chimică organică, în cursul căreia se formează un ester, prin combinația dintre un alcool și un acid. V. *saponificare*.

estezie • Sensibilitate, capacitate de a percepe o senzație.

estezio-, -estezie • Prefix și sufix de origine greacă, cu semnificație de sen-

zație și indicând o relație cu sensibilitatea.

estradiol • Cel mai puternic estrogen natural, secretat de celulele tecii interne a foliculilor ovarieni sub influența foliculo-stimulinei (gonadotrofina A) și a hormonului luteinizant (gonadotrofina B), secretați de hipofiză. La femeia gravidă, placenta devine sursa principală de estradiol. Estradiolul se administrează pe cale intramusculară în amenoree, sterilitate și tulburări de menopauză. Sin. *dihidrofoliculină*.

estral (*fr. oestral, engl. estrous*) • Care se referă la estru. Ex. ciclu estral. V. *ciclu menstrual*.

estriol • Substanță liposolubilă, obținută inițial din urina femeii gravide, având proprietățile estrogenilor.

estrogen • 1) adj. Care provoacă estru; 2) s. Hormon steroid sexual sau echivalenți sintetici care au proprietatea de a provoca la femelă modificările ce survin în cursul estrului (ceea ce corespunde la femeie perioadei de ovulație). Hormonii estrogeni sunt secretați de ovar (*estradiol, estron*), de placenta (*estriol*) și, accesoriu, de corticosuprarenale și de celulele interstițiale ale testiculului. Principalele efecte ale estrogenilor sunt: stimularea dezvoltării organelor genitale feminine și a glandelor mamare, stratificarea mucoasei vaginale, proliferarea mucoasei uterine și stimularea secrețiilor vaginale în timpul fazei foliculare a ciclului. Producerea estrogenilor de ovar este stimulată de gonadotrofinele antehipofizare (în special gonadotrofina A). La femeie, elaborarea estrogenilor ovarieni este ciclică prezentând două momente de vârf: ziua 13-14 și 23-24-a zi a acestui ciclu. Indicațiile estrogenilor sunt numeroase: în amenoree (prin insuficiență ovariană), contracepție (în asociere cu progesteron), tulburări de menopauză, cancer de prostată sau de sân etc. Estrogenii de sinteză sunt folosiți frecvent în terapeutică. (adj. **estrogenic**)

estrogenoterapie • Utilizarea terapeutică a estrogenilor.

estron • Estrogen natural secretat, alături de estradiol, de celulele tecii inter-

ne a foliculilor ovarieni și, în cantitate redusă, de testicul. Placenta este sursa principală în timpul sarcinii. Are aceleași indicații ca și estradiolul. Sin. *foliculina, hormon folicular*.

estroprogestativ (*engl. oral contraceptive*) • adj. și s. Se spune despre un produs, medicament, ce conține și un estrogen și un progestativ. Sunt folosiți mult în scop contraceptiv.

estru (*fr. oestru, engl. estrus*) • Perioada corespunzătoare cu ovulația în timpul căreia femela mamiferelor este fecundabilă. Sin. *perioadă de rut*. (adj. **estral**)

ET • Abr. pentru *ecotomografie*.

etalon (*engl. standard*) • 1) Model, material de bază ales de o autoritate competentă sau internațională. V. *standard*; 2) Tip de mărime ce servește la definirea unei unități. (adj. **etalonat**)

etanol • Sin. cu *alcool etilic*.

eter • 1) În limbaj comun, *eter etilic*: lichid volatil, inflamabil, puțin solubil în apă, miscibil cu alcoolul, folosit ca dizolvant în chimia organică și ca anesteziec (anestezie generală prin inhalatie); toxicitate redusă și foarte ușor de manipulat, dar are inconvenientul că acționează lent și este exploziv. Servește de asemenea și la spălătul plăgilor. Sin. *eter ordinar, eter sulfuric*; 2) Orice corp format prin condensarea a două molecule de alcool, cu pierderea unei molecule de apă.

eter ordinar • Sin. *eter etilic*.

eter rectificat (*engl. adjusted ether*) • Eter etilic care conține mici cantități de alcool și apă; nu poate fi folosit ca anesteziec și nici nu poate fi administrat pe cale internă.

eter sulfuric • Sin. *eter etilic*.

eterat (*engl. ethereal*) • Care are proprietățile eterului etilic (miros, volatilitate) și conține eter. Ex. tinctură eterată.

etică medicală • Sin. *deontologie medicală*.

etilic • 1) Se zice despre un individ alcoolic; 2) Se spune despre orice corp conținând gruparea etil, care este un derivat al etanolului, hidrocarbura prezentă în sondele de petrol.

etilism • Sin. *alcoolism*.

etiologie • Studiul cauzelor bolii și, în mod abuziv, cauzele ineseși. (adj. **etiologic**)

etiopatogenic (engl. *etiopathology*) • Originea și modul de dezvoltare al unei boli.

etmoid • Os de la baza craniului, impar și median, situat înapoia frontalului, cu cavități pneumatice la nivelul maselor laterale (*sinusuri etmoidale*). Împreună cu alte oase formează pereții foselor nazale și ai orbitelor. (adj. **etmoidal**)

etmoidită • Inflamație a mucoasei ce tapisează sinusurile etmoidale și, câteodată, chiar a osului.

etologie • Studiul comportamentului animalelor în mediul lor natural.

etuvă (engl. *1. sweating room; 2. sterilizing room, incubator*) • 1) Loc închis în care se ridică temperatura pentru a se obține sudație; 2) Aparat (dulap, cuptor, cazan închis) prevăzut cu un dispozitiv de încălzire. Unele servesc la dezinfecția prin aburi a îmbrăcămintii și a lenjeriei de pat, altele la sterilizarea uscată la temperaturi înalte (160°-180°C) a instrumentarului; cele în formă de dulap cu rafturi mențin o temperatură constantă pentru dezvoltarea culturilor bacteriene.

eu (fr. *moi*, engl. *ego*) • În psihanaliză, personalitatea psihică a unei persoane pe care o afirmă și de care este conștient. *Eul* este tot ceea ce nu vine de la *altul*. În limbaj freudian se opune *sinelui*.

eu- • Prefix de origine greacă, indicând armonie, ceea ce este normal.

euforie • Senzație intensă de bună stare, putând duce la exaltare. (adj. **euforic**)

eugenie • Știință care studiază metodele pentru ameliorarea calității populațiilor, mai ales prin jocul eredității.

eunuc (fr. *eunuque*, engl. *eunuch*) • 1) Bărbat căreia i s-au extirpat testiculele; castrat. Eunucul are penisul atrofiat, vocea subțire și o înfățișare de tip feminin (absența bărbii, pilozitate de tip feminin etc.) 2) Bărbat care, în urma unei insuficiențe precoce a funcției testiculare, a suferit modificările morfologice descrise mai sus.

eunucoid • Care amintește un eunuc ori are caracterele acestuia. Ex. voce eunucoidă.

eupepsie • Digestie normală.

eupeptic • Care digeră normal sau care este bine digerat; care ușurează digestia.

euritmie • Regularitatea bătailor cardiace și a pulsului. (adj. **euritmie**)

Eustache (trompa) • Conduct osteocartilaginos aerifer, care unește cutia timpanului cu peretele lateral al rinofaringelui. Asigură echilibrul presiunii atmosferice pe cele două fețe ale membranei timpanului. V. *salping.* (*Eustache. Eustachi, Eustachio, Eustachius* Bartolomeo, medic și anatomist italian profesor la Roma, 1520-1574)

eutanasi • Folosirea unor procedee care permit să se suprimă viața, fără suferință, unei ființe umane care și-o dorește aflându-se într-o situație limită de suferință.

eutiscopie • Metodă de tratament a unor ambliopii, constând din a lumina intermitent fundul ochiului, prin proiecția cu un oftalmoscop special - *eutiscop* - a unei plaje luminoase cu centrul negru, ceea ce produce o postimagie, ce permite să se localizeze în spațiu fovea centralis și să se reeduce o fixare care este excentrică.

eutocică • 1) Care se referă la eutocie; 2) Care ușurează nașterea.

eutocie • Sarcină normală. Ant. *distocie*.

evaginare • Protruzia unui organ sau a unei părți dintr-un organ, în afara limitelor normale. (adj. **evaginat**)

eventrație • Hernie a intestinelor în afara abdomenului, prin peretele abdominal; poate fi spontană (prin relaxarea mușchilor), postoperatorie (prin relaxarea unei cicatrice după laparotomie) sau traumatică (deschiderea traumatică a abdomenului). (adj. **eventrat**)

evicare • Acțiunea de a goli chirurgical o cavitate de conținutul ei. Ex. evicarea cavităților urechii medii.

eviscerare • Protruzia unui viscer sau a unor viscere în afara cavităților abdominale (traumatism abdominal sau complicație operatorie). V. *eventrație*.

evolutiv • 1) Care este susceptibil să evolueze; 2) Care se modifică în mod

continuu, în general în sensul agravării, dacă este vorba de o boală sau leziune. Ex. proces evolutiv.

ex situ • Expresie latină, arătând o intervenție chirurgicală în cursul căreia un viscer (sau o parte din el), detașat de conexiunile anatoamice normale, este supus la diverse manevre operatorii, apoi este reintegrat organismului (la locul anterior ocupat sau în altul) V. *in situ*.

ex-, exo- • Prefixe de origine greacă având ca semnificație "în afara". Ant. *endio-*.

exacerbare • Agravare pasageră a unui simptom sau a unei boli. (adj. **exacerbant**)

examen de sănătate • V. *bilanț de sănătate* (engl. *check-up*).

exantem • Manifestare cutanată caracteristică unei boli infecto-contagioase, mai ales *febrelor eruptive* (scarlatină, rujeolă, rujeolă, varicelă) sau *febrelor exantematice* (tifos exantematic și alte rickettsioze). V. *exantem*. (adj. **exantematos, exantematic**)

excavator • Un fel de chiuretă pentru curățirea chirurgicală a unei cavități.

excavație pelvină • Sin. *cavitate pelvină*.

excipient • Substanță farmacologică inactivă, în care se încorporează una sau mai multe substanțe active, pentru a deveni consumabile sau manipulabile. De ex. vaselina este un excipient pentru diverse pomezi.

excitabil • Care este susceptibil să reacționeze la o excitație.

excitabilitate • Însușire comună țesuturilor vii de a răspunde în mod specific la excitații. Este mai dezvoltată în special în țesutul muscular și nervos. Sin. *sensibilitate, iritabilitate*.

excitant (engl. *1. excitatory, exciting, stimulating; 2. excitant, stimulant*) • 1) Care stimulează spiritul, organismul în general sau una din funcțiile sale; 2) Substanță sau agent capabil să producă o excitație. V. *stimul*.

excitație • 1) Orice variație, de natură fizică, chimică sau psihică, produsă în corp sau la suprafața sa, care declanșează un răspuns specific într-un organ sau țesut. Sin. *iritație*; 2) În psihiatrie, starea de agitație mentală sau fizică,

datorată unei creșteri a tensiunii emoționale sau maniacale.

excizie • Ablația cu ajutorul unui instrument tăios a unei mici părți dintr-un organ sau țesut. O excizie făcută pentru un examen histologic se numește *biopsie*. (adj. **excizat**)

excizie-biopsie • Biopsia prin care se îndepărtează întreaga leziune.

excoriație • Pierdere de substanță limitată la straturile superioare ale pielii, unei mucoase sau membrane superficiale precum corneea. Pe piele poate fi produsă prin grataj.

excrement (engl. *feces*) • Materiile fecale eliminate prin defecație. V. *copro-, scato-, sterc-*.

excreșcență (fr. *excroissance*, engl. *exerescence, outgrowth*) • Mică tumoră benignă, formată prin proliferarea unui țesut (condilom, verucă, osteofit etc.).

excreta • Materii eliminate de organism, constând în primul rând din deșeuri ale nutriției și metabolismului: fecale, urină, sudoare etc. Sin. *ejecta*.

excretor • Care servește excrețiilor. Ex. canal excretor al unei glande.

excretoric • Care se referă la excreție. Ex. activitate excretorie.

excreție • 1) Eliminarea deșeurilor din organism pe căi naturale. 2) Deversarea produsului de excreție prin canalele excretore.

exercițiu activ • Orice exercițiu îndeplinit voluntar.

exercițiu pasiv • Serie de mișcări impuse unei părți a corpului printr-o acțiune mecanică directă asupra acestei părți și nu prin activitate musculară normală comandată de voință. Se supun exercițiilor pasive mai ales părțile corpului afectate de paralizie.

exereză (fr. *exèrèze*, engl. *excision*) • Ablația chirurgicală a unei tumori, unui țesut patologic sau a unui organ. V. *excizie, extirpare*.

exfoliere • Eliminarea, sub formă de lamele, a unor părți necrozate. Sin. *descuamație*.

exhalatie • Eliminarea aerului încărcat de vapori, o dată cu expirația. Ant. *inhalatie*. (adj. **exalat**)

exhibiționism • Tendință patologică de a-și arăta organele genitale.

exhibiționist • Cel care practică exhibiționism.

exhumare • Dezgroparea unui cadavru, de obicei cu scopul de a fi supus unui examen medico-legal.

exitus • Deces.

exocervical • Situat sau produs la suprafața colului uterin.

exocervicită • Inflamație a suprafeței colului uterin, roșeață, granulație, ulceratie.

exocol (fr. *exocol*; *museau de tanche*; engl. *vaginal portion of the cervix*) • Partea intravaginală a colului uterin, de formă conică, formând o ieșitură în vagin. În capăt se deschide orificiul extern al colului. Exocolul se înmoaie de la începutul sarcinii.

exocrină • Glandă al cărei produs de secreție se varsă la suprafața pielii sau a unei mucoase, ceea ce se realizează direct sau prin intermediul unor canale excretorie. V. *endocrină*.

exoftalmie (engl. *ocular proptosis*) • Protruzia unui glob ocular afară din orbită. Este un simptom aproape constant în afecțiunile ale orbitei și în hipertiroidie. Ant. *enoftalmie*. (adj. *exoftalmic*)

exogamie • Reproducerea a doi indivizi de aceeași rasă, dar neavând nici o legătură de înrudire (non-consanguini). V. *endogamie*, *panmixie*.

exogen • Care se datorește unor cauze externe, care provin din exterior. Ex. intoxicație exogenă, obezitate exogenă.

exostoza • Excrescență osoasă circumscrisă, formată la suprafața unui os. Cauza ei poate fi inflamatorie, traumatică sau congenitală. V. *osteofit*.

exostoza cartilaginoasă • Sin. cu *osteochondrom*.

expectorant • Care favorizează sau provoacă expectorația.

expectorație • 1) Expulzia prin gură a unor secreții provenite din căile respiratorii; 2) Materiile expulzate astfel. Sin. *spută*.

expir • Fază a respirației în care aerul este evacuat din plămâni. V. *inspirație*. (adj. *expirator*)

expirium • Aerul expirat. V. *inspirium*.

explorare • Orice act diagnostic prin care se caută să se cunoască starea unui organ intern sau a unei părți a

corpului inaccesibilă direct, de exemplu cu ajutorul auzului (*auscultație*), a unui procedeu manual (*palpare*, *percuție*), a unor instrumente (*endoscopie*, *radioscopie*, *radiografie*) sau prin operație chirurgicală.

explorator • 1) Se spune despre un procedeu care are scopul de a face cunoscută starea unui organ intern sau a unei părți din corp care nu apare direct la vedere. Ex. laparotomie exploratorie; 2) Instrument suplu sau rigid, folosit pentru explorarea unui canal sau a unei cavități naturale.

exprimare (fr. *expression*, engl. *expressivity*) • 1) Eliminarea, evacuarea prin compresie. Termen utilizat mai ales în chirurgie, în obstetrică (exprimarea placentei prin compresia uterului prin peretele abdominal) și în dermatologie (exprimarea unui comedon); 2) Exteriorizarea unui gând, unei senzații, unei emoții etc. prin voce, mimică și atitudine. (adj. *exprimat*)

expulzie (fr., engl. *expulsion*) • Evacuare pe căi naturale a unui corp conținut în organism; eliminarea unui calcul, ieșirea fătului sau a placentei, evacuarea materiilor fecale.

exsanguinotransfuzie • Înlocuirea unei părți din sângele unui bolnav cu sânge normal, proaspăt. Procedeu constă dintr-o perfuzie într-o venă, simultan cu extragerea unei cantități echivalente dintr-o venă de partea opusă. Indicațiile majore ale exsanguinotransfuziei sunt: eritroblastoza fetală la noul născut; la adult, hemoliza acută gravă, cu stare de șoc. V. *transfuzie totală*.

exsanguu (fr. *exsangue*, engl. *exsanguinate*) • Care a pierdut mult sânge.

exsudat • Lichid organic de natură inflamatorie, bogat în albumină, format prin trecerea sângelui prin pereții vaselor, în țesuturile vecine. V. *transdat*.

exsudativ • Care se referă la exsudație, care este caracterizat printr-un exsudat. Ex. eczema exsudativă, pleurezie exsudativă.

exsudație • Zemuirea unui lichid organic prin pereții rezervorului său natural. Mai precis, trecerea unor componente ale sângelui, prin pereții vaselor, în țesuturile sau cavitățile

adiacente; aceasta se produce în cursul inflamației.

extemporaneu • Care se manifestă imediat. În special, se spune despre o biopsie efectuată în timpul unei intervenții chirurgicale și de la care se așteaptă rezultatul examenului histologic, pentru a se continua intervenția.

extensie • 1) Mișcare fiziologică prin care două segmente ale unui membru tind să se plaseze în lungul aceluiași ax. Ant. *flexie*. 2) Acțiunea de a întinde două extremități în sens contrar. *Extensia continuă* este o metodă pentru menținerea în poziție nemișcată a unui membru fracturat, după reducerea fracturii, asigurând astfel consolidarea osului, fără deplasare ori scurtare. Se obține printr-o tracțiune continuă, exercitată asupra membrului respectiv, prin intermediul broșelor, cu ajutorul unei greutăți.

extensor • Mușchi care prin contracție produce o extensie. Ex. (mușchiul) extensor al degetelor. Ant. *flexor* (fr. *fléchisseur*)

exteriorizare • 1) Fixare chirurgicală a unui organ intern în afara limitelor naturale ale corpului, cu scopul de a se practica un drenaj sau o ablație; 2) În psihologie, acțiunea de a exprima în afară tot ce subiectul resimte. Ant. *interiorizare*. (adj. *exteriorizant*)

extern (engl. *1. exterior, 2. external, 3. lateral*) • 1) Care se găsește în exterior sau provine din afara corpului; 2) Care se referă, care efectuează sau care rămâne limitat (mărginit) la suprafața corpului; 3) Se spune despre una din cele două părți sau structuri anatomice și anume aceea care se află cea mai depărtată de planul median (în acest sens se folosește și termenul *lateral*). Ex. ligamentul extern (lateral) al genunchiului. V. *intern*.

externa (tunica) • Sin. cu *adventicea*.

exteroceptiv • Care provine din stimuli din afară; care se referă la stimuli veniți din afară. Ex. excitație exteroceptivă; sensibilitate exteroceptivă.

exteroceptor • Receptor periferic al organelor de simț (văz, auz, miros, gust, pipăit), care culege stimuli veniți din lumea inconjurătoare. V. *interoceptor*.

extirpare • Ablatie totală a unei formațiuni patologice, a unui corp străin. V. *exereză*, *excizie*.

extra- • Prefix de origine latină, cu semnificație de "la exterior", "în afară". Ant. *intra-*.

extraarticular • Care este situat sau care survine în afara unei articulații. Ex. anchiloză extraarticulară.

extracardiac • Care este exterior inimii. Se spune mai ales de unele zgomote (sufluri) percepute la auscultația cordului, dar care nu provin din cord.

extracorporeal • În afara corpului, care este deviat către exterior. V. *circulație extracorporeală*.

extract • 1) Substanță separată de o altă cu care era amestecată sau combinată; 2) Mai specific, produs de evaporare obținut prin tratarea unei substanțe cu un vehicul vaporizabil, așa cum ar fi apa, alcoolul, eterul.

extracție • 1) Acțiunea de a scoate (extrage) din organism un corp străin, o formațiune anatomică (de ex. cristalinul), un făt (pe căi naturale), un dinte (din alveola sa); 2) Acțiunea de a separa o substanță din amestecul în care se află.

extradural • Situat sau produs în afara durei mater. Ex. abces extradural.

extramedular • 1) Care se produce în afara măduvei osoase; Ex. hematopoeza extramedulară; 2) Care se află în afara măduvei spinale. Ex. tumoră extramedulară.

extrapiramidal • Structuri nervoase (*sistemul extrapiramidal*) ce intervin în motilitate și în coordonarea mișcărilor, altele decât fasciculele piramidale. Ex. sindrom extrapiramidal.

extrasistolă (engl. *extrasystole*) • Contractie anormală (prematură sau anticipată) a inimii, traducându-se prin ritm cardiac neregulat.

extrasistolie • Orice tulburare de ritm cardiac produsă prin apariția extrasistolelor.

extrauterin • Situat în afara cavității uterine. Ex. sarcină extrauterină.

extravazare • Trecerea unui lichid organic (sânge, limfă, urină etc.) în țesuturi, după lezarea sau ruptura vaselor sau organului care îl conține.

extremitate • Mâna sau piciorul și, prin extindere, membrul superior sau cel inferior. Prin analogie, se numesc *extremități* părțile periferice proeminente ale corpului: nas, urechi, bărbie. V. *acro*.

extrinsec • Care provine din exterior sau din altă regiune a organismului. Ex. astm extrinsec, ligament extrinsec. Ant. *intrinsec*.

extrovertit (engl. *extrovert*) • Individ care, după Jung, dă importanță mai

ales lumii exterioare, în care își găsește plăcerile; care exprimă ușor sentimentele și gândurile sale și care se adaptează bine mediului ambiant (tendința se numește *extroversie* sau *extraversie*). Ant. *introvertit*.

exuberant • În patologie, care este caracterizat prin proliferare sau producere abundentă, excesivă. Ex. calus exuberant.

exulcerație • Sin. cu *eroziune*. (adj. *exulcerat*)

F

F • 1) Simbolul chimic pentru fluor; 2) Simbolul pentru farad.

"F" • Simbolul pentru grade Fahrenheit. V. *Fahrenheit*.

f • Simbol pentru frecvența respiratorie.

fabella • Os sesamoid situat în grosimea mușchiului gemen extern al gambei; pe radiografie este adesea confundat cu un fragment osos sau un corp străin.

Fabry (maladia) (engl. *angiokeratoma corporis diffusum universalis*)

• Maladie ereditară proprie bărbatului, cauzată de o tulburare a metabolismului glicosfingolipidelor prin deficit al enzimei α -galactozidaza; consecința este acumularea de glicolipide în celulele endoteliale (rinichi, inimă, sistem nervos) și dezvoltarea de angiokeratoame cutanate în partea inferioară a corpului (*Fabry Johannes*, dermatolog german, 1860-1930)

fabulație (engl. *confabulation*) • Istorisiri imaginare, uneori credibile, ca fiind reale. Fabulația este frecventă și normală la copilul mic, devine patologică la unii mitomani. V. *confabulație*.

facies • Expresia sau aspectul feței. Ex. *facies cushingoid*.

facies teros (fr. *faciès grippé*) • Facies cu trăsături contractate, descris în unele afecțiuni abdominale grave.

faco- (fr. *phaco-*) • Prefix indicând un raport cu o lentilă și în special cu cristalinul.

facomalacie • Ramoliment al cristalinului (termenul francez se mai păstrează în unele publicații).

facomatoză • Nume generic pentru un grup de afecțiuni care au drept caracter comun prezența de malformații mici, tumorale benigne, vasculare sau fibromatoase (numite *facoame*) ale pielii, mucoaselor, ochiului și sistemului nervos central. Maladia Recklinghausen (neurofibromatoza) face parte din acest grup.

facoscleroză • Indurația cristalinului.

factor (fr. *facteur*) • Nume de ansamblu pentru unele substanțe de natură foarte diferită, cu efecte fiziologice sau și toxicologice foarte diferite și a căror

compoziție chimică nu este întotdeauna ușor de identificat. Ex. factor de coagulare, factor intrinsec al sucului gastric, factor Rhesus, factori sanguini etc.

factor antihemoragic • Sin. *vitamina K*.

factor antiscorbutic • Sin. *vitamina C*.

factor de activare limfocitară (fr. *facteur d'activation lymphocytaire*, engl. *lymphocyte activating factor*)

• Substanță produsă de macrofage și monocite atunci când acestea sunt stimulate, fie de diferiți agenți dotați cu posibilități de activare directă a macrofagelor, fie chiar prin limfokine capabile de a modifica profund macrofagele. Factorul de activare limfocitară acționează asupra limfocitelor T stimulând proliferarea lor. Nu are efect asupra limfocitelor B, dar acestea pot produce mai mulți anticorpi, indirect sub efectul limfocitelor T stimulate. Abr. *LAF* (din engl. *Lymphocyte Activating Factor*).

factor de activare plachetară (fr. *facteur d'activation plaquettaire*, engl. *platelet-activating factor*)

• Factor capabil de a aglomera plachetele sanguine și a elibera conținutul acestora. Existența acestui factor a fost demonstrată la om, iepure și porc. În sângele periferic el este în special eliberat de polinuclearele bazofile; poate fi eliberat și de celule tisulare, în particular de macrofagele alveolare. Abr. *PAF*.

factor de coagulare (fr. *facteur de coagulation*) • Fiecare din factorii prezenți în sânge sau țesuturi, cu rol în mecanismul complex al coagulării sângelui. Sunt recunoscuți 12 factori nume-rotați prin cifrele romane de la I la XIII (cifra VI nu este atribuită, dar pentru mulți aceasta ar desemna *accelerina*, globulină sanguină care accelerează formarea de trombină și tromboplastine). Factorii de coagulare au primit denumiri general acceptate și sunt: factorul I (*fibrinogenul*), factorul II (*protrombina*), factorul III (*tromboplastina tisulară* sau *trombokinaza*), factorul IV (*calciul*), factorul V (*proaccelerina* sau *protrombokinaza*), factorul VII (*proconvertina*), factorul VIII (*prothromboplastina sau tromboplastinogenul*), factorul IX (*factorul antihemoragic*)

B, *factorul Christmas* sau *plasma tromboplastin component*), *factorul X* (*factorul Stuart* sau *Prower*), *factorul XI* (*factorul Rosenthal* sau *plasma tromboplastin antecedent*), *factorul XII* (*factorul Hageman*), *factorul XIII* (*fibrin stabilizing factor*, V. *FSF*).

factor mitogenic (*fr. facteur mitogénique*) • Limfokină descrisă sub numele de *mitogenic factor* produsă de o subclasă de limfocite T, când sunt stimulate de un antigen. Acest factor mitogenic este capabil să inducă proliferarea limfocitelor T și B și această acțiune este destul de importantă pentru ca un anticorp care acționează contra acestei limfokine să inhibe pur și simplu reacția imună în cultura de limfocite mixte. Abr. *MF* (din *engl. Mitogenic Factor*).

factor reumatoid (*fr. facteur rhumatoïde*, *engl. rheumatoid factor*) • Autoanticorpi care acționează asemănător imunoglobulinelor IgG, posedând o structură similară imunoglobulinelor IgM, prezente în serul bolnavilor care suferă de *poliartrită reumatoidă*. V. acest termen.

factorul inhibitor de prolactină (*engl. prolactin inhibiting factor*) • Factor secretat de hipotalamus și care asigură limitarea activității secreției de prolactină hipofizară. Abr. *PIF* (din *engl. prolactin inhibiting factor*).

factorul PP • Sin. *acid nicotinic* sau *nicotinamida*.

fag-, -fag • 1) Prefix și sufix de origine greacă, cu sensul de ingerare; 2) Abr. pentru *bacteriofag*. (*fr. phage*).

fagocit (*fr., engl. phagocyte*) • Celulă posedând capacitatea de a absorbi și adesea de a digera particule străine (microorganisme în special). Fagocitele pot fi celule libere (granulocitele polimorfonucleare, monocitele etc.) sau celule fixe (celulele sistemului reticulo-endotelial). V. *macrofage*.

fagocitar (*fr. phagocytaire*, *engl. phagocytal*) • Care se referă la fagocite sau fagocitoză.

fagocitoză (*fr. phagocytose*, *engl. phagocytosis*) • Proces în care unele organisme unicelulare (amoebă) și unele celule (leucocite) înglobează și digeră

corpusele străine (fragmente de celule necrozate, microorganisme); se realizează cu ajutorul unor expansiuni citoplasmice mobile (*pseudopode*), emise de celulă, care înconjoară partea absorbită într-o vacuolă, unde va fi digerată.

Fahrenheit (grad) (*fr. F. degré*, *engl. F. degree*) • Unitate anglo-americană de măsură pentru temperatură pe scala Fahrenheit. Punctul de înghețare a apei este 32° iar cel de fierbere 212°. Un grad Fahrenheit este egal cu 5/9 °C. Simbol "F". (*Fahrenheit* Gabriel Daniel, fizician german, 1686-1736)

falange (*fr. phalange*, *engl. phalanx*) • Micile segmente osoase care alcătuiesc degetele. Fiecare deget este format din 3 falange, cu excepția degetului mare (policele și halucele) care are două falange. Enumerarea se face începând cu metacarpul sau metatarsul spre vârful degetului respectiv. Falanga distală poartă unghia, iar cea proximală se găsește la rădăcina degetului. (adj. *falangian*)

falangectomie • Excizia unei falange.
falangetă (*fr. phalangette*, *engl. distal phalanx*) • Falanga distală sau unghială.

falangină (*fr. phalangine*, *engl. middle phalanx*) • Falanga mijlocie.

falangizare • Tehnică chirurgicală prin care, după amputarea unuia din degetele mari, se eliberează primul metacarpian în scopul mobilizării sale pentru înlocuirea policei în mișcările de apucare. V. *policizare*.

falango-falangian • Care se referă la două falange contigue ale unui deget. Ex. articulație falango-falangiană.

falciform • În formă de seceră sau corn. Ex. eritrocite falciforme.

Fallope (trompa) (*engl. fallopian tube*, *uterine tube*) • Fiecare din cele două conducte, drept și stâng, ale uterului, care se întind spre ovare unde formează pavilionul trompei. Prin trompa Fallope, ovulul matur, detașat de ovar și captat de pavilion, este transportat spre uter. V. *salping*, (*tub.*). Sin. *trompa uterină*. (*Fallope* Gabrielle, anatomist italian, profesor la Padova, 1523-1562)

Fallot (pentalogia) • Cardiopatie congenitală care cuprinde malformațiile

anatomice ale unei tetrade Fallot la care se adaugă o a cincea anomalie: comunicarea interauriculară. Tabloul clinic diferă puțin de tetrada Fallot (*Fallot* Etienne, medic francez, 1850-1911)

Fallot (tetrada, tetralogia) (*engl. tetralogy of Fallot*) • Cea mai frecventă malformație cardiacă congenitală cianogenă care comportă o stenoză pulmonară, o dextropoziție a originii aortei (aortă pe septul interventricular), o comunicare interventriculară înaltă și o hipertrofie ventriculară dreaptă. Tetrada reprezintă forma tipică de maladie albastră cu semne de anoxemie în general precoce. Prognosticul, altădată grav, este modificat grație chirurgiei cardiace. Lingv. etimologic, cuvântul *tetradă* (grup format din patru lucruri) este mai corect decât *tetralogie* (urmărire a patru discursuri sau evenimente), pe care tinde să-l înlocuiască.

Fallot (triada, trilogia) • Malformație cardiacă congenitală comportând o stenoză a orificiului arterei pulmonare, o comunicație interauriculară cu sept interventricular intact. Prognosticul este favorabil datorită corecției chirurgicale.

falsă gestație (*fr. fausse couche*, *engl. miscarriage*) • Avort spontan.

falus (*fr., engl. phallus*) • 1) Penis în erecție; 2) În psihanaliză, reprezentarea simbolică a organului genital masculin ca putere supremă, virilă, a naturii (termenul de penis este rezervat organului anatomic). (adj. *falic*)

fanere (*fr. phanère*, *engl. integument*) • Formațiuni epidermice: unghii, păr, pene.

fanerogame (*fr., engl. phanérogame*) • Se spune despre plantele ale căror organe de reproducere sunt aparente în floare. Fanerogamele formează cu criptogamele cele două grupe mari ale regnului vegetal.

fantasmă (*engl. phantasm*) • Producții ale imaginației sau viselor.

fantă (*fr. fente*, *engl. fissura*) • În anatomie sau embriologie, spațiu alungit între două sau mai multe elemente anatomiche. V. *fisură*, *hiatus*.

farad • Unitate de capacitate electrică în sistemul internațional. Simbol *F*. (adj. *faradic*)

faringectomie • Ablația unei părți din faringe.

faringian (*fr. pharingé*, *pharingien*, *engl. pharyngeal*) • Care aparține sau se referă la faringe.

faringism • Contractie spasmodică a mușchilor faringieni.

faringită (*fr. pharyngite*, *engl. pharyngitis*) • Inflamația faringelui.

faringoepiglotic • Care se referă la faringe și epiglotă. Ex. pliu faringoepiglotic.

faringoesofagian • Care se referă la faringe și esofag. Ex. tranzit faringo-esofagian.

faringolaringian • Care se referă la faringe și laringe. Ex. jgheabul faringolaringian.

faringoparalizie (*engl. pharyngoplegia*) • Paralizia mușchilor faringieni.

faringoscopie • Examen vizual al cavității faringiene cu ajutorul unui apăsător de limbă și al unui dispozitiv luminos.

faringotomie • Incizia unui perete faringian.

farinx (faringe) (*fr., engl. pharynx*)

• Conduct musculo-membranos care asigură comunicarea între cavitatea bucală și esofag pe de o parte și cu fosele nazale și laringele pe de altă parte. Farinxul cuprinde 3 părți: o parte superioară în raport cu fosele nazale (*rinofarinx*), o parte mijlocie, bucală (*orofarinx*) și o parte inferioară care corespunde orificiului laringian superior. Este locul de întâlnire al căilor respiratorii (aeriene) cu cea digestivă. (adj. *faringian*)

farinx bucal • Sin. *orofarinx*.

farinx nazal • Sin. *rinofarinx*.

farmacie (*fr. pharmacie*, *engl. pharmacy*) • 1) Știință care cuprinde date chimice, fizice, biologice etc. referitoare la medicamente și la prepararea medicamentelor; 2) Local unde sunt preparate și vândute medicamentele; 3) Trusă portativă de medicamente pentru prim ajutor. (adj. *farmaceutic*)

farmacist (*fr., pharmacien*, *engl. chemist*, *pharmacist*) • Titularul unei diplome în farmacie.

farmaco- • Prefix de origine greacă indicând o relație cu medicamentul.

farmacocinetică (fr. *pharmacocinétique*, engl. *pharmacokinetics*) • Studiul cantitativ al resorbției, distribuției în diferite organe și eliminării unui medicament și a metabolizilor săi.

farmacodependență (engl. *drug dependence*) • Stare psihică, uneori și fizică, consecutivă utilizării mai mult sau mai puțin îndelungate a unui medicament, caracterizată prin dificultatea de a se lipsi de medicamentul în cauză. V. *toxicomanie*.

farmacodinamică (fr. *pharmacodynamique*) • 1) Care se referă la activitatea medicamentelor; 2) Studiul activității medicamentelor.

farmacofilie • Sin. *farmacomanie*.

farmacologie • Studiul medicamentelor și al utilizării lor.

farmacologie clinică • Studiul efectelor medicamentului asupra bolnavului.

farmacologie moleculară • Știința medicamentului cu privire - în special - asupra relației între moleculele active și receptorii celulari.

farmacomanie • Tendința de a lua medicamente fără motivație. Sin. *farmacofilie*.

farmacopee • Formular oficial, legal și obligatoriu în toate farmaciile unei țări, care conține descrierea medicamentelor utilizate curent în medicină (formule, compoziții, proprietăți chimice, mod de preparare, acțiune farmacologică etc.)

fasciită (*fasciită*) (engl. *fasciitis*) • Inflamația uneia sau mai multor aponevroze.

fasciită necrozantă (engl. *necrotizing fasciitis*) • Necroză care cuprinde rapid țesuturile subcutanate, consecutivă unui traumatism adesea minim și provocată de diferite microorganisme (streptococ, stafilococ, *Pseudomonas aeruginosa*). Se însoțește de febră moderată și dureri mari, cu edem local. Sin. *erizipel necrozant, gangrenă de spital*.

fascia • Membrană conjunctivă fibroasă constituită din unirea aponevrozelor care îmbracă mușchii superficiali sau membrana fibroasă care cloazează planurile musculare. V. *aponevroză*. (adj. *fascial*)

fascia lata • Partea laterală, mai groasă, a aponevrozei superficiale a

coapsei, mergând de la creasta iliacă până la tibia.

fascia superficialis • Membrană fibroasă sau fibrocelulară care limitează în profunzime paniculul adipos subcutanat. V. *mușchi pieloși*.

fascicul (fr. *faisceau*, engl. *bundle, tract*) • Ansamblu de structuri de formă alungită (fibre), dispuse paralel (fascicul nervos, fascicul muscular). (adj. *fascicular*)

fascicul piramidal • V. *piramidal*.

fascicular • 1) Sin. *fasciculat*; 2) Care se referă la fasciculul muscular. Ex. *degenerescență fasciculară*.

fasciculat • Care este dispus în fascicul. Ex. *neuron fasciculat*. Sin. *fascicular*.

fatal (engl. *lethal*) • Care se termină prin deces. V. *letal*.

față (fr., engl. *face*) • Partea inferioară și anterioară a capului, al cărei masiv osos (masivul facial) este continuarea jumătății anterioare a bazei craniului. Fața este constituită din maxilarul superior, nas, orbite și mandibulă și este sediul căilor respiratorii și digestive superioare.

favus • Maladie a pielii păroase a capului, foarte contagioasă, datorată unei ciuperci parazite (*Achorion schoenleini*). Leziunea caracteristică este o mică depresiune rotundă, supurată, galbenă, centrată de un fir de păr (godeu favi). Favusul duce la pierderea definitivă a părului în zona atinsă, lăsând cicatrici. (adj. *favic*)

Fe • Simbolul fierului.

febra chikungunya • Febră cu areal în Africa orientală și meridională, cauzată de un arbovirus transmis omului de țânțarul *Aedes furcifer*. Simptomatologia constă în febră, cefalee, artralgii, mialgii, exantem maculo-papular sau morbiliform. Vindecarea este de obicei rapidă. Diagnosticul se face prin izolarea virusului sau imunologic, prin testul de inhibiție a hemaglutinării. Lingv. *chikungunya* este un cuvânt tanzanian care înseamnă boală care răsucesce articulațiile.

febra de Pontiac • Sin. *pneumonia legionarilor*.

febra galbenă (fr. *fièvre jaune*, engl. *yellow fever*) • Maladie infecțioasă,

endemo-epidemică în unele regiuni tropicale ale Americii centrale, Americii de Sud și Africii din sudul Saharei, cauzată de un arbovirus și transmisă prin țânțarul *Aedes aegypti*. Se caracterizează prin debut brusc cu frisoane, febră, cefalee, prostrație, congestii ale mucoaselor, tulburări digestive, icter, complicat cu tulburări renale și un sindrom hemoragie sever. (vărsături negre). Este adesea mortală, uneori are o evoluție favorabilă, dar icterul persistă câteva săptămâni, iar convalescența este lungă. Incubația variază între 3-6 zile. Boala conferă o imunitate durabilă. Vaccinul antiamaril asigură o imunitate pentru mai mulți ani. Sin. *tifos amaril*.

febra ganglionară • Sin. *mononucleoza infecțioasă*.

febra paratifoasă • V. *paratifoasă*.

febra roșie • Sin. *denga*.

febra tifoidă • V. *tifoasă*.

febră (fr. *fièvre*, engl. *fever*) • Creșterea temperaturii corporale peste 38°C (pentru limita 37-38°C se utilizează termenul de *subfebrilitate*). V. *hipertermie, febril, piretic*. Sin. *pirexie*. (adj. *febril*)

febră recurentă (engl. *relapsing fever*) • Grup de maladii infecțioase produse de diverse specii de Borrelia, astfel denumite din pricina evoluției lor marcate prin accese febrile care se repetă după perioade de remisiune totală. Febra se poate însoți de un rash peteșial și hepatosplenomegalie. Febrele recurente sunt transmise prin păduchi (formă cosmopolită) sau prin căpuși (formă localizată în regiuni din Africa, Asia, America de Sud). Mortalitatea - în lipsa unui tratament - poate ajunge la 70%; după tratamentul cu tetraciclină sau eritromicină scade la 5%.

febrifug • Sin. *antipiretic*.

febril (engl. *febrile, feverish*) • 1) Caracterizat prin febră. Ex. *puseu febril*; 2) Care are febră. Ex. *maladie febrilă*. V. *piretic*.

febrilitate (engl. *febricity*) • Stare febrilă.

fecal • Care se referă la excremente (materii fecale). Ex. *fistula fecală*. V. *excremente*.

fecaloid • Care este asemănător materiilor fecale. Ex. *vomismențe fecaloide*.

fecalom (engl. *fecaloma*) • Masă dură, de materii fecale, acumulată în intestinul gros, simulând o tumoră. Sin. *coprom, scatom, stercorom*.

fecund (fr. *fécond*, engl. *fertile*) • Care este dotat cu fecunditate.

fecundant (engl. *fertilizing*) • Care este capabil de fecundare.

fecundare (fr. *fécondation*, engl. *fertilization*) • Stadiu de reproducere sexuală în cursul căruia gametul masculin (spermatozoidul), mic și mobil, pătrunde în gametul femel (ovulul), mare și imobil, fuzionează cu acesta pentru a constitui oul (sau zigotul) care va da naștere unui nou individ.

fecundare in vitro • Punerea în contact, în mediu nutritiv, in vitro a spermatozoizilor cu unul sau mai multe ovule. Abr. *FIV*.

fecunditate (fr. *fécondité*, engl. *fecundity*) • Aptitudinea de reproducere care depinde de formarea de spermatozoizi de către organele genitale masculine și a ovulelor de către organele genitale feminine.

feculă solubilă • Sin. *dextrină*.

feedback • Termen engl. însemnând reglarea prin retrospectivă a desfășurării unui proces în curs.

Fehling (soluția) • Soluție de cuprotarat de sodiu utilizată ca reactiv pentru glucoză cu care formează un precipitat roșu de oxid de cupru. Este folosit pentru semnalarea glucozuriei. (*Fehling* Hermann, chimist german, 1812-1885)

Feldman • V. *Sabin-Feldman*.

Felix • V. *Weil-Felix*.

feminizant (engl. *feminizing*) • Care provoacă apariția caracterelor secundare feminine. Ex. *hormon feminizant*.

feminizare • Apariția la bărbat a caracterelor sexuale secundare feminine: dezvoltarea sânilor, diminuarea piloziității etc. Apare în insuficiența testiculară sau după utilizarea terapeutică a estrogenilor.

femur • Os lung care constituie singur scheletul coapsei. Diafiza prezintă trei fațete și 3 margini, din care cea posterioară formează un relief foarte accentuat, linia aspră. Extremitatea superi-

oară formează capul femural care intră în cavitatea cotiloidă a osului iliac. Capul femural este susținut de o parte îngustată, colul femural. La joncțiunea colului femural cu diafiza se găsesc două apofize: marele și micul trohanter unde se inseră mai mulți mușchi. Extremitatea inferioară se termină cu doi condili, intern și extern, separați posterior prin șanțul intercondilian și reuniți anterior, la nivelul trohleei care se articulează cu rotula. Cei doi condili femurali se articulează cu extremitatea proximală a tibiei, numită *platou tibial*. (adj. **femural**)

femural (fr., engl. **femoral**) • Care se referă la femur sau coapsă. Ex. condil femural, arteră femurală.

femuropatelar • Care se referă la femur și rotulă. Ex. articulația femuropatelară.

femurotibială • Care se referă la femur și tibie.

fenacetină • Medicament antipiretic, antinevralgic și sedativ, luat per os.

fenic (acid) • Fenol.

fenil acetic • V. *acid fenil acetic*.

fenilalanină • Acid aminat constituent al proteinelor animale și vegetale în cantități variabile, indispensabil alimentației. Adultul are nevoie de 0,30 g/zi dacă regimul conține tirozină și de 1,10 g/zi în absența tirozinei. Diferența se justifică prin transformarea fenilalaninei în tirozină sub influența fenilalanin hidroxilazei. Fenilalanina este la originea adrenalinei și melaninei. Valoarea în sânge este de 8 mg/l, excreția se face prin urină. V. *oligofrenia fenilpiruvică*, *Güthrie (proba)*. Simbol *Phe*.

fenilcetonurie • Tulburare ereditară a metabolismului fenilalaninei datorită lipsei *fenilalanin-hidroxilazei*; se transmite recesiv și se caracterizează prin eliminarea urinară de acid fenilpiruvic și alți derivați intermediari (corpuri fenilcetonici); În 0,5% din cazuri bolnavul nu acuză nici un simptom și nu evoluează spre nici o manifestare morbidă. Cea mai mare parte a cazurilor prezintă deficiențe mentale care evoluează spre *oligofrenia fenilpiruvică*. Depistarea fenilcetonuriei se face prin *testul (proba) Güthrie*.

fenilpiruvic • V. *acid fenilpiruvic*.

fenol (fr., engl. **phenol**) • 1) Numele comercial curent al acidului fenic: substanță cristalină, albă, cu miros caracteristic, coroziv și toxic, obținut prin distilarea huilei sau prin sinteză, pornindu-se de la benzen; a fost folosit ca soluție (apă fenicată); 2) Orice compus organic cu lanț carbonic închis (inel) legat de unul sau mai multe grupe de hidroxil (OH). Acidul fenic este constituentul cel mai simplu al seriei.

fenolat (fr. **phénolé**, engl. **phenolated**) • Care conține fenol.

fenoltaleină (fr. **phénolphtaléine**)

• Substanță chimică utilizată ca indicator pentru pH; violetă în soluție alcalină, rămâne incoloră în mediu acid. Este de asemeni un purgativ care irită însă mucoasa colonului.

fenolsulfonfaleină • Pudră cristalină roșietică-purpurie, utilizată sub formă de soluție în explorarea funcției renale. Injctată intravenos, este eliminată în urină (într-o oră 50%). Gradul de colorare în roșu a urinei se evaluează prin colorimetrie. O funcție renală perturbată provoacă o eliminare întârziată. Abr. *PSP*. Sin. *roșu fenol*, *roșu de Congo*.

fenomen (fr. **phénomène**, engl. **phenomenon**) • 1) Tot ce se manifestă în conștiință prin intermediul simțurilor sau fără ele; 2) În fiziologie, orice modificare care survine într-un organ sau într-o funcție; 3) În patologie, orice simptom sau semn.

fenotip (fr. **phénotype**) • Ansamblu de caractere observabile, aparente, ale unui individ, cauzate de factori ereditari (genotip) și într-o oarecare măsură de influența exercitată de mediul ambiant.

feocromocitom (fr. **phéochromocytome**) • Tumoră a medulosuprarenalei, cel mai ades benignă, care se manifestă clinic prin hipertensiune arterială paroxistică cauzată de adrenalina secretată în exces de tumoră.

ferestruire (fr., engl. **fenestration**) • Formarea unei deschizături în perețele unei cavități organice (în cazul unei scleroze auriculare, pentru îmbunătă-

țirea auzului, se trepanează un canal semicircular cu formarea unei deschizături care să înlocuiască fereastra ovală astupată).

feric • Care se referă la fier și în special la compuzii fierului trivalent.

feripriv (engl. **sideropenic**) • Care este provocat de lipsa fierului. Ex. anemie feriprivă. V. *sideropenie*.

feritină • Proteină care conține fier și care constituie rezerva și depozitul de fier din splină, ficat și măduva osoasă.

ferment • 1) Sin. desuet pentru *enzimă*; 2) Termen folosit în trecut pentru desemnarea (incorectă) a microorganismelor care provoacă o fermentație.

fermentație • 1) Transformare a unor substanțe organice (zaharoase în special) sub influența enzimelor produse de diferite microorganisme. Ex. transformarea zahărului în alcool etilic; 2) Degradarea substanțelor organice sub influența enzimelor.

Fermi (vaccin) • Tip de vaccin anti-rabic. (*Fermi* Claudio, igienist italian, 1862-1952)

feropexie • Fixarea sau retenția fierului.

feros (fr. **ferreux**, engl. **ferrous**) • Se spune despre un compus în care fierul este bivalent.

fertilitate • V. *fecunditate*.

fesă (fr. **fesse**, engl. **nates**) • Fiecare din cele două proeminente cărnose, convexe, situate în continuarea spatelui, constituite în principal din mușchii fesieri. (adj. **fesier**)

fesier (engl. **gluteal**) • Care aparține sau se referă la fese. V. *mușchi fesieri*.

fetid • Care răspândește un miros respingător.

fetișism (fr., engl. **fétichism**) • Deviație sexuală în care apariția și satisfacerea dorințelor sexuale sunt condiționate de vederea sau contactul cu unele obiecte (lenjerie, ciorapi etc). Practicantul este *fetișist*.

fetomatern (fr. **foeto-maternel**) • Care se referă la făt și mamă. Ex. imunizare fetomaternă.

fetopatie • Afecțiune care survine după a 3-a lună de viață intrauterină (a se distinge de embriopatie).

fetopelvin • Care se referă la făt și bazinul mamei.

fetoplacentar • Care se referă la făt și placentă. Ex. anasarca fetoplacentară.

fetuin • Sin. *alfafetoproteină*.

fetus, făt (engl. **fetus**) • Produsul de concepție începând cu luna a 3-a de sarcină. Fătul la termen cântărește în jur de 3200 g și măsoară 50 cm lungime. Un strat sebaceu acoperă corpul său (*vernix caseosa*). Regiunea cervicală, uneori axilele și plica inghinală, sunt acoperite de un puf fin numit *lanugo*. Ritmul cardiac normal este de 130-160 bătăi pe minut. (adj. **fetal**, **foetal**)

fibră (fr. **fibre**, engl. **fiber**) • Structură elementară vegetală sau animală cu aspect filamentos. (adj. **fibros**)

fibre alimentare (engl. **dietary fibers**)

• Constituenți ai alimentelor vegetale, neabsorbabili la nivelul intestinului subțire, ce ajung netransformate în intestinul gros. Din punct de vedere chimic se disting fibre de origine hidrocarbonată (*celuloză*, *hemiceluloză*) și fibre nonpoliozidice (*lignina*). Fibrele alimentare joacă un rol important cu reglatoarele ale tranzitului intestinal grație proprietăților lor laxative, dat fiind capacitatea lor de a absorbi apa (V. *laxativ osmotic*). Ingestia de fibre alimentare este recomandată pentru prevenirea constipației, tratamentul *diverticulozei intestinale* și *colonului iritabil*. Sin. *fibre dietetice*.

fibre dietetice • Sin. *fibre alimentare*.

fibriform • În formă de fibre.

fibrilar • 1) Care este format din fibrile. Ex. nevrom fibrilar; 2) Care se referă la fibrile. Ex. contracție fibrilară.

fibrilație • Activitate continuă, necoordonată, anormală, a diafragmului sau altor mușchi, caracterizată printr-o succesiune rapidă și neregulată de contracții și relaxări. *Fibrilația auriculară* este cauza frecventă a unei aritmii care poate fi tranzitorie, paroxistică sau permanentă. *Fibrilația ventriculară* este o aritmie gravă, putând antrena un stop cardiac.

fibrilă musculară • Sin. *miofibrilă*.

fibrilă • Fibră mică.

fibrilo-flutter • Anomalie a contracției auriculare care se situează la limita între fibrilație și flutter.

fibrină • Proteină care rezultă din acțiunea trombinei asupra fibrinogenului; insolubilă în plasmă, formând fibre care alcătuiesc cheagul sanguin alături de agregarea trombocitelor.

fibrinogen • Proteină solubilă din plasmă, sintetizată de ficat și care, sub acțiunea trombinei, se transformă în fibrină. Sin. *factorul I al coagulării*.

fibrinoliză • Degradarea și dizolvarea fibrinei, sub acțiunea unei enzime, fibrinolizina. Este un proces normal având ca efect dezagregarea și dizolvarea cheagurilor sanguine. În diferite circumstanțe patologice, fibrinoliza poate fi accelerată sau, din contră, întârziată (tromboză). În tratamentul de urgență al infarctului de miocard se poate face apel la fibrinoliză pentru dizolvarea trombusului responsabil de obstrucția coronariană. (adj. **fibrinolitik**)

fibrinolizina • Enzimă plasmatică cu rol în degradarea fibrinei și fibrinogenului și deci a cheagului sanguin. Se utilizează în administrare intravenoasă în tratamentul trombozelor. Sin. *plasmînă*.

fibrinos • Care se referă la fibrină. Ex. exsudat fibrinos, pericardită fibrinoasă.

fibroadenom • Adenom caracterizat prin prezența unui abundent țesut conjunctiv fibros. Sin. *adenofibrom*.

fibroblast • Celulă de țesut conjunctiv, alungită, atașată în general fasciculelor colagene.

fibrocartilaj • Țesut cartilaginos cu fibre musculare în substanța fundamentală. Acest tip de țesut se întâlnește în special în discurile intervertebrale. Sin. *cartilaj fibros*. (adj. **fibrocartilaginos**)

fibrochistic (fr. *fibro-kystique*, engl. *fibrocystic*) • Țesut cu componente fibromatoase și chistice. Ex. displazie fibrochistică a sânilui.

fibrocondrom • Sin. *condrofibrom*.

fibrodisplazia arterei renale • Displazia arterei renale care antrenează, ca și ateroscleroza, stenoza acestei artere, adesea cu hipertensiune arterială. Complicațiile principale sunt disecția cu subțierea peretelui și formarea unui veritabil anevrism care se poate rupe ușor.

fibrodisplazia arterială • Maladie sistemică, de etiologie necunoscută, care afectează teritoriile arteriale diferite, caracterizată prin anomalii de structură parietală interesând toate cele 3 tunici arteriale, formând alternanțe de stenoze și dilatații anevrismale. Sin. *displazie fibromusculară*. Abr. *DFM*.

fibroid • Care are aspectul și consistența țesutului fibros. Ex. indurație fibroidă.

fibroliză • Liza sau distrugerea țesutului fibros.

fibrom • Tumoră benignă constituită prin proliferarea țesutului fibros. În general este net limitată. Poate apare în piele, țesuturi moi, rinichi, ovare, rinofaringe etc. Nu recidivează după ablația chirurgicală. *Leiomiomul* uterin este impropriu denumit *fibrom*. (adj. **fibromatos**)

fibromatos • Care se referă la fibrom sau care are caracteristicile fibromului. Ex. adenom fibromatos.

fibromatoză • Prezența de fibroame multiple.

fibromatoză abdominală (engl. *desmoid tumor*) • Formațiune fibroblastică pseudotumorală, infiltrantă, locală, agresivă, de etiopatogenie necunoscută, care provine din structurile musculoaponevrotice ale dreptului abdominal și ale mușchilor adiacenți din peretele abdominal. Diferă de fibrosarcom prin uniformitatea creșterii sale, abundența în colagen și raritatea mitozelor. Apare în special la femeie în timpul sarcinii sau după naștere, dar poate fi întâlnită și la bărbat și chiar la copil. Sin. *tumoră desmoidă abdominală*.

fibromectomie • Excizia unui fibrom.

fibromiom • Tumoră benignă formată din țesut fibros și muscular neted. Localizarea cea mai frecventă este uterină. Sin. *miofibrom*.

fibromiom uterin • Sin. *leiomiom uterin*.

fibromul osifiant • V. *osteom osteoid*.

fibromuscular • Care se referă la țesutul fibros și țesutul muscular sau care este format din aceste două țesuturi. Ex. inelul fibromuscular al prostatei.

fibroectosigmoidoscopie • Metodă de examen endoscopic al rectului și sig-

moidului, utilizând un coloscop scurt, din fibre de sticlă, cu o lungime de 60 cm, cu diametru extern de 19 mm și un câmp optic larg (85°). Este o metodă mai bună decât rectoscopia cu tub rigid care nu poate explora decât 20 cm de intestin sau cu coloscopul lung din fibre de sticlă, penibil de suportat.

fibrosarcom • Tumoră de obicei de malignitate crescută, metastazantă, recidivantă, formată din proliferarea anarhică a țesutului fibros. Poate apare oriunde în organism (părți moi, abdomen etc.)

fibroscopie (engl. *fiberoptic endoscopy*) • Examen endoscopic realizat prin intermediul unei sonde suplă, din fibre de sticlă și prevăzută cu un dispozitiv de luminare și de amplificare a imaginii.

fibroscopie bronșică • Sin. *bronhofibroscopie*.

fibrotorax • Fibroză difuză a pulmonului (pulmon opac radiologic), de obicei consecutivă unei tuberculoze fibrozante stabilizate.

fibroxantom (fr. *fibroxanthome*, engl. *fibrons histiocytoma*) • Tumoră benignă necapsulată, bine vascularizată, formată din histiocite și celule asemănătoare acestora, producătoare de colagen, dispuse în spirale sau spițe de roată. Conține frecvent macrofage lipidice și apare mai des în derm. Sin. *histiocitom fibros*.

fibroză • Formare patologică de țesut fibros.

fibroză chistică a pancreasului • Sin. *mucoviscidoză*.

fibrozită • Inflamarea dureroasă a țesutului fibros. Apare în deosebi la tecile musculare și aponevroze, provocând limitarea mișcărilor.

fibulă • Numele latin al peroneului, folosit mai des în literatura engleză și germană, ca și adjectivul **fibular**.

ficat (fr. *foie*, engl. *liver*) • Cea mai voluminoasă glandă și organ, de culoare roșie-brună, cu o greutate medie de 1500 g, care secretă bilă și asigură un mare număr de funcții biochimice indispensabile vieții. Este situat în loja subdiafragmatică dreaptă, în partea superioară a abdomenului. I se descriu

3 fețe: superioară, inferioară și posterioară. Fiind foarte maleabil, se mulează pe cupola diafragmatică și viscerele vecine. Ligamentele îl mențin în poziția descrisă; acestea sunt: micul epiploon, ligamentul coronar, ligamentele triunghiulare drepte și stâng, ligamentul falciform cu ligamentul rotund. Fața sa inferioară prezintă 3 șanțuri care divizează ficatul în 4 lobi: *lobul drept*, *lobul stâng*, *lobul pătrat* și *lobul caudal* (sau *lobul Spiegel*). Din punct de vedere fiziologic, ficatul este o glandă cu dublă funcție: exocrină pentru secreția de bilă și endocrină prin funcțiile sale în metabolismul glucidic, lipidic și proteic. Are de asemeni funcții în epurare și dezintoxicare și joacă un rol important în sinteza fibrinogenului, protrombinei și heparinei. Stochează vitaminele A, B, D și K. V. *hepatic*.

FID • Abr. *fosa iliacă dreaptă*.

fier (fr. *fer*, engl. *iron*) • Metal clasat în categoria oligoelementelor. Corpul uman conține 0,005% din greutatea sa fier care joacă un rol important în eritropoeză ca un constituent al hemoglobinei. Cantitățile zilnice de fier aduse prin alimentație sunt de 7-15 mg, după vârstă, sex și stare fiziologică. Simbol *Fe*. V. *sideremie*.

fierăstrău-panglică (fr. *fil-scie*, engl. *wire-saw*) • Instrument pentru secționarea unor volete craniene sau a pubisului, din fir de oțel călit.

fierbere (fr. *ébullition*, engl. *ebullition*) • Trecerea unui corp din stare lichidă în stare gazoasă, cu formare vizibilă de bule de aer, apoi de vapori, de regulă sub efectul căldurii. Punctul de fierbere variază după natura lichidului și presiunea atmosferică.

filarii • Viermi paraziți ai țesuturilor, din ordinul Nematodelor, între care: filaria de Medina (*Dracunculus medinensis*) care provoacă *dracunculoză*, filaria Bancroft (*Wuchereria bancrofti*) care provoacă *filarioza* și oncocercul (*Onchocerca volvulus*) care provoacă *oncocercoză*. (adj. **filarian**)

filarioză • Orice boală provocată de filarii și, mai specific, de filaria Bancroft, răspândită în regiunile tropicale și subtropicale. Viermele adult este

filiform, lung de 60-80 cm, rulat în țesutul subcutanat unde provoacă abcese, inflamații și obstrucții limfatice ce pot duce la *elefantiazis*.

filiform • 1) În formă de fir. Ex. papilă filiformă; 2) Se spune despre un puls slab, percept la palparea ca un fir.

filogeneză (*fr. phylogenèse*) • Formare și dezvoltare de linii animale și vegetale (prin extensie și pentru organe) în decursul timpurilor. V. *ontogeneză*. (adj. **filogene-tic**)

filtrabil • Care poate traversa un filtru.

filtrare (*fr., engl. filtration*) • 1) Separarea materiilor solide dintr-un lichid în care se află în suspensie; 2) În bacteriologie, procedeu de separare care constă în trecerea unei suspensii de germeni printr-un perete poros sau prin straturi de celuloză cu pori fini, capabili să rețină microorganismele de un anumit diametru.

fimoză (*fr., engl. phimosis*) • Îngustarea mai mult sau mai puțin marcată a inelului cutanat care formează orificiul prepușal, împiedicându-se astfel degajarea glandului; uneori accidentală, cel mai des congenitală. V. *parafimoză*.

fimoză palpebrală • Sin. *blefarofimoză*.

Finsterer (operația) • Gastrectomie parțială. Sin. *operația Hofmeister*. (*Finsterer* Hans, chirurg austriac, profesor la Viena, 1877-1955)

FIS • Abr. pentru *fosa iliacă stângă*.

fisiune nucleară • Ruptura nucleului unui atom greu, cu emisie de neutroni și raze gamma și eliberarea unei cantități considerabile de energie.

fistulă • Orificiu sau conduct anormal, accidental sau congenital, care permite trecerea materiilor organice (fecale, urină), a produselor de secreție sau a puroiului. (adj. **fistulos**)

fistulografie • Radiografia unui traiect fistulos după injectarea directă a unui produs de contrast prin orificiul său extern.

fistulografie termică • Tehnică de examinare care permite vizualizarea fistulelor arterio-venoase ale hemodializaților cronici. Este bazată pe proprietatea cristalelor lichide de a-și schimba culoarea sub efectul variațiilor de temperatură, permițând urmărirea dezvoltării

normale sau anormale a fistulelor, studiarea raporturilor cu colateralele care jenează creșterea debitului sanguin și recunoașterea eventualelor complicații (tromboze, anevrisme etc.).

fisură • Fantă anatomică sau patologică.

Fisură osoasă: fantă fără fractură totală a unui os (numită și felură). *Fisură cutanată*: crevasă sau ragadă. (adj. **fisurat**)

-fit, fito- (*fr. -phyte, phyto-*) • Sufix și prefix de origine greacă, indicând o relație cu plantele.

fitoterapie • Tratatamentul cu plante. Practicantul este *fitoterapeut*.

FIV • Fecundare *in vivo*.

FIVET • Abr. pentru *fecundare in vitro și transfer de embrioni*.

fizica medicală • Parte a fizicii care cuprinde toate aplicațiile sale în medicină, inclusiv utilizarea principiilor și tehnicilor fizicii în prevenirea, diagnosticul și tratamentul bolilor, diacum și în cercetarea medicală.

fizică, fizic (*fr. physique, engl. 1. physics, 2., 3. physical, 4. constitution*)

• 1) Știința care studiază proprietățile materiei și energia. Specialistul este *fizician*; 2) Care se referă la materie; 3) Care se referă la natura materială a corpului, prin opoziție cu *psihic*; 4) Aspect exterior, morfologic, al individului.

fizio- • Prefix de origine greacă care indică o relație cu natura, cu ceea ce este natural.

fiziognomie • Studiul caracterelor individului după trăsăturile feței și conformația generală a înfățișării sale. (adj. **fizio-gnomic**)

fiziologic (*fr. physiologique, engl. physiological*) • 1) Care se referă la fiziologie; 2) Prin extensie, se spune despre funcția sau starea organică normală (prin opoziție la patologic sau anormal).

fiziologie • Știința care se ocupă cu studiul funcțiilor normale ale organismului animal (*fiziologie animală*), vegetal (*fiziologie vegetală*) sau uman (*fiziologia omului*).

fiziologie psihică • Sin. *psihofiziologie*. **fizionomie** (*engl. facial appearance, physiognomy*) • Aspect caracteristic al

feței (cu precădere privitor la expresia feței).

fiziopatologic • Care se referă la fiziopatologie.

fiziopatologie • Studiul tulburărilor funcționale în cursul diferitelor afecțiuni.

fizioterapie • Utilizarea factorilor naturali (aer, apă, căldură, electricitate, lumină) ca și a exercițiilor fizice și de masaj în scop terapeutic. V. *kineziterapie*. Metoda implică și climatul, altitudinea, băile marine etc. Specialistul este *fizioterapeut*.

fiziparitate (*fr. fissiparité*) • Sin. *sciziparitate*.

Flack • V. *Keith și Flack*.

flack-fractură • Mică smulgere osteo-cartilaginoasă, asociată unei leziuni traumatice capsulo-ligamentare a unei articulații. Lingv. din *engl. flack*: solz, flocon.

flagel (*fr. flagelle, engl. flagellum*)

• Filament protoplasmatic mobil, prezent la unele microorganisme și la spermatozoizi, cărora le permite deplasarea. (adj. **flagelar**)

flagelare (*fr., engl. flagellation*) • Formă de masaj care constă în lovirea succesivă cu degetele a părților de corp interesate.

flagelat • Organism unicelular prevăzut cu unul sau mai mulți flageli. Flagelatele constituie o clasă de Protozoare din care unele sunt paraziți ai omului (*trichomonas, tripanosoma*).

flanc • Fiecare din părțile laterale ale trunchiului cuprinse între hipocondru și fosa iliacă corespunzătoare, de o parte și de alta a regiunii ombilicale.

flapping tremor • Termen *engl.* care desemnează o tremură (uneori foarte amplă a membrelor superioare ca bătaia aripilor) observată în unele stări comatoase.

flacciditate (*fr. flaccidité, engl. flaccidity*) • Absența totală a tonusului unui țesut sau organ (flacciditatea din unele paralizii).

flatulent • Se spune despre un tub digestiv cu producere mare de gaze. Ex. colică flatulentă.

flatulență (*fr., engl. flatulent*) • Acumularea de gaze în intestine, ce produce o balonare însoțită de expulzia

de gaz prin anus. V. *meteorism*. (adj. **flatulent**)

fleb-, flebo- (*fr. phléb-*) • Prefixe de origine greacă, care arată o relație cu venele.

flebectazie • Dilatație venoasă. V. *varice*. Sin. *venectazie*.

flebotomie • Rezecția unui segment de venă. V. *stripping*. Sin. *venectomie*.

flebită (*fr. phlébite, engl. phlebitis*)

• Denumire curentă pentru formarea de cheaguri într-o venă (*flebotromboză*) asociată sau nu cu inflamația, mai mult sau mai puțin intensă, a pereților săi (*tromboflebită*). Aceasta poate afecta un teritoriu venos, cel mai adesea venele profunde ale gambei. În caz de varice asociate cu flebită, apare o tumefacție roșietică și dureroasă a tegumentelor părții afectate, adeseori însoțită de febră. Flebitele pot fi primitive sau sunt complicații (postpartum, postoperator, maladii infecțioase, anomalii de coagulare). Migrarea cheagului detașat de peretele venos poate cauza embolia. Lingv., pentru mulți, termenul de *flebită* trebuie înlocuit cu *tromboză*; alții preferă termenul de *tromboflebită*.

flebocavografie • Sin. *cavografie*.

flebografie • 1) Radiografia unei vene după injectarea unei substanțe radioopace, fie direct în venă (*flebografie directă*), fie într-o arteră corespondentă (*flebografie indirectă*). V. *sinusografie*. Sin. *venografie*; 2) Înregistrarea grafică a pulsului venos jugular cu ajutorul unui *flebograf*. (adj. **flebografic**)

flebolit (*fr. phlébolithe, engl. phlebolith*) • Concreție calcară formată într-o venă, cel mai des ca urmare a calcificării unui cheag. Sin. *calcul venos*.

flebotom (*fr. phlébotome, engl. sand-fly*) • Insectă asemănătoare unui mic fluture de noapte. Există un număr mare de specii răspândite pe tot globul. Flebotomii pot transmite prin înțepături diferite boli (*bartoneloză, leishmanioză*).

flebotromboză (*fr. phlébothrombose*)

• Tromboză venoasă printr-un cheag puțin aderent, fără alterare inflamatorie apreciabilă a pereților. V. *flebită*. Constituie cel mai adesea locul de plecare al unei embolii.

- flectat** (*fr. fléchi, engl. sagged*) • Care este în flexie.
- flegmon** (*fr., engl. phlegmon*) • Infiltrație purulentă, difuză, a țesutului subcutanat sau conjunctiv de susținere a unui organ. (adj. **flegmonos**)
- flexie** • Mișcare prin care un membru, un segment de membru sau o parte a corpului fac un unghi ascuțit cu segmentul vecin; poziția astfel dobândită. Ant. *extensie*.
- flexor** (*fr. fléchisseur, engl. flexor*) • Se spune despre un mușchi a cărui acțiune produce flexie. Ex. flexorul antebrățului. Ant. *extensor*.
- flictenă** • 1) Sin. *bulă*; 2) Mic nodul al corneei sau conjunctivei.
- floculare** • Proces prin care particule foarte fine, în suspensie într-un lichid, sunt unite în flocoane. Unele probe de laborator se bazează pe flocularea serului. Ex. flocularea la timol (test McLagen) pentru explorarea funcțională a ficatului; flocularea cefalin-colesterolului (reacția Hanger) în diagnosticul leziunilor ficatului.
- floculus** (*fr., engl. flocculus*) • Mic lobul, par și simetric, situat pe fața anterioară a cerebelului.
- flogistic** • Sin. desuet pentru *inflama-tor*.
- flora bacteriană** • Ansamblu de micro-organisme care trăiesc în relație directă în corp și a căror prezență poate fi fiziologică sau patologică.
- flora intestinală** • Ansamblu de micro-organisme care trăiesc în intestin.
- florid** • Se spune despre un ten colorat, roșu aprins sau după unele leziuni cutanate burjonate și roșii. Ex. papilomatoza floridă.
- fludrocortizon** • Glucocorticoid de sinteză, mai puternic decât hidrocortizonul, folosit sub formă de pomadă pentru proprietățile sale antiinflamatorii și antialergice.
- fluid gingival** • Exsudat seros provenind din pătura epitelială detașabilă de la nivelul proeminențelor gingivale, cu rol în curățirea fiziologică și care conține microorganisme, celule epiteliale și leucocite. Crește în cazul inflamațiilor gingivale.
- fluor** • Corp simplu care formează un gaz galbui, cu miros iritant; este toxic.

- coroziv și periculos pentru orice țesut viu. Fluorul este foarte răspândit în natură sub formă de săruri. Se găsește în os în săruri complexe și mai ales în smalțul dentar pe care îl protejează contra cariilor. Se administrează per os și poate fi incorporat în pasta de dinți. Simbol *F*. (adj. **fluorat**)
- fluorare** (*fr. fluoration engl. fluorisation*) • Adausul de fluor (sub formă de fluoruri) în apă, pentru prevenirea cariilor dentare.
- fluoroză** • Intoxicarea cu fluor sau derivații săi. Fluoroza dentară, cauzată de utilizarea timp îndelungat a unei ape prea bogată în fluor, se manifestă prin pete albe și brune ale smalțului, ireversibile.
- flush** • Roseață cutanată pasageră, provocată de o vasodilatație. V. *eritem*. Lingv. cuvânt engl.
- flutter** • Ritm cardiac foarte rapid (între 200-400/minut), în general regulat, cauzat de o leziune organică, cu contracții neinterupte ale auriculelor (vizibile pe ECG sub forma unei succesiuni de dinți de fierăstrău care înlocuiesc unda P); totdeauna grav.
- flux** • Scurgerea unui lichid sau materii organice: flux menstrual, flux sanguin.
- FO** • Abr. pentru *fund de ochi*.
- fob** (*fr. -phobe*) • Sufix de origine greacă cu înțelesul de *teamă, care are frică*.
- fobie** • Frică irațională, obsedantă, față de unele obiecte, ființe, acte sau situații. Lingv. este folosit adesea ca sufix. Ex. claustrofobie. (adj. **fobic**)
- focal** • Care se referă la un focar (centrul de focalizare al unei lentile optice, focar infecțios etc.) Ex. inflamație focală, distanță focală.
- focar** (*fr. foyer, engl. focus*) • 1) Sediul principal al unei maladii sau leziuni. Ex. focar infecțios. 2) Punct servind la definirea proprietăților unui sistem optic. V. *focal*.
- foetor ex ore** • Expresie latină semnificând halenă urât mirositoare.
- foetor hepaticus** • Halenă cu miros dulceag și fetid, degajată de bolnavii în comă hepatică.
- Fogarty (cateterul)** • Sondă suplă cu balonaș utilizată pentru extracția chea-

- gurilor sau trombusurilor vasculari. (*Fogarty Thomas, medic american contemporan*)
- folic** • V. *acid folic*.
- folicul** (*fr. follicule, engl. follicle*) • Formațiune mică, anatomică sau patologică, în formă de sac sau conglomerat celular. (adj. **folicular**)
- folicul limfatic** (*engl. lymph follicle*) • Conglomerat de limfocite și limfoblaste conținut în regiunea corticală a unui ganglion limfatic.
- folicul pilos** (*engl. hair follicle*) • Ansamblu format de păturile epiteliale care înconjoară rădăcina unui fir de păr și o glandă sebacee anexă (*folicul pilosebaceu*).
- foliculină** • Sin. *estronă*.
- foliculită** • Inflamația foliculilor piloși.
- foliculostimulină** • Sin. *gonadotropina A*.
- foliculul de Graaf** • Mică veziculă formând o proeminență pe suprafața ovarului și care cuprinde un ovul matur învelit în două tunici. Este stadiul de evoluție al unui ovocit ajuns la maturitate în cursul fiecărui ciclu menstrual. În faza de ovulație, foliculul de Graaf se rupe și eliberează ovulul care este captat de trompa uterină.
- Fölling (maladia sau sindromul)** • Sin. *oligofrenie fenilpiruvică*. (*Fölling Ivar Arbjörn, fiziolog din Oslo, născut în 1888*).
- fon** (*fr., engl. phone*) • Unitate fiziologică de măsură pentru senzația sonoră.
- fon-, fono-** • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu vocea sau sunetul.
- fonator** (*fr. phonatoire, engl. phonatory*) • Care participă la fonație. Ex. organ fonator.
- fonatoriu** • Care se referă la fonație. Ex. spasm fonatoriu.
- fonație** (*fr., engl. phonation*) • Ansamblu de fenomene voluntare care produc vocea și cuvântul. Laringele este organul esențial.
- fonetic** • 1) adj. Care se referă la limbaj sau la sunetele articulate; 2) s. (fem.) Studiul vorbirii sau al sunetelor articulate.
- foniatrie** • Studiul vocii și tulburărilor de fonație; specialistul este *foniater*.
- fonocardiografie** • Metodă de înregistrare grafică a zgomotelor cardiace
- cu ajutorul unui fonocardiograf. Traseul obținut este fonocardiograma.
- fontanela** • Spațiu membranos, încă neoosificat, al craniului noului născut, aflat la întâlnirea suturilor bolții craniene.
- fontanela anterioară (bregmatică) (marea fontanelă)** • Fontanela mediană anterioară, situată între frontal și cele două parietale la nivelul bregmei. Se închide târziu, la vârsta de 2-3 ani.
- fontanela posterioară (lambdică) (mica fontanelă)** • Fontanelă de formă triunghiulară situată între occipital și cele două parietale.
- foraj** (*fr. forage, engl. drilling*) • Manevră chirurgicală cu utilizarea unui trepan: forajul unui os sau organ în scop biopsic sau explorator.
- foramen** • Cuvânt latin care înseamnă orificiu, folosit în anatomie. Ex. foramen oval al auriculii drepte (orificiul Botal).
- forceps** • Instrument compus din două brațe articulate, ușor demontabile, cu capetele în formă de lingură ferestruită, pentru extragerea fătului din uter.
- forcipresură** • Manevră hemostatică provizorie care constă în a aplica pe un vas lezată o pensă care îl comprimă.
- Forestier (sindromul)** • Spondiloză anchilozantă progresivă a vârstnicului (osteofite, calcificări întinse ale ligamentelor intervertebrale, puncte de calcifiere între vertebre). Pot fi întâlnite și alte calcificări (bazin, falange) sau diabet zaharat (*Forestier Jacques, medic francez născut în 1890*).
- formol** (*engl. formaldehyde*) • Amestec de aldehidă formică și alcool metilic; lichid incolor cu miros înțepător, foarte iritant pentru mucoasele oculare și nazale. Este un antiseptic energetic; utilizat în deosebi pentru dezinfecția localurilor și instrumentelor. Este utilizat de asemenea în prepararea anotoxinelor și, în soluții mai concentrate, drept conservant în histologie și anatomie patologică.
- formula leucocitară** (*engl. differential leukocyte count*) • Numărul de leucocite pe milimetru cub de sânge, cu procentajul diferitelor tipuri. Formula normală: număr total 4-10000/mm³.

polinucleare neutrofile 45-70%, eozinofile 1-3%; bazofile 0-0,5%, limfocite 20-40%, monocite 3-7%. Sin. *leucogramă*.

fornix • Fund de sac neregulat, circular, format din conjunctiva care pornește de pe fața posterioară a pleoapelor pe fața anterioară a globului ocular. Sin. *fund de sac oculoconjunctival* (sau *oculopalpebral*).

fosa iliacă • Fiecare din cele două regiuni inferioare ale abdomenului, limitate la exterior de osul iliac și în interior printr-o linie care unește ombilicul cu pubisul. Se disting *fosa iliacă dreaptă* (FID) și *fosa iliacă stângă* (FIS).

fosa pituitară • Sin. *șaua turcească*.

fosă (fr. *fosse*, engl. *fossa*) • Cavitate mai mult sau mai puțin profundă, cel mai des osoasă, mai rar la nivelul altor structuri anatomice.

fosele nazale • Cele 2 cavități al feței, separate printr-un sept median subțire, situate deasupra cavității bucale, sub cavitatea craniană și intern față de cavitățile orbitare. Sunt tapetate cu mucoasa pituitară. Se deschid în spate, în rinofaringe, prin choane.

fosetă (fr. *fossette*, engl. *dimple*, *fovea*, *foveola*) • Cavitate de mică dimensiune sau ușoară depresiune a suprafeței unui os sau a altei structuri anatomice. V. *foveal*.

fosfat (fr., engl. *phosphate*) • Sare sau ester al acidului fosforic, cu rol important în diferite procese metabolice.

fosfatat • Care conține un fosfat, care este amestecat cu un fosfat sau care a fost tratat cu acid fosforic, fosfor sau un fosfat.

fosfatază • Enzimă care activează eliberarea acidului fosforic combinat cu o substanță organică cu care formează esteri. Fosfatazele sunt prezente în cea mai mare parte a țesuturilor organismului și în sânge (*fosfatazemie*), sub formă de *fosfataze acide* (active în mediu acid), cea mai importantă fiind fosfatiza prostatică și *fosfataze alcaline* (active în mediu alcalin), provenind din ficat, intestin, rinichi și os.

fosfatazemie • Conținutul în fosfataze acide sau alcaline în sânge. Fosfatiza alcalină este crescută în rahitism, maladia osoasă Paget, osteosarcom,

osteita fibrochistică, boli hepatobiliare. Fosfatiza acidă este în general crescută în cancerul prostatei; diminuează în cursul tratamentului cu estrogeni.

fosfatemie • Cantitatea de fosfați conținută în sânge. Dozarea sa alături de calcemie și fosfatazemie face parte din explorarea metabolismului fosfocalcic (practicată mai ales în diferite boli ale osului: osteomalacie, osteoporoză etc.). Sin. *fosforemie*.

fosfatidil colină • Fosfolipid complex conținând fosfor, glicerol și colină, prezent în toate țesuturile animale și vegetale, abundent în gălbenușul de ou și țesutul nervos. Intră în compoziția lipoproteinelor circulante și celulare; este un component de bază al membranelor celulare la om și mamifere. Abr. *PC*. Sin. *lecitină*.

fosfaturie • Eliminarea urinară a fosfaților.

fosfene (fr. *phosphène*, engl. *phosphene*, *photopsie*) • Senzații luminoase provocate de un alt stimul decât lumina (ex. compresia globilor oculari).

fosfolipide • Orice lipid care conține fosfor. Fosfolipidele sunt constituenți normali ai celulelor animale, vegetale, bacteriene. Serul sanguin conține în jurul a 2 g fosfolipide la litru.

fosfoproteide (sau fosfoproteine) • Orice proteină care conține fosfor. Fosfoproteinele sunt constituenți normali ai laptelui, gălbenușului de ou și ai celulelor animale.

fosfor (fr. *phosphore*, engl. *phosphorus*) • Corp simplu, foarte răspândit în natură sub formă de zăcămintă de fosfat de calciu; este constituenț important al celulelor vegetale și animale, sub formă de combinații organice mai mult sau mai puțin complexe. În regnul animal, fosforul legat cu compuși organici complexi se găsește în os, țesutul nervos, măduva osoasă și sânge. Joacă un rol important în metabolismul glucidelor, lipidelor și calciului. Metabolismul său este strâns legat de cel al calciului, este dependent de acțiunea unor hormoni, aport alimentar și vitamina D. Se elimină prin urină sub formă de fosfați alcalini. Fosforul radioactiv (fosfor-32) este utilizat în

tratamentul leucemiilor și poliglobuliilor, precum și ca indicator radioactiv. Simbol *P*. (adj. **fosforic**)

fosforat • Care conține fosfor.

fosforemie • Sin. *fosfatemie*.

fosforescență • 1) Emisie de lumină fără producerea de căldură, de către unele substanțe, sub efectul căldurii, luminii sau din cauză mecanică (frecare); lumina persistă un timp oarecare după suprimarea cauzei; 2) Proprietate a organismului unor animale (licurici) sau vegetale (microorganisme marine) de a emite lumină în obscuritate. (adj. **fosforescent**)

fosforic • Care se referă la fosfor. V. *acid fosforic*.

fot (fr., engl. *phot*) • Unitate de iluminare în sistemul CGS; 1 fot = 10.000 luxi. Simbol *ph*.

fot-, foto- • Prefixe de origine greacă, care indică o relație cu lumina.

fotochimie (engl. *photochemistry*) • Parte a chimiei care tratează reacțiile chimice provocate de radiațiile luminoase și alte radiații. (adj. **fotochimic**)

fotocoagulare • Procedeu de coagulare a unui țesut cu ajutorul *laserului*. V. acest termen.

fotofobie • Teama de o lumină puternică ce ar putea provoca o durere în cazul unei maladii oculare (conjunctivite, keratite, iridociclite) sau în cazul unei inflamații meningiene.

fotometrie • 1) Parte a fizicii care se ocupă cu măsurarea intensității luminoase; 2) În oftalmologie, măsurarea acuității vizuale cu ajutorul unui *fotometru*. (adj. **fotometric**)

fotometru (engl. *photometer*) • Aparat care servește la măsurarea intensității luminoase. Sunt modele pentru dozări chimice sau pentru măsurarea acuității vizuale.

foton • Particulă elementară a radiației electromagnetice.

fotopică (vedere) (fr. *photopique vision*) • Percepția vizuală în lumină vie, asigurată de celulele conice retiniene. V. *scotopic*.

fotopsie • Tulburare a vederii constând în perceperea de cercuri irizate, scânteii și mănunchiuri luminoase care apar în unele afecțiuni ale retinei sau coroidiei, sau în cazul unor tumori cerebrale.

fotosensibil (engl. *photosensitive*)

• Sensibil la radiații luminoase.
fovea • 1) Fosetă; 2) În limbaj clinic curent: *fovea centralis*, depresiune situată în centrul *maculei lutea*.

foveal (engl. *foveolate*) • Care se referă la o fosetă și în special la *fovea centralis*.

Fowler (segmentul sau vârful) • Sin. *segmentul Nelson*. V. *Nelson*.

fractura recruților • Sin. *fractura de marș*.

fractura spiroidă (engl. *spiral fracture*) • Fractura unui os lung, cu traseu în formă de spirală, care apare de obicei în urma unui traumatism prin torsiune. Sin. *fractură helicoidală*.

fractura subcapitală • Fractura femurului sub capul (*capitis*) femural.

fracturat • Care prezintă o fractură.

fractură • Ruperea sau spargerea totală sau parțială a unui os, provocată de obicei printr-o acțiune bruscă și violentă. (adj. **fracturat**).

fractură a boxerilor • 1) Sin. *fractură Bennett*. V. *Bennett*; 2) Sin. *fractură Lenoir*. V. *Lenoir*.

fractură cominutivă • Fractură în care există numeroase fragmente osoase, mai mult sau mai puțin dispersate, din care cele mai mici poartă numele de *eschile*.

fractură cuneiformă (fr. *fracture cunéenne*, engl. *cuneate fracture*) • Fractură cu detașarea unui fragment în formă de colț, care apare de obicei la nivelul epifizelor.

fractură de mers sau de marș (fr. *fracture de marche*, engl. *march fracture*) • Fractura celui de al 2-lea sau al 3-lea metatarsian, în raport cu un defect static sau după un marș forțat. Se caracterizează prin apariția bruscă, fără cauză aparent traumatică, a unei tumefacții dureroase a piciorului, care face mersul imposibil. Sin. *fractura recruților*.

fractură de oboseală (fr. *fracture de fatigue*, engl. *fatigue fracture*) • Fractură care survine ca urmare a unor traumatisme repetate, mai des întâlnită la membrele inferioare. V. *fractura de mers*.

fractură deschisă (fr. *fracture ouverte*, engl. *compound fracture*, *open*

fracture) • Fractura care comunică cu exteriorul printr-o breșă în țesuturile moi.

fractură dia-epifizară • Fractura unui os lung situată la joncțiunea între epifiză și diafiză și care corespunde cu cartilajul de creștere la copil.

fractură epifizară • Fractură la nivelul epifizelor unui os lung.

fractură helicoidală • Sin. *fractură spiroidală*.

fractură în bulgăre de unt (*fr. fracture en motte de beurre*) • La copil, fractură metafizară incompletă, cu tasarea mai multor travee osoase spongioase, corticala nefiind complet fracturată.

fractură în lemn verde (*fr. fracture en bois vert, engl. greenstick fracture, willow fracture*) • Fractură fără deplasarea fragmentelor, care se întâlnește mai mult la copii sau ca o complicație a decalcifierii la adult. Se însoțește de o reacție importantă a periostului cu formarea unui calus fibros fuziform.

fractură în timbru poștal • Fractură cu margini dantelate amintind marginile unui timbru poștal.

fractură închisă (*fr. fracture fermée, engl. closed fracture, simple fracture*) • Fractură obișnuită în care părțile moi nu prezintă leziuni care se deschid în afară.

fractură marginală • Fractură a marginii unui os.

fractură patologică • Fractură care se produce la nivelul unei leziuni osoase preexistente, spontan sau ca urmare a unui traumatism minim. Sin. *fractură spontană* (termen impropriu).

fractură plurifocală • Fractură caracterizată prin prezența unuia sau mai multor fragmente intermediare și adesea complicate cu deplasări osoase secundare.

fractură prin angrenaj (*engl. impacted fracture*) • Fractură în care fragmentele osoase rămân cap la cap. V. *fractură prin telescopaj*.

fractură prin telescopaj • Fractură în care fragmentele fracturate sunt îmbucate unele în altele, ca urmare a unui șoc violent. Dacă acest tip de

fractură are o oarecare stabilitate se spune că este o *fractură prin angrenaj*; **fractură spontană** • Sin. *fractură patologică*.

fractură stelară • Fractură a osului plat la care traiectele de fractură sunt în stea.

fractură trimaleolară • Fractură a celor două maleole, internă și externă, și a marginii posterioare a tibiei (denumită uneori "a treia maleolă Destot").

fragil (*fr. chétif, engl. weakly*) • Se spune despre o persoană ce prezintă o stare constituțională debilă, mai ales despre copiii cu stare generală precară.

fraterie (*fr. fratrie, engl. sibship*) • Ansamblu de frați și surori într-o familie.

frâu (fren) (*fr. frein, engl. frenulum*) • Structură anatomică în formă de repliu, care poate fi de structură mucoasă (frâul limbii, frâul prepuțului, frâul buzelor) sau, mai rar, tendinoasă. frâul meniscal al articulației temporo-mandibulare.

frâul epifizei • V. *habenula*.

frâul limbii • V. *limba*.

frâul prepuțului (sau penian) • Repliu cutanat care prelungește în față invelișul penisului pe fața inferioară a glandului.

frecvență respiratorie • Numărul ciclurilor respiratorii (inspirație, expirație) pe minut. Simbol *f*.

Freiberg-Köhler (maladia) • Sin. *maladia Köhler*. V. *Köhler*.

fremisment (*engl. thrill*) • Vibrații fine percepute la palpare.

fren-, freno- (*fr. phren-, phreno-*) • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu diafragma sau cu spiritul, facultățile mintale (în aceste cazuri se utilizează mai des sufixele *-fren-, -frenic*). Ex. hebefrenie, schizofrenie).

frenator (*engl. braking*) • Care moderează sau inhibă activitatea unor organe sau orice activitate organică în general.

frenic (*fr. phrénique, engl. 1. phrenic, 2. nerve phrenic*) • 1. adj. Sin. *diafragmatic*; 2) *s. Nervul frenic*; ramură motrice profundă a plexului cervical care coboară prin torace până la diafragma căruia îi asigură înervarea motorie.

frenicectomie (frenicotomie) • Secționarea sau rezecția parțială a nervului frenic în scopul realizării paraliziei hemidiafragmului corespunzător, limitând astfel mișcările respiratorii; metoda a fost utilizată în tratamentul tuberculozei pulmonare; azi nu se mai practică.

frenologie (*fr. phrénologie*) • Studiul facultăților intelectuale și al caracterului, în acord cu bosele sau depresiunile oaselor plate ale craniului (termen desuet).

frenosplenic • Care se referă la diafragma și splină.

frenotomie • Secționarea unui frâu (al limbii, al prepuțului).

freudian • Se spune despre conceptul psihiatric al lui Sigmund Freud (psihiatru austriac, 1856-1939) sau despre tot ce se referă la acesta.

Friderichsen • V. *Waterhouse-Friderichsen (sindromul)*.

frigiditate • Incapacitate de a ajunge la orgasm, care afectează femeia (excepțional bărbatul). (adj. *frigidă*)

Frimodt-Möller (sindromul) • Sin. *pneumonie eozinofilă tropicală*.

frison (*fr. frisson, engl. chill*) • Tremurături neregulate însoțite de senzația de frig.

frontal • 1) adj. Care se referă la frunte; 2) *s. Os impar și median situat în partea anterioară a craniului, deasupra masivului facial. Formează fruntea și plafonul orbitelor.*

frontoparietal • Care se referă sau aparține frunții și regiunii parietale sau oaselor respective. Ex. sutură frontoparietală. Sin. *parietofrontal*.

frontotemporal • Care se referă la frunte și regiunea temporală sau la oasele respective. Ex. regiune frontotemporală.

frotiu (*fr. frottis, engl. smear*) • Preparat obținut prin întinderea pe o lamă de sticlă, în strat subțire, a unui produs pentru examinarea sa la microscop (sânge, măduvă osoasă, cultură de bacterii etc.)

fructoză (levuloză) • Zahar simplu (nehidrolizabil), hexoză abundentă în fructe, unde coexistă cu glucoza cu care se aseamănă foarte mult din punct de

vedere chimic (taceeași formulă brută). Fructoza este descompusă în ficat sub acțiunea *fructokinazei*. *Intoleranța la fructoză* (cauzată de un deficit ereditar de fructokinază) este o boală gravă a nou-născutului. Sin. *leruloză*.

frunte în carenă • Frunte care prezintă pe linia mediană o proeminență cauzată de sutura osoasă mediofrontală (sifilis congenital).

frust (*engl. rough*) • Caracterul unei stări patologice cu puține manifestări. Ex. diabetul frust.

frustrare • Stare de suferință psihică creată printr-o situație în care un eveniment privează individul de o satisfacție vitală la care gândește că are dreptul. Frustrarea se exteriorizează printr-un comportament agresiv sau poate fi refulată și să conducă la diferite tulburări psihice. (adj. *frustrat*)

f.s.a. • Prescurtare latină pentru *fac secundum artem* (a face după regulile artei), formula scrisă altădată la o rețetă.

FSF • Abr. pentru *factorul XIII al coagulării* care în prezența calciului stabilizează structura fibrinei (din *engl. fibrin stabilizing factor*).

FSH • Abr. pentru *gonadotrofina A* (din *engl. follicle stimulating hormone*).

ftiriază (*fr. phtiriase*) • Infestare cu păduchi din genul *Phtirius* (care trăiesc de obicei în regiunea piloasă a pubisului).

ftizic (*engl. 1. phtisic, 2. consumptive*) • 1) adj. Care se referă la ftizie; 2) *s. Care suferă de tuberculoză pulmonară.*

ftizie (*fr. phtisie, engl. phthisis*) • Nume desuet pentru *tuberculoza pulmonară*.

fucsină • Colorant utilizat în bacteriologie și histologie. Sin. *roșu de anilină*.

fugace (*engl. fleeting*) • Care nu durează mult timp. Se spune despre manifestările clinice de scurtă durată. Ex. amauroză fugace, eritem fugace.

fulgurant • Rapid ca o strălucire, ca o rază strălucitoare. Ex. durere fulgurantă.

fulgurare (*fr., engl. fulguration*) • 1) Acțiunea fulgerului asupra corpului uman și animal; 2) Prin extensie, ansamblu de efecte morbide provocate de trăznet.

funcție (*fr., engl. fonction*) • Ansamblul actelor îndeplinite de o structură organică definită (celulă, țesut, organ sau sistem) în vederea unui rezultat determinat.

funcție uropoietică (sau urogenică) • Capacitatea rinichiului de a produce urină.

funcțional • 1) Care se referă la o funcție; 2) Care nu este determinat de o leziune sau o anomalie de organ ci de o perturbare a funcției unui organ. Sin. *anorganic*.

fund de ochi (*fr. fond d'oeil, engl. fundus oculi*) • Parte a ochiului care poate fi văzută prin mediile sale transparente, cu ajutorul unui *ofthalmoscop* (pot fi vizionate papila optică, retina care o înconjoară și vasele sanguine). Examenul de fund de ochi aduce informații asupra stării retinei, a vaselor în general (arterioscleroză, hipertensiune arterială) și a presiunii intracraniene. Abr. *FO*.

fund de sac dural • Porțiune a durei mater rahidiene care coboară sub măduva spinală, învește elementele cozii de cal și se termină la nivelul celei de a doua vertebre sacrate.

fund de sac oculoconjunctival sau oculopalpebral • Sin. *fornix*.

fund de sac pleural • *Recessus pleuralis* (PNA). Fundătură anatomică formată din unghiul de reflectare a pleurei parietale asupra pleurei viscerale.

fund de sac rectovaginal (sau vaginal-rectal) • Sin. *fund de sac Douglas* (la femeie).

fund de sac vezicorectal • Sin. *fund de sac Douglas* (la bărbat). V. *Douglas*.

fundic • Care aparține sau se referă la fundul unui organ cavitătar (stomac, uter). Ex. *histeropexie fundică*, *rezecție fundică a stomacului*.

fundoplicare (*engl. plication of the fundus ventriculi*) • Intervenție chirurgicală pentru remedierea unei hernii hiatale prin alunecare, care constă în invaginarea regiunii esofagiene din apropierea cardiei, în partea înaltă, stângă a stomacului (fundus).

fundul de stomac • Sin. *marea tuberozitate gastrică*.

fundus • Cuvânt latin însemnând fund. Ex. *fundus gastric*. (adj. **fundic**)

fundus gastric (*engl. fundus of stomach, fundus ventriculi*) • Marea tuberozitate a stomacului.

fungic • Care se referă sau care este cauzat de ciuperci. Ex. *intoxicație fungică*.

fungiform • În formă de ciupercă.

fungistatic • Care împiedică creșterea și dezvoltarea ciupercilor microscopice. Sin. *micostatic*.

fungo-, fungi- • Prefixe de origine latină, indicând o relație cu ciupercile.

fungoid (*fr. fongoïde*) • Care seamănă cu o ciupercă.

fungozitate (*fr. fongocité, engl. fungosity*) • Vegetație carnală, în general foarte vascularizată, care se dezvoltă pe suprafața unei plăgi cutanate sau a unei ulceratii mucoase. Leziunile sunt în general multiple.

fungus ball • V. *allescheriaza pulmonară*.

funicular • 1) Care se referă la un cordon, în special cordonul spermatic. Ex. *hematocel funicular*; 2) Care se referă la un segment al unei rădăcini nervoase cuprins în gaura de conjugare intervertebrală. Ex. *mielită funiculară*.

funiculită • 1) Inflamația unui cordon spermatic; 2) Inflamația rădăcinii nervoase în traiectul său intrarahidian.

furculița (comisură posterioară a labiilor mici) (*fr. fourchette, engl. posterior commissure of the labia*) • Repliu cutanat format din reunirea extremității posterioare a buzelor mici ale vulvei.

furculița sternală (*fr. fourchette sternale, engl. suprasternal notch*) • Scobitură mediană formată de marginea superioară a manubriului sternal.

furfuraceu • Care are aspect de tărățe. Ex. *descuamare (a pielii) furfuracee*.

furoul penian (*fr. fourreau de la verge*) • Sin. *prepuț*.

furt de subclavie (sindromul) (*fr. vol de la sous-clavière-syndrome de, engl. subclavian steal syndrome*)

• Totalitatea tulburărilor provocate printr-o deficiență de irigare sanguină cerebrală (pierderi de conștiență, vertij, ataxie, cefalee etc.) ce țin de o obstrucție a arterei subclaviculare (mai des stângă), cu inversiunea circulației arteriale

în artera vertebrală către membrul superior (ca și cum subclavia "ar fura" sângele destinat creierului). Aceste tulburări survin în accese paroxistice recidivante, mai ales cu prilejul mișcărilor repetate și eforturilor musculare ale brațului de partea obstrucției.

furuncul (*fr. furoncle, engl. furuncle*) • Inflamația unui folicul pilosebaceu cauzată de stafilococul auriu. Are aspectul unui burbion gălbui înconjurat de un halou roșu situat pe o bază tumefiată.

furunculos • 1) adj. Care se referă la furunculi; 2) adj. și s. Care are furunculi.

furunculoză • Stare caracterizată prin apariția de furunculi, simultan sau succesiv, în diferite regiuni ale corpului.

fuzibil • Care se poate topi la căldură.

fuziform • În formă de fus. Ex. *anevrism fuziform*.

fuziune • 1) Unire, combinare. V. *sin-* (adj. **fuzionat**); 2) Trecerea unui corp din stare solidă în stare lichidă prin încălzire.

G

G • Simbol pentru *Giga*.

g • Simbol pentru *gram*.

γ • V. *gama*.

Gal • Simbol pentru *galactoză*.

galact-, galacto- • Prefixe de origine greacă pentru o relație cu laptele. V. *lact-*.

galactofor (fr., engl. *galactophore*)

• Care conduce laptele. Ex. canale galactofore care conduc laptele secretat de glanda mamară până la mamelon.

galactogen • Care determină secreția lactată. Ex. hormon galactogen (hormon luteotrop).

galactopoieză (fr. *galactopoïese*, engl. *galactopoesis*) • Elaborarea laptelui de către glanda mamară. (adj. **galactopoetic**)

galactoree (fr. *galactorrhée*, engl. *galactorrhea*) • 1) Secreția lactată excesivă a glandei mamare, la o femeie care alăptează; 2) Scurgere spontană de lapte prin mamelon, în afara perioadei de lactație.

galactoză (fr., engl. *galactose*) • Zahar simplu, hexoză înrudită cu glucoza (aceeași formulă chimică brută), foarte răspândit în natură (în mucilagii și sub formă combinată în lactoză, glicolipide și glicoproteine). Pentru ea să poată fi utilizată, galactoza, în organism, se transformă în glucoză. Imposibilitatea acestei transformări duce la *galactozemie*. Simbol *Gal*.

galactozemie • Prezența excesivă de galactoză în sânge. Se datorește unui deficit enzimatic ereditar care face imposibilă transformarea galactozei în glucoză. Este o boală congenitală gravă a sugarului, ce poate antrena o ciroză și leziuni cerebrale ireversibile (arieriație mentală).

galenic (fr. *galénique*) • Se spune despre medicamentele extrase din vegetale, prin opoziție cu cele preparate din substanțe chimice pure.

galop • V. *zgomot de galop*.

galvano- • Prefix ce arată relația cu un curent electric continuu.

galvanocauter • Cauter al cărui vârf este încălzit prin pătrunderea unui curent electric de slabă tensiune dar de intensitate puternică.

gama (fr., engl. *gamma*) • A treia literă a alfabetului grec (γ). Sin. *microgram*. V. și *radiații ionizante*.

gamacardiografie • Evaluarea funcției cardiace, a debitului cardiac și a circulației pulmonare, prin *scintigrafie*, tehnică bazată pe studiul diluției pe care o suferă o substanță radioactivă (de obicei albumină serică marcată cu iod radioactiv) care emite raze gama și care este introdusă în circulație. Trecerea sa în sânge și concentrația realizată sunt înregistrate cu ajutorul unui *scintiscanner* plasat pe regiunea precordială. Sin. *gamagrafie cardiacă*, *radiocardiografie*.

gamadiagnostic (engl. *gammagraphy*)

• Diagnostic cu ajutorul unei substanțe radioactive care emite raze gama. V. *scintigrafie*.

gamaencefalografie (engl. *brain scintigraphy*) • Diagnosticul leziunilor cerebrale circumscrise (tumori, abcese, hematoame), cu ajutorul *scintigrafiei*.

Substanța radioactivă (de obicei albumină serică marcată cu iod radioactiv) este injectată într-un vas; măsurarea radioactivității se face la suprafața craniului. Sin. *gamagrafie cerebrală*.

gamaglobuline (sau **γ-globuline**) • Ansamblul globulinelor plasmatică cu mobilitate electroforetică minimă. Constituie 10-15% din globulinele plasmatică. Gamaglobulinele au însușiri imunitare (*imunoglobuline*), servind ca suport pentru majoritatea anticorpilor.

gamaglobulinopatie • Sin. *gamapatie*.

gamaglutamiltransferaza (sau **transpeptidază**) • Enzimă a cărei dozare în sânge permite aprecierea funcției hepatice și biliare. Concentrația ei în sânge este crescută în hepatită, mai devreme decât a transaminazelor, iar diminuarea are loc mai lent decât regresia hepatitei. Gamaglutamiltransferaza este crescută și în staza biliară, în ciroze și unele tumori hepatice. Abr. *γ-GT*.

gamagrafie • Sin. *scintigrafie*.

gamagrafie cardiacă • Sin. *gamacardiografie*.

gamagrafie cerebrală • Sin. *gamaencefalografie*.

gamapatie • Orice anomalie cantitativă sau calitativă a imunoglobulinelor plas-

matice, cum ar fi: agamaglobulinemie, hiperglobulinemie, macroglobulinemie. Sin. *disglobulinemie*, *gamaglobulinopatie*, *imunoglobulinopatie*, *paraproteinemie*. (adj. **gamapatic**)

gamapatie (monoclonală) • Stare caracterizată prin prezența în plasmă a unei imunoglobuline anormale produsă de o singură clonă de celule limfoide. Într-un mare număr de cazuri este vorba doar de o curiozitate biologică benignă, fără manifestări clinice, dar o supraveghere regulată este necesară pentru că poate evolua, chiar tardiv, spre o gamapatie malignă (limfom, macroglobulinemie Waldenström, mielom).

gambă (fr. *jambe*, engl. *leg*) • Segment al membrului inferior cuprins între genunchi și gleznă. Scheletul gambei este constituit din tibie și peroneu. (adj. **gambier**)

gambă arcuată • Sin. *genu varum*.

gamet (fr. *gamète*, engl. *gamete*) • Fiecare din cele două celule care se unesc în timpul fecundației formând *oul* (sau un *zigot*), primul stadiu de dezvoltare a unui individ. (la bărbat, gametul este *spermatozoidul*, iar la femeie *ovulul*). Sin. *celulă sexuală*.

gametogeneză • Formarea gametilor masculin și feminin pornind de la celulele germinative primordiale; la bărbat, formarea succesivă de spermatozonii, spermatocele, spermatoide și spermatozoizi; la femeie, formarea succesivă de ovogonii, ovocite și ovule.

gangliectomie • Ablatia unui ganglion, indeosebi a unui ganglion nervos din lanțul simpatic lombar.

gangliocitom • Tumoră constituită în special din celule ganglionare mature, adesea calcificată și chistică, cu creștere lentă și în general benignă.

gangliogliom • Tumoră compusă din celule ganglionare și celule gliale care pot suferi o transformare malignă, dar cu evoluție lentă.

gangliom • Tumoră a ganglionilor simpatici. (adj. **gangliomatos**)

ganglion • 1) Ganglion limfatic. V. *aden-*;

2) Ganglion nervos. (adj. **ganglionar**)

ganglion celiac (fr. *ganglion coeliaque*, engl. *celiac ganglion*) • Ganglion

nervos visceral prevertebral, pereche, situat la dreapta și la stânga aortei, în fața trunchiului celiac. Fibrele sale eferente contribuie la formarea plexului celiac. Sin. *ganglion sentilunar*.

ganglion limfatic (engl. *lymph node*)

• Mici organe sferoide situate pe traiectul vaselor limfatice, formate dintr-o aglomerare de celule limfoide. Ganglionii limfatici sunt organe limfopoetice (produc limfocite) și centri de fagocitoză. V. *foliul limfatic*.

ganglion nervos (fr. *ganglion nerveux*, engl. *ganglion*) • Aglomerare de celule nervoase, situată pe traiectul unui nerv. *Ganglionii cerebrospinali* sunt situați pe rădăcinile dorsale ale nervilor rahidieni sau pe nervii cranieni senzitivi. *Ganglionii simpatici*, situați de o parte și de alta a coloanei vertebrale (*ganglionii laterovertebrali*), formează un lanț simpatic laterovertebral; cei acolați viscerelor participă la formarea plexurilor simpatică viscerale (de ex. plexul solar).

ganglion semilunar • Sin. *ganglion celiac*.

ganglionar (fr. *ganglionnaire*, engl. *ganglionic*) • Care se referă la un ganglion (limfatic sau nervos).

ganglioneurom • Tumoră benignă a țesutului nervos simpatic, cu structură similară ganglionului simpatic. Sin. *neurogliom*.

ganglionul semilunar al nervului trigemen • Sin. *ganglionul Gasser*. V. *Gasser*.

ganglionul stelar • V. *stelar*.

ganglionul trigeminal • Sin. *ganglionul Gasser*. V. *Gasser*.

ganglioplegic (fr. *ganglioplégique*, engl. *ganglioplegic*) • Care produce blocajul transmiterii influxului nervos la nivelul ganglionilor simpatici și parasimpatici. Medicamentele ganglioplegice se prescriu în tratamentul hipertensiunii arteriale.

gangrenă • Necroza țesuturilor, secundară unei intreruperi locale a circulației sanguine, având diverse origini: embolie, ateroscleroză etc. Este uneori complicată cu suprainfecție produsă de germeni anaerobi (*gangrenă gazoasă*). (adj. **gangrenos**)

gangrenă de spital (fr. *gangrène hospitalière*) • Sin. *fasciita necrozantă*.

gargarism (engl. *gargle*) • Medicament lichid destinat spălării și dezinfectiei gurii și faringelui. Se deosebește de *colutoriu* (fr. *collutoire*) care este mai concentrat și se aplică folosind o pensă.

gargoilism (gargolism) • Sin. *maladia Hurler*.

garou (fr., engl. *garrot*) • Legătură elastică servind la exercitarea unei compresii externe, circulare, pe un membru, cu scopul de a opri sau a se preveni o hemoragie.

garou (semnul garoului) (fr. *lacet*) • V. *semnul garoului*.

Gasser (ganglionul) (engl. *trigeminal ganglion*) • Ganglion voluminos, senzitiv, al trigemenului, în formă de semilună, la care se leagă trei ramuri: *nervul oftalmic, nervul maxilar superior și nervul mandibular* (sau *maxilar inferior*). Este situat la vârful stâncii osului temporal. Sin. *ganglionul semilunar al trigemenului, ganglionul trigeminal* (Gasser Johann Laurentius, anatomist din Viena, 1723-1765).

gasserectomie • Ablajia ganglionului Gasser, practicată mai ales în cazurile de nevralgie facială rebelă.

gastr-, gastro- • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu stomacul.

gastralgie • Durere a stomacului, de obicei foarte vie, localizată în epigastriu.

gastrectomizat • Care a suferit o gastrectomie.

gastric • Care se referă la stomac. Ex. tuberozitatea gastrică, sucul gastric. Sin. *stomacal*.

gastrină • Fiecare din substanțele de natură hormonală secretate de mucoasa gastrică și duodenală, mai precis de la nivelul antrului piloric. Stimulează secreția gastrică de acid clorhidric și de pepsină. Hipersecreția poate fi cauza unui ulcer gastric sau duodenal.

gastrită • Inflamația acută sau cronică a mucoasei gastrice.

gastroduodenal • Care se referă la stomac și la duoden. Ex. ulcer gastroduodenal.

gastroduodenită • Inflamația mucoasei gastrice și a celei duodenale.

gastroenterită • Inflamația acută sau cronică a mucoasei gastrice și a celei intestinale.

gastroepiploic • Care se referă la stomac și la epiploon. Ex. artera gastroepiploică.

gastroesofagian • Care se referă la stomac și la esofag. Ex. reflex gastroesofagian.

gastrofrenic • Care se referă la stomac și la diafragma.

gastrointestinal • Care se referă la stomac și la intestin. Ex. tulburări gastrointestinale.

gastrojejunostomie • Realizarea unei anastomoze între stomac și jejun.

gastropatie • Orice afecțiune a stomacului.

gastropiloric • Care se referă la corpul stomacului și la pilor.

gastroplasticare (fr., engl. *gastroplastication*) • Operația care constă în reducerea volumului unui stomac dilatat, prin plicaturarea peretelui său.

gastroptoză • Ptoză a stomacului datorată relaxării organelor ce asigură fixitatea lui.

gastroscopie • Examen vizual direct al interiorului stomacului cu ajutorul unui endoscop (*gastroscoop*) introdus prin esofag. (adj. **gastroscopic**)

gastrulă • Stadiu de dezvoltare embrionară ce urmează celui de blastulă și în timpul căruia se formează foițele embrionare (în număr de trei la specia umană: ectoderm, mezoderm și endoderm).

gatism • 1) Stare de decrepitudine profundă, fizică și mentală, a unor bolnavi paralizați, alienați sau foarte bătrâni, care prezintă incontinență sfincteriană, deseori complicată cu escare de decubit; 2) În mod abuziv, termenul este folosit și pentru slăbiciune intelectuală.

gatos (fr. *gâteux, engl. senile*) • Se spune despre un infirm sau un alienat cu incontinență de urină și materii fecale.

gaura de conjugare (fr. *trou de conjugaison, engl. intervertebral foramen*) • Fiecare din orificiile, la dreapta și la stânga, cuprinse între două vertebre prin care ies nervii rahidieni din canalul vertebral.

gaura ischiopubiană (obturatoare) (engl. *oburator foramen*) • Orificiul mare al osului iliac, delimitat în sus de cavitatea cotiloidă, înaintea de pubis și în spate de ischion; în mare parte este închis de membrana obturatoare inserată de jur împrejur și dublată de mușchii obturatori intern și extern (de unde numele de *gaură obturatoare*).

gaura ruptă anterioară (fr. *trou déchiré antérieur, engl. lacerate foramen*) • Orificiu la baza craniului, limitat de vârful stâncii, corpul sfenoidului și marginea posterioară a aripii mari a acestui os. Dă trecere arterei carotide interne și nervilor pietroși superficial și profund.

gaura ruptă posterioară (engl. *jugular foramen*) • Orificiu la baza craniului limitat înaintea de marginea posterioară a stâncii și înapoi de occipital. Partea posterioară, mai largă, găzduiește golful venei jugulare interne; partea sa anterioară, mai strâmtă, este traversată de nervii: glosofaringian, pneumogastic și spinal precum și de sinusul pietros inferior.

gaura mare rotundă (fr. *trou grand rond, engl. foramen rotundum*) • Orificiu al etajului mediu al bazei craniului săpat în aripa mare a sfenoidului. Dă trecere nervului maxilar superior.

gaura mică rotundă (engl. *foramen spinosum*) • Orificiu situat în aripa mare a sfenoidului, în spatele găurii ovale; dă trecere arterei și venelor meningiene mijlocii.

gaura occipitală (engl. *foramen magnum*) • Orificiu mare ovalar ce traversează partea inferioară mediană a osului occipital; face să comunice cavitatea craniană cu canalul rahidian; dă trecere părții inferioare a bulbului rahidian, arterelor vertebrale, arterelor spinale anterioare și rădăcinilor medulare nervilor spinali.

gaura optică • Sin. *canalul optic*.
gaura ovală (fr. *trou oval, engl. foramen ovale*) • Orificiu al etajului mijlociu al bazei craniului, săpat în aripa mare a sfenoidului, în spatele găurii mari rotunde. Dă trecere nervului mandibular și arterei meningiene.

gaura vertebrală • Orificiu mare situat posterior de corpul vertebral, mărginit prin elementele arcului posterior al vertebrei: pediculii vertebrali în afară și lamele vertebrale înapoi; suprapunerea găurilor vertebrale formează *canalul rahidian*.

Gauss (curba) (engl. *Gaussian curve*) • Curbă în formă de clopot, indicând distribuția normală probabilă a unui ansamblu de date (Gauss Carl Friedrich, matematician și fizician german, 1777-1855)

gavaj (fr. *gavage, engl. forced feeding*) • Introducerea alimentelor în stomac cu ajutorul unui tub.

gaz carbonic • Sin. *anhidridă carbonică*.

gazdă (fr. *hôte, engl. host*) • Om sau altă ființă vie, inclusiv păsări sau artropode care, în condiții naturale, întreține sau adăpostește un agent infecțios (bacterie, virus, parazit).

găurile sacrale anterioare și posterioare (engl. *anterior and posterior sacral foramina*) • Orificii ovalare deschise, respectiv, pe fața anterioară și fața posterioară a sacrului, în număr de patru, etajate de fiecare parte a corpurilor vertebrale; dau trecere ramurilor anterioare și posterioare ale primilor patru nervi rahidieni sacrali.

gelatină • Substanță protidică obținută prin încălzirea la autoclav a colagenului animal (tendoane, cartilajii, piele), prezentată sub formă de foi translucide, casante, solubile în apă caldă. Se folosește în tratament ca substituent de plasmă și în farmacie ca agent solidifiant pentru prepararea ovulelor și supozitoarelor.

gelatină de China • Sin. *agar-agar*.

gelfoam • Produs hemostatic cu aspect poros (spumă), obținut prin încălzirea unei soluții de gelatină îmbibată cu formol și cu trombină; produsul este folosit în chirurgie.

geloză • Sin. *agar-agar*.

gelulă (fr. *gélule, engl. capsule*) • Capsulă constituită din două anvelope gelatinoase care se îmbucă una în alta, cuprinzând o substanță medicamentoasă. Gelulele se dizolvă repede în sucul digestiv. V. *capsulă medic*.

gemelar (fr. *gémellaire*, engl. *twin*)

• Care se referă la gemeni. Ex. sarcină gemelară.

gemelăritate (fr. *gémellité*, engl. *twinning*) • Starea unui făt sau a unui copil gemen.

gemelipară • 1) Care a născut gemeni; 2) Care poartă gemeni.

gemen (fr. *jumeau*, engl. *twin*) • Fiecare din cei doi - rareori mai mulți - copii proveniți din două ovule distincte fecundate simultan de doi spermatozoizi (*gemeni bivitelini*, *dizigoși* sau *falși gemeni*) sau dintr-un singur ou (*gemeni univitelini* sau *adevărați*). Aceștia din urmă, conținuți în același inveliș, sunt întotdeauna de același sex și au un patrimoniu genetic care îi face foarte asemănători. (adj. **gemelar**)

geminat (fr. *géméné*, engl. *geminat*) • Care este dublu sau dispus în perechi. Ex. puls geminat (bigeminat), dinte geminat.

-gen • Sufix de origine greacă având sensul de *care dă naștere, care produce*.

genă (fr. *gène*, engl. *gene*) • Particulă elementară dintr-un cromozom, formată esențial din acid dezoxiribonucleic (ADN) și care este responsabilă de transmiterea ereditară a unui caracter. Gena este localizată într-un punct definit (*locus*) al cromozomului. Genele pot fi sedii unor mutații. (adj. **genic**)

genă alelomorfă (engl. *allelic gene*) • Fiecare din cele două gene ce ocupă locuri (*loci*) identice pe cromozomii omologi și care determină caractere opuse. Sin. *alelă*.

general • Care se referă sau se întinde la tot organismul. Ex. circulație generală, anestezie generală. Ant. *local*.

generalist (medic) • Sin. *omnipractician*.

generic • 1) Care se referă la un gen (de plante, animale sau bacterii); 2) V. *denumire comună internațională*.

genetică (fr. *génétique*, engl. *1. genetics, 2. genetic*) • 1) Știința eredității; 2) adj. Care se referă la studii privind ereditatea (de ex. psihologie genetică) sau la gene (de ex. material genetic).

genetician (engl. *geneticist*) • Specialist în genetică.

geneză (fr. *génése*, engl. *genesis*) • 1) Mod de formare, de producere; 2)

Origine; 3) Etiologie, vorbind de o boală. Lingv. se folosește și sufixul *-geneză*. Ex. *embriogeneză*.

genezic (fr. *génésiq*, engl. *genetic*)

• Care se referă la reproducere. Ex. funcția genezică.

Gengou • V. *Bordet-Gengou* (*cocobacilul*).

genian • Sin. *mentonier*.

genic (fr. *génique*) • Care se referă la gene. V. *genetică*.

geniculat • În anatomie, se spune despre structuri sau despre formațiuni în formă de genunchi sau unghiulare. *Fasciculul geniculat* este fasciculul motricității voluntare al nervilor cranieni, care ia naștere la nivelul circumvoluției frontale ascendente.

genioplastie • Orice operație plastică efectuată la nivelul bărbiei.

genic • Care se referă la reproducerea sexuată. Ex. organele genitale (organele de reproducere).

genitocrural • Care se referă la organele genitale și la coapsă. Ex. nerv genitocrural.

genitourinar • Care se referă la funcțiile de reproducere și de eliminare urinară. Ex. aparat genitourinar (sau urogenital). Sin. *urogenital*.

geniu biomedical (fr. *génie biomédical*, engl. *biomedical engineering*) • Ansamblu de persoane și de activități intelectuale, industriale sau tehnice (folosind mecanica, electronica etc.) care contribuie la elaborarea, la construcția și la întreținerea aparatului utilizat în diagnosticul medical și în terapeutică. Sin. *inginerie biomedicală*.

geniu genetic (fr. *génie génétique*, engl. *genetic engineering*) • Ansamblul manipulărilor genetice permițând - prin scurtcircuitarea ciclului sexual normal - să se obțină un individ care prezintă o nouă combinație de caractere genetice. Geniul genetic folosește două feluri de experimente: 1) calea celulară, prin cultura celulelor haploide și hibridarea celulară somatică; 2) calea moleculară, cu manipularea directă a ADN și ARN prin clonaj molecular și utilizarea vectorilor, precum fagii sau plasmidele. Sin. *inginerie genetică*.

genom • Ansamblul cromozomilor unui gamet (celulă sexuală) al cărui număr

este caracteristic pentru fiecare specie și care sunt prezenți într-un singur exemplar (spre deosebire de cromozomii celulelor somatice unde sunt prezenți în perechi, aceste celule având două genomuri). În specia umană, genomul este format din 23 de cromozomi.

genotip (fr., engl. *genotype*) • Ansamblul genelor conținute în celulele unui organism și care constituie patrimoniul său ereditar. V. *fenotip*. (adj. **genotipic**)

genu recurbatum • Deformare congenitală sau dobândită a genunchiului, caracterizată prin prezența unui unghi deschis înainte, format de gambă și coapsă, când acestea se află în extensie maximă.

genu valgum • Deformare a membrului inferior, caracterizată printr-o deviere în afară a gambei, cu proeminarea genunchiului înăuntru.

genu varum • Deformarea membrului inferior, constând într-o incurbare cu concavitate internă a coapsei și a gambei, cu proeminarea genunchiului în afară. Sin. *gambă arcuată* (fr. *jambe arquée*).

genunchi (fr. *genou*, engl. *knee*) • Parte a membrului inferior care corespunde articulației femurului cu tibia și rotula. V. *gen*.

genunchiul inferior (fr. *genu inferius*) • V. *duoden*.

genunchiul superior (fr. *genu superior*) • V. *duoden*.

genupectorală • V. *poziția genupectorală*.

geodă (fr. *géode*, engl. *1. punched out lesion, 2. geode*) • 1) Cavitare bine delimitată, situată în interiorul unui țesut și rezultând dintr-un proces patologic; 2) Cavitare reală sau fictivă, ce apare pe imaginea radiologică a unui os, cu aspect de pată clară, rotunjită.

ger-, gero-, geronto- • Prefixe de origine greacă arătând o relație cu bătrânețea sau îmbătrânirea.

geriatrie (engl. *geriatrics*) • Parte a medicinei care studiază bolile bătrâneții. V. *gerontologie*. (adj. **geriatric**)

germen (fr. *germe*, engl. *germ*) • 1) Microorganisme, în special cele susceptibile să producă boli; 2) Eboșă embrio-

nară a unor structuri anatomice și, prin extensie, a embrionului însuși. În fr. și engl. termenul *germen* reprezintă ansamblul celulelor organismului, care joacă un rol în reproducere, în opoziție cu *soma*. V. acest termen.

germ-free • Sin. engl. pentru *axenic*, lipsit de germeni.

germinal (germinativ) • Care se află la originea unei proliferări celulare. Ex. epiteliu germinal (germinativ).

gerontism • Sin. *senilism*.

gerontologie • Studiul bătrâneții sub toate aspectele. V. *geriatrie*.

gerontoxon • Sin. *arc senil*.

gestație (fr., engl. *gestation*) • Timp în care o femelă poartă în uter produsul de concepție. La femeie se numește sarcină (fr. *grossesse*). (adj. **gestațional**).

gestoză • Sin. *disgravidae*.

GeV • Simbol pentru gigaelectronvolt (unitate de energie egală cu 10⁹ electronvolți).

gibos (rom. pop. *ghebos*) (fr. *gibbeux*, engl. *gibbous*) • Care prezintă o cocoașă (un "gheb").

gibozitate • Cocoașă datorată unei convexități posterioare a coloanei vertebrale (*cifoza*); poate fi de origine traumatică, infecțioasă sau congenitală.

Giemsa (colorația) (engl. *Giemsa stain*) • Procedeu de colorație a celulelor și microorganismelor cu ajutorul unei soluții Giemsa (amestec de eozină, albastru și violet de metilen și de azur). Lingv. în limbaj clinic curent se spune și "Giemsa". V. *May-Grünwald-Giemsa (colorația)* (*Giemsa* Gustave, medic, chimist și bacteriolog german, profesor de chimioterapie la Hamburg, 1867-1948).

giga- • Prefix cu care se formează numele unităților de măsură egale cu un miliard de unități de bază. Simbol G.

gigantism • Anomalie caracterizată prin dezvoltarea excesivă a scheletului, atât în lungime, cât și în lățime (comparativ cu dezvoltarea normală a indivizilor de aceeași rasă, de aceeași vârstă). Poate fi legată de tulburări endocrine hipofizare.

Gigli (fierăstrăul) (fr. *Gigli fil-scie* sau *scie de Gigli*, engl. *Gigli's wire saw*) • Fir de oțel ce comportă asperități fine

pe toată lungimea, fiind prevăzut cu un mâner la fiecare extremitate; se folosește în chirurgia osoasă. (*Gigli Leonardo*, ginecolog din Florența, 1863-1908)

gin-, gine-, gineco- (*fr. gyn-*) • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu caracterele specifice feminității.

ginandrie (*engl. gynandrisim*) • Pseudohermafroditism parțial la femeie care, păstrându-și caracterele genetice (cromozomi) și gonadice (ovarele), prezintă trăsături sexuale secundare masculine.

ginecologie • Ramură a medicinei care studiază bolile aparatului genital al femeii, inclusiv ale sânelui; specialistul se numește *ginecolog*. (adj. **ginecologic**)

ginecomastie • Hipertrofia glandelor mamare la bărbat.

gingie (*fr. gencive, engl. gum*) • Parte îngroșată a mucoasei bucale care acoperă arcadele dentare, aderând intim la periostul maxilarelor și care înconjoară pe dinafară coletul dinților. (adj. **gingival**)

gingival • Care se referă la gingie. Ex. arcada gingivală.

gingivită (*engl. gingivitis*) • Inflamația gingiilor.

gingivolabial • Care se referă la gingie și la buze. Ex. șantul gingivolabial.

gingivoragie (*fr. gingivorrhagie*) • Hemoragie la nivelul gingiilor.

ginoid • Se spune despre un bărbat care prezintă unele caractere de tip feminin (bazin larg, pilozitate redusă etc.)

ginseng • Medicament extras din rădăcinile de *Aralia*, plantă cunoscută de mult în China pentru proprietățile sale tonifiante.

girație (*fr. giration*) • Sin. *torsiune*.

girus (*fr., engl. gyrus*) • Circumvoluție cerebrală.

glabellă (*fr., engl. glabella*) • Proeminență mediană largă, fără limite bine definite, situată pe fața externă a osului frontal, între cele două arcade sprânceoase. Sin. *bosă*.

glanda paratiroidă • *V. paratiroida*.

glanda parotidă • *V. parotida*.

glanda pineală • Sin. *epifiza (cerebrală)*.

glanda pituitară • Sin. *hipofiza*.

glanda submaxilară (*engl. submandibular gland*) • Glandă salivară pereche, situată între fața internă a maxilarului inferior și fața laterală a bazei limbii. Canalul său excretor, numit canalul *Wharton*, se deschide în vecinătatea frenului lingual.

glanda suprarenală • *V. suprarenala*.

glanda tiroidă • *V. tiroida*.

glandă (*fr. glande, engl. gland*) • 1) Organ format din celulele epiteliale care secretă anumite substanțe; se disting: *glande exocrine*, care își eliberează secreția la exterior (de ex. glandele sudoripare) sau într-o cavitate a corpului (de ex. la nivelul tubului digestiv) și *glande endocrine*, care își varsă secreția în sânge. *V. aden-*. (adj. **glandular**); 2) Nume popular pentru ganglion limfatic sau tiroidă.

glandă apocrină • Glandă al cărei produs de secreție este expulzat odată cu o parte a celulelor care se găsesc către partea terminală a canalului său secretor. Glanda mamară este o glandă apocrină.

glandă ecrină (*fr., engl. glande eccrine*) • Glandă al cărei canal excretor se deschide printr-un por direct la suprafața pielii. Este tipul de glande sudoripare mici, diseminate pe aproape întreaga piele.

glandă endocrină • *V. endocrină*.

glandă exocrină • *V. exocrină*.

glandă holocrină • Glandă al cărei produs de excreție antrenează liza celulelor secretoare. Glandele sebacee sunt glande holocrine.

glandă mezocrină • Glandă al cărei produs de secreție este excretat în afară, fără să antreneze moartea celulelor învecinate.

glandă vulvovaginală • Sin. *glanda Bartholin*. *V. Bartholin*.

glande bulbouretrale • Sin. *glandele Cowper*. *V. Cowper*.

glandul (penisului) (*fr. gland de la verge, engl. glans*) • Umflătură conică ce formează partea anterioară a penisului. Este acoperită cu o mucoasă netedă și este înconjurată de un repliu cutanat, prepuțul. La capătul glandului se deschide meatul urinar.

glandular • Care se referă la o glandă.

glaucom (*engl. glaucoma*) • Afecțiune a ochiului caracterizată prin creșterea considerabilă a presiunii intraoculare, ceea ce determină creșterea consistenței globului ocular, o atrofie a nervului optic și o diminuare a acuității vizuale. (adj. **glaucomatos**)

glenă (*fr. glène, engl. glenoid cavity*) • Cavitate rotunjită a unui os, în care se aplică un alt os (de ex. cavitatea glenoidă a omoplatului sau a temporului). Sin. *cavitate glenoidă*. (adj. **glenoidian**)

glenohumeral • Care se referă la glenă și la capul humerusului.

glenoid • Care este în formă de glenă. Ex. cavitatea glenoidă a omoplatului.

glēră (*fr. glaire, engl. glair*) • Lichid clar, ceva mai consistent decât mucusul, secretat de unele mucoase. (adj. **gleros**)

glēră cervicală (*engl. cervical mucus*) • Secreție mucoasă alcalină a glandelor din colul uterin, mai abundentă în timpul ovulației, sub influența estrogenului, care protejează spermatozoizii și le favorizează trecerea în uter. Diminuă sub influența progesteronului și a contraceptivelor ce conțin acest hormon.

gleznă (*fr. cheville, engl. ankle*) • Partea inferioară a gambei, care prezintă două proeminente, una internă (maleola internă a tibiei) și cealaltă externă (maleola externă a peroneului).

glial • Care se referă la nevroglie. Ex. proliferare glială.

glic-, glico- (*fr. glyc-, glyco-*) • *V. gluco-*.
glicemie (*fr. glycémie, engl. glycemie*) • Concentrația de glucoză în sânge. Valoarea normală este de 0,90-1,10 g/l; peste sau sub aceste limite survine o *hiperglicemie*, respectiv o *hipoglicemie*. (adj. **glicemic**)

gliceridă (*fr., engl. glyceride*) • Nume generic pentru lipidele simple, constituite din esteri de glicerol și unul sau mai mulți acizi grași. După numărul de molecule de acizi grași combinați cu glicerol, se disting: *monogliceride*, *digliceride* și *trigliceride*.

glicerinat • Care cuprinde glicerină.

glicerină • Sin. *glicerol* (glicerina este mai ales numele produsului comercial)

glicerol (*fr., engl. glycerol*) • Lichid siropos, cu gust dulce (chimic este un

trialcool), subprodus industrial la fabricarea săpunurilor; se găsește în țesuturile vii, combinat sub formă de esteri în lipide simple (gliceride) sau sub formă de glicerosfatați. Este folosit ca excipient emolient pentru unele produse cosmetice; de asemenea, este folosit ca laxativ și la fabricarea explozivilor (nitroglicerina). Sin. *glicerină* (care desemnează mai ales produsul comercial).

glicerolipid • Lipid format dintr-un acid gras și glicerol.

glicocol (*fr., engl. glyccolle*) • Acid aminat care nu este indispensabil în alimentație, fiind sintetizat în organism; este prezent într-un mare număr de proteine, participă la sinteza diferitelor glucide. Sin. *aminoacetic*.

glicogen • Substanță glucidică (poliozid sau polizaharid) ce constituie o formă importantă de rezervă de glucoză a organismului (mai ales în mușchi și în ficat). (adj. **glicogenic**)

glicogeneză (*engl. glycogenesis*) • Sinteza glucozei în celula vie, mai ales din ficat, pe seama glicogenului. (adj. **glicogenetic**)

glicogenoliză • Transformarea glicogenului în glucoză, la nivel hepatic sau muscular, sub acțiunea enzimelor.

glicogenoză • Orice afecțiune prin acumularea excesivă de glicogen în unul sau mai multe organe sau țesuturi, prin deficit congenital al unei enzime ce intervine în metabolismul glicogenului.

glicolipid • Lipid a cărui moleculă conține un zahar.

glicoliză • Distrugerea glucozei în organism, sub acțiunea unor enzime. (adj. **glicolitic**)

gliconeogeneză • Producerea în organism de glucoză pornind de la substanțe organice care nu sunt glucidice (mai ales pornind de la acizi aminați sau de la glicocolul lipidelor).

glicopexie • Fixarea și depozitarea sub formă de glicogen, ca rezervă de glucoză, în țesuturi, mai ales în ficat și în mușchi. (adj. **glicopexic**)

glicoproteidă (glicoproteină) • Heteroproteină formată dintr-o proteină și un glucid. Se spune câteodată și *glucoproteidă* sau *glucoproteină*.

glicorahie (fr. *glycorachie*, engl. *glycorrahia*) • Prezență fiziologică a glucozei în lichidul cefalorahidian (valoarea normală: 0,60 g/l).

glicosfingolipid (fr. *glycosphingolipide*, engl. *ganglioside*) • Sfingolipid a cărui moleculă conține zaharuri.

glicozurie (glucozurie) • Prezență anormală a glucozei în urină, în raport cu creșterea glucozei în sânge (hiperglicemie).

glie • Sin. *nevroglie*.

glioblastom (engl. *glioblastoma*) • Tumoră cerebrală malignă constituită prin proliferarea celulelor gliale nediferențiate.

gliom • Orice tumoră dezvoltată pe seama nevrogliei. (adj. *gliomatos*)

gliom periferic • Sin. *neurinom*.

glob ocular (fr. *globe oculaire*, engl. *eye ball*) • Organ al vederii, de formă aproximativ sferică, situat în orbită. Peretele său este format din trei membrane care sunt, din afară înăuntru: *sclerotica*, (membrană fibroasă); ce se continuă anterior cu *corneea*, *coroida* (membrană vasculară) și *retina* (membrană nervoasă). Globul ocular conține mediile transparente: *cristalinul*, *umoairea apoasă* și *corpul vitros*.

glob vezical (engl. *full bladder*, *bladder distension*) • Masă suprapubică sferică, aflată sub tensiune, percepută la palparea, care corespunde vezicii urinare pline și în distensie.

globină • Proteină a cărei legătură cu hemul formează hemoglobina.

globul • Particulă sau celulă liberă, de formă aproximativ sferică. Ex. globul alb (*leucocit*), globul roșu (*eritrocit*).

globular • Care se referă la unele globule, mai ales la globulele roșii (eritrocite). Ex. volum globular, sedimentare globulară.

globulină • Denumire de ansamblu dată proteinelor care se deosebesc de albumine printr-o greutate moleculară mai mare. Globulinele serice reprezintă toate proteinele sângelui, excluzând albumina. Sunt: *alfaglobuline* (α -globuline sau globuline α), *betaglobuline* (β -globuline sau globuline β), *gamaglobuline* (γ -globuline sau globuline γ).

globulinemie • Prezența normală a globulinelor în serul sanguin.

globulinurie • Prezența globulinelor în urină.

globulos (fr. *globuleux*, engl. *globose*) • Care are forma de glob sau de globul. Ex. corneea globuloasă.

globus pallidus • Sin. *pallidum*.

glomerul (engl. *glomerulus*) • Structură mică, având aspect de ghem rotunjit. Poate fi vorba de: capilare sanguine, ca în glomerulul renal; tubi glandulari, ca în segmentul secretor al glandelor sudoripare; fibre nervoase, ca în glomerulul olfactiv, glomerulul cerebelos.

glomerul renal (engl. *renal glomerulus*) • Elementul inițial al nefronului, format dintr-un ghem de capilare arteriale, coafat de o porțiune subțiată a tubului urinifer numită *capsula Bowman*. Are doi poli: *polul vascular*, pe unde intră artera glomerulară aferentă și pe unde iese artera glomerulară eferentă; *polul urinar* de unde ia naștere tubul urinifer. Sin. *corpuscul (glomerul) Malpighi*, *corpuscul renal*.

glomerular • Care se referă la glomerulii renali. Ex. filtrare glomerulară.

glomerulonefrita • Nume de ansamblu dat nefritelor caracterizate printr-o inflamație acută, subacută sau cronică a glomerulilor renali, de obicei secundară unei infecții. Există numeroase varietăți de glomerulonefrite. Sin. *nefrită glomerulară*.

glomus • 1) Structură anatomică având aspect de ghem sau bulă mică. Ex. *glomus carotidian* (situat la bifurcarea arterei carotide primitive) care este un *paraganglion*; 2) Mică tumoră benignă, cutanată sau subcutanată, similară unui angiom, dar dureroasă datorită numeroaselor fibre nervoase pe care le conține. Se localizează mai des sub unghie, uneori la membre sau la urechi. Sin. *tumoră glomică*.

glos-, glos- • Prefixe de origine greacă în relație cu limba.

glosită • Inflamația limbii.

glosofaringian • 1) adj. Care se referă la limbă și la faringe; 2) s. *Nervul glosofaringian*, a noua pereche de nervi cranieni, care furnizează inervația motorie și senzitivă a limbii și faringelui.

glosolabial • Care se referă la limbă și la buze.

glosopalatin • Care se referă la limbă și la palat.

glotă (fr. *glotte*, engl. *glottis*) • Partea etajului mijlociu al faringelui, delimitată înăuntru de marginea liberă a coardelor vocale și înapoi de apofizele vocale ale cartilajelor aritenoidale. (adj. *glotic*)

gluc-, gluco- • Prefixe de origine greacă, în relație cu zahărul, în special cu glucoza. Se folosește și prefixul *glico-*.

glucagon • Hormon secretat de celulele alfa ale insulelor Langerhans din pancreas; crește glicemia, având acțiune antagonistă față de insulină.

glucid (engl. *carbohydrate*, *glucide*) • Substanță naturală sau sintetizată, compusă din carbon, hidrogen și oxigen. Glucidele se împart în două clase mari: *ozele* și *ozidele*. Reprezintă mai mult de jumătate din alimentele energetice (amidon, glucoză, zaharoză, lactoză). Arderea lor completă furnizează 4 kilocalorii pe gram. Sin. *hidrat de carbon* (termen care devine desuet), *zahar* (în limbaj curent).

glucidic • Care se referă la glucide, care le conține. Ex. metabolism glucidic, substanță glucidică.

glucocorticosteroid (glicocorticoid) • adj. și s. Denumire de ansamblu pentru hormonii secretați de corticosuprarenală și de omologii sintetici, având acțiune asemănătoare cu aceea a cortizonului (în primul rând sinteza glucozei pornind de la substanțe nonglucidice). În terapeutică, principalul efect este diminuarea reacțiilor inflamatorii.

glucogeneză • Glicogeneză.

glucoproteină (glucoproteidă) • Glicoproteină.

glucozat • Care a fost adăugat de glucoză. Ex. soluție (ser - termen incorrect) glucozată.

glucoză (fr., engl. *glucose*) • Zahar simplu (nehidrolizabil), cea mai răspândită hexoză din natură (sub formă dextrogiră, adică *dextroză*), servind ca termen de referință pentru clasa glucidelor. Aliment energetic important, glucoza reprezintă forma principală sub

care zaharurile pot fi utilizate în organism. Concentrația din sânge se numește *glicemie*. Poate fi administrat pe cale intravenoasă (soluție glucozată); se prepară prin hidroliza substanțelor amidace. Sin. *zahar de amidon*, *zahar de struguri*.

glucoză (proba de toleranță) • Sin. *hiperglicemia provocată*.

glucozid • Heterozid al cărui zahar este glucoza. Zaharoza, maltoza, medicamentele cardionice extrase din digitală sunt glucozide.

glucozurie • Glicozurie.

glucuronic • V. *acid glucuronic*.

glutamat • Sare sau ester al acidului glutamic.

glutamat-oxalacetat-transaminază • Transaminază foarte activă, deosebit de abundentă în miocard. Se folosește în diagnosticul infarctului de miocard, în care valoarea ei din sânge crește; are importanță și în prognostic. În mod normal, valoarea ei în serul normal este de 5-26 unități internaționale la litru. Abr. *GOT*, *TGO* (*transaminază-glutamo-oxalacetică*).

glutamat-piruvat-transaminaza • Transaminază abundentă în ficat, de unde, în cursul hepatitei, trece în sânge la valori mult peste normal (4-25 unități internaționale la litru reprezintă valoarea normală). Abr. *GPT*, *TGP* (*transaminaza-glutamo-piruvică*).

glutamic • V. *acid glutamic*.

gluten • Amestec de proteine, prezent în făina de cereale (mai ales de grâu). *Intoleranța la gluten (maladia celiacă)* numită și *celiakie* sau *sprue nostras* este o afecțiune cronică a intestinului subțire, ce apare la copil (prin atrofia vilozităților intestinale), provocând scaune diareice grăsoase și o stare gravă de denutriție. Se vindecă printr-un regim fără gluten.

gnat-, gnato- (fr. *gnath-, gnatho-*) • Prefixe de origine greacă indicând relația cu maxilarul.

gnatoschizis • Despicarea mediană a maxilarului superior, în "bot de iepure". Sin. *schizognatie* sau *schizognatism*.

gnozie (fr. *gnosie*, engl. *gnosia*) • Facultate ce permite recunoașterea unui obiect sau unui fapt prin unul din

- simțuri (tact, vedere etc.). Lingv. se folosește și sufixul *-gnozie* (de ex. agnozie, somatognozie).
- godeu** (fr. *godet*, engl. *pitting*) • Amprentă produsă prin apăsarea cu degetul pe pielea infiltrată cu edem.
- Golgi (aparatur)** (fr. *Golgi - appareil de*, engl. *Golgi-apparatus*) • Structură complexă din citoplasma celulară (formată din vezicule mici), care are un rol important în procesele de secreție și absorbție ale celulei. V. *reticul*. (Golgi Camillo, histolog italian, laureat Nobel în 1906, 1843-1926)
- gomă** (fr. *gomme*, engl. *gum, gumma*) • Nodul patologic de natură infecțioasă (sifilis terțiar, tuberculoză), care evoluează către ramolismenț, ulcerare și cicatrizare scleroasă.
- gon-, gono-** • 1) Prefixe de origine greacă indicând relația cu reproducerea, progenitură; 2) Prefix de origine greacă indicând o relație cu genunchiul.
- gonadă** • Glandă genitală care produce gameți; la animalele superioare și la om: *testicul* sau *ovar*.
- gonadostimulină** • Sin. *gonadotrofină*.
- gonadotrofină (sau gonadotropină)** • Hormon care acționează asupra dezvoltării și activității glandelor sexuale (gonade). Se disting: *gonadotrofina hipofizare* (*gonadotrofina A și B și hormonul luteotrop*) și *gonadotrofina corionică* (sau *placentară*). Sin. *gonadostimulină, hormon gonadotrop*.
- gonadotrofină A** • Hormon secretat de lobul anterior al hipofizei. La femeie provoacă maturația foliculului ovarian și a ovulului. La bărbat, acest hormon activează spermatogeneza. Poate fi pus în evidență în urină, unde constituie *prolanul A*. Sin. *foliculostimulina, hormon foliculostimulant*. Abr. *FSH* (din engl. *follicle stimulating hormone*).
- gonadotrofină B** • Hormon secretat de lobul anterior al hipofizei. La femeie favorizează dezvoltarea corpului galben; la bărbat are acțiune asupra celulelor interstițiale ale testiculului, stimulând producerea de testosteron. Poate fi pus în evidență în urină, unde constituie *prolanul B*. Sin. *hormon luteinizant, luteostimulină*. Abr. *ICSH* (din engl. *interstitial cell stimulating hormone*), *LH* (din engl. *luteinizing hormone*).
- gonadotrofină corionică (placentară)** • Hormon secretat de corion, apoi de placenta, în cursul gestației. Fiind eliminat prin urină, el permite diagnosticul precoce de sarcină; se obține din urină de iapă gravidă și este folosit în terapeutică drept hormon gonadotrop (administrat pe cale intramusculară), ca stimulent ovarian și testicular. Abr. *HCG* (din engl. *human chorionic gonadotrophin*).
- gonadotrofină serică** • Preparat hormonal extras din serul de iapă gravidă, care conține gonadotrofină A și urme de gonadotrofină B. Este standardizat în unități și se administrează intramuscular, ca stimulent ovarian sau testicular.
- gonadotrop** • Care acționează asupra glandelor sexuale. Ex. hormon gonadotrop (sau gonadotrofină).
- gonadotropină** • Sin. *gonadotrofină*.
- gonartrită** • Artrita genunchiului.
- gonartroză** (engl. *arthrosis of the knee*) • Artrita genunchiului ce se manifestă prin dureri, tumefiere și limitarea flexiei.
- gonie** (engl. *gonium*) • Celulă sexuală în stadiul inițial al dezvoltării. Lingv. se folosește și sufixul *-gonie*. Ex. ovogonie, spermatogonie.
- goniometru** • Instrument pentru măsurarea amplitudinii unghiurilor pe care le formează articulațiile în cursul diferitelor mișcări.
- gonocel** • Sin. *spermatocel*.
- gonococ** (fr. *gonocoque*, engl. *gonococcus*) • Diplococ gram negativ, mobil, prezent în interiorul leucocitelor din secreția purulentă uretrală ce survine în blenoragie (*Neisseria gonorrhoeae*).
- gonococic** • Care se referă la gonococ sau la gonococie.
- gonococic (fr. gonococcie, engl. gonococcia)** • Orice infecție produsă de gonococ.
- gonoree** • Sin. *blenoragie*. (adj. *gonoreic*)
- gonozom** • Sin. *heterocromozom*.
- GOT** • Abr. *glutamat-oxaloacetat-transaminază*
- GPT** • Abr. *glutamat-piruvat-transaminază*.

- Graaf** • V. *De Graaf*.
- grabatar** (fr. *grabataire*, engl. *bed ridden*) • Se spune despre un bolnav imobilizat la pat.
- gradient** • 1) Valoarea variației unei mărimi fizice în funcție de distanță sau de timp; 2) Axa lungă pe care se înregistrează diferite variații ale organismului sau urei funcții, aceste variații prezentând un maximum la una din extremitățile axei; gradient de concentrație renală, gradient de presiune, gradient ventricular.
- graf-, grafo-** (fr. *graph-, grapho-*) • Prefixe de origine greacă indicând relația cu scrierea.
- grafic** (fr. *graphique*, engl. *graph*) • În medicină clinică, foaie pe care se înregistrează zilnic temperatura, tensiunea arterială, pulsul etc. ale unui bolnav.
- Gram (colorația)** • Metodă de colorație dublă a bacteriilor, de uz curent, comportând o primă colorare cu violet de gheață, urmată de o decolorare cu alcool-acetonă, apoi colorarea cu fuxină. Permite să se distingă bacterii *Gram pozitive* (care păstrează culoarea violetă) și bacterii *Gram negative* (care se decolorează după primul colorant, apoi se recolorează în roșu cu fuxina). (Gram Hans Christian, bacteriolog, farmacist și medic danez, 1853-1938)
- gram negativ** • Se spune despre un microorganism care se colorează în roșu cu metoda Gram.
- gram pozitiv** • Se spune despre un microorganism care rămâne colorat în violet cu metoda Gram.
- grand mal** • Formă de epilepsie caracterizată prin convulsii tonice și clonice. V. *petit mal*.
- granulație** • Orice formațiune, normală sau patologică, într-o celulă sau într-un țesut, având aspect de mici grăunțe rotunjite (țesut de granulație).
- granulații arahnoidiene** • Sin. *corpuseculii Pacchioni*. V. *Pacchioni*.
- granulocit** • Globul alb din sânge (leucocit), a cărui citoplasmă conține granulații și al cărui nucleu este format din mai mulți lobi (nu mai mulți nuclei, cum ar indica denumirea improprie, dar încă folosită, de *polinuclear*). După afinitatea tinctorială a granulației se disting: *granulocit eozinofil*, *granulocit bazofil* și *granulocit neutrofil*.
- granulocitoză bazofilă** • Sin. *bazofilie*.
- granulocitoză eozinofilă** • Sin. *eozinofilie*.
- granulocitoză neutrofilă** • Sin. *neutrofilie*.
- granulom** (engl. *granuloma*) • 1) Formațiune patologică nodulară, constituită dintr-o aglomerare celulară cu aspecte diferite; 2) Mic mugur de țesut conjunctiv, foarte bogat în vase capilare, de natură inflamatorie, care se formează pe o plagă în curs de cicatrizare. (adj. *granulomatos*)
- granulom eozinofil** • Proliferare pseudotumorală de histiocite diferențiate care nu au caractere morfologice de malignitate; deseori sunt prezente numeroase polinucleare eozinofile mature. La copil, boala poate afecta atât oasele, cât și alte țesuturi, mai ales ganglionii. La sugar și copilul mic, granulomul eozinofil este de obicei o manifestare clinică precoce a histiocitozei X. La adulți, boala tinde să se localizeze în mai multe puncte osoase sau extraosoase și nu diseminează de manieră importantă.
- granulom malign** • Formațiune nodulară inflamatorie, observată în cursul bolii Hodgkin; prin extensie, sin. cu *boala Hodgkin*. V. *Hodgkin*.
- granulomatoză** • Orice afecțiune inflamatorie cronică având caracteristica formării de granuloame sau mase de aspect tumoral.
- granulomul inghinal** • Boală venieriană cronică produsă de un bacil încapsulat, intracelular (*Donovania granulomatis*), caracterizată prin dezvoltarea progresivă a unei ulceratii granulomatoase, burgeonantă, a organelor genitale externe. Aceasta se întinde apoi și la ganglionii inghinali, putând duce la cicatrici deformante. Sin. *donovanoza* (termen ce tinde să înlocuiască pe cel de granulom care pretează la confuzie cu *limfogramulomul venerian*).
- gravelă** (fr. *gravelle*, engl. *gravel*) • Nume desuete pentru litiaza renală, mai ales când calculii sunt foarte mici (similari cu nisipul).

- gravid(ă)** • Se spune despre un uter ce conține un embrion sau un făt; despre femela care îl poartă și, mai rar, despre femeia însărcinată (în limba română nu se face deosebirea între "gravidă" și "însărcinată" - fr. "*gravide*" și "*enceinte*" - ambii termeni fiind utilizați pentru sexul feminin).
- gravidic** • Care se referă la sarcină. Ex. albuminurie gravidică.
- graviditate** • 1) Starea uterului sau femelei gravide; 2) La femeie, sin. pentru *sarcină* (fr. *grossesse*).
- gravidocardiacă** • adj. Se spune despre tulburările cardiace observate în timpul sarcinii și determinate de aceasta.
- gravidotoxică** • adj. Se spune despre starea toxică survenită în sarcină. Ex. nefropatia gravidotoxică.
- greață** (fr. *nausée, engl. nausea*) • Tendința de a vărsa, urmată sau nu de vărsătură. Se însoțește de contracție involuntară a mușchilor faringelui, esofagului și stomacului.
- greșă** (fr. *greffe, engl. graft*) • 1) Operație prin care se realizează un transfer de țesut sau organ pe o altă regiune a aceluiași individ (*autogreșă*) sau pe alt individ (*heterogreșă*); 2) Sin. *greșon*.
- greșă autoplasică (autologă)** • Sin. *autogreșă*.
- greșă corneană** • Sin. *keratoplastie*.
- greșă heteroplasică (heterologă)** • Sin. *heterogreșă*.
- greșă homeoplasică** • Sin. *alogreșă*.
- greșă izogenică** • Sin. *izogreșă*.
- greșă izologă** • Sin. *izogreșă*.
- greșă omologă** • Sin. *alogreșă*.
- greșă singenică** • Sin. *izogreșă*.
- greșon** (fr. *greffon, engl. graft*) • Fragment de țesut, de organ transplantat prin intervenția de greșă. Sin. *greșă* (2), *transplant*.
- greșos** (fr. *nauséabond, engl. nauseating*) • Care produce greață, mai ales prin miros urât.
- grilaj costal** (fr. *gril costal, engl. rib cage, thoracic cage*) • Ansamblul coastelor ce formează pereții laterali ai cutiei toracice.
- gripal** (engl. *influenzal*) • Care se referă la gripă.
- gripat** (fr. *grippé, engl. suffering from influenza*) • Care este bolnav de gripă.

- gripă** (fr. *grippe, engl. flu, influenza*) • Boală infecțioasă foarte contagioasă, aproape totdeauna epidemică, cauzată de mai multe tipuri de virusuri (*Myxovirus influenzae*). După o incubatie scurtă de 1-3 zile, afecțiunea începe brusc cu febră, curbatură, astenie, rino-faringită, tuse; pot surveni complicații pulmonare. Transmiterea se face prin contact direct. Sin. *influenza*.
- Gritti (amputația)** • Amputația coapsei deasupra genunchiului, cu conservarea rotulei care se fixează pe suprafața secțiunii femurale. (Gritti Rocco, chirurg din Milano, 1828-1920)
- grup sanguin** (fr. *groupe sanguin, engl. blood group*) • Categorie în care se situează fiecare persoană după varietatea aglutinogenelor din sângele său, care îi sunt proprii, fiecare categorie aparținând unui sistem bine definit. Sistemul clasic al grupelor sanguine eritrocitare (dependent în special de aglutinogenele situate pe globulele roșii) este sistemul ABO, ce cuprinde patru grupe sanguine: A (prezența de aglutinogen A), B (prezența de aglutinogen B), AB (prezența celor două aglutinogene A și B), 0 (absența aglutinogenelor). Aglutininele anti-A sau anti-B sunt prezente în plasmă, dar niciodată concomitent cu aglutinogenele corespunzătoare, astfel că aglutinina anti-A nu există la un subiect din grupa A, aglutinina anti-B nu există la un subiect din grupa B, iar cele două aglutinine A și B sunt absente la subiectul din grupa AB. V. *Rhesus*.
- Grünwald** • V. *May-Grünwald (colorația)*.
- guanină** • Bază purinică în componența acizilor dezoxiribonucleic și ribonucleic.
- Guérin** • V. *Calmette-Guérin (vaccinul)*.
- Guillain-Barré (sindromul)** (engl. *acute idiopathic polyneuritis*) • Sin. *poliradiculonevrită acută*. (Guillain Georges Charles, neurolog francez, 1876-1961; Barré Jean Alexandre, neurolog francez, 1880-1967)
- gură** (fr. *bouche, engl. mouth*) • 1) Prima parte a tubului digestiv constituită dintr-o cavitate (*cavitatea bucală*) ce comunică în exterior prin orificiul bucal (mărginit de cele două

- buze) și posterior cu faringele, prin istmul gâtului; lateral este limitată de fața internă a obrăjilor. Partea anterioară a cavității bucale (*vestibul*) este separată de rest prin gingii și arcadele dentare. Planșeul este ocupat de limbă; 2) În vorbirea curentă, orificiul extern, în formă de fantă, al cavității bucale, cu cele două buze (superioară și inferioară). V. *bucal, oral, stom.*
- gură de lup** (fr. *gueule-de-loup, engl. double hare-lip*) • Malformație caracterizată prin buză de iepure complexă, cu separarea maxilarelor superioare și fisura boltei palatine; se mai numește și *bot de iepure bilateral total*.
- gură la gură** (fr. *bouche à bouche, engl. mouth to mouth resuscitation*) • Tehnica de respirație artificială în care reanimatorul însuflă aer prin gura sa în gura subiectului.
- gust** (fr. *gout, engl. taste*) • Simțul ce permite perceperea savorii. V. *gustativ*.
- gustativ** • Care se referă la gust. Ex. papilă gustativă.
- gută** (fr. *goutte, engl. gout*) • Afecțiune, adesea ereditară, datorată unei tulbu-

- rări în metabolismul acidului uric; survine aproape exclusiv la bărbat. Se manifestă prin crize de artrită acută localizată deseori la articulația halucelui și prin depozite de urați (tofi) subcutanate, mai ales periarticular. Concentrația de acid uric în sânge este crescută (*hiperuricemie*).
- Guthrie (proba)** • Cercetarea fenilalaninei în sânge, ca mijloc de depistare a fenilcetonuriei. (Guthrie Robert, pediatru american din Buffalo, născut în 1916)
- gutieră** (fr. *gouttière, engl. splint*) • 1) Aparat, de obicei din sită metalică, utilizat pentru imobilizarea unui membru fracturat; 2) În anatomie, șanț aflat la suprafața unui os, prin care trece un nerv, tendon sau vas (ex. gutiera bicipitală, gutiera calcaneană).
- gutos** (fr. *goutteux, engl. gouty*) • 1) adj. Care se referă la gută; ex. artrita gutooasă; 2) adj. și s. Care suferă de gută.
- gutural** • Care este emis din gât. Ex. sunet gutural, tuse guturală.

H

- H** • Simbol chimic pentru *hidrogen*.
h • Simbol pentru oră (*fr. heure*).
habenula • Fiecare din cele două fascicule subțiri de substanță albă nervoasă, care pleacă din epifiza cerebrală, de o parte și de alta a ei; se mai numesc și *pedunculi ai epifizei*.
habitus (*engl. habitus, physique*) • Aparența generală a corpului, ce reflectă starea de sănătate a unui subiect.
Haemophilus influenzae • Bacil gram negativ, scurt, izolat, în perechi sau uneori în lanțuri scurte, responsabil pentru infecții respiratorii, complicații ale gripei, conjunctivite, meningite și artrite purulente, sinuzite. Nume comun, ieșit din uz: *bacilul Pfeiffer*.
Haemophilus pertussis • Sin. *Bordetella pertussis*.
Hageman (factorul) • V. *factorii coagularii*.
halenă • V. *foetor ex ore*.
halitoză • Halenă (miros) fetidă.
halogen • Fiecare din elementele chimice din grupul: fluor (F), clor (Cl), brom (Br) și iod (I).
Halsted (operația) • Cură chirurgicală a cancerului de sân prin exereza totală a glandei mamare, a mușchilor pectorali și a ganglionilor axilari (*Halsted William*, chirurg din Baltimore, 1852-1922).
halucinat • Care este afectat de halucinații.
halucinație • Percepție imaginară în absența vreunui stimul venit din exterior. Halucinațiile pot fi auditive, vizuale, olfactive, gustative, tactile etc. V. *vizijune*. (adj. *halucinatoriu*)
halus (halux) rigidus • Limitarea flexiei și extensiei degetului mare de la picior, datorată în general unei artroze a articulației metatarso-falangiene.
halus (halux) valgus • Devierea către marginea externă a piciorului a degetului mare, cu încălecare eventuală a degetului al doilea.
halus (halux) varus • Devierea către marginea internă a piciorului a degetului mare, îndepărtat astfel de celelalte degete.

hamartom • 1) Tumoră ce seamănă cu un nev, provenită din proliferarea elementelor normale ale pielii sau a unui țesut embrionar; 2) Tumoră provenită din hiperplazia celulelor nevice sau din dezvoltarea țesutului tumoral într-o regiune în care nu se găsește în mod normal.

Hamman (semnul) • V. *pneumomediastin spontan*.

Hamolsky (testul) (*engl. in vitro uptake test*) • Test pentru evaluarea funcției tiroidiene, bazat pe studiul fixării triiodotironinei marcate cu iod radioactiv, de către proteinele specifice din plasmă; nivelul de fixare fiind în funcție de gradul de saturație cu hormoni tiroidieni ai acestor proteine. Sin. *T3 test*.

Hampton (linia) • În radiologie, linie clară separând o nișă gastrică din peretele sănătos al stomacului.

Hand-Schüller-Christian (maladia) • Maladie datorată unei tulburări a metabolismului lipidelor (formă cronică de histiocitoză X, reticuloendoteliioză displipoidică), caracterizată prin triada: lacune ale craniului (prin osteoporoză), exoftalmie și diabet insipid. Afectează în primul rând băieții tineri. Este considerată ca înrudită cu maladia Letterer-Siwe. V. *Letterer*. (*Hand Alfred jr.*, pediatru american, 1868-1949; *Schüller Artur*, neurolog austriac, 1874-1958; *Christian Henry A.*, medic american, 1876-1951)

handicapat • Persoană cu posibilități reduse de a îndeplini o activitate profesională, datorate unei insuficiențe sau unei diminuări a capacităților fizice sau mentale.

Hanger (reacția, proba) • Reacția de floculare cu cefalin-colesterol pentru diagnosticul diferențial al unor leziuni hepatice. Este pozitivă în icterele din hepatită sau ciroză, negativă în icterele prin retenție. (*Hanger Franklin McCue jr.*, medic american, New York, 1894-1971)

Hansen (bacilul) • Bacil gram pozitiv, acidorezistent, agentul leprei umane. Numele științific: *Mycobacterium leprae*. (*Hansen Armaner*, medic norvegian, Bergen, 1841-1912)

haplo- • Prefix de origine greacă semnificând *simplicu*.

haploid • Celule care nu posedă decât un exemplar din fiecare cromozom ai speciei (23 pentru om). Gameții sunt haploizi.

Hargraves (celula) • Sin. *celula LE* (*Hargraves M.M.*, medic american contemporan)

Hargraves (fenomenul) • Sin. cu *fenomenul Haserick*.

Harris (liniile) • Sin. cu *linii de creștere*.

Haserick (testul) • Apariția celulelor LE, în urma amestecului plasmei unui bolnav suferind de lupus eritematos acut, cu măduva osoasă sau cu o suspensie de leucocite ale unui subiect sănătos. Acest fenomen se datorește prezenței în plasma bolnavului a unor autoanticorpi, numiți *factorul plasmatic Haserick*. Sin. *fenomenul Hargraves*. (*Haserick John*, medic american contemporan)

Hassal (corpusculei) • V. *timus*.

hașiș • 1) Substanță extrasă din cânepa indiană, ca și marihuana și kif. Ingestia sa, precum și inspirul fumului, produc o stare de beție (canabică). Folosirea repetată a hașișului duce la o toxicomanie, însoțită de tulburări mentale severe (*canabism*); 2) Cânepa indiană (*Cannabis indica*).

hașișism • Sin. cu *canabism*.

haustrații • Imagini radiografice ale șanțurilor transversale care separă boselurile colonului. Aspectul lor, numărul și repartiția sunt modificate în raport cu starea fiziologică a colonului. Absența lor dă colonului un aspect tubular. (adj. *haustral*)

HAV • Virusul hepatitei A (din *engl. "hepatitis A virus"*). V. *hepatita A*.

Havers (canalele) • Canale anastomozate ce constituie o rețea în interiorul țesutului osos compact al diafizei unui os. Ele conțin vasele sanguine și nervii osului și se deschid la suprafața acestuia, precum și în cavitatea sa medulară. (*Havers Clopton*, anatomist englez, 1650-1702)

Hayem (metoda) • Determinarea timpului de coagulare, efectuată cu sânge prelevat prin puncția venoasă și pus în

două tuburi care se așează în etuvă (37°C). Sângele normal coagulează în 8-13 minute. Aceleași eșantioane servesc la studierea retracției cheagului care, în mod normal, se produce în 1-3 ore. (*Hayem Georges*, medic din Paris, profesor de terapeutică și clinică medicală, 1841-1933)

Hb • Abr. pentru *hemoglobină*.

HbGM • Abr. pentru *hemoglobina globală medie*. V. *hemoglobina (concentrația corpusculară medie)*.

HbO2 • Abr. pentru *oxihemoglobină*.

HBsAg • V. *hepatita B*.

HBV • V. *hepatita B*.

HCG • Abr. pentru *gonadotrofină corionică* (din *engl. human chorionic gonadotrophin*).

HCl • Formula chimică a *acidului clorhidric*.

HCV • V. *hepatita C*.

HDL • Abr. pentru *alfa-lipoproteine sau lipoproteine cu densitate mare* (din *engl. high density lipoproteins*). V. *colesterol HDL, lipoproteină*.

HDV • V. *hepatita D*.

hebefrenie • Formă de schizofrenie care începe de obicei în adolescență și care antrenează rapid deteriorare mentală. (adj. *hebefrenic*)

Heberden (nodulii) • Nodozități dure, localizate pe fața dorsală a articulațiilor interfalangiene distale, caracteristice pentru artroză; sunt dureroase în timpul formării lor. (*Heberden William*, medic englez, Londra, 1710-1801)

hebetudine • Stare de abrutizare intelectuală totală în urma unui șoc emotiv sau în raport cu o confuzie mentală.

hedonism • Tendință de a căuta plăcerea, de a evita ceea ce este dezagrababil. (adj. *hedonist*)

Hegar (bujii, dilatatoare) • Tije metalice pentru dilatarea colului uterin sau a rectului. Seria completă are calibrele de la 2 la 30 mm, la interval de un milimetru. (*Hegar Alfred*, ginecolog din Friburg în Brigau, 1830-1914)

Hegar (semnul) • Ramolirea istmului uterin percepută la tușul vaginal combinat cu palparea abdominală, corpul și colul părând a fi independente unul față de celălalt; este un semn precoce de sarcină. (*Hegar*, vezi precedentul).

Heine-Medin (boala) • Sin. *poliomielita anterioară acută*. (Heine Iacob von, ortoped german, Bad Cannstadt, 1800-1879; Medin Karl Oskar, pediatru suedez, Stockholm, 1847-1927)

Heinz (corpicii) (engl. *Heinz bodies*)

• Corpusculi rotunjiți, puțin numeroși, vizibili în globulele roșii nefixate, mai ales după o colorație vitală. Se observă îndeosebi în diverse intoxicații (anilină, naftalină, nitrat și clorură de sodiu). Sin. *corpicii Ehrlich-Heinz*.

Helicobacter pylori • Bacterie izolată în 1983 din biopsii gastrice ale bolnavilor suferind de gastrită cronică sau ulcer gastroduodenal. Se consideră în prezent că această bacterie, cunoscută altădată sub numele de *Campylobacter pylori*, este agentul etiologic izolat din majoritatea cazurilor de gastrită cronică. Eradicarea acestei bacterii este scopul urmărit de specialiști, dar greu de atins. Totuși, se pare că vaccinarea împotriva infecțiilor cu *Helicobacter pylori* este pe cale să fie realizată.

helicoidal (engl. *helical*) • În formă de spirală. Ex. simetrie helicoidală.

helio- • Prefix de origine greacă în relație cu lumina solară.

helioidermită (engl. *heliosis*) • Orice afectare cutanată produsă de expunere prelungită la razele solare. V. *actinită, eritem solar, lucită*.

helioterapie • Folosirea luminii solare în scop terapeutic, curativ sau profilactic. V. *solarium*.

helix (engl. *helix of ear*) • Repliu proeminent, în formă de semicerc, mărginind pavilionul urechii, de la concă până la partea superioară a lobului.

Heller (demență infantilă) • Sin. *psihoză dezintegrativă*.

Heller-Zappert (sindromul) • Sin. *psihoză dezintegrativă*.

HELLP • V. *sindrom HELLP*.

helmint- • Prefix de origine greacă în relație cu viermii parazitiți.

helmint • Orice vierme parazit al omului și animalelor. (adj. *helmintic*)

helmintiază • Orice manifestare morbidă provocată de viermii parazitiți.

hem • Frațiune neproteică (grupul prostetic) a hemoglobinei, care dă culoarea roșie și care conține fier.

hem-, hemat-, hemo- • Prefixe de origine greacă, în relație cu sângele.

hemaglutinare • 1) Aglutinarea eritrocitelor din sânge sub acțiunea aglutininelor specifice; 2) Aglutinarea unei suspensii de extracte bacteriene adsorbite pe hematii de către serul unui convalescent – ca test de diagnostic. V. *hemodiagnostic*.

hemaglutinină • Anticorpi care produc aglutinarea hematiilor.

hemangiom • Tumoră benignă constituită din vase neoformate și dilatate.

hemangiom plan (engl. *capillary hemangioma*) • Angiom plan.

hemangiomatoză • Dezvoltarea de multiple hemangiome în diverse organe și țesuturi.

hemartroză • Revărsare de sânge într-o articulație, cel mai des de cauză traumatică.

hematemeză • Vărsătură cu sânge, indiferent de locul sângerării.

hematic • Care se referă la sânge sau este de origine sanguină. Ex. chist hematic.

hematie • Sin. *eritrocit*.

hematimetru • Mic recipient, pe o lamă de sticlă cu careia, gradat, pentru a permite numărarea la microscop a globulelor roșii pe unitate de volum (mm³) (dintr-o probă de sânge). Sin. *hemocitometru*.

hematină • Formă chimică de hem în care atomul de fier este oxidat; poate apare în sânge în unele stări patologice precum anemia pernicioasă. (adj. *hematinic*)

hematinemie • Prezența de hematină în plasmă; survine în unele sindroame hemolitice.

hematocel • 1) Orice tumoră formată prin acumulare de sânge; 2) Colecție de sânge în scrot sau, la femeie, în fundul de sac Douglas.

hematocrit • 1) Proporția hematiilor față de volumul de sânge total. Se determină prin centrifugarea rapidă a unei probe de sânge, făcut incoagulabil, într-un tub subțire, gradat. Abr. *Ht*; 2) Tub gradat în care se determină raportul susmenționat.

hematocromatoză primitivă (sau *idiopatică*) (engl. *idiopathic haem-*

chromatosis) • Maladie ereditară datorată unei tulburări a metabolismului fierului, transmisă în mod autosomic recesiv; este caracterizată prin depozite de fier în diverse țesuturi și organe, asociată clinic cu un diabet grav, pigmentare de culoare închisă a pielii (melanodermie) și ciroză hipertrofică. Sin. *diabet bronzat*.

hematodermie (engl. *lymphoma cutis*)

• Orice manifestare cutanată corelată cu o boală de sânge (leucemie) sau boli ale organelor hematopoietice; arată o proliferare, de obicei malignă, a celulelor sanguine sau a precursorilor acestora.

hematofag • Care se hrănește cu sânge. Ex. insectă hematofagă. Sin. *hemofag*.

hematogen • Care se produce pe cale sanguină (ex. infecție hematogenă), care provine din sânge. Ex. pigment hematogen.

hematologie • Știința care tratează despre fiziologia și patologia țesuturilor hematopoietice și a sângelui. Specialistul este *hematolog*. (adj. *hematologic*)

hematom • Colecție de sânge într-un țesut, rezultând în urma unui traumatism cu ruptură vasculară sau în unele tulburări ale crazei sanguine.

hematometrie • Retenția de sânge menstrual în uter.

hematometru • Sin. *hemoglobinometru*. **hematopoietic** (engl. *blood-forming, hemopoietic*) • Care se referă la hematopoeză. Măduva osoasă, splina și ganglionii limfatici sunt organe hematopoietice. Sin. *sanguinofactor, hemofactor*.

hematopoeză • Formarea elementelor figurate ale sângelui. Sin. *hemocitopoeză, hemopoieză*.

hematosalpinx • Acumulare de sânge în trompa uterină; de regulă survine în cadrul unei sarcini tubare.

hematosarcom (engl. *lymphoma*) • Tumoră malignă dezvoltată pe seama celulelor limfoide sau reticulare, la început bine circumscrisă, dar evoluând rapid spre diseminare. V. *mielom*.

hematosinus • V. *hemosinus*.

hematospermie • Sin. *hemospermie*.

hematotorax • V. *hemotorax*.

hematoză • Schimburile gazoase dintre aer și sânge la nivelul plămânilor, prin

care sângele se încarcă cu oxigen și se debarasează de o parte din anhidrida carbonică.

hematozoar (engl. *hematozoon*) • Orice parazit care trăiește în sânge, în particular protozoarul parazit responsabil de paludism. (*Plasmodium*).

hematurie • Emisie de urină ce conține sânge; poate fi de origine renală, ureterală, vezicală sau uretrală. Este *macroscopică* dacă urina este roșie sau maronie și *microscopică* dacă prezența hematiilor nu se poate decela decât la microscop. (adj. *hematuric*)

hemeralopie (engl. *night blindness, hemeralopia*) • Scăderea mai mult sau mai puțin marcată a vederii după apusul soarelui sau la lumina artificială slabă. Lingv. anglofonii atribuie cuvântului *hemeralopie* un sens opus celui francez: cecitate diurnă, adică acuitate vizuală diminuată la o lumină intensă. V. *nictalopie*. (adj. *hemeralop*)

hemi- • Prefix de origine greacă ce semnifică jumătate.

hemianestezie • Abolirea sensibilității la o jumătate a corpului (în sens longitudinal).

hemianopsie • Scăderea sau pierderea completă a vederii la o jumătate din câmpul vizual al unui ochi sau al ambilor.

hemicheluloză • Grup polizaharidic izolat din vegetale, folosit ca laxativ.

hemicolecomie • Rezecția colonului drept sau stâng.

hemicorp • Jumătatea dreaptă sau stângă a corpului.

hemicranie • 1) Durere sau nevralgie localizată la o jumătate a craniului; 2) În sens mai restrâns, termen sinonim: *migrană*.

hemifață • Jumătatea dreaptă sau stângă a feței.

hemilaminectomie • Rezecția unei jumătăți a unei lame vertebrale.

hemilateral • Care afectează o jumătate din corp. Ex. convulsii hemilaterale.

hemiparaplegie spinală • Sin. cu *sindromul Brown-Séguard*. V. *Brown-Séguard*.

hemipareză • Paralizie ușoară a unei jumătăți a corpului (în plan sagital).

hemiplegic • 1) Care se referă la hemiplegie. Ex. mers hemiplegic; 2) Care este atins de hemiplegie.

hemiplegie • Paralizia jumătății drepte sau stângi a corpului. V. *paraplegie*.

hemiprostectomie • Ablazia chirurgicală a unei jumătăți laterale a prostatei.

hemisacralizare • Anomalie caracterizată prin sudarea, mai mult sau mai puțin completă, a unei jumătăți laterale a celei de a cincea vertebre lombare cu partea corespunzătoare a sacului. V. *sacralizare*. (adj. **hemisacralizat**)

hemitorace • Jumătatea dreaptă sau stângă a toracelui.

hemo • V. *hem*.

hemoaspirație • Aspirarea continuă a sângelui dintr-un câmp operator printr-un aspirator mecanic.

hemocitoliză • Distrugerea globulelor sanguine (eritrocite și leucocite). Sin. *citohemoliză*.

hemocitometru • Sin. cu *hematimetru*.

hemocitopoieză • Sin. cu *hematopoieză*.

hemocrinie • Proces prin care o glandă endocrină deversă hormonul său direct în curentul sanguin.

hemocromatoză • Stare patologică caracterizată printr-o supraîncărcare difuză cu fier, sub formă de feritină sau hemosiderină (V. *hemosideroză*), a diverselor țesuturi și organe, ducând la leziuni degenerative. Există o formă idiopatică ereditară numită și *diabet bronzat*.

hemocultură • Însămânțarea unui mediu de cultură cu sânge prelevat de la bolnav, suspectat de a conține germeni patogeni; metodă de diagnostic în unele infecții.

hemodiagnostic • Metodă de diagnostic rapid, făcută la patul bolnavului, punând în contact pe o lamă de sticlă sau în tub o probă de sânge cu o suspensie de bacterii; apariția aglutinării directe atestă prezența anticorpilor specifici, permițând diagnosticul unor infecții active sau în trecut.

hemodializat • Care este supus unei hemodialize.

hemodializă • Extragerea unor produși din sânge (uree, electroliți în exces, hemoglobina liberă etc.) prin difuziunea printr-o membrană semipermeabilă, cel mai des artificială. Sângele bolnavului,

derivat între o arteră și o venă și făcut incoagulabil, este trecut lent printr-un tub semipermeabil scufundat într-o baie cu o compoziție adecvată. Procedul constituie principiul *rinichiului artificial*.

hemodializor • Sin. cu *rinichiul artificial*.

hemodiluție • Diluarea anormală a masei eritrocitare în volumul plasmatic. Este primul fenomen compensator după o hemoragie severă - adică restaurarea volemiei totale prin expansiunea volumului plasmatic - înainte de regenerarea volumului globular normal care se face ulterior. Hemodiluția poate surveni și în unele stări patologice printr-o reanimare rău condusă.

hemodinamic • Care se referă la mecanismele circulației sanguine (presiune, debit, viteză, vasomotricitate etc.)

hemodinamică • Disciplina care studiază mecanismele circulației sanguine.

hemofag • Sin. *hematofag*.

hemofilic • Care suferă de hemofilie.

hemofilie • Boală ereditară familială legată de cromozomul sexual X, transmisă în mod recesiv de femeii numai copiilor de sex masculin și caracterizată prin întârzierea coagulării, cu tendință la hemoragii grave (prin deficitul unor factori de coagulare. (adj. **hemofilic**)

hemoformator • Sin. cu *hematopoietic*.

hemoglobină • Proteină ce cuprinde fier sub forma fracțiunii *hem*; se găsește în globulele roșii și le dă culoarea roșie. Hemoglobina este vehicul pentru oxigen în sânge. Concentrația ei variază între 14 și 16 g la 100 ml de sânge și nu este în raport necesar cu numărul de eritrocite. V. *anemie*. Există mai multe feluri de hemoglobină; la omul normal sunt trei: una de tip fetal, hemoglobina F și două la adult: hemoglobina A și A₂. Abr. *Hb*. (adj. **hemoglobinic**)

hemoglobina (conținutul mediu corpuscular) (fr. *teneur corpusculaire moyenne en Hb*, engl. *mean corpuscular haemoglobin*) • Cantitatea medie de Hb conținută într-un globul roșu. Valoarea normală se situează între 27 și 34 picograme (media 29 pg). Abr. *TCMH* sau *MCH* (din engl. *mean corpuscular haemoglobin*)

hemoglobina (concentrația corpusculară medie) • Concentrația medie în Hb a globulelor roșii. Valoarea normală este între 32 și 38% sau 0,32 și 0,38 g/ml. Abr. *CCMH* sau *MCHC* (din engl. *mean corpuscular haemoglobin concentration*). Sin. *concentrația globulară medie în Hb*. Abr. *CGMH*.

hemoglobina S • V. *drepanocitoză*.

hemoglobinemie • Prezența Hb libere în plasma sanguină în urma distrugerii eritrocitelor. (adj. **hemoglobinemic**)

hemoglobinic • Care se referă la Hb.

hemoglobinometrie • Dozarea Hb din sânge cu ajutorul unui *hemoglobinometru*.

hemoglobinoză (engl. *hemoglobinopathy*) • Stare caracterizată prin prezența în sânge a uneia sau mai multor Hb anormale (C, E, S etc.). Clinic poate fi latentă sau cu manifestări uneori severe, mai ales anemie hemolitică. V. *drepanocitoză*.

hemoglobinurie • Prezența Hb în urină sub forma pigmentilor sanguini în soluție, nu sub formă de Hb conținută în eritrocite (*hematurie*). (adj. **hemoglobinuric**)

hemogramă (engl. *blood cells count*, *hemogram*) • Rezultatul analizei cantitative și calitative a elementelor figurate conținute într-un mm³ de sânge: numărarea eritrocitelor, leucocitelor, reticulocitelor și trombocitelor, cantitatea de Hb și formula leucocitară.

hemolitic • Care se referă la hemoliză.

hemoliză • Distrugerea eritrocitelor cu eliberarea Hb în sângele circulant (*hemoliză intravasculară*) sau într-un țesut (*hemoliză extravasculară*). Există o *hemoliză fiziologică* produsă prin îmbătrânirea globulară și care are loc, în general, în celulele sistemului reticuloendotelial din splină, ficat și, mai ales, din măduva osoasă. Hb eliberată va fi degradată în bilirubină înainte de a trece din nou în sânge. Așa se petrece în majoritatea hemolizelor patologice, dar în caz de hemoliză masivă, Hb se dizolvă în sânge (hemoglobinemie) și trece în urină (hemoglobinurie). (adj. **hemolitic**)

hemolizină • Substanță toxică, mai des de origine bacteriană, înzestrată cu

proprietatea de a liza hematiile (*hemoliza*). Ex. hemolizina streptococică.

hemomediastin • Epanșament sanguin în mediastin.

hemopatie • Orice boală a sângelui și a organelor hematopoietice. (adj. **hemopatic**)

hemopericard • Revărsat sanguin în cavitatea pericardică.

hemoperitoneu • Revărsat sanguin în cavitatea peritoneală.

hemopoieză • Sin. cu *hematopoieză*. (adj. **hemopoietic**)

hemoptizic • 1) Care se referă la hemoptizie; 2) Care suferă de hemoptizie.

hemoptizie • Expectorație cu sânge provenit din trahee, bronhii sau plămâni.

hemoragie (engl. *bleeding hemorrhage*) • Scurgere de sânge în afara unui vas sanguin lezat, la suprafața corpului (*hemoragie externă*) sau în interiorul corpului (*hemoragie internă*). (adj. **hemoragic**)

hemoroid • Dilatație varicoasă a venelor mucoasei anorectale. Hemoroizii *externi* se situează sub sfincterul anal, iar cei *interni* deasupra acestui sfincter.

hemoroidal • 1) Care se referă la hemoroizi. Ex. sângerare hemoroidală; 2) Se spune despre arterele, venele și nervii care se distribuie la partea inferioară a rectului, la canalul anal și la tegumentele perianale.

hemosiderină • Pigment galben-maroniu constituit dintr-o substanță proteică bogată în fier; reprezintă în organism o rezervă de fier. Sin. *siderină*, *rubigină*.

hemosideroză • Supraîncărcarea țesuturilor, în special a ficatului, cu hemosiderină. V. *hemocromatoză*.

hemosinus (hematosinus) • Revărsat sanguin într-un sinus.

hemospermie • Prezența sângelui în spermă emisă în momentul ejaculării, cauzată de o inflamație a prostatei sau veziculelor seminale. Sin. *hematospermie*.

hemostatic • 1) Care se referă la hemostază; 2) Substanță capabilă să oprească o hemoragie.

hemostază • 1) Ansamblu fenomenelor fiziologice responsabile de oprirea unei

hemoragii, ceea ce comportă: a) vasoconstricție; b) formarea cheagului plachetar; c) coagularea; 2) Întreruperea unei hemoragii prin mijloace fizice sau chimice (*hemostază provocată*).

hemotorax (hematorax) • Revărsat sanguin în cavitatea pleurală.

Henle (ansa) (*engl. Henle's loop*)

• Porțiunea tubului urinifer care urmează tubului conturnat. Are o ramură descendentă care pătrunde în medulara renală și o ramură ascendentă care urcă în corticala rinichiului. (*Henle Adolf Richard*, chirurg german, profesor la Breslau, 1854-1936)

heparină • Substanță anticoagulantă cu acțiune puternică și rapidă, care inhibă formarea și acțiunea tromboplastinei și a trombinei. Este prezentă în toate țesuturile, mai ales în ficat și plămân. Se prescrie pe cale intravenoasă pentru combaterea afecțiunilor tromboembolice (flebită, embolie, infarct miocardic). (adj. **heparinat**)

heparinemie • Prezența și concentrația de heparină în sânge.

hepariniza (v.) (*fr. hépariniser, engl. heparinize*) • Tratarea cu heparină pentru a se obține creșterea timpului de coagulare sau o incoagulabilitate.

hepat-, hepato- • Prefixe de origine greacă în relație cu ficatul.

hepatectomie • Rezecția unei părți din ficat.

hepatic • 1) Care se referă la ficat. Ex. bilă hepatică, comă hepatică. V. *canal hepatic*; 2) s. Suferind de ficat.

hepatită • Orice afecțiune inflamatorie hepatică, în particular de natură virală.

hepatită A • Formă de hepatită virală transmisă pe cale orală, cel mai des prin apă, lapte, salate, stridii etc. Virusul VHA a fost izolat din fecale, antigenul său a fost evidențiat electron microscopic. Perioada de incubație este de 15-45 zile. Debutul se manifestă prin "stare gripală", grețuri, vărsături și diaree; după acest prodrom care durează câteva zile, apare icterul. Fără complicații, evoluția este spre vindecare în 2-3 săptămâni. Sin. *hepatită epidemică, hepatită infecțioasă, icter epidemic, icter catarrhal*.

hepatită B • Formă de hepatită virală la care agent etiologic (VHB sau HBV) se

transmite prin sânge și alte lichide organice (salivă, spermă), în special prin injecții cu seringi nesterilizate și material infectat. Incubația este de peste 6 săptămâni. Evoluția bolii, în general mai lungă decât a hepatitei A, poate fi fulminantă. Pot surveni manifestări extrahepatice legate de prezența complexelor imune circulante: periarterită nodoasă, poliartrită, glomerulonefrită, poliradiculonevrită. Există în prezent un vaccin fiabil contra hepatitei B. Sin. *hepatita serică, hepatita cu antigen Australia* (abandonat), *icter prin ser omolog, (id.), hepatită posttransfuzională, hepatită de inoculare*.

hepatită C (*engl. C hepatitis*) • Formă de hepatită virală apropiată hepatitei B, al cărei agent etiologic (VHC sau HCV) se transmite pe cale sanguină (posttransfuzională, la toxicomani - injecție pe cale intravenoasă cu material contaminat), precum și pe cale sexuală. Tabloul clinic este similar celorlalte hepatite virale, având însă o frecvență crescută de trecere spre cronicitate, asociere cu ciroza sau cancerul hepatic primitiv. Diagnosticul se stabilește prin decelarea anticorpilor specifici din ser, folosind diverse tehnici (V. *testul ELISA*). Hepatita C, până recent, era cuprinsă în grupul hepatitelor "non-A, non-B". Datorită posibilităților actuale de identificare în laborator, grupul virusurilor "non-A, non-B" a putut fi separat deocamdată în hepatită C și hepatite E.

hepatită cu antigen Australia • Denumire depășită. Sin. *hepatită B*.

hepatită D (*engl. D hepatitis*) • Hepatită datorată unui virus defectiv (VHD sau HDV), a cărui replicare este condiționată de prezența virusului hepatitei B (HBV), al cărui înveliș îl împrumută. Este constituit din ARN viral și o capsidă (antigen sau agent Delta). Infectarea purtătorilor cronici de HBV cu agentul Delta ar putea provoca forme grave de hepatită, majoritatea afectând mai ales pe drogați și politransfuzati. Diagnosticul este precizat prin detectarea antigenului Delta în ficat, cu ajutorul imunofluorescenței.

hepatită E (*engl. E hepatitis*) • Formă de hepatită virală acută, legată de transmisia digestivă a virusului (VHE sau HEV), cu incubație rapidă (2-10 săptămâni), de o gravitate specială la femeia gravidă și care provoacă epidemii în India, Africa și America de Sud. Diagnosticul este obținut prin imunomicroscopie electronică a preparatelor din materiile fecale. Hepatita E făcea parte, până de curând, din grupul hepatitelor "non-A, non-B".

hepatită epidemică • Sin. *hepatită A*.

hepatită infecțioasă • Sin. *hepatită A*.

hepatită "non-A, non-B" • V. *hepatită C, hepatită E*.

hepatită serică • Sin. *hepatită B*.

hepatoblastom • Tumoră malignă hepatică ce survine mai ales la copil, constituită din celule asemănătoare celulelor primitive ale parenchimului hepatic; evoluează rapid letal.

hepatocit • Celulă a parenchimului hepatic, de formă poliedrică, cu secreție endo- și exocrină. Sin. *celulă hepatică*.

hepatom • În limbaj curent, cancer primitiv al ficatului. Lingv. *hepatom malign*: este denumire mai exactă deoarece există și tumori hepatice necanceroase denumite *hepatom benign*.

hepatomegalie • Creșterea de volum a ficatului.

hepatorenal • Ceea ce se referă la ficat și rinichi. Ex. sindrom hepatorenal, ligament hepatorenal.

hepatosplenic • Care se referă la ficat și splină.

hepatosplenomegalie • Creșterea de volum a ficatului și splinei.

hepatoterapie • Administrarea de extracte hepatice pe cale orală sau parenterală, în scop terapeutic.

hepatotoxic • Care este toxic pentru ficat.

hermafroditism (*engl. hermaphroditism*) • Prezența simultană la un individ a organelor genitale masculine și feminine, devenind apt să fecundeze și să fie fecundat. Existând în mod normal la unele nevertebrate, hermafroditismul este anormal la om și de obicei se manifestă incomplet (*pseudohermafroditism*), nepermițând dubla funcție de a fecunda și a fi fecundat. (adj. **hermafrodit**)

hernia liniei albe (*fr. hernie de la ligne blanche, engl. linea alba hernia*) • Hernierea unui segment intestinal printre fibrele încrucișate ale liniei albe. După localizare, poate fi epigastrică, juxtaombilicală sau subombilicală.

hernia plămânului (*engl. pneumocele*) • Protruzia țesutului pulmonar într-un sac al pleurei parietale, dincolo de limitele cavității toracice, printr-un orificiu anormal, produs ca urmare a unei anomalii de dezvoltare sau a unui traumatism; afecțiunea este rară. Sin. *pneumocel*.

hernia Treitz • Herniere retroperitoneală a unei anse intestinale prin hiatusul Winslow.

herniat • Care herniază.

hernie • Etalarea unui viscer sau a unei părți de viscer în afara limitelor sale normale, prin slăbirea peretelui cavității care îl conține sau printr-un orificiu natural, accidental sau patologic. V. *-cel*. (adj. **herniar**)

hernie crurală • Hernierea unui segment intestinal prin inelul crural, vizibilă sub arcada crurală și putând ajunge să se etaleze pe fața internă a rădăcinii coapsei.

hernie diafragmatică • 1) Hernie congenitală sau dobândită (prin traumatism) a unui viscer abdominal (de obicei stomac) prin diafragm; 2) În sens restrâns, *hernie hiatală*.

hernie discală (*engl. herniated disk*) • Alunecarea către canalul rahidian a nucleului pulpos al unui disc intervertebral, în urma ruperii inelului său fibros. Rezultă o compresie a rădăcinilor nervoase de la nivelul respectiv. Hernia discală poate fi intermitentă sau permanentă.

hernie epigastrică • Hernierea unui segment intestinal printre fibrele încrucișate ale liniei albe abdominale, deasupra ombilicului. Sin. *hernie supraombilicală*.

hernie hiatală • Pătrunderea în cavitatea toracică a unei părți din stomac prin orificiul (*hiatus*) esofagian al diafragmului. Sin. *hernie diafragmatică*. Abr. *HH*.

hernie înghinală • Hernierea viscerală abdominală, de regulă a unor anse

- intestinale, prin canalul inghinal; poate fi congenitală sau dobândită.
- hernie inghinocrurală** • Hernie inghinală, orientată lateral în plica inghinală.
- hernie inghinoscrotală (sau scrotală)** • Hernie inghinală cu coborâre în scrot.
- hernie intraspongioasă (intrasomatică)** (*engl. intrabody disk herniation*) • Pătrunderea porțiunii moi, centrale, a discului intervertebral în corpul vertebral. Poate fi de origine traumatică sau, mai frecvent, să survină ca o complicație în boala Scheuermann, atunci când lama cartilagineasă a unui sau a mai multor platouri vertebrale este ramolită datorită unor insule de necroză. Pe radiografie se vede o creștătură circulară bine delimitată, înconjurată de un lizereu opac. Sin. *nodul Schmorl*.
- hernie musculară** • Hernierea unei porțiuni de mușchi printr-o ruptură accidentală a aponevrozei sale.
- hernie ombilicală** (*engl. umbilical hernia*) • Hernierea unei anse intestinale la nivelul ombilicului. La copil ea se datorește absenței închiderii inelului fibros. La adult ea provine din insuficiența cicatricii ombilicale. Sin. *omfalocel*.
- hernie scrotală** • V. *hernie inghino-scrotală*.
- hernie strangulată** • Hernie complicată, mai mult sau mai puțin subit, prin constricția fermă și permanentă a conținutului său. Rezultă o jenă în circulația sanguină a viscerelor herniate, ducând rapid la necroză, ceea ce reprezintă o urgență chirurgicală. Sin. *strangulare herniară*.
- hernie supraombilicală** • Sin. *hernie epigastrică*.
- heroină** • Derivat de opium care se prezintă ca o pulbere albă și amară. Este un analgezic și un hipnotic puternic, mai activ decât morfina. Nu este folosit în medicină pentru că expune la forme grave de toxicomanie.
- heroinomanie** (*engl. heroinism*) • Toxicomanie cu heroină.
- herpes** • Afecțiune cutanată acută virală care apare sub formă de erupție cu mici vezicule transparente, adesea

grupate pe un fond roșietic. Localizarea preferențială este la față, în jurul gurii și nasului, de asemenea în părțile genitale; herpesul poate recidiva pe același loc. Herpesul genital al femeii poate fi cauza unei infecții grave a nou-născutului (meningita herpetică), contractată în timpul nașterii. (adj. *herpetic*)

herpes-zoster • Sin. *zona*.

herpesvirusuri • Grup de virusuri cu acid dezoxiribonucleic, simetrie cubică și prevăzute cu înveliș. În acest grup se găsesc virusurile: herpes simplex (HSV), varicelo-zosterian (VZH), citomegalic (CMV) și Epstein-Barr (EBV); produc, în ordinea enumerării, următoarele afecțiuni: herpes (cutanat, encefalită, boala herpetică sistemică), varicelă și zona, citomegalie, mononucleoză infecțioasă.

herpetic • Care se referă la herpes.

herpetiform • Asemănător herpesului. Ex. impetigo herpetiform.

Herter (boala) • Sin. *boala celiacă*. V. *celiac*. (Herter Christian Archibald, medic și farmacolog american, New York, 1865-1910)

hertz • Unitate de frecvență în sistemul internațional și sistemul CGS, corespunzând la o perioadă (sau un ciclu) pe secundă. Urechea umană precepe frecvențe între 16 și 16000 Hz. Simbol: Hz. Multipli: *kilohertz*, *megahertz*. (Hertz Heinrich Rudolf, fizician, Bonn, 1857-1894)

hertzian • Unde electromagnetice descoperite de Hertz (1886). V. *unde hertziene*.

Herxheimer (reacția) • Exagerare pasageră a unor manifestări ale sifilisului sub efectul tratamentului cu penicilină (în trecut cu preparate de mercur și arsenicale) sau ca puseu febril survenind la începutul tratamentului. (Herxheimer Karl, dermatolog german, profesor la Frankfurt pe Main, 1861-1944)

heter, hetero- • Prefixe de origine greacă având sensul de *altul* și arătând o inegalitate, o neregularitate. Ant. *homo-*.

heteroanticorpi (*engl. heteroantibody*) • Anticorpi capabili să reacțio-

neze cu un antigen ce provine de la o specie diferită.

heterocromie • 1) Colorație în culori diferite a unor componente care în mod normal ar trebui să fie monocrome; 2) În oftalmologie, colorația diferită a celor două irisuri. (adj. *heterocromic*)

heterocromozom • Cromozom care la nevertebratele superioare și la vertebrate (inclusiv omul) intervine în determinarea sexului. De obicei există o pereche de heterocromozomi: *cromozomii X și Y*. Celulele somatice ale femeii au doi cromozomi X (*genotip XX*) și cele ale bărbatului un cromozom X și unul Y (*genotip XY*). Celulele sexuale (gameții) ale femeii au un singur cromozom X, în timp ce celulele sexuale ale bărbatului au fie un cromozom X, fie unul Y. Sin. *cromozom sexual, gonozom, heterozom*.

heterodrom • În cardiologie, arată o excitație care nu urmează căile obișnuite.

heterogen • 1) Care este constituit din elemente diferite, dispartate. Ex. radiații heterogene; 2) Care provine de la o specie sau dintr-o sursă diferită. Ex. albumine heterogene. Ant. *homo-*.

heterogrefă (*engl. heterograft*) • Grefă practică cu un țesut provenind de la o altă specie decât organismul primitor. Sin. *grefă heteroplăstică (heterologă), heteroplăstie, heterotransplant, xenogrefă*.

heterolog • 1) Cu structură diferită față de cea a ansamblului din care face parte. Ex. țesut heterolog; 2) Care provine de la o specie diferită. Ex. grefă heterologă; 3) Care prezintă forme foarte diferite în cadrul aceleiași specii. Ex. tulpina heterologă a unui microorganism.

heteroplăstie • Sin. *heterogrefă*. (adj. *heteroplăstic*)

heteroproteidă (*engl. conjugated protein*) • Compuși organici formați din proteine asociate cu o substanță neprotidică: cromoproteine, glicoproteine, lipoproteine, nucleoproteine și fosfoproteine.

heterosexual • Individ cu tendințe sexuale normale, având atracție sexuală pentru persoane de sex opus (în opoziție cu *homosexual*).

heterotopie • Amplasare anormală a unor componente ale organismului sau ale unor țesuturi.

heterotransplantare • Sin. *heterogrefă*.

heterotrop (*engl. heterotropic*) • 1) Care ia naștere într-un loc anormal; 2) La electrocardiografie, o excitație născută în afara nodului sinusal sau a unui ritm a cărui comandă nu este sinusală.

heterozid (*engl. oside*) • Compus glucidic care se desface prin hidroliză în una sau mai multe "oze" (glucoză, riboză, galactoză etc.) și o substanță neglucidică (sterol, fenol etc.). Sunt în general substanțe vegetale cu diverse proprietăți farmacologice (cum este de ex. digitala). Și nucleozidele sunt heterozide. V. *glucozid*.

heterozigot (*engl. heterozygous*) • Se spune despre celula sau individul care are în cromozomii săi omologi două gene diferite, dar cu aceeași localizare (aceiași locus). Ant. *homozigot*.

heterozom • Sin. *heterocromozom*.

hexacant (embrion) • Prima formă larvară a unei specii de tenie (*Taenia saginata*, transmisă prin carnea de vită); larva este prevăzută cu șase cârlige. Embrionii hexacanti sunt eliberați în intestinul vitelor.

hexadactilie • Malformație congenitală care constă din existența a 6 degete la mâini sau la picioare.

hexoză • Substanță glucidică simplă (nehidrolizabilă), cu 6 atomi de carbon. Principalele hexoze naturale sunt glucoza, galactoză, manoză și fructoză.

Hg • Simbol chimic pentru mercur (*hidrargir*).

HH • Abr. pentru *hernia hialală*.

hial, hialo- (*fr. hyal-, hyalo-*) • Prefixe de origine greacă în relație cu sticla, exprimând ideea de transparentă.

hialin • Care are transparența sticlei. Ex. cartilaj hialin, degenerescență hialină.

hialită • Inflamația corpului vitros.

hialoid • 1) Cu aparență sau transparență de sticlă; 2) Membrană transparentă care învelește corpul vitrosului: *membrana hialoidă, membrana vitroasă*.

hialoplasmă • Protoplasma nefigurativă a unei celule, constituită dintr-un sistem coloidal puțin refringent.

hialuronidază • Enzimă produsă de unele bacterii (pneumococ, streptococ) și de unele celule umane (celulele testiculului, spermatozoizii) și animale (de ex. lipitoarea); favorizează hidroliza acidului hialuronic și a polizaharidelor făcând mai puțin vâscoase mediile organice. Se folosește ca factor de difuziune, favorizând resorbția substanțelor injectate subcutanat.

hiatus (*engl. cleft, hiatus*) • Cuvânt latin cu înțeles de fantă. În anatomie, acest termen arată unele orificii strâmte și alungite. Ex. *hiatus esofagian*: orificiu diafragmatic prin care esofagul trece din torace în abdomen. (adj. **hiatal**)

hiatus leucemic • Aspect particular al formulei leucocitare sanguine în leucemia acută, caracterizat prin absența formelor intermediare între mieloblaști și granulocitele neutrofile adulte.

hibernare artificială • Încetinirea funcțiilor vitale (scăderea temperaturii și a metabolismului, scăderea excitabilității), obținută medicamentos sau prin răcire, cu scopul de a se efectua unele intervenții chirurgicale (arsuri grave, intoxicații, chirurgie cardiacă).

hibridare (*fr. hybridation, engl. hybridization*) • Cuplare naturală sau artificială a doi indivizi (plante sau animale) din specii, rase sau variante diferite. Produsul rezultat este un *hibrid*. V. *metis*.

HIC • Abr. pentru *hipertensiune intracraniană*.

hidartroză (*fr. hydarthrose*) • Acumulare de lichid seros într-o cavitate articulară.

hidatic • Care se referă la hidatide ori care le conține. Se referă mai ales la chistele din echinococoză.

hidatidă • 1) Stadiu larvar al viermelui *Taenia echinococcus*, având forma de veziculă mai mult sau mai puțin voluminoasă, de formă sferică, plină cu lichid incolor și conținând scolexul (capul) viermelui; 2) Mic corp neted fixat la extremitatea anterioară a testiculului sau a epididimului, reprezentând un vestigiu embrionar.

hidatiform • Care seamănă cu o pungă cu apă sau cu o hidatidă. V. *molă hidatiformă*.

hidr-, hidro- • Prefixe de origine greacă în relație cu transpirația (a nu se confunda cu *hidro-*, apă; în *fr.* și *engl.* se scrie *hydro-* pentru apă și *hidro-* pentru sudoare).

hidr-, hidro-, -hidrie (*fr. hydr-, hydro-, -hydrie*) • 1) Prefixe și sufix de origine greacă, în relație cu apa (a nu se confunda cu sudoarea care în *fr.* și *engl.* se scriu cu *i*, pe când cel în relație cu apa se scrie cu *y*). În chimie, prefix indicând fixarea hidrogenului sau a apei pe o substanță.

hidradenom • Mică tumoră benignă având ca punct de plecare un canal sudoripar și cu localizare mai frecventă la pleoape.

hidramnios • Prezența unei cantități excesive de lichid amniotic în cavitatea care înconjoară fătul (peste 2 litri).

hidrargirie (hidrargirism) • Intoxicație cu mercur sau compuși săi (mai ales inhalarea vaporilor în fabricile ce folosesc compuși mercuriali), manifestându-se mai ales prin tulburări renale și nervoase.

hidrat de carbon • Sin. cu *glucid*.

hidratare • 1) Introducere de apă în organism; 2) Fixarea apei pe un corp oarecare. (adj. **hidratat**)

hidremie • Concentrația de apă din sânge. Se disting: o *hidremie plasmatică* și una *globulară*.

hidric • Care se referă la apă.

hidroaeric • În radiologie, se spune despre o imagine caracterizată prin prezența într-o cavitate de revărsat hidric și de gaze.

hidrocarbon • 1) Substanță constituită din hidrogen și carbon; 2) Se spunea despre glucide când erau numite *hidrați de carbon*. (adj. **hidrocarbonat**)

hidrocefal • Care are hidrocefalie.

hidrocefalie (*engl. hydrocephalus*) • Creștere patologică a cantității de lichid cefalorahidian conținut în craniu (mai ales în ventriculii cerebrali). (adj. **hidrocefalic**)

hidrocel • Acumulare de lichid seros în tunica vaginală a testiculelor sau în învelișurile cordonului spermatic.

hidrocolecist • Veziculă biliară ce conține o bilă anormal de fluidă.

hidrocortizon • Hormon glucocorticosteroid izolat din corticala supraren-

nalei, unde se produce prin acțiunea corticotrofinei (ACTH), pornind de la colesterol și de la progesteron. Se utilizează sub formă de săruri, în terapeutică, mai ales datorită proprietăților antiinflamatorii. Sin. *cortizol*.

hidroelectrolitic • Care se referă la apă și electroliți și la echilibrul lor în organism. Ex. bilanț hidroelectrolitic.

hidrofil • Cu afinitate pentru apă; care absoarbe sau reține apa. Ant. *hidrofob*.

hidrofobie • Teamă morbidă de apă. (adj. **hidrofob**)

hidroftalmie • Sin. cu *buftalmie*.

hidrogen • Corp simplu, gaz incolor și inodor, cel mai ușor din toate gazele, dotat cu mare putere reductoare. Hidrogenul este un element constitutiv important al ființelor vii (sub formă de apă și substanțe organice). Simbol: H.

hidrolază • Orice enzimă care activează o hidroliză.

hidroliză • 1) Descompunerea unei substanțe prin fixarea apei, ceea ce duce la formarea de noi molecule. Ex. hidroliza proteinelor cu obținerea de aminoacizi; 2) Prin extensie, disocierea electroliților dizolvați în apă. (adj. **hidrolitic**)

hidrologie medicală • Studiul proprietăților terapeutice ale apelor naturale sau artificiale și al utilizării lor.

hidromeningocel • Sin. cu *meningocel*.

hidronefroză • Dilatarea bazinetului și calicelor renale, cu acumulare de urină, cauzată de un obstacol temporar sau permanent, situat pe căile urinare sau de o scădere a tonicității bazinetului.

hidropericard • Revărsat de lichid seros, neinflamator, în cavitatea pericardică.

hidropionefroză (*engl. hydrophyonephritis*) • Acumulare de urină și puroi în bazinet și calice, care sunt dilatate, apărută în urma unui obstacol din căile urinare inferioare (în general obstacol uretral).

hidropiosalpinx • Distensia trompei uterine prin acumulare de lichid seros și puroi.

hidropizie (*engl. hydrops*) • Acumulare de serozitate într-o cavitate naturală a corpului sau în țesutul conjunctiv celular (termen desuet, înlocuit cu *anasarcă*).

hidropizie pleurală (*engl. hydrops of pleura*) • Termen desuet înlocuit cu *hidrotorax*.

hidropizie toracică • Sin. *hidrotorax*.

hidro-pneumoperitoneu • Acumulare de lichid și gaze în cavitatea peritoneală.

hidropneumotorax • V. *hidrotorax*.

hidroree (*fr. hydrorrhée, engl. hydrorrhoea*) • Scurgere abundentă de lichid clar, seros, printr-un conduct natural, cauzată de inflamația mucoasei sale.

hidroree (*fr. hydrorrhée*) • Transpirație abundentă.

hidrosadenită • Inflamație stafilococică a glandelor sudoripare din axilă sau din regiunea perianală, ceea ce duce la formarea de colecții purulente.

hidrosalpinx • Revărsat de lichid seros închisat într-o trompă uterină.

hidrosodic • Se referă la apă și sodiu.

hidrosolubil • Care este solubil în apă. Ex. vitamină hidrosolubilă.

hidroterapie • Folosirea apei în diverse proceduri (dușuri, băi, împachetări umede etc.) în scop terapeutic. (adj. **hidroterapic**) V. *hidrologie medicală*.

hidrotorax • Revărsat pleural cu serozitate neinflamatorie, ce apare mai frecvent în insuficiența cardiacă stângă. Sin. *hidropizie a pleurei* (termen desuet), *hidropizie toracică* (termen desuet), *pleuroree*, *serotorax*, *transsudat pleural*.

hidroureter • Sin. cu *ureterohidroză*.

hidroxi- (*fr. hydroxy-*) • Prefix arătând prezența radicalului OH într-un compus chimic sau substituirea hidrogenului cu acest radical. V. *oxi-*.

β -hidroxibutiric • V. *acid β -hidroxibutiric*.

hidroxi-11-corticosteroid (sau 11-hidroxicorticosteroid) • Fiecare din hormonii steroizi corticosuprarenalieni având o funcție alcoolică în poziția 11 (cortizol, corticosteron, aldosteron), denumiți de asemenea și *11-oxicorticosteroidi*.

hidroxi-17-corticosteroid (sau 17-hidroxicorticosteroid) • Fiecare din steroizii corticosuprarenalieni având o funcție alcoolică în poziția 17. Sunt metaboliți ai cortizolului și ai cortizonului, care se găsesc în urină. Abr. *17.OHCS*.

hidroxisteroid • Nume dat hormonilor steroizi și metabolizilor săi, având una sau mai multe funcții alcool în molecula lor. Din acest grup fac parte: hormonii corticosuprarenali, testosteronul, derivații de progesteron. Sin. *oxisteroid*.

hidroză • Orice tulburare funcțională a secreției sudorale.

hife (engl. *hypha*) • Filamente foarte ramificate constituind aparatul vegetativ al ciupercilor.

Highmore (corpul) (engl. *Highmore's body, mediastinum testis*) • Parte îngroșată din albuginea testiculară, situată pe marginea ei superioară. (*Highmore* Nathaniel, medic englez, 1613-1685)

higro- (fr. *hygro-*) • Prefix de origine greacă în relație cu umiditatea.

higroma • Sin. *bursită*.

hil (fr. *hile*, engl. *hilum, hilus*) • Regiune, de obicei deprimată, a suprafeței unui organ, pe unde pătrund ori ies vasele sanguine sau limfatice și nervii: ex. hilul ficatului, al plămânului, al rinichiului etc. (adj. *hilar*)

himen (fr. *hymen*) • Membrană subțire, formată dintr-un pliu al mucoasei vaginale, separând parțial vaginul de vulvă. Himenul se rupe la primul raport sexual, cicatrizându-se în *lam-bouri* (*lobuli himenali*). După prima naștere, resturile himenului se modifică și iau numele de *carunculi mirtiformi*. (adj. *himenal*)

hioepiglotită • Care se referă la osul hioid și la epiglotă. Ex. membrană hioepiglotică.

hioid (osul) • Os median și impar, în formă de potcoavă, situat transversal deasupra laringelui.

hyper- (fr. *hyper-*) • Prefix de origine greacă, semnificând "de deasupra" și indicând un exces, o creștere sau o poziție superioară. Ant. *hipo-*.

hiperacantoză • Sin. cu *acantoză*.

hiperaciditate gastrică • Sin. cu *hiperclorhidrie*.

hiperalgezie • Sensibilitate exagerată la un stimul nociceptiv.

hiper anxietate • Stare de angoasă intensă. (adj. *hiper anxios*)

hiper anxios • Se referă la hiperanxietate; cel care suferă de hiperanxietate.

hiperazotemie • Creșterea azotemiei la cifre patologice, observată mai ales în insuficiența renală gravă. V. *uremie*.

hiperbar • Se spune despre un lichid cu greutate specifică mai mare decât cea a mediului ambiant. Ex. *rahiestanestezie hiperbară*, prin injectarea unei soluții mai grele decât lichidul cefalorahidian.

hiperbarie • Condiție fizică a ambianței în care presiunea aerului înconjurător este superioară presiunii barometrice de la nivelul mării (aproximativ 1 bar) sau când presiunea parțială a unui gaz component este mai mare decât cea normală. V. *medicină hiperbară*.

hiperbilirubinemie • Exces de bilirubină în sânge. V. *bilirubinemie*.

hipercalcemie • Concentrație crescută de calciu în sânge (survine în hiperparatiroidie).

hipercapnie • Creșterea gazului (anhidridă carbonică în sânge, așa cum se întâmplă în asfizie).

hipercetonemie • V. *etonemie*.

hipercloremie • Creșterea cantității de clor din sânge. Se observă în nefroză, eclampsie și unele acidoze renale. Sin. *hipercloruremie*.

hiperclorhidrie • Prezența excesivă a acidului clorhidric în suc gastric. Clinic se manifestă prin diverse tulburări: regurgitații acide, arsuri și dureri gastrice. Sin. *hiperaciditate gastrică*. (adj. *hiperclorhidric*)

hipercloruremie • Sin. cu *hipercloremie*.

hiperclorurie • Prezența în exces a clorului în urină. Se observă în insuficiența renală.

hipercolemie • Creșterea concentrației de pigmenți biliari în serul sanguin. V. *bilirubinemie*.

hipercolesterolemie • Creșterea cantității de colesterol în sânge (peste 300 mg%). Există o hipercolesterolemie primitivă, familială, transmisă genetic, care, în absența unui regim sărac în grăsimi și a unui tratament medicamentos adecvat (mai ales prin fibrați), poate determina complicații cardiovasculare grave.

hipercorticism • Secreție excesivă de hormoni corticosuprarenali și ansamblul tulburărilor care rezultă din

aceasta sau care sunt provocate de administrarea terapeutică prelungită a acestor hormoni. Sin. *hipersuprarenalism*.

hipercrinie (engl. *hypercrinism*) • Creșterea unor secreții endocrine și ansamblul tulburărilor pe care le antrenează.

hipercromie (engl. *hyperchromatic, hyperchromic*) • 1) Care este intens colorat; 2) Care este caracterizat prin hiperchromie.

hipercromie • Creșterea localizată sau întinsă a pigmentării normale a pielii.

hiperdensitate • În tomodensitometrie, zone de densitate superioară celei medii normale pentru o structură dată; poate fi fiziologică (ex. calcificarea plexurilor coroide) sau patologică (tumoră sau hemangiom).

hiperecogen • În ecografie, zonă foarte bogată în ecouri. V. *ecogen*.

hiperemeză • Vărsături abundente și prelungite, în special cele care survin la începutul sarcinii.

hiperemie • Sin. cu *congestie*. (adj. *hiperemiat, hiperemic*)

hiperestezie • Exagerarea sensibilității. (adj. *hiperesteziic*)

hiperextensie • Extensia forțată.

hiperflexie • Flexie forțată.

hiperfuncție • Activitate exagerată a unui organ, a unei glande.

hiperglicemie • Creșterea cantității de glucoză din sânge; ea este considerată patologică când depășește 100-120 mg%; cauza cea mai frecventă este diabetul. (adj. *hiperglicemic*)

hiperglicemie (sindrom) • Ansamblul manifestărilor morbide provocate de creșterea glucozei în sânge și țesuturi, ceea ce constituie simptomele clasice ale diabetului zaharat: glicozurie, polidipsie, poliurie, astenie etc.

hiperglicemie (triunghiul) • Spațiu de formare triunghiulară observat pe graficul unei hiperglicemii provocate (nivelul glicemiei fiind înscris pe ordonată iar timpul pe abscisă); corespunde nivelurilor glicemiei după ingestia de glucoză; suprafața lui este mare la diabetici.

hiperglicemie provocată (engl. *glucose tolerance test*) • Probă ce constă

din încărcarea organismului cu glucoză, urmărind apoi variațiile consecutive ale glicemiei. După un regim normal în glucide timp de 2-3 zile, subiectul primește pe nemâncate 100 sau 50 g de glucoză. Se măsoară glicemia înainte, apoi timp de trei ore, în general la fiecare jumătate de oră, prevădând probe de sânge din capilare. În mod normal, glicemia crește după 30-45 de minute, apoi scade la normal în 1-12 ore după ingestia de glucoză. În timpul probei, în urină nu trebuie să apară glucoză. La subiecții cu boli de ficat și la cei cu diabet, glicemia depășește 180 mg% în prima oră și nu se normalizează în primele două ore. Sin. *proba (testul) de toleranță la glucoză*.

hiperglobulie • Sin. cu *poliglobulie*.

hiperglobulinemie policlonală • Creșterea imunoglobulinelor în mod difuz, pe seama mai multor categorii de anticorpi. Hiperglobulinemia policlonală survine de câte ori apare o reacție imunitară importantă (în inflamații, infecții) sau când există o proliferare limfoidă (de exemplu în limfadenopatia angioimunoblastică).

hiperhidroză • Transpirație, anormal de abundentă, localizată (axile, mâini, picioare) sau generalizată.

hiperimun • V. *ser hiperimun*.

hiperinsulinism • Ansamblul simptomelor corelat cu o secreție exagerată de insulină (tumoră benignă sau malignă a insulelor Langerhans), ceea ce produce criza de hipoglicemie (tahicardie, transpirații abundente, tremurături, cefalee etc.).

hiperkaliemie • Creșterea potasiului în plasmă peste limitele normale (200 mg sau 5 mEq la litru). Poate avea diverse cauze: insuficiență renală, insuficiență corticosuprarenală acută, stare de deshidratare severă, anorexie gravă.

hiperkeratoză • Îngroșarea considerabilă a stratului cornos al epidermului, întâlnită în multe afecțiuni cutanate (ex. ihtioză). (adj. *hiperkeratozic*)

hiperkinezie (fr. *hypercinésie*, engl. *hyperkinesia*) • Mișcări excesive.

hiperlactacidemie • Concentrația plasmatică de acid lactic, superioară celei normale ($\geq 2\text{mmol/l}$). Lactacidemia

crește după eforturi musculare; de asemenea în unele condiții patologice: hipoxie, stare de șoc, diabet, intoxicație alcoolică, glicogenoze Van Gierke etc. Reluarea circulației după punerea unui garou duce la creșterea lactacidemiei. Printre consecințele hiperlactacidemiei sunt acidoza și retenția de acid uric.

hiperlipemie (hiperlipidemie) • Creșterea nivelului de lipide din sânge. Poate fi fiziologică (digestie, sarcină, lactație) sau patologică (nefroză, diabet, icter, mixedem).

hiperlipemie provocată (engl. lipemia tolerance test) • Test pentru măsurarea capacității de epuratie a lipidelor din organism, bazat pe studiul turbidității plasmiei, după administrarea orală sau venoasă a unei cantități determinate de lipide. În mod normal, turbiditatea trece printr-un maxim în jurul a trei ore și dispare la șase ore după administrarea orală; menținerea unei turbidități peste această limită arată o anomalie în epurarea lipidică, adesea cauzată de ateroscleroză.

hiperlordoză • Exagerarea lordozei fiziologice, având diverse cauze: obezitate, sarcină, luxație congenitală de șold. (adj. **hiperlordozic**)

hipermenoree • Scurgere anormal de abundentă de menstr. În limbaj curent se mai spune: menoree.

hipermetrie • Tulburare de coordonare motorie care se manifestă prin depășirea țintei fixate (probă deget-nas sau călcâi-genunchi). Este un semn de afectare cerebeloasă (sindrom cerebelos). V. **dismetrie**.

hipermetropie • Vedere neclară a obiectelor apropiate, datorată unei anomalii de refracție în care punctul de convergență a razelor luminoase este situat în spatele retinei. Se corijează prin lentile convexe. V. **dioptrie**. Ant. **miopie**. (adj. și s. **hipermetrop**)

hipernatriemie • Creșterea nivelului de sodiu sanguin peste limitele normale (350 mg sau 150 mEq pe litru), având drept cauze hiperkorticismul, deshidratarea, insuficiența renală acută sau cronică, insuficiența cardiacă.

hiperorexie • Sin. **bulimie**.

hiperostoză • Îngroșare anormală, circumscrisă sau difuză, a uneia sau mai

multor oase, ducând la deformări osoase. (adj. **hiperostozic**)

hyperparatiroidian • 1) adj. Care se referă la hiperparatiroidie; 2) s. Care suferă de hiperparatiroidie.

hyperparatiroidie hiperparatiroidism • Activitate exagerată a glandelor paratiroidice, ceea ce se traduce prin tulburări ale metabolismului calciului și fosforului, cu demineralizare osoasă marcată, fracturi multiple și deformări osoase.

hiperplachetoză • Sin. **trombocitoză**.

hiperplazie • Proliferare anormală a celulelor dintr-un țesut anume, având drept urmare o creștere de volum (**hipertrofie**).

hiperplazie angiofoliculară • Sin. **limfomul Castleman**. V. **Castleman**.

hiperpnee • Respirație anormal de rapidă și profundă, ducând la hiperventilație pulmonară.

hiperproteinemie (hiperprotidemie) • Creșterea nivelului proteinelor în serul sanguin, mai des produsă printr-un exces de globuline. Poate avea diverse cauze (deshidratare, boli infecțioase, mieloame etc.). (adj. **hiperproteinic**)

hiperreflectivitate (sau hiperreflexie) • Exagerarea reflexelor.

hipersarcozinemie • Boală ereditară caracterizată prin prezența unei concentrații crescute de sarcozină în sânge și urină, datorate unei deficiențe în sarcozindehidrogenază, enzimă care transformă, în mod normal, sarcozina în glicocol. Apare la copil, antrenând dezordini neuro-musculare și, se pare, întârziere în creștere.

hipersecreție • Exagerarea unei secreții glandulare.

hipersideremie • Creșterea concentrației fierului seric.

hipersomnie • Prolungirea anormală a somnului.

hiperspermie (engl. important ejaculation) • Ejacularea unui volum crescut.

hipersuprarenalism • Sin. **hipercorticism**.

hipertelorism • Îndepărtarea exagerată a două organe. **Hipertelorismul ocular** este o malformație craniofacială congenitală, caracterizată prin distanțarea exagerată a ochilor.

hipertensină • Sin. **angiotensină**.

hipertensiune • 1) Tensiune mai mare decât cea normală. Sin. **hipertonie**; 2) În limbaj clinic, în mod obișnuit, **hipertensiune arterială**: creșterea tensiunii arteriale peste 150/100 mm de mercur. Abr. **HTA**.

hipertensiune intracraniană • Hipertensiunea lichidului cefalorahidian, provocată de o tumoră cerebrală, un edem sau orice alt obstacol în circulația lichidului cefalorahidian. Abr. **HIC**.

hipertensiv • 1) Care suferă de hipertensiune; 2) Care se referă la hipertensiune, care este caracterizat prin hipertensiune sau care o produce. Ex. arterioscleroză hipertensivă, criză hipertensivă.

hipertermie • Creșterea temperaturii corpului peste normal. Lingv. "hipertermie" este adesea folosit ca sinonim cu **febră**; totuși "febra" are un înțeles mai larg, pentru că arată și simptomele antrenate de hipertermie: accelerarea pulsului, a respirației, frisoane etc. (adj. **hipertermic**)

hipertireoză • Sin. cu **hipertiroidie**; termen folosit mai ales în Elveția.

hipertiroidie (sau hipertiroidism) • Creștere anormală a secrețiilor glandei tiroide și tulburările care rezultă. V. **boala Basedow**. Sin. **hipertireoză**.

hipertonie • 1) Care se referă la hipertonie; 2) Soluție care are o presiune osmotică mai mare decât cea a sângelui.

hipertonie • 1) Creșterea anormală a tonusului muscular sau al unui organ; 2) Sin. **hipertensiune**.

hipertrichoză • Dezvoltarea anormală a părului într-o regiune care în mod normal nu are păr sau care are fire subțiri de păr. Poate fi localizată sau generalizată, congenitală sau dobândită. V. **hirsutism**.

hipertrofiat • Care este afectat de hipertrofie.

hipertrofie • Creșterea anormală de volum a unui organ sau a unui țesut, prin proliferarea exagerată a celulelor sale (hiperplazie) sau, mai rar, prin creșterea volumului celulelor sale. (adj. **hipertrofic**)

hipertrofie ventriculară dreaptă • Îngroșarea peretelui ventriculului drept al inimii. Abr. **HVD**.

hipertrofie ventriculară stângă • Îngroșarea pereților ventriculului stâng al inimii. Abr. **HVS**.

hiperuricemie • Creșterea concentrației de acid uric în sânge (peste 0,6 mg% la femeie și 0,7 mg% la bărbat). Se observă mai des în gută, ca și în diferite afecțiuni însoțite de o degradare exagerată a nucleoproteinelor (arsuri intense, leucemii etc.).

hipervascularizat • Cu o irigare sanguină dezvoltată în exces.

hiperventilație • Creșterea ventilației pulmonare (de obicei însoțită de creșterea schimburilor gazeose respiratorii), legată de o creștere a frecvenței și profunzimii inspirațiilor. (adj. **hiperventilat**)

hiperventilație alveolară • Sindrom caracterizat prin hiperpnee sau hiperventilație alveolară suficientă pentru a provoca hipocapnie. Simptomele sunt variabile, dar cuprind amețeli și crampe date de alcałoza respiratorie acută; palpitații și sentimente de teamă sunt frecvente și boala poate evolua către tetanie (**tetanie hiperpneică**). Este adesea de origine psihogenă. Sin. **hiperventilație forțată**, **nevroză respiratorie** (acești termeni se referă la afecțiunea de origine psihogenă).

hiperventilație forțată • Sin. cu **sindromul de hiperventilație alveolară**.

hiperventilație lobară infantilă • Dilatarea acinilor unui lob pulmonar, de obicei a unui lob superior, produsă printr-o obstrucție bronșică valvulară, care antrenează distensia unui lob precum și deviație mediastinală. Afecțiunea este uneori datorată unui defect de cartilaj parietal al unei bronhii. Simptomele apar la sugar în câteva zile sau săptămâni după naștere, cu detresă respiratorie progresivă, ce simulează un pneumotorax. Se poate asocia cu o malformație congenitală a inimii sau a vaselor mari. Lingv. termenii emfizem congenital și emfizem lobar infantil au fost utilizați pentru această afecțiune, dar sunt incorecți, deoarece nu este vorba despre un emfizem.

hiperventilație pulmonară compensatorie • Distensia unei părți sau a unui plămân în întregime, în urma

obliterării cavităților alveolare din alte teritorii pulmonare, consecința unei atelectazii, atrezii sau unei intervenții chirurgicale. Lingv. această afecțiune a fost desemnată și prin termenii: emfizem complementar, emfizem ectazic, emfizem localizat și emfizem secundar, dar acești termeni sunt incorecți, nefiind vorba de "emfizem".

hipervitaminoză • Tulburări produse prin administrarea de vitamine în cantități excesive, de obicei sub formă de medicamente.

hipervolemie • Creșterea de volum a sângelui circulant. (adj. **hipervolemic**)

hipn-, **hipno-** (fr. *hypn-*, *hypno-*) • Prefixe de origine greacă, în relație cu somnul.

hipnogen • Care produce somn.

hipnotic • 1) Care se referă la hipnotism, ex. stare hipnotică; 2) Se zice despre un medicament care produce somn. Sin. *somnifer*, *soporific*.

hipnotism • Ansamblul tehnicilor permițând să provoace, prin mecanisme de sugestie, o stare apropiată de somn, în care subiectul percepe și execută ordinele date; la fel, datorită unei redori musculare particulare, poate păstra multă vreme poziții care ar fi imposibile în stare de veghe.

hipnoză • 1) Stare apropiată somnului, provocată prin hipnotism; 2) În sens mai puțin curent, somn provocat artificial printr-un medicament.

hipo- (fr. *hypo-*) • Prefix de origine greacă cu semnificație de "dedesubt" și arătând o insuficiență, o scădere sau o poziție inferioară. Ant. *hiper-*.

hipoaccelerinemie (engl. *proaccelerin deficiency*) • Diminuarea de proaccelerină (factorul V) în sânge, putând avea ca urmare hemoragii severe. Se observă adesea în insuficiența hepatică gravă și în unele sindroame de defibrinație.

hipoacuzie • Scăderea acuității auditive. Sin. *surditate parțială*. V. *cofoză*.

hipoalgezie • Formă particulară de hipostezie caracterizată prin scăderea sensibilității la o stimulare nociceptivă.

hipobarism • V. *răul de munte*.

hipocalcemiant • Care face să scadă nivelul de calciu din sânge. Ex. hormon

hipocalcemiant. V. *parathormon*, *tirocalcitonină*.

hipocalcemie • Scăderea calciului din sânge; se observă în insuficiența paratiroidiană, tetanie, rahitism, nefrită, scorbut etc. (adj. **hipocalcemic**)

hipocalcemie provocată (proba de) (engl. *EDTA tolerance test*) • Test pentru diagnosticul hipoparatiroidiei, constând din injectarea unei sări sodice de acid edetic (EDTA) care produce hipocalcemie, rapid reversibilă la indvizii normali, dar lent reversibilă la cei cu deficit de parathormon.

hipocamp • Proeminență pe care o face a 5-a circumvoluție temporală (*circumvoluția hipocampului*) în planșeul cornului lateral al ventriculului cerebral lateral. Poartă acest nume pentru forma sa curbată, cu extremitatea superioară de dimensiuni mai mari (capul) și extremitatea inferioară alungită (coada); segmentul recurbat al circumvoluției se numește *uncus*. Formația este în strâns raport cu ariile olfactive ale creierului.

hipocapnie • Scăderea concentrației de anhidridă carbonică în sângele arterial, consecutivă unei hiperventilații. (adj. **hipocapnic**)

hipocloremie • Scăderea clorurilor din sânge, observată mai ales după vărsături abundente și diaree, ca și în come diabetică. (adj. **hipocloremic**)

hipoclorhidrie • Scăderea concentrației acidului clorhidric din suc gastric, observată în gastrite, cancer de stomac sau chiar în absența oricărei boli. (adj. **hipoclorhidric**)

hipocoagulabilitate • Scăderea aptitudinii unui lichid organic de a se coagula, în particular a sângelui.

hipocolesterolemiant • Medicament care scade concentrația sanguină a colesterolului.

hipocolesterolemie • Scăderea concentrației de colesterol în sânge (sub 1,50 g% de ser), observată în afecțiuni hepatice grave și în unele infecții cronice. (adj. **hipocolesterolemic**)

hipocondric • 1) Care se referă la hipochondrie; 2) Persoană mereu neliniștită cu privire la sănătatea sa.

hipocondrie • Preocupare obsedantă și angoasantă, manifestată de un individ în legătură cu starea sănătății sale

(corelată în trecut cu tulburări ale organelor abdominale, "boala hipochondrilor").

hipocondru • Regiune a abdomenului situată de o parte și alta a epigastrului, sub rebordul costal corespunzător: hipocondrul drept și stâng.

hipocorticism • Insuficiența secrețiilor hormonale ale corticosuprarenalei.

hipocratic • Care se referă la medicina lui Hippocrate, medic grec, născut în anul 460 înainte de Christos, în insula Cos.

hipocratism digital (engl. *clubbing*)

• Deformarea extremității degetelor de la mâini sau de la picioare, care nu interesează decât părțile moi și prezintă diferite aspecte: degete în spatulă, în baghetă de tobă, unghii bombate în sticlă de ceasornic etc. Deformarea este consecutivă unei cianoze prelungite și arată o proastă oxigenare a țesuturilor (care survine în cardiopatii congenitale, afecțiuni pulmonare cronice etc.).

hipocrinie • Scăderea secreției endocrine ale uneia sau mai multor glande endocrine, cu tulburările consecutive. (adj. **hipocrin**)

hipocrom • Se spune despre o anemie cu scăderea concentrației de hemoglobină din eritrocite.

hipocromie • 1) Scăderea colorației normale a unui țesut sau organ; 2) Scăderea pigmentării cutanate; 3) Scăderea anormală a concentrației de hemoglobină din eritrocite.

hipodensitate • În tomodensitometrie, zonă cu densitate mai mică decât cea medie normală, pentru un țesut dat. Poate fi fiziologică (ex. ventriculii cerebrali ce conțin lichid cefalorahidian) sau patologică (lacune, chisturi, colecții de lichid).

hipoderm • Strat de țesut celular, de grosime variabilă, situat imediat sub derm. Sin. *țesut subcutan*.

hipodermic • Sin. cu *subcutan* (at).

hipoecogen (engl. *hypoechogetic*) • În ecografie, structură săracă în ecouri. V. *ecogen*.

hipoestezie • Scăderea sensibilității. (adj. **hipoesteziec**)

hipofizar (fr. *hypophysaire*, engl. *hypophyseal*) • Care se referă la hipofiză. V. *hormon hipofizar*. Sin. *pituitar*.

hipofiză (fr. *hypophyse*, engl. *hypophysis*, *pituitary gland*) • Mică glandă endocrină (greutate medie 0,6 g), situată în șaua turcească, sub fața inferioară a creierului. Este formată din doi lobi: *lobul posterior*, cerebral sau nervos (*posthipofiză* sau *neurohipofiză*), legat de hipotalamus prin *tija pituitară* și care înmagazinează *vasopresina* și produce *oxitocina*; *lobul anterior* sau glandular (*antehipofiza* sau *adenohipofiza*), în formă de semilună, care îmbrățișează lobul posterior în concavitatea sa, exercită o funcție endocrină regulatoare a majorității glandelor endocrine, prin intermediul stimulinelor. V. *hormon hipofizar*. Sin. *corp* (sau *glanda*) *pituitară*).

hipofizioliză (engl. *functional hypophysectomy*) • Distrugerea lobului anterior hipofizar prin izotopi, preconizată în tratamentul unor retinopatii diabetice avansate.

hipofoliculie (hipofoliculism) • Insuficiență a secreției de hormoni estrogeni, ce se traduce clinic prin amenoree sau tulburări menstruale.

hipofosfatemiant • Care face să scadă fosfații din sânge. ex. acțiunea hipofosfatemiantă a tirocalcitoninei.

hipofosfatemie • Scăderea concentrației de fosfați din sânge (în unele forme de rahitism, în hiperparatiroidie).

hipogastru • Regiunea peretelui abdominal situată pe linia mediană, între cele două fose iliace, deasupra pubisului și sub regiunea ombilicală. Sin. *regiune hipogastrică*. (adj. **hipogastric**).

hipoglicemiant • Care poate scădea concentrația de glucoză din sânge.

hipoglicemie (fr. *hypoglycémie*) • Scăderea cantității de glucoză din sânge sub limita normală de 80 mg%. Se poate produce în urma unui supradozaj de insulină (în tratamentul diabetului) și se manifestă prin stare generală proastă cu tahicardie, transpirații profuze, senzație imperioasă de foame, tremurături (*sindrom hipoglicemic*) (adj. **hipoglicemic**).

hipoglicemie provocată (proba de) (engl. *insulin tolerance test*) • Test ce permite precizarea sensibilității unui subiect la insulină și care constă din

dozarea glicemiei timp de două ore, după injectarea, pe nemâncate, a 12 unități de insulină.

hipoglos • Nervul hipoglos sau nervul marele hipoglos; a 12-a pereche de nervi cranieni, destinat musculaturii limbii.

hipogonadism • Ansamblul manifestărilor produse de o insuficiență a secreției glandelor genitale (ovare sau testicule).

hipoinsulinism • Secreție insuficientă de insulină de către pancreas.

hipokaliemie • Scăderea potasiului din sânge sub nivelul normal (cel puțin 160 mg sau 4mEq la litru), care poate fi cauzată de un aport alimentar deficient sau de o pierdere de potasiu prin vărsături și diaree.

hipokinetic • Cu mișcări lente. Ex. veziculă hipokinetică.

hipolipemie (hipolipidemie) • Scăderea concentrației de lipide din sânge.

hipomaniac • 1) Care se referă la hipomanie; 2) Care suferă de hipomanie.

hipomanie • Stare de excitație trecătoare sau obișnuită, care amintește, sub o formă atenuată, excitația maniacală.

hiponatriemie • Scăderea concentrației de sodiu din sânge sub limitele normale (cel puțin 350 mg sau de 240 mEq la litru), ce însoțește întotdeauna o pierdere de apă. (adj. **hiponatriemic**)

hipoparatiroidian • 1) Care se referă la hipoparatiroidie; 2) Care suferă de hipoparatiroidie.

hipoparatiroidie (engl. hypoparathyroidism) • Stare patologică ce rezultă din suprimarea hormonului paratiroidian (ablația chirurgicală sau distrugerea prin iradiere a glandelor paratiroidice; ceea ce survine ca o complicație după ablația tiroidei). Se caracterizează mai ales prin tetanie (*tetanie paratiroidoprivă*).

hipopion (fr. hypopyon) • Colecție mică de puroi, situată în partea inferioară a camerei anterioare a ochiului, al cărui nivel se schimbă urmând mișcările capului.

hipopituitarian • Orice insuficiență în secreția unuia sau mai multor hormoni hipofizari.

hipoplazie • Scăderea de volum a unui organ, în urma unui număr insuficient de celule constitutive. (adj. **hipoplazic**)

hipoproteinemie (hipoproteidemie) • Scăderea concentrației proteinelor în serul sanguin. (adj. **hipoproteinic**)

hiporefectivitate • Scăderea vivacității reflexelor.

hipospadias • Anomalie de poziție a meatului urinar care se deschide pe fața inferioară a penisului.

hipospermie (engl. feeble ejaculation) • Ejaculare în volum redus.

hipotalamohipofizar • Care se referă la hipotalamus și la hipofiză. Ex. tractus hipotalamohipofizar, sindrom hipotalamohipofizar.

hipotalamus (fr. hypothalamus) • Ansamblul formațiunilor cenușii situate sub ventriculul al treilea, anterior și intern de regiunea subtalamică. Reprezintă centrul principal al vieții vegetative. Hipotalamusul este legat de hipofiză prin tija pituitară. Sin. *creier vegetativ (sau visceral)*. (adj. **hipotalamic**)

hipotenar • V. *eminența hipotenară*.

hipotensiune • 1) Tensiune inferioară celei normale; 2) În limbaj clinic, de obicei e vorba de *hipotensiune arterială*: scăderea presiunii arteriale sub 100 mm de mercur (sau cu aproximativ 40 mm față de presiunea obișnuită).

hipotensiune ortostatică cronică neurogenă (engl. orthostatic hypotension, postural hypotension) • Scăderea anormală a presiunii arteriale (cu mai mult de 20 mm Hg presiunea sistolică și de 10 mm Hg cea diastolică), o dată cu trecerea din poziția culcată în ortostatism. Cronicitatea sa exclude posibilitatea unei hipotensiuni ortostatice tranzitorii la subiectul normal vagotonic ca și hipotensiunile ortostatice legate de luarea anumitor medicamente. Hipotensiunea ortostatică cronică neurogenă poate fi responsabilă de tulburări vizuale, vertijie false, lipotimii, pierderi de cunoștință. În anumite cazuri, originea sa este centrală: tumori, accidente vasculare cerebrale, maladia Parkinson, siringomielie.

hipotensiv • Care scade tensiunea arterială.

hipotermie • Scăderea temperaturii corpului sub 26°C. V. *hibernare artificială*. (adj. **hipotermic**)

hipotimie (fr. hypothyrie) • Scăderea anormală a tonusului afectiv, ce se traduce prin apatie și indiferență.

hipotiroidie (hipotiroidism sau hipotireoză) (fr. hypothyroidie) • Ansamblul tulburărilor provocate de insuficiența secreției hormonale a glandei tiroide. (adj. **hipotiroidian**)

hipotonic • 1) Care se referă la hipotonie; 2) Soluție cu o presiune osmotică inferioară celei sanguine.

hipotonie • Scăderea tonusului muscular sau a toxicității unui organ.

hipotrichoză • Dezvoltare redusă a sistemului pilos (mai ales părul axilar și pubian).

hipotrofie • Nutriție insuficientă având ca urmare, la copilul mic, o insuficiență dezvoltare a înălțimii. (adj. **hipotrofic**)

hipoventilație • Scăderea ventilației alveolare urmată de retenția de gaz carbonic în sânge (hipercapnie, acidoză respiratorie). (adj. **hipoventilat**)

hipovitaminoză • Ansamblul tulburărilor produse prin aport insuficient de una sau mai multe vitamine. V. *avitaminoză*.

hipovolemie • Scăderea volumului sângelui circulant. (adj. **hipovolemic**)

hipoxie • Scăderea oxigenului din sângele circulant. (adj. **hipoxic**)

hipuric • V. *acid hipuric*.

Hirschsprung (boala) • Dilatarea colonului, care se poate manifesta precoce, la nou născut, prin ocluzie gravă sau, mai târziu, prin constipație și distensia abdomenului. Sin. *megacolon congenital*. (Hirschsprung Harald, pediatru danez, Copenhaga, 1830-1916)

hirsutism • Dezvoltarea exagerată a sistemului pilos. La bărbat se produce o exagerare a pilozității normale; la femeie, distribuția părului este anormală, de tip masculin, având legătură cu funcția corticosuprarenalei.

Hirtz (incidența) (engl. Hirtz view) • Incidența bilaterală, perpendiculară pe baza craniului, pentru o radiografie care pune în evidență vârful stâncii.

His (fasciculul) (engl. atrioventricular bundle, bundle of His) • Lamă subțire de țesut cardiac diferențiat (*țesut nodal*), care prelungeste, fără o demarcație netă, nodulul Aschoff-

Tawara, prin peretele atrioventricular, până în ventricule, unde se desparte în două ramuri: una dreaptă, pentru ventriculul drept și una stângă pentru ventriculul stâng. Cele două ramuri se distribuie apoi în miocardul celor două ventricule, formând *rețeaua Purkinje*. Fasciculul His, cele două ramuri ale sale și rețeaua Purkinje permit difuzarea ultrarapidă a stimulilor nodulului Aschoff-Tawara până în pereții ventriculului. Sin. *fascicul atrioventricular*. (His Wilhelm Jr., anatomist german, profesor la Leipzig, Basel, Göttingen și Berlin, 1863-1934)

His (unghiul sau incizura) • Sin. *incizura cardio-tuberozitară a stomacului*. (His, același de mai sus)

hisian • Se referă la fasciculul His.

hist-, histio-, histo- • Prefixe de origine greacă, în relație cu țesuturile organismului.

histamină • Substanță aminată, prezentă din abundență în aproape toate țesuturile, mai ales în plămâni și în ficat. Histamina provoacă dilatarea capilarelor, ceea ce duce la hipotensiune și la augmentarea tuturor secrețiilor. Joacă un rol patogen în fenomenele de origine alergică: toxinfecție, șoc anafilactic, astm, urticarie etc. Folosește la provocarea secreției gastrice (în timpul sondajului gastric efectuat pentru cercetarea chimismului gastric), ca agent de desensibilizare în bolile alergice, în tratamentul migrațiilor, în tratamentul vertijului Ménière etc. (adj. **histaminic**).

hister-, histero- (fr. hyster-, hystero-) • Prefixe de origine greacă în relație cu uterul. V. *metr-* (2).

histeralgie • V. *metralgie*.

histerectomie • Ablația uterului pe cale abdominală (histerectomie pe cale înaltă) sau vaginală (histerectomie pe cale joasă), putând fi însoțită și de ablația anexelor (trompe și ligamente).

histerocel • Hernierea mucoasei uterine în vagin.

histerocistocel • Hernierea uterului și vezicii în vagin.

histerocistopexie • Fixarea chirurgicală a uterului și vezicii la peretele abdominal, indicată în unele cazuri de prolaps.

histerografie • Radiografia uterului după injectarea în cavitatea sa a unui produs opac la razele X.

histerometrie • Măsurarea cavității uterine cu ajutorul unui histerometru introdus prin col în uter.

histeropexie • Fixarea chirurgicală a unui uter deviat.

histerosalpingectomie • Ablajia uterului și trompelor uterine.

histerosalpingografie • Examen radiologic al uterului și trompelor uterine, după injectarea locală a unei substanțe opace la razele X. Sin. *histerotubografie*. Abr. *HSG*.

histeroscopie de contact • Examen endoscopic al cavității uterine, fără să necesite dilatarea acesteia, prin injectarea unui lichid sub presiune; examinarea se obține aplicând extremitatea aparatului pe mucoasa uterină.

histerotomie • Incizia peretelui uterin. V. *cezariană*.

histerotubografie • Sin. cu *histerosalpingografie*.

histioblast • Celulă mare, de formă ovală, ce reprezintă forma primitivă și imatură a histiocitului.

histiocit • Celulă mezenchimală de formă variată, provenită din monocit și putând evolua spre diferite alte tipuri celulare; constituie elementul fundamental al țesutului reticulo-endotelial. Histiocitul este dotat cu mare putere fagocitară. (adj. **histiocitar**)

histiocitom fibros • Sin. *fibroxantom*.

histiocitoză • Prezența histiocitelor în sânge.

histiocitoză malignă • Boală înrudită cu leucemia acută, constând dintr-o proliferare neoplazică sistemică, progresivă și invazivă, cu celule având caractere morfologice de histiocite atipice sau de alte fagocite mononucleare. Sin. *reticulocitoză medulară histiocitară*.

histiocitoză X (engl. X histiocytosis) • Orice afecțiune caracterizată de proliferarea localizată sau diseminată, de o cauză necunoscută, a unor histiocite anormale, cu manifestări clinice polimorfe (granulom eozinofil al osului, maladia Letterer-Siwe, maladia Hand-Schüller-Christian.)

histocompatibilitate • Ansamblul condițiilor care asigură succesul unei grefe

și care sunt determinate de concordanța particularităților tisulare imunitare ale donatorului și primitivului.

histofiziologie • Studiul funcțiilor normale ale celulelor și țesuturilor.

histogeneză • Formarea și dezvoltarea țesuturilor, pornind de la celule embrionare nediferențiate.

histologie • Știința care studiază, cu ajutorul microscopului, structura țesuturilor și celulelor constitutive ale ființelor vii. Specialistul se numește *histolog*. (adj. **histologic**)

histonă • Proteină bazică simplă, hidrosolubilă, coagulabilă sub acțiunea căldurii și precipitabilă prin amoniac, fără a fi denaturată. Histonele sunt prezente în nucleii celulelor, în combinație cu acizii dezoxiribonucleici.

histopatologie • Studiul microscopic al țesuturilor bolnave.

histoplasmoză • Boală produsă de ciuperca microscopică levuriformă (*Histoplasma*), paraziți intracelulari care invadează mai ales celulele sistemului reticulo-endotelial. *Histoplasmoza clasică* (sau *americană*) produsă de *Histoplasma capsulatum*, frecventă în Statele Unite și sporadică în Europa, poate prezenta forme foarte diverse: accese intermitente de febră cu astenie și anemie, afectări pleuropulmonare de tip gripal, hepatosplenomegalie, adenopatii. Forma generalizată, observată mai ales la copilul mic, poate fi foarte gravă, chiar mortală. Infecția se transmite prin inhalarea sporilor din aer. *Histoplasmoza africană* produsă de *Histoplasma duboisii* este prevalentă în numeroase țări din Africa de Nord și se manifestă prin noduli și abcese ulcerate ale pielii, mucoaselor, oaselor și uneori ale organelor interne.

HIV • Abr. din *engl. human immunodeficiency virus* (virusul SIDA). V. *VIH*.

HLA • V. *sistemul HLA*.

Hodgkin (boala) • Afecțiune malignă caracterizată printr-o proliferare de tip tumoral a histiocitelor și celulelor reticulare din diverse organe, afectând mai ales ganglionii limfatici. Sin. *limfogramulatoza malignă*, *granulomul malign*. (Hodgkin Thomas, medic englez, 1798-1866).

hodgkinian • Care se referă la boala Hodgkin, care suferă de această maladie.

Hoffa (boala) • Dezvoltarea anormală, localizată sau difuză, a țesutului adipos care îmbracă rotula și sinoviala genunchiului, cu împănare dureroasă și jenă a mișcărilor. Etiologia este neclară: există forme favorizate de un traumatism, altele aparent idiopatice. (Hoffa Albert, chirurg, ortoped german, profesor la Wirtzburg, apoi la Berlin, 1859-1907)

Hofmeister (operația) • Sin. *operația Finsterer*. V. *Finsterer*. (Hofmeister, Franz von, chirurg german, Stuttgart, 1867-1926).

Hohmann (operația) • Operație corectivă a degetelor în grifă de la picioare, prin rezecția extremității distale a falangei proximale și fixarea degetelor în axul bun.

holeră (fr. choléra, engl. cholera) • Infecție intestinală gravă, foarte contagioasă, provocată de un vibrion (*Vibrio cholerae*) și caracterizată prin diaree (scaune apoase abundente, cu aspect riziform), vărsături, simptome generale de deshidratare și colaps algid. Endemică în India și Pakistan, se manifestă periodic prin epidemii sau chiar pandemii. Perioada de incubație poate fi de la câteva ore la 5 zile. Trasmiserea are loc prin apă sau alimente contaminate, contactul cu bolnavi, purtători de germeni sau prin muște. Vaccinul holerice conferă o protecție limitată la șase luni. (adj. **holeric**)

holism • În psihologie, concept ce definește organismul ca un tot, diferit de suma părților care îl compun.

holistic • Termen folosit pentru a descrie persoana în totalitate, atât pe plan fizic, cât și psihic și social. Ex. viziune holistică a sănătății.

holo- • Prefix de origine greacă, semnificând "întreg". Ant. *mero-*.

holodiastolic • Care se referă sau care cuprinde durata diastolei în întregime. Ex. suflu holodiastolic.

holoproteidă (sau holoproteină) (engl. simple protein) • Proteină a cărei hidroliză completă nu eliberează

decât acizi aminați, fără nici o altă substanță, prin opoziție cu heteroproteidele. Cuvântul "proteină" arată de obicei o holoproteină.

holosistolic • Se spune despre un suflu cardiac care durează întreg timpul sistolei.

holozid (engl. oside) • Substanță glucidică formată din mai multe oze (zaharuri simple) și care se scindează prin hidroliză în molecule de oze (di-, tri-, poliholozid, după numărul ozelor). Sin. *zaharid* (termen abandonat de chimiști).

Holter (metoda sau monitorizarea) (engl. Holter's recording, ambulatory electrocardiographic monitoring) • Metodă de înregistrare electrocardiografică permanentă pe o derivație toracică bipolară, efectuată pe o bandă magnetică, având viteza de derulare foarte mică. Un sistem de citire accelerată permite să se deceleze rapid pasajele interesante din traseu. Metoda este folosită și pentru supravegherea tulburărilor de ritm și de conducere ca și pentru studiul insuficienței coronariene (când decelează adesea modificări asimptomatice ale repolarizării, mai ales în formele acute de insuficiență coronariană). (Holter, John, inginer american contemporan)

homeo- • Prefix de origine greacă, însemnând "întreg" și având același sens cu "homo-".

homeopat (engl. homeopath) • Care este partizan al homeopatiei și o practică.

homeopatie • Metodă de tratament imaginată de Samuel Hahnemann (1755-1843), al cărui principiu de bază este administrarea împotriva unei boli, de remedii susceptibile să producă efecte asemănătoare cu cele provocate de boala respectivă, dar în doze infimezimale, pornind de la ideea că activitatea medicamentului crește proporțional cu diluția. V. *alopatie*. (adj. **homeopatic**).

homeostazie • Tendința organismului de a menține constante condițiile fiziologice. (adj. **homeostazic**)

homeoterm • Se spune despre un animal a cărui temperatură internă

este menținută constantă printr-un mecanism de reglare (om, mamifere, păsări), fiind deci "animal cu sânge cald". V. *poikilotherm*.

homo- • Prefix de origine greacă, având sensul de "același", indicând *egalitate, similitudine, regularitate, uniformitate*. Ant. *hetero-*.

homogrefă • Sin. *alogrefă*.

homoplastie • Sin. *alogrefă*.

homosexual • 1) Care se referă la homosexualitate; 2) Individ cu instinct sexual ce se adresează către persoane de sexul său. V. *heterosexual*. Sin. *invertit*.

homosexualitate • Afinitate sexuală pentru persoane de același sex. V. *lesbianism, uranism*. Sin. *inversiune sexuală*.

homotransplantare • Sin. *alogrefă*.

homozigot (fr. *homozygote*) • Celulă care are în cromozomii săi omologi două gene identice, având aceeași localizare (locus). Ant. *heterozigot*.

hormon • 1) Orice substanță elaborată de o glandă endocrină și care, deversată în sânge, exercită o acțiune fiziologică specifică la nivelul diferitelor organe; 2) Prin extensie, orice substanță sintetică ce are însușirile unui hormon natural. (adj. **hormonal**)

hormon adrenocorticotrop • Sin. *corticotrofină*.

hormon antehipofizar (engl. *adenohypophyseal hormone, anterior pituiting hormone*) • Fiecare din hormonii secretați de lobul anterior al hipofizei. Rolul lor este de a declanșa sau de a stimula secrețiile altor glande endocrine. V. *corticotrofină, gonadotrofină, melanostimulină, somatotropină, tirotrofină*. Activitatea acestor stimuline este sub dependența unui factor specific secretat de hipotalamus și denumit *releasing factor*.

hormon antidiuretic • Sin. *vasopresină*.

hormon corticomineralotrop • Sin. *deoxicortion*.

hormon corticosuprarenal (engl. *adrenocortical hormone*) • Orice hormon secretat de cortexul suprarenalei. Se disting aproape treizeci, toți steroizi, repartizați în trei grupe:

mineralocorticoizi (aldosteron, deoxicortion) care acționează asupra metabolismului apei și electroliților, *11-oxi-corticosteroizi* (cortizon, hidrocortizon și derivații săi) care acționează asupra metabolismului glucidic și *17-cetosteroidi* (hormoni androgeni).

hormon corticotrop • Sin. *corticotrofină*.

hormon de creștere • Sin. *somatotropină*.

hormon estrogen • V. *estrogen*.

hormon foliculic • Sin. *estronă*.

hormon foliculostimulant • Sin. *gonadotrofină A*.

hormon galactogen • Sin. *hormon luteotrop*.

hormon gonadotrop • Sin. *gonadotrofină*.

hormon hipofizar • Fiecare din hormonii secretați de hipofiză: *hormoni antehipofizari* (din lobul anterior al hipofizei), stimuline care țin sub control cea mai mare parte a secrețiilor endocrine ale organismului, dintre care *gonadotrofinele* și *tirotrofina*; *hormoni post-hipofizari* înmagazinați sau produși în lobul posterior al hipofizei (*vasopresina* și *oxitocina*), la care se adaugă și *hormonii hipotalamici* care sunt factori ce controlează secreția stimulinelor (denumiți *hormoni hipotalamohipofizari*).

hormon hipotalamic (sau **hipotalamohipofizar**) • V. *hormon hipofizar*.

hormon luteal • Sin. *progesteron*.

hormon luteinizant (**luteinostimulant**) • Sin. *gonadotrofină B*.

hormon luteotrop • Hormon secretat de lobul anterior al hipofizei. El favorizează secreția de progesteron, are efect protector asupra mucoasei uterine în timpul sarcinii și declanșează secreția lactată după naștere. Sin. *hormon galactogen, luteotrofină* (*luteotropină*), *mamotrofină* (*mamotropină*), *prolactină*. Abr. *LTH* (din engl. *luteotropic hormone*).

hormon melanostimulant (**melanotrop**) • Sin. *melanostimulină*.

hormon neurohipofizar • Sin. *hormon posthipofizar*.

hormon paratiroidian • Sin. *parathormon*.

hormon posthipofizar (engl. *posterior pituitary hormone*) • Fiecare din hormonii înmagazinați în lobul posterior al hipofizei, dar proveniți din structurile nervoase vecine: *vasopresina*, secretată de nucleii supraoptici ai hipotalamusului și *oxitocina*, secretată de nucleii paraventriculari. Sin. *hormon neurohipofizar*.

hormon somatotrop • Sin. *somatotropină*.

hormon tireotrop • Sin. *tirotrofină*.

hormon tiroidian • Fiecare din hormonii secretați de tiroidă. Ei sunt: triiodtironina și tiroxina și, în mod accesoriu, diiodtironina. Secreția lor depinde de tirotrofina hipofizară. Acțiunea fiziologică principală a hormonilor tiroidieni este de a crește metabolismul bazal și de a accelera creșterea.

hormoni androgeni • V. *androgen*.

hormoni placentari • Hormoni secretați de placenta. Ei sunt: progesteronul și estrogenii, care cresc progresiv din luna a treia de sarcină, și o gonadotrofină (corionică sau placentară), care apare în urină din primele zile de sarcină, permițând un diagnostic precoce de sarcină (cu proprietăți apropiate de cele ale gonadotrofinei B hipofizare).

hormonoterapie • Folosirea hormonilor naturali sau sintetici în terapeutică. (adj. **hormonoterapic**)

Horton (boala) (engl. *Horton's syndrome, temporal arteritis*) • Inflamația arterei temporale care se traduce prin dureri și tumefiere roșietică la nivelul tâmplei, complicată adesea cu leziune oculară (tromboză sau embolia arterei retiniene; nevrită optică, amauroză). Sin. *arterită temporală*. (Horton Bayard T., medic american, 1895-1980).

hospitalism • Întârziere în evoluția fizică și mentală a unui copil, consecutivă unei spitalizări prelungite, timp în care acesta nu are contacte afective atât de necesare dezvoltării sale.

hotenotoși • V. *șorțul hotentot*.

Hounsfield (unitate) • În tomodensitometrie, unitate care măsoară densitatea unui pătrat elementar (pixel). Unitățile Hounsfield sunt repartizate arbitrar pe o scară de la -1000 (aerul) până la +1000 (osul dens), apa fiind la 0. Lingv.

de la numele unuia din inventatorii tomodensitometrului.

Howell (timpul) (engl. *Howell's method*) • Timpul de coagulare măsurat pe plasma obținută după sedimentarea sau centrifugarea sângelui recoltat pe anticoagulant. În mod normal el variază între 1 minut 45 secunde și 3 minute (în funcție de anticoagulantul folosit, volumul de sânge și dacă plasma se obține prin centrifugare sau sedimentare). Este prelungit în trombopenii și disfuncții plachetare. (Howell William Henry, fiziolog american, 1860-1945).

HSG • Abr. pentru *histerosalpingografie*.

HSV • Abr. pentru *herpesvirus*.

Ht • Abr. pentru *hematocrit*.

HTA • Abr. pentru *hipertensiune arterială*.

Huhner (test) (engl. *postcoital test*) • Examenul microscopic al glerei endocervicale recoltată la 6-20 ore după un raport sexual, cu scopul de a determina dacă mucusul cervical constituie un obstacol pentru spermatozoizi. Sin. *test postcoital*. (Hühner Max, urolog, New York, 1873-1947)

humerocubital (engl. *humero-ulnar*) • Care se referă la humerus și cubitus. Ex. luxație humerocubitală.

humeroradial • Care se referă la humerus și radius. Ex. luxație humeroradială.

humerus • Os lung care formează scheletul brațului, ce cuprinde o diafiză sau corp; o epifiză superioară care prezintă trei reliefuri (*capul* care se articulează cu cavitatea glenoidă a omoplatului și două masive pentru inserții musculare, *marele trohanter* situat extern și *micul trohanter* în față, separate prin *șanțul bicipital*), de asemenea o epifiză inferioară prevăzută cu o suprafață articulară pentru extremitatea superioară a celor două oase ale antebrațului și formată înăuntru de *trohlee* și în afară de *condil*, având și două apofize laterale pentru inserții musculare, *epitrohlee* și *epicondil*. (adj. **humeral**)

Hunter (canalul) (engl. *Hunter's canal, subsartorial canal*) • Segmentul

inferior al canalului femural situat în treimea inferioară a coapsei. (*Hunter John*, anatomist și chirurg scoțian, la Londra - medicul regelui George al III-lea, 1728-1793).

Hurler (boala) (*engl. Hurler syndrome, gargoyism*) • Boală familială ereditară, caracterizată prin malformații multiple și complexe, esențial aspectul capului și feței care amintește de himerele (*gargouilles*) gotice medievale: facies grotesc cu frunte bombată, sprâncene dese, nas lat și aplatizat, buze groase. E vorba de o tulburare metabolică a mucopolizaharidelor cu

acumulare în țesuturi de condroitin sulfat B și heparină sulfat. Sin. *gargoyism, mucopolizaharidoză I*. (*Hurler Gertrud*, pediatră germană, München, 1889-1965).

HVD • Abr. pentru *hipertrofie ventriculară dreaptă*, folosită în electrocardiografie.

HVS • Abr. pentru *hipertrofie ventriculară stângă*, folosită în electrocardiografie.

Hybbinette (operația) • V. *Eden-Hybbinette (operația)*.

H_z • Simbol pentru *Hertz*.

I-Î

I • 1) Simbol chimic pentru *iod*; 2) Abr. pentru *incidență, intensitate*.

IA • Abr. pentru *insuficiență aortică*.

IAP • Abr. pentru *Institutul de Anatomie Patologică* (în Franța)

iatr-, iatro- • Prefixe de origine greacă indicând relația cu medicul sau medicina.

iatrogen (iatrogenic) • Se spune despre o tulburare sau boală provocată de medic (cel mai des în urma tratamentelor preserise).

IBP • Abr. pentru *indice biliar plasmatic*.

Ic • Abr. pentru *index colorimetric*.

ICSH • Abr. pentru *gonadrofina B* (de la *engl. interstitial-cell stimulating hormone*).

icter (*fr. ictère, engl. icterus, jaundice*) • Colorație galbenă a tegumentelor și mucoaselor datorată impregnării țesuturilor cu pigmenți biliari. Principalele cauze sunt: afectarea celulelor hepatice (icterul din hepatite, ciroze, unele intoxicații), obstrucția căilor biliare extrahepatice, distrugerea masivă a globulelor roșii (hemoliză). Sin. popular *gâlbănare* (*fr. jaunisse*). (adj. *icteric*)

icter cataral • Sin. *hepatita A*.

icter epidemic • Sin. *hepatita A*.

icter nuclear • V. *eritroblastoză fetală*.

icter prin ser omolog • Sin. *hepatita B*.

icteric (*fr. ictérique*) • 1) adj. Care se referă la icter; 2) adj. și s. Care este bolnav de icter.

ictus (*engl. ictus, stroke*) • Manifestare neurologică patologică survenită brusc. Este vorba cel mai des despre *apoplexie* (atac cerebral), numită și *ictus apoplectic* (sau *cerebral*).

ictus amnezic • Amnezie cu apariție brutală și cu durată scurtă, ce apare exclusiv la subiecți de peste 50 ani. Este o amnezie anterogradă: bolnavul este incapabil să-și amintească ce dorea să facă, ce i s-a spus de curând, vizita pe care urmează să i-o facă medicul. Totuși, el nu este confuz, știe ceea ce el este, îi recunoaște pe cei din jur. De altfel, examenul neurologic este normal. Accesul durează de la 6 la 24 ore și

incetează brusc, precum a început; totuși, prezintă o amnezie lacunară.

idee de grandoare • Sin. *megalomanie*.

identificare • Proces psihologic fundamental în dezvoltarea personalității, prin care un subiect adoptă caracteristicile ce aparțin unei alte persoane, luate ca model.

idio- • Prefix de origine greacă pentru *particular, propriu la*.

idiogramă • Reprezentarea schematică a cariotipului în care cromozomii sunt aranjați și numerotați astfel ca să ușureze identificarea lor. Sin. *cariogramă*.

idiopatic • 1) Care există prin el însuși; 2) De origine necunoscută. Ex. nevralgie idiopatică. V. *primitiv*. Sin. *esențial*.

idiosincrazie (*fr. idiosyncrasie, engl. idiosyncrasy*) • Susceptibilitate particulară, de obicei înăscută, pe care o prezintă o persoană față de unii factori fizici sau chimici și care se manifestă printr-o reacție ce amintește alergia sau anafilaxia. Odată cu progresele realizate în alergologie și imunologie, acest concept a devenit foarte discutabil. (adj. **idiosincrazic**)

idiot • Individ care prezintă idiotie (o arierație mentală profundă).

idiotipie • Particularitatea unor anticorpi de a avea o specificitate antigenică variabilă, după antigenele cu care ei se combină și după subiecții care îi elaborează. V. *atopie*.

idiotie (*engl. idiocy*) • Gradul cel mai grav de arierație mentală, caracterizat printr-un coeficient intelectual sub 20 și printr-o vârstă ce nu depășește trei ani. Subiectul atins de idiotie este incapabil să vorbească sau are un limbaj foarte rudimentar și nu își poate rezolva nevoile chiar foarte elementare; el necesită o supraveghere și o asistență permanentă. V. *imbecilitate*. Sin. *arierație mentală profundă*.

idioventricular • Care este propriu ventriculilor cardiaci. Ex. ritm idioventricular.

IDR • Abr. pentru *intradermoreacție*.

idrosadenită • Hidrosadenită.

Ig • Simbol pentru *imunoglobulină*. Este urmat de litera ce indică clasa la care aparține imunoglobulina (de ex. IgA, IgM pentru imunoglobulina A și respectiv M).

igiiena mediului (*fr. hygiène du milieu, engl. environmental hygiene*)

• 1) Ansamblul metodelor utilizate și a măsurilor ce se aplică asupra mediului înconjurător pentru a favoriza bunăstarea individului și a grupului cărui îi aparține, pentru a împiedica acțiunea noxelor (*fr. nuisances*) și eventual a le îndepărta; 2) Starea sanitară a mediului; se spune de exemplu: igienă defecuoasă a unui local sau a unei țări.

igiene (*fr., engl. hygiene*) • Ansamblul metodelor ce vizează asigurarea unei bunăstări fizice și mentale ale individului și facilitarea adaptării lui armonioase la mediul ambiant. Specialistul în igienă este **igienistul**. (adj. **igienic**)

igienist dentar • În unele țări, persoană ce a primit o instruire care-i permite să dea îngrijire limitată (detartraj, aplicare topică a unor soluții) sub supravegherea personală a dentistului; contribuie la educația părinților și copiilor pentru respectarea igienei bucale.

igni- • Prefix de origine greacă arătând relația cu focul.

ignifug (*fr. ignifuge, engl. fireproof*) • Care apără de ardere (sau chiar de încălzire) materialele și obiectele care pot lua foc.

ihtioză (*engl. ichthyosis*) • Malformație cutanată caracterizată printr-o îngroșare difuză și generalizată a pielii, ceea ce îi dă un aspect uscat și rugos, amintind de solzii de pește; ea se dezvoltă progresiv de la naștere. (adj. **ihtiozic**)

ileită (*engl. ileitis*) • Inflamația ileonului, ultima parte a intestinului subțire.

ileită radică (*fr. iléite radique, engl. radiation ileitis*) • Ileită apărută în urma sau concomitent cu o iradiere importantă (ca doză și ca mărime a zonei expuse) a regiunii abdomino-pelvine (pentru cancer de col uterin, cancer de ovar, boala Hodgkin). Se produce prin arsurile vilozităților și se manifestă la început prin mici episoade diareice intermitente, apoi prin accelerarea permanentă a tranzitului, în sfârșit prin diaree cu pierdere mare de electroliți și hipersecreție complicată cu fermentații și cu multiplicare bacteriană. După mai multe luni se constituie adevăratul *intestin radice*.

ileită regională (*engl. regional enteritis*) • Inflamație cronică a unui segment intestinal, mai ales a ileonului terminal. Se manifestă clinic prin dureri abdominale spastice evoluând în pusee și prin prezența sângelui și puroiului în scaune. Sin. *boala Crohn*.

ileocecal (*fr. iléo-caecal, engl. ileocecal*) • Care se referă la ileon și cec. Ex. valvulă ileocecală.

ileocolic • Care se referă sau aparține de ileon sau de colon. Ex. unghi ileocolic, valvulă ileocolică.

ileocolită • Inflamație concomitentă a ileonului și a colonului.

ileon (*engl. ileum*) • Partea terminală a intestinului subțire, care continuă jejunul și se varsă în cec la nivelul *valvulei ileocecale* (*ileocolice*). (adj. **ileal**)

ileostomie • Deschiderea intestinului la peretele abdominal cu scopul de a se crea un anus artificial.

ileus • Sin. cu *ocluzie intestinală*.

iliac (*fr. iliaque*) • Care se referă la regiunea iliacă. V. *os iliac*.

iliită • Inflamația osului iliac.

iliofemural (*fr. ilio-fémoral, engl. ilio-femoral*) • Care se referă la osul iliac și la femur. Ex. ligament iliofemural.

ilion (*engl. ilium*) • Segment superior, lat și mare, al osului iliac. V. *osul iliac*.

iliosacrat (*fr. ilio-sacré, engl. iliosacral*) • Care se referă la ilion și sacru.

I.M. • Abr. pentru *insuficiență mitrală*.

i.m. • Abr. pentru *intramuscular* (cu referire la injecție).

imagerie medicală • Ansamblul tehnicilor de diagnostic medical furnizând medicului o imagine vizuală a diverselor părți ale corpului omenesc; este vorba, fie de radiații, fie de unde ce se folosesc în explorarea bolnavului.

IMAO (*engl. MAOI*) • Abr. pentru *inhibitor de monoaminoxidază*; nume dat substanțelor care se opun degradării enzimatice a unor diferite amine (printre care adrenalina); unele se folosesc ca antidepressive.

imatur (*fr., engl. immature*) • Care nu a ajuns la stadiul de maturitate, care încă nu s-a dezvoltat complet. Ex. globulul roșu imatur. Ant. *matur*.

imaturitate (*fr. immaturité, engl. immaturity*) • Starea celui ce este imatur.

imbecil • Se spune despre un subiect atins de imbecilitate.

imbecilitate (*engl. imbecility*) • Arie-rare mentală ce corespunde la o vârstă mentală situată între 3 și 7 ani și la un coeficient intelectual între 30 și 50. Imbecilul este incapabil să-și poarte de grijă pentru nevoile sale și să învețe să citească. Limbajul oral și memoria sunt puțin dezvoltate. El se poate proteja împotriva pericolelor obișnuite precum focul sau cele ce survin în deplasarea pe stradă, dar are nevoie de supraveghere constantă. Deseori, imbecilitatea se asociază cu malformații sau tulburări neurologice. Imbecilitatea se situează între *debilitate mentală* și *idiofie*.

IMC • Abr. pentru *infirmitate motorie cerebrală* sau pentru *infirm motor cerebral*.

imediat (*fr., engl. immédiate*) • 1) Care se produce de îndată. Ex. alergie imediată; 2) Care se produce fără intermediari. Ex. auscultație imediată (făcută prin aplicarea urechii, în opoziție cu *auscultația mediată* cu ajutorul stetoscopului).

imobilizare (*fr., engl. immobilisation*) • Acțiunea de a imobiliza un membru sau orice altă parte a organismului, în vederea vindecării. (adj. **imobilizat**)

IMP • Abr. pentru *Institutul Medico-Pedagogic*. (în Franța)

impaludat (*fr. impaludé, engl. malarial*) • Care este atins de malarie; se referă și la persoane și la regiuni.

imperforație (*fr., engl. imperforation*) • Malformație congenitală ce constă din absența deschiderii unui canal sau unui orificiu natural. (adj. **imperforat**)

impetigo • Infecție cutanată superficială, contagioasă, cauzată de germeni piogeni (stafilococi sau streptococi), caracterizată prin pustule care au tendință extensivă și care se acoperă de cruste groase gălbui.

implant • Comprimat medicamentos, substanță radioactivă sau fragment de țesut, destinate implantării.

implantare (*fr., engl. implantation*) • 1) Introducerea în țesutul celular subcutanat a unor medicamente solide, în special comprimate de hormoni (*implante*), a căror resorbție lentă și regu-

lată asigură o acțiune terapeutică de durată. Procedeele se aplică mai ales pentru hormoni sexuali și corticosteroizeni; 2) În radioterapie, acțiunea de a introduce ace sau alte piese metalice radioactive într-un țesut canceros; 3) Procedeu operator destinat să restabilească continuitatea unui conduct obstruat, prin secționarea porțiunii astupate și inserția porțiunii devenită permeabilă într-un loc potrivit. Ex. implantarea trompei în corpul uterin, implantarea ureterului în colon; 4) Implantarea oului. Sin. *nidație*.

imponderabil • Care nu se poate cântări, care nu are greutate.

impotență (*fr. impotence, engl. functional disability*) • 1) Starea unei persoane lipsite de posibilitatea folosirii unuia ori mai multor membre care și-au pierdut funcționalitatea; 2) Impotență (sexuală): imposibilitatea îndeplinirii în mod normal a actului sexual (lingv. impotenția - lipsă de vigoare, lipsă de putere). (*fr. impuissance*).

impresiuni digitale • Aspect radiologic al boltei craniene produs prin presiunile tablei interne a oaselor, imprimate de circumvoluțiunile cerebrale. În cursul dezvoltării, osificarea este aceea care se mulează pe relieful creierului. Sin. *amprente digitiforme*.

impuer (*fr. impubère, engl. impuberal*) • Care încă nu a ajuns la pubertate.

impulsivitate • 1) Forță care împinge înainte; 2) Forță interioară bruscă, în general irațională și irepresibilă, care determină o acțiune.

impulsiv • Care este incapabil să-și stăpânească impulsurile.

impulsivitate (*engl. impulsiveness*) • Tendința de a acționa în mod subit și negândit.

imun (*fr. immun, engl. immune*) • Se spune despre o persoană protejată față de un agent nociv prin prezența anticorpilor sau a unui ser ce conține astfel de anticorpi.

imunitar (*fr. immunitaire, engl. immunological*) • Care se referă la imunitate, care este caracterizat prin imunitate. V. *imunologic*.

imunitate (fr. *immunité*, engl. *immunity*) • 1) Stare de rezistență a unui organism față de un factor patogen; 2) Stare de rezistență specifică a unui organism față de un factor patogen (în general germen infecțios) cu care deja a fost în contact. În această imunitate este vorba de prezența în organismul imunizat de anticorpi circulanți ca și de limfocite T de memorie.

imunizant (fr. *immunisant*, engl. *immunizator*) • Care conferă imunitate.

imunizare (fr. *immunisation*) • Acțiunea prin care se conferă imunitate prin administrarea de antigene (*imunizare activă*) sau prin administrarea de ser ce conține anticorpi (*imunizare pasivă* sau *seroprotecție*).

imunizat (fr. *immunisé*, engl. *immunized*) • Se spune despre o persoană sau un animal care posedă anticorpi protectori, formați în urma unei infecții anterioare și produsă prin imunizare activă.

imunoaderență (sau **imunocitoaderență**) (fr., engl. *immunoadherence*) • Fenomen ce constă din aderența unui antigen pe un receptor de la suprafața celulelor specifice sensibile (eritrocite, limfocite, macrofage). Antigenul poate fi fixat pe diferite suporturi, în special celule (cum ar fi hematiile de berbec sau de iepure sensibilizate) sau bacterii. Aceste celule (sau bacterii) inconjoară, adesea sub formă de rozete, celulele sensibile. *Testul rozetelor* este utilizat în special pentru diagnosticul poliarteritei reumatoide.

imunodeficiență (fr. *immunodéficience*, engl. *immunodeficiency*) • Absența sau diminuarea reacțiilor imunitare.

imunodepresor • Sin. *imunosupresor*.

imunodifuziune (fr. *immunodiffusion*, engl. *gel diffusion*, *immunodiffusion*) • Metodă de investigare imunologică ce permite dozarea proteinelor. Tehnica folosită de obicei este *imunodifuziunea radială* (Mancini). Se pune un antigen în mijlocul unui gel care conține anticorpi specifici; antigenul difuzează radial și precipită după reacția cu anticorpii. Diametrul cercului

de precipitare este proporțional cu doza antigenului.

imunoelectroforeză (fr. *immuno-électrophorèse*) • Metodă de analiză a componentelor antigenice dintr-un lichid biologic, prin separarea lor electroforetică și prin punerea în evidență cu ajutorul unor anticorpi specifici, prin precipitare.

imunogenetică • Parte a geneticii care studiază mecanismele transmiterii ereditare a antigenelor și a altor factori cu rol în răspunsul imun.

imunogenicitate (engl. *immunogenicity*) • Capacitatea de a suscita o reacție imunitară, vorbind despre o moleculă antigenică sau fracțiunea unui antigen.

imunoglobulinopatie • Sin. *gamapatie*.

imunoglobuline • Globulină plasmatică dotată cu proprietăți imunitare și având rol de anticorpi în organism. Imunoglobulinele, din care majoritatea se află electroforetic în fracțiunea gamaglobulinelor, sunt împărțite în 5 clase: *imunoglobuline G, A, M, D și E*. Simbol Ig.

imunoglobulinopatie • Sin. *gamapatie*.

imunoinhibitor • Sin. *imunosupresor*.

imunologic • Care se referă la imunologie. Lingv. acest termen este câteodată folosit în mod greșit ca sin. cu *imunitar*.

imunologie • Partea medicinei care studiază reacțiile imunitare ale organismului (în mod esențial reacțiile dintre anticorpi și antigene, (imunitate umorală), precum și aspectele de imunitate celulară). Specialistul este *imunolog*.

imunomodulator (engl. *immunomodulant*) • Orice agent natural sau sintetic, acționând asupra proceselor imunitare: *imunostimulante* și *imunorestauratoare* pe de o parte, *imunosupresoare* pe de alta.

imunoscintigrafie (engl. *immunoscintigraphy*) • După injectarea unui anticorp purtător de un element radioactiv (în general iodul-123), detectarea cu ajutorul unei instalații speciale a unei posibile legături a acestui complex (anticorp-element radioactiv) cu tumora

și înregistrarea imaginii care permite trasarea conturului tumorii. Radiația emisă de iodul radioactiv este foarte slabă, fără pericol pentru bolnav. Datorită acestei metode, se pot identifica tumori cu un diametru de 1-2 cm (de ex. tumoră canceroasă incipientă a colonului). V. *radio-imunoterapie*.

imunoser (fr. *immunosérum*, engl. *antiseraum*, *immune serum*) • Serul unui animal imunizat activ împotriva unui anume antigen, destinat tratamentului diferitelor boli. V. *ser hiperimun*.

imunosupresor (engl. *immunosupresive*) • Se spune despre substanțele care atenuează reacțiile imunitare ale organismului. Ele sunt preconizate mai ales la cei cu greșă de organe pentru împiedicarea rejetului. Sin. *imunodepresor*.

imunoterapie • Injectarea de anticorpi sub formă de ser specific pentru diminuarea gravității unei infecții (tetanos, difterie etc.)

in loco • Expresie latină în sensul de localizat.

in loco dolenti • Locuțiune latină care se aplică în general la orice injecție medicamentoasă practică în zona dureroasă.

in situ • Expresie latină care înseamnă *la locul său normal, în poziție normală*. V. *ex situ*.

in toto • Expresie latină cu semnificația de *în totalitate, total*.

in utero • Expresie latină cu sensul *în uter*; se aplică la ceea ce se efectuează sau se produce în interiorul uterului.

in vitro • Expresie latină, cu sensul *în sticlă, la vedere*; se aplică la ceea ce se efectuează sau se produce în afara organismului viu.

in vivo • Expresie latină, cu sensul *în ființă vie*, ce se aplică la ceea ce se efectuează sau se produce în organism sau unui animal de experiență.

inactiv • Se zice despre o substanță, corp sau medicament care nu exercită o anume acțiune, care nu are nici un efect terapeutic.

inactivare (fr., engl. *inactivation*) • Suprimarea activității biochimice sau biologice a unei substanțe sau a puterii

patogene a unui germen sau alt agent fizic ori chimic. Inactivarea poate avea loc prin căldură; de altfel este un procedeu utilizat în prepararea vaccinurilor.

inadaptat (engl. *maladjusted*) • Se spune despre o persoană care este în imposibilitate să facă față condițiilor de mediu social în care trăiește, datorită unui deficit intelectual, unui dezechilibru afectiv sau unei deficiențe fizice.

inanimat • Care a pierdut cunoștința sau viața.

inaniție (engl. *inanition*, *starvation*) • Stare în care se află organismul după o perioadă prelungită de lipsă de hrană.

inapetență (fr. *inappétence*, engl. *1. anorexia*, *2. inappetence*) • 1) Diminuarea apetitului; 2) Diminuarea dorințelor sexuale.

incapacitate (engl. *disability*, *inability*) • Reducerea capacității funcționale de a duce o existență cotidiană fructuoasă. Se vorbește despre *incapacitatea de muncă* atunci când subiectul se află în imposibilitate de a executa o muncă profesională, ca urmare a unui accident sau unei boli.

incarcerarea placentei • Accidentul ce constă din blocarea placentei printr-un inel de contractură musculară, situat la partea inferioară a uterului.

incarcerat (fr. *incarcéré*, engl. *incarcerated*) • Care este fixat (caleul vezical, placenta) sau strangulat (hernie).

incidentă (fr., engl. *incidence*) • 1) Direcția după care o rază sau un corp întâlnește o suprafață; 2) În radiologie, unghiul sub care este luat un clișeu radiografic; acest unghi depinde de poziția subiectului față de direcția razelor X și de așezarea filmului; 3) În epidemiologie, numărul de cazuri noi de boală sau de persoane îmbolnăvite pe o perioadă de timp dată și într-o populație determinată. Lingv. a nu se confunda cu *prevalența* (V. acest termen). Abr. I.

incinerare (fr. *incinération*, *crémation*, engl. *cremation*) • Distrugerea cadavrelor prin ardere, cu transformarea lor în cenușă.

incisiv (engl. *incisor*) • Fiecare din dinții care se găsesc în partea ante-

rioară centrală a arcadei dentare (4 inferiori și 4 superiori).

incitație • În fiziologie, sin. cu *excitație*.

incizie (*fr., engl. incision*) • Secționarea părților moi cu ajutorul unui instrument tăios (cuțit, bisturiu) și, prin extensie, ceea ce rezultă din această intervenție. V. *tomie*. (adj. *incizat*)

incizură cardiotorozitară (*engl. cardiac incisure of stomach*) • Unghiul ascuțit format de marginea stângă a esofagului abdominal și marginea dreaptă a marii torozități a stomacului. Sin. *incizură (unghiul His)*. V. *His*.

inclavarea capului fetal (*fr. enclavement de la tête foetale, engl. incarceration of the fetal head*) • În cursul travaliului, imobilizarea capului fătului în timpul coborârii în canalul pelvin; este o complicație redutabilă a nașterii, putând duce la moartea fătului și ruptura uterului.

incluzie (*fr., engl. inclusion*) • Starea unui corp care este conținut într-un altul și, prin extensie, corpul însuși (în special particula străină sau patologică în interiorul unei celule). (adj. *inclus*)

incoercibil (*fr. incoercible, engl. incoercible*) • Care nu poate fi oprit sau reținut. Ex. vărsături incoercibile.

incoerență (*fr., engl. incohérence*) • Lipsa de înlănțuire logică în idei, în vorbire sau în acțiuni. (adj. *incoerent*)

incompatibilitate (*engl. incompatibility*) • Imposibilitatea anumitor substanțe de a fi prezente împreună fără a suferi modificări. Este cazul unui antigen și anticorpului său specific. (adj. *incompatibil*)

incompatibilitate sanguină (*engl. ABO incompatibility*) • Stare ce rezultă din prezența în sângele unei persoane (în urma unei transfuzii sau unui proces patologic, ca de ex. eritroblastoză fetală) a globulelor roșii susceptibile să fie aglutinate de aglutininele (anticorpi) care se află în mod normal în sângele persoanei primitoare. Astfel, un subiect ce aparține grupului A nu poate primi sânge B sau AB, care conține globule roșii ce au aglutinogen B, aceste globule urmând să fie aglutinate de aglutininele anti-B ale primitorului.

incongruență (*engl. incongruity*)

• Defect de adaptare a celor două extremități ale unui os fracturat, mai ales în fracturile cu pierdere de substanță. V. *congruență*. (adj. *incongruent*)

inconștient (*engl. unconscious*) • 1) s. Tot ceea ce, în domeniul activității psihice, scapă conștienței și, mai ales (după Freud), ansamblul dorințelor ascunde și nemărturisite față de sine, care influențează conduita individului. V. *subconștient*; 2) adj. În limbaj curent se spune despre funcțiile ce sunt independente de voință: respirație, circulație etc., numite în fiziologie *funcții vegetative*; 3) adj. și s. Persoana care și-a pierdut conștiența.

inconștiență (*fr. inconscience, engl. unconsciousness*) • 1) Privarea permanentă de conștiență sau abolirea ei momentană; 2) În psihologie, caracterul fenomenelor care, prin natura lor, scapă conștienței.

incontinent • Care este atins de incontinență. V. *continent* (2).

incontinență (*fr., engl. incontinence*) • Incapacitatea de a controla emisiunea de urină și materii fecale.

incontinență verbală • Sin. *logoree*.

incoordonare (*fr., engl. incoordination*) • Tulburare a coordonării mișcărilor. V. *dismetrie, hipermetrie*.

incubație (*fr., engl. incubation*) • 1) Timpul scurs de la pătrunderea microorganismelor patogene în organism până la apariția simptomelor de boală; 2) Menținerea, pentru un anumit timp, a unei culturi bacteriene, a unui amestec de produse, la o temperatură constantă corespunzătoare (uzual, 37°C).

incurabil (*fr., engl. incurable*) • 1) adj. Se spune despre o boală care nu poate fi vindecată; 2) adj. și s. se spune despre un bolnav care nu se poate vindeca.

index (*engl. 1. forefinger, 2., 3. index*)

• 1) Cel de-al doilea deget al mâinii; se numește astfel pentru că prin el se arată, se indică. Este constituit din trei falange, dotat cu oarecare independență funcțională în raport cu ultimele trei degete; indexul are un rol primordial în apucare, datorită poziției față de police; 2) Tabel alfabetic al termenilor citați într-o carte, redat la sfârșitul ei, cu

indicarea numărului paginii; 3) Sin. *indice*.

indice colorimetric (*engl. color index*)

• Indice reprezentând cantitatea de hemoglobină dintr-un eritrocit, raportat la valoarea normală pentru sexul și vârsta considerate. El se exprimă prin raportul: concentrația de hemoglobină (în procent față de normal) / numărul de eritrocite (în procent față de normal). Valoarea sa normală este cuprinsă între 0,9 și 1,0. Abr. *Ic*.

index mitotic • Numărul de celule în mitoză dintr-un țesut față de o mie de celule numărate.

index picnotic (*engl. pyknotic index*)

• Numărul de celule vaginale cu nucleu picnotic raportat la 100 celule, pe un frotiu vaginal; permite o evaluare aproximativă a activității estrogenice a ovarului.

indican urinar • Formă sub care indolul provenit din degradarea proteinelor în intestin este eliminat în urină.

indicator • Orice substanță care, prin schimbarea culorii care se produce într-un mediu, arată prezența unui corp chimic sau săvârșirea unei reacții. Ex. hârtia de turnesol, indicator de pH.

indicator de sănătate publică • Orice raport cantitativ ce poate fi stabilit între: a) caracteristicile sanitare și demografice prezente într-o colectivitate; b) mijloacele de care dispune sau de care dorește să dispună, pentru menținerea sau ameliorarea stării de sănătate; c) scopurile pe care și le propune în domeniul sanitar, în vederea obținerii unor condiții mai bune.

indice (*engl. index*) • Număr care exprimă raportul dintre două mărimi. Sin. *index* (3).

indice biliar plasmatic • Indice exprimând concentrația pigmentilor biliari în plasmă; se stabilește prin colorimetrie. Abr. *IBP*.

indice terapeutic (sau chimioterapeutic) • Raportul dintre doza curativă (C) și doza maximă tolerată (T) dintr-un medicament, C/T.

indigen • Sin. *autohton*.

indigestie (*fr., engl. indigestion*) • Termen vag care arată o tulburare gastro-intestinală trecătoare ce se traduce printr-o senzație de jenă, greutate

epigastrică, însoțită de grețuri și vărsături.

indol • Produs de degradare a triptofanului, care se găsește mai ales în intestin (în urma acțiunii bacteriilor asupra substanțelor proteice). Substanța purificată este un agent de sinteză și un reactiv chimic.

indolent (nedureros) • Care nu este sediul unei dureri (indolor).

inductor (*fr. inducteur, engl. starter*)

• În anesteziologie, se spune despre unele produse chimice sau asocierile lor, folosite pentru declanșarea unei anestezii generale.

inducție (*fr., engl. induction*) • Stadiul de anestezie generală indicând începutul somnului. Se obține prin diferite metode: injecție intravenoasă de barbituric, inhalare de eter etc.. (adj. *inductiv*)

inelar (*fr. annulaire, engl. 1. annular, 2. ring-finger*) • 1) adj. În formă de inel. Ex. cataractă inelară; 2) s. Cel de al patrulea deget.

inert • Care nu are nici o activitate. Ex. gaz inert.

inerție (*engl. inertia, sluggishness*) • 1) Moleșală, torpoare, incapacitate de acțiune; 2) Starea unui organ care și-a pierdut facultățile contractile. Ex. inerția uterină în timpul nașterii.

inervație (*fr., engl. innervation*) • Distribuția nervilor într-un organ sau într-o regiune a organismului. (adj. *inervat*)

infantil • 1) Care se referă la copilărie sau la copil; 2) Prin extensie, care amintește, prin unele caractere, de copilărie sau de copil. Ex. uter infantil, comportament infantil.

infantilism • Stare caracterizată prin persistența, la un adult, a unor caractere proprii copilăriei. Se manifestă prin întârziere în dezvoltare, uneori asociată cu nanism, o întârziere în apariția sau absența caracterelor sexuale secundare, uneori arerație mentală.

infarct (*fr. infarctus, engl. infarct, infarction*) • Necroza unui țesut în urma unui aport insuficient de sânge. *Infarctul miocardic* (al mușchiului cardiac) este în general consecutiv unei tromboze de arteră coronariană.

infarctizare (*fr. infarctissement, engl. infarction*) • Formarea și dezvoltarea unui infarct.

infarctizat (*fr. infarci, engl. infarcted*)

• Se spune despre un organ care a suferit un infarct.

infarct de miocard (*engl. myocardial infarct*)

• Necroza unei părți a mușchiului cardiac datorată unei obstrucții - de obicei prin tromboză - a arterei coronare corespunzătoare. Manifestările clinice sunt: angina de piept, intensă și prelungită și care nu cedează la trinitrină, stare de rău general, transpirație profuză, extremități reci, palpitații.

infecțant (*engl. infective*) • Care este susceptibil să producă sau să transmită o infecție. Ex. țânțar infecțant.

infecție (*fr., engl. infection*) • Invaizarea organismului de un agent străin viu (bacterie, virus, ciupercă, parazit), capabil să se multiplice local și să modificeările patologice ce pot rezulta. V. *contaminare*. (adj. **infecțat**)

infecție tuberculoasă primară (*engl. primary tuberculosis*) • Infecția inițială a unui organ și a ganglionilor limfatici tributarî prin *Mycobacterium tuberculosis* sau *M. bovis* a unei persoane care nu era pozitivă la i.d.r. cu tuberculină. Infecția survine în general la copil și la adultul tânăr și se localizează mai ales la plămân. Reacția la tuberculină devine pozitivă la 2-10 săptămâni după infecția inițială. Foarte adesea, infecția nu se traduce prin nici un semn sau manifestare clinică (uneori apare febră și anemie trecătoare). În cea mai mare parte din cazuri, procesul evoluează către vindecare cu sau fără calcificare sau rămâne staționar. Uneori, afecțiunea se extinde în alte teritorii pulmonare (*tuberculoză pulmonară primară progresivă*) sau diseminează pe vasele limfatice ori sanguine la pleură sau la alte țesuturi (*tuberculoză miliară, tuberculoza meningiană*) și diverse localizări respiratorii. Evoluția depinde de interacțiunea care se produce între rezistența gazdei și importanța infecției. Sin. *complex tuberculos primar*.

infecțios (*fr. infectieux, engl. infectious*)

• Care produce infecție (de ex. germen infecțios), care adăpostește un microorganism dotat cu puterea de a produce

o infecție (de ex. rezervor infecțios) sau care este produs de o infecție (ex. conjunctivită infecțioasă).

infestat (*fr. infesté, engl. infested*) • 1)

Se spune despre o persoană ale cărei tegumente sau haine sunt invadate de paraziți externi (care trăiesc pe piele); 2) Se spune despre o regiune în care se găsesc deseori agenți infecțioși sau animale vătămătoare. Ex. o țară este infestată (nu infectată) de paludism.

infestație (infestare) (*fr., engl. infestation*)

• Fixarea paraziților externi (de ex. păduchi) pe o gazdă (pielea ori părul, hainele) sau pătrunderea într-un organism viu a paraziților vizibili (fără microscop); 2) Prezența într-o regiune a insectelor sau a altor animale a căror prezență este supărătoare. Ex. infestație cu țânțari.

infiltrat • 1) În radiologie, opacitate pulmonară omogenă și puțin întinsă; 2) În anatomie patologică, aglomerare de celule de diverse tipuri într-un țesut sau organ.

infiltrație • Orice modificare patologică a unui țesut, caracterizată prin prezența de produse lichide organice, lichid infectat, gaz, substanțe organice sau minerale etc.) sau de celule care în mod normal nu-și au locul acolo.

infiltrație pulmonară cu eozinofile

• Sin. *pneumonie cu eozinofile*.

infirm (*engl. cripple, disabled*) • Care este atins de o infirmitate.

infirmier (infirmieră) (*engl. nurse*)

• Persoană care, după studii profesionale de bază, este capabilă și abilitată să-și asume responsabilitatea îngrijirilor pentru sănătate, prevenirea bolilor și îngrijirile celor bolnavi (Asociația Internațională a Infirmierelor, 1965).

infirmitate (*engl. infirmity*) • Starea unei persoane care, congenital sau după un accident, nu mai are integritate corporală sau funcțională, dar fără ca sănătatea sa generală să fie total compromisă. V. *incapacitate, invaliditate*.

infirmitate motorie cerebrală (*engl. cerebral palsy*) • Ansamblul manifestărilor neurologice cauzate de leziuni cerebrale congenitale (anomaliile de dezvoltare în cursul primului trimestru

de sarcină) sau dobândite (produse printr-o naștere dificilă sau prin traumatisme accidentale în primele luni de viață). Se manifestă ca: paralizii spastice cu diverse localizări, incoordonare motorie, mișcări involuntare lente și ondulante, la care se pot adăuga: întârziere în dezvoltarea mentală și tulburări senzoriale (deficit de vedere și auz). Abr. *IMC. CP* (din *engl. cerebral palsy*).

inflamat (*fr. enflammé, engl. inflamed*) • Care este sediul unei inflamații.

inflamator (*fr. inflammatoire, engl. inflammatory*) • Care se referă la inflamație, care este caracterizat prin inflamație. Ex. edem inflamator, reacție inflamatorie. Sin. *flogistic* (termen desuet).

inflamație (*fr., engl. inflammation*)

• Ansamblul reacțiilor care se produc în organism ca răspuns la acțiunea iritantă sau la perturbarea creată de diverși factori (microorganisme patogene, agenți fizici sau chimici etc.). Semnele sale principale sunt căldura, durerea, roșeața și tumefacția. V. *inflamă, -ită, flog.*

inflexiune (*fr., engl. inflection*) • 1)

Mișcare prin care un lucru se abate din drum, după o curbă; 2) Schimbare bruscă de accent sau de ton în voce.

influența • Sin. *gripă*.

influx nervos (*engl. nervous impulse*)

• Modificare fizicochimică fiziologică ce se propagă de-a lungul unui nerv sub efectul unei excitații. Fenomenul electric ce se produce este numit *potențial de acțiune*. Substanțele eliberate de o fibră nervoasă excitată și care au rol în transmiterea influxului nervos se numesc *mediatori chimici*.

infra- • Prefix de origine greacă cu sensul de "dedesubt" și indicând o poziție inferioară. Ant. *supra-*.

infraclavicular (*engl. infraclavicular*)

• Care se găsește dedesubtul claviculei.

infraclinic • Sin. *subclinic*.

infraliminal (*engl. subliminal*) • Care este inferior pragului de recepție sau de reacție. Se spune mai ales despre un stimul a cărui intensitate este insuficientă pentru a-i permite să se manifeste. Sin. *subliminal*.

inframamelonar (sau inframamilar)

• Care este situat sub mamelon. Ex. nodul inframamelonar.

infraroșu (*fr. infrarouge, engl. infra-red*) • V. *raze infraroșii*.

infrasunet (*fr. infrason, engl. infrasonic vibration*) • Unde sonore cu frecvență joasă (sub 16 Hz) care nu sunt percepute de urechea umană.

infundibul (*fr., engl. infundibulum*)

• Orice parte a unui organ în formă de pâlnie. (adj. **infundibular**)

infundibul al inimii • Partea cea mai ridicată, în formă de pâlnie evazată cu fața în jos, a cavității ventriculului drept, care duce spre orificiul arterei pulmonare. Sin. *con arterial*.

infundibul tuberian (*engl. infundibulum of hypothalamus*) • Partea anterioară a planșeului celui de al treilea ventricul cerebral care, prin extremitatea sa inferioară, se poate prelungi în tija hipofizei.

infundibular • Care se referă la un infundibul. Ex. stenoză infundibulară (a aortei).

infundibuliform • Care este în formă de pâlnie.

infundibulotomie pulmonară • Secțiunea infundibulului cardiac practică în unele forme de tetradă Fallot în care infundibulul este îngustat sau pentru a permite accesul în interiorul ventriculului.

infuzorii • Clasă de protozoare prevăzute cu cili vibratili. Majoritatea infuzoriilor trăiesc în stare liberă; unii sunt paraziți ai mamiferelor și omului. (ex. *Balantidium coli*).

ingerat (*fr. ingéré, engl. ingested*)

• Care este absorbit prin ingestie.

ingesta • Ansamblul alimentelor solide sau lichide ingerate.

ingestie (*fr., engl. ingestion*) • Acțiunea de a introduce un aliment în gură și de a-l înghiți; la fel pentru o băutură, un medicament sau chiar un produs necomestibil ori toxic. V. *absorbție*. (adj. **ingerat**)

inghinal (*fr., engl. inguinal*) • Care se referă la partea anterioară a rădăcinii membrilor inferioare. Ex. ganglionii inghinali. V. *canal inghinal*.

inghinocrural • Care se referă la regiunea inghinală și la coapsă. Ex. regiune inghinocrurală.

inghinoscrotal • Care se referă la regiunea inghinală și la scrot. Ex. hernie inghinoscrotală.

inginer biomedical (*fr. ingénieur biomédical, engl. biomedical engineer*) • Specialist în electronică și informatică aplicate în medicină. Rolul său într-un spital modern este de a sfătui medicii și direcția spitalului asupra achiziționării aparatelor, de a le supra-veghea punerea în funcție, utilizarea și întreținerea, de a face legătura cu fabricile de astfel de aparate.

inginerie genetică • V. *geniu genetic*.

inhalatie • 1) Absorbția prin inspirație, în căile respiratorii, a vaporilor de apă sau a unui gaz. Ant. *exhalatie*; 2) Metodă terapeutică care constă din a absorbi prin inspirație vapori de apă încălțați cu medicamente volatile sau cu diferite gaze. (adj. *inhalat*)

inhaloterapie • Utilizarea terapeutică a inhalatiilor (aerosoli, oxigen, ventilație mecanică prelungită).

inhibină (*fr., engl. inhibin*) • Substanță polipeptidică secretată de celulele Sertoli din testicul (ce poate fi testată în lichidul seminal); acționează asupra secreției de gonadotrofină A hipofizară, a cărei eliberare o inhibă.

inhibitor (*engl. 1. inhibitory, 2., 3. inhibitor*) • 1) adj. Care provoacă inhibiție. În fiziologie, se spune despre un nerv care frânează activitatea organului sau a structurii pe care o inervează; în genetică, termenul este folosit pentru o genă care se opune activității altei gene; 2) s. În biochimie, substanță care reduce viteza de reacție a unei enzime; 3) s. În biologie și microbiologie, orice substanță care diminuează sau oprește dezvoltarea sau multiplicarea unui organism viu.

inhibitor de monoaminoxidază • V. *IMAO*.

inhibiție (*fr., engl. inhibition*) • Încetinirea sau suprimarea unei funcții, activități fiziologice sau unei reacții chimice. Ant. *activare*; 2) Stare caracterizată printr-o încetinire sau o diminuare a activității psihice sau fizice. (adj. *inhibit, inhibitor*)

inimă • Sin. *cord*.

injecție • 1) Introducerea unui lichid sau gaz în țesuturi, într-un canal sau

într-o cavitate naturală a organismului, cu ajutorul unei seringi sau altui instrument. Ex. injecție intramusculară (abr. *i.m.*); injecție intravenoasă (abr. *i.v.*); 2) Substanța care se injectează. (adj. *injectat, v. a injecta*)

inocuitate (*fr. innocuité, engl. harmlessness*) • Caracterul de a nu fi vătămător (nociv). Ant. *nocuitate*.

inoculabil (*fr., engl. inoculable*) • Care poate fi transmis prin inoculare.

inoculare (*fr. inoculation, engl. 1. inoculation, 2. injection*) • 1) Acțiunea de a introduce un germen în organismul viu, prin injecție; în mod similar, însămânțarea unui mediu de cultură; 2) Pătrunderea în organism a unui microorganism patogen printr-o plagă cutanată ori mucoasă. (adj. *inoculat*)

inotrop • Care se referă la energia de contracție a fibrelor musculare.

insalvație • Impregnarea alimentelor cu salivă; este primul timp al digestiei. (adj. *insalivat*)

inseminare • Introducerea spermei în vagin în urma copulării (*inseminare naturală*) sau introducerea spermei în vagin sau în orificiul colului uterin pentru obținerea fecundării (*inseminare artificială*).

insensibilizare • Abolirea sensibilității locale sau generale (adj. *insensibilizat*). V. *desensibilizare*.

insertie • 1) Punct de legătură a unei structuri anatomice (mai ales al unui tendon muscular sau al unui ligament pe un os); 2) Acțiunea de a implanta. (adj. *insertat*)

insertionită • Inflamația locului de insertie al unui tendon muscular sau al unui ligament.

insidios (*fr. insidieux, engl. insidious*) • Se spune despre evoluția unei boli care nu pare la începutul ei atât de gravă pe cât este în realitate.

insipid • Care nu are gust.

insolație • Consecința unei expuneri prelungite la razele solare. Pot apare arsuri cutanate în regiunile descoperite, o conjunctivită gravă și alterări retiniene, uneori ireversibile; se asociază uneori febră și iritație meningiană (cefalee, vărsături, redoare a cefei).

insolubil (*fr. insoluble*) • Care nu se dizolvă sau se dizolvă foarte puțin în altă substanță, de obicei lichidă.

insomnia • Care suferă de insomnie.

insomnie (*engl. insomnia, sleeplessness*) • Imposibilitatea sau dificultatea de a dormi. (adj. *insomniac*)

inspirator (*engl. 1. inspiratory, 2. inspirator*) • adj. Se spune despre un mușchi care participă la respirație, favorizând expansiunea cutiei toracice și pătrunderea aerului în plămâni. Diafragmul este un mușchi inspirator; 2) s. Orice aparat pentru respirație artificială sau respirație într-un spațiu redus (cheson cu aer comprimat).

inspir • Timpul respirator în care aerul este atras în plămân prin dilatarea cutiei toracice. Ant. *expirație*. (adj. *inspirator*)

inspirium • Termen de origine latină pentru *inspir*. V. *expirium*.

instabil (*fr., engl. instable*) • Se spune despre o substanță chimică ce se alterează repede sau despre un echilibru care se modifică spontan sau foarte rapid, sub efectul unei cauze minime.

instabilitate genetică (*engl. genetic unsteadiness*) • Însușirea unui ansamblu destul de disparat de fenomene în care intervin elemente genetice care, cel puțin în unele circumstanțe, prezintă modificări foarte frecvente ce par să scape regulilor clasice de invarianță a materialului genetic.

instabilitate psihomotorie (*fr. instabilité psychomotrice, engl. restlessness*) • Trăsătură de caracter care face ca subiectul să nu se poată fixa la ceea ce și-a propus, să nu poată persevera într-o acțiune, prin insuficiența controlului psihic și motor necesar.

instilație (*fr., engl. instillation*) • Introducerea, picătură cu picătură, a unei soluții medicamentoase într-o cavitate organică.

instinct • Solicitare internă care determină un om sau un animal la un act determinat, fără participarea inteligenței sau voinței. Ex. instinct sexual, instinct de conservare.

instinctiv • Care este de natura unui instinct, care se datorește unui instinct. Ex. reacție instinctivă.

instinctual • Care se referă la instinct. Ex. stadiul instinctual al dezvoltării sexuale.

instituțional • În psihologie, ceea ce se referă la influențele factorilor sociali (familie, grup social, cultură) asupra formării personalității.

insuficiență (*fr. insuffisance, engl. failure, insufficiency*) • Stare deficitară a unui organ sau unei glande, care nu mai este capabilă să-și îndeplinească funcțiile în mod normal. Ex. insuficiența ventriculară dreaptă (IVD), insuficiența ventriculară stângă (IVS), insuficiența cardiacă globală.

insuficiență aortică • Defect de închidere a valvulelor sigmoide aortice, ceea ce antrenează un reflux de sânge în ventriculul stâng în timpul diastolei. Cauzele sunt diferite (reumatism articular acut, dilatație traumatică, anevrism, sifilis, endocardită malignă). Abr. *I.A.*

insuficiență coronariană • Tulburare funcțională a cordului datorită unei proaste irigări a miocardului, cel mai des prin ateroscleroza arterelor coronariene (câteodată prin spasmul acestor artere); se manifestă clinic prin *angină de piept*.

insuficiență mitrală • Defect de închidere a valvei mitrale, ceea ce antrenează un reflux de sânge din ventriculul stâng în atricul stâng. Leziunile responsabile sunt cauzate mai ales de reumatismul poliarticular acut și de endocardita malignă. Abr. *I.M.*

insuficiență tricuspidiană • Defect de închidere a valvulelor tricuspide în timpul sistolei, cauzat de o leziune organică (endocardită reumatică) sau de o tulburare funcțională (insuficiență ventriculară dreaptă).

insuflație • Introducerea, sub presiune, de aer, gaz sau substanță pulverizată, într-o cavitate naturală a corpului.

insula (Reil) • Lob al emisferei cerebrale situat în fundul scizurii Sylvius.

insular • 1) Care se referă la insulă (Reil). Ex. epilepsie insulară; 2) Care se referă la insulele pancreatice (Langerhans). Ex. adenom insular de pancreas.

insulină • Hormon pancreatic secretat de celulele beta din insulele Langer-

hans; favorizează utilizarea glucozei din țesuturi și scade glicemia. Antagonistul insulinei este *glucagonul*. Standardizată în unități internaționale, insulina se administrează subcutanat în tratamentul diabetului. Pentru a se scădea numărul injecțiilor cerut de *insulina ordinară* (I.O.), se preferă preparatele retard (mai ales insulina-zinc protamină).

insulinemie • Concentrația de insulină din sânge; urmărirea ei este importantă în cursul explorării glicemiei.

insulinorezistență • Absența scăderii glicemiei (*insulinorezistența totală*) sau scăderea ei în mică măsură (*insulinorezistență parțială*), după administrare de insulină. V. *Somogyi (efectul)*.

insulinoterapie • Administrarea de insulină în tratamentul diabetului.

intensitate (engl. *intensity*) • Valoarea numerică a unei mărimi. Abr. I.

intensitatea dozei (de expunere sau de iradiere) • Sin. *debitul dozei*.

intenție (fr. *intention*) • În expresii: "în primă intenție, în a doua intenție". V. *cicatrizare*.

inter- • Prefix de origine latină cu sensul de *între, printre*.

interarticular • Situat între două sau mai multe articulații. Ex. fibrocartilaj interarticular.

interauricular (engl. *interatrial*) • Situat între cele două auricule (atrii). Ex. sept interauricular. Sin. *interatrial*.

intercarotidian • Situat la bifurcarea arterei carotide primitive (în carotida externă și cea internă). Ex. plexul intercarotidian.

intercarpian (engl. *intercarpal*) • Care este situat între oasele carpului. Ex. ligament intercarpian.

intercondilian (engl. *intercondylar*) • Situat între cei doi condili. Ex. fractură intercondiliană (de femur sau de humerus).

intercostal • Situat între coaste. Ex. mușchi intercostal, spațiu intercostal.

intercurrent (fr., engl. *intercurrent*) • Se spune despre o complicație sau o boală ce survine în cursul unei alte boli. Ex. febră intercurrentă.

interdigital • Situat între două degete adiacente de la mâini sau de la picioare. Ex. micoză interdigitală.

interfalangian (fr. *interphalangien*) • Care este situat între două falange. Ex. articulație interfalangiană.

interfază (fr., engl. *interphase*) • Fază a vieții celulare în timpul căreia nucleul se află în repaus.

interferență (fr., engl. *interference*) • În electrocardiografie, anomalie de traseu cauzată de faptul că o excitație nu poate acționa pe regiunea miocardului la care este destinată, aceasta aflându-se încă în perioadă refractară în urma unei excitații venită dintr-un alt centru de automatism.

interiorizare (engl. *interiorization, internalizare*) • Proces mental prin care o persoană se detașează de realitățile și contingentele exterioare pentru a se reculege și a se izola în intimitatea eului său. Acest proces poate deveni patologie în unele boli mentale și se numește *autism*. Ant. *exteriorizare* (2), (adj. *interiorizat*)

interlabial • Care este situat între cele două buze.

interliniu articular (engl. *joint space*) • Zonă lineară clară pe care o dă pe radiografie proiecția spațiului cuprins între două suprafețe osoase ale unei articulații, spațiu care este ocupat în mod normal de cartilaje, acestea fiind transparente la razele X.

interlobar • Care este situat între doi lobi ai unui organ, în special între doi lobi pulmonari. Ex. scizură interlobară.

intermitent • Se spune despre o boală, un fenomen, un semn, care apar la intervale regulate sau neregulate. Ex. febră intermitentă, puls intermitent.

intermuscular • Situat între doi sau mai mulți mușchi. Ex. sept intermuscular.

intern (engl. 1., 2., 3. *internal*, 4. *intern*) • 1) adj. Care se găsește în interiorul corpului; 2) adj. Se spune despre una din două structuri anatomice care se găsește mai aproape de planul sagital median al corpului. Sin. *medial*. Ant. (1-2) *extern*; 3) adj. Care se referă sau care se efectuează în interiorul corpului sau care este introdus în organism pe cale orală sau parenterală; 4) s. Intern de spital.

internist • Se spune despre un medic care se consacră ansamblului afecțiunilor

nilor de patologie internă; el diferă de specialistul unei discipline medicale (de ex. gastroenterolog sau cardiolog) sau unei discipline chirurgicale (de ex. chirurg sau oftalmolog). În Franța acest termen este puțin folosit. Internistul nu este considerat de organele asigurării sociale decât dacă a fost recunoscut calificat în medicina internă de Ordinul Medicilor.

interoceptiv • Se spune despre sensibilitatea variațiile care se produc în interiorul corpului (sensibilitate profundă); de asemenea despre receptorii și căile respective.

interoceptor • Receptor senzitiv (fibră nervoasă senzitivă), excitat de schimbările ce survin în mediul intern, în deosebi stimuli din mușchi și din labirint (*proprioceptor*) sau de stimuli ce pleacă din viscere: tub digestiv, inimă, vase, vezică etc. (*visceroceptor*). V. *exteroceptor*.

interosos (fr. *interosseus*, engl. *interosseous*) • Care separă sau leagă două oase sau două componente osoase. Ex. ligament interosos.

interparietal • Situat între două oase parietale. Ex. sutură interparietală.

interpeduncular • Care se situează între doi pedunculi cerebrali.

interscapular (fr. *interscapulaire*) • Care este situat între omoplați. Ex. regiune interscapulară.

interspinos (fr. *interépineux*, engl. *interspinal*) • Situat între apofizele spinose a două vertebre. Ex. mușchi interspinos.

interstițial • Se spune despre tot ce este situat în interstițiile unui țesut sau unui organ; în special se referă la țesutul conjunctiv de susținere al unui organ. Ex. nefrită interstițială.

intertransvers (fr. *intertransversaire*, engl. *intertransverse*) • Care este situat între apofizele transverse ale vertebrelor. Ex. ligament intertransvers.

intertrigo • Inflamație a pielii ce rezultă din frecarea a două suprafețe cutanate, având aspectul unui simplu eritem sau unei eozeme umede. Se observă mai ales la obezi, la nivelul pliurilor cutanate, la nou născuți la nivelul feselor și părților genitale; transpirația abundentă favorizează apariția acestei afecțiuni.

intertrohanterian • Care se produce între marele și micul trohanter. Ex. fractură intertrohanteriană.

intervalul (spațiul) Q-T • În electrocardiografie, intervalul de timp ce corespunde duratei sistolei ventriculare, variabil în funcție de frecvența cardiacă. Este alungit în diverse condiții patologice, scurtat mai ales în timpul tratamentului digitalic.

interventricular • Situat între cei doi ventriculi cardiaci. Ex. perete interventricular.

intervertebral • Care este situat între două vertebre. Ex. disc intervertebral.

intestin (engl. *bowel, gut, intestine*)

• Porțiunea tubului digestiv situată între pilor și anus; se împarte în *intestinul subțire*, format din duoden, jejun și ileon și *intestinul gros* format din cec, colon ascendent, colon transvers, colon descendent, colon sigmoid și rect, cu canalul anal. V. *enter*, *ansă intestinală*.

intestin radice (fr. *grêle radique*, engl. *radiation small intestine*) • Complicație intestinală a radioterapiei, survenind mai ales după asocierea radio-terapie - chirurgie (pentru cancer de col uterin) și după iradiere foarte întinsă (pentru boala Hodgkin). Există două forme de complicații: ileita radică (prin "arsura" vilozităților) care duce la diaree importantă care este reversibilă după oprirea tratamentului și intestinul radice adevărat. (fr. *grêle radique vrai*), care apare între a 7-a și a 27-a lună după iradiere și care este caracterizat prin formarea de stenoze organice sau de mai multe stenoze etajate, care impun la recurgerea la intervenție chirurgicală.

intestinal • Care se referă la intestin. Ex. vilozități intestinale, stază intestinală. V. *enteric*.

intima • Tunica internă a unei artere (*tendoarteră*) sau a unei vene (*tendo-venă*).

intimitate (engl. *depths*) • Profunzime, când se referă la grosimea unui țesut sau organ.

intoleranță (fr., engl. *intolerance*) • Reacție anormal de intensă a organismului față de o agresiune (medica-

mente, agent fizic sau chimic etc.) pe care majoritatea persoanelor o suportă fără nici o manifestare patologică. Poate avea diverse forme: șoc anafilactic, urticarie, eczemă, tulburări digestive etc. Ant. *toleranță*.

intoleranță la gluten • V. *gluten*.

intoxicat (fr. *intoxiqué*, engl. *poisoned*) • Care este victima unei intoxicații.

intoxicație • Acțiunea pe care o exercită o substanță toxică (otrăvă) asupra organismului și ansamblul tulburărilor care rezultă. Sin. *otrăvire* (fr. *empoisonnement*).

intoxicație alimentară (engl. *food poisoning*) • Ansamblul tulburărilor consecutive ingestiei de alimente care: a) au fost contaminate cu bacterii patogene; b) conțin produși toxici proveniți din metabolismul bacterian; c) produc o reacție alergică la unele proteine și alți constituanți; d) sunt contaminate chimic.

intoxicație endogenă • Sin. *toxicoză*.

intra-, intro- • Prefixe de origine latină pentru *în interior*. Ant. *extra*.

intra partum • Locuțiune latină cu sensul de *în timpul nașterii*.

intra vitam • Locuțiune latină cu sensul de *în timpul vieții*.

intraarterial • Care este situat sau are loc în interiorul unei artere sau al arborelui arterial. Ex. injecție intraarterială.

intraarticular • Care se găsește sau se produce în interiorul unei articulații. Ex. revărsat intraarticular.

intraauricular (intraatrial) • Care este produs sau se găsește în interiorul unui atriu.

intracardiac • Care se găsește sau are loc în interiorul inimii.

intracelular • Care se găsește sau se produce în interiorul unei celule. Ex. leziune intracelulară. Sin. *endocelular*.

intracranian • Care se găsește sau are loc în interiorul craniului. Ex. hipertensiune intracraniană.

intracutanat (engl. *intracutaneous*) • Care are loc în piele. Ex. injecție intracutanată.

intradermic • Care se găsește sau se produce în derm. Ex. injecție intradermică.

intradermoreacție • Reacție inflamatorie locală produsă prin injectarea intradermică a unei mici cantități de antigen sau toxină și care permite să se cerceteze gradul de imunitate, receptivitate sau de sensibilizare a unui subiect față de bolile (alergenele) respective. Abr. *IDR*.

intradural • Care se găsește sau se produce în interiorul durei mater. Ex. hematom intradural.

intradurografie • Sin. *radiculografie*.

intrahepatic • Care se găsește sau se produce în interiorul ficatului. Ex. căi biliare intrahepatice.

intraobular • Care este situat în interiorul unui lobul hepatic sau pulmonar.

intraluminal • Care este situat sau trece în lumenul unui vas sau unui conduct organic (arteră, esofag, ureter).

intramedular (engl. *intramedullary*) • Care se găsește în măduva spinării. Ex. vase intramedulare.

intramural • Care este situat în perețele unui organ cavitat sau unui conduct organic. Ex. anevrism intramural.

intramuscular • Care se găsește sau se produce în mușchi. Ex. aponevroză intramusculară. Abr. *i.m.* (pentru injecție intramusculară).

intraocular • Care se găsește sau se produce în interiorul globului ocular. Ex. hemoragie intraoculară.

intraparenchimos • Care este situat în parenchimul unui organ.

intrarahidian (engl. *intraspinal*) • Care se găsește, se produce sau se efectuează în canalul rahidian. Abr. *i.r.* (pentru injecție intrarahidiană).

intratoracic • Care se găsește sau se produce în interiorul toracelui. Ex. presiune intratoracică.

intratraheal • Care se găsește sau se efectuează în interiorul traheei. Ex. anestezie intratraheală.

intrașelar • Care este situat în interiorul șei turcești.

intrauterin • Care se găsește, se produce sau are loc în interiorul uterului. Ex. mortalitate intrauterină.

intravasular • Care se găsește, se produce sau se efectuează în interiorul unui vas sanguin. Ex. hemoliză intravasulară.

intravenos • Care se găsește, se produce sau se efectuează în interiorul unei vene. Abr. *i.v.* (pentru injecția intravenoasă).

intraventricular • Care se găsește, se produce sau se efectuează în interiorul unui ventricul cardiac sau cerebral. Ex. puncție intraventriculară, bloc (cardiac) intraventricular.

intrinsec (fr. *intrinsèque*, engl. *intrinsic*) • Caracteristic pentru un organ anumit. Ex. mușchii intrinseci ai globului ocular. Ant. *extrinsec*.

introspecție • Explorarea pe care subiectul o face asupra vieții (trăirii) sale interioare.

introvertit • Se spune despre o persoană care are tendința de a se izola, de a se replia asupra sa (tendință numită *introversie*). Ant. *extravertit*.

intubație • Introducerea unui tub într-un conduct natural; ex. introducerea unei canule în trahee, prin laringe, pentru eliberarea căilor respiratorii. (adj. *intubat*)

intumescență • Sin. *tumefacție*.

intumescent • Care se tumefiază, care crește în volum. Ex. cataractă intumescentă.

inulină • Substanță glucidică (polimer al lactozei), preparată din rădăcina de cicoadă sau din tuberculii de dalie. Se folosește pentru studiul funcției glomerulare a rinichilor (*clearance al inulinii*).

invaginație • Pătrunderea unui segment intestinal, ca un deget de mânășă întors, într-un alt segment intestinal superior sau inferior. (adj. *invaginat*)

invalid (engl. *disabled*) • Se spune despre o persoană care, datorită unei boli, unui accident sau unei infirmități, nu este capabilă să exercite normal o activitate profesională. V. *incapacitate*.

invaliditate • Starea unei persoane invalide.

invazie (fr., engl. *invasion*) • Perioada de debut a unei boli, caracterizată prin apariția progresivă a simptomelor sale.

invaziv (fr. *invasif*) • Caracterul unui proces morbid de a cuprinde rapid organismul; procesul poate fi de natură infecțioasă ori canceroasă. Sin. *invasant*.

inversiune • 1) Poziția inversă a unui organ în raport cu cea obișnuită; se referă, fie la elementele sale constitutive (de ex. inversiune testiculară, testiculul și epididimul având o poziție orizontală, nu verticală, în burse), fie la situarea organului în corp (un organ situat în mod obișnuit la stânga, găsindu-se la dreapta și vice-versa). V. *situs inversus*; 2) Mai rar, întoarcerea unui organ cavitat pe el însuși, invaginație. (adj. *inversat*)

inversiune sexuală • Sin. *homosexualitate*.

inversiune splanhnică (viscerală) • Sin. *situs inversus*.

inversiunea aortei • Sin. *dextropoziția aortei*.

invertit • Sin. *homosexual*.

involuție • 1) Transformarea, fiziologică sau patologică, în sensul unei regresii, ce survine la un organ, o tumoră sau la întregul organism; 2) Întoarcere la un stadiu evolutiv anterior (de ex. involuția uterină, după o naștere). (adj. *involutiv*)

IO • Abr. pentru *insulina ordinară* (sau *insulina cristalizată*).

ioid (fr. *iode*, engl. *iodine*) • Element din grupul halogenilor, foarte răspândit în cele trei regnuri, abundent în vegetația marină. Iodul este indispensabil organismului uman, fiind folosit de *tiroidă* în sinteza hormonilor tiroidieni. Carența de iod în alimentație este cauza gușei endemice și a mixedemului. Utilizarea iodului și derivaților săi în terapeutică este largă și foarte diversă. Pe cale externă, iodul este un antiseptic puternic, folosit mai ales sub formă de tinctură de iod. Iodul radioactiv (mai ales I^{131}) este utilizat în diagnosticul afecțiunilor tiroidiene și în tratamentul hipertiroizilor și a cancerului de tiroidă. Simbol *I*.

iodemie • Concentrația de iod în sânge, sub formă anorganică (iod mineral), legat de proteine (PBI de la engl. *protein bound iodine*). Dozarea iodului proteic constituie o investigație curentă a metabolismului tiroidian.

iodoform • Antiseptic energic, folosit ca topic extern în tratamentul plăgilor, sub formă de pomadă, pudră sau soluție.

iodopsină • Pigment din conurile retinei.

iodotironină (engl. *iodothyrene*) • Compus iodat derivat din tiroxină. V. *hormoni tiroidieni*.

iodurie • Prezența iodului în urină.

ion • Atom sau moleculă primitiv neutră, devenite încărcate electric prin pierderea sau câștigarea unui sau mai multor electroni. Pierderea de electroni dă naștere la un ion pozitiv (*cation*) care este atras de catod; câștigarea de electroni dă naștere la un ion negativ (*anion*) care este atras de anod. (adj. **ionic**)

ionizare • Producere de ioni din molecule electrice neutre. Ionizarea se poate produce spontan, prin disocierea electroliților în soluție, sau poate fi obținută, fie făcând să treacă un curent electric în soluție (electroliză), fie prin acțiunea razelor ionizante. V. *ionoterapie*.

ionogramă (engl. *electrophoretogram*)

• Tabel cu cifrele indicând cantitatea de ioni bazici (cationi) și de ioni acizi (anioni) în plasmă (*ionograma sanguină*) sau în urină (*ionograma urinară*). Cationii din plasmă sunt: sodiu, potasiu, calciu și magneziu; anionii sunt: clorul, bicarbonatul, fosfații acizi, sulfatii, acizii organici și proteinele. Cantitățile de anioni și de cationi din plasmă, exprimate în miliechivalenți la litru (mEq/l), sunt în mod normal egale.

ionoterapie • Introducerea de medicamente prin piele cu ionizare prin curent electric.

ipoteză (fr. *hypothèse*, engl. *hypothesis*) • Supoziție verosimilă asupra unui lucru (proces, problemă) și care se admite în mod provizoriu înainte de a fi supusă controlului experienței. (adj. **ipotecic**)

IQ • Abr. pentru engl. *intelligence quotient*.

i.r. • Abr. pentru *intrarahidian* (desemnând o injecție intrarahidiană).

iradiat (fr. *irradié*, engl. *irradiated*) • 1) Care a suferit o iradiere, mai ales cu razele X; 2) Care se propagă depărtându-se de punctul său de origine (vorbind mai ales de durere).

iradiere (fr., engl. *irradiation*) • 1) Expunerea la o sursă de raze lumi-

noase, ultraviolete sau ionizante (radioexpunere), de obicei în scop terapeutic; 2) Propagarea unei dureri dintr-o regiune lezată spre un sănătoasă. Este binecunoscută iradierea durerilor cardiace în brațul stâng.

ireductibil • Care nu poate fi repus în poziția sa normală. Ex. fractură ireductibilă, hernie ireductibilă.

iridectomie • Rezecția unei părți din iris în cursul extracției unui cristalin prezentând cataractă; de asemenea, în intenția de a se crea o pupilă artificială pentru reducerea hipertensiunii intraoculare (glaucom) sau pentru a atenua manifestările inflamatorii ale unei iridociclite.

iridian (engl. *iridial*, *iridian*, *iridic*) • Care se referă la iris.

iridociclită • Inflamația irisului (*irită*) și a corpului ciliar (*ciclită*).

iridociliar • Care se referă la iris și la corpul ciliar. Ex. unghi iridociliar.

iridocoroidită • Inflamația irisului și a coroidiei.

iridokeratită • Inflamația irisului și a corneei.

iridoplegie • Paralizia irisului, pupila fiind dilată și imobilă.

iris • Membrană a ochiului care formează un diafragm circular ce separă camera anterioară de cea posterioară și având un orificiu central pupilar. Irisul, prin pigmentarea sa, dă culoarea ochilor. Mușchii sfinceterian și mușchii dilatatori al irisului determină contracția, respectiv dilatarea pupilei. (adj. **iridian**)

iritabilitate • 1) Sin. cu *excitabilitate*; 2) Stare patologică a unui țesut sau organ care reacționează în exces la o simplă stimulare. (adj. **iritabil**)

iritativ (fr. *irritatif*, engl. *irritating*) • Care este provocat de o iritație. Ex. diaree iritativă.

iritație • 1) Sin. *excitație*; 2) În limbaj curent, inflamație ușoară. Ex. iritația pielii.

irită • Inflamația irisului, cel mai des asociată cu cea a corpului ciliar (*iridociclită*).

ischemie • Oprirea sau insuficiența aportului sanguin într-un țesut sau organ; poate fi datorată unei vaso-

constricții, unei obstrucții sau unei compresiuni arteriale. (adj. **ischemic**)

ischi-, ischio- • Prefixe de origine greacă arătând o relație cu șoldul. V. *cox-*.

ischiatric • Care se referă la ischion. Ex. hernie ischiatică.

ischiooccigian • Care se referă la ischion și la cocis. Ex. mușchi ischiooccigian.

ischion (engl. *ischium*) • Segment al osului iliac, care formează jumătatea posterioară a cadrului osos al găurii obturatoare. (adj. **ischiatric**)

isterie • 1) Care se referă la isteric; 2) Care suferă de isterie.

isterie (fr. *hystérie*, engl. *hysteria*)

• Nevroză caracterizată printr-o exteriorizare explozivă a unor tulburări de ordin emoțional sau afectiv, sub forma unor diferite simptome funcționale (dureri, paralizii, convulsii, contracturi) simulând o afecțiune organică, însoțite de tulburări psihice (catalepsie, halucinații, angoasă etc.) și susceptibile să dispară sau să se repete sub influența sugestiei.

isteriform • Care seamănă cu isteria. Ex. criză isteriformă.

istm aortic • Segment îngustat al părții terminale a crossei aortice, situat imediat înaintea originii arterei subclaviculare stângi.

istm faringian (fr. *isthme du gosier*, engl. *anterior isthmus of fauces*) • Deschidere prin care cavitatea bucală comunică posterior cu faringele.

istm tiroidian • Partea îngustată a glandei tiroide care unește cei doi lobi tiroidieni.

istm uterin • Îngustare a părții mijlocii a uterului, care permite despărțirea organului respectiv în două segmente: superior (corp) și inferior (col).

istmic • Care se referă la un istm. Ex. stenoză istmică a aortei, sarcină istmică.

-ită • Sufix care desemnează bolile de natură inflamatorie: bronșită, meningită, artrită etc.

iterativ (engl. *iterative*) • Care se repetă de mai multe ori. Ex. reflex iterativ, stimulare iterativă. Sin. *repetitiv*.

ITP • Abr. pentru *trombocitopenie acută idiopatică* (de la engl. *idiopathic thrombocytopenic purpura*).

i.v. • Abr. pentru *intravenos* (injecțiile intravenoase).

IVD • Abr. pentru *insuficiență ventriculară dreaptă*.

ivoriu (fr. *ivoire*) • Sin. *dentină*.

IVS • Abr. pentru *insuficiență ventriculară stângă*.

izo- • Prefix de origine greacă, cu sens de *egal*, indicând regularitate, similitudine, concordanță, simetrie. Ant. *anizo-*.

izoaglutinare (fr., engl. *isoagglutination*) • Aglutinarea eritrocitelor unui subiect printr-o aglutinină ce provine de la alt individ de aceeași specie, dar aparținând unui grup sanguin diferit.

izocorie (engl. *isocoria*) • Egalitate de diametru a ambelor pupile. Ant. *anizocorie*.

izocrom • (fr. *isochrome*, engl. *isochromatic*) • Care prezintă aceeași culoare, care este uniform colorat.

izocron (fr. *isochrone*, engl. *isochronous*) • Care are aceeași durată ca un alt fenomen.

izoelectric • 1) Care are același potențial electric; 2) Care este electric neutru. *Linia izoelectrică* este linia orizontală înscrisă pe electrocardiogramă, atunci când nici un curent nu traversează oscilograf; aceasta corespunde la absența oricărei activități electrice.

izoenzima MB • Frațiune izoenzimatică de creatinfosfochinază (CPK) a cărei concentrație în sânge (exprimată prin procentul de izoenzimă MB față de CPK totală), când este peste 4%, permite diagnosticul de infarct miocardic. Concentrația de MB este mai mare la 18 ore după necroză. Abr. *CPK-MB*.

izoenzimă (fr., engl. *isoenzyme*) • Fiecare din diferitele forme, separabile prin electroforeză, sub care se găsește o enzimă în același organism. (adj. **izoenzimatic**)

izogenic (engl. *isogenic*, *syngenic*) • Se spune despre fiecare din organismele care posedă același patrimoniu ereditar, care provin din aceeași linie. Ex. grefă izogenică (între gemeni univitelini).

izogrefă (fr. *isogreffé*, engl. *isograf*) • 1) Grefă realizată între un donator și un receptor ce aparțin aceleiași specii și

posedă aceleași gene și antigene de histocompatibilitate; această situație nu se întâlnește decât la animalele care aparțin unei linii consanguine, iar la om, în cazul gemenilor univitelini. Sin. *grefă izogenică, grefă izologă, grefă singenică*; 2) Sin. (folosit în mod greșit) *alogrefă*.

izogrup (engl. *same blood group*) • Din același grup, care se efectuează cu același grup sanguin. Ex. transfuzie izogrup.

izoimunizare (fr., engl. *iso-immunization*) • Imunizarea unei persoane cu un antigen provenit de la un individ de aceeași specie. Principalii factori ai grupelor sanguine putând da loc unei izoimunizări sunt cei din sistemul Rh (izoimunizare fetomaternală).

izomer (fr. *isomère*) • Se spune despre substanțele chimice care au aceeași formulă brută.

izometric • Care menține aceleași dimensiuni. Ex. contracția izometrică a unui mușchi.

izoterm (engl. *1. isothermal, 2. isotherm*) • 1) Care se produce sau se derulează la temperatură constantă; 2) Linie ce reunește toate punctele de pe glob care au o temperatură identică în timpul unei perioade date.

izotonic • 1) Se spune despre o soluție a cărei presiune osmotică este egală cu cea a alteia, în special cea a plasmii sanguine; 2) Se spune despre un fenomen, mai ales contracție musculară, în timpul căruia presiunea (sau tensiunea) rămâne constantă. Ex. contracția izotonică a unui mușchi.

izotop • Fiecare din elementele cu același număr atomic și aceleași proprietăți chimice, dar având o masă diferită. Un element chimic poate avea mai mulți izotopi. Unii izotopi sunt instabili și se dezintegrează, emițând radiații; aceștia sunt *izotopii radioactivi* sau *radioizotopi* și au căpătat o mare importanță în tratamentul neoplasmelor. Se folosesc de asemenea pentru explorarea unor organe pe care se fixează specific; radiația emisă este înregistrată pe un film sensibil (de ex. izotopii radioactivi de iod în explorarea glandei tiroide). V. *scintigrafie*. (adj. **izotopic**)

imbalsămare (fr. *embaumement*, engl. *embalming*) • Tratarea cadavrelor pentru împiedicarea putrefacției (în prezent se face injectare în artere a diverse substanțe). Sin. *lanatopraxie*.

impăstare (fr. *empâtement*, engl. *pastiness*) • Infiltrație difuză, neinflamatorie, a țesutului subcutanat. V. *celulită, edem*.

incapsulat • Care este închis într-o capsulă, într-un înveliș fibros. Ex. tumoră incapsulată.

incarcerarea placentei (fr. *enchationnement du placenta*, engl. *incarcerated placenta*) • Retenția în întregime sau parțială a placentei, în urma contracțiilor spasmodice și neregulate ale unei zone uterine.

incastrare (fr. *encastrement*, engl. *1. inlay, 2. fitting*) • 1) În chirurgia osoasă, incrustarea unui grefon în os. 2) În protezare dentară, asamblarea pe un ancoraj a unui element protetic. Se vorbește de punte cu incastrare simplă, dublă sau triplă, pentru a desemna asamblările pe unul, doi sau trei pilieri.

incălecure (fr. *chevauchement*, engl. *overriding*) • Deplasarea și supraunerea fragmentelor unui os fracturat.

incăpățănare terapeutică (fr. *acharnement thérapeutique*) • Continuarea tratamentului atunci când starea bolnavului este atât de gravă încât nu lasă nici o speranță rațională de recuperare, chiar parțială, a funcțiilor vitale: comă depășită, cancer generalizat, anoxie prelungită, leziuni cerebrale ireversibile.

încheietură (fr. *jointure*, engl. *joint*) • Sin. popular pentru *articulație*.

închistare • Constituirea unui strat de țesut conjunctiv mai mult sau mai puțin dur, în jurul unui corp străin sau unui produs patologic, care este astfel izolat de țesuturile vecine.

închistat (fr. *enkysté*, engl. *encysted*) • Învelit cu un strat de țesut conjunctiv dens. Ex. abces închistat, pleurezic închistat.

înclavare (fr., engl. *enclavement*) • Retenția unui corp străin într-un țesut sau organ; 2) Imobilizarea unui os în articulația sa.

încrucișare (fr. *entrecroisement*) • V. *chiasmă, decusație, încălecure*.

încrucișare (încălecure) a cromozomilor (fr. *enjambement des chromosomes*, engl. *crossing-over*) • Încrucișarea cromozomilor cu schimb de segmente și recombinare de gene în aceste segmente. Sin. *crossing-over*.

înfundare (fr. *enfoncement*, engl. *hollow*) • Fractură incompletă a unui os, observată mai ales la nivelul cranului, bazinului, coastelor.

îngrijiri intensive (fr. *soins intensifs*, engl. *intensive care*) • Îngrijiri și tratamente intensive administrate bolnavilor în stare gravă, care necesită supraveghere continuă acordată de un personal calificat numeros și aparatură perfecționată destinată să controleze frecvent funcțiile vitale. Sin. *tratament intensiv*.

îngrijiri primare de sănătate (fr. *soins de santé primaires*, engl. *primary health care*) • Îngrijiri de sănătate esențiale, fondate pe metode și o tehnologie practică, științific valabile și acceptabile din punct de vedere social, accesibile pentru orice individ sau familie, datorită participării lor și a unui cost abordabil pentru comunitate și țară. Constituie cheia de boltă a sistemului de sănătate și a dezvoltării sociale și economice globale a unei țări. Îngrijirile primare de sănătate cuprind cel puțin următoarele opt elemente: 1. educație sanitară asupra problemelor fundamentale de sănătate și asupra metodelor susceptibile de reducere sau prevenire a riscului îmbolnăvirii; 2)

promovarea unei alimentații și a unei stări nutriționale suficiente; 3) realizarea unei aprovizionări adecvate de apă potabilă și aplicarea unor măsuri de igienizare de bază; 4) îngrijiri ale mamei și copilului inclusiv planificare familială; 5) vaccinare contra maladiilor infecțioase grave; 6) prevenirea și reducerea epidemiilor locale; 7) tratament adecvat pentru boli și răni comune; 8) aprovizionare cu medicamente esențiale. Lingv.: Definiție rezumând concluziile Conferinței Naționale asupra îngrijirilor primare - Alma-Ata, 1978, ținută sub auspiciile OMS și UNICEF.

îngroșare periostală (fr. *épaississement périosté*) • Sin. cu reacție periostală.

înhumare (fr. *inhumation*, engl. *burial*) • Îngroparea unui cadavru. (adj. **înhumat**)

însămânțare (fr. *ensemencement*, engl. *seeding*) • Introducerea (inocularea) unui microorganism într-un mediu de cultură. V. *coprocultură, hemocultură*.

însărcinată (fr. *enceinte*, engl. *pregnant*) • Femeie gravidă.

înșurubare (fr. *vissage*, engl. *scREWING*) • Introducerea unui șurub în fragmentele unui os fracturat pentru a le menține în contact.

înțarcare (fr. *sevrage*, engl. *weaning*) • 1. Încetarea alăptării; 2) Acțiune de privare a unui toxicoman de drogul său obișnuit în timpul unei cure de dezintoxicare. (adj. **înțarcat**)

J • Simbol pentru *joule*.

jacksonian • Care se referă la manifestările epileptice descrise de *Jackson* (neurolog din Londra, 1835-1911). Ex. convulsii jacksoniene, criză jacksoniană.

Jaffé (reacția) • Folosită pentru căutarea creatininei în urină (se colorează oranj cu pierat de sodiu). (*Jaffé* Max, biochimist german, 1841-1911)

Jaffé-Lichtenstein (boala) • Sin. *displazia fibroasă a oaselor*. (*Jaffé* Henry, medic american născut în 1896, *Lichtenstein* Louis, medic contemporan din Los Angeles)

jargónafazie (fr. *jargon aphasia*, engl. *jargon aphasia*) • Formă de afazie caracterizată prin schimbarea silabelor și cuvintelor, ceea ce face vorbirea de neînțeles.

jejun (fr., engl. *jejenum*) • Porțiunea intestinului subțire care continuă duodenum și se continuă prin ileon, fără o delimitare netă. (adj. *jejunal*).

jejunectomie • Rezecția unei părți din jejun.

jejunoileită • Inflamația jejunului și ileonului.

jejuno-ileon (engl. *jejuno-ileum*) • A doua parte a intestinului subțire, cuprins între duoden și valvula ileocecală, având lungimea de circa 6,50 m. Jejuno-ileonul are vreo 15 curburi mari, denumite *anse intestinale*. În 2/3 din cazuri prezintă puțin înainte de cec un diverticul, *diverticulul Meckel*.

jejunoileostomie • Practicarea unei anastomoze între jejun și ileon.

jejunostomie • Deschiderea jejunului la peretele abdominal.

jenneriană • Se spune despre vaccinarea antivariolică (după numele medicului englez *Jenner*, care a introdus în 1798 vaccinarea împotriva variolei).

jet-leziune (fr., engl. *jet lesion*) • Leziune endocardiacă sau a unei artere mari, prin impactul produs de un

curent sanguin anormal de puternic. Se observă pe aortă (stenoză istmului), pe infundibulul pulmonar stenozat sau pe peretele ventriculului drept, în caz de comunicare anormală interventriculară. Lingv. termen provenit din cuvântul engl. *jet*, care înseamnă (țâșnire, șuvoi de apă, de lichid).

jeun (â) (termen fr. folosit și în rom.) (engl. *fasting*) • Se spune despre o persoană care nu a mâncat și nu a băut de un anumit timp.

Jocasta (complexul) • Atașament morbid al unei mame față de fiul ei. (*Jocasta*, din mitologia greacă, mama lui Oedip, cu care s-a căsătorit fără să știe că este fiul ei; după ce Oedip s-a exilat, și-a pus capăt zilelor).

Johansson • V. *Larsen-Johansson*.

joule • Unitate de lucru și de energie în sistemul internațional. Simbol *J*; multipli: *kilojoule*, *megajoule*.

jugal • Care se referă la obraz. V. *malar*.

jugular(ă) (fr. *jugulaire*, engl. *jugular*) • 1) adj. Care se referă la gât; 2) Una din venele jugulare; *Vena jugulară externă* este o venă voluminoasă, formată din confluența venelor temporale superficiale cu vena maxilară internă. *Vena jugulară internă* este un trunchi voluminos care primește sângele venos din cutia craniană, de la o parte a feței și de la regiunea anterioară a gâtului.

junghi (fr. *élanement*, engl. *twinge*) • Durere vie, acută.

juxta • Prefix de origine latină având sensul de *alături*.

juxtaarticular • Care este situat alături de o articulație.

juxtaepifizar • Care este situat alături de epifiză.

juxtaliminar (fr. *juxtaliminaire*, engl. *juxtaliminal*) • Care este apropiat de pragul de percepție sau de reacție. V. *infraliminar*, *supraliminar*.

juxtapiloric • Care este situat în imediata apropiere a pilorului.

K • 1) Simbol chimic pentru *potasiu*; 2) Simbol pentru *Kelvin*.

Kahler (boala) • V. *mielom*. (*Kahler* Otto, medic austriac, 1849-1893)

Kahn (reacția) • Reacție de floclurare a serului sanguin sau a lichidului cefalorahidian pentru diagnosticul sifilisului (*Kahn* Reuben Leon, bacteriolog american, născut în 1887)

kala-azar • Boală infecțioasă produsă de o specie de *Leishmania*, având două forme: *kala-azar mediteraneană* și *kala-azar asiatică*, caracterizate în mod esențial prin anemie gravă cu splenomegalie.

kaliemie • Prezența sau concentrația de potasiu în sânge, esențial în plasma sanguină; valoarea medie este de 4,3 mEq (168 mg) la litru. V. *hiperkaliemie*, *hipokaliemie*.

kaliu • Sin. cu *potasiu*.

kaliurie • Prezența sau concentrația de potasiu în urină.

Kanner (sindromul) • Sin. cu *autism infantil*.

Kaposi (sarcomul) • Reticuloză malignă multifocală, metastaziantă, ce amintește angiosarcomul și care afectează mai ales pielea, deși apar uneori și leziuni viscerale. Boala era rară în Europa și America de Nord și apărea mai ales la bărbați vârstnici din unele grupe etnice și evolua lent. Din 1934 s-a observat în Africa o formă mai agresivă de boală, cu leziuni viscerale, la bărbați tineri. În 1978 s-a descris un sarcom Kaposi la persoane care au primit transplant renal sau au fost supuși unui tratament imunosupresor. Apariția la tineri homosexuali de sex masculin a fost semnalată din 1981 corelată cu SIDA. (*Kaposi* Moritz Kohn, dermatolog austriac, 1837-1902)

kario- • V. *cario-*.

kariorrhexis • V. *cariorrhexis*.

Karman (metoda) • Procedeu de interrupere voluntară a sarcinii, numită și *prin aspirație*. Se folosește o canulă de plastic perforată la capăt și conectată la o seringă de 50 ml. Depresiunea creată de seringă permite aspirarea fragmentelor ovulare foarte moi, neconsistente;

vârsta sarcinii trebuie să fie între 5 și 8 săptămâni.

kcal • Simbol pentru *kilocalorie*.

kefir • Băutură lactată gazeificată, acidulată; este un produs de fermentare a laptelui supus unui procedeu primitiv de fabricare de către munteni din Caucaz, prin adăugarea de levuri numite "grăunțe de kefir". Kefirul este folosit ca aliment principal în unele diete.

Keith și Flack (nodulul) (engl. *sinoatrial node*) • Regiunea din miocardul diferențiat, situată în peretele atrului drept, la nivelul căreia iau naștere influxurile care produc contracțiile inimii. De la acest nodul, influxul se transmite la fasciculul His. Sin. *nodulul sinusal*, *nodulul sino-atrial* (*Keith* Sir Arthur, anatomist din Londra, 1896-1955; *Flack* Martin William, fiziolog englez, Londra, 1882-1931)

kelotomie • Secționarea bridelor în hernia strangulată.

Kelvin • În termodinamică, unitate de bază a temperaturii, făcând parte din sistemul internațional (SI); exprimă temperatura absolută în scara Kelvin (cu punct de plecare zero absolut; temperatura de topire a gheții corespunde la 273,16 Kelvini, cea de fierbere a apei la 373,16). Simbol *K* (desemnarea "grad Kelvin" este abandonată în medicină) (*Thomson*, Sir William (*Lord Kelvin*) - fizician englez, profesor la Glasgow, 1824-1907)

kerat-, **kerato-** • Prefixe de origine greacă semnificând *corn*, *cornos*.

keratină • Proteină dură, bogată în sulf, care se formează în stratul cornos al pielii, în păr și unghii.

keratinizare • 1) Proces prin care celulele stratului superficial al epidermului se impregnează cu keratină și capătă astfel o mare soliditate; 2) Modificarea patologică a unei mucoase care ia astfel aspectul pielii. V. *leucoplazie*. (adj. *keratinizat*)

keratită • Inflamația corneei.

keratocon (fr. *kératocone*, engl. *keratoconus*) • Deformație, în general bilaterală, a corneei care devine conică, rămânând însă transparentă. Determină totdeauna miopie și un astigma-

tism asimetric. Se deosebesc: o formă congenitală, asociată adesea cu alte malformații oculare (retinită pigmentară, atrofi optică etc.), precum și o formă dobândită, mai rară, care poate apare la pubertate. Sin. *corneea conică*.

keratoconjunctival • Care se referă la corneea și la conjunctivă.

keratoconjunctivită • Inflamația asociată a corneei și a conjunctivei.

keratodermie • Keratoza palmelor și plantei picioarelor.

keratoplastie • Înlocuirea unei părți opace a corneei cu un fragment cornean transparent. Sin. *greșă corneeană*.

keratoproteză • Înlocuirea unei părți opace a corneei cu un fragment de material organic inert și transparent.

keratotomie radiară (engl. *radial keratotomy*) • Tratatament chirurgical al miopiei prin incizii în "spite de roată" ale corneei, în intenția de a-i diminua curbura.

keratoză • Îngroșarea patologică a stratului cornos al epidermului. (adj. *keratozie*)

keratoză actinică • Leziune precanceroasă, dată de expunerea de lungă durată la lumină, în care epidermul prezintă o hiperkeratoză importantă. În unele cazuri, atrofia este extremă în centrul leziunii și zona cupuliformă puțin profundă este plină cu keratină. Keratoza actinică are adesea aspectul de leziuni multiple, destul de uscate și scuamoase, afectând părțile corpului expuse la soare, la subiecți cu carnația clară. Sin. *keratoză preepiteliomatoasă*.

keratoză preepiteliomatoasă • Sin. *keratoză actinică*.

Kernig (semnul) • Semn caracteristic în meningită; constă dintr-o contracțură dureroasă a mușchilor regiunii lombare, ce survine atunci când se flectează coapsa pe bazin (gamba fiind în extensie) sau gamba pe coapsă. (Kernig Vladimir, medic rus, 1840-1917)

kg • Simbol pentru kilogram.

Kienböck (boala) • Necroză aseptică a osului semilunar, adesea bilaterală și de origine microtraumatică, manifestându-se prin dureri persistente ale încheieturii mâinii, cu tumefierea părților moi și limitarea mișcărilor. Sin.

osteocondrita semilunareului. (Kienböck Robert, radiolog austriac, profesor la Viena, 1871-1953)

kif • Pudră de flori și frunze de cânepă, care se fumează amestecată cu tutun (mai ales în Africa de Nord). V. *hașiș, marihuana*.

kilo • Sin. cu kilogram.

kilo- • Prefix ce servește la formarea numelui de unități de măsură egale cu 1000 unități de bază.

kilocalorie • Unitate ce determină cantitatea de căldură egală cu 1000 calorii, numită și *marea calorie*. Simbol: Kcal.

kilogram • Unitate fundamentală de masă în sistemul internațional de unități. Simbol: kg. Sin. *kilo*.

kiloröntgen • Unitate pentru cantitatea de radiație X egală cu 1000 röntgeni. Simbol: kR.

kilovolt • Unitate pentru diferența de potențial, egală cu 1000 de volți. Simbol: kV.

kilowatt • Unitate pentru putere, egală cu 1000 de wattii. Simbol: kW.

kinază • Denumire de ansamblu a enzimelor a căror prezență este necesară pentru activarea unei alte enzime. Ex. enterokinază, trombokinază.

kine-, kinezi- • V. *cine-*.

kineziplastic • Sin. *cinematizare*.

kineziterapie • Utilizarea în scopuri terapeutice a mișcărilor active (gimnastică medicală) sau pasive (masaje, mobilizare). Specialistul se numește *kineziterapeut* sau *cineziterapeut*.

kinking • V. *pseudocoarctarea aortei*.

Kirschner (broșa) • Filament de oțel inoxidabil, rigid, pentru transfixierea unui os fracturat și aplicarea unei tracțiuni continue asupra osului; broșa este sub tensiune între cele două brațe ale unei scărițe pe care se exercită tracțiunea. (Kirschner Martin, chirurg german, profesor la Königsberg, Tübingen și Heidelberg, 1879-1942)

Klebsiella • Gen de bacili gram negativi, izolați din materiile fecale ale omului și animalelor, câteodată patogeni (aparatură respirator, tub digestiv, sistem genitourinar).

Klinefelter (sindromul) • Descriș la bărbatul tânăr, comportă o insuficiență

testiculară prin degenerescenta și scleroza tubilor seminali, cu ginecomastie, eunucoidism discret, azoospermie și creșterea gonadotrofinelor urinare. Aceste modificări sunt legate de prezența unui cromozom X suplimentar (cariotip XXY); în unele cazuri există mai mulți cromozomi X suplimentari. (Klinefelter Percy, endocrinolog american, născut în 1912)

Koch (bacilul) • Agentul cauzal al tuberculozei; numele științific: *Mycobacterium tuberculosis*. V. *micobacterie*. Abr. BK. (Koch Robert, bacteriolog și igienist german din Berlin. Premiul Nobel pentru medicină în 1905, 1843-1905)

Kocher (incizia) • Incizie ce permite accesul în articulația coxofemurală (Kocher Emil Theodor, chirurg elvețian din Berna, Premiul Nobel pentru medicină în 1909, 1841-1917)

Köhler (boala) • 1) Necroză aseptică spontană a osului scafoid tarsian, ce survine la băieți și se traduce prin impotență funcțională și tumefiere dureroasă a tarsului; 2) Necroză aseptică spontană a corpului celui de al doilea metatarsian, observată mai ales la femeie, cu tumefiere dureroasă a celei de a doua articulații metatarsofalangiene. Sin. (pentru 2) *boala Freiberg-Köhler*. (Köhler Alban, cardiolog german, 1874-1947; Freiberg Albert Henry, chirurg american, 1869-1940)

Koplik (petele) (fr. *taches de Koplik*, engl. *Koplik's spots*) • Pete albicioase situate pe mucoasa bucală în rujeolă (Koplik Henry, pediatru din New York, 1858-1927).

Koprowski • V. *Sabin-Koprowschi (vacinul)*.

Korsakoff (psihoza sau sindromul) • Tulburări psihice produse prin leziuni atrofice, difuze, cerebrale, în vecinătatea ventriculului al treilea: pierderea memoriei de fixare, dezorientare, confabulație. Cauza clasic invocată este alcoolismul, mai ales în prezența unei polinevrite alcoolice. (Korsakoff Sergei, neurolog rus, 1854-1900)

kR • Simbol pentru *kiloröntgen*.

K-test • Dozarea celor patru factori de coagulare susceptibili să fie în cantitate redusă în cursul tratamentului anticoagulant cu dicumarină (factorii II, VII, IX, X). Se efectuează folosind un produs etalon comercializat. Testul K permite supravegherea comodă, cu o tehnică simplă, a tratamentului anticoagulant.

Küntschler (cuiul) (fr. *clou de Küntschler*, engl. *Küntschler's nail*) • Tijă de oțel inoxidabil, în formă de inimă, de litera V sau U, pe secțiune, care se introduce în canalul osos medular, pe toată lungimea unui os lung fracturat și care permite menținerea celor două fragmente în poziție bună. (Küntschler Gerhard, chirurg german din Kiel, 1902-1972)

Kupffer (celula) • Celulă endotelială de formă stelată, din sinusurile hepatice, dotată cu mare putere fagocitară și care joacă un rol important în procesul de apărare față de infecții, captând și distrugând particulele străine, bacterii, virusuri, care parvin la ficat provenind din intestin sau din sângele circulant. (Kupffer Karl Wilhelm von, anatomist german, 1829-1902)

Kussmaul (boala) • Sin. cu *poliarterita nodoasă*.

Kussmaul (respirația) • Caracteristică în coma diabetică, se desfășoară în patru timpi: o inspirație profundă, dar destul de bruscă, urmată de o pauză; o expirație subită, cu geamăt, căreia îi succede o nouă pauză. Este vorba de o hiperventilație alveolară care tinde să compenseze acidoza diabetică. (Kussmaul Adolf, medic german din Heidelberg, 1822-1902)

kV • Simbol pentru *kilovolt*.

kW • Simbol pentru *kilowatt*.

kwashiorkor • Ansamblul unor tulburări grave, consecutive unei carențe nutriționale (mai ales în proteine), apărute la copilul mic după înțărcaare (mai ales în Africa): întârziere în creștere, alterarea pigmentării cutanate (discromie), edeme, tulburări digestive, apatie.

L • 1) Abr. *vertebră lombară* sau *rădăcină nervoasă lombară*, urmat de numărul respectiv (Ex. L., L., etc.); 2) Abr. *leucocit*. V. și *Lc*.

l • Simbol pentru *litru*.

λ • Lambda, a unsprezecea literă în alfabetul grec. V. *lambda*.

lab-ferment • Sin. *renină*.

labia (mare) (fr. *lèvre grande*, engl. *labia majora*) • Fiecare din cele două mari replii cutanate care delimitează de fiecare parte vestibulul vulvei și care sunt reunite posterior în comisura posterioară. Fețele interne sunt netede și se află separate de labiile mici prin șanțul labial.

labia (mică) (fr. *lèvre petite*, engl. *labia minor*, *nymphae*) • Fiecare din cele două replii cutanate ce delimitează intern față de labiile mari, de fiecare parte, vestibulul vulvei. Sunt reunite anterior pentru a forma capșonul clitorisului; posterior sunt unite printr-un repliu transversal (fr. *fourchette*). V. *nimfeal*.

labial • Care se referă la buze. Ex. comisura labială, fața labială a unui dinte.

labie (fr. *lèvre*, engl. *lip*) • 1) Relief ocupând cei doi versanți ai unei fante, în special ai gurii. V. *cheil*, *labial*. 2) (La plural) Marginile unei plăgi sau unei incizii.

labil • Instabil, care se schimbă repede.

labirint (fr. *labyrinthe*) • Sistem de canale și cavități comunicante între ele; în deosebi: *labirintul urechii interne* (osos și membranos).

labirint membranos (engl. *membranous labyrinth*) • Ansamblul cavităților membranoase conținut în labirintul osos al urechii interne. Cuprinde trei părți: *vestibulul*, *canalele semicirculare* (organ al echilibrului) și *melicul* (organ al auzului). Cavitățile labirintului membranos conțin endolimfă și sunt separate de labirintul osos prin spațiile perilimfatice care conțin perilimfă.

labirint osos (fr. *labyrinthe osseux*, engl. *bony labyrinth*) • Ansamblul cavităților osoase ale urechii interne, săpat în stâncă osului temporal și situat

intern față de căsuța timpanului, cuprinde: *vestibulul*, *canalele semicirculare* și *melicul*, care comunică între ele. Labirintul osos conține labirintul membranos.

labirintic • Care se referă la labirintul urechii interne, din punct de vedere anatomic (ex. otită labirintică) sau funcțional (ex. nistagmus labirintic, vertij labirintic). Lingv. din punct de vedere funcțional, *labirintic* și *vestibular*, sunt în general sinonime, de vreme ce labirintul în totalitate (inclusiv vestibulul) este organul echilibrului. Ex. aparat labirintic (sau vestibular).

labirintită • Inflamația labirintului urechii. Sin. *otită labirintică*.

laceratie (fr., engl. *laceration*) • 1) Leziune rezultată dintr-o sfâșiere în adâncime a pielii, până în țesutul subcutanat; 2) Intervenție chirurgicală care constă în înlăturarea țesuturilor prin dilatare.

lacrimal (engl. *lacrymal*) • Care se referă la lacrimi și la secreția lor. Ex. glanda lacrimală, os lacrimal. V. *unguis*.

acrimogen (engl. *lacrymatory*) • Care declanșează o secreție exagerată de lacrimi. Ex. gaz lacrimogen. V. *dacriogen*.

lact-, lacto- • Prefixe de origine latină pentru lapte. V. *galact-*.

lactat (fr. *lacté*, engl. *milky*, *lacteal*) • 1) Care are aspectul laptelui sau care îi seamănă; 2) Care conține lapte, care este pe bază de lapte. Ex. regim lactat.

lactație (fr., engl. *lactation*) • 1) Elaborarea și secreția laptelui de glandele mamare; 2) Alăptarea.

lactază (fr., engl. *lactase*) • Enzimă specifică, având proprietatea de a descompune lactoza în glucoză și galactoză. Este secretată de mucoasa intestinală.

lactescent • Care are aspectul laptelui. Ex. revărsat lactescent.

lactic (fr. *lactique*) • Care se referă la lapte. V. *acid lactic*.

lacticodehidrogenază (engl. *lactodehydrogenase*) • Enzimă care produce transformarea acidului lactic în acid piruvic. Există un mare număr de astfel de enzime în diferite țesuturi.

Acestea au rol fiziologic în descompunerea glucozei musculare și în utilizarea lactatului de către ficat în cursul neoglicogenezei. Creșterea lacticodehidrogenazei în sânge este un semn biochimic important pentru confirmarea unui infarct miocardic și pentru diagnosticul de hepatită sau de leucemie. Abr. *LDH*.

lactobezoar • Concreție gastrică observată la sugarul hrănit cu lapte pudră în diluție insuficientă. Radiografia simplă arată o imagine neomogenă, pătată, al cărei sediu gastric se precizează prin introducerea de aer în stomac. Există posibilitatea de rezolvare spontană, ceea ce conduce la o temporizare, sub perfuzie venoasă, înainte de a interveni chirurgical.

lactoflavină • Sin. *riboflavină*.

lactoză • Substanță glucidică (diholozid), formată dintr-o moleculă de glucoză și una de galactoză, care se găsește în lapte (zahăr de lapte). *Intoleranța la lactoză* sau intoleranța la "lapte" este cauzată de absența unei enzime (*lactaza*), care descompune lactoza; afecțiunea se manifestă de la naștere prin diaree acide și lactozurie.

lactozurie • Eliminarea de lactoză prin urină; se întâlnește la femeia gravidă aproape de termen, la femeia care alăptează și la cei cu intoleranță la lactoză.

lacunar (fr. *lacunaire*) • Care se referă la lacune sau care prezintă lacune. Ex. abces lacunar.

lacună • Mic spațiu circumscris, anatomic sau patologic. În *anatomia patologică* (la plural), desemnează și mici focare de necroză cerebrală la bătrâni (*stare lacunară*). În radiologie, zonă de transparență anormală într-un țesut în mod normal opac (ex. lacună osoasă) sau zonă ce apare în tranzitul baritat prin defect de umplere la nivelul unei tumori (ex. lacună gastrică), indicând existența unui cancer.

Laennec (ciroza) • Ciroză atrofică a ficatului, în general alcoolică, caracterizată prin ficat mic, scleros și dur. Clinic se manifestă prin ascită, edeme și hemoragii, cu evoluție relativ rapidă (*Laennec* Théophile, medic francez, profesor de clinică medicală la Paris, 1761-1826)

LAF • Abr. pentru *factorul de activare limfocitară* (din engl. *Lymphocyte Activating Factor*).

lamă vertebrală laminectomie (engl. *lamina of vertebral arch*) • Fiecare din cele două segmente laterale posterioare ale arcului vertebral, care se întind de la pediculi la apofiza spinosă și care delimitează posterior gaura vertebrală.

lambda • 1) A unsprezecea literă a alfabetului grec (λ); 2) Punct situat la intersecția suturilor sagitale și lambdoide, care la noul născut corespunde cu fontanela posterioară, este un punct de reper în craniometrie. (adj. *lambdic*)

lambdoid • În formă de lambda. *Sutura lambdoidă* este formată de marginea posterioară a osului parietal și de scoica occipitalului (numită și *sutura parieto-occipitală* sau *occipito-parietală*).

Lambert • V. *Beer-Lambert*.

lambou (fr. *lambeau*, engl. *flap*) • În chirurgie, porțiunea de piele sau de mușchi detașată de locul său de origine, de care rămâne atașată numai printr-un pedicul vascular; este folosită pentru umplerea unor pierderi de substanță. V. *plastic cutanată*.

lamelă • Lamă mică. Mai special, plăcuță de sticlă foarte subțire, care acoperă un preparat microscopic de pe o lamă.

lamelar (fr. *lamellaire*) • Care este format din lamele, a cărui structură evocă un aspect de lamele suprapuse. Ex. atrofie lamelară.

lamina dura • În radiologie, linie densă, uneori greu de interpretat pe clișeu, mărginind spațiul periodontal ce conturează rădăcina; este constituită din os fibrilar.

laminar (fr. *laminaire*) • Care este format din lame paralele, ex. scleroză laminară.

laminectomie • Rezecția uneia sau mai multor lame vertebrale, laminectomia constituie un timp operator în majoritatea intervențiilor pe măduva spinării.

Landsteiner (sistemul) • V. *sistemul grupelor sanguine eritrocitare: ABO*. (*Landsteiner* Karl, patologist și urolog din New York, originar din Viena, premiul Nobel pentru medicină în 1930; 1868-1943)

Langerhans (insule) (*fr. îlots de, engl. islets of L.*) • Zone cenușii sau gălbui, distribuite neregulat în țesutul pancreatic și bogat vascularizate. Insulele sunt formate esențial din două tipuri celulare: *celule alfa* (celule A) care secretă *glucagon*; *celule beta* (celule B), care secretă *insulină*. Sin. *insule pancreatice*. V. *insular*. (Langerhans Paul, anatomopatolog german, profesor la Frei-bourg-Brigau, 1847-1888)

lanț (*fr. chaîne, engl. chain*) • 1) Succesiune de evenimente legate unele de altele (ex. lanț de dezintegrare nucleară), de obiecte (indiferent de natura lor) aflate într-o relație unele cu altele sau de elemente anatomice asemănătoare (ex. lanț ganglionar). V. *catenar*; 2) Celule unite cap la cap (în special anumite microorganisme: streptococi); 3) *lanț carbonic*: serie de atomi de carbon legați între ei prin valențe, într-o moleculă a unor compuși organici. Acest lanț poate fi *închis* (ciclic) sau *deschis* (liniar, ramificat).

lanț simpatic laterovertebral • V. *simpatic*.

lanugo • Fire de păr foarte subțire, care acoperă corpul fătului, exceptând palmele și tălpile.

laparo- • Prefix de origine greacă, cu sens de flanc, latură, indicând o relație cu peretele abdominal, în general cu o intervenție chirurgicală ce comportă deschiderea peretelui abdominal. V. *celi-*.

laparoscopie • Sin. *celioscopie*.

laparostomie • Deschiderea la piele a cavității peritoneale, practică în situații foarte grave, în general în peritoneite zise "depășite". Este o intervenție salvatoare, cu indicații limitate și având consecințe grele, imediate sau îndelungate.

laparotomie • Deschiderea chirurgicală a peretelui abdominal și a peritoneului, care este primul timp al unui mare număr de operații ce vizează organe conținute în abdomen. Sin. *celiotomie*.

lardaceu (*fr. lardacé, engl. lardaceous*) • Care are aspectul și consistența slăminei (cu referire la o formă particulară de degenerescență tisulară).

laring-, laringo- • Prefixe de origine greacă pentru laringe.

laringe (*fr., engl. larynx*) • Conduct aerian interpus între faringe și trahee, situat în partea mediană și anterioară a gâtului. Este organul esențial al fonăției, datorită corzilor vocale. Scheletul laringelui este format din cartilaje, din care trei sunt mediane și împare (cartilajul tiroid, cricoid și epiglotic) și patru sunt laterale și perechi (cartilaje arite-noide, corniculate, cuneiforme și sesamoide anterioare). (adj. **laringian**)

laringectomie • Operație prin care se extirpă, în parte sau în întregime, laringele.

laringian (*fr. laryngé, laringien, engl. laryngeal*) • Care se referă la laringe. Ex. mucoasă laringiană, glande laringiene, vase laringiene, paralizie laringiană.

laringită • Inflamația acută sau cronică a laringelui.

laringologie • Studiul laringelui și bolilor sale; specialistul este laringolog. (adj. **laringologic**)

laringoplegie • Paralizia mușchilor laringelui.

laringoscopie • Examen vizual al laringelui, efectuat cu ajutorul unei mici oglinzi montate pe un mâner și prevăzută cu dispozitiv de luminat (*laringoscop*). (adj. **laringoscopic**)

laringotraheal • Care se referă la laringe și la trahee. Ex. inflamație laringotraheală.

Larsen-Johansson (boala) • Tulburare de osificare a rotulei, care se manifestă la copil prin tumefierea dureroasă a genunchiului, cu revărsat articular. Radiografia arată contur dantelat și vag al rotulei. Sin. *boala Sindong-Larsen, patelită de creștere*. (Larsen Sinding, medic din Oslo, 1866-1930); Johansson Sven Cristian, chirurg suedez, născut în 1880)

larvat (*fr. larvé, engl. larvate*) • Se spune despre o stare patologică incomplet manifestată, ale cărei semne nu sunt caracteristice. Ex. paludism larvat, epilepsie larvată.

Lasègue (semnul) • Durere pe fața posterioară a membrului inferior, provocată de flexia coapsei pe bazin, cu gamba în extensie, manevră practică de examinator; este caracteristică pen-

tru sciatică, dar se observă și în meningite. (*Lasègue Charles*, medic francez, 1816-1883)

laser • Amplificator de lumină, ce emite un fascicul îngust de raze luminoase, vizibile sau infraroșii, într-o direcție bine definită, care transportă într-un timp foarte scurt o mare cantitate de energie. Laserul este folosit în medicină ca mijloc de microcoagulare (mai ales în oftalmologie, neurochirurgie și hematologie). Lingv. termenul reprezintă inițialele denumirii engleze: *light amplification by stimulated emission of radiation*.

latent • Care există fără să-și manifeste prezența, așa ca unele anomalii sau unele faze ale unei afecțiuni. Ex. strabism latent.

latentă (*fr. latence, engl. latency*) • Stare de inactivitate aparentă.

lateral • V. *extern*.

lateralitate • Dominanță funcțională a unei părți a corpului uman asupra celeilalte. V. *dextralitate*; *sinistralitate*.

latero- • Prefix de origine latină pentru "pe o parte".

lateroabdominal • Care se referă la pereții laterali ai abdomenului.

laterobazal • Care se referă la partea laterală și bazală a unei structuri anatomice. Ex. bronhie laterobazală.

laterocecal (*fr., engl. laterocaecal*) • Care este situat pe partea laterală a cecului.

laterodorsal • Care este localizat pe părțile laterale ale spatelui sau în regiunea dorsală și laterală a unui organ. Ex. nucleul laterodorsal al talamusului.

lateroflexia uterului • Deviere a uterului în care corpul acestui organ basculează spre una din părți, în timp ce colul își păstrează poziția normală.

laterolateral • Califică o anastomoză obținută prin sutura deschiderilor practicate pe laturile a două conducte juxtapuse (în special două segmente intestinale).

lateropozitie • 1) Deplasarea laterală a unui organ; 2) Devierea unuia sau mai multor dinți înspre partea dreaptă sau stângă a arcadei dentare. Sin. *lateroversie*.

lateropulsione • 1) Dificultate manifestată de parkinsonieni de a se menține în echilibru după un pas executat lateral. V. *antepulsione, retropulsione*; 2) Tendința la deviere laterală în timpul mersului sau de aplecare într-o parte, observată în leziuni ale labirintului urechii interne.

lateroversie • 1) Înclinare laterală a unui organ; 2) În dentistică, sin. cu *lateropozitie*.

latex • 1) Lichid lăptos care circulă în corpul unor plante, obținut prin scurgere liberă, după incizia tije sau trunchiului; 2) Particule de polistiren folosite pentru cercetarea factorului reumatoid în ser (*reacția cu Latex F₁*), prezent mai ales în poliartrita reumatoidă; ca și în alte reacții serologice.

laxativ • adj. și s. Purgativ ușor.

laxativ osmotice (*fr. laxatif osmotique, engl. osmotic laxative*) • Medicament care acționează prin produce-rea unui aport de lichid din plasmă, spre conținutul intestinului subțire și acumularea la acest nivel a unui volum crescut, care va stimula astfel peristaltismul.

laxitate • Relaxare, deficit de tensiune sau de soliditate a unui țesut, organ sau articulație.

Lc • Abr. pentru *leucocit*. V. *L*.

LCR • Abr. *lichid cefalorahidian*.

LDH • Abr. *lacticodehidrogenază*.

LDL • Abr. pentru *beta-lipoproteine* sau *lipoproteine cu densitate joasă* (din *engl. low density lipoprotein*). V. *lipoproteine*.

LE • V. *celule LE*.

lecitină • Denumire veche pentru *fosfatidil colină*.

lecitinază • Enzimă ce catalizează hidroliza lecitinelor în cursul digestiei intestinale.

LED • Abr. *lupus eritematos disseminat*.

Legal (reacția) • Test pentru decelarea acetonei și acidului acetic în urină (*Legal Emmo*, medic german, Breslau, 1859-1922)

legioneloză • Sin. *boala legionarilor*.

leio- • Prefix de origine greacă, având sens de *neted*.

leiomiom • Tumoră benignă formată din țesut muscular neted; poate apare în musculatura netedă, mai ales în uter (tumoră impropriu numită *fibrom*).

leiomiom cutanat • Sin. *dermatomiom*.
leiomiom uterin • Tumoră benignă formată din celule musculare netede, asociate cu o cantitate variabilă de țesut fibros. Examenul histopatologic arată o împăslire de fascicule de celule musculare netede. Țesutul conjunctiv fibros, adesea invizibil în tumorile mici, poate înlocui în tumorile mai mari, o parte însemnată de mușchi. Sin. *fibromiom uterin*.
leiomyosarcom • V. *miosarcom*.
Leishmania • Gen de protozoare parazite intracelulare (în celulele endoteliale sau în leucocitele din sânge) ce provoacă mai multe boli (*leishmanioze*), cu localizare cutanată sau viscerală (printre care kala-azar).
lemnisc (fr., engl. *lemniscus*) • Fascicul nervos, ca un cordon, prezent în trunchiul cerebral (lemniscul median și cel lateral).
lemnos (fr. *ligneux*, engl. *ligneous, woody*) • Care are consistența lemnului. Ex. flegmon lemnos.
Lenoir (fractura) (engl. *boxers' fracture*) • Varietate de fractură a primului metacarpian. Sin. *fractura boxerilor*. (Lenoir Camille Alexandre Henri, chirurg francez, născut în 1867)
lentilar (fr.) • 1) În formă de bob de linte (fr. *lentille*). V. *nucleul lenticular*; 2) Sin. *cristalinian*.
lenticulostriat • Care se referă la nucleul lenticular și la corpul striat.
lentigo • Mic nev pigmentar, plan sau reliefat ("grain de beauté") localizat pe față, gât sau mâini.
lentilă hibridă (engl. *hybrid lens*) • Proteză oculară de contact, dură, din polimetil metacrilat, cu diametrul de 8,5 mm, corespunzând zonei corneene optice.
lentilă hidrofilă • V. *lentilă suplă*.
lentilă moale • Sin. impropriu pentru *lentilă suplă*.
lentilă suplă (engl. *contact lens*) • Proteză oculară de contact, deformabilă sub apăsare, dar reluându-și forma inițială când presiunea încetează. Este confecționată din hidroximetil metacrilat (*lentilă hidrofilă*) sau din silicon. Aceste proteze sunt utilizate în scop de corecție optică, terapeutică și

estetică. Pot fi purtate timp îndelungat. Sin. *lentilă moale* (termen impropriu).
Lépine (vaccin) • Tip de vaccin anti-poliomielitic. (*Lépine Pierre*, virolog francez, născut la Lyon în 1901)
lepră (fr. *lèpre*, engl. *leprosy*) • Boală infecțioasă cronică produsă de un bacil acido-rezistent (*Mycobacterium leprae* sau bacilul Hansen), transmisă prin contact direct, prelungit și intim. Debutul se manifestă sub forma unei pete roșii, insensibilă la atingere și care poate evolua sub diferite forme: pete roșii sau depigmentate, noduli mai mult sau mai puțin infiltrați, cu tendință la ulcerare, complicată după o lungă perioadă cu mutilări locale (mai ales la față și la extremități), tulburări de sensibilitate. Tratamentul prelungit cu sulfone duce la scăderea progresivă a incidenței leprei.
lepros (fr. *lépreux*, engl. *leprous*) • 1) Care se referă la lepră; 2) adj. și s. Care suferă de lepră.
lept-, lepto- • Prefixe de origine greacă, având sens de *subțire* sau *strămt*. Ant. *pahi-*.
leptocit • Eritrocit de grosime redusă și cu diametrul crescut, volumul rămânând normal. Sin. *platicit*.
leptomeninge • Ansamblul meningelor moi, *arahnoida* și *pia mater*.
Leptospira • Gen de bacterii mobile, de formă helicoidală, foarte răspândite în natură, subdivizate în multe grupe și tipuri, din care unele patogene pentru om, cărui îi provoacă diferite forme de leptospiroză: gripotifozică (în Europa), icterohemoragică (în Africa, Asia și America).
leptozom (fr., engl. *leptosome*) • Care este caracterizat prin corp alungit și subțire.
lesbiană • Femeie homosexuală.
lesbianism • Homosexualitate feminină. Sin. *safism, tribadism*.
letal (fr. *létal*, engl. *lethal*) • Care provoacă moartea. Ex. genă letală. Lingv. derivat din cuvântul latin *letum* (moarte) și nu din cel grec *lethe* (uitare).
letalitate • Riscul pe care îl prezintă o boală de a fi mortală.
letargie • Stare patologică de somn profund, simulând moartea, dar fără

încetarea funcțiilor vitale; poate să dureze de la câteva ore la câțiva ani și este cauzată, în general, de infecții grave, cu afectarea centrilor nervoși superiori. (adj. **letargic**)
Letterer-Siwe (boala) • Boală gravă caracterizată printr-o proliferare difuză a celulelor reticuloendoteliale (histiocitoza X) care se supraîncarcă adesea cu colesterol, traducându-se clinic, la sugar, prin febră, hemoragii cu adenopatii și anemie, hepatomegalie, hiperplazia măduvei osoase și evoluție rapidă spre moarte; la adult evoluția este mai lentă. Sin. *boala Apt-Letterer-Siwe*. (Letterer Erich, medic german, 1842-1922, Siwe Sture August, pediatru suedez, născut în 1897)
Leu • Simbol pentru *leucină*.
leuc-, leuco- • Prefixe de origine greacă având sensul de *alb*.
leucemic • Care se referă la leucemie; 2) adj. și s. Care este atins de leucemie.
leucemie (fr. *léucémie*, engl. *leukemia*) • Boală neoplazică, acută sau cronică, datorată proliferării anormale - de obicei intensă - a leucocitelor și celulelor de origine din măduva osoasă; uneori se asociază și proliferarea eritroblastică. Se însoțește de regulă cu alterări cantitative și calitative ale leucocitelor din sângele periferic. După tipul de celule, se disting mai multe forme, cu manifestări clinice diferite: leucemie mieloidă (cu mielocite), leucemie limfocitară (cu limfocite), leucemia cu monocite etc.
leucemie acută • Afecțiune foarte gravă, ce apare mai ales la vârstă tânără și care evoluează rapid letal; este caracterizată prin proliferare neoplazică a celulelor sușe dintr-o linie leucocitară, ceea ce duce la o insuficiență severă a măduvei osoase. După tipul de celule sușe afectate, se disting mai multe forme: limfoblastică, mieloblastică, promielocitară, monoblastică, cu celule monocitoide.
leucemie aleucemică • Stadiu evolutiv precoce sau o formă particulară de leucemie în care nu se constată o creștere notabilă a leucocitelor sanguine, dar cu modificări importante ale mielogramei și o proliferare considerabilă a țesutului hematopoetic.

leucină • Acid aminat natural indispensabil, constituent normal al proteinelor. Simbol: Leu.

leucoblast • Sin. impropriu pentru *promielocit*.

leucoblastemie • Prezența de leucoblaști (promielocite) în sângele circulant. Exceptând cazuri excepționale, la noul născut, prezența acestor celule, chiar în număr mic, indică existența unei leucemii.

leucoblastoză • Nume dat uneori afecțiunilor caracterizate prin creșterea numărului de leucoblaști (promielocite) în organele hematopoetice și în sângele circulant.

leucocit (fr. *leucocyte*, engl. *leukocyte*) • Celulă sanguină nucleată, cu aspect albicios când nu este colorată, de dimensiuni variabile, după tipul respectiv și cu formă de obicei rotunjită. Se menționează: granulocite (neutrofile, bazofile, eozinofile), limfocite și monocite. Împreună cu eritrocitele și cu trombocitele, leucocitele constituie elementele figurate ale sângelui circulant. Numărul leucocitelor din sânge este în jur de 7000 pe mm³; se poate modifica în diferite stări patologice (V. *leucocitoză*). Leucocitele au funcții foarte importante, atât în apărarea organismului împotriva agenților infecțioși (mai ales granulocitele și monocitele, prin funcția lor de fagocitoză), cât și în procesele imunitare (limfocitele). Iau naștere în organele hematopoetice (măduva osoasă la adult, splina, ganglionii limfatici și măduva la făt), unde trec prin mai multe stadii evolutive. V. *seria granulocitară*, *seria limfocitară*, *seria monocitară*. Sin. *globul alb*. Abr. *L* sau *Lc* (adj. **leucocitar**).

leucocit bazofil • În limbaj clinic, *granulocit bazofil*.

leucocit eozinofil • În limbaj clinic, *granulocit eozinofil*.

leucocit neutrofil • În limbaj clinic, *granulocit neutrofil*.

leucocitemie • V. *leucocitoză*

leucocitoliză • Distrugerea leucocitelor in vitro sau in vivo. Sin. *leucoliză*. (adj. **leucocitolitic**)

leucocitopenie • V. *leucopenie*.

leucitopoieză • V. *leucopoieză*.

L

- leucocitoză** • 1) Creșterea numărului de leucocite în sânge; poate fi fiziologică (după prânz sau în timpul sarcinei), sau patologică (într-un mare număr de boli, mai ales infecțioase); 2) În limbaj clinic, numărul de leucocite în sânge (se spune și *leucocitoză normală*, dar termenul de leucocite-mie ar fi mai corect).
- leucociturie** • Prezența leucocitelor în urină în cantitate mare; se pune în evidență prin examenul sedimentului urinar.
- leucodermie** • Decolorarea, mai mult sau mai puțin intensă a pielii, mai ales când este urmarea unei boli de piele. V. *vitiigo*.
- leucoencefalită** • Orice afecțiune cerebrală, caracterizată anatomic prin leziuni inflamatorii, predominente la nivelul substanței albe din emisferale cerebrale. V. *polioencefalită*.
- leucogramă** • Sin. *formula leucocitară*.
- leucokinină** • Peptid format sub acțiunea proteinazelor eliberate de leucocite în cursul unui sindrom inflamator și având proprietăți vasodilatatoare.
- leucoliză** • V. *leucocitoliză*.
- leucom** • Leziune cicatricială opacă, albicioasă, care interesează întreaga grosime a corneei, la care aderă câteodată irisul. V. *nefleon*. Sin. *albugo* (în rom. *albeață*).
- leucopedează** • Diapedeza leucocitelor.
- leucopenie** • Scăderea numărului de leucocite circulante sub 5000 pe mm³. Sin. *leucocitopenie*. (adj. *leucopenic*)
- leucoplazie** • Placă albă formată din keratinizarea mucoasei bucale sau a limbii, sau - mai rar - a mucoaselor genitale, sub influența unor iritații diverse (tabuz de tutun și proteză rău ajustată, ambele cauze obișnuite ale leziunilor bucale). Leucoplazia poate degenera în cancer. (adj. *leucoplazic*)
- leucopoietic** • Care se referă la leucocitoză; în special la țesuturile sau organele în care se formează leucocitele.
- leucopoiieză** • Formarea leucocitelor. Sin. *leucocitopoiieză*.
- leucoree** (fr. *leucorrhée*, engl. *leucorrhœa*) • Scurgere albicioasă prin vagin; poate proveni dintr-o secreție

exagerată a glandelor vulvovaginale sau poate avea o cauză patologică (infecție bacteriană sau cu trichomonas, iritație mecanică). Sin. *pierdere albă* (rom. *poală albă*). (adj. *leucoreic*)

leucosarcom • Tumoră malignă circumscrisă, având ca punct de plecare un țesut sau organ leucopoietic, ganglion, splină, amigdală.

leucotomie • Sin. *lobotomie*.

leucoză • Termen folosit de unii în loc de leucemie, pentru că ar avea un înțeles mai larg. O leucoză poate fi leucemică sau aleucemică, dacă celulele neoplazice sunt prezente sau nu în sângele circulant. (adj. *leucozic*)

levarterenol (DCI) • Sin. *noradrenalină*.

Le Veen (valva) • V. *derivație peritoneovenoasă*.

levo- • Prefix de origine latină cu sens de "stânga", "la stânga". Se folosește în unele cuvinte și prefixul *sinistro-*. Ant. *dextro-*.

levocardie • Anomalie congenitală rară, în care toate organele interne au poziție inversată, în afară de inimă, care este normal situată, dar prezintă malformații complexe.

levogir (fr. *lévogyre*, engl. *levogyral*)

• Care face să se întoarcă spre stânga (în special pentru a desemna un compus care face lumina polarizată să fie rotită spre stânga). Ex. fructoza este levogiră. Ant. *dextrogir*.

levuloză • Sin. *fructoză*.

levură (fr. *levure*, engl. *yeast*) • Ciuperci microscopice unicelulare, care se înmulțesc prin înmugurire. Principalele levuri patogene pentru om sunt: *Candida albicans* și *Cryptococcus neoformans*; unele levuri se folosesc în terapeutică.

levuriform (engl. *yeast-like*) • Care seamănă cu o levură.

leziune (fr., engl. *lesion*) • Orice alterare a unei structuri organice; trebuie diferențiată de afecțiune ori boală, față de care sunt fie cauză, fie consecință. (adj. *lezional*)

LH • Abr. pentru *gonadotropina B* (din engl. *luteinizing hormone*).

Li • Simbol pentru litiu.

liberină (fr. *libérine*, engl. *releasing factor*) • Sin. *releasing factor*.

libido • 1) După Jung, și în sens larg, orice formă de energie psihică; 2) În psihanaliză, după Freud, energie psihică legată de impulsuri vitale, în special cel sexual.

lichen • 1) Nume dat în trecut unor dermatoze de natură diversă, caracterizate prin aspect papular; 2) În prezent, *lichen plan*: dermatoză de etiologie necunoscută, al cărei element eruptiv tipic este o papulă poligonală, cât o gămălie de ac, de culoare roz-gălbuie sau violacee, netedă, lucioasă și fermă. Papulele sunt de obicei reunite în plăci cu desen striat și se localizează pe fața anterioară a încheieturii mâinilor, antebrațului și gambelor, dar se pot extinde și în alte regiuni ale corpului.

licheniform (engl. *lichenoid*) • Cu aspect de lichen plan.

lichidian (fr. *liquidien*, engl. *liquid*) • Care este compus din lichide. Ex. regim lichidian, revărsat lichidian.

lichid amniotic (fr. *liquide amniotique*, engl. *amniotic fluid*, *liquor amnii*) • Lichid în care se află fătul în timpul sarcinii; este clar, transparent, cu miros fad, către sfârșitul sarcinii devine albicios; la termen volumul său variază între 500 ml și 1000 ml. V. *amnios*.

lichid cefalorahidian (engl. *cerebrospinal fluid*, *liquor cerebrospinalis*) • Lichid clar și transparent, care umple tot spațiul subarahnoidian (dintre pia mater, arahnoida craniului și canalul rahidian), ventriculii cerebrali și canalul rahidian. Cantitatea sa variază de la 100 la 150 ml; presiunea sa normală este de 70-200 ml apă. Este secretat de plexurile coroide, reinnoindu-se continuu și este resorbit de vasele meningeice și de corpusculii Pacchioni. În mod normal este aproape lipsit de elemente figurate; conține în cantități reduse proteine, cloruri, glucoză și uree. Se recoltează prin puncție lombară sau suboccipitală, pentru a fi examinat. Abr. *L.C.R.*

lichid sinovial • Sin. *sinovială*.

Lichtenstein • V. *Jaffe-Lichtenstein* (boala).

lienial • Sin. *splenic*.

lieno- • Prefix de origine latină în legătură cu splina; termen mai puțin folosit decât *spleno-*.

ligament • 1) Fascicul fibros, variabil ca formă și mărime, rezistent și puțin extensibil, care leagă între ele două piese osoase, mai ales la nivelul articular (*ligament articular*) sau diverse organe ori părți din corp. V. *desmo-*. 2) Repliu peritoneal care leagă organele intraabdominale sau pelvine între ele sau la peretele abdominal, servindu-le drept mijloc de fixare. V. *sindesmo-*. (adj. *ligamentar*)

ligament alveolodentar • Sin. *desmodont*.

ligament arterial • V. *Botal* (canalul).

ligamentele încrucișate (fr. *ligaments croisés*, engl. *cruciate ligaments*) • Cele două ligamente interne ale genunchiului: *ligamentul încrucișat anterior* (sau *ligamentul încrucișat antero-extern*) și *ligamentul încrucișat posterior* (sau *ligamentul încrucișat postero-intern*).

ligamentopexie • Operație prin care se scurtează și se fixează ligamentele rotunde ale uterului, pentru a corecta retroflexia sau retroversia.

ligamentos • De natura ligamentelor. Ex. aripioare ligamentoase ale mușchilor oculari.

ligamentul falciform al ficatului • Repliu peritoneal în formă de coasă, care leagă fața superioară a ficatului cu diafragma și cu peretele abdominal anterior.

ligamentul galben (fr. *ligament jaune*, engl. *yellow-ligament*) • Bandă fibroelastică de culoare gălbuie, care unește marginea inferioară a unei lame vertebrale cu marginea superioară a lamei vertebrale subjacente.

ligamentul larg al uterului (engl. *broad ligament of uterus*) • Perete peritoneal larg, transversal, care unește uterul, de fiecare parte, cu pereții laterali ai cavității pelviene.

ligamentul rotulian • V. *tendon rotulian*.

ligamentul rotund al uterului • Fiecare din cele două cordoane aplatizate, care se inseră simetric pe pâțile antero-laterale ale uterului, îndreptându-se

către orificiile interne ale canalelor inghinale, unde se angajează, terminându-se la baza labiilor mari. Constituie mijloacele de fixare anterioară a uterului.

ligamentul suspensor al cristalinelui

• Sin. *zonula lui Zinn*. V. *Zinn*.

ligatură • 1) Nod făcut cu un fir de catgut, mătase, nylon etc. în jurul unui vas, pentru a obține hemostază sau în jurul unui alt conduct, cordon sau pedicul, pentru a se întrerupe continuitatea sau înainte de a-l secționa; 2) Material utilizat pentru ligatură; 3) Acțiunea de a face nodul.

lignină • Constituent al peretelui celulelor vegetale, reprezentând ceea ce rămâne după dizolvarea glucidelor, în special a celulozei lemnului.

Lillehei-Kaster (valva) • Proteză valvulară cu disc bascular și liber, destinat înlocuirii valvelor mitrale, aortice sau tricuspidiene.

limb (fr. *limbe*, engl. *limbus*) • Inel; structură anatomică mărginind un organ și având în general formă rotunjită sau inelară. (adj. **limbic**)

limb corneean (sau sclero-corneean) (engl. *limbus corneae*) • Zonă de tranziție în care conjunctiva bulbară ce acoperă sclerotică trece pe cornee, pe care o învelește la periferie pe o lățime de 1-3 mm; la acest nivel este transparentă.

limbă (fr. *langue*, engl. *tongue*) • Organ cărnos ce ocupă partea mijlocie a planșului bucal; are formă ovalară, aplătat de sus în jos, mai gros în regiunea sa posterioară (rădăcina limbii, care este legată înapoi cu epiglota) decât în cea anterioară (corpul limbii), care este mobilă. Fața dorsală este acoperită cu o mucoasă groasă, care conține papile gustative. Fața sa inferioară, acoperită cu o mucoasă subțire, prezintă un repliu median, *frenul*. Muscularitatea limbii cuprinde 17 mușchi striati, care sunt inervați de marele hipoglos și de glosofaringian. Inervația senzorială (a papilelor gustative) este furnizată de nervul lingual, glosofaringian și pneumogastric. Organ al gustului, limba are rol important și în masticatie, deglutiție și fonație. V. *glosolin-gual*.

limbă saburală (fr. *langue sabourale*, engl. *coated tongue*) • Limbă încăr-

cată cu un depozit alb-galben; aceasta nu este neapărat corelată cu tulburări digestive, așa cum este tendința să se creadă.

limbric (fr. *lombric*) • Sin. popular pentru *ascariid*.

limf, limfo- (fr. *lymph-, lympho-*) • Prefixe de origine greacă, arătând o relație cu limfa.

limfa • Lichid clar, transparent, galben-pal, alcalin, care circulă în vasele limfatice sau care ocupă spațiile intercelulare; în mod normal, limfa conține limfocite și are aceleași componente ca și serul sanguin, dar în cantitate mai mică.

limfadenectomie • Excizia chirurgicală a unui ganglion sau a unui pachet ganglionar.

limfadenită • Sin. *adenită*.

limfadenom malign • Sin. *limfosarcom*.

limfadenoză • Orice hiperplazie generalizată a țesutului limfoid.

limfangiom • Tumoră benignă formată din aglomerare de vase limfatice. (adj. **limfangiomasos**)

limfangiomatoză generalizată • Stare patologică în care o parte a corpului este modificată prin dezvoltarea exagerată a structurilor limfoangiomasoase, cauză frecventă a diformităților. Boala afectează aproape exclusiv copiii.

limfangiectazie • Dilatație patologică a vaselor limfatice.

limfangită • Inflamația vaselor limfatice.

limfatic • 1) adj. Care se referă la limfă sau la secreția ei. V. *ganglion limfatic*. 2) s. *Vas limfatic*: vas care transportă limfa. Vasele limfatice iau naștere dintr-o rețea de capilare limfatice în toate părțile organismului și confluează în trunchiuri, întrerupte sau nu de releuri ganglionare. Trunchiul colector cel mai voluminos este *canalul toracic*, care drenează aproape toate limfaticele situate sub diafragm.

limfoblast • Celula de origine a limfocitului (*seria limfocitară*). Limfoblaștii se găsesc în sânge în leucemia limfatică acută. (adj. **limfoblastic**)

limfoblastomatoză • Sin. *limfoblastoză*. **limfoblastosarcom** (engl. *poorly differentiated lymphosarcoma*) • Forma

cea mai frecventă a limfosarcomului, caracterizată prin transformarea neoplazică malignă a limfoblastelor. Poate apare la toate vârstele și se manifestă prin hipertrofia organelor limfoide (în deosebi splina, ganglionii limfatici, amigdalele), ca și prin tumori intestinale, gastrice, testiculare etc. Evoluția se face în pusee succesive, întrerupte de remisiuni și se întinde în general pe câțiva ani.

limfoblastoză • Prezența anormală a limfoblastelor în sânge, formă de leucemie acută. Sin. *limfoblastomatoză*.

limfocele (fr. engl. **lymphocele**) • Acumularea circumscrișă de limfă într-un țesut sau într-un vas limfatic dilatat.

limfocit • Leucocit mononucleat, de dimensiuni mai reduse, prezent în sânge, măduvă osoasă și țesuturile limfoide, caracterizat printr-un nucleu cu structură densă, închis la culoare și o citoplasmă hialină, bazofilă, care se colorează în albastru deschis cu coloranții obișnuiți. Limfocitele au rol esențial în reacțiile imunitare ale organismului. (adj. **limfocitar**)

limfocite B • Limfocite care produc anticorpi (*imunoglobuline*); reprezintă ca. 10% din limfocitele aflate în sângele circulant. Sunt identificate prin imunoglobulinele pe care le poartă pe membranele lor. După activare, se diferențiază în plasmocite, sursa de producere a anticorpilor. Lingv. *limfocitele B* sunt "burso-echivalente", adică sunt produse la păsări, exclusiv în bursa lui Fabricius, iar la om în măduva osoasă (engl. *bone-marrow*).

limfocite T • Una din cele două populații de limfocite (cealaltă fiind limfocitele B), care intervin în reglarea răspunsului imunitar și în rejectarea grefelor; maturarea lor se face prin pasajul lor în timus sub influența unui factor timic. La om, 70% din limfocitele din sângele circulant sunt de tipul T; acestea formează la rece rozete spon-tane cu globulele roșii de oaie (rozete E). Cu ajutorul unor seruri specifice se pot diferenția limfocitele T imature de cele mature, ca și limfocitele cu activitate stimulantă sau depresivă. Unele limfocite T captează antigenul care le

este transmis prin macrofage. Acestea vor amplifica reacția imunitară pentru ca, apoi, în mod secundar, să suprimă această reacție care altfel lua prea mare amploare. Limfocitele T transmit antigenul celulelor efectoare (în primul rând limfocitele B, care produc anticorpi, dar și altor subpopulații de limfocite T, cu rol citotoxic). Lingv. *limfocitele T*, pentru că sunt timo(T) - dependente.

limfocitopenie • Scăderea numărului de limfocite din sânge. Sin. *limfo-penie*.

limfocitopoieză • Formarea limfocitelor în țesuturile limfoide. Sin. *limfopoieză*.

limfocitoză • 1) Creșterea numărului de limfocite circulante; 2) În limbaj clinic curent, numărul de normal limfocite circulante (de la 1500 la 4000 pe mm³); în acest caz este vorba de *limfocitoză normală*.

limfogeneză • Sin. *limfopoieză*.

limfografie • Examen radiologic al vaselor și ganglionilor limfatici, după injectarea unui produs de contrast într-un canal limfatic sau direct în țesutul interstițial.

limfogranulom venerian (engl. *venereum lymphogranuloma*) • Boală venerică produsă de *Chlamydia trachomatis*, care începe cu o ulceratie pe organele genitale externe (șancru), urmată de o adenopatie inghinală care evoluează cu ramolirea spre fistulizare. Sin. *boala Nicolas Favre*.

limfogranulomatoză benignă • Sin. *boala Besnier-Boeck-Schaumann*.

limfogranulomatoză • Afecțiune caracterizată printr-o proliferare tumorală a țesuturilor limfoide (mai ales a ganglionilor limfatici). *Limfogranulomatoză benignă* este boala *Besnier-Boeck-Schaumann*, iar *limfogranulomatoză malignă* este boala *Hodgkin*.

limfoid • Care are aspect de limfă sau similar unor celule din seria limfocitară. *Țesutul limfoid* este un țesut conjunctiv reticulat care conține în ochiurile sale limfocite și celulele lor de origine. Reprezintă elementul de structură caracteristic pentru *organele limfoide*.

limfokină • Substanță secretată de limfocitele T, care stimulează multiplicarea

celulelor și secreția collagenului de către fibroblaste. Se cunosc numeroase limfokine; printre ele și *factorul mitogenic*.

limfom • Orice tumoră, adesea malignă, constituită prin proliferarea unui țesut limfoid.

limfom malign • Sin. *boala Hodgkin*.

limfom mediteranean • Sindrom de malabsorbție ce survine la tineri (de la 15 la 30 ani), originari din zonele ce înconjoară Marea Mediterană. Se manifestă clinic prin trei semne: diaree, crize dureroase abdominale și scădere în greutate. Pe plan biologic se notează steatoree importantă, hipalbuminemie, hipokaliemie și hipocalcemie. Pe plan anatomic se remarcă leziunile intestinului subțire: reducerea glandelor, invadarea țesutului conjunctiv al mucoasei intestinale cu un număr de celule de tip plasmocitar (sugerând aspect malign), prezența în mezenter a numeroși ganglioni de aspect hodgkinian sau reticulosarcomatoși. Pe plan imunologic s-a pus în evidență o imunoglobulină anormală din clasa IgA; de aceea boala aceasta a fost adesea denumită *boala lanțurilor grele alfa*. Evoluția este mortală în 1-4 ani.

limfopatie • Orice afecțiune a sistemului limfatic.

limfopenie • Sin. *limfocitopenie*.

limfopoiieză (fr. *lymphopoiëse*, engl. *lymphopoiesis*) • 1) Formarea limfei; Sin. *limfogeneză*; 2) Sin. *limfocitopoiieză*. (adj. *limfopoietic*)

limfosarcom • Tumoră malignă primitivă, dezvoltată la nivelul unui organ sau țesut limfopoietic, ganglioni periferici sau viscerali (de ex. din tubul digestiv), splină. Sin. *limfoadenom malign*, *sarcom limfatic* (sau *limfomatos*).

limfosarcomatoză • Stadiu evolutiv al limfosarcomului, caracterizat prin prezența unor multiple tumori diseminat.

liminar (fr. *liminaire*, engl. *liminal*) • 1) Care este abia perceptibil, fiind la limita pragului de sensibilitate (ex. intensitate luminoasă, stimul); 2) Care este la limita pragului de eficacitate (ex. doză liminară).

limitarea nașterilor • Sin. *planificare familială*.

linear • Care este în formă de linie dreaptă; care se referă la o linie; care este reprezentat printr-o linie. Ex. fractură lineară, corelație lineară.

lingual • Care se referă la limba. Ex. spasm lingual, papile linguale.

lingula • 1) Partea inferioară a lobului superior al plămânului stâng; 2) Lobul anterior al vermisului cerebelos. (adj. *lingular*)

lingulectomie • Ablatia chirurgicală a lingulei plămânului stâng.

linia albă (fr. *ligne blanche*, engl. *linea alba*) • Rafeu al fibrelor tendinoase din tecile celor doi mușchi drepti mari; se întinde pe linia mediană a abdomenului, de la apendicele xifoid până la simfiza pubiană.

linia aspră (fr. *ligne âpre*) • V. *femur*.

linia nenumită (fr. *ligne innommée*, engl. *arcuate line of ilium*) • Creastă oblică pe fața internă a osului iliac, care marchează limita inferioară a fosei iliace interne. Sin. *creasta strămtorii superioare*.

linie (fr. *lignée*, engl. *lineage*) • Populație (de indivizi, celule, bacterii) de aceeași specie, care provine dintr-un strămoș comun sau din aceeași sursă. Sin. *sușă* (fr. *souche*). Lingv. când se referă la celule se folosesc și termenii: *serie* (ex. serie, (sau linie) linie, eritocitară, limfocitară etc.) sau *tulpină* (ex. tulpină de celule diploide).

linii de creștere (fr. *lignes de croissance*, engl. *growing lines*) • În radiologie, linii dense transversale, vizibile la copii și adolescenți pe metafiza oaselor lungi; se datoresc unei opriri tranzitorii a creșterii în lungime a osului, legat de un proces patologic, nutrițional, tranzitoriu. Sin. *liniile Harris*, *striuri de creștere*.

liniment • Preparat medicamentos lichid (emulsie uleioasă) pentru aplicații locale pe piele.

linită plastică • Formă de cancer gastric care infiltrază cu țesut scleros o bună parte a peretelui stomacului. Sin. *epiteliom schros al stomacului*.

linoleic • V. *acid linoleic*.

linolenic • V. *acid linolenic*.

lio- • Prefix de origine greacă, având sensul de a dizolva, exprimând ideea de soluție de continuitate.

liofilizare (fr., engl. *lyophilization*)

• Procedeu de conservare prin congelare la temperatură foarte scăzută și desicare în vid, tehnica folosită în mod curent în industria alimentară și farmaceutică. Produsele liofilizate își regăsesc toate proprietățile prin resolubilizare. (adj. *liofilizat*)

lip-, lipo- • 1) Prefixe de origine greacă pentru grăsimi (lipide); 2) Prefixe de origine greacă exprimând ideea de insuficiență. (adj. *lipotimie*).

lipază • Enzimă care activează hidroliza unui acid.

lipază pancreatică • Enzimă conținută în sucul pancreatic, care activează degradarea gliceridelor în acizi grași și glicerol.

lipazemie • Concentrația serică de lipază; este crescută în pancreatitele acute.

lipectomie • Excizie de țesut adipos la un subiect obez.

lipemie • Concentrația lipidelor în sânge. Crește în timpul digestiei și în unele boli ca: diabet, mixedem etc. (V. *hiperlipidemie*). Este scăzută în unele boli hepatice, mai ales în ciroză. Sin. *lipidemie*.

lipid • Substanță organică formată din acizi grași în diverse combinații sau derivați de acizi grași, insolubilă în apă (cu care dă o emulsie). Uleiurile și grăsimile sunt lipide de rezervă la animale și vegetale. Lipidele complexe (fosfolipide, glicolipide) se găsesc în diferite țesuturi ale organismului. Arderea lipidelor furnizează 9 kilocalorii pe gram. Sin. *corpi grași*.

lipidemie • Sin. *lipemie*.

lipofuscină • Pigment brun, granulat, aflat în interiorul celulelor epiteliale și conjunctive senescente sau care au suferit alterări degenerative.

lipofuscinoză • Depozite de lipofuscină în ficat; se observă în cursul unor afecțiuni nutriționale diverse, dar mai ales în unele afecțiuni hepatice congenitale. Totuși, unele încălcări cu lipofuscină apar ca primitive. Pe plan evolutiv acestea sunt tolerate bine timp îndelungat. Sin. *supraincercare hepatică cu pigment brun*.

lipoid (engl. *lipoidal*) • 1) Care au aspect de grăsime; termenul se folosește în descrierea unor tumori. Ex. granulom lipoid al plămânului; 2) Orice substanță înrudită cu lipidele.

lipoidic • 1) Care seamănă cu lipidele, care se referă la ele. Ex. constanta lipoidică; 2) Care se referă la lipoide. Ex. degenerescență lipoidică.

lipom • Tumoră benignă rezultată dintr-o proliferare localizată a celulelor adipose și formată pe seama țesutului adipos. (adj. *lipomatos*)

lipomatoză • Prezența de lipoame multiple sau exces de țesut adipos, localizat în unele regiuni ale corpului (se spune în acest caz și *adipoză* sau *adipozitate*).

lipoproteine • Proteine a căror moleculă este asociată cu lipide, prin legături de natură fizică sau chimică. Lipoproteinele constituie forma normală de transport a lipidelor în circulația sanguină. Plasma conține mai multe feluri de lipoproteine, caracterizate prin calitatea proteinei, precum și prin compoziția lor. După mobilitatea electroforetică, se disting: *alfa-lipoproteinele*, care au densitate mare, numite și LP sau HDL (engl. *high density lipoproteins*); *alfa-2-lipoproteinele*, care au densitate foarte mică, numite și VLDL (*very low density lipoproteins*); *beta-lipoproteinele*, cu densitate mică sau LDL (*low density lipoproteins*). V. *colesterol HDL*, *colesterol LDL*. (adj. *lipoproteinic*)

liposolubil • Solubil în grăsimi și în solvenții grăsimilor. Ex. vitamină liposolubilă.

lipotimie (fr. *lipothymie*) • Stare generală proastă, cu transpirații abundente, grețuri, respirație superficială, slăbiciune musculară și tulburări de vedere, putând duce la pierderea cunoștinței.

lipotrop • Se spune despre un factor care împiedică acumularea de grăsimi în ficat, prin favorizarea mobilizării sau degradării lor. Există numeroși factori lipotropi, dintre care unii sunt folosiți în tratamentul și protecția ficatului.

lipurie • Eliminare de substanțe grase prin urină, observată în unele afecțiuni

grave ale ficatului, pancreasului și rinichilor.

lisergic (acid) (*fr., engl. lysergide*) • Substanță halucigenă experimentată în psihiatrie ca psihodisleptic. A fost retras din uz în 1966 din cauza marii sale toxicități. Utilizarea sa ilicită de mulți toxicomani constituie, în unele țări, o problemă de sănătate publică. Abr. LSD.

Lisfranc (articulația) • Sin. *articulația tarsometatarsiană*. (Lisfranc Joseph, chirurg din Paris, 1790-1847)

Listeria • Gen de bacili gram pozitivi, prezenți în vegetale în putrefacție, patogeni pentru un mare număr de animale (mai ales rumegătoare), putându-se transmite de asemenea la om prin produse din lapte. V. *listerioză*.

listerioză (*engl. listeriosis*) • Infecție provocată de *Listeria monocytogenes* transmisă la om de diferite animale, care poate lua mai multe forme: meningită purulentă, pleuropneumonie, angină (mai ales la indivizi cu apărare deficientă), septicemie foarte gravă la nou născut.

lit-, lito- • Prefixe de origine greacă, folosite pentru *piatră, formație minerală* (cum ar fi, de ex. un calcul).

litectomie • Extragere de calculi.

litiiază (*fr. lithiase*) • 1) Prezența de concrețiuni solide (calculi), formate prin aglomerarea substanțelor organice sau minerale în interiorul canalelor glandulare, conductelor naturale sau cavităților organice; 2) Tendința de a forma calculi sau concrețiuni. Sin. *calculoză*. (adj. **litiiazic**)

litiiază biliară • Sin. *colecistiază*.

litiiază renală • Formarea de calculi în bazinele, pornind de la substanțe care în mod normal sunt solubile în urină (oxalați, urați, acid uric, fosfați etc.). Se manifestă prin dureri (colici nefretice). Sin. *nefroliiază*.

litiiază urică • Litiiază renală sau urinară cu calculi formați din acid uric și urați.

litiiază urinară • Prezența de calculi în căile urinare. Sin. *uroliiază*.

litiiază vezicală • Prezența în vezica urinară de calculi, având aceeași compoziție cu cei renali. Este favorizată de

staza urinară și de infecții; se manifestă clinic prin dureri vezicale, mai ales în timpul micțiunii, nevoie frecventă de a urina și prezența de sânge în urină. Sin. *cistolitiiază*.

litiiază veziculară • Sin. *colecistolitiiază*.

litiiazic • Care se referă la o litiiază, care suferă de litiiază.

litic (*fr. lytique, engl. lytic*) • Care produce liză, care se referă la liză.

litium (*fr., engl. lithium*) • Metal alcalin care se găsește în cantitate foarte mică în oase, plămân, țesut muscular. Sărurile de litium au fost preconizate în diverse acțiuni: guta, litiiază renală etc. Diverse săruri de litium sunt folosite ca antidepressive în tratamentul psihozelor maniaco-depresive. Simbol Li.

litoclazie • Sin. *litotripsie*.

litoliză • Dizolvarea calculilor "in situ" (vezică, veziculă biliară) prin tratament medicamentos. (adj. **litolitic**)

litotritie (*fr. lithotripsie, engl. lithotritie*) • Operație care constă în sfărâmarea calculilor din vezică, folosind un aparat de litotritie, urmată de extragerea prin uretră a fragmentelor rezultate. Sin. *litoclazie*. (adj. **litotritic**)

litru • Unitate de capacitate în sistemul metric. Simbol l.

livédo • Stare marmorată a pielii, caracterizată prin prezența unei extinse rețele roșii-violacee, cauzată de o tulburare circulatorie.

livid • Care este palid sau ușor cenușiu sau albăstrui, mai ales cu referire la ten.

liză (*fr. lyse, engl. lysis*) • Distrugerea țesuturilor, celulelor sau microorganismelor. Se folosește și sufixul *-liză*, cu același sens (ca și pentru a desemna descompunerea, degradarea substanțelor organice în cursul metabolismului). Ex. bacterioliză, glicoliză. (adj. **litic**)

lizat (*engl. lysate*) • Produs rezultat din distrugerea celulelor din țesuturi sau a microorganismelor.

lizină • 1) Acid aminat bazic, constituent al proteinelor. Lizina este indispensabilă alimentației omului (0,8 g pe zi). Simbol Lys; 2) Anticorpi capabili să producă prin sprijinul complementului o liză celulară specifică. Se disting:

bacteriolizine, hemolizine, citolizine etc.; 3) Toxină ce produce o liză celulară.

lizoziom • Formațiune intracelulară ce conține enzime hidrolitice, responsabile de liza celulară și care intervine în digestia bacteriilor fagocitate de leucocite.

lm • Simbol pentru *lumen*.

lob • Partea bine delimitată a unui organ parenchimatous (plămân, ficat, creier etc.), marcată prin șanțuri sau scizuri, care pornesc de la suprafață spre profunzime. (adj. **lobar**)

lobat • Care este compus din lobi sau divizat în lobi.

lobectomie • Ablazia chirurgicală a unui lob de organ (plămân, creier, ficat, tiroidă).

lobotomie • Secțiune chirurgicală a fibrelor nervoase ce merg de la cortexul lobului frontal (mai ales a celor care îl leagă de talamus), folosit ca tratament al unor tulburări psihice (agresivitate patologică). Sin. *leucotomie*.

lobul caudal al ficatului • Sin. *lobul Spiegel*. V. *Spighel*.

lobul lateral al cerebelului • Sin. *emisfera cerebeloasă*.

lobul • Lob mic. (adj. **lobular**)

lobulat • Care este compus din lobuli sau împărțit în lobuli.

lobulație • Dezvoltarea unei structuri cu lobuli.

local • Care se referă la o parte limitată și determinată a corpului. Ant. *general*.

localizare • 1) Determinarea sediului unui proces morbid sau unei leziuni; 2) Limitarea unui proces morbid la o zonă restrânsă.

loco dolenti • V. *in loco dolenti*.

locomoție • Funcția care asigură merusul, permițând deci deplasarea în spațiu. (adj. **locomotor**)

locus (pl. loci) • 1) Punct precis pe un cromozom, unde se găsește o genă; 2) (la singular) Nume latin dat unor structuri nervoase bine individualizate. Ex. locus niger, locus coeruleus (nuclei cenușii cerebrali).

locvacitate • Sin. *logoree*.

Loeffler (bacilul) • V. *difterie*. (Loeffler Friedrich, bacteriolog german, profesor la Greiswald, apoi la Berlin, 1852-1915; adesea este scris greșit: Löffler)

log-, logo- • Prefixe de origine greacă pentru *discurs* și arătând o relație cu cuvintele, cu limbajul.

logopedie • Ansamblul mijloacelor destinate să corejeze defectele de pronunție la copil. V. *ortofonie, ortofonist*.

logoree (*fr. logorrhée*) • Vorbărie ineputabilă. Sin. *locvacitate*; 2) Nevoie irezistibilă de a vorbi, observată la unii bolnavi mentali, aflați în faza de surescitare. Sin. *incontinență verbală*.

lohii (*fr. lochies, engl. lochia*) • Scurgere uterină sanguinolentă, apoi serosanguinolentă și, în final, seroasă, care se produce timp de 10-20 zile după naștere.

lojă (*fr. loge, engl. cavity*) • Cavitate, mai mult sau mai puțin bine delimitată, în care se găsește un organ sau o altă structură anatomică.

lojeta oscioarelor (*fr. logette des osselets*) • Sin. *atică (recesus epitimpanic)*.

lombalgie (*engl. lumbago*) • Durere în regiunea lombară, de origine vertebrală, musculară, (V. *lumbago*); urogenitală, ginecologică.

lombalizarea S₁ • Anomalie a coloanei lombosacrate, caracterizată prin separarea completă sau incompletă a primei piese din sacru, care devine asemănătoare unei vertebre lombare. (adj. **lombalizat**)

lombar (*fr. lombaire, engl. lumbar*) • Care se referă la lombe, la zona lombară a coloanei. Ex. vertebre lombare, puncție lombară.

lombartroză (*engl. lumbar spondylosis*) • Artroza coloanei lombare.

lombă (*engl. loin*) • Regiune a peretelui posterior al trunchiului, delimitată în sus de coasta XII, în jos de creasta iliacă și intern de corpii vertebrelor lombare. Sin. *regiune lombară*. (adj. **lombar**)

lombosacrat (*engl. lumbosacral*) • Care se referă la vertebrele lombare și la sacru. Ex. aponevroza lombosacrată. V. *sacro-lombar*.

lombosciatică (*engl. sciatica*) • Asocierea durerilor lombare cu o nevralgie sciatică.

lombostat (*engl. lumbar support*) • Corset cu armătură dorsală rigidă și chingă abdominală, folosit pentru cori-

lombotomie

jarea unei lordoze exagerate a coloanei lombare.

lombotomie • Incizie a regiunii dorsale, destinată a permite cale de acces la organele subjacente (rinichi, glandă suprarenală etc.)

longilin • Se spune despre un individ care are corpul alungit și foarte svelt, iar membrele lungi și gracile.

Looser (zona sau linia) • În radiologia oaselor, bandă subțire, clară, transversală, metafizară sau diafizară, observată uneori în osteomalacie și alte osteite decalcificate. (Looser Emile, chirurg din Zürich, 1877-1936)

lordoscolioză • Lordoză asociată cu scolioză.

lordoză (fr. *lordose*, engl. *lordosis*) • Curbură cu convexitate anterioară a coloanei vertebrale. Lordoza este normală (*lordoză fiziologică*) în regiunea cervicală și dorsolombară. Este anormală când interesează o altă parte a coloanei vertebrale sau când este foarte accentuată; în acest caz este vorba de *hiperlordoză*. V. *cifoasă*, *scolioză*. (adj. *lordozic*)

Löwenstein (mediul) (engl. *Löwenstein-Jensen culture medium*) • Mediu de cultură foarte folosit pentru izolarea bacililor din genul *Mycobacterium* (printre care bacilul tuberculos). (Löwenstein Ernst, patolog și bacteriolog din Viena, născut în 1878)

LRF • Hormon de natură probabil peptidică, secretat de hipotalamus, care stimulează secreția hipofizară a hormonului luteotrop (din engl. *luteotrophin releasing factor*).

LSD • Abr. pentru *acidul lisergic*.

LTH • Abr. pentru *hormon luteotrop* (engl. *luteotropic hormone*).

lubrefiant (fr. *lubrifiant*, engl. *lubricant*) • Care face pielea sau o mucoasă netedă, pentru a se evita frecarea iritantă. (s. un *lubrefiant*)

lucită (fr. *lucite*, engl. *polimorphous sunlight eruption*) • Leziune cutanată produsă de lumina solară. V. *actinită*, *eritem solar*, *heliodermită*.

ludic (fr. *ludique*, engl. *play*) • Care se referă la joc. Ex. activitate ludică, conduită ludică.

lues • Sin. *sifilis*. (adj. *luetice*)

lueta vermisului • Sin. *uvula* (*vermisului cerebelos*).

luetă (fr. *luette*, engl. *luette*, *uvula*)

• Mică prelungire cărnosă, mobilă, situată în partea mediană a faringelui, la marginea posterioară a vălului palatin. De fiecare parte a luetei pleacă pilierii anteriori și cei posteriori ai vălului. Sin. *uvula*. V. *stafilin*, *uvular*.

lumbago • Durere vie ce apare brusc în regiunea lombară, deseori după efort; este frecvent în relație cu leziuni de disc vertebral (L₁-L₂; L₂-S₁), câteodată și cu o afecțiune reumatismală.

lumen (fr. 1. *lumen*, 2. *lumière*) • 1) Unitate de flux luminos cu simbolul *lm*; 2) Calibru interior al unui canal organic, mai ales al unui vas sanguin. V. *intraluminal*. (adj. *luminal*)

lumină (fr. *lumière*, engl. *light*) • Radiație electromagnetică cu lungimea de undă cuprinsă între 4000 și 8000 Å, care dă ochiului o senzație vizuală. V. *foto*.

lunulă • Zonă albicioasă în formă de semicerc, situată la suprafața unghiei, de partea rădăcinii sale.

lupom • Leziune caracteristică pentru lupusul vulgar, având un volum variabil, de la o gămălie de ac până la un bob de mazăre, de culoare gălbuie și care capătă, când este presată cu o lamă (spatulă) de sticlă, un aspect translucid, comparabil cu peltea de mere. V. *vitropresiune*.

lupus (vulgar) • Tuberculoză cutanată având ca unitate lezională *lupomul*; se prezintă cu leziuni confluențe, în placarde, ce pot să ulcereze, lăsând cicatrice atrofile. În majoritatea cazurilor lupusul se localizează la față, mai ales pe nas și obraji, mai puțin pe membre, uneori cuprinzând mucoasele nazală, bucală și faringiană. Etim. din latină, *lupus* (lup), pentru a sugera evoluția 'etozivă a bolii. (adj. *lupic*)

lupus eritematos acut diseminat (fr. *lupus érythémateux aigu disséminé*, engl. *systemic acute lupus erythematosus*) • Boală gravă, cu evoluție acută sau subacută, caracterizată anatonic printr-o afectare, mai mult sau mai puțin diseminată, a țesutului conjunctiv, ceea ce comportă leziuni pluriviscerale (mai ales renale), leziuni

cutanate și mucoase (placarde roșii pe față și mâini) și manifestări articulare, de tip poliartrită reumatoidă. Boala determină producerea de anticorpi specifici, ce se traduc prin *celule LE* și *fenomenul Hæserick*. V. acești termeni. Abr. *LED*. Sin. *boală lupică*.

Luria (manevra) • Procedeu ce constă din a cere bolnavului să atingă marginea patului cu palma apoi cu muchia mâinii, rapid și succesiv, apoi cu pumnul. Anomaliile în aceste mișcări se întâlnesc în leziunile circumvoluțiilor cerebrale frontale.

luteină • Sin. desuet pentru *progesteron*.

luteinic • Care se referă la luteină (progesteron) sau la corpul galben al ovarului.

luteinizare • Transformarea foliculului ovarian în corp galben, după ovulație.

luteostimulina • Sin. *gonadotrofina B*.

luteotrofină (sau **luteotropină**) • Sin. *luteotrop*.

luteotrop • V. *hormon luteotrop*.

lux • Unitate de iluminat în sistemul metric. Simbol *lx*.

luxație (fr. *luxation*, engl. *dislocation*, *luxation*) • Deplasare anormală, una față de alta, a extremităților osoase dintr-o articulație. Sin. *dislocare*, *scrântire* (popular fr. *déboîte-ment*); 2) Prin extensie, deplasarea unor organe (de ex. luxația cristalinului). (adj. *luxat*)

lx • Simbol pentru lux.

Lyme (boala) • Afecțiune inflamatorie endemică, produsă de o spirochetă (*Borrelia burgdorferi*) transmisă prin căpuși din genul *Ixodes*, caracterizată printr-un eritem cronic migrator, artrite cu diverse localizări, neuropatii și meningoencefalită. Identificată în 1975 în ținutul Lyme (Connecticut), apoi și în alte state americane; boala este prezentă și în Europa, ca și în Australia.

Lys • Simbol pentru lizină (lysine).

- M** • Abr. pentru (soluție) molară.
0,01 M sau M/100 • Abr. pentru (soluție) centimolară.
0,1 M sau M/10 • Abr. pentru (soluție) decimolară.
m • 1) Simbol pentru metru; 2) Abr. pentru molalitate.
μ • A douăsprezecea literă a alfabetului grec (miu). Simbol pentru micron.
mA • Simbol pentru miliamper.
mÅ • Simbol pentru miliangström.
μA • Simbol pentru microamper.
MacBurney (punctul) • Punct sensibil la palpate, în apendicită, situat la mijlocul liniei care unește ombilicul cu creasta iliacă anterioară dreaptă. Sin. *punct apendicular*. (MacBurney Charles, chirurg din New York, 1845-1914.)
macerație (fr. *engl. maceration*) • 1) Tumefiere, urmată de ramolism, a unei plăgi și a țesuturilor care o înconjoară, atunci când pansamentul care le acoperă este prea ermetic și nu este schimbat la timp; 2) În anatomie, procedeul prin care se lasă un fragment de țesut să stea mai mult timp într-un lichid adecvat, pentru disocierea diverselor elemente anatomice; 3) În farmacie, procedeul ce constă din a lăsa la rece un corp solid, într-un lichid, pentru separarea elementelor solubile; 4) Descompunerea țesuturilor fătului mort "in utero".
MacLagen (testul) (engl. *thymol turbidity and flocculation test*) • Probă funcțională hepatică pentru depistarea unei disproteinemii (tulburare întâlnită în hepatită și ciroză); la serul pacientului se adaugă un reactiv ce conține timol și se evaluează floccularea după 30 minute. Prezența unei flocculări arată o creștere a gamaglobulinelor și o scădere a albuminelor serice, semn de afectare hepatică. Rezultatele se exprimă în unități MacLagen (valoare normală: între 0 și 4). Sin. *reacția timol*. (MacLagen Noël Francis, patolog englez, născut în 1904)
MacMurray (manevra) (engl. *MacMurray's sign*) • Manoperă pentru diagnosticul clinic al unei leziuni de

- menisc al genunchiului: palparea interliniei articulare, în timp ce se rotește gamba flectată în afară și înăuntru, produce un "clac". (MacMurray Thomas Porter, chirurg din Liverpool, născut în 1887)
macro- • Prefix de origine greacă pentru "mare". Ant. *micro-*.
macrocefalie (fr. *macrocéphalie*, engl. *macrocephaly*) • Creștere patologică de volum a capului. Hidrocefalia poate fi una din cauze. (adj.: **macrocefalic**)
macrocit (fr., engl. *macrocyte*) • Eritrocit de dimensiuni mai mari decât cele obișnuite; poate prezenta și anomalii tinctoriale. V. *megalocit*. Ant. *microcit*. (adj. **macrocitar**)
macrocitoză • Prezența macrocitelor în sânge, ceea ce face să apară o deviere la stânga a curbei Price-Jones.
macrocolon • Sin. *megacolon*.
macrofag (fr., engl. *macrophage*) • Fagocit de dimensiuni mari, care provine din monocitele sanguine, din celulele conjunctive sau endoteliale. Macrofagele intervin în apărarea organismului împotriva infecțiilor. (adj. **macrofagic**)
macrofagocitoză • Rezorbția prin macrofage a resturilor celulare sau a microorganismelor.
macroglobuline • Globuline plasmatice, de greutate moleculară mare, care se pun în evidență prin ultracentrifugare analitică, dat fiind viteza lor mare de sedimentare. Există două tipuri: α2-macroglobuline (α2M) și β2-macroglobuline (imunoglobulina M sau IgM).
macroglobulinemie • Prezența macroglobulinelor în sânge.
macroglobulinemie primară (Waldenström) • Maladie limfoproliferativă progresivă și sistemică, caracterizată prin prezența în sânge a unei imunoglobuline monoclonale de tip IgM. Celulele proliferative (limfocite, plasmocite și limfocite plasmocitoide) infiltrază diverse țesuturi și organe (măduva osoasă, ganglioni limfatici, splină, ficat). Afecțiune a vârstei adulte, se manifestă clinic printr-o splenohepatomegalie, adenopatii multiple, manifestări hemoragice, infiltrate la nivel osos. Unele cazuri diagnosticate ca *reticulosarcom* sau *leucemie limfoidă cro-*

- nică*, sunt considerate ca variante ale macroglobulinemiei primare, pe baza prezenței imunoglobulinei monoclonale IgM, care îi este caracteristică. (Waldenström Jan Gösta, medic suedez, născut în 1906). Sin. *limfom limfoplasmocitar*, *maladia Waldenström*.
macromoleculă • Moleculă de dimensiuni mari, conținând sute sau mii de atomi. (adj. **macromolecular**)
macroscopic • Care este vizibil cu ochiul liber. Ant. *microscopic*.
macula lutea • Suprafață ovalară, cu axul mare orizontal, situată pe retină de partea temporală a nervului optic. Centrul maculei lutea sau *fovea centralis* nu conține vase de sânge și este format numai din celule retiniene cu conuri. La acest nivel impresiile vizuale au maximum de precizie și de claritate (numele macula lutea sau *pata galbenă* vine de la faptul că prezintă o colorație gălbuie dată de prezența unui pigment galben).
macular (fr. *maculaire*) • Care se referă la macule (în special la *macula lutea*), care este în formă de pată. Ex. *retinită maculară*, *erupție maculară*. Lingv. se spune uneori și *maculos* (fr. *maculeux*), cu referire la petele cutanate.
maculă • Pată situată pe piele, netedă (fără reliefare), care poate fi cauzată de un eritem sau de o anomalie în pigmentarea pielii.
maculă auditivă • V. *utriculă*.
maculopapulos • Care este caracterizat prin prezența de pete și papule. Ex.: *erupție maculopapuloasă*.
Madelung (anomalie sau boala) • Sin. *carpicifoza*. (Madelung Otto Wilhelm, chirurg german, profesor - succesiv - la Rostock, Strasbourg și Göttingen, 1846-1926)
Magendie (orificiul) (fr. *trou de Magendie*, engl. *foramen of Magendie*) • Orificiu median în acoperișul celui de-al patrulea ventricul, ce face comunicarea cu marea cisternă. (Magendie François, fiziolog francez, 1783-1855)
magistral • Se spune despre o preparație medicamentoasă a cărei compoziție este prescrisă de medic, special pentru un anume bolnav, spre deosebire de

- medicamentele distribuite sub un nume comercial.
magneziemie • Concentrația de magneziu din sângele total sau din serul sanguin (normal: în jur de 35 mg la litrul de sânge sau de 20-25 mg la litrul de ser).
magneziu (fr. *magnesium*) • Metal foarte răspândit în natură, în diverse minereuri, în apa mării; este un constituent important al plantelor (mai ales al clorofilei). Este prezent în diverse țesuturi, plasmă și lichidul extracelular și are rol în echilibrul osmotic. Magneziul intervine de asemenea în metabolismul muscular și în transmiterea stimulilor neuromusculari. Carența se traduce prin hiperexcitabilitatea musculară, mergând până la convulsii; prezența sa în exces poate provoca o depresiune a sistemului nervos central și o perturbare a transmiterii nervoase periferice. În terapeutică se folosesc numeroși compuși de magneziu. Simbol Mg.
MAI • Abr. *maladie autoimună*.
Maisonneuve (fractura) • Fractura colului peroneului asociată cu diastazis tibioperoneier inferior și cu fractura de maleolă internă. (Maisonneuve Jacques Gilles Thomas, chirurg la Paris, 1809-1887)
malabsorbție • Deficit de absorbție digestivă a grăsimilor, proteinelor, glucidelor, vitaminelor (în special vitamina B₁₂). Ansamblul diferitelor tulburări care rezultă din acest deficit și manifestările lor clinice sunt uneori desemnate cu termenul de *sindrom de malabsorbție*. V. *malnutriție*.
malacie • Diminuarea sau pierderea consistenței unui țesut sau organ. Lingv. termenul este folosit și ca sufix. Ex. *osteomalacie*, *condromalacie*.
maladia albastră (fr. *maladie bleue*, engl. *blue disease*) • Termen general grupând malformațiile cardiovasculare congenitale cianogene, ca urmare a amestecului sângelui venos cu cel arterial.
maladia Anzilor • Sin. *rău de munte*.
maladia (boala) celiacă • V. *gluten*.
maladia (boala) cioplitorilor de piatră (fr. *maladie des tailleurs de pierre*) • Sin. *silicoză*.

maladia (boala) citomegalică (*fr. maladie à cytomegalovirus, engl. cytomegalovirus infection*) • Infecție produsă de virusul citomegalic, foarte frecventă în forma sa infraclinică. Afecțiunea diferă după vârsta bolnavului. La nou născut apare un icter hemoragic cu afectare cerebrală și pulmonară (pneumonie interstițială), având o evoluție rapid letală. La sugar, infecția este frecventă, dar manifestarea clinică este rară. La adultul imunocompetent, infecția este puțin frecventă și se manifestă prin hepatită și sindrom mononucleozic (numai hematologic și cu reacția pentru mononucleoză infecțioasă negativă, Paul-Bunnet). La adultul imunodeprimat survine o stare febrilă prelungită, manifestări hepatice și, adesea, pneumopatie. Diagnosticul serologic se face prin reacția de fixare a complementului. În prezent, boala nu are tratament.

maladia (boala) cu virus Ebola • Febră virală hemoragică, produsă de virusul Ebola, ce survine în Africa. După o incubatie de 4-16 zile apar febră, artralgii, apoi diaree apoasă și, curând, tuse, precum și un eritem, mai greu de observat la africani. Leziunile bucale cu fisuri împiedică trecerea alimentelor, chiar a lichidelor. Către a 5-7-a zi apar hemoragii importante. Decesul survine către a 8-9-a zi, în 50% din cazuri în Sudan și în 80% în Zair. Vectorii virusului ar fi liliacul și diverse rozătoare mici.

maladia (boala) cu virus Marburg • Febră hemoragică gravă, descrisă în 1967 în orașul Marburg (din Austria) și produsă de virusul căruia i s-a dat același nume. Se manifestă prin febră mare, însoțită de diaree apoasă. Către a 5-7-a zi apare o erupție caracteristică papulară, rapid confluentă, localizată pe trunchi și fața externă a brațelor. Examenul sângelui arată trombocitopenie importantă; la o treime din cazuri apare o diateză hemoragică (epistaxis, gingivoragii, hematomeză, melenă etc.). Decesul survine între a 8-a și a 16-a zi de boală, în comă sau în urma hemoragiilor.

maladia (boala) hemolitică a noului născut • Sin. *eritroblastoză fetală*.

maladia (boala) lanțurilor grele (*fr. maladies des chaînes lourdes, engl. heavy chain disease*) • Entitate care înglobează trei gamapatii monoclonale, caracterizate prin formarea excesivă a unei porțiuni din lanțurile grele ale unei imunoglobuline specifice. În *maladia lanțurilor grele IgG* (Franklin) se poate pune în evidență, în ser și urină, lanțul greu al moleculei IgG. *Maladia lanțurilor grele IgA* (Selhmann) apare la bolnavi atinși de un sindrom de malabsorbție provocat de infiltrarea plasmocitară difuză a intestinului subțire; este adesea complicată de tumori limfoide maligne al căror aspect este de limfosarcom imunoblastic. Maladia lanțurilor grele alfa este *limfomul mediteranean*.

maladia (boala) legionarilor • Sin. *pneumonia legionarilor*.

maladia (boala) sărutului (*fr. maladie du baiser prolongé, maladie des fiancés*) • Sin. *mononucleoză infecțioasă*.

maladia (boala) scafandrilor • V. *cheson*.

maladia (boala) serului (*fr. maladie sérique, engl. serum disease*) • Ansamblul manifestărilor patologice generale (febră, curbatură) și cutanate (urticarie generalizată) care apar după aproximativ o săptămână de la injecția de ser nepurificat de cal (de ex. anti-toxic) unei persoane care a mai primit anterior un produs similar, fiind deci sensibilizată. V. *anafilaxie*.

maladia (boala) somnului • Sin. *tripanosomiază africană*.

maladie (boală) (*engl. disease*) • Orice alterare a stării de sănătate, mai precis, ansamblul semnelor și simptomelor corelate cu tulburări funcționale sau cu leziuni produse de cauze interne sau externe, în general bine cunoscute. Lingv. o distincție netă între *maladie, sindrom* și *entitate morbidă* nu se poate stabili întotdeauna, de aceea acești termeni se folosesc adesea ca sinonime. Totuși, criteriul cel mai adesea invocat pentru *maladie* este: cauza sa bine definită, unică și totdeauna aceeași. V. *noso-, patie*.

maladie autoimună (sau autoimunitară) • Afecțiune provocată de leziuni

datorate unui proces autoimun spontan, intens și durabil, manifestat în organism (V. *autoimunitate*). Diagnosticul se bazează pe decelarea de autoanticorpi și prezența de limfocite sensibilizate. Numeroase afecțiuni considerate altădată ca fiind de etiologie neprecizată - sunt clasate acum în cadrul *maladiilor autoimune* (endocrinopatii, poliartrită reumatoidă, lupus eritematos diseminat, gamapatii, nefropatii glomerulare). Abr. *MAI*.

maladie (boală) de altitudine • Sin. *râu de munte*.

maladie celiacă (*engl. celiac disease*) • Afecțiune a copilului mic, datorată unei intoleranțe la gluten, caracterizată prin eliminarea abundentă și frecventă de materii fecale cu aspect grășos, precum și a unei denutriții progresive. Se vindecă printr-un regim fără gluten. Sin. *celiakie, maladia Herter, sprue nostras*.

maladie lupică • Sin. *lupus eritematos acut diseminat*.

maladiv (*fr. maladiv, engl. 1. sickly, 2. diseased, 3. abnormal*) • 1) Care este de constituție fragilă și predispus la îmbolnăviri; 2) Care denotă o boală. Ex. paloare maladivă; 3) Anormal, excesiv, mai ales în comportament psihic. Ex. susceptibilitate maladivă. V. *morbid*.

malar (*fr. malarie*) • Care se referă la obraz. V. *jugal*.

malaric • Sin. *paludic*.

malarie • Sin. *paludism*.

malear (*fr. malleaire*) • Care se referă la ciocănel, unul din oscioarele din urechea medie.

maleola externă (*fr. malléole externe, engl. external malleolus*) • Extremitatea inferioară a peroneului, care formează partea externă a gleznei; fața sa internă are o fațetă care se articulează cu astragalul. (adj. *maleolar*)

maleola internă (tibială) • Extremitatea inferioară a tibiei, care este voluminoasă și formează fața internă a gleznei; fața sa exterioră se articulează cu astragalul. (adj. *maleolar*)

malformativ (*engl. malformed*) • Care este caracterizat prin malformații, care se referă la malformații. Ex. sindrom malformativ.

malformație (*fr., engl. malformation*) • Modificare patologică congenitală și permanentă a unui organ, a unei părți din corp sau a întregului organism. V. *anomalie, diformitate*. (adj. *malformat*)

malformație congenitală • Defect morfologic prezent de la naștere. V. *anomalie congenitală*.

Malgaine (fractura) • Fractură a bazinului, provenind de la ramura anterioară a pubisului, către ischion și aripa iliacă și coborând vertical aproape de articulația sacroiliacă. (*Malgaine Joseph François*, chirurg francez, 1806-1865)

Malherbe (tumora) • Sin. *pilomatricom*.

malign (*fr. malin, engl. malignant*) • Se spune despre o afecțiune ce se agravează progresiv și inexorabil, în particular despre o boală canceroasă. Ex. tumoră malignă sau cancer. Ant. *benign*.

malignitate (*engl. malignancy*) • Caracterul unui proces morbid care evoluează spre agravare și adesea spre moarte. Ant. *benignitate*.

Mallory (corpi hialini) (*engl. Mallory bodies*) • Incluziuni intracitoplasmice cu formă neregulată, care se găsesc în celula hepatică, mai ales în ciroza alcoolică. În unele cazuri prezintă un centru palid și un înveliș exterior întunecat. (*Mallory Frank Burr*, patolg din Boston, 1862-1941)

malnutriție (*fr., engl. malnutrition*) • Stare de nutriție nesatisfăcătoare ce rezultă din subalimentație (V. *denutriție*), ori din supraalimentație; de asemenea, din alimentație dezechilibrată ori dintr-o asimilație imperfectă (malabsorbție).

malocluzie (*fr. engl. malocclusion*) • Ocluzie dentară defectuoasă sau neregulată. Sin. *disocluzie*.

maloniluree • Sin. *acid barbituric*.

Malpighi (corpusul sau glomerul) • Sin. *glomerul renal*.

Malpighi (piramidele) • Opt - zece mase conice conținute în partea medulară a rinichiului și constituite din tubi urinari drepecți. Pe secțiuni, ele formează zone triunghiulare de culoare roșie-închisă, al căror vârf corespunde

unei papile renale, deschizându-se într-un caliciu. Sin. *piramide renale*. (*Malpighi* Marcello, medic și anatomist italian, profesor la Bologna și Mesina, 1628-1694)

Malpighi (stratul) • Sin. *corpul mucos* (componentă a epidermului).

malpighian • Care se referă la Malpighi sau la o structură anatomică descoperită sau descrisă de acesta. Ex. *stratul malpighian al pielii* (V. *corpul mucos*), *epiteliom malpighian* (al stratului malpighian al pielii).

malpoziție (fr., engl. *malposition*) • Situație anormală a unui organ.

maltază • Enzimă ce catalizează hidroliza maltozei în două molecule de glucoză. Există o *maltază salivară* și o *maltază intestinală* care contribuie la hidroliza completă a amidonului alimentar.

maltoză • Zahar din malț, holozid format din două molecule de glucoză.

mam-, mam- • Prefixe de origine latină în relație cu sânul. V. *mast-*.

mamar (fr. *mammaire*, engl. *mammary*) • Care se referă la sân. Ex. *abces mamar*, *glande mamare*.

mamelă (fr. *mamelle*, engl. *breast*, *mamma*) • Ansamblu constituit la mamifere din glanda mamară, pielea care o acoperă și stratul intermediar de țesut adipos. Sin. *sân* (fr. *sein*) (numai pentru specia umană). V. *mam-*, *mast-*.

mamelon (engl. *mamilla*, *nipple*, *teat*) • Proeminență cilindrică sau conică, ocupând partea centrală a sânelui, unde se deschid canalele galactofore. Mamelonul este înconjurat de o zonă înelară pigmentată, numită *areolă*. V. *mamelonar*, *mamilar*.

mamelonar (engl. *mammillary*) • Care se referă la mamelon.

mamelonat (engl. *mamelonated*, *mamillated*) • Care este acoperit de mici eminențe rotunjite. Ex. *glosită mameionată*.

mamilar • 1) În formă de mamelon. Ex. *corp mamilar*; 2) Care se referă la mamelon. Ex. *linia mamilară* sau *linia medioclaviculară*. V. *medioclavicular*.

mamită • Sin. *mastită*.

mamografie • Radiografia glandei mamare fără pregătire prealabilă (fără

opacifiere cu un produs de contrast). Sin. *mastografie*.

mamologie • Sin. *mastologie*.

mamoplastie • Sin. *mastoplastie*.

mamotrofină (mamotropină) • Sin. *hormon luteotrop*.

Mancini (metoda, imunodifuzia radială) • Tehnică de dozare a proteinelor. V. *imunodifuzie*.

mandibulă (engl. *mandibula*) • Os ce constituie scheletul maxilarului inferior. Este format dintr-un corp incurbat în formă de potcoavă, care poartă arcada dentară inferioară și din două ramuri ascendente, articulate cu oasele temporale. Sin. *maxilarul inferior*. (adj. **mandibular**)

mandrin • 1) Tijă metalică servind drept conductor pentru instalarea unui cateter; 2) Filament de oțel inserat în acul de injecție pentru a-l menține permeabil.

mangan (fr. engl. *manganese*) • Metal cenușiu, apropiat de fier, care este un oligoelement indispensabil vieții; este prezent în țesuturile vegetale și animale. Corpul uman conține circa 30 mg mangan; nevoia zilnică este de circa 3 mg. Mai multe săruri de mangan se folosesc în terapeutică. Simbol. *Mn*. (adj. **manganic**)

manganism • Intoxicație cronică cu mangan, în general profesională (industrii metalurgice, industrii de sticlă, coloranți, fabrici de manganai și permanganai etc.)

maniac (fr. *maniaque*) • adj. Care se referă la manie; 2) Care este afectat de manie.

maniacodepresiv • V. *psihoză maniacodepresivă*.

manie • Dezordine mentală caracterizată printr-o stare de surexcitare, cu abundență de idei și cuvinte, ajungând până la incoerență totală, activitate motorie debordantă, dar lipsită de eficiență. V. *psihoză maniacodepresivă*.

manipulare (fr., engl. *manipulation*) • Tratament manual ce constă din mobilizarea progresivă și cu măsură a uneia sau mai multor articulații, mai ales a coloanei vertebrale. V. *chiropraxie*, *vertebroterapie*.

manipulare genetică • Operație ce constă din producerea în mod artificial

plecând de la bacterii sau virusuri - de molecule nucleice compuse, prin asocierea unor segmente de proveniență și cu conținut genetic diferit. Pentru a se evita producerea accidentală a unui virus periculos, manipulările genetice nu trebuie să fie realizate decât în condiții riguroase de aseptie și izolare.

manitol (fr., engl. *mannitol*) • Alcool obținut din manoză. Se folosește pentru măsurarea filtrării glomerulare, deoarece este filtrat prin glomerulul renal. În terapeutică se administrează intravenos pentru activarea diurezei și prevenirea edemului cerebral.

manometrie • Măsurarea presiunii unui lichid sau gaz cu ajutorul unui instrument numit *manometru*. În medicină se folosesc diferite tipuri de manometre pentru măsurarea presiunii arteriale sau intracardiacă, a presiunii lichidului cefalorahidian, a presiunii intravezicale etc. V. *sfigmomanometru*. (adj. **manometric**)

manoperă (manevră) (fr., engl. *manoeuvre*) • 1) Timp particular în cursul unor intervenții chirurgicale sau obstetricale; 2) Procedeu ce constă în a face un bolnav să ia o atitudine particulară, în care să execute unele mișcări, fie în scop terapeutic, fie pentru a se pune în evidență un semn clinic.

manoză (fr., engl. *mannose*) • Oză cu șase atomi de carbon, una din principalele hexoze naturale, care se găsește în "fructe de pădure" și în semințe vegetale; este de asemenea un constituent al glicoproteinelor.

manozidoză (fr. *mannosidose*) • Boală congenitală caracterizată prin deficit de alfa-D-manozidază; clinic se manifestă prin dismorfie facială ce evocă boala lui Hurler (gargoilism), dar mult mai discretă - și prin întârziere psihomotorie netă. Pe plan biochimic este o reticuloză acumulativă de oligozaharid cu manoză, prin insuficiență de alfa-D-manozidază.

Mantoux (reacția sau testul) • Probă de sensibilitate ce comportă injecția intradermică (*intradermoreacția*) cu un ac foarte fin, a unei cantități de tuberculină, riguros dozată. Reacția este pozitivă când apare la locul inje-

ției - după a treia zi - o zonă roșie indurată. Aceasta arată că organismul a fost deja expus infecției cu bacilii tuberculoși - deci nu este necesar să fie vaccinat cu BCG. Aceași indicație se poate obține prin *cutireacția von Pirquet*. V. deasemenea *Moro* (*percuteareacția*). (Mantoux Charles, medic francez, Paris, 1877-1947)

manual • Care se referă la mână, care se face cu mâna.

manubriu sternal • Partea superioară a sternului, care se articulează cu cele două clavicule și cu primele două cartilajii costale. (adj. **manubrial**)

MAO • Abr. *monoaminoxidază*.

marasm • Formă gravă de denutriție, cu slăbire extremă, iar la copil cu întârziere în creștere. V. *atropsie*, *cașexie*.

Marburg • V. *maladia cu virus Marburg*.

marcare (fr. *marquage*, engl. *marking*) • Procedeu folosit pentru a pune în evidență, pentru studiu, diferite celule (mai ales sanguine), prin fixarea locală a unei substanțe radioactive.

marcat (fr. *marqué*, engl. *labeled*, *marked*) • Care a fost făcut identificabil prin fixarea unei substanțe radioactive (sau neradioactive). Ex. *eritrocit marcat*.

marcă depusă (fr. *marqué déposée*) • V. *specialitate farmaceutică*.

marginal • 1) Care este situat la marginea unui organ sau unei structuri. Ex. *ulcer marginal al corneei*; 2) În psihologie, care este la limita conștiinței sau semiconștiinței. Ex. *conștiința marginală*.

marihuana (mariguana sau **marijuana**) • Preparat din frunzele și florile uscate de *canabis*, utilizat sub formă de țigarete. V. *hașiș*, *kif*.

marker (fr. *marqueur*) • Substanță care, introdusă în organism sau într-un produs organic, este ușor identificabilă datorită proprietăților sale particulare (fluorescență, radioactivitate, afinitate pentru anumite celule sau țesuturi) și care, de aceea, este utilizată în explorări precise funcționale și morfologice. Ex. *iodul radioactiv care este injectat în sânge se fixează în glanda tiroidă*. Sin. *trasor*.

Mariotte (pata) • Sin. *pata oarbă*. (*Mariotte* Edme, fizician francez, 1620-1684)

marise (*fr. marisque, engl. marisc*) • Mică tumoră cutaneo-mucoasă, ridată, de consistență moale și indolentă, localizată la marginea anusului și formată prin transformarea fibroasă a unui hemoroid.

marmorizație (*fr. marmorisation, engl. marmoration*) • Creșterea considerabilă a densității unui os, care devine compact și cu duritatea marmurei. *V. eburnație*.

marțial • Care se referă la fier. Ex. tratament marțial.

masaj (*fr., engl. massage*) • Tratament ce constă din supunerea unor țesuturi (de obicei tegumentele și părțile subjacente) la diverse manipulări: frecție, ciupituri, efluraj, lovituri, vibrații. Se folosește pentru atenuarea durerilor sau spasmelor, pentru favorizarea rezorbției revărsatelor, producerea relaxării, combaterea celulitei.

masaj cardiac • Metodă de reanimare folosită în cazurile de stop cardiac sau de fibrilație ventriculară, care se poate face fie pe torace deschis, exercitând manual presiuni ritmice direct pe cord (masaj direct), fie - cel mai adesea - prin peretele toracic, apăsând pe stern puternic și ritmic (masaj extern).

masă moleculară • Sin. *greutate moleculară*.

masă sanguină • Sin. *volum sanguin*.

masca sarcinei (*fr. masque de grossesse*) • Sin. *cloasma*.

masculinizant (*engl. virilising*) • Care favorizează apariția caracterelor sexuale secundare masculine. Ex. hormon masculinizant, genă masculinizantă.

maseter • *V. mușchiul maseter*.

maseterin (*engl. masseteric*) • Care se referă la mușchiul maseter. Ex. reflex maseterin.

masiv carpian • Sin. *corp*.

masiv facial osos • Sin. *craniu facial*.

masochism • Perversiune sexuală în care satisfacția sexuală nu se obține decât sub efectul unei suferințe fizice subite. Flagelarea este mijlocul cel mai frecvent folosit. Lingv. de la numele lui Leopold von Sacher-Masoch, romancier

austriac (1863-1895), care a descris în romanele sale pasionale această perversiune erotică. (adj. **masochist**)

mast-, masto- • Prefixe de origine greacă în relație cu sânul. *V. mam-*.

mastectomie • Ablazia glandei mamare. Sin. *mamectomie*.

mastectomizat • Care a suferit o mastectomie.

masticator (*fr. masticatoire, engl. masticatory*) • Care servește la masticatie. Ex. mușchi masticator.

masticatie (*fr., engl. mastication*) • Acțiunea de a fărâmița cu dinții alimentele solide în gură; astfel se favorizează acțiunea ulterioară a enzimelor digestive care vor acționa asupra alimentelor pe o suprafață mai mare.

masticoterapie • Utilizarea masticatiei în scop terapeutic, constând în a da pacientului să mestecă substanțe cauciucate care se inmoaie la temperatura gurii și exercită o acțiune de curățire a regiunii colului dentar și de masaj asupra mucoasei gingivale.

mastită • Afecțiune inflamatorie a glandei mamare. Sin. *mamită*.

mastocit (*fr. mastocyte, engl. mast cell*) • Celulă mezenchimală de formă rotunjită sau poligonală, care conține în citoplasmă granulații bazofile de diferite dimensiuni și prin care se secretă diverși mediatori chimici (histamină, heparină). *Granulocitele bazofile* din sângele circulant sunt înrudite, chiar identice cu mastocitele.

mastocitom • Tumoră rară, în general cutanată, formată din mastocite tisulare.

mastocitoză malignă • Proliferare progresivă sistemică a mastocitelor tisulare atipice în organele hematopoietice și în numeroase alte țesuturi. Boala este rară; poate apare la bolnavi cu urticarie pigmentată. Celulele produc histamină și heparină; prima este responsabilă de roșirea pielii, scăderea brutală a tensiunii arteriale, tahicardie, hipersecreție de acid gastric și cefalee, iar a doua este responsabilă de manifestările hemoragice ale bolii. Afecțiunea evoluează de obicei aleucemic.

mastodinie (*fr. mastodynie*) • Tensiune dureroasă a sânilor observată mai ales în perioada premenstruală.

mastografie • Sin. *mamografie*.

mastoidă • Partea posteroinferioară a osului temporal, situată în spatele conductului auditiv extern. Este constituită în partea sa anterioară din scoică și în partea sa posterioară din baza stâncii. Partea inferioară se prelungește cu *apofiza mastoidă*: proeminență voluminoasă conică, cu vârful în jos, situată în spatele ei, sub conductul auditiv extern. Pe fața sa externă se inseră mușchii sternocleidomastoidian. Apofiza mastoidă prezintă cavități cu aer (celule mastoidiene) care se deschid în antrul mastoidian. (adj. **mastoidian**)

mastoidită • Inflamația mucoasei apofizei mastoide, de obicei consecutivă unei otite medii.

mastolog (*engl. mammologist*) • Medic ginecolog specializat în tratamentul bolilor sânilui.

mastologie • Știința care studiază glanda mamară, funcția sa, anomaliile și bolile sale. Lingv. sinonimul *mamologie*, folosit de unii, trebuie evitat, deoarece se referă, în zoologie, la studiul mamiferelor.

mastopatie • Orice afecțiune a glandei mamare.

mastopexie • Fixarea chirurgicală de aponevroza mușchilor pectorali a sânilor căzuți, care atarnă.

mastoplastie • Chirurgie plastică practăată pe sân. Sin. *mamoplastie, plastie mamară*.

mastoptoză • Deplasarea în jos a sânilor, consecutivă fie dezvoltării lor excesive, fie unei scăderi în greutate, unei slăbiri generale.

masturbație • Provoacare de orgasm prin excitarea manuală a organelor genitale externe. *V. onanism*.

materii fecale (*fr. matières fécales, engl. feces*) • Deșeurile provenite din digestie, care după ce au parcurs tubul digestiv, se acumulează în rect, de unde sunt eliminate în afară, prin defecație, la intervale oarecum regulate. *V. scaun* (*fr. selles*) Sin. *fecale* (*engl. feces*). *V. copro-, scato-, stercoral*.

maternizare (*fr. maternage, engl. mothering*) • În psihanaliză, tehnică psihoterapeutică vizând stabilirea între terapeut și pacient a unei relații

analoge cu aceea dintre o "mamă bună" și copilul ei, într-un mod - în același timp - real și simbolic.

matitate (*engl. dullness*) • Sunet lipsit de rezonanță, obținut prin percuția organelor pline (matitate cardiacă, matitate hepatică), a revărsatelor sau infiltratelor patologice din organele care, în mod normal, sunt sonore la percuție (matitatea din pleurezii, pneumonie).

matrice • Sin. *uter*.

matrice unghială (*engl. nail matrix*) • Zonă de creștere a unghiei formată din dermul în care se implantează rădăcina unghială.

Matti-Russe (grefa) (*engl. Matti-Russe graft*) • Grefa de os spongios destinată să remedieze o pseudoartroză a scafoidului carpian. (*Matti* Hermann, chirurg elvețian din Berna, 1879-1941).

matur • În biologie, care a ajuns la stadiul de maturitate. Ex. făt matur. Ant. *imatur*.

maturitate • 1) Stare de dezvoltare completă; 2) Perioadă de viață, greu de delimitat, cuprinsă între tinerețe și bătrânețe, numită și *vârsta matură*. (*fr. âge mûr*).

matutinal • Care se produce dimineața. Ex. vârsătură matutinală. *V. vesperal*.

maxilar (*fr. maxillaire, engl. maxilla*) • 1) adj. Care se referă la maxilare; 2) s. Fiecare din oasele ce formează maxilarele. *Maxilar inferior*, sin. *mandibula*. *Maxilar superior*: os pereche ce formează cu omologul său *maxilarul superior*. Corpul său conține cavități cu aer ce formează *sinusul maxilar*.

May-Grünwald-Giemsă (colorația) (*engl. May-Grünwald stain*) • Tehnică de colorare diferențiată a celulelor sanguine cu ajutorul a doi coloranți ce conțin cozină și derivați de albastru de metilen aplicați succesiv. Nucleii leucocitelor apar colorați în albastru palid, citoplasma în albastru deschis sau rămâne incoloră, granulațiile neutrofile în roșu clar, cele bazofile în albastru închis, cele eozinofile în roșu-orange. Sin. *metoda panoptică Pappenheim*. (*May* Richard, medic german din München 1863-1937; *Grünwald* Ludwig, ORL-ist din München, născut în 1863; *Giemsă* Gustav, *V. Giemsă, colorația*).

măduvă (fr. *moelle*, engl. *marrow*)

♦ Partea centrală a diferitelor organe. V. *medular*, *mîel*.

măduvă osoasă (fr. *moelle osseuse*,

engl. *bone marrow*) • Țesut de consistență moale, care umple partea centrală a oaselor lungi și diferitele cavități și areole ale oaselor spongioase. Culoarea și structura sa variază cu vârsta subiectului. *Măduva roșie*, prezentă la făt și la copil, este bogată în celule conjunctive tinere (printre ele și cele din care se vor forma celulele sanguine) și în vase sanguine; joacă un rol important în procesul de osificare și în hematopoieză. *Măduva galbenă* a adultului, bogată în celule adipoase, umple canalul central al diafizei oaselor lungi.

măduva spinării (fr. *moelle épinière*,

engl. *medulla spinalis*) • Parte a sistemului nervos central, cuprinsă în canalul rahidian, de la gaura occipitală (de unde se continuă cu bulbul rahidian) și până la a doua vertebră lombară. De pe laturile măduvei spinării pornesc perechile de nervi rahidieni, formați prin unirea unei rădăcini anterioare motorii cu rădăcina posterioară senzitivă corespunzătoare, prevăzută cu un ganglion spinal. Măduva este constituită din substanță albă la periferie și substanță cenușie central. În mijlocul substanței cenușii se găsește un canal îngust, canalul ependimar. Substanța cenușie este formată din două mase laterale, având în secțiune transversală forma literei H; sunt coarnele anterioare sau motorii și cele posterioare sau senzitive. Sin. *măduva spinală* (fr. *corde spinale*).

mână (fr. *main*, engl. *hand*) • Segment distal al membrului superior, care continuă încheietura mâinii (fr. *poignet*) și se termină prin cele cinci degete. I se disting: o față palmară (fr. *paume*) și o față dorsală. Palma prezintă ridicături rotunjite: de partea cubitală *eminența hipotenară*, iar de partea radială *eminența tenară*. V. *chir.* (adj. *manual*)

mână închircită (fr. *main bote*, engl. *clubhand*) • Deformație congenitală sau dobândită a mâinii, printr-un viciu de dezvoltare a oaselor sale sau prin retracția mușchilor, constând în devieri

de diferite feluri: valgus, varus, hiperextensie etc.

mână balantă (fr. *main en coup de vent*) • V. *deget balant*.

M.B. • 1) Abr. *metabolism bazal*; 2) V. *izoenzima MB*.

mC • Simbol pentru *milicoulomb*.

μ C • Simbol pentru *microcoulomb*.

MCH • Abr. *greutatea corpusculară medie de hemoglobină* (din engl. *mean corpuscular haemoglobin*). V. *hemoglobină*.

MCHC • Abr. *concentrația corpusculară medie în hemoglobină* (din engl. *mean corpuscular haemoglobin concentration*). V. *hemoglobină*.

mCi • Simbol pentru *milicurie*.

μ Ci • Simbol pentru *microcurie*.

MCV • Abr. *volumul corpuscular mediu* (din engl. *mean corpuscular volume*). V. *volum globular mediu*.

meat (fr. *méat*, engl. 1) *ostium*, 2) *meatus*) • 1) Orificiul unui canal, de ex. meatul urinar (orificiul inferior al uretrei); 2)) fosele nazale, fiecare din spațiile cuprinse între cornetele nazale sau între un cornet și peretele extern al fosei nazale. (adj. *meatic*)

meatotomie • Incizia pereților unui meat îngustat sau obstruat.

Meckel (diverticul) • Diverticul al ultimului segment de ileon, situat la 50-60 cm înaintea valvei ileocecale. Este un vestigiu al canalului vitelin (omfalomezenteric) al embrionului, care unește intestinul embrionului cu vezicula ombilicală. Acest diverticul se găsește doar la 2% din persoane. (Meckel Johann Friedrich, anatomist și chirurg german din Halle, 1781-1833).

meconiu (fr., engl. *méconium*) • Materie moale, păstoasă, de culoare brun-verzuie, compusă din grăsimi, mucus și bilă, conținută în intestinul fătului și care, la nou-născut, se elimină prin anus în cursul primelor zile după naștere. (adj. *meconial*)

media • Tunica medie a arterelor. Sin. *mezoarteră*.

medial • În anatomie, sin. *intern*. Ex. bronhie medială.

median • Care se află la mijloc. Ex. lobul median al tiroidei. *Nervul median* este ramura terminală a plexului brahial.

care ia naștere în adâncitura axilară și care asigură inervația motrică a unei mari părți din loja anterioară a antebrațului și a eminentei tenare a mâinii.

mediastin • Regiune situată în porțiunea mediană a cavității toracice, între cei doi plămâni, acoperiți de pleura respectivă. Este delimitată posterior de coloana vertebrală dorsală, anterior de fața posterioară a plastronului sternocostal, superior de baza gâtului și inferior de partea centrală a feței superioare a diafragmului. În mediastin se găsesc: inima cu vasele mari, traheea cu bronhiile mari, esofagul, canalul toracic, numeroase limfatice, ganglioni simpatici și nervi. (adj. *mediastinal*)

mediastinografie • Explorarea radiologică (radioscopie, radiografie, tomografie) a mediastinului, după insuflare de gaz în spațiul celular mediastinal (pe cale supra- sau retrosternală, transtraheală sau retroperitoneală).

mediastinotomie • Deschiderea chirurgicală a mediastinului, ceea ce permite abordarea țesutului celular și a organelor pe care le conține (trahee, esofag).

mediat • Care se efectuează indirect, prin ceva intermediar. Ex. auscultație mediată, folosind stetoscopul. Ant. *ne-mijlocit* (-imediat, -direct).

mediator chimic • Orice substanță eliberată de o fibră nervoasă excitată (acetilcolină, noradrenalină etc.), care servește de intermediar în transmiterea influxului nervos către organul receptor. V. *neurohormon*.

medic (fr. *médecin*, engl. *physician*)

• Persoană abilitată să exerce medicina pe baza unei diplome obținută după studii și examene susținute într-o facultate de medicină. V. *iatr*.

medic de sănătate publică (engl. *public health physician*) • Medic care are o formație specială în domeniul sănătății publice și care lucrează într-un serviciu de sănătate publică. Calitatea sa este de practician al medicinei sociale și al medicinei preventive.

medic generalist • Sin. *omnipractician*.

medic tratant (curant) (fr. *médecin traitant*, engl. *family doctor*) • Medicul care acordă îngrijiri, în mod obișnuit

(curent), unui bolnav sau unei familii (medic de familie).

medical • Care se referă la medicină.

medicament (engl. *drug*, *medicine*)

• Orice substanță sau amestec de substanțe folosite pentru tratarea sau prevenirea bolilor sau tulburărilor funcționale. V. *farmaco*. (adj. *medicamentos*)

medicație (fr., engl. *medication*) • Folosirea în terapeutică a unuiu sau mai multor produse medicamentoase, cu un scop bine determinat. Ex. medicația în tuberculoză.

medicina radițiilor (fr. *médecine des rayonnements*, engl. *medical radiology*) • Aplicație practică a medicinei razelor X sau altor forme de radiații ionizante când este vorba de examene care se referă la fiziologie, patologie sau tratamentul bolilor. Medicina radițiilor cuprinde trei mari ramuri: radiodiagnosticul, radioterapia și medicina nucleară. *Radiodiagnosticul* are ca obiect furnizarea de informații de ordin diagnostic făcând apel la proprietatea pe care o au radiațiile ionizante de a traversa materia și a forma imagini datorită unui sistem de detecție corespunzător. *Radioterapia* este utilizată în tratamentul unei afecțiuni cu ajutorul radiațiilor ionizante punând în valoare efectele lor biologice și mai ales capacitatea lor de a distruge selectiv țesuturile. *Medicina nucleară*, al cărui obiectiv este atât terapeutic cât și diagnostic, se bazează pe distribuția în organism a radiațiilor ionizante emise de surse radioactive.

medicină (fr. *médecine*, engl. *medicine*) • Știința care se ocupă cu studiul maladiilor și tratamentul lor. (adj. *medical*)

medicină de echipă • Mod de practicare a medicinei în care mai mulți medici din discipline diferite și în general complementare lucrează împreună, utilizând în comun diverse servicii și instalații; de exemplu un oftalmolog, un ORL-ist și un radiolog. V. *medicină de grup*. Lingv. în engl. conceptul de *medicină de grup* înglobează, fără să-l numească, pe cel de *medicină de echipă*.

medicină de grup (engl. *group medicine*) • Mod de practicare a medi-

M

cinii în care mai mulți medici generalişti sau specialiştii din aceeaşi specialitate lucrează împreună, utilizând în comun diverse servicii şi instalaţii (radiologie, sală de pansamente şi mici intervenţii, secretariat etc.).

medicină de urgență (*fr. oxyologie, engl. emergency medicine*) • Disciplină care studiază situațiile medicale necesitând o decizie urgentă.

medicină dentară • Sin. *dentistică*.

medicină generală (*engl. general practice*) • Formă de practică medicală în care medicul are responsabilitatea permanentă a îngrijirii medicale generale a bolnavilor în grija sa, fără să se limiteze la grupe speciale de afecțiuni ori de vârstă.

medicină hiperbară • Partea medicinei care studiază efectele hiperbare la om (efecte fiziologice, patologice sau terapeutice). *Fiziologia hiperbară* se ocupă cu studiul efectelor asupra finței vii a creșterii presiunii atmosferice sau a presiunii parțiale a unui gaz component. *Patologia hiperbară* privește studiul accidentelor de decomprimare (tulburări articulare, nervoase, cardiopulmonare, de coagulare sanguină etc.), precum și metodele de prevenire și de tratament.

medicină infantilă • Sin. *pediatria*.

medicină legală (*engl. forensic medicine*) • Specialitate a medicinei care are ca scop susținerea justiției în rezolvarea - prin metode biomedicale științifice - a problemelor puse de aplicarea corectă a legilor. (adj. *medicolegal*)

medicină mentală • Sin. *psihiatria*.

medicină neonatală • Sin. *neonatologia*.

medicină nucleară • V. *medicina radi-ațiilor*.

medicină predictivă • Ansamblul de tehnici de investigare medicale și biologice destinate determinării predispoziției față de anume afecțiuni, astfel încât să se permită aplicarea unui tratament potrivit înainte chiar de apariția simptomatologiilor și complicațiilor respective.

medicină preventivă • La origine, aplicarea principiilor preventive de un

medic, când acesta se adresează bolnavilor luați individual sau când exercită activități de sănătate organizate în cadrul colectivității. În acest sens, medicina preventivă se află în domeniul *profilaxiei primare*. În prezent medicina preventivă tinde, în cele mai multe țări, să-și asume responsabilități pentru *profilaxia secundară și terțiară* (conform clasificării OMS).

medicină psihosomatică • Disciplină medicală care tratează tulburările organice și funcționale strâns legate sau provocate de factori psihici de ordin afectiv sau emotiv.

medicină tradițională (*engl. traditional medicine*) • Ansamblul cunoștințelor empirice populare folosite pentru identificarea, prevenirea sau suprimarea unui dezechilibru fizic, mental sau social; se sprijină în general pe tradiții, experiența trăită și pe observație, acestea fiind transmise din generație în generație, oral sau în scris.

medicochirurgical (*engl. medicosurgical*) • Care se referă la medicina internă și la chirurgie.

medicolegal • Care se referă la medicina legală. Ex. expertiză medicolegală.

medicometrie • Studiul științific al costurilor și beneficiilor din sectorul de sănătate, pentru a putea evalua impactul social și economic al acțiunilor de sănătate, luând în considerație și punctele de vedere ale tuturor partenerilor implicați.

medicopedagogic (*engl. medico-educational*) • Centru sau instituție aflată sub control medical și care primește copii cu dificultăți psihologice sau cu deficiențe intelectuale.

medicosocial • Care se referă la medicina socială.

Medin • V. *Heine-Medin (boala)*.

medio- • Prefix de origine latină cu sens de "în mijloc", în partea mijlocie.

mediocarpian • Care este situat între cele două rânduri de oase carpiene. Ex. articulația mediocarpiană.

medioclaviculară (linia) • Linie verticală virtuală care trece prin mamelon și partea mijlocie a claviculei. Sin. *linie mamilară*.

mediodorsal • Care este situat la mijlocul spatelui sau la mijlocul părții dor-

sale a unui organ. Ex. nucleul mediodorsal al talamusului.

mediotarsian • Care se găsește sau se referă la partea mediană a tarsului. Ex. articulația mediotarsiană.

mediu (mijloc, produs, substanță) de contrast (*fr. milieu, moyen, produit, substance de contraste*) • Orice substanță capabilă să facă vizibile, în radiologie, diferite structuri ale corpului, prin contrastul realizat. Acest contrast poate fi *opacificant, radioopac* (de ex. soluție de bariu), prin *transparență (gaz)* sau *mixt* (dublu contrast). V. *tehnica dublului contrast*. Substanțele de contrast sunt administrate pe cale orală, pe cale intracavitară sau pe cale parenterală. Substanțele de contrast pe bază de iod, folosite pe cale parenterală, sunt de două tipuri: *ionice* (disocierea ionică a iodului), relativ toxice și putând produce reacții anafilactice și *neionice*, de toxicitate redusă, dar mai scumpe.

mediu de cultură (*fr. milieu de culture, engl. culture medium*) • Produs nutritiv artificial, lichid sau solid (în general prin adăug de agar), sterilizat, prezentat în eprubete de sticlă, flacoane sau cutii transparente, ce servește la înșămânțarea microorganismelor cu scopul de a le cultiva.

medius (*engl. middle finger*) • Al treilea deget al mâinii.

medul-, medulo- • Prefixe de origine latină, folosite în relație cu măduva (spinală sau osoasă). V. *miel-*.

medular • 1) Care se referă la măduva (osoasă sau spinală). Ex. canal medular (al unui os), centru motor medular; 2) Care formează partea centrală a unui organ (prin opoziție cu *corticală* sa) sau care se referă la aceasta. Ex. substanța medulară a suprarenalei (medulosuprarenala), arterele medulare ale rinichiului.

medulogramă • Sin. *mielogramă*.

medulosuprarenală (*engl. medullousuprarenal gland*) • Partea centrală a glandei suprarenale, care secretă adrenalină (epinefrină) și derivatul ei, noradrenalină. V. *suprarenală*.

medulosuprarenalom • Tumoră benignă sau malignă dezvoltată în medulosuprarenală. V. *feocromocitom, suprarenalom*.

mega- • Prefix pentru formarea numelui unităților de măsură egale cu un milion de unități de bază.

mega-, megal- • Prefixe de origine greacă având sens de *mare* și arătând hipertrofie, mărirea de volum a unui organ sau a unei părți din corp. Ant. *micro-*.

megabazinet (*engl. megalocystis*) • Dilatarea bazinetului, de obicei congenitală.

megabulb • Dilatația bulbului duodenal.

megalice (*engl. hydrocalix*) • Calice renal dilatat, de regulă de origine congenitală.

megacarioblast • Celulă prezentă în măduva osoasă, reprezentând primul stadiu de diferențiere către seria trombocitară.

megacariocit • Celulă din măduva osoasă, intermediară între megacarioblast și trombocit. (adj. *megacariocitar*)

megacariocitoză • Prezența megacariocitelor în sânge.

megacolon • Dilatație anormală a intestinului gros, segmentară sau totală, însoțită de îngroșarea peretelui; se manifestă prin constipație rebelă și distensie însemnată a abdomenului. Sin. *macrocolon*.

megacolon congenital • Sin. *maladia Hirschprung*. V. *Hirschprung*.

megadolicocolon • Dilatația și alungirea colonului.

megaesofag • Dilatație a esofagului, adesea foarte însemnată, congenitală sau dobândită.

megahertz • Unitate de frecvență egală cu un milion de hertzi. Simbol *Mhz*.

megaloblast • Celulă mare, asemănătoare eritroblastului, care se găsește în măduva osoasă în cursul anemiilor prin carență de vitamină B₁₂, numite *anemii megaloblastice*.

megalocefalie • Dezvoltare exagerată a craniului.

megalocit • Eritrocit anormal de mare, provenit din megaloblast, care se găsește în măduva osoasă în cursul anemiilor prin carență de vitamină B12 și care poate apare și în sângele circulant (*megalocitoză*) în anemia pernicioasă.

megalomanie • Idee exagerată pe care și-o fac unii oameni despre puterea lor și despre situația lor socială. Sin. *idee de grandoare*. (adj. și s. **megaloman**; adj. **megalomaniac**)

megasigmoid • Dilatația și alungirea ansei sigmoide a colonului.

megaureter • Dilatație congenitală a ureterului, deseori asociată cu aceea a bazinetului.

megavolt • Unitate de forță electromotorie sau de diferență de potențial egală cu un milion de volți. Simbol *MV*.

megawatt • Unitate de putere egală cu un milion de watti. Simbol *MW*.

Meinicke (reacția) • Reacția de foculare a serului pentru diagnosticul sifilisului, folosindu-se ca antigen un extract de miocard de bou. (*Meinicke Ernst*, serolog german din Münster, 1878-1945)

meio-, mio- • Prefixe de origine greacă pentru *mai puțin*.

meioză • În cursul formării celulelor sexuale (gametogeneza), diviziune în două etape succesive a unor celule. Prima etapă cuprinde reducerea la jumătate a numărului de cromozomi, iar în a doua etapă survine fisurarea longitudinală a cromozomilor, urmată de diviziunea corpului celular, astfel încât cele două celule ce rezultă (și care sunt celulele sexuale) sunt de tip haploid (la om 23 cromozomi față de 46 câți se găsesc în celulele somatice, diploide). V. *mitoză*. Fiecare din cele două etape comportă cele patru faze obișnuite: *profază*, *metafază*, *anafază* și *telofază* (V. acești termeni). (adj. **meiotic**)

mel- • Prefix de origine greacă folosit în relație cu membrele corpului.

melalgie • Durere a membrilor, îndeosebi a celor inferioare.

melan-, melano- • Prefixe de origine greacă, însemnând *negru*.

melancolic • 1) adj. Care se referă la melancolie; 2) adj. și s. Care suferă de melancolie.

melancolie • Psihoză caracterizată printr-o stare de depresiune intensă: tristețe profundă, durere morală, delir de culpabilitate, de ruină și de damnație, angoasă, adesea refuzul alimentelor.

Pericolul cel mare al acestei psihoze este tendința la suicid.

melanină • Pigment brun închis sau negru, prezent în mod normal în piele, păr și învelișurile ochiului, unele regiuni din creier și, în mod patologic, în unele tumori (nevi, melanoame), precum și în urină. Este elaborat de celulele bazale ale epidermului (melanoblaste); acestea pot fi evidențiate prin *dopareacție*, chiar dacă nu conțin melanină vizibilă. (adj. **melanic**)

melanism • 1) Culoare anormal de închisă a pielii sau a blăniîi unui animal. Melanismul poate fi parțial, sub formă de pete congenitale. 2) Sin. *melanodermie*.

melanoblast • Celulă clară a stratului bazal epidermic, susceptibilă să producă melanină. V. *melanocit*.

melanoblastom • Orice tumoră malignă constituită din proliferarea melanoblastelor. Localizările cele mai frecvente sunt la nivel cutanat și ocular, excepțional tubul digestiv, peritoneul, glandele suprarenale. Sin. *melanom malign*.

melanocit • Celulă ce conține un pigment brun închis sau negru (*melanină*). La om, melanocitele se găsesc mai ales în derm, în stratul epidermic bazal și în coroidă.

melanodermic • Care are pielea de culoare închisă.

melanodermie • Creștere patologică a pigmentării difuze, regională sau generalizată, care poate fi declanșată de o infecție cronică, o intoxicație, diverse boli nervoase și endocrine. Sin. *melanism*.

melanoid • 1) Se spune despre o pigmentație ce amintește melanoza; 2) Care seamănă cu melanomul.

melanom • Tumoră formată din celule capabile să elaboreze melanină (melanoblaste) și care se localizează mai ales la piele și ochi, excepțional la centrul nervoși și meninge. Poate fi o tumoră benignă (de ex. un *nev*) sau o tumoră malignă (denumită și *melanoblastom*), localizată la nivel cutanat sau în globul ocular.

melanom malign • Sin. *melanoblastom*.
melanoptizie (engl. *melanoptysis*) • Expectorație abundentă, negricioasă.

pe care o prezintă câteodată persoanele cu antracoza.

melanosarcom • Tumoră melanică malignă, sarcomatoasă, ce se dezvoltă mai ales în globii oculari, pornind de la melanoblastele din coroidă.

melanostimulină (melanotrofină) (engl. *melanocyte stimulating hormone*) • Fiecare din hormonii secretați de lobul intermediar al hipofizei, care stimulează sinteza de melanină în celulele apte să o elaboreze. Secreția poate fi inhibată de un factor hipotalamic, MIF (din engl. *melanotrope inhibiting factor*). Abr. *MISH* (din engl. *melanocyte stimulating hormone*) Sin. *hormon melanostimulant* (sau *melanotrop*).

melanoză • Prezență de depozite anormale de melanină în piele și alte țesuturi.

melanurie • Prezența în urină de pigmenți care, în contact cu aerul, se transformă în melanină.

melcul osos (fr. *limaçon osseux*, engl. *cochlea*) • Parte a urechii interne, formată dintr-un canal lung helicoidal, precum cochilia unui melc. Melcul osos conține *melcul membranos* sau *canalul cochlear*. Sin. *cochlee*.

melenă (fr. *mélaena*) • Evacuarea prin anus de sânge negru digerat, câteodată pur, câteodată amestecat cu fecale și care iau astfel aspect de păcură. Aceasta arată o hemoragie gastro-intestinală situată înainte de colon; sângerările situate mai jos (în rect) se însoțesc de evacuare de sânge roșu. (adj. **melanic**)

membrana deciduală • Sin. *caduca*.
membrana hialoidă • Sin. *hialoid* (2).
membrana plasmatică (engl. *plasma membrane*) • Limita exterioră a ectoplasmei celulare, distinctă de adevărata membrană.

membrana seroasă • V. *seroasă*.
membrana sinovială • V. *sinovială*.

"membrana tectoria" a **ventriculului al patrulea** (engl. *inferior medullary velum*) • Lamă triunghiulară de țesut nervos care constituie partea inferioară a acoperișului ventriculului al patrulea; prezintă un orificiu median, *gaura Magendie*.

membrana timpanului • V. *timpan*.
membrana vitroasă • Sin. *hialoid* (2).

membrană • 1) În anatomie, strat (țesut) fin care inconjoară sau divizează un organ sau care tapisează o mucoasă; 2) În sens general, un înveliș subțire.

membranos • De natura membranelor, care este caracterizat prin prezența membranelor. Ex. conjunctivita membranoasă, labirint membranos.

membranulă • Membrană mică.

membru (fr. *membre*, engl. *limb*) • La om și la unele animale, apendice mobil, legat de trunchi, dispus pereche și servind la locomoție ori la prehensiune. V. *mel*.

menarha (fr. *ménarque*, engl. *menarche*) • Apariția primelor menstrii (termen puțin folosit).

Mendel (legile) (fr. *Mendel-lois de*; engl. *Mendel's laws*) • Legile descoperite de Mendel și care determină transmiterea ereditară a caracterelor: 1) *legea uniformității hibridilor* din prima generație; 2) *legea disjuncției* sau *segregației* caracterelor (această lege este cea mai importantă); 3) *legea independenței* caracterelor. (adj. **mendelian**) (*Mendel Gregor Johann*, călugăr și botanist austriac, 1822-1884).

Ménière (vertij) (engl. *Ménière's disease*) • Ansamblul tulburărilor cauzate de o afectare a labirintului și caracterizat prin triada Ménière: surditate, văjăieli în urechi, amețeli, cu evoluție paroxistică. Are origine vasomotorie, cel mai des responsabil de modificările de tensiune a lichidului conținut în labirint. (*Ménière Prosper*, medic din Paris, 1799-1862)

menieriform • Se spune despre un vertij care seamănă cu vertijul Ménière, dar care nu prezintă toate elementele caracteristice (mai ales absența surdității).

meninge (fr., engl. *meninges*) • Cele trei membrane care învelesc axul cerebrospinal; acestea sunt, din afară spre înăuntru: *dura mater*, *arahnoida* și *pia mater*. (adj. **meningian**)

meningian (fr. *méninge*, engl. *meningeal*) • Care se referă la meninge. *Sindromul meningian* se manifestă prin tulburări ce traduc iritația meningiană: cefalee, vărsături, constipație, redoare a

cefei, contractura mușchilor prevertebrali, poziția "în cocoș de pușcă", hiperestezie cutanată și fotofobie. Lichidul cefalorahidian este hipertensiv și prezintă modificări în funcție de etiologia procesului.

meningiom (engl. *meningioma*) • Tumoră ce se dezvoltă din celulele meningelor. Sunt de regulă aderente la dura mater, mai ales în zonele în care vilozitățile arahnoidiene sunt numeroase. Formele tipice au o dezvoltare lentă, dar se cunosc și forme maligne, invazive și metastazante.

meningism • Ansamblul simptomelor și semnelor ce amintesc de cele din meningită, însă mai puțin exprimate și fără să existe leziuni ale meningelor. Este atribuit acțiunii toxinelor sau reacțiilor de tip alergic. Ex. meningismul la copilul infestat cu viermi intestinali.

meningită (engl. *meningitis*) • Orice inflamație a meningelor. Poate fi: *cerebrală*, *spinală* sau *cerebrospinală*, după cum inflamația afectează numai meningele encefalului, ale măduvei spinale sau ale întreg nevraxului. Simptomele, foarte marcate, sunt cele ale *sindromului meningian* (V. *meningian*), cu febră care crește rapid, tulburări motorii și psihice. Meningitele pot fi de cauză bacteriană, virală, parazită, toxică sau pot fi secundare unor diverse procese patologice. (adj. *meningitic*)

meningocel • Protruzia unei porțiuni a meningelor printr-o fisură congenitală a craniului sau canalului rahidian, sub formă de tumoră saciformă, care conține lichid cefalorahidian. Sin. *hidromeningocel*.

meningococ (fr. *méningocoque*, engl. *meningococcus*) • Diplococ gram negativ, în formă de boabe de cafea, agent al meningitei cerebrospinale. Se găsește în lichidul cefalorahidian, care, de regulă, este purulent, extra- sau intracelular. Există purtători sănătoși de meningococ la nivelul faringelui. Nume științific: *Neisseria meningitidis*.

meningocemie • Septicemie cu meningococ, manifestată prin febră ridicată, dureri articulare și pete purpurice. Poate surveni fără vreo afectare a meningelor.

meningococie • Orice infecție produsă de meningococi.

meningoencefalită • Inflamația encefalului și meningelor.

meningoencefalocel • Protruzia unei porțiuni din creier și a meningelor respective printr-o breșă a calotei craniene.

meningoradiculită • Inflamația meningelor rahidiene și a rădăcinilor nervoase ale nervilor rahidieni.

menisc (fr. *ménisque*, engl. *meniscus*) • 1) Lamă fibrocartilagineasă în formă de corn, fixată la periferia capsulei articulare, a cărei parte profundă se insinuează în interlinia articulară, pentru a umple spațiul ce există între suprafețele articulare și pentru a le facilita alunecarea. Ex. meniscul intern și extern al genunchilor; 2) Imagine radiologică al unui cancer ulcerat al stomacului, observată la tranzitul baritat. Opațitatea este în formă de lentilă biconvexă, înconjurată de un halou clar, ce corespunde buretelului neoplazic care delimitează nișa ulcerată. (adj. *meniscal*)

meniscal • Care se referă la menisc.

meniscectomie • Excizia unui menisc articular.

meno- • Prefix de origine greacă, având sensul de *lună* și indicând o relație cu menstruația.

menopauză • Oprirea funcției ovariene, ce se produce către cincizeci de ani, după care nu se mai produce nici ovulația, nici menstruația, nici fecundația.

menopauzată (fr. *ménopausée*, engl. *menopausal*) • Se spune despre o femeie care a atins ori a depășit perioada menopauzală.

menoragie (fr. *ménorragie*, engl. *menorrhagia*) • Menstre anormal de abundente și care se prelungesc peste perioada obișnuită.

menoree • Scurgerea menstruelor. V. *hipermenoree*. (adj. *menoreică*)

menstre (fr. *règles*) • Sin. *menstruație*.

menstruată (fr. *règlée*, engl. *pubescent*) • Se zice despre o tânără la care s-a stabilit menstruația.

menstruație • Scurgerea fiziologică de sânge prin vagin, ce se produce periodic, la 25-31 zile (în medie 28 zile), la

femeia sănătoasă, de la pubertate până la menopauză, în urma modificărilor anatomice ale endometriului, sub efectul hormonilor estrogeni și a progesteronului (detășarea mucoasei care dezechetează vasele dilatate). Menstruația durează în mod normal 3-6 zile; începează în cursul sarcinii și, adeseori, și a perioadei de lactație. V. *catamenial*, *menarha*, *meno-*. Sin. *menstre* (fr. *règles*) (adj. *menstrual*)

mental • Care se referă la inteligență. Ex. arieație mentală, vârstă mentală.

mentonier • Care se referă la bărbie (fr. *menton*). Ex. unghiul mentonier, artera mentonieră. V. *genian*.

mEq • Simbol pentru *miliechivalent*.

mEq/l • Simbol pentru *miliechivalent la litru*.

-mer, mero- • Sufix și prefix de origine greacă pentru *parte* (*mero-* este contrariul lui *holo-*).

merbromină • Denumire comună internațională (DCI) pentru *mercurocrom*.

mercur (engl. *mercury*) • Metal care se află în stare pură sub formă de lichid argintiu. Se combină ușor cu toate metaloidele și dă amalgamuri cu aproape toate metalele. Mercurul este foarte toxic. Unii compuși ai săi sunt încă folosiți în medicină, mai ales ca anti-septice. Simbol *Hg* (hydrargir). Sin. *argint viu* (popular).

mercurocrom • Derivat de fluoresceină ce conține mercur, substanță de culoare verde închis, solubilă în apă (soluția apoasă devine roșie) și în alcool. Anti-septic local fără efect toxic sau iritant, folosit mai ales pentru dezinfecția pielii (în soluție). Sin. *merbromină* (DCI).

merodiastolic • Care nu durează sau care nu se referă decât la o parte din diastolă.

merosistolic • Care nu durează sau care nu se referă decât la o parte din sistolă. Ex. suflu merosistolic.

mescalină (*mezcalină*) • Alcaloid extras dintr-un cactus din Mexic, dotat cu proprietăți halucinogene.

meșaj (fr. *mèchage*, engl. *packing*) • Introducerea unei meșe.

meșă (fr. *mèche*, engl. *wick*, *pack*) • Sondă de pânză fină sau din țesut rezorbabil, care se introduce într-o

plagă sau fistulă pentru a se împiedica închiderea printr-o cicatrizare prea rapidă, facilitând astfel scurgerea serozității și puroiului sau pentru a opri o hemoragie în interiorul unei cavități.

meta- • Prefix de origine greacă, indicând o schimbare; o transformare, ori cu sensul "dinecolo de ...".

metabolism • Ansamblul transformărilor chimice și fizicochimice care au loc în toate țesuturile organismului și pe care le suferă materia vie. Termenul *anabolism* este rezervat operațiilor de construcție și sinteză, iar cel de *catabolism* fenomenelor de degradare. Aceste fenomene se însoțesc de acumulare ori de eliberare de energie. (adj. *metabolic*)

metabolism bazal • Metabolism redus la minimum, pentru asigurarea funcțiilor vitale, fără nici o cheltuială inutilă de energie. Variaza în funcție de diverși factori fiziologici (sex, sarcină, menstruație, alimentație etc.), cu clima și altitudinea, cu cauze patologice (tulburări endocrine, afecțiuni hepatice etc.) sau după administrarea unor medicamente. Abr. *MB*.

metabolit • Produs intermediar rezultat în organism prin transformarea unei substanțe chimice în cursul unui proces metabolic.

metacarp • Ansamblul celor cinci metacarpene ce formează scheletul mâinii (fără degete).

metacarpian (engl. *metacarpal*) • 1) adj. Care se referă la metacarp. Ex. ligament metacarpian; 2) s. Fiecare din cele cinci oase care alcătuiesc metacarpul și care se definesc individual: primul, al doilea etc. metacarpian, pornind numărătoarea de la cel care corespunde policelui.

metacarpofalangian • Care se referă la metacarp și la falange. Ex. articulația metacarpofalangiană.

metadiafizar (fr. *méta-diaphysaire*, engl. *metadiaphysal*) • Care se referă la metafiză și la diafiza unui os. Ex. fractură metadiafizară.

metadonă (fr., engl. *methadone*) • Succedaneu al morfinei, folosit sub formă de clorhidrat, pe cale orală sau prin injecții subcutane ori intramusculare;

stupefiant prescriș mai ales la heroinomani.

metaepifizar • Care se referă la metafiza și epifiza unui os. Ex. fractură metaepifizară.

metafază (fr., engl. *metaphase*) • Faza unei mitoze sau unei meioze care urmează profazei și precede anafaza. Este caracterizată prin deplasarea cromozomilor sau tetradelor către planul de simetrie al fusului celular acromatic, formând ceea ce se numește *placa ecuatorială*. V. *meioză*, *mitoză*.

metafiză (fr. *métaphyse*, engl. *metaphysis*) • Porțiunea unui os lung situată între epifiză și diafiză. La acest nivel se află cartilajul de conjugare care asigură creșterea în lungime a osului. (adj. **metafizar**)

metafizită • Inflamația unei metafize.

metaloid • Nume dat unor corpuri simple care, fără să fie metale, au totuși unele proprietăți ale acestora, deosebit de a forma ioni simpli: sulf, fosfor, carbon etc. Acest concept este contestat de chimiști.

metamer • Unitate anatomică rezultată din segmentarea parțială și temporară a corpului embrionului, în cursul dezvoltării sale. Această segmentare se manifestă mai ales la nivelul mezoblastului. Embrioul uman are aproximativ patruzeci de metamere: fiecare comportă un sector nervos, o pereche de ganglioni nervoși și un sector cutanat, derivați mezoblasticii vasculari, viscerali și musculari. Metamerul anatomic realizează astfel un veritabil organism complet care ar putea, teoretic, să funcționeze autonom.

metamielocit • Celulă din măduva osoasă, intermediară între mielocit și granulocit.

metamorfoză • Schimbarea formei sau structurii suferite de unele organisme în cursul dezvoltării lor, înainte de a ajunge la stadiul adult (de ex. insectele, broaștele etc.).

metanol (fr. *méthanol*) • Sin. *alcool metilic*.

metaplazie (fr. *métaplasie*, engl. *metaplasia*) • Transformarea unui țesut diferențiat în alt țesut, anormal prin localizarea sa.

metapsihiatrie • Componentă a disciplinei psihiatrice, având ca obiect de studiu diferitele curente ale cunoașterii și nu tulburările mentale la care se referă aceste curente. Lingv. termenul este format din prefixul "meta-" și din sufixul "psihiatrie", după modelul altor termeni, cum ar fi metalimbaj, metaistorie, metamatematică etc., "meta-" fiind folosit aici în sensul de "ceea ce înglobează" conceptul de psihiatrie.

metapsihic • Sin. *parapsihologic*.

metastază • 1) Focar de celule canceroase, corelate cu un cancer preexistent, zis "primitiv", dar dezvoltat la distanță de acesta, deci fără să existe o relație de continuitate. De obicei, focarul apare prin proliferarea celulelor provenind din tumora primitivă și care ajung la distanță de aceasta fie printr-un conduct natural (bronhie, canal biliar etc.) fie, mult mai frecvent, pe cale vasculară sanguină sau limfatică. Microscopic, metastaza reproduce caracterele morfologice ale cancerului primitiv. Unele organe sunt mai des sediul metastazelor: ficat, plămâni, ganglioni, oase. Sin. *tumoră malignă secundară*; 2) Prin extensie, se vorbește de *metastaze* și pentru a desemna focare infecțioase sau parazitare formate la distanță de un focar primitiv. (adj. **metastatic**)

metastaziant (fr. *métastasiant*, engl. *metastasizing*) • Care produce metastaze.

metastaziere (fr. *métastatisation*, engl. *metastasization*) • Producerea de metastaze.

metatars • Ansamblul celor cinci metatarsiene care se articulează posterior cu oasele tarsului și anterior cu primele falange ale degetelor piciorului.

metatars adductus • Sin. *metatars varus*.

metatars varus • Devierea primului metatarsian în adducție, în raport cu axul piciorului (adică înspre celelalte metatarsiene). Sin. *metatars adductus*.

metatarsian (engl. *metatarsal*) • 1) adj. Care se referă la metatars. Ex. arcada metatarsiană; 2) s. Fiecare din cele cinci oase ce constituie metatarsul. Se numesc individual: primul, al doilea etc. metatarsian, numărându-se de la cel care corespunde halucelui.

metatarsofalangian • Care se referă la metatars și la falange. Ex. articulații metatarsofalangiene.

metencefal • Sin. *protuberanța inelară (puntea)*.

meteorism • Acumulare de aer în stomac și intestine, care se însoțește de senzație de balonare. V. *timpanism*. Sin. *flatulență*.

MetHb • Abr. pentru *methemoglobină*.

methemoglobină • Produs de oxidare a hemoglobinei, în care fierul, trecut din stare feroasă în stare ferică, a pierdut puterea de a fixa oxigen. În mod normal, în sânge se află 2% methemoglobină. Abr. *MetHb*. Sin. *ferihemoglobină*.

methemoglobinemie • Prezența methemoglobinei în sânge; poate fi importantă în cursul unor intoxicații cu corpi oxidanți (de ex. acid acetilsalicilic) sau în caz de deficit congenital de enzime reducătoare de hemoglobină.

methemoglobinurie • Prezența methemoglobinei în urină.

metil (fr., engl. *methyl*) • Radical chimic monovalent CH₃.

metis (engl. *half-bred*) • Rezultatul încrucișării a două persoane de rase sau variante diferite, dar în cadrul aceleiași specii.

metoda Doppler • Sin. *velocimetrie ultrasonică*.

metoda expectativă (fr. *méthode expectante*) • Sin. *expectativă* (fr. *expectation*).

metodă (fr. *méthode*, engl. *method*) • Ansamblul de date bine definite și pregătite dinainte, permițând atingerea unui scop prealabil fixat, cum ar fi: operație, diagnostic, tratament, reacție fizică sau chimică etc. Lingv. termenii *metodă*, *probă*, *procedeu*, *tehnică* sunt luați deseori ca sinonime.

metr-, metro- • 1) Prefixe de origine greacă având sensul de *măsură*; 2) Prefixe de origine greacă în relație cu *uterul*. V. *histerio*.

metralgie • Durere localizată în uter. Sin. *histeralgie*.

metrită • Afecțiune inflamatorie a uterului.

metroragie • Hemoragie uterină survenită în afara perioadei menstruale.

metroree • Scurgere apoasă (lichid amniotic), mucoasă sau purulentă, provenind din uter.

metrosalpingită • Inflamația uterului și a trompelor.

MeV • Simbol pentru *megaelectron volt* (unitate de energie egală cu 10⁶ electron volți).

mezareră • Sin. *media*.

mezealină • Mescalină.

mezencefal (engl. *mesencephalon*)

• Porțiune a encefalului, situată deasupra punții și sub creierul intermediar, de care nu se delimitează precis. Cuprinde pedunculii cerebrali, tuberculii cvadrigemeni și pedunculii cerebeloși superiori. Cavitataea sa ependimară se numește apeductul Sylvius. Sin. *creier mijlociu*.

mezenchim • Forma tânără de țesut conjunctiv, cu celule stlate, care dă naștere diferitelor țesuturi (inclusiv oasele și cartilajele) și elementelor celulare sanguine. (adj. **mezenchimatos**)

mezenchimom • Tumoră benignă sau malignă, formată din țesut fibros și din două sau mai multe elemente mezenchimatoase net identificabile.

mezenter (fr. *mésentère*, engl. *mesentery*) • Repliu peritoneal lung, care leagă jejun-ileonul de peretele abdominal posterior. Ambele sale fețe sunt acoperite de o foiță peritoneală. Între aceste două foițe peritoneale se găsesc, prinse într-un strat de grăsime: artera mezenterică superioară cu ramurile ei, marea venă mezenterică și ramurile ei, canalele și ganglionii limfatici care drenează vasele chilifere, precum și plexul nervos mezenteric. (adj. **mezenteric**)

mezenterită • Inflamația mezenterului.

mezial • Se spune despre fața unui dinte care este cea mai apropiată de linia mediană.

mezo- • 1) Prefix de origine greacă pentru "în mijloc", *median*; 2) Prefix care, înaintea numelui unui organ, desemnează un mijloc de legare sau de fixare a organului (în general, repliu peritoneal): mezooduoden, mezocolon (ascendent, descendent, iliac, pelvin), mezoapendice etc.

mezoblast • Sin. *mezoderm*. (adj. **mezoblastic**)

mezocefal • Sin. *protuberanță înclără*.

mezocolic • Care se referă la mezocolon. Ex. hernie mezocolică.

mezoderm • Foiță embrionară situată între ectoderm și endoderm. Sin. *mezo-blast*. (adj. **mezodermic**)

mezodiastolic • Care se produce sau care se referă la mijlocul diastolei. Ex. suflu mezodiastolic.

mezometru • Sin. *parametru*.

mezosalpinx • Mezoul trompei uterine; se inseră în partea sa superioară la ligamentul larg.

mezosistolic • Care se produce sau care se referă la mijlocul sistolei. Ex. suflu mezosistolic.

mezotelial • Care se referă la un mezoteliu sau care constituie un mezoteliu.

mezoteliom • Tumoră formată pe seama mezoteliului membranelor seroase (pleură, peritoneu, pericard); poate fi benignă sau malignă.

mezoteliu (*fr. engl. mesothelium*) • Tesut format dintr-un unic strat de celule epiteliale, care tapisează suprafața internă a membranelor seroase. (adj. **mezotelial**)

mezoterapie (*fr. mésothérapie, engl. mesotherapy*) • Metodă de tratament prin care se introduce medicamentul alopatic, subcutanat sau intradermic în zona de proiecție cutanată a patologiei subjacente și, eventual, în metamerul cutanat corespunzător; se folosesc ace speciale, lungi de 4 mm, cu diametrul de 0,4 mm și cu bizoul scurt.

mezou (*fr. méso, engl. mesenterium*) • Repliu peritoneal care leagă un viscer de peretele abdominal sau de alt organ. Ex. mezoul colonului (mezocolon), mezoul trompei uterine (mezosalpinx). Prin mezouri își au traiectul filetele nervoase și pachetele vaselor limfatice și sanguine care deservește viscerele respective.

MF • Abr. *factor mitogenic* (din *engl. mitogenic factor*).

Mg • Simbol chimic pentru magneziu.

mg • Simbol pentru *miligram*.

μg • Simbol pentru *microgram*.

MHz • Simbol pentru *megahertz*.

mi, mio- (*fr. my, myo-*) • Prefixe de origine greacă în relație cu mușchii.

mialgie (*fr. myalgie*) • Durere musculară. Sin. *miodime*.

miastenie (*fr. myasthénie, engl. myasthenia gravis*) • 1) Oboseală musculară. Sin. *astenie musculară*; 2) Afecțiune neurologică gravă ce poate începe la orice vârstă și este caracterizată prin slăbiciune musculară excesivă, rapid amplificată prin exercițiu, care survine adesea în pusee, separate câteodată prin remisiuni prelungite. (adj. **miastenic**)

miatonie (*fr., engl. myatonia*) • Deficiența sau lipsa tonusului muscular. Sin. *amiotonie, atonie musculară*.

miatrofie (*fr. myatrophie*) • Sin. *amiotrofie*.

micelă (*fr., engl. micelle*) • Particulă în suspensie dintr-o soluție coloidală. (adj. **micelian**)

miceliu (*fr., engl. mycelium*) • Ansamblu de filamente, mai mult sau mai puțin ramificate ori având un aspect dens, care formează partea fundamentală, vegetativă a ciupercilor. (adj. **micelian**)

micetă (*fr., engl. mycete*) • Termen folosit câteodată pentru a desemna o ciupercă microscopică parazitară.

mico-, miceto- (*fr. myco-, mycelo-*) • Prefixe de origine greacă, indicând relația cu ciupercile. V. *fung-*.

micobacterie (*fr. mycobactérie, engl. mycobacteria*) • Bacil acidoalcoolorезistent, drept sau ușor incurbat, uneori filamentos, imobil, aerob; unele micobacterii sunt saprofite, altele sunt patogene pentru om și animale. Numele științific al genului: *Mycobacterium*. Bacilul tuberculos și bacilul leprei aparțin acestui gen. (*Mycobacterium tuberculosis* și *Mycobacterium leprae*).

micostatic • Sin. *fungistatic*.

micotoxicoză (*fr. mycotoxicose*) • Intoxicație cu un aliment contaminat cu o ciupercă microscopică producătoare de *micotoxine*.

micotoxină • Orice substanță toxică produsă în cursul metabolismului unor specii banale de ciuperci microscopice, mucegaiuri, care se dezvoltă în resturi alimentare. Consumarea alimentelor mucegaite devine nocivă datorită eliberării acestor metaboliți toxici ce difuzează în aliment.

micoză (*fr. mycose, engl. mycosis*) • Orice afecțiune parazitară produsă de ciuperci. (adj. **micozic, micotic**)

micozis fungoid (*fr. mycozoides fungoïde, engl. mycozoides fungoides*) • Maladie cutanată gravă, caracterizată prin tumori multiple, formate din proliferarea celulelor de tip sanguin (din țesuturile hematopoietice). Începe în general prin leziuni cu alură banală (plăci roșii sau eczematoforme).

micro- • Prefix de origine greacă, implicând o idee de dimensiuni mici, aplicată la un organism, un lucru, un fenomen, un caracter. Are, în afară de acestea, două semnificații particulare: 1) plasat înaintea numelui unei unități de măsură desemnează a *milioana parte* din unitatea respectivă (microamper, microgram etc.); 2) unit cu un termen care arată o formă de examen fizic sau chimic, un instrument, un aparat etc., semnifică faptul că această metodă, acest instrument, sunt destinate a fi folosite pentru cantități foarte mici de substanță (microanaliză, micropipetă etc.) Simbol μ ; Ant. *macro-, mega-, megal-*.

microamper • Unitate de intensitate pentru curentul electric, egală cu o milionime de amper. Simbol μA .

microangioscopie • Sin. *capilaroscopie*.

microb (*fr., engl. microbe*) • Nume dat organismelor invizibile cu ochiul liber, îndeosebi celor capabile să producă infecții. În textele științifice moderne, termenul de microb este înlocuit din ce în ce mai mult cu cel de *microorganism*. (adj. **microbian**)

microbiologie • Știință care studiază organismele microscopice și ultramicroscopice; microbiologia are mai multe ramuri, în funcție de categoria microorganismelor studiate: *bacteriologie, micologie, virologie, parazitologie*. Specialistul se numește *microbiolog*. (adj. **microbiologic**)

microcalcificare (*fr., engl. microcalcification*) • Calcificare de dimensiuni foarte mici, de exemplu, cea care se observă în țesutul glandelor mamare.

microcefalie • Dimensiune anormal de mică a craniului. (adj. **microcefal**)

microcit (*fr., engl. microcyte*) • Eritrocit mai mic decât dimensiunea medie. Ant. *macrocit*. (adj. **microcitar**)

microcitoză • Prezența microcitelor în sângele circulant.

micrococ (*fr. microcoque, engl. micrococcus*) • Microorganism de formă sferică, gram pozitiv, ce aparține genului *Micrococcus*. Este rareori patogen; poate fi izolat din produse lactate, uneori din tubul digestiv, piele și cavități naturale.

micocolon • Colon de dimensiuni anormal de reduse; este câteodată, la copil, cauză de ocluzie intestinală.

microcolpohisteroscopie • Metodă endoscopică pentru col și cavitatea uterină, cu ajutorul unui endoscop panoramic, cu putere măritoare marcată (50-120x), care permite observarea structurii tisulare și chiar a celulelor din exocol, endocol și endometru.

microcoulomb • Unitate de cantitate de energie electrică egală cu o milionime de coulomb. Simbol μC .

microcurie • Unitate de radioactivitate egală cu o milionime de Curie. Simbol μCi .

microgram • Unitate de masă egală cu o milionime de gram. Simbol μg . Sin. *gama*.

micromelie • Dimensiune anormal de mică a membrilor. V. *brahimelie*. (adj. și s. **micromel, adj. micromelic**)

micrometru (*engl. micrometer*) • Unitate de lungime egală cu o milionime de metru. Simbol μm . Sin. *micron*. Ling. sinonimul micron este folosit mai ales în științele biologice.

micromicron • Sin. *picometru*. Simbol $\mu \mu$.

micromol • Masa unui corp egală cu a milioane parte dintr-o moleculă-gram. Simbol μmol .

micron • Unitate de lungime egală cu o miime de milimetru, ceea ce corespunde unui *micrometru*. Simbol μ . Submulțiplu: *milimicron*.

microorganism • Organism viu, invizibil cu ochiul liber, dat fiind dimensiunile sale mici. Termenul tinde să îl înlocuiască pe cel de *microb* și se aplică la toate organismele microscopice.

micropoliadenopatie (micropoliadenită) • Inflamație cronică a ganglionilor periferici (cervicali, axilari, inghinali), care sunt ușor măriți de volum, indolori, rotunjiți, de consistență

oarecum fermă, rulând la palpare și neavând nici o tendință la supurație.

micropuncție (engl. *micropuncture*)

• Metodă experimentală pentru prelevarea efectuată cu micropipeta, utilizată mai ales în fiziologia renală (prelevarea urinei de la nivelul nefronului).

microradiografie • Studiul structurilor microscopice cu ajutorul razelor X. Metoda cea mai folosită este microradiografia de contact: studiul printr-o mărire optică secundară a radiografiei unui fragment sau unei secțiuni lăsate în contact cu filmul.

microragie • Hemoragie minimă ce pătează lenjeria. Lingv. în engl. *spotting*.

microscop • Instrument optic prevăzut cu un sistem de lentile măritoare ce permit observarea obiectelor foarte mici, ce nu pot fi văzute cu ochiul liber. Puterea măritoare a unui microscop variază după tipul respectiv, cea mai mare având-o *microscopul electronic*.

microscopic • 1) Care nu poate fi văzut decât cu ajutorul microscopului. Ex. ciupercă microscopică. Ant. *macroscopic*; 2) Care se referă la microscop. Ex. examen microscopic.

microferocite • Sin. *sferocite*.

microferocitoză • Prezența în sângele circulant a unor eritrocite sferice și de talie mică. Se observă în unele anemii.

microferocitoză ereditară • Sin. *maladia Minkowski-Chauffard*. V. *Minhowski*.

microvolt • Unitate pentru forța electromotrice sau diferența de potențial egală cu o milionime de volt. Simbol μV .

microwatt • Unitate pentru putere egală cu o milionime de watt. Simbol μW .

mictiograf (fr., engl. *mictiographie*)

• Instrument ce permite reproducerea grafică a mictiunii (diagrama debitului urinar). Permite înregistrarea debitului urinar instantaneu (calibrele debitului: 10, 25, 50 ml/s) sau volumul unei urini instantanee (calibru de volum: 1000 ml), în funcție de timpul înregistratorului încorporat. Cantitatea totală de urină este înregistrată automat pe diagrama debitului urinar.

mictiune (fr., engl. *miction*) • Acțiunea de a urina. (adj. *mictiional*), V. *defecație*.

MIDA • În obstetrică, abr. pentru prezentația fătului *mento-iliacă dreaptă anterioară* (varietate a prezentației cu fața).

MIDP • În obstetrică, abr. pentru prezentația fătului *mento-iliacă dreaptă posterioară* (varietate a prezentației cu fața).

MIDT • În obstetrică, abr. pentru prezentația fătului *mento-iliacă dreaptă transversă* (varietate a prezentației cu fața).

miel, **mielo**- (fr. *myél*, *myélo*-) • Prefixe de origine greacă în relație cu măduva osoasă sau măduva spinală. V. *medul*.

mielencefal (fr. *myélenéphale*) • 1) Sin. *bulbul rahidian*; 2) Sin. *axul cerebrospinal*.

mielină (fr. *myéline*, engl. *myelin*) • Substanță constituită din grăsimi fosforate și proteine, care formează un fel de manșon în jurul unor fibre nervoase (numite "mielinizate").

mielită • Inflamația măduvei osoase sau a măduvei spinale. (adj. *mielitic*)

mieloblast • Celulă mare, bazofilă, prezentă în măduva osoasă, din care derivă granulocitele din sânge (mielocitele fiind o etapă intermediară). În unele forme de leucemie, mieloblastele pot trece în sângele circulant; se găsesc și în unele tumori (*mielom*, *mielosarcom*). (adj. *mieloblastic*)

mieloblastemie • Prezența mieloblastelor în sânge.

mieloblastoză • Stare patologică în care survine o proliferare excesivă a mieloblastelor (leucemie mieloblastică).

mielocit (fr., engl. *myelocyte*) • Celulă din măduva osoasă care derivă din mieloblast și dă naștere granulocitelor din sânge. După felul granulațiilor din citoplasmă se disting trei tipuri: *mielocit neutrofil*, *mielocit eozinofil*, *mielocit bazofil*. În unele forme de leucemie, mielocitele sunt prezente în sânge în număr mare. (adj. *mielocitar*)

mielocitemie • Prezența mielocitelor în sânge. Când se găsesc în număr mare este vorba cel mai adesea de leucemie mieloidă.

mielocitoză • Concentrația mielocitelor din măduva osoasă (unde acestea se găsesc în mod normal) sau în sânge

(mielocitoză sanguină, care este patologică).

mielogen • Care are originea în măduva osoasă sau care produce măduva osoasă.

mielografie • Examen radiologic al canalului rahidian și al măduvei spinale, după injectarea unui produs de contrast în spațiile subarahnoidiene, prin puncție lombară sau suboccipitală. Când produsul de contrast este gazos, se vorbește despre *mielografie gazoasă* sau *pneumomiografie*.

mielogramă • Proportia diferitelor specii celulare prezente pe frotiurile din măduva osoasă, exprimată prin procente. Sin. *mielograma*.

mieloid • Care seamănă cu măduva osoasă sau care provine din ea. Ex. tumoră mieloidă.

mielom (fr. *myélome*, engl. *myeloma*) • Tumoră, cel mai des malignă, dezvoltată pe seama măduvei osoase. *Mielomul multiplu* (sau *maladia Kahler*) este o formă gravă, în care pot apare, pe lângă tumorile osoase și tumori extraosoase, de tip hematosarcom; survin și perturbări biochimice în sânge (hiperglobulinemie) și apare o proteină anormală în urină (albumoza Bence-Jones).

mieloplaxă • Sin. *osteoclaste*.

mielopoieză • Formarea măduvei osoase sau a celulelor din sânge, care provin din aceasta.

mieloradiculită • Inflamația măduvei spinale și a rădăcinilor nervilor rahidieni.

MIF • Abr. din engl. *melanotrope inhibiting factor*. V. *melanostimulina*.

migrare (fr., engl. *migration*) • Deplasarea unor celule din unele organe sau a corpilor străini în interiorul organismului. Ex. migrarea leucocitelor, migrarea oului în trompa uterină. V. *diapedeză*.

migrenă (fr., engl. *migraine*) • Cefalee intensă, caracterizată prin dureri paroxistice, localizate la o jumătate a capului, însoțite de grețuri, vărsături și tulburări oculare. Sin. *hemicranie*. (adj. *migrenos*)

Mikulicz (sindromul) (engl. *Mikulicz's disease*) • Hipertrofie bilaterală,

indoloră, a glandelor lacrimale și salivare, cu scăderea sau absența secreției lacrimale și uscăciunea gurii. Se observă în diverse maladii, în particular în unele leucemii și în *maladia Besnier-Boeck-Schaumann*. (*Mikulicz* Radecki Johann, Freiherr von; chirurg polonez, profesor la Cracovia, Königsberg și Breslau, 1850-1905).

mili- • Prefix ce servește la formarea unităților egale cu o miime din unitatea de bază.

miliamper • Unitate pentru intensitatea curentului electric, egală cu o miime de amper. Simbol *mA*.

miliangström • Unitate de măsură pentru lungimea de undă egală cu o miime de angström. Simbol *m.Å*.

miliar (fr. *milliaire*, engl. *miliary*) • 1) adj. Care seamănă cu un bob de mei. *Tuberculoza miliară* este o formă acută de tuberculoză, caracterizată prin fine leziuni nodulare, care invadează organele interne, în special plămâni (granulie); 2) *Miliaria*: inflamația acută a glandelor sudoripare sub forma unei erupții cu vezicule foarte fine, datorită unei transpirații excesive la persoane neobișnuite cu căldura tropicală.

milicoulomb • Unitate de măsură pentru cantitatea de electricitate egală cu o miime de coulomb. Simbol *mC*.

milicurie • Unitate de radioactivitate egală cu o miime de curie. Simbol *mCi*.

miliechivalent • Unitate folosită pentru a arăta concentrația de electroliți din lichidele organice, ce corespunde la a mia parte dintr-un echivalent-gram (a mia parte din cantitatea de ioni ce se pot combina cu ionul H sau ionul OH). Simbol *mEq*.

miligram • Unitate pentru masă egală cu o miime de gram. Simbol *mg*.

mililitru • Unitate de capacitate egală cu o miime de litru; se folosește din ce în ce mai frecvent în locul centimetrului cub (Simboluri *cc* și *cm³*), deși cele două unități nu sunt absolut egale (un mililitru corespunde cu 1,000028 *cm³*). Simbol *ml*.

milimetru cub (engl. *cubic millimeter*) • Unitate de volum egală cu o miime de centimetru cub. Simbol *mm³*.

milimetru de mercur • Sin. *Torr*. Abr. *mm Hg*.

- milimetru** • Unitate de lungime egală cu o miime de metru. Simbol *mm*.
- milimicron** • Sin. *nanometru*. Simbol *mμ*.
- milimol** • Masa unui corp egală cu a mia parte dintr-o moleculă gram. Milimolul tinde să înlocuiască gramul, ca unitate de măsură în analizele biologice. Simbol *mmol*.
- milirad** • Unitate de doză de radiație absorbită, egală cu o miime de rad. Simbol *mrad*.
- milirem** • Unitate de doză biologică eficientă a unei raze egale cu o miime de rem. Simbol *mrem*.
- miliröntgen** • Unitate de raze X sau gama egală cu o miime de röntgen. Simbol *mR*.
- milisecundă** • Unitatea de timp egală cu o miime de secundă. Simbol *ms*.
- miliu** (*fr.*, *engl. milium*) • Mici granulații, cât o gămălie de ac, albe, formate din mici chisturi intraepidermice sau intradermice, localizate la față (mai ales la pleoape) sau la organele genitale; sunt rezultate din dilatarea canalelor sudoripare sau a foliculilor piloși.
- milivolt** • Unitate de forță electromotrică sau de diferențial de potențial, egal cu o miime de volt. Simbol *mV*.
- milivatt** • Unitate de putere egală cu o miime de watt. Simbol *mW*.
- Miller-Abbott (sonda)** • Tub lung de cauciuc, gradat, cu două canale, unul comunicând cu un balonaș care se poate umfla și altul servind la aspirarea lichidului intestinal. Se folosește în tratamentul conservator al obstrucției intestinale. (*Miller Thomas Grier*, medic din Philadelphia, născut în 1896; *Abbott William Osler*, medic american, 1902-1943).
- min** • Simbol pentru *minut*.
- mineral** • Sin. *anorganic* (1).
- mineralcorticoid** • Nume de ansamblu pentru hormonii corticosteroizeni (*corticosteroidi*), având acțiune principală asupra metabolismului mineral (retenție de sodiu și excreție de potasiu). Principali hormoni mineralocorticoizi sunt *aldosteronul* și *corticosteronul*.
- minervă** (*fr. minerve, engl. minerva plaster jacket*) • Aparat ortopedic,

gipsat sau din material plastic, destinat imobilizării coloanei cervicale în extensie, cu menținerea capului în poziția normală.

Mingazzini (proba) • Manevră pentru punerea în evidență a unei pareze ușoare de membru: după ridicarea paralelă a celor două membre, cel aflat de partea afectată coboară sau cade. (*Mingazzini Giovanni*, neuropatolog și psihiatru italian, profesor la Roma, 1859-1929).

Minkowski-Chauffard (boala) (*engl. hereditary spherocytosis, Minkowski-Chauffard syndrome*) • Boală familială și ereditară ce se transmite dominant, caracterizată printr-o anemie hemolitică ce evoluează în pusee, cauzată de prezența hematiilor sferice, de talie mică (microsferoцитoză), anormal de fragile. Primele simptome apar în copilărie sau adolescență. Se obține vindecarea prin splenectomie. Sin. *microsferoцитoză ereditară*. (*Minkowski Oskar*, medic german, născut în Rusia, profesor de medicină internă la Strasbourg, apoi la Köln, Greifswald și Breslau, 1858-1931; *Chauffard Anatole Marie Emile*, medic francez, profesor de medicină internă la Paris, 1855-1932).

minut • Unitate de timp egală cu 60 secunde. Simbol *min*, *mn*.

mio- (*fr. mio-*) • V. *meio-*.

mio- (*fr. myo-*) • V. *mi-*.

mioblastom • Sin. *rabdomiom*.

miocard (*fr. myocarde, engl. myocardium*) • Mușchi striat reticulat, gros, care constituie aproape totalitatea peretelui inimii. Este dublat spre interior de endocard și spre exterior de epicard și pericard. O parte din miocard este diferențiată în vederea transmiterii influxului nervos (*țesut nodal*). (adj. **miocardic**)

miocardită • Orice afectare inflamatorie sau degenerativă, acută sau cronică, a miocardului, având diverse origini (infecții, tulburări metabolice, substanțe toxice etc.)

miocardopatie (*engl. cardiomyopathy, myocardiopathy*) • Orice afecțiune cardiacă produsă printr-o tulburare primitivă, de la început, a mușchului cardiac (fără leziuni endocardice ori valvulare) și care antrenează de

obicei o creștere de volum a inimii (hipertrofie sau dilatație), cu semne de insuficiență cardiacă. Există: 1) forme (cele mai frecvente, câteodată familiale, întotdeauna foarte grave) a căror cauză nu este cunoscută: *cardiomiopatii idiopatice*, obstructive sau neobstructive, după cum hipertrofia miocardului constituie sau nu un obstacol în fluxul sângelui din ventriculi, la nivelul canalului de ieșire către aortă sau artera pulmonară; 2) forme secundare, în legătură cu o carență nutrițională, o boală endocrină sau o afecțiune musculară (miopatie idiopatică). Sin. *cardiomiopatie*.

mioclonie • Contractie scurtă, rapidă și involuntară, a unui sau mai multor mușchi, care se repetă la intervale diferite. Survine în diferite afecțiuni nervoase. (adj. **mioclonic**)

miodinie (*fr. myodynîe*) • Sin. *mialgie*.

miofibrilă (*engl. myofibril*) • Filament lung și subțire, care constituie elementul caracteristic al oricărui țesut contractil; numărul și forma lor variază după tipul de mușchi cărui îi aparțin. Sin. *fibrilă (fibră) musculară*.

miofibrom • Sin. *fibromiom*.

mioglobină • Proteină musculară ce conține fier, comparabilă cu hemoglobina, al cărei rol este de a fixa oxigenul.

mioglobinemie • Prezența de mioglobină în sânge.

mioglobinurie • Prezența de mioglobină în urină. Survine în cursul unor traumatisme grave și a electrocutării; rareori are caracter familial survenind în accese (*mioglobinurie paroxistică*).

miogramă • Traseul unei contracții musculare, obținut cu ajutorul unui aparat de înregistrare (*miograf*).

mioid • Cu structură similară cu cea a mușchilor. Ex. hiperplazie mioidă.

miom (*fr. myome, engl. myoma*) • Tumoră benignă formată din țesut muscular neted (*leiomiom*) sau din țesut muscular striat (*rabdomiom*). (adj. **miomatos**)

miom cutanat • Sin. *dermatomiom*.

miomectomie • Ablația chirurgicală a unui miom, mai ales a miomului uterin (cu conservarea uterului).

miometru (*fr. myomètre, engl. myometrium*) • Tunica musculară a uterului. (adj. **miometric**)

miop (*fr., engl. myope*) • Care este afectat de miopie.

miopatie • Orice afecțiune a sistemului muscular, în special de natură degenerativă, având localizări diverse, de obicei cu caracter familial și ereditar; unele forme sunt deosebit de grave. (adj. **miopatic**)

miopie • Anomalie de refracție oculară, care se manifestă printr-o vedere slabă la distanță, datorată unui defect de convergență a razelor luminoase; imaginea unui obiect aflat la distanță se formează pe un plan situat înaintea retinei. Miopul nu vede clar decât obiectele apropiate. Defectul se remediază prin purtare de ochelari cu lentile concave. V. *dioptrie*. Ant. *hipermetropie*. (adj. **miopic**)

mioplastie • 1) Refacerea chirurgicală a unui mușchi; 2) Operație în care se folosește un lambou de mușchi pentru a se umple o pierdere de substanță sau pentru a se corija o diformitate. (adj. **mioplastic**)

miorafie (*fr. myorrhaphie, engl. myorrhaphy*) • Sutura unui mușchi rupt sau secționat.

miorelaxant (*engl. muscle relaxant*) • Se spune despre un medicament care produce relaxarea mușchilor. Sin. *decontractant*.

miorexie (*fr. myorrhexie*) • Ruptură musculară.

miosarcom • Sarcom constituit în cea mai mare parte din fibre musculare netede (*leiomiosarcom*) sau striate (*rabdomiosarcom*).

miotenoziță (*fr. myo-ténosite, engl. myotendinitis*) • Inflamația unui mușchi și a tendonului său.

miotie (*fr. myotique*) • 1) adj. Care se referă la mioză; 2) adj. și s. Care provoacă o contracție a pupilei. Ex. colir miotic.

miotonie • Contractură lentă, urmată de decontractie lentă, care se produce în timpul mișcărilor musculare voluntare, printr-o excitabilitate și o contractilitate anormală. (adj. **miotonic**)

miozină (*fr. myosine*) • Globulină care este constituenta principală a miofibrilelor.

miozis (*fr., engl. myosis*) • Micșorarea pupilei, fiziologică și tranzitorie (reacția la lumină) sau patologică și fixă (paralizia simpatică a mușchilor dilatator al irisului sau contracția sfincterului iridian, prin iritație parasimpatică). Ant. *midriază*. (adj. **miotice**)

miozită • Inflamația țesutului muscular din unul sau mai mulți mușchi; poate fi infecțioasă (stafilococ, streptococ, gonococ etc.), acută sau cronică sau să se asocieze cu leziuni cutanate (*dermatomiozită*).

miring-, miringo- • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu membrana timpanului.

miringită • Inflamația membranei timpanului. V. *timpanită*.

miringoplastie • Refacerea chirurgicală a membranei timpanului. V. *timpanoplastie*.

mirtiform • V. *mușchiul mirtiform*.

MISA • În obstetrică, abr. pentru *prezentarea mentoiliacă stângă anterioară* (varietate a prezentației cu față).

miscibil (*fr., engl. miscible*) • Care se poate amesteca cu alt corp; se referă deosebi la lichide.

misoandrie • Aversiune morbidă față de sexul masculin.

misoginie (*fr. misogynie, engl. misogyny*) • Aversiune sau dispreț față de femei, în general. (adj. și s. **misogin**)

MISP • În obstetrică, abr. pentru *prezentare mentoiliacă stângă posterioară* (varietate a prezentației cu față).

MIST • În obstetrică, abr. pentru *prezentare mentoiliacă stângă transversă* (varietate a prezentației cu față).

mişcare activă (*fr. mouvement actif, engl. active movement*) • Mișcare pe care o execută voluntar o persoană. V. *cinetică, mobilizare*.

mişcare ortală (*fr. mouvement orthal, engl. vertical mandibular movement*) • Mișcare verticală a mandibulei, cu coborârea ei (mişcare ortală *descendentă*) sau cu ridicarea ei (mişcare ortală *ascendentă*). Când mandibula este în poziție centrală, mișcarea ortală este o rotație axială bicondiliană de ordinul a 12°.

mişcare palinală (*fr. mouvement palinal, engl. mandibular retraction*) • Ansamblul mișcărilor antero-posterioare ale mandibulei, compuse din retropulsie și retracție.

mişcare pasivă (*fr. mouvement passif, engl. passive movement*) • Mișcare imprimată de o forță exterioară organismului. V. *cinetică, mobilizare*.

mişcare propalinală (*fr. mouvement propalinal, engl. mandibular protraction*) • Ansamblul de mișcări posteroanterioare ale mandibulei, ce se compun din protrație și propulsie.

mitochondrie (*fr. mitochondrie, engl. mitochondria*) • Organit citoplasmic prezent în toate celulele vegetale sau animale, care are forma de grăunte, bastonaș sau filament și care poate fi pus în evidență prin tehnici speciale de fixare și colorare. Mitochondriile conțin diverse enzime și au rol important în fenomenele de respirație și în reacțiile energetice ale celulei. (adj. **mitochondrial**)

mitogen • 1) Orice agent care favorizează mitoză; 2) Substanță ce stimulează transformarea limfoblastică a limfocitelor. (adj. **mitogenic**)

mitoman (*fr. mythomane, engl. mythomaniac*) • adj. și s. Care este inclinat către fabulație și minciună.

mitomanie • Tendință patologică, de obicei conștientă, la fabulație și minciună. V. *confabulație*.

mitoză (*fr. mitose, engl. mitosis*) • Diviziune celulară în urma căreia cele două celule fiice formate sunt identice cu celula mamă. Numărul cromozomilor, în special, este același (2n) atât în celula mamă, cât și în celula fiică. Mitoza este modul de diviziune al celulelor somatice, în timp ce *meioza* (V. acest termen) este modul de diviziune celulară care duce la formarea celulelor sexuale (gameți). Mitoza are, în mod normal, patru faze: *profaza, metafaza, anafaza și telofaza*. V. acești termeni. (adj. **mitotic**)

mitral • 1) adj. Care se referă la valvula mitrală a inimii sau la orificiul atrio-ventricular stâng (care este prevăzut cu această valvulă) sau la orice afecțiune datorată unei leziuni a acestei valvule. Ex. *insuficiență mitrală, suflu mitral*;

2) s. În limbaj clinic, persoană care suferă de o afecțiune a valvulei mitrale.

miu • V. *li*.

mixedem (*fr. myxoedème, engl. myxedema*) • Formă de hipotiroidie caracterizată în principal printr-o infiltrație difuză a tegumentelor (față buhăită, edeme elastice ale membrelor), care însoțește alte semne de insuficiență tiroidiană: încetinirea funcțiilor fiziologice (frilozitate, bradicardie, constipație), tulburări genitale (impotență, frigiditate, tulburări ale ciclului menstrual), o stare de apatie cu încetinirea activității intelectuale care poate merge până la cretinism, o scădere a metabolismului bazal (sub -20% -30%).

mixedematos • 1) adj. Care se referă la mixedem; 2) adj. și s. Care este atins de mixedem.

mixom • Tumoră moale, cu aspect gelatinos, formată prin proliferarea celulelor conjunctive nediferențiate, de tip embrionar, într-o substanță fundamentală bogată în mucus. Ablazia sa este adesea urmată de recidivă.

mixom odontogen • Tumoră de origine dentară conținând o mare cantitate de mucus. Invadează adesea țesuturile moi înconjurătoare și osul maxilar. Nu dă metastaze, dar este dificil de îndepărtat datorită limitelor sale imprecise definite; poate recidiva. Diagnosticul diferențial cu ameloblastomul este adesea dificil.

mixtare (*fr. mixtion, engl. mixing*) • Acțiunea de a amesteca mai multe substanțe farmaceutice.

mixtură (*fr., engl. mixture*) • Preparație farmaceutică constituită prin amestecul a două sau mai multe substanțe, de obicei sub formă lichidă.

Miyagawanella • Sin. desuet pentru *Chlamydia*.

mizantropie (*fr. misanthropie, engl. misanthropia*) • Ură față de oameni, față de societate și, în general, față de genul uman. (adj. **mizantrop**)

mizo- • Prefix de origine greacă pentru *ură*.

ml • Simbol pentru *mililitru*.

mm • Simbol pentru *milimetru*.

mm³ • Simbol pentru *milimetru cub*.

mm Hg • Simbol pentru *milimetru de mercur*, folosit mai ales în măsurarea presiunii sanguine. Un mm Hg corespunde la un Torr.

mmol • Simbol pentru *milimol*.

m_μ • Simbol pentru *milimicron*.

μμ • Simbol pentru *micromicron (picometru)*.

μm • Simbol pentru *micrometru*.

μmol • Simbol pentru *micromol*.

Mn • 1) Simbol chimic pentru *mangan*; 2) Simbol pentru *minimal* sau *minimum*; 3) Simbol pentru *presiunea (arterială) minimă*.

mn • Simbol pentru *minut*.

mnezic (*fr. mnésique, engl. memory*) • Ceea ce se referă la memorie. Ex. *absența mnezică*. V. *amnezic*.

MNI • Abr. *mononucleoză infecțioasă*.

moarte (*fr. mort, engl. death*) • Oprirea completă și definitivă a funcțiilor vitale ale unui organism viu, cu dispariția coerenței sale funcționale și, mai ales, a activității electrice a creierului (traseu EEG plat), cu distrugerea progresivă a unităților sale țesuturi și celulare. V. *comă depășită, letal, necro*.

moarte albă (*fr. mort blanche, engl. death freezing*) • Moarte consecutivă unei hipotermii sau unei refrigerării prelungite.

moarte fetală • Decesul produsului de concepție, care survine înaintea expulziei sau extragerii sale complete din corpul mamei, independent de durata gestației; decesul este indicat de faptul că, după această separare, fătul nu respiră și nu manifestă nici un alt semn de viață, cum ar fi: bătăile inimii, pulsațiile cordonului ombilical sau contracția efectivă a unui mușchi voluntar.

moarte maternă (*fr. mort maternelle*) • Decesul unei femei ce survine în timpul sarcinii sau într-un interval de 42 zile după terminarea ei, indiferent de durata și localizarea sarcinii, produsă de o cauză oarecare determinată sau agravată de sarcină sau de îngrijirile pe care aceasta le-a cerut, dar nu accidental, nici fortuit.

moarte neonatală • Moarte ce survine în cursul perioadei neonatale. V. *mortalitate neonatală*.

M

moarte subită, neprevăzută, a sugarului (*engl. sudden infant death syndrome*) • Deces brutal și neprevăzut al unui sugar care părea sănătos sau aproape sănătos cu puțin timp înainte de deces și pe care nici autopsia corect executată nu îl justifică. Etiologia este necunoscută, fiind propuse diverse și numeroase cauze. Este poate în legătură cu apneea care se produce în timpul somnului.

moașă • Cadru mediu sanitar cu atribuții în asigurarea actelor necesare supravegherii nașterii și a îngrijirilor postnatale ale mamei și copilului.

mobilizare (*fr., engl. mobilisation*) • 1) Punerea în mișcare a unui sau mai multor membre ori a unei sau mai multor articulații. Se disting *mobilizarea activă* (mișcări voluntare executate de către subiect) și *mobilizarea pasivă* (mișcări pe care le determină, de obicei, un kineziterapeut); 2) Eliberarea unui organ sau unei structuri organice din aderențele sale; 3) Transformarea în organism a substanțelor de rezervă în substanțe utilizabile (de ex. mobilizarea glicogenului care este transformat în glucoză). (adj. **mobilizat**)

mol • Simbol pentru *moleculă-gram*.

molar (*fr. molaire*) • 1) Fiecare din dinții (3+3) din partea posterioară a arcadelor dentare superioare și inferioare, având funcția de măcinare. Al treilea (ultimul) molar sau "măseaua de minte" (*fr. dent de sagesse*) lipsește la unele persoane, 2) adj. Care se referă la molă. Ex. avort molar; 3) adj. Care se referă la molecula gram. Ex. concentrație molară.

molalitate (*fr. molalité, engl. molality*) • Concentrația unei soluții exprimate în moli (molecule-gram) la kilogramul de apă. Abr. *m*. Sin. *concentrație molală*.

molaritate (*fr. molarité, engl. molarity*) • Concentrația unei soluții exprimate în moli (molecule-gram) la litru. Sin. *concentrație molară*.

molă (hidatiformă sau veziculară) (*fr. môle, engl. mole*) • Maladie a placentei, caracterizată prin transformarea vilozităților coriale în numeroase vezicule grupate în ciorchini; duce la

avort spontan în luna a 4-a. Sin. *coriom benign* (adj. **molar**)

molă (hidatiformă) malignă • Sin. *corioadenom*.

moleculă • Cea mai mică parte dintr-o substanță chimică omogenă, care încă posedă toate proprietățile acestei substanțe și care poate să existe în stare liberă (în fază gazoasă, lichidă, solidă și în soluție). Molecula trebuie distinsă de *atom*, care este cea mai mică parte dintr-un element, care este susceptibilă să se combine cu un alt element.

moleculă-gram • Masa moleculară a unui corp, exprimată în grame. Simbol. *mol*. Sin. *mol*. Submultiplu *micromol*.

molecular • Care se referă la moleculă. Ex. biologie moleculară. V. *greutate moleculară*.

molet (*fr. mollet, engl. calf*) • Partea cărnăoasă a feței posterioare a gambei, între spațiul popliteu și gleznă. V. *sural*.

molluscum pendulum • Tumoră cutanată pediculată, constituită dintr-un nucleu fibros, mai mult sau mai puțin dens, pe care îl acoperă un epiderm normal. Tumora poate exista de la naștere; se localizează de obicei la nivelul capului și are aspectul unei formații polipoide de consistență moale, ușor ridată.

Monge (boala) • V. *răul de altitudine*.

mongolian • Care se referă la mongolism, care suferă de mongolism. Ex. *facies mongolian*, *idiotie mongoliană*.

mongolic (*fr. mongolique, engl. mongoloid*) • Care amintește însușirile rasei mongole. Ex. *brida mongolică*.

mongolism • Sin. care trebuie evitat, pentru *sindromul Down*. V. *Down*.

mongoloid • Persoană care, fără să fie mongol, are unele trăsături similare.

Monilia • Sin. *Candida* (termenul de *Monilia* este desuet, dar încă mai apare în unele texte).

moniliază • Sin. *candidoză*.

monitor (*fr. moniteur*) • Aparat electronic folosit în scopuri medicale, care realizează automat, în locul omului, unele operații. Unele monitoare asigură supravegherea funcțiilor unui bolnav și corijează eventualele tulburări, iar alte monitoare realizează examene de laborator.

monitorizare (*fr. monitoring, engl. monitoring*) • Tehnică de supraveghere cu ajutorul unui monitor.

monitorizare fetomaternală • Supraveghere destinată scăderii mortalității perinatale, morbidității perinatale, raționalizării indicațiilor de cezariană pentru suferința fetală, precum și scăderii duratei travaliului, prin creșterea controlului. Aceasta folosește mai multe tehnici: a) înregistrarea externă a contracțiilor uterine și înregistrarea externă a inimii fetale; b) înregistrarea internă a contracțiilor uterine, pe cale transabdominală (amniocenteza) și înregistrarea externă a inimii fetale; c) înregistrarea internă a contracțiilor uterine, pe cale transcervicală și înregistrarea internă a inimii fetale.

monitorizare Holter • V. *Holter*.

mono- • Prefix de origine greacă având semnificația de *unu sau o dată* și subliniind prezența unui singur element. V. *uni-*.

monoalveoliză traumatică (*engl. traumatic monoalveolysis*) • Parodontoliză interesând o singură alveolă dentară, cauzată de un factor traumatic local (contact prematur al ocluziei, interferență și parafuncțiune).

monoamină • Nume de ansamblu pentru substanțele a căror moleculă conține o singură amină. Unele amine îndeplinesc funcții fiziologice importante (adrenalină, serotonină, triptamină).

monoaminooxidază • Orice enzimă ce intervine în degradarea monoaminelor. Monoaminooxidazele, prezente în cele mai multe țesuturi animale (mai ales în ficat și rinichi), au un rol fiziologic important în inactivarea adrenalinei, noradrenalinei și serotoninei. Abr. *MAO*.

monoarticular • Care se referă la o singură articulație. Ex. *gută monoarticulară*.

monoartrită (*fr. monoarthrite*) • Artrită localizată la o singură articulație.

monauricular • Care se referă la o singură ureche.

monoblast • Celulă din măduva osoasă din care provine monocitul.

monocit (*fr., engl. monocyte*) • Leucocit din sânge, de talie mare, cu nucleu

nesegmentat, colorat cenușiu-albastru în colorația Giemsa, derivând din monoblastul din măduva osoasă. Monocitele reprezintă 2-6% din leucocitele sângelui (numărul total este de circa 500/mm³). Un număr însemnat din macrofagele tisulare provine din monocitele sângelui. (adj. **monocitar**)

monocitoză • Creșterea numărului de monocite din sânge (peste 12% din numărul de leucocite). Survine în diverse stări infecțioase, mai ales în mononucleoza infecțioasă. Sin. *mononucleoză*.

monoclonal • Care interesează sau care provine dintr-o singură clonă.

monocromatic • Care are o singură culoare. Ex. *lumină monocromatică*.

monoglicerid • V. *glicerid*.

monokină (*engl. lymphokine*) • Mediator solubil pentru interacțiunile celulare ale imunității, secretat de macrofage și de precursorii lor, monocitele. Există un număr mare de monokine.

mononuclear • Celulă sanguină cu un singur nucleu, nesegmentat (prin opoziție cu polinuclearul). Mononuclearele cuprind limfocitele și monocitele.

mononucleat (*fr. mononucléaire, engl. mononuclear*) • Celulă cu un singur nucleu.

mononucleotid • Moleculă de nucleotid izolată, prin opoziție cu nucleotizii asociați prin legăturile bifosforice ale moleculelor polimerice. (adj. **mononucleozidic**)

mononucleoză • Sin. *monocitoză*.

mononucleoză infecțioasă (*engl. infectious mononucleosis*) • Boală infecțioasă acută, de etiologie virală, (v. Epstein-Barr) sporadică sau epidemică, ce apare mai ales la adulții tineri; se manifestă prin febră, monocitoză sanguină importantă (60-80%), angină, poliadenopatie și, uneori, erupție cutanată. Unele semne clinice pot lipsi. În cursul bolii apar anticorpi specifici pe evidențierea cărora se sprijină diagnosticul de laborator. Boala durează una sau mai multe săptămâni. Sin. *angină monocitară*, *febră ganglionară*, *boala sărutului (prelungit)*, deoarece virusul se transmite adesea prin salivă. Abr. *MNI*.

mononucleoză infecțioasă • Pareza unui singur membru sau unei singure părți.

monoplegie • Paralizia limitată la un singur membru.

monoplegic • 1) adj. Care se referă la monoplegie; 2) adj. și s. Care este atins de monoplegie.

monosporiază pulmonară • Sin. *allescheriază pulmonară*.

monovalent • 1) Care are o singură valență; 2) Se spune despre un vaccin sau ser preparat dintr-o singură specie bacteriană și care asigură protecția numai față de infecțiile produse de această specie. Sin. *univalent*.

monoxid de carbon • V. *carbon*.

monozaharid • Sin. desuet pentru *oză*.

monozigot • V. *sarcină gemelară unio-ulară, gemeni*.

Monro (orificiul sau canalul) (*engl. interventricular foramen, foramen of Monro*) • Fiecare din cele două orificii canaliculare care asigură comunicarea, de ambele părți, a ventriculului al treilea cu ventriculii laterali. (*Monro* Alexander, anatomist scoțian, profesor la Edinburg, 1733-1817)

monstru (*fr. monstre, engl. monster*) • Făt ajuns sau nu la termen, care prezintă malformații grave, de regulă incompatibile cu viața. V. *terato-*. (adj. **monstruos**)

Moore (proteza) • Proteză din vitalium, a capului și colului femural, pentru artroplastia șoldului, după excizia capului femural. Se utilizează în necroza capului femural și în coxartroză. (*Moore* Austin Talley, ortoped american, născut în 1889)

morbid • Care se referă la boală. Ex. manifestare morbidă.

morbiliform • Care seamănă cu erupția rujeolică.

morbiliis (*fr. morbillieux, engl. morbillous*) • Care se referă la rujeolă. Ex. encefalită morbilioasă, virus morbilios.

morf-, morfo- (*fr. morph-, morpho-*) • Prefixe de origine greacă, indicând o relație cu forma.

morfină (*fr. engl. morphine*) • Alcaloid extras din opiu. Este un narcotic și un analgetic foarte puternic, care se administrează în injecție subcutanată sau pe

cale orală, sub formă de sirop, dar care trebuie să fie rezervat numai cazurilor grave, fiind un stupefiant.

morfinomanie • Toxicomanie la morfină. (adj. și s. **morfinoman**)

morfogeneză • Dezvoltarea formelor și structurilor unui organism. (adj. **morfogenetic**)

morfologie • 1) Studiul formei și structurii ființelor vii. Face apel la diferite discipline: anatomie, histologie etc. 2) Prin extensie, forma, structura unei ființe vii. (adj. **morfologic**)

Morgagni (ventriculul) (*engl. laryngeal sinus*) • Fiecare din cele două diverticule laterale ale laringelui, cuprinse între corzile vocale superioare și cele inferioare corespunzătoare. (*Morgagni*, Giovanni Battista, anatomist și anatomopatolog italian, profesor la Padova 1682-1771).

morgan • Unitate de distanță genetică egală cu 100 centimorgani. Morganul corespunde distanței care desparte doi loci, între care numărul mediu de pași observați pe cromatidă este egal cu 1. Sin. *morganit* (termen puțin folosit).

morganit • Sin. puțin folosit pentru *morgan*.

Moro (percutireacția, reacția, testul)

• Reacție locală la tuberculină, provocată prin aplicarea pe piele a unei picături de tuberculină concentrată, după care se aplică un pansament acuziv cu leucoplast. Acest pansament (*timbru tuberculinic, Moro-patch*) este lăsat 24 sau 48 ore, după vârsta subiectului. Reacția pozitivă se manifestă prin apariția de mici papule eritematoase. Semnificația este aceeași ca a reacției *Mantoux*. (*Moro* Ernst, pediater austriac, profesor la Heidelberg, 1874-1951)

Moro (reflexul) (*engl. Moro embrace reflex*) • Reflex caracteristic al noului născut: copilul fiind culcat pe spate, când i se ridică șezutul, cu membrele inferioare în sus, brațele se întind cruciș lateral, apoi se apropie ca într-o mișcare de îmbrățișare. Acest reflex mai poate fi obținut lovind pătuțul sau masa pe care este culcat nou născutul. (*Moro*, același ca la termenul precedent)

Moro-patch • V. *Moro (percutireacția)*.

morpion (*engl. crab louse*) • Nume curent pentru păduchele care infestază părul pubian (nume științific *Phthirus inguinalis*) (denumire românească populară: păduche lat). V. *păduche*.

mortalitate • Frecvența deceselor într-o perioadă dată, raportată la populația totală (bolnavi și sănătoși), în care ele survin. *Indicele de mortalitate* exprimă numărul de decese într-o anumită populație, pe o anumită perioadă de timp (de obicei un an).

mortalitate la naștere (*fr. mortinaiissance, engl. stillbirth*) • Expulzia, după aproximativ 6 luni de gestație, a unui făt decesat "in utero".

mortalitate neonatală • Mortalitatea ce survine în perioada neonatală, adică de la naștere până la 28 zile sau la o lună (după obicei).

mortalitate neonatală precoce (*engl. early neonatal mortality*) • Mortalitatea copiilor născuți vii, în decursul primei săptămâni de viață (fie, după OMS, primul 168 ore de viață).

mortinatalitate (*engl. rate, stillbirth*) • Mortalitatea "in utero" a produșilor de concepție, având o durată de gestație superioară față de o anumită perioadă minimă, variabilă de la țară la țară, dar în general de ordinul a 6 luni. *Indicele de mortinatalitate* exprimă numărul de decese "in utero" la 1000 de nașteri.

Morton (boala) • Durere la nivelul unui metatarsian și a degetului corespunzător (cel mai des al 4-lea), cauzată de un nevrom dezvoltat pe traiectul nervului plantar digital al celui de-al treilea spațiu. Excizia nevromului duce la dispariția durerii. (*Morton* Thomas George, chirurg american, 1835-1903)

morulă • Primul stadiu de segmentare a oului fecundat care ia aspectul de mură; precede stadiul de *blastulă*.

motilitate • 1) Proprietatea de a se mișca; 2) Ansamblul mișcărilor produse de un sistem (ex. motilitate viscerală) sau de un organ (ex. motilitate gastrică, motilitate oculară).

motor (*fr. moteur, engl. motor*) • Aparat care produce energie mecanică, (ce pune în mișcare un dispozitiv oarecare).

motrice (*fr. moteur, motrice, engl. motor*) • Care dă mișcare, care contribuie la executarea ei, care se referă la executarea ei, care se referă la mișcare: nerv motor, tulburare motorie, fibre motorii.

motricitate (*fr. motricité, engl. motricity*) • Funcția care asigură mișcările corpului, datorate aparatului neuromuscular, fie că sunt mișcări voluntare, fie mișcări reflexe sau automate.

mR • Simbol pentru *miliröntgen*.

mrad • Simbol pentru *milirad*.

mren • Simbol pentru *milirem*.

ms • Simbol pentru *milisecundă*.

MSH • Abr. pentru *melanostimulina* (din *engl. melanocyte stimulating hormone*).

mucilaginos • Care conține mucilagi, care are consistență și aspect de mucilagi.

mucilagi (*fr., engl. mucilage*) • Substanță vegetală care se umflă sub acțiunea apei, luând consistența de gumă, care îi dă proprietăți adezive și de întărire. Mucilagiile sunt utilizate ca regulatori ai tranzitului intestinal.

mucinază • Enzimă din sucul intestinal, care activează degradarea mucinelor.

mucină • Glicoproteină complexă, prezentă în mucus, lichidul sinovial, unele chiste și în urină. (adj. **mucinos**)

mucipar • Care secretă mucus. Ex. glandă mucipară.

mucoasă (*fr. muqueuse, engl. mucous membrane*) • Membrană de înveliș a cavităților naturale ale organismului, având întotdeauna suprafața u șor umedă.

mucoasă uterină • Sin. *endometru*.

mucocel • Formațiune cu aspect de pungă chistică, datorată acumulării de mucus într-o cavitate ce are orificiul obstruat (ex. mucocel lacrimal, mucocel apendicular, mucocel al sinusurilor feței).

mucocel bronșic • Afecțiune, probabil congenitală, caracterizată prin prezența unei dilatații plină cu mucozități la nivelul bronhiilor.

mucoid • Care seamănă cu mucusul. Ex. degenerescență mucoidă.

mucolipidoză • Grup de boli metabolice care afectează metabolismul mucopol-

zaharidelor. Cea mai cunoscută este *maladia Hurler*.

mucomembranos • Care seamănă cu o membrană mucoasă. Ex. colită mucomembranoasă (cu formare de false membrane).

mucopolizaharid (*fr., engl. mucopolysaccharide*) • Nume dat polizaharidelor (poliozide) formate dintr-un zahar aminat (liber sau legat cu un radical SO_2) și acid uronic. Se găsește în organism în stare liberă și sub formă de glicoproteine (mai ales constituenți al substanței fundamentale din țesutul conjunctiv).

mucopolizaharidoză • Sin. *maladia Hurler*.

mucopurulent • Care conține mucus și puroi. Ex. conjunctivită mucopurulentă.

mucos (*fr. muqueux, engl. mucous*) • Care se referă la mucus sau la mucozități, care le conține sau le produce. Ex. secreție mucoasă, chist mucos.

mucoviscidoză • Boală familială, transmisă autozomic recesiv, cauzată de o vâscozitate anormală a secrețiilor mucoase (mai ales din tubul digestiv și bronhiile), ce antrenează o fibroză chistică congenitală a pancreasului și plămânilor; se manifestă de la naștere prin: abdomen voluminos, scaune abundente și grase (datorită insuficienței în enzime pancreatice), uneori ocluzie intestinală brutală (prin ileus meconial), infecții respiratorii favorizate de bronșiectazii. Diagnosticul de mucoviscidoză se face prin dozarea sodiului și clorului în sudoare (concentrația lor fiind întotdeauna foarte crescută în această afecțiune: sodiul peste 80 mEq/l, clorul peste 60 mEq/l). Sin. *fibroză chistică a pancreasului*.

mucozitate (*fr. mucosité, engl. mucus*) • Substanță de consistență groasă și filantă, care acoperă unele mucoase; este formată din mucus, celule descumate, particule de praf.

mucus • Produs de secreție al glandelor mucoase, format mai ales din mucină (care îi dă un aspect filant) și din apă, săruri, celule descumate și leucocite. Mucusul are rol protector pentru mucoasele pe care le acoperă. V. *mixo-*. (adj. *mucos*).

muguet (*fr. muguet, engl. mycotic stomatitis, white mouth*) • Mici ulcerații ale mucoasei bucale, acoperite cu depozite albicioase, cauzate de o levară (*Candida albicans*). Se observă la sugari, bolnavi cașectici și la cei supuși unor tratamente intensive cu antibiotice. V. *candidoză* (rom. popular: *mărgăritărel*). Prin extensie, sub această denumire sunt desemnate și leziunile candidozice cu alte localizări: muguet vaginal, muguet intestinal etc.

multi- • Prefix de origine latină pentru: *numeroși, mai mulți*.

multifocal • Care se referă la mai multe focare; care are mai multe focare. Ex. lentile multifocale, extrasistole multifocale.

multifragmentar (*fr. multifragmentaire, engl. multifragmented*) • Care este constituit din mai multe fragmente. Ex. fractură multifragmentară.

multigestă (*fr. multigeste, engl. multigesta*) • Se spune despre o femeie care este gravidă pentru cel puțin a doua oară. V. *nuligestă, primigestă*.

multilocular (*fr. multiloculaire*) • Care este împărțit în numeroase compartimente. Ex. chist multilocular. Sin. *plurilocular*.

multinodular • Care este format din numeroși noduli.

multiplară (*fr. multipare, engl. multiparous*) • Se spune despre o femeie care a născut mai mulți copii. V. *nulipară, primipară*.

muntele lui Venus (*fr. mont de Vénus, engl. mons pubis, mons Veneris*) • Proeminență largă, mediană, situată la nivelul simfizei pubiene, înaintea vulvei. Se continuă în jos și înapoi cu labiile mari, iar în sus se pierde pe parte inferioară a peretelui abdominal.

murmur respirator (vezicular) • Zgomot caracteristic perceput la auscultația plămânilor și care corespunde vibrațiilor alveolelor destinate de aerul inspirat.

Murphy (semnul) • Durere provocată în cursul unei inspirații profunde de apăsarea în profunzime, sub rebordul costal drept, a veziculei biliare; este caracteristică pentru colecistită. (*Murphy* John Benjamin, chirurg american din Chicago, 1857-1916)

muscular (*fr. musculaire, engl. muscular*) • Care se referă la mușchi.

musculatură • Totalitatea mușchilor din corp. sau a unei părți din corp.

musculos (*fr. musculoux, engl. muscular*) • 1) adj. Care este de natura mușchilor, care conține țesut muscular. Ex. tunica musculară (musculoasă) a vezicii; 2) s. fem. (musculoasă): Stratul format din țesut muscular al unui organ. Ex. musculoasa unei artere.

Museux (pensa) • Pensă a cărei extremitate are patru sau șase gheare, utilizată pentru a prinde și trage colul uterin.

mușchi (*fr., engl. muscle*) • Organ dotat cu proprietatea de a se contracta. Mușchii sunt împărțiți în două grupe: *mușchi netezi* și *mușchi striati*. V. *mio-*. (adj. *muscular*)

mușchi fesieri (*fr. muscles fessiers, engl. glutei muscles*) • Cei 3 mușchi ai fesiei: *marle fesier*, cel mai superficial și cărnos; *fesierul mijlociu*, care constituie planul intermediar și *micul fesier*, cel mai profund; au un rol important în ortostatism.

mușchi neted (*fr. muscle lisse, engl. unstriated muscle*) • Mușchi de culoare palidă, format din celule fuziforme și din fibrile fine. Mușchii netezi intervin în funcțiile vieții vegetative (mușchi viscerali) și sunt inervați de sistemul simpatic. Se contractă lent și sunt în afara voinței. V. *leio-*, *mușchi striat*.

mușchi pielos (*fr. muscle peaucier, engl. musculus cutaneus*) • Orice mușchi situat sub piele și cuprins într-o dedublare a fasciei superficiale; cel puțin una din extremități se atașează de fața profundă a dermului.

mușchi scaleni (*engl. scalenus muscles*) • Fiecare din cei trei mușchi: scalenul anterior, scalenul mijlociu și scalenul posterior, care se întind de la apofizele transverse cervicale la primele două coaste. V. *scalen (sindromul)*.

mușchi striat (*fr. muscle strié, engl. striated muscle*) • Mușchi de culoare roșie, format din fibre musculare foarte lungi, divizate longitudinal în fibrile și prezentând striții transversale, datorită alternării unor discuri clare cu cele întunecate. În general, mușchii striati

indeplinesc funcții de relație, asigurând mișcările voluntare (cu excepția mișcărilor involuntare (cu excepția mișcărilor involuntare). Sunt inervați de sistemul nervos central și de sistemul simpatic. V. *rhabdo-*, *mușchi neted*.

mușchi (mare și mic) zigomatic (*engl. zygomaticus*) • Mușchi pieloși, în formă de cordon, situați la partea superioară a obrazului, întinși de la osul malar (zigomatic) la comisura labială; sunt mușchii răsului.

mușchiul anconeu (*fr. muscle ancone, engl. anconeus muscle*) • Mușchi triunghiular al membrului superior, situat pe fața posterioară a cotului, de la epicondil până la olecran, acoperind treimea superioară a feței posterioare a cubitusului; asigură extensia antebrațului.

mușchiul biceps brahial • Mușchi gros, fuziform, situat în loja anterioară a brațului, format din două capete: *bicepsul scurt*, care se inseră de vârful apofizei coracoide și *bicepsul lung*, care se inseră pe omoplat, deasupra cavității glenoide. Acțiune: flexia antebrațului.

mușchiul biceps crural (*engl. biceps femoris muscle*) • Mușchi lung și voluminos, situat în loja posterioară a coapsei, format din două capete: unul lung și o porțiune scurtă, întinse respectiv de la ischion și linia aspră la capul peronier. Acțiune: flexia gambei pe coapsă și extensia coapsei pe bazin.

mușchiul buccinator • Mușchi pielos lat, situat în partea profundă a obrazului, între cele două maxilare și comisura buzelor; intervine în masticatie, în acțiunea de a sufla și de a fluiera.

mușchiul canin (*engl. levator anguli oris muscle*) • Mușchi pielos aplatizat, subțire și de formă pătrată, situat la nivelul obrazului. Ridică buza superioară deasupra caninului, pe care astfel îl descoperă.

mușchiul ciliar • V. *corp ciliar*.

mușchiul cremaster • Mușchi subțire ce formează tunica musculară a scrotului; însoțește cordonul spermatic și se lărgește cu inserția pe peretele anterior și extern al bursei. V. *reflex cremasterian*.

mușchiul croitor (*fr. muscle couturier, engl. Sartorius muscle*) • Mușchi lung, în formă de cordon, al membrului

inferior, situat înaintea mușchiului cvadriiceps. Se întinde în diagonală de la spina iliacă anterioară și superioară la fața anterioară a extremității superioare a tibiei. Acțiune: flectarea gabei pe coapsă și a coapsei pe bazin.

mușchiul cvadriiceps crural (*fr. muscle quadriceps crural, engl. quadriceps femoris muscle*) • Mușchi ce ocupă loja anterioară a coapsei, format din unirea a 4 mușchi: mușchiul drept anterior, mușchiul vast extern, mușchiul vast intern și mușchiul crural. Aceste 4 porțiuni se reunesc deasupra rotulei pentru a forma tendonul cvadriicepsului. Acțiunea acestui mușchi este extensia gabei și flexia coapsei.

mușchiul deltoid • Mușchi voluminos, triunghiular, care formează partea rotunjită a umărului, acoperind partea externă a articulației scapulo-humerale. Se inseră pe claviculă, acromion, omoplat și humerus.

mușchiul digastric • Mușchi ce ocupă partea superioară și laterală a gâtului, format din două părți carnoase, așezate în continuare. Se întinde din spate către înainte, de la apofiza mastoidă până la marginea inferioară a mandibulei. Acțiune: ridică osul hioid și coboară mandibula.

mușchiul lung dorsal (*engl. longissimus thoracis muscle*) • Mușchi situat în șanțurile vertebrale. Își are originea într-o masă comună la nivelul suprafețelor posterioare ale apofizelor transverse lombare, pentru a se termina printr-o serie de fascicule externe (inserate pe apofizele costiforme lombare și pe marginea coastelor inferioare), precum și prin fascicule interne (*mușchi spinos dorsal*). Acțiune: extensia coloanei vertebrale.

mușchiul marele dințat (*fr. muscle grand dentelé, engl. serratus anterior muscle*) • Mușchi larg, aplatizat și radiar, aplicat pe peretele lateral al toracelui, întins de la unghiul supero-intern și marginea spinală (internă) a omoplatului, până la primele zece coaste. Acțiune: coboară omoplatul și ridică coastele, participând la mișcările inspiratorii.

mușchiul marele drept abdominal (*engl. rectus abdominis muscle*)

• Mușchi mare, în formă de panglică, situat vertical pe peretele abdominal anterior, dispus de fiecare parte a liniei mediane. Se inseră în sus pe cartilajele costale 5, 6 și 7 și pe apendicele xifoid și în jos pe fața anterioară a pubisului. Cei 2 mușchi dreپți sunt despărțiți de *linia albă*. Acțiune: coborârea coastelor, flexia toracelui pe bazin.

mușchiul marele oblic abdominal (*engl. external oblique muscle*)

• Mușchi larg și subțire al peretelui anterolateral al abdomenului, se întinde de la fața externă și marginea inferioară a ultimelor opt coaste până la creasta iliacă, arcada crurală și pubis (formând în jos peretele anterior al canalului inghinal) și, de partea internă, până la linia albă. Acțiune: coborârea coastelor, flexia toracelui pe bazin și compresia viscerelor abdominale.

mușchiul marele pectoral (*engl. pectoralis major muscle*) • Mușchi larg și triunghiular, situat pe partea anterioară a toracelui și axilei. Se detașează din cartilajele primelor 6 coaste, fața anterioară a sternului, marginea claviculei și se termină la extremitatea superioară a humerusului. Acțiune: apropie brațul de torace, rotindu-l înăuntru.

mușchiul maseter • Mușchi masticator care produce ridicarea mandibulei; se inseră pe arcada zigomatică și pe fața externă a unghiului mandibulei. (adj. **maseterin**)

mușchiul micul oblic abdominal (*engl. internal oblique muscle*)

• Mușchi larg și aplatizat pe peretele lateral al abdomenului, situat sub marele oblic; se inseră în sus pe marginea inferioară a ultimelor 4 cartilaje costale și în jos pe creasta iliacă și arcada crurală; se întinde în partea internă până la linia albă. Acțiune: coborârea coastelor, flexia toracelui pe bazin, compresia viscerelor abdominale.

mușchiul micul pectoral (*engl. pectoralis minor muscle*) • Mușchi plat triunghiular, situat la partea superioară și laterală a feței anterioare a toracelui. Se inseră pe fața externă a

coastelor a 3-a, a 4-a și a 5-a și se termină pe marginea apofizei coracoide. Coboară umărul și ridică coastele.

mușchiul mirtiform (*engl. depressor septi muscle*) • Mușchi pielos al feței, lat, de formă pătratică, situat sub orificiul nărilor; strămtează orificiul narinei și coboară aripa nasului.

mușchiul orbicular al buzelor (*engl. orbicularis oris*) • Mușchi pielos situat în grosimea buzelor. Acțiune: închide gura, intervine în suclune și în articularea unor sunete, precum și în mimică.

mușchiul orbicular al pleoapelor (*fr. muscle orbitaire des paupières, engl. musculus orbicularis oculi*)

• Mușchi pielos care cuprinde pleoapele, depășindu-le la limitele exterioare. Este constituit din 3 părți principale: palpebrală, lacrimală și orbitară. Acțiunea lui constă în închiderea pleoapelor.

mușchiul pectinat • Mușchi pătratic, aplatizat, ce ocupă partea superioară a loei interne a coapsei, de la pubis și până la partea superioară a femurului. Participă la flexia, abducția și rotația internă a coapsei.

mușchiul piramidal al bazinului (*engl. pyramidalis muscle*) • Mușchi plat și triunghiular, care se întinde de la fața anterioară a sacrului la marginea superioară a marelui trohanter. Acțiunea: rotația externă a coapsei.

mușchiul popliteu • Mușchi scurt, aplatizat, triunghiular, situat în partea posterioară a genunchiului. Se inseră pe partea postero-externă a condilului extern și se termină pe tibie. Acțiune: flectează și rotește intern gamba.

mușchiul psoasiliac (*engl. iliopsoas muscle*) • Mușchi voluminos ce ocupă regiunea lomboiliacă a abdomenului și partea superioară a regiunii anterioare a coapsei. Este constituit din două porțiuni distincte în sus: **mușchiul psoas** (inserat pe a 12-a vertebră dorsală și pe primele 4 vertebre lombare) și **mușchiul iliac** (care pornește din sacru și creasta iliacă), reunite printr-un tendon inferior comun, ce se inseră pe trohanterul mic. Acest mușchi flectează și rotește în afară coapsa, iar în **ortostatism** înclină coloana vertebrală de partea sa.

mușchiul romboid • Mușchi larg și plat, situat în regiunea superioară a spatelui, între coloana vertebrală și omoplat. Acțiune: coboară umărul.

mușchiul solear (*fr. muscle soléaire, engl. soleus muscle*) • Mușchi larg și voluminos, care ocupă loja posterioară a gabei, până la calcâi; efectuează extensia piciorului pe gambă.

mușchiul spinal al toracelui (*engl. spinalis thoracis muscle*) • Mușchi constituit din fasciculele interne ale mușchiului lung dorsal. Ascendent vertical, se termină pe apofizele spinose ale primelor opt vertebre dorsale. Acțiune: extensor al coloanei vertebrale.

mușchiul spinos (*fr. muscle épineux, engl. spinal muscle*) • Mușchiul regiunii posterioare a gâtului, care se inseră pe vârful apofizelor spinose ale primelor două vertebre dorsale și ultimelor două cervicale, terminându-se pe apofiza spinosă a axisului.

mușchiul splenius al capului (*fr. muscle splénius de la tête; engl. splenius capitis muscle*) • Mușchi al cefei, trapezoid, în continuitate cu spleniusul gâtului. Se detașează din apofizele spinose ale primelor 3 vertebre dorsale și a celei de a 7-a vertebre cervicale și se termină pe osul occipital și pe marginea posterioară a apofizei mastoide. Acțiunea sa este extensia, înclinarea și rotația capului de partea respectivă.

mușchiul splenius al gâtului (*fr. muscle splénius du cou, engl. splenius colli muscle*) • Mușchi al cefei care pornește din apofizele spinose ale celor de a 3-a, a 4-a și a 5-a vertebre dorsale, se întinde pe marginea externă a mușchiului splenius al capului și se termină pe fața posterioară a apofizelor transverse ale primelor vertebre cervicale (atlas și axis). Acțiunea sa este înclinarea și rotația capului de partea respectivă.

mușchiul sprâncenos (*fr. muscle sourcilier, engl. corrugator supercillii muscle*) • Mușchi mic, pielos, arciform, ce ocupă partea internă a sprâncenei de pe arcada orbitară. Acțiune: apropierea și încruntarea sprâncenelor (exprimând durere sau mânie).

mușchiul sternocleidomastoidian

• Mușchi de formă pătratică, gros, situat în regiunea anterolaterală a gâtului. Cuprinde două porțiuni care pornesc din manubriul sternal și se inseră: una pe apofiza mastoidă, alta pe linia curbă occipitală; două porțiuni pornesc din claviculă și se inseră, una pe apofiza mastoidă, alta pe linia curbă occipitală. Mușchiul flectează și înclină capul de partea sa și îi imprimă o mișcare de rotație către partea opusă.

mușchiul subclavicular (*fr. muscle sous-clavier, engl. subclavius muscle*)

• Mușchi mic din regiunea anterioară a toracelui, inserat pe de o parte pe fața inferioară a claviculei și, de partea cealaltă, pe prima coastă.

mușchiul subscapular • Mușchi larg și triunghiular, ce ocupă partea posterioară a axilei. Se detașează din marginea spinei omoplatului și se inseră cu celălalt capăt pe mica tuberozitate a humerusului. Acțiune: adducția și rotația internă a brațului.

mușchiul subspinos (*fr. muscle sous-épineux, engl. infraspinatus muscle*)

• Mușchi plat și triunghiular al regiunii posterioare a umărului. Se detașează din fosa subspinoasă a omoplatului și se inseră pe tuberozitatea humerusului. Acțiune: rotația humerusului.

mușchiul supraspinos (*fr. muscle sus-épineux, engl. supraspinatus muscle*)

• Mușchi triunghiular al membrului superior, situat în regiunea posterioară a umărului. Se inseră sub spina omoplatului și se termină pe fața superioară a tuberozității humerusului. Acțiunea sa este ridicarea brațului.

mușchiul trapez (*engl. trapezius muscle*)

• Mușchi larg, triunghiular, al regiunii superioare și laterale a trunchiului și celei, care pornește din linia curbă occipitală, protuberanța occipitală externă, ligamentul cervical posterior și din apofizele spinoase ale ultimelor vertebre cervicale și a celor 12 vertebre dorsale și se termină pe claviculă, acromion și spina omoplatului. Acțiunea sa este diferită, după fasciculele care se contractă separat: cele superioare ridică umărul, cele mijlocii retractă umărul și cele inferioare ridică și retractează umărul.

mușchiul triceps brahial (*engl. triceps brahii muscle*)

• Mușchi al regiunii posterioare a brațului, care se întinde de la omoplat și humerus până la extremitatea superioară a cubitusului (olecran). Este compus din 3 porțiuni: cea mare, numită mușchiul mare anconeu, mușchiul vast extern și mușchiul vast intern, care converg și coboară pentru a se fixa printr-un tendon comun pe fața superioară a olecranului. Acțiunea sa este extensia antebrațului pe braț.

mușchiul triceps sural (*engl. triceps sural muscle*)

• Mușchi voluminos, format din unirea mușchilor gemeni ai gambei cu mușchiul solear, ocupând loja posterioară a gambei. Se fixează prin tendonul lui Achile pe fața posterioară a calcaneului. Acțiunea sa este extensia piciorului pe gambă.

mușchiul vast extern (*engl. vastus lateralis muscle*)

• 1) Una din cele 4 porțiuni ale mușchiului cvadriiceps al coapsei; 2) Porțiunea laterală a mușchiului triceps brahial.

mușchiul vast intern (*engl. vastus medialis muscle*)

• 1) Una din cele 4 porțiuni ale mușchiului cvadriiceps al coapsei; 2) Porțiunea medială a mușchiului triceps brahial.

mut (*fr. muet, engl. dumb*) • Care este atins de mutitate.

mutant • În genetică, se spune despre un individ, un tip, un caracter, o genă etc., care a suferit o mutație.

mutație (*engl. mutation*) • Schimbare bruscă și permanentă a unui sau a mai multor caractere ereditare, survine spontan sau provocate de unii agenți. Mecanismul poate fi *cromozomial*: modificarea numărului, distribuției sau structurii cromozomilor, sau *genic*: modificarea unei singure gene sau a unui număr mic de gene.

mutilare (*fr., engl. mutilation*) • Ablazia sau pierderea accidentală a unui membru și, prin extensie, a unei părți anatomice. V. *automutilare*. (adj. **mutilat**)

mutism • Refuzul de a vorbi, legat de o tulburare nevrotică sau psihotică și neavând nici o cauză organică. Unii simulanți au recurs câteodată și la mutism.

mutitate (*fr. mutité, engl. dumbness, mutism*) • Incapacitatea de a vorbi în urma fie a unei leziuni a organelor fonatice, fie a centrilor nervoși implicați în procesul fiziologic respectiv (V. *afazie*) sau în urma unei surdități congenitale care împiedică pe cel afectat să învețe a vorbi (*surdmutitate*).

mutitate renală • Rinichi mut radiologic.

MV • Simbol pentru megavolt.

mV • Simbol pentru milivolt.

μV • Simbol pentru microvolt.

MW • Simbol pentru megawatt.

mW • Simbol pentru miliwatt.

μW • Simbol pentru microwatt.

Mx • 1) Simbol pentru maximal sau maximum; 2) Simbol pentru presiunea (arterială) maximă.

Mycobacterium • Gen de bacili acid-alcoolorезistenți, rectilini sau ușor incurbați, uneori filamentoși, imobili, aerobi, unele specii sunt saprofite, altele patogene pentru om și animale. *Mycobacterium tuberculosis* și *Mycobacterium leprae* sunt patogene pentru om. Nume generic: mycobacterie.

Mycobacterium leprae • Bacil gram pozitiv, acidorezistent, agent etiologic al leprei umane. Nume comun (puțin folosit): bacilul Hansen.

Mycobacterium tuberculosis • Specie de mycobacterie responsabilă de tuberculoza la om și putând afecta diverse specii animale. Nume curent: bacilul Koch.

Mycoplasma (*fr., engl. mycoplasma*)

• Microorganism de formă variabilă, care, datorită dimensiunii reduse, se apropie mai mult de virusuri decât de bacterii. Se cunosc mai multe tipuri, unele responsabile de boli la animale, mai multe izolate de la om, căruia îi produc infecții pulmonare, urinare, bucofaringiene. *Mycoplasma pneumoniae* (sau agentul Eaton) este agentul unei pneumonii atipice. Lingv. microorganismele din genul *Mycoplasma* au fost numite și PPL.O, prescurtare engleză pentru *pleuro-pneumonia-like organism*.

myxovirus • Grup de virusuri ARN, cu simetrie helicooidală, înconjurate de un înveliș. Myxovirusurile sunt împărțite în două subgrupuri: subgrupul I care cuprinde cele trei virusuri gripale (*Myxovirus influenzae A, B și C*); subgrupul II care cuprinde virusul oreionului, rujeolei, un virus responsabil de infecții respiratorii.

N

N • Simbol pentru azot.

0,1N sau N/10 • Abr. pentru (soluție) decinormală.

0,01 N sau N/100 • Abr. pentru (soluție) centinormală.

n • V. număr diploid, număr haploid.

Na • Simbol chimic pentru sodiu.

Naboth (chiste, ouă sau vezicule) (engl. *Nabothian cysts*) • Mici chiste formate de glandele mucipare obstructate, din mucoasa colului uterin. Lingv. au fost numite "ouă" de către Naboth, care le considera ouă căzute din cavitătea uterină și grefate pe col. (Naboth Martin, anatomist și medic german, profesor la Leipzig, 1675-1721)

NaCl • Formula chimică pentru clorura de sodiu. V. *sodiu*.

Naegeli (leucemia acută cu celule monocitare) • Formă particulară de leucemie acută, ce apare la toate vârstele; prezintă evoluție rapid mortală și se caracterizează prin proliferare de celule cu aspect intermediar între monocite și mieloblaste. (Naegeli Otto, hematolog elvețian, 1843-1938)

Nakayama (aparatură, dispozitiv) • Dispozitiv comportând inele de diferite calibre, ce servesc la anastomoza fără sutură a vaselor mici. (Nakayama Komei, chirurg japonez contemporan)

nanism (engl. *dwarfism, nanism*) • Talie anormal de mică în raport cu cea medie a indivizilor de aceeași vârstă și rasă.

nano- • 1) Prefix de origine greacă având sens de "pitic" și indicând dimensiuni extrem de reduse; 2) Prefix servind la compunerea și denumirea unităților de măsură de un miliard de ori mai mici decât unitatea de bază.

nanogram • Unitate de masă egală cu a milioana parte dintr-un miligram. Simbol ng.

nanometru • Unitate de lungime egală cu o milionime de milimetru. Simbol nm. Sin. *milimicron*.

nară (fr. *narine, engl. naris, nostril*) • Orificiu care permite fosei nazale să comunice cu exteriorul.

narcisism • 1) În limbaj curent, atenție excesivă acordată pentru sine, pentru

propriul corp; 2) În psihanaliză, dragostea unui individ pentru propria persoană, considerată de Freud ca o "sursă primordială a energiei sexuale" (libido) și care se poate traduce prin căutarea la altul a reflectării sinelui. Lingv. de la Narcis, personal mitologic îndrăgostit de propria sa imagine reflectată de apă.

narco- • Prefix de origine greacă în relație cu somnul.

narcoanaliză • V. *subnarcoză*.

narcotic • Care produce narcoză.

narcolepsie • Acces brusc, de scurtă durată a unei nevoi irezistibile de somn. Narcolepsia poate apare în diferite boli (cataplexie, epilepsie, tumori cerebrale etc.) sau la persoane sănătoase.

narcoleptanalgezie (engl. *narcotic analgesia*) • Administrarea pe cale intravenoasă a unui sedativ sau a unui somnifer ușor, înaintea unei explorări instrumentale (coloscopie, gastroscopie) pentru a atenua sau chiar de a suprima senzațiile dezagrabile și inconfortul produs.

narcomanie • Utilizarea abuzivă a somniferelor.

narcoză • Somn produs de medicamente, mai des în anestezia generală; prin extensie, însăși anestezia generală.

narcoză cu azot • Sin. cu "beția adâncurilor".

narcoză liminară • Sin. cu *subnarcoză*.

nas (fr. *nez, engl. nose*) • Proeminență în formă de streășină, situată deasupra gurii, care conține partea anterioară a foselor nazale, comunicând cu exteriorul prin nări (narine). Nasul este organul olfactiv (prin celulele olfactive din mucoasa nazală); constituie de asemenea un conduct prin care trece aerul în cursul inspirației și expirației. V. *nazal, rin-*.

nas-, nazo- • Prefixe de origine latină, care se referă la nas. Ex. nerv nazal, fose nazale.

naștere (fr. *accouchement, engl. childbirth, delivery*) • Ansamblul fenomenelor mecanice și fiziologice care au ca urmare ieșirea fătului și anexelor sale în afara organismului matern și care se pot produce teoretic de când sarcina a

implinit 6 luni. V. *loco-, -tocie, obstetrică, parturientă*. Sin. fr. abuziv și nerecomandat: *délivrance*.

naștere înainte de termen (fr. *naissance avant terme, engl. premature birth*) • După criteriile OMS, nașterea ce are loc la mai puțin de 37 săptămâni (mai puțin de 259 zile) după ultimul ciclu menstrual. V. *naștere la termen, naștere post-termen*.

naștere la termen (fr. *naissance à terme, engl. term birth*) • După criteriul OMS, nașterea care se produce de la 37 la mai puțin de 42 săptămâni (259-293 zile) după ultimul ciclu menstrual. V. *naștere înainte de termen, naștere post-termen*.

naștere post-termen (fr. *naissance après terme, engl. postmature birth*) • După criteriile OMS, naștere ce se produce la 42 săptămâni întregi sau mai mult (294 zile sau peste), după ultimul ciclu menstrual. V. *naștere înainte de termen, naștere la termen*.

natal • Care se referă la naștere. Termen folosit mai ales în cuvinte compuse: *neonatal, perinatal, postnatal*.

natalitate (engl. *natality*) • Frecvența nașterilor într-o populație, exprimată prin raportul dintre numărul de nașteri într-un an și efectivul populației.

natremie • Prezența sau concentrația de sodiu din sânge (normal: 137-151 mEq la litrul de plasmă).

natriu • Sin. cu *sodiu*.

natriurie • Eliminarea sodiului în urină.

natropenie (engl. *sodium deficiency*) • Diminuarea concentrației de sodiu în lichidele organismului.

naturie • V. *natriurie*.

navicular • În formă de navă sau de nacelă. Ex. os navicular (*scafoïd tarsian*).

nuzal • Care se referă la nas. V. *rin-*.

născut mort (fr. *mort-né, engl. still-born*) • Se spune despre un făt care se naște fără viață. În Franța este considerat astfel, un produs de concepție a cărui gestație a durat cel puțin 180 zile și care a decedat "in utero".

necro- • Prefix de origine greacă în relație cu moartea sau cu cadavul.

necrobioză • 1) Moartea celulelor într-un țesut viu; 2) Zonă de necroză într-un

țesut, rezultat al unei degenerescențe. (adj. *necrobiotic*)

necropsie • Sin. cu *autopsie*. (adj. *necroptic*)

necrozat (necrotic) • Care este afectat de necroză. Ex. os necrozat, țesut necrozat.

necroză • Proces de degenerescență care duce la distrugerea unei celule sau unui țesut. (adj. *necrotic*)

necrozoospermie (engl. *necrozoospermia*) • Ejaculare de spermatozoizi morți.

nediferențiat (fr. *indifférencié, engl. undifferentiated*) • Se spune despre o celulă sau un țesut care păstrează caractere embrionare, nu prezintă nici o tendință de diferențiere și care, din acest motiv, nu poate fi situat într-o categorie determinată.

Neelsen • V. *colorația Ziehl-Neelsen*.

nefelion (fr. *néphélion, engl. nebula*) • Pată superficială care nu este complet opacă, situată pe corneea. V. *albugo, leucom*.

nefr-, nefro- • Prefixe de origine greacă în relație cu rinichiul. V. *ren-*.

nefralgie • Durere renală.

nefrectomie • Ablația totală sau parțială a unui rinichi.

nefrectomizat • Care a suferit o nefrectomie.

nefretic (engl. *nephretic*) • Care se referă la rinichi, din punct de vedere patologic. Ex. colică nefretică.

nefrită • Orice inflamație acută sau cronică a rinichiului. (adj. *nefritic*)

nefrită glomerulară • Sin. cu *glomerulonefrita*.

nefrită tubulară acută • Sin. cu *rinichiul de șoc*.

nefroangioscleroză • Scleroza arteriolelor renale, corelată cu hipertensiune arterială; se manifestă prin insuficiență renală. Sin. cu *nefrosclează*, termen practic abandonat.

nefroblastom • Adenosarcom renal cu celule de tip embrionar, tumoră deosebit de malignă, ce survine aproape exclusiv la copil. Sin. *nefrom malign, tumora Wilms*.

nefrocalcinoză • Afecțiune renală caracterizată prin precipitare de calciu difuze în parenchimul renal. Poate fi

cauzată de o tumoră a glandelor paratiroidice, o intoxicație cu vitamina D etc.

nefrografie • Examen radiologic al rinichiului, după opacifierea perenchimului renal prin urografie intravenoasă sau prin arteriografie renală. (adj. **nefrografic**)

nefrolitiază • Sin. cu *litiază renală*.

nefrolitotomie • Extracția calculilor din bazinet și calice după degajarea, exteriorizarea și incizia rinichiului. V. *litolitripsie*.

nefrologie • Ramură a medicinei care are ca obiect studiul rinichilor și tratamentul bolilor renale. Specialiștii se numesc *nefrologi*. (adj. **nefrologic**) V. *urologie*.

nefrom malign • Sin. *nefroblastom*.

nefron (fr., engl. **nephron**) • Unitate anatomică și funcțională a rinichiului ce cuprinde glomerulul, tubul proximal, ansa Henle și tubul distal (V. *rinichi*). Parenchimul renal conține aproximativ un milion de nefroni.

nefropatie • Orice afecțiune renală. (adj. **nefropatic**)

nefropatie gravidică • Sin. *preclampsie*.

nefropexie • Repunerea și fixarea în poziție normală a unui rinichi ptizat.

nefroplastie • Orice tehnică operatorie care urmărește să redea rinichiului, după o rezecție parțială, forma sa compactă.

nefroptoza • Motilitate anormală și coborîrea rinichiului, cauzată de relaxarea mijloacelor sale de susținere. Nefroptoza se asociază uneori cu ptiza altor organe. Sin. cu *rinichi flotant* sau *mobil*.

nefroscleroză • Termen practic părăsit, înlocuit cu *nefroangioclereză*.

nefrotomie • Incizia rinichiului.

nefroureterectomie • Ablazia unui rinichi împreună cu ureterul său.

nefroză • În mod clasic, afecțiune renală caracterizată prin leziuni degenerative ale tubilor renali, fără atingere inflamatorie (în terminologia modernă termenul este de obicei înlocuit prin *sindrom nefrotic*), comportând o albuminurie importantă, edeme, hipoproteinemie și hiperlipidemie, și putând avea cauze diverse (glomerulonefrită, afectare renală diabetică etc.). (adj. **nefrotic**)

negativ • adj. 1) Se spune despre orice particulă, ion sau grupare chimică, prezentând un exces de electroni; 2) Unul din poli unei surse de curent electric continuu, ce corespunde descărcării de cationi. V. *pozitiv*.

negativ • s. Peliculă sau placă fotografică pe care porțiunile luminoase apar întunecate, iar cele întunecate apar transparente.

negativism • Comportare patologică ce se caracterizează prin refuzul de a răspunde la diverse solicitări: refuz de a mânca, de a executa mișcări, rezistență la mobilizare pasivă etc. Apare mai ales la schizofrenici.

negaton (fr. *négaton*, engl. *negatron*) • Electron negativ.

negatoscop • Ecran translucid, prevăzut cu un dispozitiv de luminat, ce servește la examinarea prin transparență a clișeeilor radiografice.

Neisseria • Gen de coci gram negativi, dispuși în perechi, având unele specii patogene: *Neisseria gonorrhoeae* (gonococ), *Neisseria meningitidis* (meningococ).

neisserian • Care se referă la gonococ (mai des se folosește termenul gonococ). (Neisser, Albert, dermatolog din Breslau, 1855-1916)

Nelaton (sonda) (engl. *Nelaton catheter*) • Sondă flexibilă, de cauciuc, cu un șant longitudinal, având la un capăt o umflătură conică, lângă care se află o mică deschizătură ovală. Se folosește pentru sondajul vezical. (Nélaton Auguste, chirurg din Paris, 1807-1873)

Nelson (segment) (engl. *segmentum apicale*) • Segment apical al lobului pulmonar inferior (drept sau stâng). Sin. *segment (varf) Fowler*. (Nelson Warren, anatomist american contemporan)

Nelson (testul) (engl. *Treponema pallidum immobilization test*) • Reacție serologică specifică pentru diagnosticul sifilisului, bazată pe activitatea serului sau lichidului cefalo-rahidian specific de a imobiliza treponemele, cu mobilitatea normală păstrată într-un mediu de conservare. Acest test este mai sensibil și mai specific decât alte reacții serologice pentru diagnosticul

sifilisului. Abr. *TPI-test* (din engl. *Treponema pallidum immobilization test*). Sin. *testul de imobilizare a treponemelor*. Abr. *TIT*. (Nelson Robert Armstrong, serologist american născut în 1922).

Nematodes (engl. *Nematoda*, round worms) • Ordin de viermi cilindrici, prevăzuți cu tub digestiv complet și având sexe separate. Cea mai mare parte a acestor viermi sunt paraziți intestinali ai vertebratelor, unii paraziți ai omului.

nenumită (fr. *innominée*) • V. *linia nenumită*.

neo- • Prefix de origine greacă, semnificând *nou*. Ant. *paleo*.

neortroză • Articulație artificială creată chirurgical.

neocerebel • Ansamblu funcțional, constituit din elementele cerebelului, având rolul de a controla motricitatea voluntară și mișcările automate. Cuprinde tot lobul posterior, cea mai mare parte din lobii laterali și nucleii dințiți.

neocortex • Sin. cu *neopallium*.

neocotil (engl. *neocetabulum*) • Proteză din material sintetic pentru cavitățile cotiloidă a osului iliac.

neoformat • Un țesut nou format.

neoformație • 1) Formație de țesut nou într-unul deja diferențiat; 2) În limbaj clinic, tumoră.

neomicină • Antibiotic cu spectru larg, din grupul streptomicinei, folosit per os, împotriva germenilor patogeni din gastroenterite sau local (sub formă de pomadă, soluții, pulbere), în tratamentul plăgilor infectate.

neomogen (fr. *inhomogène*) • Se spune câteodată, în radiologie, despre structura unui os care prezintă plașe clare și plașe întunecate.

neonatal • Care se referă la nou născut. Perioada neonatală cuprinde primele 28 zile de după naștere.

neonatologie • Ramură a medicinei care are ca obiect ansamblul îngrijirilor medicale și preventive adresate nou-născutului și, în subsidiar, și mamei acestuia, pe perioada a 28 zile de după naștere. Sin. *medicina neonatală*.

neopallium (engl. *isocortex*) • Regiune a scoarței cerebrale care ocupă cea mai

mare parte a suprafeței emisferelor cerebrale și care constituie locul de plecare al tuturor căilor motorii voluntare și al unei părți a căilor motorii semiautomate, precum și locul de sosire a aproape tuturor căilor senzitive și senzoriale (se numește *neopallium* pentru că reprezintă formația cea mai recentă în dezvoltarea filogenetică a creierului). Sin. *neocortex*.

neoplasm • Sin. *tumoră* (cel mai des de natură canceroasă).

neoplastie (engl. *neoplasty*) • Reconstituirea unui țesut prin operații plastice. (adj. **neoplastic**)

neoplazic (fr. *néoplasique*, engl. **neoplastic**) • Care se referă la o tumoră sau la formarea ei. Ex. cașexie neoplazică.

neoplazie • 1) Sin. cu *tumoră* (cel mai des de natură canceroasă); 2) Formarea unei tumori.

neostomie • Formarea chirurgicală a unei deschideri artificiale la nivelul unui organ, al unei cavități sau al unui canal, astfel ca să poată comunica în exterior sau cu alt organ.

nerv (fr. *nerf*, engl. *nerve*) • Cordon cilindric și albicios, care leagă un centru nervos de un organ; este constituit din axonii neuronilor ce alcătuiesc fibre nervoase grupate în fascicule. Se disting: *nervi cerebrospinali* ce cuprind *nervii rahidieni*, *nervii cranieni* și *nervii vegetativi*, *parasimpatici* și *simpatici*. După acțiunea lor fiziologică, *nervii* sunt senzitivi sau senzoriali, motori sau secretomotori. *Nervii periferici* sunt cel mai adesea *nervi mixti* (senzitivi și motori). V. *nervos*, *neur-*, *neur-*.

nerv recurent • V. *recurent*.

nerv vag • Sin. cu *nervul pneumogastric*.

nervi cranieni (engl. *cranial nerves*) • Nervi care au originea în encefal și care se distribuie în diferite regiuni ale corpului, după ce au traversat orificiile de la baza craniului. Sunt grupați pereche (unul drept și unul stâng) și numerotați de la I la XII: perechea I: nervul olfactiv; II: nervul optic; III: nervul motor ocular comun; IV: nervul patetic; V: nervul trigemen; VI: nervul motor ocular extern; VII: nervul facial

și nervul intermediar Wrisberg (VII bis); VIII: nervul auditiv; IX: nervul glosolarin-gian; X: nervul pneumogastric; XI: nervul spinal; XII: nervul hipoglos.

nervos • 1) adj. Care se referă la nervii. V. *sistem nervos, țesut nervos*; 2) adj. și s. - În limbaj curent se zice despre un individ anormal de iritabil și emotiv sau având manifestări ce traduc această stare.

nervozitate (fr. *nervosité*, engl. *nervosity*) • În limbaj curent, stare emotivă de iritabilitate, neliniște, tensiune interioară.

neur-, neur- • Prefixe de origine greacă în relație cu nervii. Se folosește și prefixul *neur-*.

neural • Care se referă la sistemul nervos; termen puțin folosit, cu excepția embriologiei, care definește astfel diferite structuri nervoase. V. și *arc neural*.

neurastenie • Termen și concept perimat, dar încă folosite în limbaj curent, arătând o stare de mare oboseală, favorizată de surmenaj și însoțită de tulburări psihice (tristete, insomnie, nehotărâre etc.), de tulburări funcționale (cardiovasculare, digestive, sexuale) și de dureri cu diferite localizări. În prezent, aceste manifestări sunt asimilate cu tulburările nevrotice. (adj. și s. **neurastenic**)

neurectomie (nevrectomie) • Rezecție parțială a unui nerv.

neurilemă • Sin. *teaca lui Schwann*. V. *Schwann*.

neurinom • Tumoră a nervilor, dezvoltată pornind de la celulele tecii lui Schwann. Uneică sau multiplă, se localizează pe traciaelul nervilor intracranieni (în deosebi pe nervul auditiv) sau pe nervii periferici. Dezvoltarea este lentă; după exereză, urmează de obicei vindecare. Sin. *gliom periferic, schwannom; schwannogliom*.

neuroblast • Celulă nervoasă embrionară din care se va dezvolta celula nervoasă.

neuroblastom • Tumoră extrem de malignă, formată din neuroblaști nediferențiați. Se observă mai ales la copil, având vârsta sub patru ani, în asociere cu glanda medulosuprarenală sau cu

lanțul simpatic. Sin. *simpatoblastom, simpatogoniom*.

neurochirurgie (engl. *neurosurgery*) • Chirurgia sistemului nervos; specialistul se numește *neurochirurg*.

neurocrinie • Producerea de către celulele nervoase a unor substanțe care, deversate în sânge, acționează ca hormoni. V. *neurohormon*. Sin. *neurosecreție*.

neurodepresor • Orice medicament care reduce sau inhibă unele funcții ale sistemului nervos central. Astfel există sedative, antispasmodice, hipnotice, neuroleptice, tranchilizante.

neurodermită (fr. *neurodermite*) • Afecțiune cutanată foarte pruriginoasă, care se prezintă sub formă de plăci îngroșate (mai ales la ceafă, în regiunea anogenitală și la plicile de flexiune ale membrilor), câteodată generalizată și complicată cu leziuni eczematoase. Poate fi favorizată de tendințe nevrotice sau să se asocieze cu astm sau cu "coriza de fân".

neuroendocrin • Care se referă la efectele exercitate asupra organismului de sistemul nervos și de glandele endocrine.

neurofibrilă • Fibrilă hialină fină, prezentă în număr mare în citoplasma celulei nervoase, în axon și în dendrite. (adj. **neurofibrilar**)

neurofibrom • Tumoră a nervilor, fie încapsulată - dacă este situată pe un trunchi nervos, fie difuză - dacă se formează pornind de la ramurile foarte fine din piele.

neurofibromatoză • Sin. cu *boala Recklinghausen*. V. *Recklinghausen*.

neurofibrosarcom • Forma malignă a neurofibromului.

neurogen • Care este de origine nervoasă. Ex. tonus muscular neurogen.

neurogliomatoză • Sin. cu *boala Recklinghausen*.

neurogliom • Sin. cu *ganglioneurom*.

neurohipofiză • Sin. cu *post (retro)hipofiză*. (adj. **neurohipofizar**)

neurohormon • Substanță elaborată de celule nervoase, acționând local sau la distanță, ca un "mediator chimic" (V. acest termen) (acetilcolina, adrenalina) sau unul din produșii de secreție ai

neurohipofizei (ocitocina și vasopresina). (adj. **neurohormonal**)

neuroleptic • Medicament cu efect depresor global asupra majorității funcțiilor cerebrale, care calmează agitația și hiperactivitatea neuromusculară, conferind o stare de liniște, de destindere. V. *psihotrop*. Neurolepticele sunt prescrise în diverse psihoze în care predomină excitația, stări delirante cu agitație, agresivitate. Sin. *antipsihotic, ataractic, neuroplegic, tranchilizant major*.

neurolitic • Care exercită o acțiune distructivă asupra substanței nervoase. Ex. injecție neurolitică.

neuroliză • 1) Distrugerea sau dizolvarea substanței nervoase; 2) Intervenția chirurgicală pentru eliberarea unui nerv din aderențele sale patologice periferice, de ex. când un nerv este comprimat într-o cicatrice; 3) Distrugerea unui nerv prin injecții cu alcool în nervul respectiv.

neurologie • 1) Ramură a medicinei care se ocupă cu bolile nervoase. Specialistul se numește *neurolog*; 2) Studiul anatomiei și fiziologiei sistemului nervos central. (adj. **neurologic**)

neuromediator (engl. *neurotransmitter*) • Substanță implicată direct în acțiunea unui neuron asupra celulelor țintă. În funcție de neuroni, neuromediatorii pot fi de natură diferită; unii neuroni pot acționa prin mai mulți neuromedieri diferiți. Principalii neuromedieri sunt fie peptide (neurotensină, substanța P, endorfine, enkefaline, VIP, colecistokinină, bradikinină, somatostatina, liberină), fie derivați de acizi aminați (serotonină, dopamină, noradrenalină, adrenalina, acetilcolină, acid gama-aminobutiric, taurină, glicină, glutamat). Unii neuromedieri acționează ca excitatori (catecolamine, liberine etc.), alții ca inhibitori (GABA, enkefaline, somatostatina etc.) ai transmiterii sinaptice. Unii sunt transportați de-a lungul fibrelor nervoase, alții se formează și sunt distruși la nivelul sinapsei. Neuromediatorii există în concentrații relativ mari în terminațiile nervoase și sunt eliberați prin depola-

rizarea neuronului. Sunt de obicei distruși îndată după ce au acționat. Sin. *neurotransmițător*.

neuromiopatie • Orice afecțiune care interesează în același timp sistemul nervos și mușchii.

neuromuscular • Care se referă la nervii și la mușchii. V. *placa neuromusculară*.

neuron • Unitate fundamentală, morfofuncțională, a țesutului nervos. Este o celulă situată în centrul nervoși (substanța cenușie a nevraxului și în ganglioni), de talie variabilă, de formă sferică, ovoidă sau poliedrică. Prezintă o prelungire, întotdeauna unică, *axonul*, și prelungiri protoplasmice inconstante și în număr variabil, *dendrite*. Neuronii conduc influxul nervos prin intermediul axonilor. După funcție se disting: neuroni motori, senzitivi, senzoriali, secretori. Sin. *celula nervoasă*. (adj. **neuronal**)

neuropatie • Orice afecțiune a sistemului nervos central sau periferic.

neuroplastie • Operație plastică vizând restabilirea continuității unui nerv lezat.

neuroplegic • adj. și s. Sin. cu *neuroleptic*.

neuroplegie • Acțiune depresivă globală asupra diferitelor funcții nervoase, centrale sau periferice, de obicei obținută cu ajutorul unor medicamente.

neuropsihiatrie (engl. *neuropsychiatry*) • Ramură a medicinei care înglobează atât neurologia cât și psihiatria. Specialistul se numește *neuropsihiatru*.

neuropsihic • Care se referă la sistemul nervos și la psihism.

neuroretinită • Inflamație a nervului optic (la nivelul papilei optice) și a retinei.

neurosecreție • Sin. cu *neurocrinie*. (adj. **neurosecretor**)

neurosifilis • Orice formă de sifilis care afectează sistemul nervos (tabes, paralizie generală).

neurostimulant (engl. *central nervous system stimulant*) • Medicament care excită sistemul nervos central. După tipul de acțiune există *analeptice* și *psihotonice*.

neurotomie • Secțiunea unui nerv practică în general în nevralgii rebele. Se spune și nevrotomie.

neurotoxic • Care exercită o acțiune toxică asupra sistemului nervos.

neurotransmițător • Sin. cu *neuromediator*.

neurotripsie • Operație ce constă din zdrobirea unui nerv.

neurotrop • Cu afinitate specială pentru sistemul nervos. Ex. virus neurotrop.

neurovascular • Care se referă la sistemul nervos și la cel vascular.

neurovegetativ • Care se referă la sistemul autonom (vegetativ). Ex. tulburări neurovegetative.

neutralizant (engl. *neutralizer*) • adj. 1) În chimie, care transformă în sare un acid sau o bază; 2) În farmacologie, care este capabil să facă inoperant un agent sau o substanță (s. un **neutralizant**).

neutralizare • 1) Anularea efectelor exercitate de un agent oarecare, în special un agent nociv; 2) Adăugarea unei substanțe acide la o substanță bazică în soluție sau invers, obținându-se o substanță neutră; 3) Inactivarea unui antigen prin anticorpii specifici (de ex. o toxină prin antitoxina respectivă).

neutrofil • 1) adj. Care are afinitate pentru coloranți neutri; 2) s. În limbaj clinic, *granulocit neutrofil*.

neutrofilie • 1) Afinitatea unei celule sau țesut pentru coloranți neutri; 2) Creșterea numărului de granulocite neutrofile din sânge. Survine în numeroase infecții bacteriene, precum și în cursul unor intoxicații, după o hemoragie sau șoc (traumatism, intervenție chirurgicală) Sin. *granulocitoză neutrofilică*.

neutron • Particulă elementară, constituenț obișnuit al nucleilor atomici, exceptând nucleul de hidrogen normal și care are o sarcină electrică nulă.

neutropenie • Scăderea numărului de granulocite neutrofile circulante sub 1500/mm³. Poate fi produsă prin afectarea măduvei osoase, care produce celule sanguine în număr mai redus - sau deloc - (în intoxicații, infecții) ori prin distrugerea importantă în sânge a granulocitelor (proces imunitar patologic).

neutru (engl. *neutral*) • 1) Se spune despre o substanță chimică sau o soluție care nu este nici acidă, nici bazică (cu un pH de 7); 2) Se spune despre o substanță în care nu intervine nici un fenomen electric sau magnetic, în particular despre o substanță fără sarcini, nici pozitive, nici negative.

nevic • Care se referă la un nevus (nev).

nevoxantoendoteliom • Sin. cu *xantogranulom juvenil*.

nevr • V. *neur*.

nevralgie (engl. *neuralgia*) • Durere survenită deseori sub formă de accese, resimțită pe traiectul unui nerv senzitiv sau în teritoriul care îi corespunde. (adj. **nevralgic**)

nevrx • Sin. cu *ax cerebrospinal*.

nevrectomie • Neurectomie.

nevrită (engl. *neuritis*) • Leziune inflamatorie a unui nerv. (adj. **nevritic**)

nevrită radiculară • Sin. cu *radiculită*.

nevrogliol (fr. *névroglie*) • Care este format de nevroglie, care se referă la nevroglie. Ex. scleroză nevrogliolă.

nevroglie (engl. *neuroglia*) • Țesut de susținere a sistemului nervos, format din celule de talie mare: macroglii (astrocite și oligodendrocite de origine ectodermică), microglii (celule mici de origine mezodermică). V. *glial*. Sin. *glie*.

nevrom (engl. *neuroma*) • Tumoră formată dintr-o masă de fibre nervoase cu structură mai mult sau mai puțin normală, mielinizate sau nu. Cel mai des este congenital; se poate dezvolta și la nivelul porțiunii restante a unui membru amputat (*nevrom de amputare*) sau al unui nerv periferic. V. *Morton (boala)*.

nevropat (fr. *névropathe*, engl. *neuropath*) • adj. și s. Care suferă de nevroză. V. *psihopat*.

nevropatie (neuropatie) • Concept și termen perimat, desemnând o stare de slăbiciune a sistemului nervos, care se manifestă mai ales prin tulburări psihice. În prezent, aceste modificări sunt asimilate nevrozelor.

nevrotic • adj. Care se referă la nevroză.

nevrotomie • V. *neurotomie*.

nevrozat • adj. și s. Care este atins de nevroză.

nevroză (fr. *névrose*, engl. *neurosis*) • Tulburare psihică manifestată printr-un

comportament anormal, cu diverse forme, de care bolnavul este conștient, dar nu îl poate stăpâni (în *psihoze*, bolnavul nu este conștient de tulburările respective). Nevroză perturbă afectivitatea și emotivitatea, dar nu afectează facultățile intelectuale. (adj. **nevrotic**)

nevroză respiratorie • Nume dat "sindromului de hiperventilație alveolară", când este de origine psihogenă.

nevus (nev) • Malformație congenitală a pielii, sub formă de pată sau tumoră. Există două tipuri principale: *nev pigmentar* (sau *melanic*), care se prezintă ca o pată brună cu suprafață netedă sau ușor proeminentă (*lentigo* sau "grain de beauté"); *nev vascular*, care este format prin proliferarea vaselor sanguine (numit și *angiom*). (adj. **nevic**)

nevus vascular plan • Sin. cu *angiomul plan*.

newton • Unitate de forță în sistemul internațional de unități (SI); reprezintă forța care, aplicată asupra unui corp cu masa de 1 kg, îi transmite o accelerație de 1 m pe secundă; un newton este egal cu 100.000 dyne.

ng • Simbol pentru *nanogram*.

Nicolaier (bacilul) • Bacil gram pozitiv, ce poate supraviețui mult timp în sol, agent patogen pentru tetanos; produce o toxină neurotrofă, răspunzătoare de manifestările bolii. Nume științific: *Clostridium tetani*. (Nicolaier Arthur, medic german, profesor de medicină internă la Göttingen, apoi la Berlin, 1862-1945).

Nicolas-Favre (boala) (engl. *venereal lymphogranuloma*) • Sin. cu *limfogranulomul venerian*. (Nicolas Joseph Guillaume Marie, dermatolog francez din Lyon, născut în 1868. Favre Maurice Jules, dermatolog francez din Lyon, 1876-1954)

nicotina • Principalul alcaloid din tutun, foarte toxic. (adj. **nicotinic**)

nicotinamida • Amidă a acidului nicotinic, prezentă în: drojdia de bere, germeii și învelișul grăunțelor de cereale, carnea proaspătă, în ficat, rinichi, mușchi cardiaci; are rol important în respirația celulară. Poate

înlocui acidul nicotinic în tratamentul pelagrei, având o activitate vitaminică similară, numită ca și acest acid, *vitamina antipelagrosă*, *factorul (vitamina) PP*, *vitamina B3*.

nicotinic • V. *acidul nicotinic*.

nicotinism • Sin. cu "*tabagism*".

nicovală (fr. *enclume*, engl. *incus*) • Osciore din cutia timpanului, situat între ciocan în afară și înainte, și scăriță spre înăuntru.

nict-, nicto- (fr. *nyct-, nycto-*) • Prefixe de origine greacă în relație cu noaptea sau întunericul.

nictalopie (fr. *nyctalopie*, engl. *day blindness*, *hemeralopia*) • Facultatea de a vedea noaptea sau de a distinge mai bine obiectele luminate slab, decât în plină lumină. Lingv. în engleză, sensul este total opus: incapacitatea de a distinge obiectele slab luminate. V. *hemeralopie*. (adj. și s. **nictalop**)

nictemer (fr. *nyctémère*, engl. *nyctohemeral period*) • Spațiu de timp de 24 ore, cu succesiunea unei nopți și unei zile, sau succesiunea zi-noapte. (adj. **nictemeral**)

nictofobie (fr., engl. *nyctophobia*) • Teamă morbidă în timpul nopții sau în obscuritate.

nicturie (fr. *nycturie*, engl. *nicturia*) • Emisie de urină mai frecventă sau mai abundentă noaptea decât ziua; este semn de insuficiență renală.

nidarea (oului) (fr. *nidation de l'œuf*, engl. *implantation*, *nidation*) • Fixarea oului fecundat pe organul pe care se va dezvolta în timpul gestației. Fixarea se face în mod normal în caduca uterină, unde oul pătrunde prin efracție. În mod excepțional, nidația se poate face în afara cavității uterine, mai ales în trompă, ceea ce constituie o sarcină extrauterină. Sin. *implantație*.

Niemann-Pick (boala) • Afectiune metabolică ereditară (sfingolipidoză), caracterizată prin acumulare de sfingomielină în diverse organe și țesuturi, ducând la o hipertrofie hepatosplenică și la leziuni nervoase grave. (Niemann Albert, pediatru german, 1880-1921; Pick Ludwig, anatomopatolog german, 1868-1935)

nihil • Nimic. Termen latin cu sens global negativ.

nihilism • În psihiatrie, formă de delir în care subiectul neagă realitatea, a unei părți sau în totalitate din ce îl înconjoară, câteodată chiar propria sa existență.

nimfe • Sin. cu *labiile mici (vaginale)*.

nimfeal • Care se referă la labiile mici.

nimfomanie • Exagerarea patologică la femeie a dorinței sexuale. V. *satiriază*. (adj. și s. *nimfomană*)

Nissen (operația) • Tehnică chirurgicală pentru corectarea prin fundoplicatură (V. acest termen) a unei hernii hiatale prin alunecare. (Nissen Rudolf, chirurg german, profesor la Berlin, apoi la Basel, născut în 1896)

nistagmus • Succesiune de oscilații ritmice, involuntare și conjugate, ale globilor oculari, comportând o alternanță de secuse lente și rapide. Se definește, convențional, nistagmusul prin sensul secusei rapide și direcția ei: nistagmus orizontal, vertical, rotatoriu, multidirecțional; nistagmusul poate fi spontan (semn de leziune a aparatului vestibular sau a căilor nervoase centrale sau periferice) sau provocat (în anumite poziții prin probe de explorare a funcției vestibulare). (adj. *nistagmic*)

nișă (fr., engl. *niche*) • Imagine radiologică asemănătoare unui mulaj opac al peretelui unui viscer cavitat (în deosebi a tubului digestiv), la nivelul unei ulcerații (ulcer al stomacului sau al duodenului, cancer ulceriform).

nitric • V. *acid nitric*.

nitroceluloză • Celuloză nitrată având aspect de vată rugoasă, foarte inflamabilă, folosită la fabricarea coloranților.

nitroglicerină • Derivat de glicerol; lichid uleios, explozibil puternic și violent; prescris pe cale bucală sau sublingual ca vasodilatator și hipotensor - în angina pectorală. Sin. *trinitrină*.

nm • Simbol pentru *nanometru*.

nocardioză pulmonară • Infecție pulmonară cauzată de *Nocardia asteroides* sau, mult mai puțin frecvent, de *N. brasiliensis*. Analogă cu actinomicoză pulmonară, este însă mai gravă și cu tendința de a produce metastaze cerebrale și, mai rar, fistule toracice. Se

poate prezenta sub forma acută, generalizată (cu formare de multiple abcese mici în ambii plămâni) sau a unui abces cronic, situat tot pulmonar, dar unilateral.

nocebo (efect) • Apariția de simptome neplăcute după administrarea unui medicament, dar care nu pot fi atribuite acțiunii proprii medicamentului.

noceptiv • Se spune despre o excitație nervoasă care produce o senzație dureroasă sau despre reacția provocată de această excitație. Ex. reflex noceptiv (reflexe de apărare, cum ar fi retragerea piciorului la înțeparea plantei).

noceptor • Receptor nervos sensibil la stimuli produși de agenți nocivi (mai ales stimuli dureroși).

nociv (fr. *nocif*, engl. *harmful*) • Care este periculos pentru sănătate, producând tulburări sau leziuni. Ex. acțiunea nocivă a tutunului.

nocuitate (engl. *harmfulness*) • Înșurșirea de a fi nociv. Ant. *inocuitate*.

nod (fr. *noeud*, engl. *node*) • Structură anatomică formată dintr-o îngrămădire celulară ce exercită o funcție particulară.

nodal • Tesutul care constituie nodulul Keith și Flack și nodulul Tawara; se referă la cea ce ține de aceste structuri. Ex. extrasistolă nodală.

nodozitate • Proces patologic circumscris, rotunjit și indurat.

nodul • În anatomie și patologie, mică umflătură sau proeminență în formă de nod.

nodul atrioventricular (auriculoven-tricular) • Sin. *nodulul Aschoff-Tawara*.

nodul disoric (fr. *nodule dysorique*, engl. "*cotton wool patches*") • Leziune retiniană datorită obliterării acute a unei arteriole retiniene; este deseori bilaterală; frecvent apare o mică hemoragie în vecinătate. Nodulii se localizează mai ales la polul posterior al ochiului; sunt vizibili timp de câteva săptămâni, după care dispar fără să lase cicatrici sau sechele decelabile. Sin. *exsudat cu aspect de vată (al retinei)*.

nodul sinoauricular (sinusal) • Sin. *nodulul Keith și Flack*.

nodul tuberculos • Leziune caracteristică pentru tuberculoză (tubercul),

având formă rotunjită, cu o zonă centrală necrozată, înconjurată de un strat de celule epiteloidale (similare celulelor epiteliale), care conține celule gigante și un strat periferic limfocitar.

nodular • În formă de nodul sau constituit din noduli. Ex. focar tuberculos nodular; conjunctivită nodulară.

nodulus (engl. *nodule*) • Unul din cei nouă lobuli ai vermisului cerebelos.

nombril • Sin. *ombilic*.

Nonne (reacția) • Reacție prin care se evidențiază globulinele din lichidul cefalorahidian (Nonne Max, neurolog german, profesor la Hamburg, 1861-1959)

nonviabil (neviabil) • Se spune despre un făt care nu a ajuns încă la un stadiu de dezvoltare intrauterină suficientă pentru a fi viabil.

nooleptic (fr. *nooleptique*, engl. *dysleptic drug*) • Se spune despre un medicament din grupul psiholepticelor, care acționează ca depresor al stării de veghe (cea care reglează oscilațiile veghe - somn). Noolepticele cuprind toate hipnoticele (barbiturice și nonbarbiturice).

noradrenalina (engl. *norepinephrine*) • Amină simpaticomimetică având rol de mediator chimic al transmiterii nervoase simpatice, postganglionare. Este un vasoconstrictor mai puternic decât adrenalina; se administrează intravenos sau intracardiac în stările de șoc. Sin. *levarterenol* (DCI).

normoblast • Sin. *eritroblast normal*.

normocit • Eritrocit normal.

normocrom • De culoare normală sau care se colorează normal. V. *anemie normocromă*.

normolipemiant (engl. *lipid lowering drug*) • Care poate aduce la normal concentrația lipidelor din sânge.

normotensiv (fr. *normotendu*) • Cu tensiune arterială normală.

normotop • 1) Cu localizare normală; 2) În electrocardiografie, se spune despre o excitație care ia naștere în nodulul sinusal sau despre un ritm cardiac normal, la comandă sinusală.

noso- • Prefix de origine greacă în relație cu boala.

nosocomial • Infecție contractată în spital.

nosologie • 1) Știința clasificării sistematice a bolilor; 2) Studiul însușirilor care permit să se definească bolile. (adj. *nosologic*)

nou-născut (fr. *nouveau-né*, engl. *newborn*) • Copil în primele zile de viață. V. *neonatal*.

Novocaină (engl. *novocain*) • Marcă depusă pentru procaină (termen folosit adesea ca sinonim).

nubil (fr., engl. *nubile*) • Care a devenit aptă pentru mariaj, adică nu numai puber, ci chiar capabil să prăcească sau să conceapă (când este vorba de o fată).

nucal (engl. *neck*) • Care se referă la ceafă.

nuclear • Care se referă la nucleul celulei, la nucleul atomic sau la un nucleu atomic (nucleii cenușii centrali, în deosebi).

nucleat (fr. *nuclée*, engl. *nucleated*) • Se spune despre o celulă care are nucleu.

nuclează • Enzimă ce descompune acizii nucleici; ribonucleazele scindează acizii ribonucleici, iar dezoxiribonucleazele scindează acizii dezoxiribonucleici.

nucleic • V. *acizii nucleici*.

nucleii cenușii centrali (fr. *noyau gris centraux*, engl. *basal ganglia*)

• Mase de substanță cenușie, situate în interiorul substanței albe a emisferelor cerebrale, cuprinzând: *talamusul (stratul optic)*, *nucleul caudat*, *nucleul lenticular* și *claustrum*. Sin. *nucleii (corpilor) opto-striați*.

nucleii optostriați • Sin. cu *nucleii cenușii centrali*.

nucleol • Corpuscul sferic omogen, prezent în număr variabil în nucleul celulei vii, care are un rol esențial în sinteza acizilor ribonucleici. (adj. *nucleolar*)

nucleolat • Care este prevăzut cu unul sau mai mulți nucleoli.

nucleoliză (engl. *chemonucleolysis*)

• Tratament al unei hernii de disc prin injectarea într-un spațiu intervertebral a unei enzime proteolitice, papaina, care provoacă disoluția unui nucleu pulpos.

nucleoplasmă • Substanță omogenă ce ocupă în totalitate spațiile din jurul diversilor constituenți ai nucleului. Sin. *suc nuclear*.

nucleoproteină (*engl. nucleoprotein*)

• Heteroproteină constituită prin unirea unei proteine bazice (protamină sau histonă) cu un acid nucleic (acid ribonucleic în *ribonucleoproteide*), acid dezoxiribonucleic în *dezoxiribonucleoproteide*). Nucleoproteinele se găsesc în organismele vii (țesuturi animale și vegetale, bacterii, virusuri).

nucleotid • Nume de ansamblu pentru compuși constituiți dintr-un zahăr (riboză sau dezoxiriboză) legat de acid fosforic sub formă de ester și combinat cu o bază purinică (adenină sau guanină) sau o bază pirimidinică (uracil, citozină sau timină). Nucleotidele sunt constituenți esențiali ai tuturor celulelor vii, sub formă de acizi nucleici sau de fosfați ai acestor acizi. Unele nucleotide acționează ca transportori de energie în diverse reacții enzimatice.

nucleozid • Produs de degradare parțială a unui nucleotid, constituit dintr-o pentoză (riboză sau dezoxiriboză) și o bază purinică sau pirimidinică (de ex. uridină).

nucleu (*fr. noyau, engl. nucleus*) • 1) Constituent esențial al celulei, conținând cromozomii, separat de citoplasmă prin membrana nucleară. Fără nucleu, o celulă este incapabilă să se reproducă și să sintetizeze materia vie. V. *cario*.; 2) Parte fundamentală a *atomului*, în care se concentrează toată masa; este încărcat pozitiv, sarcina sa fiind, în stare normală, echilibrată exact prin electronii ce se rotesc în jurul lui; 3) Parte centrală, bine individualizată, a unei structuri anatomice. Ex. nucleii cenușii ai creierului, nucleul gelatinos (pulpos) al discului intervertebral. (adj. **nuclear**)

nucleul caudat (*fr. noyau caudé, engl. caudate nucleus*) • Cel mai intern dintre nucleii ce formează corpul striat, dispus ca o potcoavă în jurul talamusului.

nucleul dințat (*fr. noyau dentelé, engl. dentate nucleus of cerebellum*) • Nucleul cenușiu central al cerebelului, anexat formațiilor și căilor neocerebelului. Sin. *oliva cerebeloasă*.

nucleul gelatinos (*fr. noyau gélatineux, engl. pulposus nucleus*) • Par-

tea centrală, rotunjită, de consistență gelatinoasă, a discului intervertebral. Are rol de a amortiza hidraulic presiunile ce asigură mișcările platourilor vertebrale în toate sensurile. Sin. *nucleul pulpos*.

nucleul lenticular (*fr. noyau lenticulaire, engl. lentiform nucleus*) • Unul dintre nucleii cenușii centrali, situat în plină substanță albă, lateral față de nucleul caudat și talamus. Este împărțit de către lame de substanță albă într-o porțiune laterală (*putamen*) și două porțiuni mediale ce formează *pallidum*.

nucleul pulpos • Sin. cu *nucleul gelatinos*.

nucleul roșu (*fr. noyau rouge, engl. red nucleus*) • Fiecare din cele două mase ovoide, de substanță cenușie, situate în partea anterioară a calotei trunchiului cerebral.

nuligestă • Se spune despre o femeie care n-a fost niciodată însărcinată. V. *multigestă, primigestă*.

nulipară • Se spune despre o femeie care nu a avut copii. V. *multipară, primipară*.

număr diploid (*fr. nombre diploide*) • Număr de cromozomi ce provin din două genomuri, prezenți în mod normal în celulele somatice și apărând în cursul mitozei. Este dublul numărului haploid și se notează cu 2n. (la om este de 46).

număr haploid • Numărul de cromozomi ai genomului unei specii, prezent în mod normal în celulele sexuale și apărând în cursul meiozei; se notează cu n (la om este de 23).

numărătoare (*fr. numération, engl. count*) • Numărarea elementelor figurate conținute într-un mediu biologic. Ex. număratoarea eritrocitelor și leucocitelor din sânge, a celulelor din lichidul cefalorahidian etc.

numular (*fr. numulaire, engl. numular*) • De forma unei monede. Ex. spută numulară, eczemă numulară.

nutritiv (*fr. nutritif, engl. nutritious*) • 1) Care se referă la hrană; 2) Hrănitor.

nutriție (*fr., engl. nutrition*) • 1) Ansamblul proceselor de asimilație și

dezasimilație a alimentelor în organism, prin care se asigură menținerea vieții, a funcțiilor fiziologice și a energiei necesare; 2) Știința care tratează despre alimente și alimentație sub

toate aspectele: utilizarea și transformarea alimentelor în organism, malnutriția, problemele psiho-sociologice privind alimentația, producerea și repartiția alimentelor. (adj. **nutrițional**)

O

O • Simbol chimic pentru oxigen.

Ω, ω • V. *omega*.

OAD • În radiologie, abr. pentru *incidentă oblică anterioară dreaptă* (în radiografia toracelui).

OAS • În radiologie, abr. pentru *incidentă oblică anterioară stângă* (în radiografia toracelui).

obez (fr. *obèse*, engl. *obese*) • Persoană care prezintă obezitate.

obezitate (fr. *obésité*, engl. *obesity*) • Acumularea excesivă, mai mult sau mai puțin generalizată, de țesut adipos, ceea ce duce la o creștere a greutateii cu peste 25% față de normal. Poate fi de origine *exogenă*, prin supraalimentație, sau *endogenă*, prin tulburări metabolice endocrine. V. *adipoză*.

obiect-test (fr. *objet-test*) • Sin. *optotip*.

obiectiv (fr. *objectif*, engl. *objective*)

• 1) adj. Se spune despre simptomele care pot fi percepute de un observator, altul decât bolnavul însuși (simptome denumite mai des *sceme*). Ant. *subiectiv*; 2) s. Lentilă sau sistem de lentile care, la o lupă sau un microscop, este situat de partea obiectului de examinat. Obiectivul microscopului este constituit dintr-o lentilă convergentă situată la extremitatea tubului, de partea obiectului de examinat și dă o imagine mărită a acestuia. Poate fi de mai multe tipuri.

obișnuință (fr. *accoutumance*, engl. *addiction*) • Stare a organismului care devine treptat mai puțin sensibil la un medicament. (V. *dependență*).

oblic • V. *muşchiul marele oblic și mușchiul mic oblic al abdomenului*.

obliterare (fr., engl. *obliteration*)

• Dispariția, ștergerea unei cavități sau unui canal, prin umplerea sa cu o substanță solidă (în stomatologie - *obturație*) sau prin apropierea și fuziunea pereților săi (formă de *ocluzie*). (adj. *obliterat*)

obnubilare (fr., engl. *obnubilation*)

• Stare de apatie, de torpoare, cu încetinirea gândirii, observată în epilepsie, sindroamele postcomotionale etc. (adj. *obnubilat*)

obraz (fr. *joue*, engl. *cheek*) • Regiunea laterală a feței cuprinsă între orbită, în sus și marginea inferioară a mandibulei, în jos.

obsedant (engl. *obsessive*) • Care preocupă cu stăruință și se impune în mod irezistibil atenției subiectului. Ex. idee obsedantă, zgomot obsedant. V. *obsesional*.

obsedat • Care are obsesii.

obsesie (fr., engl. *obsession*) • Gândire cu preocupare permanentă și cu caracter chinuitor, care se impune spiritului subiectului în orice moment, în ciuda caracterului ei absurd. Obsesia este sursă de angoasă.

obsesional • Care are caracterele obsesiei. Ex. idee obsesională (sau idee fixă), stare obsesională. V. *obsedant*.

obstetrical • Care se referă la obstetrică.

obstetrică (engl. *obstetrics*) • Ramură a medicinei care se ocupă cu sarcina (graviditatea) și nașterea. Specialistul este *obstetrician*. (adj. *obstetrical*)

obstructiv • Care produce o obstrucție.

obstrucție (fr., engl. *obstruction*)

• Jenă la trecere sau împiedicarea liberului acces la o cavitate sau la circulația normală printr-un canal, fără să se producă neapărat o obliterare. Poate fi produsă de un obstacol așezat înaintea cavității sau de o presiune exercitată asupra unui canal, de exemplu printr-o tumoră. (adj. *obstruat*)

obturator • 1) s. Placă sau dispozitiv destinat să împiedice accesul printr-o deschizătură (de exemplu obturatorul unui aparat cu raze X sau al unui aparat fotografic); 2) adj. Care servește la astuparea unei deschizături. În anatomie, *membrană obturatoare*: lamă fibroasă care închide aproape complet gaura ischiopubiană (numită impropriu *gaura obturatoare*). Structurile care se raportează la aceasta sunt calificate în mod asemănător: nerv obturator, arteră și venă obturatoare etc.

obturație • Acțiunea de a umple o carie dentară cu o materie solidă; rezultatul acestei acțiuni.

occipital • adj. Care se referă sau ține de occipital. Ex. regiune occipitală, protuberanță occipitală; 2) s. Os lat,

impar și median, situat în partea posterioară și inferioară a craniului. Este constituit din patru părți: anterior, corpul occipital sau apofiza bazilară; posterior, scoica occipitalului; de fiecare parte, masele laterale ale occipitalului.

occipitoatloidian (engl. *occipito-atloid*) • Care se referă la osul occipital și la atlas. Ex. articulație occipitoatloidiană.

occipitocervical • Care se referă la occiput și regiunea cervicală. Ex. encefalocel occipitocervical.

occipitoparietal • Care se referă la oasele occipital și parietale (sutura occipitoparietală) sau la lobii cerebrali occipital și, respectiv, parietal (șanț occipitoparietal). Sin. *parietooccipital*.

occiput • Partea posterioară și inferioară a craniului și capului.

ochelari bifocali (fr. *lunettes bifocales*, engl. *bifocal glasses*) • Ochelari în care fiecare lentilă are două focare destinate, una (în sus) pentru vederea la distanță și alta (în jos) pentru citit și vederea de aproape.

ochi (fr. *œil*, engl. *eye*) • Organ al vederii constituit din *globul ocular* și diversele medii pe care le conține. Este situat în orbită și legat de creier prin nervul optic. V. *ocular*, *oftalm*.

ocitocic • s. și adj. Care favorizează nașterea.

ocitocină • Sin. *oxitocină*.

ocluzal (fr., engl. *occlusal*) • Care se referă la ocluzia dentară. Ex. fața ocluzală a unui dinte.

ocluzie (fr. *occlusion*, engl. 1. *obliteration*, 2. *occlusion*) • 1) Apropierea marginilor unui canal, orificiu sau ale unei fante naturale, determinând închiderea lor, care poate fi fiziologică și trecătoare (ex. ocluzia pleoapelor) sau patologică, ireversibilă, atunci când pereții se lipesc (în acest ultim caz se spune și *obliterare*); 2) Situație de contact între dinții superiori și inferiori, când cele două maxilare sunt apropiate. În mod normal, contactul este *centrat* și *echilibrat*. V. *malocluzie*.

ocluzie deschisă (fr. *béance en occlusion*, engl. *open bite*) • În dentică: spațiu - în plan vertical - care rezultă dintr-o ocluzie necorespunzătoare a

celor două danturi (superioară și inferioară), oricum ar fi deplasate una față de alta.

ocluzie intestinală (engl. *ileus*, *intestinal obstruction*) • Oprirea mai mult sau mai puțin completă, bruscă sau progresivă, a tranzitului intestinal. Poate fi de natură mecanică (obstrucție sau compresie) sau de natură funcțională (spasm intestinal sau paralizia musculaturii intestinale, cu oprirea peristaltismului). Sin. *ileus*.

ocluziv • Care se referă la ocluzie, care o realizează. Ex. pansament ocluziv.

ocluzovestibular • Care se referă la fețele ocluzale și vestibulare ale unui premolar sau molar.

11-OCS • Abr. *11-oxicorticosteroid*.

oct, **octa**, **octi**, **octo** • Prefixe în relație cu cifra opt.

ocul, **oculo** • Prefixe de origine latină, în relație cu ochiul. V. *oftalm*.

ocular (fr. *oculaire*) • 1) adj. Care se referă la ochi, mai ales ca entitate anatomică. Ex. abces ocular, globul ocular. V. *oftalmic*; 2) s. Partea sistemului optic al microscopului prin care se examinează preparatul. V. *obiectiv*.

oculist • Sin. *oftalmolog*.

oculogir (engl. *oculogyric*) • Care comandă mișcările de ansamblu ale globilor oculari și, în mod special, rotația lor. Sin. *oftalmogir*.

oculomotor • Care se referă la mișcările globilor oculari sau care le determină. Ex. reflex oculomotor, paralizie oculomotorie, nerv oculomotor (sau nerv motor ocular).

oculopalpebral • Care se referă la ochi și pleoape. Ex. conjunctivită oculopalpebrală.

O.D. (sau **o.d.**) • Abr. pentru *ochiul drept* (din latină, *oculus dexter*). V. *OL*.

Oddi (sfîcterul) (engl. *Oddi's sphincter*) • Sfîcter ce înconjoară ampula Vater (canal comun coledocopancreatic) în grosimea carunculei mari a duodenului. (*Oddi* Ruggero, medic italian din Bologna, 1864-1913)

oddian • Care se referă la sfîcterul Oddi.

oddipatie • Leziune care interesează sfîcterul Oddi sau îi încetinește funcția (disfuncție, incontinență sau obstrucție).

oddită (*engl. odditis*) • Inflamația sfincterului Oddi.

-odinie (*fr. -odynie*) • Sufix de origine greacă pentru durere. Ex. pleurodinie. V. *algie*.

odinofagie (*fr. odinophagie*) • Dificultatea deglutiției, însoțită de durere.

odont-, odonto- • Prefixe de origine greacă în relație cu dinții.

odontalgie • Durere localizată la un organ dentar (dinte și elementele lui de susținere). (adj. **odontalgic**)

odontogenă (*fr. odontogène, engl. odentic*) • Care provine dintr-un dinte sau din țesuturile care îl înconjoară. V. *cementoblastom benign*.

odontoidă • V. *apofiza odontoidă*.

odontoidian • Care se referă la apofiza odontoidă.

odontologie • Studiul dinților și bolilor acestora și, prin extensie, *medicina dentară*. (adj. **odontologic**)

odontom • Sin. *dentom*.

odontostomatologie • Sin. *dentistică* (*fr. dentisterie*).

odontostomatologie infantilă • Sin. *pedodonție*.

Oedip (complexul) (*fr. Oedipe complexe d', engl. Oedipus complex*) • Ideea pe care un copil (băiat sau fată) și-o face despre poziția pe care el o ocupă în triunghiul format din el însuși și cei doi părinți ai săi și care se traduce cel mai adesea printr-un atașament excesiv față de părintele de sex opus, însoțit de rivalitate ostilă pentru părintele de același sex; câteodată însă atașament invers (cu tendință homosexuală). Apărut la vârsta de 3-4 ani, conflictul oedipian este de obicei înlăturat mai târziu; persistența lui poate fi la originea tulburărilor nevrotice. (*Oedip*, erou mitologic grec, fiul lui Caius și al Jocastei, al cărui soț va deveni după ce-și va ucide tatăl). (adj. **oedipian**)

oficial (*fr., engl. officinal*) • 1) Care este folosit în farmacie pentru prepararea diferitelor produse. Ex. plante oficinale, alcool oficial; 2) Se spune despre un medicament al cărui mod de preparare este indicat în Codex și care, în general, se găsește gata preparat de farmacist (prin opoziție cu *preparatul magistral*, care se face după rețeta "magistrală" a medicului).

oftalm-, oftalmo- • Prefixe de origine greacă în relație cu ochiul. V. *ocul-*.

oftalmia zăpezilor (*fr. ophtalmie des neiges, engl. snow blindness ophtalmia nivialis*) • Inflamația corneei și conjunctivei, provocată de razele ultraviolete, în regiuni muntoase înalte.

oftalmic • Care se referă la ochi, care este în relație cu ochiul. Ex. arteră, nervi oftalmici, migrenă oftalmică. V. *ocular (1)*.

oftalmie • Afecțiune inflamatorie a ochiului.

oftalmie simpatică • Inflamația ochiului sănătos, survenită după o rămire a celuilalt ochi.

oftalmodinamometrie • Măsurarea presiunilor intraoculare cu ajutorul unui aparat numit oftalmodinamometru. Sin. *tonoscopie*.

oftalmogir • Sin. *oculogir*.

oftalmolog (*fr. ophtalmologiste, ophtalmologue*) • Medic specialist în bolile de ochi și în chirurgia oculară. Sin. *oculist*.

oftalmologia muncii • V. *ergoftalmologie*.

oftalmologie • Parte a medicinei care studiază ochiul și anexele sale, din punct de vedere medical și chirurgical. (adj. **oftalmologic**)

oftalmometru • Aparat ce măsoară gradele de curbură ale corneei, pentru determinarea astigmatismului.

oftalmoplastie • Intervenție de chirurgie plastică asupra globului ocular și anexelor sale. (adj. **oftalmoplastic**)

oftalmoplegie • Paralizia mușchilor oculari. (adj. **oftalmoplegic**)

oftalmoscopie • Examenul fundului de ochi cu ajutorul oftalmoscopului (oglină concavă, cu orificiu central, fixată pe fruntea examinatorului).

OGE • Abr. *organele genitale externe*. V. *penis, vulvă*.

OGI • Abr. *organele genitale interne* (la femeie: ovare, uter, trompe uterine; la bărbat: testicule, căi spermatică, prostată).

17 OHCS • Abr. *hidroxi-17-corticosteroidi*.

ohm • Unitate de rezistență electrică în sistemul internațional de unități (SI). Simbol Ω. (adj. **ohmic**). Lingv. de la

Ohm Georg Simon, fizician și matematician german, 1787-1854.

-oid • Sufix cu sensul de *în formă de*, indicând asemănare.

OIDA • În obstetrică, abr. pentru prezențată *occipitoiliacă dreaptă anterioară* (variantă a prezențatăi occipitale).

Oidium • Sin. desuet pentru *Candida*.

OIDP • În obstetrică, abr. pentru prezențată *occipitoiliacă dreaptă posterioară* (variantă a prezențatăi occipitale).

OIDT • În obstetrică, abr. pentru prezențată *occipitoiliacă dreaptă transversă* (variantă a prezențatăi occipitale).

OISA • În obstetrică, abr. pentru prezențată *occipitoiliacă stângă anterioară* (variantă a prezențatăi craniene, cea mai frecventă și cea mai favorabilă).

OISP • În obstetrică, abr. pentru prezențată *occipitoiliacă stângă posterioară* (variantă a prezențatăi occipitale).

OL (sau o.l.) • Abr. pentru *ochiul stâng* (din latină, *oculus laevis*). V. *O.D.*

oleaginos • Care conține ulei sau seamănă cu acesta. Ex. plantă oleaginoasă.

olecran (*fr. olécrâne, engl. olecranon*) • Apofiza posterioară și verticală a extremității superioare a osului cubitus, care, împreună cu apofiza coronoidă, formează marea cavitate sigmoidă ce se articulează cu trohleea humerusului. Pe ea se inseră tendonul mușchiului triceps brahial. (adj. **olecranian**)

oleogranulom al canalului anal (*engl. oil granuloma of anal canal*) • Formațiune pseudotumorală localizată în jurul anusului, având aspect de aglomerație de mici chiști plini cu grăsimi.

olfactiv (*fr. olfactif, engl. olfactory*) • Care se referă la miros. Ex. celulă olfactivă, mucoasă olfactivă, nerv olfactiv.

olfacție • Funcția aparatului olfactiv. V. *miros*.

olig-, oligo- • Prefixe de origine greacă, cu semnificația de *puțin numeros*. Ant. *poli-*.

oligoamnios (*engl. oligohydramnios*) • Prezența a mai puțin de 200 ml lichid amniotic în cavitatea amniotică intactă, în timpul ultimelor luni de sarcină.

oligoastenospemie • Număr redus de spermatozoizi în spermă (sub 20 milioane pe ml), având o motilitate diminuată.

oligocitemie • Scăderea numărului de eritrocite și leucocite din sânge.

oligodendroglie • Tip de nevroglie de formă globulară sau cubică, prevăzută cu un număr mic de prelungiri citoplasmice lungi, fine și puțin ramificate. (adj. **oligodendrogial**)

oligoelement (*engl. trace element*) • Element chimic (metal sau metaloid) care se găsește în cantitate foarte mică (sub 0,2%) în organismele vii. Cea mai mare parte a acestor elemente sunt necesare funcționării organismului (iod, fluor, fier, zinc, brom, aluminiu, siliciu, cupru, magneziu, cobalt); se găesc în alimente.

oligofren (*fr. oligophrène*) • Se spune despre o persoană ce prezintă arieație mentală.

oligofrenie • Sin. *arieație mentală*.

oligofrenie fenilpiruvică • Sindrom ereditar, transmis recesiv autosomic, datorat unui deficit de fenilalanin-hidroxilază (enzimă care favorizează formarea tirozinei pornind de la fenilalanină), având drept consecință o creștere a fenilalaninei în sânge, lichidul cefalorahidian și creier și eliminare de acid fenilpiruvic prin urină. V. *fenilcetonurie*. Această stare se caracterizează prin arieație mentală, întârziere în dezvoltarea fizică, rigiditate a membrilor în flexie, mișcări de balansare a trunchiului, mișcări atetoze și convulsii, deficit de pigmentare (piele, păr și ochi de culoare deschisă) și dermatozee frecvente. Un regim alimentar fără fenilalanină, instaurat din primele luni de viață, poate preveni degradarea mentală. Sin. *boala (sindromul) Fölling*.

oligomacro(mega)nefronie • Variație de hipoplazie renală bilaterală, la copii cu uremie cronică precoce. Congenitală, dar nu familială, această afecțiune comportă o reducere a dimensiunii ambilor rinichi, în timp ce la examenul histologic se constată dimpotrivă o hipertrofie considerabilă a glomerulilor și tubilor, cu scleroză interstițială neinflamatorie secundară.

Pe plan clinic se observă o insuficiență renală alarmantă în primii doi ani de viață; stabilizată apoi timp de mulți ani, ajunge la uremie terminală.

oligomenoree • Menstre anormal de reduse sau producându-se la intervale anormal de lungi.

oligospermie (engl. *oligospermism, oligospermia*) • 1) Scăderea anormală a numărului de spermatozoizi din lichidul seminal; 2) Insuficiență secretorie de spermă.

oligozaharid (fr., engl. *oligosaccharide*) • Substanță chimică zaharidică (holozid) cu număr redus de oze (respectiv di-, tri- sau tetraholozide).

oligurie • Diminuarea cantității de urină emisă în timp de 24 ore.

oliva bulbară (engl. *inferior olive*) • Fiecare din cei doi nuclei cenușii din bulbul cerebral, în conexiune cu căile vestibulare și cerebeloase.

oliva cerebeloasă • Sin. *nucleul dîntat*.
olivar (fr. *olivaire, engl. olivary*) • 1) Cu formă de olivă; Ex. bujie olivară; 2) Care se referă la oliva bulbară. Ex. fasciculul olivar.

Ollier-Thiersch (grefa) • Grefă cutanată practică cu bandelele dermo-epidermice, mai voluminoase decât grefonii epidermici. (*Ollier Léopold*, chirurg francez 1830-1900, *Thiersch Karl*, chirurg german, profesor la Erlangen, apoi la Leipzig, 1822-1895)

-om • Sufix de origine greacă pentru tumoră: epiteliom, carcinom, sarcom, fibrom. V. *onc*.

-oma • V. *-om*.

omartrită • Inflamația articulației umărului (artrită scapulohumerală).

ombilic (engl. *navel, umbilicus*) • Cînatrice formată după căderea cordonului ombilical, situată în mijlocul peretelui abdominal. V. *omfal-*. (adj. **ombilicat**)

ombilicat (fr. *ombiliqué, engl. umbilical*) • Care prezintă o depresiune centrală ce amintește de ombilic. Ex. cataractă ombilicată, pustulă ombilicată (în variolă).

omega • A douăzeci și patra și ultima literă din alfabetul grec: Ω (majusculă) și ω (minusculă).

oment-, omento- • Prefixe de origine latină în relație cu epiploonul.

omentectomie • Rezecția parțială sau totală a marelui epiploon.

omentită • Inflamația epiploonului.

omentopexie • Fixarea chirurgicală a epiploonului. Sin. *epiploonopexie*.

omentoportografie • Examen radiologic preoperator ce constă din opacifierea venei porte prin injectarea într-o venă din marele epiploon.

omentotomie • Incizie a părții înalte a marelui epiploon, pentru a se căpăta acces la bursa omentală ("arrière-cavită des epiploons").

omfal-, omfalo- • Prefixe de origine greacă în relație cu ombilicul.

omfalită • Inflamația ombilicului și a cordonului ombilical.

omfalocel • Sin. *hernie ombilicală*.

omfalomezenteric • Care leagă ombilicul de mezenter. Ex. circulația omfalomezenterică (sau vitelină); canal omfalomezenteric (la embrion).

omfalotomie • Secționarea cordonului ombilical.

omnipractician (engl. *general practitioner*) • Medic practician nespecializat. Lingv. termen criticat pentru că nici un medic nu poate practica toate actele medicale fără restricție (așa cum arată etimologia). Pentru a se sublinia punctul de vedere "general", prin opoziție cu cel de "specialist", unii preferă sinonimul *generalist* sau *medic generalist*.

omoclavicular (scapuloclavicular) • Care se referă la omoplat și la claviculă. Ex. aponevroza omoclaviculară.

omodinie • Sin. *scapulalgie*.

omolog (fr. *homologue, engl. homologous*) • 1) Se spune despre doi cromozomi care formează o pereche; 2) Se spune despre substanțe chimice asemănătoare.

omogen (fr. *homogène, engl. homogeneous*) • Cu structură uniformă, constituit din elemente de același fel sau repartizate uniform. Ant. *heterogen*.

omoplat (scapula) • Os lat, plat, triunghiular, de grosime redusă, situat pe partea posterioară și superioară a toracelui, în dreptul primelor șapte coaste. La unghiul superior extern se găsește cavitatea glenoidă care se ar-

ticulează cu humerusul și care este surplombată de apofiza coracoidă. În partea superioară a feței sale posterioare se află implantată transversal, spina omoplatului, o apofiză de dimensiuni mari, palpabilă, subcutanat, a cărei extremitate externă, aplatizată, este acromionul care se articulează cu clavicula. V. *centura scapulară*. (adj. **scapular**)

OMS • Abr. pentru *Organizația Mondială a Sănătății*.

onanism • Masturbarea la bărbat. Etim. Onan, personaj în capitolul 38 al Genezei (Vechiul Testament) care, pentru a nu avea copii din unirea sa cu Thamar, "își risipea sămânța sa pe pământ".

onc-, onco- • Prefixe de origine greacă, având dublu sens: de mare (tumoră, masă) și croșet. Se poate scrie și *onch(o-)*, ortografie însă care nu se folosește pentru tumoră. V. *-om*.

onchocercoză (engl. *onchocerciasis, river blindness*) • Boală parazită produsă de o filarie (*Onchocerca volvulus*), observată în Africa și America Centrală, caracterizată prin mici noduli subcutanați conținând parazitul, erupție pruriginoasă (*scabia filariană*) și leziuni oculare.

oncocit (fr., engl. *oncoocyte*) • Celulă voluminoasă, cu multă citoplasmă granuloasă, care se găsește în epiteliul canalelor sau acinilor glandelor salivare, al tiroidei și paratiroidelor și al celor mai multe parenchimuri glandulare. (adj. **oncocitar**)

oncocitom • Tumoră cu structură glandulară, de obicei benignă, având localizare diversă: tiroidă, bronhii, glande salivare, rinichi.

oncogen • Care favorizează sau provoacă formarea de tumori. V. *cancerogen*. Sin. *tumorigen*.

oncogeneză • Formarea tumorilor.
oncologie • Studiul tumorilor și, prin extensie, a cancerelor; specialistul se numește *oncolog*. (adj. **oncologic**)

oncostatic • Care oprește evoluția unei tumori.

oncotic (fr. *oncotique*) • 1) Care se referă la tumori; 2) V. *presiune oncotică*.

onih-, oniho- • Prefixe de origine greacă, în relație cu unghiile.

onihie (fr. *onychie, engl. onychia*) • Inflamația matricei unghiale.

onihofagie (fr. engl. *onychophagie*) • Obiceul morbid de a-și roade unghiile.

oniholiză • Decolarea unghiei din patul unghial.

onihomalacie • Ramolimentul unghiilor.

onihopatie • Orice afecțiune a unghiilor.

onihorexis (fr., engl. *onychorrhaxis*) • Fragilitate anormală a unghiilor, care se fisurează în lungime.

onihoschizis • Decolarea, clivarea sau fisurarea unghiei, de cauză traumatică sau patologică.

onihoză • Orice tulburare distrofică a unghiilor.

onir-, oniro- • Prefixe de origine greacă, în relație cu visul.

oniric (fr. *onirique*) • Care se referă sau care se aseamănă cu visul. Ex. delir oniric, activitate onirică (vis).

onirism • Stare delirantă subacută sau acută, caracterizată prin halucinații vizuale, halucinații ale sensibilității generale sau ale simțurilor sau a sensibilității musculare (senzație de cădere, de deplasare rapidă). Analogă unui coșmar, această stare poate fi provocată de intoxicația alcoolică. Sin. *delir oniric*.

onixis (fr. *onyxis, engl. onychitis*) • Inflamația patului unghial, cel mai des cronică, cu ulcerare și fungozități: forma tipică este unghia încarnată. Leziunile se însoțesc deseori de un *perionixis*.

ontogeneză • Serie de transformări suferite de un organism animal sau vegetal, începând cu perioada concepției (fecundație), trecând prin dezvoltarea embrionară și până la realizarea formei sale definitive. Aceste etape reproduc în esență pe cele ale *filogenezei*. V. acest termen. "Ontogeneza repetă filogeneza" (postulatul biologului german Haeckel). (adj. **ontogenetic**)

oofor-, ooforo- • Prefixe de origine greacă, în relație cu ovarul. Lingv. prefixul *ovario-* este uzual.

ooforectomie • Sin. *ovariectomie*.

ooforohisterectomie • Sin. *ovariohisterectomie*.

ooforopexie • Sin. *ovarioopexie*.

OP • În obstetrică, abr. pentru prezența *occipito-pubiană* (variantă a prezenței occipitale).

opac (*fr., engl. opaque*) • Care nu lasă să treacă lumina sau razele X.

opacificant (*engl. radioopaque medium*) • Se spune despre o substanță de contrast, care este opac pentru razele X.

opacificare (*fr., engl. opacification*) • 1) Injectarea unui produs de contrast într-un organ cavitătar sau într-un conduct, pentru a le face vizibile și să le muleze contururile în cursul examenului radiologic; 2) Orice leziune cicatriceală care modifică transparența normală a corneei sau a cristalinului; opacificările corneei au nume diferite în raport cu întinderea și profunzimea lor: *albugo, leucom, nefelion, albeață*.

opacitate (*engl. opacity*) • 1) Calitatea unei substanțe sau unui mediu de a rămâne impenetrabil la trecerea luminii sau a altor radiații; 2) În radiologie, imagine a unui țesut, total sau parțial opac la razele X (se spune "opacitate" mai ales pentru a desemna un focar patologic dintr-un țesut care în mod normal este transparent, cum ar fi plămânul).

opacitate pulmonară "în geam mat" (*fr. opacité pulmonaire en vitre dépolie, engl. ground-glass pulmonary opacity*) • În radiologie, diminuarea transparenței pulmonare, difuză sau predominant bazală, fără structură morfologică individualizată anume.

operație (*fr., engl. operation*) • Intervenție chirurgicală practică pe un organism viu, cu ajutorul unor instrumente care permit o cale de acces în câmpul operator. Se numesc de asemenea operații, diferitele variante operatorii care de fapt sunt *tehnici* sau *procedee*, (adj. **operator**)

operație plastică • Orice operație vizând refacerea unui organ sau stabilirea funcției sale, fără rezecții mutilante și, în particular, refacerea chirurgicală a tegumentelor, *V. plastic*.

opercu • Structură animală destinată acoperirii unei deschizături și având deseori forma de capac. În anatomie, punte de substanță nervoasă albă care

acoperă sau unește unele circumvoluțiuni cerebrale. Ex. *opercu* *rolandic* care, la extremitatea inferioară a scizurii centrale, unește circumvoluțiile frontală și parietală ascendentă. (adj. **opercular**)

operon • Segment de acid dezoxiribonucleic, din a cărui transcripție rezultă o singură moleculă de acid ribonucleic, cu rol de mesager policistronic, care dă naștere prin traducere la mai multe proteine independente.

opiaceu (*fr. opiacé, engl. opiate*) • s. Care conține opium.

opioman (*engl. opium addict*) • Persoană dependentă de opiu.

opiomanie • Intoxicație cronică provocată de folosirea repetată a opiumului, mai ales sub formă de inhalare din pipă. Este o toxicomanie tipică, făcând din cel afectat un sclav al drogului.

opiu (*fr., engl. opium*) • Suc gras obținut prin incizia, înainte de maturare, a fructului unei varietăți de mac, ce conține mai mulți alcaloizi (morfină, codeină, papaverină etc.). Se folosește ca sedativ și analgezic, este un stupefiant care produce toxicomanie. *V. opiaceu, tebaic*.

opoterapie • Tratament cu extracte brute sau purificate din diferite țesuturi sau organe, mai ales din glande endocrine de origine animală. (adj. **opoterapic**)

Oppenheim (mersul) (*fr. Oppenheim-démarche d', engl. Oppenheim's gait*) • Tip de mers observat în scleroza în plăci, caracterizat prin oscilații neregulate ce afectează capul, trunchiul și membrele. (*Oppenheim* Hermann, neurolog german, profesor la Berlin, 1858-1919)

opresiune (*fr., engl. oppression*) • Impresia sau senzația de jenă respiratorie.

opsiurie • Întârzierea emisiunii de urină după o masă, datorită încetinirii resorbției intestinale. Simptom descris în hipertensiunea arterială.

opt., opto- • Prefixe de origine greacă în relație cu ceea ce este văzut sau cu vederea.

optică (*fr. optique*) • 1) adj. Care se referă la vedere; 2) Ramură a fizicii care studiază legile luminii. *Optica medicală*

studiază fenomenele de refracție oculară, normale și patologice.

optician • 1) Fabricant sau comerciant de instrumente optice; 2) Lucrător specializat în montarea și ajustarea lentilelor de ochelari.

optometrie • Ansamblul procedeelelor subiective ce permit măsurarea acuității vizuale, mai ales privitoare la viciile de refracție (astigmatism, miopie, hipermetropie). (adj. **optometric**)

optotip (*engl. optotype, test type*) • Literă, caracter sau figură, servind la măsurarea acuității vizuale, prezentate sub formă de tablou, în serii succesive, de înălțimi diferite.

oral • Care se referă la gură, mai ales din punct de vedere funcțional. *V. bucal*. Ex. medicament administrat pe cale orală (sirop, cașet, pilulă). *V. parenteral, per oral, topic*.

orb (*fr. aveugle, engl. blind*) • Care este lipsit de vedere. *V. cecitate*.

orbicular • În formă de inel. *V. mușchiul orbicular al buzelor, al pleoapelor*.

orbită • 1) Cavitate osoasă profundă, situată de fiecare parte a foselor nazale, în care se găsește globul ocular și anexele sale. (adj. **orbital**); 2) În fizică, traiectorie în formă de curbă închisă, parcursă de un corp mobil, care se deplasează sub influența unor forțe centrale. (adj. **orbital**)

orbitonazal • Care se referă la orbită și la osul nasului sau la nas în general. Ex. creasta orbitonazală.

orbitotemporal • Care se referă la orbită și la regiunea temporală. Ex. regiunea orbitotemporală.

ordonanță (medicală) (*engl. medical prescription*) • Notă scrisă, datată și semnată de medic, conținând prescripțiile recomandate pentru tratamentul unui bolnav (medicamentele prescrise cu indicațiile și dozele de administrare). *V. prescripție, recipe*.

ordonată • Coordonata verticală care, împreună cu cea orizontală (*V. abscisă*), servesc pentru definirea poziției unui punct în plan.

oreion (*fr. oreillons, engl. mumps*) • Maladie infecțioasă, contagioasă și epidemică, produsă de un virus (*myxovirus*), care are afinitate particu-

lară pentru glandele salivare, testicule și sistemul nervos. Se manifestă prin tumefierea dureroasă a glandelor parotide, câteodată și a celorlalte glande salivare, precum și prin febră. Perioada de incubație este de 12-26 zile. Transmiterea se face prin contact direct cu un bolnav sau cu obiecte de curând contaminate cu secreții nazofaringiene ale bolnavului. Principala complicație este *orbita urliană* ce apare aproape exclusiv la adult, putând duce la atrofia testiculară. *V. urlian*.

orexigen • Care stimulează pofta de mâncare.

organ • Parte bine individualizată a corpului, destinată să îndeplinească o funcție determinată.

organe genitale externe (*engl. external genitalia*) • Organele copulației. *V. penis, vulvă, vagin*. Abr. *OGE*.

organe genitale interne (*engl. internal genitalia*) • Organele reproducției. *V. ovar, uter, trompe, testicul*. Abr. *OGI*.

organe limfoide (sau limfopoetice) • *V. limfoid*.

organic • 1) Care se referă la un organ. Se spune mai ales despre o alterare a țesuturilor sau a organelor, prin opoziție cu ceea ce este *funcțional*. Ex. suflu organic prin leziune cardiacă; 2) Care este produs de un organ sau de un organism viu, din care rezultă (prin opoziție cu *mineral* sau *anorganic*); 3) Se spune despre o substanță chimică ce conține carbon.

organism • Entitate biologică (ființă vie) animală sau vegetală, simplă sau complexă, capabilă să se nască, să se dezvoltă și să se reproducă.

organit (*engl. organelle*) • Componentă elementară diferențiată din interiorul celulelor, cu excepția nucleului: mitocondrii, centrozom etc.

Organizația Mondială a Sănătății (*engl. World Health Organization*) • Organizație interguvernamentală ce face parte din Națiunile Unite (creată în 1947, având sediul la Geneva), specializată în problemele de sănătate publică: lupta împotriva bolilor cu mare răspândire în populație, ce au implicație socială (boli transmisibile, boli

cardiovasculară, cancer); ameliorarea condițiilor sanitare și de igienă și ajutor pentru formarea personalului de îngrijire în regiuni în curs de dezvoltare; program internațional de cercetări medicale; de coordonare și difuzare a informațiilor biomedicale prin publicații specializate, în mai multe limbi; normalizarea termenilor medicali (în deosebi a denumirii substanțelor farmaceutice). *V. îngrijiri primare de sănătate*. Siglă: OMS.

organogeneză • Formarea și dezvoltarea diferitelor organe ale organismului.

orgasm • Moment culminant al excitației sexuale, ce coincide, la bărbat cu ejacularea. (adj. **orgastic**)

orhi-, orhido- • Prefixe de origine greacă, în relație cu testiculele.

orhialgie • Durere testiculară. Sin. *orhidodinie, orhidinie*.

orhidectomie (orhiectomie) • Ablația unuia sau ambelor testicule.

orhidodinie • Sin. *orhialgie*.

orhidopididimectomie • Excizia chirurgicală a testiculului și a epididimului.

orhidopexie • Intervenție ce constă în coborârea unui testicul ectopic în bursa scrotală și în fixarea lui. Se spune și *orhiopexie*. Sin. *orhidorafie, orhiorafie*.

orhidoplastie (orhioplastie) • Intervenție de chirurgie plastică la nivelul testiculului.

orhidorafie • Sin. *orhidopexie*.

orhidotomie (orhiotomie) • Incizia testiculului pentru explorare sau pentru evacuarea unui abces.

orhidovaginopexie • Sutura testiculului la inelul inghinal superficial, prin intermediul tunicii sale vaginale.

orhiepididimită • Inflamația testiculului și a epididimului.

orhită • Inflamația testiculului.

orientare (fr., engl. orientation) • Capacitatea unui individ de a se situa în timp și spațiu. (adj. **orientat**)

orificiile sacrale • *V. găurile sacrale anterioare și posterioare*.

orificiu (fr., engl. orifice) • Deschizătură bine delimitată, care face să comunice un organ, un canal sau o cavitate cu exteriorul sau cu o altă structură anatomică. *V. meat, ostium, por.* (adj. **orificial**)

orificiul inferior al bazinului • *V. strâmtoarea inferioară*.

orificiul ischiopubian • *V. gaura ischiopubiană*.

orificiul occipital • *V. gaura occipitală*.

orificiul optic • *V. gaura optică*.

orificiul vertebral • *V. gaura vertebrală*.

orjelet (fr. orgelet, engl. hordeolum, sty) • Inflamația acută supurativă, de dimensiuni reduse, care se dezvoltă la marginea pleoapei, la nivelul uncia din glandele sebacee.

ORL • Abr. pentru *oto-rino-laringologie*.

ornitoză (fr. ornithose, engl. ornithosis) • Boală infecțioasă a păsărilor (gâini, porumbei, canari etc.), altele decât papagalii, produsă de *Chlamydia*, transmisibilă la om. *V. psitacoză*.

oro- • 1) Prefix de origine latină, în relație cu gura; 2) Prefix de origine greacă, în relație cu munții.

orofaringe (fr., engl. oropharynx)

• Porțiunea medie, bucală, a faringelui, delimitată în sus de vălul palatin. Comunică prin istmul gâtului cu cavitatea bucală și prezintă pe părțile laterale amigdalele palatine și pilierii vălului palatin. Sin. *faringe bucal (fr. arrière-gorge)*. (adj. **orofaringian**)

roterapie • Recurgerea în scop terapeutic la resursele naturale ale munților: aer curat, soare, altitudine, ape minerale etc.

ortal • *V. mișcare ortală*.

orteză (fr. orthèse, engl. orthosis)

• Aparate destinate să supleze sau să corijeze alterarea morfologică a unui organ, a unui membru sau segment de membru sau să corecteze o deficiență a unei funcții; aparatele de orteză sunt, de exemplu, folosite în poliomielită, hemiplegie, scolioze. Deficiențele de auz sunt corectate prin *proteză auditivă* sau *audioproteză*.

ortezist (engl. orthotist) • Persoană care fabrică și aplică aparate de proteză.

orto- (fr. *ortho-*) • Prefix de origine greacă cu sensul de *corect*, indicând în general normalitate.

ortodontie (engl. orthodontics) • Parte a medicinei dentare consacrată prevenirii și tratamentului pozițiilor defec-

tuase ale dinților; specialistul este *ortodontist*. (adj. **ortodontic**)

ortofonie (engl. orthophony) • 1) Pronunțarea și articularea corectă, prin opoziție cu defecte de fonație; 2) În limbaj clinic, *tratament ortofonic*: tratamentul ce încearcă să corijeze viciile de pronunție și de vorbire (bâlbâială etc.) *V. logopedie*. (adj. **ortofonic**)

ortofonist (engl. logopedist, speech therapist) • Specialist nemedic care practică metode de reeducare verbală (*logopedie*), cu scopul de a corija defectele de pronunție și vorbire.

ortogenie (fr. orthogénie, engl. orthogenics) • 1) Ansamblul mijloacelor cu care se încearcă diminuarea frecvenței genelor patologice dintr-o populație, constând mai ales din limitarea nașterilor la persoane tarate. *V. eugenie*; 2) Metodă de diagnostic și tratament al tulburărilor afective și psihice ale copilului, imaginată și pusă în practică de Bruno Bettelheim, care s-a inspirat din lucrările lui Freud, Adler și Jung.

Ortolani (semnul) • Semn caracteristic în subluxația congenitală a șoldului la sugar: senzația de resort percepută când se imprimă o mișcare de abducție a membrului inferior, corpul fiind culcat pe spate, cu membrul inferior în adducție. (fr. *signe de ressalt*). (*Ortolani M.*, pediatru italian contemporan din Ferrara)

ortopantomografie (engl. pantography) • Metodă extrabucală de radiografie dentară, ce permite obținerea pe un singur film a imaginii etalate a celor două arcade dentare.

ortoped (fr., engl. orthopedist) • 1) Medic specializat în arta corijării sau prevenirii deformațiilor scheletului și articulațiilor; 2) Tehnician care confecționează și vinde aparate ce corectează deformațiile corpului.

ortopedie (engl. orthopedics) • Clasic, "arta de a preveni și corija deformațiile corpului la copii". În prezent, ortopedia se referă și la patologia adulților și se ocupă cu tratamentul (cel mai des chirurgical) afecțiunilor congenitale sau dobândite ale oaselor, articulațiilor și tendoanelor. (adj. **ortopedic**)

ortopedie dentofacială • Ramură a medicinei dentare care tratează malformațiile faciale ce afectează maxilarele, fiind asociate cu anomalii dentare, responsabile de malocluzie.

ortopnee • Dificultate de a respira în poziție culcată, bolnavul fiind obligat să se ridice în picioare sau să stea în șezut. Sin. *dispnee de decubit*.

ortoptic • adj. Care se referă la vederea binoculară normală; 2) s. fem. (*ortoptică*): Ansamblul procedurilor de reeducare a ochilor, destinată să corijeze tulburările vederii binoculare (în special strabismul) și motilității oculare.

ortoptist (ortoptician) • Specialist nemedic care practică metode de reeducație a ochiului, adică ortoptica.

ortoptoscop • Aparat pentru corecția strabismului, prin reeducarea vederii binoculare. Există diferite tipuri.

ortostatic • Care se datorește stațiunii în picioare. Ex. hipotensiune ortostatică, albuminurie ortostatică.

ortostatism • 1) Stațiunea în picioare; 2) Ansamblul tulburărilor provocate printr-o prelungită stațiune în picioare: amețeli, vărsături, scăderea tensiunii arteriale, transpirații profuze etc.

ortostatism (proba) (engl. orthostatism test) • Probă pentru a depista hipertensiunea gravidică: creșterea presiunii diastolice când femeia însărcinată trece din decubit lateral în poziție verticală, este un semn de risc.

os (fr. os, engl. bone) • Fiecare din piesele de consistență dură și de culoare albăstruie, care alcătuiesc scheletul. Oasele se leagă între ele prin articulații și sunt mobilizate de mușchi, sunt clasificate în *oase lungi, oase late și oase scurte*. *V. oste(o-)*. (adj. **osos**)

OS • În obstetrică, abr. pentru prezentare *occipito-sacrată* (variantă a prezentației occipitale).

os alveolar • Porțiunea din oasele maxilare care înconjoară alveolele dentare.

os coxal • Sin. *osul iliac*.

os cuneiform • *V. cuneiform (2)*.

os lacrimal (fr. unguis, engl. lacrimal bone) • Lamelă osoasă subțire, situată pe peretele intern al orbitei, în spatele ramurii ascendente a maxilarului superior. Sin. *unguis*.

os navicular • Sin. *scafoïdul tarsian*.
os occipital • V. *occipital*.
os parietal • V. *parietal*.
os temporal • V. *temporal*.
os unciform (fr. *os crochu*, engl. *unciform bone*, os *hematum*) • Os carpian situat distal, la extremitatea internă a carpului, care prezintă pe fața sa anterioară o apofiză recurbată, ca un cărlig, *apofiza unciformă*; pe fața sa inferioară se articulează cu baza metacarpienelor patru și cinci.
oscheo- • Prefix de origine greacă, în relație cu scrotul.
oscheocel (engl. *1. scrotal hernia*, *2. oscheocele*) • 1) Hernie inghinoscrotală; 2) Orice tumoră sau tumefiere a burselor scrotale.
oscheom • Tumoră a scrotului.
oscilație (fr., engl. *oscillation*) • Mișcarea unui corp care trece în mod regulat prin aceleași poziții cu aceleași viteze. (adj. *oscilatoriu*)
oscilometrie • Aparat pentru măsurarea presiunii arteriale în funcție de amplitudinea oscilațiilor peretelui arterial, sub efectul unei presiuni exercitate; oscilațiile se citesc pe un cadran. V. *sfigomanometru*.
osicr (fr. *osselet*, engl. *auditory ossicle*) • Fiecare din cele trei oase mici, articulate între ele, care traversează casa timpanului, de la timpan și până la fereastra ovală.
oseină (fr. *osséine*, engl. *ossein*) • Proteină de consistență dură, care constituie substanța fundamentală a oaselor adulte. Reprezintă aproximativ 30% din greutatea osului. Este elaborată de osteoblaști care intervin în rezorbția sa.
Osgood-Schlatter (boala) • Tumefiere dureroasă a tuberozității anterioare a tibiei, care poate apare în perioada de creștere; se vindecă spontan. (Osgood Robert Baylay, chirurg și ortoped din Boston, 1873-1956; Schlatter Carl, chirurg elvețian, profesor la Zürich, 1864-1934)
osificare (fr., engl. *ossification*) • Formarea normală a țesutului osos, plecând de la țesutul conjunctiv, fie direct, pe seama unei ciorne fibroase, fie prin intermediul unei ciorne cartilajinoase:

2) Transformare anormală a unui țesut (fibros, cartilajinos etc.) în țesut osos.
osificat (fr. *ossifié*, engl. *ossified*) • Care a luat caracterile țesutului osos.
osifluent (fr., engl. *ossifluent*) • Se spune despre un abces care produce o lichiefiere osoasă.
Osler (maladia) • Sin. *endocardită bacteriană lentă* (sau *subacută*).
osm-, osmo- • Prefixe de origine greacă, în relație cu mirosul. Ex. *osmoreceptori*. Se folosește și sufixul *-osmie*. Ex. *cacosmie*.
osmo- • Prefix de origine greacă pentru impuls.
osmolaritate • Presiunea osmotică exprimată prin cantitatea de moleculă-gram (*moli*) prezentă într-un litru de soluție.
osmoreceptor • Receptorul senzorial pentru miros.
osmotic • Care se referă la osmoză. V. *presiune osmotică*, *laxativ osmotic*.
osmoză • Trecerea unei soluții printr-o membrană semipermeabilă care separă două soluții de concentrații diferite; solventul trece din soluția mai puțin concentrată în cealaltă.
osos (fr. *osseux*, engl. *bony*, *osseous*) • De natura osului, constituit din os, care se referă la oase și, în general, la schelet. Ex. țesut osos: caracteristic oaselor.
oste-, osteo- • Prefixe de origine greacă folosite în relație cu osul.
ostealgie • Durere osoasă profundă. Sin. *osteodinie*.
osteită • 1) Afecțiune inflamatorie a unui os; 2) În sens mai larg, afecțiune osoasă care nu este neapărat inflamatorie.
osteită deformantă hipertrofică • Sin. *boala Paget*. V. *Paget*.
osteită fibrochistică • Afecțiune caracterizată clinic prin dureri osoase, fracturi spontane, tumori și deformări osoase; radiologic se observă o decalcifiere generalizată a oaselor. Sin. *boala Recklinghausen*.
osteoarticular • Care se referă la os și la articulație. Ex. *tuberculoză osteoarticulară*.
osteoartrită • Artrită complicată cu leziuni osoase ale extremităților articulare.

osteoartrită degenerativă • Sin. *artroză*.
osteoblast • Celulă osoasă tânără, care elaborează oseină; se găsește în țesutul conjunctiv și în țesutul cartilajinos pe cale de osificare. Osteoblastul se transformă în osteocit. (adj. *osteoblastic*)
osteocalcină • Proteină a osului, prezentă în concentrație de 10 g la kilogramul de schelet. Are în componență molecule de acid glutamic carboxilate printr-un sistem enzimatic cu vitamina K (a cărei carență duce la tulburări de osificare).
osteoartilajinos • Care este constituit din os și din cartilajiu. Sin. *osteocondral*.
osteocit • Celulă constitutivă a țesutului osos matur. V. *osteoblast*.
osteoclast • 1) Aparat folosit în chirurgia osoasă pentru fracturarea unui os la un loc anumit; 2) Celulă mare, cu mai mulți nuclei, aplicată pe suprafața trabeculelor osoase. Ele sunt de obicei în număr mic la adulți, dar sunt mai numeroase în oasele tinere, unde au rol în procesul de rezorbție osoasă, fiziologică sau patologică; acțiunea lor pare a fi condiționată de către hormonul paratiroidian. Sin. *mieloplaxă*.
osteoclazie • 1) Proces de rezorbție osoasă prin intervenția osteoclaștilor; 2) Metodă chirurgicală ce constă din fracturarea osului pentru a remedia unele diformități sau de a redresa un membru care, după o fractură, s-a consolidat într-o poziție vicioasă.
osteocondral (fr. *ostéo-chondral*) • Sin. *osteoartilajinos*.
osteocondrita semilunarului • Sin. *boala Kienböck*. V. *Kienböck*.
osteocondrită • Orice afecțiune a cartilajului articular. Sin. *osteocondroză*.
osteocondrită deformantă infantilă a epifizei femurale superioare • Sin. *coxa plana*.
osteocondrodisplazie • Nume generic pentru afecțiunile datorate unei anomalii de creștere sau de dezvoltare a oaselor și cartilajelor.
osteocondrom • Tumoră benignă osteoartilajinoasă, dezvoltată la suprafața unui os lung sau în vecinătatea car-

tilajului de conjugare. Sin. *econdrom*, *exostoza osteoartilajinoasă*.
osteocondromatoză (articulară) • Boală articulară ce afectează mai ales cotul și genunchiul, mai frecventă la bărbat, caracterizată printr-o îngroșare viloasă a sinovialei, din care se detașează fragmente osteoartilajinoase ce devin corpi străini în cavitatea articulară.
osteocondroză • Sin. *osteocondrită*.
osteodinie • Sin. *ostealgie*.
osteodisplazie • Tulburare de dezvoltare osoasă, caracterizată prin modificarea structurii și densității oaselor, fie sub formă de rarefiere, fie dimpotrivă, de condensare (cu zone îngroșate) exprimate prin neregularități și alte anomalii ale craniului și coloanei vertebrale. Sin. *displazie osoasă*.
osteodistrofie • Orice tulburare trofică a scheletului.
osteofit (fr., engl. *osteophyte*) • Excrescență osoasă de țesut spongios, dezvoltată pe seama periostului, în vecinătatea unei articulații afectate de leziuni inflamatorii sau, mai des, de leziuni degenerative. (adj. *osteofitar*)
osteofitoză • Dezvoltare de osteofite multiple.
osteofitoză subperiostală • Sin. *reacție periostală*.
osteogen (engl. *osteogenetic*) • Țesut care produce os.
osteogeneză • Formarea și depozitarea țesutului osos. V. *osificare*.
osteogenic • Care produce țesut osos, care se însoțește de o producere anormală de țesut osos. Ex. *sarcom osteogenic*.
osteoid • Care seamănă cu țesutul osos. Ex. *carcinom osteoid*.
osteoliză • Rezorbția țesutului osos, putând duce la distrugeri mai mult sau mai puțin întinse ale oaselor. (adj. *osteolitic*)
osteom • Tumoră benignă formată din țesut osos, localizată de obicei la nivelul scheletului, mai rar intramuscular.
osteom osteoid • Tumoră benignă singulară, localizată mai ales la oasele lungi, constituită din țesut conjunctiv ce conține trabecule de țesut osos. V. *fibrom osifiant*.
osteomalacie • Boală a adultului caracterizată printr-un ramolism general

al oaselor ce suferă deformări dureroase prin defect de mineralizare, lipsa sărurilor fosfocalice prin aport alimentar insuficient, prin asimilare defectuoasă (diaree cronică), prin eliminare excesivă a acestor săruri prin urină (afecțiuni renale) etc. Unele forme de osteomalacie reacționează favorabil la tratamentul cu vitamină D.

osteomieliță • Inflamație supurativă, acută sau cronică, localizată în porțiunea corticală a osului, provocată de stafilococul auriu. Lingv. termenul de osteomieliță, consacrat prin uzaj, este deci incorect, deoarece măduva osoasă nu este afectată. (adj. **osteomielițic**)

osteon • Unitate de structură a osului compact, formată din lamele osoase concentrice în jurul unui canal Havers (format din capilare sanguine și țesut conjunctiv).

osteonecroză • Necroză osoasă.

osteonecroză aseptică • Necroză osoasă secundară suprimării aportului sanguin într-un segment osos, în afara oricărei cauze infecțioase. Stadiul de necroză este urmat de regenerare, ceea ce duce la vindecare. Cauza necrozei poate fi cunoscută (traumatism, radioterapie etc.) sau neclucată, mai ales la tineri (*osteonecroză idiopatică*).

osteopatie (engl. *osteopathy*) • 1) Afecțiune a oaselor; 2) Ansamblu de tratamente bazate esențial pe manipulări externe (în special vertebrele), al cărui principiu este de a asigura o bună funcționare și o păstrare normală a structurilor osoase, prin corectarea unor defecte de postură. V. *chiropractică*.

osteopenie • Diminuarea densității oaselor prin reducerea numărului de osteoblaști. (adj. **osteopenic**)

osteoplastic • 1) Care se referă la osteoplastie; 2) Sin. *osteogenic*.

osteoporoză • Leziune osoasă caracterizată printr-o subțiere netedă și rarefiere a trabeculelor osoase, ce se traduce prin scăderea opacității radiologice a scheletului. Localizată sau difuză, osteoporoza apare în diferite circumstanțe: tulburări endocrine, imobilizare prelungită, traumatisme, vârstă înaintată.

osteopractician (engl. *osteopath*) • Persoană care se ocupă cu tratamentul aparatului motor, în general prin manipulări externe. În Franța, osteopracticienii nu sunt recușoși ca făcând parte din profesioniștii de sănătate, diplomele lor străine nedându-le nici un drept. Dacă sunt medici, nu li se acordă o calificare deosebită. În engleză, sinonim este termenul de *osteopat*, folosit uneori și în franceză, de aceea ar trebui înlocuit cu termenul de osteopractician (osteopatia fiind termenul atribuit afecțiunilor osoase, deci tratate de către medici).

osteoradionecroză • Necroză osoasă provocată de razele X, ce survine de regulă după radioterapie și se localizează mai ales la maxilarul inferior sau la colul femural. Pe radiografii să văd decalcifieri, imagini litice și fracturi spontane.

osteosarcom • Tumoră malignă a osului. (adj. **osteosarcomatos**)

osteoscleroză • Ingroșarea osului spongios, care devine compact, cu străntarea cavităților medulare. La examenul radiologic osul apare anormal de dens.

osteosinteză • Reducerea chirurgicală a fracturilor prin reunirea fragmentelor osoase cu ajutorul diverselor piese mecanice (filament, șurub, plăci metalice). După ce fractura s-a consolidat, materialul acesta este înlăturat (*ablația materialului de osteosinteză: AMO*). (adj. **osteosintezat**)

osteotomie • Secționarea chirurgicală a unui os.

osteoză • Orice boală neinflamatorie a osului. Ex. osteoza paratiroidiană.

ostial • Care se referă la ostiu. Ex. coronarită ostială.

ostiu (fr., engl. *ostium*) • Orificiu.

ostiu comun • Sin. *canal atrioventricular comun*.

osul iliac (fr. *os iliaque*, engl. *hip bone*) • Os al centurii pelviene care, împreună cu omologul său de cealaltă parte, formează bazinul. Este compus din trei părți: superior - ilionul, inferior și anterior - pubisul, și inferior și posterior - ischionul.

osul mare (engl. *capitate bone*) • Cel mai voluminos os al carpulului, situat în

rândul distal; se articulează în afară cu scafoiful și trapezoidul, intern cu osul unciform, superior cu semilunarul, iar inferior - de partea mâinii - cu metacarpenele doi, trei și patru.

ot-, oto- • Prefixe de origine greacă, în relație cu urechea.

otalgie • Durere localizată la ureche.

otic • Care se referă la ureche. Ex. ganglion otic. Lingv. termenul este mai puțin folosit decât "auditiv", "auricular".

otită • Inflamație a urechii ce afectează fie casa timpanului (otită medie), fie conductul auditiv extern (otită externă). Lingv. inflamația urechii interne se numește *labirintită* (termenul *otită internă* este desuet). (adj. **otitic**)

otită labirintică • Sin. *labirintită*.

oto-rino-laringologie • Ramură a medicinei care se ocupă cu afecțiunile urechii, nasului și gâtului; specialistul se numește *oto-rino-laringolog*. Abr. **ORL**.

otogen • Se spune despre o infecție meningiană care survine ca o complicație a unei otite.

otolit • Formație inertă, bogată în cristale calcare, conținută în endolimfa labirintului membranos și a canalului cohlear (al urechii interne). (adj. **otolitic**)

otolog (fr., engl. *otologist*) • Specialist în afecțiunile urechii.

otologie • Ansamblul cunoștințelor despre ureche și bolile ei.

otoplastie • Intervenție chirurgicală destinată să corijeze defectele congenitale sau dobândite ale pavilionului urechii.

otoragie • Scurgere de sânge prin conductul auditiv extern.

otoree • Scurgere de lichid seros, mucos sau purulent, prin conductul auditiv extern. Poate proveni din urechea externă sau din cavitățile urechii medii. (adj. **otoreic**)

otoscopie • Examen vizual al conductului auditiv extern, cu ajutorul *otoscopului* (tub în formă de pâlnie prevăzut cu dispozitiv de luminat). (adj. **otoscopic**)

ou (fr. *oeuf*, engl. *egg*) • 1) Celulă ce rezultă din fecundarea unui gamet femel de cel masculin (respectiv ovul și

spermatozoid). Sin. *zigot*; 2) În obstetrică, ansamblul produsului de concepție: embrion sau făt, cu anexele lor. V. *ovi-*, *ovular*.

ovalocitoză • Sin. *eliptocitoză*.

ovar (fr. *ovaire*, engl. *ovary*) • Fiecare din cele două glande genitale femele, situate în bazin, în spatele ligamentelor largi, față de pavilionul trompelor. Produc ovule și secretă o parte din hormonii sexuali feminini. V. *estrogen*, *progesteron*. Ovarule, împreună cu trompele și uterul, constituie *organele genitale interne* (OGI) feminine. V. *oofor-*. (adj. **ovarian**)

ovarectomie • Ablația unuia sau ambelor ovare. Sin. *ooforectomie*, *ovariotomie*. (termeni incorecți, dar folosiți deseori)

ovarian • Care se referă la ovar, *hormonii ovarieni* sunt: *estrogenii* și *progesteronul*.

ovariohisterectomie • Ablația chirurgicală a ovarelor și a uterului. Sin. *ooforohisterectomie*.

ovariopexie • Fixarea ovarului la peretele pelvin. Sin. *ooforopexie*.

ovariotomie • 1) Rezecția parțială a unui ovar pentru îndepărtarea unui chist sau unei tumori; 2) Sin. impropriu pentru *ovariectomie*.

ovariță • Inflamație acută sau cronică a ovarului.

ovi-, ovo- • Prefixe de origine latină, în relație cu oul.

ovocit (fr. *ovocyte*, engl. *oocyte*) • Celulă germinală femelă, situată în grosimea parenchimului ovarian, rezultând din transformarea unei ovogonii și din care derivă ovulul.

ovogeneză • Formarea, dezvoltarea și maturarea celulelor sexuale feminine în ovar. Ovogeneza are trei faze: formarea ovogoniilor, a ovocitelor și, în final, a ovulului (gata pentru fecundare).

ovogonie (engl. *oogonium*) • Prima celulă sexuală formată în cursul ovogenezei, pornind de la celulele epitelului germinativ ovarian. Ovogonia se transformă în ovocit

ovoid • În formă de ou.

ovul (engl. *1. ovule*, *2. vaginal suppository*) • 1) Gametul femel maturizat, derivând din ovocit, care este suscep-

tibil de a fi fecundat de un gamet masculin (spermatozoid); 2) În farmacie, capsulă ovoidă de dimensiuni reduse, constituită din glicerină sau unt de cacao, care cuprinde substanțe medicamentozose; se introduce în vagin.

ovular • Care se referă la ou. Ex. infecție ovulară, caducă ovulară.

ovulație • Fenomen fiziologic prin care ovulul, ajuns la maturitate, se detașează din ovar, este captat în mod normal de pavilionul trompei uterine (unde poate fi fecundat de un spermatozoid) și trece în uter. La femela mamiferelor, ovulația se produce în mod normal în mijlocul ciclului menstrual, de obicei 14-15 zile înainte de menstr. (adj. **ovulatoriu**)

Owren (testul) • Sin. *trombotest*. (Owren Paul Arnor, hematolog norvegian din Oslo, născut în 1905)

oxalat • Orice sare sau ester de acid oxalic.

oxalemie (engl. oxalemia) • Prezența în sânge de acid oxalic sau oxalați. Concentrația normală este de circa 2 mg la litru de plasmă. Poate crește (*hiperoxalemie*) în gută, astm, tulburări metabolice genetice, ceea ce antrenează o infiltrație difuză de oxalați în țesuturi (*oxaloză*).

oxalic • Care se referă la acidul oxalic. Ex. calcul oxalic.

oxaloacetic • V. *acid oxaloacetic*.

oxaloză • V. *oxalemie*.

oxalurie • Prezența în urină de acid oxalic, mai ales sub formă de săruri de calciu; în mod normal concentrația este sub 50 mg în 24 ore. Crește în tulburări metabolice genetice, caracterizate printr-o formare excesivă de acid oxalic (*hiperoxalurie primară cu oxaloză*).

oxi- (fr. *oxy-*) • 1) Prefix de origine greacă, având sens de *viu, acut, excesiv*, folosit uneori în același sens ca prefixul *hiper-*; 2) În chimie, prefix folosit în loc de *hidroxi-*.

oxicarbonat • Care este combinat cu oxidul de carbon; care este produs de oxidul de carbon. Ex. intoxicație oxicarbonată.

11-oxicorticosteroid (engl. 11-oxysteroid) • Hidroxicorticosteroid. V. *acest termen*. Abr. *11-OCS*.

oxid • Orice compus al oxigenului cu un corp simplu, o moleculă organică sau un radical.

oxid de carbon • V. *carbon*.

oxidare (fr., engl. oxidation) • 1) Combinația unei substanțe chimice cu oxigenul; 2) Creșterea valenței unui cation (ion +) sau scăderea valenței unui anion (ion -). Ex. fierul feros bivalent (++) se transformă în fier feric trivalent (+++) prin oxidare; 3) În sens mai larg, pierderea hidrogenului de către o substanță sau de electroni a unui atom. O oxidare deci nu este neapărat datorată oxigenului.

oxidat (fr. oxydé, engl. oxidized) • Care a suferit o oxidare.

oxidază • Orice enzimă care activează oxidarea prin oxigen a unei substanțe organice.

oxidoreducere (engl. oxido-reduction) • Reacție în care se efectuează simultan, printr-un schimb de electroni, oxidarea unei substanțe și reducerea celeilalte în reacție. Fenomenele de oxidoreducere intervin într-un mare număr de procese metabolice.

oxifil • Sin. *cozinofil*.

oxifilie • Sin. *cozinofilie*.

oxiforică (putere) (fr. oxyphorique-pouvoir, engl. oxygen carrying power) • Capacitatea sângelui de a transporta oxigenul către diferitele țesuturi, datorită hemoglobinei din eritrocite care fixează oxigenul.

oxigen (fr. oxygène, engl. oxygen) • Element chimic, gaz incolor, inodor și insipid, ușor solubil în apă, foarte răspândit în natură, fiind constituent al atmosferei (aproximativ o cincime), al scoarței terestre (aproximativ o jumătate) și al organismelor animale și vegetale (aproximativ două treimi). Joacă un rol fiziologic esențial în respirație și în procesele metabolice ale tuturor organismelor animale și vegetale. În terapeutică oxigenul poate fi administrat cu ajutorul unei măști sau unor aparate speciale în diferite situații, precum anoxie acută sau cronică, edemul pulmonar acut, infarctul miocardic etc. Simbol O.

oxigenare (fr., engl. oxygénation) • 1) Fixarea oxigenului pe un corp organic.

Ex. oxigenarea sângelui; 2) Tratarea unei substanțe prin oxigen.

oxigenat (fr. oxygéné, engl. oxygenated) • 1) Care conține oxigen sau îl poate degaja. V. *apa oxigenată*; 2) Care a fost tratat cu oxigen sau cu o substanță capabilă să îl furnizeze.

oxigenoterapie • Administrarea oxigenului în scop terapeutic (cu ajutorul măștii, al unei sonde, al cortului de oxigen etc.)

oxihemoglobină • Combinație reversibilă a hemoglobinei cu oxigenul la nivelul atomului de fier, conținut în hem. Se formează în plămân, se reduce în țesuturi sub formă de hemoglobină, oxigenul fiind utilizat în diverse procese metabolice. Abr. *HbO*.

oximetrie (engl. oxymetry, oximetry) • Metodă rapidă de determinare a saturației sângelui cu oxigen, bazată pe diferența absorbției luminii roșii de către oxihemoglobină și - respectiv - hemoglobina redusă - și realizat cu ajutorul *oximetrului*, folosind un sistem fotoelectric. Variațiile saturației în oxigen ale sângelui arterial și sângelui venos au o mare importanță diagnostică în cardiopatiile congenitale sau dobândite.

oxisteroid (fr., engl. oxysteroid) • Nume de ansamblu pentru *cetosteroidi* și *hidroxisteroidi*.

11-oxisteroid • Fiecare dintre steroidii ce au în poziția 11 o funcție alcool (*11-hidroxisteroidi*) sau a unei funcții cetonă (*11-cetosteroidi*). 11-hidroxisteroidii sunt de origine exclusiv suprarenaliană și constituie principalii hormoni corticali. 11-cetosteroidii au o activitate hormonală mult mai slabă.

oxitetraciclina (DCI) • Antibiotic cu spectru larg de acțiune, izolat din culturi de *Streptomyces rimosus*, administrat pe cale orală sau locală în infecții acute streptococice, stafilococice, pneumococice, colibaciloze, infecții urinare, infecții cutanate. Datorită perturbării florei intestinale acesta se asociază de obicei cu preparate vitaminice.

oxitocină • Hormon al lobului posterior hipofizar, produs de nucleii nervoși

paraventriculari, care are o structură chimică apropiată de cea a vasopresinei. Produce contracția uterului, accelerează travaliul în cursul nașterii în caz de inerție uterină și oprește hemoragia ce survine post-partum. Se administrează intramuscular sau intravenos (în perfuzie). Sin. *ocitocină, fitocină*.

oxiur (fr. oxyure, engl. pinworm, seatworm, oxyurid) • Vierme nematod, parazit al intestinului mamiferelor; mai ales *Enterobius vermicularis*, care este un vierme alb, foarte mic, filiform și care parazitează intestinul omului.

oxiurază • Infecțarea intestinului cu oxiuri și ansamblul manifestărilor morbide care rezultă: prurit anal, diaree, grețuri, vărsături.

oză (fr., engl. ose) • Zahăr simplu, care nu se poate descompune prin hidroliză, așa cum este glucoza. Numele ține de numărul de atomi de carbon din moleculă (pentoză, hexoză etc.) sau după natura funcției reducătoare (aldoză, cetoază). Sin. *monozaharid* (termen desuet).

-oză • Sufix pentru *boli neinflamatorii* (artroză, nefroză etc.) sau o *stare sau condiție*, uneori cu ideea de exces (leucocitoză, carcinoză etc.).

ozena (fr. ozène) • Inflamație cronică, atrofică, a mucoasei nazale, care produce cruste și duce la degajarea unui miros fetid.

ozon (fr., engl. ozone) • Gaz albastru, cu miros caracteristic, foarte oxidant și toxic, prezent în cantitate mică în atmosferă, mai ales la altitudine mare și care poate fi produs prin descărcări electrice în oxigen (într-un aparat numit *ozonizor*) sau prin acțiunea razelor ultraviolete asupra oxigenului. Este o variantă alotropică a oxigenului (O₃). Se folosește ca purificator al aerului și apei.

ozonizat • Care conține ozon, care a fost tratat cu ozon.

ozonoterapie • Folosirea terapeutică a unui amestec de oxigen și ozon, sub formă de băi, dușuri, clisme, injecții.

P • Simbolul chimic al fosforului; 2) în fiziologia respiratorie, simbolul pentru presiunea parțială a unui gaz. Ex. PO₂ - presiunea parțială a oxigenului în aerul alveolar; 3) V. *unda P*; 4) V. *vitamina P*.

p • În chimie, simbolul pentru prefixul *para-*.

PAB, PABA • Abr. pentru *acid paraaminobenzoic*.

PABS • Abr. pentru *sulfonilamidă (para-aminobenzensulfamidă)*.

Pacchioni (corpuculii sau granulații) (engl. pacchionian bodies)

• Mici excrescențe viioase pe suprafața externă a arahnoidii encefalice, situate mai ales în zona sinusului longitudinal superior. Cu vârsta devin mai voluminoase și se calcifică. Joacă rol în reabsorbția lichidului cefalorahidian. (Pacchioni Antonio, anatomist și medic italian, profesor la Roma, 1665-1726)

pacemaker • Din engl. *stimulator cardiac (engl. pace - alură și maker - care face)*.

pachi- (fr. *pachy-*) • Prefix grec cu sensul de *îngroșare*. Ant. *lepto-*.

pachidermie • Îngroșare regională a pielii cu exagerarea pliurilor sale, cauzată de o malformație (hiperplazie nevică) sau de o stază limfatică (manifestare tipică pentru elefantiazis) (adj. *pachidermic*)

pachimeningită • Inflamare cu îngroșare a durei mater. Sin. *meningită externă*.

pachipleurită • Îngroșarea celor două foite pleurale, care poate complica o pleurezie cronică.

pacient (fr., engl. *patient*) • Persoană care va fi supusă unui examen medical sau unui tratament sau operații.

packing • Cuvânt englez care înseamnă o compresă plasată în faringe în cursul unei anestezii generale prin inhalare, pentru evitarea inundării traheei în timpul unei intervenții în gură.

PAF • Abr. pentru *factor de activare plachetară* (din engl. *Platelet Activating Factor*).

Paget (maladia cutanată) (engl. Paget's disease of the skin) • Afecțiune precanceroasă a mamelonului,

mai rar a regiunii perineale, care apare de obicei la femeile peste 40 ani, având aspectul unei mici plăci ezematoase, zemuindă și acoperită de cruste. Se complică cu ulceratii burjonate și degenerază în cancer mamar. (Paget sir James, chirurg din Londra, 1814-1899)

Paget (maladia osoasă) (engl. Paget's disease of bone) • Maladie de cauză necunoscută, mai frecventă la bărbat, foarte rar sub 50 ani, caracterizată clinic prin deformații osoase, în general multiple (craniu, bazin, femur), asociate cu dureri și tulburări vasomotorii; pot apare fracturi spontane. La radiografie, osul bolnav are aspect de vată cu alternanțe de zone umbrite și clare și o pătură corticală foarte groasă. Sin. *osteita deformantă hipertrofică*. (Paget, același ca mai sus)

pagetic • 1) adj. Care se referă la maladia Paget; 2) s. Care suferă de boala osoasă Paget.

pagetoid • Se spune despre un cancer al pielii (epiteliom) asemănător cu leziunile din maladia cutanată Paget.

PAH • Abr. pentru *acid paraaminohipuric*.

palat (fr. *palais*, engl. *palate*) • Perete care separă fosele nazale de cavitatea bucală. Este constituit anterior dintr-o parte osoasă, *bolta palatină* (sau *palatul dur*), prelungită în spate cu o parte musculomembranară, *vălul palatin* (*palatul moale*).

palat-, palato- • Prefix indicând o relație cu palatul. V. *urano-*.

palatal • Se spune despre un sunet articulat a cărui emisie se face cu participarea palatului.

palatin • 1) adj. Care se referă la palat sau la oasele care-l alcătuiesc; 2) s. *Palatinul* sau *osul palatin*: fiecare din cele două oase ale feței, constituite dintr-o lamă verticală, foarte subțire, care formează o parte a peretelui extern al foselor nazale și dintr-o lamă orizontală care face parte din bolta palatină.

palatodental • Se spune despre un sunet ca ș sau j care se emit cu ajutorul palatului și dinților.

palatoplastie • Corecție chirurgicală a unei fisuri congenitale sau a unei per-

forații accidentale a bolții palatului. V. *stafiloplastie*. Sin. *uranoplastie*.

palatoplegie • Paralizie a vălului palatului. Sin. *uranoplegie*.

palatorafie • Sutura chirurgicală a unei fisuri a palatului.

palatoschizis • Fisură congenitală a bolții palatine, care poate fi asociată cu buza de iepure. Sin. *uranoschizis*.

palatul osos (fr. *palais osseux*, engl. *hard palate*) • Partea osoasă a bolții palatine constituită din cele două apofize palatine ale maxilarului superior și din lamelele orizontale ale oaselor palatine.

paleo- • Prefix de origine greacă cu semnificația *vechi*. Ant. *neo-*.

paleocerebel (fr., engl. *paleocerebellum*) • Ansamblu funcțional constituit din elementele cerebelului care asigură comanda tonusului de postură al mușchilor scheletului, contracărând efectele greutății. Lingv. numit astfel deoarece se regăsește la animalele primitive.

pali-, palin- • Prefixe de origine greacă cu semnificația o *întoarcere* sau o *repetiție*.

paliativ (fr. *palliatif*) • Care suprimă sau atenuează un simptom, fără a acționa în mod direct asupra bolii care îl provoacă. Ex. tratament paliativ.

palidum (sau **globus pallidus**) • Porțiunea mediană a nucleului lenticular al creierului, separată lateral de putamen printr-o lamă de substanță albă.

paligrafie (engl. *paligraphy*) • Repetarea în scris, de manieră continuă și de nestăpănit, a acelorași cuvinte sau fragmente de frază. Se observă în maladia Parkinson și în paralizia pseudobulbară.

palikinezie • Repetiție continuă și involuntară a unui gest, a unei mișcări.

palilalie (engl. *palilalia*) • Repetarea orală involuntară și de nestăpănit a unui sau mai multor cuvinte (în general cele de la sfârșitul unei fraze), observată mai ales în boala Parkinson și paralizia pseudobulbară.

palilexie (engl. *palilexia*) • Repetarea anormală în lectură a cuvintelor sau a unor fraze.

palilogie (engl. *palilogia*) • Tulburare complexă a limbajului, caracterizată printr-o tendință de a intercala în mijlocul unei cascade de cuvinte incompreensibile, a unei fraze bine construite, repetată de mai multe ori. Este o formă de palilalie (V. acest termen), care se întâlnește în special în epilepsie.

palimfrazie (fr. *palimphrasie*, engl. *palimphrasie*) • Repetarea ultimei silabe a cuvintelor sau chiar a fiecărei silabe a mai multor cuvinte, observată la arierări mentali sau la cei cu demență precoce.

palinal • V. *mişcare palinală*.

palindromic • Care se repetă, care prezintă recidive. Ex. reumatism palindromic.

pallium • Sin. *cortex cerebral*.

palmar (fr. *palmaire*) • Care se referă la palmă. Ex. aponevroză palmară, regiunea palmară. V. *plantar*.

palamnă • V. *mână*. (adj. *palmar*)

palpabil • Care poate fi apreciat prin palpare.

palpare (fr., engl. *palpation*) • Manevră de explorare clinică cu ajutorul degetelor sau palmei aplicată pe o regiune a corpului în scopul de a aprecia dimensiunile, consistența, mobilitatea și sensibilitatea unor organe sau de a căuta unele anomalii sau formațiuni patologice (tumori, epanșamente, fracturi, deplasări de organe etc.).

palpebral • Care se referă la pleoape. Ex. mușchii palpebrali, reflex palpebral.

palpitații • Senzația, mai mult sau mai puțin neplăcută pentru subiect, cauzată de perceperea neobișnuită a bătăilor cardiace.

paludean • 1) adj. Care se referă la paludism. Sin. *paludic*, *malaric*; 2) adj. Care aparține de mlaștină. Ex. terenuri paludeene; 3) adj. și s. Care suferă de paludism.

paludic • Sin. *paludeean*.

paludism (engl. *malaria*, *paludism*)

• Maladie infecțioasă provocată de parazitarea sângelui de către paraziții din genul *Plasmodium*, ca urmare a înțepăturii femelei țânțarului anofel. Dezvoltarea parazitului se face mai întâi în organele interne și apoi în eritrocite pe care le distruge. Paludismul este carac-

terizat prin febră intermitentă, cu ritm caracteristic pentru fiecare specie de *Plasmodium*, anemie, hipertrofia splinei și uneori a ficatului. Paludismul se întâlnește îndeosebi în regiunile inter-tropicale. A fost foarte răspândit de asemeni în zone umede și mlaștinoase din zonele temperate. Sin. *malaria*.

pan-, pant-, panto- • Prefixe de origine greacă cu semnificația *tot, toți*.

panaceu • Nume dat unor remedii presupus eficiente în orice boală.

panarițiu (fr. *panaris*, engl. *paronychia*) • Inflamație flegmonoasă difuză a unui deget, superficială sau profundă, sau localizată în jurul unghiei: *panarițiu periungheal*.

panarterită • Inflamația tuturor straturilor unei artere.

pancardită • Inflamația globală a inimii (care interesează pericardul, miocardul și endocardul).

pancitopenie • Diminuarea globală a elementelor figurate ale sângelui: eritrocite, leucocite și trombocite, ca urmare a unei deficiențe a formării lor în măduva osoasă, a distrugerii lor excesive, în special de către splină, sau ca urmare a ambelor cauze.

Pancoast (incidența) • Sin. *incidența Towne*. V. *Towne*. (Pancoast Joseph, chirurg american din New Jersey, 1805-1882)

pancreas • Glandă cu secreție internă și externă, care comunică cu duodenul prin canalele sale excretorii: *canalul Wirsung* și *canalul Santorini*. Are o formă alungită, așezat transversal de la a doua porțiune duodenală până la splină. Pancreasul are o extremitate dreaptă voluminoasă (capul pancreatic), o parte mijlocie mai strâmtă și alungită (corpul) și o porțiune terminală stângă mai subțire (coada). Greutatea sa este de 70-80 g. Pancreasul endocrin este constituit din *insulele Langerhans* care secretă glucagon (prin celulele alfa) și insulină (prin celulele beta). Acești hormoni joacă un rol esențial în metabolismul glucidic. Pancreasul exocrin produce suc pancreatic deversat în duoden prin cele două canale menționate și care conține mai multe enzime digestive (amilaza, lipaza, tripsina).

pancreatalgie • Durere localizată la pancreas.

pancreatectomie • Ablație parțială sau totală a pancreasului.

pancreaticoduodenală • Care se referă la pancreas și duoden. Ex. artera și vena pancreaticoduodenală.

pancreatină • Amestec de enzime extrase din pancreas (amilază, tripsină, lipază).

pancreatită • Inflamație a pancreasului.

pancreatogen • Care își are originea în pancreas.

pancreatografie • Radiografia pancreasului după injectarea unei substanțe opace în canalul Wirsung prin caterism și duodenostomie.

pancreatopriv • Care este în raport cu ablația pancreasului sau cu suprimarea secrețiilor sale.

pandemie (engl. *pandemic*) • Epidemie care se întinde aproape la toți locuitorii unei așezări și care poate interesa o zonă geografică importantă. Este în cauză de obicei o maladie gravă ca holera sau gripa. Gadj. **pandemic**

Pandy (reacția) • Reacție de floculare pentru globulinele din lichidul cefalorahidian. Reacția pozitivă indică un proces inflamator meningian. (Pandy Kalmann, neurolog și psihiatru ungar, 1868-1944)

panicul adipos (fr. *pannicule adipoux*) • Tesut subcutanat constituit din lobuli de grăsime. Apare exagerat dezvoltat în obezitate și adipoză.

paniculită • Inflamația țesutului adipos subcutanat.

panmieloză acută • Maladie asemănătoare cu leucemia acută, constând în proliferarea rapidă a celor trei componente ale măduvei osoase, dar mai ales a celulelor din seria megacariocitară. Maladia se însoțește adeseori de trombocitoză și agregatele plachetare sunt frecvente în frotiurile de sânge și măduvă osoasă. O mielopoieză extramedulară poate să se producă în ficat, splină și ganglionii limfatici. Când trombocitele sunt mult crescute, reținută lor în cordoamele splenice constituie o caracteristică dominantă.

panmixie • Acuplare liberă și la întâmplare, în absența oricărei selecții, ple-

cându-se de la ipoteza că partenerii se întâlnesc din întâmplare, că probabilitatea de a se uni este aceeași pentru toți indivizii și că fecunditatea este aceeași pentru toate cuplurile, iar viabilitatea descendenților este de asemeni aceeași pentru toți. Aceste condiții sunt indeplinite în marile grupuri de populație umană. V. *endogamie*, *exogamie*.

panoptic • Se spune despre un colorant care pune în evidență orice structură microscopică a unui preparat histologic prin colorații diferențiale. V. *Pappenheim (metoda panoptică)*.

pansament (engl. *dressing*) • 1) Aplicarea pe o plagă sau pe o altă leziune, de comprese sterile impregnate sau nu cu substanțe medicamentoase (antiseptice, analgezice, cicatrizante etc.) care sunt menținute printr-un bandaj sau cu ajutorul unui material adeziv (leucoplast). Pansamentul are ca scop protejarea plăgii de agenții nocivi externi, de a absorbi exsudatul produs de plagă și de a favoriza vindecarea; 2) Materialul însuși care servește la procedeul de mai sus.

pansinuzită • Inflamația simultană a mai multor sinusuri ale feței.

panus (fr. *pannus*) • 1) Tesut inflamator neoformat care provine din sinoviala unei articulații care formează o bandăletă aplicată peste cartilajul articular. Se observă în unele artrite cronice. 2) *Panusul corneei*: infiltrația de natură inflamatorie a corneei cu vase neoformate, leziunea fiind caracteristică în trahom.

PAO • Abr. pentru *presiune arterială oftalmică*.

Papanicolau (testul) • Examen microscopic al celulelor de descumare prelevate de pe colul uterin și fixate în frotiuri pe lamă. Este un mijloc de depistare precoce a cancerului colului uterin care se caracterizează prin apariția de celule atipice, cu nuclei mari, intens colorați, mulți surprinși în mitoză. (Papanicolau Georges Nicholas, anatomocitolog și medic de origine greacă din New York, 1883-1962)

papaverină • Alcaloid extras dintr-o specie de mac de grădina (*Papaver*

somniferum), folosit (sub formă de clorhidrat) ca spasmolitic al musculaturii netede, pe cale orală, rectală sau parenterală (intravenoasă sau subcutană).

papila optică (fr. *papille optique*, engl. *optic papilla*) • Disc rotund, alburiu, cu diametrul de 1,5 mm, ușor excavat, vizibil la examenul de fund de ochi. Este locul de penetrare al nervului optic și al vaselor sanguine centrale (arteră, venă) care trec prin învelișurile globului ocular. V. *pata oarbă*.

papila uretrală • Proeminență a orificiului inferior al uretrei feminine, situată la 20 mm în spatele clitorisului și imediat înaintea tuberculului vaginal.

papilar • 1) Care se referă la papile (dermice, gustative, renale etc.) sau la papila optică. Ex. creste papilare, edem papilar; 2) Care prezintă papile. Ex. corpul papilar (al dermului).

papilă • În anatomie, mică proeminență bine delimitată, de obicei la nivelul unei mucoase, de formă mai mult sau mai puțin conică, amintind un mamelon.

papile duodenale • V. *carunculi duodenali*.

papile linguale (sau gustative) • Mici proeminențe de forme diferite, care se găsesc pe mucoasa părții dorsale a limbii și care conțin muguri gustativi. Cele mai importante sunt *papilele fongiforme* și *papilele caliciforme* (care formează V-ul lingual).

papile renale • Mici proeminențe în interiorul micilor calicii renale și care corespund vârfului piramidelor malpighiene.

papilectomie • Excizia ampulei Vater împreună cu marea carunculă (papilă) duodenală.

papilifer • Care are papile. Ex. carcinom papilifer.

papiliform • Care are aspect de papilă.

papilită • 1) Inflamația papilelor linguale; 2) Inflamația papilei optice.

papilom (fr. *papillome*) • Tumoră benignă, de obicei de talie mică, care se dezvoltă pe piele sau pe o mucoasă, caracterizată prin hipertrofia papilelor dermice. Poate fi pediculată sau simplă proeminență de aspect mai dur. Ex.

papilom cutanat (veruci vulgare, unii nevi), papilom al unei mucoase (condilom, papilom laringian, vezical). (adj. **papilomatos**)

papilomatoză • Afecțiune caracterizată prin prezența de papile multiple.

papilomatoză laringiană • Tumoră epitelială multiplă benignă a laringelui, de etiologie necunoscută, care afectează de obicei copiii sub 7 ani; are aspect vilos sub formă de vegetații în ciorchine muriform. Afecțiunea poate să dispară fără tratament. Utilizarea laserului este din ce în ce mai preconizată.

papilotomie • Incizia papilei Vater pentru extracția unui calcul.

papiraceu (fr. *papyracé*) • Care se aseamănă cu hârtia, mai ales datorită caracterului de subțirime. Ex. lamă papiracee (lamă osoasă a peretelui intern al orbitei).

Pappenheim (metoda panoptică)

• Sin. *colorația May Grünwald Giemsa*. (Pappenheim Arthur, medic german, profesor de medicină internă, specialist hematolog, din Berlin, 1870-1916)

papulă • Leziune mică cutanată, bine delimitată și fermă, care nu lasă cicatrice. Papulele sunt leziuni elementare în numeroase afecțiuni cutanate: urticarie, febre eruptive, lichen etc. (adj. **papulos**)

papuloeritematos • Care este caracterizat prin prezența de papule și eritem. Ex. erupție papuloeritematoasă.

papulopustulă • Papulă având în centru o pustulă.

papulopustulos • Care este caracterizat prin asocierea de papule și pustule sau de papule cu pustule. Ex. erupție papulopustuloasă.

papuloscuamos • Care este caracterizat prin papule și scuame. Ex. dermatită papuloscuamoasă.

papuloveziculos • Care este caracterizat prin papule asociate cu vezicule. Ex. eczemă papuloveziculoasă.

PAR • Abr. pentru *presiune arterială retiniană*.

par-, **para-** • 1) Prefixe de origine greacă cu semnificații de *în vecinătate, prin opoziție, transversal, deasupra*; 2) În chimie, prefix care indică substituția într-un compus în inel închis a 2 atomi

de carbon situați în poziții opuse (1-4). Simbol: p.

paraaminobenzoic • V. *acid paraaminobenzoic*.

paraaminohipuric • V. *acid paraaminohipuric*.

paraaminosalicilic • V. *acid paraaminosalicilic*.

paracardiac • Care se află în vecinătatea inimii. Ex. segmentul paracardiac al lobului inferior al plămânului stâng.

paracenteză • Puncția cu un ac sau incizie cu un bisturiu a unui organ cavitari sau a unei cavități pentru evacuarea lichidului acumulat.

paracentral • Care este situat în vecinătatea imediată a centrului. Ex. scotom paracentral.

paraclinic • Se spune despre orice mijloc tehnic cu ajutorul căruia poate fi confirmat sau infirmat un diagnostic. examen de laborator, radiologic, electrocardiogramă etc.

paracuzie (fr. *paracousie*) • Percepție eronată a sunetului care poate interesa înălțimea, localizarea sau intensitatea.

paradentar • Care este situat în vecinătatea imediată a unui dinte. Ex. chist paradentar.

paradentom • Sin. *dentom*.

paradiclorbenzen • Derivat clorurat al benzenului, întrebuințat ca insecticid; inhalarea poate provoca intoxicații cronice profesionale. Abr. *PDB*.

paradontoză • Formă de parodontoliză care debutează prin atrofia marginală a osului alveolar.

parafango • Nămol de origine vulcanică utilizat în amestec cu parafină în aplicații locale contra durerilor reumatice. V. *fango*.

parafimoză (fr. *paraphimosis*) • Strângerea glandului care poate complica o fimoză incompletă atunci când prepuțul este insuficient de larg pentru a descoperi o parte sau în totalitate glandul.

parafină (fr. *paraffine*) • Amestec de hidrocarburi constituind un reziduu din purificarea petrolului sau a diferite roci. Este o substanță albă, translucidă, care se topește la căldură. Se poate extrage din parafină un ulei purgativ.

parafrenie (fr. *paraphrénie*) • Delir cronic care, cu tot caracterul adesea

extravagant, rămâne compatibil cu o adaptare apreciabilă socială și profesională.

paraganglion • Aglomerare de celule nervoase de origine embrionară, cu funcții de glande endocrine (secreție neurohormonală ca de ex. adrenalină); se găsește în medulara suprarenalei sau sub formă de structuri anatomice bine individualizate: paraganglionul (sau glomusul) carotidian, paraganglionul aortic, cardiac etc.

paragonimiază • Afecțiune a pulmonului cauzată de trematode din genul *Paragonimus* (în general *P. westermani*) ca urmare a consumului de crabi infectați, ingerați cruși sau insuficient prăjiți. Larvele invadează diferite organe, mai ales plămânii, unde se produce o reacție granulomatoasă cu dezvoltarea de capsule fibromatoase care includ parazitul. Maladia se manifestă clinic prin tuse, hemoptizii, dureri toracice, subfebrilitate și dispnee. Pot apare bronșiectazii și abcese pulmonare. Parazitul este larg răspândit, dar se găsește mai mult în Asia estică, în America de Sud și Africa.

parainfecțios • Care este în raport cu o infecție fără a fi legat direct de cauzele acesteia.

parakeratoză • Defect de keratinizare a pielii, caracterizat prin dispariția stratului granulos și persistența de celule nucleate în stratul cornean. Se manifestă prin apariția de scuame (ca în eczemă sau psoriazis). (adj. **parakeratozic**)

paralitic (fr. *paralytique*) • 1. Care se referă la o paralizie. Ex. midriază paralică; 2) adj. și s. Care suferă de o paralizie.

paralizant • Care provoacă paralizia. Ex. sciatică paralizantă.

paralizat • Care are o paralizie.

paralizie • Pierderea pasageră sau definitivă a funcției motrice a unui mușchi, grup muscular sau a unei părți a corpului, cauzată în general de o leziune nervoasă centrală sau periferică. V. *-plegie*.

paralizie agitantă • Sin. *maladia Parkinson*. V. *Parkinson*.

paralizie generală (progresivă) (engl. *dementia paralytica, general para-*

lysis of the insane) • Meningoencefalită luetică caracterizată prin diferite tulburări nervoase (paralizii, tremurături, dificultăți în vorbit, semnul Argyll-Robertson) și psihice (instabilitate psihică, slăbire a memoriei, pierderea simțului critic, mergând până la comportamente absurde și ridicole etc.) Reacția Bordet Wassermann este totdeauna pozitivă în lichidul cefalorahidian. Abr. *PG* sau *PGP*.

paralizie infantilă • Sin. *poliomielită anterioară acută*.

paralizie pseudobulbară (engl. *pseudobulbar palsy*) • Ansamblu de tulburări simulând o leziune a bulbului rahidian: disartrie, palilalie, vorbire nazală, dificultăți de deglutiție, plâns și răs spasmodic. Acestea se însoțesc de o simptomatologie demonstrând o leziune cerebrală difuză (astazie-abazie, contracturi, mers cu pași mici, deficiențe progresive ale intelectului). Paralizia pseudobulbară se datorește în primul rând unor leziuni ischemice multiple ale protuberanței, ale nucleilor cenuși centrali și ai cerebelului.

paramedian • Care este situat sau are loc în vecinătatea liniei mediane. Ex. incizie paramediană a peretelui abdominal.

parametrică • Inflamație acută sau cronică a ligamentului larg al uterului.

parametru • Partea inferioară a ligamentului larg al uterului, care unește marginea sa laterală cu peretele pelvin lateral. Este constituit din țesut celulo-fibros și conține pediculi vasculonervoși uterini. Sin. *mezometru* sau *mezometrium*.

paraminobenzulfamidă • Sin. *sulfanilamidă*.

paramyxovirusuri • Grupuri de virusuri aparținând Myxovirusurilor care se disting de virusurile gripale prin talia mai mare și aptitudinea de a produce incluziuni citoplasmice în celulele infectate. Din acest grup face parte virusul oreionului și al rujeolei.

paraneoplazie (sindrom) • Ansamblu de manifestări diferite (endocrine, sanguine, cutanate, nervoase etc.) care evoluează simultan cu un cancer, dar fără un raport direct cu acesta sau cu metastazele sale.

P

paranoia • Nume dat unui ansamblu de tulburări caracteriale manifestate prin orgoliu exagerat, neîncredere, susceptibilitate deosebită, interpretări false, gândire greșită. Pot apare reacții agresive și stări de delir (delir paranoic de interpretare, de persecuție, de revendicări). Altă dată, prin acest termen se desemna un delir cronic de interpretare sistematizat, cu conservarea aparentă de claritate a logicii și gândirii.

paranoic • 1) adj. Care se referă la paranoia. Ex. delir paranoic; 2) adj. și s. Care suferă de paranoia.

paranoicoid • Se spune despre un delir cronic nestructurat, incoerent, care în evoluție afectează inteligența.

paraombilical • Care este situat în vecinătatea ombilicului. Ex. hernie paraombilicală.

parapatelar • În marginea rotulei.

paraplegic • 1) adj. Care se referă la paraplegie. Ex. artropatie paraplegică. 2) adj. și s. Care suferă de paraplegie.

paraplegie • Paralizia celor două membre inferioare, adesea asociată cu paralizia sfincteriană; în general este cauzată de o leziune a măduvei spinării. V. *hemiplegie*.

paraproteină • Termen utilizat adesea pentru a desemna globulinele anormale ale serului sanguin crioaglobuline, factor reumatoid, macroglobuline anormale.

paraproteinemie • Sin. *gamapatie*.

parapsihologie • Studiul fenomenelor care depășesc cadrul obișnuit al psihologiei (telepatie, citirea gândurilor etc.) ca și al altor fenomene aparent supranaturale, a căror realitate este contestată de disciplinele științei. Sin. *metapsihica*.

parapsorizis • Nume dat unor dermatoze cronice caracterizate în general prin plăci roșietice scuamoase care amintesc de pielea din psoriazis dar fără caracteristicile esențiale ale acestuia.

para-SIDA • Sin. *ARC*.

parasimpatic • 1) s. Sin. *sistem parasimpatic*; 2) adj. Care se referă la sistemul parasimpatic. Ex. fibre nervoase parasimpatice.

parasimpaticolitic • Parasimpaticolitic.
parasimpaticomimetic • Parasimpaticomimetic.

parasimpaticotonie • Sin. *vagotonie*.

parasimpaticolitic • Care suprimă efectele cauzate de acțiunea sistemului nervos parasimpatic (inhibarea secreției de acetilcolină de către fibrele nervoase parasimpatice). V. *vagolitic*.

parasimpaticomimetic • Care produce aceleași efecte ca acetilcolina (eliberată normal de fibrele nervoase parasimpatice). Sin. *vagomimetic*.

parasimpaticotonie • Sin. *vagotonie*.

parasistolie (*fr. parasystolie, engl. parasystole*) • Ritm cardiac anormal, declanșat de o manieră intermitentă dintr-un focar de automatism diferit de nodulul atrioventricular (nodulul Aschoff-Tawara, responsabil de ritmul cardiac normal). Acest focar parasistolice este situat în general la nivelul unui ventricul și operând la o frecvență mai lentă, nu intră în mod normal în activitate, fiind ținut sub control de impulsuri ce provin din nodulul atrioventricular; poate însă scăpa acestui control de o manieră intermitentă, lăsând locul activității cardiace parasistolice.

parasternal • Care este plasat în apropierea sternului.

parathormon • Hormon secretat de glandele paratiroidice și care joacă un rol esențial în echilibrul fosfocalcic (creșterea nivelului calciului sanguin, creșterea eliminării fosforului în urină). Este utilizat în corijarea unor scăderi anormale de calciu sanguin. Sin. *hormon paratiroidian*.

paratifoidă (febră) • Infecție cauzată de bacilii paratifici (cel mai des *Salmonella paratyphi A* și *B*) cu manifestări clinice foarte asemănătoare cu cele din febra tifoidă: tulburări digestive (incubația este de multe ori mai scurtă, iar gravitatea mai mică). Infecția se transmite prin alimente și apă contaminată. Imunizarea poate fi obținută prin vaccinare.

paratiroidopriv • Proces patologic cauzat de absența glandelor paratiroidice. Ex. tetanie paratiroidoprivă.

paratiroidoză • Afecțiune neinflamatorie a glandelor paratiroidice.

paratiroidă • Fiecare din cele patru glande endocrine (două superioare și

două inferioare) situate pe fața posterioară a lobilor laterali ai glandei tiroide. Greutatea lor totală este între 0,8-0,12 g. Paratiroidicele joacă un rol important în metabolismul calciului și fosforului prin hormonul paratiroidian secretat (adj. **paratiroidian**).

paratiroidectomie • Ablajia chirurgicală a unei glande paratiroidice sau a celor patru glande paratiroidice în totalitate.

paratiroidită • Inflamația glandelor paratiroidice.

paravenoasă (injecție) • Injecție cu destinație intravenoasă, făcută greșit în țesutul care înconjoară vena.

paravertebral • Care este situat în vecinătatea unei vertebre sau a coloanei vertebrale. Ex. mușchi paravertebrali.

paravezical • Care este situat în vecinătatea vezicii. Ex. regiune paravezicală, ganglioni paravezicali.

parazit • Organism animal sau vegetal care în timpul unei părți a existenței sale sau în totalitatea timpului se hrănește, în permanență sau temporar, cu substanțe produse de o altă ființă pe care nu o distruge, cu excepția unor cazuri rare în care parazitii s-au dezvoltat excesiv. (adj. **parazitar**)

parazitism • 1) Condiție a unui organism care trăiește ca parazit al unui alt organism. 2) Starea unui organism infestat cu paraziți; 3) Prezența paraziților pe un individ sau în unele organe (parazitism intestinal, sanguin).

parazitoză • Orice afecțiune cauzată de paraziți și ansamblul de manifestări patologice cauzate de paraziți.

-pară • Sufix latin care înseamnă naștere. V. *multipară, primipară, nulipară*.

Pardee (unda coronariană) • Anomalie a traseului electrocardiografic caracteristică în insuficiența coronariană (terza de angină pectorală), comportând un decalaj superior al segmentului ST, cu concavitate inferioară și o undă T negativă, simetrică și ascuțită. Sin. *undă in dom*. (Pardee Harold, cardiolog american, născut în 1886)

parenchim (*engl. parenchyma*) • Țesutul funcțional al unui organ, prin

opozitie cu țesutul conjunctiv de susținere sau stroma. (adj. **parenchimatous**)

parental • Care se referă la părinți. Ex. autoritatea parentală.

parentalism • Manifestare patologică constând în spirit dominator al tatălui sau mamei față de copil.

parenteral • Care se efectuează pe altă cale decât cea digestivă. Ex. administrare parenterală (injecții subcutanate, intramusculare sau intravenoase) a unui medicament.

parestezie (*fr. paresthésie*) • 1) Senzație anormală de pișcătură, furnicătură, impresie de piele cartonată etc., în general cauzată de leziuni ale nervilor periferici sau ale măduvei spinării; 2) Tulburare a sensibilității decelată cu ocazia unui examen clinic, care diferă de o hipoestezie sau o hiperestezie (de ex. o eroare de localizare sau o întârziere a percepției unei excitații tactile, termice, dureroase etc.) Sin. *disestezie*. (adj. **parestezic**)

pareză (*fr. parésie, engl. paresis*) • Paralizie ușoară și incompletă care se manifestă prin diminuarea forței musculare.

parietal • 1) adj. Care se referă la un perete. Ex. foiaș parietală a pleurei; 2) s. Fiecare din cele două oase plate, ușor bombate, formând, de fiecare parte, partea laterală a bolții craniene. Sunt situate în spatele frontalului, în fața occipitalului și lateral deasupra scoicii temporalelor.

parietofrontal • Sin. *frontoparietal*.

parietooccipital • Sin. *occipitoparietal*.

parietotemporal • Sin. *temporoparietal*.

paritate (*fr. parité, engl. parity*) • 1) Termen medical familial pentru desemnarea numărului de copii născuți de o femeie; 2) Compoziția unei adunări, comisii sau reuniuni în care persoanele cu drept de vot aparțin la două grupuri egal reprezentate.

Parkinson (boala) • Afecțiune neurologică cauzată de leziuni degenerative ale corpului striat și ale locus-ului niger, caracterizate clinic prin tremurături lente, care persistă în repaus, pronunțate mai ales la mâini și cap prin tulburări de tonus și prin akinezie:

facies împietrit, mers cu pași lenți, pierderea mișcărilor asociate ale brațelor, corp inclinat în față. Este prezentă de obicei după 50 ani. Lingv. în limbaj clinic curent se spune și "un parkinson". Sin. *paralizie agitantă*. (Parkinson James, medic englez, 1755-1824)

parkinsonian • 1) adj. Care se referă la maladia Parkinson. Ex. tremurături parkinsoniene; 2) adj. și s. Care suferă de maladia Parkinson.

Parma (incidența) (engl. *Parma's view*) • Incidență în radiografie pentru articulația temporomaxilară.

parodont (parodontiu) • Țesut de susținere a dintelui constituit din ciment, desmodont, os alveolar și gingie. (adj. **parodontal, parodontic**)

parodontită • Inflamația parodontului care debutează la nivelul gingiei care devine dureroasă.

parodontoliză • Afecțiune caracterizată prin atrofia progresivă a parodontului, care interesează în special osul alveolar și desmodontul.

parodontoză (engl. *periodontosis*) • Formă de parodontoliză care debutează cu atrofia marginală a osului alveolar.

parotidă • Cea mai voluminoasă glandă salivară (25 g), situată în spatele brațului vertical al mandibulei, în fața mușchiului sternocleidomastoidian, sub conductul auditiv extern. Canalul său excretor (Stenon) se deschide în gură, în dreptul primului sau celui de al doilea molar superior. (adj. **parotidian**)

parotidită • Inflamația glandei parotide. Apare uneori în unele boli infecțioase. Este manifestarea tipică în oreion.

paroxism (fr. *paroxysme*) • Perioada unei tulburări sau a unei boli în care simptomele sunt cele mai acute. (adj. **paroxistic**)

paroxistic • Care prezintă paroxisme, care se manifestă prin paroxisme. Ex. tahicardie paroxistică.

Parsonnet (buzunarul) (fr. *poche de P.*, engl. *Parsonnet's bag*) • Punga destinată să găzduiască un stimulator cardiac (pacemaker) implantat în regiunea pectorală, pentru a-l fixa și împie-

dica deplasarea în țesutul celular. Buzunarul poate fi fixat prin 2 suturi la aponevroza marelui pectoral.

partheno- • Prefix de origine greacă, cu sensul de *virgo*.

parthenogeneză • Mod de reproducere sexuată în care gametul femel se dezvoltă fără fecundare adică fără intervenția celui masculin. Este destul de frecventă la animale și la vegetale. (adj. **parthenogenetic**)

particulă • Cantitate de materie, în general cu o masă mică sau cu mici dimensiuni.

particulă virală • Sin. *virion*.

parturientă • Femeie care naște.

PAS • Abr. pentru *acid paraaminosalicilic*.

pasiv (fr. *passif*) • 1) Care suportă fără a reacționa, care nu face probă de nici o inițiativă; 2) Orice act care nu este consecința unei acțiuni voluntare. Ex. mișcare pasivă; 3) Fenomen sau proces care este rezultatul indirect al unei acțiuni. Ex. congestie pasivă.

pasivitate • 1) Stare a unui individ care nu reacționează la diferite solicitări; 2) Diminuarea sau absența rezistenței observate la un membru asupra căruia se exercită o mișcare pasivă.

pastă • Tip de pomadă grasă cu conținut de pudră (amidon, caolin, oxid de zinc).

Pasteur (vaccinul) • V. *vaccin anti-rabic*. (Pasteur Louis, chimist și bacteriolog francez, Paris 1822-1895)

Pasteurella • Bacili gram negativi, patogeni pentru animale (în special pentru păsări), excepțional pentru om. Altădată era înglobat în acest gen și bacilul pestei, astăzi numit *Yersinia pestis* și bacilul tularemiei (*Francisella tularensis*).

pasteurizare • Procedeu pentru conservarea temporară a alimentelor (lapte, bere, vin etc.) prin eliminarea relativă a germenilor prin încălzire la o temperatură inferioară a 100°C. Pasteurizarea laptelui se face acum la 90°C timp de 30 secunde, urmată de răcirea bruscă până la 10°C. Pasteurizarea nu asigură o sterilizare efectivă pentru că nu elimină și sporii și nu ucide toți microbii. Lingv. de la numele lui Pasteur care l-a inventat. (adj. **pasteurizat**)

pat-, pato-, -patie (fr. *path-, patho-, -pathie*) • Prefixe și sufix de origine greacă, cu referire la o boală sau stare anormală.

pata de vin (fr. *tache de vin*) • Sin. *angiomul plan*.

pata galbenă (fr. *tache jaune*) • Sin. *macula lutea*.

pata oarbă (fr. *tache aveugle*, engl. *blind spot*) • Regiune a câmpului vizual corespunzând papilei optice la nivelul căreia nu se formează nici o imagine (scotom fiziologic) deoarece lipsesc elementele retiniene fotosensibile. Sin. *punctum caecum*.

patch-test • Aplicarea pe piele, sub un leucoplast, a unei substanțe, cu scopul determinării sensibilității la un anumit agent. Ex. patch-testul la tuberculină. (V. *reacția Moro*, *testul Vollmer*) sau patch-testul pentru determinarea cauzei unei eczeme (în engleza *patch* înseamnă bucatăică de stofă).

patela (fr. *patella*) • Nume latin al rotulei.

patelar • Sin. *rotulian*.

patetectomie • Ablajia parțială sau totală a rotulei.

patelită (fr. *patellite*) • Inflamația rotulei.

patelită de creștere • Sin. *maladia Larsen-Johansson*. V. *Larsen-Johansson*.

patella alta • Rotulă situată foarte sus.

patella baja • Rotulă situată prea jos.

patella bipartita • Anomalie congenitală a rotulei, caracterizată prin prezența unui fragment osos izolat, care se formează într-un punct de osificare suplimentar.

pateloplastie • Intervenție chirurgicală reparatorie a rotulei.

Pathey (mamectomia) • Ablajia unui sân cu mușchiul mic pectoral și a ganglionilor axilari.

patofiziologie • Studiul efectelor produse de procesul patologic asupra activităților fiziologice normale.

patogen (fr. *pathogène*) • Care provoacă o boală. Ex. agent patogen.

patogeneză (fr. *pathogénese, pathogénie*) • 1) Studiul cauzelor dezvoltării leziunilor sau a stărilor patologice; 2) Mecanismele prin care se produc stări

patologice sau de boală. (adj. **patogenic**)

patognomonic • Simptom sau semn specific unei boli, care permite punerea diagnosticului.

patologic (fr. *pathologique*) • Care se referă la patologia sau la o stare morbidă (la o boală).

patologie (fr. *pathologie*) • Parte a medicinei care studiază bolile din punct de vedere clinic și anatomic. Specialistul este *patolog*.

patologie iatrogenă (engl. *iatrogenic*) • Orice reacție la un medicament, nocivă și neașteptată, la doze care în mod normal ar trebui să fie bine suportate.

patologie mentală • Sin. *psihopatologie*.

patomimie (fr. *pathomimie*, engl. *malingering*) • Simularea conștientă a unei boli sau infirmități (în scop fraudulos) sau inconștient, ca în isterie.

pattern • Termen englez, curent folosit în franceză pentru a desemna concepte foarte diferite: tip, model, schemă, formă a unei structuri organice sau fizice etc.

pauci- • Prefix cu înțelesul de puțin numeros. Ex. chist paucilocular (cu una sau cel mult două pungi).

paucisimptomatic • Afecțiune care se manifestă printr-un număr restrâns de simptome.

Paul și Bunnell (reacția) • Reacție pentru diagnosticul mononucleozei infecțioase, bazată pe evidențierea în serul bolnavului a unei imuno-globuline specifice prezente în 95% din cazuri (Paul John Rodman, medic american 1893-1971; Bunnell Walls Willard, medic american născut în 1902)

Pauwels (operația) • Operație chirurgicală pentru tratarea unor subluxații congenitale ale coapsei sau pentru corectarea unei coxa valga.

pavimentos • Epiteliu constituit din celule plate, cu o formă care amintește pavajul.

pavlonian • Care se referă sau care este datorat fiziologului rus Pavlov. Ex. teoria pavloviană a reflexelor condiționate. (Pavlov Ivan Petrovici, fiziolog rus, premiul Nobel pentru medicină în 1904, 1849-1936)

păduche (*fr. pou, engl. louse*) • Nume curent pentru insecte hematofage care trăiesc pe corpul și în părul omului. *Pediculus* (*P. humanum, P. capitis, P. corporis*). V. *morpion*.

PB • Abr. pentru *puncție biopsie*.

Pb • Simbolul chimic al *plumbului*.

PBE • Abr. pentru *Perlsucht Bacillen Emulsion* (formă de tuberculină preparată din culturi de bacili de tuberculoză bovină).

PBI • Abr. pentru expresia engleză *protein bound iodine* pentru desemnarea iodului proteic. V. *iodemie*.

PCE • Abr. pentru *poliartrită cronică evolutivă*.

PCP • Abr. pentru *pneumocistoză pulmonară*.

PDB • Abr. pentru *paradichlorbenzen*.

PEB • Abr. pentru *procritroblast*.

Pecquet (cisterna) • Umflătură de origine a canalului toracic aflată la nivelul celei de a doua sau a treia vertebre lombare, în care se varsă trunchiul intestinal limfatic, cele două trunchiuri limfatice lombare și trunchiurile limfatice din vecinătate. V. *cisternal*. (*Pecquet* Jean, medic-anatomist francez din Montpellier și Paris, 1622-1674).

pectinat • Structură cu aspect de pieptene. V. *mușchiul pectinat*.

pectină • Materie mucilaginoasă prezentă în numeroase vegetale; se poate extrage din gutui, pectinele servind pentru a se obține coloizi protectori, emulsifianți în alimentație (maioneze, șerbeturi etc.).

pectoral • Care se referă la piept. V. *mușchiul mare și mic pectoral*.

ped-, pedi-, pedio-, pedo- • Prefixe care indică o relație cu: 1. copilăria sau copilul (de la grecescul *paidos*); 2) Solul și, prin extensie, piciorul (din latinescul *pes, pedis*). V. *pedo-*.

pedagogie • Știința și arta educației. (adj. **pedagogic**)

pedal • Care se referă la picior, mai ales din punct de vedere funcțional. Ex. spasm pedal. V. *pedios*.

pederast • Individ homosexual.

pederastie • 1. Atracție amoroasă (sentimental sau sexual) a unui bărbat față de băieți, care nu este întotdeauna asociată unei practici homosexuale; 2)

Prin extensie, *homosexualitate masculină*.

pediatrie • Ramură a medicinei care tratează bolile copilului. Specialistul este *pediatru*. Sin. *medicină infantilă*.

pedicul • 1) În știință, orice structură alungită și strămtă; 2) În anatomie, orice structură alungită și strămtă care suportă un organ sau care leagă două părți ale unui organ. Ex. pedicul vertebral. Îndeosebi se spune despre un ansamblu de elemente vasculonervoase care leagă un organ de restul organismului, asigurând funcționalitatea și supraviețuirea sa. Ex. pedicul hepatic, pedicul pulmonar. Lingv. din latină, *pediculus*, picioruș; aceeași etimologie și același sens general, anatomie și botanic, ca *peduncul*.

pedicul vertebral • Partea îngustă a unei vertebre, la dreapta și la stânga de gaura vertebrală, care unește corpul vertebral de apofizele transverse corespunzătoare. *Gaurile de conjugare* sunt delimitate de incizurile pediculilor vertebrali a două vertebre suprapuse.

pedicular • 1) Care se referă la un pedicul; 2) Care se referă la păduchi (*Pediculus*).

pediculat • Care are un pedicul. Ex. chist pediculat, grefă pediculată.

pediculoză • Ansamblu de leziuni cutanate cauzate de păduchi, provocate de fapt de grataj.

pedodontie • Îngrijiri dentare pediatrie. Sin. *odontostomatologie infantilă*.

pedofil • Adult cu atracție sexuală pentru copii.

pedologie • 1) Studiul copilăriei sub toate aspectele. Specialistul este *pedolog*. 2) Studiul solurilor. (adj. **pedologic**)

pedontologie • Pedodontie.

pedopsihiatrie • Psihiatrie infantilă.

peduncul (*fr. péduncule*) • 1) În sens general (în științele naturale, în anatomie), sin. *pedicul*; 2) În particular nume dat unor structuri alungite ale creierului. V. *pedunculi cerebeloși, pedunculul cerebral*.

peduncul cerebral • Denumire pentru două cordoane voluminoase, albe, care ocupă fața anterioară a mezencefalului.

peduncular • Care se referă la peduncul. *Sindromul peduncular* este ansam-

blul tulburărilor cauzate de leziuni ale pedunculului cerebral.

pedunculii cerebeloși • Trei perechi de cordoane de substanță albă care leagă creierul mic de trunchiul cerebral: *pedunculul cerebelos superior* ascendent este destinat pedunculilor cerebrați, *pedunculul cerebelos mijlociu* transversal se îndreaptă spre protuberanță și *pedunculul cerebral inferior* descendent coboară spre bulb.

peladă (*engl. alopecia areata, pelada*) • Căderea părului de cauză necunoscută, în plăci mai mult sau mai puțin întinse, fără inflamații ale pielii cu atrofia foliculilor piloși. V. *alopecie*. (adj. **peladic**)

pelagră (*fr. pellagre*) • Boală cauzată de o carență în vitamina PP (V. *nicotinomidă*) de obicei la populația care se hrănește esențial cu porumb sau alte cereale sărace în această vitamină. Boala se manifestă prin apariția de plăci roșietice ecezematiforme ale pielii din părțile descoperite, inflamația mucoaselor bucale și a limbii, gastroenterite și tulburări nervoase (astenie, insomnie, cefalee etc.). Sin. *avitaminoza PP*. (adj. **pelagros**).

pelagroide (*engl. pellagra-like*) • Leziuni cutanate care se aseamănă cu cele din pelagră. Ex. eritem pelagroid.

peliculă (*engl. 1. 2. pellicle; 3. dandruff, scurf*) • 1) Membrană fină; 2) Gen de membrană foarte subțire care se formează la suprafața unor substanțe (lapte fiert, culturi bacteriene etc.); 3) Scumă a pielii capului. (adj. **pelicular**)

peliculos (*engl. scurfy*) • Care este acoperit de pelicule.

Pellegrini - Stieda (fractura) • Sin. *fractura Stieda*. V. *Stieda*.

Pellegrini - Stieda (maladia sau sindromul) • Periartrită osifiantă a condilului femural intern, de origine traumatică, care se manifestă clinic printr-o tumefacție dureroasă a părții interne a genunchiului, cu accentuarea durerii la mișcări. (*Pellegrini* Augusto, chirurg italian contemporan din Florența; *Stieda Alfred*, chirurg german din Königsberg, 1869-1945)

pellet (*fr., engl. pellet*) • Implant medicamentos subcutanat, de obicei un

produs hormonal cu resorbție lentă. V. *implant*.

pelvi- • Prefix latin care indică o relație cu bazinul.

pelvian • Care se referă la bazin. V. *cavitatea pelviană, centura pelviană*.

pelvimetrie • Măsurarea diametrului bazinului cu *pelvimetru*; *radiopelvimetrie* este metoda modernă.

pelviperitonită • Inflamarea peritoneului cavității pelviene, cel mai ades secundară unei infecții a organelor genitale interne ale femeii.

pelvis • Sin. *bazin*.

pelvispondilită reumatoidă • Sin. *spondilartrită anchilozantă*.

pemfigoid • Care seamănă cu pemfigus.

pemfigus • Denumire a unor dermatoze caracterizate prin formarea de bule pline cu un lichid seros. Unele forme sunt de origine infecțioasă (pemfigusul nou-născutului sau al măcelarului). Există și forme de origine necunoscută (*pemfigus vulgar*, foarte grav, *pemfigus benign cronic familial*).

pendular • Care are ritmul unui pendul. Ex. ritm pendular al cordului fetal.

penian • Care se referă la penis. Ex. uretra peniană.

penicilină • Antibiotic provenind din mucegaiuri (*Penicilium notatum, Penicilium chrysogenum*) activ contra unui mare număr de germeni gram pozitivi (stafilococ, pneumococ, streptococ) sau gram negativi (gonococ, meningococ), treponeme și unele leptospire. Descoperită de Sir Alexandre Fleming în 1929, a fost purificată și adaptată terapeuticii de Florey și Chain în 1941; astăzi penicilina poate fi obținută și pe cale sintetică, cu utilizare bucală, parenterală sau locală. Este bine tolerată în general, dar poate da uneori reacții de sensibilizare care pot fi grave. Un număr de microorganisme inițial sensibile au devenit rezistente la antibiotic (*penicilinorezistență*).

penicilino terapie • Utilizarea penicilinei în scop terapeutic.

penil • Sin. *muntele Venus*.

penis (*fr. verge, engl. penis*) • Organul micțiunii și al copulației la bărbat, fixat de simfiza pubiană deasupra burselor. Anterior prezintă o umflătură conoidă,

glandul, care are în vârful său *meatul urinar*. Baza glandului este separată de corpul penian prin *șanțul balanoprepucial* care este inconjurat de un repliu inelar cutaneomucos, *prepuțul*. Organele erectile ale penisului sunt: doi *corpi cavernoși* pe fața dorsală, *corpul spongios* traversat de uretră și glandul. V. *falus, penian*.

Penrose (drenaj) • Drenaj realizat cu un tub de latex (*dren Penrose*) care poate conține o lamă de compresă. (*Penrose* Charles Bingham, chirurg din Philadelphia, 1862-1925)

pensare articulară (fr. *pincement articulaire*) • Reducere a spațiului articular normal ce apare pe o radiografie.

pent-, penta- • Prefix de origine greacă semnificând *cinci*.

Pentatrichomonas hominis (engl. *Trichomonas intestinalis*) • Specie de *Trichomonas* cu habitat obișnuit în intestinul gros al omului. Parazit anodin când se află în număr redus, poate provoca iritație intestinală și pusee diareice în cazul unor infecții masive. Sin. *Trichomonas intestinalis*.

pentoză • Orice oză (zahar simplu) cu 5 atomi de carbon.

PEP • Abr. pentru *pneumotorax extrapleural*. V. *pneumotorax*.

pepsic • Care se referă la pepsină. Ex. degradarea pepsică a unei proteine.

pepsină • Enzimă care este principalul constituenț al sucului gastric, provenind din activarea pepsinogenului secretat de celulele principale ale mucoasei gastrice. Pepsina descompune proteinele în peptide.

peptic • 1) Care se referă la digestie sau care rezultă din digestie. Ex. ulcer peptic. 2) Sin. *peptic*.

peptidă • Substanță organică constituită prin condensarea mai multor molecule de acizi aminați sau produs rezultat din degradarea parțială a proteinelor. (adj. *peptidic*)

peptone • Produse de degradare a cărnii prin acțiunea pepsinei și a pancreatinei. (adj. *peptonic*)

peptonemie • Prezența de peptone în sânge.

peptonurie • Prezența de peptone în urină.

per- • Prefix de origine latină cu semnificația în *totalitate, în exces, prin*.

per os • Locuțiune latină semnificând *pe gură, pe cale bucală* (cu referire la administrarea unui medicament).

per primam intentionem • Locuțiune latină cu semnificația "din prima intenție". V. *cicatrizare*.

per secundam intentionem • Locuțiune latină cu semnificația "din a doua intenție". V. *cicatrizare*.

percentil • În statistică, fiecare din valorile unei *variabile* care corespunde unei serii de observații ordonate în 100 grupe de mărime egală. Percentilele 25, 50 și 75 corespund *quantilei inferioare, mediane și superioare*.

perceptibil • Care poate fi perceput prin simțuri.

percepție • Cunoașterea fenomenelor lumii exterioare cu ajutorul simțurilor, luarea la cunoștință senzorială a obiectelor și evenimentelor exterioare care au dat naștere senzațiilor mai mult sau mai puțin numeroase și complexe.

percutan, at • Care se face prin piele (vorbind de absorbția unei substanțe prin pielea intactă).

percuție (fr., engl. *percussion*) • Procedeu de explorare clinică a unor organe interne care constă în percutarea cu lovituri ușoare și repetate a tegumentelor regiunii examinate, fie direct cu un deget (*percuție imediată*), fie prin intermediul unui deget al celeilalte mâini aplicate pe piele (*percuție mediată*). Rezonanța percepută poate fi slabă (matitate normală a unui organ plin, ca ficatul sau inima de exemplu, permițându-se a se preciza limitele, sau matitate patologică, ca în cazul unui epanșament lichidian sau infiltrat pulmonar). Ea poate fi sonoră (sonoritate normală ca percuția pulmonului sau anormală ca în cazul prezenței de gaz într-un organ cavitat).

perete (fr. *paroi, engl. wall*) • Structură care delimitează o cavitate sau o regiune anatomică sau histologică. V. *septum*. (adj. *parietal*)

perforare, orație • Deschidere în perețele unui organ cavitat, într-o cavitate sau în continuitatea unui țesut. Poate fi accidentală, chirurgicală sau consecu-

tivă unui proces patologic. (adj. *perforat*)

perforativ • Care perforază (vorbind despre o leziune, un instrument).

perfuzie (fr. *perfusion*) • Introducerea lentă și continuă, timp de câteva ore sau câteva zile, de lichide diferite (sânge, plasmă, soluții saline ori medicamentoase) în circulația sanguină. V. *picătură cu picătură*.

peri- • Prefix de origine greacă semnificând în *jurul a*.

perianal • În jurul anusului.

periapendicită • Inflamația peritoneului care înconjoară apendicele.

periapical • Care se referă la regiunea care înconjoară vârful unui organ și în special apexul unui dinte.

periarterial • Care înconjoară o arteră, care se efectuează sau se găsește în jurul unei artere. Ex. simpatectomie periarterială.

periarterită • Inflamația tunicii externe a unei artere și a țesutului care o înconjoară.

periarterită nodoasă (engl. *polyarteritis nodosa*) • Inflamație însoțită de necroză a arterelor de calibru mic și mediu care evoluează în pusee acute și subacute și care se manifestă într-un număr mare de organe și țesuturi (cord, rinichi, tub digestiv, mușchi), însoțită de o alterare a stării generale, febră și dureri difuze. Mai multe mecanisme pot fi implicate: depozitarea în perețele vascular a complexelor imune (antigen-anticorpi-complement), prezența de autoanticorpi (ANCA, acronim englez privind anticorpii anticitoplasma polinuclearelor neutrofile). Circa o treime din cazurile apărute în Franța privesc virusul hepatitei B (VHB). Sin. *maladia Kussmaul, poliarterită nodoasă*.

periarticular • Care este situat în jurul unei articulații. Ex. fibrocartilaj periarticular.

periartrită • Inflamația țesuturilor care înconjoară o articulație (bursă seroasă, tendoane, ligamente).

peribronșic (fr. *péribronchique*) • Care este situat în jurul unei sau unor bronșii.

pericard • Sac fibros care îmbracă inima, compus din două foițe: *peri-*

cardul fibros și pericardul seros. (adj. *pericardic*)

pericardiocenteză • Puncție a pericardului în scopul evacuării unui epanșament.

pericardiotomie • Incizia pericardului.

pericardită • Afecțiune a pericardului: pericardită inflamatorie acută, cu sau fără epanșament; epanșament pericardic neinflamator sau simfiză pericardică. (adj. *pericarditic*)

pericardotomie • Sin. *pericardiotomie*.

pericisticită • Inflamația țesuturilor din jurul canalului cistic care face comunicarea dintre vezicula biliară și canalul hepatic.

pericisticită (fr. *péricystite*) • Inflamația țesutului conjunctiv care înconjoară vezica urinară sau vezica biliară.

pericolecistită • Inflamația țesutului conjunctiv care înconjoară vezica biliară.

pericolic • Care se află în jurul colonului.

pericolită • Inflamația peritoneului care înconjoară colonul, în general circumscrisă și consecutivă unei colite segmentare.

pericondrită • Inflamația pericondriului.

pericondrium • Sin. *pericondru*.

pericondru • Membrană conjunctivă care constituie un înveliș pentru unele cartilajii, ca cele costale de exemplu. Celulele conjunctive ale pericondriului se transformă în celule cartilagineose în perioada creșterii periferice a cartilajului. (adj. *pericondral*)

periduodenită • Inflamația peritoneului periduodenal care duce la formarea de aderențe cu organele vecine.

peridural • V. *anestezia peridurală*.

periferic (fr. *périphérique, engl. peripheral*) • Care se găsește, se produce sau se efectuează la periferie, adică în regiuni ale corpului, ale unui organ, depărtate de centru. V. *central*.

periflebită (fr. *périphlébite*) • Inflamația tunicii externe a unei vene și a țesutului conjunctiv care o înconjoară. (adj. *periflebitic*)

perifocal • Situat în jurul unui focar de infecție.

perifoliculită • Inflamația pielii din jurul unui folicul pilos.

- perifrenită** (*fr. périfhrénite*) • Inflamația țesuturilor din jurul diafragmului.
- perihepatită** • Inflamația învelișului fibros al ficatului, însoțită în general de inflamația peritoneului din jur.
- perihilar** • Care se găsește în jurul unui hil.
- perilimfangită** (*fr. périlymphangite*) • Inflamația țesutului care înconjoară vasele limfatice.
- perilimfatic** • 1) Care se referă la perilimfă; 2) Care se găsește în jurul unui vas limfatic. Ex. spațiu perilimfatic.
- perilimfă** • Lichid incolor, cu o compoziție identică cu cea a lichidului cefalorahidian, care umple spațiul între labirintul osos și membranos (*spațiu perilimfatic*) și care comunică cu spațiile subarahnoidiene prin apeductele vestibulului și melcului.
- perimastită** • Inflamația țesutului conjunctiv care înconjoară glanda mamară.
- perimetrie** • Explorarea și determinarea precisă a întinderii câmpului vizual periferic și central, reprezentată apoi grafic. Se disting: *perimetria cinematică* sau *dinamică* (în care testul se deplasează) și *perimetria statică* (în care testul imobil este luminat progresiv până este perceput, apoi deplasat în direcții diferite).
- perimetrită** • Inflamația țesutului conjunctiv din jurul uterului.
- perinatal** • Care se produce în jurul datei nașterii; perioada perinatală este cuprinsă între ultimele săptămâni de gestație și primele zile după naștere. Ex. eritroblastoză perinatală.
- perinefrită** • Inflamația țesutului care înconjoară rinichiul.
- perinefritic** • Care este situat în jurul rinichiului. Ex. abces perinefritic.
- perineoanal** • Care se referă la perineu și anus.
- perineoplastie** • Refacere chirurgicală a regiunii perineale.
- perineorafie** (*fr. périnéorrhaphie*) • Sutura chirurgicală a unui perineu rupt (în general la naștere).
- perineoscrotal** • Care se referă la perineu și scrot. Ex. hipospadias perineoscrotal.
- perineotomie** • Incizia perineului. V. *epiziotomie*.
- perineovaginal** • Care se referă la perineu și vagin. Ex. fistula perineovaginală.
- perineovulvar** • Care se referă la perineu și vulvă. Ex. ruptură perineovulvară.
- perinerv** (*fr. périnèvre*) • Țesut conjunctiv care înconjoară fiecare fascicul nervos al unui nerv periferic. V. *epinerv*.
- perineu** (*fr. périnée*) • Ansamblu de părți moi (piele, mușchi, ligamente) care închide în jos micul bazin. Perineul este delimitat înainte de simfiza pubiană, în spate de sacru și coccis, lateral de ramurile ischiopubiene și oasele ischion. Partea profundă musculară și ligamentoasă constituie *diafragmul urogenital*. Este regiunea cuprinsă între anus și scrot la bărbat, între anus și vagin la femeie. Sin. *planșeu pelvin*. (adj. *perineal*)
- perineural** • Care este situat în jurul unui nerv. Ex. fibrom perineural.
- perinevrită** • Inflamația țesutului conjunctiv de susținere, care înconjoară fibrele unui nerv.
- perinuclear** • Care înconjoară un nucleu. Ex. cataracta perinucleară.
- perioada de rut** (*engl. rutting period*) • La femelele mamiferelor. Sin. *oestrus*.
- periocular** • Care este în jurul ochiului.
- periodic** • Care se reproduce, care survine la intervale regulate. Ex. febră periodică, vărsături periodice.
- periodont** • Sin. *desmodont*. (adj. *periodontal, periodontic*)
- periombilical** • Care este situat în jurul ombilicului.
- perionix** (*fr. périonyxis*) • Inflamația țesutului din jurul unghiei. V. *onixis*.
- perioral** • Situat în jurul gurii.
- periorbital** • Situat în jurul orbitei.
- periorificial** • Situat în jurul unui orificiu.
- periost** (*engl. periosteum*) • Membrană fibroasă albărie care acoperă osul, cu excepția suprafețelor articulare; la acest nivel periostul se unește cu capsula articulară. (adj. *periostic*)
- periostită** • Inflamația periostului cauzată de un traumatism sau propagarea unei infecții sau inflamații de vecinătate sau ca localizare a unei infecții generale. V. *reacție periostală*.
- periostoză** • Îngroșare difuză a periostului.
- periovarită** • Inflamația țesutului din jurul ovarului.
- peripancreatită** • Inflamația țesuturilor, în special a peritoneului care înconjoară pancreasul.
- periprostată** • Inflamația țesutului conjunctiv din jurul prostatei.
- periscizurită** • Inflamația parenchimului pulmonar la nivelul unei scizuri.
- perisinovită** • Inflamația țesutului conjunctiv din jurul unei sinoviale.
- peristaltism** • Activitate motrice proprie unor organe tubulare (intestin), care se traduce prin unde succesive de contracții înelare care propulsează conținutul organului. (adj. *peristaltic*)
- peritendinită** • Inflamația tecii conjunctive a unui tendon.
- peritoneografie** • Radiografia peritoneului după injectarea unui produs radioopac în cavitatea peritoneală.
- peritoneoplastie** • Sin. *peritonizare*.
- peritoneoscopie** • Sin. *celioscopie*.
- peritoneu** (*fr. péritoine*) • Membrană seroasă formată din două foițe, *peritoneul parietal* care tapetează pereții profunzi ai abdomenului și *peritoneul visceral* care îmbracă organele abdominale. Aceste organe sunt legate la perete și între ele prin repliuri peritoneale în care se află pediculi vasculonervoși proprii și care, după caz, poartă numele de *mezou*, *epiploon* sau *ligament*. Cele două foițe ale peritoneului delimitează *cavitatea peritoneală*. (adj. *peritoneal*)
- peritonism** • Ansamblu de simptome care simulează o peritonită acută (dureri abdominale, balonări, vomisme, redoarea musculaturii abdominale etc.) fără a fi inflamă peritoneul în sine.
- peritonită** • Inflamația peritoneului. Poate fi acută sau cronică, generalizată sau localizată. V. *pelvipertonită*.
- peritonizare** (*fr., engl. peritonization*) • Acoperirea cu peritoneu a suprafeței unui organ abdominal și reconstituirea prin sutură a continuității între peritoneul parietal și peritoneul visceral; ope-

- rația se face la sfârșitul unei intervenții chirurgicale pe abdomen. Sin. *peritoneoplastie*.
- perivascular** • Care se află în jurul unui vas sau a vaselor sanguine. Ex. teacă perivasculară.
- perivenos** • Care se află în jurul unei vene.
- perivezical** • Care se află în jurul vezicii.
- periviscerită** • Reacție inflamatorie a peritoneului în jurul unui viscer.
- perlaborare** • Proces prin care subiectul supus unei psihanalize acceptă o interpretare și surmontează rezistența pe care aceasta o suscită.
- perleche** • Termen francez pentru infecție streptococică a comisurilor bucale, caracterizată prin mici fisuri umede. V. *zăbăluță*.
- perlingual** • Care trece prin limbă; se spune despre un medicament sub formă de comprimate care plasate sub limbă sunt rezorbite lent prin mucoasa linguală.
- permanganat de potasiu** • Antiseptic de uz extern utilizat sub formă de soluție diluată, în special în dermatologie (concentrat este caustic).
- permeabilitate** • 1) Proprietatea unui corp de a permite pătrunderea unei substanțe; 2) Capacitatea unui conduct, a unui vas, de a lăsa să treacă lichide prin lumenul lor. (adj. *permeabil*)
- pernicios** • Care are o evoluție foarte gravă, adesea fatală. V. *anemie pernicioasă*.
- peroneu** (*engl. fibula*) • Os lung și subțire situat pe partea externă a gabei; se articulează în sus cu tibia, în jos cu tibia și astragalul. Extremitatea sa inferoexternă formează *maleola externă* sau *peronieră*. Numele latin: *fibula*.
- peronier** • Care se referă la peroneu. Ex. mușchiul peronier, artera peronieră.
- peroperator** • Care survine sau care este efectuat în cursul unei intervenții chirurgicale. Ex. complicație peroperatorie, colangiografie peroperatorie.
- peroral** • Care este administrat pe cale bucală. V. *per os*.
- perseverarea atitudinilor** • Sin. *cataplepsie*.

persona • În psihanaliză, comportament puțin artificial, adoptat în viața socială, care însă nu corespunde cu exactitate eului adevărat.

personalitate astenică • Tulburare a personalității caracterizată prin supunere pasivă față de dorințele persoanelor mai în vârstă și adesea și prin răspuns nehotărât și inadecvat față de exigențele vieții cotidiene. Lipsa de energie se poate manifesta în domeniul intelectual și afectiv; tendința de afirmare și de a place este redusă. Sin. *personalitate dependentă, personalitate inadecvată, personalitate pasivă.*

personalitate compulsională • Sin. *personalitate obsesională.*

personalitate delirantă • Sin. *personalitate paranoică.*

personalitate dependentă • Sin. *personalitate astenică.*

personalitate fanatică • Sin. *personalitate paranoică.*

personalitate inadecvată • Sin. *personalitate astenică.*

personalitate infantilă • Sin. *personalitate isterică.*

personalitate isterică (*engl. hysterical personality*) • Tulburare a personalității caracterizată prin afectivitate superficială și labilă, dependență, necesitatea de a atrage atenția și de a fi admirată, sugestibilitate și atitudini teatrale. Se semnalează deseori o imaturitate sexuală. La stres pot apărea simptome de histerie (nevroză). Sin. *personalitate infantilă.*

personalitate obsesională • Tulburare a personalității caracterizată prin sentimente de insecuritate, dubii antrenând scrupule, verificări, obstinație și prudență excesivă. Pot exista gânduri sau compulsiuni obsedante și inoportune, dar acestea nu ating gravitatea din nevroza obsesională. Individul manifestă nevoia de verificare repetată pentru a satisface o tendință spre perfecționism și precizie meticuloasă. Rigiditatea și dubiile excesive pot fi manifeste. Sin. *personalitate compulsională.*

personalitate paranoică • Tulburare de personalitate în care există o sensibilitate excesivă față de eșecuri sau față de ceea ce este interpretat ca

umilire sau refuz; tendință de deformare a realității, interpretându-se ca ostile sau dubioase, acțiuni neutre sau binevoitoare ale altora; o concepție agresivă și obstinată privind drepturile personale. Pot apărea tendințe spre gelozie și supraestimare a eului. Astfel de persoane se pot simți iremediabil umilite și dominate; altele, cu o sensibilitate de asemeni excesivă, sunt agresive. În toate cazurile există o tendință interpretativă exagerată. Sin. *caracter paranoic, personalitate fanatică, personalitate delirantă.*

personalitate pasivă • Sin. *personalitate astenică.*

perspirație • 1) Schimburi respiratorii care se efectuează prin tegumente, importante la unele animale (ex. broasca), foarte limitate la om; 2) Eliminarea de apă prin evaporare continuă, imperceptibilă, la suprafața pielii (*perspirație insensibilă*) sau prin evaporarea sudorii acumulate la piele (*perspirație sensibilă*). V. *transpirație, sudație.*

Perthes (boala) • Sin. *coxa plana.* (*Perthes Georg* Clements, chirurg german, profesor la Leipzig și Tübingen, 1869-1927)

pertrohanterian • Care se face, care trece prin marele sau micul trohanter. Ex. fractură pertrohanteriană.

pertussis • Abr. pentru *Bordetella pertussis* (agentul patogen al tusei convulsive).

pervers • Subiect care prezintă din copilărie un comportament antisocial și imoral, conștient sau instinctiv. (*adj. pervertit*)

perversitate • Tendința de a face în mod intenționat rău, de a găsi o satisfacție în acte imorale și antisociale. Sin. *malignitate* (2).

perversiune • Deviație, anomalie a instinctelor (în special cel sexual) care determină un comportament anormal, deseori imposibil de reprimat.

pervertit • Individ devenit amoral și asocial sub influența nefastă a mediului în care trăiește (un *pervers* este constituțional astfel, fără intervenția unor cauze exterioare).

peser (*fr. pessaire, engl. pessary*) • Dispozitiv care se introduce în vagin

pentru susținerea uterului, pentru a-l readuce în poziție normală, de a reduce sau de a menține o hernie care proemină în vagin sau chiar în scop anticoncepțional. Există modele diferite. V. *diafragm, vimulă.*

peastă (*engl. plague*) • Maladie infecțioasă acută, epidemică și contagioasă, foarte gravă, comună omului și animalelor, cauzată de bacilul *Yersinia pestis*, care este inoculat omului prin înțepătura puricilor de rozătoare. Cea mai întâlnită formă este *pesta (ciuma) bubonică*, caracterizată prin tumefacții ganglionare dureroase, supurative, complicate în stadiul terminal printr-o infecție generalizată. Mai rar, infecția atinge plămâni (*pesta pulmonară*), prin inhalarea de germeni, în contact cu un bolnav, sau este generalizată de la început (*ciuma septicemică* sau *ciuma neagră* numită astfel din cauza peteșiiilor întinse care apar pe piele), cu sfârșit rapid letal, fără formarea de buboane. Astăzi sunt cunoscute focare endemice în India, Iran, ex. URSS și în Africa și cazuri sporadice în SUA, America de Sud și Centrală. (*adj. pestos*)

pesticid • Substanță sau produs chimic capabil să distrugă sau să împiedice dezvoltarea unor organisme vii considerate dăunătoare (microorganisme, animale sau vegetale).

pestifer • Care suferă de peastă (ciumă).
pestilențial • 1) Care răspândește un miros insuportabil, grețos; 2) Care se referă la o maladie contagioasă cu indice de mortalitate foarte crescut. *Bolile pestilențiale* (pesta, holera, variola, febra galbenă și tifosul exantematic) sunt numite astăzi *boli carantine*.

PET (*engl. positron emission tomography*) • Tomografia cu emisie de pozitroni aplicată la cercetarea fundamentală asupra creierului, prin vizualizarea foarte precisă a zonelor de activitate cerebrală. Celulele vii care trec din starea de repaus la o activitate oarecare folosesc mai mult glucoză și oxigen; această modificare poate fi decelată prin markeri radioactivi, în cazul de față prin pozitroni produși de

un accelerator de particule. Metoda PET este folosită, de asemenea, pentru localizarea cu precizie în cancerule de dimensiuni foarte reduse (diametru de 3 mm), adenopatiile regionale și metastazele incipiente. S-ar putea facilita și diagnosticul precoce al maladiei Parkinson și al bolii Alzheimer. Se mai spune și *PET-scan*.

peteșie (*fr. pétéchie, engl. petechia*) • Mică pată hemoragică cutanată, punctiformă sau lenticulară, cauzată de o ruptură a capilarelor. Este elementul eruptiv caracteristic în purpură. (*adj. peteșial*)

petit mal • Termen francez păstrat în medicina noastră, care desemnează unele forme minore ale epilepsiei, din care cea mai caracteristică este *absența epileptică*. V. *grand mal*.

petromastoidian • Care se referă la stânca temporalului și la apofiza mastoidă. Ex. evidare petromastoidiană (tratament chirurgical în mastoidite).

petrooccipital • Care se referă la stânca temporalului și la osul occipital. Ex. ligament petrooccipital.

petrosfenoidal • Care se referă la stânca temporalului și osul sfenoid. Ex. ligament petrosfenoidal.

petrozită • Osteită a părții profunde a stâncii (piramida petroasă) consecutivă aproape întotdeauna unei otite medii.

Petz (aparatură) • Pensă-clește pentru prinderea agrafelor în cazul unei suturi practicate pe stomac sau intestin. (*Petz Aladar*, chirurg ungar contemporan)

-pexie • Sufix de origine greacă semnificând *fixație*.

Pezzer (sonda sau cateter) • Sondă din cauciuc terminată printr-o umflătură în formă de ciupercă, care servește la menținerea în uretră. Există pezzere utilizate și pentru vezică după cistostomie. (*Pezzer Michel*, medic francez din Paris, născut la Smirna în 1853)

Pfannenstiel (incizia) • Incizie pentru laparotomie suprapubiană efectuată transversal, în regiunea piloasă a pubisului, în scop estetic pentru a ascunde cicatricea; este utilizată în special în ginecologie. (*Pfannenstiel Hermann* Johannes, ginecolog german, 1862-1909)

Pfeiffer (bacilul) • Bacil gram negativ, scurt, izolat sau dispus în perechi sau lanțuri scurte; responsabil pentru infecții respiratorii, complicații ale gripei, conjunctivite, meningite purulente, artrite purulente, sinuzite. Numele științific este *Haemophilus influenzae*. (Pfeiffer Richard Friederich Johannes, bacteriolog german, profesor la Berlin, Königsberg și Breslau, 1858-1945)

PG (sau PGP) • Abr. pentru *paralizie generală (progresivă)*.

pg • Simbol pentru *picogram*.

pH • Simbol care exprimă aciditatea sau alcalinitatea unei soluții. Un pH neutru este egal cu 7; de la 7 la 1 este acid iar de la 7 la 14 alcalin. Lingv. abr. pentru *potențial (în ioni) hidrogen*.

Phe • Simbolul *fenilalaninei*.

Pheidippidēs (sindromul) • Nume dat accidentelor mortale (cel mai ades prin infarct miocardic) care survin în timpul sau după o cursă de fond (engl. *jogging*). Aceste accidente pun în discuție dacă jogging-ul este într-adevăr bun pentru sănătate. Lingv. Pheidippides este faimosul alergător de la Marathon în 490 î.e.n.

pia mater (fr. pie-mère) • Lamă subțire de țesut conjunctiv, transparentă, care acoperă toată suprafața externă a nevraxului. Împreună cu arahnoida formează *leptomeningele*. Prin bogăția rețelei sanguine care o penetrează pentru a intra în nevrax, constituie o veritabilă manta nutritivă. Este separată de arahnoidă prin spațiul subarahnoidian. Se distinge *pia mater craniană* și *pia mater rahidiană*.

pian (engl. yaws, pian) • Maladie infecțioasă cronică a regiunilor tropicale cauzată de o treponemă (*Treponema pertenue*) identică morfologic cu treponema sifilisului, dar care nu este veneriană. Boala este contractată în copilărie, evoluează în 3 stadii ca un sifilis și se caracterizează prin leziuni cutanate care evoluează în vegetații amintind o fragă (*pianoame*) care se ulcerază treptat provocând în final mutilații pentru piele, oase sau articulații. Sin. *framboesia*

picătură cu picătură (fr. goutte-à-goutte, engl. drip) • Administrarea

foarte lentă și prelungită a unui lichid medicamentos, de cele mai multe ori pe cale venoasă. V. *perfuzie*.

picior (fr. pied, engl. foot) • 1) Segmentul distal al membrului inferior, legat de gambă prin gleznă și care are 5 degete. Piciorul prezintă o față superioară și una inferioară (talpa, planta). (adj. **pedios**); 2) Extremitatea inferioară a unei structuri organice. V. *pedicul, peduncul*.

picior plat (fr. pied plat, engl. flat foot, pes valgus) • Deformare a piciorului caracterizată prin ștergerea mai mult sau mai puțin accentuată a arcului longitudinal intern al piciorului, planta luând contact direct cu solul aproape în totalitatea suprafeței sale. Poate fi congenital sau dobândit. Sin. *platipodie, platfus*.

picior rotunjit, închircit (fr. pied bot, engl. club-foot, talipes) • Deformație permanentă a piciorului, congenitală sau dobândită, care comportă retracții tendinoase și aponevrotice asociate cu malformații osoase care fac ca piciorul să nu calce normal pe sol. După tipul de deformație se poate clasifica această afecțiune în *picior equin* (sprijin pe vârful), *picior talus* (sprijin pe călcâi), *picior valgus* (sprijin pe marginea internă), *picior varus* (sprijin pe marginea externă), *picior convex*.

picior scobit (fr. pied creux, engl. pes cavus) • Picior a cărui convexitate plantară este exagerată, degetele au tendința de a se aranja în gheară; presiunea excesivă pe capetele metatarsienelor determină durioame (bătă-turi) și dureri.

picn-, picno- (fr. *pycn-, -o-*) • Prefixe de origine greacă pentru *gros, compact*.

picnoză • Stadiu al unui nucleu dintr-o celulă în degenerescență, caracterizat prin retracție și condensare a cromatinei. Nucleul alterat se colorează intens cu coloranți bazici. V. *carolioliză, cariorexis*. (adj. **picnotic**)

pico- • Prefix care servește formării numelui unităților de un milion de ori mai mici ca unitatea de bază.

picogram • Unitate de masă egală cu o milionime de microgram. Simbol *pg*.

picometru • Unitate de lungime egală cu o milionime de micron. Simbol *pm*. Sin. *micromicron*.

picric • V. *acid picric*.

piel-, pielo- (fr. *pyél-, pyélo-*) • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu bazinetul.

piele (fr. peau, engl. skin) • Învelișul exterior al corpului format din epiderm și derm unite în planul subjacent prin țesut celular subcutanat (sau hipoderm). V. *cutanat, derm*.

piele de găină (fr. chair de poule, engl. goose flesh) • Stare particulară a pielii, ca urmare a erecției pasagere a foliculilor piloși regionali, prin contracția fibrelor musculare netede proprii, datorată unei stări emotive sau a frîgului (reflex pilomotor). Sin. *reacție anserină*.

pielectazie • Dilatația bazinetului.

pielic • Care se referă la bazinet.

pielită • Infecție inflamatorie, acută sau cronică, a mucoasei care tapetează bazinetul, cauzată de obicei de colibacili și asociată fie unei infecții renale (*pielonefrită*), fie unei infecții vezicale (*pielocistită*). (adj. **pielitic**)

pielocalicial • Care se referă la bazinet și calicele renale.

pielografie • Radiografie a rinichiului și ureterelor după utilizarea unui produs de contrast injectat intravenos (*urografie intravenoasă*) sau în căile urinare. V. *ureteropielografie*.

pielolitotomie • Incizia bazinetului pentru extragerea de calculi.

pielonefrită • Afecțiune inflamatorie de origine bacteriană care interesează bazinetul și parenchimul renal.

pielonefroză • Afecțiune a bazinetului și rinichiului de origine neinflamatorie.

pielotomie • Incizia bazinetului.

pieloureteral • Care se referă la bazinet și ureter.

pietros (fr. pétreux, engl. petrous) • 1) Care seamănă cu piatra prin duritatea sau structura sa; 2) Care se referă la stâncă, partea masivă a osului temporal. Ex. nervul pietros. *Piramida pietroasă* este partea stâncii temporale sudată la osul timpantal.

piezografie • Tehnică de explorare a sistemului cardiovascular bazată pe studii variațiilor presiunii intraarteriale în cursul revoluției cardiace, înregistrate electronic (*piezograf*) prin

intermediul unui detector aplicat pe piele la nivelul arterei studiate. În practica curentă se înregistrează traseul radial și carotidian. Traseele piezografice permit diagnosticul precoce al alterațiilor vasculare.

PIF • Abr. pentru *factor inhibitor de prolactină* (din engl. *Prolactin Inhibitor Factor*).

pigment • Orice substanță colorată, de orice origine, structură și natură. Printre pigmentii organici se disting: hemoglobina, eritropsina, pigmentii biliari, sideroflina, ceruloplasmina, melanina. (adj. **pigmentar**)

pigmentat • Care are pigmenți.

pigmentație • Formarea și acumularea (normală sau patologică) de pigmenți în țesuturi.

pigmenți biliari • Pigmenți care fac parte din elementele constitutive ale bilei. Principalul este *bilirubina*. Sunt prezenți în mod normal în plasmă, urină și materii fecale.

pilar (fr. pilaire, engl. pilary) • Care se referă la păr. Ex. keratoză pilară.

pile- (fr. *pyle-*) • Prefix de origine greacă semnificând *trece, ușă*, care intră în formarea unor cuvinte cu referire la vena portă.

pileflebită • Flebita venei porte.

piletromboză • Tromboză a venei porte.

pilier (fr. pilier, engl. pillar) • În anatomie, nume dat unor structuri datorită formei, poziției și funcției de susținere. Ex. pilierii inimii, pilierii diafragmului, pilierii vălului palatin etc.

piliform • Care are forma unui fir de păr.

pilomatrixom (engl. pilomatrixoma)

• Tumoră cutanată benignă, de consistență solidă, unică, localizată la față sau la nivelul membrelor superioare și care poate ajunge la dimensiuni considerabile. Are ca origine stratul germinativ (matrix) al foliculului pilos și este constituită din celule asemănătoare cu cele ale unui carcinom bazocelular și cu celulele eozinofile caracteristice numite "celule fantomă". Sin. *tumora Malherbe*.

pilor (fr. pylore) • Orificiu de ieșire din stomac prin care acesta comunică cu duodenul. (adj. **piloric**)

pilorectomie • Rezecția pilorului.

pilorită • Inflamația mucoasei pilorului.
piloroduodenită • Inflamația concomitentă a pilorului și duodenului.
pilorojejunostomie • Anastomoză chirurgicală între pilor și jejun.
piloroplastie • Operație plastică destinată lărgirii unui pilor strâmtat.
pilorospasm • Spasm al sfincterului piloric.
pilortomie • Incizia sfincterului piloric practică pentru remedierea unui pilorospasm care poate complica un ulcer gastric.
pilos (*fr. pileux, engl. hairy, pilose*) • Care se referă la păr (ex. sistem pilos), care îl conține (ex. chist pilos) sau care e acoperit cu păr (ex. parte piloasă, nas pilos).
pilosebaceu (folicul) • Ansamblul format din foliculul pilos și glanda sebacee.
pilozitate • Părul și disponerea sa pe tegument (pilozitate de tip feminin sau tip masculin).
pilulă (*engl. pill*) • Formă de preparat farmaceutic, în general sferică, de consistență dură sau fermă, cu o greutate în general între 0,1 și 0,5 g.
pineal • Care se referă la epifiza cerebrală numită și *corp pineal* sau *glandă pineală*.
pinealom • Tumoră dezvoltată în epifiză.
pincitoză • Absorbția de către o celulă a unor particule foarte mici de lichid provenit din mediul care o inconjoară.
pinten (*fr. éperon, engl. spur*) • Structură anatomică ce proemină într-o cavitate sau într-un canal pe care tinde să le dividă sau într-un țesut pe care tinde să-l întărească.
pinten traheal (*fr. éperon trachéal, engl. carina of trachea*) • Creastă mediană anteroposterioară care separă, la nivelul bifurcației traheale, orificiile superioare ale bronhiilor principale, dreaptă și stângă. Sin. *carenă*.
pio- (*fr. pyo-*) • Prefix de origine greacă indicând o relație cu puroiul sau cu o supurație.
piocianină • Pigment albastru, ușor difuzibil, elaborat de bacilul gram negativ *Pseudomonas aeruginosa*, responsabil de colorarea în albastru a puroiului

din plăgile infectate cu acest microorganism.
piococ • Coci responsabili de infecții purulente (de ex. stafilococ, streptococ).
piocolecistită • Colecistită purulentă.
piodermită • Infecție cutanată cu germeni piogeni.
piogen • Care provoacă formarea de puroi sau supurații.
piolabirintită • Supurație a labirintului, complicată de obicei cu o otită medie purulentă.
piometrită • Inflamație purulentă a uterului.
pionefroză • Afecțiune renală gravă, caracterizată prin colecții purulente în bazinet, calice și parenchimul renal, care este mai mult sau mai puțin distrus.
pioperitoneu • Acumulare de puroi în cavitatea peritoneală.
piopneumoperitoneu • Acumulare de puroi și gaz în cavitatea peritoneală.
piopneumotorax • Colecție de puroi și gaz în pleură.
pioree (*fr. pyorrhée*) • Scurgere de puroi. *Pioreea alveolodentară* este o infecție cronică purulentă a elementelor de susținere a dinților (desmodont, os alveolar și gingie).
piosalpingită • Inflamație purulentă a trompelor Fallope.
piosalpingooforită • Inflamație purulentă a trompelor și ovarului. Sin. *piosalpingoovorită*.
piosalpingoovorită • Sin. *piosalpingooforită*.
piosalpinx • Colecție de puroi în trompa Fallope.
piorox • Colecție de puroi în cavitatea pleurală, de obicei secundară unei pneumonii acute. V. *empiem*. Sin. *pleurezie purulentă*.
piperazină • Vermifug administrat per os, indicat în ascarioză, oxiuroză și tricocefaloză.
pir-, piro- (*fr. pyr-, pyro-*) • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu focul.
piramida cerebeloasă • Sin. *piramis*.
piramida pietroasă • V. *pietros*.
piramidal (*fr. pyramidal*) • Care se referă la o piramidă sau care are forma unei piramide. *Fasciculul piramidal*

este fasciculul nervos principal al motricității voluntare, format din fibre care pornesc din neuronii piramidali (având formă de piramide) situate în zona motorie a cortexului cerebral. *Osul piramidal* (*pyramidalul*) este cel mai intern os (marginea cubitală) al rândului proximal al carpulii; se articulează cu semilunarul în afară și pisiformul înainte. V. de asemenea *mușchiul piramidal, sistem piramidal, sindrom piramidal*.
piramidele renale • Sin. *piramidele Malpighi*. V. *Malpighi*.
piret-, pireto- (*fr. pyret-, pyreto-*) • Prefixe de origine greacă însemnând o relație cu febra.
piretic • Care se referă la febră, febril.
piretogen • V. *pirogen*.
pirexie • Stare febrilă.
piridoxină (*fr. pyridoxine*) • Substanță vitaminică (B₆) izolată din levuri, germeni de grâu sau țesuturi animale. Se prescrie în asociație cu alte vitamine B în unele dermatoze și tulburări musculare.
piriform • În formă de pară.
pirimidină (*fr. pyrimidine*) • Bază azotată ai cărei derivați (*baze pirimidinice*) sunt constituenți importanți ai acizilor nucleici și ai vitaminelor B₁ și B₂. V. *purine*.
pirogen • Care provoacă febră. Sin. *piretogen*.
piroman • Care are accese de piromanie.
piromanie • Impuls irezistibil de a provoca incendii.
pirozis • Senzație de arsură care pornește din epigastru spre esofag și faringe și care se poate însoți de regurgitații acide.
Pirquet (cutireacția) • Reacție provocată prin aplicarea unei picături de tuberculină brută pe pielea în prealabil scarificată cu un vaccinostil. Este pozitivă dacă după 48 ore se constată o indurație locală însoțită de roșeață. Este negativă dacă nu dă nici o reacție locală sau apare o ușoară roșeață. O cutireacție pozitivă arată că subiectul a fost la un moment dat în contact cu bacilul tuberculos, dar poate fi cauzată și de pierderea alergiei sau pentru că

pielea reacționează slab la tuberculină. Se preferă *intradermoreacția Mantoux* care dă rezultate mai precise. (*Pirquet* Clements Peter von, pediatru și imunolog austriac, 1874-1929)
piruvic (*fr. pyruvique*) • V. *acid piruvic*.
piruvicemie • Acidul piruvic din sânge; valoarea normală este de 5-10 mg/l.
pisiform (*engl. 1. pisiform; 2. pisiform bone*) • 1) adj. În formă de păr; 2) s. Osul pisiform, os scurt în rândul proximal al carpulii, unde ocupă partea internă (cubită) a. Se articulează cu fața anterioară a piramidului.
pitiriazis (*fr. pityriasis*) • Afecțiune cutanată caracterizată prin fine descuămări. (adj. *pitiriazic*)
pitocină • Sin. *oxitocină*.
pitresină • Sin. *vasopresină*.
pituitar • 1) adj. Sin. *hipofizar*; 2) *Mucoasa pituitară* (sau *nazală*): membrană fină care tapetează fosele nazale, constituite din două zone distincte: mucoasa olfactivă în partea superioară a septului și pe cornetele nazale superioare, organ receptor pentru miros și *mucoasa respiratorie*, care tapetează restul foselor nazale, prevăzută cu cili și glande mucoase.
pituitarism • Tulburare funcțională a hipofizei.
pituită • Lichid vâscos compus din salivă și secreții esofagiene acumulate în timpul nopții, eliminate dimineața, ca urmare a unui spasm al cardiei, la subiecți cu gastrite, în special alcoolice.
piurie (*fr. pyurie*) • Prezența puroiului în urină în cazul unei infecții a căilor urinare sau genitourinare.
pixel • În tomodensitometrie, imagine elementară corespunzând unei măsurii de densitate a structurilor cuprinse într-un carou al matricei. Lingv. din engleză *picture cell element* (element celular de imagine).
PL • Abr. pentru *funcție lombară*.
placă dentară (*fr. plaque dentaire*) • Depuneri formate din mucoizi salivari, bacterii, resturi alimentare, pe suprafața dinților și în spațiile interdentare.
placă ecuatorială • Sin. *coroana ecuatorială*.

placă motrice (*engl. motor end-plate*)
• Masă mică de protoplasmă nediferențiată, prin intermediul căreia se face terminarea fibrei nervoase motorii în fibra musculară și transmiterea influenței nervoase la celula musculară striată.

placebo • Agent fără nici o acțiune terapeutică, dar care poate acționa printr-un mecanism psihologic dacă subiectul este convins că primește un tratament activ. Placebo se întrebuințează pentru testarea valorii reale a unui medicament prin eliminarea acțiunii psihologice (*testul dublu orb*) (*placebo*, cuvânt latin însemnând *voi place*). V. *nocebo* (efect).

placenta încarcerată • Placentă care rămâne în interiorul cavității uterine după detașarea sa, din cauza unor contracții uterine spastice.

placenta accreta • Fuziune intimă a placentei cu uterul, fapt care face imposibilă decolarea sa la naștere. Această anomalie impune adesea histerectomie.

placenta bilobată • Placentă constituită din doi lobi care nu sunt distincți net unul de altul.

placenta praevia • Nume dat curent inserției vicioase a placentei pe segmentul inferior al uterului. Poate cauza complicații la naștere.

placentar • Care se referă la placentă. V. *hormonii placentari*.

placentă • Anexă a fătului care asigură schimburile nutritive între organismul matern și acesta. Se dezvoltă în cursul sarcinii din membrana externă a oului (corionul). Este în contact intim cu mucoasa uterină prin vilozitățile coriale. Placenta joacă un rol endocrin, secretând hormoni steroizi (estronă și progesteron) care mențin mucoasa uterină în stare gestativă și gonadotrofine corionice a căror prezență în urină permite diagnosticul biologic al sarcinii. La eliminare, aspectul placentei este de masă cărnăsoasă sîlonată, divizată în lobi (cotiledoane) și cântărind 600 g. Pe fața sa fetală, captusită de amnios, se inseră cordonul ombilical. (adj. **placentar**)

placentoterapie • Tratament cu extracte placentare.

plachetar (*fr. plaquette*) • Sin. *trombocitar*.

plachete • Sin. *trombocite*.

plăgă (*fr. plaie, engl. sore, wound*)
• Întreruperea continuității unui țesut cauzată de un traumatism sau intervenție chirurgicală, cu sau fără pierdere de substanță. Cicatrizarea unei plăgi se poate face *per primam* sau *per secundam intentionem*. V. *cicatrizare*.

plan de mușcare (*fr. plan de morsure, engl. bite plane*) • Ansamblu de puncte de contact al celor două arcade dentare în ocluzie.

planificare familială (*engl. family planning*) • 1) În sensul larg, curent folosit, utilizarea diferitelor metode de reglare a fecundității, destinată ajutării cuplului să evite nașteri nedorite, de a determina voluntar numărul nașterilor, diferența între nașteri și data procreării în funcție de vârsta părinților. Planificarea familială poate comporta o întreagă gamă de activități mergând de la planificarea nașterilor și tratamentul sterilității până la educație sexuală, sfaturi matrimoniale sau g. e. tice. 2) În sens limitat, utilizarea de metode care permit evitarea nașterilor nedorite, precum contraceptivele, avortul intențional, sterilizarea sau absența totală a raporturilor sexuale. Sin. *controlul nașterilor, limitarea nașterilor, reglarea nașterilor*. V. *anticoncepțional, contraceptiv*.

planning familial • Sin. *planificare familială*.

planșeu pelvin • Sin. *perineu*.

plantar • Care se referă la planta (talpa) piciorului. V. *palmar*.

plasma • Partea lichidă a sângelui în care se găsesc în suspensie elementele figurate (globulele roșii, albe și plachetele) și fibrinogenul. După coagularea sângelui *in vitro*, fibrinogenul solubil se transformă în fibrină insolubilă formând *cheagul*, partea lichidă constituie *serul*. Compoziția plasmăi sanguine este complexă: între 77-81% apă, substanțe azotate (uree, creatină, creatinină, albumine, globuline, acizi aminiți), glucide (în special glucoză), lipide (colesterol, acizi grași), elemente minerale (clor, sodiu, potasiu, magneziu, calciu, fosfor mineral, iod, fier),

enzime (fosfataze acide și alcaline, lipază etc.), hormoni, diverși metaboliți. Plasma poate fi folosită în scopuri terapeutice pentru înlocuirea pierderilor sanguine sau lichidiene. (adj. **plasmatic**)

plasmaterapie • Injectarea intravenoasă de plasmă în scopuri terapeutice.

plasmid • Element genetic al bacteriilor, susceptibil a fi transmis de la un individ la altul, independent de genele cuprinse în molecula mare de acid dezoxiribonucleic care joacă la aceste organisme rol de cromozom. Plasmidele sunt adesea purtătoare de gene de rezistență la diferite antibiotice.

plasmină • Sin. *fibrinolizina*.

plasmoblast • Celulă tisulară sușe din care derivă plasmocitul.

plasmocit • Celulă tisulară asemănătoare limfocitului, de formă ovală sau rotunjită, cu nucleu nesegmentat excentric și cu citoplasmă puternic bazofilă (colorație Giemsa). Plasmocitele apar îndeosebi în inflamații cronice. Ele intervin în sinteza imunoglobulinelor. (adj. **plasmocitar**)

plasmocitom • Tumoră benignă sau malignă formată prin proliferarea celulelor aparținând liniei plasmocitare. Tumorile maligne sunt cel mai adesea multiple și afectează osul (forma cel mai des întâlnită este mielomul multiplu). Plasmocitomul benign unic este localizat, cel mai adesea, la cavitățile nazale, faringe sau trahee.

plasmocitoză (*engl. 1. normal plasma cells count, 2. plasmocytosis*) • 1) Prezența de plasmocite în țesuturi sau sânge; 2) Prin extensie, creșterea numărului de plasmocite într-un țesut.

Plasmodium • Gen de sporozoaare parazite ale globulelor roșii și ale țesuturilor, agenți responsabili ai paludismului. Sunt cunoscute 4 specii: *Plasmodium falciparum* (febra terță malignă), *Plasmodium malariae* (febră quartă), *Plasmodium vivax* (febra terță benignă), *Plasmodium ovale* (mai puțin răspândit, provoacă febra terță). Sin. *hematozoar*.

plastic • 1) Care servește la reparat. Ex. operație plastică; 2) Care este capabil de a se mula, de a-și schimba forma.

plastică (operație) • Orice operație care vizează repararea unui organ sau restabilirea funcțiilor sale, fără rezecții mutilante; în mod particular, operația chirurgicală a tegumentelor. V. *plasticie*.

plasticitate • Proprietate a țesutului de a se forma sau reforma după distrugere.

plasticie • Restaurarea chirurgicală a unui organ sau a unei părți a corpului. Lingv. se folosește și ca sufix *-plastic*. Ex. *palatoplastie*.

plasticie cutanată (*engl. flap*) • Reparația unei pierderi de substanță a pielii. Este simplă, în cazul unor pierderi mici de substanță sau repararea unei cicatrice inestetice. După forma liniei de incizie se disting *plastii în Z*, în *V-Y*, în *U* etc. Când pierderea de substanță este mare se vorbește despre *graft*.

plasticie mamară • Sin. *mastoplastie*.

Plathelminthes (*engl. flatworms, plathelminthes*) • Clasă de viermi plăți, în general hermafrodiți, cu tegumente moi, fără o cavitate generală, cu corp segmentat sau nesegmentat. Două ordine din această clasă conțin paraziți pentru om: *Trematodele* și *Cestodele*.

plati- (*fr. platy-*) • Prefix de origine greacă însemnând *larg* și *plat*.

platicit (*fr. platycyte*) • Sin. *leptocit*.

platipodie • Sin. *picior plat*.

platispondilie (*fr. platyspondylie*) • Aplatizarea corpului vertebral al mai multor vertebre în regiunea dorso-lombară, care poate duce la constituirea unei cifoze; apare în unele afecțiuni congenitale osoase.

platou tibial (*fr. plateau tibial*) • V. *tibia*.

Platt (operația) • V. *Putti-Platt*.

plămân (*fr. poumon, engl. lung*) • Fiecare din cele două organe respiratorii, drept și stâng, situate în cutia toracică, separate prin mediastin. Fiecare plămân este învelit cu o seroasă, pleura; se disting: o bază situată pe diafragm, un vârf situat la baza gâtului, o față externă convexă și o față mediană cu hilul pulmonar. Plămânul stâng este divizat în 2 lobi (superior și inferior) printr-o scizură interlobară iar plămânul drept în 3 lobi (superior, mediu și inferior). Parenchimul pulmonar este

constituit din alveole așezate în ciorchine, la capătul unei bronșiole. La nivelul alveolelor se face schimbul gazos care asigură oxigenarea sângelui. *Sin. pulmon. V. circulație pulmonară, pneum.* (adj. **pulmonar**)

plămân cardiac • Nume dat unui ansamblu de complicații pleuropulmonare cauzate de boli cardiace care antrenează o jenă circulatorie la nivelul plămânilor.

plămân de oțel • Aparat mecanic, etanș, care funcționează electric, în care este plasat corpul bolnavului, pentru a i se asigura o oxigenare artificială. Se produce un vid relativ, urmat de o revenire la presiunea normală, după un ritm corespunzător respirației normale.

plămân eozinofil • *V. pneumonie eozinofilă tropicală.*

plămân evanescent (*engl. vanishing lung*) • Imagine radiologică a unui plămân emfizematos, caracterizat prin numeroase bule și dispariția totală a structurilor vasculare.

plămân hiperclar • Imagine radiologică în care un plămân apare foarte clar în raport cu celălalt, cu rarefierea ramificațiilor vasculare și reducerea considerabilă a opacității hilului pulmonar.

plămân înecat (*fr. poumon noyé, engl. net lung*) • Ansamblu de tulburări secretorii care survin după un traumatism bronhopulmonar caracterizat prin inundare bronhoalveolară, cu evoluție letală. Clișeu radiologic arată opacități difuze și neregulate în cei doi plămâni.

plămân radioterapic • Ansamblu de leziuni bronhopulmonare provocate de radioterapia tumorilor toracice (cancer mamar, esofagian, mediastinal). Manifestările pot fi precoce și acute (*pneumonie prin iradiere*) sau tardive (astm, fibroză cu retracție toracică).

plămân uremic • Edem pulmonar cauzat de o insuficiență renală, caracterizat - după crize repetate - printr-o infiltrație cu macrofage și proliferare fibroasă.

-plegie • Sufix de origine greacă însemnând *atac, paralizie*. Ex. hemiplegie, laringoplegie.

pleoapă (*fr. paupière, engl. lid*) • Formațiune cutană musculomembranară

mobilă, care acoperă și protejează partea anterioară a globului ocular, în număr de două pentru fiecare ochi: superioară și inferioară; marginea liberă a pleoapelor este prevăzută cu cili, fața internă este tapetată cu conjunctiva. *V. palpebral, blefar.*

pletoră • Supraabundență de sânge.

pletoric (*fr. pléthore*) • Care se referă la pletoră sau care are caracter de pletoră. Un ins pletoric este obez, cu fața viu colorată.

pleural • Care se referă la pleură. Ex. cavitate pleurală.

pleuralizare • Acțiunea de a acoperi cu pleură o suprafață (viscere, mediastin, perete toracic) în cursul unei intervenții chirurgicale.

pleură (*fr. plèvre, engl. pleura*) • Membrană seroasă a cavității toracice, constituită dintr-o foiță viscerală (*pleura pulmonară*) care acoperă pulmonul și o foiță parietală (*pleura parietală*) care tapetează peretele toracic, diafragmul (*pleura diafragmatică*) și mediastinul (*pleura mediastinală*). *V. pleural.*

pleurectomie • Rezecția unei părți de pleură.

pleurezie (*engl. pleuresy*) • Inflamație acută sau cronică a pleurei, provenind cel mai adesea de la pulmon sau cutia toracică. Se însoțește de un exsudat între cele două foițe pleurale (serofibrinos, purulent, hemoragic etc.) (adj. **pleuretic**)

pleurezie chiloasă • *Sin. chilotorax.*

pleurezie interlobară • *Sin. scizurită.*

pleurezie purulentă • *Sin. pitorax.*

pleurită • Inflamația pleurei fără exsudat; pleurezie uscată.

pleurocenteză • Funcția pleurală practică în general pentru evacuarea unui epanșament pleural.

pleurodinie • Durere intercostală în raport cu un proces inflamator reumatismal.

pleuroliză • Secționarea bridelor sau aderențelor formate între cele două foițe pleurale (parietală și pulmonară).

pleuropericardic • Care se referă la pleură și pericard. Ex. suflu pleuropericardic.

pleuroperitoneal • Care se referă la pleură și peritoneu.

pleuropneumonie • Pneumonie asociată cu inflamația pleurei și epanșament pleural.

pleuroree • *V. hidrotorax.*

pleurotomie • Incizia pleurei parietale (pentru evacuarea unui epanșament sau pentru o biopsie).

plex (*fr., engl. plexus*) • În anatomie, rețea de nervi și de vase sanguine și limfatice, constituită din numeroase anastomoze (*plexular*).

plexul celiac (solar) • Plex nervos abdominal, foarte important, aparținând sistemului neurovegetativ, situat în jurul trunchiului celiac și a originii arterei mezenterice, în fața aortei abdominale. Este constituit din ganglionii celiaci, mezenterici superiori și aorticorenali, primind nervii pneumogastrii, marele și micul splanhnic și nervii provenind de la toate visceralele abdominale.

plexul coroidian • Ansamblu de anse vasculare din repliul piei mater, la nivelul ventriculilor III și IV cerebrali, formând *pânza coroidiană*. Se atribuie plexului coroid formarea lichidului cefalorahidian.

plexular (plexal) • Care se referă la un plex.

plicatură (*engl. plication*) • Tehnică chirurgicală care constă în efectuarea unui pli la nivelul unei structuri anatomice sau a unui organ în scopul modificării poziției, formei sau funcției acestuia. *V. gastroplastică.*

plumb (*fr. plomb, engl. lead*) • Metal alb, ușor cenușiu, moale, maleabil. Se găsește în cantități mici în organismul omului și animalelor. Se găsește în numeroase minerale. Plumbul și compușii săi sunt toxici și pot provoca intoxicații profesionale. *V. saturnism.* Are numeroase întrebuințări în industrie. În farmacie, unii compuși de plumb sunt utilizați în aplicații externe ca rezolutivi sau astringenți. Simbol *Pb*. *V. saturnin, saturnism.*

plumburiu (*fr. plombé, engl. leaden*) • Care conține plumb sau care are aspect de plumb. Ex. cauciuc plumburiu, ten plumburiu.

pluri- • Prefix de origine latină însemnând *mai mulți*.

pluricelular • Se spune despre un organism constituit dintr-un mare număr de celule. *V. unicelular.*

pluriganglionar • *Sin. poliganglionar.*

pluriglandular • Care se referă la mai multe glande. Ex. sindrom pluriglandular.

plurilobat • Care are mai mulți lobi.

plurilocular • *Sin. multilocular.*

pm • Simbol pentru *picometru*.

PMA • Abr. pentru *procreație medical asistată*.

-pnee • Sufix de origine greacă indicând o relație cu respirația.

pneum-, pneumo- • Prefixe de origine greacă însemnând o relație cu aerul, respirația sau pulmonul. *V. pneumon.* Se spune și *pneumat-, pneumato-*.

pneumalergen (*engl. airborne allergen*) • Alergen a cărui inhalare produce manifestări respiratorii (ex. polenul).

pneumarteriografie • Radiografia unui segment arterial după injectarea unui mediu de contrast.

pneumartografie • Artrografie gazoasă. *V. artrografie.*

pneumartroză • Prezența gazului într-o cavitate articulară.

pneumat- • *V. pneum-*.

pneumatic • 1. adj. Care se referă la aer sau gaz; 2) adj. Care conține aer sau un alt gaz. Ex. cavitatea pneumatică a unui os; 3) s. Studiul proprietăților mecanice ale gazelor (pneumatică).

pneumatizare • Formarea de cavități umplute cu aer în interiorul unei structuri organice; de ex. pneumatizarea normală a unor oase ale craniului și fetei. (adj. **pneumatizat**)

pneumatocel • Orice tumoră, tumefacție sau hernie conținând gaze.

pneumatoză • Prezența aerului sau a unui gaz în țesuturi, organe sau regiuni anatomice în care în mod normal nu sunt aceste elemente.

pneumoarteriografie • Radiografia unui segment arterial după injectarea unui gaz ca mediu de contrast vizualizant.

pneumoartografie • Artrografie gazoasă. *V. artrografie.*

pneumocel • *Sin. hernie a plămânului.*
pneumocenteză • Funcția pulmonului practică în vederea evacuării conținutului unei cavități.

P

pneumochistografie • Examen radiologic al unui chest după injectarea de aer în cavitatea chistică.

Pneumocistis carinii • Protozoar care provoacă pneumonii grave. V. SIDA.

pneumocistoză pulmonară (engl. *pneumocystosis*) • Formă gravă a pneumoniei interstițiale provocată de *Pneumocystis carinii* și care constituie o complicație apărută în cursul evoluției bolii SIDA. Abr. PCP.

pneumococ • Diplococ care provoacă pneumonii. V. *Diplococcus*. (adj. **pneumococic**)

pneumococic • 1) Care se referă la pneumococ; 2) Care este provocat de pneumococ. Ex. infecție provocată de pneumococ.

pneumococic • Afecțiune provocată de pneumococ.

pneumoconioză • Maladie a pulmonului cauzată de inhalarea prelungită de praf mineral sau metalic (cărbune, fier, siliciu etc.) sau vegetal (bumbac, trestie de zahăr etc.). V. *antracoză, silicoză, asbestoză*.

pneumoconioză reumatoidă (engl. *Caplan's syndrome*) • Asocierea unei poliartrite reumatoide cu o pneumoconioză, întâlnită la reumaticii expuși prafului (în special de siliciu) sau la bolnavi cu silicoză. Afecțiunea se caracterizează prin formarea unor noduli necrotici, voluminoși, bine delimitați (depășind uneori 5 cm în diametru) și de o artrită severă în regiunile învecinate. Sin. *silicoartrită, sindrom Caplan-Colinet, sindrom Caplan*.

pneumoencefalografie • Encefalografie gazoasă. V. *encefalografie*.

pneumoencefalogramă • Clișeu radiografic obținut prin encefalografie gazoasă.

pneumogastric • Nerv mixt, senzitivomotor și parasimpatic, care aparține celei de a zecea perechi de nervi cranieni. Inervează faringele, vălul palatin, laringele, traheea, bronhiile, plămâni, inima, marile vase, esofagul, stomacul. Sin. *vag (nervul vag)*. V. *vagal*.

pneumograf • Aparat pentru înregistrarea ritmului și amplitudinii mișcărilor respiratorii.

pneumografie • Radiografia unui organ după injectarea de aer sau gaz în cavitatea sa. Sin. *pneumoradiografie*.

pneumogramă • Traseu obținut cu ajutorul pneumografului.

pneumoliză • Eliberarea unui pulmon de aderențele formate cu pleura parietală.

pneumologie • Studiul bolilor pulmonare și al tratamentului lor. Specialistul este *pneumolog*.

pneumomastografie • Radiografia glandei mamare după injectarea de aer în țesutul per- sau retromamar.

pneumomediastin spontan • Infiltrație gazoasă a țesuturilor celulare mediotoracice, consecutivă penetrării aerului în spațiul interpleural, care survine independent de orice traumatism. Cauza cea mai frecventă este criza de astm. Semnele esențiale sunt emfizemul subcutanat (cu crepitații la palpare) de la baza gâtului (*semnul Hamman*) și, pe clișeu radiografic, o umbră gazoasă paramediastinală. Este provocat de rupturi alveolare pulmonare perivascularare, aerul migrând de-a lungul vaselor pulmonare. Prognosticul este de regulă benign și afecțiunea nu necesită tratament. Sin. *emfizem mediastinal spontan*.

pneumomiografie • V. *mielografie*.

pneumon-, **pneumono-** • Prefixe de origine greacă pentru plămân. V. *pneum-*.

pneumonectomie • Ablația unui pulmon.

pneumonia atipică primitivă • V. *pneumonia cu Mycoplasma pneumoniae*.

pneumonia cu agentul Eaton • Sin. *pneumonia cu Mycoplasma pneumoniae*.

pneumonia cu Mycoplasma pneumoniae (engl. *mycoplasma pneumoniae*) • Infecție pulmonară cu mycoplasme, cu debut brutal sau insidios, cu febră, angină și tuse paroxistică. Pot surveni recăderi. Examenul radiologic relevă opacități pulmonare de obicei bilaterale. Diagnosticul este stabilit în urma examenului hemaglutinelor la rece. Sin. *pneumonia cu agent Eaton, pneumonia atipică primară, pneumonia Eaton, pneumonia P.P.L.O.* V. *Mycoplasma*.

pneumonia cu mycoplasme • Sin. *pneumonia cu Mycoplasma pneumoniae*.

pneumonia cu virus gripal • Pneumonie gravă, provocată de un agent aparținând genului *Influenza virus*, (în general de tip A), caracterizată prin febră mare, cianoză, expectorație sanguinolentă și umbre pulmonare radiologice. Poate fi rapid fatală ca urmare a apariției unui edem alveolar și a formării de membrane hialine.

pneumonia de Broad Street • Sin. *pneumonia legionarilor*.

pneumonia eozinofilică • Termen pentru desemnarea unui grup de afecțiuni caracterizate printr-o infiltrație pulmonară și o eozinofilie sanguină periferică. Manifestările clinice sunt foarte variabile și pot cuprinde tuse, simptome de astm și febră. Cea mai mare parte a acestor semne sunt provocate de reacția alergică la ciuperci, paraziți și medicamente. Sin. *eozinofilie infiltrantă, eozinofilie pulmonară, infiltrat pulmonar cu eozinofilie*.

pneumonia legionarilor (engl. *legionnaires disease*) • Pneumonie progresivă datorată infecției cu *Legionella pneumophila*, bacterie gram negativă izolată relativ recent. Manifestările clinice sunt comune pneumoniei virale, grave însoțite în numeroase cazuri de tulburări gastrointestinale și insuficiență renală pasageră. Foarte probabil boala nu este transmisă direct de la om la om, bacteria dându-se în suspensie în aer. Lingv. denumirea se datorează faptului că prima epidemie s-a produs în iulie 1976 printre membrii Legiunii Americane găzduiți cu prilejul unei reuniuni la un hotel din Philadelphia. Sin. *febra de Pontiac, legioneloză, boala legionarilor, pneumonie de Broad Street*.

pneumonia PPLO • Sin. *pneumonia cu Mycoplasma pneumoniae*.

pneumonia virală • Termen general pentru pneumonia care apare ca o complicație a infecțiilor respiratorii cauzate de o serie de virusuri (în special adenovirusuri, ortomyxovirusuri, influenza virusuri) și paramyxovirusuri (pneumovirus sau virusul respirator sincițial). Manifestările clinice inițiale sunt febra, frisoane, dureri de cap, curbatură generală, ulterior tuse în

accese paroxistice și expectorație, uneori mucosanguinolentă. Diagnosticul se face serologic sau prin identificarea virusului prin imunofluorescență și microelectronoscopie.

pneumonie • Inflamația pulmonului cauzată de germeni infecțioși care se manifestă, fie printr-un focar unic, fie prin focare multiple; pneumonia lobară este de obicei provocată de pneumococ. (adj. **pneumococic**)

pneumonie eozinofilică tropicală • Combinarea infiltrației pulmonare, bronșitei și eozinofiliei marcate, observată în regiunile tropicale și mai ales în India și Sri Lanka, datorată invaziei pulmonare cu microfilarii sau larve de nematozi ca *Toxocara canis*. Lingv. termenii de *plămân eozinofil, eozinofilie a pulmonului, eozinofilia pulmonară* au fost acordați acestei boli. Sin. *sindromul Frimodt-Möler, eozinofilie tropicală, astm eozinofil tropical, maladia (sindromul) Weingarten*.

pneumonie interstițială • Pneumonie caracterizată radiologic prin opacități diseminate lipsite de contur net, relativ labile ca aparentă, cu evoluție în general acută. V. *pneumocistoză pulmonară, pneumonie virală*.

pneumonie prin iradiere • V. *pulmon radioterapic*.

pneumonită • Manifestare infecțioasă pulmonară în general benignă.

pneumopatie • Orice afecțiune pulmonară.

pneumopericard • Prezența aerului sau a unui gaz în pericard datorită cel mai frecvent unei plăgi toracice care permite pătrunderea de aer din exterior.

pneumoperitoneu • 1) Prezența de gaz în cavitatea peritoneală. Poate fi idiopatică (*pneumoperitoneu spontan idiopatic*), secundar perforației unui organ cavitat (apendicită, ulcer gastroduodenal), consecutiv introducerii deliberate de gaz în scop diagnostic (*pneumoperitoneu artificial*); 2) Prin extensie, introducerea de aer în cavitatea peritoneală ca prim timp în celioscopie, în vederea unui examen radiologic, în special pentru uter și anexe (*pneumoperitoneu ginecologic*).

pneumoradiografie • Sin. *pneumografie*.
pneumotomie • Incizia unui plămân.
pneumotorax • Prezența aerului sau a unui gaz în cavitatea pleurală. Poate fi spontan (prin ruptura unei bule de emfizem în cavitatea pleurală) sau provocat artificial (prin introducerea de aer în pleură, pentru tratamentul unei tuberculoze pulmonare). Pneumotoraxul extrapleural (abr. *PEP*) constă în însuflarea de aer într-o cavitate creată artificial prin decolorarea pleurei parietale de peretele toracic.
pneumoventriculografie • V. *ventriculografie gazoasă*.
poală albă (fr. *pertes blanches*) • Sin. *leucoree*.
pod-, podo- • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu piciorul. V. *ped-*.
podalică (versiunea) • Manevră obstetricală practică intrauterin în unele prezentări nefavorabile, care constă în apucarea picioarelor fătului pentru a corecta poziția și a ușura extracția sa.
podolog (fr. *podologue*, engl. *podiatrist*) • Persoană care se consacră studiului afecțiunilor piciorului, diagnosticului și tratamentului acestuia.
podologie (fr. *podologie*, engl. *podology*) • Ramură medicală consacrată studiului piciorului și afecțiunilor sale.
POEMS • V. *sindrom POEMS*.
-poieză • Sufix de origine greacă semnificând *formare*. Ex. hematopieză.
poikilo- • Prefix de origine greacă semnificând *variat* sau *neregulat*.
poikiloblast • Eritroblast de formă neregulată.
poikilocit • Eritrocit deformat în rachetă, în pară, dantolat etc.
poikilocitoză • Prezența de poikilocite în sânge.
poikiloterm • Se spune despre un animal a cărui temperatură este variabilă, dependentă de mediul înconjurător (nevertebrate, pești, reptile, batracieni); se spune de asemeni "animal cu sânge rece". V. *homeoterm*.
pol (fr. *pôle*, engl. *pole*) • În anatomie și embriologie, fiecare din părțile proeminente situate la extremitățile opuse ale unui organ. Ex. pol anterior și posterior al ochiului.

polaki- • Prefix de origine greacă însemnând *descoari*.
polakiurie • Emisiuni frecvente și în cantități mici de urină.
polar • Care se referă la un pol (electric, magnetic, anatomic).
polarimetru • Instrument pentru măsurarea rotației luminii polarizate, care permite evaluarea puterii de polarizare a unei substanțe.
polarizare • 1) Orice acțiune care tinde să creeze 2 poli diferiți într-un obiect, o structură organică sau în cursul unui fenomen. Ex. polarizarea unei celule nervoase. 2) Modificarea direcției razelor luminoase care, în loc de a fi difuze și neregulate ca în lumina naturală, sunt dirijate într-o direcție bine determinată (lumină "polarizată").
poliadenită (fr. *polyadénite*) • Inflamație simultană a mai multor ganglioni limfatici.
poliadenomatoză • Stare caracterizată prin prezența de adenoame multiple.
poliadenopatie • Hipertrofia mai multor ganglioni limfatici.
poliarterita nodoasă (fr. *polyarterite noueuse*) • Sin. *periarterita nodoasă*.
poliarticular • Care se referă la mai multe articulații. Ex. gută poliarticulară.
poliartrita cronică evolutivă • Sin. *poliartrită reumatoidă*. Abr. *PCE*.
poliartrita reumatoidă (fr. *polyarthrite rhumatoïde*, engl. *rheumatoid arthritis*) • Reumatism poliarticular cronic, inflamator, din grupul bolilor autoimune, cu tendință extensivă, deformantă și anchilozantă, care apare de obicei la adulți, mai frecvent la femeie. Boala afectează cu precădere articulațiile degetelor și metacarpocarpiene, însoțite de nodozități subcutanate și deformații caracteristice ("en coup de vent"). VSH crescut este semnul biologic cel mai fidel al inflamației. Se evidențiază adesea în sânge factorul reumatoid (autoanticorpi). V. *latex* (2), *Waller-Rose* (reacția). Abr. *PR*. Sin. *poliartrita cronică evolutivă* (*PCE*).
poliartrită • Artrită care afectează mai multe articulații.
police (fr. *pouce*, engl. *thumb*) • Primul deget al mâinii, situat de partea radială și care nu are decât două falange.

polichistic (fr. *polykystique*) • Care prezintă mai mulți chiști. Ex. maladia polichistică a sânelui sau a rinichiului.
policitemie • Sin. *poliglobulie*.
policzare • Operație plastică care constă în înlocuirea unui police amputat cu un alt deget transplantat în locul său. V. *falangizare*.
policlinică (fr. *polyclinique*, engl. *polyclinic*) • Clădire cu servicii specializate în diagnosticul și tratamentul ambulator al afecțiunilor de orice gen. Lingv. din grecescul *polys* - mult și *clinain* - a îngriji. Abr. în limba română nu există diferențierea grafică (*poly* sau *polis*) și de sens.
policlinică (fr. *policlinique*) • Clădire sau parte a unui spital unde sunt examinați și tratați bolnavi din ambulator și ale căror costuri sunt suportate de comună. Lingv. din grecește *polis* - oraș și *clinain* - a îngriji. A nu se confunda cu "policlinică".
policromatic • Multicolor. Ex. lumină policromatică.
policromatofil (fr. *polychromatophile*) • Care se poate colora cu diferiți coloranți sau care, după colorare, prezintă tinte de intensități diferite.
policromatofilie • 1) Proprietate a unei celule sau țesut de a se colora cu coloranți diferiți. 2) Prezența în sânge de hematii policromatofile. Sin. pentru 1) și 2) *policromazie*.
policromazie • Sin. *policromatofilie*.
polidactilie • Anomalie congenitală caracterizată prin prezența de degete supranumerare (la mână sau picior).
polidipsie • Sete excesivă, manifestare frecventă a diabetului.
polidistrofie (fr. *polydystrophie*, engl. *polydystrophy*) • Anomalie de dezvoltare sau degenerescență a mai multor organe sau țesuturi.
poliganglionar • 1) Care afectează mai mulți ganglioni limfatici; 2) Care se referă la mai mulți ganglioni nervoși. Sin. *pluriganglionar*.
poligenă • Genă al cărui efect individual este slab, dar se suprapune efectului altor gene, determinând variații de aspect cantitativ al fenotipului.
poliglandular • Sin. *pluriglandular*.
poliglobulie (engl. *polycythemia*) • Creșterea numărului eritrocitelor cir-

culante, cu creșterea volumului globular, al valorii hemoglobinei și a vâscozității sângelui. Poate fi relativă, ca urmare a deperdiției de plasmă (șoc, arsuri) sau reală (sejur prelungit la înălțimi mari, producere excesivă de globule roșii în unele boli ale splinei etc.). Pot fi forme idiopatice primitive. Sin. *eritrocitemie*, *hiperglobulie*, *policitemie*.
poliglobulie esențială • Sin. *maladia Vaquez*. V. *Vaquez*.
polimer (fr. *polymère*) • Se spune despre un corp a cărei formulă chimică este un multiplu al alteia. Glicogenul și amidonul sunt polimeri ai glucozei.
polimiozită • Inflamație a mai multor mușchi.
polimorf (fr. *polymorphe*) • Care prezintă aspecte diferite. Ex. extrasistole polimorfe.
polineuritis potatorum • Sin. *polinevrită alcoolică*.
polineuropatie (engl. *polyneuropathy*) • Leziune sistemică a nervilor periferici, motori și senzitivi, care se traduce prin slăbiciune motorie și atrofi musculară progresivă, cu areflexie și pierderea sensibilității la nivelul extremităților. În formele grave, tulburările pot cuprinde rădăcina cefalică. Cauzele polineuropatiei sunt diverse: toxice, tulburări metabolice, avitaminoze, neoplazii. Etiologia poate de asemenea rămâne neelucidată. Lingv. termenul *polineuropatie* este în prezent preferat celui de *polinevrită*, acesta din urmă sugerând o leziune inflamatorie, în timp ce nu este vorba decât de un proces adesea degenerativ.
polineuropatie alcoolică • Sin. *polinevrită alcoolică*.
polinevrita alcoolică • Afecțiune a sistemului nervos periferic care apare frecvent la alcoolici, cauzată de o carentă în vitamine B și în special în tiamină. Polinevrita este bilaterală, simetrică; membrele inferioare sunt atinse primele, prezentând dureri la presiunea gambelor, senzații de arsură în tălpi, parestezii ale degetelor. Sin. *polineuritis potatorum*, *polinevrita băutorilor*, *polineuropatia alcoolică*, *pseudotabes alcoolică*.

polinevrita băutorilor • Sin. *polinevrita alcoolică*.

polinevrită (engl. *polyneuritis*) • Afecțiune degenerativă a mai multor nervi periferici, caracterizată prin deficit motor bilateral, simetric, asociat cu tulburări senzitive. V. *polineuropatie*.

polinucleare • 1) adj. Care prezintă mai mulți nuclei. Sin. *polinucleate*; 2) Sin. *granulocite* (foarte utilizat dar incorect). Se spune curent *polinucleare bazofile*, *polinucleare cozinofile*, *polinucleare neutrofile* pentru a desemna cele trei grupuri de granulocite.

polinucleate • Sin. *polinucleare*.

polinucleotide • Compus rezultat din unirea mai multor nucleotide. ADN și ARN sunt polinucleotide.

polinucleoză • 1) Prezența de polinucleare în țesuturi; 2) Prin extensie, prezența unui număr anormal de mare de polinucleare în sângele circulant (varietate de leucocitoză).

polio- (fr. *polio-*) • Prefix de origine greacă semnificând *gri* (*cenușiu*) și indicând o relație cu substanța cenușie a sistemului nervos.

polioencefalită • Orice afecțiune inflamatorie a substanței cenușii a encefalului. V. *leucoencefalită*.

poliomielită • 1) Orice inflamație a substanței cenușii a măduvei spinării, în particular *poliomielita anterioară acută*. 2) Nume dat uneori unor procese degenerative ale substanței cenușii a măduvei.

poliomielită anterioară acută • Maladie infecțioasă contagioasă, epidemică, cauzată de virusuri specifice (grupul *poliovirus*) care provoacă leziuni în principal în celulele coarnelor anterioare ale măduvei. Clinic, afecțiunea se caracterizează prin paralizii flasce nesimetrice, care debutează brusc, cu tendință progresivă și cu atrofierea rapidă a mușchilor atinși. Lichidul cefalorahidian arată la debut o polinucleoză urmată de o limfocitoză și de creșterea ușoară a albuminelor. Vindecarea completă este posibilă dar, cel mai adesea, persistă sechele: paralizii reziduale, tulburări trofice și deformări diverse ale membrilor atinse. Există o formă respiratorie gravă, prin atingerea centrilor

bulbari, care necesită recurgerea la un aparat de ventilație artificială ("plămân de oțel"). O prevenție eficace poate fi obținută prin vaccinare. V. *vaccin antipoliomielitic*. Sin. *maladia Heine-Medin*, *paralizie infantilă*.

poliomielitic • 1) adj. Care se referă la poliomielită; 2) adj. și s. Care a contractat poliomielita.

poliopie (fr. *polyopie*) • Perceperea simultană a mai multor imagini ale aceluiași obiect. V. *diplopie*. (adj. **polioptic**).

poliorexie • Sin. *bulimie*.

poliovirus • Virus al poliomielitei aparținând grupului *enterovirus*. Se cunosc trei tipuri antigenice și trei sușe patologice tip. În laborator se pot obține sușe de virus apatogene, care administrate per os conferă imunitate contra maladii.

poliozid (fr. *polyoside*) • Moleculă glucidică mare, constituită exclusiv din oze (zaharuri simple) sau din derivații acestora. Amidonul și glicogenul sunt *poliozide*. Sin. *polizaharide*.

polip (fr. *polype*) • Tumoră a mucoaselor, în general benignă; piciorul de implantare poate fi larg și scurt (polip sesil) sau lung și subțire (polip pediculat). (adj. **polipos**)

polipectomie • Exereza polipilor.

polipectomie coloscopică (engl. *colonoscopic polypectomy*) • Exereză cu ajutorul unei anse diatermice, prin coloscop, a polipilor rectocolici.

polipeptid (fr. *polypeptide*) • Orice compus organic format prin condensarea a mai mult de 4 aminoacizi. Se cunosc numeroase polipeptide naturale sau sintetice; se găsesc în produsele de digestie a proteinelor. (adj. **polipeptidic**)

poliploidie (fr. *polyploidie*) • Creșterea numărului normal al cromozomilor în timpul mitozei. Poate apare natural sau experimental, sub efectul unor substanțe chimice. (adj. **poliploid**)

polipnee (fr. *polypnée*) • Respirație rapidă care, de obicei, produce o hiperventilație.

polipoid • Care seamănă cu un polip.

polipoză • Afecțiune caracterizată prin formarea de polipi multipli.

poliradiculită (fr. *polyradiculite*) • Inflamație a mai multor rădăcini nervoase rahidiene.

poliradiculonevrită • Afecțiune inflamatorie asociată, de obicei simetrică și extensivă, a mai multor rădăcini nervoase rahidiene și a nervilor periferici corespondenți.

poliradiculonevrită acută • Inflamația acută a numeroase rădăcini nervoase rahidiene, cu creșterea albuminelor în lichidul cefalorahidian, fără creșterea numărului de celule, se manifestă prin parestezii, slăbiciune musculară în membre, paralizii flasce ale membrilor inferioare. Evoluția este favorabilă în majoritatea cazurilor. Sin. *sindromul Guillain-Barré*.

poliserită (engl. *polyserositis*) • Inflamație a mai multor seroase.

polispermie • V. *polizoospermie*.

polisplenie (engl. *polysplenia*) • Prezența la naștere a mai multor spline mici, asociată cu alte malformații: atrezia căilor biliare extrahepatice, ficat simetric, dextrocardie, pulmonii simetrici.

politraumatizat • Care prezintă mai multe leziuni traumatice.

poliurie • Creșterea cantității de urină emisă în 24 ore.

polivalent (fr. *polyvalent*) • 1) Care are mai multe valențe (chimice); 2) Se spune despre un vaccin sau ser produs pornind de la mai multe microorganisme și care protejează contra infecțiilor produse de fiecare din ele.

polizaharid • Sin. *poliozid*.

polizoospermie • Creșterea numărului de spermatozoizi. Lingv. termenul îl înlocuiește pe cel de *polispermie* care este inexact.

police • Numele latin pentru *police* (fr. *pouce*).

poly- • Prefix de origine greacă semnificând *mult*, *numeros*.

Pólya (operația) • Tehnică de gastrectomie constând din rezecția a două treimi inferioare din stomac (Pólya Jenő, chirurg ungar, profesor la Budapesta, 1876-1944). Sin. *operația Reichel-Pólya*.

pomadă (fr. *pommade*, engl. *ointment*, *pomade*) • Preparat farmaceutic de consistență onctuoasă, compus dintr-un

corp gras (vaselină, lanolină etc.) în care sunt încorporate principii medicamentoase uniform dispersate. V. *pastă*. **ponderal** • Care se referă la greutate. Ex. analiză ponderală, dezvoltare ponderală.

ponderostatural • Care se referă la greutate și la talie. Ex. creștere ponderostaturală. Sin. *staturponderal*.

pontaj (fr. *pontage*, engl. *bypass*) • Procedeu chirurgical pentru unirea a două conducte distante (două segmente arteriale), prin interpunerea unui grefon sau tub artificial.

pontaj coronarian (engl. *coronary bypass*) • Operație destinată a scurtcircuita una sau mai multe îngustări la nivelul arterelor coronare, cu ajutorul unui grefon prelevat fie dintr-o arteră mamară, fie dintr-o venă, în general a gambei. Lingv. termenul englezesc *bypass* este adesea utilizat și în alte limbi.

Pontiac (febra) • Sin. *pneumonia legionarilor*.

pontic • Care se referă la o structură în formă de punte și în special la puntea Varoli. Ex. nucleul pontic, fasciculus nervos corticopontic.

pontocerebelos • Care se referă la puntea Varoli și cerebel. Ex. unghi pontocerebelos.

popliteu (fr. *poplité*, engl. *popliteal*) • 1) adj. Care se referă la partea posterioară a genunchiului. Ex. spațiul popliteu; 2) s. Mușchiul popliteu.

por • Orificiu mic pe suprafața unei membrane, țesut animal sau vegetal. Porii cutanați (sau sudoripari) sunt orificiile externe ale canalelor excretorie ale glandelor sudoripare.

porfirie • Nume generic pentru unele boli ereditare cauzate de o anomalie a metabolismului porfirinelor, ale căror derivați (uroporfirinele) sunt eliminați prin urină. Manifestările clinice sunt diverse: leziuni cutanate (eriteme, bule), sensibilitate deosebită la razele soarelui.

porfirină • Orice pigment al organismului care constituie nucleul de bază al sintezei hemoglobinei (prin combinarea cu fierul formează *hemul hemoglobinei*).

porfirinurie • Eliminarea urinară de porfirine.

poros (fr. *poreux*, engl. *porous*) • Care posedă pori, care prezintă o mulțime de mici orificii.

porozitate • Stare a unui corp cu pori multipli.

port • adj. V. *sistem port, vena portă*.

portal • Care se referă la vena portă sau la sistemul venos portal. Ex. hipertensiune portală.

portocavă • adj. V. *anastomoză portocavă*.

portografie • Radiografia venei porte după injectarea unei substanțe radioopace, practică în cursul unei intervenții chirurgicale.

Pöschl (incidența) (engl. *Pöschl's view*) • În radiologie, incidența pentru obținerea unei radiografii cu vedere axială a piramidei pietroase.

posologie • Cantitatea totală a unui medicament, în funcție de greutate, vârstă, starea bolii și a bolnavului, interrelații cu alte produse terapeutice luate concomitent, reacții adverse etc. (adj. **posologic**)

post • Prefix de origine latină indicând după, în spate. Ant. *ante-, pre-*.

post cenam • Locuțiune latină însemnând după cină. V. *post cibum*.

post cibum • După masă.

post cură (engl. *after cure*) • Supraveghere medicală după tratament.

post injectionem • Locuțiune latină pentru care survine după o injecție.

post mortem • Locuțiune latină pentru după moarte.

postabortum • Perioada după avort.

postcoital (test) • Sin. *testul Huhner*. V. *Huhner*.

postcomioțional • Care survine după o comioție.

posteritic • Care survine după o criză. Sin. *postictal* (anglicism).

postembrionar • Care urmează stării embrionare.

posterior • Care este situat în spate în spațiu. Ex. cordonul posterior al măduvei spinării, ligament posterior al genunchiului. Ant. *anterior*.

postero- • Prefix semnificând în spate, în partea din spate. Ant. *antero-*.

posthctomie • Sin. *circumceizie*.

posthipofizar • Care se referă la lobul posterior al hipofizei. V. *hormonii posthipofizari*.

postictal • Sin. pentru *postcritic*.

postită • Inflamația prepușului.

postmaturitate • Sarcină care se prelungește peste data normală pentru naștere.

postmaxilar (retromax) • Care este situat în spatele maxilarului superior.

postmenopauzal • Care urmează menopauzei. Ex. osteoporoză post menopauzală.

postmenstrual • Care urmează după menstr.

postmicțional • Care survine după micțiune.

postnatal • Care survine în perioada imediat următoare nașterii. Ex. mortalitate postnatală.

postoperator • Care survine după o operație și care are raport cu aceasta. Ex. tratament postoperator, complicație postoperatorie.

postpartum • După naștere.

postprandial • Care survine după o masă (de dimineață, de prânz etc.) Ex. balonări postprandiale.

posttraumatic • Care survine ca o consecință a unui traumatism. Ex. encefalopatie posttraumatică.

postural • Care este în relație cu poziția corpului. Ex. drenaj postural, hipertensiune posturală.

potasiu • Metal alcalin foarte răspândit în natură sub formă de compuși organici și anorganici, în apa mării, în organismele vegetale și animale, în diferite roci, în organismul uman. Este cel mai important cation (K⁺) intracelular. Împreună cu sodiul joacă un rol esențial în menținerea permeabilității selectivă celulare, în excitabilitatea fibrelor nervoase și în contracția musculară; exercită o acțiune depresivă asupra sistemului nervos central, inimii și musculaturii și favorizează diureza. Necesitatea de potasiu zilnic pentru om este de 3 g. Nivelul său în sânge este *kaliemie*, în urină *kaliurie*; lipsa potasiului antrenează *hipokaliemie*. Simbol K. Sin. *kaliium* (desuet).

potasium (permanganat) • Antiseptic de uz intern, folosit sub formă de soluție diluată, mai ales în dermatologie; în formă concentrată este caustic.

potențial • 1) adj. Care exercită o forță inaparentă sau inactivă dar suscepti-

bilă a se manifesta și genera o acțiune; 2) s. Potențial electric. Mărimea care caracterizează un punct în mediu, determinat prin referința la încărcarea electrică a unui alt punct (*diferența de potențial*). Unitatea de măsură este *voltul*.

potoman (engl. *potomaniac*) • Care bea multe lichide.

potomanie • obișnuința de a bea cantități excesive de lichid (a se distinge de *dipsomanie* care este ingerarea excesivă de băuturi alcoolice).

Pott (morbul) • Tuberculoza vertebrală localizată cel mai adesea la un disc intervertebral și corpurile vertebrale adiacente. Clinic bolnavul prezintă dureri rahidiene, o redoare și o gibozitate mai mult sau mai puțin tardive. (*Pott Percival*, chirurg englez, 1713-1788)

poțiune (engl. *draft, draught*) • Principii medicamentoase înglobate într-un lichid, destinate administrării orale.

Poupart (ligamentul) • Sin. *arcada crurală*. (*Poupart François*, anatomist și chirurg francez, Reims, Paris, 1616-1708)

poupinel (sterilizator Poupinel) (engl. *sterilizer*) • Aparat pentru sterilizarea prin căldură uscată (încălzit electric), foarte utilizat, dat fiind facilitatea accesului la obiecte. (*Poupinel*, medic francez, sec. XIX-lea)

Pouteau-Colles (fractura) • Fractură a extremității inferioare a radiusului, cu deplasare dorsală și lateroexternă a fragmentului distal, antrenând o deviație a dosului mâinii numită "în baionetă" sau "în dos de furculiță". Sin. *fractura Colles*. (*Pouteau Claude*, chirurg francez din Lyon, 1725-1775, *Colles Abraham*, chirurg irlandez din Dublin, 1773-1843)

poxvirus (sau virus Pox) • Grup de virusuri tip ADN și simetrie helicoidală. Principalele poxvirusuri patogene pentru om sunt virusurile variolei și vaccinei.

pozitiv • 1) s. Proba fotografică pe sticlă sau hârtie, care reproduce în negru părțile negre și în clar părțile deschise la culoare; 2) adj. Se spune despre o particulă, ion sau grup chimic căruia îi lipsesc electroni; 3) adj. Se spune despre

unul din poli unei surse de curent continuu corespunzător descărcării de anioni. V. *negativ*.

pozitron • Antiparticulă de masă și sarcină electrică egale cu cele ale electronului, dar de semn contrar (pozitiv). Pozitronii nu există în stare naturală, dar sunt produși cu prilejul dezintegrării unor radioizotopi instabili, de unele raze beta, de către acceleratori de particule. Sunt folosiți în diverse explorări medicale. V. *PET*.

poziție genupectorală • Poziție cu genunchii strânsi la piept, favorabilă examenului ginecologic sau rectal.

poziție ginecologică • Poziție pentru examen sau intervenție ginecologică în care corpul este așezat pe spate, coapsele semiflectate și desfăcute, genunchii flectați în unghi drept, susținuți de etrierele mesei ginecologice.

PP (factor sau vitamine) • Sin. *nicotinanamidă*.

PPIO • V. *pneumonie cu M. pneumoniae*.

PPSB • Abr. pentru *Protrombin Proconvertin Stuart B*. Preparat obținut din plasma care conține cei 4 factori de coagulare (protrombina, factorul VII (proconvertina), factorul VIII (antihe-mofilic B) și factorul X (factorul Stuart)) a căror sinteză depinde de vitamina K și a cărei activitate este de 25 de ori mai mare decât a plasmelor proaspete. Se prezintă sub formă de pudră care se dizolvă în apă distilată sterilă, pentru a fi injectată intravenos în unele tulburări de coagulare (hemofilie, carența de vitamina K).

PR • Abr. pentru *poliartrita reumatoidă*.

practician • 1) În Franța, orice medic nespecialist, practician al medicinei. Sin. *omnipractician*; 2) În Elveția, orice medic având o clientelă privată.

prag (fr. *seuil*, engl. *threshold*) • 1) Limita la care apare un fenomen provocat printr-o cauză precisă, suferă o modificare determinată sau dispare; 2) Nivel de intensitate minimă sub care o excitație nu mai este percepută sau rămâne fără răspuns.

prag galvanic (fr. *seuil galvanique*) • Sin. *reobază*.

prandial • Care se referă la mesele zilnice, care survin în timpul mesei. Ex. diaree prandială a gastrectomizaților.

P

praxie • Care se referă la activitate sau acțiune în general.

praxie • Coordonare normală a mișcărilor. Termen folosit prin opoziție cu *apraxie*.

prânz de probă (*fr. repas d'épreuve, engl. test meal*) • Prânz cu compoziție calitativă și cantitativă determinată, care se administrează bolnavului înainte de tubajul gastric pentru a-i provoca secreția sucului digestiv în vederea analizei chimice. V. *Boydén* (prânzul).

pre- • Prefix de origine latină semnificând înainte. Ant. *post-*.

preanestezic • 1) adj. Care se efectuează înainte de anestezie; 2) adj. și s. Se spune despre un medicament administrat înainte de anestezie. V. *premedicație*.

preanestezie • Sin. *premedicație*.

precanceroasă • Orice leziune sau afecțiune care poate deveni sau evolua spre cancer. (adj. *precanceros*)

precipitare (*fr., engl. precipitation*) • Formarea unui precipitat.

precipitat • Corp insolubil format prin reacția între două sau mai multe substanțe în soluție sau printr-o acțiune fizică asupra unei substanțe în soluție.

precipitină • Anticorp capabil să formeze un precipitat vizibil cu antigenul specific.

preclinic • Stadiul unei maladii în care nu apare încă nici o manifestare clinică a bolii. Sin. *infraclinic*.

precomă • Stare de obnubilare mentală parțială, care precede coma.

precomă diabetică • Stadiu al bolii diabetice caracterizat prin somnolență, cefalee, vomismente, dureri abdominale, miros acetonie caracteristic al halenei, semne care apar în acidoza diabetică și preced coma.

precondilian • Situat înaintea condilului. Ex. *foseta precondiliană*.

preconștient • Ansamblu de reprezentări mentale care se găsesc la limita conștientului, susceptibile să intre temporar și fără dificultate în câmpul conștiinței, pentru a redeveni apoi din nou inconștiente.

precordial • Situat înaintea inimii. *Regiunea precordială* este regiunea

peretelui anterior toracic care corespunde inimii.

precordialgie • Durere în regiunea precordială.

precritic • Care precede o criză, un acces.

prediastolic • Care precede diastola.

prednison • Derivat de cortizon având o activitate antiinflamatorie de 5 ori mai mare și o putere de retenție salină mai mică. Indicațiile sale sunt cele ale glucocorticoizilor: poliartrita reumatismală, reumatism poliarticular acut, afecțiuni alergice etc. Se administrează bucal. Sin. *deltacortizon*.

preclampsie • Maladie ce poate surveni în timpul sarcinii (în 5-10% din cazuri, în general la primipare, cel mai des după cea de a 20-a săptămână de sarcină). Se manifestă prin hipertensiune arterială, nefropatie (proteinurie, edeme difuze), tulburări hepatice. Poate evolua spre rezoluție naturală; în anumite cazuri se ajunge la eclampsie. V. *eclampsie, sindromul HELLP*. Sin. *nefropatie gravidică*.

preexcitație • Excitarea unei părți sau a unei întregi cavități cardiace, care survine mai devreme față de propagarea influxului nervos, cu existența unei conducții normale. Preexcitația poate fi anterogradă și să intereseze numai ventriculii sau retrogradă și să intereseze auriculele. Termenul de preexcitabilitate poate fi utilizat, de asemeni, în caz de excitații artificiale, când o stimulare electrică sau mecanică survine înaintea sau în același timp cu impulsul normal fiziologic.

prefrontal • Care se referă la regiunea anterioară a lobului frontal. Ex. *artera prefrontală*.

preganglionar • Se spune despre fibrele nervoase ale sistemului nervos autonom care nu au legături într-un ganglion nervos.

pregnandiol • Metabolit principal al progesteronului prezent din abundență în urină în timpul sarcinii. V. *Talbot* (reacția).

prehensiune • Acțiune de apucare cu ajutorul mâinii.

preictal • Care survine înaintea unui ictus.

prelevare (*fr. prélèvement, engl. sample*) • Acțiunea de a lua sau extrage un fragment de țesut, produs de secreție sau excreție pentru examen bacteriologic sau anatomopatologic; materialul astfel obținut (probă).

prematur • Care vine înainte de termen. Se spune despre un copil a cărui greutate la naștere este sub 2500 g sau care este născut înainte de 37 săptămâni.

prematuritate • Stare a unui copil prematur.

premaxilar • Care este situat înaintea maxilarului superior.

premedicație • Administrarea unor medicamente înainte de anestezie, pentru a întări efectele utile ale acestora și a contrabalansa efectele nedorite sau inutile. Acestea sunt în general medicamente care combat frica și durerile, diminuează secrețiile bronșice și salivare, combat vagotonia și favorizează somnul anestezic. Sin. *prenarcoză, preanestezie*.

premenstrual • Care precede menstruația. V. *sindromul premenstrual*.

premolar • Fiecare din cei 8 dinți (4 de sus și 4 de jos) situați câte 2 de fiecare parte, în spatele caninilor și înaintea molarilor.

premonitorii • Se spune despre simptome care apar înainte de faza acută a unei boli și care permit un diagnostic precoce. V. *prodrom*.

prenarcoză • Sin. *preanestezie*.

prenatal • Care precede nașterea.

preoperator • Care precede actul chirurgical.

prepapilar • Care este situat înaintea unei papile. Ex. *calculul prepapilar* (în cazul papilei duodenale).

prepiloric (*fr. prépylorique*) • Care este situat sau se face înainte de pilor. Ex. *gastrectomie prepilorică*.

preprandial • Sin. *anteprandial*.

prepuț (*fr., engl. prepuce*) • Repliu cutanat format din tegumentul penisului, a cărui față internă este tapisată de o mucoasă. Prepuțul acoperă glandul ca un manșon mobil, mai mult sau mai puțin complet. Este unit pe fața inferioară cu glandul prin frenul prepuțial. V. *fimoză, postită*. (adj. *prepuțial*)

presbi- (*fr. presby-*) • Prefix de origine greacă indicând o relație cu bătrânețea.

presbiacuzie (*fr. presbyacousie*) • Scăderea auzului datorată îmbătrânirii.

presbit (*fr. presbyte, engl. presbyope*) • Care este afectat de presbiție.

presbiție • Dificultatea de a distinge clar obiectele apropiate, cauzată de o diminuare a puterii de acomodare a ochiului (diminuarea elasticității cristalinului), care survine cu vârsta.

prescripție • Sfat terapeutic dat de medic. Scris, este o rețetă. (*fr. ordonnance*).

presenil • Care se referă la o stare sau tulburări care preced bătrânețea. Ex. *cataractă presenilă, psihoză presenilă*.

presistolic (*fr. présystolique*) • Care precede sistola. Ex. *suflu presistolic*.

presiune (*fr. pression, engl. pressure*) • 1) Într-un sens larg, orice forță care se exercită pe o suprafață. În mecanică, presiunea (p) echivalează cu mărimea forței (F) raportată la unitatea de suprafață (S) (p=F/S); 2) Forța exercitată de un lichid asupra pereților recipientului sau forța exercitată de un gaz. V. *tensiune*.

presiune arterială • Presiunea exercitată de sânge în interiorul arterelor. Este mai ridicată în marile vase sau în vasele din apropierea inimii. Variabilă după momentele revoluției cardiace, crește în timpul sistolei (*presiunea sistolică* sau *maximă - Mx*) și diminuează în timpul diastolei (*presiunea diastolică* sau *minimă - Mn*); diferența dintre ele este *presiunea diferențială*. Presiunea arterială depinde de 3 factori fiziologici principali: 1. forța de contracție ventriculară, 2. rezistența arteriolară și capilară și 3. masa sanguină. Mișcările respiratorii și vasomotricitatea influențează de asemeni presiunea arterială, ca și emoțiile sau efortul. Se măsoară cu ajutorul *sfigmomanometrului* sau *oscilometrului*. Presiunea arterială normală la adult variază între 150/90 și 100/60mm Hg. Sin. *tensiunea arterială* (termen folosit curent, deși el reprezintă forța exercitată de pereții arterelor asupra sângelui).

presiune arterială oftalmică (sau retiniană) • Presiunea arterială măsurată la nivelul retinei cu ajutorul *oftalmodinamometrului*. Valorile normale

- sunt 30-50 mm Hg pentru minimă și 70 mm Hg pentru maximă. Abr. PAO, PAR. Sin. *tensiune arterială retiniană*.
- presiune diastolică (sau minimă)** • V. *presiunea arterială*.
- presiune diferențială** • V. *presiunea arterială*.
- presiune intraoculară** • Presiunea exercitată asupra membranelor constitutive ale ochiului de lichidele conținute în globul ocular și care este legată de reinnoirea continuă a acestora. Valorile normale sunt între 20-25 mm Hg, măsurabile cu *tonometrul*. Sin. *tensiune intraoculară*.
- presiune intrarahidiană** • Presiunea exercitată de lichidul cefalorahidian în canalul rahidian. În clinostatism variază între 70-200 mm apă.
- presiune oncotică** • Presiunea exercitată de sânge asupra lichidelor extravasculare la trecerea prin peretele vasului.
- presiune osmotică** • Presiunea exercitată de o soluție pusă în contact cu un solvent pur de care este separată printr-o membrană semipermeabilă, care determină *osmoza*. Sin. *tensiune osmotică*.
- presiune sistolică** • V. *presiune arterială*.
- presoterapie (engl. pressure therapy)** • Metodă de tratament a tulburărilor circulatorii ale membrilor, cu ajutorul unui manșon gonflabil care este umflat și dezumflat automat, grație unui dispozitiv de compresie și decompresie.
- prevalență** • Numărul cazurilor de îmbolnăviri sau alte evenimente: accidente, sinucideri, raportat la o populație determinată, fără diferențiere între *cazuri noi și cazuri vechi* (a nu se confunda cu *incidența*).
- preventiv** • Care previne îmbolnăvirea sau un accident. Adesea folosit ca sin. pentru *profilactic*, dar utilizat mai ales când se face referire la o acțiune (tratament preventiv, vaccinare preventivă). Când este vorba de o substanță, este de preferat termenul *profilactic*.
- preventologie** • Ramură a medicinei care se ocupă cu prevenirea bolilor și accidentelor.
- preventoriu (fr., engl. preventorium)** • Instituție utilizată pentru copii și
- tineri care prezintă o reacție pozitivă la tuberculină, precum și pentru convalescenții după primoinfecția tuberculoasă. V. *aerium*.
- prevenție** • Ansamblu de mijloace medicale și medicosociale folosite pentru apărarea sănătății și evitarea accidentelor (*prevenție primară*), pentru a împiedica agravarea unei maladii (*prevenție secundară*) sau pentru a permite reinserarea bolnavilor în viață, aproape normală (*prevenția terțiară*).
- prevertebral** • Care este situat înaintea vertebrelor sau coloanei vertebrale. Ex. mușchii prevertebrali.
- prevezical** • Care este situat înaintea vezicii. Ex. flegmon prevezical.
- prezentare** • Parte a fătului care se prezintă la nivelul strămtorii superioare a bazinului la angajare și care evoluează ca urmare a unui mecanism propriu. Prezentarea capului este cea mai frecventă, mai ales cea *occipitoiliacă stângă anterioară (OISA)* sau *dreaptă posterioară (OIDP)*. Prezentările cu umărul, fața sau brațul fac în general nașterile dificile.
- prezervativ (engl. contraceptive)** • Manșon de cauciuc, suplu și extensibil, aplicat pe penis pentru un raport sexual, în scop contraceptiv sau de apărare contra bolilor veneriene. Sin. *condom*.
- prezervativ feminin (engl. vaginal contraceptive)** • Dispozitiv de cauciuc de diferite forme (diafragm, capă, boltă), menit să izoleze orificiul cervical al uterului împotriva penetrării spermatozoidilor în timpul actului sexual.
- priapism** • Stare de erecție persistentă și dureroasă, care apare fără o excitație sexuală. Apare frecvent în unele uretrite, cistite acute sau leziuni ale măduvei spinării.
- Price-Jones (curba)** • Curbă obținută marcând pe abscisă diametrul eritrocitelor și pe ordonată numărul de eritrocite corespunzător fiecărui diametru. Gradul de aplatizare și lărgire a curbei permite evaluarea importanței unei *anizocitoze*. (Price-Jones Cecil, hematolog londonez, 1863-1943).
- primar (fr. primaire, engl. primary)** • În patologie, cauze, simptome sau

- leziuni care apar primele în raport cu semnele clinice următoare numite *secundare, terțiare* etc. V. *primitiv*.
- primary health care** • Sin. englez pentru *îngrijiri medicale primare*.
- primary physician** • Sin. *medic de primă instanță*.
- primigestă** • Femeia care este la prima sarcină. V. *multigestă, nuligestă*.
- primipară** • Femeia care este la prima naștere. V. *mutipară, nulipară, parturientă*.
- primiparitate** • Stare a unei femei primipare.
- primitiv, ă** • 1) Se spune despre o leziune sau fenomen care apare în primul rând și de care depind altele care succed. V. *primar*. 2) Idiopatic sau esențial.
- primo infecție** • Infecție primă a organismului de către o bacterie, în general bacilul tuberculozei, fără a fi necesare manifestări clinice.
- Prinzmetal (angor) (engl. variant angina pectoris)** • Angină pectorală paroxistică, ce apare în repaus, nicio dată provocată de efort, descrisă de Prinzmetal și col. sub numele de *angină pectorală inversă*. Sin. *angină pectorală de repaus*. (Prinzmetal Myron, cardiolog american, născut în 1908)
- priion** • Cea mai mică particulă infectantă cunoscută, descrisă în 1982, constituită din proteine hidrofobe și care nu conține acid nucleic (ADN sau ARN). Astfel, prionii nu sunt virusuri. Sunt responsabili de producerea unor encefalopatii cu evoluție lentă. V. *maladia Creutzfeld-Jakob*.
- priv** • Sufix de origine latină însemnând *care este privat de*.
- pro-** • Prefix de origine latină semnificând *înainte de*.
- pro die** • Locuțiune latină însemnând *pe zi*.
- pro parte** • Locuțiune latină semnificând *în parte, parțial*.
- proaccelerină** • Factorul V al coagulării, sintetizat în ficat, care accelerează transformarea protrombinei în trombină. Sin. *protrombinokinază*.
- proba (testul) de toleranță la glucoză** • Sin. *hiperglicemia provocată*.
- proba în ortostatism (fr. épreuve d'orthostatisme, engl. orthostatic trial)** • Proba pentru decelarea hipertensiunii la gravidă. Creșterea presiunii diastolice la trecerea din decubit lateral în poziția ortostatică este un semn de risc.
- probă (fr. épreuve, engl. test, trial)** • Orice metodă (manipulare, manoperă, reacție, analiză de laborator etc.) destinată să caute să evalueze sau să evalueze o însușire, un caracter, o funcție normală sau anormală a organismului sau a unei părți din el. Numeroasele probe se definesc adesea prin metodă, procedeu, reacție, test.
- probă anonimă** • V. *placebo*.
- probă cu antiglobulină** • Sin. *testul Coombs*. V. *Coombs*.
- procaină** • Anestezic local, derivat sintetic al cocainei, mai puțin toxic decât aceasta, cu acțiune fugace, care însă poate fi prelungită prin adaosul de adrenalină. Se administrează în injecții singură sau în combinație cu adrenalină. Marca depusă este *Novocaina*, termen utilizat adesea ca sinonim.
- procedeu (engl. procedure)** • În chirurgie, metodă folosită pentru executarea unuiu sau mai multor timpi operatori sau pentru efectuarea unei tehnici chirurgicale deosebite. O aceeași operație poate fi executată prin procedee diferite. V. *operație, tehnică*.
- proces (fr. procès, engl. process)** • În anatomie, prelungire (numit și *processus*).
- procese ciliare** • Franjuri boselate, de constituție glandulară, aparținând *corpului ciliar* al globului ocular, care secretă umoarea apoasă.
- processus** • 1) Succesiune de leziuni, simptome sau alte fenomene care definesc o maladie; 2) Starea patologică în sine, care evoluează; 3) În anatomie, nume dat unor formații care constituie prelungirea unei structuri sau a unui organ. V. *proces*. Procesul osos se numește *apofiză*.
- prociđență** • 1) Prolapsul unui organ sau a unei părți anatomice. Ex. *prociđență rectală*; 2) În obstetrică, coborârea, înaintea prezentării, a cordului ombilical sau a unei părți a fătului, alta decât cea de la prezentare.
- proconvertină** • Factorul VII al coagulării, globulină prezentă în plasmă care

intervine în coagularea extravasculară; este sintetizată în ficat, în prezența vitaminei K. Deficitul antrenează un sindrom hemoragic. Abr. *SPCA* (din *engl. serum prothrombin conversion accelerator*).

proct-, procto- • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu rectul. Se spune și *recto-*.

proctalgie • Durere nevralgică a anusului sau a segmentului inferior al rectului. Sin. *rectalgie, proctodinie*.

proctită • Sin. *rectită*.

proctocel • Sin. *rectocel*.

proctocistoplastie • Intervenție chirurgicală destinată închiderii unei fistule rectovezicale.

proctocolpoplastie • Intervenție chirurgicală destinată închiderii unei fistule rectovaginale.

proctodinie • Sin. *proctalgie*.

proctologie • Studiul afecțiunilor rectului și anusului. Specialistul este *proctolog* (adj. **proctologic**).

proctoperineoplastie • Orice intervenție chirurgicală vizând restaurarea integrității perineului și rectului.

proctopexie • Fixarea rectului la peretele posterior al cavității pelviene, pentru a se corija un prolaps rectal. Sin. *rectopexie*.

proctoplastie • Operație plastică practică pe rect sau anus (reconstituirea unui anus în poziția sa normală). Sin. *rectoplastie*.

proctoptoză • Sin. *rectocel*.

proctoragie • Sin. *rectoragie*.

proctoree • Scurgeri mucoase prin anus.

proctoscopie • Sin. *rectoscopie*.

procubitus • Poziție culcată, pe burtă.

prodrom • Simptom sau semn care precede o maladie. (adj. **prodromic**)

produs de contrast • Sin. *mediu de contrast, substanță de contrast*.

proenzimă • Substanță protidică fără activitate enzimatică, dar care prin activare devine enzimă.

proeritroblast • Celulă din măduva osoasă reprezentând primul stadiu de diferențiere spre eritrocit. Proeritroblastul este precursorul imediat al eritroblastului; este bazofil, cu un nucleu mare și nucleoli. Abr. *PEB*.

profază (*fr., engl. prophase*) • Faza inițială a mitozei în cursul căreia cromozomii, a căror duplicare s-a sfârșit în timpul interfazei precedente, se condensează prin spiralare, formând la începutul profazei o rețea de filamente fine, încalce, care se transformă în cromozomi distincți pe măsură ce se scurtează în dimensiune și devin mai groși. Sfârșitul profazei este marcat prin dispariția membranei nucleare și apariția în locul său a fusului nuclear. V. *meioză, mitoză*.

profilactic (*fr. prophylactique*) • Care previne apariția unei boli. Lingv. atunci când este vorba de o acțiune poate fi utilizat ca sin. termenul de *preventiv*. Termenul de *profilactic* se utilizează când este vorba de o substanță.

profilaxie • Orice metodă de protecție sau prevenție față de o boală. Lingv. când este vorba de un medicament se vorbește de *chimioprofilaxie*.

profuz • Se spune despre secreții și excreții profunde (în particular despre sudoare).

progenitor • Părinte (tată sau mamă).

progestativ • Care permite gestația, provocând o transformare a mucoasei uterine favorabilă implantării oului. Progesteronul și substanțele sintetice asemănătoare sunt progestative. Se utilizează în tulburări ale menstruației, pericol de avort sau drept contraceptive, în asociație cu estrogeni.

progesteron • Hormon steroid secretat de corpul galben (al ovarului) în timpul perioadei postovulare a ciclului, de corpul galben al gravidei în timpul sarcinii (până în săptămâna 12-a), apoi de placenta până înaintea nașterii. Sub influența sa, mucoasa uterină se îngroașă pentru a permite fixarea și dezvoltarea oului fecundat. Este folosit în tratamentul menoragiilor, metroragiilor, tulburărilor din menopauză, în unele cazuri de sterilitate și pentru prevenirea avortului spontan. Sin. *lutină, hormon luteal*.

proglotă (*engl. proglottid*) • Fiecare din segmentele sau inelele care constituie corpul unui vierme inelat, care se detașează și se elimină în fecale.

prognatism (*fr. prognathisme*) • Proiectarea înainte a maxilarelor, în particular a mandibulei.

proiecție (*fr., engl. projection*) • Mecanism psihic care constă în localizarea în afară de sine a ceea ce se întâmplă în sine. În psihopatologie este un mecanism de apărare prin care individul se debarasează de idei sau sentimente neplăcute, atribuindu-le altcuiva.

prolabat (*fr. prolabe, engl. prolapsed*) • Se spune despre un organ deplasat în jos, ca urmare a unui prolaps. Lingv. cuvânt format greșit, proscris de Littre deja din 1878, care îi prefera cuvântul "prolapsat", dar prima formă s-a păstrat.

prolactină • Sin. *hormon luteotrop*.

prolactinom • Tumoră a celulelor lobului anterior hipofizar care secretă prolactină. Se manifestă prin tulburări ale ciclului menstrual și galactoree.

prolamină • Nume generic pentru unele proteine simple bogate în acid glutamic, conținute în grăunțele de grâu, orz sau porumb.

prolan • Nume dat la începutul secolului hormonilor izolați din urina femeii însărcinate și care permitau diagnosticarea biologică a sarcinii. Identificați, aceștia sunt gonadotrofina corionică (*prolanul B*) și gonadotrofina hipofizară (*prolan A*).

prolanurie • Prezența de gonadotrofine (prolani) în urină. Cantitatea acestora în urină crește cu evoluția gestației. Injectarea la un animal de laborator permite diagnosticul precoce de sarcină.

prolaps • Coborârea unui organ sau a unei părți de organ. Ex. prolaps uterin. V. *cel., ptoză* (adj. **prolabat**)

prolaps vaginal • Sin. *colpocel*.

proliferare • Multiplicarea celulară sau a microorganismelor. (adj. **proliferativ**)

prolimfocit (*fr. prolymphocyte*) • Celulă intermediară între limfoblast și limfocit.

promandibulie • Proiectarea înainte a mandibulei. V. *prognatism*.

promielocit (*fr. promyélocyte*) • Celulă mare prezentă în măduva osoasă, intermediară între mieloblast și mielocit. Sin. *leucoblast* (termen de evitat).

promontoriu (*fr. promontoire, engl. promontory*) • Unghi obtuz proiectat înainte, format de articulația vertebrei a 5-a lombare cu sacul.

promotor • 1) Unitate genetică care, în operon, este capabilă să declanșeze transcripția. O mutație la nivelul promotorului poate face transcripția imposibilă. V. *operon*. 2) Orice substanță care crește activitatea catalizatorului într-o reacție chimică.

pronator • Mușchi care produce pronția.

pronație • 1) Poziția antebrăului cu palma în jos; 2) Mișcare de rotație a antebrăului din afară înăuntru. Ant. *supinație*.

pronostic • Apreciere a gradului de gravitate sau de evoluție ulterioară a stadiului unei maladii.

propiolactonă • Substanță utilizată în soluție pentru sterilizarea grefelor vasculare și pentru prepararea unor vaccinuri. V. *vaccin antipoliomieltic*.

proprioceptiv • Care se referă la funcția proprioceptorilor. Ex. excitație proprioceptivă, reflex proprioceptiv.

proprioceptor • Receptor sensibil la stimulii produși de mișcările corpului. Receptorii sunt situați în vecinătatea oaselor, articulațiilor și mușchilor.

propulsie • 1) Acțiunea de împingere în față; 2) Tendința unor bolnavi (parkinsonieni) de a accelera din ce în ce mersul, pentru a nu cădea în față.

prostaglandine • Nume generic pentru un grup de substanțe hormonale ce, se găsesc în numeroase țesuturi (prostată, lichid seminal, mușchi, creier etc.). Există mai multe tipuri cu proprietăți biologice remarcabile și diferite: hipotensiune, dilatație bronșică, stimularea peristaltismului intestinal și a contracțiilor uterine, efect contraceptiv etc. Indicațiile lor terapeutice nu sunt încă bine precizate.

prostată • Glandă anexă a aparatului genital masculin, situată în jurul porțiunii inițiale a uretrei, înaintea ampulei rectale și sub vezică. I se disting doi lobi laterali, drept și stâng, și un lob mijlociu. Produsul său de excreție contribuie la formarea spermei, vehiculând spermatozoizii formați în testicule. (adj. **prostatic**)

prostatectomie • Ablația totală sau parțială a prostatei.

prostatism • Ansamblu de tulburări urinare cauzate de hipertrofia prosta-

tei: nevoie imperioasă și frecvență de urinare, cu emisia unor cantități mici de urină, slăbirea jetului urinar, micțiuni dificile și adesea dureroase.

prostatită • Inflamația prostatei.

prostatomegalie • Hipertrofia prostatei.

prostatotomie • Incizie a prostatei.

prostetic • Se spune de o grupare a unei molecule de heteroproteină care nu este azotată (care nu este un acid aminat) și care este alipită fracției protidice, fie chimic, fie fizic, conferindu-i principalele sale particularități. Grupările protetice sunt foarte diferite: glucide (glicoproteine), lipide (lipoproteine), acizi nucleici (nucleoproteine), substanțe colorate, mai ales metalice (cromoproteine). *Hemul* este grupul prostetic al hemoglobinei.

prostrat • Care este în stare de prostrație.

prostrație • Stare de cădere psihică și fizică, care se exprimă prin imobilitate totală și o absență de reactivitate la solicitările exterioare.

protamină • Nume generic pentru polipeptide bazice, cu structură relativ simplă, legate de acizii dezoxiribonucleici în nucleul celular, abundente în lapții peștelui. Sunt utilizate ca reactivi pentru prepararea insulinei retard și ca antidot al heparinei (în caz de supradozare a heparinei).

protează • Sin. *proteinază*.

proteic • Care este de natură proteică.

protidă • 1) Nume propus pentru a desemna orice proteină (holo sau heteroproteină); 2) Pentru unii, nume dat numai pentru heteroproteine. (adj. **proteic**)

proteina C reactivă (*engl. C reactive protein*) • Betaglobulină produsă de ficat, prezentă în plasmă în cursul fazei active a diverselor procese inflamatorii (reumatism articular acut, artrită, periartrită nodoasă etc.). Abr. *CRP*.

proteinat • Care conține proteine.

proteinază • Enzimă care descompune (prin proteoliză) proteinele în elemente mai simple (peptide și acizi aminați). Pepsina și tripsina sunt proteinaze. Sin. *protează*.

proteină • Nume generic pentru compușii organici azotați, de origine ani-

mală sau vegetală, a căror moleculă se compune din numeroși acizi aminați, cu rol esențial pentru materia vie. Proteinele dau prin degradare hidrolitică, fie acizi aminați (*holoproteine* sau *proteine simple*), fie acizi aminați și substanțe neazotate diferite: glucide, lipide, pigmenți etc. (*heteroproteine* sau *proteine conjugate*). Sin. *protidă* (2). Lingv. în vorbirea curentă prin proteină se înțelege orice *holoproteină*. (adj. **proteinic**)

proteine plasmatic • Ansamblu de proteine conținute în plasma sanguină și care cuprinde: 1) serumalbumine; 2) glicoproteine; 3) lipoproteine; 4) metaloglobuline (siderofiline, ceruloplasmine); 5) imunoglobuline; 6) enzime serice; 7) factori de coagulare. Această mare varietate evidențiază diversitatea funcțiilor atribuite proteinelor plasmatic; rol de transport (lipide, fier, hormoni, acizi grași), dar și proprietăți enzimatică, proprietăți de anticorpi. Această diversitate implică de asemeni necesitatea de a ști ce fracțiune trebuie corectată în caz de hiper- sau hipoproteinemie. Sunt metode diferite de fracționare a proteinelor. V. *electroforeza*, *protidogramă*.

proteinemie • Nivelul proteinelor în plasma sanguină. Sin. *protidemie*.

proteinorahie • Prezența proteinelor în lichidul cefalorahidian. V. *albuminorahie*. Lingv. termen mai adecvat, dar mai puțin folosit decât *albuminorahie*.

proteinurie • Prezența proteinelor în urină. (adj. **proteinuric**)

proteolizat • Produs rezultat din proteoliză enzimatică. În caz de denutriție se pot administra per os proteolizate.

proteoliză • Proces de degradare a proteinelor. În timpul digestiei sau în țesuturi, proteoliza este activată prin enzimele proteolitice (proteinaze) care separă proteinele în peptide și acestea în acizi aminați. (adj. **proteolitic**)

Proteus • Gen de bacili gram negativi prevăzuți cu cili vibratili care le conferă o mare mobilitate; pot fi izolați din materii fecale și substanțe în putrefacție. Specia *Proteus vulgaris* poate produce infecții urinare, infecții supurative ale plăgilor, intoxicații alimen-

tare (microorganism condiționat patogen).

proteză (*fr. prothèse*) • 1) Aparat sau dispozitiv destinat înlocuirii unui organ, unui membru sau unei părți de membru distrus sau grav lezat. Ex. proteză dentară, proteză oculară. 2) Acțiunea de a pune o piesă sau un aparat pentru înlocuirea unui organ distrus sau membru amputat. (adj. **protetic**)

proteză acustică (sau **auditivă**) (*fr. prothèse acoustique*) • Aparat amplificator de sunet aplicat pe ureche pentru remedierea unei surdități. V. *orteză*.

proteză imediată • În odontologie, proteză instalată imediat după edentație totală sau parțială.

proteză totală de șold (*fr. prothèse totale de la hanche, engl. complete hip prosthesis*) • Articulație artificială completă, din metal sau material sintetic, cuprinzând două piese: *neocotilul* și *țija femurală* care este o piesă metalică plasată în cavitatea medulară a femurului proximal.

protezist • Tehnician care confecționează dispozitive sau aparate de protezare.

protide • 1) Compuși azotați conținând acizi aminați. Protidele cuprind: acizii aminați, peptidele și proteinele (holo- și heteroproteine); 2) Într-un sens mai restrâns, sin. pentru *proteine*. (adj. **protidic**)

protidemic • Sin. *proteinemic*.

protidogramă • Repartiția diferitelor fracțiuni de proteine (protide) în serul sanguin, decelată prin electroforeză (albumine, alfa globuline, beta globuline, gama globuline). Proteinograma poate fi exprimată prin curbe care capătă aspecte caracteristice în unele boli. V. *electroforeză*.

proto- • Prefix de origine greacă semnificând *prim*, *primitiv*.

protocol operator (*engl. operative record*) • Rezumat scris al etapelor unei operații.

protodiastolic • Care se situează în prima parte a diastolei ventriculare, imediat după al doilea zgomot al inimii. Ex. suflu protodiastolic.

proton • Parte componentă a nucleului atomic, încărcată cu sarcini electrice pozitive, egală cu sarcinile negative ale electronilor, dar cu masă ușor mai mică decât a neutronului.

protoplasmă • Grup de substanțe protidice care constituie celula și care este sediul proceselor fundamentale ale vieții. Este delimitată de membrana celulară și are în interior nucleul, nucleolul și organitele protoplasmatic. (adj. **protoplasmic**)

protosistolic • Care este situat în prima parte a sistolei ventriculare. Ex. suflu protosistolic.

Protozoare (*engl. Protozoa*) • Ramură a regnului animal cuprinzând ființe microscopice, formate dintr-o singură celulă și care se pot deplasa independent perioade mai mult sau mai puțin lungi din viața lor (deplasarea se face prin pseudopode, flageli sau cili vibratili). Fac parte: *Rizopodele*, *Flagelatele*, *Sporozoarele* și *Infuzoriile* (sau *Ciliatele*).

protracțiune • 1) Acțiunea de tragere înainte. Ex. protracția limbii; 2) În stomatologie, mișcare a mandibulei dinapoi înainte: faza de retur a retracției mandibulare.

protrombază • Sin. *protrombină*.

protrombinază • Sin. *tromboplastină*.

protrombină • Proteină sanguină cu rol în coagulare, ca urmare a unor reacții enzimatică în cascadă, protrombina se transformă în trombină; aceasta acționează asupra fibrinogenului solubil pe care îl transformă în fibrină insolubilă, care formează cheagul. Protrombina este sintetizată în ficat în prezența vitaminei K. *Timpul de protrombină* se determină prin *testul Quick*. În nomenclatura internațională protrombina este *factorul II de coagulare*. Sin. *protrombază*, *trombinogen*.

protrombinemie • Nivelul protrombinei din plasmă.

protrombinoplastin precedent • Sin. englez pentru *factorul XI*. (V. *factor de coagulare*). Abr. *PTA*.

protrombinoplastină • Sin. *tromboplastinogen*.

protrombokinază • Sin. *proaccelerină*.

protrazie • Starea unui organ sau părți de organ care se află împins înainte.

protruzie acetabulară • Deformație a cavității cotiloide (acetabulum) care este exagerat de adâncă și care poate proemina în bazin.

protuberant • Care proemina.

protuberanța inelară (*fr. protuberance annulaire, engl. pons*) • Partea anterioară și superioară a rombencefalului, segment intermediar în trunchiul cerebral, situată deasupra bulbului, sub pedunculii cerebrali și în fața cerebelului. Din fețele sale laterale emerg cei 2 trigemeni. Sin. *mezoccefal, metencefal, puntea Varoli*. V. *pontin, pontic*.

protuberanță • Structură anatomică proeminentă.

protuberanțial • Care se referă la protuberanța inelară. Ex. hemiplegie protuberanțială, vene protuberanțiale.

provirus • Material genetic al unui virus, inserat într-un cromozom al gazdei, pentru a se multiplica sineronic cu acesta.

provitamină • Precursor al unei vitamine.

Prower (factorul) • V. *factor de coagulare*.

proximal • Care este cel mai apropiat de centrul corpului sau al unui organ sau, în cazul unei membre, de punctul său de fixare. Ex. tub proximal (al rinichiului), falanga proximală. Ant. *distal*.

prozencefal (*fr. prosencéphale, engl. prosencephalon*) • Etajul superior al encefalului primitiv, cuprinzând o parte mediană (*creierul intermediar sau diencefal*) constituită în principal din talamus, regiunea subtalamică și hipotalamus, dispusă în jurul unei cavități centrale, cel de al III-lea ventricul; tot de aici vor naște cele două emisfere cerebrale, centrate fiecare de un ventricul lateral. Sin. *creier, creierul anterior*.

prurigen • Care provoacă prurit.

pruriginos • Care se însoțește de prurit.

prurigo • Dermatoză caracterizată prin prurit violent și leziuni papuloase.

prurit • Senzație de mâncărime cutanată care poate fi produsă de o boală de piele sau de o afecțiune generală.

prurit sine materia (*engl. sine materia pruritus*) • Fenomene urticariene locale, dar fără leziuni cutanate apa-

rente și fără cauze decelabile. V. *sine materia*.

pseud-, pseudo- • Prefixe de origine greacă cu semnificația de *fals, înșelător*.

pseudoanemie • Stare de paloare a tegumentelor în absența anemiei.

pseudoangiom • Malformație vasculară temporară, observată uneori pe marginea cicatricilor de amputare, în cursul vindecării.

pseudoartroză • Constituirea unei false articulații, patologice, între fragmentele osoase ale unei fracturi rău consolidate, cu mobilitate anormală la nivelul său.

pseudochist • Căvitate asemănătoare unui chist, fără pereți proprii și care se dezvoltă în interiorul unui țesut, în general ca urmare a unei necroze localizate.

pseudocoarctația aortei • Malformație congenitală foarte rară a crosii aortei, care constă dintr-o alungire și o deformare în buclă cu sinuozități care la radiografie poate simula o coarctație adevărată, dar care diferă de aceasta printr-o îngustare minimă a lumenului vascular și deci prin absența tulburărilor clinice grave. Evoluția este practic totdeauna benignă și nu este necesar nici un tratament. Sin. *aorta plicaturală*.

pseudocomițial • Care seamănă cu epilepsia, dar care nu este cu adevărat de natură epileptică.

pseudohermafrodit • Individ cu glande sexuale ale unui sex și organe genitale și caractere sexuale secundare ale celuilalt sex. După sexul aparent se disting *pseudohermafrodit masculin* și *pseudohermafrodit feminin*. Sin. *androgin*.

pseudoinsulinorezistență • Sin. *efectul Somogyi*.

pseudomembrană • Exsudat fibrinos, dispus sub formă de lambouri pe suprafața unei mucoase sau a unei seroase inflamate. (adj. **pseudomembranos**)

Pseudomonas • Gen de bacili gram negativi, mobili, pigmențați, aerobi sau anaerobi facultativ. Genul cuprinde mai multe specii din care *Pseudomonas aeruginosa* (*bacilul piocianic*) care provoacă apariția supurațiilor albastre.

pseudoparalizie • Limitarea mișcărilor la unul sau mai multe membre, fără

legătură cu o leziune a centrilor nervoși sau a căilor motoare, adesea tributară unei dureri sau unei inhibiții voluntare.

pseudopod • Prolungire modificabilă ca formă, emisă de o celulă (leucocit) sau de un protozoar (amibă) și care permite deplasarea.

pseudotabes alcoolic • Sin. *polinevrita alcoolică*.

psih-, psiho- (*fr. psych-, psycho-*) • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu spiritul, funcțiile mentale.

psihanalist • Medic sau psiholog specializat în psihanaliză. Sin. *analist*.

psihanalitic • Care se referă la psihanaliză. Ex. *interpretare psihanalitică*.

psihanaliză • Metodă de investigare psihologică și de psihoterapie, imaginată de Freud, care constă în decelarea prin procedee diverse bazate pe jocul liber al asociațiilor de idei, semnificația ascunsă, inconștientă a fenomenelor psihice responsabile de tulburări nevrotice și tratarea acestora prin convingerea și conștientizarea pacientului. Principalele tehnici de investigare constau în interpretarea răspunsurilor spontane pe care le dă cel ce este antrenat în discuție, ca și a viselor. În limbaj curent metoda se numește *analiză*; forma de *psihanaliză* este mai des folosită în țările anglo-saxone (în Franța nu este folosită).

psihastenic • 1) adj. Care se referă la psihastenie; 2) adj. și s. Care este psihastenic.

psihastenie • Formă de nevroză depresivă legată de o scădere a tensiunii psihice cu stare de angoasă, indecizie a spiritului, tendință spre indoială, ruminații mentale, obsesii.

psihé (*fr. psyché, engl. psyche*) • Psihism considerat ca un organ, de aceeași categorie cu celelalte organe.

psihedelic • Se spune despre experiențele trăite după prizele de droguri halucinogene, constând într-o debordare delirantă de idei și o distorsiune a faptelor și imaginilor reale care pot merge până la halucinații psihosenzoriale. Prin extensie, nume dat drogurilor care produc aceste efecte. V. *psihodisleptic*.

psihiatric • Parte a medicinei care tratează maladiile și tulburările mentale. (adj. **psihiatric**)

psihiatru • Medic specialist în psihiatric. Sin. *alienist*.

psihic (*fr. psychique*) • Care se referă la funcțiile mentale; ex. dezechilibru psihic, traumatism psihic.

psihism (*fr. psychisme, engl. psyche, mind*) • Ansamblu de trăsături psihologice caracteristice unui individ, ansamblu de funcții psihice.

psihonaleptic • Care stimulează funcțiile cerebrale. Antidepresoarele sunt psihonaleptice. V. *psiholeptice*.

psihonanaliză • V. *psihanaliză*.

psihodepresor • Sin. *psiholeptic*.

psihodiagnostic • Diagnostic bazat pe studiul simptomelor pur psihice ale unei maladii mentale.

psihodinamic (*fr. psychodynamique, engl. 1. psychodynamic, 2. psychodynamics*) • 1) adj. Care se referă la procesele mentale; 2) s. Studiul proceselor mentale (psihodinamică).

psihodisleptic • Substanțe halucinogene (ca mescalina sau lisergidul) care perturbă activitatea mentală favorizând apariția ideilor refulate sub o formă delirantă apropiată de cele observate în psihoze. Psihodislepticele sunt uneori folosite în psihiatric ca "revelatori" pentru unele tulburări mentale. V. *psihedelic*. Sin. *halucinogene* (2).

psihodramă • Metodă de tratament a tulburărilor mentale, care constă în a regiza scenete dramatice jucate de bolnavul în cauză, cu subiecte asemănătoare problemelor lui personale. V. *sociodramă*.

psihofizică (*fr. psychophysique*) • Psihologia bazată pe fiziologia senzațiilor și percepțiilor luate ca manifestări fizice ale reacțiilor mentale.

psihofiziologie • Studiul raporturilor existente între procesele mentale și activitățile fiziologice. Această disciplină face apel simultan la tehnicile de psihologie și de fiziologie. Specialistul este *psihofiziolog*. Sin. *fiziologie psihică*. (adj. **psihofiziologic**)

psiholog • Specialist în psihologie.

psihologie • 1) Știința care tratează despre procesele mentale normale; 2)

Prin extensie, ansamblu de facultăți mentale normale. (adj. **psihologic**).

psihologie patologică • Sin. pentru *psihopatologie*.

psihomotor (fr. *psychomoteur, psychomotrice*) • Care se referă la funcțiile motorii integrate și coordonate de funcțiile psihice. Ex. dezvoltare psihomotorie, înapoiere psihomotorie.

psihomotrician • Persoana care se ocupă cu reeducarea *psihomotricității*. Lingv. acest termen este folosit în unitățile pentru infirmi motori cerebrali. El evocă perfect activitatea persoanelor respective, deși oficial denumirea este de *psihoreeducator*, termen mult mai puțin precis.

psihomotricitate • Ansamblu de funcțiuni psihomotorii, funcțiuni motorii integrate în activitatea psihică și adaptate necesităților vieții relaționale.

psihopat (fr. *psychopathe*) • Care suferă de o psihopatie.

psihopatic • Care se referă la o maladie mentală, care are caracterul unei psihopatii.

psihopatie • 1) Orice maladie mentală; 2) Sub influența autorilor germani și anglo-saxoni, orice deficiență constituțională a controlului emoțiilor, impulsurilor (numită și *dezechilibrul psihopatic*), instabilitate, impulsivitate, conduită antisocială și amorală.

psihopatologie • Studiul funcțiilor psihice anormale la bolnavii mentali. Specialistul este *psihopatolog*. Sin. *patologie mentală, psihologie patologică*. (adj. **psihopatologic**)

psihopedagogie • Pedagogie bazată pe observația psihologiei copilului.

psihopediatrie • Studiul evoluției fenomenelor mentale în timpul creșterii copilului.

psihoplegic • Drog care provoacă o stare de indiferență totală.

psihoreeducator • V. *psihomotrician*.

psihorigiditate • Atitudine mentală caracterizată prin intransigență anormală și incapacitatea de a judeca obiectiv. Este o mentalitate caracteristică paranoiei.

psihosenzorial • Care privește activitatea psihică în context cu percepțiile senzoriale.

psihosocial • Care se referă la viața psihică în context social.

psihosomatic • Care se referă la influența psihismului asupra organismului. Medicina psihosomatică tratează tulburările organice și funcționale legate strâns sau cauzate de factori psihici de ordin afectiv sau emoțional.

psihostimulent • Sin. *psihotonic*.

psihoterapeut • Psiholog sau medic psiholog care practică psihoterapia.

psihoterapie • Ansamblu de tehnici utilizate în tratarea bolnavilor mentali: metode pedagogice, sugestie, psihanaliză etc.

psihotermie • Febră prelungită, nesimulată, prezentă în repaus, care survine la subiecți care nu prezintă la examinare nici un semn patologic. Investigația psihologică relevă structuri psihice anormale. Evoluția febrei depinde de atitudinea subiectului față de problemele sale psihice.

psihotic • 1. adj. Care se referă la psihoză. Ex. manifestări psihotice; 2) adj. și s. Care suferă de o psihoză.

psihotonic • Medicament care stimulează funcțiile cerebrale, creând uneori o stare de euforie și, pentru acest motiv, fiind capabile să provoace o toxicomanie. Din acest grup fac parte amfetaminele. Sin. *psihostimulant*.

psihotrop • Care acționează asupra funcțiilor și comportamentului psihic. Din grup fac parte medicamente foarte diverse (depresoare, stimulente, deviatoare). Medicamentele psihotrope înglobează agenți foarte diverși care modifică comportamentul prin acțiune directă sau indirectă asupra sistemului nervos central. Sunt clasate în trei grupe: *psiholeptice* (hipnotice, tranchilizante; neuroleptice sau anxiolitice), *psihoaanaleptice* (antidepresoare, psihostimulente sau psihotonice) și *psihodislepice* (halucinogene).

psihoză • Afecțiune mentală caracterizată printr-o dezintegrare, în general profundă, a personalității, cu tulburări de percepție, de judecată, de raționament și de comportament, de care bolnavul nu este conștient. Psihozele sunt în general durabile, dar pot exista

și perioade de luciditate. Printre psihoze se pot cita: schizofrenia, demențele, psihoza maniacodepresivă. (adj. **psihotic**)

psihoză dezintegrativă (engl. *infantile dementia*) • Tulburare în care o dezvoltare normală sau subnormală în primii ani este urmată de o pierdere a aptitudinilor sociale și a limbajului ca și de o tulburare gravă a afectivității, comportamentului și a relațiilor. De obicei pierderea aptitudinilor sociale și a limbajului apare în câteva luni și se însoțește de apariția hiperactivității și stereotipiilor. În cea mai mare parte a cazurilor apare o alterare intelectuală care însă nu face parte obligatoriu din tulburările însoțitoare. Această stare poate fi consecutivă unei afecțiuni cerebrale evidente (ca de ex. encefalita morbilosă) putând apărea și în absența oricăror afecțiuni sau leziuni cerebrale sau tulburare neurologică asociată. Sin. *sindromul Heller-Zappert, demența infantilă Heller*.

psihoză infantilă • Sin. *autism infantil*.
psihoză maniacodepresivă • Afecțiune mentală care se manifestă prin accese de excitație psihică (*manie*), alternând cu accese de depresiune (*melancolie*). Introducerea litiului în tratamentul bolii a modificat total evoluția și prognosticul.

psitacoza • Maladia papagalilor cauzată de un microorganism asemănător virusurilor (*Chlamydia*), transmisibilă omului, la care se manifestă cu febră și infiltrate pulmonare. Transmiterea se face prin contact cu pasărea bolnavă. V. *ornitoză*.

psosas • V. *mușchiul psosas thiac*.

psosită • Inflamația mușchiului psosas.

psoriazic 1) adj. Care se referă la psoriazis. Ex. artrită psoriazică. 2) adj. și s. Care este atins de psoriazis.

psoriaziform • Care este asemănător cu psoriazisul. Ex. dermatoză psoriaziformă.

psoriazis • Dermatoză frecventă, de origine necunoscută, cu evoluție cronică, caracterizată prin pete roșietice mai mult sau mai puțin întinse, bine circumscrie, acoperite de scuame uscate, abundente și friabile. Leziunile apar de

obicei la coate, genunchi, pielea capului, dar pot fi și pe tot corpul. Boala este rebelă la tratament, recidivantă la intervale mai mult sau mai puțin lungi.

PSP • Abr. pentru *fenolsulfonftaleină* (testul cu).

PTA • Abr. pentru *factorul XI al coagulării* (din engl. *plasma thromboplastin antecedent*). V. *factor de coagulare*.

PTC • Abr. pentru *factorul IX al coagulării* (din engl. *plasma thromboplastin component*). V. *factor de coagulare*.

pterigion • Îngroșare foarte vascularizată a conjunctivei, de formă triunghiulară, care se întinde între unghiul intern al ochiului și corneea.

pterigoid • 1. În formă de aripă. V. *apofiză pterigoidiană*; 2) Care se referă la apofiza pterigoidă.

pterigoidian • Care se referă la apofiza pterigoidă.

ptial- (fr. *ptyal-*) • Prefix de origine greacă indicând o relație cu saliva. V. *sial-*.

ptialină (fr. *ptyaline*) • Enzimă solubilă din salivă (*amilaza*), care hidrolizează amidonul și glicogenul în dextrină și maltoză.

ptialism • Secreție excesivă de salivă de cauză neurologică, nevrotică sau cauzată de o intoxicație sau leziuni ale mucoasei bucale. V. *salivație*. Sin. *sialoree*.

PTN • Abr. pentru *presiune și temperatură normale*.

ptoză (fr. *ptose*) • Cădere sau poziție anormal de joasă a unui organ în urma relaxării mijloacelor de susținere. V. *prolaps*. (adj. **ptozat**)

puber • Care a atins vârsta pubertății. Sin. *pubescent* (2).

pubertate • Perioadă a vieții în care individul și-a implinit maturitatea sexuală: dezvoltarea organelor genitale (aparitia menstruelor la fete, producerea de spermatozoizi la băieți), apariția caracterelor sexuale secundare. Perioada reprezintă trecerea de la copilărie la adolescență. (adj. **pubertar**)

pubescent • 1) Se spune despre un adolescent (fată sau băiat) a cărui pilozitate începe să semene cu cea a adulțului; 2) Prin extensie, sin. *puber*.

pubis • Parte a centurii iliace care se găsește deasupra și înaintea găurii ischiopubiene și care formează o proeminență triunghiulară în partea inferioară a abdomenului. V. *simfiza pubiană*. (adj. *pubian*)

puericultură • Ansamblu de metode și mijloace susceptibile de a asigura o dezvoltare fizică și psihică normală a copilului, de la naștere până la vârsta de 4-5 ani.

pueril • Care este propriu copilului și copilăriei. Prin extensie se spune despre unele caractere ale adultului, asemănătoare cu ale unui copil. Ex. comportament pueril. V. *infantil*.

puerperal • Care se referă la perioada care urmează nașterii. Ex. infecție puerperală.

pulmonar • Care se referă la plămâni. Ex. artera pulmonară.

pulpă (engl. *pulp*) • În anatomie, structură organică musculară, moale, densă. *Pulpa degetelor* se află pe partea palmară a ultimelor falange alcătuind vârful degetelor. *Pulpa dentară* este un țesut conjunctiv moale, roșietic, bine vascularizat, conținând filete nervoase, situat în cavitatea centrală a unui dinte. Ea dă sensibilitate dintelui și asigură schimburile nutritive. (adj. *pulpar*)

pulpită • Inflamația pulpei dentare.

pulpos (fr. *pulpeux*, engl. *pulpy*) • Care are aspect de pulpă sau care conține pulpă. Ex. nucleu pulpos al unui disc intervertebral.

pulpotripsie • În odontologie, broiajul pulpei unui dinte cu ajutorul unei freze dentare care nu distruge filetele nervoase radiculare.

puls (fr. *pouls*, engl. *pulse*) • Bătăie ritmică percepută la palparea unei artere superficiale și care se datorează creșterii presiunii sanguine după fiecare contracție cardiacă. Frecvența normală a unui puls este de 60-80 pe minut. V. *sfigmic*.

pulsatil • Care este animat de bătăi arteriale. Ex. tumoră pulsatilă.

pulsație • Bătăie ritmică a inimii, a unei artere sau a unei suprafețe care acoperă o arteră. V. *sfigmo*.

pulsiiune (fr. *pulsion*, engl. *drive*) • 1) Tulburare de echilibru constând în

tendința de cădere în față (*antepulsie*), lateral (*lateropulsie*) sau în spate (*retropulsie*), obligând individul la precipitarea pașilor săi. Este caracteristic bolii Parkinson; 2) Orice tendință irezistibilă, în general inconștientă, de origine instinctivă, orientând activitatea individului. Ex. pulsiiune sexuală. Pulsiiunea se deosebește de *instinct* prin faptul că nu e obligatoriu ereditară și poate suferi modificări.

pulsional • adj. Care se referă la pulsiiuni, în general la tendințe. Ex. scop pulsional.

pultaceu • Care are consistența și aspectul unei paste. Ex. angină pultacee.

pulverizare (engl. *nebulization*) • 1) Transformarea unui corp solid în pulbere; 2) Proiecție uniformă cu ajutorul unui aparat de presiune (*pulverizator* sau *vaporizator*), a unei pudre sau a unei soluții pe tegumente sau veșminte, în fosele nazale, pe un teren, pe pereții unei locuințe etc. V. *atomizor*, *vaporizator*.

pulvinar • Nucleu posterior al talamusului care proemină în ventriculul III. Este un centru de integrare a schemei corporale.

pumn (încheietura) (fr. *poignet*, engl. *wrist*) • Segment al membrului superior cuprins între antebraț și mână; cuprinde articulația radio- și cubitocarpiană, oasele carpului și părțile moi din jur. V. *corp*.

punct apendicular • Sin. *punctul MacBurney*. V. *MacBurney*.

punct negru • Sin. popular pentru *comedon*.

punctiform • În formă de punct sau de puncte. Ex. keratită punctiformă.

punctum caecum • Sin. *pata oarbă*.

puncție (fr. *ponction*, engl. *puncture*) • Intervenție care constă în introducerea unui ac, trocar, vârful unui bisturiu sau al oricărui alt instrument ascuțit într-o cavitate naturală sau colecție patologică, tumoră sau organ, pentru a preleva o parte a conținutului său, în scop diagnostic (*puncție exploratoare*) sau terapeutic (*puncție evacuatoare*) sau pentru introducerea unei substanțe (medicament, produs radioopac). V. *centeză*.

puncție albă (fr. *ponction blanche*, engl. *dry tap*) • Se spune despre o puncție care nu aduce nimic în seringă.

puncție biopsie (engl. *needle biopsy*) • Biopsie practică cu ajutorul unui ac pentru prelevarea unui fragment de țesut de examinat (ex. puncție biopsie hepatică, renală). Abr. *PB*.

puncție camerulară (engl. *puncture of anterior chamber of eye*) • Puncția camerei anterioare a ochiului, practică în scop terapeutic sau diagnostic, în vederea unei analize a diferitelor elemente ale umorii apoase. Abr. *PCA*.

puncție lombară (engl. *lumbar puncture*) • Puncție practică cu un ac introdus în spațiul subarahnoidian, între două apofize spinose, în regiunea lombară (în general între a 4-a și a 5-a vertebră lombară), pentru a preleva lichid cefalorahidian pentru o analiză, ca mijloc de decompresie în caz de hipertensiune intrarahnoidiană sau pentru a introduce o substanță medicamentoasă ori radioopacă. Abr. *PL*. Sin. *rahicenteză*.

puncție seacă • Puncție care nu scoate lichid. V. *puncție albă*.

puncție sternală • Puncția sternului practică cu un trocar pentru prelevarea de măduvă osoasă în scop diagnostic.

puncție suboccipitală • Puncție cu ajutorul unui ac în spațiul subarahnoidian occipital, între occipital și atlas, practică pentru a preleva lichid cefalorahidian în scop terapeutic sau pentru a introduce un produs de contrast în vederea unei encefalografii.

punga apelor (fr. *poche des eaux*, engl. *amniotic sac*, *bag of waters*) • Partea inferioară a membranei amniotice (amnios) ocupând aria de dilatație a colului uterin, la începutul nașterii, sub presiunea lichidului amniotic care crește în timpul contracțiilor uterine, ea sfârșește prin a se rupe.

pungă (fr. *vessie*, engl. *bladder*) • 1) Sac de cauciuc sau alt material adecvat pentru primirea gazului inspirat, în unele aparate de anestezie; 2) Sac-pungă de cauciuc bine închisă, plină cu gheață.

punte (fr. *pont*, engl. *bridge*) • Aparat de proteză, fixă sau amovibilă, desti-

nată să înlocuiască unul sau mai mulți dinți, cu punct de sprijin pe dinții vecini (asemănător unei punți).

pupilă • Deschidere normală rotundă, centrală, a irisului, prin care razele luminoase sunt dirijate spre retină. Diametrul său este reglat de mușchii dilatator și constrictor pupilar care intervin prin mecanism reflex în acomodarea la lumină și distanță. V. *cor*. (adj. *pupilar*)

pupilometrie • Măsurarea cu *pupilometrul*, a diametrului pupilei și studii variațiilor motilității sale (amplitudine, rapiditate, durată) în raport cu diferiți factori.

purgativ • Medicament care poate provoca evacuarea intestinului gros.

puriform • Care este asemănător puroiului. Ex. ramolism puriform al unui țesut.

purine • Baze azotate din constituția acizilor nucleici ai nucleului celular; principalele baze purinice sunt adenina și guanina; xantina și derivații ei (cafeina, teobromina) sunt de asemeni baze purinice. O parte din bazele purinice sunt aduse prin alimentație (carne). Bazele purinice dau prin degradare *acid uric*. V. *pirimidină*.

Purkinje (rețeaua) (engl. *P.'s network*) • Ramificații terminale ale *fasciculului His* din pereții ventriculilor cardiaci. (*Purkinje* Johannes Evangelista von, fiziolog ceh din Boemia, profesor la Breslau și Praga, 1787-1869)

puroi (fr., engl. *pus*) • Lichid turbure, dens, de culoare variabilă, format în cursul unei inflamații, compus în cantități variabile din leucocite polinucleare și mononucleare alterate, celule descumate și, cel mai adesea, din microorganisme. V. *pio*.

purpura retiniană • Sin. *rodopsină*.

purpură • Pete cutanate de dimensiuni variabile, cauzate de trecerea sângelui din capilare în piele, de culoare roșie sau violacee, care nu se modifică la presiune. Pot fi cauzate de tulburări de hemostază, leziuni vasculare sau deficiențe de trombocite. V. *trombocitopenie acută idiopatică*. (adj. *purpuric*)

purulent • Care conține puroi.

pustulă • Leziune cutanată caracterizată printr-o proeminență epidermică

circumscrisă conținând un lichid purulent.

pustuliform • Asemănător unor pustule. Ex. keratită pustuliformă.

pustulos • Care se referă la pustule sau prezintă pustule. Ex. acnee pustuloasă.

pustuloză • Afecțiune caracterizată prin prezența de pustule diseminate.

putamen • Nucleu lateral față de nucleul lenticular. Împreună cu nucleul caudat formează un ansamblu funcțional aparținând sistemului extrapiramidal.

putrefacție • Proces de descompunere a materiilor organice animale și vegetale sub acțiunea microorganismelor, cu producerea de substanțe toxice și gaz fetid. V. *-sepsie*.

putrescent • Care este în curs de putrefacție.

putrescibil • Care este susceptibil de a suferi o putrefacție.

putrid • Care este caracterizat sau care este produs prin putrefacție, care degajă un miros amintind pe cel din putrefacție. Ex. gaz putrid, pleurezie putridă.

Putti-Platt (operația) • Operație în cazul luxației recidivante anterioare a umărului. (Putti Vittorio, ortoped italian, profesor la Bologna, 1880-1940); Platt Harry, ortoped englez la Manchester, Londra și Boston, născut în 1886)

PVC • Abr. pentru *prelevare de vitezități corionice*. V. *coriocenteză*.

Q

Q • Simbol pentru *debit cardiac*

Q • V. *unda Q*.

QI • Simbol pentru *quotient intelectual*.

QMA - (engl. *MPBB: maximum permissible body burden*) • Abr. pentru cantitatea maximă admisă de iradiere pe care un organism o poate primi fără pericol, exprimată în milicurie.

QR • Abr. *quotient respirator*.

QRS • V. *complexul QRS*.

QRST • V. *intervalul Q-T* sau *intervalul QRST*.

QS • V. *unda QS*.

qs • Abr. din latină *quantum satis, atât cât este necesar*, folosită în rețetele medicale magistrale pentru a indica cantitatea de excipient (solvent, corp gras etc.) de adăugat la principiile medicamentoase active (specificând după abreviere, în grame sau centimetri cubi, cantitatea totală a preparatului). Se scrie uneori și *QS*.

QSP (sau qsp) • Abr. *cantitate suficientă pentru* (folosită cu același sens ca și abr. *qs*).

Q-T • V. *intervalul Q-T*.

quantum libet • Locuțiune latină semnificând *după voie*.

quantum satis • V. *qs*.

Queckenstedt (proba) • Probă pentru punerea în evidență a unui obstacol în canalul rahidian: compresiunea bilaterală a venelor jugulare nu modifică presiunea lichidului cefalorahidian în caz de obstacol situat deasupra nivelului puncției lombare atunci când normal ar trebui să o crească cu 150 -

200 ml apă. (Queckenstedt Hans, neurolog german, 1876-1918)

Quervain (boala) • Afecțiune caracterizată prin îngroșarea fibroasă a tecii tendoanelor lungului abductor și scurtului extensor al policelului, la trecerea lor peste apofiza stiloidă radială și traducându-se clinic printr-o tumefacție la nivelul acesteia și prin dureri exacerbate la mișcare. (Quervain Fritz, chirurg elvețian, 1868-1940)

Quick (metoda) • Determinarea timpului de coagulare (numit și *timpul Quick*, *timpul* sau *nivelul de protrombină*) după adăugarea în exces de tromboplastină la plasma decalcificată și recalcificată. Aceasta permite evaluarea activității protrombinei și a factorilor V, VII și X; este efectuată mai ales pentru a supraveghea efectele tratamentului anticoagulant cu derivați de cumarină care acționează împiedicând sinteza acestor factori în ficat. Timpul Quick normal este de 12 secunde. (Quick Armand James, medic american, 1894-1978)

Quincke (edemul sau boala) (engl. *angioneurotic edema*) • Afecțiune caracterizată prin apariția bruscă de infiltrate edematoase ferme, bine delimitate și proeminente, localizate mai ales la față și organele genitale și putând uneori atinge căile respiratorii superioare. Se poate asocia cu urticarie cronică și alte manifestări alergice cum este astmul, migrena etc. (Quincke Heinriche, medic german, profesor de medicină internă, 1842-1922)

- R** • 1) Simbol pentru *röntgen*; 2) (sau Rp) Abr. pentru *Recipe* (în latină, imperativul de la *recipere*, a lua) înscris la începutul unei prescripții magistrale; 3) Simbol pentru *quotient respirator*; 4) Abr. pentru *rough*; 5) *V. unda R.*
- ® Simbol pentru *marcă depusă* (sau *nume depus*). *V. specialitate farmaceutică.*
- r** • Vechi simbol pentru *röntgen*, înlocuit cu *R*.
- RA** • Abr. pentru *rezerva alcalină.*
- Ra** • Simbol chimic pentru *radiu.*
- RAA** • Abr. pentru *reumatism articular acut.*
- rabdo-** (*fr. rhabdo-*) • Prefix de origine greacă, având sensul de *baghetă*, în relație mai ales cu fibrele musculare striate.
- rabdomioliză** (*engl. rhabdomyolysis*) • Ruptura prin strivire mecanică a celulelor musculare striate, cu eliberare în sânge de enzime, electroliți și mioglobină. Constituie unul din elementele principale din *sindromul de strivire.*
- rabdomiom** (*fr. rhabdomyome, engl. rhabdomyoma*) • Tumoră, de obicei benignă, constituită din fibre musculare striate. Sin. *mioblastom.*
- rabdomiosarcom.** • *V. miosarcom.*
- rabdovirus** (*fr., engl. rhabdovirus*) • Grup de virusuri de talie relativ mare și de formă alungită, amintind pe cea de obuz (plată la o extremitate și rotunjită la cealaltă). În acest grup se află: virusul rabiei (patogen pentru om și animale), mai multe virusuri patologice pentru animale și un virus de origine simiană, foarte patogen pentru om.
- rabie** (*fr. rabique*) • Care se referă la rabie. Ex. virus rabie.
- rabie** (*fr. rage, engl. rabies*) • Boală infecțioasă și contagioasă gravă, cauzată de un virus neurotrop specific și transmisă la om prin mușcătura animalelor infectate (căine, lup, pisică, vulpe). Este o meningoencefalită difuză, care poate avea două forme principale: 1) *forma furioasă*, caracterizată printr-o stare de agitație, putând ajunge la delir furios, cu salivă, tremurături și

sincope; 2) *forma paralică*, ce poate succede precedentei sau să apară de la început.

- rad** • Unitate de doză absorbită dintr-o radiație ionizantă corespunzătoare cantității de raze ionizante primite de o unitate de masă din substanța expusă. *V. rep.*
- radial** • Care se referă la radius sau la partea antebrațului care corespunde acestui os. Ex. nerv radial, arteră radială.
- radiant** • Care emite raze.
- radiantă** (*fr. radiance, engl. radiant energy*) • Proprietate caracteristică a unei surse emițătoare de raze, măsurată prin valoarea fluxului pe unitatea de suprafață. Aceasta se exprimă în watti pe metru pătrat.
- radial** (*fr., engl. radial*) • Care este dispus în raze. Ex. accelerație radială.
- radiație** • Emisiune de energie sau de particule de materie, sub formă de raze. Lingv. termenul se folosește adesea, deși incorect, pentru a desemna o *iradiere* sau o *rază*.
- radiație infraroșie** (*fr. rayonnement infrarouge, engl. infrared radiation*) • Radiație electromagnetică întinsă din regiunea vizibilă a spectrului (circa 0,76 μ) și până la 3 mm, intrând astfel în domeniul undelor ultracurte. Radiația infraroșie are aplicații în medicină, prin încălzirea pe care o produce, precum și în diverse tehnici de analiză cantitativă și calitativă a numeroase substanțe, având avantajul de a nu altera substanțele expuse.
- radiație ionizantă** (*fr. rayonnement ionisant, engl. ionizing radiation*) • Orice radiație electromagnetică sau corpusculară capabilă să producă, direct sau indirect, ioni care traversează materia. Razele ionizante cuprind: razele X, razele alfa, beta și gama.
- radiație ultravioletă** (*raze ultraviolete*) (*fr. rayonnement ultraviolet, engl. ultraviolet radiation*) • Unde electromagnetice cu lungime de undă situată între cea a luminii vizibile (extremitatea violetă a spectrului) și cea a razelor X (între 380 și 20 nanometri sau milimicromi). Se disting: *raze ultraviolete A*, cu lungime mare de undă,

- abundente în lumina solară; *raze ultraviolete B*, de lungime medie de undă, folosite în medicină (provoacă un efect eritematos intens pe derm); *raze ultraviolete C*, cu lungime de undă scurtă, care au proprietăți chimice și bacteriologice. Abr. *UV*.
- radiație vizibilă** (*fr. rayonnement visible, engl. visible spectrum*) • Radiație electromagnetică (unde electromagnetice) susceptibile să producă senzații vizuale, numită în mod curent *rază luminoasă*. Se descompune în *spectrul vizibil*. *V. acest termen.*
- radiații electromagnetice** • Sin. *unde electromagnetice.*
- radiații invizibile** (*fr. rayonnement invisible, engl. invisible spectrum*) • Orice radiație electromagnetică nepercepută de ochiul uman. *V. spectru invizibil.*
- radic-, radico-** • Prefixe de origine latină în relație cu rădăcina. *V. riz (o-)*
- radical** • 1) Grup de atomi care posedă o individualitate proprie și care poate participa la o reacție chimică ca un atom unic. Ex. -COOH, -CH₃; 2) adj. *V. cura radicală.*
- radical liber** (*engl. free radical*) • Atom sau moleculă care se găsește în mod provizoriu într-o stare instabilă și susceptibil de a reacționa rapid cu molecule vecine. Un număr de radicali liberi sunt derivați ai moleculei de oxigen (peroxid, superoxid, etc.). Li se atribuie un rol nociv în diverse procese patologice (inflamații, intoxicații, infarct de miocard), precum și în procesele de îmbătrânire. *V. antioxidant.*
- radică, radice** (*fr. radique, engl. radiation-induced*) • Termen folosit în descrierea unor leziuni anatomice ale viscerelor sau ale oaselor, provocate de razele ionizante, mai ales când sunt folosite în scop terapeutic (raze X, radium etc.) De asemenea se spune despre leziuni radice ale pelvisului, vezică radică etc. Lingv. termen folosit din 1970.
- radicotomie** • Sin. cu *rizotomie.*
- radicul-, radiculo-** • Prefixe de origine latină în relație cu o rădăcină, mai ales nervoasă, de dimensiuni reduse.
- radicular** (*fr. radulaire*) • 1) Care se referă la rădăcinile nervoase, în special

- ale nervilor cranieni sau rahidieni. *V. sindrom radicular.* 2) Care se referă la rădăcinile dentare.
- radiculalgie** • Durere localizată în teritoriul inervat de o rădăcină nervoasă senzitivă, prin lezarea acesteia.
- radiculită** • Inflamația unei rădăcini nervoase. Sin. *nevrită radiculară.*
- radiculografie** (*engl. radiculography*) • Radiografie după injecția în spațiile subarahnoidiene a unui produs de contrast suficient de fluid (în general hidrosolubil și rezorbabil). Injecția se practică după rahianestezie; produsul opac mulează fundul de sac dural și tecile rădăcinilor rahidiene. Acest procedeu este folosit în diagnosticul herniilor discale, al compresilor radiculare. Sin. *discoradiculografie, intradurografie, sacoradiculografie.*
- radiculomedular** • Care se referă la rădăcinile nervoase spinale precum și la măduva spinării.
- radiculopatie** • Orice afecțiune a rădăcinilor nervoase.
- radifer** (*engl. radiferous*) • Care conține radium. Ex. ac radifer.
- radio-** • Prefix de origine latină în relație cu radiațiile, în general cu radiațiile ionizante, mai ales cu razele X. Lingv. pentru a indica relația cu razele X, prefixul *röntgen-* ar fi de preferat, fiind mai precis; el este totuși destul de puțin folosit.
- radioactiv** • Care este dotat cu radioactivitate. Ex. contaminare radioactivă, element radioactiv.
- radioactivitate** • Proprietatea unor corpuri (radium, uranium etc.) de a emite spontan și continuu raze ionizante. O *radioactivitate artificială* se poate obține prin bombardarea atomilor cu particule (protoni, neutroni etc.) sau prin raze electromagnetice.
- radiobicipital** • Care se referă la radius și mușchiul biceps.
- radiobiologie** • Ramură a biologiei care studiază efectul razelor ionizante asupra ființelor vii.
- radiocardiografie** • Sin. cu *gamacardiografie.*
- radiocarpian** • Care se referă la radius și la oasele carpiene. Ex. mușchiul radiocarpian.

radiocinematografie • Înregistrarea cinematografică a imaginilor radiologice mobile cu ajutorul amplificatorului de luminozitate (de ex. la inimă și vase). V. *cineangiografie*. Sin. *cineradiografie*.

radiocobalt • Cobalt radioactiv. V. *cobalt 60*.

radiocubital • Care se referă la radius și cubitus. Ex. ligamentul radiocubital.

radiodermită (engl. *radiodermatitis*) • Ansamblul leziunilor cutanate provocate de o expunere excesivă la razele X, radium sau orice alt agent radioactiv. Placa de radiodermită cronică are un aspect scleros, atrofic, cu pete pigmentare și mici vase superficiale dilatate, uneori complicată cu ulceratii. Radiodermita poate degenera în cancer.

radiodiagnostic • Diagnostic stabilit printr-un examen radiologic. V. *medicina radiațiilor*.

radiodiagnostician • V. *radiolog*.

radioelement • Element chimic radioactiv, fie natural, fie artificial.

radioepiteliom (fr. *radioépithélioma*, engl. *radioepithelioma induced by ionizing radiation*) • Epiteliom secundar expunerii la doze mari - sau în mod repetat - la razele X sau la radium.

radioepitelită (fr. *radio mucite*, engl. *radioepithelitis*) • Inflamația unei mucoase produsă în urma expunerii la razele ionizante (în general după radioterapie).

radioexpunere (fr. *radioexposition*, engl. *irradiation*) • Acțiunea de a expune la raze ionizante. V. *iradiere*.

radiofotografie • Fotografie și imagine obținută prin radioscopie. Metoda este folosită pentru depistarea sistematică a tuberculozei pulmonare. Sin. *micro-radiografie*.

radiografie • 1) Tehnică de înregistrare pe o suprafață fotografică sensibilă a unei părți din corp expusă la razele X; 2) Nume dat în mod curent clișeului obținut prin tehnica expusă la punctul 1) (termen corect dar mai puțin folosit, *radiogramă*). (adj. *radiografic*)

radiografie în serie • Sin. cu *seriografic*.

radiogramă • V. *radiografie*.

radioimunoterapie (engl. *radioimmunotherapy*) • Folosirea anticorpilor

legați de un element radioactiv, în tratamentul pe cale intravenoasă a unor forme de cancer, în special al limfoamelor. Anticorpii se fixează pe celula canceroasă, o dată cu elementul radioactiv terapeutic. Controlul se face prin *imunoscintigrafie*.

radioizotop • Izotop radioactiv. V. *izotop*.

radioleucemie (radioleucoză) (engl. *leukemia induced by ionizing radiation*) • Leucemie provocată de expunerea la razele ionizante.

radioleziune • Orice leziune organică produsă prin expunerea organismului sau a unei părți din el la razele ionizante.

radiolog (fr., engl. *radiologiste*) • Medic specializat în exercitarea uneia sau mai multor din acele ramuri ale medicinei razelor: Radiodiagnostic, radioterapie, medicina nucleară. Dacă se consacră unei singure ramuri, el poate fi: a) *specialist în radiodiagnostic (specialist în röntgenologie sau radiodiagnostician)*, b) *radioterapeut sau c) specialist în medicina nucleară*.

radiologie (fr. *médecine des rayonnements*, engl. *medical radiology*) • Aplicarea practică în medicină a razelor X sau a altor forme de radiații ionizante, fie că se referă la fiziologie sau la patologie, fie la tratamentul unor boli. Comportă trei ramuri principale: radiodiagnostic, radioterapie și medicină nucleară. *Radiodiagnosticul* are ca obiect furnizarea de date de ordin diagnostic, bazându-se pe proprietatea razelor ionizante de a traversa cu intensități diferite materia interpusă și de a forma imagini cu ajutorul unui sistem de detecție adecvat diferențelor. *Radioterapia* se ocupă cu tratamentul unor boli cu ajutorul razelor ionizante, bazându-se pe efectele lor biologice, îndeosebi pe aptitudinea de a distruge selectiv țesuturile. *Medicina nucleară* având obiective atât terapeutice, cât și diagnostice, se bazează pe distribuția în organism a razelor ionizante unice de surse radioactive neconvenționale. (adj. *radiologic*)

radiologia intervențională (fr. *radiologie d'intervention*, engl. *interventional radiology*) • Ansamblul tehnicilor radiologice efectuate în scop diagnostic și realizate pe cale percutană, sub control radiotelevizată sau tomodesitometric.

radiologie prin emisie • Ramură a medicinei nucleare (V. *radiologie*) consacrată diagnosticului prin examen radiologic al țesuturilor în prealabil impregnate cu un produs care marchează. În prezent se obțin rezultate excepționale grație *tomodesitometriei prin emisie*.

radionecroză • Distrugerea țesuturilor prin expunerea la doze prea mari de raze ionizante.

radioopac • Care nu este traversat de razele X sau de alte raze ionizante. V. *substanță de contrast*.

radiopalmar • Care se referă la partea externă sau radială a palmei. Ex. arteră radiopalmară.

radiopatologie • Studiul afecțiunilor provocate de expunerea excesivă la razele ionizante.

radiopelvimetrie • Măsurarea diametrelor bazinului (*pelvimetrie*), folosită în obstetrică și efectuată pe radio-grafii luate după o anumită tehnică radiologică.

radiorezistent • Care este puțin sau deloc sensibil la razele ionizante.

radiosarcom (engl. *sarcoma induced by irradiation*) • Sarcom provocat de iradieri repetate.

radioscafoidian • Care se referă la radius și la scafoid. Ex. fractură radioscafoidiană.

radioscopie (engl. *fluoroscopy*) • Tehnica de examinare a imaginii formate pe un ecran fluorescent prin expunerea părții examinate între ecran și razele X. (adj. *radioscopic*)

radioscopie televizată • Tehnică radioscopică în care ecranul radioscopic este înlocuit de un ecran de televiziune și folosind ajutorul unui amplificator de luminozitate. Astfel se permite examenul în sală luminată normal, cu o reducere notabilă a dozei de raze X administrate pacientului. Sin. *radioteleviziune*, *teledradioscopie*, *televiziune radioscopică*.

radiosensibil (engl. *radiosensitive*) • Care poate fi afectat de razele ioni-

zante; se referă la celule, țesuturi, organe și diverse substanțe.

radioteleviziune • Sin. *radioscopie televizată*.

radioterapeut • V. *radiolog*.

radioterapie • Folosirea terapeutică a razelor ionizante. Specialistul se numește *radioterapeut*. Lingv. se spune adesea radioterapie pentru a desemna specific tratamentul cu raze X (*röntgen-terapie*).

radiotomie • Metodă de examinare radiologică ce furnizează imaginea unei secțiuni de profunzimea dorită. V. *tomografie*.

radium • Metal descoperit de Pierre și Marie Curie în 1898 în minereuri de uraniu. Este o substanță radioactivă care emite în continuu raze gama. Efectele sale sunt comparabile cu cele ale razelor X foarte penetrante. Radium este folosit în radioterapie sub formă de ace fine, introduse în țesuturile regiunii bolnave. Simbol. *Ra*.

radius • Os lung, care formează împreună cu osul cubitus scheletul antebrațului, el fiind situat extern de acesta. Extremitatea sa superioară (capul) este articulată cu condilul humeral și cu cavitatea mică sigmoidă a cubitusului. Extremitatea sa inferioară, voluminoasă, de formă paralelipipedică, se articulează la bază cu două oase carpiene (scafoid și semilunar) și pe fața internă (cavitatea sigmoidă) cu capul cubitusului. Apofiza sa stiloidă este o prelungire externă a extremității inferioare a radiusului. Radiusul are rol de "manivelă" în mișcările de pronție și supinație ale antebrațului. (adj. *radial*)

rafeu (fr., engl. *raphé*) • Încrucișarea simetrică a fibrelor musculare, tendinoase sau nervoase, la nivelul liniei mediane. Ex. rafeul anococcigian, rafeul bulbului.

rafeul burselor scrotale (engl. *raphe of scrotus*) • Relief median și vertical, vizibil pe fața anterioară a burselor scrotale.

-rafie • Sufix de origine greacă, cu sens de sutură. Ex. perineorafie.

ragadă (fr., engl. *rhagade*) • Fisură cutanată sau mucoasă, superficială sau

profundă, fără pierdere de substanță, dar formată din țesut dermic alterat de un proces inflamator. Ragadele pot complica o afecțiune cutanată (mai ales hiperkeratoza palmară ori plantară sau eczema cronică) sau se dezvoltă în jurul orificiilor naturale. Sin. *crevasă*.

ragadiform • Fisurat.

ragie • Sufix de origine greacă cu sens de tăsnire, scurgere bruscă; adăugat la sfârșitul unui nume de organ înseamnă hemoragie. Ex. rectoragie.

rahialgie (fr. *rachialgie*) • Durere de-a lungul coloanei vertebrale sau în unul din punctele sale.

rahianestezie (fr. *rachianesthésie*, engl. *spinal anesthesia*, *rachianalgesia*) • Anestezie, mai ales a părții inferioare a corpului, prin injectarea unui produs anestezic, prin puncție lombară în spațiul subarahnoidian. Sin. *anestezie subarahnoidiană*, *anestezie rahidiană* (sau *spinală*).

rahicenteză • Sin. cu *puncție lombară*.

rahidian (engl. *spinal*) • Care se referă la coloana vertebrală (*rahis*). Ex. canal rahidian, rădăcină nervoasă rahidiană. Sin. *spinal*.

rahie • Sufix de origine greacă, derivat din *rahis*. Arată prezența în lichidul cefalorahidian a substanței la care este adăugat sufixul respectiv. Ex. albuminorahie, glicorahie.

rahis (fr. *rachis*) • Sin. cu *coloană vertebrală*.

rahischizis • Fisură congenitală a coloanei vertebrale. V. *spina bifida*.

rahitic (fr. *rachitique*) • 1) adj. Care se referă la rahitism; 2) adj. și s. Care este atins de rahitism.

rahitism (engl. *rickets*) • Boală ce survine în copilărie și adolescență și se datorește în mod esențial unei carențe în vitamina D (avitaminoza D); determină tulburări în metabolismul fosforului și calciului, ceea ce duce la o calcificare defectuoasă a oaselor. Se manifestă prin diferite deformări ale scheletului (torace "în carenă", cu nodozități costale "în mătani", întârzierea închiderii fontanelor craniene, incurbarea membrilor inferioare etc.).

ral (fr. *râle*, engl. *râle*) • Zgomot anormal perceput la auscultarea plămâ-

nilor, datorat trecerii aerului prin căile bronșice strâmtate sau conținând secreții sau, încă, la nivelul unei caverne pulmonare. *Ralurile umede* (*buloase*) seamănă cu zgomotul produs de bulele de aer la suprafața unui lichid și sunt caracteristice pentru o bronșită sau pentru staza pulmonară. *Ralurile crepitante* seamănă cu zgomotul făcut de sarea aruncată în foc și sunt percepute în pneumonie și edemul pulmonar acut. *Ralurile uscate* pot fi *ronfante* (V. *ronhus*) sau *sibilante* și se percep în bronșitele uscate, în astmul bronșic și în emfizemul pulmonar.

ramoliment (engl. *softening*) • Proces patologic degenerativ, caracterizat prin scăderea consistenței unui țesut. *Ramolimentul cerebral* (*encefalomalacie*) este un focar de necroză a țesutului cerebral datorită lipsei aportului sanguin prin tromboză sau embolie arterială și se traduce clinic prin apoplexie. V. *malacie*.

rană (fr. *blesure*, engl. *injury wound*) • Leziune locală produsă prin traumatism extern.

rapel (injecție de) (engl. *booster dose*) • O nouă injecție de vaccin administrată unui subiect deja vaccinat, pentru a întări imunitatea. V. *revaccinare*.

raptus • Acces brutal și irezistibil de furie ce poate apare în unele boli mentale și care poate avea urmări dramatice pentru cel bolnav (sinuciderea) sau pentru cei din jur (erimă).

rarefacție • Scăderea densității sau a cantității locale a unei substanțe. Ex. rarefacția osoasă, caracteristică în osteoporoză. (adj. *rarefiat*)

raș (fr., engl. *rash*) • Erupție cutanată pasageră, de diverse cauze (boli infecțioase, reacții alergice etc.). Lingv. termen englez cu sens de *erupție*, folosit curent și în franceză).

Raynaud (boala) • Tulburări vasomotorii simetrice ale extremităților, evoluând în pusee cu următoarele etape: ischemie, cianoză dureroasă și asfixie locală cu senzația de degete moarte. Pot duce la gangrenă. Aceste tulburări pot fi declanșate de frig sau de șocuri emotive. Atunci când se datorează unor cauze organice bine precizate (arterită

digitală, compresie arterială printr-o coastă cervicală) se vorbește de *sindrom Raynaud*. (*Raynaud* Maurice, medic francez, 1834-1881)

rază (fr. *rayon*, engl. *ray*) • 1) Traiect rectiliniu după care se propagă o radiație provenind de la o sursă, constituind cu alte traiecte identice un fascicul de raze; 2) În mod abuziv, sinonim cu *radiație* (în fr. *rayonnement*, *radiation*); 3) Nume dat câteodată ansamblului constituit de metacarpian sau de metatarsian și falangele fiecărui deget; se disting astfel: prima, a doua, a treia, etc. rază.

rază luminoasă • V. *radiație vizibilă*.

rază ultravioletă • V. *radiație ultravioletă*.

raze X (sau *radiație X*) (engl. *X rays*)

• Raze electromagnetice penetrante, cu lungime de undă mult mai scurtă decât cea a luminii vizibile. Razele X impresionează plăcile fotografice: absorbția lor depinde de densitatea și greutatea atomică a substanței pe care o traversează. Aceste însușiri stau la baza tehnicilor radiografice.

răceală (coriză, guturai) (fr. *rhume*, engl. *cold*) • Inflamație catarală a mucoasei foselor nazale, cauzată de un virus diferit de cel al gripei sau de alți agenți infecțioși. Se poate extinde și la sinusuri și la căile respiratorii superioare.

rădăcina (fr. *racine*, engl. *root*) • În anatomie, originea unei structuri (ex. rădăcina nervoasă) sau partea prin care un organ este implantat (ex. rădăcina unui dinte, rădăcina unui deget). V. *radicular*, *riz(o)*.

răguseală (fr. *enrouement*, *raucité*, engl. *hoarseness*) • Alterarea timbrului vocal care este voalat, aspru și asurzit. Se datorește unei afecțiuni a laringelui (cel mai des unei laringite). (adj. *răgușit*).

râu de munte (fr. *mal des montagnes*, engl. *mountain sickness*) • Termen general acoperind diferitele forme ale unui sindrom observat la subiecți neacclimatizați la mare altitudine. *Râul acut de munte* se caracterizează prin hiperventilație alveolară, hiperoxigenare și hipocapnie. Manifestările clinice

sunt: durere de cap, vărsături, dispnee. Administrarea de oxigen aduce o netă ameliorare. *Râul cronic de munte* (sinonime: *eritemia de altitudine*, *boala Anzilor*, *boala Monge*) survine la subiecți care trăiesc la altitudine mare; se caracterizează prin hipoventilație alveolară (care agravează hipoxia), hipercapnie arterială, scăderea saturației în oxigen a hemoglobinei din sângele arterial și policitemie importantă; simptomele cuprind, pe lângă cele din forma acută, o cianoză marcată, hipocratism digital și câteodată insuficiență cardiacă congestivă. Se obține ameliorarea prin coborârea bolnavului la nivelul mării. O formă mai puțin gravă, numită *râul subacut de munte* nu prezintă nici hipoventilație, nici cianoză. Lingv. termenul de hipobarism, care a fost dat râului de munte, nu este veritabil sinonim deoarece acesta se referă la orice sindrom clinic produs de o reducere a presiunii ambiante. Sin. *anoxia de altitudine*, *boala de altitudine*, *boala marilor înălțimi*.

râs sardonice (fr. *rire sardonique*) • Grimasă amintind râsul, provocată de contractura spasmodică a mușchilor feței, în mod particular a mușchiiului canin (intoxicație cu grăunțe de anumite plante sălbatice din Sardinia, contracturi tetanice). Sin. *spasm cinic* (mușchiul canin fiind de aceea numit și *mușchiul cinic*).

RBS (fr. *RBG*) • Abr. pentru *reacție biologică de sarcină*.

RCUH • Abr. pentru *rectocolită ulcerohemoragică*.

reactiv (fr. *réactif*, engl. *reactive*) • 1) adj. Care este susceptibil să producă o reacție sau să deceleze o reacție; 2) s. Orice substanță capabilă să producă o reacție, să modifice mai multe însușiri ale unei substanțe.

reactivare (fr., engl. *réactivation*) • 1) Reapariția capacității de activitate a unui organ (de ex. reactivarea unei glande endocrine, temporar privată de funcțiile sale) sau de putere activă a unei substanțe, a unui microorganism (de ex. reactivarea unui virus); 2) Apariția din nou a simptomelor unei boli, care păreau stinse (de ex. reactivarea

unei tuberculoze); 3) Virajul unei reacții serologice care redevine pozitivă, după ce un timp devenise negativă (de ex. reactivarea reacției Bordet-Wassermann).

reacția biuretului • Reacție pentru dozarea proteinelor, caracterizând legăturile peptidice ale acizilor aminați: adăugarea câtorva picături dintr-o soluție de sulfat de cupru unei soluții de proteine, produce o culoare violetă (aceeași colorație este obținută și cu un produs de condensare al ureei, numit *biuret*, de unde numele reacției).

reacția de fixare a complementului (fr. *réaction de déviation du complément*, engl. *complement fixation reaction*) • Metodă de serodiagnostic bazată pe acțiunea unui anticorp care va forma cu antigenul corespunzător un complex dotat cu capacitatea de a fixa complementul. V. acest termen. Prima aplicare a acestei reacții s-a folosit în diagnosticul sifilisului (*reacția Bordet-Wassermann*).

reacția de imunofluorescență • Metodă ce permite vizualizarea complexelor antigenanticorp, grație unui colorant fluorescent cu care sunt marcate globulinele (anticorpii), fără ca această marcă să le modifice însușirile imunitare.

reacția latex F2 • V. *latex*. (2)

reacție • 1) În medicină, orice modificare produsă în organism sub efectul unui agent patogen, a unei substanțe endogene (de ex. hormon) sau exogene (de ex. medicament, otrăvă); 2) În fiziologie, orice răspuns la un stimul; 3) În psihologie, răspuns la o solicitare venită din exterior, printr-un act sau prin modificarea de comportament; 4) În chimie, interacțiunea corpurilor chimici, având ca rezultat formarea altor compuși; 5) Rezultatul oricărei metode chimice, biologice, serologice, fiziologice etc. folosită în scop diagnostic și, prin extensie, însăși metoda. Lingv. numeroase reacții sunt desemnate cu termenii sinonimi sau înrudiți de: *probă, metodă, procedeu, tehnică, test*. (adj. **reacțional**)

reacție anafilactică • Reacția provocată de unirea unui antigen cu anticorpii corespunzător fixat pe celule, cu eliberare de substanțele care determină

simptomele de *anafilaxie*. V. acest termen.

reacție biologică de sarcină (fr. *réaction biologique de grossesse*, engl. *biologic test for pregnancy*)

• Diagnostic precoce de sarcină, bazat pe evidențierea gonadotropinei corionice (HCG) în urina femeii suspectate de sarcină, acest hormon fiind eliminat în cantități mari prin urină încă de la începutul sarcinii. Se efectuează prin injectarea urinei unui animal de laborator (șoarece mascul, broască, iepure), cărui îi produce modificări caracteristice ale organelor genitale. Aceste teste nu sunt totuși sigure și de aceea sunt preferate reacții imunitare, bazate pe faptul că injecția urinei conținând hormonul, la unele animale determină producerea de anticorpi care sunt identificați prin diverse procedee. Abr. *RBS*.

reacție imună (imunitară) (engl. *immunoreaction*) • Reacție produsă de pătrunderea unor antigene în organism, ducând fie la producerea de anticorpi în sânge, fie la hipersensibilitate specifică (alergie) față de antigenele sau produsele înrudite (ex. alergiile care apare în boli cronice precum tuberculoza).

reacție periostală (fr. *réaction périostée*, engl. *subperiostal osteophytosis*) • Stimularea sau exagerarea activității osteoformatoare a stratului intern periostal, ducând la producerea patologică de țesut osos neformat între osul vechi și periostul fibros, ceea ce se traduce radiografic printr-o bandă opacă de slabă densitate, paralelă sau nu cu corticala osoasă. Sin. *ingroșarea periostală, osteofitoză subperiostală*.

reacțional (reactiv) • Care se referă la o reacție sau care survine ca reacție. Ex. inflamație reacțională (reactivă), depresiune reacțională (reactivă).

readaptare (fr. *réadaptation*, engl. *rehabilitation*) • Ansamblul măsurilor luate pentru a permite unui deficient mental sau fizic să ia sau să reia activitatea și, pe cât se poate, să-și ocupe un loc normal în comunitate.

reanimare (fr. *réanimation*, engl. *intensive care*) • Ansamblul măsurilor de urgență întreprinse pentru resta-

bilirea funcțiilor vitale pe moment compromise, cum ar fi: masajul cardiac, șocul electric, respirația gură la gură, intubarea, spălătura stomacului. (adj. **reanimat**)

reanimator (engl. *1. resuscitator, 2. respirator*) • 1) Medic specializat în supravegherea, în timpul și după o intervenție chirurgicală, menținerea sau restabilirea echilibrului umoral compromis prin boală, accident sau traumatism chirurgical; 2) Aparat folosit pentru respirație artificială.

rebound (fr., engl. *rebound*) • Termen englez folosit câteodată pentru recrudescență.

recalcificare • Înlocuirea calciului în țesuturile care l-au pierdut.

receptivitate (engl. *receptiveness*) • 1) Aptitudinea organismului de a primi impresii produse de excitanți externi sau interni; 2) Susceptibilitatea unui organism de a contracta unele boli. (adj. **receptiv**)

receptor • 1) adj. Se spune despre un organ sau țesut a cărui dezvoltare sau activitate sunt influențate de diverse substanțe, mai ales de hormoni; 2) s. *Receptor senzorial*: originea unei fibre nervoase senzitive, sensibilă la un excitant specific, precum: frigid, lumina, sunetele etc. După localizare sunt *exteroceptori* și *interoceptori*.

receptor universal (fr. *receveur universel*, engl. *universal recipient*)

• Nume dat în mod tradițional subiecților ce aparțin grupei sanguine AB, pentru că serul lor nu conține nici aglutinină antiA, nici antiB, și de aceea pot tolera sânge provenit de la toate celelalte grupe sanguine din sistemul AB0. Termenul este totuși impropriu pentru că nu ține cont decât de sistemul AB0 și chiar în acest sistem există "receptori universali" periculoși, ale căror hematii pot fi aglutinate în unele condiții de incompatibilitate. V. *donator universal*.

recesiv • Se spune despre o genă care își manifestă efectul numai când se află pe cei doi cromozomi ai perechii. Ant. *dominant*.

recesus • În anatomie, nume dat unor depresiuni, fosete sau diverticuli (de ex.

recesus palatin, care separă amigdala de pilierul anterior al vălului palatin.

recesus epitimpanic • Sin. puțin folosit pentru *atică*.

recesus pleural • Fund de sac pleural.

recidivă (fr. *récidive*, engl. *recurrence*) • Reapariția unei boli în urma unei noi infecții, după un timp mai mult sau mai puțin lung de la vindecare (a nu se confunda cu *recăderea*). (adj. **recidivant**)

receptivitate • V. *R* (2).

Recklinghausen (boala) • 1) Boală ereditară caracterizată esențial prin asocierea de pete pigmentare, tumori cutanate și subcutanate fibroase și neurofibroame localizate pe traiectul nervilor periferici, cranieni (mai ales nervul auditiv) sau spinali, ceea ce poate provoca tulburări neurologice. Sin. *neurofibromatoză, neuroglomatoză*; 2) Sin. *osteita fibrochistică*. (*Recklinghausen* Friederich Daniel von, anatomopatolog german, profesor succesiv la Königsberg, Würzburg și Strasbourg, 1883-1910)

recombinare factorială • Sin. *recombinare genetică*.

recombinare genetică • Apariția într-o celulă sau la un individ de gene și caractere ereditare care le corespund într-o asociere diferită de cea observată la indivizii parentali. Sin. *recombinare factorială*.

recrudescență • Reluarea simptomelor unei boli după o remisiune temporară (trebuie diferențiată de *exacerbare*, *reșută* sau *recidivă*). Sin. *rebound*. (adj. **recrudescent**)

rect-, recto- • Prefixe de origine latină în relație cu rectul. Se spune și *procto-*.

rectal • Care se referă la rect. Ex. ampulă rectală, prolaps rectal.

rectalgie • Sin. *proctalgie*.

rectită • Inflamația rectului. Sin. *proctită*.

rectocel • Hernia rectului în vagin. Sin. *colpocel posterior, proctocel, proctoptoză*.

rectocolită ulcerohemoragică (engl. *ulcerative colitis*) • Afecțiune inflamatorie și ulcerativă a rectului și colonului, de etiologie necunoscută, caracterizată printr-o inflamație cronică a

rectopexie

colonului, evoluând în pusee succesive, mai mult sau mai puțin violente, de diaree hemoragică și purulentă, însoțită de dureri abdominale și de semne generale: astenie, anorexie, slăbire, febră. Examenul rectoscopic arată o mucoasă congestionată, acoperită cu peteșii care sângerează la cea mai ușoară atingere și prezintă multiple ulceratii. Sin. *colită ulceroasă*. Abr. *RCUH*

rectopexie • Sin. *proctopexie*.

rectoplastie • Sin. *proctoplastie*.

rectoragie • Evacuarea prin anus de sânge roșu, provenit din rect; se deosebesc de melenă în care se evacuează sânge negru. Sin. *proctoragie*.

rectorectostomie • Crearea chirurgicală a unei anastomoze între două segmente ale rectului, după excizia porțiunii situate între aceste două segmente. (de ex. în caz de tumoră).

rectoscopie (engl. *proctoscopy*, *rectoscopy*) • Examen vizual al rectului și al ansei sigmoide, cu ajutorul unui rectoscop, care este un endoscop prevăzut cu un dispozitiv de iluminare și care se introduce prin anus. Sin. *proctoscopie*.

rectosigmoidian • Care se referă la rect și sigmoid. Ex. tumoră rectosigmoidiană.

rectosigmoidită (engl. *proctosigmoiditis*) • Inflamație asociată a rectului și colonului sigmoid.

rectouretral • Care se referă la rect și uretră. Ex. fistulă rectouretrală, mușchi rectouretral.

rectouterin • Care se referă la rect și uter. Ex. mușchi rectouterin.

rectovaginal • Care se referă la rect și vagin. Ex. fund de sac rectovaginal (numit și fundul de sac Douglas).

rectovezical • Care se referă sau care aparține la rect și vezică. Ex. fascia rectovezicală.

rectum (rect) • Partea terminală a tubului digestiv, care urmează după colonul sigmoid și se termină prin anus. Se disting: un segment superior (*segment pelvin* sau *rect pelvian*), conținut în cavitatea pelvină și a cărei porțiune distală, lărgită, constituie *ampula rectală*; un segment inferior (*segment perineal* sau *canalul anal*), cuprins în grosimea perineului. Etimol.

de la lat. *rectus*, drept, dat fiind traiectul rectiliniu al acestui segment al tubului digestiv. V. *proct.* (adj. *rectal*)

recurent • Care se întoarce la punctul de plecare, care revine înapoi. V. *febră recurentă*. *Nervul recurent* este o ramură din nervul pneumogastric, format la stânga în torace, unde înconjoară fața inferioară a crossei aortice; la dreapta, la baza gâtului, unde înconjoară fața inferioară a arterei subclavie. După un traiect ascendent către esofag și trahee, fiecare nerv ajunge la laringe, învârtând toți mușchii laringieni, excluzând mușchiul cricotiroidian.

Redon (drenul) • Dren fin, prevăzut la o extremitate cu orificii multiple, ce trebuie plasată în plaga operatorie, cealaltă extremitate fiind atașată la un vas cu vid continuu. Se aplică la sfârșitul operației, pentru a aspira serozitatea și sângele local, drenând astfel plaga operatorie.

redresare (fr. *redressement*, engl. *redressment*) • Repunerea în poziție normală, prin intervenție chirurgicală, a unui organ deviat sau cu ajutorul unui dispozitiv potrivit. Ex. redresarea uterului prin histeropexie, redresarea dinților cu ajutorul unor aparate.

reducere (fr. *réduction*, engl. *reduction*) • 1) În chirurgie, repunerea în locul său a unui organ deplasat, a unui os fracturat, a unei hernii sau a unei extremități articulare luxate; 2) În chimie, scoaterea oxigenului sau introducerea hidrogenului într-o substanță sau captarea electronilor de un atom. V. *oxidoreducere*. (adj. *redus*)

reductibil • Care este susceptibil de reducere, fie că e vorba de un organ, o hernie, o articulație luxată, fie de o substanță chimică.

reducție cromatică (fr. *réduction chromatique*, engl. *reduction of chromosomes*) • Trecerea, realizată în mod normal prin meioză, din starea diploidă, cu 2n cromozomi în nucleul celular, la starea haploidă cu n cromozomi.

-ree • Sufix de origine greacă, cu sens de scurgere. Ex. hidrorree, leucorree.

reeducare (fr. *rééducation*, engl. *rehabilitation*) • 1) Ansamblul măsurilor destinate să permită unui subiect atins

de o afecțiune invalidantă, să își recapete, măcar parțial, folosirea facultăților sale. În medicina curentă, reeducarea se aplică mai des subiecților cu suferințe musculare sau articulare asociate cu impotență funcțională, afaziilor și bolnavilor mentali; 2) Rezultatul aplicării mijloacelor menționate. (adj. *reeducat*)

reflectat (fr. *réfléchi*, engl. *reflected*) • Se spune despre o rază luminoasă sau o undă sonoră care au suferit o întoarcere.

reflexivitate (fr. *réflexivité*, engl. *referred reflex*) • Capacitatea de reacție reflexă a unui membru sau a unei părți din corp, ca urmare a unei excitații.

reflex • 1) s. Orice răspuns involuntar și imediat al structurilor vii (mușchi, glande etc.), ca rezultat al stimulării unui anume receptor sensibil (adj. *reflexiv*); 2) adj. Care are caracter reflex. Ex. act reflex; 3) adj. În optică, ceea ce se produce prin reflectare.

reflex abdominal • Reflex cutanat abdominal.

reflex achilian • Extensia piciorului pe gambă, prin percuția tendonului lui Achile.

reflex bicipital (engl. *biceps reflex*) • Con tracția mușchiului biceps brahial la percuția tendonului său, la plica cotului.

reflex condiționat (condițional) • Act reflex dobândit în urma asocierii repetate a unui fenomen fiziologic cu un stimul exterior, fără legătură cu acest fenomen. Producerea acestui stimul va avea ca urmare apariția fenomenului fiziologic la care a fost asociat. V. *patlovian*. Sin. *reflex dobândit*.

reflex cornean • 1) Închiderea pleoapei la atingerea corneei cu vată; este abolit în anestezia locală sau generală și în comă; 2) Imaginea reflectată pe cornea a unei surse de lumină.

reflex cremasterian • Con tracția mușchiului cremasterian cu ridicarea testiculului de partea unde se exercită o excitație mecanică cutanată pe fața internă a coapsei.

reflex cutanat (engl. *skin reflex*) • Con tracția involuntară a unui mușchi

sau grup muscular, provocată de excitația regiunii cutanate corespunzătoare. Reflexele cutanate pot fi abolite în intreruperea fibrelor motorii sau senzitive periferice sau în leziuni ale căilor piramidale.

reflex cutanat abdominal (reflex abdominal) • Con tracția mușchilor peretelui abdominal în urma excitației mecanice a pielii abdomenului.

reflex cutanat plantar • V. *reflex plantar*.

reflex de acomodare • Adaptarea la vederea de aproape prin contracția pupilei (V. *reflex pupilar*), convergența globilor oculari și mărirea convexității cristalinului.

reflex de clipire (fr. *réflexe de clignotement*, engl. *blink reflex*) • Închiderea ochiului la apropierea bruscă a unui obiect; a unei lumini intense sau a unui gest violent; este o formă a reflexului de apărare. Sin. *reflex palpebral*.

reflex dobândit (fr. *réflexe acquis*) • Sin. *reflex condiționat*.

reflex faringian (fr. *réflexe pharyngé*, engl. *pharyngeal reflex*) • Con tracția spasmodică a mușchilor constrictori ai faringelui și ai vălului palatin, însoțită de greață, provocată în mod normal de atingerea luei sau de apăsarea limbii. V. *reflex velopalatin*.

reflex fotomotor • V. *reflex pupilar*.

reflex medioplantar • Extensia piciorului și flexia degetelor, provocate de percutarea mijlocului regiunii plantare.

reflex oculocardiac • Încetinirea ritmului cardiac în urma compresiei globilor oculari.

reflex olecranian • Sin. *reflex tricipital*. **reflex osteotendinos** • Con tracția reflexă a unor mușchi sau a unui grup muscular, declanșată de percuția tendonului respectiv (reflex ahilian, rotulian, bicipital, tricipital).

reflex palpebral • Sin. *reflex de clipire*.

reflex patelar • Sin. *reflex rotulian*.

reflex pilomotor • Ere cția foliculilor piloși datorată contracției fibrelor musculare netede respective. Sub efectul frigului sau emoțiilor, pielea ia aspect de "piele de găină".

reflex plantar (sau cutanat plantar)

• Flexia degetelor în urma excitației mecanice a marginii externe a plantei. V. *Babinski (semnul)*.

reflex pupilar • Contractia pupilei la vederea de aproape (V. *reflex de acomodare*) sau la un stimul luminos (*reflex fotomotor*).

reflex radiopronator (radial) (engl. ulnar reflex) • Pronația antebrațului prin percucia feței anterioare a extremității inferioare a radiusului, antebrațul fiind în poziție intermediară, între pronație și supinație.

reflex rotulian (engl. patellar reflex) • Extensia bruscă a gambei prin percucia tendonului rotulian. Sin. *reflex patelar*.

reflex salivar • Secreția reflexă a salivei provocată de vederea, mirosul sau chiar simpla reprezentare mentală a alimentelor, în afara oricărei ingestii.

reflex stiloradial (engl. radial reflex) • Supinația și flexia antebrațului pe braț, provocată prin percucia tendonului lungului supinator la nivelul apofizei stiloide a radiusului, antebrațul fiind în poziție intermediară între supinație și pronație.

reflex tarsofalangian • Flexia degetelor cu excepția halucelui, provocată de percucia feței dorsale a tarsului și bazei metatarsului. Acest reflex arată o leziune piramidală.

reflex tendinos • V. *tendinos*.

reflex tricipital (engl. triceps reflex) • Extensia antebrațului pe braț, provocată prin percucia tendonului tricepsului brahial, la nivelul olecranului. Sin. *reflex olecranian*.

reflex velopalatin (engl. palatina reflex) • Contractia vălului palatin cu reacție de greață, provocată de atingerea vălului palatului. V. *reflex faringian*.

reflexibil • Se spune despre o radiație susceptibilă să fie reflectată.

reflexie (fr. reflexion, engl. reflection)

• 1) Schimbarea de direcție suferită de o rază sau undă sonoră care se lovește de o suprafață, dar fără schimbarea mediului de propagare; 2) Act de fixare deliberată a atenției asupra unui obiect de gândire, examinându-l sub toate un-

ghiurile, în vederea obținerii unei cunoașteri mai aprofundate. V. *introspecție*.

reflexiv (fr. réflexif, engl. reflex) • Care se referă la reflexe.

reflexogen • Care poate provoca sau întări o reacție reflexă. Ex. zonă reflexogenă.

reflexogramă (engl. reflextiming) • Înregistrarea grafică a duratei contractiei și decontractiei musculare a unui reflex osteotendinos, de obicei a reflexului achilian. Permite evaluarea stării funcționale a tiroidei; alungirea timpului survine în hipotiroidism, iar scurtarea lui în hipertiroidism. În afară de valoarea diagnostică, reflexograma este foarte utilă pentru controlul regulat al eficienței tratamentului acestor afecțiuni, normalizarea ei progresivă fiind corelată cu ameliorarea clinică.

reflexologie • Studiul reflexelor.

reflexoterapie • Metodă de tratament care constă în a provoca reacții reflexe la distanță de regiunea bolnavă, susceptibile să exercite o acțiune favorabilă asupra procesului de vindecare. Aceste reacții pot fi declanșate prin diverse procedee (cauterizare, excitații, anestezie locală etc.).

reflexul (fenomenul) de prindere (fr. réflexe de préhension, engl. grasping reflex) • Flexia degetelor provocată de excitarea mecanică a regiunii palmare. Se observă în mod normal la sugar și patologic la bolnavi cu unele leziuni de lobi frontali.

reflexul tendonului achilian • Reflex achilian.

reflux • Scurgerea conținutului lichid al unui canal organic în sens contrar celui normal.

reflux hepatojugular • Turgescența venelor jugulare (vizibile la nivelul gâtului), antrenată de o presiune exercitată pe ficat timp de câteva secunde; aceasta arată o insuficiență ventriculară dreaptă (ventriculul neputând să elimine surplusul de sânge produs prin presiunea exercitată).

reflux vezicoureteral • Întoarcerea urinei vezicale în ureter. Este întotdeauna un fenomen patologic, deoarece rezultă din slăbirea mecanismului valvular de la nivelul joncțiunii ureterovezicale.

refractor (fr. réfractaire, engl. refractory) • 1) Care nu reacționează sau reacționează în măsură redusă la un stimul psihic, chimic ori de altă natură. Ex. perioada refractară a unei fibre nervoase; 2) Se spune câteodată despre dozele de medicamente fracționate, administrate în cantități mici.

refracție (fr., engl. refraction) • Modificarea direcției unei raze luminoase când trece dintr-un mediu în altul, cu densitate diferită. Refracția oculară este modificarea suferită de razele luminoase ce trec prin mediile refringente ale ochiului, formând imaginea normală pe retină. Refracția normală este *emetropie*. viciile de refracție sunt *ametropii*.

refrigerant • adj. și s. Care este capabil să răcească, să producă refrigerare. Printre amestecurile folosite curent ca refrigeranți, se pot cita: gheața, zăpada carbonică, acetona.

refrigerație • Operație ce constă din scăderea temperaturii unui corp și starea care decurge din aceasta. Se poate aplica și organismului uman. V. *hibernare artificială*.

refringent • Care are proprietatea să devieze razele luminoase. Ex. puterea refringentă a unui corp, a mediilor refringente ale ochiului (corneea, cristalin, umoarea apoasă).

refulare (fr. refoulement, engl. repression) • Mecanism psihic prin care impulsurile, emoțiile, ideile, sentimentele, amintirile sunt menținute sau aruncate în inconștient.

regenerare (fr., engl. régénération) • Reconstituirea unui țesut sau chiar, la unele animale, a unui organ distrus. (adj. *regenerativ*)

regim (fr. régime, engl. diet) • Mod rațional de alimentație pentru omul sănătos sau bolnav. (de obicei *dieta* se referă la regimul celui bolnav).

regiune axilară • Sin. *axilă (fr. aisselle)*.

regiune epigastrică • Sin. *epigastru*.

regiune hipogastrică • Sin. *hipogastru*.

regiune inghinală • Sin. *stinghie (fr. aine)*.

regiune lombară • Regiune a peretelui posterior al trunchiului, limitată în sus

de a douăsprezecea coastă, în jos de creasta iliacă și spre interior de corpurile vertebrelor lombare. Sin. *lombe*.

regresie (fr., engl. régression) • 1) Întoarcerea unui țesut, organ, simptom sau fenomen la un stadiu anterior al evoluției sale. V. *involuție*; 2) În psihologie, întoarcerea la un stadiu precedent al dezvoltării afective sau intelectuale. (adj. *regresiv*).

regurgitație (regurgitare) • 1) Întoarcerea alimentelor din stomac sau esofag în gură, fără efort ori greață. La sugar este normală, la adult poate fi un semn de îngustare sau diverticul al esofagului; 2) Refluxul sângelui în marile artere sau dintr-o cavitate cardiacă în alta, datorat unei insuficiențe valvulare. Ex. regurgitare aortică, regurgitare mitrală.

rehidratare • Aport de lichide (pe cale orală sau pe orice altă cale), destinat să compenseze o stare de deshidratare.

Reichel-Pólya (operația) • Sin. *operația Pólya*. (Reichel Paul Friederich, chirurg și ginecolog german, 1858-1934)

reimplantare (fr., engl. réimplantation) • Reinserția unui organ în situație convenabilă sau în locul în care fusese înainte. Ex. reimplantarea unui dinte luxat în alveolă.

reinfectie • Infecție care se adaugă la una preexistentă (dar neevolutivă și aparent vindecată) și care este provocată de același agent patogen. V. *recădere, recidivă*. (adj. *reinfectat*)

reinsertie • Act chirurgical prin care se repune la punctul său de inserție un mușchi sau un tendon care a fost detașat (accidental sau prin secțiune chirurgicală). V. *dezinsertie*. (adj. *reinsertat*)

reintrare (fr. réentrée, engl. reentry) • Fenomen în cursul căruia un impuls cardiac intră într-un circuit și se întoarce până la sau către locul de origine. Reintrarea poate antrena una sau mai multe activări ale inimii sau ale unei părți a ei ori poate să rămână ascunsă.

rejet (engl. rejection) • Eliminarea unei greșeli de către țesuturile primitorului, cauzată de o incompatibilitate tisulară.

relaxare (fr. relâchement, engl. relaxation) • 1) Scăderea de consistență,

tonicitate sau elasticitate a țesuturilor (relaxarea sânilor, a peretelui abdominal); 2) Fază de activitate musculară care succede perioadei de latență și contracție și în cursul căreia mușchiul revine la lungimea și tensiunea sa normală. Ant. *contractie*.

releasing factor (sau releasing hormon) • Termen englez indicând hormonii secretori din hipotalamus, care acționează ca factori de declanșare a secreției de hormoni hipofizari. Abr. *RF*. V. *corticotrophin releasing factor, inhibiting factor, tireotrophin releasing factor*. Sin. *liberine* (termen abandonat).

rem (*fr., engl. rem*) • Doză de radiație care produce același efect biologic ca acel produs de un rad de raze X. Lingv. abr. din *engl. röntgen equivalent, man*. V. *rep*.

remaniere (*fr. remaniement, engl. change*) • Modificarea structurii unui țesut datorită unui proces patologic sau obținută prin tratament. (adj. *remaniat*)

remediu (*fr. remède, engl. cure, remedy*) • Orice metodă susceptibilă să prevină sau să combată o boală sau să amelioreze starea de sănătate (în prezent, termenul este folosit mai puțin în limbajul curent în legătură cu medicina, pentru care se preferă *medicament* sau *agent terapeutic*).

remineralizare • Reintegrarea în organism a constituenților minerali eliminați. (adj. *remineralizat*)

remisie (*fr., engl. remission*) • Stadiul unei boli sau a unor manifestări patologice, când simptomele se atenuează temporar.

renitent • Care prezintă remisiuni. Ex. febra remitentă, psihoză remitentă.

Remler (metoda sau monitorizarea) (*engl. Remler's test*) • Metodă în diagnosticul și tratamentul tensiunii arteriale cu ajutorul unui mic aparat portabil care înregistrează tensiunea arterială ambulator, ori de câte ori se dorește și fără artefactele susceptibile a se produce datorate mișcărilor subiectului. Dispozitivul se compune dintr-o brasă, sensibilă la modificările tensiunii arteriale, transmise unei casete de înregistrare portative. Lingv.

în limbaj clinic curent se spune "un remler".

remnografie (*fr. remnographie, engl. remnography*) • Imagine obținută cu remnograful, aparat cu rezonanță magnetică nucleară (de la RMN, inițialele respective).

ren-, reno- • Prefix de origine latină în relație cu rinichiul. V. *nefr-*.

renal • Care se referă la rinichi. V. *nefretic*.

reniform • Care are forma rinichiului. Ex. placentă reniformă.

renină • Enzimă proteolitică de origine renală, care descompune angioten-sinogenul, eliberând angiotensina, cu efect vasoconstrictor și hipertensiv.

renitent • Care rezistă la presiunea unui deget, dând impresia de elasticitate. Ex. tumoră renitentă.

renitență • Proprietatea unor țesuturi fibroase de a se deforma temporar sub presiunea degetului, fără să se simtă deplasare de lichid. La început, un abces este renitent, ulterior, prin maturizare, devine fluctuent.

renovascular • Care se referă la rinichi și la vasele sanguine.

reo- (*fr. rhéo*) • Prefix de origine greacă, în relație cu un curent, o curgere. V. *-ree*.

reobază (*fr., engl. rhéobase*) • Intensitate minimală a unui curent excitant de lungă durată, ce poate atinge pragul de excitație, adică să obțină un răspuns al țesutului excitat: nerv, mușchi, etc. Sin. *prag galvanic*. (adj. *reobazic*)

reopneumografie • Metodă de măsurare a variațiilor de volum pulmonar cu ajutorul curenților de înaltă frecvență. Există o relație între modificările de impedanță (conductibilitate electrică) și variațiile volumului pulmonar.

reostat (*fr., engl. rhéostat*) • Rezistență electrică reglabilă, inserată într-un circuit, ceea ce permite modificarea intensității curentului. (adj. *reostatic*)

reovirus • Grup de virusuri cu acid ribonucleic, izolate în cursul unor afecțiuni respiratorii benigne și diareice. Puterea lor patogenă pentru om este slabă și încă rău definită. Lingv. *Reovirus*: abr. din *engl.* pentru *respiratory orphan virus*.

rep • Unitate de doză a radiației absorbite, înlocuită în prezent prin rad. Lingv. abr. din *engl.* pentru *röntgen equivalent physical*.

repaus compensator (pauză compensatoare) (*fr. repos compensateur*) • Pauză ce succede unei extrasistole, având durată mai mare decât cea a unei diastole dintre două sistole normale.

repetitiv • Sin. *iterativ*.

replantare • Repunerea chirurgicală a unui organ sau segment de organ amputat, cu reconstituirea vascularizării sale arteriale și venoase, eventual și inervației. V. *chirurgie plastică*.

replicare (*fr., engl. replication*) • Producerea de noi molecule nucleice, purtătoare ale informației genetice, prin copierea moleculei părintale. Cel mai adesea este vorba de ADN, dar replicare se produce și în cazul moleculelor ARN, precum și a unor virusuri, cum ar fi virusul hepatitei D.

replicon (*fr., engl. replicon*) • Orice segment de ADN sau ARN care funcționează ca o unitate în procesul de replicare, ceea ce comportă existența unui situs la nivelul căruia poate începe replicarea, pentru a parcurge apoi secvențial totalitatea segmentului.

repolarizare • Revenirea la potențialul de repaus al unui membru sau unor fibre musculare. Repolarizarea fibrelor musculare are loc în momentul când se întrerupe excitația. Unda T din electrocardiogramă marchează sfârșitul repolarizării ventriculilor.

repoziție • Repunerea în poziție normală a unui organ sau unei părți din corp, în general prin mijloace chirurgicale.

represie (*fr., engl. répression*) • Punearea sau menținerea în stare de inactivitate funcțională a unor unități genetice prin jocul reglărilor. (adj. *repressibil*)

repressor (*fr. répresseur, engl. repressor*) • Moleculă proteică, specificată printr-o genă de reglare care, atunci când prezintă o anumită conformație, este capabilă să se fixeze la nivelul operatorului unui operon și să blocheze transcripția.

reproducător (*fr. réproducteur, engl. reproductive*) • Care servește la reproducere. Ex. organe reproducătoare.

reproducere (*fr., engl. reproduction*) • Acțiune prin care ființele vii produc noi organisme asemănătoare. Se disting: *reproducerea asexuată* a organismelor inferioare (prin inmugurire, sciziparitate etc.); *reproducerea sexuală*, în care oul se formează prin unirea a doi gameți, unul masculin și altul feminin.

respirație (*fr., engl. respiration*) • Ansamblul funcțiilor prin care se asigură schimburile gazoase ale organismului (absorbția oxigenului și eliminarea gazului carbonic). Se disting: 1) *respirația externă*, îndeplinită de plămân, prin care sângele venos se transformă în sânge arterial oxigenat; 2) *respirația internă*, adică schimburile gazoase dintre sânge și țesuturi; 3) *respirația celulară* (la nivelul țesuturilor), care cuprinde toate procesele metabolice prin care celula se îmbogățește cu oxigen (procese oxidative) și se debarasează de gazul carbonic și de deșeuri (în limbaj curent, respirația se referă numai la plămâni). V. *pneumo-, -pnee*. (adj. *respiratoriu*)

respirație artificială • Ansamblul mijloacelor și a manevrelor vizând să asigure schimburile respiratorii, în cazurile de apnee sau de perturbații grave ale ventilației pulmonare. Lingv. există tendința să se înlocuiască acest termen cu acela, mai corect, de *ventilație artificială*.

respirație paradoxală • Starea patologică în care un plămân sau un segment pulmonar tinde să se golească în inspir și să se umple de aer în expir. Se observă mai ales în paralizia unilaterală a diafragmului sau după unele leziuni toracice.

reșută (recădere) (*fr. rechute, engl. relapse*) • Revenirea simptomelor unei boli în curs de vindecare (a nu se confunda cu recidivă).

rete testis • Rețea de canale anastomozate din corpul Highmore, interpusă între canalele excretorii (tubii drepti) ale testiculului și canalele eferente din capul epididimului.

retenție (*fr., engl. retention*) • Reținerea produșilor eliminați în mod normal prin secreție sau excreție dintr-un organ sau țesut.

retenție de urină • Imposibilitatea de a elimina urina, producerea ei la nivel renal fiind normală. Poate fi datorată unui obstacol mecanic sau unei inflamații la nivelul căilor urinare.

reticență (*fr. reticence, engl. reluctance*) • Rezervă sau neîncredere obstinată a unor bolnavi mentali care se închid în ei, nelăsând să apară nimic din gândurile, sentimentele, delirurile sau halucinațiile lor. (adj. **reticent**)

reticul (**reticulum**) • Structură în formă de rețea (a unei celule, a nucleului său sau în cadrul unui țesut). *Reticulul endoplasmatic* este o structură a citoplasmei celulare, constituit dintr-un sistem de tuburi mici și saci turtiți, adesea asociați cu *aparatură Golgi*; este foarte dezvoltat în celulele cu metabolism activ (celulele secretorii ale glandelor, celulele nervoase). V. *reticular*.

reticular (*fr. réticulaire*) • Care se referă la o rețea, care este format dintr-o rețea (reticul). Ex. degenerescența reticulară a corneei. *Celulele reticulare* sunt celule de talie mare, cu nucleu ovalar spongios și citoplasma colorată în albastru cenușiu (în panoptic), prevăzute cu prelungiri care se unesc între ele într-o rețea (reticul); se găsesc în organele hematopoietice; reprezintă precursorii celulelor sanguine sau ai celulelor conjunctive libere din țesuturi (histiocite).

reticulat • Care se prezintă sub formă de reticul. Ex. nucleii reticulați din trunchiul cerebral.

reticulită • Inflamația țesutului reticuloendotelial.

reticulocit • Eritrocit tânăr, ce se recunoaște prin rețeaua fină de fibrile, care se evidențiază prin colorație specială.

reticulocitopenie • Scăderea numărului de reticulocite din sânge.

reticulocitoză • Numărul de reticulocite din sânge (în mod normal 30000 - 60000 pe mm³). Este indicele cel mai fidel al gradului de producție de celule din seria eritocitară a măduvei osoase.

reticuloendotelial • V. *sistem reticuloendotelial*.

reticulopatie • Orice afecțiune a sistemului reticuloendotelial.

reticulosarcom • Tumoră malignă ce rezultă din proliferarea neoplazică a celulelor reticulare din măduva osoasă (reticulosarcom osos) sau din țesuturile limfoide (reticulosarcom ganglionar, splenic etc.)

reticuloză • Orice afecțiune caracterizată prin proliferarea celulelor reticulare și a histiocitelor: reticulosarcom, boala Hodgkin etc.

reticuloză medulară histiocitar • Sin. *histiocitoză malignă*.

retiform • În formă de rețea.

retină • Cel mai profund din cele trei straturi ale ochiului, situat interior față de coroidă; partea posterioară a retinei este singura capabilă să primească impresiile luminoase (*retina propriu zisă*), datorită celulelor sale senzoriale: celule vizuale cu bastonașe (*bastonașe retiniene*) și celule vizuale cu conuri (*conuri retiniene*). Polul posterior al retinei este constituit din *pata galbenă* sau *macula lutea*, care nu are decât conuri și care în centru prezintă o depresiune, *fovea centralis*. La locul de ieșire al nervului optic retina este redusă la câteva celule nevroglice, insensibile la lumină (*punctum caecum* sau *pata oarbă*). Această parte este vizibilă la examenul fundului de ochi. V. *papilă optică*. (adj. **retinian**)

retinită • Inflamația retinei; afectarea se traduce prin tulburări de vedere și se însoțește cu edem, exsudat și câteodată hemoragii retiniene. De fapt, leziunile nu sunt neapărat de natură inflamatorie, termenul de retinopatie fiind deci mai potrivit.

retinografie • Fotografia fundului ochiului cu ajutorul retinografului, aparat de precizie, cu diferite modele perfecționate.

retinol • Sin. *vitamina A*.

retinopapilită • Inflamația retinei și a papilei optice.

retinopatie • Orice afecțiune a retinei. Ex. retinopatia diabetică, hipertensivă. V. *retinită*.

retractat • Care este în stare de retracție.

retractil (*engl. retractable*) • Care este susceptibil de retracție, care se însoțește de retracție. Ex. scleroză musculară retractilă.

retractilitate (*engl. retractility*) • Proprietatea unui țesut de a-și diminua lungimea, după ce a suferit o distensie.

retracție (*fr., engl. rétraction*) • 1) Scurtarea, scăderea volumului unui țesut sau organ; 2) În medicina dentară, mișcare a mandibulei înapoi față de poziția centrată a dentației.

retro- • Prefix de origine latină, indicând o poziție sau o deplasare înapoi. Ant. *ante-*.

retroareolar • Care este situat înapoia areolei sânnului. Ex. nodul retroareolar.

retrobucal • Care se referă la partea posterioară a cavității bucale, care este situat în spatele gurii.

retrocardiac • Situat în spatele inimii. Ex. spațiu retrocardiac.

retrocecal (*fr., engl. retrocaecal*) • Situat înapoia cecului. Ex. apendicita retrocecală.

retrocedare (*fr., engl. retrocession*) • Atenuarea sau regresia, mai mult sau mai puțin completă, a unui proces patologic (inflamație, tumoră etc.).

retrocolic • Care este situat în spatele colonului.

retrodeviere (*fr., engl. retrodeviation*) • Orice deplasare pe plan posterior a unui organ, îndeosebi pentru uter: retroflexie, retropoziție, retroversie. Ant. *antedeviere*.

retroflexia uterului • Înclinarea înapoi a corpului uterin care formează un unghi ascuțit cu colul uterin rămas la locul lui.

retroflexie • Înclinare, flexie înapoi. Ant. *anteflexie*. (adj. **retroreflectat**)

retrogasserian • Situat sau cu originea posterior de ganglionul Gasser.

retroagnație (retrognatism) • Poziția retrasă a mandibulei în raport cu profilul facial.

retrograd • Care se plasează înapoi, revenind către punctul de plecare. Ex. embolie retrogradă. Se spune despre o formă de amnezie a faptelor anterioare cauzei care a provocat-o. V. *anterograd*.

retrolistezis (*fr., engl. rétrolisthesis*) • Alunecarea pe plan posterior a unei

vertebre, cel mai des legată de o discopatie subiacentă. V. *spondilolistezis*.

retromamelonar (*engl. retromammilaled*) • Situat înapoia mamelonului.

retronazal • Situat posterior nasului; care se referă la partea posterioară a foselor nazale. Ex. olfacție retronazală (care intervine în aprecierea gustului unei substanțe).

retroocular • Situat sau produs în spatele globului ocular. Ex. hemoragie retrooculară.

retroombilical (*engl. retroumbilical*) • Care se găsește în spatele ombilicului.

retroperitoneal • Care se găsește în spatele peritoneului, peretelui abdominal posterior. Ex. abces retroperitoneal, hernie retroperitoneală.

retropoziție • Deplasarea globală a unui organ pe un plan posterior. Ant. *antepoziție*.

retropoziție uterină • Deplasarea în întregime a uterului pe un plan posterior, fără retroflexie și fără retroversie.

retropulsie • Tulburare de mers retrograd caracterizată prin accelerație până la cădere sau oprirea de un obstacol. Este tipică pentru boala Parkinson. V. *antepulsie, lateropulsie*.

retroselar • Situat înapoia știi turcești.

retrospecție • Acțiunea de a se raporta la fapte din trecut, ceea ce poate avea uneori caracter morbid.

retrosternal • Care se produce sau este situat în spatele sternului.

retrouterin • Situat în spatele uterului. Ex. cavitate retrouterină.

retroversie • Înclinarea înapoi a axului vertical al unui organ fără flexie. Ant. *anteverisie*. (adj. **retroversat**)

retroversie uterină • Devierea uterului cu fundul organului purtat înapoi, iar colul înainte și în sus, în spatele simfizei pubiene. Ant. *anteverisie uterină*.

retrovirus • Grup de virusuri cu acid ribonucleic, simetrie cubică, cu anvelopă virală și posedând o enzimă (reverstranscriptază) capabilă să asigure trecerea ARN → ADN, adică invers față de mersul obișnuit al "dogmei" biologiei moleculare (ADN → ARN). Acest mecanism le permite să se

introducă în genomul ADN din celulele gazdei, la fel de bine ca în celulele cu genom ARN. Acestui grup îi aparțin virusurile leucosarcom animale, virusul SIDA (VIH) și, probabil, de asemenea alte virusuri patogene pentru om.

Retzius (cavitatea sau spațiul) (*engl. retrophic space, Retzius's space*) • Spațiul ce conține țesut lax, celulozic, situat anterior față de vezica urinară, pe care o separă de peretele abdominal-pelvic. Sin. *spațiu prevezical*. (Retzius Anders Adolf, anatomist din Stockholm, 1796-1860)

reumatălgie (*fr. rhumatălgie, engl. rheumatălgia*) • Durere reumatică.

reumatic (*fr. rhumatisant, engl. rheumatismal*) • Care suferă de reumatism.

reumatism (*fr. rhumatisme, engl. rheumatism*) • Termen vag atribuit unui grup de afecțiuni, acute sau cronice, de cauză diversă, însoțite de tumefierea părților moi și afectând de obicei articulațiile. În limbaj medical, acest termen nu se folosește decât însoțit de un calificativ: reumatism inflamator, articular acut, degenerativ etc.

reumatism articular acut (*fr. rhumatisme articulaire aigu, engl. acute articular rheumatism*) • Boală infecțioasă produsă de un streptococ, care începe cu o angină, se caracterizează prin artrite acute multiple, cu localizare schimbătoare și se însoțește de semne generale marcate; se vindecă fără sechele articulare, dar cu posibile complicații cardiace (endocardită, miocardită, pericardită). Sin. *boala Bouillaud*. Abr. RAA.

reumatism cronic degenerativ • Sin. *artroză*.

reumatism palindromic (*engl. palindromic rheumatism*) • Formă de reumatism caracterizată prin scurte episoade recurente de inflamație dureroasă într-un număr redus de articulații și care cedează fără sechele clinice și radiologice. Poate evolua câteodată către o poliartrită reumatoidă. Abr. RP. V. *palindromic*.

reumatismal (*fr. rhumatismal, engl. rheumatic*) • Se referă la o formă de reumatism, în special la reumatismul

articular acut. Ex. endocardită reumatismală.

reumatoid • Care se aseamănă cu o formă de reumatism. V. *factorul reumatoid*.

reumatologie (*fr. rhumatologie, engl. rheumatology*) • Parte a medicinei care se ocupă cu bolile reumatismale. Specialistul se numește *reumatolog*. (adj. **reumatologic**)

revaccinare • Administrarea de vaccin unei persoane vaccinate anterior, dar căreia imunitatea conferită se bănuiește a i se fi redus sau practic dispărut, astfel fiind lipsită de protecția față de infecția respectivă. V. *rapel (injecție de rapel)*.

revascularizare (*fr., engl. revascularization*) • Intervenție chirurgicală destinată să amelioreze circulația sanguină într-un organ sau țesut insuficient vascularizat.

revenirea menstruelor (*fr. retour de couches, engl. resumption of menses*) • Reluarea menstruației după 40 zile - 6 luni de la naștere.

reversibil • Care este susceptibil să revină la starea anterioară. Ex. reacție chimică reversibilă.

reversie (*fr., engl. réversion*) • 1) În psihanaliză, transformarea în sens contrar a unei dorințe sau a unei repulsii; 2) Mutatie ce se produce în sens invers față de o mutație anterioară; esențial, întoarcerea la un fenotip anterior. (adj. **reversiv**)

revizie (control) uterină • Explorarea manuală a suprafeței cavității uterine după naștere, pentru a se constata dacă nu există resturi placentare sau retenție de membrane.

revoluție cardiacă (*engl. cardiac cycle*) • Fiecare din ciclurile efectuate de inimă în cursul activității sale perio-dice; cuprinde în esență sistola și diastola. Sin. *ciclu cardiac*.

revulsie (*fr., engl. révulsion*) • Procedură terapeutică ce constă din provocarea unui aflux de sânge într-o regiune mai mult sau mai puțin îndepărtată de organul bolnav, cu scopul de a-l decongestiona: aplicare de căldură, cataplasme, ventuze etc.

revulsiv • adj. Care produce revulsie (s. un revulsivant).

-rexie • Sufix de origine greacă, cu sens de ruptură, sfărâmare. Ex. *cariorexis, trichorexis*.

rezecție (*fr., engl. résection*) • Intervenție chirurgicală care constă din scoaterea unei părți, de obicei destul de voluminoase, a unui țesut sau organ. (adj. **rezecat**)

rezepină • Alcaloid izolat din rădăcinile plantei *Rauwolfia serpentina*, hipotensiv și sedativ al sistemului nervos central; se prescrie în tratamentul hipertensiunii.

rezervă alcalină • Ansamblul constituenților din sânge (reprezențați esențial de ioni bicarbonat), care pot neutraliza acizii. Rezerva alcalină contribuie la menținerea alcalinității sângelui la un nivel constant; fluctuațiile sale caracterizează unele stări de acidoză sau alcaloză. Abr. RA.

rezidual • 1) Care se referă la un reziduu. Ex. materie reziduală, aer pulmonar rezidual; 2) Care persistă după dispariția afecțiunii sau leziunii primitive. Ex. *monoplegie brahială reziduală*.

rezistență • 1) Acțiunea de a opune o forță alteia, în așa fel încât să nu sufere efectele acesteia sau să le anuleze; 2) În psihanaliză, mecanism psihologic care împiedică luarea de cunoștință sau libera asociere a ideilor în cursul unei cure; 3) Capacitatea, înăscută sau dobândită, a diferitelor specii de microorganism sau insecte vectoare ale unor boli (ex. țânțari), de a rezista fără a fi afectate de agenții folosiți pentru combaterea lor (ex. antibiotice sau insecticide).

rezistență capilară • Capacitatea peretilor capilari care le permite să suporte presiunea exercitată de sânge fără să sufere leziuni. Scăderea sa patologică poate fi cauza unei purpore. Se determină prin mai multe probe. V. *semnul garoului*.

rezistență globulară • Gradul de rezistență al eritrocitelor la hemoliză, evaluat "in vitro" punând eritrocitele în soluții hipotone de diluții crescânde. Rezistența globulară este scăzută în icterul hemolitic.

rezistență încrușată (*fr. résistance croisée, engl. cross resistance*) • Rezistența unui germen la un medicament

la care nu a fost expus, rezultată din rezistența dobândită față de un alt medicament înrudit prin constituția sa chimică (este vorba mai ales de antibiotice).

rezolutiv (*engl. resolvent*) • Care ușurează sau provoacă rezoluția; ex. *cataplasma rezolutivă*.

rezoluție • 1) Revenirea unui țesut la starea sa anatomică și funcțională normală, după un proces inflamator local; 2) Scăderea sau dispariția puterii contractile în cursul anesteziei, în unele stări toxice sau în paralizii produse de unele boli.

rezonanță magnetică nucleară (*engl. nuclear magnetic resonance*) • Metodă imagistică exploratorie, fondată pe principiul descoperit de fizicienii Bloch și Purcell în 1946, prin care, sub acțiunea unui câmp magnetic cu o anumită frecvență, nucleii de hidrogen (protonii) din țesuturile biologice se pun în rezonanță. Aparatele puse la punct în anii 1980 traduc rezonanța nucleilor de hidrogen în semnale electromagnetice care formează imagini deosebit de fine ale țesuturilor moi. Este posibil să se obțină nu numai secțiuni transversale, ca în scanografie, dar și secțiuni longitudinale sau în alte planuri. În plus, dat fiind că metoda nu comportă, ca în scanografie, utilizarea razelor ionizante cu efect cumulativ, se asigură o încredere perfectă. Abr. RMN. V. *remnografie*.

rezorbabil (*engl. absorbable*) • Susceptibil să fie rezorbit. Ex. *fire de sutură rezorbabile*.

rezorbant (*engl. absorbent*) • Care produce rezorbție.

rezorbție (*fr., engl. resorption*) • 1) Dispariția prin absorbție progresivă, a unui lichid, corp străin sau gaz, conținut într-o cavitate naturală sau patologică a organismului sau din spațiile tisulare interstițiale; 2) Topirea progresivă, fiziologică sau patologică, a unui organ sau țesut. Ex. rezorbția fiziologică a țesuturilor ce înconjoară un dinte temporar, provocându-i căderea; rezorbția patologică a țesutului osos; 3) În fiziologie și farmacologie, trecerea unei substanțe, prin difuziune sau dializă,

printr-o membrană (cum ar fi mucoasa intestinală). Astfel, unele medicamente administrate pe cale orală, pătrund în circulația generală prin rezorbție. (adj. **rezorbbit**)

RF • Abr. *releasing factor*.

Rh • Abr. *Rhesus*.

rH • Simbol pentru *potențial de oxidoreducere*, adică gradul de afinitate al unei substanțe pentru oxigen.

Rheese (incidența) • Incidența occipitoorbitară oblică pentru radiografia craniului, destinată să pună în evidență etmoidul și celulele etmoidale.

Rhesus • Sistem sanguin (numit *sistem Rh*) denumit după specia de maimuțe cu același nume, folosită de Landsteiner și Wiener (1940) în experiența capitală care stă la originea descoperirii sistemului Rh. Cercetătorii au injectat intravenos, la iepure, sânge de la maimuțe Rhesus, ceea ce a dus la formarea de anticorpi anti-Rhesus (anti-Rh), capabili să aglutineze sângele unor persoane normale. *Factorul Rh* este un aglutinogen situat la suprafața eritrocitelor, independent de aglutinogenele A și B din sistemul ABO. Se găsește în sângele a 85% din oameni, care sunt Rh+, ceilalți fiind Rh-. În afară de factorul Rh (numit și factor D), după nomenclatura lui Fischer și Race), sistemul comportă patru factori principali (rh', hr', rh'', hr''). Factorul Rh poate fi responsabil de accidente grave în cazul transfuziilor incompatibile din acest punct de vedere; este de asemenea la originea *eritroblastozii fetale*. V. acest termen.

riboflavină • Vitamină hidrosolubilă prezentă în multe alimente naturale: cereale, legume, drojdia de bere etc., sau obținută prin sinteză. Organismul adult are nevoie de 2 mg pe zi. În terapeutică, se administrează oral sau parenteral, în afecțiuni oculare, cutanate și ale mucoaselor, consecutiv unei carențe vitaminice (*ariboflavinoză*): inflamația corneei, a conjunctivei, mucoasei bucofaringiene, eczeme. Sin. *lactoflavină, vitamina B₂*.

ribonuclează • Enzimă care scindează acidul ribonucleic.

ribonucleic • V. *acidul ribonucleic*.

ribonucleoproteină • Nucleoproteină al cărei grup de bază este reprezentat de acidul ribonucleic. Ribonucleoproteinele se găsesc mai ales în citoplasmă, dar și în nucleolii nucleilor celulari. Abr. *RNP*. V. *nucleoproteină*. Sin. *ribonucleoproteidă*.

ribovirus • Orice virus ce conține acid ribonucleic (*virus ARN*). Myxovirusurile și multe alte grupuri de virusuri aparțin acestei categorii.

riboză • Pentoză (zahar simplu cu cinci atomi de carbon) ce intră în compoziția acizilor nucleici.

ribozom • Component important al citoplasmei, decelabil cu microscopul electronic, sub formă de granulații sferice sau ovoide. Ribozomii sunt constituiți din nucleoproteine (compuse din acid nucleic asociat la proteine și histone). Au un rol esențial în sinteza proteinelor din interiorul citoplasmei. (adj. **ribozomal**)

Rickettsia (sau Rickettsie) • Gen de microorganisme situate între bacterii și virusuri, cu formă variată (cocoidă, bacilară sau foarte alungite), gram negative, paraziți obligatorii, ce trăiesc în celulele omului sau animalelor, provocând diverse boli (*rickettsioze*) ce evoluează febril și de obicei cu erupții cutanate. *Tifosul exantematic* este o rickettsioză.

rictus (engl. rictus, grin) • Con tracție spasmodică a mușchilor dilatatori ai gurii, dând feței o aparență de răs forțat. Se observă în unele nevroze și în câteva boli grave, precum tetanosul. V. *râs sardonice*.

ridicător (fr. releveur, engl. levator) • adj. și s. Se zice despre un mușchi a cărui funcție constă în ridicarea unei structuri a organismului. Ex. mușchiul ridicător al pleoapei superioare.

rigiditate • Stare de redoare și inflexibilitate.

rigiditate pupilară (engl. pupillary rigidity) • Absența sau lentoarea marcată a reacției pupilei la lumină și acomodare.

rin-, rino- (fr. *rhin-, rhino-*) • Prefixe de origine greacă, indicând o relație cu nasul.

rinencefal (engl. rhinencephalon)

• Parte din cortexul cerebral, cea mai

veche în evoluția creierului. Foarte dezvoltat la animal, la care constituie centrul mirosului, la om rinencefalul cuprinde două părți: pe de o parte bulbul și bandelele olfactive (*tractus olfactiv*), pe de alta, mai multe formațiuni (dintre care *lobul limbic*) situate la baza fiecărei emisfere cerebrale. În afară de rolul său olfactiv, rinencefalul are rol în controlul vieții vegetative.

rinichi (fr., engl. kidney) • Fiecare din cele două organe care secretă urină, situate pe pereții abdominal posterior, retroperitoneal, de o parte și de alta a coloanei vertebrale, până la a treia lombară. Rinichiul drept se găsește sub ficat, cel stâng sub splină. Polul superior al fiecărui rinichi este învăluit (coafat) de câte o glandă suprarenală. Având greutatea de 150 g și forma de boabă de fasole, rinichiul este învelit într-o fascie fibroasă perirenală, de o capsulă adipoasă și de capsula renală propriu zisă. Parenchimul renal este format din două zone distincte: o parte centrală (*medulara*), care conține *piramidele Malpighi* și o parte periferică (*corticală*), cuprinzând *tubii uriniferi*, dispuși neregulat, care înconjoară un mare număr de *glomeruli renali (Malpighi)*. Unitatea funcțională a rinichiului este *nefronul*. Secreția urinei se face prin: 1) filtrarea plasmiei sanguine la nivelul glomerulilor; 2) reabsorbția parțială a filtratului la nivelul tubilor renali (mai ales rezorbția totală a glucozei și a potasiului, aproape totală a bicarbonatului, a sodiului și clorului; în proporție de 40-50% reabsorbția ureei etc.; 3) secreția prin tubii renali a ionilor de hidrogen, potasiu și amoniu, precum și excreția unor substanțe străine din sânge (de ex. medicamente). În timp ce filtrarea depinde în mod esențial de factori hemodinamici (legați de circulația sanguină), reabsorbția și excreția tubulară au loc prin intervenția unor fenomene fizicochimice și a unor reacții chimice și enzimatice influențate de glande endocrine (hipofiza, suprarenalele). Urina se scurge prin vârful fiecărei piramide Malpighi într-un mic caliciu, apoi în marile calicii și în

bazinet, de unde trece în ureter. V. *nefr. nefretic*. (adj. **renal**)

rinichi artificial • Aparat destinat epurării extracorporeale a sângelui în caz de insuficiență renală gravă. Sângele bolnavului, prelevat dintr-o arteră sau dintr-o venă, este condus într-un dializor făcut din țevi sau foi de celofan, apoi readus într-una din vene. Prin trecerea continuă prin aparat, sângele este debarasat prin dializă de substanțele toxice (hemodializă). Sin. *hemodializor*.

rinichi de șoc (fr. rein de choc, engl. crush kidney) • Insuficiență renală acută de diverse cauze (intoxicații, arsuri întinse, transfuzie incompatibilă), ce se traduce prin anurie cu uremie, deshidratare celulară, hiperkaliemie și acidoză. Anatomic este vorba de o *nefrită tubulară (sau tubulonefrită)*.

rinichi flotant (mobil) • Sin. *nefroptoza*.

rinichi în potcoavă (fr. rein en fer à cheval, engl. horseshoe kidney) • Malformație renală caracterizată prin uniunea celor doi rinichi, de obicei la polul inferior, cu un istm de țesut fibros sau parenchimatous, aplicat pe coloana lombară. Câteodată este bine tolerat și descoperit întâmplător, dar se poate și manifesta prin diferite complicații.

rinichi mut (fr. mutité rénale, engl. renal mutism) • Absența opacifierii căilor excretorii urinare în timpul unei urografii; este nevoie de injectarea în cantitate suficientă a substanței de contrast și de a se lua și clișee tardive (până la 24 ore) pentru a se confirma rinichiul mut. V. *mutitate renală*.

rinichi sigmoid (fr. rein sigmoïde, engl. fused pelvic kidney) • Rinichi unic congenital, rezultat prin fuziunea polului inferior al unui rinichi cu polul superior al rinichiului opus; situație prevertebrală.

rinichi unic congenital (fr. rein en galette, engl. pancake kidney) • Fuziunea celor doi poli și a marginii interne, cu poziție presacrată, a celor doi rinichi, care devin rinichi unic congenital.

rinofaringe (fr., engl. rhinopharynx) • Partea superioară a faringelui care comunică prin choane cu fosele nazale. Pe pereții superior și posterior se

- găsește amigdala faringiană; pe cei laterali se deschid orificiile trompelor Eustache. Peretelă inferior, incomplet și mobil, este reprezentat de vălul palatin. Sin. *cavitatea din spatele foselor nazale, cavum, nazofaringe, faringe nazal etc.*
- rinofaringian** • Care se referă la rinofaringe sau la nas și faringe.
- rinofima** (fr., engl. *rhinophyma*) • Stadiu avansat al acneei rozacee localizată la nas, care devine foarte mare, acoperit cu bursuflări deformante violacee, presărate cu pustule de acnee și dilatații capilare.
- rinolalie** • Modificarea rezonanței normale a vocii, datorată obstrucției sau deschiderii exagerate a nasului sau a nazofaringelui.
- rinolaringologie** • Parte a medicinei care tratează afecțiunile nasului și ale laringelui.
- rinoplastie** • Operație plastică pentru corectarea deformațiilor nazale congenitale (*rinoplastie corectivă*) sau consecutivă unui traumatism (*rinoplastie restauratoare*). (adj. *rinoplastie*)
- rinoragie** • Scurgere de sânge prin cavitățile nazale. Față de *epistaxis*, hemoragia poate să aibă originea în altă parte decât mucoasa nazală.
- rinoree** (fr., engl. *rhinorrhée*) • Scurgere de lichid prin nas.
- rinosalpingită** • Inflamația simultană a mucoasei nazale și a mucoasei trompei Eustache.
- rinoscopie** • Examen vizual al foselor nazale, fie prin nări cu ajutorul unui specul (*rinoscop*) care permite să se îndepărteze aripile nasului și să se îndrepte fasciculul luminos în fosa nazală (*rinoscopie anterioară*); fie cu ajutorul unei mici oglinzi introduse prin gura pacientului în spatele vălului palatin și care reflectă imaginea nazofaringelui și choanelor (*rinoscopie posterioară*). (adj. *rinoscopic*)
- rinotomie** • Operație destinată să deschidă larg peretele anterior al foselor nazale, pentru extragerea unei tumori, realizată fie prin incizia tegumentelor la nivelul șanțului nazogenian, fie prin interiorul cavității bucale.
- rinovirus** • Grup de virusuri de talie mică, având ARN, simetrie cubică și
- fără componente lipidice. Provoacă guturai și infecții respiratorii superioare.
- Ristella** (engl. *Bacteroides*) • Nume înlocuit în prezent prin *Bacteroides*.
- ritm** (fr. *rythme*, engl. *rhythm*) • Succesiune periodică a fenomenelor sau evenimentelor. (adj. *ritmic, ritmat*)
- ritm alfa** (fr. *rythme alpha*, engl. *alpha wave*) • În electroencefalografie, ritmul cu o frecvență apropiată de 10 cicluri pe secundă, înregistrat pe regiunile parieto-temporo-occipitale ale creierului. Constituie la om ritmul fundamental.
- ritm atrioventricular** (fr. *rythme auriculo-ventriculaire*) • Sin. *ritm nodal*.
- ritm beta** (fr. *rythme beta*, engl. *beta wave*) • În electroencefalografie, ritmul cu frecvență rapidă și de voltaj slab, înregistrat în regiunile motorii ale creierului.
- ritm cardiac** • Succesiunea bătăilor inimii.
- ritm delta** • În electroencefalografie, ritm lent.
- ritm dublu** • Existența a două ritmuri cardiace simultane și independente unul de celălalt.
- ritm haotic** • V. *ritm multifocal*.
- ritm heterotrop** • Ritm cardiac având centrul de comandă în afara celui sinusal, care este normal.
- ritm idioventricular** • Ritm cardiac al cărui centru de comandă se află la nivel ventricular, stimulii sinusali sau nodali neputând să ajungă la ventricul, din cauza (de cele mai multe ori) unui bloc atrioventricular.
- ritm infrasinusal** (engl. *subsinusal rhythm*) • Orice ritm cardiac comandat de stimuli ce iau naștere sub focarul de origine normal, care este nodulul sinusal Keith și Flack.
- ritm multifocal** • Ritm cardiac în cursul căruia undele de activare au morfologii și intervale mereu variabile. Un astfel de ritm poate fi de origine atrială sau ventriculară. Termenii de *ritm haotic* sau *wandering pacemaker* nu sunt indicați.
- ritm nodal** • Ritm cardiac comandat de o impulsie ritmică ce se naște în nodulul atrioventricular Tawara în situații în care această impulsie nu mai ia

- naștere în nodulul sinusal, așa cum este normal. Sin. *ritm atrioventricular*.
- ritm sinusal** (engl. *sinus rhythm*) • Ritm cardiac normal, dependent de nodulul sinusal Keith și Flack.
- ritm sinusoidal** • În electroencefalografie, ritm cu morfologie destul de regulată pentru a aminti forma sinusoidală.
- ritm teta** (fr. *rythme thêta*, engl. *theta wave*) • În electroencefalografie, ritm cu amplitudine apropiată de ritmul alfa, dar cu o frecvență net inferioară (4-8 cicluri pe o perioadă), înregistrat în regiunea parietotemporală și observat la subiecții cu tulburări de caracter.
- ritm trigeminat** • V. *trigeminat*.
- ritmat (ritmic)** • Care se referă la un ritm.
- Rivalta (reacția)** • Test pentru diagnosticul diferențial al exsudatelor inflamatorii, bazat pe decelarea fibrinei care se găsește în cantitate mare în exsudate, dar absentă în transudate (lichide neinflamatorii). (*Rivalta* Fa-bio, patolog italian din Bologna, născut în 1863)
- riz-, rizo-** (fr. *rhiz-, rhizo-*) • Prefize de origine greacă, în relație cu "rădăcină". V. *radio*.
- rizaliză** (fr. *rhizalyse*, engl. *root resorption*) • Rezorbția rădăcinilor dentare, normală pentru dentiția temporară, dar patologică în diferite afecțiuni (parodontoză, focare de inflamație cronică, precum un granulom).
- rizartroză** (engl. *root arthrosis*) • Artrita rădăcinii unui deget (în special a degetului mare) sau a unui membru.
- riziform** • Cu aspect de zeamă de orez. Ex. scaunele riziforme din holeră. V. *holeră*.
- rizomelic** • Care se referă la rădăcina membrului (articulația umărului și a șoldului). Ex. micromelie rizomelică.
- rizopod** • Protozoar, liber sau parazit, capabil să emită prelungiri mobile numite pseudopode, cu ajutorul cărora se deplasează. Amibe, paraziti ai omului, aparțin clasei *Rhizopodes*.
- rizotomie** • Secțiune chirurgicală a rădăcinilor medulare (anterioare sau posterioare). Sin. *radicotomie*.
- RMN** • Abr. rezonanță magnetică nucleară.
- RNA (ARN)** • Abr. pentru *acidul ribonucleic* (în engl. *ribonucleic acid*).
- rodo-** (fr. *rhodo*) • Prefix de origine greacă, având semnificația de "roșu". V. *eritr*.
- rodopsină** • Pigment roșu al celulelor cu bastonaș din retină; are rol în vederea crepusculară. Sin. *eritropsină, purpura retiniană* (sau *vizuală*).
- roentgen-** • V. *röntgen-*.
- rolandică** • Se referă la structurile cerebrale descrise de anatomistul italian L. Rolando (1773-1831): aria rolandică (centrul nervos al motilității voluntare). Circumvoluțiile rolandice (ansamblul celor două circumvoluții: frontala ascendentă și parietala ascendentă).
- Rolando (scizura)** (engl. *rolandic fissure, central sulcus*) • Scizura feței laterale a fiecărei emisfere cerebrale, ce separă lobul frontal - înainte - și lobul parietal - înapoi. Sin. *scizura centrală* (sau *rolandică*). (*Rolando* Luigi, anatomist italian, profesor la Sassari în Sardinia, apoi la Torino: 1773-1831).
- roll-over-test (proba de întoarcere)** • Probă pentru decelarea unui risc de hipertensiune gravidică; constă în măsurarea tensiunii arteriale a unei femei gravide de 28-32 săptămâni mai întâi în decubit lateral, apoi în decubit dorsal. Există risc de hipertensiune dacă schimbarea de poziție antrenează o creștere a presiunii diastolice de 20 mmHg; 75% din femeile la care proba este pozitivă fac hipertensiune.
- Romanovsky (colorația)** • Colorația frotiurilor de sânge cu un amestec de eozină și derivați de albastru de metilen. Folosită inițial pentru evidențierea hematozoarelor, tehnica a suferit unele modificări (*colorația Giemsa* este o variantă). (*Romanovsky* Dimitri, medic rus, profesor de medicină internă la St. Petersburg, 1861-1921)
- rombencefal** (fr. *rhombencéphale*) • Ansamblul elementelor encefalului, dezvoltate pornind din vezicula cerebrală posterioară și cuprinzând bulbul rahidian, protuberanța inelară (puntea) și cerebelul. Ventriculul al patrulea, cavitatea ependimară cuprinsă între aceste trei elemente ale rombencefalului, ia în cursul dezvoltării o formă romboidală, de unde numele formațiunii. Sin. *creier posterior*.

Romberg (semnul) • Incapacitatea de a păstra poziția în picioare (ataxie statică), având călcăiele lipite și ochii închiși, aceasta provocând oscilații, până la cădere. Este un semn care arată atingerea căilor sensibilității profunde (de ex. în tabes); poate fi făcut mai sensibil prin diferite probe: stațiunea pe un singur picior, așezarea unui picior înaintea celuilalt etc. (Romberg Moritz Heinrich, neurolog și internist german, profesor la Berlin, 1795-1873).

romboid (*fr. rhomboïde*) • Care are formă rombică. V. *mușchi romboid*.

ronchus (*engl. sonorous rales*) • 1) Sin. al *ralului ronflant*; 2) Sforăitură ce se produce în paralizia vălului palatin.

röntgen • Unitate internațională pentru razele X sau gama (după numele fizicianului german Röntgen Wilhelm Conrad von, descoperitorul razelor X în anul 1895; a fost profesor la Strassbourg, apoi la Giessen, Würzburg și München; premiul Nobel pentru fizică în 1901, 1845-1923). Simbol *R* (anterior *r*).

röntgen- • Prefix indicând relația cu razele X, utilizat în germană și engleză; în franceză se preferă prefixul *radio-*. Pentru toate cuvintele începând cu *röntgen*, vezi *radio-*.

röntgenterapie • Utilizarea razelor X în terapie. Sin. *radioterapie* (termen imprecis, dar folosit în mod curent).

Rorschach (testul) • Test psihologic care constă în interpretarea unei pete de cerneală de către subiectul cercetat, în vederea studierii personalității sale. (Rorschach Hermann, psihiatru elvețian din Zürich, 1884-1922)

Rosenthal (factorul) • V. *factor de coagulare*.

rostral • Care se referă la o trompă (un rostru). Ex. piesele rostrale ale unei insecte.

roșu (*fr. rouge, engl. red*) • Culoare a spectrului solar cu cea mai mare lungime de undă (aproximativ 6500 Å).

roșu de anilină • Sin. *foxină*.

roșu de Congo • Sin. *fenolsulfonftaleină, roșu de fenol*.

rotator (*fr. rotateur, engl. rotating*) • 1) Se spune despre un mușchi care produce rotația unui membru sau a

unei părți a corpului, în jurul axei sale. Ex. mușchi rotatori ai spatelui; 2) (*fr. rotatoire, engl. rotational*) care efectuează o rotație sau care se referă la ea. Ex. mișcare rotatorie, vertij rotator.

rotație • Acțiune de răsucire în jurul unui ax. Rotația externă a unui membru aflat în poziție anatomică, îndepărtează degetul mare de linia mediană; rotația internă, dimpotrivă, îl apropie de această linie.

rotulă (*engl. patella, rotula*) • Os sesamoid conținut în tendonul mușchului cvadriceps, situat în partea anterioară a genunchiului și articulat prin fața sa posterioară la trohleea femurală. Nume latin: *patella*. (adj. *rotulian*)

rough • Se spune despre una din cele două variante sub care pot să se prezinte coloniile unor specii bacteriene: colonii mate, cu aspect granulos și contur neregulat, aderente la mediul de cultură. Lingv. adj. *engl. cu sens de rugos*. V. *smooth*. Abr. *R*.

Roux (operația) • Tratament chirurgical al luxațiilor recidivante de rotulă. (Roux César Alphonse, chirurg elvețian, profesor de patologie externă și ginecologie la Lausanne, 1857-1934)

rozaceu • De culoare roșie. V. *acnee rozacee*.

rozeolă • Orice erupție formată din pete roz, numulare sau lenticulare. Există mai multe grupe de rozeole: rozeola sifilitică (din perioada secundară); rozeola febrei eruptive (rujeolă, rubeolă); rozeolele medicamentoase. V. *raș*.

rozetă • Dispoziție caracteristică pe care o formează aderența celulelor (cel mai des, globulele roșii) în jurul unei alte celule (de obicei un limfocit). Rozetele se datoresc receptorilor particulari care permit aderența.

RP • Abr. pentru *reumatism palindromic*.

Rp • V. *R*.

rubefacție • Roșire intensă dar trecătoare a pielii, provocată prin aplicarea de medicamente rubefiante, precum cataplasma cu făină de muștar.

rubeliform (*engl. resembling rubeola*) • Care seamănă cu erupția din rubeolă. Ex. eritem rubeoliform.

rubeolă (*fr. rubéole, engl. rubella*)

• Febră eruptivă, benignă, contagioasă și epidemică, produsă de un virus, caracterizată prin erupție, care se generalizează brusc și fără să se conformeze unui tip de apariție în timp, ca în rujeolă; erupția este scarlatiniformă sau rujeoliformă, dar elementele eruptive au o culoare roșie destul de caracteristică (asemănătoare florilor de pier-sic). Singurele complicații grave survin la copii născuți din mame care au făcut rubeolă în primele 3-4 luni de sarcină, adică în perioada de organo-geneză; copiii se nasc cu malformații congenitale (*embriopatie rubeoloasă*). Incubația rubeolei este de 14-21 zile; după boală rămâne o imunitate permanentă. (adj. *rubeolos*)

rubeolic • Care are aspect de rubeolă.

rubor • Cuvânt latin care înseamnă roșeață, unul din semnele caracteristice inflamației.

rubric (*fr. rubrique, engl. rubro*) • Care se referă la nucleul roșu din creier.

rugos (*fr. rugueux, engl. rough*) • Se spune despre o suprafață, în special a dermului, care prezintă asperități la pipăit.

rugozitate (*engl. roughness*) • Starea unei suprafețe, a pielii de a fi aspră, rugoasă.

rujeolă (*fr. rougeole, engl. measles*) • Boală infecțioasă eruptivă, febrilă, contagioasă și epidemică, ce apare în special la copii, cauzată de un virus (*Paramyxovirus*, grupul II al *Myxovirusurilor*), care se transmite prin contact direct, începând din perioada catarală de câteva zile, manifestată prin: catar oculonazal și bronșic, enantem

format din mici pete albe ușor reliefate, înconjurate de un lizereu roșu (petele Koplik). Erupția începe la față și se generalizează în 2-3 zile, descendent; este alcătuită din maculopapule, pe alocuri confluențe, între care pielea se menține nemodificată. Pot surveni complicații, mai frecvent respiratorii, dar și encefalite. Boala conferă imunitate permanentă. V. *morbiliis*. (adj. *rujeolos*)

rupia (*fr., engl. rupia*) • Leziune cutanată, caracterizată prin formare de cruste negricioase, dispuse în straturi și acoperind o ulceratie inflamatorie purulentă.

rupioid • Cu aspect de rupia. Ex. psoriazis rupioid.

ruptură (*fr., engl. rupture*) • Deșirare, soluție de continuitate, survenită brusc într-un vas, mușchi sau organ.

rușinos (*fr. honteux, engl. pendental*) • Arterele, venele și nervii care se distribuie la organele genitale externe, la tegumentele vecine, la perineu și la partea inferioară a bazinului: *arterele (și venele) rușinoase externe, artera (și vena) rușinoasă internă, nervii și plexul rușinos*.

rut (*fr., engl. rut*) • Ansamblul fenomenelor fiziologice ce apar la femelele unor animale în timpul perioadei favorabile fecundației, pe care astfel o favorizează. V. *estrus*.

rutozid • Substanță glicozidică extrasă din frunzele unei plante numită vi-ruanț sau rută (*Ruta graveolens*) și care exercită un efect protector asupra pereților capilari; este recomandată împreună cu vitamina C, în stările hemoragice prin fragilitate capilară. Sin. *vitamina P*.

S - Ș

- S** • 1) Simbolul chimic al sulfului; 2) Abr. internațională pentru *rădăcina nervoasă sacrală* (urmată de cifra indicatoare. Ex. S1, S2 etc.); 3) În fiziologie, simbol pentru *saturație* (în special saturația în oxigen sau gaz carbonic a sângelui); 4) Abr. în literatura angloamericană pentru *smooth-neted*; 5) V. *unda S*.
- S iliac** (engl. *iliac colon*) • Prima parte fixă a colonului pelvin, situată în fosa iliacă stângă. Sin. *colon iliac*.
- s** • Simbol pentru *secundă*.
- Sabin-Feldman (testul)** (engl. *S F dye test*) • Probă biologică pentru diagnosticul toxoplasmozei. Constă într-o reacție bazată pe diferența de colorabilitate a toxoplasmelor în prezența anticorpilor specifici. (Sabin Albert Bruce, virolog american din New York, 1906-1993; Feldman H.A., bacteriolog american contemporan)
- Sabin-Koprowski (vaccin)** (engl. *Sabin's oral poliomyelitis vaccine*) • Tip de vaccin antipoliomielitic. V. acest termen. (Sabin, același ca precedentul; Koprowski Hilary, virolog american, născut în 1916)
- saburală** • adj. V. *limba*.
- saci-, saco-** (fr. *sacci-, sacco-*) • Prefixe semnificând *sac*. Ex. saciform, sacoradiculografie.
- saciform** • În formă de sac. Ex. anevrism saciform.
- sacoradiculografie** • Sin. *radiculografie*.
- sacralgie** • Durere localizată la sacru sau regiunea sacrală. Sin. *sacrodinie*.
- sacralizare** • Anomalie a celei de a 5-a vertebre lombare caracterizată prin fuziunea totală sau parțială la sacru. V. *semisacralizare*. (adj. *sacralizat*)
- sacrat** (fr. *sacré*) • Care se referă la sacru. Ex. vertebre sacrate, coloana sacrată.
- sacrococcigian** • Care se referă la sacru și coccis.
- sacroiliac** (fr. *sacro-iliaque*) • Care se referă la sacru și la osul iliac. Abr. *SI*.
- sacrolisteză** • Alunecare înainte a sacrului în raport cu vertebra L5, prin relaxarea ligamentelor sacroiliace, fie ca urmare a unor microtraumatisme

repetate după un accident, fie în timpul sarcinii. Sin. *sacru basculat*. V. *spondilolistezis*.

- sacrolombar** (fr. *sacro-lombaire*, engl. *sacrolumbar*) • Care se referă la sacru și la vertebrele lombare. Lingv. Deși este un sinonim cu *lombosacrat*, acest adjectiv nu este folosit pentru a desemna aceleași structuri. Se spune de exemplu *mușchi sacrolombar* și nu *mușchi lombosacrat*, sau *trunchi (nervos) lombosacrat* și nu *trunchi sacrolombar*.
- sacrosciatic** • Care este în raport cu, sau se inseră pe sacru și spina sciatică. Ex. ligament sacrosciatic.
- sacrovertebral** • Care se referă la sacru și vertebre. Ex. articulația sacrovertebrală.
- sacru** (fr., engl. *sacrum*) • Piesă osoasă rezultată din sudura celor 5 vertebre sacrate, situat în partea posterioară a bazinului osos, între cele 2 oase iliace, în continuarea coloanei lombare cu care face un unghi obtuz la vârful anterior, *promontoriul*. Extremitatea sa inferioară se articulează cu coccisul. Sacrul joacă un rol predominant în statică și dinamica forțelor transmise de coloana vertebrală membrilor inferioare. (adj. *sacral*)
- sacru basculat** • Sin. *sacrolistezis*.
- sacular** (fr. *sacculaire*) • 1) Care formează un sac. Ex. chist sacular; 2) Care se referă la saculă.
- saculă** (engl. *sacculus*) • Veziculă a labirintului membranos care ocupă partea inferioară a vestibulului osos și este legată de utriculă prin canaliculele endolimfatice. (adj. *sacular*)
- sadic** (fr. *sadique*, engl. *1. sadistic; 2. sadist*) • 1) Care se referă la sadism; 2) Se spune despre o persoană care manifestă sadism.
- sadism** • Perversiune prin care satisfacția sexuală nu este obținută decât la vederea unor suferințe fizice sau morale produse partenerului(itei), (de la numele marchizului de Sade, 1740-1814).
- sadomasochism** • Melanj de tendințe sadice și masochiste la același subiect.
- safenă** (fr. *saphène*) • Se spune despre venele superficiale ale gambei (*vena safenă internă*, *vena safenă externă*,

- vena safenă accesorie*) (sau *posterioară*) și de nervii sateliți ai acestor vene (*nervul safen intern* și *nervul safen extern*). Etimologia cuvântului este discutabilă: 1) de la un cuvânt grec însemnând *aparent, distinct* (veneile fiind bine vizibile sub tegumente); 2) de la un cuvânt arab care înseamnă *ascuns* (puncția acestor vene neputând fi practică decât pe o mică parte a traiectului lor).
- safenectomie** • Rezecția parțială sau totală a unei safene. Operația este practică ca tratament al varicelor. V. *stripping*.
- safism** • Sin. *lesbianism*.
- sagital** • Care este orientat în sens anteroposterior, vertical pe linia mediană a organismului. Ex. plan sagital, sutură sagitală (între marginile celor 2 oase parietale).
- SAL** • Abr. pentru *ser antilimfocitar*.
- salicilat** (fr. *salicylate*) • Sare a acidului salicilic. Unii salicilați sunt folosiți în terapeutică în tratamentul afecțiunilor reumatismale; salicilatul de sodiu (pe cale bucală), salicilatul de metil (sub formă de pomadă).
- salicilic** (fr. *1. salicylé, 2. salicylique*, engl. *salicylated*) • 1) Se spune despre un medicament care conține acid salicilic sau despre un tratament cu acid salicilic sau derivați ai săi. 2) V. *acid salicilic*.
- salicilism** (fr. *salicylisme*) • Intoxicație datorată absorbției de doze ridicate de acid salicilic sau salicilați.
- salidiuretic** • Se spune despre un medicament care favorizează eliminarea urinară a clorurii de sodiu. Sin. *saluretic*.
- salin** • 1) Care conține sare (clorură de sodiu). Ex. soluție salină; 2) Care se referă la o sare (în general). Ex. diuretic salin.
- salivant** • Care provoacă salivarea. V. *sialogog*.
- salivație** • Secreție a salivei; este declanșată pe cale reflexă.
- salivă** • Produs de secreție al glandelor salivare parotide, submandibulare (sau submaxilare), sublinguale și micilor glande diseminate în mucoasa bucală. Saliva este deversată în gură; este un

- lichid incolor, filant, conținând săruri minerale, materii organice (predominant mucină) și o enzimă, ptialina. V. *ptial.*, *sial.*. (adj. *salivar*)
- Salk (vaccinul)** • Tip de vaccin antipoliomielitic. V. acest termen. (Salk Jonas Edward, virolog american, Pittsburgh, născut în 1914).
- Salmonella** • Gen de bacili gram negativi, aerobi sau anaerobi, aparținând familiei Enterobacteriaceae. Genul cuprinde bacili tifici și paratifici (*Salmonella typhi* sau bacilul Eberth și *Salmonella paratyphi* A, B și C), precum și alte specii care infectează mai ales animalele și contaminează produsele alimentare provocând la om toxinfecții alimentare.
- salmoneloză** • Infecție cauzată de microorganismele din genul *Salmonella*.
- salpingectomie** • Ablajia trompei Fallope.
- salpingian** • Care se referă la trompa Fallope. V. *tubar*.
- salpingită** • 1) Inflamația trompei Fallope; 2) Inflamația trompei Eustache.
- salpingo-** • Prefix de origine greacă indicând o relație cu trompa Fallope (trompa uterină) sau cu trompa Eustache (se utilizează de asemeni uneori prefixul latin *tubo-*).
- salpingofaringian** • Care se referă la trompa Eustache și faringe. Ex. mușchiul salpingofaringian.
- salpingografie** • Radiografia trompelor Fallope după injectarea unei substanțe de contrast.
- salpingoliză** • Intervenție destinată restaurării permeabilității pavilionului tubar, prin detașarea sa de aderențe pentru eliberarea franjurilor și facilitarea penetrării ovulului în trompă (intervenție pentru remedierea unor sterilități).
- salpingoovarian** • Care se referă la trompa Fallope și ovar.
- salpingoovariopexie** • Fixarea chirurgicală a ovarului la trompa Fallope.
- salpingoovărită** • Inflamație a trompei Fallope și a ovarelor. Sin. *anexită*, *tuboovărită*.
- salpingo-ooforectomie (sau salpingo-ovarectomie)** • Ablajia trompei Fallope și a ovarului;

salpingopexie • Fixarea trompei Fallope la ligamentul suspensor al ovarului.

salpingoplastie • Restabilirea chirurgicală a permeabilității trompei Fallope în caz de obstrucție.

salpingoscopie • Examinarea vizuală a orificiului faringian al trompei Eustache cu ajutorul *salpingoscopului* (tub prevăzut cu un sistem de iluminat).

salpingostomie • Deschiderea chirurgicală a unei trompe Fallope obstruate, pentru a se restabili permeabilitatea tubară și fecunditatea.

salpingotomie • Incizia unei trompe Fallope.

Salter (fractura) • Fractură metaepifizară a scheletului în creștere. (*Salter*, ortoped contemporan, Canada)

salubritate (*fr. salubrité, engl. salubrity*) • Caracter de sănătate, favorabil sănătății.

saluretic • Sin. *salidiuretic*.

sanguiniformator • Sin. *hematopoietic*.

sanguinolent • Care este pătat sau amestecat cu sânge. Ex. diaree sanguinolentă.

sanitar • Care se referă la sănătate și igienă, considerat mai ales din punct de vedere al colectivității.

Santorini (canalul) (*engl. accessory pancreatic duct*) • Conduct excretor al pancreasului, care traversează partea superioară a capului până la vârful micii caruncule. Funcționează în mod normal ca un afluent al canalului Wirsung sau canalului pancreatic. Sin. *canal pancreatic accesoriu*. (*Santorini* Giovanni Domenico, anatomist și medic italian, profesor la Veneția, 1681-1737).

Santorini (cartilajul) • Sin. *cartilajul corniculat*. (*Santorini*, același ca mai sus).

sapid • 1) Care produce senzații gustative; 2) Care are o savoare determinată. Ant. (rom.) insipid.

sapon- • Prefix de origine latină cu semnificație de *săpun*.

saponaceu • Care are caracterele săpunului.

saponificare • Reacție inversă esterificării, în care un ester (îndeosebi un lipid) este scindat sub acțiunea unei baze sau enzime (ex. lipaza pancrea-

tică) în alcool (glicerol) și acid gras (sub formă de săpun). Această reacție este valorificată în industria pentru fabricarea săpunului și lumânărilor.

sapr-, sapro- • Prefixe de origine greacă semnificând *putrid*.

saprofit (*fr., engl. saprophyte*) • Se spune despre un organism vegetal sau animal care se hrănește mai ales cu materii organice inerte (cadavre, humus, excremente, urină, lapte, vin, brânză etc.) provocând fermentație sau putrefacție. Este cazul numeroaselor bacterii, ciuperci, protozoare etc. Germenii saprofiti sunt în general nepatogeni.

saprogen • Care provoacă putrefacția.

sarcină (*fr. grossesse, engl. pregnancy*) • Starea unei femei gravide. Sin. *graviditate*. V. *gestație, gravidică*.

sarcină ectopică • V. *sarcină extra-uterină*.

sarcină extrauterină (sau ectopică) (*fr. grossesse extra-utérine, engl. ectopic pregnancy*) • Sarcină în care embrionul se dezvoltă în afara cavității uterine. Este aproape întotdeauna tubară, mai rar ovariană, abdominală sau peritoneală.

sarcină gemelară • Dezvoltarea simultană a doi sau mai mulți feți în uter (numiți gemeni) (*fr. jumeaux*).

sarcină gemelară biovulară (dizigotă sau bivitelină) • Sarcină gemelară în care două ovule au fost fecundate de doi spermatozoizi distincți, cele două ouă fiind independente. Fiecare făt are un patrimoniu ereditar propriu. V. *gemeni*.

sarcină gemelară uniovulară (monozigotă sau univitelină) • Sarcină gemelară în care un singur ovul a fost fecundat de un singur spermatozoid. Cei doi feți au un patrimoniu genetic identic și sunt întotdeauna de același sex.

sarco- • Prefix de origine greacă indicând o relație cu carnea.

sarcoid • Formație tumorală cutanată, de aspect nodular caracteristic pentru maladia Besnier-Boeck-Schaumann (denumită și *sarcoïdoză*).

sarcom (*engl. sarcoma*) • Tumoră malignă formată în țesutul conjunctiv sau în țesuturi care derivă din acesta. Ele-

mentele celulare care compun tumora au de cele mai multe ori aspect mezenchimatous nediferențiat sau reproduc în mare țesutul în care au proliferat, motiv pentru care se deosebesc: osteosarcoame (cu predominanța celulelor osoase), condrosarcoame (predomină celulele cartilajinoase), miosarcoame (fibre musculare). (adj. **sarcomatos**)

sarcom limfatic • Sin. *limfosarcom*.

sarcomatoid • Tumoră constituită în mare parte din țesut de gonadă nediferențiată. Are de obicei aspect de sarcom.

sarcomatos • Care se referă la sarcom, care este de natura unui sarcom. Ex. osteită sarcomatoasă.

sarcomatoză • Afecțiune caracterizată prin prezența sarcoamelor multiple.

sarcomatoză meningiană primitivă • Proliferare difuză, foarte malignă, a elementelor sarcomatoase în spațiul subarahnoidian. Afecțiunea se întâlnește mai des la copii.

sarcopt • Sin. *acarian*. V. *scabie*.

sarcozină • Substanță care rezultă din hidrolizarea creatinei sau din degradarea biologică a colinei, prezentă în mușchi. Poate fi obținută prin sinteză.

sarcozinemie • Prezența sarcozinei în sânge.

sare (*fr. sel, engl. salt*) • 1) Orice compus rezultat din acțiunea unui acid asupra unei baze; 2) În limbaj curent, clorura de sodiu (sare de bucătărie). V. *salin*.

Sarmiento (ghipsul) (*fr. plâtre de S., engl. S's plaster*) • Indicat în tratamentul conservator al fracturilor de gambă; permite utilizarea precoce a membrului fracturat și mobilizarea articulațiilor vecine. (*Sarmiento*, ortoped contemporan din Miami, USA)

SAT • Prescurtarea pentru *ser antitetanic*.

satelit • 1) Se spune despre o venă care are un traiect paralel în imediata apropiere a unei artere și care poartă de obicei același nume; 2) Prin extensie, se spune despre o structură anatomică vecină alteia sau care prezintă unele analogii (ex. trunchi arterial satelit trunchiului bronșic) sau despre o struc-

tură legată de o alta sau dependentă de o alta (ex. vena satelită bulbului olfactiv).

satiriază (*fr., engl. satyriasis*) • Exagerare morbidă a dorințelor sexuale la om. V. *nimfomanie*. (adj. **satiriazic**)

saturare (*fr., engl. saturation*) • Stare deplin. Abr. S. (în fiziologie pentru desemnarea saturării sângelui în oxigen sau gaz carbonic).

saturat • Care nu mai poate să dizolve și să absoarbă o cantitate suplimentară de substanță oarecare. Ex. soluție saturată.

saturnin • Care se referă la plumb sau care este provocat de plumb sau compușii săi. Ex. colică saturnină.

saturnism • Ansamblu de manifestări patologice cauzate de intoxicația cu plumb: cefalee, paralizii flasce ale extremităților, nefrită, anemie, colici abdominale, constipație spastică, lizieră cenușie a gingiilor.

saună • 1) Formă de baie de origine finlandeză, practică într-o încăpere specială, în care subiectul este supus unei băi de aer cald și sec care alternează cu vapori și dușuri reci și calde. Această metodă care stimulează aparatul circulator și respirator se practică din ce în ce mai mult și în afara Finlandei; 2) Construcția în sine unde se practică metoda.

săltătoare (*fr. sautoire, engl. saltatory*) • Care se caracterizează prin salturi sau săvânituri. Ex. coree cu salturi.

sămânță (*fr. semence, engl. 1. semen; 2. seed*) • 1) Sinonim popular pentru *spermă*; 2) Grăunte vegetal.

sănătate (*fr. santé, engl. health*) • Stare de normalitate fizică, mentală și socială, care nu constă numai în lipsa unei boli sau infirmități (definiția OMS, 1946).

sănătate publică (*engl. public health*)

• În țările în care coexistă un sector public și un sector privat, expresia *sănătate publică* semnifică în general exclusiv eforturile organizate ale colectivității în domeniul sănătății și bolii: terapeutică individuală este relativ exclusivă. În alte țări, unde toate serviciile de sănătate sunt publice, capătă

o semnificație generală și se extinde practic la toate domeniile care privesc sănătatea individului conceput esențial ca membru al colectivității.

sănătate publică veterinară • Ansamblu de măsuri luate de o colectivitate în domeniul medicinei veterinare, în scopul asigurării profilaxiei bolilor, protecției vieții și dezvoltării bune stări și productivității omului.

săruri biliare (*fr. sels biliaires*) • Săruri de sodiu și potasiu ale acizilor biliari prezenți în bilă. Au rolul de a scade tensiunea superficială a conținutului duodenal favorizând astfel emulsionarea grăsimilor; solubilizează acizii grași favorizând absorbția prin mucoasa intestinală; activează lipaza pancreatică; sunt reabsorbite parțial la nivelul intestinului și readuse la ficat prin vena portă.

sân (*fr. sein, engl. breast*) • În limbaj clinic și curent, mamela sau glanda mamară a femeii. *V. mamar, mast.*

sânge (*fr. sang, engl. blood*) • Lichid organic vâscos, de culoare roșie, constituit dintr-o parte lichidă (*plasma*) și elemente figurate în suspensie (*eritrocite, leucocite și trombocite*), propulsat de inimă în circuit închis, prin artere, capilare și vene. Din punct de vedere histologic este considerat țesut (*țesutul sanguin*), iar din punct de vedere fiziologic, organ. Sângele asigură un mare număr de funcții: aport de oxigen la țesuturi prin intermediul hemoglobinei din eritrocite, ca și de substanțe nutritive indispensabile; transport de deșeuri până la organele excretorii (rinichi, plămâni), transport de hormoni, vitamine, unele enzime; susținerea echilibrului umoral și a temperaturii, apărare imunitară (în special producerea de anticorpi, prin acțiunea limfocitelor și prin procesul de fagocitoză). Masa sanguină reprezintă aproximativ 1/13 din greutatea totală a corpului. Raportul volumului elementelor figurate la sângele total este *hematocritul* care normal este de aprox. 45%. Sângele conține foarte multe antigene și anticorpi (*aglutinogene și aglutinine*). Acestea joacă un rol important în fenomenul de incompatibilitate în cazul

transfuziilor sanguine, în patologie, în antropologie (distribuția diferită de grupe și factori sanguini în sânul diferitelor grupe etnice), în medicina legală (posibilitatea identificării probelor de sânge, cercetarea paternității), precum și în studiile genetice. *V. emie, hematice, (adj. sanguin)*

sânge arterial (*engl. arterial blood*)

• Sânge care circulă în artere, în cavitățile stângi ale inimii (auricul, ventricul) și în venele pulmonare, relativ bogat în oxigen (19,5%).

sânge venos (*engl. venous blood*)

• Sângele care circulă în vene, cavitățile drepte ale inimii (auricul, ventricul) și arterele pulmonare, relativ sărac în oxigen (13,5%) și bogat în gaz carbonic (54%).

scabie (*fr. scabies, gale, engl. itch, scabies*) • Boală cutanată parazitată, contagioasă, foarte pruriginoasă, cauzată de un acarian, *Sarcoptes scabiae*.

Produce leziuni caracteristice sub forma unor trenouri fine, cenușii, datorate canalelor săpate în piele de parazitul femelă. *Sin. acarioză, (pop. rom. răie).*

scabie filariană (*fr. gale filarienne, engl. filarial itch, craw-craw*) • Erupție pruriginoasă produsă de agentul parazitar al oncocercozei.

scabios (*fr. galeux, engl. scabious*)

• Care se referă la scabie, care suferă de scabie. *V. raios.*

scafoid • 1) adj. Care are formă asemănătoare unei bărci; 2) s. Os scurt, cel mai lateral din rândul proximal al carpului (numit de asemenea *scafoidul carpian*). Se articulează: înăuntru cu semilunarul și osul mare, în jos cu trapezul și trapezoidul, în sus cu radiusul. (*adj. scafoidian*)

scafoidită • Inflamația scafoidului.

scafoidosemilunar • Care se referă la oasele scafoid și semilunar.

scafoidul tarsian (*engl. navicular bone of foot*) • Os scurt al tarsului anterior, în formă de nacelă, situat pe partea internă a piciorului. Se articulează în spate cu astragalul, înainte cu cele trei cuneiforme, în afară cu cuboidul. *Sin. os navicular.*

scalen • *V. mușchiul scalen, sindromul scalenului anterior.*

scalenotomie • Operație constând în secționarea mușchiului scalen anterior care poate fi cauza compresiei arterei subclaviculare, pentru combaterea crizelor paroxistice ale sindromului de scalen anterior etc.

scalp • Pielea cu păr a capului, care poate fi smulșă în mod accidental.

scalpel • Cuțitaș cu mâner, plat și spatulat, utilizat mai ales în disecții. *V. bisturiu.*

scanner • *V. tomodensitometrie.*

scanograf • *V. tomodensitometrie.*

scanografie • *V. tomodensitometrie.*

scapula • Cuvânt latin însemnând *omoplat*.

scapulalgie • Durere în regiunea omoplatului sau umărului. *Sin. omodinie.*

scapular • 1) Care se referă la umăr. *Ex. regiunea scapulară;* 2) Care se referă la omoplat. *V. centura scapulară.*

scapulectomie • Rezecția parțială sau totală a omoplatului, cu conservarea membrului superior.

scapuloclavicular • Care se referă la omoplat și claviculă. *Ex. mușchiul scapuloclavicular.*

scapulohumeral • Care se referă la omoplat și humerus. *Ex. periartrita scapulohumerală. V. articulația scapulohumerală.*

scapulopexie • Fixarea chirurgicală a omoplatului la coaste.

scapulotoracic • Care se referă la omoplat și torace. *Ex. artera scapulotoracică.*

scarificare (*fr., engl. scarification*)

• Incizie superficială a pielii în scopul producerii unei sângerări, unei scurgeri de serozități sau inoculări cu vaccin (BCG, vaccin antivariolic). Se poate practica cu ajutorul unui bisturiu, lanțetă sau scarificator.

scarificator • Instrument din oțel cu extremitatea tăioasă, utilizat în scarificări.

scarlatină • Maladie infecțioasă acută, contagioasă și epidemică, cauzată de tulpini de streptococ hemolitic. Se caracterizează prin debut brusc cu frisoane, febră, alterarea stării generale, angină roșie, limba de fragă, exantem al mucoasei bucale, urmate a

șasea zi de un exantem roșu granitat formând placarde largi, mai intense în regiunea pliurilor de flexiune. Descuamația succede erupției între a șasea și a opta zi și durează una sau mai multe săptămâni; este fină pe trunchi și în lambouri mari, caracteristice, pe mâini și picioare. Complicațiile (otită medie, mastoidită, nefrită, reumatism poliarticular etc.) au devenit acum rare. Perioada de incubație este de 2-8 zile. (*adj. scarlatinos*)

scarlatiniform • Care are aspect de scarlatină. *Ex. rubeola scarlatiniformă. Sin. scarlatinoid.*

scarlatinoid • *Sin. scarlatiniform;* eritem care amintește de cel din scarlatină.

Scarpa (triunghiul) • Spațiu în regiunea inghinocrurală, pe fața anterioară și superioară a coapsei, delimitat în sus de arcada femurală, în afară de proeminența mușchiului croitor și înăuntru de proeminența mușchiului adductor mijlociu. Triunghiul lui Scarpa este traversat de vasele femurale, nervul crural și ramurile sale. (*Scarpa Antonio, anatomist și chirurg italian, profesor de chirurgie la Modena, apoi profesor de anatomie la Pavia, 1747 (?)-1832.*)

scato- • Prefix de origine greacă indicând o relație cu materiile fecale. *V. copro-, stercor-*

scatofil • *Sin. coprofil.*

scatom • *Sin. fecalom.*

scăriță (de șa) (*fr. étrier, engl. I. stirrup, 2. stapes*) • 1) Instrument în formă de potcoavă utilizat pentru reducerea unei fracturi sau pentru menținerea unei reduceri; 2) Oscior intern al cutiei timpanului, situat intern față de ferovală și întinzându-se până la fereastră ovală. *V. stapedian.*

scâncete (*fr. vagissements, engl. vagitus*) • Primele țipete ale nou născutului.

Schaumann • *V. Besnier-Boeck-Schaumann (maladia).*

schelet (*fr. squelette, engl. skeleton*) • 1) Ansamblul oaselor corpului; 2) Prin extensie, orice element osos sau nu, care formează structura rigidă a unui organ moale căruia îi conferă susți-

nera (ex. scheletul limbii, scheletul fibros al inimii).

scheletal • Care se referă la schelet.

scheletic • 1) Care se referă la schelet; 2) Care amintește un schelet. Ex. aspect scheletic.

schema (engl. *pattern*) • Figura simplificată care reprezintă trăsăturile esențiale ale unui organ, aparat sau proces oarecare (adj. **schematic**). *Schema corporală* este imaginea pe care și-o face fiecare despre corpul său.

Scheuermann (maladia) • Afecțiune degenerativă a coloanei vertebrale, care survine la copii și adolescenți, caracterizată printr-o cifoză dureroasă și o redoare a coloanei dorsolombare. Radiologic se caracterizează prin aplatizarea unuia sau mai multor discuri intervertebrale, printr-o deformare cuneiformă moderată a unuia sau mai multor corpuri vertebrale (cel mai frecvent D, D, și D₁₂) și prin leziuni ale platourilor vertebrale care sunt adesea sclerozate. Sin. *cifoza dureroasă a adolescenților*, *epifiza vertebrală de creștere*. (Scheuermann Holger Werfel, chirurg ortoped, Copenhaga, 1877-1960).

schir (engl. *scirrhous carcinoma*) • Cancer schiros: epitelion bogat în țesut fibros și sărac în elemente neoplazice, de consistență dură și cu creștere în general lentă. Este frecvent la femeile în vârstă, ex. schir mamar.

schiros • Care are o consistență dură, lemnoasă.

Schistosoma • Gen de viermi din ordinul Trematode, cu sexe separate, parazit al vaselor sanguine ale mamiferelor și păsărilor; unele specii parazitează și omul. Gazda lor intermediară este molusca de apă dulce (diferită pentru fiecare specie de vierme). Sin. *Bilharzia*.

schistosomiază • Totalitatea afecțiunilor date de paraziți din genul *Schistosoma* (*Bilharzia*). Există trei forme: *schistosomiaza asiatică* (arteriovenoasă), *schistosomiaza intestinală și schistosomiaza vezicală*. Aceste boli sunt foarte răspândite în Africa, America de Sud și Asia orientală. Sin. *bilharzioză*.

schistoză • Pneumoconioză benignă cauzată de inhalarea de praf de ardezie (numită și *boala ardeziștilor*).

shiță (fr. *ébauche*, engl. *anlage*) • 1) Începutul, prima manifestare a unui răspuns, simptom; 2) Parte a embrionului ale cărui elemente celulare vor da naștere unui organ sau unei părți anatomice.

-schizis • Sufix de origine greacă semnificând divizare, separare. Ex. palatoschizis, onicoschizis, gnatoschizis.

schizo- • Prefix de origine greacă indicând o relație de disociere, o divizare. V. *schizis*.

schizocit • Element figurat în sânge, rotunjit sau neregulat, provenind din fragmentarea patologică a eritrocitelor în cursul unui proces hemolitic.

schizofren • Subiect schizofrenic.

schizofrenic • 1) Care se referă la schizofrenie; 2) Bolnav de schizofrenie.

schizofrenie • Afecțiune mentală endogenă, de cauză necunoscută, caracterizată în principal prin disocierea personalității (incoerență ideoverbală, idei delirante, nesistematizate), prin impresia de a fi sub influența unor forțe străine, prin perturbații profunde ale afectivității, în sensul detașării de sentimente și sentimente stranii, prin introversiune (*autism*) și printr-o pierdere a realității; luciditatea, în general, nu este afectată, iar facultățile intelectuale nu sunt deteriorate ireversibil. Conceptul de schizofrenie înglobează un grup de psihoze cu evoluție cronică și semnificația sa este diferită și din punct de vedere al diferitelor școli psihiatrice.

schizoglosie • Fisurare congenitală a limbii care poate fi bifidă sau net divizată pe toată lungimea sa.

schizognatie • Sin. *gnatoschizis*.

schizoid • 1) adj. Care se referă la schizoidie; 2) Care prezintă schizoidie.

schizoidie • Constituție mentală caracterizată prin tendințe la singurătate, la izolare, la introversiune și prin dificultatea de a stabili contacte cu alte persoane și de a se adapta la realitățile exterioare. V. *sintonie*. Sin. *constituție schizoidă*, *schizotimie*.

schizonevroză • Afecțiune mentală intermediară între schizofrenie și nevroză.

schizotimie • Sin. *schizoidie*.

Schmorl (nodul) • Sin. *hernie intraspongioasă*. (Schmorl Christian George, anatomopatolog german, profesor la Dresda, 1861-1932)

Schüller (incidența) (engl. *Schüller's view*) • Incidența temporotimpanică pentru radiografierea craniului, pentru punerea în evidență a regiunii petromastoidiene. Este paralela axei conductelor auditive externe și interne. (Schüller Arthur, neurolog și psihiatru austriac, profesor la Viena, 1874-1958)

Schwann (teaca) (fr. *Schwann gaine*, engl. *sheath of Schwann*) • Inveliș protector situat în exteriorul tecii de mielină a fibrelor nervilor cerebrospinali. Sin. *neurilemă*. (Schwann Théodore, anatomist și fiziolog german, profesor la Louvain, apoi la Liège, 1810-1882)

schwannogliom (schwannom) • Sin. *neurinom*.

sciatic • Numele comercial al unui aparat electric conceput pentru a lumina câmpul operator, eliminând orice umbră.

sciatalgie • Nevralgie în teritoriul nervului sciatic.

sciatic • 1) adj. Care se referă la coapsă. Ex. *încăzură sciatică*, *spina sciatică*; 2) s. Durere cauzată de o suferință a nervului sciatic, cu precădere a rădăcinilor sale. Cauzele sunt: compresie radiculară printr-o hernie discală (cauza cea mai frecventă), compresie tumorală, injecție intrafesieră greșit făcută etc; 3) s. *Nervul mare sciatic*, ramura terminală a plexului sacral, cel mai voluminos cordon nervos din organism. Primește fibrele sale din trunchiul lombosacrat și ramurile sale anterioare din primele 3 perechi de nervi sacrați. Iese din bazin printr-o deschizătură largă și profundă a marginii posterioare a osului iliac, cuprinsă între spina iliacă posteroinferioară și spina sciatică (încăzură sciatică) și coboară în fesă și pe partea posterioară a coapsei până în spațiul popliteu, unde se divide în două ramuri terminale, nervul sciatic popliteu extern și intern. Prin trunchiul său inervează articulația coapsei și mușchii ischiogambieri. Prin ramurile

sale terminale furnizează inervarea senzitivă și motrice a genunchiului, gambei și piciorului.

scibale (fr. *scybales*) • Materii fecale indurate, acumulate în intestin în cursul unei constipații rebelle.

scintigrafie • Procedeu de investigare clinică constând în injectarea, de obicei intravenoasă, a unei soluții conținând un produs radioactiv care are o afinitate selectivă pentru un organ (sau țesut); se înregistrează captarea radioactivă cu ajutorul unui detector special (*scintiscanner*) așezat în exterior. *Scintigrama* astfel obținută se prezintă sub forma unei serii de puncte determinând zonele care au fixat produsul radioactiv. Metoda permite stabilirea sau precizarea diagnosticului, pentru diferite formațiuni patologice (chiste, noduli, abcese, tumori, metastaze etc.) sau să se evalueze starea funcțională a unui organ. Se folosește deosebi pentru explorarea tiroidei, ficatului, rinichilor, inimii, plămânilor, creierului. Sin. *gammagrafie*, *scanning* (de la engl. *to scan* = a explora).

scintigramă • Imagine schematică, punctată a unui organ, obținută prin scintigrafie.

sciziparitate • Model de reproducere asexuată, deosebi a unor organisme unicelulare, caracterizat prin diviziunea celei sușe în două celule fiice.

sciziune (fr., engl. *scission*) • Diviziune, fisură.

scizură (fr., engl. *scissure*) • 1) Șanț profund săpat pe suprafața unui organ. Ex. *scizura interlobară a plămânului*; 2) Anfractuozitate lungă și strâmtă care separă doi lobi cerebrali. (adj. **scizural**)

scizură centrală (rolandică) (engl. *central fissure*) • Sin. *scizură Rolando*. V. *Rolando*.

scizură laterală • Sin. *scizura Sylvius*. V. *Sylvius*.

scizurită • Inflamație pleurală localizată la o scizură interlobară. Sin. *pleurezic interlobară*.

scler-, sclero- • Prefixe de origine greacă semnificând *dur*.

scleral • Care se referă la sclerotică. Ex. *conjunctivă sclerală*.

scleră • Sin. *sclerotică*.

sclerectomie • Excizia parțială a scleroticii.

scleredem • Edem de consistență lemoasă al pielii care capătă aspect de piele tâbăcită. Este o manifestare a sclerodermiei.

sclerită • Inflamația scleroticii.

scleroatrofie • Care este caracterizat prin scleroză și atrofie.

scleroconjunctival • Care se referă la sclerotică și conjunctivă.

sclerocornean • Care se referă la sclerotică și la cornee. Ex. stafilom sclerocornean.

sclerocoroidită • Inflamația scleroticii și coroidii.

sclerodactilie • Sclerodermie localizată la degetele de la mâini și de la picioare.

sclerodermie • Maladie cutanată cronică caracterizată prin indurația și îngroșarea straturilor profunde ale pielii, frecvent asociată cu alterări analoge ale țesutului conjunctiv al viscerelor (*sclerodermie generalizată*).

sclerodermiform (*engl. sclerodermic*) • Care are aspect de sclerodermie.

scleroiridectomie • Rezecția unui lambeau de sclerotică și a unei părți din iris, practică cu precădere în glaucom.

scleroirită • Inflamația scleroticii și irisului.

sclerokeratită • Inflamația scleroticii și a corneei.

sclerokeratoirită • Inflamația scleroticii, corneei și irisului.

scleromiozită • Scleroză de origine inflamatorie a unui mușchi.

scleroplastie • Operație plastică practică pe sclerotică.

scleroproteină • Nume generic pentru un grup de proteine dure, insolubile în apă, ca fibroina din mătase, keratinele (din piele și păr), colagenul.

scleros • Care suferă de scleroză, care este îngroșat sau întărit. Ex. țesut scleros.

sclerotendinită • Scleroza tendoanelor consecutivă unei infecții.

sclerotenonită • Reacție inflamatorie a scleroticii și capsulei Tenon.

sclerotică • Cel mai solid și mai extern inveliș al globului ocular. Este de culoare albă, opacă, de formă mai mult sau mai puțin sferică. Segmentul anterior al scleroticii este corneea, transpa-

rentă. Sin. *scleră, albul ochiului* (popular). (adj. *scleral*)

sclerotomie • Incizia-puncție a scleroticii.

sclerozat • Care suferă de scleroză.

scleroză • Întărire patologică a unui țesut, ca urmare a proliferării componentei sale conjunctive, care se însoțește de o creștere patologică a colagenului și o rarefiere a celulelor. Scleroza constituie de cele mai multe ori stadiul terminal al unei leziuni inflamatorii; se poate produce însă uneori și în afara unui proces inflamator aparent, datorită unor tulburări metabolice, enzimatice sau hormonale. V. *scleros, sclerozat*.

scleroză în plăci (*fr. sclérose en plaques, engl. multiple sclerosis*) • Afecțiune a sistemului nervos central al adultului tânăr, de etiologie necunoscută, cauzată de formarea de plăci de demielinizare diseminate la orice nivel al sistemului nervos central. Simptomatologia îmbracă aspecte diferite: tulburări motorii (pareze, paralizii spastice), tulburări cerebeloase (ataxie, nistagmus, tremurături intenționale etc.), tulburări senzitive (parestezii, dizestezii), tulburări oculare prin afectarea nervului optic, incontinență sfincteriană, tulburări psihice. Evoluția este lentă, în pusee întrerupte prin remisiuni care la început pot fi complete. Sin. *scleroza multiplă*.

scleroză laterală amiotrofică • Afecțiune degenerativă a celulelor coarnelor anterioare ale măduvei spinării, de cauză necunoscută, care apare la vârsta adultă și se traduce prin atrofiile musculare progresive ale membrilor superioare care afectează la început mușchii mici ai mâinii și sfârșește prin atingere bulbară care antrenează moartea. Sin. *maladia Charcot*.

scleroză multiplă • Sin. *scleroza în plăci sau multiloculară*.

scleroză tuberoasă (*Bourneville*) (*engl. tuberous sclerosis*) • Afecțiune ereditară caracterizată prin adenoame sebacee ale feței și malformații cerebrale manifestate prin tulburări nervoase (paralizii, convulsii) și psihice (deficit intelectual, tulburări de comportament). Sin. *maladia Bourneville*.

scoarța cerebeloasă (*fr. écorce cérébelleuse*) • Sin. *cortex cerebelos*.

scoica occipitalului (*fr. écaille de l'occipital, engl. occipital squama*)

• Porțiunea osului occipital situată deasupra și în spatele găurii occipitale, constituind partea posterioară a craniului.

scoica temporalului • Porțiunea osului temporal situată deasupra și în afara stâncii (regiunea tâmpelor). Partea sa posterioară intră în constituirea mastoidei.

scolex • Extremitatea cefalică prevăzută cu ventuze, uneori cu croșete, a viermilor cestozii (capul teniei). Scolexul constituie organul de fixare al viermilor la nivelul mucoasei intestinale.

scoliotic • 1) adj. Care se referă la scoioză; 2) adj. și s. Care suferă de scoioză.

scolioză • Deviație laterală a coloanei vertebrale. V. *dextroscolioză, sinistroscolioză, cifoză, lordoză*.

scopie • În limbaj curent *radioscopie*.

scopolamină • Alcaloid extras din diferite specii de *Scopolia* (plantă erbacee din zonele muntoase). Scopolamina are aceleași proprietăți ca atropina. Sărurile sale sunt utilizate ca midriatice și sedative, mai ales în boala Parkinson.

scorbut (*engl. scurvy*) • Maladie cauzată de carența organismului în vitamina C, de origine alimentară (alimentație bazată exclusiv pe conserve, fără fructe sau legume proaspete). La adult, scorbutul se manifestă prin stare subfebrilă, anemie, hemoragii multiple, gingivită gravă care poate duce la pierderea totală a danturii. La copil se adaugă tulburări de creștere a oaselor. Sin. *avitaminoză C*. (adj. *scorbutic*).

scorbut infantil • Sin. *maladia Barlow*. V. *Barlow*.

scorbutic • 1) adj. Care se referă la scorbut; 2) adj. și s. Care suferă de scorbut.

scotch-cast • Cuvânt întâlnit în literatură, împrumutat din engleză, care definește un bandaj rigid pentru imobilizarea unei extremități lezate (fisură, fractură, ruptură de ligamente) cu ajutorul unui material sintetic mai ușor decât ghipsul (*engl. cast*).

scotch-test • Tehnică utilizată pentru cercetarea ouălelor de oxiori aflate pe marginea anusului, cu ajutorul unei benzi adezive transparente, lipite pe anus și care este apoi examinată la microscop.

scotom (*engl. scotoma*) • Lacună în câmpul vizual cauzată de existența unor puncte insensibile pe retină; poate fi central, paracentral sau periferic. De cele mai multe ori este cauzat de o leziune a nervului optic.

scotometrie • Măsurarea scotomului cu ajutorul unui *scotometru*.

scotomizare • În psihopatologie și psihanaliză, refuzul inconștient de a percepe o realitate exterioară independentă de subiect, dar pe care o dorește deformat, creând fantasmă subiective contra cărora se apără el însuși.

scotopic • Care se referă la ochiul adaptat la întuneric. Ex. vedere scotopică. V. *fotopic*.

screening • Sinonimul englez de la *depiștaj*.

scrierea Braille (*fr. écriture Braille*) • V. *Braille*.

scrot (*fr., engl. scrotum*) • Pielea fină, foarte extensibilă, închisă la culoare, cu pliuri transversale, care formează bursele în care se află testiculele. (adj. *scrotal*)

scrotal • Care se referă la scrot.

scuamă (*fr. squame*) • Lamă epidermică mică, uscată, care se detașează de pe suprafața pielii în caz de tulburări de keratinizare (hiperkeratoză, parakeratoză). După grosime și aspect, scuamele pot fi făinoase, furfuracee, pitiriazice etc.

scuamelă • Scuamă foarte mică.

scuamos • 1) Format sau acoperit de scuame. Ex. eczemă scuamoasă; 2) Care se referă la scoica temporalului. Ex. sutură scuamoasă (între parietal și scoica temporalului).

scutiform • Care are forma unei plăci rotunjite sau a unui ecuson. Ex. favus scutiform.

SD • Abr. pentru *streptodornază*.

SDH • Abr. pentru *sorbitol dehidrogenază*.

sebaceu • Care se referă la sebum. Ex. glandă sebacee.

seboree (fr. *séborrhée*) • Exagerarea secreției sebacee. Seboreea se complică adesea cu acnee și poate fi cauza unei eczeme seboreice.

seboreic • 1) Care se referă la seboree; 2) Se spune despre o piele cu aspect gras.

sebum • Produsul de secreție al glandelor sebacee din piele, format dintr-un amestec de corpi grași și resturi de celule secretorii. V. *sebaceu*.

sechelar (fr. *séquelle*) • Care se referă la o sechelă.

sechelă (engl. *sequel*) • Leziune organică sau tulburare funcțională care persistă după vindecarea unei afecțiuni sau a unui traumatism.

sechestr • Fragment osos necrozat, detașat de restul osului, provenind dintr-un focar de osteită sau osteomielită.

secreta • Cuvânt latin ce arată ansamblul produselor de secreție din organism.

secretină • Hormon al mucoasei duodenale care stimulează secreția pancreasului (suc pancreatic și insulină). Este prescris pe cale parenterală sau rectală în insuficiențele pancreatice, ulcerele gastrice și duodenale.

secretomotor • Se spune despre nervii sau fibrele nervoase care favorizează o secreție.

secretor (fr. *secréteur*) • Care provoacă o secreție. Ex. celulă secretorie. V. *secretoriu*.

secretoriu • Care se referă la secreție. Ex. tulburare secretorie. V. *secretor*.

secreție • 1) Funcție îndeplinită de celule specializate, cel mai des grupate în alcătuirea unei glande, care elaborează, pornind de la substanțe provenind din structura proprie sau prelevate din sânge, produse pe care le excretă pentru a servi la nutriția sau la funcționarea altor organe; 2) Insuși produsul secreției. Există mai multe forme: secreție biliară, gastrică, hipofizară, intestinală, lacrimală, lactată, pancreatică, renală, salivară, sudorală, tiroidiană, urinară.

sector • În anatomie, subdiviziune organică și funcțională a unui lob hepatic (sau a unui segment de organ).

sectorectomie • Intervenție chirurgicală constând din ablația unei părți de

organ, bine individualizată, atât pe plan vascular cât și funcțional. V. *segmentectomie*.

sectorial (engl. *sectoral*) • Care se referă la un sector organic.

secționă, are • Acțiunea de a tăia.

secțiune • Suprafață rezultând dintr-o tăietură reală sau corespunzând unei tăieturi virtuale. (adj. **secționat**)

secundar • 1) Care vine în al doilea rând în ordine cronologică, ca rang sau importanță; 2) În medicină, se spune despre o afecțiune consecutivă alteia socotită primitivă sau despre efecte nedorite ale unui medicament.

secundipară • Femeie care naște a doua oară. V. *multipară, primipară*.

securizant (engl. *secure*) • Care dă un sentiment de securitate.

securizare (engl. *providing assurance*) • În psihologie, acțiunea de creștere a încrederii, de a asigura un subiect care pentru un motiv oarecare resimte un sentiment de teamă sau de insecuritate sau care se simte amenințat. Securizarea joacă un rol esențial în menținerea unui echilibru psihic normal, mai ales în psihopedagogie. Este importantă de asemeni în tratamentul unor nevroze. (adj. **securizat**)

secvență (fr. *séquence*) • 1) Suiță, într-o ordine predeterminată, a unui număr de elemente, substanțe implicate în același proces, în aceeași activitate. Ex. secvență de acizi aminați, secvență de nucleotide; 2) Înlănțuire într-o ordine bine definită și previzibilă, a mai multor reacții sau fenomene. Ex. secvența unei reacții enzimatice. (adj. **secvențial**)

sedare (fr., engl. *sedation*) • Acțiunea de calmare prin sedative.

sedativ • Care calmează, moderează activitatea funcțională exagerată a unui organ sau calmează tensiunea nervoasă. Sin. *calmant*.

sediment • Depozit format din particule aflate în mod normal în suspensie sau substanțe prezente într-un lichid al organismului, cu precădere într-un prelevat de urină sau de sânge.

sediment globular (fr. *culot globulaire*, engl. *globular sediment*) • Sediment eritrocitar adunat pe partea

inferioară a recipientului de conservare, după centrifugarea plasmei sanguine.

sediment urinar (fr. *culot urinaire*, engl. *urinary sediment*) • Depozit de celule, resturi celulare și alte elemente care se depun la fundul tubului după sedimentarea sau centrifugarea urinei.

sedimentar (fr. *sedimentaire*) • Care se referă la un sediment sau la o sedimentare, care include un sediment.

sedimentare • Fenomen prin care o materie în suspensie într-un mediu lichid se separă lent, depunându-se datorită gravitației. V. *decanare*.

sedimentare globulară (sanguină) • V. *viteză de sedimentare*.

segment • În anatomie, parte a unui organ sau membru, bine individualizată sau delimitată teoretic după criteriile particulare. Ex. segmente ale ficatului sau pulmonului. V. *sector*. (adj. **segmentar**)

segment S-T • Pe electrocardiogramă, segment cuprins între sfârșitul complexului QRS și începutul unde T și care corespunde intervalului între sfârșitul depolarizării și începutul repolarizării ventriculare.

segmentare • Proces de divizare a oului în numeroase celule (blastomere) care formează morula.

segmentectomie • Ablația unui segment de organ. V. *sectoriectomie*.

Séguy (testul) (engl. *postcoital test*) • În diagnosticul unor sterilități, test practicat pe secrețiile prelevate din vagin după coit, care permite studiul motilității și vitalității spermatozozilor și reacțiile de incompatibilitate între spermatozoizi și secreția cervicală. V. *Huhner* (testul).

semantic • Studiul semnificației semnelor și a cuvintelor, în general.

semi- • Prefix de origine latină însemnând jumătate.

semicircular, e (canalele) • V. *canalele semicirculare*.

semilibertate • Măsură educativă pentru adolescenții delicvenți, care servește ca tranziție între internat și viața liberă sau în mediu familial.

semilunar (engl. *1. demi-lunar; 2. lunate bone*) • 1) adj. În formă de jumătate de lună. Ex. ganglion semi-

lunar, fibrocartilaj semilunar, valvule semilunare; 2) s. Os scurt din rândul proximal al carpului, cuprins între scafoid și piramidal.

seminal • Care se referă la spermă. V. *vezicula seminală*. Sin. *spermatic*.

semifer • Care transportă sperma. Ex. canalele semiferice (seminipare).

seminom • Tumoră malignă dezvoltată din celulele germinale primare nediferențiate ale testiculului sau ovarului.

semiologic • Care se referă la simptomele sau semnele unei boli.

semiologie (engl. *symptomatology*)

• Parte a medicinei care se ocupă cu studiul simptomelor și semnelor care traduc leziuni ale unui organ sau tulburări ale unei funcții. Sin. *semiolică*.

semiologică • Sin. *semiologie*.

semn (fr. *signe*, engl. *sign*) • Orice manifestare a unei boli care poate fi observată de un medic sau un observator și care poate servi diagnosticului (*simptomele* sunt semne subiective). Semnele poartă deseori numele medicului care le-a descris prima oară.

semnul cepei (fr. *signe de la nuque*) • Sin. *semnul Brudzinski*. V. *Brudzinski* (2).

semnul coapsei (fr. *signe de la cuisse*) • Sin. *semnul Brudzinski*. V. *Brudzinski* (1).

semnul cutei (fr. *signe du drapé*, engl. *pleated defect*) • Imagine radiologică caracteristică în cancerul gastric. Pliurile mucoasei gastrice amintesc de o stofă cutată.

semnul evantaiului • V. *Babinski* (*semnul*).

semnul garoului (fr. *signe du lacet*, engl. *tourniquet test*) • Metodă simplă de studiu a rezistenței capilare: o bandă elastică este aplicată timp de câteva minute deasupra cotului, fără să se oprească circulația arterială. Apariția de pete la nivelul plicii cotului arată o fragilitate capilară (*semnul garoului pozitiv*).

semnul resortului (fr. *signe du res-saut*) • Sin. *semnul Ortolani*. V. *Ortolani*.

semnul sertarului (fr. *signe du tiroir*)

• 1) Mobilitate anormală în sens anteroposterior a tibiei în raport cu femurul,

genunchiul fiind în flexie. Apare în ruptura ligamentelor încrucișate; 2) Mișcare de du-te-vino provocată de tracțiunea și împingerea coapsei, în caz de pseudoartroză a colului femural.

Semple (vaccin) • Tip de vaccin *antirabic*. (Sir David Semple, chirurg al armatei și bacteriolog englez, 1856-1937)

senescență • 1) Îmbătrânire; 2) Prin extensie, slăbiciune datorată bătrâneții. (adj. *senescent*)

senil • Care se referă la bătrânețe, care este cauzat de îmbătrânire.

senilism • 1) Îmbătrânire prematură la adult; 2) Aspect fizic al unui adult sau copil amintind senilitatea: piele ridată și atrofică, păr alb etc. Sin. *gerontism*.

senilitate • Bătrânețe și, prin extensie, diminuarea facultăților fizice și intelectuale la bătrâni.

senologie • V. *mastologie*.

sensibil (fr., engl. *sensible*) • 1) Care are sensibilitate; 2) Care are o sensibilitate anume mai dezvoltată.

sensibilitate (fr. *sensibilité*) • 1) Sin. *excitabilitate*; 2) Facultatea unei ființe de a percepe senzațiile și de a acționa în consecință; 3) Proprietatea unui om de a fi sensibil, cu alte cuvinte de a se emoționa ușor sau de a dovedi sentimente umane altele decât inteligența, spiritul sau voința. Ex. sensibilitatea artistului.

sensibilitate tactilă • Sin. *tact*.

sensibilizare • Proces prin care organismul sau o parte a sa a devenit mai sensibil la orice stimul (fizic, chimic sau biologic), la care era mai puțin sensibil înainte.

sensibilizat • Care a suferit o sensibilizare.

sentiment (engl. *feeling*) • Orice tendință sau orice stare afectivă, prin opoziție la *cunoștință*.

senzație • Mesaj nervos conștientizat de sistemul nervos central, ca urmare a stimulării receptorilor unui organ senzorial și care influențează comportamentul imediat sau următor al individului.

senzitiv • 1) adj. Se spune despre un organ capabil să transforme în influx nervos o stimulare externă sau internă,

de a-l transmite și analiza. Ex. nerv senzitiv; 2) adj. Sin. *senzorial*; 3) adj. și s. Se spune despre un individ la care predomină emoțiile și sentimentele intense. (rom. sensibil)

senzitivosenzorial • Care se referă la sensibilitatea generală și la sensibilitatea organelor de simț. Ex. criză epileptică senzitivosenzorială.

senzomotor • Care se referă la funcțiile senzoriale și funcțiile motorii. Ex. halucinații senzomotorii.

senzorial • Care se referă la simțuri și senzații. Ex. receptor senzorial, organ senzorial, halucinații senzoriale. Sin. *senzitiv* (2).

sepsie • Infecție cauzată de bacterii.

-sepsie • Sufix grec semnificând *putrefacție*. Ex. aseptie, antiseptie.

sept (fr. *cloison*, engl. *septum*) • Formație anatomică care desparte două regiuni (ex. sept intermuscular), două organe (ex. sept rectovaginal) sau două cavități organice (ex. sept interauricular, sept nazal). Sin. *perete*. (adj. *septat*)

septal • Care se referă la un sept. Ex. infarct septal, artere septale (ale inimii).

septenar • Perioada de 7 zile.

septic • Care este contaminat sau provocat de microorganisme. Ex. embolie septică, endocardită septică.

septicemie • Ansamblu de manifestări patologice cauzate de invazie, pe cale sanguină, a organismului, de către germeni patogeni proveniți dintr-un focar infecțios. (adj. *septicemic*)

septicitate • Caracterul infecțios al unei boli.

septomie • Incizie chirurgicală a unui sept (de cele mai multe ori se referă la septul nazal).

ser (fr., engl. *serum*) • 1) Partea lichidă care rămâne după coagularea laptelui; 2) Ser sanguin. V. *seric*.

ser antilimfocitar • Ser obținut prin imunizarea unui animal prin injecții repetate de limfocite de la un animal dintr-o specie diferită. Are ca efect depresia formării de limfocite și inhibă producția de anticorpi în sânge. Se utilizează pentru combaterea reacției grefelor și ca mijloc de combatere a unor inflamații. Abr. *SAL*.

ser antitetanic • Ser întrebuințat în tratamentul tetanosului și care provine de la cai hiperimunizați. Abr. *SAT*.

ser fiziologic (engl. *physiological saline solution*) • Sinonim, dar impropriu, cu *soluție fiziologică salină*.

ser fiziologic zaharat • Sin. impropriu cu *soluție fiziologică zaharată*.

ser hiperimun • Ser foarte bogat în anticorpi, obținut artificial prin imunizarea repetată a unui animal împotriva unui microorganism patogen și utilizat în tratamentul sau profilaxia bolii cauzate de microorganismul respectiv.

ser sanguin (fr. *sérum sanguin*, engl. *blood serum*) • Partea lichidă a sângelui, de culoare ambrată, transparentă, din care sunt excluse elementele figurate și care se evidențiază deasupra cheagului, după coagularea fibrinogenului în fibrină. Serul sanguin are aceeași compoziție ca *plasma*, de care diferă prin absența fibrinogenului. Serul are proprietăți antigenice datorate prezenței proteinelor care în parte sunt caracteristice speciei și unor grupuri sanguine. Această particularitate a permis stabilirea sistemelor grupelor sanguine. Serul poate conține anticorpi rezultați din procesele imunizare. Seruri obținute de la animale imunizate contra unor boli sunt utilizate în terapeutică. (adj. *seric*)

serclaj (fr. *haubanage*, engl. *cerclage*) • Tehnică de osteosinteză folosind un cerc din fir metalic, ancorat pe una sau două broșe pentru a solidariza un fragment osos foarte mic sau greu de menținut printr-un șurub.

seric • Care se referă la ser sau care i se datorește. Ex. accident seric.

serie eritrocitară • Serie de celule ale măduvei osoase constituind stadii succesive ale dezvoltării eritrocitului adult (globulul roșu). V. *eritroblast*.

serie granulocitară • Serie de celule ale măduvei osoase constituind stadii succesive de dezvoltare ale granulocitelor. V. *mieloblast*, *mielocit*.

serie histiocitară • Serie de celule care derivă din celulele reticulare și din care derivă fie monocitul, fie plasmocitul.

serie limfocitară • Serie de celule din care ia naștere limfocitul și care se

găsesc în foliculul limfatic al ganglionilor limfatici și în nodulii limfoizi diseminați în organism, cu precădere în amigdale, splină, timus. V. *limfoblast*.

serie monocitară • Serie de celule ale măduvei osoase reprezentând stadii de dezvoltare ale monocitului, trecând prin monoblast.

serie plasmocitară • Serie de celule tisulare care derivă din celulele reticulare și din care derivă plasmocitul, trecând prin plasmoblast.

serie trombocitară • Serie de celule ale măduvei osoase constituind stadii evolutive de dezvoltare ale trombocitului și care se diferențiază pornind de la megacariocit.

seringă (fr. *séringue*, engl. *syringe*)

• Instrument pentru injectat sau aspirat lichide; este formată de obicei dintr-un corp cilindric în care se deplasează un piston și la care este adaptată o canulă sau un ac canelat. Corpul ca și pistonul pot fi din sticlă, metal sau material plastic și prezintă la extremitatea sa distală un ajustaj pe care se montează acul sau o canulă.

seriografie • Imagini radiografice succesive ale aceleași regiuni anatomice. Poate fi făcută cu dispozitive foarte simple sau cu ajutorul unui *seriograf*. Sin. *radiografie în serie*.

seroaglutinare (engl. *seroflocculation*) • Aglutinare de celule sau de microorganisme de către aglutininele conținute în ser.

seroanatoxiterapie • Tratament combinat între o doză mare de ser specific și o mică doză de anatoxină care se injectează simultan, în locuri diferite.

seroapendicită • Inflamație edematoasă a apendicelui.

seroasă (membrană) • Membrana care acoperă unele organe ale cavității toracice sau abdominale (*seroasa viscerală*) sau care tapetează cavitățile închise ale organismului: peritoneu, pleură, pericard (*seroasă parietală*).

seroconversie • Apariția în sânge de anticorpi ca răspuns la un antigen. Se produce în timp variabil. În cazul unei infecții HIV (SIDA) seroconversia apare în general după 4-12 săptămâni de la infecție, excepțional după 6 luni sau mai mult.

serodiagnostic • Diagnostic al unor maladii infecțioase bazat pe prezența de anticorpi specifici (aglutinine, precipitine etc.) în serul sanguin. Sin. *seroreacție, diagnostic serologic*.

serofibrinos • Care este constituit din serozitate și fibrină. Ex. exsudat serofibrinos, pleurezie serofibrinoasă.

serologie • Studiu serurilor, proprietăților lor (în special imunitare) și a diferitelor modificări ce apar sub influența bolilor. (adj. **serologic**)

seromucos • Care este compus din serozitate și mucus. Ex. expectorație seromucoasă.

seronegativ • Care dă reacție negativă la unul sau mai multe teste serologice.

seropozitiv • Care dă o reacție pozitivă la unul sau mai multe teste serologice.

seropozitivitate • Stare caracterizată prin prezența rezultatelor pozitive cu ocazia testelor serologice specifice practicate pentru diagnosticul unei boli.

seroprofilaxie • Administrarea unui ser imun unor subiecți expuși, pentru protecție rapidă, dar temporară împotriva unei boli infecțioase (tetanos, rabie etc.).

seroprotecție • Imunizare pasivă. V. *imunizare*.

seropurulent • Care este format din serozitate și puroi. Ex. epanșament seropurulent.

seroreacție • 1) Orice reacție serologică; 2) Sin. *serodiagnostic*.

seros (fr. *seroux*, engl. *serous*) • 1) Care are aspect de ser. Ex. lichid seros. 2) Care produce sau care conține ser. Ex. glandă seroasă, chist seros.

serosanguinolent • Care conține un amestec de sânge și serozitate.

seroterapie • Utilizare terapeutică de ser imun provenit de la subiecți sau animale imunizate împotriva unei boli infecțioase. (adj. **seroterapic**)

serotonină • Hormon secretat de unele celule ale tubului digestiv și în țesutul cerebral. Este transportat de trombocite și depozitat în țesuturi. Regularizează motilitatea intestinală, acționează asupra musculaturii netede și are o acțiune vasoconstrictoare asupra unor teritorii vasculare. Acționează de asemeni la nivelul sistemului nervos central ca mediator chimic.

serotorax • Sin. *hidrotorax*.

serovaccinare • Utilizare combinată a unui ser provenind de la un convalescent sau de un animal prealabil imunizat și a unui vaccin în scopul obținerii rapide a unei imunizări pasive tranzitorii pentru primul preparat și a unei imunizări active durabile pentru al doilea.

serozitate • Lichid seros asemănător serului sanguin conținut în mod normal în cavități seroase. În diverse stări patologice serozitățile pot infiltra țesuturile (V. *edem, flictenă*) sau cavitățile organice (V. *ascită, hidrotorax*).

serpiginos (fr. *serpigneux*) • Care se întinde dintr-o parte în alta de-a lungul unei linii sinuoase. Se spune despre unele ulcere, erupții cutanate cu contur neregulat și sinuos. Ex. erizipel serpiginos, ulcer serpiginos al corneei.

serumalbumină • Albumina din serul sanguin.

sesamoid • 1) adj. În formă de grăunte de susan; 2) s. Os *sesamoid*: os mic rotunjit, situat în unele tendoane sau în vecinătatea unor articulații ale mâinii sau piciorului; sunt în număr variabil.

sesamoidită • Inflamația unui os sesamoid.

sesil (fr., engl. *sessile*) • Care este atașat direct, fără pedicul. Ex. tumoră sesilă.

seton • 1) Meșă de bumbac servind ca dren; se introduce sub piele sau într-o cavitate care trebuie drenată; cele două extremități sunt trecute prin două orificii diferite la suprafața pielii; 2) Traiect transfixiant prin părțile moi făcut de o armă albă, un proiectil sau orice alt corp străin; comportă un orificiu de intrare și un orificiu de ieșire.

sevraj (engl. *weaning*) • 1) Oprirea alăptării; 2) Acțiune de privare a unui toxicoman de drogul său obișnuit, pentru cura de dezintoxicare.

sex • 1) Atribut fundamental al organismelor, care se manifestă prin producerea unuia din cele 2 feluri de celule, gametul masculin sau feminin, a căror unire permite reproducerea; 2) Ansamblu de indivizi care au același sex: sex masculin, sex feminin; 3) Organe de copulație (ale bărbatului sau ale femeii). (adj. **sexual**)

sex cromatinian • Sex determinat prin prezența (*sex feminin*) sau absența (*sex masculin*), în nucleul celulelor somatice a corpusecului Barr. (V. *Barr*)

sex-ratio • Termen englez care arată raportul între indivizii de sex masculin și cei de sex feminin într-o populație dată sau într-un eșantion de populație.

sexagenar • Care are între 60 și 70 ani.

sexologie • Studiu fenomenelor sexuale normale și anormale, sub toate aspectele ca și tratamentul tulburărilor sexuale. Specialistul este *sexolog*.

sextupli • Sarcină cu 6 gemeni.

sexual (engl. *sexual*) • Care se referă la sex sau sexualitate. Ex. cromozom sexual, instinct sexual.

sexualitate • 1) Ansamblu de atribute anatomice și fiziologice care caracterizează fiecare sex (Litré); 2) Ansamblu de comportamente și manifestări legate de instinctul sexual.

sexuat (engl. *sexuate*) • Care are sex masculin sau feminin și care se reproduce prin unirea celor două sexe.

sfacel (fr. *sphacèle*, engl. *sphacelus*) • Fragment de țesut necrozat.

sfen-, sfeno- (fr. *sphén-, sphéno-*) • Prefixe de origine greacă semnificând *colț* și indicând o relație cu osul sfenoid.

sfenoid (fr. *sphénoïde*) • Os impar al porțiunii medii a bazei craniului, situat între frontal și etmoid înainte și occipital și temporal în spate. Are un segment median (corpul sfenoidului) din care se detașează de fiecare parte trei apofize. Două sunt laterale: *mica și marea aripă* ale sfenoidului, iar una este descendentă vertical (*apofiza pterigoidă*). Fața superioară a corpului sfenoidului prezintă o depresiune, *șaua turcească* în care este plasată hipofiza.

sfenoidal • Care se referă la sfenoid. Ex. sinus sfenoidal. V. *sinusurile feței*. Sin. *sfenoidian*.

sfenoidian • Sin. *sfenoidal*.

sfenoidită • Inflamația mucoasei care tapetează sinusul sfenoidal.

sfenoidotomie • Incizia chirurgicală a peretelui sinusului sfenoidal.

sfenomaxilar • Care se referă sau care aparține sfenoidului și maxilarului. Ex. ligament sfenomaxilar.

sfenoorbital • Care se referă la sfenoid și orbită. Ex. sutura sfenoorbitală.

sfenopalatin • Care se referă sau aparține sfenoidului și palatului. Ex. ganglion sfenopalatin, nerv sfenopalatin.

sfenoparietal • Care se referă la sfenoid și parietal. Ex. sinus sfenoparietal.

sfenotemporal • Care se referă la sfenoid și temporal. Ex. etaj sfenotemporal (fosa cerebrală medie).

sferocit (fr. *sphérocyte*) • Eritrocit în formă de disc biconvex (în loc de biconcav) și a cărui grosime este crescută, iar diametrul diminuat. Sin. *Microsferocit*.

sferocitoză (fr. *sphérocytose*) • Prezența de sferocite în sânge. Caracteristică în boala Minkowski-Chauffard (numită și microsferocitoză ereditară), prezentă chiar după vindecare prin splenectomie. Poate fi întâlnită la valori mai scăzute în anemii hemolitice dobândite.

sferoid • Care se aseamănă cu o sferă.

sfigmic (fr. *sphygmique*) • Care se referă la puls. Ex. intermitență sfigmică.

sfigmo- (fr. *sphygmo-*) • Prefix de origine greacă indicând o relație cu pulsul.

sfigmocardiograf • Aparat care servește la înregistrarea simultană a pulsului periferic și a bătăilor cardiace.

sfigmograf • Instrument care servește la înregistrarea pulsului arterial (în general pulsul radial). Traseul obținut (*sfigmogramă*) permite evaluarea tipului, intensității și frecvenței.

sfigmomanometru • Aparat care servește la măsurarea tensiunii arteriale, construit dintr-un manșon gonflabil care înconjoară brațul, legat la un manometru. Sin. *tensiometru*.

sfincter (fr. *sphincter*) • Mușchi cu fibre circulare care înconjoară un orificiu a cărui ocizie sau deschidere o asigură. Ex. sfincter anal, sfincter vezical. (adj. **sfincterian**)

sfincteralgie • Durere de natură spasmodică a sfincterului anal.

sfincteroplastie • Refacerea chirurgicală a unui sfincter.

sfincterospasm • Spasmul unui sfincter.

sfingolipid (fr. *sphingolipide*) • Orice lipid atașat unei substanțe bazice complexe. Sfingolipidele sunt prezente în toate țesuturile animale și în special

- abundente în creier. Sfingomielina este un sfingolipid.
- sfingolipidoză** • Orice afecțiune cauzată de o tulburare a metabolismului sfingolipidelor. Cauza este un defect enzimatic ereditar, cu acumularea acestor substanțe în diferite țesuturi și organe. V. *maladia Niemann-Pick*.
- sfingomielină** • Lipid complex prezent în țesuturile animalelor în mod normal, mai abundent în teaca de mielină a nervilor.
- SG** • În electrocardiografie simbolul *gradientului ventricular*.
- SGOT** • Abr. pentru *glutamat-oxaloacetat-transaminază* (din engl. *serum glutamin-oxaloacetic-transaminase*).
- SGPT** • Abr. pentru *glutamat-piruvat-transaminază* (din engl. *serum glutamino-piruvic-transaminase*).
- Shigella** • Gen de bacili gram negativi, imobili, aparținând familiei *Enterobacteriaceae*, agenți ai dizenteriei bacilare.
- shigeloză** • Dizenterie bacilară (datată de bacililor din genul *Shigella*).
- Shrapnell (membrana flaccida)** • Partea superioară a membranei timpanului, mai subțire decât partea inferioară și mai puțin rezistentă. În această porțiune survin de obicei perforațiile accidentale sau patologice ale timpanului. (*Shrapnell* Henry Jones, anatomist englez și chirurg militar, decedat în 1834)
- SI** • 1) Abr. pentru *sacroiliac*; 2) Abr. pentru *sistemul internațional* (al unităților de măsură).
- Si** • Simbolul *siliciului*.
- sial-, sialo-** • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu saliva. V. *ptial-*.
- sialită** • Inflamația unei glande salivare sau a unui canal salivar.
- sialogen** • Care provoacă salivarea.
- sialogog** • Care produce o secreție abundentă de salivă. V. *salivant*.
- sialografie** • Examen radiologic al canalelor excretoare ale salivei (Stenon, Wharton) după injectarea unui lichid opac la razele X. Imaginea obținută se numește *sialogramă*.
- sialolit** (fr. *sialolithe*) • Calcul salivar (format într-un canal sau într-o glandă salivară).

- sialolitotomie** • Ablajia unui calcul salivar după incizia glandei sau canalului salivar în care se găsește.
- sialoree** • Sin. *ptialism*.
- sialoză** • Hiperplazie bilaterală recidivantă, neinflamatorie și benignă, care afectează în general glandele parotide și rar glandele submaxilare.
- sibilant** • Ral sec, de tonalitate acută, amintind de suflarea vântului (numit *ral sibilant*). Se întinde pe ambii timpi ai respirației în cazul stenozei unei bronșiole cu sau fără prezența mucozităților obstruente. V. *ral*.
- sicativ** • 1) s. Orice medicament topic care absoarbe serozitățile dintr-o plagă (ex. iodoformul); 2) adj. și s. Se spune despre o substanță care fiind inclusă în lacuri sau vopsele permite uscarea rapidă.
- sickle-cell** • Sin. englez pentru *drepanocit*.
- siclemie** • Sin. *drepanocitoză*.
- sicozis** (fr. engl. *sycozis*) • Foliculită profundă și supurată a bărbii și mustății cauzată de stafilococ.
- SIDA** • 1) În obstetrică, prescurtare pentru *prezentare sacroiliacă dreaptă anterioară*; 2) (engl. *AIDS*) Maladie foarte gravă provocată de virusul imunodeficienței umane (HIV) din grupul retrovirusurilor, care distruge apărarea imunitară a organismului (limfocitele T) și îl expune la diferite infecții oportuniste ce devin redutabile: candidoză esofagiană și bronhopulmonară, criptocoză diseminată a sistemului nervos central, pneumonie interstițială cu *Pneumocystis carinii* sau mycobacterii atipice, toxoplasmoză, histoplasmoză, infecții cu citomegalovirusuri și virus herpetic. Se adaugă încă unele cancere (sarcomul Kaposi, limfoame). Virusul se transmite prin sânge și spermă. Subiecții cei mai expuși sunt toxicomanii care utilizează seringi contaminate, homosexualii, prostituatetele (transmiterea prin transfuzii sanguine este mai puțin de temut după introducerea cercetărilor sistematice a seropozitivității la donatori). Testele sanguine pot fi pozitive la purtătorii de HIV destul de mult timp (până la mai mulți ani)

- înaintea apariției manifestărilor clinice. Primele manifestări (pre-SIDA) constau în: pusee febrile repetate, diaree, pierdere în greutate, limfadenopatii. Primele cazuri de SIDA au fost descrise în USA în 1979 la homosexuali, dar s-a dovedit apoi că boala există și în unele regiuni din Africa ecuatorială și Haiti chiar și la heterosexuali. Sin. *carență imunitară T epidemică (CITE)*, *deficit imunitar dobândit, sindrom disimunitar dobândit, sindrom de imunodepresie T epidemică (SITE)*. Lingv. 1) Experții OMS dau următoarea definiție: "Ultimul stadiu și cel mai grav dintr-un spectru larg de afecțiuni asociate cu VIH". 2) Tendința actuală este de a scrie *sida*.
- sidatic** (fr. *sidéen*) • Care are SIDA.
- sider-** • Prefix latin indicând o relație cu astrele și influența care li se atribuie.
- sider-, siero-** • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu fierul.
- siderant** (engl. *stunning*) • Fulgerător, cu referire la apoplexie sau alte procese patologice care se produc brusc.
- siderare** • Suspendare bruscă a funcțiilor vitale (respirație și circulație) prin electrocutare, trăznet, embolie, hemoragie cerebrală etc. Acest cuvânt era atribuit altă dată acțiunii astralelor, de unde și numele.
- sideremie** • Nivelul fierului în serul sanguin (valoarea normală la adult: 80-120 micrograme la 100 ml).
- siderină** • Sin. *hemosiderină*.
- siderofil** • Se spune despre celule sau țesuturi capabile să fixeze fier.
- siderofilină** • Sin. *transferină*.
- sideropenie** • 1) Insuficiența fierului în organism; 2) Scăderea nivelului fierului în serul sanguin. Se observă în cursul anemiilor hipocrome. V. *feripriv*. (adj. **sideropenic**)
- sideropexie** • Fixarea fierului de către celule sau țesuturi. (adj. **sideropexic**)
- sideroză** • 1) Pneumoconioză cauzată de particule fine de fier, care survine la sudori și polizori; 2) Exces de fier în sânge; 3) Infiltrarea diferitelor țesuturi cu particule fine de fier sau compus feruginos.
- siderurie** • Prezența fierului în urină, normal infimă (inferioară la 0,5 mg/24 h).
- SIDP** • În obstetrică, abr. pentru *prezentare sacroiliacă dreaptă posterioară*.
- SIDT** • În obstetrică abr. pentru *prezentare sacroiliacă dreaptă transversă*.
- sievert** • Din engleză, nume special pentru unitatea echivalentului de doză în sistemul internațional de unități (SI) în domeniul radioprotecției; este egal cu un joule pe kilogram (a 16-a Conferință Internațională pentru măsuri și greutăți din 1979). Simbol Sv.
- sifilidă** • Leziune cutanată sau a mucoaselor care apare în sifilisul secundar sau terțiar.
- sifilografie** • Parte a medicinei care tratează sifilisul. Specialistul este *sifiligraf*.
- sifilis** (fr. *syphilis*) • Maladie veneriană cauzată de *Treponema pallidum*, transmisă în general pe cale sexuală, uneori și în mod accidental (pătrunderea treponemei printr-o plagă a pielii sau mucoaselor); netratată evoluează prin stadiile clasice de sifilis: *primar* (șancru sifilitic), *sifilis secundar* (rozeolă și sifilide) și *sifilis terțiar* (sifilide și gome). Acum depistarea serologică sistematică a cazurilor (V. *Bordet-Wassermann, Nelson*) și tratamentul penicilinic au modificat evoluția sifilisului și au dus la o nouă clasificare în *sifilis recent* și *sifilis tardiv*. V. de asemenea: *paralizia generală, tabes*. Sin. *lues*. Etim. De *Syphilus* (alterație de la *Sipylus*), oier legendar al metamorfozelor lui Ovidiu, pe care poetul Frascaton din Verona (secolul XVI) l-a preluat într-unul din poemele sale, imaginându-și că a fost îmbolnăvit prin voința lui Apollo, ca pedeapsă a blasfemiilor sale. (adj. **sifilitic**)
- sifiliterapie** • Tratamentul sifilisului.
- sifilitic** • 1) adj. Care se referă la sifilis; 2) adj. și s. Bolnav de sifilis.
- sifilofobie** • Teamă morbidă de a contracta sifilis.
- sifilografie** • Sifilografie.
- sifiloterapie** • Sifiliterapie.
- sifon** (fr., engl. *siphon*) • Tub în formă de U întors ale cărui brațe sunt inegale, utilizat pentru transvazarea de lichide sau pentru evacuarea unei cavități naturale.
- sifon vezicular** • Ansamblu constituit de gâtul vezicii biliare și de cele două

unghiuri pe care le formează cu corpul veziculei pe de o parte și cu canalul cistic pe de altă parte.

sifonaj (*fr. siphonnage*) • Metodă de evacuare a conținutului unui organ cavitărilor (stomac) sau a unui lichid patologic acumulat în pleură sau în abcese cu ajutorul unui *sifon*.

Sigma • A 18-a literă în alfabetul grec (Σ) corespunzătoare literei S.

sigmatism • Pronunție dificilă și defectuoasă a literei S.

sigmoid • 1) adj. Care are forma de S sau mai precis în formă de Sigma (Σ); 2) s. *Colonul sigmoid* (sau *pelvin*), ultima parte a colonului care urmează porțiunii descendente și care precede rectul. Măsoară aproximativ 40 cm lungime și formează o ansă de formă variabilă (amintind vag litera Sigma). (adj. **sigmoidian**)

sigmoide (valvule) • V. *valvule*.

sigmoidectomie • Ablăția chirurgicală parțială sau totală a colonului sigmoid.

sigmoidită • Inflamația colonului sigmoid.

sigmoidopexie • Fixarea chirurgicală a colonului sigmoid la peretele abdominal. Operația este indicată în caz de prolaps rectal.

sigmoidoscopie • Examen endoscopic al colonului sigmoid.

sigmoidosigmoidostomie • Crearea chirurgicală a unei anastomoze între două porțiuni ale colonului sigmoid, după rezecția porțiunii intermediare afectate.

sigmoidostomie • Crearea unui anus artificial la nivelul fosei iliace stângi, suturând la piele colonul sigmoid.

silicat • Sare sau ester al acidului silicic. Silicații sunt foarte răspândiți în natură.

silice (*engl. silica*) • Dioxid de siliciu; corp solid de mare duritate, alb sau incolor; după topire poate lua aspectul sticlei. V. *siliciu*.

silicic • Care se referă la siliciu sau la silice sau care le conțin.

siliciu (*fr. silicium, engl. silicon*) • Element înrudit cu carbonul, foarte răspândit în regnul mineral sub formă de cuarț, silix, gresie, nisip, silice etc. Compușii de siliciu au numeroase aplicații industriale (fabricarea sticlei,

materialelor artificiale, siliconilor etc.). Inhalarea prafului conținând compuși de siliciu poate cauza afecțiuni pulmonare (*silicoză*). În farmacie se utilizează unii silicați: talc, kaolin etc. Simbol *Si*.

silicoartrită • Sin. *pneumoconioză reumatoidă*.

silicon • Nume generic al unor materiale plastice organice la care atomii de carbon sunt înlocuiți cu atomii de siliciu. Aplicațiile sunt numeroase și variate (creme protectoare și farduri, agenți lubrefianți, impermeabilizanți, antispumanți, piese pentru aparatură plastică). Siliconii sunt practic lipsiți de toxicitate.

silicos • Care conține siliciu.

silicotic • 1) adj. Care se referă la silicoză sau care este cauzat de silicoză. Ex. pulmon silicotic; 2) adj. și s. Care suferă de silicoză.

silicoză • Afecțiune pulmonară cronică cauzată de inhalarea de praf de silice. Sin. *maladia pietrarilor*.

silvian • Care se referă la scizura sau la apeductul Sylvius.

simbiont (*fr. symbiote, engl. symbiont*) • Organism animal sau vegetal care trăiește în simbioză cu un altul.

simbiotic • Care se referă la simbioză sau la un simbiont.

simbioză • Asocieră durabilă și reciproc benefică între două organisme vii.

simblefaron • Aderență a conjunctivei uneia sau ambelor pleoape la conjunctiva bulbară.

simbol (*fr., engl. symbol*) • 1) Literă, grup de litere sau alte semne particulare (ex. semilună, stea) întrebuințate în locul unui termen; 2) În chimie, modul în care se precizează compoziția calitativă și cantitativă a unui corp cu ajutorul literelor, semnelor și cifrelor. Lingv. simbolurile elementelor chimice și simbolurile unităților de măsură nu sunt niciodată urmate de punct final. Contrar abrevierilor, simbolurile internaționale sunt invariabile în toate limbile.

simetrie • 1) Egalitate de formă, dimensiune și poziție, în raport cu o linie sau un punct imaginar; 2) În anatomie, corespondența a două structuri organice la dreapta și la stânga corpului.

simfalangie • Malformație caracterizată prin fuziunea falangelor unuia sau mai multor degete de la mână sau picioare. V. *sindactilie*.

simfiza pubiană • Articulație semimobilă care unește pe linia mediană suprafețele articulare interne ale lamelor cvadrilaterale ale pubisului.

simfiză (*fr. symphyse, engl. I. symphyse, 2. symphysis*) • 1) Fuziunea între două părți în mod normal separate, în special între două foite ale unei membrane seroase. Ex. simfiza pleurală, simfiza pericardică; 2) În anatomie, nume dat unor *amfiartroze*.

simfizian • Care se referă la o simfiză, în special la simfiza pubiană. Ex. linia simfiziană.

simian • Care se referă la maimuța sau care seamănă cu maimuța. Ex. virus simian, mână simiană (descărnată prin atrofia mușchilor).

similia similibus curantur • Expresie latină însemnând "ce este asemănător se vindecă prin ce se aseamănă". Acesta este principiul fundamental al homeopatiei.

Simmonds (maladia) • Insuficiență gravă a hipofizei anterioare care se manifestă prin atrofia altor glande endocrine stimulate în mod normal de hormonii antehipofizari, cu alterarea progresivă a stării generale, ajungându-se până la cașexie. Sin. *cașexia hipofizară*. (Simmonds Morris, medic german, 1855-1925).

simpatalgie • Durere de tip variabil (furnicături, înțepături, arsuri) care survin în paroxisme și se însoțesc de tulburări vasomotorii. Localizate de obicei la față sunt cauzate de o iritație a fibrelor simpatice, dar pot apare și fără o cauză aparentă.

simpatectomie • Rezecția unui ganglion, unui nerv sau lanț simpatice. După localizare, simpatectomia poate fi *cervicală, dorsală, lombară* sau *loracolombară*. În raport cu diafragma, poate fi *subdiafragmatică, supradiafragmatică* sau *transdiafragmatică*.

simpatice (*fr. sympathique, engl. sympatheticus*) • 1) În stricto sensu. Sin. *sistem ortosimpatice*; 2) Care se referă la sistemul nervos autonom, în general.

Lanțul simpatice laterovertebral este un lanț de ganglioni ai sistemului nervos simpatice situat de o parte și de alta a coloanei vertebrale, de la baza craniului până la coccis. Sunt 22-23 perechi de ganglioni simpatice uniți între ei prin cordoane intermediare, cu centrii medulari prin ramuri comunicante și cu ganglionii lanțului prevertebral prin nervi splanhnici.

simpaticolitic • Care inhibă acțiunea simpaticeului.

simpaticomimetic • Care are efecte similare celor obținute prin stimularea simpaticeului.

simpatice mare • Sin. *sistemul ortosimpatice*.

simpatoblastom • Sin. *neuroblastom*.

simpatolitic • Sin. *simpaticolitic*.

simpatomimetic • Sin. *simpaticomimetic*.

simpatoză • Orice afecțiune care presupune tulburări funcționale ale sistemului nervos simpatice.

simptom (*fr. symptôme*) • Orice manifestare spontană a unei maladii care este percepută subiectiv de bolnav, ca o durere, amețeală (*simptom subiectiv*) sau care poate fi constatată de un observator (*simptom obiectiv* numit și *semn*). (adj. **simptomatic**)

simptom patognomonic • Simptom care permite prin el însuși stabilirea diagnosticului unei boli.

simptomatic • 1) Care se referă la simptome; 2) Care urmărește suprimarea unuia sau mai multor simptome. Ex. tratament simptomatic; 3) Care survine ca simptom particular într-o afecțiune. Ex. astm simptomatic, maladii simptomatice.

simptomatologie • 1) Studiul simptomelor; 2) Ansamblu de simptome care caracterizează o boală.

Sims (poziția) • Poziție culcat pe o parte cu coapsele flectate. Coapsa care se sprijină pe masă (pat) este în flexie mai accentuată, iar brațul opus este întins în spate. Această poziție este recomandată pentru tușul vaginal. (Sims James Marion, ginecolog din New York, 1813-1883).

simț (*fr. sens, engl. sense*) • Sensibilitate care permite perceperea impre-

siilor conștiente (senzații). Cele cinci simțuri clasice sunt: vederea, auzul, mirosul, gustul și pipăitul. La acestea se adaugă sensibilitatea internă și diferite simțuri din domeniul psihologiei (simțul de observație, simțul de orientare etc.). V. *senzorial*.

simulare (fr., engl. *simulation*) • 1) Întrebuințarea de modele în situația în care experimentarea este imposibilă sau impracticabilă, în scopul determinării schimbărilor suferite de variabile sau obiective. Efectele observate furnizează planificatorilor o bază care permite luarea unor decizii privind situația reală extrapolată la cea simulată; 2) Fraudă conștientă și reală, care constă în provocarea, imitarea sau exagerarea tulburărilor morbide subiective sau obiective cu scop interesat. V. *sinistroză*.

sin- (fr. *syn*) • Prefix grec cu semnificația de *cu, împreună* (în general cu sensul de fuziune).

sinalgie • Durere localizată, provocată de o leziune situată într-o altă regiune (durere a unui dinte sănătos provocată de un dinte bolnav). (adj. *sinalgic*).

sinapism • Cataplasma sau plăsture pe bază de făină de muștar aplicată în scopul producerii de revulsie.

sinapsă (fr. *synapse*) • Structura histologică prin care axonul unui neuron se articulează cu dendritele altui neuron. Transmiterea influxului nervos se face prin intermediul unui mediator chimic (adrenalina sau acetilcolina) la nivelul sinapsei. (adj. *sinaptic*)

sinaptofor • Aparat pentru diagnosticarea strabismului și pentru stabilirea indicilor de tratament prin metode ortoptice.

sinartrodial • Care se referă la o sinartroză.

sinartroză • Articulație imobilă în care piesele osoase se găsesc în continuitate una cu alta. V. *sutură* (1). Poate îmbrăca mai multe forme după natura țesutului care asigură continuitatea: *sincondroză*, *sindesmoză*, *sinfibroză*, *sinostoză*. (adj. *sinartrodial*)

sinchisis • Ramolisment, consistență mai fluidă a corpului vitros; se acompaniază cu opacități ale corpului vitros și leziuni ale coroidei.

sincinezie • Tendința de a executa involuntar și simultan o mișcare similară și simetrică, atunci când se execută o mișcare voluntară în partea opusă. Se observă în unele paralizii unilaterale. Ex. *sincinezie brahiobrahială*. (adj. *sincinetic*)

sincipital • Care se referă la sinciput.

sinciput • Partea superioară a boltei craniene.

sincițial • Care se referă la un sincițiu.

sincițiu (fr., engl. *syncytium*) • Masă citoplasmatică conținând mai mulți nuclei, care rezultă din fuziunea mai multor celule. (adj. *sincițial*)

sincondroză • Sinartroză în care unirea pieselor osoase este asigurată prin țesut cartilagos.

sincopă (fr. *syncope*) • Pierderea bruta și completă, în general de scurtă durată, a conștienței, cu o stare de moarte aparentă datorată încetării momentane a funcțiilor cerebrale prin întreruperea fluxului sanguin arterial la nivelul creierului. Poate avea origini foarte diferite: tulburări cardiace sau vasomotorii, efort etc. (adj. *sincopal*)

sincopă de imersie (fr. *hydrocution*, engl. *immersion syncope*) • Sincopă cardiorespiratorie care survine brutal prin imersie într-o baie rece, putând duce la înec.

sincopă sinocarotidiană • Sincopă datorată hiperreflectivității sinocarotidiene. Tulburările survin după activarea selectivă a sinusului carotidian și nu după compresia carotidelor. Clinic se observă o oprire cardiacă de 3-4 secunde (78% din cazuri) și o cădere a tensiunii arteriale (10% din cazuri).

sincron (fr. *synchrone*) • Care se produce în același timp cu un alt fenomen. Ex. activitate sincronă.

sincrotron (fr., engl. *synchrotron*) • Accelerator de electroni și de protoni, care le comunică energii foarte înalte, de ordinul 10⁹ MeV. V. *betatron*, *ciclotron*.

sindactilie • Malformație congenitală caracterizată prin unirea între ele a degetelor de la mână sau picioare. Unirea poate fi superficială, membranoasă (*degete palmate*), musculară sau osoasă și poate interesa două degete sau toate degetele. V. *simfalangie*.

sindesmo- (fr. *syndesmo-*) • Prefix grec cu semnificația de *legătură și*, prin extensie, *ligament*. V. *desmo-*.

sindesmofit • Ligament osificat.

sindesmopexie • Reducerea unei luxații prin fixarea unuia sau mai multor ligamente la o suprafață osoasă apropiată.

sindesmoplastie • Refacerea chirurgicală a unui ligament.

sindesmorafie • Sutura unui ligament.

sindesmotomia parțială • Tehnică chirurgicală parodontală care constă în secționarea fibrelor desmodontale dintr-o cavitate gingivodentară pe 1/5 sau 1/4 din circumferință pentru a provoca o traumă parodontală care va declanșa fenomene reacționale favorabile unei asanări locale.

sindesmotomie • Secțiunea unui ligament.

sindesmoză • Sinartroză în care piesele osoase - uneori destul de îndepărtate - sunt reunite prin ligamente fibroase inserate la distanță.

Sinding-Larsen (boala) • Sin. *maladia Larsen Johansson*. V. *Larsen*.

sindrom (fr., engl. *syndrome*) • Ansamblu de semne, de simptome, de leziuni, de modificări funcționale sau biochimice care uneori de aparență disparată, formează o entitate recognoscibilă, fie prin asocierea lor constantă, fie prin apariția după o aceeași cauză, fie că traduc leziunea unui organ sau sistem bine definit. Deseori este dificil și arbitrar de a stabili o distincție între *sindrom* și *boală*. Sindroamele poartă de obicei numele autorului care le-a descris.

sindrom anxiodepresiv • Tablou clinic cuprinzând semne din seria anxietății și depresiei, fără a fi posibil de a stabili ordinea de importanță a acestora. Sindromul este dificil de diagnosticat iar tratamentul este delicat. Pacientul apare ca un anxios agitat, aparent cu indispoziții somatizate, ceea ce nu este cazul în depresii. Somnul nu este odihnitor, se remarcă adeseori o tristețe cvasipermanentă, cu tendința de a se disipa spre seară. Tratamentul se bazează pe anxiolitice și antidepressive. Lingv. în terminologia internațională

(OMS) se preferă termenul *tulburare anxioasă și depresivă mixtă*, în engleză *mixed anxiety and depression syndrome*, din ce în ce mai utilizat.

sindrom cerebelos • Ansamblu de tulburări cauzate de leziuni ale cerebelului: incoordonarea mișcărilor, tulburări de echilibru și de vorbire, nistagmus.

sindrom de clic apical sistolic (engl. *click syndrome*) • Sindrom caracterizat prin prezența unui zgomot de declic evidențiat auscultatoriu în regiunea apexului cardiac, în mijlocul timpului sistolic, urmat de un suflu sistolic tardiv. V. *balonizare valvulară*.

sindrom de hiperventilație alveolară (engl. *alveolar hyperventilation syndrome*) • Sindrom caracterizat printr-o hiperventilație alveolară suficientă pentru a provoca hipocapnie. Simptomele sunt variabile, dar cuprind amețeli și crampe cauzate de alcaloză respiratorie acută: palpitații și anxietate. Evoluția spre tetanie este posibilă (*tetanie hiperpneică*). Adeseori este de origine psihogenă. Sin. *nevroză respiratorie*, *hiperventilație forțată* (acești termeni se referă la cazurile psihogene).

sindrom de imunodepresie T epidemice • Sin. *SIDA*. Abr. *SITE*.

sindrom de limfadenopatie generalizată (engl. *generalized lymphadenopathy syndrome*) • Limfadenopatie inexplicabilă care apare în două sau mai multe situri extrainghinale, care se prelungește peste trei luni, însoțită de febră, slăbiciune, transpirație nocturnă, slăbire și hepatomegalie. Acest sindrom poate evidenția posibilitatea unui *SIDA* (V. acest termen).

sindrom de poliartrită reumatoidă pneumoconiozică • Sin. *pneumoconioza reumatoidă*.

sindrom disimunitar dobândit • Sin. *SIDA*.

sindrom imunodeficiar dobândit • V. *SIDA*.

sindrom labirintic (sau vestibular) (engl. *labyrinthic syndrome*) • Ansamblu de simptome datorate unei leziuni a labirintului sau a nervului vestibular: amețeli, tulburări de echilibru în stațiunea verticală (semnul

Romberg pozitiv) sau în mers (latero-pulsie) și nistagmus.

sindrom meningian • Ansamblul tulburărilor care traduc iritația meningelor: cefalee, vărsături spasmodice, constipație, redoare a celei cu contractura mușchilor prevertebrali și atitudine în "cocoș de pușcă", hiperestezie cutanată, reacție negativă față de lumina puternică. Lichidul cefalo-rahidian este sub tensiune și prezintă modificări în raport cu agentul etiologic. V. *meningită*.

sindrom nefrotic • V. *nefroză*.

sindrom paraneoplazic (engl. *paraneoplastic syndrome*) • Ansamblu de manifestări diverse (endocrine, sanguine, cutanate, nervoase etc.) care se manifestă în același timp cu evoluția unui cancer, dar fără să fie într-un raport direct cu acesta sau metastazele sale.

sindrom premenstrual • Ansamblu manifestărilor care survin la unele femei cu câteva zile înaintea menstruației: sensibilitate dureroasă a uterului și ovarelor, balonare abdominală, tensiune a sânilor, iritabilitate, depresie, insomnie, migrene, bufeuri de căldură, polakiurie.

sindrom PEP • Sin. *sindrom POEMS*.

sindrom piramidal • Ansamblu de simptome care indică perturbări ale motricității voluntare (spasticitate sau întreruperea inhibiției unei activități motrice reflexe datorate unei leziuni a fasciculelor piramidale: paralizii (mai întâi flaste, apoi spastice), exagerări ale reflexelor osteotendinoase și semnul Babinski pozitiv.

sindrom radicular • Ansamblu de tulburări care traduc o leziune a rădăcinilor medulare motrice (*sindrom radicular motor*) sau senzitive (*sindrom radicular senzitiv*). Cele două forme sunt adesea asociate, legând paralizia cu durerea în teritoriul corespunzând rădăcinilor lezate.

sindrom vestibular • V. *sindrom labirintic*.

sindromul arterei poplitee incarcerate (fr. *s. de l'a. p. piégée*, engl. *popliteal artery entrapment syndrome*) • Claudicație intermitentă care

apare la mers dar care se ameliorează în alergare ușoară. Cauza este compresia arterei poplitee printr-un fascicul anormal musculotendinos.

sindromul caliciului superior (engl. *superior calice syndrome*) • Sindrom cauzat de o stenoză a colului caliciului renal superior la copil, de origine vasculară, displazică sau inflamatorie. Se evidențiază prin durere renală a cărei intensitate rar necesită intervenție chirurgicală.

sindromul canalului carpian • V. *canal carpian*.

sindromul canalului tarsian • V. *canal tarsian*.

sindromul de coadă de cal (fr. *syndrome de la queue de cheval*) • Ansamblu de tulburări provocate prin compresia cozii de cal (V. acest termen): tulburări senzitive ale perineului, tulburări motorii și abolirea reflexelor membrelor inferioare, tulburări sfincteriene.

sindromul de zdrobire (fr. *syndrome d'ecrasement ou de broiement*, engl. *crush syndrome*) • Ansamblu de manifestări grave cauzate de un șoc traumatic violent, cu zdrobirea unui membru sau a unei părți de corp. Se produce la 2-3 ore după accident, prin apariția unei necroze musculare ischemice, cu edem traumatic complicat spre a 7-a zi cu o insuficiență renală, adeseori mortală. Sin. *crush injury*.

sindromul furtului de subclavie (fr. *syndrome du vol de la sous-clavière*, engl. *subclavian steal syndrome*) • Ansamblu de tulburări legate de o deficiență acută de irigație sanguină cerebrală (pierdere de cunoștință, vertij, ataxie, cefalee) în raport cu o obstrucție a arterei subclaviculare (cel mai frecvent stânga), cu inversarea circulației arteriale de la artera vertebrală spre membrul superior (ca și cum artera subclaviculară "fură" sângele destinat creierului. Tulburările survin prin accese paroxistice recidivante, mai ales cu ocazia mișcărilor repetate și a eforturilor musculare ale brațului de partea obstrucției.

sindromul hamartoamelor multiple • Sin. *maladia Couden*.

sindromul HELLP • Ansamblul complicațiilor preeclampsiei severe care interesează mai multe organe: decolarea prematură de placentă, hemoragia cerebrală, coagularea intravasculară diseminată, necroza renală, hematumul hepatic și care antrenează întreruperea sarcinii. Lingv. Acronim de la cuvintele englezești: Hemolysis, Elevated Liver enzymes, Low Platelets.

sindromul hiperglicemic • Ansamblu manifestărilor morbide provocate prin creșterea nivelului glucozei în sânge și țesuturi, constituind simptomele diabetului zaharat: glicozurie, polidipsie, poliurie, astenie etc.

sindrom hipoglicemic • Ansamblu tulburărilor date de hipoglicemie. (V. acest termen): indispoziție, tahicardie, transpirații profuze, senzație de foame imperioasă, tremurături.

sindromul scalenului anterior • Ansamblu tulburărilor nervoase și vasculare provocate de compresia pachetului neurovascular subclavicular, între mușchiul scalen anterior și prima coastă: nevralgii predominant nocturne, dureri la presiunea inserției scalenului anterior și prima coastă, furnicăături, transpirație și paloarea mâinii etc. Cauza compresiei poate fi o coastă cervicală, o hipertrofie a apofizelor transverse ale vertebrelor cervicale, o redoare sau o inserție anormală a scalenului anterior.

sindromul POEMS • Sindrom regrupând diverse afecțiuni sistemice asociate la o polineuropatie și la o gamapatiie monoclonală (prezența în plasmă a unei imunoglobuline anormale: proteina M) Acestea sunt: splenohepatomegalie, adenopatii difuze, tulburări endocrine (ginecomastie și atrofiie testiculară la bărbat, amenoree la femeie, hipotiroidie, diabet), modificări cutanate (hiperpigmentare, hipertricoză, hiperhidroză, angioame multiple). Sindromul POEMS este frecvent asociat cu mioame localizate la coloana vertebrală, bazin sau coaste. Este de două ori mai frecvent la bărbat decât la femeie. Evoluția este în general foarte gravă, ajungând până la incapacitate totală de mișcare și stare grabatară. Lingv.

Acrionim propus de Bardwick (1980): Polyneuropathy, Organomegaly, Endocrinopathy, M protein, Skin changes. Sin. *sindrom Crow-Fukase*, *sindrom PEP* (Pigmentation, Edema, Plasma-cell dyscrasia).

sindromul solaf (engl. *solar plexus*) • Sindrom arătând o iritație a plexului solar, de cauze diverse: afecțiuni gastrică organică, aortită abdominală etc. Se caracterizează prin dureri paroxistice în regiunea mediană superioară a abdomenului, însoțită de vomismente și de tendința la colaps.

sindromul TORCH (engl. *TORCH syndrome*) • Asocierea la noul născut a unei hepatosplenomegalii cu icter și trombopenie. Cauza poate fi toxoplasmoza, rușeola, o infecție cu citomegalovirus sau cu virus herpetic (care formează acronimul TORCH).

sindromul tunelului carpian • V. *canalul carpian*.

sindromul tunelului tarsian • V. *canalul tarsian*.

sindromul PW • Sin. *sindromul Wolff-Parkinson-White*. V. *Wolff-Parkinson-White*.

sine, sinele (fr. *ça*, engl. *id*) • Termen folosit de Freud în psihanaliză pentru a desemna sistemul de tendințe inconștiente (numite *pulsii*) care orientează activitatea psihică a unui individ, fie fără să-și dea seama, fie împotriva voinței sale; consideră că provin din viața sa instinctivă (legate în primul rând de sexualitate). *Sinele* s-ar opune *eului* (fr. *moi*, engl. *ego*).

sine materia • Locuțiune latină semnificând *fără cauză determinată*. Ex. prurit sine materia (prurit de cauză necunoscută).

sinechie (fr. *synéchie*) • Lipire sau sudură mai mult sau mai puțin întinsă a două țesuturi care în mod normal sunt separate. Ex. sinechia iridocorneană sau iridocristalină.

sinergie (fr. *synergie*) • 1) Asocierea mai multor sisteme sau organe pentru a îndeplini o funcție; 2) În farmacologie, acțiune concomitentă a două medicamente neantagoniste care au efecte adiționale sau întărite. Ant. *antagonism*. (adj. *sinergic*)

- sinergist** • Se spune despre un mușchi care participă împreună cu un altul sau alți mușchi la o mișcare. V. *antagonist*.
- sinestezie** (fr. *synesthésie*) • Tulburare în percepția senzațiilor caracterizată prin percepția simultană, pe lângă o senzație normală, a unei senzații secundare într-o altă regiune a corpului (în general, în partea opusă).
- sinfibroză** • Sinartroză în care unirea pieselor osoase este asigurată în exclusivitate prin țesut conjunctiv.
- sinistralitate** • Tendință înăscută de a utiliza de preferință un membru (mână sau picior) stâng pentru orice mișcare voluntară sau spontană. Ant. *dextralitate*.
- sinistro-** • Prefix de origine latină semnificând *stâng, la stânga*.
- sinistroscolioză** • Deviere laterală stângă a coloanei vertebrale. V. *dextroscolioză, scolioză*.
- sinistroză** • Stare mentală după unele accidente de muncă sau de circulație rutieră în care se exagerează impotența funcțională cu acuze subiective și tendințe revendicative în vederea obținerii unei indemnizații maxime pentru prejudiciul cauzat. Această stare poate deveni o adevărată nevroză rebelă la tratament. Sinistroza nu trebuie confundată cu *simularea* deoarece tulburările sunt resimțite efectiv de subiect dat fiind starea sa mentală anormală.
- sinorhidie** (fr. *synorchidie*) • Criptorhidie caracterizată prin fuziunea celor două testicule.
- sinostoza radiocubitală** • Sudură congenitală între epifizele superioare ale radiusului și cubitusului, care împiedică pronția și supinația.
- sinostoză** (fr. *synostose*) • Unirea a două oase prin sudură osoasă care poate fi normală (ex. sinostoza sfenoccipitală) sau patologică (presupunând o anchiloză).
- sinovectomie** • Ablajia chirurgicală totală sau parțială a sinovialei unei articulații.
- sinovial** • adj. Care se referă la sinovială. Ex. chist sinovial, bursă sinovială.
- sinovial (lichid)** (fr., engl. *synovie*) • Lichid clar, transparent și vâscos,

care umețează suprafețele articulațiilor mobile.

- sinovială** • Membrană fină, în formă de mașon, care tapetează interiorul capsulei articulare a articulațiilor mobile (diartroze); inserția se face la periferia cartilajelor care acoperă suprafețele articulare.
- sinovialom** • Tumoră benignă sau malignă formată în sinovială. Sin. *sinoviom*.
- sinoviom** • Sin. *sinovialom*.
- sinovita acută tranzitorie a șoldului la copil** (engl. *coxitis fugax*) • Formă benignă, de origine probabil virală, de sinovită acută localizată la șold, care apare la copiii între 3-10 ani. Este o manifestare patologică frecventă care se manifestă prin dureri ale șoldului cu impotență funcțională, ușoară stare subfebrilă, rar o moderată accelerare a vitezei de sedimentare. Evoluția este de regulă benignă fără să lase sechele. Sin. *gripa șoldului copilului, coxită tranzitorie*.
- sinovită** • Inflamația unei membrane sinoviale.
- sinovită tendinoasă** • Sin. *tenosinovită*.
- sintetic** • 1) Care se referă la o sinteză, care provine dintr-o sinteză; 2) Care este fabricat artificial. Ex. cauciuc sintetic.
- sinteză** (fr. *synthèse*) • 1) Reunirea unor elemente concrete sau abstracte într-un tot; 2) Reacție chimică în cursul căreia corpuri simple dau naștere unui compus chimic sau unui compus relativ simpli care dau naștere unui compus complex; 3) Producerea artificială a unui compus chimic; 4) Elaborarea de substanțe complexe de către celule sau organe; 5) În psihanaliză, integrarea unor elemente ale subconștientului în câmpul conștientului.
- sinton** • Individ normal ale cărui sentimente și tendințe sunt în armonie, bine echilibrate.
- sintonie** • Constituție normală a unui individ, caracterizată prin integrarea sa armonioasă în mediul ambiant. V. *ciclotimie, schizoidie*.
- sinucigaș** (fr. *suicidant*, engl. *suicidal*) • Individ care a făcut o tentativă de suicid.

- sinuozitate** (engl. *tortuosity*) • Starea a ceea ce este sinuos, care prezintă o suită de curbe neregulate în sensuri diferite. (adj. *sinuos*)
- sinus** • Cavități a unui organ sau dilatație localizată, normală sau patologică a unui organ cavitat. Cuvânt latin însemnând *scobit, găunos*. V. *sinusal*.
- sinus carotidian** • Dilatație fuziformă la nivelul bifurcației terminale a arterei carotide primitive, prelungindu-se spre cele două ramuri ale sale (mai mult însă spre carotida internă), cu pereți elastici, mai puțin musculari și foarte bogată în elemente nervoase. Zona este un baro-receptor cu rol în reglarea tensiunii arteriale și a ritmului cardiac. Sin. *bulb carotidian*.
- sinus cavernos** • Fiecare din cele două sinusuri venoase, voluminoase, ale durei mater, alungite în sens anteroposterior, de fiecare parte a șei turcești.
- sinus coronar** • 1) Sinus venos impar și median, de formă eliptică sau circulară, care înconjoară șaua turcească și care se găsește sub glanda pituitară; 2) Porțiune terminală și ampulară a venei coronare mari a inimii, amplasată pe extremitatea posterioară a șanțului coronar stâng.
- sinus (sau șanț) costodiafragmatic** • Depresiune angulară delimitată de porțiunea subpulmonară a diafragmului și peretele costal. În acest sinus glisează o lamelă pulmonară care se ridică în expirație și atinge fundul sinusului în inspirație.
- sinus cranian** • Sin. *sinus venos al durei mater*.
- sinusal** • 1) Care se referă la nodul sinusal Keith și Flack. Ex. ritm sinusal, tahicardie sinusală. 2) Care se referă la orice sinus.
- sinusografie** (engl. *sinography*) • Radiografia sinusurilor venoase ale creierului după injectarea unei substanțe opace. Tehnica aparține *flebografiei*.
- sinusoid** • 1) Curbă ondulată plană care în fizică și biofizică reprezintă fenomene vibratorii; 2) Care au o curbă definită mai sus.
- sinusoidal** • Care se aseamănă unui sinusoid. Ex. ritm sinusoidal (în encefalografie).

- sinusurile feței** (engl. *paranasal sinus*) • Cavități pneumatice aflate în oasele care înconjoară fosele nazale și care comunică cu acestea. Sunt descrise 3 grupe principale: un grup maxilar, reprezentat de *sinusurile maxilare*, un grup etmoidal care cuprinde toate *celulele etmoidale* (cavități pneumatice săpate în aripile laterale ale etmoidului) și *sinusurile frontale* precum și un grup sfenoidal constituit de *sinusurile sfenoidale*.
- sinusurile venoase ale durei mater** • Canale venoase cuprinse în dedublarea durei mater. Sinusurile durei mater drenează toate venele organelor conținute în cavitatea craniană (encefal și meninge) și în cavitatea orbitală (ochi și anexe). Sin. *sinus cranian*.
- sinuzită** • Inflamație a mucoasei care tapetează sinusurile feței; poate fi acută sau cronică, purulentă sau nu, și după localizare: maxilară, frontală, etmoidală, sfenoidală. Când toate sinusurile sau numai cele de pe o jumătate de față sunt afectate se vorbește despre *pansinuzită*.
- siring-, siringo-** (fr. *syring-, syringo-*) • Prefixe de origine greacă ce indică o relație cu un canal, un tub sau o fistulă.
- siringomieliie** • Afecțiune cronică caracterizată prin dezvoltarea progresivă în măduva cervicală și cervicodorsală, a unei cavități în substanța cenușie, în spatele canalului epidural. Se manifestă prin atrofii musculare progresive (cu precădere la membrele superioare), cu hipotonie și atrofia tegumentelor, abolirea sensibilității cutanate la căldură. Evoluția este lungă și neregulată.
- sirop** (engl. *sirup*) • Preparat medicamentos apos, cu utilizare orală, conținând mult zahăr (în general mai mult de două treimi din greutate).
- SISA** • În obstetrică, abr. pentru *prezentare sacroiliacă stângă anteroară*.
- SISP** • În obstetrică, abr. pentru *prezentare sacroiliacă stângă posteroară*.
- SIST** • În obstetrică, abr. pentru *prezentare sacroiliacă stângă transversă*.
- sistem** (fr. *système*) • 1) Ansamblu de organe cu o structură analogă. Ex. sistemul osos; 2) Ansamblu de substanțe, de fenomene susceptibile să

coexistențe, să intre în acțiune sau să se influențeze reciproc; 3) Ansamblu de concepte prezentate sub o formă ordonată pentru a facilita studiul lor. V. *sistematic, sistemic*.

sistem ABO (al grupelor sanguine eritrocitare) • Sistem descoperit de Landsteiner (1900-1901). V. *grupele sanguine*.

sistem APUD • Ansamblu de celule APUD. Celulele APUD sunt de formă diversă și răspândite în tot organismul. Se găsesc în pancreas, unde formează insule, în hipofiză (somatotrop și corticotrop), medulosuprarenale, paraganglioni, neuroni hipotalamici și în sistemul endocrin difuz. V. lista de abr.

sistem cardionector • V. *inima*.

sistem CGS • Sistem de unități de măsură în care centimetrul, gramul și secunda sunt unități fundamentale pentru lungime, masă și timp.

sistem extrapiramidal • V. *extrapiramidal*.

sistem internațional de unități de măsură • Sistem de unități de măsură adoptat ca sistem legal în numeroase țări. Aceste unități fundamentale sunt: metrul (pentru lungime), kilogramul (pentru masă), secunda (pentru timp), amperul (pentru intensitatea curentului electric), kelvinul (pentru temperatură), candela (pentru intensitatea luminoasă). Abr. *SI*.

sistem limfatic • Ansamblu de organe limfactice care cuprinde ganglioni, vase și spații limfactice ca și vasele chilifere.

sistem manducator (masticator) (*engl. manducatory system*) • Ansamblu funcțional compus din aparatul masticator, musculatura deschiderii și închiderii mandibulei și articulațiile temporomandibulare.

sistem național de sănătate (*engl. health national system*) • Cadru teoretic și practic după care sunt cheltuite fondurile pentru serviciile de sănătate ale unei țări. Cadru teoretic cuprinde concepțiile politice care fundamentează sistemul, organizarea și structura administrativă a ansamblului serviciilor, principiile tehnice admise și metodele practicate.

sistem nervos • Ansamblu de structuri sau țesuturi nervoase ale organ-

mului: sistemul nervos central, sistemul nervos autonom, ganglionii nervoși și nervii periferici.

sistem nervos autonom • Ansamblu de structuri nervoase centrale și periferice (ganglioni și nervi) cu rol de reglare a bunei funcționalități a tuturor organelor și țesuturilor, independent de influențe exterioare, asigurându-se o armonizare și coordonare indispensabilă funcționalităților diferite. Sistemul nervos autonom nu se opune sistemului nervos central, de care este coordonat, participând la diferite funcții ale vieții de relație și afective. Cuprinde *sistemul parasimpatic* și *ortosimpatic*. Sin. *sistem nervos simpatic* (în sens larg), *sistem nervos vegetativ*, *sistem neurovegetativ*.

sistem nervos central (sau cerebrospinal) • 1) În sens strict, pur morfologic. Sin. *axa cerebrospinală*; 2) În sens mai larg, curent utilizat în medicină, ansamblu constituit din encefal și măduva spinării, privit atât din punct de vedere anatomic cât și funcțional. Abr. *SNC*.

sistem nervos periferic • Parte a sistemului nervos exterioră axului cerebrospinal. Este format din nervii care unesc organele la sistemul nervos central.

sistem nervos simpatic • 1) În sens strict, sin. *sistem ortosimpatic*; 2) În sens mai larg, sin. *sistem nervos autonom*.

sistem nervos vegetativ • Sin. *sistem nervos autonom*.

sistem nodal • V. *inima*.

sistem ortosimpatic • Parte a sistemului nervos autonom ai cărui centri periferici se situează în lanțurile ganglionare laterovertebrale și prevertebrale, fiind conectați prin fibre eferente cu organele pe care le inervează sau cu centrul din cornul lateral din măduva spinării. Prin efectele sale fiziologice, sistemul ortosimpatic este antagonist sistemului parasimpatic. El accelerează ritmul cardiac, provoacă vasoconstricție, diminuează peristaltismul tubului digestiv, crește tonusul sfincterian. Mediatorul său chimic este adrenalina. Sin. *sistem nervos simpatic*.

sistematic • 1) adj. Care se referă la un sistem sau care are caracterul unui sistem; 2) s. Ansamblu de principii care se referă la o teorie sau o disciplină.

sistemic • 1) Care se referă la un sistem; 2) În patologie se spune despre o maladie care atinge electiv elementele constitutive ale unui țesut sau sistem (osos, limfatic, reticuloendotelial etc.); 3) Care se referă la circulația generală, în special la marea circulație (denumire în literatura engleză).

sistemul HLA • Complex imunitar evidențiat după reacția primelor grefe. Sistemul cuprinde 4 gene, HLA-A, B, C și D, care se găsesc pe cromozomul 6, Genele A, B, C codifică proteine bine definite care se găsesc pe membranele tuturor celulelor organismului servind la recunoașterea sa. După greșă aceste molecule sunt ținta tuturor agenților distructivi (celule ucigăse sau anticorpi). Genele HLA-D (și HLA-DR) nu codifică decât proteine antigenice aflate pe suprafața celulelor implicate în procesele imunitare (limfocite, macrofage) și care servesc în primul rând ca mesageri între limfocite. După o greșă aceste antigene intervin la debutul reacției întârind reacția. Sistemul HLA este extrem de util nu numai pentru alegerea grefelor dar și pentru cercetarea susceptibilității pentru diferite maladii, deoarece este o relație între formula HLA și această susceptibilitate. Lingv. HLA. Abr. pentru *Human Leucocyte Antigen*.

sistemul parasimpatic • Parte a sistemului nervos autonom destinat emanației viscerelor. Este divizat în sistem *parasimpatic cranian* și *parasimpatic pelvin* (sau *sacral*). În general, parasimpaticul se opune activității fiziologice a sistemului ortosimpatic. Încetinește ritmul cardiac, produce vasodilatație, accelerează peristaltismul tubului digestiv, diminuează tonusul sfincterian. Mediatorul său chimic este acetilcolina. Sin. *parasimpatic*.

sistemul piramidal • Ansamblu de structuri nervoase care intervin în motricitatea voluntară: cortexul piramidal reprezentat de circumvoluțiunile frontale ascendente și căile piramidale. V. *piramidal*.

sistemul port • Ansamblu constituit de trunchiul venei porte și ramurile sale colaterale. Este un sistem venos digestiv intermediar a două rețele capilare: rețeaua de origine care provine din tubul digestiv, pancreas și splină și rețeaua terminală din parenchimul hepatic.

sistemul renină-angiotensină • Ansamblu dinamic de factori reglatori ai tensiunii arteriale cuprinzând renina, angiotensinele I și II, enzima de conversie și receptorii pentru angiotensina II.

sistemul reticuloendotelial • Ansamblu de celule de aspect morfologic diferit, dar cu proprietatea comună de a acumula în citoplasma lor unii coloranți speciali numiți vitali (introduși în organismul viu) și care au capacitatea fagocitare. Acestea sunt histiocitele și macrofagele țesuturilor conjunctive, celulele reticulare și endoteliale din măduva osoasă, din ganglionii limfatici, din splină, celulele Kupffer din ficat, monocitele sanguine, macrofagele din alveolele pulmonare și celulele gliale (microglia) din sistemul nervos central. Aceste celule îndeplinesc mai multe funcții: apărare imunitară (prin elaborarea de anticorpi și distrugerea corpilor străini și a bacteriilor), producerea de celule noi (în special celule cu proprietăți fagocitare), participarea la metabolismul glucidelor, lipidelor și sărurilor minerale (în special prin stocarea acestor substanțe în interiorul celulelor). Abr. *SRE*.

sistemul Rh • V. *Rhesus*.

sistemul vascular • Partea aparatului circulator formată din ansamblul vaselor organismului, artere, vene și capilare.

sistolă (*fr., engl. systole*) • 1) Primul timp al revoluției cardiace în timpul căruia inima se contractă și pompează sângele în artere; 2) Contractia cardiacă însăși, care cuprinde contractia simultană a celor două auricule, urmată de contractia, de asemenea simultană, a celor două ventricule. V. *diastola*. (adj. *sistolic*)

SITE • Abr. pentru *sindrom de imuno-depresie T epidemic*. V. *SIDA*.

sitiu-, sito- • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu alimentele.

sitologie • Studiul alimentelor, alimentației și nutriției. V. *dietetică*.

sitosterol • Tip de steroli foarte răspândiți în vegetale (ulei de soia, porumb) care ar scădea colesterolemia.

situație anaclitică • Privarea de îngrijiri materne în primul an de viață, care poate cauza o întârziere în apariția surâsului, vorbirii și a dezvoltării globale, de multe ori însoțită de semne depressive.

situs (fr., engl. 1. *situs*, 2. *site*) • 1) Cuvânt latin însemnând *poziție, situație*; 2) Cel mai mic element genetic care poate fi recunoscut în interiorul unei gene, care poate fi locul unei mutații punctuale sau care poate fi separat prin recombinare intracistronică de situsurile vecine. Situsul reprezintă deci fie unitatea de mutație (*muton*) fie unitatea de recombinare (*recon*) a materialului genetic. Corespunde unui nucleotid unic al secvenței nucleice.

situs antigenic • Porțiunea unei molecule de antigen care are proprietatea de a se combina cu anticorpii corespunzător sau cu limfocitele sensibilizate. Sin. *determinant antigenic, epitop*.

situs incertus • Situație anormală a viscerelor dar care nu corespunde unei transpoziții bine definite, asociată cu malformațiile inimii și splinei.

situs inversus • Anomalie în care unul sau mai multe organe sunt plasate în partea opusă celei pe care o ocupă în mod normal. Ex. inversia inimii la dreapta (*dextrocardie*), inversia ficatului la stânga. Sin. *inversiune splahnica* (sau *viscerală*), *transpoziție viscerală*.

situs sagitalis • Formă de anomalie a poziției inimii în care vârful este situat în hemitoraxul drept, prin rotația la dreapta a ventriculilor în jurul marilor vase de la bază (aorta și artera pulmonară), acestea păstrând situația lor normală.

Sjögren (sindromul) • Sindrom datorat unei insuficiențe generalizate a glandelor exocrine, care se traduce prin uscarea mucoaselor și pielii: xeroftalmie, aptialism, xerodermie etc. Se aso-

ciază de asemeni o poliartrită, o arterită cronică, o diminuare a secrețiilor gastrice, tulburări trofice etc. Etiopatogenia nu este elucidată; ereditar? (H.S.C. Sjögren, oftalmolog suedez, n. 1899)

skia- • Prefix de origine greacă semnificând *umbră*.

skiascopie • Metodă obiectivă de determinare a puterii de refracție a ochiului prin examinarea deplasării umbrei pupilare obținute prin proiectarea unui fascicul luminos asupra ochiului.

sludge • Cuvânt englez însemnând *agregat*, adoptat în literatura medicală.

smalț (fr. *émail*, engl. *enamel*) • Țesut foarte dur conținând 97% elemente minerale și care constituie partea externă a coroanei dentare. V. *adamantin*.

smegma • Materie albicioasă, cu miros acru, care se găsește pe fundul repliului prepuțial al bărbatului, între buzele mici și clitoris la femeie. Provine din descuamarea celulelor epiteliale ale mucoaselor genitale.

Smith-Petersen (cuiul) • Instrument cu secțiune aproape triunghiulară, comportând trei lame subțiri dispuse în stea, utilizată pentru asamblarea fragmentelor de os în fracturile de col femural. (Smith-Petersen Marius Nygaard, chirurg ortoped din Boston, 1886-1953)

Smith-Petersen (operația) • Artroplastie a coapsei cu interpunerea unei tije metalice. (Smith-Petersen, același ca mai sus)

smooth • Se spune despre una din cele două forme sub care apar coloniile unor specii bacteriene, aspect lucios, umed, neted, omogen și bombat. Cuvânt englez însemnând *neted, omogen*, întrebuințat curent de bacteriologi. V. *rough*. Abr. S.

SN • Abr. pentru *sistem nervos*.

SNC • Abr. pentru *sistem nervos central*.

sociodramă • Metodă de psihoterapie analogă *psihodramei* dar obținută prin participarea în colectiv a bolnavilor.

sociofilie • Necesitate intensă de viață socială.

sociofobie • Antipatie anormală pentru viața în societate și pentru orice formă de relații sociale.

sociogeneză • Rol atribuit factorilor sociali în apariția și dezvoltarea tulburărilor mentale.

sodat • Care conține sodiu sau sodă, care a fost tratat cu sodiu sau cu unul din compușii săi.

sodic • Care se referă la sodiu sau care conține sodiu. Ex. retenție sodică.

sodiu (clorură de) (engl. *sodium chloride*) • Sare care se găsește în stare naturală (sare gemă) extrasă în saline și din apa de mare; cristale cubice albe (sau transparente și incolore când sunt mai voluminoase), granule sau pulbere albă, solubile în apă. Clorura de sodiu constituie condimentul de bază în alimentație (sarea de bucătărie), indispensabilă organismului, fiind sursa de ioni de clor și sodiu. Are de asemeni numeroase utilizări industriale: fabricarea sticlei, amestecuri refrigeratoare etc; intră în compoziția diferitelor soluții izotonice sau hipertotonice. (fr. *sel*). Formula chimică *NaCl*.

sodiu (fr., engl. *sodium*) • Metal alcalin, alb-argintiu, foarte răspândit în natură sub formă de clorură de sodiu, mai ales dizolvată în apa mării. Este un constituent esențial practic în orice țesut vegetal sau animal (la animale reprezintă unul din principalii electroliți). Concentrația sa în plasma sanguină este de aproximativ 143 mEq/l. (V. *natremie*). O pierdere de sodiu de origine digestivă (diaree abundentă), cutanată (transpirații importante) sau renală, antrenează deshidratarea celulară și fatigabilitate musculară. Retenția de sodiu (în cursul nefritelor de ex.) are drept consecință retenția de apă în spațiile interstițiale (edeme). Sodiul are numeroase întrebuințări industriale. Numeroase din sărurile sale sunt întrebuințate în terapeutică. Manipularea sodiului pur necesită precauții deoarece este foarte caustic pentru țesuturi. Simbol *Na*. Sin. *natrium*.

sodomie • 1) Coit anal; 2) Sin. *bestialitate*. Lingv. de la *Sodoma*, oraș al Palestinei, citat în vechiul testament, distrus împreună cu Gomora din cauza corupției existente aici. (adj. *sodomie*)

sofrologie (fr. *sophrologie*) • Partea medicinei psihosomatice care studiază efectele asupra organismului a diferitelor stări de conștiință provocate prin

sugestie, prin relaxare, prin autoconcentrare, prin tehnicile yoga, Zen, etc.

solar (fr. *solaire*) • Care se referă la soare, care este provocat de razele sale. Ex. eritem solar, spectru solar.

solar (sindromul) (engl. *solar plexus syndrome*) • Sindrom rezultat dintr-o iritare de cauze diferite a plexului solar: afecțiune gastrică, aortită abdominală etc. Sindromul se caracterizează prin dureri paroxistice în regiunea mediană și superioară a abdomenului, însoțite de vomisme și tendință la colaps.

solarium • Construcție amenajată pentru helioterapie.

solear • V. *mușchiul solear*.

solubil (fr., engl. *soluble*) • Se spune despre o substanță care poate să se dizolve într-un lichid.

solubilitate • Proprietatea unui corp de a se dizolva într-un solvent.

soluție • Amestec lichid omogen al unei substanțe solide, lichide sau gazoase (*solvat*), într-un lichid (*solvent*) în general în cantitate mai mare. Substanța dizolvată poate fi recuperată prin evaporarea solventului sau printr-un proces fizic.

soluție ACD (anticoagulantă) • Soluție anticoagulantă conținând dextroză citrat. Lingv. ACD abr. a termenului englez *acid citrate dextroze*.

soluție de contiguitate • Separarea părților aflate anterior în contact.

soluție de continuitate • Orice despărțire anormală, parțială sau totală, care survine într-un organ sau țesut ale cărui elemente constitutive sunt în mod normal continui.

soluție fiziologică salină • Soluție izotonică sterilă care conține 9 g clorură de sodiu la 1000 ml apă distilată. Este utilizată ca solvent pentru diferite medicamente injectabile sau sub formă pură în injecții (în special perfuzii intravenoase lente) pentru a suplini o diminuare importantă a volumului sanguin (șoc cu hipotensiune, hemoragie masivă etc.) sau o deshidratare importantă (diaree gravă, aport insuficient de lichide). Sin. *ser fiziologic* (impropriu, dar întrebuințat curent).

soluție fiziologică zaharată • Soluție izotonică sterilă care conține 50 g glu-

coză la 1000 ml apă distilată; se folosește în injecții intravenoase ca agent nutritiv sau solvent al unor medicamente. Sin. *soluție fiziologică glucozată*.

soluție izotonică • Soluție care are aceeași presiune osmotică cu a serului sanguin și la care pot fi menținute intacte toate elementele celulare (în special eritrocitele).

soluție magistrală (engl. *magistral solute*) • Soluția unei substanțe medicamentoase preparată conform unei rețete medicale.

soluție molară • Soluție care conține o moleculăgram de substanță dizolvată la litru.

soluție standard • Soluție conținând o cantitate determinată a unei sau mai multor substanțe date.

soluție tampon (engl. *buffer solution*) • Soluție destul de concentrată a cărei pH rămâne constant în ciuda adăririi unui acid sau unei baze. Soluțiile tampon se utilizează în analize pentru determinarea pH-ului prin comparație, ca și pentru reglarea echilibrului ionic într-un mediu înainte de a efectua o dozare.

solvent • Substanță lichidă care poate dizolva o altă substanță. Sin. *dizolvant* (utilizat de asemeni ca adjectiv).

soma • Ansamblul organismului cu excepția celulelor și țesuturilor cu rol direct în reproducție. V. *germen*.

somatic • Care se referă sau care aparține corpului. Termenul se folosește în general pentru a desemna un fenomen sau o cauză fizică (organică), prin opoziție cu o altă de natură psihică. Ex. examen somatic, ereditate somatică.

somatizare (engl. *conversion*) • Stadiu evolutiv al unei nevroze în timpul căreia bolnavul convertește tulburările sale psihice în simptome somatice.

somatogen • Care își are originea în țesuturi sau organe.

somatognozie • Conștiința că fiecare individ normal este dependent de propriul său corp.

somatomedină • Factor polipeptidic hormonal secretat de ficat sub influența somatotrofinei. Au fost izolate mai multe somatomedine.

somatopsihoză • Psihoză asociată cu o afecțiune somatică sau secundară acesteia.

somatostatina • Factor hipotalamic de inhibiție a secreției hormonului de creștere. A fost izolat în 1972 dintr-un extras hipotalamic ovin, apoi sintetizat. Somatostatina diminuează conținutul plasmatic în hormon de creștere la omul normal, diabetic sau acromegalic. Suprimă eliberarea de tireostimulină și reduce secreția de prolactină la acromegalic. Inhibă de asemeni secreția de insulină, de glucagon și gastrină. Abr. *SRIF* (din engleză *somatotropin release inhibiting factor*).

somatostimulină • Sin. *somatotrofină*.

somatotrofina • Hormon secretat de celulele lobului anterior hipofizar care stimulează creșterea țesuturilor și activează asimilarea de proteine. Abr. *ST*, *STH*. Sin. *hormon somatotrop*, *hormon de creștere*, *somatostimulină*.

somatotrop • Care exercită o acțiune asupra celulelor somatice asupra corpului, care favorizează creșterea corporală. Ex. hormon somatotrop.

somn (fr. *sommeil*, engl. *sleep*) • Stare fiziologică periodică și reversibilă, caracterizată prin suprimarea temporară a conștiinței și însoțită de o abolire mai mult sau mai puțin importantă a sensibilității și o încetinire a funcțiilor vieții organice: ritm respirator, cardiac, scădere a temperaturii cu aproximativ 0,5 C, scăderea funcțiilor secretorii (excepând rinichiul) și relaxare musculară. Somnul răspunde unei necesități vitale de repaus periodic. Grație utilizării simultane a encefalografiei și a înregistrării mișcărilor oculare și musculare se știe că există două faze distincte ale somnului care se succed de 4-6 ori în timpul nopții: *somnul lent* (cu activitate cerebrală lentă) și *somnul paradoxal* (cu activitate cerebrală rapidă) în timpul căreia se produc visele. Stări apropiate somnului pot fi induse artificial. V. *hipn.*, *narco.*

somn (cura de) (fr. *cure de sommeil*, engl. *continuous sleep therapy*) • Metodă terapeutică care constă în inducerea cu ajutorul hipnoticelor și neurolepticelor administrate bolnavului, a

unei stări cât mai apropiate de somnul fiziologic, pentru câteva zile sau, în unele cazuri, pentru câteva săptămâni, cu scurte perioade de trezire pentru alimentație și îngrijiri igienice. Se recurge la această metodă mai ales în nevroze și stări de angoasă intense, uneori și în tratamentul afecțiunilor psihosomatice (astm, ulcer digestiv, hipertensiune etc.), atribuite reflexelor condiționate nocive și pe care somnul prelungit ar fi capabil să le întrerupă.

somnambulism • Activitate fizică automată, mult sau mai puțin coordonată (în special mersul), care survine în timpul somnului și despre care subiectul nu își amintește la deșteptare.

somnifer • Sin. *hipnotic* (2).

somnolent • Care are stare de somnolență.

somnolență • Stare de ațipire puțin profundă, dar dificil de surmontat, care poate avea cauze diferite: lipsa de somn, boli infecțioase febrile, afecțiuni ale sistemului nervos, intoxicații etc.

somnului (boala) • Sin. *tripanosomeiază africană*.

Somogyi (efectul) (engl. *pseudoinuline resistance*) • Ineficacitate aparentă a insulinei după administrarea de doze excesive de hormon, aceste doze antrenând o solicitare permanentă a suprarenalelor și hipofizei, sursă permanentă de hiperghicemie și cetoză. Acest efect se observă mai ales în cursul evoluției hemocromatozei. Sin. *pseudoinulinorezistență*. (Somogyi Michael, biochimist american, Saint Louis, 1883-1971)

sondaj (engl. *catheterization*) • Introducerea unei sonde într-un conduct sau cavitate, în scopul evacuării conținutului sau pentru a introduce un medicament.

sondă (engl. *catheter*, *sound*) • Tijă plină, tubulară sau jgheab, suplă sau rigidă, din materiale diferite (metal, cauciuc, plastic), care servește pentru explorarea unei plăgi, un conduct sau o cavitate și pentru evacuarea conținutului (ex. vezică) sau injectarea unui lichid sau gaz.

sonograf • 1) Aparat care transformă sunetele în semne luminoase înregis-

trate sub formă de *sonogramă*, prin metoda oscilografică; 2) Pentru unele aparate care înregistrează (sub formă de sonograme) imaginile obținute cu ajutorul ultrasunetelor în explorarea clinică de finete. Sonograful își găsește o aplicație tehnică practică în *ecografie*.

sonometrie • 1) Măsurare instrumentală obiectivă a unui sunet (după una sau mai multe din caracteristicile sale) putând servi, de exemplu, la compararea a două stimulări sonore și la stabilirea apoi a corelației cu senzația subiectivă corespunzătoare; 2) Metodă care folosește sunetul ca agent de măsură fiziologică; *sonometria tubară* este aprecierea calitativă și/sau cantitativă a deschiderii trompei Eustache.

sonoritate (fr. *sonorité*, engl. *sonority*) • Caracter pentru ceea ce este perceptibil pentru ureche.

soporific • Sin. *hipnotic* (2).

soporos • Care este caracterizat printr-un somn profund. Ex. *maladie soporoasă*.

sorbitol • Polialcool cu 6 atomi de carbon care rezultă din reducerea enzimatică a glucozei, cu răspândire largă în regnul vegetal, cu precădere în fructe și vin. În țesuturile animale există în cantități foarte mici (mai ales în veziculele seminale). Se utilizează ca edulcorant pentru diabetici și ca adjuvant pentru absorbția unor preparate farmaceutice (mai ales vitamine).

sorbitol dehidrogenază • Enzimă izolată din ficat și vezicule seminale care activează transformarea sorbitolului în fructoză. Nivelul său în sânge este crescut în unele afecțiuni hepatice. Abr. *SDH*.

SPA • Abr. pentru *spondilartrită anchilozantă*.

sparadrap (engl. *adhesive plaster*, amer. *Bandaid*) • Leucoplast, țesut. mătase cerată, hârtie sau peliculă celulozică, acoperită pe una din fețe cu o substanță adezivă suplă, întinsă uniform și care conține uneori un principiu medicamentos. Leucoplastul este aplicat pe piele ca un mic pansament, el însuși sau servește la menținerea unui pansament de dimensiuni mai mari.

spasm cinic • Sin. *râs sardonice*.

spasm clonic • Spasm caracterizat prin contracții musculare tranzitorii care alternează rapid cu perioade de relaxare. (este de fapt un sinonim pentru *convulsii*).

spasm tonic (*engl. tonic convulsion*) • Spasm urmat de o rigiditate prelungă.

spasm • 1) Contractie involuntară, bruscă și tranzitorie a unui sau mai multor mușchi din cauze diferite: tetanie, intoxicație, isterie etc; 2) Diminuare bruscă și tranzitorie a calibrului unui canal sau orificiu. V. *contractură, convulsie, crampă*. (adj. **spasmodic, spasm**)

spasmodic • Care se caracterizează prin spasme, care se referă la spasme. Ex. mers spasmodic. Sin. *spastic*.

spasmodic • Tendință, uneori ereditară, la crize sau spasme viscerale. Poate fi cauzată de o insuficiență paratiroidiană, dar poate avea și origini obscure. (adj. **spasmodic**)

spasmogen • Care provoacă spasme. Ex. zonă spasmogenă.

spasmolitic • 1) Sin. *antispasmodic*; 2) Se spune despre un medicament care relaxează musculatura netedă a viscerelor.

spastic • Sin. pentru *spasmodic*.

spasticitate • 1) Insușirea a ceea ce este spastic; 2) Hipertonie a musculaturii scheletale, cu rigiditate și exagerarea reflexelor osteotendinoase.

spatulă • Instrument de mici dimensiuni, în general din lemn sau metal, ale cărui extremități sunt lățite.

spatulat • Care este lățit la extremitatea sa ca o spatulă.

spațial • Care se referă la spațiu. Ex. orientare spațială, percepție spațială.

spații porte (*fr. espaces portes, engl. portal spaces*) • Spații conjunctivo-vasculare formate prin lărgirea fisurilor interlobulare din parenchimul hepatic. Conțin o ramură a venei porte, o ramură a arterei hepatice, un canal biliar interlobular, limfatice și nervi.

spațiu epidural (*fr. espace épidual, engl. extradural space*) • Spațiu ce separă fața externă a durei mater de canalul rahidian.

spațiu intercostal • Spațiu ocupat de părțile moi cuprinse între două coaste

vecine și cartilajele respective și limitat în spate de coloana vertebrală și înainte de stern.

spațiu (limfatic) intrapial (*fr. espace lymphatique intrapial, engl. intrathecal space*) • Fantă limfatică dintre straturile externe și interne ale piei mater rahidiene; este în comunicație cu spațiile subarahnoidiene.

spațiu perilimfatic • V. *urechea internă*. Spațiu ce separă labirintul membranos de labirintul osos și care conține perilimfă.

spațiu prevezical • Sin. cu *spațiul Retzius*. V. *Retzius*.

spațiu Q-T (electrocardiogramă) • Sin. *intervalul QT*.

spațiu subarahnoidian • Spațiu situat între arahnoidă și piamater, care învelește toate părțile sistemului nervos central și care este ocupat de lichidul cefalorahidian; prezintă dilatări la nivelul confluențelor (cisternelor).

spațiu subdural • Spațiu virtual cuprins între fața profundă a durei mater și arahnoidă, numit și spațiu supra-arahnoidian; poate fi locul unei hemoragii (hematom subdural).

spălare pielocaliceală (*fr. rinçage pyélocaliceal, engl. pyelocalic wash-out*) • Spălarea calicelor și bazinetului după o urografie provocată printr-o perfuzie de uree care declanșează o diureză bruscă (substanța opacă fiind în mod normal antrenată de urină). O întârziere a "spălării" indică o insuficiență circulatorie (ischemie) la nivelul rinichiului.

spălătură bronhoalveolară (*fr. lavage bronchoalvéolaire, engl. bronchoalveolar lavage*) • Tehnică de examinare în profunzime a plămânului ce constă din injectarea într-o bronhie segmentară, printr-un fibroscop introdus pe gură sau nas, a unei cantități de aproximativ 300 ml soluție fiziologică; lichidul este apoi recuperat prin aspirație. În acest fel se pot examina celulele conținute în lichid, precum și componentele biochimice.

SPCA • Abr. pentru *proconvertină* (*factorul VII al coagulării*). (din *engl. serum prothrombin conversion accelerator*)

specialist • Medic care se consacră unui aspect particular al artei medicale, după o calificare căpătată prin studii speciale recunoscute de instanțele de specialitate naționale.

specialist în medicina nucleară • V. *radiolog*.

specialitate • Ramură a medicinei în care un medic a făcut studii aprofundate și pentru care a dobândit o competență deosebită care îi este recunoscută prin eliberarea unei diplome sau certificat.

specialitate farmaceutică (*engl. patent medicine*) • Orice medicament preparat prezentat sub o condiționare particulară și care poartă o denumire proprie (*marca depusă, denumire depusă*). simbol ®

specific • 1) Se spune despre orice are specificitate. Ex. reacție specifică, tratament specific, microb specific; 2) Care se referă la o specie biologică bine definită.

specificitate • 1) Ansamblu de caractere proprii unei specii; 2) Ansamblu de caractere care disting un organism viu sau un fenomen de altele înrudite sau care-i seamănă; 3) În sens imunologic, o afinitate mutuală care unește anticorpii și antigenul care a provocat elaborarea sa.

spectrograf • Aparat cu ajutorul căruia se poate înregistra un spectru.

spectrografie • Ansamblu de metode care permit producerea și înregistrarea (sub formă de *spectrogramă*) diferitelor spectre (lumină, radiații invizibile, unde ultracurte etc.) în scopul efectuării unei analize elementare sau pentru a studia dispoziția atomilor într-o moleculă. (adj. **spectrografic**)

spectrogramă • Imagine obținută prin înregistrarea unui spectru.

spectru • 1) Imagine colorată (comportând mai multe culori), rezultată din elementele și descompunerea unui fascicul de lumină albă în componentele sale monocromatice. V. *spectru solar*; 2) Într-un sens mai larg, rezultatul descompunerii oricărei radiații electromagnetice (vizibile sau invizibile) sau corpusculare în componentele sale dispuse în ordinea lungimii lor de undă, a

frecvenței lor sau (pentru radiațiile corpusculare) a energiei lor cinetice; 3) Prin extensie, rezultatul obținut prin descompunere a unui fenomen vibratoriu complex, obținut prin orice procedeu în care fiecare componentă este reprezentată prin energia pe care o transportă în funcție de frecvența sa. Ex. *spectru acustic*. (adj. **spectral**)

spectru de acțiune • Studiul acțiunii unui medicament (în special antibiotic) sau al eficacității unei radiații.

spectru invizibil • Ansamblu de radiații care nu sunt percepute cu ochiul liber. Sunt incluse radiațiile cu o lungime de undă mai mare de 8000 Å (radiațiile infraroșii și undele herziene) și inferioare la 4000 Å (radiațiile ultraviolete, razele X).

spectru solar • Imagine colorată produsă prin descompunerea luminii emise de soare, sub formă de *spectru vizibil*.

spectru vizibil • Ansamblu de componente ai radiației vizibile cu o lungime de undă cuprinsă între 4000 și 8000 Å. Sunt descrise 7 părți care sunt în ordinea descrescândă a lungimii lor de undă: roșul, portocaliul, galbenul, verdele, albastrul, indigoul și violetul. V. *spectru solar*.

speculum • Instrument care permite lărgirea cavităților naturale ale corpului pentru facilitarea examinării sau efectuării unor manevre în scop terapeutic. Instrumentele sunt variate și numeroase (tubulare, cu două sau trei valve etc.), adaptate pentru explorarea unor organe diferite (speculum anal, vaginal, nazal etc.).

spermatic • Sin. *seminal*.

spermatidă • Celulă sexuală masculină produsă prin diviziunea spermatocitului de gradul II și care dă naștere spermatozoidului.

spermatită • Inflamația cordonului spermatic.

spermatocel • Dilatație chistică a epididimului sau a testiculului, cu acumulare de spermă. Sin. *gonocel*.

spermatocid • Sin. *spermicid*.

spermatocistectomie • Sin. *vezicullectomie*.

spermatocistită • Sin. *veziculită*.

spermatocit • Celulă germinală masculină situată în peretele tubilor semi-

niferi ai testiculului, care rezultă din transformarea unei spermatogonii. Transformarea se efectuează începând de la pubertate și comportă o reducere esențială a numărului de cromozomi începând cu trecerea de la stadiul de *spermatocit de gradul I* (cu 2n cromozomi) la *spermatocit de gradul II* (cu n cromozomi), pentru a ajunge la *spermatidă*, precursorul direct al spermatozoidului.

spermatocitogeneză (engl. *spermatocytogenesis*) • Primul stadiu al spermatogenezei în timpul căruia spermatogonia se transformă mai întâi în spermatoцит apoi în spermatidă.

spermatogen (engl. *spermatogenic*) • 1) Care se referă la spermatogeneză; 2) Care produce spermă sau spermatozoizi.

spermatogeneză (engl. *spermatogenesis*) • Ansamblu de fenomene cu evoluție celulară ciclică, la sfârșitul căruia apare spermatozoidul. Spermatogeneza comportă două stadii: *spermatocitogeneza* și *spermiogeneza*.

spermatogonia • Celulă germinală masculină care reprezintă stadiul inițial al spermatogenezei și din care derivă spermatoцитul.

spermatokinezigrafie • Metodă de diagnostic pentru sterilitatea masculină, fondată pe determinarea motilității spermatozoizilor, care este evaluată pe fotografie, la microscop pe fond negru, cu un timp de expunere suficient de lung, spermatozoizii fiind diluați într-o soluție fiziologică adecvată. V. *testul Séquy*.

spermatokinezigramă • Imagine fotografică a spermatozoizilor obținută prin *spermatokinezigrafie*.

spermatolit • Sin. *spermolit*.

spermatoree • Scurgere involuntară de spermă, fără orgasm.

spermatozoid • Celulă sexuală masculină adultă care provine din spermatidă aflată în spermă, capabilă să fecundeze ovulul. La om este un filament lung de 50 microni, mobil, prevăzut cu un cap oval. Proporția formelor anormale și durata motilității sunt criterii în evaluarea cauzei sterilității masculine.

spermaturie • Prezența spermei în urină.

spermă • Lichid vâcos, opalin, cu miros fad caracteristic, cu diverși componenți secretați de organele genitale masculine (testicule, glande bulbouretrale, epididim, prostată și vezicule seminale) și care menține în suspensie spermatozoizii, granulații și globule mucoase. Volumul emis în cursul unei ejaculări variază între o picătură și 14 ml (în medie 4 ml); pH-ul este de 7,3-8,5. În spermă se găsesc și leucocite (500-2000/mm, o cifră superioară indicând un proces inflamator local). Numărul spermatozoizilor este de 100-180 milioane pe mililitru; sub 60 milioane este anormal. Sin. *sămânță* (1) (popular). V. *seminal*. (adj. **spermatoc, spermic**)

spermic • Sin. *seminal*.

spermicid • Anticoncepțional local care distruge spermatozoizii, sub formă de ovule, de geleuri sau unguent, care se introduc în vagin. Sin. *spermatocid*.

spermină • Bază azotată prezentă în spermă și levuri și în cea mai mare parte a țesuturilor animale. Sin. *neuridină*.

spermiogeneza • Al doilea stadiu al *spermatogenezei* (V. acest termen), în timpul căruia spermatidele se transformă în spermatozoizi.

spermocultură • Cultura spermei prelevată în scop de examen bacteriologic.

spermogramă (engl. *semen analysis*) • Rezultatul examenului complet al spermei (număr de spermatozoizi, analiza formei lor, inventarul altor elemente celulare, analiza fizico-chimică a lichidului).

spermolit • Concreție formată în veziculele seminale, canalul eferent sau epididim. Sin. *calcul seminal* (sau *spermatoc*), *spermatolit*.

spică • Bandaj încrucișat aplicat la rădăcina unui membru și consolidat printr-un tur la nivelul umărului sau arcadei iliace din partea opusă. Lingv. cuvânt latin cu sensul de *epi*.

spicular • În formă de spic.

spiculă • Orice structură având forma de vârf ascuțit.

Spighel (lobul) (engl. *caudate lobe of liver*) • Partea ficatului situată în spa-

tele hilului, la stânga șanțului venei cave inferioare. Sin. *lob caudat al ficatului*. (*Spighel* Adrian van der, anatomist și chirurg originar din Bruxelles, profesor la Veneția, în Moravia și la Padova, 1578-1625).

spina bifidă • Malformație a coloanei vertebrale caracterizată prin absența suturii celor două jumătăți ale uneia sau mai multor arcure vertebrale posterioare. Fisura astfel creată poate favoriza hernia unei porțiuni meningeale a măduvei. Se găsește de obicei în porțiunea lombosacrată.

spina bifidă ocultă • Varietate de spină bifidă în care malformația care afectează în general ultimele vertebre lombare sau primele sacrate, este izolată, fără tumefiere subcutanată și decele-labilă numai la radiografie.

spina iliacă (fr. *épine iliaque*) • V. *creastă iliacă*.

spina ventosa • Osteită tuberculoasă diafizară a oaselor lungi ale mâinii sau piciorului. Leziunile sunt aproape întotdeauna multiple și coexistă cu alte leziuni tuberculoase.

spinal • Sin. *rahidian*.

spinoceleular • Care se referă la pătura intermediară de celule, cea mai groasă, a epidermei. Punctele intercelulare ale acestor celule se prezintă sub formă de spine (de unde numele de *corp spinos* care se mai dă acestui strat celular). Numele este folosit pentru cancerule cu această localizare.

spinocerebelos • Care se referă la măduva spinării și creierul mic sau la un traiect care se întinde de la măduva osoasă până la cerebel. Ex. degenerescență spinocerebeloasă, fascicul spinocerebelos.

spinos • adj. V. *apofiza spinoasă, mușchii spinoși*.

spiral • Bandaj format din benzi rulate spiralat pe trunchi sau extremități.

spiril • Microorganism aparținând genului *Spirillum*.

Spirillum • Gen de bacili gram negativi, mobili, grație unor mănunchiuri de cili polari, aerobi strict sau facultativi, izolați din apele dulci și saline care conțin materii organice. Unele forme sunt patogene.

spiriloză • Orice maladie provocată de spirile.

spirochete • Microorganisme spiralate, frave, colorabile cu dificultate (cu excepția tehnicilor speciale) și vizibile la microscop pe fond negru. Spirochetele aparțin ordinului *Spirochaetales* și au forme saprofite și forme parazitare (*treponeme, leptospire și Borrelia*).

spirochetoză • Orice maladie provocată de spirochete.

spiroid • Care se aseamănă cu o spirală. Ex. fractură spiroidă.

spirometrie • Măsurarea capacității pulmonare vitale cu ajutorul unui *spirometru*, aparat cu diferite modele, bazate pe principii și mecanisme diferite, cel mai simplu fiind un balon de cauciuc, a cărui dilatare prin aerul expirat se citește pe o linie gradată. (adj. **spirometric**)

spitalier (fr. *hospitalier*, engl. *hospital*) • Care se referă la spital.

spitalizare (fr. *hospitalisation*, engl. *hospitalization*) • Plasarea și sejurul unui bolnav într-un spital.

spitalizat (engl. *in-patient*) • Se spune despre un bolnav care se află internat într-un spital.

splanhn-, splanhno- • Prefixe de origine greacă semnificând *viscer*.

splanhnic • Care se referă sau care aparține viscerelor. Ex. nerv splanhnic, inversie splanhnică. V. *visceral*.

splanhnoptoză (engl. *visceroptosis*) • Coborârea unuia sau mai multor viscere în partea inferioară a cavității abdominale, prin laxitatea mijloacelor de susținere. Sin. *visceroptoză*.

splanhnoscopie • Examen al viscerelor prin endoscopie.

spleen (fr., engl. *spleen*) • Plectiseală profundă, lasitudine generală și absența nemotivată, totală, a dorinței de viață. Această stare mentală se distinge de melancolie prin permanența sa, printr-o luciditate totală și prin absența anxietății sau tendințelor delirante.

splen-, spleno- • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu splina. Se întrebuințează uneori prefixul *lieno-*.

splenalgie • Durere la nivelul splinei.

splenectomie • Ablajia splinei.

splenic • Care se referă la splină. Ex. unghiul splenic al colonului. Sin. *lienal*.

splenită • Inflamația splinei.
splenius • V. *muşchiul splenius*.
splenocolic • Care se referă la splină și colon. Ex. ligamentul splenocolic.
splenofrenic • Frenosplenic.
splenogen • Care este produs de splină, care are originea în splină. Ex. ciroză splenogenă.
splenografie • Radiografia splinei după injectarea intravenoasă a unei substanțe de contrast cu acumulare în splină.
splenogramă • Număr și repartiție a diferitelor specii de celule nucleate prezente pe o lamă după o puncție splenică. Proporția normală: 60% celule din seria limfocitară, 30% din seria histiocitară, 10% granulocite.
splenohepatomegalie • Hepatosplenomegalie.
splenoid • Se spune despre un țesut asemănător cu splina prin culoare și consistență.
splenomegalie • Creșterea în volum a splinei, de cauze diferite (infecții, tulburări de circulație în sistemul port, leucemii, infiltrații patologice cu unele substanțe etc.).
splenopatie • Orice afecțiune a splinei.
splenopexie • Fixarea unei spline ptozate la peretele abdominal.
splenoportografie • Radiografia sistemului port după opacifiere prin puncția transparietală a splinei.
splenoptoză • Ptoza splinei cauzată de laxitatea mijloacelor sale de fixare.
splenoragie • Hemoragie de proveniență splenică.
splină (*fr. rate, engl. spleen*) • Organ limfoid voluminos (greutate medie de 200 g), situat în abdomen, sub diafragma stâng (lojă subfrenică stângă), deasupra unghiului colic stâng. Acoperită de un înveliș fibros, splina este constituită dintr-o pulpă roșie, formată din sinusuri pline cu sânge, mărginite de celule reticuloendoteliale; aceasta este presărată cu noduli albi, (pulpa albă), constituită din foliculi limfoizi (unde se formează limfocitele). Splina reprezintă un rezervor important de sânge și celule sanguine, care în caz de nevoie, poate să elibereze în circulația generală, foarte repede, aproximativ 150-

200 ml de sânge. Ca organ important al sistemului reticuloendotelial, splina intervine în procesul de hemoliză, în elaborarea hemoglobinei și a pigmentilor bihari și în producerea de anticorpi. Este capabilă să fixeze la nivelul său protozoare, bacterii și diferite substanțe chimice. Acumularea anormală a acestor substanțe în splină antrenează o creștere de volum (*splenomegalie*) și este la originea multor afecțiuni. Ablazia splinei (*splenectomia*) nu pune viața în pericol pentru că funcțiile ei sunt preluate de ganglionii limfatici, măduva osoasă și ficat. V. *lienal, splenic*.
spondil-, spondilo- (*fr. spondyl-, spondylo-*) • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu vertebrele sau coloana vertebrală.
spondilalgie • Durere localizată la coloana vertebrală.
spondilartrita anchilozantă • Reumatism inflamator cronic al articulațiilor sacroiliace și al coloanei vertebrale. Sin. *maladia Bechterew, pelvispondilita reumatismală*. Abr. *SPA*.
spondilartrită • Artrita coloanei vertebrale.
spondilartroza • Artroză a coloanei vertebrale.
spondilită • Leziune inflamatorie, de cele mai multe ori infecțioasă, a unei vertebre, în general asociată cu aceea a unui disc vertebral supra sau subiacent. Pot fi implicate în același timp, mai multe vertebre și mai multe discuri. Lingv. termenul de *spondilodiscită* ar fi mai apropiat dar este puțin folosit.
spondilodeză • Fuziunea vertebrelor realizată prin inserția unui grefon osos destinat să imobilizeze un segment de coloană vertebrală.
spondilodiscită • V. *spondilită*.
spondilolistezis • Alunecarea în față, parțială sau totală, a unei vertebre sau unui segment de coloană vertebrală. V. *retrolistezis*.
spondiloliza • Malformație vertebrală caracterizată printr-o fisură între apofizele articulare superioare și inferioare ale unei vertebre, datorată unui defect de osificare. Predispoze la spondilolistezis.

spondilomalacie • Ramolisment patologic al uneia sau mai multor vertebre.
spondilopatie • Orice afecțiune a coloanei vertebrale.
spondiloptoză • Spondilolistezis foarte accentuat.
spondiloschizis • Fisura congenitală a unuiia sau mai multor arcuri vertebrale.
spondiloterapie • Tratatamentul diferitelor afecțiuni prin manevre mecanice practicate pe coloana vertebrală. V. *chiropractică, vertebraterapie*.
spondilotomie • Deschiderea chirurgicală a canalului vertebral.
spondiloză • Artroză vertebrală.
spongios • Se spune despre un țesut care are o consistență asemănătoare cu un burete. Ex. corpul spongios al uretrei, os spongios (cu largi cavități pline cu măduvă) caracteristic pentru epifize.
spongoid • Care amintește structura alveolară a unui burete. Ex. țesut spongios (țesutul osos rarefiat al oaselor rahitice).
spontan, spontan • Care se face prin sine însuși, fără a avea nevoie să fie provocat, fără cauză aparentă. Ex. fractură spontană, vindecare spontană.
spor • 1) Celulă de reproducere a unui mare număr de vegetale (în special ciuperci) și protozoare sporozoare, care pot da naștere unui nou individ fără fecundare și care sunt foarte rezistente condițiilor defavorabile de mediu, fapt care permite un timp mai lung de supraviețuire; 2) Corpuscul rotund sau oval prezent în corpul unor bacterii, rezistent la căldură și agenți chimici și care, plasat în condiții favorabile, se transformă în bacterie activă, asemănătoare aceleia din care a luat naștere.
sporadic • Care se produce rar și mai mult sau mai puțin izolat. Se spune despre cazurile de boală în opoziție cu *epidemiile* sau *endemiile*.
sporicid (sporicid) • Agent care distruge sporii.
sporifer • Care poartă spori.
sporipar • Care se reproduce prin sporulare, care conține spori.
sporicid • Sporicid.
Sporozoare • Clasă de protozoare parazite pentru țesuturi și celule, fie pentru

toată viața, fie pentru unul din stadiile lor de dezvoltare, cu două cicluri de reproducere, sexuat și asexuat (formare de spori). *Plasmodium*, agentul paludismului, aparține acestei clase.
sporul • Spor mic.
sporulare • Formarea și eliberarea de spori de vegetale, bacterii sau organisme animale inferioare.
sporulat • Se spune despre o bacterie capabilă de a forma spori.
spotting • Din engleză, pată de sânge care pătează lenjeria. V. *microragie*.
spray (*fr. spray*) • Termen englez întrebuințat des pentru a desemna o *pulverizare* sau un *vaporizator*.
sprânceană cotiloidiană (*fr. sourcil cotyloïdien, engl. acetabular lip*) • Margine proeminentă care limitează cavitatea cotiloidă.
sprâncene (*fr. sourcil, engl. eyebrow*) • Proeminențe arcuite musculocutane, acoperite cu peri, care se află deasupra orbitei.
sprâncenos (*fr. sourcilier, engl. superciliary*) • 1) adj. Care se referă la sprânceană. V. *arcada sprâncenoasă*; 2) s. Mușchiul supraciliar. V. *muşchi*.
sprue (*fr., engl. sprue*) • Afecțiune intestinală, cronică în țările calde, de etiologie neelucidată, caracterizată prin diaree grăsoasă, frecventă, abundentă (steatoree) și persistentă, complicată cu semne de denutriție și carență în diferite vitamine, anemie de tip pernicios și inflamație dureroasă a limbii. Trebuie deosebită de *sprue nostras* sau *maladia celiacă*. V. *gluten*.
sprue nostras • Sin. *maladia celiacă*.
spumă (*engl. foam*) • Salivă spumoasă, cu bule mari, care apare în unele crize de isterie sau epilepsie.
spumos (*engl. foamy*) • Care are aspect de spumă.
spută • Sin. *expectorație*.
SRE • Abr. pentru *sistem reticuloendotelial*.
SRIF • Abr. pentru *somatostatină* (din *engl. somatotropin release inhibiting factor*).
ST • Abr. pentru *somatotropină*.
S-T • V. *segment S-T*.
stabil (*fr., engl. stable*) • Se spune despre un corp care nu se descompune ușor.

stabilizator • Corp chimic care împiedică descompunerea unei substanțe instabile.

stafil-, stafilo- (fr. *staphyl-, staphylo-*) • Prefixe de origine greacă însemnând *bob de strugure*, desemnând lueta sau bacterii rotunde grupate în ciorchine (stafilococi).

stafilectomie • Rezecția unui stafilom corneean sau segmentului anterior al ochiului.

stafilin • Care se referă la luetă. Sin. *uvular*.

stafilococ • Orice coc aparținând genului *Staphylococcus*.

stafilococ auriu • *Staphylococcus aureus*.

stafilococemie • Septicemie cauzată de stafilococ.

stafilococic • Care se referă la stafilococ sau care este provocat de stafilococ. Ex. pneumonie stafilococică.

stafilococie • Orice manifestare morbidă cauzată de stafilococ.

stafiolizina • Orice hemolizina produsă de stafilococ.

stafilom • Proeminență a corneei în care poate fi interesată și sclerotică, ce este cauzată de o laxitate locală a peretelui ocular, după o inflamație sau traumatism. (adj. *stafilomatos*)

stafiloplastie • Reparare chirurgicală a unei fisuri a vălului palatin, oricare ar fi originea (congenitală sau traumatică). V. *palatoplastie*.

stafilorafie • Sutura unei fisuri congenitale a vălului palatin.

stafilotomie • 1) Excizia unui stafilom; 2) Sin. *uvulotomie*.

stagnare • Defect de scurgere și acumularea unui lichid sau a unei materii organice. Ex. stagnarea puroiului în plăgi.

standard • 1) s. Etalon sau normă. Lingv. neologism de origine engleză din ce în ce mai uzitat; 2) adj. Care e conformă cu norma; 3) adj. Care poate fi luat ca model sau tip.

stapedectomie • Ablazia scăriței.

stapedian (engl. *stapedial*) • Care se referă la scăriță. Ex. ablația stapediană.

Staphylococcus aureus • Stafilococ formând colonii rotunde, netede, aurii

strălucitoare, care secretă o exotoxină complexă și uneori o enterotoxină. Poate fi izolat de pe piele, mucoase și din mucusul nazal. Provoacă infecții purulente diverse, furuncule, osteomielită, panariții etc. Există mai multe varietăți. Sin. *stafilococ auriu* (fr. *S. doré*).

Staphylococcus • Gen de coci gram pozitivi, în grămezi neregulate (în ciorchine), imobili, adesea pigmentați, aerobi sau anaerobi strict, izolați frecvent de pe piele, glande cutanate și mucoase.

stare de dependență (fr. *état de besoin*, engl. *addiction*) • Stare traducând dorința imperioasă a unui individ lipsit de un toxic cu care s-a obișnuit, de a primi acest toxic și de a și-l procura prin orice mijloc. V. *dependență*, *farmacodependență*, *toxicomanie*.

stare depresiv nevrotică • Sin. cu *depresie nevrotică*.

stare depresivă • Sin. cu *depresie*.

stare lacunară • V. *lacună*.

Starr-Edwards (valva) (engl. *S.E. prosthesis*) • Proteză pentru înlocuirea valvelor mitrale sau aortice. Se compune dintr-un inel metalic pe care se montează un dispozitiv cu trei sau patru bare în arc, conținând o bilă de plastic sau metalică, mobilă, a cărei mobilitate este acționată de jocul presiunii intracardiace. (Starr A., medic american, secolul XX).

starter • În anesteziologie, sin. *inductor*.

statică (fr. *statique*, engl. *1. statics, 2. static*) • 1) s. Partea mecanicii care studiază condițiile de echilibru ale corpurilor sub influența forțelor exterioare; 2) adj. Care este în repaus, mobil; 3) adj. Care se referă la echilibrul corpului uman în special. *Simțul static* asigură menținerea echilibrului corpului în poziția dorită, în special verticală. Simțul static depinde de senzațiile furnizate de canalele semicirculare și vestibulul labirintului, ca și de sensibilitatea musculară profundă.

statural • Care se referă la talie (statură). Ex. creșterea staturală.

staturponderal • Sin. *ponderostatural*.

status • Cuvânt latin întrebuințat adesea pentru a desemna o stare patologică, un tip constituțional predispus la unele maladii.

status suedez • Examen radiologic al articulației scapulo-humerale care cuprinde trei incidente complementare: de față, în rotație internă, rotație externă și cu brațul ridicat.

staționar (fr. *stationnaire*, engl. *stationary*) • Se spune despre o stare patologică care nu mai evoluează, nici spre vindecare, nici spre agravare.

stază • Încetinire sau oprire a circulației sanguine sau a curgerii unui lichid sau materii organice.

stânca (fr. *rocher*, engl. *petrous bone*) • Partea masivă și cea mai internă a osului temporal, în formă de piramidă. Prezintă cavitățile osoase ale urechii interne (melcul și labirintul); baza sa se prelungește prin apofiza mastoidă.

stângaci (fr. *gaucher*, engl. *left-handed*) • Care se servește mai ușor de mâna stângă decât de cea dreaptă. Ant. *dreplact*. În rom. nu există termenul ca de ex. *gaucherie* (*sinistralitate*) cu ant. *droiterie* (*dextralitate*).

stear-, steat- • Prefixe de origine greacă, cu semnificația de *grăsimi*.

stearic • V. *acid stearic*.

stearină • Substanță prezentă în numeroase grăsimi naturale (unt de cacao, seul oii). Se întrebuințează în special la fabricarea lumânărilor și săpunului, precum și la fabricarea unor medicamente. Sin. *tristearină*.

steatoliză • Dizolvarea grăsimilor prin emulsioneare prealabilă absorbției lor în sânge. (adj. *steatolitic*)

steatoree • Prezența excesivă de materii grase în excremente, cauzată de o proastă asimilare a grăsimilor alimentare, adesea în legătură cu o afecțiune pancreatică.

steatoză • Supraincercare a celulelor cu lipide traducând, fie o degenerescență celulară, fie o simplă infiltrație.

Steenhuis (incidența) (engl. *Steenhuis's view*) • Incidentă oblică pentru radiografia craniului, cu punerea în evidență a regiunii petromastoidiene.

Steinach (operația) • Tehnică de ligatură sau secționare a canalelor defe-

rente. V. *vasectomie*. (Steinach Eugen, fiziolog austriac, profesor la Praga apoi la Viena, 1861-1944)

Steinmann (broșa) (engl. *Steinmann's pin*) • Broșă de oțel rigid, cu diametru apreciabil (4 mm), destinată a fi introdusă prin fragmentul distal al unui os fracturat și legată de o scăriță Steinmann asupra căreia se exercită o tracțiune pentru a menține fractura într-o poziție bună. (Steinmann Fritz, ortoped la Berna, 1872-1932)

stelar (fr. *stellaire*, engl. *stellate*) • Care are formă de stea. *Ganglionul stelar* este un ganglion din lanțul simpatic laterovertebral, situat înaintea primei coaste, înapoi și sub artera vertebrală, care rezultă din unirea ganglionului cervical inferior și primul ganglion toracal; de la el pornesc fibrele simpactice ale plexului cardiac.

stelectomie • Rezecția ganglionului stelar, în general stâng, pentru tratamentul coronaritelor.

stenic • Se spune despre un tip de individ energic, caracterizat prin reacții fiziologice și mentale rapide.

steno- • Prefix de origine greacă semnificând *strâmt*. Ex. stenotorax (torace foarte strâmt).

Stenon (canalul) (engl. *parotid duct*) • Canal excretor al glandei parotide, care se deschide în gură printr-un orificiu situat la nivelul primului sau al celui de al doilea molar superior. Sin. *canal parotidian*. (Stenon Niels, anatomist și teolog danez, profesor la Copenhaga, 1638-1686)

stenoză (fr. *rétrécissement*, engl. *stenosis*) • 1) Reducerea patologică a calibrului unui canal sau orificiu. Ex. stenoză mitrală; 2) Strâmtorarea normală a unui canal, limitată numai la una din părțile sale. Ex. strâmtorarea (stenoza) esofagului la trecerea lui prin diafragm. V. *spasm*. (adj. *stenozat*)

stenoză hipertrofică a pilorului • Afecțiune nutrițională caracterizată prin hipertrofia musculară a pilorului, cu semne de stază gastrică și încetinire a tranzitului piloric.

Stenver (incidența) (engl. *Stenver view*) • Incidența occipitozigomatică pentru radiografierea craniului, cu pu-

nerea în evidență a regiunii petromastoidiene. (*Stenver H.W.*, radiolog german născut în 1889)

stepaj (fr. *steppage*, engl. *steppage gait*) • Mers caracteristic în paralizia mușchilor peronieri, flexia piciorului pe gambă este imposibilă, subiectul trebuind în mers să ridice foarte sus gamba pentru a nu lovi solul cu vârful piciorului.

stereo- • Prefix de origine latină indicând o relație cu excrementele. V. *copro-*, *scato-*.

stercobilină • Pigment biliar format în intestin sub influența enzimelor bacteriene, prin reducerea bilirubinei excrete în bilă, trecându-se printr-un produs intermediar, *stercobilinogenul*. Pigmentul este eliminat prin materiile fecale cărora le dă culoarea mai închisă, caracteristică.

stercobilinogen • Pigment biliar precursor imediat al stercobilinei, eliminat în parte prin excremente, în parte resorbit în ficat. Eliminarea sa în fecale este crescută în icterele hemolitice.

stercolit • Concrețiuni fecale.

stercoral • Care se referă la materiile fecale, care conține materii fecale. Ex. fistula stercorală, abces stercoral.

stercorom • Fecalom.

stereo- • Prefix de origine greacă indicând o relație cu un corp solid sau cu noțiunea de relief, de structură în trei dimensiuni.

stereoagnozie • Incapacitatea de a recunoaște o formă prin pipăit. Sin. *agnozie tactilă*, *astereoagnozie*.

stereoagnozie • Recunoașterea prin pipăit a formei și consistenței obiectelor; sunt implicate sensibilitatea tactilă, sensibilitatea la presiune și sensibilitatea profundă (musculară, tendinoasă și articulară). (adj. *stereoagnozie*)

stereotaxică (tehnica) • În neurochirurgie, metodă radiografică pentru reperarea unor structuri intracraniene, în cele trei planuri ale spațiului.

steril • 1) Fără nici un microorganism; 2) Inapt(ă) pentru reproducere prin azoospermie la bărbat și anovulie la femeie sau din cauza unor circumstanțe care împiedică fecundarea ovulului. Sin. *infecund*.

sterilet (engl. *intrauterine contraceptive device*) • Dispozitiv (spirală, buclă, triunghi dublu) care se introduce în uter pentru a provoca sterilitatea sau pentru a face imposibilă nidarea ovulului. Sterilitatea astfel obținută este permanentă, dar reversibilă. Sin. *dispozitiv intrauterin*. Abr. *DIU*.

sterilitate (engl. *sterility*) • 1) Absența oricărui microorganism viu sau a oricărui spor într-o substanță organică sau pe un obiect oarecare; 2) Incapacitatea unui organism viu de a procrea. Poate fi congenitală, consecutivă unei maladii sau unui accident sau poate fi provocată intenționat (*sterilizare*). Lingv. a nu se confunda *sterilitatea* cu *impotența*.

sterilizare • 1) Suprimarea microorganismelor și sporilor prezenți într-un mediu organic, într-o substanță sau pe un obiect oarecare. Poate fi obținută prin mijloace fizice (căldură, radiații ultraviolete etc.) sau chimice (*antiseptie*); 2) Suprimarea definitivă, accidentală sau intenționată, a capacității de procreare. Poate fi obținută prin ablația gonadelor, ligatura trompelor uterine sau a canalelor deferente (*vasectomie*), prin agenți chimici sau fizici (expunerea gonadelor la radiații ionizante).

stern (fr., engl. *sternum*) • Os alungit, plat, situat în partea anterioară și mediană a toracelui. Este compus din trei părți: *manubriul*, *corpul* și *apendicele xifoid*. Se articulează lateral cu primele șapte perechi de cartilaje costale și prin manubriu cu cele două clavicule. (adj. *sternal*)

sternal • Care se referă la stern. Ex. manubriu sternal.

sternalgie • Durere localizată la stern. Sin. *sternodinie*.

sternoclavicular • Care se referă la stern și claviculă. Ex. articulația sternoclaviculară.

sternocleidomastoidian • V. *mușchiul sternocleidomastoidian*.

sternodinie • Sin. *sternalgie*.

sternoschizis • Fisură mediană congenitală a sternului.

sternotomie • Secționarea chirurgicală a sternului.

steroid • Compus chimic derivat din steroid. Generic, numele este atribuit hor-

monilor corticosuprarenali și hormonilor sexuali.

sterol • Denumire de ansamblu pentru alcoolii policiclici complezi, fără azot în moleculă, cu greutate moleculară mare, prezenți în organismele animale (ex. colesterol) sau vegetale (ex. ergosterol). Formează un mare număr de derivați (acizi biliari, hormoni steroizi, vitamina D etc.). (adj. *sterolic*)

stertor • Respirație zgomotoasă asemănătoare sforăitului. (adj. *stertoros*)

steto- (fr. *stétho-*) • Prefix de origine greacă indicând o relație cu pieptul.

stetoscop • Instrument destinat ausculțării (inventat de *Laennec*, medic francez 1781-1826) zgomotelor corpului (în special cele din torace). Există sub două forme: *stetoscopul simplu* (cornet de lemn sau metal), excavat în partea care se aplică pe corp și *stetoscopul biauricular* care are o parte receptoare de sunet, acoperită de o membrană, de la care la urechile examinatorului. (adj. *stetoscopic*)

STH • Abr. pentru *somatotropină*. (din engl. *somatotropic hormone*).

stick • Cuvânt englez pentru a desemna un preparat medicamentos sau cosmetic de uz extern prezentat sub formă de bastonaș sau creion.

Stieda (fractura) • Fractură a condilului femural intern. Sin. *fractura Pellegrini-Stieda*. (*Stieda* Alfred, chirurg german profesor la Königsberg, 1869-1945)

stigmat (engl. *stigma*) • Semn clinic, alterație cutanată cu caracter permanent, cu oarecare valoare diagnostică.

stilbestrol • Sin. *diethylstilbestrol*.

stiliform (fr. *styliforme*) • adj. În formă de stilet.

stilohipoidian • Care se referă la apofiza stilohipoidă a temporalului și la osul hioid. Ex. mușchiul stilohipoidian.

stilohipoidă (fr. *styloïde*) • V. *apofiza stilohipoidă*.

stilohipoidian • Care se referă la apofiza stilohipoidă.

stilohipoidită • Inflamația țesutului vecin apofizei stilohipoidice (a osului temporal, a radiusului).

stilohipoidită radială • Tumefacție dure-roasă a articulației pumnului în regiu-

nea stilohipoidiană radială, care poate apărea după eforturi manuale repetate.

stilomandibular • Care se referă la apofiza stilohipoidă a temporalului și a mandibulei. Ex. ligament stilomandibular.

stilomastoidian • Care se referă sau care aparține de apofiza stilohipoidă a temporalului și apofiza mastoidă. Ex. gaura stilomastoidiană.

stiloradial • Care se referă la apofiza stilohipoidă a radiusului. Ex. reflex stiloradial.

stimul (fr., engl. *stimulus*) • Agent intern sau extern capabil să provoace un răspuns caracteristic din partea unui sistem excitabil. V. *excitant*.

stimulare (fr., engl. *stimulation*) • Acțiunea unui stimul asupra unui sistem excitabil.

stimulator cardiac (engl. *pacemaker*)

• Dispozitiv electronic miniaturizat care se plantează subcutanat pe torace, destinat să emită excitații după un ritm regulat, pentru o inimă cu centri fiziologici de automatism incapabili să asigure ritmul cardiac normal. Sin. *pacemaker*, neologism angloamerican.

stimulent • Care stimulează activitatea fizică sau intelectuală.

stimulină • Substanță capabilă să crească activitatea unui organ sau țesut. Hormonii secretați de lobul anterior al hipofizei cu acțiune asupra altor glande endocrine sunt stimuline (tireostimulină, corticostimulină, gonadostimuline).

stimulovigilență • Mod de supraveghere al unor stimulatori cardiaci implantați. Această supraveghere este asigurată de centre repartizate pe întreg teritoriul unei națiuni și sunt destinate să controleze calitatea și funcționarea stimulatorilor.

stinghie (fr. *aine*, engl. *groin*) • Regiune situată de fiecare parte a corpului, la unirea feței anterioare a coapsei cu peretele anterior al abdomenului. Sin. *regiune inghinală*.

stock vaccin • Vaccin preparat în cantitate importantă cu diferite tulpini ale aceluiași microorganism, conservat în laborator.

Stokes • V. *Cheyne-Stokes (dispneea)*.

stom-, stomat-, stomato- • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu gura, cavitatea bucală.

stomac (fr. *estomac*, engl. *stomach*)

• Porțiune dilatată a tubului digestiv ce comunică în sus cu esofagul prin cardie și în jos cu duodenul prin pilor. Ocupă cea mai mare parte a lojei subfrenice stângi. Stomacul este format din: 1) o porțiune verticală sau descendentă, cea mai lungă și voluminoasă, limitată în sus de cardie, care prezintă o porțiune mai largă, *fundus (regiunea fundică sau mare tuberozitate)*, corpul stomacului având la extremitatea inferioară, partea cea mai declivă a organului, numită *mica tuberozitate*; 2) o porțiune orizontală (*antrul gastric*), îndreptată de la stânga spre dreapta și care se termină cu pilorul. Mucoasa stomacului secretă *sucul gastric*, cu rol important în digestia alimentelor. V. *stomacal*. Prefix *gastr-* (adj. *gastric*).

stomacal • Sin. *gastric*.

stomatrapie • Ansamblu de îngrijiri acordat purtătorilor unei anastomoze la piele a unui viscer. Ex. ileostomie, colostomie, ureterostomie.

stomatită • Orice inflamație a mucoasei bucale.

stomatolog (fr., engl. *stomatologist*)

• Medic sau chirurg bucomaxilofacial calificat pentru a practica stomatologia.

stomatologie • Parte a medicinei consacrată studiului structurii, funcțiilor și bolilor cavității bucale și dinților, ca și îngrijirilor care se acordă în acest domeniu.

stomatoplastie • 1) Intervenție pe colul uterin destinată pentru lărgirea orificiului său extern; 2) Intervenție chirurgicală în regiunea orală.

stomatoragie • Hemoragie bucală.

-stomie • Sufix de origine greacă semnificând gură. Ex. colostomie.

stomie (engl. *stomy*) • Suturarea la piele a deschiderii unui viscer (colon, intestin subțire, sto-mac, ureter) care poate fi temporară sau definitivă.

stomizat • Persoană purtătoare a unei stomii.

stop cardiac (fr. *arrêt cardiaque*, engl. *cardiac arrest*) • Oprire brutală

a bătăilor inimii ce antrenează dispariția pulsului și a zgomotelor cardiace, prăbușirea tensiunii arteriale și oprirea circulației sanguine cu anoxie. După 3-5 minute în structurile nervoase lipsite de sânge survin leziuni ireversibile. Acest accident impune aplicarea imediată a masajului cardiac și a asistenței respiratorii. O oprire cardiacă poate fi provocată, dar și controlată în chirurgia cardiovasculară, sub circulație extracorporeală, pe durata unui sfert de oră sau mai mult.

strabic • 1) adj. Care se referă la strabism. Ex. unghi strabic; 2) adj. și s. Care suferă de una din diferitele forme de strabism.

strabism • Defect de convergență a axelor vizuale, imposibilitatea fixării unui punct cu ambii ochi. Poate fi *divergent* (deviere în afară), *convergent* (înăuntru), *paralitic*, *concomitent* etc.

strangulare (fr. 1. *étranglement*, 2. *strangulation*, engl. *strangulation*)

• 1) Constricția violentă exercitată asupra unui organ, ceea ce produce intreruperea locală a circulației; 2) Constricție a gâtului făcută cu mâna sau cu un cordon, producând asfixia.

strangulare herniară • Sin. *hernie strangulată*.

stratificat • Care este dispus în straturi suprapuse.

stratigrafie • Variantă de *tomografie* realizată cu un aparat numit *stratigraf*. Imaginea obținută este o *stratigramă*.

strănutător (fr. *sternutatoire*) • Care provoacă strănutul și congestia mucoasei nazale.

strepto- • Prefix de origine greacă semnificând *curb, curbat*.

streptobacil • Microorganism cu formă de bastonaș, așezat în lanțuri formate din mai multe elemente.

streptococ • Orice organism care aparține genului *Streptococcus*. (adj. **streptococic**)

streptococ hemolitic (engl. *hemolytic streptococcus*) • Numele unor streptococi care produc streptolizine, care provoacă hemoliza sângelui în cultură, responsabili pentru unele infecții, uneori foarte grave (scarlatina, erizipel, reumatism articular acut, endocardite etc.)

Streptococcus • Gen de coci gram pozitivi, rotunzi sau ovoizi, grupați în lanțuri scurte sau lungi, în general imobili și necapsulați. Cuprinde peste 20 specii strict aerobe sau facultativ aerobe, din care câteva au importanță în patologie.

Streptococcus fecalis • Sin. *enterococ*.

Streptococcus viridans • Numele unor tulpini de streptococ care produc o hemoliză verzuie în cultură pe geloză sânge.

streptococemie • Septicemie cauzată de streptococ.

streptococic • Care se referă sau care este provocat de streptococ. Ex. meningita streptococică.

streptococie • Orice manifestare patologică cauzată de streptococ.

streptodornază • Enzimă bacteriană produsă de unele tulpini de streptococ hemolitic în același timp cu streptokinaza, cu efect dizolvant asupra cheagurilor de sânge. Este utilizată în tratamentul epanșamentului pleural purulente. Abr. *SD*.

streptokinază • Enzimă bacteriană izolată din filtrate de cultură de streptococ hemolitic capabilă de a digera fibrina și utilizată frecvent, uneori împreună cu streptodornaza, pentru dizolvarea cheagurilor în cazuri de tromboze arteriale sau venoase.

streptolizină • Hemolizina streptococică cu două variante: streptolizina S, stabilă în prezența oxigenului, care nu provoacă producerea de anticorpi și streptolizina O, sensibilă la acțiunea oxigenului, care provoacă apariția de anticorpi capabili să neutralizeze activitatea sa hemolitică. Punerea în evidență în sângele bolnavilor a anticorpilor antistreptolizină O (ASLO) permite diagnosticarea unei infecții streptococice. Cele două streptolizine, S și O, acționează nu numai asupra hematiilor ci și asupra leucocitelor.

streptomicete • Organisme care aparțin genului *Streptomyces*.

streptomicină • Antibiotic izolat din culturi de *Streptomyces griseus*, activ asupra bacililor gram pozitivi și gram negativi. Se utilizează în special pe cale intramusculară în tratamentul tuberculozei. Utilizarea prelungită a strepto-

micinei poate provoca leziuni ale nervului auditiv (surditate). Diferiți derivați ai acestui antibiotic s-au dovedit mai puțin toxici.

streptomicinoterapie • Utilizarea în scop terapeutic a streptomicinei.

streptomicoza • Orice infecție cauzată de streptomicete.

Streptomyces • Gen de microorganisme filamentoase și ramificate, gram pozitive, formând un miceliu ușor autodegradabil în elemente baciliforme. Cuprinde un mare număr de specii, din care multe produc substanțe antibiotice. Unele specii sunt patogene pentru om.

stres (fr. *stress*) • Răspuns nespecific al organismului la orice solicitare căreia trebuie să-i facă față; o infecție microbiană, o intoxicație, ca și o mare satisfacție sau durere pot constitui factori stresanți, care solicită organismului un efort de adaptare. În toate aceste cazuri, manifestări nespecifice se adaugă la acțiunea specifică de răspuns pentru fiecare agresiune în parte. Stresul este constant prezent în cursul tuturor circumstanțelor vieții, la intensități variabile: minime la subiectul care doarme sau este în repaus, foarte intens în cazul unui accident grav. Lingv. termen englezesc adoptat. Termenul *agresiune* propus pentru a-l înlocui nu este admis decât când se referă la fenomene penibile sau nocive. (adj. **stresat**) Selye Hans, n. Viena, 1907-1982, a definit termenul (stress).

stresant (fr. *stressant*, engl. *stressfull*)

• Se spune despre un agent capabil să provoace o stare de stres. Poate fi un agent nociv sau dezagreabil, dar și un factor inofensiv sau plăcut.

striat • Marcat de striuri. V. *corpul striat*.

stricnină (fr., engl. *strychnine*) • Alcaloid foarte toxic extras din unii arbuști din regiunile tropicale și care poate fi obținut și prin sinteză. Intră în compoziția unor produse raticide. O doză de 30 mg poate fi letală pentru om.

stricnism • Intoxicație acută cu stricnină.

strictură • Constricție, strămtare.

stridor • Zgomot respirator ascuțit, provocat de o obstrucție incompletă a larin-

gelui sau a traheei. *Stridorul congenital* este o formă particulară prezentă la nou-născuți cu o anomalie de laringe.

stridulație • Zgomot strident și ascuțit care se produce în timpul respirației.

stridulos • Care are caracter de stridulație. Ex. laringită striduloasă.

stripping • Operație care constă în introducerea unui dispozitiv de la un capăt la altul al unei vene varicoase și după fixarea la o extremitate se extrage prin smulgere. V. *saferectomie*. Lingv. termen englezesc utilizat curent, care provine de la verbul *to strip* - a jupui. Se mai utilizează termenul de *tringlaj*.

striuri de creștere • Sin. *linii de creștere*.

strofulus (fr. *strophulus*, engl. *strophylus*) • Erupție pruriginoasă formată din elemente reliefate, de culoare roz, cu un volum cât o gămălie de ac, de consistență fermă, având în centru o veziculă mică, gălbuie. Leziunile se găsesc de obicei pe torace și membrele superioare și progresează prin pusee. Se găsește de obicei la copil și poate fi legată de o parazitoză intestinală.

stroma • În histologie, țesut conjunctiv vascularizat, conținând ramificații nervoase, care constituie scheletul unui organ sau al unei tumori.

strongiloidoză • Afecțiune cauzată de *Strongiloides stercoralis*, vierme nematod cu două cicluri de viață, din care cea parazitară se desfășoară în peretele intestinului subțire al omului iar forma neparazitară în materii în putrefacție. Sin. *anguiluloză*.

strongiloidoză pulmonară • Invadarea pulmonară de către viermele nematod parazit al intestinului *Strongiloides stercoralis* care provoacă uneori hemoptizii, pleurezii, pitorax sau bronhopneumonii cu eozinofilie sanguină. Maladia este curent întâlnită în estul Asiei și poate fi mortală.

structural • Cu referire la structură.

structură • Mod în care părțile unui tot sunt asamblate între ele (de ex. structura unui organ, țesut).

strumă • Cuvânt latin însemnând *gușă* (fr. *goitre*).

strumectomie • Ablație totală sau parțială a gușei.

strumiprivă (engl. *strumipriva*) • Care este cauzat sau consecutiv ablației unei guși, care provoacă o hipotiroidie.

strumită • Tiroidită cronică cu aspect de gușă difuză.

Stuart (factorul) • V. *factorul de coagulare*.

stupefiant • Orice substanță toxică, naturală sau sintetică, cu acțiune asupra centrilor nervoși și a cărei folosință, mai mult sau mai puțin prelungită, determină perturbații grave de personalitate, o deteriorare fizică și psihică progresivă, cu obișnuință și toxicomanie. Dintre aceste substanțe fac parte: opiul, morfina, codeina etc. În limbaj curent se folosește cuvântul *drog*.

stupoare (fr. *stupeur*, engl. *stupor*) • Suspendarea activităților psihice și fizice caracterizată prin imobilism facial, privire tristă, imobilitate completă, tăcere obstinată, refuzul alimentației. Stupoarea constituie una din manifestările schizofreniei.

stuporos • Care se caracterizează printr-o stare de stupeare. Ex. melancolie stuporoasă.

subacromial (fr. *sous-acromial*) • Care este situat sub acromion.

subacut (fr. *subaigu*) • Care evoluează de manieră intermediară, între acut și cronic. Ex. maladie subacută.

subalimentație (engl. *malnutrition*) • 1) Alimentație insuficientă timp îndelungat, care poate cauza tulburări funcționale și organice; 2) Starea care rezultă. (adj. *subalimentat*)

subamortizare • Artefact pe electrocardiogramă, caracterizat prin creșterea complexului QRS cu croșetaj datorat unei defecțiuni a aparatului inductor. Sin. *overshooting* (sau *overshoot*) (de la cuvântul englezesc *to overshoot* care înseamnă depășire).

subarahnoidian • V. *spațiu subarahnoidian*.

subareolar • Care se găsește sub areola sanului.

subcapital • Care este situat sub capul unei structuri anatomice. Ex. fractura subcapitală a femurului.

subclavicular (fr. *sous-clavier*) • V. *mușchiul subclavicular*.

subclaviculară (artera) (fr. *artère sous-clavière*, engl. *subclavian artery*) • Artera principală a membrului superior, care irigă de asemeni și regiunea inferioară a gâtului, peretele toracelui și porțiunea posterioară a encefalului. La dreapta ia naștere din bifurcația trunchiului brahiocelalic iar la stânga direct din crosa aortei. Artera subclaviculară descrie o crosă la baza gâtului și se continuă cu artera axilară.

subclinic • Stadiu al unei boli în care manifestările clinice sunt foarte atenuate sau practic inexistente (mai ales la debut).

subcondral • Care este situat sub un cartilaj sau sub partea cartilaginoasă a unei articulații.

subconștient (engl. *subconscious*) • 1) adj. Care se găsește sub pragul conștientului; 2) s. Domeniu de procese mentale care scapă mai mult sau mai puțin conștientului; subconștientul exercită o influență mai mult sau mai puțin marcantă asupra vieții mentale. V. *preconștient*; 3) Termen folosit de Freud în primele sale opere. Sin. *inconștient* (de evitat pentru că pretează la confuzii).

subcontinuu • Aproape continuu.

subcoracoidian • Care este situat sub apofiza coracoidă.

subcortical • Care este situat, se produce sau se efectuează sub scoarța cerebrală. Ex. afazie subcorticală.

subcostal • Care este situat sau se produce sub coaste. Ex. șanț subcostal, pneumotorax subcostal.

subcutanat • Care este situat sau se produce sub piele. Ex. injecție subcutanată, țesut subcutanat. Sin. *hipodermic*.

subcvadricipital • Care este situat sub mușchiul cvadriiceps crural. Ex. bursă subcvadricipitală.

subdiafragmatic (fr. *sous-diaphragmatique*) • Care este situat sau care se produce sub diafragm. Ex. abces subdiafragmatic. Sin. *subfrenic*.

subdural • Care este situat sau se produce între fața profundă a durei mater și arahnoidă. V. *spațiul subdural*.

subepidermic • Care este situat sau se efectuează sub epidermă. Ex. bule subepidermice.

suberoză • Pneumoconioză provocată de inhalarea de praf de plută mucegăită, observată la muncitorii care lucrează cu acest produs.

subfebril • Care depășește cu puțin temperatura normală. Ex. stare subfebrilă (temperatura nu depășește 38°C).

subfrenic • Sinonim pentru *subdiafragmatic*.

subhilar • Care este situat sub un hil, în special sub un hil pulmonar.

subicter • Icter ușor (vizibil totuși la nivelul scleroticii globului ocular).

subicteric • Care prezintă o culoare galben-pal a tegumentelor, intermediară între culoarea normală și galbenul care caracterizează icterul franc.

subiectiv (fr. *subjectif*, engl. *subjective*) • Care este resimțit de sine însuși. Ex. tulburări subiective. Ant. *obiectiv* (1).

subintranț • Care este caracterizat prin accese ce survin fără perioade de remisie. Ex. convulsii subintranțe.

subinvoluția uterină • Întârziere în revenirea la normal a uterului după naștere.

subletală • Se spune despre o doză a unei substanțe toxice apropiată de cea letală sau despre o genă care, prezentă, provoacă mai mult sau mai puțin tardiv, moartea.

sublimabil • Care poate fi sublimat.

sublimare • 1) Mecanism prin care impulsuri primare responsabile de conflicte interioare sunt transformate și orientate spre scopuri constructive și utile; 2) Trecere directă a unei substanțe din stadiul solid în stadiul gazos, fără transformare prealabilă în lichid.

sublimat • Care este produs prin sublimare. Ex. sulf sublimat.

subliminal • Sin. *infraliminal*.

sublingual • Care este situat sau se produce sub limbă. Ex. fibrom sublingual, glandă sublinguală.

subluxație • Luxație incompletă. (adj. *subluxat*)

submamelonar (sau *submamilar*) • Care este situat submamelar.

submatitate (engl. *slight dullness*) • Diminuarea parțială a sonorității normale percepută la percuzie.

- submaxilar** • Care este situat sub maxilar. V. *glanda submaxilară*.
- submersie** • Stare de asfixie mortală (fiecure) care rezultă din penetrarea unui lichid în căile respiratorii, corpul întreg sau numai nările fiind acoperite în întregime de lichid. V. *hidrocuție*.
- submucos** • Care este situat sau se produce sub o mucoasă. Ex. abces submucos.
- subnarcoză** • Stare artificială apropiată de somn, provocată de hipnotice și în timpul căreia subiectul mai poate încă vorbi facilitând comunicarea. Subnarcoza este folosită și ca metodă de investigare psihologică și psihanalitică (*narcoanaliza*). Sin. *narcoză liminară*.
- subnormal** • Care este ușor inferior normalului.
- suboccipital** • Care este situat, se produce sau se efectuează suboccipital. Ex. puncție suboccipitală.
- subombilical** (*engl. subumbilical*) • Care este situat, se produce sau se efectuează sub ombilic. Ex. fleghon subombilical.
- suborbital** • Care este situat sau se produce sub orbită. Ex. artera suborbitală.
- subperiostal** • Care este situat sau care se produce sub periost. Ex. fractură subperiostală.
- subscapular** • 1) adj. Care este situat sub omoplat; 2) s. Mușchiul subscapular. V. *mușchi*.
- subspinos** (*engl. infraspinos*) • 1) Care este situat sub spina omoplatului; 2) Mușchiul subspinos. V. *mușchi*.
- substanță** • 1) În general orice materie concretă; 2) Orice produs chimic sau orice materie organică cu o compoziție omogenă.
- substanță albă** • Partea de culoare albă a sistemului nervos central care corespunde căilor nervoase; culoarea este datorată mielinei. Ea ocupă periferia măduvei și trunchiului cerebral, precum și centrul creierului și cerebelului.
- substanță cenușie** • Partea sistemului nervos central care corespunde centrilor nervoși. Aspectul cenușiu este datorat celulelor nervoase care o compun. Ea ocupă partea centrală a măduvei și trunchiului cerebral precum și
- partea centrală (nucleii cenușii ai cerebelului și creierului) și periferică (cortexul cerebral și cerebelos) ale encefalului.
- substanță de contrast** • Sin. *mediu de contrast*.
- substanță paracrină** • Substanță secretată într-un loc apropiat locului său de acțiune și spre care este deversată liber.
- substanțial** • Se spune despre un aliment bogat în substanțe nutritive.
- substituire** • În chimie, înlocuirea unui atom sau a unui radical dintr-o moleculă cu un alt atom sau radical.
- substitutiv** • Se spune despre un tratament sau medicament vizând suplینirea unui deficit organic sau funcțional. Ex. administrarea de insulină în diabetul zaharat este o *medicație substitutivă*.
- substrat** • Substanță asupra căreia acționează o enzimă.
- subtentorial** • Care este situat sub învelișul creierului mic. Ex. lojă subtentorială.
- subtotal** • Aproape total. Ex. histerectomie subtotală.
- subtrohanterian** • Care este situat sau se produce sub trohanter. Ex. fractură subtrohanteriană a femurului.
- subunghial** • Care este situat sub unghie. Ex. melanom subunghial.
- suc** (*engl. juice*) • 1) Orice lichid obținut prin presarea unei materii animale sau vegetale; 2) Lichid care provine de la unele secreții organice (suc gastric, suc intestinal, suc pancreatic).
- suc nuclear** • Sin. *nucleoplasma*.
- succedaneu** • Produs de înlocuire (de medicamente, de produse alimentare).
- sucroză** • Sin. *zaharoză*.
- sucțiune** (sugere) (*fr. succion, engl. sucking*) • 1) La sugar, a sorbi alimentele cu gura care joacă rol de pompă aspiratoare; 2) Aspirație cu gura.
- sucusiune** (*fr. succussion*) • Acțiunea de scuturare.
- sudație** • 1) Transpirație intensă care poate fi fiziologică (efort fizic, expunere la căldură intensă, saună etc.) sau patologică (febră ridicată, crize hipoglicemice etc.) V. *hiperhidroză, perspirație*; 2) Sin. *transpirație*.
- Sudeck (atrofia, boala)** • Osteoporoză posttraumatică care atinge cu precă-

- dere mâinile și picioarele. Debutează la 2-3 luni după traumatism prin dureri difuze, cu roșeață și căldură a tegumentelor extremității în cauză. Sin. *algodistrofie posttraumatică*. (Sudeck Paul Hermann Martin, chirurg german, profesor la Hamburg, 1866-1938)
- sudoare** (*fr. sueur, engl. sweat*) • Lichid apos foarte diluat, cu miros pătrunzător caracteristic, produs de glandele sudoripare și deversat prin pori la suprafața pielii. Sudoarea conține clorură de sodiu, fosfați și sulfati alcalini, urme de acid. Poate fi acidă sau alcalină, după regimul alimentar și cauza sudației. V. *hidr-, perspirație, sudație, sudoral, transpirație*.
- sudoral** • 1) Care se referă la sudoare sau transpirație. Ex. secreție sudorală; 2) Care provoacă sau favorizează transpirația. Ex. centrul sudoral din măduva spinării.
- sudorifer** • Care dă cale sudorii. Ex. por sudorifer (sau sudoripar). Sin. *sudoripar*.
- sudorific** • Care provoacă transpirația.
- sudorii (proba)** (*engl. sweat test*) • Proba pentru diagnosticul mucoviscidozei constând în dozarea clorurii de sodiu din sudoare. În aceste cazuri NaCl depășește normalul de 30 mEq/l, putând ajunge la dublul acestei valori.
- sudoripar** • 1) Care excretă sudoarea. Ex. glandă sudoripară; 2) Sin. *sudorifer*.
- suferință fetală** (*fr. souffrance foetale, engl. fetal distress*) • Stare gravă datorată deficitului de oxigen în care se poate afla un făt la sfârșitul sarcinii sau în cursul unui travaliu dificil. Starea poate apare ca urmare a unei compresii asupra cordonului ombilical, leziuni placentare, contracții uterine excesive și prelungite. Decesul poate apare, fie în uter, fie în cursul travaliului.
- sufiu** (*fr. souffle, engl. murmur*) • Zgomot de intensitate mică și variabilă după afecțiunea care-l provoacă, amintind mai mult sau mai puțin cu zgomotul produs de o răsufare și care este perceput la auscultarea pulmonului sau inimii.
- sufocant** • Care produce sufocarea.
- sufocare** (*fr. suffocation*) • 1) Dificultate mare în respirație; 2) Formă de asfixie mecanică provocată de obstrucția căilor respiratorii (pătrunderea unui corp străin în faringe sau trahee, edem, secreții abundente, obstruante) sau prin ocluzia orificiilor respiratorii (sufocare facială accidentală sau criminală). Asfixia este urmată rapid de pierderea conștienței. V. *strangulare*.
- sufuziune** (*fr. suffusion*) • Infiltrarea de lichide organice (sânge, serozități) în spațiile interstițiale.
- sugestibilitate** • Tendința sau aptitudinea de a primi sugestii.
- sugestie** (*fr. suggestion*) • În psihologie, acțiunea de a transmite în psihicul cuiva o idee sau o credință pe care nu o are, de a face o persoană să accepte o tendință care nu este a sa.
- sugestiv** • Care sugerează o idee, un sentiment sau un act.
- sughit** (*fr. hoquet, engl. hiccup*) • Contracție spasmodică involuntară a diafragmului determinând o secusă bruscă a abdomenului și toracelui și care se însoțește de un zgomot răgușit caracteristic, prin constricția glotei și vibrația caracteristică a corzilor vocale.
- suicid (sinucidere)** • Acțiune prin care o persoană își pune singură capăt zilelor. (adj. *suicidar*)
- suicidar** • 1) Care se referă la un suicid. Ex. tendință suicidară; 2) Subiect predispus la suicid.
- suleus** • Cuvânt latin însemnând șanț, scizură.
- sulf** (*fr. soufre, engl. sulfur*) • Corp simplu de culoare galbenă, foarte răspândit în regnul mineral (minereu, sulfati). Se găsește de asemeni în apa de mare, diferite ape minerale, țesuturi vegetale și animale, sub formă de acizi aminați și proteine cu sulf (keratina epidermei și a fanerelor, scleroproteinele țesutului conjunctiv și cartilagos etc.). Sulful este utilizat în terapeutică în compoziții organice sau sub formă de *sulf precipitat* sau *sulf sublimat*. Simbol. S. V. *sulf-, ti-, tio-*.
- sulf-, sulfo-** • Prefixe indicând prezența sulfului într-un compus chimic. V. *tio-*.
- sulfamidă** • 1) Orice amidă a acidului sulfonic, reprezentant fiind sulfanila-

- mida. Unele chimioterapice și medicamente hipoglicemizante aparțin acestui grup. Sin. *sulfonamide*; 2) Prin extensie, substanță cu proprietăți antibiote, de compoziție diferită decât cele menționate mai sus, dar care au în moleculă o grupare învecinată (sulfone, sulfoxizi etc.)
- sulfamidemie** • Prezența în sânge a sulfamidei.
- sulfamidorahie** • Prezența sulfamidei în lichidul cefalorahidian.
- sulfamidoterapie** • Întrebuințarea sulfamidelor în terapeutică.
- sulfamidurie** • Prezența sulfamidei în urină.
- sulfanilamidă** • Sulfamidă (paraaminobenzen-sulfamidă) foarte puțin solubilă, cu acțiune asupra unui mare număr de germeni infecțioși, administrată pe cale bucală. Difuzează ușor, concentrația maximală în sânge este atinsă după 3-4 ore. Se elimină rapid prin urină. Abr. *PABS*.
- sulfat** • Sare sau ester al acidului sulfuric.
- sulfat de bariu** • V. *barită*.
- sulfatat** • Care conține sulfat.
- sulfhemoglobină** • Combinare a hemoglobinei cu hidrogenul sulfurat și oxigenul; compus de culoare verde-oliv, ireversibil în sânge, poate fi letal în cazul intoxicației cu hidrogen sulfurat. Sin. *sulfmethemoglobină*.
- sulfhidrism** • Intoxicație profesională cu vapori de hidrogen sulfurat, adeseori prezenți în amestec cu alți vapori: amoniac, gaz carbonic.
- sulfmethemoglobină** • Sin. *sulfhemoglobină*.
- sulfonamidă** • Sin. *sulfamidă*.
- sulfone** • Denumire pentru un ansamblu de derivați care au în moleculă gruparea SO₂ și doi radicali carbonați. Un grup de sulfone sunt utilizate în tratamentul leprei.
- sulfurat** • 1) Care este combinat cu sulf, care se referă la sulf; 2) Care a fost tratat cu sulf.
- sulfuric** • V. *acid sulfuric*.
- sulfuros** • Care conține sulf în stare liberă sau ionică. Ex. gaz sulfuros, baie sulfuroasă.
- sunet** (*fr. son, engl. sound*) • 1) Senzație auditivă cauzată de o vibrație acus-

- tică; 2) Prin extensie, vibrație acustică capabilă să genereze o senzație auditivă.
- super-** • Prefix latin cu semnificația *deasupra, pe, în exces*.
- superinfecție** • Sin. (anglicism) *suprainfecție*.
- superoextern** • Care este situat în sus și în afara unei structuri determinate sau față de un ax imaginar.
- superintern** • Care este situat în sus și înăuntru față de o structură determinată sau de un ax imaginar.
- supinator** • Se spune despre un mușchi care produce supinație.
- supinație** • 1) Poziție a mâinii când fața sa dorsală este orientată înapoi în poziția în picioare sau când ea este așezată pe un plan orizontal pe fața sa dorsală; 2) Mișcare de rotație dinăuntru în afară a antebrațului (care plasează palma în poziția descrisă mai sus). Ant. *pronație*.
- supozitor** • Medicament de consistență solidă, de formă conică sau ovoidă, conținând un excipient care se topește ușor la căldura corpului, destinat a fi introdus în anus sau în vagin.
- supra-** • Prefix latin cu semnificația *deasupra și indicând o poziție superioară*.
- supraactivitate** • Stare de activitate excesivă a unui organ.
- supraacut** (*fr. suraigue, engl. superacute*) • Excesiv de acută. Ex. psihoza supraacută.
- supraalimentație** • Alimentație foarte abundentă, cauză frecventă a obezității. Sin. *supranutriție*.
- supraamortisment** (*fr. suramortissement*) • Artefact pe electrocardiogramă datorat unui amortisment anormal al oscilațiilor inserise de aparat. Sin. *overdamping* (de la englezescul *over, peste, to damp, a amortiza*).
- supraapexian** • Care este situat deasupra apexului cardiac (vârful inimii).
- supraareolar** • Care este situat deasupra areolei mamare.
- supracompensare** • În psihologie, proces prin care un subiect cu o deficiență sau cu o infirmitate ajunge să o supracorecteze.
- supracondiliar** • Situat sau care se produce deasupra unui condil. Ex. fi-

- sură supracondiliană (de humerus sau de femur).
- supradoză** • Sin. folosit din ce în ce mai mult față de termenul *supradozaj*.
- supradozaj** (*fr. surdosage, engl. overdosage*) • Administrare în exces a unui medicament.
- supraducție** • Mișcare a globului ocular spre în sus. V. *ducție*.
- supra-eu** (*fr. sur-moi, engl. super-ego*) • În psihanaliză, după Freud, în structura aparatului psihic, instanță de cenzură (morală și socială) care rezultă din identificarea copilului cu părinții sau înlocuitorii lor și care poate intra în conflict cu impulsurile eului, considerate vinovate, ocazionând tulburări nevrotice atunci când aceste impulsuri nu sunt controlate (sentiment de culpabilitate, autopedepsire înconștientă sau, dimpotrivă, agresivitate față de părinți, deviere a tendințelor erotice).
- supraexcitabilitate** (*engl. hyperexcitability*) • Predispoziție la stări de excitație nervoasă.
- supraexcitare** • Excitație extremă observată la unele nevropate și la maniaci. (adj. *supraexcitate*)
- suprahilar** • Care este situat deasupra unui hil, în special hil pulmonar.
- suprainfecție** • Infecție care survine în cursul unei boli infecțioase și datorate unui agent patogen diferit. Sin. *superinfecție* (anglicism).
- supraîncărcare** (*fr. surcharge, engl. overloading*) • 1) Prezență în exces în interiorul celulelor a unei substanțe. Ex. supraîncărcare cu glicogen a ficatului; 2) Exces de încărcare, de lucru. Ex. supraîncărcare ventriculară în unele afecțiuni cardiace.
- supraîncărcare cu pigment brun a ficatului** • Sin. *lipofuscinoză*.
- supraliminar** • Care este superior pragului de percepere sau de reacție (vorbind despre un stimul a cărui intensitate depășește pragul normal care ar declanșa un influx nervos și provoacă o senzație).
- supramamelonar** • Care este situat deasupra mamelonului.
- supranumerar** • Care este în plus, mai mult. Ex. os supranumerar, deget supranumerar.

- supranutriție** • Sin. *supraalimentație*.
- supraumbilical** • Care este situat deasupra ombilicului.
- suprapubian** • Situat deasupra pubisului.
- suprarenal** • 1) Care este plasat deasupra rinichiului; 2) Care se referă la glanda suprarenală. Ex. arteră suprarenală. V. *adren-, suprarenalian-*.
- suprarenală (capsulă sau glandă)** • Glandă endocrină pereche, cu o greutate de aproximativ 6 g, situată deasupra și median de fiecare rinichi. Se descriu două porțiuni distincte din punct de vedere histologic și fiziologic: *medulosuprarenala* și *corticosuprarenala*. V. acești termeni.
- suprarenalectomie** • Rezecția chirurgicală a uneia sau a celor două glande suprarenale.
- suprarenalian** • Care se referă sau care aparține de glanda suprarenală, în special în ce privește funcțiile sale. Lingv. termenul este introdus recent (secolul XX) și tinde să înlocuiască adjectivul suprarenal care rămâne întrebuințat mai ales în anatomie.
- suprarenalită** • Inflamația glandelor suprarenale.
- suprarenalom** • Orice tumoră benignă sau malignă care se dezvoltă în glanda suprarenală. După locul de dezvoltare se poate spune corticosuprarenalom sau medulosuprarenalom.
- suprarenoprivă** • Care se referă la o deficiență a glandelor suprarenale.
- supraselar** • Situat deasupra șei turcești.
- supraspinal** (*fr. surépineux, engl. supraspinatous*) • Care este situat deasupra unei spine anatomice (ca de ex. spina omoplatului). V. *mușchiul suprasinos*.
- suprasternal** • Situat deasupra sternului. Ex. spațiu suprasternal.
- supraventricular** • Care se referă la o regiune a inimii situată deasupra ventriculilor, ca cea a nodului sinusal Keith și Flack sau nodului Tawara. Ex. tahicardie supraventriculară, extrasistolă supraventriculară.
- supurant** • Care supurează. Ex. plagă supurantă.
- supurare** • Formarea de purei.

- supurat** • Care este locul unei supurări. Ex. colecistită supurată.
- supurativ** • Care determină sau favorizează supurarea; care se însoțește de supurație. Ex. adenită supurativă, unguent supurativ.
- sural** • Care se referă la gambă. V. *mușchiul triceps sural*.
- surd** (fr. *sourd*, engl. *deaf*) • Care suferă de surditate. Un subiect este considerat surd dacă are o acuitate auditivă sub 70 decibeli.
- surditate** (engl. *deafness*) • Abolire parțială sau totală a simțului auzului. (V. *cofoză*). Poate fi cauzată de o leziune a urechii (*surditate periferică*), de o leziune a nervului auditiv (*surditate retrocochleară*), a centrilor auditivi sau a căilor centrale cohleare (*surditate centrală*), precum și de o leziune a cortexului temporal (*surditate corticală*).
- surditate parțială** • Sin. *hipoacuzie*.
- surditate verbală** (engl. *word deafness*) • Incapacitatea de a percepe limbajul vorbit. Această afecțiune traduce o leziune a cortexului cerebral, localizată pe primele circumvoluțiuni temporale.
- surdmutitate** (engl. *deafmutism*) • Mutitate asociată cu o surditate care poate fi și o consecință a acesteia.
- surjet** (*sutură în*) • Sutura unei plăgi cu un fir trecut alternativ prin cele două margini ale plăgii, fără noduri intermediare și consolidat prin două noduri la extremități.
- susceptibilitate** • 1) Stare de receptivitate sau sensibilitate deosebită; 2) În imunologie, sensibilitate deosebită pe fond de imunosupresie sau imuno-depresie.
- suspensie** (engl. *1. suspension, 2. hanging*) • 1) Lichid în care se găsesc particule insolubile fine. Ex. suspensie coloidală. V. *coloidal*; 2) Acțiunea de suspendare a unui bolnav de axile, ceafă și menton, câteva minute, pentru a trata unele afecțiuni ale coloanei vertebrale.
- suspensor** • Bandaj pentru susținerea scrotului și testiculelor.
- sușe** (fr. *souche*, engl. *strain*) • 1) Ansamblul tuturor bacteriilor provenind din multiplicarea unei bacterii

unice; 2) Într-un sens mai general sinonim pentru *linie* (fr. *lignée*). Sin. rom. *tulpină*.

sutură • 1) Articulație imobilă între două oase, constituită din țesut fibros (varietate de *sinarroză*). Oasele craniului la adult sunt suturate prin suturi lambdaide sau sagitale. (adj. *suturat*); 2) Restabilirea continuității unui țesut sau organ printr-o cusătură chirurgicală sau prin alte mijloace ca: agrafe, pansament strâns etc.; 3) Rezultatul obținut prin procedeul descris mai sus. V. *-rafie*.

sutură bregmatică • Sutura între osul frontal și fiecare din cele două parietale.

sutură lambdaoidă • V. *lambdaoid*.

sutură parietooccipitală • Sutura între osul occipital și cele două parietale. V. *sutura lambdaoidă*.

Sydenham (coreea) • Afecțiune nervoasă întâlnită în a doua copilărie, de etiologie de obicei reumatismală (streptococ hemolitic), caracterizată prin mișcări coreice însoțite de curbatură, dureri vagi în membrele inferioare și uneori de febră. Evoluează de obicei spre vindecare, dar poate avea complicații cardiace. Sin. *dansul Saint Guy* (desuet). (Sydenham Thomas, medic englez, Cambridge, Londra, 1624-1689).

Sylvius (apeductul) • Porțiune din canalul endimidar situat la nivelul istmului encefalului, permițând comunicarea extremității superioare a ventriculului IV cu fața posterioară a ventriculului III (Sylvius Franciscus - numele latin al lui François de le Boë - anatomist, fiziolog și medic olandez, profesor la Leyde, 1614-1672).

Sylvius (scizura) • Scizură profundă a feței laterale a emisferei cerebrale care separă lobii frontal și parietal în sus, de lobul temporal în jos. Sin. *scizura laterală*. (Sylvius, același ca mai sus)

S

- șa** • În odontologie, parte a unei proteze parțiale prevăzute cu dinți și care se sprijină pe mucoasa gingivală.
- șalazion** (fr. *chalazion*) • Mică tumoră nedureroasă, dură, a marginii pleoa-

pelor, dată de inflamația cronică a unei glande sebacee palpebrale.

șancru (fr. *chancr*) • Ulcerație cutanată sau mucoasă servind ca poartă de intrare pentru diverși agenți infecțioși, în particular ulcerările de origine veneriană (ex. șancrul sifilitic) sau ulcerarea tuberculoasă a primoinfecției (șancrul tuberculos).

șancru moale (fr. *chancr mou, chancr*, engl. *chancroid*) • Boală sexuală transmisibilă provocată de bacilul Ducrey (*Haemophilus ducrey*). Se caracterizează printr-o ulcerare profundă, unică sau multiplă, plină cu o secreție gălbuie, cel mai adesea dureroasă, situată de obicei pe pielea penisului la bărbat sau a labiilor mari la femeie. Se poate complica cu inflamarea dureroasă a ganglionilor din vecinătate mergând până la supurație.

șanț (fr. *sillon*, engl. *1. groove; 2. sulcus*) • Înfundare strâmtă și alungită, sinuoasă sau liniară, pe suprafața unei structuri anatomice; 2) Anfractuozitate liniară a cortexului cerebral care separă două circumvoluții ale aceleiași lob.

șanț costodiafragmatic • Sin. *sinus costodiafragmatic*.

șanțul balanoprepuțial • V. *penis* (fr. *verge*).

șaua turcească • Depresiune osoasă a feței superioare a sfenoidului în care este plasată hipofiza. Aspectul reliefului său amintește șaua unui călăreț turec (de unde numele său). Sin. *fosă pituitară*. (adj. *șelar*)

șelar (fr. *sellair*, engl. *sellar*) • Care se referă la șaua turcească.

șnur (șiret) (fr. *lacs*, engl. *ties*) • Legătură rezistentă folosită în chirurgie pentru exercitare de tracțiuni.

șoarece articular (fr. *souris articulaire*, engl. *arthrolith, jointmouse*) • Mic fragment osos sau cartilaginios flotând liber într-o cavitate articulară și care fuge sub degete la palpate. V. *artrofit*.

șoc (fr. *choc*, fr. engl. *shock*) • Manifestare brutală a unei insuficiențe circulatorii grave, caracterizată prin puls filiform și rapid, o scădere tensională (*colaps cardiovascular*), sudori reci, stare de prostrație, cianoză, datorate

diminuării volumului sanguin circulant (hemoragie sau proastă repartiție a masei sanguine prin stază capilară în diferite organe). Cauzele sunt foarte diferite: maladii infecțioase grave, traumatisme, hemoragie brutală, afecțiuni cardiace, insuficiență suprarenală acută, intoxicații. (adj. *șocat*)

șoc anafilactic (fr. *choc anaphylactique*) • Ansamblul manifestărilor morbide acute (colaps, astm, urticarie gigantă), care survin la câteva minute după introducerea în organism a unei substanțe străine la care acesta a fost sensibilizat anterior (V. *anafilaxie*). Aceste manifestări pot surveni în urma injecțiilor cu seruri terapeutice, penicilină, a înțepăturilor de insecte, la persoane sensibilizate.

șoc al vârfului cardiac (fr. *choc de la pointe du coeur*) • Sin. *șoc sistolic*.

șoc rotulian (engl. *patellar impact*) • Senzație de șoc resimțită în lichidul articular al genunchiului în care rotula, apăsată cu degetele, se lovește de condilii femurali.

șoc sistolic (engl. *apex beat*) • Șoc produs de vârful inimii în momentul sistolei (sincron cu pulsul), normal resimțit la nivelul spațiului al patrulea intercostal stâng, pe linia verticală medioclaviculară. Sin. *șoc al vârfului cardiac*.

șold (fr. *hanche*, engl. *hip*) • Regiune a membrului inferior ce unește coapsa de bazin, al cărui centru este ocupat de articulația coxofemurală (dintre cavitatea cotiloidă a osului iliac și capul femurului). Cuprinde părțile moi ale regiunilor: inghinocrurală (înainte), fesieră (înapoi) și ischiopubiană sau obturatoare (de partea internă). V. *coxal, sciatic*.

șorțul hotentotilor (fr. *tablier des hottentotes*, engl. *Hottentot bustle*) • Malformație rară la albi, mai frecventă la hotentoti, constând în dezvoltarea excesivă a buzelor mici, care pot atinge 18 cm în lungime. Lingv. hotentoti: populație din Africa de Sud Vest, trăind mai ales în Namibia.

sunt (fr. *shunt*) • În cardiologie, scurt circuit, congenital sau dobândit, în circulația sângelui care se efectuează

printr-un orificiu sau canal anormal, sau prin unirea cu un vas a inimii arteriale (sau sistemul vascular arterial) cu inima venoasă. Astfel curentul sanguin suferă o deviere a traiectului său normal, de unde rezultă un amestec al sângelui arterial și venos.

șurub (*fr. vis, engl. screw*) • Tijă metalică cilindrică având vârf helicoidal, destinată a fi introdusă prin rotire într-o substanță compactă. Șuruburile se folosesc în osteosinteză, fie direct în os, pentru conținerea fragmentelor, fie pentru fixarea unor atele metalice.

T-T

T • Unda T pe electrocardiogramă.

T₃ • Abr. pentru *triiodotironină*. V. *hormon tiroidian*.

T₃ (test) • V. *Hamolsky (testul)*.

T₄ • Abr. pentru *tetraiodotironină*. V. *tiroxină*.

TA • Abr. pentru *tensiunea arterială*.

TAB • Vaccin *TAB*.

tabacheră anatomică (*fr. tabatière anatomique, engl. anatomical snuff-box*) • Depresiune eliptică a tegumentelor părții posterolaterale externe a pununii, determinată de tendoanele mușchilor extensori lung și scurt ai policelui (și datorează numele obiceiului de a depune aici praf de tutun pentru priză).

tabagism • Intoxicație cu nicotină; poate fi acută (amețeli, paloare, vomismente, fatigabilitate) sau cronică (palpitații, dureri de tip anginos, nervozitate, insomnie, scăderea memoriei, leziuni vasculare, bronșită etc.). Sin. *nicotinism*.

TABC • V. vaccin *TABC (antitifo-paratifoic A, B și C)*.

TABDT • V. vaccin *TABDT*.

tabes (*fr. tabès, engl. tabes*) • Maladie a sistemului nervos cauzată de sifilis, caracterizată prin leziuni degenerative ale rădăcinilor posterioare și ale cordoanelor posterioare ale măduvei spinării și care se manifestă prin tulburări ale sensibilității profunde cu abolirea reflexelor, hipotonie, lipsă de coordonare a mișcărilor (ataxie, Romberg pozitiv), crize paroxistice dureroase cu localizări diverse, tulburări trofice etc., RBW pozitivă în LCR. (adj. *tabetic*)

tablete • Subiect suferind de tabes; care se referă la tabes.

tabletforn • Care seamănă cu tabelul.

tabla (externă și internă) (*fr. tables ext. et int., engl. outer and inner tables*) • Tesut osos compact care formează fața externă și internă a oaselor bolții craniene; între cele două tăblii se află țesut spongios intermediar (*diploe*).

tabletă (*fr. tablette, engl. tablet*) • Preparat farmaceutic medicamentos solid, aplatizat, rectangular sau rotund, având un conținut ridicat de zahăr și destinat a se dizolva în gură.

TAC • V. *tomodensitometrie*.

TACO • V. *tomodensitometrie*.

tact (*engl. touch*) • Simț care asigură percepția stimulilor mecanici asupra pielii sau mușchilor (presiune, contact, tracțiune etc.) Sin. *pipăit, sensibilitate tactilă*.

tactil • Care se referă la tact. Ex. receptor tactil.

tactism • Sin. *taxie*.

TAD • Abr. pentru *tensiunea arterială diastolică*. V. *presiunea arterială*.

tahi- (*fr. tachy-*) • Prefix de origine greacă cu sens de *rapid*. Ant. *bradi-*.

tahiaritmie • Ritm cardiac rapid și aritmie.

tahicardie • Accelerarea ritmului cardiac la peste 100 pulsații pe minut. (adj. *tahicardic*)

tahifemie (*fr. tachyphémie*) • Pronunție exagerat de rapidă a cuvintelor. Sin. *tahilalie*. Ant. *bradifemie*.

tahifilaxie (*fr. tachyphylaxie*) • 1) Termen în dermatologie specificând rezistența terapeutică ca urmare a administrării repetate a unui medicament. Demonstrată pentru derivații cortizonici fluorurați, justifică administrarea la interval de două sau trei zile; 2) Imunizare rapidă obținută prin injectarea unei doze mici a unei substanțe toxice care protejează contra injectării unei doze mai mari.

tahikinezie • Rapiditate anormală a mișcărilor voluntare.

tahilalie • Sin. *tahifemie*.

tahipnee • Accelerarea ritmului respirator.

tahisistolie • Accelerarea sistolelor cardiace la o frecvență mai mare de 100/minut.

TAI • V. *tomodensitometrie*.

Takata-Ara (reacția) • Reacția de precipitare a unor seruri în prezența unei soluții de sublimat cu fuxină; ar indica o tulburare funcțională hepatică și ar însoți inversiunea raportului serine/globuline. Nu este o probă specifică, fiind folosită din ce în ce mai rar. (*Takata Mai*, medic japonez, născut în 1892, *Ara Kiyoshi*, patolog japonez contemporan)

talalgie • Durere localizată la călcâi.

talamic • Referitor la talamus.

talamus (*fr., engl. thalamus*) • 1) Fiecare din cei doi nuclei voluminoși de

substanță cenușie (aparținând nucleilor cenușii centrali), situați de o parte și de alta a cavității celui de al treilea ventricul. Reprezintă unul din principalele relee ale căilor senzitive (în principal a fibrelor optice) mergând spre cortexul cerebral; 2) Proeminență osoasă a feții superioare a calcaneului, care suportă fațeta articulară posterioară a astragalului. (adj. **talamic**)

talas-, talaso- (fr. *thalass-, thalasso-*)
• Prefixe de origine greacă semnificând mare.

talasemie • Anemie infantilă datorită unei anomalii ereditare privind producerea de hemoglobină, observată mai ales la mediteraneeni și care poate fi foarte gravă la subiecții homozigoți (*maladia Cooley* sau *talasemia majoră*); constă în crize de hemoliză masivă care pot fi mai discrete însă la heterozigoți (*talasemia minoră*).

talasoterapie • Exploatarea în scopuri terapeutice a apei mării, aerului și climatului marin.

Talbot (reacția) • Dozarea pregnandiolului în urină.

talcom • Tumoră provocată de prezența accidentală a talcului într-un țesut (de ex. talcul provenit din mânușile chirurgicale).

talidomidă • Hipnotic și sedativ recunoscut ca teratogen în 1961. Administrarea sa la gravide a provocat numeroase malformații fetale. Produsul a fost retras din comerț.

talie (fr. *taille*, engl. *size, stature*)
• Înălțimea corpului de la vertex la sol. V. *statural*.

talon-genunchi (călcâi-genunchi) (proba) • Probă în neurologie pentru precizarea gradului de coordonare a mișcărilor voluntare ale membrilor inferioare; bolnavul cu ochii închiși trebuie să atingă cu călcâiul genunchiul celuilalt picior. V. *deget-nas (proba)*, *dismetrie*, *hipermetrie*.

tampon (engl. *1. pad, 2. buffer*) • 1) Bucată de vată sau tifon aplicată pentru oprirea unei hemoragii; 2) Substanță care stabilizează pH-ul unei soluții chiar dacă se adaugă un acid sau o bază. V. *soluție tampon*.

tamponadă • Comprimarea brutală a inimii prin revărsat pericardic rapid constituit.

tamponaj (engl. *1. plugging, 2. buffering*) • 1) Acțiunea de tamponare a unei leziuni sângerânde cu un tampon; 2) Acțiunea de adăugare a unei soluții tampon într-o reacție chimică în scopul menținerii unui pH la o valoare dorită.

tamponare (fr. *tamponnement*, engl. *packing, plugging*) • Introducerea, într-o cavitate naturală sau patologică, de tamponane bine presate, în scopul opririi unei hemoragii, a obținerii unui efect antiinflamator sau pentru a favoriza închiderea ulterioară a cavității.

tanatologie • O sumă de cunoștințe privind moartea, studiul morții sub toate aspectele sale, mai ales din punct de vedere medicolegal.

tanatopraxie • Sin. *îmbălsămare*.

tapetoretinian • Care se raportează, din punct de vedere anatomic și funcțional, la pătura pigmentară a retinei (*tapetum nigrum*) și, prin extensie (incorect), la retină și la coroidă. Ex. degenerescență tapetoretiniană.

TAR • Abr. pentru *tensiune arterială retiniană*. V. *presiune arterială oftalmică*.

tarat (fr. *taré*, engl. *defective*) • Purător al unei anomalii ereditare.

tară (fr. *tare*, engl. *defect*) • Anomalie ereditară susceptibilă a produce o diminuare a rezistenței organismului sau o tulburare funcțională.

tars • 1) Ansamblu osos al părții posterioare a labei piciorului, format din 7 oase scurte, dispuse pe două rânduri, unul anterior (*tars anterior*) cu cinci oase: cuboid, scafoid și cele trei cuneiforme; altal posterior (*tars posterior*) cu două oase: astragal și calcaneu; cele două rânduri sunt unite prin *articulația mediotarsiană* sau articulația lui Chopart; tarsul se articulează cu tibia și peroneul prin intermediul astragalului (*articulația tibiotarsiană*) și înainte cu oasele metatarsiene prin intermediul *articulației tarsometatarsiene* (articulația Lisfranc); 2) Segment al labei piciorului cuprins între extremitatea inferioară a gambei și baza oaselor metatarsiene; 3) *Tars palpebral*: lamelă de țesut conjunctiv relativ dens, de formă semilunară, care constituie marginea liberă a pleoapei superioare și inferioare (*tars superior și inferior*).

tarsalgie • Durere localizată la tars.

tarsectomie • 1) Ablatia unuia sau mai multor oase tarsiene; 2) Rezecția parțială a tarsului palpebral.

tarsian (engl. *tarsal*) • 1) Care se raportează la tarsul piciorului. Ex. scafoid tarsian; 2) Care se referă la tarsul palpebral. Ex. conjunctivită tarsiană.

tarsită • Inflamația tarsului palpebral.

tarsometatarsian (engl. *tarsometatarsal*) • Care se referă la tars și metatars. V. *articulație tarsometatarsiană*.

tarsoplastie • 1) Operație reparatorie a labei piciorului practică pe tars; 2) Sin. *blefaroplastie*.

tarsotomie • 1) Incizie la nivelul tarsului fără ablație osoasă; 2) Sin. *blefarotomie*; 3) Rezecție parțială a tarsului palpebral pentru corecția unui entropion.

tartru (fr. *tartre*, engl. *tartar*) • 1) Depozit format din substanțe organice și săruri de calciu, aderent la suprafața dintelui, cu precădere în regiunea coletului; 2) Depozit aderent, în general dur și compact, provenind dintr-o apă cu conținut crescut în săruri calcare.

TAS • Abr. pentru *tensiune arterială sistolică*.

Taussig-Bing (sindromul) • Malformația cardiacă congenitală caracterizată anatomic prin transpoziție vasculară parțială, aorta ieșind din ventriculul drept, artera pulmonară deviată la stânga, situată peste o comunicație interventriculară înaltă. Clinic se traduce prin boala albastră precoce. (Taussig Helen Brooke, cardiolog din Boston, născută în 1898; Bing Richard J., medic american născut în 1909)

Tawara • V. *Aschoff-Tawara*.

taxie (engl. *taxis*) • Reacție de locomoție la un animal mobil, sub efectul unui agent extern fizic sau chimic (lumină, greutate, căldură, substanțe chimice). Este întrebunțat de asemenea sufixul *-taxie*. Ex. chimiotaxie. V. *tropism*. Sin. *tactism*.

taxis • Reducerea manuală a unei hernii.

TC • V. *tomodensitometrie*.

TCC • Abr. în clinică pentru *traumatism craniocerebral*.

TCT • Abr. pentru *tirocalcitonină*.

TDM • Abr. pentru *tomodensitometrie*.

TE • 1) Abr. pentru *tomografie de emisie*; 2) Abr. pentru *transfer de embrioni*.

teacă (fr. *thèque*, engl. *theca*) • Înveliș conjunctiv care în ovar îmbracă ovulul și celulele foliculare.

tebaic • Referitor la opiu sau care se prepară pe bază de opium. Ex. sirop tebaic.

tecal (fr. *thécal*) • Referitor la teacă.

tectospinal • Care se referă la acoperișul mezencefalului (lama quadrigeminală) și la măduva spinării. Ex. fascicul tectospinal.

tegment • Țesut care acoperă un organism (piele, carapace etc.). (adj. *tegmentar*)

tehnica dublului contrast (fr. *technique du double contraste*, engl. *double contrast technique*) • Tehnică constând în umplerea unei cavități digestive cu aer și tapetarea pereților săi cu un produs fin opac.

tehnică (fr. *technique*, engl. *technic*) • 1) Ansamblu de procedee metodice utilizate pentru obținerea unui rezultat dorit; 2) În chirurgie, ansamblu de timpi operatori; aceeași operație poate fi realizată cu tehnici diferite. V. *operație, procedeu*.

tel-, tele- • Prefixe de origine greacă cu semnificație de *departe, îndepărtat*.

telangiectazie • Dilatație congenitală sau dobândită a unui mic vas cutanat. Întotdeauna multiple, telangiectaziile formează o rețea roșietică de mărime diferită.

telcobaltoterapie • Tratament cu raze gama obținute cu o bombă conținând o capsulă de cobalt radioactiv, plasată la distanță de bolnav.

telediastolic • Care se referă la ultima parte a diastolei. Ex. suflu telediastolic.

teleiradiere • Iradiere la distanță.

telencefal • Ansamblul celor două emisfere cerebrale.

telerradioscopie • Sin. cu *radioscopie televizată*.

teleradioterapie • Tratament cu raze X sau alte radiații ionizante a căror sursă este plasată la o distanță mai mare de 1,5 m față de organism.

telereceptor • Receptor senzorial sensibil la o acțiune care are loc la distanță, ca receptorii auditivi, vizuali și parțial receptorii termici și olfactivi.

telesistolic • Care se referă la ultima parte a sistolei. Ex. suflu telesistolic.

teleterapie • Tratament efectuat la distanță de bolnav, ca în cazul tratamentului cu raze X.

teleteză (*fr. téléthèse*) • Aparat destinat să îndeplinească acțiuni comandate de la distanță de un bolnav cu infirmități motorii grave, prin intermediul unor mișcări încă posibile.

televiziune radioscopică • Sin. *radioscopie televizată*.

telofază • Ultima fază a unei mitoze sau a unei diviziuni meiotice. În această fază dispăre fusul acromatic și începe reconstituirea nucleilor în jurul celor două loturi de cromozomi separați în anafază. V. *mitoză* sau *meioză*.

telomer • Structură dotată cu proprietăți particulare, care ocupă extremitatea liberă a unui cromozom.

teluric (*fr. tellurique*) • Care se referă la pământ și influența sa asupra bolilor.

temperatură • Grad al intensității căldurii măsurat cu ajutorul termometrului. Scările curent întrebuințate sunt Celsius (în Europa) și Fahrenheit (țările anglosaxone). Unitatea de măsură este *gradul* (C° pentru Celsius, F° pentru Fahrenheit).

temperatură bazală (*engl. basal body temperature*) • Temperatura corporală măsurată la deșteptare, înainte de sculare și mâncare.

temperatură corporală (*engl. body temperature*) • Temperatura corpului uman rezultând din echilibrul dintre producția de căldură și pierderea sa. Variază în cursul zilei între 36,8°C dimineața și 37,3°C seara și scade în timpul somnului. Temperatura rectală este superioară cu 0,3-0,5°C față de temperatura bucală și cu 0,5-1°C față de cea axilară. V. *febril*, *subfebril*, *hipertermie*, *pirexie*.

temporal (*engl. 1. temporal, 2. temporal bone*) • 1) Care se referă la osul temporal. Ex. condil temporal, strabism temporal; 2) *Osul temporal*, os situat în partea inferioară și laterală a craniului, în spatele sfenoidului subparietal și înaintea occipitalului. Înainte de naștere temporalul este constituit din trei piese distincte: scoica, osul timpanal și

stânca sau piramida pietroasă. La adult, aceste piese se sudează formând trei părți: *scoica*, *stânca* și *mastoida*.

temporofacial • Care se referă la tâmplă și la față.

temporomalar • Care se referă la tâmplă și la obraz sau la osul temporal și osul malar.

temporomandibular • Care se referă la temporal și mandibulă. Ex. articulația temporomandibulară.

temporomaxilar • Care se referă la osul temporal și la osul maxilar.

temporoparietal • Care se referă la oasele temporal și parietal sau la circumvoluțiunile cerebrale temporale și parietale. Ex. sutura temporoparietală, afazie temporoparietală. Sin. *parietotemporal*.

temporopontin • Care se referă la lobii temporali și protuberanța inelară (puntea Varoli). Ex. fasciculul temporopontin.

temporospațial • Care se referă la timp și spațiu. Ex. dezorientare temporospațială.

ten-, teno- • Prefixe de origine greacă semnificând *tendon*. V. *desmo-*, *sin-desmo-*.

tenalgie • Durere localizată la un tendon. Sin. *tenodinie*.

tenar • V. *eminența tenară*.

tendinită • Inflamația unui tendon. Sin. *tenozită*.

tendinos (*fr. tendineux, engl. tendinous*) • 1) De natură tendinoasă. Ex. țesut tendinos. 2) Care se referă la tendoane. *Reflexele tendinoase* sunt mișcări reflexe declanșate prin percucia unui tendon muscular.

tendon • Partea terminală, distală sau proximală, a unui mușchi, formată din țesut conjunctiv alb, dens și rezistent, prin care mușchiul se inseră la os. Tendonul transmite forța și mișcarea declanșată de mușchi. V. *desmo-*, *sin-desmo-*, *ten-* (adj. *tendinos*)

tendon conjunct (*fr. tendon conjoint*) • Tendon terminal comun alcătuit din fibrele mușchilor transvers și micul oblic abdominal, cu inserție pe pubis și simfiza pubiană, înaintea mușchiului mare drept abdominal.

tendon perforant • 1) Fiecare din cele patru tendoane terminale ale mușchilor

flexor comun profund al degetelor care, la fața palmară a celei de a doua falange, perforază tendonul corespunzător al flexorului comun superficial al degetelor; 2) Fiecare din cele patru tendoane terminale ale mușchiului lung flexor comun al degetelor piciorului, a căror poziție anatomică este identică celei a tendoanelor perforante ale degetelor mâinii în raport cu tendoanele terminale ale mușchiului scurt flexor plantar.

tendon perforat • 1) Fiecare din cele patru tendoane terminale ale mușchiului flexor comun superficial al degetelor care sunt perforate la fața palmară a celei de a doua falange, de tendonul perforant corespunzător; 2) Fiecare din cele patru tendoane terminale ale mușchiului scurt flexor plantar, a căror poziție anatomică este similară celei ale tendoanelor perforate ale degetelor.

tendon (ligament) rotulian (*engl. patellar ligament*) • Ligament puternic întins între vârful rotulei și tuberozitatea anterioară a tibiei, format din prelungirea fibrelor tendinoase ale mușchiului cvadriceps.

tenectomie • Excizia totală sau parțială a unui tendon.

tenesme • Contracturi spasmodice dure-roase ale sfincterilor anal sau vezical, însoțite de arsuri, senzație posibilă de tensiune și senzația imperioasă și continuă de urinare sau defecare.

tenie • V. *Taenia*.

tenifug (*engl. taeniafugal*) • Care provoacă expulzia teniei.

tenodeză • 1) Fixarea unui tendon rupt sau secționat, la locul său normal de inserție; 2) Creșterea unui nou punct de inserție ocazional pentru tendonul unui mușchi paralizat și scăderea în acest scop.

tenodinie • Sin. *tenalgie*.

tenoliză • Secționarea aderențelor constituite la nivelul unui tendon în scopul restabilirii mobilității sale.

Tenon (capsula lui) • Membrană formând o teacă fibroasă care învelește partea posterioară sclerală a globului ocular, de care e separată printr-un spațiu grasos - *spațiul lui Tenon*. Este perforată de nervul optic. (*Tenon* Jac-

ques René, chirurg și anatomist francez, 1724-1816)

tenonian • Care se referă la capsula lui Tenon.

tenonită • Inflamația capsulei lui Tenon.

tenopexie • Fixarea, în general prin sutură, a unui tendon de mușchiul corespunzător. În oftalmologie, strabismul se corectează prin tenopexie.

tenoplastie • Refacerea chirurgicală a unui tendon.

tenorafie • Sutura unui tendon secționat.

tenosinovită • Inflamarea unui tendon și a tecii sale sinoviale. Sin. *sinovită tendinoasă*.

tenotomie • Secționarea chirurgicală a unui tendon.

tenozită • Sin. *tendinită*.

tensioactiv • Se spune despre o substanță care, chiar într-o foarte slabă concentrație, scade tensiunea superficială a lichidului în care este dizolvată.

tensiometru • Sin. *sfigmomanometru*.

tensiune • 1) Rezistența opusă de pereții cavităților organice (abdomen, stomac, vezică etc.) sau conducte (artere, vene, capilare, canal rahidian, trompa Eustache etc.) față de lichidele sau gazele conținute; (adj. *tensional*) 2) *Tensiune electrică* - diferență de potențial electric între două puncte; aceasta se exprimă în *volți*.

tensiune arterială (*engl. 1. arterial tension, 2. blood pressure*) • 1) Într-un sens strict, tensiunea pereților arteriali corespunzătoare presiunii exercitate de sângele circulant; 2) Prin extensie, sîm. curent pentru *presiune arterială* Abr. TA

tensiune arterială diastolică • Abr. TAD V. *presiune arterială*

tensiune arterială retiniană • Sin. *presiune arterială oftalmică* (sau *retiniană*) Abr. TAR.

tensiune arterială sistolică • Abr. TAS. V. *presiune arterială*.

tensiune intraoculară • Sin. *presiune intraoculară*.

tensiune osmotică • Sin. *presiune osmotică*.

tensor • Se spune despre un mușchi care determină tensionarea unei struc-

turi anatomice (aponevroză, sinovială, membrană). Ex. mușchiul tensor al fasciei lata.

teobromină • Derivat purinic xantinic, principalul alcaloid al bobului de cacao, conținut de asemeni în frunzele de tei. Exercită o acțiune diuretică și cardio-tonică și stimulează ușor sistemul nervos.

terapeut (fr. *thérapeute*, engl. *therapist*) • Medic care tratează bolnavul sau specialist care studiază diferite metode de tratament. Lingv. se utilizează și sufixul *-terapeut*. Ex. fizioterapeut.

terapeutică (fr. *thérapeutique*, engl. 1. *therapeutics*, 2. *therapeutic*) • 1) Parte a medicinei care se ocupă cu tratamentul bolnavilor. Ex. terapeutică cancerului. Sin. *tratement*; 2) adj. Care interesează tratamentul bolnavilor. Ex. procedeu terapeutic; 3) adj. Care este susceptibil a vindeca o maladie. Ex. pneumotorax terapeutic.

terapie • Tratament. Ex. terapie de șoc. Se utilizează și ca sufix pentru a forma cuvinte care semnifică tratament. Ex. ergoterapie, radioterapie etc.

terapie genică Transferul unor gene sănătoase în celule purtătoare de gene patogene, cu scopul de a corecta anomalii genetice. Vectorii utilizați în prezent sunt retrovirusuri, care sunt puse în contact in vitro cu celule prelevate de la bolnav, de ex. limfocite, înainte de a fi reintroduse în organismul respectiv. Cercetările se îndreaptă acum de asemenea spre folosirea altor vectori (adenovirus, lipozomi). Principiul terapiei genice a fost autorizat în Franța de către comitetul de etică în 1990, cu condiția să nu fie aplicat decât celulelor somatice, cu excluderea deci a celulelor germinale.

terat-, terato- • Prefixe de origine greacă semnificând *monstru*.

teratism • Monstruoșitate sau anomalie congenitală.

teratogen • Care provoacă anomalii congenitale. Ex. acțiunea teratogenă a talidomidei.

teratoid • Care posedă unele caractere de monstruoșitate. Ex. tumoră teratoidă.

teratologie • Știință care se ocupă de anomalii congenitale și monstruoșități. Specialistul este *teratolog*. (adj. **teratologic**)

teratom • Malformație de aspect tumoral formată din țesuturi multiple străine regiunii care o înconjoară și care nu provine din aceasta. Aceste țesuturi pot fi de tip embrionar non diferențiat (*teratom malign*) sau din țesuturi bine individualizate (*teratom benign*) conținând uneori păr, unghii, formații glandulare. Teratoamele se formează mai des în testicule, ovare, mediastin și regiunea sacrococcigiană. V. *disembriom*. (adj. **teratomatos**)

teratospermie • Ansamblu de anomalii ale spermatozoizilor susceptibile a produce efecte negative asupra oului și gestației (mai ales avorturi, nașteri premature, malformații congenitale).

teratozoospermie • Creșterea numărului de spermatozoizi anormali.

terebrant • Care are tendința de pătrundere în profunzimea țesutului. Ex.: plagă sau epiteliom terebrant se spune și *durere terebrantă*.

term-, termo- (fr. *therm-, thermo-*) • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu căldura.

termal • Se referă la apele minerale calde (în general peste 25°C). Ex. ape termale, stațiune termală.

terme • Termen folosit altă dată pentru desemnarea unui stabiliment creat pentru folosirea în scop terapeutic a apelor termale.

termic • Care se referă la căldură. (ex. conductibilitate termică) sau la temperatura corpului (ex. curbă termică, centru regulator termic etc.). V. *caloric*.

terminal • Care se referă la extremitate; care constituie ultimul element, atât din punct de vedere al situației (arteră terminală) cât și din punct de vedere cronologic (perioada terminală a unei boli).

terminolateral • Se spune despre o anastomoză între extremitatea unui conduct și peretele lateral al segmentului care urmează.

terminoterminal • Se spune despre o anastomoză cap la cap a două segmente.

termoanalgezie • Abolirea sensibilității normale la căldură sau pierderea aptitudinii de a deosebi căldura de frig.

termocauterizare • Cauterizarea unei plăgi sau a unui țesut prin căldura produsă de un cauter încălzit. Acum termocauterul este înlocuit de *electrocauter*.

termocoagulare • Coagularea unui țesut sub efectul căldurii produsă printr-un curent de înaltă frecvență.

termodolorimetrie • Metodă de evaluare a activității medicamentelor antalgice sau antiinflamatoare. Tehnica se bazează pe stimularea prin contact a palmei și a pulpei degetelor cu o placă a cărei temperatură crește progresiv; se studiază astfel variația în timp a pragului sensibilității termice dureroase după administrarea unui analgic.

termofil • Care preferă temperaturile ridicate; se spune despre microorganisme care trăiesc între 40-70°C și care se dezvoltă mai bine între 50-55°C.

termogen • Care generează căldură (ex. vata termogenă); care se datorează căldurii (ex. cataractă termogenă).

termografie • Metodă de măsurare a temperaturii emise de țesuturi, cu ajutorul unui *termograf* care evaluează diferențele de temperatură a părților moi (studii leziunilor inflamatorii sau tumorale). (adj. **termografic**)

termoliză • 1) Pierderea căldurii unui organism; 2) Descompunere chimică cu ajutorul căldurii. (adj. **termolitic**)

termometric • Care se referă la măsurarea temperaturii.

termometru • Instrument de măsurare a temperaturii (*termometrie*); există numeroase modele, gradate în scara Celsius și Fahrenheit, precum și *termometre digitale* (cu pilă electrică).

termorezistent • Care poate rezista la o temperatură crescută (cu referire la un organism viu). Ex. spor termorezistent.

termostat • Aparat servind la menținerea unei temperaturi constante într-o etuvă, un sterilizator etc.

ternar (fr. *ternaire*, engl. *ternary*) • În chimie, care este compus din trei elemente.

teros (fr. *terreux*, engl. *earthy*) • Care este de culoarea pământului. Ex. fațes teros.

terță (febra) (fr. *fièvre tierce*, engl. *tertial fever*) • Febră intermitentă ale cărei accese se repetă la fiecare trei zile; este o formă particulară de paludism. V. *Plasmodium*.

terțiar • Care vine pe al treilea loc; ex. stadiul terțiar al sifilisului.

test • Orice procedeu care constituie o acțiune simplă sau o suită de operații destinate să pună în evidență caracteristicile unei substanțe, unui organism sau unei funcțiuni; în franceză, inițial, cuvântul desemna *testele psihologice*, mai recent *testele statistice*. Prin extensie, se întrebuințează pentru a desemna *probe, metode, reacții*.

test (sau probă) de toleranță la glucoză • Sin. *hiperglicemie provocată*.

test de transformare limfoblastică • Test destinat decelării unei reacții de hipersensibilitate (alergie medicamentosă, histocompatibilitate în vederea unei grefe, alergii bacteriană). Are la bază faptul că dacă se pune o cultură de limfocite în contact cu un antigen la care au mai fost expuse, stimularea antigenică provoacă transformarea limfocitelor în limfoblaști. Abr. *TTL*.

test psihologic • Orice probă implicând un scop bine definit de îndeplinit după o tehnică precisă, destinată evaluării inteligenței, comportamentului, caracteristicilor psihice (personalitatea) sau a aptitudinilor unui individ. V. *testul Rorschach*.

test serologic • Cercetarea anticorpilor specifici unei boli într-o probă de ser sanguin.

testa (a) • A supune un subiect, un corp sau un fenomen la un test.

testicul (engl. *testicle, testis*) • Glandă genitală masculină, pereche, situată sub penis, în *bursa testiculară*, înconjurată de o capsulă fibroasă numită *albuginee*, îngroșată în partea sa anterioară și superioară (corpul Higmore). Testiculul are o dublă funcțiune: germinativă (producerea de spermatozoizi) și endocrină (secreția de hormoni masculini, în special testosteron). Spermatozoizii sunt eliminați în uretră prin canalul deferent, trecând prin epididim. V. *orhi-*. (adj. **testicular**)

testosteron • Hormon steroid masculin secretat de celulele interstițiale ale tes-

ficului și obținut de asemenea prin sinteză. Stimulează dezvoltarea organelor sexuale masculine și imprimă caracterile sexuale secundare și favorizează sinteza de proteine în organism. Producerea de testosteron este stimulată de gonadotrofinile A și B ale hipofizei. Hormonul este metabolizat în ficat, unul din principalii săi metaboliți fiind androsteronul. Eliminarea sa în urină se face sub formă de 17-cetosteroizi. Se utilizează în terapie în insuficiența testiculară primară sau secundară unei insuficiențe hipofizare și în unele tulburări ale menstruației.

testul APGAR (*enql. APGAR'S test*)

• Metodă de evaluare globală a stării copilului la naștere, bazată pe cercetarea celor mai caracteristice și ușor de decelat semne clinice, pentru stabilirea unui bilanț general. Aceste semne, reunite într-un tablou și notate după gradul de gravitate cu cifrele 0, 1 sau 2 (0 fiind gravitatea maximă), cuprind: A = *aspectul* (colorația); P = *pulsul* (frecvența cardiacă); G = *grimasa* (răspuns reflex la stimularea plantei piciorului); A = *activitatea* (mobilitatea); R = *respirația*. Un total de 10 puncte este considerat cel mai bun rezultat posibil. Lingv. APGAR, acronim mnemotehnic de 5 semne clinice: aspect, puls, grimasă, activitate, respirație; corespunde numelui Apgar Virginia, pediatru american (1909-1974) care a pus la punct testul.

testul cu acid hipuric (*fr. hippurique provoquée, enql. Quick's test for liver function, hippuric acid test*) • Probă funcțională hepatică ce permite evaluarea capacității ficatului de a conjuga acidul benzoic cu glicocol, sub formă de acid hipuric, care se elimină prin urină (funcție antitoxică).

testul de imobilizare a treponemelor • Sin. *testul Nelson*. V. *Nelson*.

testul de postură • Explorare funcțională a tensiunii arteriale constând în măsurarea acesteia în poziție culcat, apoi așezat și în picioare. La hipertensivi poziția în picioare antrenează creșterea tensiunii (în timp ce la normali se obține o scădere).

testul fenolsulfonftaleină • V. *fenol-sulfonftaleină*.

testul inelului (*fr. test de l'anneau, enql. ring test*) • Tehnică de cercetare calitativă *in vitro* a reacției de precipitare a anticorpilor în prezența antigenelor corespunzătoare, efectuată în mediu lichid.

testul la d-xyloză (*enql. xylose concentration test*) • Test de determinare a stărilor de malabsorbție intestinală, în special la nivelul duodenului, constând în absorbția de către bolnav, à jeun, a unei soluții de d-xyloză și apoi dozarea acesteia în sânge și urină. Este scăzută în steatoree, dar rezultatele nu sunt concludente decât în absența tulburărilor funcționale renale care pot modifica testul.

testul postcoital • Sin. *testul Huhner*. V. *Huhner*.

testul rozetelor • V. *imunoaderență*.

TeTAB • V. *vaccin TeTAB*.

tetanic (*fr. tétanique*) • 1) adj. Care se referă la tetanos, care are caracterele acestuia; 2) adj. și s. Care este atins de tetanos.

tetanie • Sindrom caracterizat prin crize de contracturi musculare localizate mai ales la extremitățile membrelor, datorate unei tulburări a metabolismului calciului (hipoparatiroidie, hipocalcemie prin resorbția insuficientă a calciului, insuficiență renală gravă cu pierderea de calciu etc.) sau unei alcaloze respiratorii sau metabolice.

tetanie hiperpneică • V. *sindromul de hiperventilație pulmonară*.

tetanie paratiroprivă • V. *hipoparatiroidie*.

tetanoïd • Asemănător convulsiilor tetanice (ex. criză tetanoïdă).

tetanos • Maladie infecțioasă gravă datorată bacilului Nicolaier (*Clostridium tetani*) care pătrunde în organism la nivelul unei plăgi, chiar minime și care produce o toxină neurotropică. Boala debutează prin contracturi tonice dureroase ale mușchilor masticatori (*trismus*), extinse apoi la ceafă, trunchi și membre, acompaniate de manifestări generale: febră ridicată, tahicardie, accelerarea respirației. Paralizia mușchilor respiratori impune deseori ventilație asistată. Perioada de incubație este între patru zile și 3 săptămâni, după

natura, locul și mărimea plăgii inițiale. Vaccinarea sistematică conferă o protecție sigură. (adj. **tetanic**)

tetra- • Prefix de origine greacă semnificând *patru*. V. *quadr-*. În chimie indică prezența a patru atomi sau a patru grupări identice într-o moleculă.

tetraciclina • 1) Antibiotic produs de o specie de *Streptomyces* și obținut de asemeni prin sinteză, având un spectru larg de acțiune, eficient contra cociilor, bacililor gram pozitivi și gram negativi, rickettsiilor, spirochetelor și tolerat în general bine. Se administrează pe cale orală; 2) Numele general al unui grup de antibiotice cu structură chimică asemănătoare (cu nucleu naftalenic tetraciclic) și al cărui reprezentant tipic este cel descris mai sus. V. *oxitetraciclina*.

tetracloretilen • Lichid incolor, cu miros eterat, neinflamabil, întrebuințat ca dizolvant al unui mare număr de substanțe. Vaporii săi sunt toxici.

tetradă • Grup de patru elemente. V. *tetradă Fallot*.

tetrahidrocannabinol (*enql. tetrahydrocannabinol*) • Drog halucinogen conținut în cannabis. Abr. *THC*.

tetrahidrocorticosteron • Metabolit principal al corticosteronului, eliminat în cantități mici în urină.

tetrahidrocortizol • Metabolit al cortizolului care se găsește în urină. Sin. *urocortizol*.

tetraiodotironină • Tiroxina. Abr. *T₄*.

tetramer • Care este divizat în patru părți.

tetranopsie • Varietate de anopsie, interesând un sfert din câmpul vizual.

tetraplegie • Paralizia celor patru membre. Sin. *cvadriplegie*.

tetraploidie • Stadiul unei celule somatice care prezintă anomalia de a conține patru genomuri.

tetrasomie • Stadiul unui organism diploid având în locul unuia din cromozomii pereche, patru cromozomi analogi, cu alte cuvinte având un cromozom reprezentat de patru ori (2n + 2).

tezurismoză pulmonară • Maladie pulmonară rezultând din inhalarea unor aerosoli de lacuri (într-un salon de cofură de ex.). Cel mai frecvent boala

este descoperită la un examen radiologic sistematic. Probele respiratorii funcționale arată o fibroză interstițială difuză (cu sindrom restrictiv și hipoxie). Evoluția este favorabilă în câteva luni după ieșirea din atmosfera nefavorabilă (toxică). S-au descris totuși și cazuri mortale prin detresă respiratorie. Sin. *maladia coafurilor*. (folosit uneori)

TGA • Abr. desemnând *acceleratorul formării de tromboplastină (endogenă)*, factor de coagulare asociat betaglobulinelor, prezent în sângele unor arteriosclerotici (din *enql. thromboplastin generation accelerator*).

TGMH • Abr. pentru *concentrația globală medie în hemoglobină*. V. *hemoglobina*.

TGO • Abr. pentru *transaminaza glutamoxalacetică*. V. *glutamat-oxaloacetat-transaminază*.

TGP • Abr. pentru *transaminaza glutamopiruvică*. V. *glutamat-piruvat-transaminază*.

TGT • Abr. pentru *testul generării tromboplastinei* (servește la evaluarea activității tromboplastinei endogene).

Th • Simbolul chimic al *thoriului*.

THC • Abr. pentru *tetrahidrocannabinol*.

THE • Abr. pentru *tetrahidrocortizon*.

thel-, thelo- • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu mamelonul.

thelalgie • Sensibilitatea dureroasă a mamelonului.

thelită • Inflamația mamelonului.

theloragie • Hemoragie la nivelul mamelonului.

THF • Abr. pentru *tetrahidrocortizol*.

Thiersch • V. *Ollier-Thiersch (grefa)*.

Thompson (proteza) • Proteză în general cimentată, utilizată în tratamentul fracturilor de col femural la bătrâni.

TI • V. *tomodensitometrie*.

ti-, tio-, tion- • Prefixe de origine greacă indicând prezența sulfurii într-o moleculă, în special sub formă de sulf bivalent. V. *sulf*.

tiamină • Vitamină din grupul B, conținând sulf și a cărei carență provoacă *beriberi*. Se găsește de obicei în levuri, germeni de grâu și orez, precum și în ficatul animalelor. Se utilizează sub formă de clorhidrat, pe cale orală sau parenterală, fie ca factor vitaminic

(tratamentul maladiei beriberi sau a altor tulburări carentiale), fie ca analgic. Sin. *aneurină, vitamină anti-beriberi, vitamină antineuritică, vitamină B1*.

tibia • Os lung, cel mai voluminos din cele două oase care constituie scheletul gambei și care se află pe partea internă a acesteia (peroneul ocupă partea externă). Se articulează în sus cu femurul iar inferior cu astragalul. Corpul său (diafiza) prezintă trei fețe și trei margini din care cea anterioară este deosebit de proeminentă palapabilă net sub piele și care poartă numele de *creastă tibială*. Extremitatea (epifiza) superioară este voluminoasă, are două tuberozități, una internă, alta externă care suportă *platoul tibial* cu cele două cavități glenoide separate de spațiul interglenoidian; tuberozitățile tibiale sunt separate anterior printr-o proeminență - *spina tibială*. Extremitatea (epifiza) inferioară este mai puțin voluminoasă, se prelungește în jos și înăuntru cu *maleola internă* (sau *tibială*). Se articulează pe fața sa externă cu peroneul. (adj. **tibial**).

tibionavicular (sau tibioscafoidian)

• Care se referă la tibia și scafoidul tarsului (osul navicular).

tibioperonier (engl. tibiofibular)

• Care se referă la tibia și peroneu. Ex. trunchiul arterial tibioperonier.

tibiotarsian • Care se referă la tibia și tars. Ex. articulația tibiotarsiană.

tic • Mișcare anormală, intermitentă, bruscă, involuntară, rezultând din contracția unuia sau mai multor mușchi. Dispare în timpul somnului și poate fi controlată temporar prin voință.

tiemie • Nivelul sulfului în sânge.

Tiffeneau (raportul) (engl. FEVVC)

• Raportul între volumul expirator maximal pe secundă (VEMS) și capacitatea vitală (CV); este aproximativ 75. (*Tiffeneau* Robert, medic contemporan din Paris)

tific (fr. typhique, engl. 1., 2. typhous, 3. typhic) • 1) Care se referă la tifosul exantematic; 2) Care a contactat tifos exantematic; 3) Care se referă la febra tifoidă. Termen impropriu, dar întrebunțat curent (ex. bacil tific, meningită

tifică). Adjectivul **tifoidic** este mai precis dar mai puțin întrebunțat; 4) Caracterizat printr-o stare infecțioasă gravă.

tiflectomie • Rezecția cecului.

tiflită (engl. cecitis) • Inflamația cecului.

tifl-, tiflo- (fr. typhl-, typhlo-) • Prefix de origine greacă însemnând orb și indicând o relație cu: 1. cecul; 2. cecitatea (puțin utilizat).

tifoidă (febră tifoidă) • Maladie infecțioasă febrilă contagioasă, adesea epidemică cauzată de *Salmonella typhi*, transmisă direct de la bolnav sau de la purtător de germeni sau indirect (prin apă sau alimente contaminate). După o incubatie de 12-15 zile se manifestă printr-o stare toxiinfecțioasă cu febră în platou, oboseală intensă și stupoare (*tifos*), tulburări digestive grave (anorexie totală, meteorism abdominal, diaree). Diagnosticul se pune de la început prin hemocultură sau coprocultură și serodiagnostic (reacția Widal pozitivă începând cu a 8-10-a zi). Administrarea de antibiotice (cloramfenicol mai ales) a modificat considerabil evoluția și prognosticul bolii. Imunitatea conferită de boală este durabilă și poate fi obținută prin vaccinare. V. *tific*.

tifon (fr. gaze, engl. gauze) • Material fin și transparent, de în sau de bumbac, prezentat în ambalaje sterilizate, care se folosesc la pansarea plăgilor. Lingv. numele fr. provine de la Gaza, oraș în Palestina, renumit prin țesăturile fine produse.

tifos amaril (fr. typhus amaril) • Sin. *febră galbenă*.

tifos exantematic • Maladie infecțioasă contagioasă și epidemică cauzată de o rickettsie (*Rickettsia prowazekii*), transmisă de păduche. Se caracterizează prin debut brusc cu febră ridicată, congestia feții, conjunctivită, laringită, bronșită; dispnee; după 4-5 zile apare un exantem macular cu tendință purpurică (pete violacee marmorate), asociat unei stări toxiinfecțioase grave. Diagnosticul de laborator este pus prin reacții serologice specifice (în special reacția Weil-Felix). Perioada de incubatie este de 6-14 zile. Rezervorul de infecție este constituit pe de o parte de

dejecțiile păduchelui infectat, a cărui virulență persistă timp îndelungat, iar pe de altă parte de formele latente ale omului.

tifos murin • Maladie infecțioasă a șobolanului, cauzată de o rickettsie care poate fi transmisă ocazional omului prin paraziții animalului. Tabloul clinic este asemănător celui al tifosului exantematic, dar toate simptomele sunt atenuate și cedează spontan după trei săptămâni.

tija pituitară (fr. tige pituitaire, engl. neural stalk) • Cordon de substanță nervoasă care unește infundibulum tuberian cu lobul posterior al hipofizei.

tim-, -timie (fr. thym-, -thymie) • Prefix și sufix de origine greacă indicând o relație cu dispoziția, comportamentul afectiv.

timbru tuberculinic • V. *Moro (percutireacția)*.

timectomie • Ablatia totală sau parțială a timusului.

timic • 1) Referitor la timus; 2) Care se referă la dispoziția afectivă.

timie (fr. thymie, engl. mood) • Dispoziție, tonus afectiv sau emoțional.

timină (fr. thymine) • 1) Bază pirimidinică (V. *pirimidină*) prezentă în principal în acizii dezoxiribonucleici ai nucleului celular; 2) Hormon produs de timus.

timol (fr., engl. thymol) • Substanță fenolată extrasă din cimbru, întrebunțată ca reactiv, fungicid și agent de conservare a pieselor anatomice.

timol (testul) • Sin. *testul MacLagan*.

timoleptic (engl. antidepressant) • Medicament cu acțiune tranchilizantă asupra tonusului emoțional perturbat (anxietate). Sin. *antidepressiv*.

timom • Tumoră malignă sau benignă a timusului.

timp de coagulare • Timpul necesar sângelui plasat într-un tub la 37°C pentru a se coagula. Acest test este puțin precis depinzând de mai multe variabile (diametrul și calitatea tubului, prezența accidentală a factorilor tisulari introduși odată cu puncția venoasă etc.). V. *Howell, Quick*.

timp de latență • 1) Într-o structură sensibilă (mușchi sau organ senzorial),

timpul care se scurge între primirea stimulului și răspuns; 2) Timpul scurs între pătrunderea în organism a unui agent infecțios sau a unui alergen și prima manifestare, ca răspuns cauzal.

timp de protrombină • V. *Quick (metoda...)*. Abr. *TP*.

timp de sângerare (fr. temps de soignement, engl. bleeding time) • Intervalul de timp scurs între apariția primei picături de sânge și ultima, ca urmare a unei incizii standard a lobului urechii (5 mm lungime și interesând dermul. *proba Duke*); normal la o tamponare cu hârtie de filtru la fiecare 30 secunde, timpul de sângerare este de 2-4 minute. Se consideră patologic peste 5 minute. Abr. *TS*.

timp de sedimentare • Sin. cu *riteza de sedimentare*.

timpan (fr. tympan, engl. 1. eardrum, 2. tympanic cavity) • 1) În limbaj curent, *membrana timpanului*: membrană fibroasă și elastică care separă conductul auditiv extern de casa timpanului. Fața sa externă este acoperită de o piele foarte fină și fața internă de o mucoasă. V. *Shrapnell (membrana flacida)*. V. *miring-*; 2) Termen utilizat uneori pentru a desemna *casa timpanului* (V. acest termen), comparată cu o tobă, (*timpanum*) dat fiind forma sa.

timpanal • 1) *Os timpanal*, piesă osoasă care împreună cu stânca și scoica constituie temporalul; 2) adj. Care se referă la osul definit mai sus. Ex. creastă timpanală. Sin. *timpanic*.

timpanic (fr. tympanique) • 1) adj. Care se referă la timpan (membrana timpanului, casa timpanului). Ex. mucoasa timpanică, cavitatea timpanică; 2) adj. Se spune despre un sunet asemănător celui obținut prin lovirea unui tambur (*timpanism*); 3) adj. Sin. *timpanal*.

timpanism • Sonoritate particulară obținută la percuția unui organ destins de gaz și în special în cazul distensiei abdominale datorată prezenței de gaz sau aer în cantitate excesivă în intestin sau cavitatea peritoneală. V. *meteorism*.

timpanită • Inflamație a membranei timpanului (*miringită*) sau a casei timpanului.

timpanomaleolar • Care se referă la membrana timpanului și ciocănelului. Ex. ligamente timpanomaleolare.

timpanoplastie • Orice operație reparatorie a membranei timpanale (*miringoplastie*) sau la nivelul casei timpanului.

timpanoscleroză • Prezența în urechea medie de țesut fibros cicatricial care formează aderențe, în special în jurul oaselor și ferestrelor labirintice și care poate provoca surditatea. Este consecutivă unei inflamații cronice a urechii medii.

timus (*fr., engl. thymus*) • Organ limfopitelial situat în mediastinul anterior și format din doi lobi subdivizați în lobuli. Fiecare lobul prezintă o zonă corticală externă, marcată prin abundența limfocitelor mici (numite și timocite corticale) și o zonă medulară centrală care conține limfocite dispersate, celule epiteliale grupate strâns în grămezi (*corpusele Hassal*) și celule numite "interdigitale". Timusul joacă un rol important în copilărie ca organ limfopoietic (maturarea limfocitelor T). Această activitate se continuă și la vârsta adultă: unele limfocite T imature care pătrund în timus, devin capabile să recunoască un situs antigenic și astfel să intervină în reacții imunitare și procese de histocompatibilitate. Celulele interdigitale medulare par să joace un rol determinant în instruirea recunoașterii antigenelor self. Pe de altă parte, timusul produce factori care acționează la distanță, fiind capabili să influențeze diferitele varietăți de limfocite din arile timodependente din organele limfoide periferice. Cele mai cunoscute sunt: timozina alfa 1, timopietina, timulina și factorul umoral timic.

ținctură alcoolică • Preparat medicamentos obținut prin dizolvarea sau macerarea plantelor medicinale. Sin. *alcoolat*.

ținea (*fr. teigne, engl. tinea*) • Infecție a pielii părtoase a capului cauzată de ciuperci parazite microscopice.

tiopexie • Fr. area sulfurii în țesuturi.

tip (*fr. engl. type*) • Model ideal rezultat din grupajul unor caracteristici constante, nișe după criterii diverse (ex. tip

morfologic, tip psihologic, tip serologic). (adj. **tipic**)

tipic • 1) Care prezintă principalele caracteristici ale unui tip dat, putând astfel servi de exemplu; 2) Se spune despre manifestările caracteristice unei maladii care facilitează diagnosticul. V. *patognomonic*.

tiraj • Depresie care apare fie deasupra fie sub stern în timpul inspirațiilor puternice, în caz de obstacol în penetrarea aerului în pulmonii.

tirogen • Care este de origine tirodiană. Ex. osteoporoză tirogenă.

tiroglobulină • Tiroglobulina.

tirocliberină • Hormon hipotalamic stimulator pentru secreția hipofizară de tirotropină. Este un tripeptid pyroglutamil histidil-prolinamidă. Abr. *TRH*.

tiroopriv • Care rezultă din ablația chirurgicală sau din insuficiența funcțională a glandei tiroide. Ex. cașexie tirooprivă.

tiroestatic • Medicamentele capabile de a diminua secreția hormonilor tiroidieni și susceptibili să atenueze simptomele datorate hipertiroidiei. V. *tirofrenator*.

tiroestimulină • Sin. *tirotrofină*.

tirotoxicoză • Formă de hipertiroidie.

tirootrop • Care are afinitate pentru glanda tiroidă; care exercită o influență asupra tiroidei. Ex. hormon tirootrop.

tirootropin releasing factor • Hormon secretat de hipotalamus care acționează ca factor declanșator al secreției de tiroestimulină hipofizară. Abr. *TRF*. V. *releasing factor*.

tiroaritenoidian • Referitor la cartilajul tiroidei și cartilajul aritenoidian. Ex. mușchiul tiroaritenoidian.

tirocalcitonină • Sin. *calcitonină*. Abr. *TCT*.

tirofrenator (*engl. thyrostatic*) • Care înecătește secreția hormonilor tiroidieni. V. *tiroestatic*.

tirogen • Tirogen.

tiroglobulină • Proteină elaborată de glanda tiroidă care conține 95% din iodul tirodian; dă prin hidroliza hormonii tiroidieni. Tiroglobulina se administrează pe cale bucală în hipotiroidism.

tirohioidian • Care se referă la cartilajul tiroid și la osul hoid. Ex. mușchiul tirohioidian.

tiroid • Cartilajul tiroid.

tiroida (*fr. thyroïde, engl. thyroid gland*) • Glanda endocrină, impară și mediană, situată în partea anterioară și inferioară a gâtului, sub laringe, în fața primelor inele traheale. Este constituită din doi lobi laterali reușiți pe linia mediană printr-o lamă aplatizată de țesut tirodian, istmul. Tiroida secretă hormoni tiroidieni cu acțiune activatoare asupra creșterii și metabolismului. Etim. de la grecescul *thyroïdes* "în formă de usă" ca urmare a unei greșeli de copiere care trebuia să scrie *thyroïdes* "în formă de scut".

tiroidectomie • Ablația chirurgicală totală sau parțială a tiroidei.

tiroidian • Care se referă la tiroidă. Ex. insuficiență tiroidiană, hormon tiroidian etc.

tiroidism • Ansamblu de tulburări cauzate de administrarea de extracte tiroidiene în doze excesive.

tiroidită • Inflamația glandei tiroide. V. *strumită*.

tiroidoterapie • Tiroterapie.

tiroxină • Substanță organică obținută din tiroxină prin îndepărtarea totală a iodului și care reprezintă produsul de bază din care derivă hormonii tiroidieni.

tiroparatiroidectomie • Ablație chirurgicală totală sau parțială a glandelor tiroidă și paratiroidă.

tiroterapie • Tratament cu extrase de glandă tiroidă.

tirotomie • Incizia cartilajului tirodian pentru o intervenție pe laringe.

tirotoxicoză • Tirotoxicoză.

tirotricină • Antibiotic izolat din culturile de *Bacillus brevis*, activ contra germinilor gram pozitivi, utilizat numai pe cale externă (dat fiind toxicitatea) în infecții bucale, dentare, faringiene etc.

tirotrofină (*DCI*) • Hormon secretat de lobul anterior al hipofizei care stimulează producerea hormonilor tiroidieni. Se administrează pe cale parenterală în cazuri de hipotiroidie prin insuficiență hipofizară. Abr. *TSH*, *TTH*. Sin. *tiroestimulină*, *hormon tirootrop*.

tirotropin releasing factor • Hormon secretat de hipotalamus, care acționează ca factor declanșant al secreției de tirotropină hipofizară. Abr. *TRF* sau *TRH*. Sin. *tirocliberină*.

tiroxină (*fr. thyroxine*) • *Tetraiodotironină*, *hormon tirodian* (V. acest termen) provenind din tiroglobulină și care se obține de asemeni prin sinteză. Secreția de tiroxină este crescută în tireotoxicoze și diminuată în mixedem. Abr. *T₄* (adj. **tiroxinian**)

tirozină (*fr. tyrosine*) • Acid aminat foarte răspândit în natură (în stare liberă în grăunțe, cartof și fructele coapte și sub formă combinată, în proteine). Este un acid aminat esențial în absența fenilalaninei, dar poate fi înlocuit în totalitate prin această substanță care se transformă *in vivo* în tirozină prin hidroxilare. Nivelul său plasmatic este de 1 mg/l. Este eliminat în urină în cantitate de 11-23 mg/24 ore. importanța sa biologică este legată de substanțele cărora le este precursor: melanina, noradrenalina și adrenalina, hormoni tiroidieni. Simbol Tyr.

tirozinemie • Nivelul tirozinei în sânge.

TIT • Abr. *testul de imobilizare a treponemelor*. V. *Nelson* (testul).

tâmplă (*fr. tempe, engl. temple*) • *Regiunea temporală* situată pe partea laterală a capului, în spatele orbitei, deasupra urechii, între regiunea occipitală și frunte și corespunde scoicii osului temporal.

Tm de excreție • Abr. pentru *capacitatea maximală de excreție tubulară*.

Tm de reabsorbție • Abr. pentru *capacitatea maximă de reabsorbție tubulară*.

Tm_a • Abr. pentru *tensiunea (arterială) minimă*.

Tm_x • Abr. pentru *tensiunea (arterială) maximă*.

Tmy • Abr. pentru *tensiunea (arterială) medie* (*fr. tension moyenne*).

TNM (clasificarea) • Sistem internațional de clasificare a tumorilor maligne bazat pe evoluția extensiei tumorale T (cotată T₁, T₂, T₃ etc.), a invaziei ganglionare N (cotată N₁, N₂ etc.) și absența sau prezența metastazelor M (M₁ sau M₂).

-tocie, toco- • Sufix și prefix de origine greacă în relație cu sarcina.

tocit (*fr. mousse, engl. blunt*) • Care nu este ascuțit (ex. vârf tocit, ace tocite), care nu taie (ex. lamă tocită).

tococardiograf • Aparat care înregistrează simultan, în timpul nașterii, bătăile inimii fătului și contracțiile uterine. Sin. *cardiotocograf*.

tococardiografie • Sin. *cardiotocografie*.

tocodinamometru • Instrument pentru determinarea forței contracțiilor uterine în timpul travaliului. Sin. *tocometru*.

tocofeol (*fr. tocophérol*) • V. *vitamina E*.

tocografie • Înregistrarea forței contracțiilor uterului în timpul travaliului cu ajutorul tocometrului.

tocometru • Sin. *tocodinamometru*.

tofus (*fr., engl. tophus*) • Conglomerat uratic vizibil sub pielea gutoșilor, mai ales la urechi, coate, picioare și mâini.

TOG • Abr. *transaminaza glutamo-oxaloacetică*. V. *glutamat oxalacetat transaminaza*.

tolbutamidă (proba cu) • Probă de laborator care constă în provocarea unei hipoglicemii prin injecția intravenoasă a 1 gr tolbutamidă (sulfamidă cu efect hipoglicemiant). La diabetici, scăderea glicemiei este mai slabă și revenirea la normal sau la nivelul inițial este întârziată.

toleranță (*fr. tolérance*) • Facultatea organismului viu de a suporta fără daune aparente efectele chimice sau fizice la care este expus. Ex. toleranță la un medicament, radiații, toleranța unei insecte la un insecticid. Ant. *intoleranță*.

toleranță la glucoză • V. *hiperglicemie provocată*.

tom-, -tomie • Prefix și sufix de origine greacă însemnând *tăiere, tăietură*. Ex. tomografie, cistotomie, laparotomie.

tomocontrastografie abdominală (*engl. infusion tomography of gallbladder*) • Metodă de radiografie a peretelui vezicular prin perfuzia rapidă a 100-125 ml/min din 150 ml de substanță de contrast diluată în 150 ml glucoză 5%. Un plan tomografic al regiunii permite identificarea veziculei, aprecierea taliei sale, a grosimii peretelui său (veziculă normală, scleroatrofică, hidrocolecist).

tomodensitometrie (*engl. computerized axial tomography, scanning*)

• Metodă de diagnostic prin radiații X, utilizând aplicațiile moderne ale electronicii și tehnicii informaticii pentru măsurarea transmisiei de fotoni Rx prin țesuturi. Radiațiile X colimatate și care baleiază organul examinat "în felii" (de unde și termenul de *tomografie*) sunt măsurate prin captori conectați la un ordinator care calculează absorbțiile. Tomodensitometria este de 500-800 ori mai sensibilă decât sistemul fotografic, putând înregistra diferențe de densitate între, de exemplu, substanța cenușie și albă a creierului sau între cristalin și corpul vitros al globului ocular. Există *tomodensitometrie de transmisie* (sursă de raze X încorporată în aparat) și *tomodensitometrie de emisie* (sursa de radiații fiind constituită de țesutul organului examinat, în prealabil impregnat cu o substanță radioactivă). Există o mare confuzie în literatura medicală în ce privește denumirea acestei metode; se utilizează termeni diferiți: *tomografie axială informatizată* (TAI) sau *computerizată* (TAC), *tomografie informatizată* (TI) sau *computerizată* (TC), *tomometrie* (*Hacker*), *tomografie prin reconstrucție, tomoradiometrie transversă axială comandată prin ordinator* (sau TACO). *EMI scanning* (în 1975, în Franța s-a adoptat termenul *scanografie*). Abr. *TDM*.

tomodensitometrie prin emisie • V. *tomodensitometrie*.

tomodensitometrie prin transmisie • V. *tomodensitometrie*.

tomodensitometru (*engl. computerized tomography, scanner*) • Termen întrebunțat mai des în Franța pentru a desemna aparatul cu ajutorul căruia pot fi obținute prin metoda *tomodensitometriei* imagini ale țesuturilor (planuri succesive ale organului sau părți din corp) de 500-800 ori mai sensibile decât sistemul convențional radiografic. Există două tipuri: *tomodensitometru pentru craniu* și *tomodensitometru pentru corpul întreg*, acesta din urmă având numeroase aplicații în cancerologie și hematologie în special. Termenul de *tomodensitometru* înlocuiește denumirea inițială de *EMI scanner* dar

termenul de *scanner* este în continuare des folosit în franceză. Sin. *scanograf*.

tomografie (*fr. tomographie*) • 1) Procedeu de explorare radiologică cu scopul obținerii unei radiografii a unei "felii" foarte subțiri din organul examinat, la o profunzime dorită. Se bazează pe principiul deplasării simultane a filmului și casetei în jurul unei axe. Se cunosc mai multe denumiri date anterior metodei ca stratigrafie, radiometrie etc.; 2) Imagine obținută prin sistemul descris mai sus.

tomografie axială informatizată (sau computerizată) • V. *tomodensitometrie*. Abr. *TAI* sau *TAC*.

tomografie de emisie (*engl. emission transaxial tomography*) • Metodă de diagnostic care oferă o imagine în felii de țesut impregnat în prealabil cu un produs marcat, administrat în general intravenos. În comparație cu scintigrafia convențională, tomografia de emisie oferă avantajul celei de a treia dimensiuni și a celui al accesului la cinetica locală a produsului marcat. Abr. *TE*.

tomografie informatizată (sau computerizată) • V. *tomodensitometrie*. Abr. *TI* sau *TC*.

tomografie reconstructivă • V. *tomodensitometrie*.

tomologie • Termen introdus de Jan de Winter pentru a grupa toate disciplinele care au tangență cu studiul secțiunilor corpului uman. Ex. Charles Hummissett Department of Computerised Tomology din Brighton. Sunt cunoscute trei metode care furnizează imagini în medicină neparazitate de conținutul planurilor supra sau subjacente: *ecotomografia* (ET), *tomodensitometria* (TDM) și *tomografia de emisie* (TE).

tomometrie • V. *tomodensitometrie*.

tomoradiometrie transversă axială comandată prin ordinator • V. *tomodensitometrie*. Abr. *TACO*.

tonic (*fr. tonique*) • 1) Care se referă la tonusul muscular; 2) Care stimulează și fortifică organismul; 3) Contractură musculară prelungită, provocată de o convulsie care produce o stare de rigiditate, de contractură continuă. V. *clonic*.

tonicardiac • Sin. *cardiotonic*.

tonicitate (*fr. tonicité*) • 1) Tonus muscular, starea de tensiune a peretelui unui organ cavitatar datorată musculaturii sale. Sin. *tonus muscular*; 2) Starea unei soluții determinată de presiunea sa osmotică.

tonicoclonic • Contracturi musculare care sunt în același timp clonice și tonice (de ex. acelea dintr-o criză epileptică caracteristică pentru "grand mal").

tonometru • Instrument pentru determinarea obiectivă și precisă a tensiunii oculare.

tonoscopie • Sin. *oftalmodinamometrie*.

tonsilar • Sin. *amigdalian*.

tonsilectomie • Sin. *amigdalectomie*.

tonsilită • Sin. *amigdalită*.

tonus muscular • Stare de tensiune ușoară dar permanentă existentă în mod normal la nivel muscular. Dispare după denervarea mușchiului. Sin. *tonicitate* (1). V. *tonic*.

top-, topo- • Prefixe de origine greacă însemnând *loc, poziție*.

topectomie • Rezecția unor zone bine determinate și localizate ale scoarței cerebrale. Metoda este preconizată în unele tulburări mentale.

topic (*engl. topical*) • Se spune despre un medicament de uz extern cu acțiune locală în locul în care este aplicat.

topografie • Studiul sau descrierea structurilor unei regiuni determinate a corpului și a rapoartelor lor. (adj. **topografic**)

toracalgie • Durere toracică.

torace (*fr., engl. thorax*) • Partea superioară a trunchiului situată deasupra diafragmului, limitată de pereții toracici care formează *cutia toracică*, închisă de elementele musculare și aponevrotice ale pereților. Peretele toracic circumscrie cavitatea toracică. Orificiul inferior al toracelui este închis prin diafragm; orificiul superior constituie locul de trecere între gât și mediastin; cavitatea toracică conține trei porțiuni: două laterale unde se află pulmonii (la stânga și înima) și mediastinul (partea mediană) (adj. **toracic**)

torace în carenă (*fr. thorax en bréchet, carène, engl. pigeon breast*)

• Torace aplatizat lateral, cu un stern

proeminent (în carena de navă). Este caracteristic în rahitism.

torace în până (*fr. thorax en entonnoir, engl. funnel chest*) • Deformație congenitală sau căpătată a toracelui, constând într-o depresiune a porții inferioare a sternului.

torace de porumbel (*fr. thorax de pigeon, engl. pigeon breast*) • Asocierea unei proeminențe înalte a sternului cu aplatizarea laterală a arcurilor anterioare.

toracic (*fr. thoracique*) • Care se referă la torace.

toracocenteză • Puncția peretelui toracic în scop explorator sau de a evacua lichid din cavitatea pleurală.

toracodinie • Sin. *toracalgie*.

toracofrenotomie • Incizia peretelui toracic și a diafragmei.

toracoplastie • Rezecția parțială sau totală a mai multor coaste pentru colabarea pulmonului prin rețracția peretelui toracic.

toracopneumotomie • Deschiderea cuticiei toracice prin rezecție costală și incizia parenchimului pulmonar pentru scoaterea unui corp străin sau drenarea unui abces.

toracotomie • Deschiderea chirurgicală a peretelui toracic. V. *pleurotomie*.

TORCH • V. *sindromul TORCH*.

toriu (*fr., engl. thorium*) • Element radioactiv care generează o serie de elemente radioactive intermediare, ca toriu X (izotop al radiului, întrebuințat în terapeutică sub formă de pomadă în dermatologie sau în injecții în reumatologie). Oxidul de toriu este utilizat în radiologia digestivă în locul bariului. Simbol *Th*.

torpid • Se spune despre leziuni care evoluează foarte încet nemanifestând decât o slabă tendință spre ameliorare sau agravare.

torpoare (*fr. torpeur, engl. torpor*) • Starea de amorțire generală fizică și psihică însoțită cel mai des de momente de ațipire.

torr • Unitate de presiune egală cu a 760 a parte din atmosfera normală. Sin. *Torr* (abr. de la *Torricelli*). Sin. *milimetri de mercur*. V. *mm Hg*.

torsada vârfului (*fr. torsade de pointes*) • Formă de fibrilație ventri-

culară caracterizată la ECG printr-un complex QRS cu axă ce se schimbă progresiv, astfel că, în unele derivații, complexul ventricular pare că se rotește în jurul liniei izoelectrice. Clinic se traduce prin sincope brutale repetate care pot fi foarte grave (sechele neurologice, sfârșit letal).

torsionarea cordonului spermatic • Accident acut dureros produs prin răsucirea cordonului spermatic în jurul său, provocând o ischemie testiculară.

torsiune (*torsionare*) • 1) Stare de răsucire; 2) Mișcare conjugată a globilor oculari care se exercită în jurul axei anteroposterioare a ochiului. Sin. *grăție* (2).

torsiune testiculară • Sin. *torsiunea cordonului spermatic*.

torticolis • Răsucirea gâtului cu inclinarea capului însoțită de dureri musculare (mai ales pe sternocleidomastoidian). Poate avea cauze diferite: efort, leziune musculară sau a coloanei cervicale, afecțiuni ale urechii etc.

torticolis congenital • Torticolis permanent datorat rețracției congenitale a mușchiiului sternocleidomastoidian sau a unei lezări a acestui mușchi în timpul nașterii (*torticolis obstetrical*).

toruloză • Sin. *criptocoză*.

Towne (incidența) (*engl. Towne's projection*) • Incidență sagitală frontooccipitală oblică pentru radiografia craniului care pune în evidență scoica occipitalului, fosele occipitale și marginea anterioară a găurii occipitale.

tox-, toxi-, toxico-, toxo- • Prefixe de origine greacă indicând o relație cu o otrăv.

toxemie • Prezența în sânge a unor toxine de origine exogenă sau endogenă. (adj. *toxemic*)

toxemie gravidică tardivă • Sin. *disgravidie*.

toxic • Care conține o otrăv; care produce o intoxicație în organism.

toxicitate • Calitatea unei substanțe care poate intoxica organismul.

toxicodermie (sau toxidermie) • Dermatoză de origine toxicoalergică, în particular de origine medicamentoasă. Poate lua formă de eritem mai mult sau mai puțin întins, mai rar de leziuni

buloase ori vegetante (intoxicație cu ioduri sau bromuri) sau de leziuni acneiforme (la muncitorii expuși la vapori de clor).

toxicogen (toxigen) • Care produce o substanță toxică.

toxicohemie • Sin. *toxemie*.

toxicologie • Știința care se ocupă cu studiul otrăvurilor, efectul lor, mijloacele de decelare, efectele morbide produse și remediile de combatere. Specialistul este *toxicolog*. (adj. *toxicologic*)

toxicoman (*engl. drug addict*) • Care prezintă o toxicomanie.

toxicomanie (*engl. drug addiction*)

• Stare de intoxicare periodică sau cronică generată de consumarea repetată a unui drog (natural sau sintetic) și care se însoțește de o dorință irezistibilă sau de o necesitate de a continua consumul de drog și de a-l procura prin orice mijloace, cu tendința de a crește doza și dependența psihică și, uneori, fizică față de drog. V. *obișnuință, farmacodependență*.

toxicoză gravidică • Ansamblu de tulburări care survin de obicei în ultimele trei luni de gestație, cu predominanța unor manifestări vasculare și renale: albuminurie, edeme, hipertensiune arterială. V. *eclampsie*.

toxicoză • Intoxicație cu substanțe nocive produse în organism de toxinele unor germeni infecțioși sau printr-o dereglare metabolică sau glandulară (autointoxicare). Sin. *intoxicație endogenă*.

toxicoză alimentară • Intoxicație datorată produselor toxice formate în tubul digestiv.

toxigen • Care produce toxine; cu referire mai ales la microorganisme.

toxinfecție • Stare de intoxicare a organismului cauzată de substanțe toxice secretate de unele microorganisme.

toxină • 1) Orice substanță în același timp toxică și antigenică elaborată de unele microorganisme; 2) Orice otrăv de origine biologică.

toxică (*fr. toxinique*) • Cu referire la toxine; care este provocată de toxine. Ex. eritropatie toxică.

toxogen • Toxigen.

toxoid • Sin. *anatoxină*.

Toxoplasma • Gen de sporozoaere parazite ale celulelor limfatice și a celulelor viscerale, rar a leucocitelor sângelui periferic.

toxoplasmoza pulmonară • Reacție inflamatorie a țesutului pulmonar cu focare sau plaje întinse de necroză, datorate formei diseminate a infecției cu *Toxoplasma gondii*. Forma acută a infecției se caracterizează printr-o stare asemănătoare stării gripale. Forma congenitală a infecției se caracterizează prin leziuni ale sistemului nervos central.

toxoplasmoză • Maladie cauzată de o specie de toxoplasme (*Toxoplasma hominis* sau *gondii*). Pot infecta fătul în uter (*toxoplasmoză congenitală*) în urma unei infecții clinic inaparente a mamei, antrenând leziuni neuroase și oculare (hidrocefalie, chorioretinită, arieație mentală etc.); la copilul mare și la adult boala este în general benignă dar uneori poate provoca encefalite grave (*toxoplasmoza dobândită*). Diagnosticul poate fi pus prin mai multe examene serologice repetate (*test Sabin Feldman, testul de culoare*). Boala conferă o imunitate labilă.

TP • Abr. pentru *timp de protrombină*.

TPI • Abr. pentru *testul Nelson* (din *engl. Treponema pallidum immobilisation*). V. *Nelson*.

TR • Abr. în clinică, pentru *tușeu rectal*.

trabecul corneosccleral (*engl. corneoscleral trabecular meshwork*) • Mică zonă de condensare tisulară sub formă de mici striaiții, situată la periferia corneei. Sin. *zonă trabeculară*.

trabecular • Care este format din mici travee (*trabecule*), în general reunite într-o rețea. Ex. epiteliom trabecular.

trabeculare • Ansamblu de structuri mai mult sau mai puțin liniare, aliniat sau încrucișate, interesând mai ales țesutul pulmonar sau osos și peretele vezicii.

tract (*fr. tractus*) • 1) În anatomie, fascicul de fibre neuroase sau musculare; 2) Ansamblu de conducte și viscere aparținând unui sistem anatomofiziologic (ex. tract digestiv, urinar).

tract uveal • Tunică medie vasculară a ochiului care cuprinde coroida, corpul ciliar și irisul. Sin. *uvee*.

tracțiune • Acțiunea de a trage.

traducere genetică (*engl. genetic translation*) • Proces prin care mesajul genetic purtat de acidul ribonucleic mesager este tradus într-o secvență specifică de acizi aminați în cadrul sintezei unei proteine determinate. Cu alte cuvinte, este sinteza unui lanț polipeptidic prin decodarea unei porțiuni a ARN mesager.

tragus • Proeminență aplatizată și triunghiulară situată pe fața externă a pavilionului urechii, având posterior conca și inferior helixul. Se proiectează ca un opercul înainte și în afara orificiului conductului auditiv extern. Are rolul unui opercul pentru că apăsându-l cu degetul conductul poate fi închis. V. *antitragus*.

trahee (*fr. trachée*) • Conduct fibrocartilaginos care continuă laringele, situat înaintea esofagului și terminat în torace la nivelul vertebrei a 5-a toracale prin două ramuri de bifurcație care sunt bronhiile. Traheea conduce aerul căilor aeriene superioare spre bronhiile și plămâni. (adj. *traheal*)

traheită • Inflamație a traheei.

trahel-, trahelo- • Prefixe de origine greacă, indicând o relație cu o structură în formă de col, în special cu colul uterin sau cu gâtul.

trahelhematom • Hematom al gâtului format uneori în teaca sternocleidomastoidianului, la nou născut, ca urmare a unui traumatism în timpul travaliului. Se manifestă prin tumefacție oblongă și torticolis și se vindecă de obicei în câteva luni.

trahelism • Contractură spasmodică a mușchilor gâtului care se produce în unele crize de epilepsie, provocând jenă respiratorie și circulatorie.

trahelopexie • Sin. *cervicopexie*.

traheloplastie • Intervenție chirurgicală practică efectuată pe colul uterin pentru a-i da o morfologie și situație normale. V. *stomatoplastie*.

trahelorafie • Repararea rupturilor colului uterin.

traheobronșită • Inflamația simultană a traheei și bronhiilor.

traheomalacie • Ramolismul cartilajelor traheei.

traheomalacie esențială • Creșterea complianței traheei, generalizată sau localizată, primitivă sau secundară. Radiologic se traduce prin diminuarea diametrului anteroposterior al traheei, în timp ce diametrul transversal poate rămâne normal.

traheoplastie • Operație cu scopul de a reface printr-o grefă, de obicei cutanată, o trahee mutilată printr-o pierdere de substanță.

traheorafie • Sutura chirurgicală a traheei.

traheoscopie • Explorarea vizuală a traheei cu ajutorul bronhoscopului care se introduce prin gură sau printr-un orificiu practicat în trahee. V. *traheotomie*.

traheostenoză • Strâmțorarea traheei.

traheostomie • Incizia traheei cu suturarea buzelor inciziei la piele, în scopul introducerii unei canule.

traheotomie • Incizia peretelui anterior al traheei, practică în cazul unui obstacol la nivelul faringelui sau laringelui și care împiedică pătrunderea aerului în plămâni. Această incizie permite introducerea unei canule în trahee sau să se examineze interiorul traheei (*traheoscopie*). Traheea poate fi incizată la nivelul primelor sale două mele (*traheotomie înaltă*) sau sub istmul corpului tiroid (*traheotomie joasă*).

traheotomizat • Subiect care a suferit o traheotomie.

trahom (*fr. trachome, engl. trachoma*)

• Keratoconjunctivită contagioasă cauzată de un microorganism cocoid gram negativ (*Chlamydia trachomatis*) asemănător virusurilor prin faptul că nu se cultivă decât pe țesuturi vii. Boala se caracterizează prin formarea de foliuli și panus (V. acest termen) putând provoca cecitatea. Trahomul este endemic în unele regiuni calde (în special Egipt). (adj. *trahomatos*)

training autogen • Neologism englez însemnând antrenament autogen; metodă de relaxare musculară prin sugestie vizând o concentrare asupra eului pentru reprezentarea imaginii corpului.

tranchilizant • Medicament care acționează ca un calmant asupra unui com-

portament perturbat sau a unei stări mentale anormale, fără modificarea conștiinței, sensibilității, gândirii și judecății. Se disting tranchilizante majore (sau *neuroleptice*) și minore (sau *anxiolitice*). V. *psihotrop*.

trans- • Prefix de origine latină pentru *de-a latul, de aici încolo*.

transaminare • V. *transaminază*.

transaminază • Orice enzimă care activează transferul grupurilor aminate (NH₂) ale acizilor aminați pe acizi cetonică sau aldehide (*transaminare* sau *dezaminare*), jucând astfel un rol în degradarea proteinelor și în sinteza glucozei plecând de la substanțe nonglucidice. Transaminazele se găsesc în concentrații variabile în diferite țesuturi, trec în sânge în cazul unor leziuni tisulare și pot fi dozate sub forma de *transaminază glutamoxalacetică* și *transaminază glutamopiruvică*.

transcondilian • Care trece de-a latul unui condil. Ex. fractură transcondiliană.

transcripție genetică • Sinteza unui lanț de ARN care copiază mesajul cuprins într-un lanț de ADN. ARN sintetizat poate fi ori un ARN mesager ori un ARN de transfer ori un ARN ribozomal. În primul caz transcripția constituie prima fază a transferului informației care pornește de la ADN spre proteine.

transfer (*fr. transfert, engl. transference*) • 1) În psihanaliză, mecanism prin care un subiect, în cursul tratamentului, reportează asupra psihanalistului sentimentele de afecțiune sau ostilitate încercate în copilărie mai ales pentru părinți sau apropiați. Se favorizează conștientizarea unor conflicte care au putut provoca o nevroză. 2) Prin extensie, acțiunea de reportare a propriilor emoții, sentimente ori intenții asupra unei alte persoane iubite sau urâte.

transferază • Orice enzimă care transferă o parte de moleculă, un radical (metil, acetyl, fosforil etc.) de la un donator la un acceptor. Transferazele sunt de obicei transmetilaze, transeitolaze, transfosforilaze. V. *gama-glutamil-transferaza*. Sin. *transpeptidază*.

transferină (*fr., engl. transferrin*)

• Beta-2-globulină prezentă în plasma sanguină în cantitate mică și capabilă să fixeze fierul în mod reversibil și să îl transporte la măduva osoasă. Capacitatea sa normală de fixare este de 350 mg fier pentru 100 ml ser, dar aceasta variază în funcție de diverse stări patologice (capacitate crescută în anemiile sideropenice, capacitate normală sau scăzută în anemiile inflamatorii). Sin. *siderofilină*.

transfixiant (*engl. transfixing*) • Care traversează dintr-o parte în alta. Ex. durere transfixiantă, plagă transfixiantă.

transfuzat • Care a primit o transfuzie.

transfuzie • 1) Injectarea intravenoasă de sânge compatibil, proaspăt sau conservat; 2) Prin extensie, injectarea în vasele sanguine a unui constituent al sângelui sau a unui succedaneu. Ex. transfuzie de globule roșii. (adj. *transfuzional*)

transfuzie autologă • Sin. *autotransfuzie*.

transfuzie totală • Sin. *exsanguinotransfuzie*.

transhidrogenază • Enzimă care activează o reacție de transfer de hidrogen.

transiluminare • Sin. *diafanoscopie*.

translocație • 1) Intervenție chirurgicală constând din modificarea traiectului unui tendon pentru a-i conferi o funcție diferită; 2) Aberație cromozomială caracterizată prin deplasarea unui sau mai multor segmente cromozomiale fie pe același cromozom fie (cel mai des) prin schimb reciproc intercromozomal de fragmente detașate între doi cromozomi omologi sau neomologi.

transmezocolic • Care traversează mezocolonul.

transmisibil • Se spune despre o maladie contagioasă care poate fi transmisă unui individ de la alt individ fie direct (de la un bolnav sau de la un animal infectat), fie indirect (prin intermediul unei gazde, vector sau produs contaminat).

transmural • Se spune despre o leziune care interesează miocardul în toată întinderea sa. Ex. necroză transmurală.

transmutație • Transformare spontană sau provocată a unui corp simplu într-

un alt corp. *Transmutația radioactivă* este un fenomen fundamental în energia nucleară, care constă în înlocuirea parțială a unui nucleu atomic printr-un izotop al aceluiași atom sau al unui element vecin.

transorbital (*fr. transorbitaire*) • Care traversează orbita; care se efectuează traversând orbita. Ex. lobotomie transorbitală.

transpeptidază • Sin. *transferază*.

transperitoneal • Care traversează peritoneul.

transpirație (*engl. perspiration, sweat*) • 1) Excreție a sudorii produse de glandele sudoripare. Este provocată în special de temperaturi ambientale peste 25°C, ca urmare a creșterii temperaturii interne sau ca urmare a acțiunii unor factori psihici. Crește în timpul somnului. (a nu se confunda cu *perspirație*). Sin. *sudorație*; 2) Sudoarea eliminată prin procesul descris mai sus. V. *sudorific*.

transplacentar • Care trece prin placenta în circulația fetală, care se transmite prin intermediul placentei. Ex. infecție transplacentară, imunizare transplacentară.

transplant • Grefon sau organ transplantat.

transplantare • Orice grefă și în special grefa de organ (rinichi, inimă, ficat) de la o persoană la alta care implică restabilirea continuității vaselor sanguine. V. *a transplanta*. (adj. *transplantat*)

transpleural • Care traversează pleura.

transpoziție viscerală • Sin. *situs inversus*.

transsexualism • Constituție psihologică particulară ades confundată cu homosexualitatea caracterizată prin sentimentul încercat de un subiect de a aparține sexului opus și de dorința ades obsedantă de a-și schimba sexul. Tratatamentul psihiatric este în general ineficace. Chirurgia poate oferi rezultate satisfăcătoare prin operație vizând, în măsura posibilului, modificarea organelor sexuale ale subiectului și a morfologiei sale, oferind posibilitatea ducerii unei vieți mai apropiate constituției sale psihologice.

transudare (*fr. transsudation*) • Trezirea lichidului provenind din plasmă

prin peretele vascular anatomic intact într-o cavitate seroasă sau în spațiul interstițial adiacent ca urmare a unei staze circulatorii venoase sau limfatice.

transudat • Lichid organic, de origine plasmatică, acumulat prin transudare într-o cavitate seroasă sau în spațiile interstițiale în care de obicei nu este prezent. Transudatul nu conține niciodată fibrinogen și se deosebește de *exsudat* prin conținutul slab în albumină.

transudat pleural • Sin. *hidrotorax*.

transuretral • Care traversează uretra. Ex. rezecție transuretrală a prostatei.

transvaginal • Se spune despre o intervenție chirurgicală practică prin vagin. Ex. celioscopie transvaginală.

transvers • În anatomie, care are o poziție perpendiculară axei longitudinale a corpului sau axei mari a unui organ. V. *apofiza transversă*.

transversectomie • Rezecția apofizei transverse a unei vertebre.

transversocostal • Sin. *costotransversal*.

tranzit (*fr., engl. transit*) • Pasajul alimentelor prin tubul digestiv; după organul traversat, se poate vorbi de tranzit esofagian, gastric, intestinal, colic.

tranzit baritat • Examen radiologic al tubului digestiv după absorbția unui produs de contrast (în speță soluție baritată). Se permite evidențierea unor tulburări funcționale sau a unor leziuni (inflamatorii, tumorale etc.) la nivelul diferitelor segmente ale tubului digestiv.

trapaj pulmonar expirator (*fr. trapage pulmonaire expiratoire*) • Absența umbrei radiologice a unui sau două câmpuri pulmonare în timpul expirării și care exprimă prezența unei bronhopatii obstructive.

trapez (*engl. 1. trapezoid bone, 2. trapezius*) • 1) Osul cel mai lateral și distal al carpului. Se articulează în sus cu scafoidul, intern cu trapezoidul și inferior cu primul și al doilea metacarpian; 2) Mușchiul trapez. V. *mușchi*.

trapezoid • 1) Care se aseamănă cu un trapez; 2) Os al șirului distal al oaselor carpiene interpus între trapez în afară și osul mare intern. Se articulează în

sus cu scafoidul și inferior cu al doilea metacarpian.

trapezoscafoidian • Care se referă la trapeze și scafoid.

trasor (*fr. marquer, engl. tracer*) • Substanță care, introdusă în organism sau într-un produs organic, poate fi ușor identificată datorită unor proprietăți particulare (fluorescență, radioactivitate, afinitate pentru anume celule sau țesuturi) - și din această cauză este folosită în explorări funcționale precise, precum și localizări morfologice. Ex. iodul radioactiv injectat în sânge se fixează în glanda tiroidă. Sin. *marker*.

tratament (*fr. traitement, engl. therapy, treatment*) • Ansamblu de mijloace chimice, fizice, biologice și psihice, întrebunțate pentru vindecarea, ameliorarea sau scurtarea unei boli. V. *terapie*.

tratament conservator • Tratament care vizează menținerea funcțiilor fiziologice într-o stare relativ satisfăcătoare atunci când nu este absolut indispensabil sau când nu este posibil de a ataca chiar cauzele răului.

tratament intensiv • Sin. *ingrijiri intensive*.

traumatic • Care se referă la o traumă sau la un traumatism.

traumatism • Ansamblu de manifestări locale sau generale provocat printr-o acțiune violentă asupra organismului. Se spune de asemeni traumatism în cazul unei agresiuni psihice brutale (teamă, decepție, bucurie etc.). A nu se confunda cu *traumă* care desemnează numai leziunea fizică locală (rană, plagă, arsură, fractură) sau cu *traumatism*, termen care se aplică de asemeni fenomenelor secundare care însoțesc leziunea (ex. paloare tegumentelor, prostrare, stare comotivă).

traumatizat • Care a suferit un traumatism.

traumatogen • 1) Care se referă la un traumatism; 2) Care este susceptibil să provoace un traumatism. Ex. malocluzie dentară traumatogenică.

traumatologie • Medicina accidentelor.

traumă • Leziune produsă local printr-o acțiune exterioară violentă. V. *traumatism*.

travaliu (*fr. travail, engl. labour*) • În obstetrică, ansamblu de fenomene fiziologice care, sub influența contracțiilor uterine, având calități particulare de putere, ritm și eficacitate, concură la ieșirea fătului din căile genitale.

travee osoase (*engl. bone frame-work*) • Structură liniară foarte fină a osului spongios care întărește stabilitatea osoasă a osului compact.

travestism (*fr. travestisme, travestisme*) • Tendința de a adopta îmbrăcămintea și obiceiurile sociale ale sexului opus. Lingv. a nu se confunda cu transsexualism. Sin. *eonism*.

trefin • Fierăstrău circular adaptat la un trepan servind la decuparea unui disc în peretele cranian sau perforator central al unui fierăstrău circular.

trefinare • Termen întrebunțat mai ales de chirurgia de limbă engleză, sinonim cu trepanație. Într-un sens mai restrâns, trepanație cu ajutorul unui trefin.

Treitz (fascia) • Fascie care unește în spate duodenul, pancreasul și fața posterioară a mezoduodenului cu peritoneul parietal. (*Treitz* Wenzel, anatomopatolog originar din Boemia, profesor la Praga și Cracovia, 1819-1872)

Treitz (hernia) • Hernie retroperitoneală a unei anse intestinale prin hiatusul Winslow.

trematode • Ordin al plathelminților nesegmentați, dotați cu tub digestiv primitiv și cu mai multe ventuze.

tremor • Sin. *tremurături*.

tremor de acțiune (sau cinetic) • Tremurat care se produce în cursul unui act, al unei mișcări active. V. *tremor intențional*.

tremor de atitudine (*engl. postural tremor*) • Tremurat care apare în cazul menținerii voluntare a unei atitudini și care interesează în special membrele superioare; dispăre în repaus, când musculatura este relaxată.

tremor de repaus (pasiv sau static) • Tremurături care apar în repaus (dar nu și în timpul somnului) și dispar în timpul mișcărilor.

tremor intențional • Varietate de tremurat de acțiune caracterizată prin oscilații neregulate care apar în cursul unei mișcări voluntare și a căror amplitudine crește pe măsură ce acțiunea se apropie de scopul său.

tremor parkinsonian • Tremurăturile din boala Parkinson, cu oscilații lente și regulate care survin în general în rapaus și care afectează un membru în întregime, adeseori buzele, mandibula și limba. Sunt exacerbate la oboseală, emoție și frig.

tremurătură (fr. *tremblement*, engl. *tremor*) • Suită de oscilații ritmice, involuntare, ale unei părți a organismului sau ale corpului în întregime. Aceste oscilații pot fi pasagere sau permanente, discrete sau marcate, rapide sau lente. Sin. *tremor*.

Trendelenburg (poziția) • Poziție culcat pe spate, cu bazinul ridicat în raport cu umerii și capul (pentru un examen sau o operație ginecologică. (Trendelenburg Friederich, chirurg german, profesor la Rostok, Bonn și Leipzig, 1844-1924)

Trendelenburg (semnul) • Deplasarea umerilor spre partea bolnavă în timpul mersului sau sprijiniți pe membrul afectat, în cazul unei luxații congenitale a soldului (șchiopătare de umăr). (Trendelenburg, același ca mai sus)

trepan • Instrument pentru perforarea osului, în special a craniului.

trepanat • Care a suferit o trepanație.

trepanație • Operație care constă în practicarea unei deschideri într-un os, în special în craniu, în general cu ajutorul unui trepan.

trepied femural (engl. *femoral bifurcation*) • Ansamblu format în triunghiul Scarpa de artera femurală comună și cele două ramuri ale sale: artera femurală profundă și artera femurală superficială.

trepidant (engl. *vibrating*) • Care este obiectul unei trepidații.

trepidație (engl. *vibration*) • Tremurătură patologică, în secuse marcate și rapide.

trepidație epileptoidă (sau spinală) • Sin. *clonus*.

Treponema • Microorganisme spiralat vizibil la microscop pe fond negru și

colorat prin impregnare argentică. Este parazit al omului și animalelor pentru care mai multe specii sunt patogene. Cel mai cunoscut este *Treponema pallidum*, agentul sifilisului.

TRF • Abr. pentru *thyreotropin releasing factor*.

TRH • Abr. pentru *thyreotropin releasing hormone*. V. *tireoliberina*.

tri- • Prefix semnificând *trei*.

triadă • 1) Grup de trei semne, simptome sau elemente de diagnostic; 2) Orice grup de trei elemente cu o legătură comună. V. *Falot (triada)*.

triamcinolon • Corticosteroid de sinteză cu acțiune antiinflamatorie și antialergică foarte puternică, cu indicații asemănătoare cortizonului, administrat pe cale orală sau sub formă de pomadă.

tribadă • Sin. *lesbiană*.

tribadism • Sin. *lesbianism*.

tric-, trico- (fr. *trich-, tricho-*) • Prefixe de origine greacă cu semnificația de *păr*.

triceps • 1) adj. Se spune despre un mușchi care se inseră la o extremitate prin trei capete distincte; 2) s. Mușchiul triceps (brahial sau sūral). V. *mușchi*. (adj. *tricipital*)

trichiasis • Deviație congenitală sau căpătată a cililor înăuntru spre globul ocular, pleoapa păstrându-și poziția sa normală. Rezultă o iritație permanentă a conjunctivei bulbare și a corneei.

Trichinella (trichina) • Gen de viermi nematozi, paraziți în stadiul adult în intestinul subțire și în stadiul larvar în mușchii aceleiași gazde.

trichinoză • Maladie parazitată datorată *Trichinellei spiralis* introdusă în organism prin ingestia de carne de porc sau de cal infestată, insuficient fiartă sau friptă și care conține larve închistate.

Trichomonas • Gen de flagelate cu corp piriform, prezentând 3-5 flageli anterior și o membrană ondulantă la extremitatea corpului; chiștii sunt practic inexistenți.

Trichomonas intestinalis • Specie de *Trichomonas* care trăiește de obicei în intestinul gros al omului. Parazit anodin, în număr mare poate provoca o

iritație intestinală și diaree în caz de infestare masivă.

Trichomonas vaginalis • Specie de *Trichomonas* de formă variabilă *in vivo*, rotunjit pe froțiuri; trăiește în vagin și poate provoca iritații și infecții cronice ale căilor genitale și uretrei cu secreții albicioase. Se găsește de asemeni în unele uretrite ale bărbatului.

Trichophyton • Gen de ciupercă microscopică a pielii, cuprinzând mai multe specii patogene pentru om (micoze ale pielii, părului, unghiilor).

trichorexism nodosa • Afecțiune frecventă a bărbii la bărbat, a părului capului și a pubisului la femeie, caracterizată prin nodozități albe în lungul firului de păr, datorate unei despicări a fibrelor părului. Mult timp a fost considerată contagioasă, însă mai curând este o boală de origine traumatică și, în mod excepțional, idiopatică (foarte rebelă la tratament).

Trichuris trichiura • Numele științific al viermelui tricocefal.

tricipital • Care se referă la mușchiul triceps.

tricleptilen • Lichid volatil, cu miros caracteristic, asemănător celui al cloroformului. Este un solvent pentru grăsimi, ceară, rășini, lacuri și cauciuc. Este utilizat prin inhalare, ca anestezic și analgezic de scurtă durată, mai ales în obstetrică și stomatologie.

tricocefal • Vierme nematod lung de 30-50 mm, cu extremitatea anterioară efilată, care trăiește de obicei în cec și apendicele omului, rar în intestinul subțire. Numele științific este *Trichuris trichiura*.

tricocefaloză • Afecțiune parazitată cauzată de prezența în intestinul gros și mai rar în intestinul subțire a tricocefalilor. Infestarea se face prin ingestia de ouă ale parazitului. Simptomele clinice (diaree, dureri abdominale, apendicită, anemie) nu apar decât atunci când un număr mare de paraziți lezează mucoasa intestinală la care aderă profund.

tricoclazie • Fragilitate anormală a firului de păr.

tricoepiteliom • Tumoră bine delimitată conținând chiști cheratinizați for-

mată din structuri pilare și extensii epiteliale. Există sub două forme: *epiteliom adenoid chistic*, ereditar, cu leziuni multiple localizate în special la față și o formă cu apariții tardive și localizări diverse.

tricrofoliculom • Tumoră pilară benignă, chistică, cuprinzând foliculi piloși abortivi, în general unică, localizată la față.

tricroid • Asemănător unui fir de păr.

tricomanie • Sin. *tricotilomanie*.

tricomycină • Antibiotic administrat pe cale orală sau locală în tratamentul afecțiunilor genitourinare cu *Trichomonas*.

tricomicoză • Nume generic pentru micoze ale firului de păr.

tricopatie • Sin. *tricoză*.

tricosis • Apariția firelor de păr acolo unde în mod obișnuit nu există.

tricotilomanie • Tic constând în a smulge mereu fire de păr, indiferent de regiune. Sin. *tricomanie*.

tricoză • Orice afecțiune a părului. Sin. *tricopatie*.

tricomie (fr. *trichromatique, trichromique*) • Care comportă trei culori.

tricrot (puls) • Puls caracterizat prin *tricotism* (prezența pe sfigmogramă a două unde secundare pe partea descendentă a curbei).

tricuspidă • Care are trei vărfuri. V. *valvula tricuspidă*.

tricuspidat • Care este prevăzut cu trei vărfuri.

tricuspidian • Care se referă la valva tricuspidă. Ex. suflu tricuspidian.

tricuspidită • Inflamație a valvei tricuspidă, cel mai ades de origine reumatică și care poate produce insuficiența sau stenoza tricuspidiană.

tridermic • Se spune despre orice animal care are trei foite embrionare (ectoderm, mezoderm și endoderm).

trifazat • Sistem cu trei faze. Ex. curent electric trifazic.

trifid • Care este despicat în trei pe o mare parte a lungimii sale. V. *bifid*.

trigemen (fr. *trijumeau*) • Nerv cranian aparținând celei de a 5-a perechi. Își datorează numele divizării sale în trei ramuri la nivelul ganglionului

Gasser: nervul oftalmic, nervul maxilar superior și mandibular. Trigeminal asigură inervația senzitivă a feței și cavităților anexe. Prin nervul mandibular asigură masticția. (adj. **trigeminal**)

trigeminal • Care se referă la nervul trigemen.

trigeminat • Se spune despre un puls caracterizat prin trigeminism (ritm cardiac neregulat, datorat apariției unei extrasistole după două sistole normale).

trigliceridă • Orice ester al glicerolului cu trei molecule de acid gras. Trigliceridele sunt lipidele de rezervă ale organismului. Ele sunt constituite esențialmente ale uleiurilor și grăsimilor alimentare. Se disting *trigliceride omogene* (sau simple) în care glicerolul este legat la trei molecule ale aceluiași acid gras și *trigliceride heterogene* (sau mixte) în care acizii grași sunt diferiți. Trigliceridele naturale sunt amestecuri. Lipazele catalizează hidrolizarea lor progresivă în digliceride și monogliceride. Trigliceridele sunt transportori ai colesterolului în sânge.

trigliceridemie • Concentrația sanguină în trigliceride (valoare normală 0,5-1,5 g/l); crește în unele hiperlipemii.

trigon (osul) (*engl. accessory ankle bone*) • Os mic, supranumerar, al labei piciorului, reprezentând tuberculul posteroextern al astragalului, independent de acest os și dezvoltat anormal. Sin. *astragal supranumerar* sau *accessorius*.

trigon cerebral • Comisură a substanței albe constituită din patru pilieri care utesc circumvoluțiunile hipocampului cu corpul mamilar.

trigon vezical • Regiune triunghiulară a mușchiului vezicii urinare, de aspect neted, cuprins între cele două orificii ureterale și orificiul uretral.

trigonită • Inflamație localizată la trigonul vezical.

triiodotironină • Unul din principalii hormoni tiroidieni. Abr. *T₃*.

trilobat • Care prezintă trei lobi. Ex. placenta trilobată.

trilocular • Care prezintă trei cavități sau trei compartimente. Ex. cord trilocular (malformație cardiacă).

trinitrină • Sin. *nitroglicerină*.

triorhidie • Prezența a trei testicule.

tripanosomiază (*fr. trypanosomiase*)

• Boală cauzată de *trypanosoma*. *Trypanosomiaza africană* (boala somnului), cauzată de specia *Trypanosoma gambiense* sau *rhodesiense*, este transmisă prin înțepătura muștei tse-tse. Evoluază după un stadiu febril, cu leziuni cutanate (*tripanide*), adenopatii generalizate, leziuni viscerale diferite și meningoencefalită difuză care provoacă o stare de somnolență permanentă. Este frecventă în Africa tropicală. *Trypanosomiaza americană* (*maladia Chagas*) este cauzată de *Trypanosoma cruzi*; se transmite prin dejecțiile insectelor și, în stare acută, se manifestă prin febră, adenopatii, edem al feții, conjunctivită, hepatosplenomegalie și miocardită; în forma sa cronică (mai rară) se manifestă prin encefalopatie, adesea cu sfârșit letal. Este endemică în America Centrală și unele regiuni din America de Sud.

tripară • Femeie care a născut de trei ori.

tripleție • Hemiplegie asociată cu paralizia unui membru (superior sau inferior) de partea opusă.

tripleț • În genetică, grup de trei elemente purinice sau pirimidinice din molecula unui acid dezoxiribonucleic sau ribonucleic și care condiționează incorporarea unui acid aminat bine determinat în molecula unei proteine.

tripleți • Trei copii proveniți din aceeași sarcină.

triploidie • Situație în care se găsește un nucleu al unei celule al cărei set cromozomal cuprinde trei genomuri haploide. Triploidia este una din formele frecvente ale poliploidiei.

triplopie • Tulburare vizuală caracterizată prin perceperea a trei imagini ale aceluiași obiect.

tripsină (*fr. trypsin*) • Enzimă a sucului pancreatic provenind din activarea precursorului său, *tripsinogenul*, sub acțiunea unei enterokinaze și care hidrolizează unele polipeptide, jucând astfel un rol în digestia intestinală a proteinelor. (adj. **tripsic**)

triptamină (*fr. tryptamine*) • Produs de degradare al triptofanului sub efectul enzimelor bacteriene intestinale.

triptofan (*fr. tryptophane*) • Acid aminat prezent în cele mai multe proteine, indispensabil omului, din care derivă mai mulți compuși organici importanți (serotonina, acidul nicotinic, nucleotide). Metabolismul său este încetinit în absența vitaminei B₆ (piridoxina).

trismic • Care se referă la trismus.

trismus • Constricție intensă a maxilarelor datorată contracturii permanente a mușchilor masticatori care face dificilă deschiderea gurii. Este un simptom precoce caracteristic al tetanosului.

trisomie • Stadiu genetic patologic caracterizat prin prezența în celule a unui cromozom supranumerar așezat în vecinătatea celor doi cromozomi omologi de același tip. Se manifestă clinic prin malformații diverse, adesea complexe, care variază după grupul la care aparține cromozomul supranumerar. *Trisomia 21* este responsabilă de *sindromul Down* (mongolism).

tristearină • Sin. *stearină*.

triunghi de hiperglicemie • V. *hiperglicemie*.

triunghi retrotraheal • Triunghi vizibil pe clișeu radiologic al toracelui în profil, limitat în spate prin primele patru vertebre dorsale în sus de partea retrotraheală a orificiului cervico-toracic, în față de peretele posterior al traheei și în jos de convexitatea părții posterioare a crossei aortice.

trivalent • A cărui valență este egală cu 3.

trivalvă • Care are trei valve. V. *tricuspidă*.

trocara (*fr. trocart*) • Instrument pentru puncție (paracentză) constituit dintr-o tijă metalică cilindrică cu vârf triunghiular și ascuțit, care culisează în interiorul unei canule. Vârful său depășește canula. După paracentză, tija este retrasă pentru a permite evacuarea lichidului prin canulă.

trof-, -trofie (*fr. troph-, -trophie*) • Prefix și sufix de origine greacă semnificând *hrănire*, întrebuințat pentru formarea cuvintelor care indică o relație cu nutriția.

trofic (*fr. trophique*) • Care se referă la nutriția țesuturilor sau organelor.

trofism • Proces de hrănire tisulară.

trofopatie • Orice afecțiune secundară unei tulburări a nutriției tisulare.

trohanter (marele) (*fr. grand trochanter*) • Proeminență patrolaterală a extremității superioare a femurului situată în prelungirea diafizei osului. Aici își au inserția cea mai mare parte a mușchilor coapsei. (adj. **trohanterian**)

trohanter (micul) (*fr. petit trochanter*) • Apofiză conică a extremității superioare a femurului, situată la unirea colului cu fața internă a corpului osului. Dă inserție mușchiului psoas iliac. Sin. *trohantin*. (adj. **trohantinian**)

trohanterită • Inflamația marelui sau micului trohanter.

trohanterocervicocapital • Care se referă la trohanter, col și capul femurului. Ex. fractură trohanterocervicocapitală.

trohantin • Sin. *micul trohanter*. V. *trohanter*.

trohin • Proeminență a extremității superioare a humerusului situată pe fața anterioară a osului, medial de trohiter. Dă inserție mușchiului subscapular. Sin. *mica tuberozitate a humerusului*. (adj. **trohinian**)

trohiter • Proeminență a extremității superioare a humerusului situată în afara capului osului, pe prelungirea părții externe a corpului. Dă inserție, dinspre anterior spre posterior, pe fețele sale superioare și posterioare, mușchilor supraspinoși, subspinoși și a rotundului mic. Este separat de mica tuberozitate (trohin) de *șanțul bicipital* (în care glisează tendonul bicepsului). Sin. *marea tuberozitate a humerusului*. (adj. **trohiterian**)

trohlear • În formă de scripete, care se referă la un scripete. Ex. foseta trohleară a orbitei (unde se află scripetele fibros al mușchiului oblic mare al ochiului).

trohlee • În anatomie, structură în formă de scripete. (adj. **trohlear**)

trohlee femurală • Suprafață articulară anterioară a condiliilor femurali, articulată cu fața posterioară a rotulei.

trohleea humerală • Extremitatea inferioară și internă, în formă de scripete,

a humerusului, care se articulează cu marea cavitate sigmoidă a cubitusului.

Troisier (ganglionul) • Ganglionul limfatic cel mai intern al lanțului arterei cervicale transverse. Troisier a semnalat că acest ganglion poate fi invadat în cursul evoluției cancerului de stomac. (Troisier Charles Emile, medic francez al spitalelor din Paris, 1844-1919)

tromb (*fr., engl. thrombus*) • 1) Masă de consistență gelatinoasă sau fermă, formată prin coagularea intravasculară a sângelui la un nivel oarecare al sistemului circulator (artere, vene, capilare, limfocite, cavități cardiace) și care provoacă obstrucția parțială sau totală a vasului; 2) Prin extensie, impropriu, orice aglomerat care obstruează mai mult sau mai puțin lumenul unui vas sanguin. Ex. tromb biliar, tromb parazit; în acest al doilea caz, termenul de *embol* este mai corect.

tromb-, trombo- • Prefixe de origine greacă semnificând cheag.

trombangeită • Tromboangeită.

trombastenie • Modificare a formei și proprietăților trombocitelor care antrenează tulburări ale hemostazei, chiar dacă numărul acestora este normal sau chiar crescut. Timpul de sângerare este normal dar retracția cheagului este întârziată sau absentă.

trombectomie • Ablajie chirurgicală a unui cheag vascular după incizia peretelui vasului.

trombelastografie • Tromboelastografie.

trombelastogramă • Tromboelastograma.

trombină (*fr. thrombine*) • Enzimă care provine din activarea protrombinei plasmatică și care transformă fibrinogenul în fibrină. Se formează în timpul coagulării sângelui sub influența tromboplastinei (sanguine sau tisulare), a calciului și probabil și a altor factori de coagulare. Sin. *trombază*.

trombinoformare • Timpul de coagulare în cursul căruia protrombina este transformată în trombină.

trombinogen • Sin. *protrombina*.

tromboangeita • Inflamarea pereților vaselor sanguine (artere sau vene) aso-

ciată cu tromboză. *Tromboangeita obliterantă* (sau boala Buerger) este o formă particulară care afectează cu precădere tineri israeliți și care debutează la membrele inferioare și evoluează lent, prin pusee succesive care pot afecta de asemeni și viscerele.

tromboarterita • Arterita complicată cu tromboză.

trombocit (*fr. thrombocyte, engl. platelet*) • Celule sanguine anucleate provenind din megacariocitele măduvei osoase, cu rol în coagulare. Au forme diferite (ovalare, triunghiulare, în virgulă sau romboidale); formează de obicei pe lamă aglomerări de mai multe duzini de elemente. Aceste aglomerări constituie un criteriu important de evaluare a capacității lor funcționale. Un milimetru cub de sânge conține 200000 - 400000 trombocite. Durata de viață a trombocitelor este de aproximativ 8-10 zile. Sin. *plachetă*.

trombocitar • Care se referă la trombocite. Sin. *plachetar*.

trombocitemie • Creșterea marcată și persistentă a numărului de trombocite în sânge (peste 800.000/mm³).

trombocitopatie • Sin. *trombopatie*.

trombocitopenie acută idiopatică (*engl. idiopathic thrombocytopenic purpura*) • Afecțiune caracterizată prin hemoragii cutanate (purpură, echimoze) și viscereale, datorate unei scăderi a numărului trombocitelor circulante sub 100000 elemente/mm³. Măduva conține un număr crescut de megacariocite care prezintă adesea o tulburare de maturare. Abr. *ITP*.

trombocitopenie • Diminuarea numărului trombocitelor în sângele circulant. Trombocitele, din punct de vedere funcțional, sunt normale. Sin. *trombopenie*. (adj. **trombocitopenic**)

trombocitopoieză • Formarea trombocitelor. Sin. *trombopoieză*.

trombocitoză • 1) Prezența în sânge a unui număr excesiv de trombocite. Sin. *hiperplachetoză*; 2) Prin extensie, numărul trombocitelor în sânge, a cărui valoare normală este 2-400000/mm³.

trombodinamografie • Sin. *tromboelastografie*.

trombodinagrama • Sin. *tromboelastograma*.

tromboelastografie • Procedeu global de studiu al hemostazei bazat pe măsurarea elasticității sângelui în curs de coagulare, apoi a cheagului, cu ajutorul *tromboelastografului*, aparat care permite studiul simultan a numeroși factori și stadii ale coagulării. Sin. *trombodinamografie*.

tromboelastograma • Traseu grafic înregistrat fotografic cu ajutorul *tromboelastografului*. Sin. *trombodinamograma*.

tromboembolie (*engl. thromboembolism*) • Ocluzia unui vas sanguin rezultată ca urmare a trecerii succesive de cheaguri sanguine provenind de la o tromboză vasculară situată în amonte.

tromboembolie pulmonară • Obstrucția vaselor sanguine pulmonare prin cheaguri care iau naștere în circulația extrapulmonară, cu precădere în venele profunde ale gambei, venelor bazinului sau în inima dreaptă. Atunci când este masivă, embolia se caracterizează clinic prin apariția unei dureri violente toracice, dispnee și sincopă urmată de cianoză, tahicardie, transpirație și colaps; decesul poate surveni rapid.

trombofilie • Stare caracterizată prin tendința hipercoagulabilității sângelui având diferite cauze: vasculare (arterioscleroză, hipertensiune arterială, coronarită etc.), sanguine (fibrinogen crescut, creșterea excesivă a numărului de trombocite etc.), metabolice (diabet, hipercolesterolemie, obezitate etc.) sau medicamentoase.

tromboflebita • Inflamația unei vene asociată cu tromboză. V. *flebită*.

trombogen • Care produce o tromboză.

trombogeneză • Formarea cheagului în timpul procesului de coagulare. Sin. *trombopoieză*.

trombokinază • Tromboplastină de origine tisulară.

tromboliză • Dizolvarea unui cheag prezent în circulația sanguină.

trombopatie • Orice afecțiune datorată unui deficit calitativ al trombocitelor. Sin. *trombocitopatie*.

tromboplastină • Ansamblu de substanțe care intervin în coagulare transformând protrombina în trombină. Se disting *tromboplastina plasmatică* (sau

endogenă) și *tromboplastina tisulară* (sau exogenă) sau factorul III de coagulare numit uneori și trombokinază. Sin. *protrombokinază*.

tromboplastinoformare • Formarea tromboplastinei endogene, intravascular, în cursul coagulării sângelui.

tromboplastinogen • Factorul VIII al coagulării, activator al tromboplastinei plasmatică. Deficitul său cauzează o formă de hemofilie. Sin. *protromboplastină*.

trombopoieză • 1) Sin. *trombocitopoieză*; 2) Sin. *trombogeneză*.

trombospondină • Glicoproteină secretată de granulele plachetelor sanguine sub efectul trombinei. Această glicoproteină apare la suprafața celulei, unde joacă un rol în agregarea plachetară.

trombostatic • Care împiedică formarea cheagurilor sanguine.

trombostază • Stază circulatorie favorizând formarea de tromboze în vase, cel mai adesea la nivelul membrelor inferioare.

trombostenină • Proteină prezentă în trombocite cu rol în retracția cheagului.

trombotest • Metodă de control al tratamentului anticoagulant folosind derivați de dicumarină și care presupune evaluarea celor patru factori de coagulare care sunt modificați prin acești produși (factorul VII, IX, X și protrombina). Sin. *test Owren*.

trombotic • Referitor la tromboză, care este cauzat de o tromboză. Ex. infarct trombotic.

tromboză • Formarea unui chist în interiorul unui vas sanguin sau a unei cavități cardiace. (adj. **trombotic**)

troncular • Care se referă la un trunchi vascular sau nervos. Ex. anestezie tronculară, limfangită tronculară.

-trop • Sufix de origine greacă semnificând *tur, direcție* și care servește la formarea cuvintelor care indică o afinitate deosebită pentru o structură organică. Ex. neurotrop, psihotrop, gonadotrop.

tropism • Reacție de orientare a vegetalelor sau animalelor ca urmare a efectului diferiților agenți fizici sau chimici externi (lumină, căldură, substanțe chimice etc.) Se folosește și sufixul -

T-T

tropism. Ex. fototropismul plantelor (care se îndreaptă spre lumină). V. *taxie*.

tropocolagen • Proteină macromoleculară solubilă, produsă de fibroblaști, precursora a colagenului în țesutul conjunctiv.

trunchi (*fr. tronc, engl. trunk*) • 1) Partea medie a corpului uman legată de cap prin gât și care poartă cele patru membre. Este formată din torace, abdomen și micul bazin; 2) Nerv sau vas (arteră, venă, vas limfatic) de mare calibrul care este la originea ramurilor sale. V. *truncular*.

trunchi celiac (*fr. tronc coeliaque, engl. celiac trunk*) • Ramură colaterală a aortei abdominale, scurtă și foarte groasă, care naște de pe fața anterioară a acesteia la nivelul vertebrei a 12-a dorsale și se termină la nivelul marginii superioare a pancreasului. Din acest trunchi nasc mai întâi coronara gastrică, apoi se bifurcă în artera hepatică (spre dreapta) și splenică (la stânga).

trunchi cerebral • Ansamblu format din bulb, protuberanță și mezencefal (pedunculi cerebrali, tuberculii cvadrigemeni și pedunculi cerebeloși superiori), situat în fosa cerebrală posterioară.

truncus arteriosus • Malformație congenitală în care un vas mare, unic, naște la baza inimii dând naștere arterelor coronare, pulmonare și sistemice. Diagnosticul se face prin angiocardiografie.

Trypanosoma • Gen de flagelate cu corp fuziform, efilat, paraziți în sângele multor animale și la om, ușor de identificat datorită diametrului lor mai mare decât al elementelor figurate din sânge.

TS • Abr. pentru *timp de sângerare*.

tse-tse (musca) • Muscă din genul *Glossina* dotată cu o pereche de aripi și o trompă cu care înțeapă și care trăiește în Africa tropicală. Joacă un rol important în transmiterea unor maladii. V. *triptanosomiază*.

TSH • Abr. pentru *tirotrofină* (din *engl. thyroid stimulating hormone*).

T-TAB • Vaccin T-TAB.

TTH • Abr. pentru *tirotrofină* (din *engl. thyrotropic hormone*).

TTL • Abr. pentru *test de transformare limfoblastică*.

tub • În anatomie, canal natural.

tub capilar • Tub foarte fin, cu diametru inferior unui mm, utilizat în diferite analize de laborator.

tub digestiv • Parte a aparatului digestiv prin care trec alimentele și unde suportă transformări care le fac asimilabile. Cuprinde: gura, faringele, esofagul, stomacul, duodenul, intestinul subțire (jejun-ileon), colonul, rectul și canalul anal (în timp ce *aparatul digestiv* cuprinde de asemeni și glandele digestive, în special ficatul și pancreasul).

tub distal • Segment de tub uriner, care pleacă din glomerulul renal.

tub proximal • Segment de tub uriner, cel mai apropiat de glomerulul renal.

tub uriner • Tub care conduce urina din glomerul până la papila renală. Cuprinde mai multe segmente care sunt, plecând de la glomerul: tubul proximal (conturnat și drept), ansa subțire descendentă Henle, tubul distal (constituit de o parte dreaptă sau ansă largă ascendentă Henle și o parte conturnată) și tubul drept colector. Împreună cu glomerulul renal, tubul uriner constituie unitatea funcțională a rinichiului, *nefronul*. Sin. *tubul renal*.

tub-, tubo- • Prefix de origine latină indicând o relație cu trompa Eustache sau trompa Fallope. V. *salping-*.

tubaj (*fr. tubage, engl. intubation*) • Introducerea unui tub într-un conduct sau într-o cavitate naturală în scopul prelevării sau evacuării de secreții (ex. tubaj gastric, duodenal).

tubar (*fr. tubaire, engl. tubal*) • 1) Care se referă la trompa Eustache; 2) Care se referă la trompa Fallope; 3) Se spune despre un suflu rugos intens, care seamănă cu zgomotul produs de aer la ieșirea dintr-un tub, ascultat la pulmon la nivelul unui proces de condensare. V. *salpingian*.

tuber (*engl. tuber cinereum*) • Unul din lobulii vermiculari aparținând lobului posterior al neocerebelului. (adj. *tuberian*)

tubercul (*engl. tubercle*) • 1) În anatomie, mic nodul rotunjit și proeminent, situat pe suprafața unui organ sau a unui os; 2) În anatomia patologică, mici aglomerări nodulare constituite într-un țesut prin aglomerarea de celule de diferite tipuri, după natura afecțiunii care le generează, în particular *nodul tuberculos* (V. acest termen).

tuberculidă • Manifestarea cutanată care traduce o reacție alergică la tuberculoză, dar în care nu se găsesse bacili tuberculoși.

tuberculii cvadrigemeni • Cele patru eminente albe, rotunjite, care ocupă partea posterioară a plafonului mezencefalului, de o parte și de alta a liniei mediane. *Tuberculii cvadrigemeni anteriori* (sau *superiori*) sunt centri reflexi pe traiectul căilor optice. *Tuberculii cvadrigemeni inferiori* (sau *posterioari*) sunt centri reflexi ai căilor olfactive.

tuberculină • Substanță extrasă din culturile de bacili tuberculoși (*Mycobacterium tuberculosis*). Este inofensivă la omul sănătos, dar provoacă o reacție biologică la subiectul expus unei infecții tuberculoase și sensibilizat la tuberculină. V. *Mantoux (reacția)* sau *Moro (reacția)*, *Pirquet (percutireacția)*, *Vollmer (testul)*. (adj. *tuberculinic*)

tuberculinodiagnostic • Diagnosticul tuberculozei prin testul la tuberculină.

tubercularizare • 1) Invadarea organismului prin bacilii tuberculoși; 2) În anatomia patologică, formarea de tuberculi sau transformarea unui infiltrat în tuberculi.

tuberculoïd • 1) Care are forma unui tubercul. Ex. lepră tuberculoïdă; 2) Care se aseamănă tuberculozei. Ex. osteita tuberculoïdă.

tuberculos • 1) Care se referă la tuberculoză; 2) Care are tuberculoză.

tuberculoză • Maladie infectocontagioasă datorată bacilului tuberculos (bacilul Koch sau *Mycobacterium tuberculosis*), comună omului și unor animale (mai ales bovidee) și a cărui leziune anatomică caracteristică este tuberculul sau *nodulul tuberculos*. Poate îmbrăca diferite forme, după locul inoculării, întinderea leziunilor (limitată la un organ sau mai mult sau mai puțin

diseminată), după modul evolutiv (acută, subacută sau cel mai des cronică) și gradul de rezistență a organismului. Infecția se face cel mai frecvent prin inhalare și localizările cele mai frecvente sunt la pulmon. (adj. *tuberculos*)

tuberculoză meningiană • V. *infecția tuberculoasă primară*.

tuberculoză miliară • V. *infecția tuberculoasă primară*.

tuberculoză pleurală • Inflamația pleurală cu epansament, caracterizată prin prezența de tuberculi miliari în pleură și care se însoțește de tuberculoză pulmonară și uneori tuberculoză pericardică sau peritoneală (*poliseriozită*). Pot apare piotorax sau fistule bronhopleurale. Diagnosticul se bazează pe confirmarea bacteriologică (examenul epansamentului pleural) sau examenul histologic al materialului obținut prin biopsia pleurală (puncție biopsică). Sin. *epansament pleural tuberculos*.

tuberculoză pulmonară primară progresivă • V. *infecția tuberculoasă primară*.

tuberozitar • Care se referă la o tuberozitate.

tuberozitate • Parte proeminentă și rotunjită a unui os, uneori și a altei structuri anatomice.

tuberozitatea (mica) gastrică • Sin. *antru piloric*.

tuberozitatea gastrică (marea) (*engl. fundus ventriculi*) • Partea cea mai înaltă și mai voluminoasă a stomacului, situată la stânga și deasupra porțiunii abdominale a esofagului. Formează un dom care surmontează stomacul. Este sediul pungii cu aer. Sin. *fundul stomacului*.

tuberozitatea humerusului (mare) • Sin. *trohiter*.

tuberozitatea humerusului (mica) • Sin. *trohin*.

tubo- • V. *salping-*.

tuboabdominal • Care se referă la trompa Fallope și la cavitatea abdominală (se folosește mai ales în cazul unei sarcini extrauterine prin implantarea unui ou la limita franjurilor trompei și cavității abdominale).

- d-tubocurarină** • Alcaloid al curarei folosit ca relaxant muscular în anestezie și unele stări convulsive precum și ca antidot al atropinei.
- tuboovarian** • Sin. cu *salpingoovarian*.
- tuboovară** • Sin. *salpingoovară*.
- tubotimpanic** • Care se referă la trompa Eustache și la membrana timpanului. Ex. catar tubotimpanic.
- tubouterin** • Care se referă la trompa Fallope și uter. Ex. implantare tubouterină (a trompei obturate, prealabil secționată, în uter). V. *uterotubar*.
- tubul** • Tub mic.
- tubul renal** • Sin. *tub urinifer*.
- tubular** • Care are forma unui tub.
- tubulonefrită** (engl. *tubular nephritis*) • Afectiune renală datorată leziunii tubilor uriniferi. Cel mai adesea acută, poate fi cauzată și de o intoxicație sau o stare de șoc (*rinichi de șoc*), o hemoliză masivă etc.
- tubulos** • Care are forma de tub, care este format din tuburi. Sin. *tubular*.
- tularemie** • Maladie infecțioasă, febrilă, acută, endemoepidemică cauzată de un bacil (*Francisella* sau *Pasteurella tularensis*) și transmisă de rozătoare sălbatice omului direct, ori prin căpușe. Poate avea forme diferite: ulceratii supurate ale ganglionilor limfatici, ai conjunctivei, gurii și faringelui; forma tifică gravă, complicată cu localizări pulmonare. *Tulare* - ținut din California unde au fost descrise primele cazuri.
- tumefacție** • Creștere în volum, umflătură patologică a unei celule, țesut, al unui organ sau a unei părți a corpului. Tumefacția poate fi provocată de un proces inflamator sau tumoral sau de o infiltrație edematoasă. Sin. *intumescență*.
- tumefiat** (fr. *tuméfié*, engl. *puffed-up, swollen*) • Care este umflat, care a suferit o tumefacție.
- tumescenț** • Care se umflă. Ex. cataracta tumescență.
- tumoră** (fr. *tumeur*, engl. *tumor*) • 1) Producția patologică neinflamatorie a unui țesut de neformare. Poate fi constituită din celule normale și să rămână strict localizată (*tumoră benignă*) sau să fie formată din celule atipice, monstruoase și să invadeze pro-
- gresiv țesuturile vecine, sau să disemineze la distanță prin metastaze (*tumoră malignă sau canceroasă*). Sin. *neoplasm* sau *neoplazie* (mai ales pentru tumorile canceroase, *neoformăție*); 2) Nume dat altădată oricărei tumefacții. V. *-oma, oncotic, TMN (clasificarea)*. (adj. **tumoral**)
- tumoră dermoidă abdominală** • Sin. *fibromatoză abdominală*.
- tumoră glomică** • Sin. *glomus*.
- tumoră malignă secundară** • Sin. *metastază*.
- tumorectomie** • Ablația chirurgicală a unei tumori fără exereza țesuturilor învecinate. Această intervenție limitată este diferită de ablația de organ unde s-a dezvoltat tumora, ablație care poate fi mai mult sau mai puțin largită la țesuturi, organe și ganglioni vecini.
- tumorigen** • Sin. *oncogen*.
- tunel carpian** • V. *canal carpian*.
- tunel tarsian** • V. *canal tarsian*.
- tunelizator** • Tijă rigidă permițând forajul atraumatic de tunele subperitoneale sau subcutanate, utilizate pentru șunturi vasculare protetice sau venoase.
- tunica vaginală** • Tunică seroasă care constituie învelișul cel mai intern al testiculului.
- tunică** (fr. *tunique*, engl. *tunica*) • În anatomie, membrană care învelește unele organe sau care face parte din peretele unui vas (de ex. tunica externă, medie, internă), unei artere sau organ cavitat (tunica musculară a vezicii, tunica adventițială a canalului deferent etc.)
- tunicile (sau membranele) ochiului** • Ansamblu de trei membrane concentrice care constituie peretele globului ocular. Acestea sunt: o membrană externă, fibroasă, constituită de sclerotică și corneea, o membrană medie, musculovasculară (tractusul uveal) și o membrană internă, nervoasă, retina.
- turbiditate** • Aspect tulbure al unui lichid cu suspensii de particule solide nedizolvate.
- turgescent** • Care este tumefiat prin aport crescut de sânge.
- turgescență** • Creșterea de volum a unui țesut sau organ provocată de aport crescut de sânge venos. V. *erecție*.

- Turner (sindromul)** • Sindrom pluri-malformativ, caracterizat prin nanism moderat, infantilism ovarian (absența menstruelor, vagin și uter infantile, absența caracterelor sexuale secundare), malformații osoase diferite. Cauza este o anomalie cromozomială (cromozom XO în loc de XX). (*Turner Hubert*, endocrinolog american, 1892-1970)
- tuse** (fr. *toux*, engl. *cough*) • Reflex fiziologic complex care poate fi de asemeni reproducător voluntar, care constă dintr-o inspirație profundă cu închiderea glotei, urmată de o expirație bruscă, sacadată și zgomotoasă, destinată să expulzeze din căile respiratorii orice substanță care irită sau care împiedică respirația.
- tuse convulsivă** (fr. *coqueluche*, engl. *pertussis, whooping cough*) • Boală infecțioasă acută, contagioasă și epidemică, provocată de *Bordetella pertussis* (coccobacilul Bordet Gengou). Incubația (7 - 10 zile) este urmată de o perioadă de invazie cu catar traheobronșic, apoi de o perioadă de quinte tipice de tip spasmodic, înțreținute de reprize inspiratorii (cântec de cocoș), însoțindu-se de expectorații abundente și vâscoase și adesea, la sugar și copil, de vărsături. Contagiozitatea este maximă în perioada de invazie și scade progresiv în perioada de quinte. Boala a devenit

- rară datorită vaccinării practicate sistematic la sugari. V. *Bordetella pertussis*.
- tusigen** (engl. *reflex cough zone*) • Care provoacă tusea; ex. centru tusigen.
- tușeu** (fr. *toucher*, engl. *touch*) • 1) Procedeu de explorare a unei cavități naturale (gură, vagin, rect, etc.) cu ajutorul unuiia sau mai multor degete care se introduc în aceste cavități (tușeu vaginal - abr. TV, tușeu rectal - abr. TR); 2) Tact.
- TV** • În limbaj clinic, abr. pentru *tușeu vaginal*.
- Tyr** • Simbolul tirozinei.

T

- țânțar** (fr. *moustique*, engl. *mosquito*) • Insectă dipteră prevăzută cu o trompă care îi permite să înțepe omul și animalele pentru a se hrăni cu sângele lor. Țânțarii importanți pentru medicină aparțin genurilor *Anopheles* și *Culex*.
- țesut** (fr. *tissue*) • Ansamblu de celule ale unui organism, care au aceeași funcție și prezintă aceleași diferențieri morfologice. Mai multe țesuturi diferite intră în formarea unui organ. Ex. țesut osos, conjunctiv, fibros, nervos. V. *hist.* (adj. **tisular**)
- țesut cardionector (natal)** • V. *inima*.
- țesut limfoid** • V. *limfoid*.
- țesut subcutanat** • Sin. *hipoderm*.

U

U • 1) Simbol chimic pentru uraniu; 2) Abr. unitate; 3) V. unda U.

UB • Abr. unitate Bodansky. V. Bodansky.

ubicvitar (fr. *ubiquiste*, engl. *ubiquitous*) • Se spune despre un organism animal sau vegetal care se găsește peste tot.

UI • Abr. unitate internațională (de măsură a activității diferitelor substanțe biologice, îndeosebi enzime și hormoni).

UIV • Abr. urografie intravenoasă.

ulcer • Pierdere de substanță la nivelul pielii sau mucoasei mai ales când prezintă o slabă tendință de cicatrizare și o evoluție cronică. Nume latin: *ulcus*.

ulcer gastroduodenal (engl. *peptic ulcer*) • Entitate clinică ce înglobează ulcerul gastric și ulcerul duodenal, dat fiind asemănarea manifestărilor prezentate (dureri și arsuri epigastrice după mese, acreală, digestie proastă, hemoragie).

ulcerat (fr. *ulcéré*, engl. *ulcerative*) • Care este locul unui ulcer.

ulcerație (fr., engl. *ulceration*) • 1) Proces patologic care duce la formare de ulcer; 2) Ulcerul însuși, mai ales când se află pe cale de formare. (adj. *ulcerativ*, *ulcerat*, *ulceros*)

ulceros (fr. *ulcéreux*, engl. *ulcerous*) • 1) Care se referă la o ulcerație, care are aceste caractere; 2) adj. și s. Care este bolnav de ulcer gastroduodenal.

ulcus • Cuvânt latin pentru *ulcer*.

ulna • Cuvânt latin pentru *cubitus*.

ultra- • Prefix de origine latină folosit cu sensul de *dincolo de*.

ultracentrifugare • Centrifugare cu mare viteză, până la 100.000 turații pe minut, utilizată în special pentru determinarea dimensiunii particulelor protidice și virale, precum și a greutateii moleculare.

ultrafiltrare • Filtrare sub presiune printr-un filtru care nu permite decât trecerea particulelor ultramicroscopice, virusurilor sau particulelor în soluție coloidală (*ultrafiltru*).

ultramicroscopic • 1) Care este de dimensiuni prea mici ca să poată fi examinat la microscopul obișnuit; 2) Care se referă la ultramicroscopie sau la ultramicroscop.

ultramicroscopie (engl. *ultramicroscopy*) • Studiu cu ajutorul unui *ultramicroscop* (microscop cu înaltă putere măritoare), a structurilor prea mici ca să poată fi examinate la microscopul obișnuit, precum și ansamblul tehnicilor ajutătoare.

ultrasculte (fr. *ultracourte*) • V. unde electromagnetice.

ultrasonografie • V. ecografie.

ultrasonografie Doppler (engl. *Doppler ultrasonography*) • Tehnică folosind efectul Doppler asupra unui fascicul de ultrasunete pentru a măsura variațiile în viteza de circulație a sângelui într-un vas, ce se modifică în funcție de stenoza sau dilatația vasului. Sin. *velocimetrie prin ecografie Doppler*; *velocimetrie ultrasonică*.

ultrasonoterapie • Folosirea terapeutică a ultrasunetelor.

ultrastructură • Structura unei celule așa cum apare la microscopul electronic.

ultrasunet (fr. *ultrason*, engl. *ultrasound*) • Vibrație mecanică identică vibrațiilor sonore, dar cu o frecvență ce depășește 20.000 Hz (20.000 cicluri pe secundă), deci imperceptibilă cu urechea umană. Căinii aud vibrațiile de 40.000 Hz, liliecii pe cele de 80.000 Hz. Ultrasunetele care se utilizează în terapeutică (mai ales în afecțiuni reumatice) au o frecvență de mai multe sute de mii de Hz. V. *ecodiagnostic*, *ecografie*. Sin. *vibrație ultrasonoră*.

ultraviolete • V. raze ultraviolete.

ultravirus (engl. *virus*) • Sinonim depășit pentru *virus*.

umăr (fr. *épaule*, engl. *shoulder*) • Segmentul corespunzând unirii brațului la torace. Cuprinde trei regiuni dispuse în jurul articulației scapulohumerale: regiunea axilară, regiunea scapulară și regiunea deltoidiană. V. *scapular*.

umăr blocat (fr. *épaule bloquée*, engl. *frozen shoulder*) • Formă de periartrită scapulohumerală caracterizată prin blocarea mișcărilor active și pasive

în articulație; se datorește în general unei capsule retractile. Sin. *umăr înghețat*.

umăr înghețat • V. *umăr blocat*.

umoare (fr. *humeur*, engl. *1. mood, 2. humour*) • 1) Dispoziție afectivă fundamentală care se exprimă prin stări sufletești fie agreabile, fie dezagreabile (pe vremuri era atribuită compoziției corpului în "umori"); 2) Termen desuet indicând orice lichid organic (adj. *umoral*).

umoarea apoasă (fr. *humeur aqueuse*, engl. *aqueous humour*) • Lichid transparent conținut în camerele anterioară și posterioară ale ochiului. Contribuie la menținerea presiunii intraoculare și furnizează elementele nutritive necesare cristalinelui. Umoarea apoasă constituie mediul intern al ochiului.

umoarea vitroasă • Sin. desuet pentru *corpul vitros*.

umoral (fr., engl. *humoral*) • Care se referă la lichidele organice. Ex. bilanț umoral.

uncartroză • Artroza articulațiilor uncovertebrale. (adj. *uncartrozic*)

unciform • Care este în formă de cârlig. În anatomie, acest nume este dat unor apofize recurbate, similare unui cârlig. Ex. apofiza unciformă a osului uncinat din carp, apofiza unciformă (sau semilunară) a vertebrelor cervicale.

uncinat (fr. *unciné*, engl. *uncinal*) • Care prezintă un mic cârlig; care se referă la unculus hipocampului. (ex. epilepsia uncinată).

uncodiscartroză • Asociația dintre o uncartroză și leziuni ale discurilor intervertebrale ce caracterizează artroza cervicală.

uncovertebrală (articulația) • V. *articulație*.

uncusul hipocampului • V. *hipocamp*.

uncusul vertebrelor cervicale • Sin. *apofiza semilunară a vertebrelor cervicale*.

unda P • În electrocardiogramă, undă (pozitivă în derivațiile standard) care traduce activitatea atrilor (*auriculo-grama*). Sin. *complex atrial*.

unda Q • În electrocardiografie, undă inițială negativă a complexului rapid

QRS. Litera q arată o undă de amplitudine mică, litera Q una de amplitudine mare.

unda QS • În electrocardiografie, undă anormală, negativă, ce înlocuiește complexul QRS.

unda R • În electrocardiografie, deflexie pozitivă a complexului ventricular QRS; litera r arată o deflexie pozitivă cu amplitudine mică, litera R, una cu amplitudine mare.

unda S • În electrocardiografie, undă negativă care urmează după unda pozitivă R (V. *complex QRS*); litera s arată o deflexie negativă cu amplitudine mică, litera S, una cu amplitudine mare.

unda T • În electrocardiografie, undă care măsoară, cu segmentul RS-T, recuperarea ventriculară. Unii factori, ca temperatură și vagotomia, pot să o modifice.

unda U • În electrocardiografie, unda care urmează după unda T și este amplă la sportivi și vagotonici.

undă (fr. *onde*, engl. *wave*) • 1) Modificarea stării fizice a unui mediu, schimbare ce se propagă din locul unde, se produce o perturbare, sub formă de vibrații, zdruncinare etc.; 2) În electroencefalografie, semn grafic ce apare sub formă de variație lentă izolată sau de secvență ritmică, având frecvență relativ redusă (prin contrast cu vârfulile).

undă "in dom" • Sin. *unda Pardee*. V. *Pardee*.

unde electromagnetice • Nume dat undelor vibratorii produse prin oscilația câmpurilor magnetice și electrice, care nu necesită nici un mediu material pentru a se propaga (propagarea lor în vid se face cu viteza luminii). Undele electromagnetice cuprind, în ordine descrescândă a lungimii de undă, undele hertziene (aici sunt *undele scurte și ultrasculte*), razele infraroșii, razele vizibile, razele ultraviolete, razele X și razele gama. Aceste unde sunt foarte utilizate în biologie și medicină. Sin. *radiații electromagnetice*.

unde hertziene • Unde electromagnetice cu lungime de undă mai mare decât cea a razelor infraroșii, folosite în televiziune, telefonie (unde radioelectrice) și în medicină (*unde scurte*).

unde scurte (fr. *ondes courtes*, engl. *short waves*) • Unde electromagnetice cu lungimea de undă între 10 și 60 m. Unele unde scurte (cu lungime de 11,06 m sau cu frecvență de 17,12 MHz) sunt folosite în medicină (diatermie).

unde ultrascurte (engl. *ultrashort wave*) • Unde electromagnetice cu lungime de undă mai mică de 3 m.

unghial (fr. *unguéal*, engl. *ungual*) • 1) Care se referă la unghie. Ex. falangă unghială; 2) Care se referă la osul lacrimal (unguis). Ex. sutură maxilo-unghială.

unghie (fr. *ongle*, engl. *nail*) • Lamă cornoasă transparentă, flexibilă și rezistentă, care acoperă partea posterioară a ultimei falange a degetelor. V. *onih*. (adj. *unghial*)

unghie încarnată (fr. *ongle incarné*, engl. *ingrown nail*) • Unghie ce are marginea laterală înfundată în țesuturile moi vecine, putând provoca o inflamație, adesea însoțită de supurație. Survine mai ales la unghia degetului mare de la picioare. V. *onixis*.

unguis (fr. *unguis*, engl. *lacrimal bone*) • Lamelă osoasă subțire, situată pe perețele intern al orbitei, în spatele ramurii ascendente a maxilarului superior. Sin. *os lacrimal*.

uni- • Prefix de origine latină pentru *unu*. V. *mono-*.

unicelular (fr. *unicellulaire*, engl. *unicellular*) • Format dintr-o singură celulă. Ex. organism unicelular. V. *pluricelular*.

unilateral • Care nu se referă decât la o singură parte a corpului sau a unui organ. Ex. strabism unilateral, paralizie unilaterală.

unilocular (fr. *uniloculaire*, engl. *unilocular*) • Care prezintă o singură cavitate sau un singur compartiment. Ex. chist unilocular.

uniovular • adj. V. *sarcină gemelară uniovulară, gemeni*.

unipolar (fr. *unipolaire*) • Cu un singur pol. Ex. derivații unipolare (în electrocardiografie).

unitate (fr. *unité*, engl. *unit*) • Mărime sau cantitate, divizibilă sau indivizibilă, ce servește ca termen de comparație și permite o măsurare. Abr. *U*.

unitate internațională • V. *UI*.

unitate Hounsfield • În tomodensitometrie, unitatea de măsură pentru măsurarea densității unui careu elementar (*pixel*). Aceste unități sunt repartizate arbitrar pe o scară de la -1000 (aer) la +1000 (os dens), apa fiind la 0. Lingv. după numele unuia din inventatorii tomodensitometrului.

univalent • Sin. *monovalent*.

univitelin • Care provin dintr-un singur ou. V. *sarcină gemelară uniovulară, gemeni*.

uperizare (engl. *UHT sterilization*) • Procedeu de ultrapasteurizare prin injectare de vapori sub presiune, pus la punct în Elveția pentru sterilizarea continuă a produselor lichide din industria alimentară, în special produsele lactate. (adj. *uperizat*)

UPR • Abr. *uretropielografie retrogradă*.

upshot • Termen englez adoptat și folosit în limba franceză în oftalmologie, pentru devierea ochiului în sus și spre regiunea nazală, ca rezultat al contracției anormal de intense a mușchului mic oblic al ochiului. Lingv. "ascendent ca săgeata".

uraca (fr. *ouraque*, engl. *urachus*) • Partea superioară îngustată a alantoidiei, pornind către ombilic care, la embrionul uman, se transformă precoce în cordon fibros care se întinde de la vezică la ombilic. În mod excepțional, acest cordon poate rămâne permeabil, urina scurgându-se prin ombilic sau să formeze dilatații chistice pe traiectul său.

uranic (uranian) • adj. Care se referă la uraniu.

uranism • Homosexualitate masculină. Lingv. de la *Urania*, nume dat Afroditei, considerată protectoarea homosexualilor.

uranu • Element radioactiv natural (cu emisie de raze alfa), constituit din trei izotopi: uraniu 238 (cel mai abundent), uraniu 235 și uraniu 234. Este primul din seria familiei uraniului, care se termină cu plumbul. Uraniumul metalic este un corp solid, cenușiu, prezent în mai multe minereuri, împreună cu radiul. Uraniumul și compușii săi sunt toxici. Se folosește pentru extragerea

izotopului 235, combustibilul celor mai multe reactoare nucleare. Simbol *U*. (adj. *uranic*)

urano- • Prefix de origine greacă, folosit în relație cu bolta palatină (V. *palato-*), mai rar cu bolta cerească.

uranoplastie • Sin. *palatoplastie*.

uranoplegie • Sin. *palatoplegie*.

uranoschizis • Sin. *palatoschizis*.

uranostafiloplastie • Corectare chirurgicală, prin autoplastie, a unei fisuri a boltei și vălului palatin.

uranostafiloschizis • Fisură ce afectează atât palatul dur, cât și cel moale.

urat • Sare sau ester al acidului uric. Urații, mai ales de sodiu și amoniu, pot forma calculi în căile urinare sau pot precipita în țesuturi, în caz de gută (tofi gutoși). (adj. *uratic*)

uratemie • Prezența uraților în sânge.

uratic • Care se referă la urați, care este format din urați. Ex. calcul uratic.

uratolitic • Care dizolvă urații.

uraturie • Prezența uraților în urină (concentrația normală este de 0,3-0,6 g în 24 ore). Urații reprezintă forma de eliminare a acidului uric prin urină. Solubilitatea lor slabă duce câteodată la precipitarea în căile urinare (litiataza urică).

ureche (fr. *oreille*, engl. *ear*) • Organul auzului și al echilibrului. Cuprinde trei părți: *urechea externă*, *urechea medie* și *urechea internă*. V. *auricular, auditiv, otic*.

urechea externă • Organ de recepție al undelor sonore, constituit din pavilion și conductul auditiv extern. Este separată de urechea medie prin timpan (în limbaj curent, prin "ureche" se înțelege urechea externă).

urechea internă • Organ de percepție a undelor sonore și organ de echilibru, situat în stânca osului temporal, intern față de casa timpanului. Este format dintr-un labirint osos în care se găsește labirintul membranos. Se disting trei părți ale acestor cavități: vestibulul (osos și membranos), canalele semicirculare (organul echilibrului) și melcul sau cohleea (organul auditiv).

urechea medie (fr. *oreille moyenne*, engl. *middle ear*) • Organ de transmisie al undelor sonore, format din trei

părți: cutia timpanului care conține aer și în care se găsesc oscioarele, trompa lui Eustache, care comunică cu faringele și cavitățile mastoidiene.

urechiușa (fr. *oreillette*, engl. *atrium*) • Fiecare din cele două cavități cardiace situate în spatele ventriculilor, la baza inimii. Sunt separate între ele prin septul interatrial. *Urechiușa dreaptă* primește sângele venos din venele cave superioară și inferioară și din sinusul coronar. Comunică cu ventriculul drept prin *orificiul tricuspidian*. *Urechiușa stângă* primește sângele oxigenat venind din plămâni prin venele pulmonare. Comunică cu ventriculul stâng prin *orificiul mitral*. V. *atriu, auricul*.

uree (fr. *urée*, engl. *urea*) • Substanță organică (diamida acidului carbonic), sintetizată în ficat, pornind de la amoniac (V. *ureogeneză*) și ajungând în sânge (concentrația normală 0,2-0,4 g la litru); se elimină prin urină (clearance: 75 ml/minut). Concentrația ureei în sânge crește în afecțiunile renale. V. *uremic*. (adj. *ureic*)

uremie (engl. *uremia*) • Ansamblul manifestărilor toxice ce însoțesc retenția în organism (mai ales în sânge) a produșilor azotați care, în mod normal, sunt eliminați prin urină (mai ales ureea). Afecțiunea survine cel mai des în insuficiența renală gravă (fază terminală în bolile renale cronice, complicații ale unor nefropatii acute, cum ar fi "rinichiul de șoc"). Aceste manifestări sunt variate, în funcție de cauza responsabilă și de gravitatea retenției azotate: apatie, somnolență, cefalee, anorexie, oligurie, grețuri, vărsături incoercibile, diaree, halenă de urină, respirație Cheyne-Stokes, comă. V. *hiperazotemie*. (adj. *uremic*)

ureogeneză • Ansamblul reacțiilor de sinteză a ureei, pornind de la amoniac. Se realizează mai ales în ficat și reprezintă modul de eliminare a amoniacului, sub o formă netoxică. Sin. *ureopoieză*.

ureogenic • Care se referă la producerea de uree. Ex. funcția ureogenică a ficatului.

ureopoieză • Sin. *ureogeneză*.

ureter • Canal excretor al rinichiului, lung de 25 cm, care continuă bazinetul

și se varsă în vezica urinară printr-un meat situat la nivelul unghiului lateral, ce corespunde trigonului vezical. (adj. **ureteral**)

ureter bifid • Malformație congenitală caracterizată prin existența a două uretere ce drenează același rinichi și se reunesc, după care se varsă în vezică printr-un singur orificiu.

ureteral • Care se referă la ureter. Ex. fistulă ureterală, litiază ureterală.

ureteralgie • Durere pe traiectul ureterului.

ureterectazie • Dilatarea ureterului.

ureterectomie • Rezecția parțială sau totală a ureterului.

ureterită • Inflamația ureterului, de obicei secundară și asociată unei cistite (*ureterită ascendentă*) sau unei pielonefrite (*ureterită descendentă*).

ureterocel • Dilatarea chistică a porțiunii terminale, intravezicale, a ureterului, consecutivă unei stenoze a meatului ureteral.

ureterocervical • Care se referă la ureter și la colul vezical.

ureterocistoneostomie • Realizarea chirurgicală a unei noi implantări a ureterului în vezică.

ureterocolostomie • Realizarea chirurgicală a vărsării ureterului în colon.

ureteroenterostomie • Implantarea ureterului la intestin.

ureterografie • Examen radiologic al ureterului după injectarea unei substanțe opace pentru razele X.

ureterohidroază • Dilatarea ureterului consecutivă unui obstacol în calea scurgerii urinii. Sin. *hidroureter*.

ureterolitiază • Prezența de calculi în ureter.

ureterolitotomie • Extracția unui calcul după incizia ureterului.

ureteroliză • Operație pentru degajarea unui ureter cecat, fixat sau comprimat.

ureteronefrectomie • Ablazia chirurgicală a ureterului și a rinichiului corespunzător.

ureteropielită • Inflamația ureterului și bazinetului.

ureteropielografie • Pielografie după injectarea unei substanțe de contrast direct în meatul ureteral, efectuată în cursul unei cistoscopii.

ureteropielografie retrogradă (ascendentă sau instrumentală) • Radiografia aparatului urinar după injecția unui produs opacifiant, printr-o sondă specială, introdusă în meatul ureteral și care ajunge până în bazinet. Abr. *UPR*. Sin. *urografie ascendentă (retrogradă)*.

ureteropieloneostomie • Realizarea chirurgicală a unei noi implantări a ureterului în bazinet.

ureteropieloplastie • Intervenție de chirurgie plastică pe ureter și bazinet.

ureteroplastie • Repararea chirurgicală a ureterului pentru corijarea unei stricturi sau deformări cicatriciale.

ureterorafie • Sutura unui ureter secționat sau incizat.

ureterorectostomie • Implantare chirurgicală a ureterului la rect.

ureterostenoză • Strâmțorarea calibrului ureteral.

ureterostomie • Deschiderea ureterului la piele.

ureterotomie • Incizia unui ureter.

ureteroureterostomie • Punerea în comunicare a două părți diferite din același ureter, pentru a se restabili fluxul urinar oprit prin obstrucție sau o strictură.

ureterovaginal • Care se referă la ureter și la vagin. Ex. fistulă ureterovaginală.

ureterovezical • Care se referă la ureter și la vezică. Ex. punct dureros ureterovezical, fistulă ureterovezicală.

uretralgie • Durere la nivelul uretrei.

uretră (*fr. urètre, engl. urethra*) • Canal excretor al vezicii, pornind din colul vezical până la exterior, unde se deschide prin meatul uretral. La femeie, uretra este foarte scurtă, fiind situată între colul vezical și vulvă. La bărbat este mai lungă, traversând penisul și cuprinzând trei segmente: *uretra prostatică, uretra membranoasă și uretra spongioasă*. Prin uretra masculină se elimină și lichidul spermatic care vine din canalele ejaculatoare. (adj. **uretral**)

uretrectomie • Rezecția totală sau parțială a uretrei.

uretrită (*engl. urethritis*) • Inflamația mucoasei uretrei.

uretrocel • Dilatația uretrei.

uretrocistită • Uretrită asociată cu cistită.

uretrocistografie • Sin. *cistouretrografie*.

uretrografie • Radiografia uretrei după injectarea unui produs opacifiant.

uretrografie micțională (sau descendentă) (*engl. voiding cysto-urethrography*) • Radiografia uretrei în timpul micțiunii, după opacifierea vezicii.

uretropenian • Care se referă la uretră și la penis. Ex. fistulă uretropeniană.

uretropenineal • Care se referă la uretră și la perineu. Ex. fistulă uretropenineală.

uretroplastie • Intervenție de chirurgie plastică, menită să realizeze o nouă uretră cu ajutorul unor lambouri cutanate din vecinătate.

uretrorafie • Sutura unei uretre secționate sau incizate.

uretroragie • Hemoragie provenită din uretră.

uretroree • Scurgerea anormală provenită din uretră.

uretroscopie • Examen vizual al canalului uretral și al colului vezical cu ajutorul unui tub prevăzut cu un dispozitiv de iluminare (*uretroscop*). (adj. **uretroscopice**)

uretroscrotal • Care se referă la uretră și la scrot. Ex. fistulă uretroscrotală.

uretrospasm • Spasm al uretrei.

uretrostenoză • Strâmțorare a uretrei.

uretrotomie • Deschiderea uretrei la piele, prin intervenție chirurgicală.

uretrotomie • Incizia uretrei; se practică fie dinăuntru în afară, cu ajutorul unui bisturiu special (*uretrotomie internă*), fie din afară înăuntru (*uretrotomie externă*).

uretrotigonită • Inflamația uretrei și a trigonului vezical.

uretrovaginal • Care se referă la uretră și la vagin. Ex. fistulă uretrovaginală.

uretrovezical • Care se referă la uretră și la vezică.

uric (*fr. urique*) • V. *acid uric*.

uricemie • Concentrația de acid uric în sânge (normal 0,02-0,04 g la litru de sânge total). V. *hipericemie*.

uricogeneză • Sin. *uricopoteză*.

uricolitic • 1) adj. Care se referă la uricoliză; 2) adj. și s. Se spune despre un medicament capabil să dizolve acidul uric.

uricoliză • Distrugerea acidului uric în organism.

uricopexie (*fr. uricopexie, engl. uricopexy*) • Fixarea acidului uric în țesuturi sub formă de depozite (tofi gutoși) sau de calculi renali (litiază urică).

uricopoeiază • Formarea acidului uric în organism. Sin. *uricogeneză*.

uricozuric • Se spune despre un medicament care favorizează eliminarea urinară de acid uric.

uricozurie • Sin. *uricurie*.

uricurie • Eliminarea acidului uric prin urină. V. *uraturie*. Sin. *uricozurie*.

uridină • Nucleozid pirimidinic format odată cu degradarea (hidroliza) parțială a acizilor nucleici.

urinar (*fr. urinaire, engl. urinary*) • Care se referă la urină, la formarea și la excreția sa; Ex. calcul urinar, căi urinare.

urinar (*fr., engl. urinal*) • s. 1) Recipient pentru colectarea urinei unui bolnav de sex masculin ce stă la pat; 2) Aparat ambulator, de obicei din cauciuc, în care se strânge urina unui bolnav cu incontinență.

urină (*fr., engl. urine*) • Lichid organic produs (secretat) de rinichi și eliminat (excretat) prin căile urinare; trece din bazinet în ureter, pătrunde prin jet în vezică, unde se acumulează, pentru a fi apoi eliminat prin uretră. Are culoarea galbenă sau roșcată, conține 95% apă și 5% diverși compuși: organici (uree, acid uric și hipuric, creatinină, urobilină, care reprezintă deșeurile solubile de metabolism) sau minerale (clorură de sodiu, fosfați alcalini, sulfati și carbonați). Un adult elimină în medie 1500 ml urină în 24 ore, dar variațiile sunt considerabile. Excreția de urină asigură: eliminarea deșeurilor de metabolism și a substanțelor străine (medicamente, substanțe toxice); menținerea unei cantități normale de apă în sânge și țesuturi, păstrarea presiunii osmotice a lichidelor organice și a echilibrului acidobazic; prevenirea acidozei prin eliminarea de amoniac și a alcalozei prin eliminarea de bicarbonați. V. *micțiune*. (adj. **urinar**)

urinifer (*engl. uriniferous*) • Care transportă urină. V. *tub urinifer*.

urlian (fr. *ourlian*, engl. *pertaining to mumps*) • Care se referă la oreion. Ex. orhita urliană.

urobilină • Pigment galben-oranj, provenit din oxidarea *urobilinogenului* (V. acest termen), prezent în mod normal în cantitate mică în urină, poate crește odată cu *urobilinogenul*.

urobilinogen • Produs de degradare al bilirubinei, format în intestin sub influența enzimelor bacteriilor intestinale; este un precursor al urobilinei care se elimină în cantitate mică prin urină și în cantitate mai mare prin materiile fecale (sub formă de *stercobilinogen*). În mod normal, cea mai mare parte a *urobilinogenului* este reabsorbită de mucoasa intestinală și se întoarce în ficat, unde este din nou transformat în bilirubină care este excretată prin bilă (ciclu enterohepatic). În afecțiuni hepatice, acest ciclu este perturbat și *urobilinogenul* trece în sânge, de unde se elimină în cantitate anormală prin urină, în care se transformă prin oxidare în *urobilină* (*urobilinogenurie* și *urobilinurie*). Evidențierea sa în urină se face cu reactivul Ehrlich, cu care produce un compus roșu.

urobilinogenemie • Prezența *urobilinogenului* în sânge, în mod normal se află în cantitate mică, dar crește în afecțiuni hepatice și în cazuri de hemoliză.

urobilinogenurie • Concentrația de *urobilinogen* din urină care, în mod normal, este sub 25 mg pe zi, fiind crescută în afecțiuni hepatice.

urobilinurie • Concentrația de *urobilină* în urină, rezultând din oxidarea în aer a *urobilinogenului*. În mod normal, variază între 10 și 120 mg pe zi. Creșterea urobilinei arată o afectare celulară hepatică (ciroză, hepatită) în urma blocajului ciclului enterohepatic al *urobilinogenului*. *Urobilinuria* crește de asemenea în procese de hemoliză (rezorbția epanșamentelor sanguine, anemie hemolitică, anemie pernicioasă).

urocitograma (engl. *urine cytological count*) • Identificarea și studiul hormonal al celulelor din sedimentul

urinar; aceste celule prezintă analogii cu cele din vagin, date asupra lor putând fi relevante în diagnosticul sarcinilor patologice.

urocortizol • Sin. *tetrahidrocortizol*.

urocortizon • Sin. *tetrahidrocortizon*.

urocrom (fr., engl. *urochrome*) • Pigment brun-rușcat prezent în urină în cantitate mică; este un derivat de *urobilină*.

urocultură • Cultura microorganismelor din urina prelevată steril.

urodensitometru • Sin. *urometru*.

urogen • 1) Care se referă la producerea (secreție și excreție) de urină; 2) Care provine din urină. Ex. pielită urogenă (prin stază urinară produsă de un obstacol aflat pe căile urinare).

urogenital • Sin. *genitourinar*.

urografie • V. *urografie intravenoasă*.

urografie ascendentă (sau retrogradă) • Sin. *uretropielografie retrogradă*.

urografie intravenoasă (sau descendentă) • Radiografie a aparatului urinar, opacifiat printr-o substanță de contrast introdusă pe cale intravenoasă și cu eliminare selectivă renală (în limbaj clinic, este numită adesea *urografie*). Abr. *UIV*. V. *pielografie*.

urokinază • Enzimă extrasă din urina umană sau animală, folosită pe cale intravenoasă în tratamentul trombozelor; este mai bine tolerată decât streptokinaza.

urolitiaza • Sin. *litiaza urinară*.

urologia • Ramură a medicinei care tratează bolile căilor urinare din punct de vedere medical și chirurgical; prin extensie, bolile aparatului urogenital la om. Specialistul este *urolog*. V. *nefrologie*. (adj. *urologic*)

urometru (fr. *uromètre*, engl. *urometer*) • Instrument cu care se determină densitatea urinei. Sin. *urodensitometru*.

uronic • V. *acid uronic*.

uropionefroză • Dilatația bazinei prin acumulare de urină infectată, purulentă.

uropoietic • 1) adj. Care se referă la uropoieză. Ex. funcția uropoietică a rinichiului; 2) adj. și s. Care stimulează producerea de urină.

uropoieză • Formarea urinei în rinichi.

uroporfirină (fr., engl. *uroporphyrine*)

• Derivat de porfirină de culoare roșie, eliminat prin urină în unele stări patologice. V. *porfirie*.

uroporfirinurie • Prezența patologică a uroporfirinelor în urină, pe care o colorează în roșu.

urticarian • Care se referă la urticarie.

urticarie (fr. *urticaire*, engl. *urticaria*) • Afecțiune cutanată caracterizată printr-o erupție cu papule roz sau albicioase, asemănătoare urzicăturilor, pruriginoase sau dând senzația de arsură. Acestea dispar după câteva ore, dar alte elemente apar în locuri diferite. Urticaria poate fi de natură alergică (sensibilizarea organismului la unele medicamente, la paraziți, la agenți fizici, alimente etc.). (adj. *urticarian*)

US • Abr. unde ultrasonice. V. unde electromagnetice.

uter (fr., engl. *uterus*) • Organ cavitare ce formează împreună cu trompele și ovarele, organele genitale interne ale femeii. Este situat în mijlocul cavității pelviene, între vezică și rect, și cuprinde: un corp având lateral ligamentele largi și prelungindu-se la unghiurile superioare (coarnele uterine) prin trompele Fallope; o parte intermediară, mai strămtă, *istmul* și o parte inferioară, *colul* (fr. *museau de tanché*), care apare în vagin. Uterul adăpostește ovulul fecundat și îi permite dezvoltarea (gestația) până în momentul expulziei. Este format dintr-un perete alcătuit din mușchi neted (*miometru*), care circumscrie o cavitate tapisată de o mucoasă (*endometru*); în absența fecundației, se face reinnoirea mucoasei în cursul *ciclului menstrual* (V. acest termen). Uterul negravid are o greutate de circa 50 g și o capacitate de 2-3 cm³; la termen, are 900-1200 g și o capacitate de 4000-5000 cm³. V. *histermetr.* (adj. *uterin*)

uter bicorn • Uter divizat în partea superioară în două camere; este o varietate rară de conformație uterină.

uter bilocular (engl. *uterus septus*) • Uter a cărui capacitate este împărțită longitudinal printr-un perete. Există o formă cu divizare completă, având două coluri uterine și o formă cu divizare incompletă, cu un singur col.

uter cordiform • Uter al cărui fund este marcat de o depresiune mai mult sau mai puțin profundă, ceea ce dă uterului o formă de inimă (de la cărțile de joc). Această varietate este frecventă.

uter didelf (fr. *utérus didelphe*, engl. *uterus didelphys*) • Uter împărțit în două compartimente de către un perete median, având un vagin care, în general, este și el divizat.

uterin • 1) Care se referă la uter. Ex. prolaps uterin; 2) Se spune despre frații și surorile născute din aceeași mamă, dar nu din același tată. V. *consanguin*.

uteroovarian • Care se referă la uter și la ovar. Ex. ligament uteroovarian.

uteroplacental • Care se referă la uter și la placentă. Ex. caduca uteroplacentală.

uterotubar • Care trece prin uter și trompa uterină. Ex. insuflația uterotubară, perfuzie uterotubară. V. *tubouterin*.

uterovaginal • Care se referă la uter și la vagin. Ex. plexul uterovaginal.

utilitarism • Atitudine conștientă a unui pacient care se folosește de tulburările sale într-un scop interesat.

utricula prostatică • Canalul median cuprins în grosimea prostatei, între cele două canale ejaculatoare, care se deschide în vârful formațiunii *veru montanum*, printr-un orificiu în formă de fantă verticală.

utricular • 1) În formă de mic burduf; 2) Care se referă la o utriculă anatomică. Ex. pata auditivă utriculară.

utriculă • Vezicula vestibulului membranos (din urechea internă), situată în spatele saculei, în care se articulează cele trei canale semicirculare. Utricula conține un otolit. Zona din utriculă aderentă, la nivelul ferestrei ovale, de peretele intern al vestibulului, corespunde la *macula auditivă* din care pornesc fibrele nervului utricular.

utriculită • Inflamația utriculei urechii sau utriculei prostateice.

utriculosacular • Care se referă la utriculă și la sacula urechii interne.

UV • Abr. pentru *raze ultraviolete*.

uveal • Care se referă la tunica medie a globului ocular (uvee sau tractus uveal). Ex. stafilom uveal.

U

uvee • Sin. *tractus uveal*.

uveită • Inflamația tractusului uveal, difuză sau parțială, interesând fie partea sa anterioară, irisul și corpii ciliari (*iridociclită*), fie partea sa posterioară, coroida (*coroidită*).

uveomeningită • Nume dat sindromelor caracterizate printr-o afectare a tractusului uveal, asociată cu o meningită. Etiologia poate fi virală sau de origine nedeterminată (afectarea lor simultană se explică prin aceeași origine embrionară).

uveoplastie • Operație reparatorie practică la nivelul tractusului uveal.

uveosclerită • Inflamația tractusului uveal și a scleroticiei.

uvula (fr. *engl. uvula*) • 1) Lobulul vermisului inferior al cerebelului. Sin. *lueta vermisului*; 2) Sin. *lueta* (vălului palatin).

uvular • 1) Care se referă la uvula cerebeloasă; 2) Sin. *stafilin*.

uvulită • Inflamația luetei.

uvulotomie • Incizie chirurgicală a luetei sau excizia ei. Sin. *stafilotomie*.

V

V • 1) Simbol pentru *volt*; 2) Abr. pentru *volum*, *viteză*, *valență*, *ventilație*; 3) Simbol pentru *derivațiile unipolare ale regiunii precordiale*, electrodul indiferent fiind fixat la borna centrală; litera V este urmată de o cifră care arată punctul unde se aplică electrodul explorator: V₁, V₂, V₃ etc.

v • Abr. internațională pentru *venă* (după care se scrie numele venei).

V_A • Simbol pentru *volumul aerului alveolar curent* sau pentru *debitul ventilator alveolar*.

V deltoidian (*engl. deltoidian print*) • Amprentă rugoasă pe humerus, în forma literei V, pe care se inseră extremitatea inferioară a mușchiului deltoid. Sin. *amprenta deltoidiană*.

V lingual (*engl. terminal sulcus of tongue*) • Linie în formă de unghi, cu vârful îndreptat spre baza limbii, de-a lungul căreia se dispun cele 9-11 papile caliciforme ale limbii.

VA • 1) Abr. pentru *ventilație alveolară*; 2) Simbol pentru *voltamper*.

vaccin • Produs cu proprietăți imunogene față de o boală infecțioasă. Se prepară din microorganisme (bacterii sau virusuri) inactivate sau din germeni vii, atenuați prin tratarea cu diverse substanțe (formol etc.) sau prin căldură. Produsul își păstrează *structura antigenică* și, fiind imunogen, stimulează la persoana inoculată formarea de anticorpi protectori specifici față de microorganismul respectiv.

vaccin antiamaril (*engl. yellow fever vaccine*) • Vaccin contra febrei galbene obținut din virusuri atenuate, prin pasaje repetate pe culturi celulare. Există un vaccin injectabil (pe cale subcutanată) și unul ce se administrează prin scarificare. Imunitatea obținută durează 6-9 ani.

vaccin antiholeric (fr. *vaccin anticholérique*, *engl. cholera vaccine*) • Vaccin împotriva holerei, preparat din vibrioni holerici omorâți. Se administrează în două injecții intramusculare sau subcutanate la interval de 7-28 zile. Durata imunității este scurtă (doar 6 luni), iar protecția se constată numai la 50% din cei inoculați.

vaccin antipoliomielitic • Vaccin preparat din tulpini virulente de virus poliomieltic, dar inactivate prin formol (*vaccinul Salk*) sau prin propiolactonă (*vaccinul Lépine*), care se administrează prin injecții subcutanate; există și vaccin preparat din tulpini vii, atenuate prin treceri pe rozătoare sau pe culturi celulare (*Vaccinul Sabin Koprowsky*), care se administrează pe cale orală.

vaccin antirabic (*engl. rabies vaccine*) • Preparat din virus viu atenuat (*vaccinul Pasteur*) sau din virus atenuat și inactivat cu fenol (*vaccinul Fermi*, *vaccinul Semple*), administrat pentru prevenirea turbării (după mușcături de animale suspecte), în injecții subcutanate, în doze crescânde; mai nou, vaccin Fuenzalida.

vaccin antirubeolic (fr. *vaccin antirubéoleux*, *engl. rubella vaccine*)

• Vaccin preparat din tulpini atenuate de virus rubeolic, administrat pe cale parenterală, conferind imunitate de lungă durată împotriva acestei infecții.

vaccin antitetanic • Anatoxină tetanică.

vaccin antitetanotifoparatifoidic (*engl. TeTAB vaccine*) • Vaccin constituit dintr-un amestec de anatoxină tetanică și de vacin antitifoparatifoidic. Sin. *vaccin TeTAB*.

vaccin antitifoparatifoidic • Sin. *vaccin TAB*.

vaccin antivariolic (*engl. small pox vaccine*) • Vaccin preparat în trecut din virusul vaccinei și administrat prin scarificare sau inoculare intradermică; în prezent a fost abandonat datorită eradicării variolei în lume (din anul 1975).

vaccin BCG • Vaccin antituberculos constituit din bacili tuberculoși bovini vii, care și-au pierdut virulența prin treceri numeroase pe medii cu bilă; se administrează pe cale bucală sau intradermic, ori prin scarificare. Lingv. inițialele BCG înseamnă: bacil (bilit) Calmette-Guérin.

vaccin DT • Vaccin mixt antidifteric-antitetanic; se administrează în trei inoculări subcutane, la 15 zile interval, urmate după un an de o injecție de rapel. Durata imunității este de 5-6 ani.

vaccin DT-TAB • V. *vaccin TABDT*.

- vaccin DTP** (*fr. vaccin DTC, engl. DTP vaccine*) • Vaccin mixt anti-difteric, antitetanic și antipertussis; se administrează subcutan, în trei injecții, la 20-30 zile interval; este necesară o injecție de rapel după un an; durata imunității este de 3-4 ani.
- vaccin T-TAB** • Vaccin mixt antitetanic + antitifoparatifoidic; se administrează în trei inoculări subcutanate la adult și patru la copil, la intervale de 15 zile; după un an se efectuează un rapel.
- vaccin TAB** • Vaccin polivalent format dintr-o suspensie de bacili tifici (*Salmonella typhi*) și paratifici (*Salmonella paratyphi A* și *Salmonella paratyphi B*), omorâți prin căldură sau printr-un agent bactericid. Se administrează în trei injecții subcutanate la adult și patru la copil, la intervale de 7-10 zile; se pot efectua rapeluri în continuare, în zone cu risc crescut de infectare. Durata imunității este, în general, de 5 ani, dar scade deja după al patrulea an de la vaccinare. Lingv. T-tifoidă; A-paratifoida A; B-paratifoida B; Sin. *vaccin antitifoparatifoidic*.
- vaccin TABC** • Vaccin antitifoparatifoidic A, B, C. Este produs numai în unele laboratoare și se folosește în anumite țări, îndeosebi africane, în care survine și paratifoida provocată de *Salmonella paratyphi C*.
- vaccin TABDT** • Vaccin mixt "triplu asociat" (febră tifoidă, febre paratifoidă A și B + difterie + tetanos); se administrează trei injecții subcutanate la adult și patru la copil (doze mai reduse), la intervale de 15 zile; după un an se efectuează un rapel. Se mai numește și vaccin DT-TAB.
- vaccin TeTAB** • Sin. cu *vaccin antitetano-tifo-paratifoidic*.
- vaccinabil** • Susceptibil sau indicat să fie vaccinat.
- vaccinal** • 1) Care se referă la vaccin. Ex. virus vacinal; 2) Care se referă sau se datorește vaccinării. Ex. complicație vaccinală.
- vaccinare** • Administrarea unui vaccin pe cale orală, parenterală sau prin scarificări, cu scopul prevenirii unei boli infecțioase.
- vaccinat** • Care este imunizat față de o boală infecțioasă, fie prin vaccinare, fie prin trecerea prin boala respectivă (imun).
- vaccină** (*fr. vaccine, engl. 1. vaccinia, 2. cow-pox*) • 1) Reacție provocată în trecut la om, prin inoculare de vaccin antivariolic, manifestată prin pustule la locul inoculării și câteva semne generale moderate. S-au constatat foarte rar și complicații: encefalita vaccinală, infecții cutanate supraadăugate, vaxină generalizată; 2) Boală a bovideelor numită și *cowpox* (variola vacilor), cauzată de un virus din grupul Pox (*virus vaccinal*), care era folosit la prepararea vaccinului antivariolic.
- vaccină generalizată** • Complicație rară a vaccinării antivariolice, caracterizată prin erupție diseminată, alcătuită din pustule similare celor ce se formează în mod normal la locul inoculării.
- vacciniform** • Care seamănă cu vacina. Ex. herpes vacciniform.
- vaccinoid** • Reacție cutanată benignă la un individ revaccinat antivariolic. Demonstrează în general o imunitate identică reacției vaccinale tipice la un primvaccinat. Sin. *fr. vaccinelle*.
- vaccinostil** (*fr., engl. vaccinostyle*) • Mică lanțetă în formă de peniță metalică pentru vaccinarea prin scarificare.
- vaccinoterapie** • 1) Parte a terapiei care studiază utilizarea vaccinurilor; 2) Administrarea unui vaccin în cursul unei infecții.
- vacuitate** (*fr. vacuité, engl. vacuity*) • Starea unui organ sau a unui obiect de a fi golit de conținut.
- vacuolă** (*fr. engl. vacuole*) • Spațiu închis prezent în citoplasma unei celule sau unui organism unicelular (bacterie, hemozoar), în stări fiziologice sau patologice, ce conține diverse substanțe. (adj. *vacuolar*)
- vacuolizare** (*fr., engl. vacuolation*) • Formare de vacuole.
- vacuum** • Gol, fără conținut.
- vag** (*fr. vague, nerf vague*) • Sin. *nerful pneumogastric*.
- vagal** • Care se referă la nervul vag (pneumogastric); care se datorește acestui nerv. Ex. bradicardie vagală.
- vagin** (*engl. vagina*) • Conduct muscolumembranos, care se întinde de la

- colul uterin până la vulvă, situat în cavitatea pelvină, anterior rectului, posterior vezicii urinare și inferior față de uter. Vaginul, organ al copulației, este calea de scurgere a sângelui menstrual, precum și de expulzare a fătului, în cursul nașterii. V. *colpo-elitro*.
- vaginal** • Care se referă la vagin. Ex. prolaps vaginal.
- vaginală** (*fr. vaginale, engl. tunica vaginalis testis*) • Tunica vaginală a scrotului.
- vaginalită** • Inflamația tunicii vaginale a scrotului.
- vaginism** • Contractură dureroasă a mușchilor constrictori ai vaginului. Sin. *colpospasm*. V. *vaginodinie*.
- vaginită** • Inflamația mucoasei vaginale.
- vaginodinie** (*fr. vaginodynie*) • Durere localizată la nivelul vaginului, poate fi datorată vaginismului.
- vaginoplastie** • Sin. *colpoplastie*.
- vagolitic** • Care inhibă nervul pneumogastric (n. vag) și, prin extensie, sistemul nervos parasimpatic. V. *parasimpaticolitic*. Sin. *vagoparalitic*.
- vagomimetic** • Sin. *parasimpaticomimetic*.
- vagoparalitic** • Sin. *vagolitic*.
- vagotomie** (*engl. vagotomy*) • Secționarea nervului vag.
- vagotonic** • 1) adj. Care se referă la vagotonie. Ex. reflex pupilar vagotonic; 2) adj. și s. Care este afectat de vagotonie.
- vagotonie** • Stare caracterizată printr-o hiperexcitabilitate a sistemului parasimpatic (nervul vag), acționând predominant în funcționarea generală a organismului. Se traduce esențial prin instabilitate vasomotorie, transpirații abundente și tendință la constipație și la crampe musculare. Sin. *parasimpaticotonie, parasimpatotomie*.
- vagotrop** (*engl. vagotropic*) • Se spune despre unele substanțe care încetinesc ritmul cardiac și scad presiunea arterială, acționând asupra nervului vag.
- valeculă** (*fr. vallécule*) • Fiecare din cele două fosete situate pe partea posterioară a spatelui limbii și delimitate prin trei pliuri mucoase glosopiglotice.
- valență** (*fr., engl. valence*) • Numărul de atomi de hidrogen sau de alte
- substanțe echivalente pe care un atom sau un ansamblu de atomi îi pot înlocui într-o combinație chimică. Abr. V. (adj. **valențial**)
- valgizant** • Care produce valgus. Ex. osteotomie valgizantă. V. *varizant*.
- valgizare** (*fr. valgisation*) • 1) Deformarea unui membru în valgus, progresivă sau definitivă, spontană sau traumatică; 2) Intervenție chirurgicală pentru corectarea unei anomalii osoase sau articulare, prin punerea în poziția valgus a membrului interesat. V. *varizare*.
- valgus, valga, valgum** • Cuvinte latine însemnând întoarcere, învârtire sau deviere în afară; indică un membru sau o parte a lui, deviate în afară. Ex. *halus valgus, coxa valga, genu valgum*. V. *varus*.
- Valleix (punctele)** (*fr. points de Valleix, engl. Valleix's points*) • Puncte dureroase la presiune în stările nevralgice, situate la locurile unde nervul este accesibil pentru palpate. Cele mai importante sunt situate în regiunile supraorbitare, suborbitare și mentoniere (nevralgie de trigemen) și pe traiectul nervului sciatic și al ramurilor sale: fesă, coapsă, gambă și picior; există și alte puncte de importanță mai mică (auriculare, oftalmice, gingivale etc.). (Valleix François, medic francez din Paris, 1807-1855)
- valoare (nivel, cantitate)** (*fr. taux, engl. rate*) • 1) Nivelul, cantitatea unei substanțe conținută într-o cantitate determinată; 2) Raport numeric existent între două entități, numere sau cantități.
- valoare globulară** (*fr. valeur globulaire, engl. color index*) • Raportul dintre concentrația de hemoglobină și numărul de eritrocite circulante; în mod normal, raportul este 1. Valoarea globulară este mai mare decât 1,1 în anemia pernicioasă și scade sub 0,85 în anemiile hipocrome. Determinarea valorii globulare nu dă suficiente relații despre hemoglobina eritrocitelor, pentru că nu ține seama de *hematocrit*; se înlocuiește prin *concentrația corpusculară medie în hemoglobină*. V. *hemoglobină*. Abr. VG.
- Valsalva (proba sau manevra)** (*engl. Valsalva's experiment*) • Tehnică ce

permite creșterea presiunii în rinofaringe printr-un expir puternic cu gura închisă și nările pensate, în vederea restabilirii și testării permeabilității trompelor Eustache.

valvă (*fr., engl. valve*) • 1) În anatomie, fiecare din foiele ce fac parte dintr-o valvă cardiacă; 2) În chirurgie, depărtător rigid sau maleabil, cu sau fără mâner; 3) Supapă sau clapetă dintr-o mască respiratorie, dintr-un aparat de anestezie etc.; 4) Proteză destinată să înlocuiască valvulele cardiace lezate, după rezecție chirurgicală.

valvula mitrală • Sistem vascular constituit din două valve anexate orificiului atrioventricular stâng (făcând să comunice atrul și ventriculul stâng). Sin. *valvă bicuspidă*.

valvulat (*engl. valved*) • Prevăzut cu valvule. Ex. venă valvulată.

valvă • Repliu membranos situat la nivelul unui orificiu cardiac sau în lumenul unui vas, interpus astfel încât se opune întoarcerii curentului sanguin la punctul de origine. *Valvulele atrioventriculare* ale inimii împiedică trecerea sângelui din ventricul înapoi în atrii, în momentul sistolei ventriculare. Valvulele etajate în "cuib de rândunică" sunt dispuse pe traiectul venelor periferice (exceptând capul și gâtul), ca și pe canalele limfatice și împiedică refluxul sângelui sub acțiunea gravitației. (adj. **valvular**)

valvă atrioventriculară (auriculoventriculară) (*engl. atrioventricular valve*) • Fiecare din cele două sisteme valvulare anexate orificiilor atrioventriculare (drept și stâng) ale inimii: *valvula tricuspidă* (la dreapta) și *valvula mitrală* (la stânga).

valvă bicuspidă • Sin. *valvă mitrală*.

valvă cardioesofagiană • Repliu important al mucoasei gastrice, care prelungeste marginea stângă a cardiei, în fața incizurii cardiotuberozitare.

valvă ileocecală (sau ileocolică) (*fr. valvule iléo-caecale*) • Sin. *valvula Bauhin*, *V. Bauhin*.

valvă tricuspidă • Sistem valvular alcătuit din trei valve, anexat la orificiul atrioventricular drept (care pune în comunicare atrul și ventriculul drept).

valvule conivente (*fr. valvules conniventes, engl. circular folds*) • Repliuri permanente ale mucoasei intestinului subțire, de la unghiul duodenojejunal până la terminarea ileonului. Numărul lor diminuează gradat până la valvula ileocecală. Dispar practic pe parcursul ultimilor cincizeci de centimetri ai ileonului.

valvule sigmoide (sau semilunare) (*engl. sigmoid valve of aorta*) • Trei repliuri subțiri situate la fiecare orificiu arterial al inimii (*valvule sigmoide aortice și valvule sigmoide pulmonare*). Având formă de "cuib de rândunică", aceste valvule închid orificiile aortei (ventriculul stâng) și arterei pulmonare (ventriculul drept), în timpul diastolei, împiedicând refluxul sângelui în ventricul.

valvule uretrale (*engl. urethral valves*) • Repliuri congenitale anormale, cu aspect valvular, proeminând în uretră și putând provoca o retenție de urină în "amonte".

valvulectomie • Rezecția parțială sau totală a unei valvule cardiace.

valvulită • Inflamația unei valvule, îndeosebi a unei valvule cardiace.

valvuloplastie • Operație reparatorie la nivelul unei valvule cardiace lezate, mai ales pentru corectarea unei stenoze mitrale sau a unei insuficiențe mitrale.

valvulotomie • Secționarea valvulelor cardiace în caz de stenoză orificială.

Van den Berg (proba) • Sin. *diazo-reacția*. (*Van den Berg*, medic olandez, 1869-1949)

vaporizator (*engl. vaporizer*) • 1) Aparat care dispersează un lichid în particule fine; 2) În sens mai larg, aparat cu care se face o pulverizare. V. acest termen.

Vaquez (boala) (*engl. polycythemia vera*) • Afecțiune cronică a adultului, de cauză neelucidată, caracterizată prin creșterea anormală a numărului de eritrocite (7-14 milioane pe mm³). Semnele principale sunt: colorație roșie a pielii și mucoaselor, dureri osoase, cefalee și amețeli, splenomegalie moderată, hemoragii cutanate și viscereale, complicate uneori cu tromboze vasculare. Se pot obține remisii cu fosfor

radioactiv. Sin. *poliglobulie esențială*. (*Vaquez Louis Henri*, medic francez, profesor de terapie la Paris, 1860-1936)

variabilă (*fr., engl. variable*) • În matematică, cantitate ce poate lua orice valoare în cadrul unui ansamblu prealabil definit.

variabilitate fenotipică • Ansamblul variațiilor de fenotip, care se pot observa pentru unul sau mai multe caractere luate în considerație, la indivizii unei și aceleiași populații. Fenotipul individual depinde în același timp și de potențialitățile ereditare și de acțiunea mediului.

variabilitate genetică • Ansamblul variațiilor genetice care pot exista la membrii unei populații. Variabilitatea genetică include variabilitatea genotipică, adăugând eventual diferențele genetice care sunt de domeniul eredității necromozomiale.

variabilitate genotipică • Ansamblul diferențelor care le pot prezenta membrii unei aceleiași populații pentru genotipul cromozomic.

varice (*engl. varix*) • 1) Dilatare venoasă patologică permanentă la nivelul rețelelor superficiale ale membrului inferior; 2) Prin extensie, dilatarea permanentă a oricărui vas sanguin sau limfatic. Ex. varice esofagiene. V. *circoid*, *hemoroid*, *varicoel*. (adj. **varicos**)

varicectomie • Excizia varicelor. Sin. *varicotomie*.

varicelă (*engl. chicken pox, varicella*) • Boală virală acută, febrilă, contagioasă și epidemică, de obicei benignă, caracterizată printr-o erupție veziculoasă, ce apare în mai multe pusee; elementul eruptiv, care la început este o maculă, se transformă rapid într-o veziculă superficială, al cărei conținut se tulbură și după câteva zile se usucă și lasă o crustă ce dispare în două săptămâni, fără a lăsa cicatrice. Boala se vindecă de obicei în două săptămâni. Sunt posibile foarte rare complicații (encefalită, bronhopneumonie) sau ceva mai frecvent impetiginizarea veziculelor și alte infecții cutanate cu piogeni ce apar când nu se păstrează o igienă personală corespunzătoare. Perioada de

incubație este de circa două săptămâni (cu limite între 10 și 21 zile). Virusul variceloz este identic cu cel care produce zona (virus varicelo-zosterian).

variceliform (*engl. varicelloid*) • Care seamănă cu varicela. Ex. dermatoză variceliformă.

varicelos • Care este în raport cu varicela.

varicoel • Dilatarea varicoasă a venelor cordonului spermatic, care se prezintă sub forma unei tumefacții moi, uneori duricioase, a scrotului.

varicoel tuboovarian • Dilatație varicoasă a venelor ovariene.

varicografie • Radiografia venelor varicoase după injectarea unei substanțe de contrast opacă la razele X.

varicos (*fr. variqueux, engl. variceal*) • 1) adj. Care se referă la varice; 2) adj. și s. Care prezintă varice.

varicotomie • Sin. *varicectomie*.

varicozitate (*engl. varicula*) • Venulă dilatată la nivelul pielii sau a unei mucoase.

variola (*engl. smallpox, variola*) • Boală infecțioasă gravă, foarte contagioasă, altădată epidemică, cu evoluție adesea letală; este cauzată de un poxvirus și se manifestă clinic prin febră și erupție pustuloasă (elementul eruptiv începe ca o papulă care se transformă în veziculă, ce se ombilichează și trece în pustulă; lasă o cicatrice indelebilă). În urma măsurilor pe plan mondial luate de OMS, îndeosebi vaccinarea, boala a fost eradicată din anul 1975. Virusul mai este păstrat doar în două centre cu titlu de eșantioane de referință. Vaccinarea anti-variolică, în trecut obligatorie, nu mai este practică.

variolic • Care se referă la variolă.

varioliform • Care seamănă cu variola.

varizant • Care produce un varus. Ex. osteotomie varizantă. V. *valgizant*.

varizare • 1) Deformarea unui membru în varus, progresivă sau definitivă, spontană sau traumatică; 2) Intervenție chirurgicală de corijare a unei anomalii osoase sau articulare prin punerea în poziție varus a membrului interesat. Ex. osteotomia intertrohanteriană de varizare. V. *valgizare*.

Varole (puntea) • Sin. *protuberanța inelară*. (*Varole Constanzo*, anatomist și

chirurg italian, profesor la Bologna, apoi la Roma, 1543-1575)

varus, vara, varum • Cuvinte latine care înseamnă "întors, deviat, spre înăuntru" și indică un membru sau o parte a lui, deviate intern. V. *valgus*.

vascular • Care se referă la vase.

vascularită (engl. *vasculitis*) • Inflamația vaselor.

vascularizare • Prezența, așezarea și abundența sau dezvoltarea vaselor într-un țesut sau într-o regiune a organismului.

vascularizat • Care conține vase. Ex. țesut bine vascularizat.

vasculifer • Care are vase. Ex. bont vasculifer.

vasculonervos • Care se referă la vase și nervi, care este format din ele. Ex. pedicul vasculonervos al unui organ.

vasculopatie • Sin. *angiopatie*.

vasectomie • 1) Rezecția parțială sau totală a canalelor deferente; Sin. *deferentectomie*; 2) Tehnici de sterilizare definitivă (prin secțiune), mai des temporară, prin ligatura canalelor deferente; având ca scop să împiedice trecerea spermatozoizilor, evitând astfel sarcina partenerei. Continuitatea canalelor se poate restabili prin îndepărtarea ligaturii (este vorba de fapt de o vasectomie prin ligatură). V. *Steinach (operația)*.

vasoconstrictor • Care produce o vasoconstricție. Ex. nerv vasoconstrictor. Principalele vasoconstrictoare sunt: alcaloizii de secură cornută (*ergot de seigle*), substanțe simpaticomimetice (*adrenalină*), vasopresină.

vasoconstricție • Diminuarea calibrului unui vas prin contracția fibrelor sale musculare; în general se află sub dependența sistemului simpatic.

vasodilatator • Care produce o vasodilatație. Ex. nerv vasodilatator. Principalele vasodilatatoare sunt: simpaticoliticele, hipotensoarele, acidul nicotinic, alcoolul etilic, histamina.

vasodilatație • Dilatarea unui vas, îndeosebi a unei arteriole.

vasoinhibiție • Care inhibă acțiunea nervilor vasomotori.

vasomotor • 1) Care poate provoca o modificare de calibru a vaselor (vaso-

dilatație sau vasoconstricție). Ex. centru vasomotor; 2) Care se referă la motilitatea vaselor (vasoconstricție și vasodilatație). Ex. tonus vasomotor, paralizie vasomotorie.

vasoparalitic • Care provoacă paralizia vaselor.

vasoplegie (engl. *vasomotor paralysis*) • Vasodilatație generalizată, prin paralizia vasomotorie; poate fi provocată de unele medicamente.

vasopresină • Hormon polipeptidic provenit din hipotalamus și înmagazinat în lobul posterior al hipofizei; are structura foarte apropiată de cea a oxitocinei. Stimulează reabsorbția apei la nivelul tubilor distali din rinichi, precum și contracția musculaturii netede (mai cu seamă vasoconstricția arterială și arteriolară, având drept consecință o hipertensiune). Insuficiența secretorie de vasopresină dă naștere diabetului insipid. Vasopresina este indicată, pe cale intramusculară, în tratamentul diabetului insipid și în atonia intestinală postoperatorie, dar nu este folosită ca antihipertensiv sau vasoconstrictor. Se folosește și ca mijloc de diagnostic al diabetului insipid și pentru evaluarea capacității de concentrație a rinichiului. Abr. *ADH* (de la engl. *antidiuretic hormone*). Sin. *antidiuretică, hormon antidiuretic, pitresină*.

vasopresor • Se spune despre un fenomen sau un medicament care face să crească presiunea sanguină. Ex. reflex vasopresor.

vasostimulant • Care exercită o acțiune vasomotorie, stimulând activitatea nervilor vasomotori.

vasotomie • Secționarea, incizarea sau ligatura canalelor deferente. V. *vasectomie*.

vasotonic • Care controlează tonusul vaselor sanguine. Ex. centru vasotonic.

vasotonie • Tonusul vaselor sanguine.

vasotrop (engl. *vasotropic*) • Care are o afinitate particulară pentru vasele sanguine sau limfatice.

vasovagal (sindrom) • Sindrom produs printr-o excitare a nervului vag (de origine emotivă, reflexă sau de altă natură), care se traduce prin hipoten-

siune, vasodilatație a arterelor periferice și o rărire a ritmului cardiac.

vasoveziculită • Inflamația canalului deferent și a veziculei seminale corespunzătoare.

vasoveziculectomie • Ablația canalului deferent și a veziculei seminale corespunzătoare.

vast extern • V. *mușchiul vast extern*.

vast intern • V. *mușchiul vast intern*.

Vater (ampula) • Parte dilatată, inconstantă, formată la vărsarea canalului coledoc și a canalului Wirsung la nivelul mării caruncule duodenale. Se deschide în duoden printr-un orificiu strâmt. V. *ampular, Oddi (sfincter)*. Sin. *ampula duodenală*. (Vater Abraham, anatomist, medic și botanist german, profesor la Wittenburg, 1684-1751)

vălul palatului (fr. *voile du palais*, engl. *velum palatinum*) • Perete musculomembranos mobil, care prelungește în jos și înapoi bolta palatului și separă partea nazală de partea bucală a faringelui. Marginea posterioară prezintă în centru luea și de fiecare parte ale acesteia câte două pliuri, unul anterior, altul posterior, numiți pilierii vălului palatin. Între aceste două perechi de pilieri, se găsește amigdalele palatine. V. *velopalatin*. Sin. *palatul moale*. (fr. *palais mou*).

vărsătură (fr. *vomissement*, engl. *vomiting*) • 1) Expulzarea bruscă, prin gură, a conținutului gastric; 2) Produsul evacuat astfel. V. *emetic*.

vârsta a doua (engl. *preschool age*) • Vârsta copiilor de trei până la șase ani impliniți.

vârsta a treia (engl. *elderly*) • Expresie familială, fără semnificație administrativă precisă, care desemnează persoanele vârstnice.

vârsta critică • V. *climacteriu*.

vârsta cronologică (vârsta legală) • Vârsta măsurată în ani de viață.

vârsta anatomică (sau vârsta osoasă) (fr. *âge anatomique ou osseux*, engl. *anatomical age, bone age*) • Gradul de dezvoltare a unui individ, evaluat pe baza stării de dezvoltare a sistemului osos (gradul de osificare a oaselor, închiderea fontanelor craniene). Vârsta

osoasă nu corespunde întotdeauna vârstei dentare, vârstei cronologice.

vârsta gestațională (engl. *fertilization age*) • Durata sarcinii calculată de la ultima perioadă menstruală normală.

vârsta legală • V. *vârsta cronologică*.

vârsta matură (fr. *âge mûr*) • Sin. *maturitate* (2).

vârsta mentală • Vârsta ce corespunde dezvoltării intelectuale și psihice, determinată prin teste etalonate; ea nu coincide întotdeauna cu vârsta cronologică. V. *coeficient (quotient) intelectual*.

vârsta osoasă • V. *vârsta anatomică*.

vârsta primă (engl. *infancy*) • Vârsta copiilor care nu au depășit doi ani impliniți.

vâscos (fr. *visqueux*, engl. *viscous*) • Se spune despre un lichid care are o vâscozitate mare, care se scurge foarte încet, ca un sirop.

vâscozimetru • Aparat pentru determinarea vâscozității unui lichid.

vâscozitate (fr. *viscosité*, engl. *viscosity*) • Rezultatul rezistenței de frecare între moleculele unui fluid, care se opune deplasării lor, unele față de altele. V. *vâscos*.

VC • Abr. *volum curent*.

VCG • Abr. *vectorcardiogramă*.

VD • Abr. *ventricul drept*.

VDRL (testul) • Reacție de floculare pentru diagnosticul sifilisului. Abr. din engl. *Veneral Disease Research Laboratory*.

vectorcardiografie • Înregistrarea unei vectorcardiograme.

vectorcardiogramă • Grafic obținut cu ajutorul unui vectorcardiograf, prin reunirea în spațiu a celor trei vectori cardiaci ce traduc activitatea electrică a inimii, la fiecare revoluție cardiacă, pe cele trei planuri: frontal, sagital și orizontal. Abr. VCG. Sin. *electrocardiogramă vectorială*.

vector • Orice animal care poate transmite o infecție, aparținând unei incregături diferită de cea căreia îi aparține organismul infectat. Astfel, căpușele sunt vectori pentru infecții virale; în schimb căinele, care transmite rabia, nu este un vector, ci un rezervor de virus. Vectorul poate fi el însuși.

infectat sau poate numai să transmită un agent infecțios. (adj. **vectorial**)

vector cardiac • În electrocardiografie, săgeată ce reprezintă grafic forțele electromotorii ale activității electrice cardiace la un moment dat.

vectorial • Care se referă la un vector, care se exprimă prin vectori. Ex. electrocardiogramă vectorială (sau vectorcardiogramă).

vedenie (engl. *visions*) • În limbaj curent, halucinație vizuală.

vedere (fr., engl. *vision*) • Facultatea ochiului de a percepe lumina, culorile și formele (în fr. în mod curent "vue"). Vederea binoculară este vederea în care stimuli luminoși înregistrați simultan pe retina celor doi ochi sunt contopiți într-o singură imagine. (adj. **vizual**) V. *optic*.

vegetativ • 1) Care privește funcțiile vitale de bază, activitățile fiziologice involuntare plasate sub controlul sistemului nervos autonom (vegetativ): circulația, secreția, excreția etc. Ex. viață vegetativă; 2) Partea sistemului nervos care asigură funcțiile vitale de bază, funcționarea viscerelor.

vegetații • Leziuni papilomatoase pe piele sau pe mucoase, mai mult sau mai puțin reliefate. V. *condilom*.

vegetații adenoide (engl. *adenoids*) • Hipertrofia țesutului adenoid al amigdalei faringiene (situată pe partea mediană și posterioară a nazofaringelui), care se observă mai ales la copil, putând antrena jenă respiratorie.

vegetații veneriene • V. *condilom*.

velocimetrie prin ecografie Doppler • Sin. *ultrasonografie Doppler*.

vena azigos • V. *azigos*.

vena bazilară (engl. *basal vein*) • Fiecare din cele două trunchiuri venoase de la baza creierului.

vena bazilică • V. *bazilică*.

vena cavă inferioară • Trunchi venos voluminos care colectează sângele venos din regiunea subdiafragmatică a corpului, formată din confluența celor două vene iliace primitive. Vena cavă inferioară primește numeroase ramuri colaterale și este anastomozată cu sistemul venei cave superioare prin venele *azigos*.

vena cavă superioară • Trunchi venos voluminos care colectează sângele venos din regiunea supradyfragmatică a corpului, format din confluența celor două trunchiuri brahiocefalice. Vena cavă superioară nu primește, în mod normal, decât o sigură colaterală, *marca venă azigos*.

vena portă (fr. *veine porte*, engl. *portal vein*) • Trunchi venos mare care duce la ficat sângele venos din toate părțile subdiafragmatică ale tubului digestiv, din splină și din pancreas. Vena portă se termină în hilul hepatic prin două ramuri: dreaptă și stângă. V. *sistem port, pile*.

venă (fr. *veine*, engl. *vein*) • Vas sanguin prin care sângele circulă de la periferie spre inimă. Peretele venelor este alcătuit din trei tunici: *intima, media și adventitia*. Venele cu calibrul mediu, cu excepția sistemului port, sunt prevăzute cu valvule, dar la nivelul capului și gâtului sunt puțin valvulate. Valvulele venoase sunt orientate astfel încât împiedică refluxul sanguin sub efectul gravitației. Într-un pedicul vascular există câte două vene pentru o arteră, exceptând teritoriul sistemului port și marile trunchiuri venoase. Venele se împart în trei mari sisteme: *sistemul venos general*, care aduce sângele venos în atriu drept prin cele două vene cave, superioară și inferioară; *sistemul venos pulmonar* care se formează de la nivelul capilarelor pulmonare și duce sângele oxigenat în atriu stâng, prin venele pulmonare; *sistemul port* (V. acest termen). Abr. v. urmat de numele venei. Ex. v. safenă, V. *fleb.* (adj. **venos**)

vene coronare • V. *coronară*.

vene jugulare • V. *jugulare*.

vene pulmonare • Trunchiuri venoase voluminoase, în număr de patru, două la dreapta și două la stânga, care adună din plămâni sângele oxigenat și îl conduc în atriu stâng.

vene safene • V. *safenă*.

venectazie • Sin. *flebectazie*.

venectomie • Sin. *flebectomie*.

venerian (fr. *vénérien*, engl. *venereal*) • Care se referă sau se datorește rapoarturilor sexuale. Lingv. *Venus*, zeița amorului, prin extensie, amorul fizic.

venerologie (fr. *vénérologie*, engl. *venerology*) • Studiul bolilor venerice; specialistul este *venerolog*.

venin (engl. *venom, poison*) • Substanță toxică - otrăv - produsă de unele animale (șerpi, scorpioni etc.) sau, excepțional, de unele plante, și care poate fi inoculată prin înțepătură sau mușcătură. Efectele sunt diferite după natura veninului (paralizie respiratorie, șoc anafilactic, hemoragii etc.). (adj. **veninos**)

veninos (fr. *vénéneux*, engl. *poisonous*) • Care conține o otrăvă. Ex. plantă veninoasă.

venită (fr. *veinite*, engl. *chemically induced phlebitis*) • Iritația endoteliului venos provocată de unele substanțe medicamentoase. Venita nu este același lucru cu flebita.

venografie • Sin. *flebografie*.

venos • Care se referă la o venă.

venotonic (fr., engl. *phlebotonic*) • Se spune despre un medicament care ameliorează tonicitatea pereților venoși; venotonicele se folosesc în insuficiențele venoase, îndeosebi în tratamentul varicelor.

venozitate (fr. *veinosité*, engl. *veinosity*) • Mică venă vizibilă prin piele.

ventilație alveolară • Ventilația care are loc în alveolele pulmonare. Abr. VA.

ventilație artificială • V. *respirație artificială*.

ventilație maximală (engl. *maximum breathing capacity*) • Volumul de aer maxim ce poate fi ventilat voluntar timp de un minut; în mod normal este de ordinul a 120 litri. Abr. VM sau VMx.

ventilație • Ansamblul fenomenelor fizice și mecanice care permit schimbările gazeose în timpul respirației pulmonare. Abr. V. V. *debit ventilator*.

ventral • Care se referă la abdomen (V. *abdominal*) sau la fața anterioară a corpului uman (în opoziție cu *dorsal*). Ex. bronhie ventrală, nucleu ventral al hipotalamusului.

ventricul (engl. *ventricle*) • Cavități situate în interiorul unor organe.

ventricular • Care se referă la un ventricul (cardiac sau cerebral).

ventriculi cardiaci (engl. *ventriculus cordis*) • Fiecare din cele două cavități

ale cordului: *ventriculul drept* (Abr. VD) și *ventriculul stâng* (Abr. VS), așezate anterior față de auricule și separate între ele prin septul interventricular. Ventriculii primesc sângele din auriculele corespunzătoare prin orificiile atrioventriculare și îl trimit în artera pulmonară (ventriculul drept) sau în aortă (ventriculul stâng).

ventriculii cerebrali (engl. *ventricles of the brain*) • Dilatații ale canalului endimar al encefalului, ce conțin lichid cefalorahidian secretat de plexurile coroide. Acestea sunt: *ventriculii laterali* (drept și stâng), cavități endimare în fiecare din emisferile cerebrale; *al treilea ventricul*, impar și median, situat între cele două emisfere cerebrale și comunicând cu fiecare din ventriculii laterali prin orificiile Monro; *ventriculul al patrulea*, impar și median, cuprins între diferite componente ale rombencefalului: bulbul, protuberanța și cerebelul; comunică prin partea sa superioară cu ventriculul al treilea prin apeductul Sylvius și inferior direct cu canalul endimar.

ventriculoatriostomie • Drenarea lichidului din ventriculii cerebrali în atriu drept cardiac prin intermediul unui tub foarte fin; este indicată pentru combaterea unor hidrocefalii.

ventriculocisternostomie (sau **ventriculostomie**) • Crearea unei comunicări între ventriculii cerebrali și cisternele de la bază, pentru a permite drenarea lichidului cefalorahidian în caz de hidrocefalie prin obstrucția orificiilor Monro.

ventriculografie • 1) Examen radiografic al ventriculilor cerebrali după injectarea unor substanțe de contrast gazeose (*pneumoventriculografie*) sau lichide (*soluție iodată*) în canalul rahidian ori direct prin trepanație în ventriculii cerebrali; 2) Examen radiografic al ventriculilor inimii, după injectarea unui mediu de contrast opacificant.

ventriculogramă • În electrocardiografie, traseul care traduce depolarizarea și repolarizarea mușchilor ventriculari și care conține ansamblurile: QRS, RS-T, T și U.

ventriculostomie • Ventriculocisternostomie.

ventriculul al patrulea (*fr. quatrième ventricule*) • V. *ventriculii cerebrali*.

ventuză (*fr. ventouse, engl. cupping glass, ventouse*) • Pahar de sticlă care se aplică pe piele, după ce aerul conținut a fost arăfiat, având scopul de a provoca o revulsie locală.

venulă • Venă de dimensiuni mici.

vergență (*fr., engl. vergence*) • Mișcare a celor doi ochi în care axele vizuale nu mai sunt paralele; acestea se pot apropia (convergență) sau îndepărta (divergență).

vergeturi (*fr. vergetures, engl. stretch marks, striae atrophicae*) • Mici linii de atrofie cutanată similare cicatricilor, plane, deprimite sau proeminente, localizate pe abdomen, sâni sau coapse. Se formează pe pielea supusă unei distensii exagerate (sarcină, obezitate, boala Cushing), prin ruptura fibrelor elastice din derm. Sin. *vibice* (2).

vermicular • Care seamănă cu un vierme prin forma sa (ex. apendice vermicular) sau prin mișcările sale (ex. contracție musculară vermiculară).

vermifug • Medicament care favorizează sau produce expulzarea paraziților din intestin. V. *antihelminthic, tenifug*.

vermină (*fr. vermine, engl. vermin*) • Totalitatea insectelor parazite externe ale omului și animalelor.

verminos • Care se referă la viermi, care este produs de viermi. Ex. apendicită verminoasă, dermatită rampantă verminoasă.

verminoasă • Boală provocată de viermi.

vermis • Partea mediană a cerebelului, care proemină pe fața sa superioară, între cele două emisfere (*vermis superior*) și care se înfundă în marea scizură mediană a cerebelului, pe fața sa inferioară (*vermis inferior*). Antero-posterior și de sus în jos, vermisul este împărțit în nouă lobuli: lingula, lobul central, culmen, declivul, folium, tuber, piramis, uvula și nodulus. (adj. *vermian*)

vernal • Care se referă la primăvară, care survine primăvara. Ex. conjunctivită vernală.

vernix caseosa • Substanță grasă, de consistența săpunului, care acoperă în

parte pielea fătului sau a nou născutului. Este formată din sebum, celule epiteliale descuamate și fire din părul fin. (*fr. duvet*).

versie (*fr., engl. version*) • Act obstetrical efectuat manual, înainte sau în timpul nașterii și prin care se imprimă fătului o schimbare de poziție, pentru a se ușura expulzia. Versia se numește *cefalică* sau *podalică* (picioare), după partea fetală care este îndreptată spre micul bazin. Poate fi executată prin manopere externe prin peretele abdominal sau prin manopere interne, cu mâna introdusă în uter.

vertebră • Fiecare din cele 33-34 elemente osoase suprapuse, care alcătuiesc *coloana vertebrală* (V. acest termen). Fiecare vertebră este formată din: o parte anterioară, *corpul vertebral*, ale cărei fețe - superioară și inferioară, sunt separate de vertebrele vecine prin discurile intervertebrale; o parte posterioară, *arcul neural* (sau *dorsal*), formată de fiecare parte din *pediculii* (înainte) și *lamelle vertebrale* (înapoi), circumscriind astfel, împreună cu fața posterioară a corpului vertebral, *gaura (orificiul) vertebrală*; o prelungire mediană posterioară (la unirea celor două lame vertebrale), *apofiza spinosă*; două eminente orizontale și transversale (la unirea pediculilor cu lamelle), *apofizele transverse*; patru proeminente, două îndreptate în sus și două în jos, *apofizele articulare superioare* și cele *inferioare*. Apofizele articulare a două vertebre vecine delimitează *găurile (orificiile) de conjugare* (una la dreapta și una la stânga), prin care ies nervii rahidieni. Prin suprapunerea găurilor vertebrale ale fiecărei vertebre se formează *canalul rahidian (vertebral)* în care se găsesc meningele și măduva spinală. V. *spondil*. (adj. *vertebral*)

vertebroterapie (*engl. spondylotherapy*) • Tratatamentul unor dureri ale coloanei vertebrale prin manipulări ale vertebrelor. V. *chiropractică, spondiloterapie*.

vertex • Punct antropometric care corespunde celui mai înalt punct al bolții craniene, în plan sagital median, capul fiind menținut drept.

vertiginos • Care se referă la vertij, care produce vertij. Ex. criză epileptică vertiginosă.

vertij (*fr. vertige, engl. dizziness, vertigo*) • Impresie subiectivă de deplasare, de rotație a corpului sau a celor din jur, însoțită și de tulburări de echilibru.

vertij de elongație • Vertij de intensitate variabilă, de la simpla senzație de dezechilibru pasager, la vertijul adevărat. Este declanșat de mișcările capului față de restul corpului, ceea ce îl deosebește de vertijele poziționale (de origine otolitică) provocate de mișcările capului în spațiu. Mișcările mai des implicate sunt rotația, flexia, extensia sau rotația combinată cu extensia, ceea ce duce la întreruperea fluxului într-una din cele două artere vertebrale. Vertijul de elongație este una din principalele manifestări ale insuficienței vertebro-bazilare.

veru montanum (*engl. seminal colliculus*) • Proeminență mediană, alungită vertical, situată la nivelul peretelui posterior al uretrei prostatice. La acest nivel se deschide utricula prostatică și canalele ejaculatorii.

verucă (*fr. verrue, engl. verruca, wart*) • Mică tumoră cutanată neregulată, de origine virală, de mărime variabilă, constituită prin hipertrofia papilelor dermice. Se localizează mai ales la mâini, picioare și față. Sin. *verucozitate*.

verucos (*fr. verruqueux, engl. verrucose, warty*) • Acoperit de veruci și format de veruci sau verucozități. Ex. endocardită verucoasă.

verucozitate • Sin. *verucă*.

vesperal • Care are loc seara. Ex. edem vesperal. V. *matutinal*.

vestibular • 1) Care se referă la un vestibul, în particular la vestibulul urechii interne. Ex. nerv vestibular, căi vestibulare. V. *labirintic*; 2) În dentistică, se referă la fața dinților situată de partea vestibulului bucal.

vestibulară (proba) (*engl. vestibular test*) • Orice probă efectuată pentru evidențierea leziunilor căilor vestibulare periferice sau centrale (ce se traduce mai ales prin nistagmus și prin tulburări de echilibru).

vestibulo- • În medicina dentară, prefix ce arată deplasarea unui dinte către vestibulul cavității bucale (adică spre buze și obraz). Ant. *linguo-*.

vestibulolingual • Care se referă la regiunea unui dinte, delimitată de fețele lui vestibulară și linguală. Sin. *bucolingual*.

vestibulometrie • Evaluarea aparatului vestibular (privind echilibrul) cu ajutorul unor mecanici diverse (indeosebi prin probele vestibulare).

vestibuloocluzia • Ocluzia unui dinte sau unui grup de dinți inferiori în afara danturii superioare. Ant. *linguoocluzia*.

vestibulotomie • Incizia chirurgicală a vestibulului urechii.

vestibulul cavității bucale (*fr. vestibule de la bouche, engl. buccal vestibule*) • Porțiunea periferică a cavității bucale cuprinsă între arcadele dentare de o parte și buzele și obraji de cealaltă parte. Sin. *cavitate vestibulară*.

vestibulul urechii interne (*fr. vestibule de l'oreille interne, engl. vestibule of inner ear*) • Cavitatea medie a labirintului urechii interne, având un *vestibul osos* situat între melc - înainte - și canalele semicirculare - în sus și înapoi - precum și un *vestibul membranos*, conținut în cel osos și fiind format din două vezicule: utricula și sacula. Împreună cu canalele semicirculare, vestibulul constituie organul echilibrului.

vestibulul vulvei • Depresiune mediană a vulvei, în fundul căreia se deschid uretra și vaginul și care este delimitată lateral prin labiile mici.

vezical • Care se referă la vezică (sin. *cistic*). Ex. calcul vezical, mușchi vezical.

vezicant • Care provoacă vezicule cutanate. Ex. platură vezicant, gaz vezicant.

vezică urinară (*fr. vessie urinaire, engl. urinary bladder*) • Rezervor cu perete muscular în care urina ce se scurge din rinichi prin uretere se acumulează și se păstrează în intervalul dintre micțiuni. În timpul acesteia, urina este evacuată din vezică prin uretră. Vezica se găsește în cavitatea pelvină, în spatele simfizei pubiene (la

bărbat, deasupra prostatei și anterior de rect; la femeie este situată anterior de uter și de vagin). Capacitatea fiziologică a vezicii este în medie de 300 ml. Orificiile ureterale se situează la cele două unghiuri superioare ale trigonului vezical, iar orificiul uretral (colul vezical) ocupă unghiul inferior. Mucoasa vezicală este netedă la copil și devine areolară la adult, prin hipertrofia fibrelor musculare; la bătrân poate lua aspect de "vezică în coloane". V. *cistic*. (adj. **vezical**)

vezicoperineal • Care se referă la vezică și la perineu. Ex. fistulă vezicoperineală.

vezicoprostatic • Care se referă la vezică și la prostată. Ex. plex nervos vezicoprostatic.

vezicoureteral • Care se referă la vezică și la ureter.

vezicouretral • Care se referă la vezică și la uretră.

vezicouterin • Care se referă la vezică și la uter. Ex. fistulă vezicouterină.

vezicovaginal • Care se referă la vezică și la vagin. Ex. fistulă vezicovaginală.

vezicular • 1) Care se referă la o veziculă, mai ales la vezicula biliară. Ex. litiază veziculară. V. *cistic* (2); 2) Sin. *veziculos*.

veziculă (fr. *vésicule*, engl. *vesicle*) • 1) Orice organ în formă de sac mic; 2) Veziculă cutanată: leziune elementară a pielii, constituită dintr-o mică ridicătură epidermică, plină cu o serozitate transparentă și având mărimea medie cât o gămălie de ac. V. *cist*.

veziculă biliară (engl. *gall bladder*) • Rezervor musculomembranos piriform, aplicat pe fața inferioară a ficatului; aici se acumulează bila în intervalul dintre digestii. Are trei părți: fundul, corpul și gâtul (colul) care se continuă prin canalul său excretor, canalul cistic. În cursul digestiei, vezicula se contractă și își varsă conținutul în duoden, prin canalul cistic și coledoc. V. *colecistic*, *cistic*. (adj. **vezicular**)

veziculă calcificată (fr. *vésicule porcelaine*, engl. *calcified gall bladder*) • Calcificarea peretelui vezicular, ceea ce face vezicula vizibilă pe clișeele radiologice, fără să fie nevoie de sub-

stanță de contrast: acest aspect denotă o colecistită cronică. La colecistografia orală, vezicula apare exclusă.

veziculă dublă • Malformație congenitală excepțională, caracterizată prin existența a două vezicule biliare și două canale cistice.

veziculă exclusă (fr. *vésicule exclue*, engl. *nonvisualisation gallbladder*) • În radiologie, absența opacității veziculei biliare după administrarea unei substanțe radioopace, care în mod normal este excretată prin căile biliare. Aceasta arată un obstacol la nivelul canalului cistic sau o litiază veziculară masivă; trebuie însă ținut seamă de posibilitatea existenței unei insuficiențe hepatice manifestată prin tulburări de absorbție sau de eliminare a substanței opace.

veziculă ombilicală (engl. *yolk sac*) • Anexă embrionară atașată la cordonul ombilical primitiv, sub forma unui sac tapizat de un endoderm care se continuă cu epiteliul intestinului primitiv.

veziculă seminală • Fiecare din cele două rezervoare musculoembrionare în care se acumulează sperma în intervalul dintre ejaculări. Veziculele seminale sunt situate posterior față de vezica urinară și deasupra prostatei; comunică fiecare cu canalul deferent corespunzător.

veziculită • Inflamația veziculelor seminale. Sin. *spermatocistită*.

veziculodeferentografie • Examen radiologic al canalului deferent și al veziculei seminale corespunzătoare, după injectarea unui produs opac în canal, în direcția veziculei.

veziculografia • Radiografia veziculelor seminale după injectarea, de obicei prin puncția canalului deferent, a unui produs opacifiant.

veziculopustulos • Leziuni cutanate formate din vezicule și pustule.

veziculos (engl. *vesiculated*) • Care este format din vezicule. Ex. ezmă veziculoasă, adenom tiroidian veziculos. Sin. *vezicular*.

veziculectomie • Ablția unei vezicule seminale. Sin. *spermatocistectomie*.

veziculotomie • Incizia unei vezicule seminale în vederea evacuării unui abces.

VF • În electrocardiografie, simbol pentru derivația unipolară a gambei stângi. V. *derivație*.

VG • Abr. *valoare globulară*.

VGM • Abr. *volumul globular mediu*.

VHA (sau HAV) • Virusul hepatitei A. V. acest termen.

VHB (sau HBV) • Virusul hepatitei B. V. acest termen.

VHC (sau HCV) • Virusul hepatitei C. V. acest termen.

VHD (sau HDV) • Virusul hepatitei D. V. acest termen.

VHE (sau HEV) • Virusul hepatitei E. V. acest termen.

viabil (engl. *viable*) • Care este apt să trăiască.

viabilitate • Aptitudinea unui făt de a trăi, condiționată de o dezvoltare normală și suficientă în cursul vieții intrauterine. Se consideră în general că un făt de mai puțin de 5 luni nu este apt să trăiască.

vibice (fr. engl. *vibices*) • Leziuni purpurice în formă de striuri.

vibratil • Care este animat de vibrații. Ex. cil vibratil.

vibratoriu (fr. *vibratoire*, engl. *vibratory*) • Care este caracterizat prin vibrații, care se referă la vibrații. Ex. tremor vibratoriu, sensibilitate vibratorie.

vibrație (fr., engl. *vibration*) • 1) Mișcare periodică rapidă, de o parte și de alta a punctului de echilibru; 2) Mod de masaj ce constă din exercitarea la suprafața regiunii expuse tratamentului a unei serii rapide de presiuni efectuate cu mâna, aceasta rămânând constant în contact cu tegumentele.

vibrație ultrasonică • Sin. *ultrasunet*.

Vibrio • Gen de bacterii gram negative, incurbate, izolate sau grupate în spire scurte, mobile, având un cil polar, aerobe sau anaerobe, ce pot fi izolate din apele dulci ori sărate precum și din sol; sunt saprofite sau patogene (dintre ultimele fiind *Vibrio cholerae*, agentul holerei).

vibriion (engl. *vibrio*) • Microorganism mobil, în formă de bastonaș incurbat sau de virgulă; aparține de regulă genului *Vibrio*. (adj. **vibrionic**)

vibrise (fr. *vibrisses*, engl. *vibrissae*) • Firele de păr care se găsesc în interiorul nărilor.

vicariant • Care înlocuiește, care compensează, cu referire la o activitate, o funcție a organismului, care suplează o insuficiență funcțională. Ex. emfizem vicariant (într-o regiune a plămânului învecinată unei zone retractate sau rezecate).

viciu (fr., engl. *vice*) • Anomalie morfologică sau funcțională (de ex. viciu de conformație: viciu de refracție a ochiului). (adj. **viciat**, **vicios**)

vigil • Care survine în stare de veghe. V. *comă vigală*.

VII • Abr. *virusul imunodeficienței umane (virusul SIDA)*. Lingv. adoptat de OMS la recomandarea Școlii de sănătate publică din Rennes; această abreviere nu se folosește în Institutul Pasteur și în alte instituții care preferă HIV (de la engl. *human immunodeficiency virus*).

vilos (fr. *vilieux*, engl. *villous*) • Care prezintă vilozități. Ex. papilom vilos, artrită vilooasă.

vilozități • Mici excrescențe filiforme, normale sau patologice, aflate pe suprafața unei mucoase sau unei seroase și care îi dau un aspect pârșos, de "acoperit cu păr". Ex. vilozități coriale, vilozități intestinale, vilozități sinoviale, vilozități ale unei tumori.

vindecare (fr. *guérison*, engl. *cure*, *healing*, *recovering*) • Restabilirea stării de sănătate, așa cum era înainte de îmbolnăvire.

viraj (fr. *virage*, engl. *conversion*) • Pozitivarea unei cutireacții.

viral • Care se referă la virus. Ex. infecție virală, inactivare virală. Sin. *virusal* (puțin folosit).

viremie • Prezența particulelor virale (virioni) în sângele circulant (libere în plasmă sau vehiculate de unele elemente figurate).

viril (fr. *viril*, engl. *male*, *masculine*) • Care se referă la sexul masculin sau care posedă caractere masculine.

virilism • Prezența la fată sau la femeia adultă de caractere secundare de tip masculin, cu regresia celor de tip feminin: pilozitate cu topografie mascu-

lină (hirsutism), lipsa de dezvoltare sau regresia sânilor, hipertrofia clitorisului, voce gravă, absența sau oprirea menstruelor, psihism masculin. Virilismul se datorește fie administrării de cortizon sau testosteron în doze mari, fie producerii excesive în organism de hormoni androgeni.

virilitate (engl. 1. *masculinity*, 2. *virility*) • 1) Ansamblul caracterelor specifice sexului masculin; 2) Capacitatea normală de reproducere la bărbat.

virilizant (engl. *virilizing characters*) • Care produce virilizare. Ex. acțiunea virilizantă a testosteronului la femeie.

virilizare (fr., engl. *virilisation*) • Apariția la femeie a unor caractere sexuale secundare asemănătoare cu cele ale bărbatului (dintre acestea cea mai frecventă este apariția pilozității pe față).

virion • Particulă virală infecțioasă, având doi constituenți principali: o moleculă de acid nucleic și un înveliș proteic format din unități dispuse în simetrie caracteristice diverselor familii de virusuri. Sin. *particulă virală*.

viroid (engl. *virucide*, *viricid*) • Care poate distruge puterea infecțioasă a unor virusuri.

virologie (engl. *virology*) • Știința care se ocupă cu studiul virusurilor; specializată este *virolog*.

viropexie • Fixarea unui virus pe celula țintă.

virostatic • Care inhibă dezvoltarea unui virus.

viroză (engl. *virosis*) • Afecțiune produsă de un virus.

virulent • Care se referă la virulență; care are putere patogenă.

virulență (fr., engl. *virulence*) • Capacitatea unui germen patogen de a se dezvolta într-un organism dintr-o specie dată, de a produce toxine specifice și de a produce o stare patologică.

virus • Nume generic dat agenților infecțioși, paraziți intracelulari obligatorii, care se reproduc pornind de la materialul genetic reprezentat de particula infecțioasă (virion) ce conține un singur fel de acid nucleic: ribonucleic (*ribovirus* sau *virus ARN*), sau deoxiribonucleic (*deoxiribovirus* sau *virus ADN*). Virusurile au o structură bine definită, cu sau fără înveliș proteic, cu

simetrie cubică sau helicoidală. Având dimensiuni foarte mici, virusurile străbat filtrele bacteriene uzuale, ceea ce le-a conferit în trecut numele de *virusuri filtrabile* sau *ultravirusuri*. V. *adenovirus*, *arbovirus*, *arenavirus*, *Coxsackie (virus)*, *citomegalovirus*, *Ebola (virus)*, *echovirus*, *enterovirus*, *herpes virus*, *Marburg (virus)*, *myxovirus*, *paramyxovirus*, *poliovirus*, *poxvirus*, *reovirus*, *retrovirus*, *rhabdovirus*, *rhinovirus*, *ribovirus*. (adj. **viral**)

virus ECHO • Sin. *echovirus*.

virus Pox • V. *poxvirus*.

virus varicella-zona • Virusul responsabil din grupul herpes virus. Abr. VZV.

virus-vaccin • Vaccin preparat din virus viu, atenuat prin treceri succesive pe medii de cultură celulare.

virusal • Sin. puțin folosit pentru *viral*.

vis (fr. *rêve*, engl. *dream*) • Ansamblul imaginilor, ideilor incoerente sau mai mult ori mai puțin structurate, care se prezintă în timpul somnului și care devin conștiente uneori după trezire. Visele arată în mare măsură dorințele secrete ale individului și gândurile din sfera inconștientului; de aceea, interpretarea lor are mare însemnătate în psihanaliză. În timpul visului (a activității onirice) apar trasee encefalografice caracteristice. Datorită lor se știe că visele nu se produc decât în timpul *somnului paradoxal*. Cercetări recente arată că visele sunt necesare pentru echilibrul psihic. V. *oniric*, *somn*.

viscer (fr. *viscère*, engl. *viscera*) • Orice organ conținut într-o cavitate a corpului: cavitatea toracică (plămâni, inimă), cavitatea abdominală (ficat, stomac, splină etc.), cutia craniană (creier). V. *splanhnic* (adj. **visceral**).

visceral • Care se referă sau aparține unui viscer. Ex. foia viscerală a pleurei. V. *splanhnic*.

visceralgie • Orice durere profundă, la nivelul unui viscer, în general de origine nervoasă.

visceroceptor (engl. *visceroreceptor*) • Receptor ce aparține grupului de *interoceptori* care asigură sensibilitatea viscerală.

viscerogen • Care își are originea într-un organ visceral. Se referă mai ales la unele reflexe.

visceroinhibitor • Care inhibă mobilitatea sau funcția unui organ.

visceromotor • Care conduce influxul nervos la un viscer sau care îl stimulează.

viscerotrop • Care are afinitate deosebită pentru viscere. Ex. virus viscerotrop.

vital • Care se referă la viață, care îi este indispensabil. Ex. forță vitală, ciclu vital.

vitalitate (engl. *energy*, *vitality*) • Calitatea a ceea ce are viață și este deosebit de viguros. Ex. vitalitatea spermatozoizilor.

vitalium (fr., engl. *vitalium*) • Aliaj folosit în dentistică, în chirurgia plastică și ortopedie (proteză totală de articulație coxofemurală, indesteabi).

vitalizarea bonturilor (fr. *vitalisation des moignons*) • Sin. *cinematizare*.

vitamina A • Vitamină liposolubilă care se găsește în grăsimile animale (mai ales în untura de pește), în vegetale, lapte și produse lactate, ouă. Nevoile zilnice de vitamina A sunt estimate la 5000 unități. Se administrează oral sau parenteral în tulburările de creștere, xeroftalmie, hemeralopie. Sin. *retinol*, *vitamină antixeroftalmică*.

vitamina antiberiberi • Sin. *tiamină*.

vitamina antihemoragică • Sin. *vitamina K*.

vitamina antinevritică • Sin. *tiamină*.

vitamina antipelagrosă • Sin. *acid nicotinic* sau *nicotinamida*.

vitamina antiscorbutică • Sin. *vitamina C*.

vitamina antixeroftalmică • Sin. *vitamina A*.

vitamina B₁ • Sin. *tiamină*.

vitamina B₂ • Sin. *riboflavină*.

vitamina B₃ • Sin. *nicotinamidă*.

vitamina B₅ • Sin. *piridoxină*.

vitamina B₆ • Sin. *biotină*.

vitamina B₉ (B₁₂) • Sin. *acid folic*.

vitamina B₁₂ • Vitamină hidrosolubilă care conține cobalt și joacă un rol important în formarea eritrocitelor și în diverse procese metabolice (fiind constituenț al unor enzime). Absorbția sa intestinală depinde de prezența unui factor intrinsec secretat de mucoasa gastrică. Deficitul acestui factor duce la

malabsorbție cu anemie pernicioasă. Vitamina B₁₂ este prescrisă în anemia pernicioasă și în diferite tulburări neurologice. Sin. *cianocobalamină* (DCI).

vitamina C • Acid ascorbic; vitamină hidrosolubilă, foarte răspândită în natură, adusă organismului mai ales prin legume și fructe proaspete; este prezentă și în țesuturile animale. Are un rol important în formarea proteinelor structurale (endoteliu vascular și matricea osului), în sinteza hormonilor glucocorticosteroizi, ca transportor de oxigen în procesele oxidative celulare. Carența în vitamina C duce la scorbut. Vitamina C se administrează mai ales ca tonic și în scop antiinfecțios. Sin. *factor* (sau *vitamina*) *antiscorbutic*.

vitamina coagulării • Sin. *vitamina K*.

vitamina D • Fiecare din cele două vitamine liposolubile: *colecalfiferol* (sau *vitamina D₂*), vitamină naturală izolată din untura de pește și sintetizată în piele (sub acțiunea luminii solare), pornind de la un derivat sterolic (provitamină); *ergocalciferolul* (sau *vitamina D₃*), obținută artificial prin iradierea în ultraviolete a unui sterol vegetal (tergosterol), izolat din ciuperci și din secara cornută. Vitamina D protejează împotriva rahitismului prin acțiunea de reglare a metabolismului fosforului și calciului, a căror absorbție intestinală o favorizează și împiedică eliminarea lor urinară excesivă. Se prescrie în toate carențele de calciu (rahitism, osteomalacie, tetanie, spasmodic) și se administrează mai ales pe cale orală, sub formă de soluție uleioasă sau alcoolică. Sin. *calciferol*.

vitamina D₂ • Sin. *ergocalciferol*.

vitamina D₃ • Sin. *colecalfiferol*.

vitamina E • Complex vitaminic (mai mulți derivați de alcool denumiți tocoferoli) ce există în stare naturală în uleiurile vegetale, salata verde și grâul încolțit. Este un factor de fertilitate indispensabil unor animale (acțiunea la om nu a fost dovedită). Pare să joace un rol în oxidările celulare.

vitamina F • Nume dat uneori unui complex de acizi grași nesaturați (acid linoleic, linolenic, arahidonic) care au

rol în structura lipidelor organice complexe și în metabolismul colesterolului (numele mai corect este de *acizi grași esențiali*). Se prescrie în unele leziuni ale pielii (cezemă, arsuri).

vitamina H • Sin. *biotina*.

vitamina K • Complex vitaminic liposolubil conținut în legume proaspete, lucernă și urzici, necesar biosintezei protrombinei, a factorului VII și a factorului IX în ficat; carența lui alimentară produce predispoziție la hemoragii. La om nu există o avitaminoză caracteristică ci numai carențe secundare prin malabsorbție (prezența sărurilor biliare este indispensabilă pentru absorbția vitaminei K). Dicumarolul este o avitamină K. Lingv. K de la cuvântul german *Koagulationsvitamin*. Sin. *factor antihemoragic*, *vitamină antihemoragică*, *vitamina coagularii*.

vitamina P • Sin. *rutozid*.

vitamina PP • Sin. *acid nicotinic* sau *nicotinamida*.

vitamină • Nume de ansamblu pentru unele substanțe indispensabile creșterii și funcționării organelor, provenite - cele mai multe - în cantitate mică, din alimentație; organismul nu este capabil să le sintetizeze și de aceea lipsa lor duce la tulburări caracteristice (*avitaminoză*). Acțiunile lor sunt foarte diferite. Unele participă la elaborarea hormonilor și enzimelor, fie favorizându-le producerea, fie intrând direct în compoziția lor chimică. Vitaminele de origine alimentară se împart în *vitamine liposolubile* (A, D, E și K) și *vitamine hidrosolubile* (cele din grupul B și vitamina C). (adj. **vitaminic**)

vitaminic • Care se referă la vitamine.

vitaminizare • Adăugarea de vitamine în alimente sau asociat unor medicamente.

vitaminizat (fr. *vitaminé*, engl. *with added vitamins*) • Care conține una sau mai multe vitamine; care este îmbogățit în vitamine. Ex. orez vitaminizat, produs medicamentos vitaminizat.

vitaminoterapie • Utilizarea terapeutică a vitaminelor.

vitelin (fr., engl. *vitellin*) • În embriologie, care se referă la vitelusul oului. Ex. circulația vitelină, membrana vitelină.

vitelus (fr. *vitellus*, engl. *vitellus, yolk*)

• 1) În sens literal, gălbenușul oului; 2) În embriologie, mai specific, totalitatea rezervelor nutritive (glucide, protide etc.) ale oului. La unele specii, vitelusul este foarte abundent, asigurând dezvoltarea embrionului; în oul uman este foarte redus.

viteza de sedimentare (a hematiilor sau a sângelui) (engl. *erythrocyte sedimentation rate*) • Viteza cu care se depun eritrocitele din sângele făcut incoagulabil (citrat) și plasat într-o pipetă gradată dispusă vertical. Viteza de sedimentare se măsoară pe nemăncate (à jeun), mai des prin metoda *Westergreen*. Se exprimă prin înălțimea în mm a coloanei de eritrocite sedimentate după una, două și 24 ore. În mod normal, limita este de 3-6 mm la o oră și 8-16 mm la două ore. O accelerare netă a sa se întâlnește în numeroase stări patologice: procese inflamatorii (infecțioase sau neinfecțioase), afecțiuni însoțite de perturbarea concentrației de proteine în sânge, de distrugerii tisulare etc. Accelerarea vitezei de sedimentare persistă adesea timp de mai multe săptămâni după vindecarea bolii care a produs-o. Viteza poate fi încetinită în poliglobulie, în insuficiența cardiacă și în stări de distonie neurovegetativă. Determinarea ei repetată permite aprecierea evoluției unei stări patologice. Abr. *VSH*. Sin. *timpul de sedimentare*.

vitiligo • Tulburare a pigmentării pielii care prezintă plăci decolorate, bine delimitate, înconjurate de o zonă de culoare închisă; nu se produc modificări patologice ale epidermului. Etiologia este necunoscută. Localizarea este variabilă, adesea simetrică. Evoluția lor este rebelă la tratament. Examenul histologic arată o absență totală a pigmentilor melanici din celulele dermului; dopareacția este negativă. Lingv. în latină vitiligo înseamnă *pată albă*. V. *leucodermie*.

vitrectomie • Operație endoculară ce comportă exereza totală sau parțială a corpului vitros sau secționarea bridelor endovitroase patologice.

vitriol • Nume curent dat *acidului sulfuric*.

vitropresiune • Procedeu ce constă în aplicarea unei lame de sticlă pe piele, la nivelul unei leziuni, pentru a se aprecia culoarea produsă prin îndepărtarea sângelui prin presiune. Procedeu este folosit ca mijloc de diagnostic în unele afecțiuni cutanate, mai ales în purpură (pete care rămân colorate) și în lupusul vulgar (lupomul capătă un aspect caracteristic, translucid, în "peltea de mere").

vitros (fr. *vitré*) • V. *corpul vitros*.

viu (argint) (fr. *vif argent*) • Denumirea populară pentru mercur.

vivisectie (fr., engl. *vivisection*) • Orice intervenție chirurgicală practică pe un animal viu, în scop experimental.

vizual (fr. *visuel*) • Care se referă la vedere, mai ales din punct de vedere funcțional, fiziologic (ex. acuitate vizuală) sau patologic (ex. amnezie vizuală, tulburări vizuale). V. *optic*.

vizualizare (fr., engl. *visualization*) • Acțiunea de a face vizibil un fenomen sau o regiune a corpului, mai ales în radiologie, cu ajutorul substanțelor de contrast.

VL • În electrocardiografie, simbol pentru *derivația unipolară* a brațului stâng (de la left).

VLDL • Abr. *lipoproteine cu foarte joasă densitate* (din. engl. *very low density lipoproteins*). V. *lipoproteine*.

VM sau VMx • Abr. *ventilație maximală*.

vocal • Care se referă la voce. Ex. corzi vocale, vibrații vocale.

voce (fr. *voix*, engl. *voice*) • Ansamblul sunetelor produse de vibrațiile corzilor vocale și de mișcările gurii și limbii (la om).

volatil • Se spune despre orice substanță, lichidă sau solidă, susceptibilă să treacă ușor în stare de vapori sau să degaje vapori mirositori (ex. uleiuri volatile din esențe vegetale).

volemie (engl. *blood volume*) • Volumul global al sângelui circulant (plasma și elementele figurate).

volet costal (engl. *flail chest*) • Porțiune din peretele toracic devenită mobilă, independentă de restul cutiei toracice, datorită fracturării uneia sau mai multor coaste și care comprimă plămânul în timpul inspirației.

Volhard (proba) • Test ce explorează capacitatea de diluție și de concentrație a rinichiului, pentru apă. (*Volhard Franz*, medic german, profesor de medicină internă la Halle, apoi la Frankfurt, 1872-1950).

Vollmer (testul) (engl. *Vollmer's tuberculinic patch test*) • Cercetarea alergiei tuberculinice prin aplicarea pe piele, timp de 48 ore, a unei hârtii de filtru îmbibată cu tuberculină. O reacție inflamatorie indică un rezultat pozitiv. V. *Pirquet (cutireacția)*. (*Vollmer Hermann*, pediater la New York, 1896-1959).

volt • Unitate de măsură a forței electromotrice și a diferenței de potențial sau tensiune. Simbol: V. Lingv. de la numele fizicianului *Volta Alessandro*, fizician italian, profesor la Pavia (1745-1827).

voltaj (fr., engl. *voltage*) • Forța electromotrice exprimată în volți.

voltamper • Unitate de putere electrică ce corespunde la puterea produsă de un curent alternativ de un amper, sub o diferență de potențial de un volt. Simbol VA.

volum (fr., engl. *volume*) • Spațiul ocupat de un corp; unitatea sa de măsură este centimetrul cub (în sistemul CGS). Abr. V. (adj. **volumic**)

volum corpuscular mediu • Sin. *volum globular mediu*.

volum curent • Sin. *aer curent*. Abr. VC.

volum de ejeție sistolică (engl. *stroke volume*) • Cantitatea de sânge ejectată de un ventricul cardiac în timpul sistolei. Sin. *debit sistolic*.

volum de rezervă expiratorie • Sin. *aerul de rezervă*. Abr. *VRE*.

volum de rezervă inspiratorie • Sin. *aerul complementar*. Abr. *VRI*.

volum expirator maximal pe secundă (engl. *time vital capacity*) • Volumul de aer expirat în prima secundă de expirație forțată, după o inspirație forțată; în mod normal, este de ordinul a 4 litri. Abr. *VEMS*. Sin. *capacitatea pulmonară utilizabilă la efort*.

volum globular (engl. *total corpuscular volume*) • Volumul tuturor eritrocitelor în raport cu volumul

- plasmaei; în mod normal este de 45% la bărbat și 41% la femeie. V. *hematocrit*.
- volum globular mediu** (engl. *mean corpuscular volume*) • Volumul mediu al unui globul roșu, exprimat prin raportul dintre hematocrit și numărul de eritrocite pe mm³. Abr. *VGM* sau *MCV* (din engl). Sin. *volum corpuscular mediu*.
- volum plasmatic** • Volumul total al plasmăi; constituie aproximativ 5% din greutatea corpului.
- volum respirator** • Sin. *aerul curent*.
- volum rezidual** • Sin. *aer rezidual*. Abr. *VR*.
- volum sanguin** (engl. *blood volume*) • Volumul totalității sângelui conținut în organism (aprox. 5 litri). V. *volemie*. Sin. *masă sanguină*.
- volum sanguin pe minut** • Sin. *debit cardiac*.
- volum telediastolic** (engl. *end-diastolic volume*) • Cantitatea de sânge conținută într-un ventricul cardiac la sfârșitul diastolei. Reprezintă volumul maximal ventricular.
- volum telesistolic** (engl. *end-systolic volume*) • Cantitatea de sânge conținută în ventriculul cardiac la sfârșitul sistolei. Reprezintă volumul ventricular.
- volumic** • Care se referă la volum și, mai precis, la o însușire sau proprietate relativă a unității de volum.
- volvulat** • Care este afectat de volvulus. Ex. segment intestinal volvulat.
- volvulus** • Răsucirea sau tensionarea unui organ cavitătar (stomac, segment intestinal etc.) în jurul axului său sau în jurul punctului unde este atașat, ceea ce are drept urmare o obstrucție și tulburări ischemice (prin oprirea circulației sanguine).
- vomer** • Os impar și median, situat la partea posterioară și inferioară a septului foselor nazale care separă cele două coane (orificiile posterioare ale foselor nazale). (adj. *vomerian*)
- vomică** (fr. *vomique*) • 1) Expectoratie bruscă și abundentă (comparabilă cu o vărsătură) de puroi, serozitate sau sânge, provenită dintr-o colecție purulentă (abces de mediastin, chist hidatic pulmonar etc.) și revărsată într-o bronhie; 2) Produsul astfel evacuat.
- vomitiv** • Sin. *emetic*.
- vomito negro** • V. *febra galbenă*.
- Voss (operația)** • Secționarea chirurgicală a mușchilor ce înconjoară articulația soldului, preconizată în unele cazuri de coxartroză.
- Voxel** • În tomodesitometrie, volumul elementar de calcul al densității, ce corespunde unui pătrat al matricei, pentru o grosime de plan de secțiune dată. Lingv. din engl. *volume cell element*.
- voyeurism** • Deviere sexuală în care satisfacerea plăcerii este obținută prin vederea de scene erotice, adesea asociate cu masturbare. Individul care practică această deviere sexuală este un *voyeur*.
- VR** • 1) În electrocardiografie, simbol pentru derivația unipolară a brațului drept (R de la right). V. *derivație*. 2) Abr. *volum rezidual*.
- VRE** • Abr. *volum de rezervă expiratorie*.
- VRI** • Abr. *volum de rezervă inspiratorie*.
- VS** • Abr. *ventricul stâng*.
- VSH** • Abr. *viteza de sedimentare a hematiilor*.
- vultuos** (fr. *vultueux*, engl. *bloated*) • Se spune despre un facies roșu și congestionat.
- vulvă** • Ansamblul organelor genitale externe ale femeii, comportând o cavitate mediană (vestibul), delimitată de fiecare parte de labiile mari și de labiile mici și în care se deschid uretra și vaginul. Labiile mari se pierd înainte pe o ridicătură mediană, muntelelui Venus. Comisura superioară a vulvei este ocupată de clitoris. De fiecare parte a orificiului vaginal se găsesc glandele Bartholin. (adj. *vulvar*)
- vulvită** • Inflamația vulvei.
- vulvoperineal** • Care se referă la vulvă și la perineu. Ex. ruptură vulvoperineală.
- vulvovaginal** • Care se referă la vulvă și la vagin. Ex. orificiul vulvovaginal.
- vulvovaginită** • Inflamația vulvei și a vaginului.
- VZV** • Abr. *virus varicelă-zona*. V. *herpes virus*.

W

- W** • Simbol pentru *watt*.
- Waaier-Rose (reacția sau testul)** • Reacție de hemaglutinare pentru detectarea factorului reumatoid (V. *poliartrita reumatoidă*), folosind ca indicator hematii de berbec. Mai specifică decât reacția latex (V. *latex 2*), este totuși mai puțin sensibilă. (Waaier Erik, bacteriolog și imunolog norvegian contemporan; Rose Joseph Constantin, medic german, 1826-1893)
- Waldenström (boala)** • Sin. *macroglobulinemia primară*.
- wandering pacemaker** • V. *ritm multifocal*.
- Wasserman (reacția)** • V. *Bordet-Wassermann*.
- Waterhouse-Friderichsen (sindromul)** (engl. *Waterhouse-Friderichsen syndrome*) • Purpură generalizată, cu debut brusc, cu febră și alterarea subită și profundă a stării generale, cu evoluție în 12-24 ore spre comă și moarte. Mai frecvent la copil, sindromul este produs de o supranalitate acută hemoragică provocată de meningococ. (Waterhouse Rupert, medic englez, 1873-1958, Friderichsen Carl, pediatru danez, născut în 1886)
- watt** • Unitate de putere electrică în sistemul internațional. De la numele fizicianului J. Watt. Simbol W. Multipli: *hectowatt*, *kilowatt*, *megawatt*.
- Weil-Felix (reacția)** • Reacție pentru diagnosticul tifosului exantematic. (Weil Edmund, medic igienist și bacteriolog din Boemia, 1879-1922, Felix Arthur, bacteriolog de origine cehă, stabilit la Londra, 1887-1956)
- Weingarten (boala sau sindromul)** • Sin. *pneumonia eozinofilică tropicală*.
- Wernicke (afazia)** (engl. *Wernicke's aphasia*) • Tulburare de limbaj traducând o leziune cerebrală în zona Wernicke (în principal partea posterioară a celei de a doua circumvoluțiuni temporale din emisfera dominantă). Afectează mai degrabă înțelegerea decât exprimarea. V. *Broca*. (Wernicke Carl, neurolog și psihiatru german, 1848-1905)
- Westergren (metoda)** • Metodă pentru măsurarea vitezei de sedimentare a

hematiilor (V. acest termen). (Westergren Alf Wilhelm, medic suedez născut în 1891)

Wharton (canalul) (engl. *submandibular duct*) • Canal excretor al ficăreia din cele două glande salivare submaxilare. Se deschide în cavitatea bucală, alături de frâul lingual. (Wharton Thomas, medic anatomist englez, 1614 sau 1616-1673)

whartonită (engl. *whartonitis*) • Inflamația peretelui canalului Wharton, cel mai frecvent datorită prezenței calculilor salivari.

wheezing • Respirație șuierătoare, de tonalitate acută, observată în special la astmatici sau datorită unei stenoze bronșice. Lingv. termen anglo-american (onomatopee imitând zgomotul vântului care suflă printre ramurile arborilor) frecvent utilizat de autorii de limbă franceză în locul termenului *suflu* care are sens prea general.

Wiberg (rotula) (engl. *Wiberg patella*) • Formă de displazie a rotulei. Există mai multe grade: I, II, III, IV, în beretă.

Widal (reacția sau serodiagnosticul) (engl. *Widal's test*) • Probă pentru diagnosticul febrei tifoide bazată pe aglutinarea unei suspensii de bacili tifici cu serul bolnavului. (Widal Fernand, medic francez, 1862-1929)

Wilms (tumora) • Sin. *nefroblastom*.

Wilson (boala) • Boală familială și ereditară legată de tulburarea metabolismului cuprului (V. *ceruloplasmidă*), caracterizată prin tulburări neurologice în legătură cu degenerescența corpului striat, ciroză hepatică și pigmentare cenușie a tegumentelor. Sin. *degenerescență hepatolenticulară*. (Wilson Samuel Alexander Kinnier, medic din Londra, 1878-1936)

Winslow (hiatusul) (engl. *foramen of Winslow*) • Orificiu de comunicare între marea cavitate peritoneală și vestibulul bursei omentale. (Winslow Jacob, anatomist și chirurg danez, profesor la Paris, 1669-1760)

Wirsung (canalul) (engl. *duct of Wirsung, pancreatic duct*) • canalul excretor principal al pancreasului care traversează toată glanda de la coadă la

cap, deschizându-se în duoden la nivelul carunculei mari. Sin. *canalul pancreatic*. (*Wirsung* Johann Georg, anatomist bavarez, profesor la Padova, 1600-1643)

wirsungografie (fr. *wirsungographie*, engl. *wirsungography*) • Radiografia canalului Wirsung obținută prin duodenoscopia, apoi cateterism cu injectarea în canal a unui produs de contrast radioopac.

wirsungografie peroperatorie (engl. *peroperative wirsungography*) • Opacifierea canalului Wirsung cu un produs opac, hidrosolubil, injectat pe cale transparenchimotoasă.

wirsungografie retrogradă (engl. *retrograde wirsungography*) • Opacifierea canalului Wirsung prin intermediul unui fibroscop dotat cu un cateter introdus prin ampula lui Vater.

Wohlgemuth (unitate) (engl. *Wohlgemuth's unit*) • Unitate de titrare colorimetrică a amilazei serice. (*Wohlgemuth* Julius, fiziolog și biochimist german, 1874-1948)

Wolff-Parkinson-White (sindromul) • Activarea precoce a unei părți a ventriculilor cardiaci, manifestată uneori prin accese de tahicardie paroxistică supraventriculară și caracterizată, pe electrocardiogramă, prin anomalii simulând un bloc de ramură (spațiul P-R scurt, complexul QRS lărgit și deformat), cu prezența unei unde delta. Sindromul Wolff-Parkinson-White poate rămâne clinic mut sau descoperit întâmplător cu ocazia efectuării unei electrocardiograme. Sin. *sindrom WPW*. (*Wolff* Louis, cardiolog american, 1898-1972, *Parkinson* John, cardiolog englez, născut în 1885, *White* Paul Dudley, cardiolog american, 1886-1973)

wormian (os) (engl. *wormian bone*) • Mici oase supranumerare care se pot găsi între diversele oase ale craniului. (de la numele lui *Wormius* care le-a descris).

X

X • V. cromozomul X.

xant-, xanto- (fr. *xanth-*, engl. *xantho-*)

• Prefixe de origine greacă în relație cu culoarea galbenă.

xantelasma (fr., engl. *xanthelasma*)

• Mică pată de formă ovală și de culoare galbenă, localizată mai ales la pleoape și constituită din colesterol. Sin. *xantom plan*.

xantină (fr., engl. *xanthine*) • 1) Derivat de purină (bază purinică) rezultată din degradarea acizilor nucleici; 2) Prin extensie, fiecare derivat metilat al substanței definite la 1) (cofeină, teobromină, teofilină), numiți și *derivați xantini*. (adj. *xantic*)

xantocrom • Care este de culoare galbenă.

xantocromie • 1) Colorație galbenă a lichidului cefalorahidian datorată transformării hemoglobinei în pigmenți hematice în cursul unei hemoragii meningiene; 2) Colorația galbenă a pielii, numită și *xantodermie*. (adj. *xantocromic*)

xantodermie • Sin. *xantocromie*.

xantogranulom juvenil • Formațiune celulară benignă, ce apare în copilărie, în piele sau în țesuturi mai profunde, sub forma unui nodul de culoare havană sau maronie, mai des la nivelul capului, gâtului și trunchiului; ea dispare spontan în majoritatea cazurilor în 1-2 ani. Sin. *nevoxantodoteliom*.

xantom (fr., *xanthome*, engl. *xanthoma*) • Depozit de colesterol în piele, tendoane sau oase, având diverse localizări, prezentându-se ca pete sau noduli de culoare galbenă. (adj. *xantomatos*)

xantom plan • Sin. *xantelasma*.

xantomatos (fr. *xanthomateux*, engl. *xanthomatous*) • Care se referă la xantom, care se caracterizează prin acumulare de lipide (în special colesterol). Ex. tumoră xantomatoasă.

xantomatoză (engl. *xanthomatosis*)

• Nume dat bolilor metabolismului lipidic caracterizate prin formarea unor depozite de colesterol în diferite puncte ale organismului. La nivelul pielii, acest proces patologic duce la formarea de

nodozități sau plăci galbene situate în grosimea dermului. V. *xantelasma*, *xantom*.

xantoproteică (reacția) • Reacție caracteristică a unor grupe de acizi aminați și de proteine: adăugarea de acid azotic la o soluție de proteine produce un precipitat alb care devine galben după fierbere.

xantopsie • Tulburare de vedere în care obiectele apar colorate galben; se observă uneori în ictere.

xenobiotic • Substanță străină de organismul viu.

xenogen (xenogenic) (engl. *xenogenous*) • Care este provocat de un corp străin.

xenogrefă • Sin. *heterogrefă*.

xero- • Prefix de origine greacă pentru *uscat*.

xerodermie • Uscăciune excesivă a pielii cu descuamatie fină ca o pudră. V. *Sjögren (sindromul)*.

xerofthalmie • Uscăciunea și retracția conjunctivelor belfare și palpebrale, care devin albicioase și își pierd strălucirea. Aceasta duce la opacifierea corneei și, în final, la pierderea parțială sau totală a vederii. Xerofthalmia este una din principalele tulburări apărute în carența de vitamină A; ea poate surveni și în urma unei afecțiuni oculare (de ex. trahom). V. *Sjögren (sindromul)*.

xerografie (engl. *xeroradiography*)

• Metodă de reproducere fotografică bazată pe proprietatea unor substanțe izolante de a deveni conducătoare de electricitate sau de a elibera sarcini electrice. Se folosesc plăci xerografice pentru obținerea de radiografii fără tratamentele chimice folosite în clișeele radiografice clasice.

xeromamografie (engl. *xeromammography*) • Procedeu de examen radiologic al sânelui pentru depistarea cancerului, care folosește în locul filmului fotografic din mamografia convențională, o placă de aluminiu acoperită cu un strat de seleniu ionizat. Prin această tehnică se pot obține contraste de calitate superioară față de cele obținute cu mamografia clasică.

xerostomie • Uscăciunea gurii datorată diminuării sau absenței secreției salivare (V. *aphtalism*), prin aplazia sau

atrofia glandelor salivare, carență în vitamina A, efectul razelor X, deshidratare etc.

xerozis (*fr., engl. xerosis*) • Uscăciunea conjunctivei ce survine adesea ca prim stadiu al xeroftalmiei.

xifodinie (xifoidalgie) (*fr. xiphodynie*) • Durere la presiunea apendicelui xifoid.

xifoid • *V. apendicele xifoid.*

XX, XY • *V. cariotip.*

(d-)xiloză (proba cu) • *V. testul cu d-xiloză.*

Y

Y • *V. cromozomul Y.*

Yersinia pestis • Cocobacil gram negativ, ovoid, de talie mică, imobil, anaerob facultativ, agent al pestei, transmis la om prin puricele șobolanului infectat. Produce o toxină foarte virulentă. Sin. *bacilul pestei* (rom. b. ciumei).

yersinioză (*engl. Yersinia infection*)

• Enterită ulceroasă cu limfadenită necrozantă locală, provocată de *Yersinia enterocolitica*, care se traduce clinic prin diaree apoasă cu febră și dureri abdominale sau/și eritem nodos, asociat adesea cu artrită. Evoluția poate fi scurtă sau prelungită la câteva luni.

Z • În Franța, literă cheie în Nomenclatura Generală a Actelor Profesionale ale Medicilor și ale altor Profesioniști din Sănătate. Aplicată pe documentele de asigurare medicală, ea caracterizează actele ce utilizează radiațiile ionizante, practicate de către medicul sau chirurgul dentist.

zahar-, zaharo- (fr. *sacchar-, saccharo-*) • Prefixe de origine greacă semnificând *zahăr*, utilizate pentru a forma diferite cuvinte care se referă la zahăr, la derivații săi sau la edulcoranții care îi înlocuiesc (de ex. zaharină).

zaharid (fr. *saccharide*) • 1) Orice compus rezultând din acțiunea unui acid organic asupra unui zahăr; 2) În sens mai general, care nu mai este folosit de biocimiști, *oză* sau *holozidă*.

zaharificabil • Care poate fi transformat în zahăr.

zaharimetrie • Metodă de dozare a soluțiilor zaharate cu ajutorul unui polarimetru special, gradat (*zaharimetru*) care arată conținutul în zahăr în grade *zaharimetrice*.

zaharină • Substanță sintetică cu gust dulce intens, utilizată ca înlocuitor de zahăr.

zaharoză (fr. *saccharose, sucrose*) • Cel mai răspândit dintre zaharuri, compus din glucoză și fructoză; constituie zahărul alimentar de sfeclă, trestie sau arțar. Este o masă cristalină albă, solubilă în apă, care nu se topește dar se descompune la temperaturi de peste 160°C în apă și gaz carbonic, degajând un miros caracteristic (de caramel). Dă prin hidroliză (mai ales sub efectul unei enzime intestinale) glucoză și fructoză. În afara folosirii curente ca aliment, zaharoza servește ca edulcorant și excipient (pentru comprimate). Sin. *zahăr alb, sucroză*.

zahăr (fr. *sucres, engl. sugar*) • În limbaj curent, zaharoză sau, mai larg, glucide (cu excepția heterozidelor).

zahăr alb • Sin. *zaharoză*

zahăr de amidon • Sin. *glucoză*.

zahăr de arțar (fr. *sucres d'érable*) • V. *zaharoză*.

zahăr de fructe • Fructoză naturală conținută în fructe.

zahăr de lapte • Sin. *lactoză*.

zahăr de malț • Sin. *maltoză*.

zahăr de sfeclă (fr. *sucres de betterave*) • V. *zaharoză*.

zahăr de struguri • Sin. *glucoză*.

zahăr de trestie (fr. *sucres de canne*) • V. *zaharoză*.

zâzâială (fr. *zézaiement, engl. lispings*)

• Viciu de pronunție ce constă din înlocuirea sunetelor *ș* și *j* cu sunetul *z*.

Ziehl-Neelsen (colorația) • Metodă de colorație a bacteriilor alcoolico-acido-rezistente, mai ales a bacilului tuberculos. (Ziehl Franz, medic și bacteriolog german, 1857-1926; Neelsen Friederich Carl Adolf, patologist și bacteriolog german, profesor la Rostock, 1854-1894).

zigo- • Prefix de origine greacă având sens de *reunit în pereche* sau în relație cu o joncțiune.

zigoma • Sin. *apofiza zigomatică*.

zigomatic • 1) adj. Care se referă la pomeții obrazilor; 2) s. Fiecare din mușchii (marele sau micul) zigomatici. V. *mușchi*.

zigot • Sin. *ou(l)*.

zim-, zimo- • Prefixe de origine greacă indicând relația cu o enzimă sau cu un proces enzimatic (sau cu o fermentație).

Zimmermann (reacția) • V. *17-cetosteroizi*.

zimogramă • Ansamblul diferitelor benzi obținute pe hârtie, prin electroforeza unei soluții de enzime.

zimologie (fr. *zymologie, engl. enzymology*) • Studiul fermentațiilor, mai ales al celor produse de levuri.

zinc • Metal dur de culoare alb-albăstruie, prezent în cantitate redusă în alimente, ca parte a oligoelementelor. Mai multe săruri ale sale sunt folosite ca astringente și antiseptice de uz extern (carbonat, oxid, permanganat). Adăugat în cantitate mică la unele preparate medicamentoase, zincul le întârzie absorbția (ex. insulina). Simbol *Zn*.

zincopenie • Carența de zinc a organismului; astfel de cazuri s-au observat la om din 1961, mai ales în Iran și Egipt. Se manifestă clinic prin statură mică, hipogonadism marcat, piele rugoasă, hepatosplenomegalie, anemie feriprivă și bradipsihie. Aceste simptome se corectează prin administrarea

unui regim alimentar bogat în zinc. Nu se cunoaște nevoia de zinc a organismului, dar se apreciază că o doză de 10-15 mg pe zi, într-un regim alimentar bine echilibrat și bogat în proteine animale, este justificată.

Zinn (tendonul) • Tendon comun al celor patru mușchi dreپți ai globului ocular. (Zinn Johann Gottfried, anatomist și botanist german, profesor la Göttingen, 1727-1759)

Zinn (zonula) • Sistem de fibre (numite *zonulare*) care mențin cristalinul în poziție în globul ocular. Sin. *ligamentul suspensor al cristalinului*. (Zinn, același ca mai sus)

Zn • Simbol pentru *zinc*.

zo-, -zoar, zoo- • Prefixe și sufix de origine greacă, în relație cu un animal sau specie animală.

Zollinger-Ellison (sindromul) • Secreție masivă de acid clorhidric gastric, ce produce ulcere gastroduodenale și jejunale, multiple și recidivante. Este cauzată de o tumoră pancreatică producătoare de o mare cantitate de gastrină. (Zollinger Robert Milton, chirurg american, născut în 1903; Ellison Edwin Homer, chirurg american, 1918-1970)

zona (engl. *herpes zoster*) • Dermatoză acută produsă de un virus neurotrop identic cu cel al varicelei; este caracterizată printr-o erupție unilaterală de vezicule pe fond eritematos, dispusă în grupe (bucete) pe traiectul

unui nerv senzitiv. Dureri de tip nevralgic preced și însoțesc erupția și persistă mult timp după vindecarea regională. După localizare, mai frecvente sunt: *zona intercostală*, *zona oftalmică*, *zona cervicală*. Sin. *herpes zoster* (termen englez). V. *zosterian*.

zona trabeculară • Sin. *trabecul corneoscлерal*.

zonatos • Sin. *zosterian*.

zonă tusipară • V. *tusipară*.

zoniform • Se spune despre leziuni cutanate dispuse pe traiectul unui nerv amintind de zona. Ex. angiom zoniform. Sin. *zosteriform*.

zonular • Care se referă la zonula Zinn. Ex. cataractă zonulară.

zonulită • Inflamația zonei Zinn.

zonulotomie • Secțiune chirurgicală a zonei Zinn, pentru a se permite extracția cristalinului în operația cataractei.

zoofilie • Afecțiune morbidă pentru animale, putând merge până la *bestialitate*. V. acest termen.

zoofobie • Teamă morbidă de unele animale.

zoonoză • Boală infecțioasă transmisibilă în condiții naturale, de la animale vertebrate la om - și invers. Ex. psita-coza, bruceloza, tuberculoza bovină.

zosterian • Care se referă la zonă sau se datorește virusului respectiv. Ex. meningită zosteriană (zonatoasă). Sin. *zonatos*.

zosteriform • Sin. *zoniform*.

ANEXE

- 1) Abrevieri uzuale*
- 2) Lista constantelor biologice*

1. ABREVIERI UZUALE

AA: acid aminat	ATPD: <i>Ambient Temperature Pressure and Dryness</i>
ABO: grupe sanguine ABO	ATPS: <i>Ambient Temperature Pressure and Saturation</i>
Ac: anticorpi	ATS: antitiroidiene de sinteză
ACD: soluție anticoagulantă	AUS: azot ureic sanguin
ACG: angiocardiografie	AV (nod): nod atrioventricular
ACh: acetilcolină	A-V (diferență): diferența arteriovenoasă
ACTH: corticotropină, hormon corticotrop hipofizar (<i>adrenocorticotrophine hormone</i>)	aVF, aVL, aVR: derivații electrocardiografice unipolare augmentate
ADH: hormon antidiuretic, vasopresină (<i>antidiuretic hormone</i>)	B: bel
ADN: acid dezoxiribonucleic	BAL: 2,3-dimercaptol (british anti-lewisite)
ADP: adenzin difosfat	BAV: bloc atrioventricular
ADS: acțiune dinamică specifică	BBS: Besnier-Boeck-Schaumann
AFP: alfafetoproteină	BCG: bacil Calmette-Guérin
Ag: antigen	BEL: iod extractibil cu butanol (<i>butanol extractable iodine</i>)
A/G: raport albumine/globuline	BG: balistografie
AGL: acizi grași liberi	BHC: bariera hematocerebrală
AGNE: acid gras liber neesterificat	Bi: bismut
AHAL: anemie hemolitică autoimună	BK: bacilul Koch
AIDS: SIDA	Br: brom
AINS: antiinflamatoare nesteroidiene	BRD: bloc de ramură dreaptă
AL: anestezie locală	BRS: bloc de ramură stângă
ALR: anestezie locoregională	BSP: bromsulfonfaleină
AMG: asistență medicală gratuită	BTPS: <i>Body Temperature and Pressure Saturated with water vapor</i>
AMO: ablația materialului de osteosinteză	BW: reacția Bordet-Wassermann
AMP: adenzin-5-monofosfat	c: 1) simbol pentru sânge capilar; 2) centi
AMPA: alfa-amino-3-hidroxi-5-metil-4-izoxasol propionat	C: 1) Clearance, 2) Celsius, 3) Coulomb, 4) carbon
AMPc: AMP ciclic	Ca: calciu
APGAR: <i>American Pediatric Groos Assessment Record</i> , respectiv în franceză <i>Aspect, Pouls, Grimace, Activité, Respiration</i>	CaBP: Proteină fixatoare de calciu
APUD: grup de celule care captează și decarboxilează precursorii aminelor (<i>amine precursor uptake and decarboxylation</i>)	Cal: kilocalorie
ARN: acid ribonucleic	cal: calorie
ARNm: ARN mesager	cAMP: adenzin monofosfat ciclic
ARNs: ARN solubil sau de transfer	CAT: tomografie axială informatizată (computerized axial tomography)
As: arsenic	CAV: canal atrioventricular comun
ASAT: aspartat aminotransferază	cc: centimetru cub
ASLO: antistreptolizina O	CCMH: concentrația corpusculară medie în hemoglobină
AT: antitrombina	Cd: cadmiu
ATBG: antibiograma	cd: candela
ATCD: antecedente	CEC: circulație extracorporeală
ATP: adenzin trifosfat	(CGL: corp (nucleu) geniculat lateral

Abrevieri uzuale

CGMH: concentrația globulară medie în hemoglobină	D: 1) coeficient de difuziune pulmonară, 2) dioptrie
CGS: sistem centimetru, gram, secundă	DAG: diacilglicerol
CH: concentrația de hemoglobină	dB: decibel
CHIT: clasificarea histologică internațională a tumorilor	DCD: decedat
CI: capacitate inspiratorie	DCI: denumire comună internațională
Ci: Curie	DD: decubit dorsal
CIA: comunicare interatrială	DDT: diclorodifeniltricloretan
CIAV: comunicare interatrioventriculară	DFM: displazie fibromusculară
CITE: carență imunitară T epidemică	DHT: dihidrotestosteron
CIV: comunicare interventriculară	DI: dorsoiliac
CK: creatin kinază	D I, D II, D III: derivații bipolare standard în electrocardiografie
CL: complianța pulmonară	DID: diabet independent
Cl: clor	DIT: diiodotirozină
cl: centilitru	DIU: dispozitiv intrauterin
CM: 1) concentrația maximală, 2) cistografie micțională	DL: 1) decubit lateral, 2) capacitate de difuziune pulmonară, 3) doză letală
cm: centimetru	DLD: decubit lateral drept
cm ² : centimetru pătrat	DLS: decubit lateral stâng
cm ³ : centimetru cub	DMP: distrofie musculară progresivă
CMA: cantitate maximă admisibilă	DMT: doză maximală tolerată
CMV: citomegalovirus	DNA: acid dezoxiribonucleic (<i>Deoxyribonucleic Acid</i>)
CO: 1) oxid de carbon, 2) contracepție orală; 3) conducere osoasă	DNP: dezoxiribonucleoproteine
CO ₂ : anhidrida carbonică	DOC: deoxicorticosteron
Co: cobalt	DOCA: acetat de deoxicorticosteron
CP: infirmitate motrice cerebrală (cerebral palsy)	DOPA: dihidroxifenilalanină
CPA: cord pulmonar acut	2,3 DPG: 2,3 difosfoglicerat
CPAP: <i>Continuous Positive Airway Pressure</i>	DPN: difosfopiridin nucleotid
CPC: cord pulmonar cronic	DPNH: difosfopiridin nucleotid redus
CPK: creatin fosfokinaza	DPR: debit plasmatic renal
CPK-MB: izoenzima MB	DS: deviație standard
cps: cicli pe secundă	DSC: debit sanguin cerebral
CPT: capacitate pulmonară totală	DSM III: diagnostic and statistical manual of mental disorders
CPUE: capacitate pulmonară utilizabilă la efort	DSTA: demență senilă de tip Alzheimer
Cr: crom	DT (vaccin): vaccin antidifterotetic
CRF: 1) capacitate reziduală funcțională, 2) hormon de eliberare a corticotropinei (<i>Corticotrophin Releasing Factor</i>)	DT-TAB (vaccin): vaccin antidifterie, tetanos, febră tifoidă și paratifoide A și B
CRH: hormon de eliberare a hormonului corticotrop (<i>Corticotrophin Releasing Hormone</i>)	DTP (vaccin): vaccin antidiftero-tetano-pertussis
CRP: proteina C-reactivă	DV: decubit ventral
CrP: creatin fosfat	DVMM: debit ventilator maxim pe minut
17-CS: 17-cetosteroid	EBV: virus Epstein Barr
CT: indice terapeutic	Ec: eritrocit
Cu: cupru	ECBU: examen citobacteriologic al urinei
CUM: cistouretografie micțională	ECG: electrocardiografie
CV: 1) capacitate vitală, 2) câmp vizual, 3) cardiovascular	ECHO virus: virus <i>Enteric Cytopathogenic Human Orphan virus</i>
d: 1) dalton, 2) densitate	ECOG: electrocorticografie
	ECT: electroșoc
	EDTA: acid edetic (etilendiamino-tetraacetat)

EEG: electroencefalografie
 EFR: explorări funcționale respiratorii
 El: elastanță
 ELISA: enzyme-linked immunosorbent assay
 EMG: electromiografie
 ENA: antigene nucleare solubile în soluții saline izotonice (extractibile nucleare antigen)
 EOG: electrooculografie
 EPA: edem pulmonar acut
 EPG: electropupilografie
 Eq: echivalent gram
 ERG: electroretinografie
 ESV: extrasistole ventriculare
 ET: ecotomografie

F: 1) fluor, 2) farad
 °F: grad Fahrenheit
 f: frecvența respiratorie
 FA: 1) fibrilație atrială, 2) acizi grași (*Fatty Acids*)
 FA fosfataza alcalină
 FAD: flavin adenin dinucleotid
 FAN: factor antinuclear
 FAO: *Food and Agricultural Organization*
 FC: frecvența cardiacă
 Fe: Fier
 FL: formula leucocitară
 FID: fosa iliacă dreaptă
 FIS: fosa iliacă stângă
 FIV: fecundare *in vitro*
 FMN: flavin mononucleotid
 FO: fund de ochi
 FR: 1) frecvența respiratorie, 2) factor reumatoid
 FSF: factor XIII al coagulării (*Fibrin Stabilizing Factor*)
 FSH: gonadotropina A (*Follicle Stimulating Hormone*)
 FSH-RH: hormon eliberator al FSH (*Follicle Stimulating Hormone Releasing Hormone*)
 FV: fibrilație ventriculară

g: gram
 GABA: acid gama amino butiric
 Gal: galactoză
 GammaGT: gamma glutamil transferaza
 GH: hormon somatotrop (*Growth Hormone*)
 GH-RIH: somatostatina (*Growth Hormone Inhibiting Hormone*)

GN: glomerulonefrită
 GOT: glutamat-oxalacetat-transaminază
 G-6-PD: glucoză-6-fosfat-dehidrogenază
 GPT: glutamat-piruvat-transaminază
 GTP: guanozin trifosfat

h: oră
 H: hidrogen
 HbGM: hemoglobină globulară medie
 HbO₂: oxihemoglobină
 HBsAg: antigen de suprafață al virusului hepatitei B
 HCG: gonadotropină corionică (*Human Chorionic Gonadotrophin*)
 HCl: acid clorhidric
 HCS: somatomamotropină corionică umană
 HDL: lipoproteine de înaltă densitate (*High Density Lipoprotein*)
 Hg: mercur
 HGPO: hiperglicemie provocată pe cale orală
 HH: hernie hiatală
 HIC: hipertensiune intracraniană
 HIV: virus responsabil de SIDA (*Human Immunodeficiency Virus*)
 HLA: antigen de histocompatibilitate (*Human Leucocyte Antigen*)
 HSD: hematom subdural
 HSG: histerosalpingografie
 HSV: virus herpetic
 Ht: hematocrit
 5-HT: 5-hidroxitriptamină, serotonină
 HTA: hipertensiune arterială
 5-HTP: 5-hidroxitriptofan
 HV: hepatită virală
 HVD: hipertrofie ventriculară dreaptă
 HVS: hipertrofie ventriculară stângă
 Hz: Hertz

I: 1) iod, 2) incidentă, 3) intensitate
 IA: 1) insuficiență aortică, 2) inseminare artificială
 IBP: indice biliar plasmatic
 IC: 1) insuficiență cardiacă, 2) indice cardiac
 ICSH: gonadotropina B (*Interstitial-Cell Stimulating Hormone*)
 id: intradermic
 IM: 1) infarct de miocard, 2) insuficiență mitrală
 IDR: intradermoreacție
 IEC: inhibitor al enzimei de conversie
 Ig: imunoglobulină

im: intramuscular
 IMAO: inhibitori de monoaminoxidază
 IMC: infirmitate motrice cerebrală
 IO: insulină ordinară
 IPP: incapacitate permanentă parțială
 IPR: inhibitor preferențial de recaptare
 IPT: incapacitate permanentă totală
 IQ: quotient intelectual (*Intellectual Quotient*)
 IR: 1) insuficiență respiratorie, 2) insuficiență renală
 ir: intrarahidian
 ITP: trombocitopenie acută idiopatică (*Idiopathic Thrombocytopenic Purpura*)
 ITT: incapacitate temporară totală
 iv: intravenos
 IVD: insuficiență ventriculară dreaptă
 IVS: 1) întrerupere voluntară a sarcinii, 2) insuficiență ventriculară stângă

J: joule

K: 1) potasiu, 2) Kelvin
 kcal: kilocalorie
 kg: kilogram
 km: kilometru
 kR: kiloröntgen
 kV: kilovolt
 kW: kilowatt

l: litru
 LA: 1) leucemie acută, 2) lichid amniotic
 LAF: factor activator limfocitar (*Lymphocyte Activating Factor*)
 LCR: lichid cefalorahidian
 LDH: lactat dehidrogenaza
 LDL: lipoproteine cu densitate joasă (*Low Density Lipoprotein*)
 Le: leucocit
 LEC: lichid extracelular
 LED: lupus eritematos diseminat
 LH: gonadotropina B (*Luteinizing Hormone*)
 Li: litiu
 LLC: leucemie limfoidă cronică
 lm: lumen
 LUCE: litotritție prin undă de șoc extracorporală
 β-LP: beta lipoproteine
 LSD: dietilamida acidului lisergic
 LTH: prolactină (*Luteotropic Hormone*)
 lx: lux
 Lys: lizină

M: molar

m: 1) metru, 2) molalitate
 mA: miliamper
 mA: miliangström
 μA: microamper
 MAF: factor de activare a macrofagelor
 MAO: mono amino oxidaza
 MB: metabolism bazal
 mC: milicoulomb
 μC: microcoulomb
 MCH: conținut corpuscular mediu în hemoglobină (*Mean Corpuscular Hemoglobin*)
 MCHC: concentrația corpusculară medie în hemoglobină (*Mean Corpuscular Hemoglobin Concentration*)
 mCi: milicurie
 μCi: microcurie
 MCV: volum globular mediu (*Mean Corpuscular Volume*)
 mEq: miliechivalent
 mEq/l: miliechivalent pe litru
 MetHb: methemoglobină
 MF: factor mitogenic (*Mitogenic Factor*)
 MG: medic generalist
 mg: miligram
 μg: microgram
 Mg: magneziu
 MHN: maladia hemolitică a nou născutului
 MHz: megahertz
 MI: membru inferior
 MIDA: mentoiliacă dreaptă anterioară
 MIDP: mentoiliacă dreaptă posterioară
 MIDT: mentoiliacă dreaptă transversă
 MIF: 1) melanostimulină (*Melanotrop Inhibiting Factor*), 2) factor de inhibare a migrării (*Migration Inhibitory Factor*)
 MISA: mentoiliacă stângă anterioară
 MISP: mentoiliacă stângă posterioară
 MIST: mentoiliacă stângă transversă
 min: minut
 ml: mililitru
 mm: milimetru
 mm: milimetru cub
 μm: micrometru
 μm: micromicron (picometru)
 mmHg: milimetru de mercur
 Mn: 1) mangan, 2) minimal, 3) presiune arterială minimă
 MNI: mononucleoză infecțioasă
 mol: mol
 mOsm: miliosmol
 mR: miliröntgen
 mrad: milirad

mrem: milirem
 MS: membru superior
 ms: milisecundă
 MSH: hormon melanotrop, melanostimulină (*Melanocyte Stimulating Hormone*)
 MSIS: moarte subită inexplicată a sugarului
 MST: maladie transmisă sexual
 MV: megavolt
 mV: milivolt
 μ V: microvolt
 MW: megawatt
 mW: miliwatt
 μ W: microwatt
 Mx: 1) maximal, 2) presiune arterială maximă
 μ m: milimicron (nanometru)

0,01N: soluție centinormală
 0,1N: soluție decinormală
 N: 1) Newton, 2) normal, 3) azot
 2n: număr diploid
 Na: sodiu
 NAD, NADH: nicotinamid-adenin dinucleotid (oxidat sau redus)
 NADP, NADPH: nicotinamid-adenin dinucleotid fosfat (oxidat sau redus)
 ng: nanogram
 nm: nanometru
 NS: nesemnificativ

OAD: oblică anterioară dreaptă
 OAS: oblică anterioară stângă
 11-OCS: 11-oxicetosteroid
 OD: ochi drept
 OE: otită externă
 OGE: organe genitale externe
 OGI: organe genitale interne
 11-OHCS: 11-hidroxicetosteroid
 17-OHCS: 17-hidroxicetosteroid
 OIDA: occipitoiliacă dreaptă anterioară
 OISA: occipitoiliacă stângă anterioară
 OIDP: occipitoiliacă dreaptă posterioară
 OISP: occipitoiliacă stângă posterioară
 OIT: occipitoiliacă dreaptă transversă
 OIST: occipitoiliacă stângă transversă
 OMS: Organizația Mondială a Sănătății
 OP: occipitopubian
 ORL: oto-rino-laringologie
 OS: occipitosacrat

P50: presiunea la care hemoglobina este saturată 50% în O₂

P: fosfor, 2) presiune parțială a unui gaz
 PA: presiune arterială
 Pa: pascal
 PAB, PABA: acid paraaminobenzoic
 PABS: paraaminobenzen sulfamidă, sulfanilamidă
 PAD: presiune arterială distolică
 PAF: factor activator a plăchetelor (*Platelet Activating Factor*)
 PAH: acid paraaminohipuric
 PAN: periarterita nodoasă
 PaO₂: presiune arterială parțială a oxigenului
 PAO: presiune arterială oftalmică
 PAR: presiune arterială retiniană
 PAS: 1) presiune arterială sistolică, 2) acid paraaminosalicilic
 PB: puncție biopsie
 Pb: plumb
 PBE: Perlsucht Bacillen Emulsion, tuberculină
 PBI: iod legat de proteine (*Protein-Bound Iodine*)
 PBR: puncție biopsie a rinichiului
 PCE: poliartrită cronică evolutivă
 PCP: pneumocistoză pulmonară
 PCPA: paraclorofenilalanină
 PDB: paradichlorobenzen
 PDF: produși de degradare a fibrinogenului
 PDGF: *Platelet Derived Growth Factor*
 PEB: proeritroblast
 PEP: 1) presiune expiratorie pozitivă, 2) pneumotorax extrapleural
 PG: paralizie generală
 pg: picogram
 pH: logaritm cu semn schimbat al concentrației ionilor de hidrogen
 Phe: fenilalanină
 PIF: factor de inhibare a prolactinei
 PL: puncție lombară
 PM: post mortem
 PMA: procreere asistată medical
 PMD: psihoză maniacodepresivă
 PMI: protecție maternoinfantilă
 PNH: protamin-insulină neutră
 PNMT: fenil-etanolamin N metiltransferaza
 PP: postpartum
 PPBS: protrombin-proconvertin, factor Stuart, factor antihemofilic B
 PPSE: potențial postsinaptic de excitare
 PPSI: potențial postsinaptic de inhibiție
 PR: poliartrita reumatoidă

PRH: hormon eliberator al prolactinei (*Prolactin Releasing Hormone*)
 PSP: fenolsulfonftalină
 PTA: factor XI al coagulării (*Plasma Thromboplastin Antecedent*)
 PTC: factor IX al coagulării (*Plasma Thromboplastin Component*)
 PTH: hormon paratiroidian
 PTS: proteză totală de șold
 PTN: presiune și temperatura normale
 PVC: 1) presiune venoasă centrală, 2) prelevare de vîlozități coriale

Q: debit cardiac
 QI: quotient intelectual
 QR: quotient respirator
 QRS: complex QRS
 qs: cantitate suficientă (*Quantum Satis*)
 QSP: cantitate suficientă pentru

R: 1) röntgen, 2) quotient respirator
 RA: 1) rezervă alcalină
 Ra: radiu
 RAA: reumatism articular acut
 RAST: dozaj radioimunologic al IgE (*Radio-Allergo-Sorbent Test*)
 RBS: reacție biologică de sarcină
 RCUH: rectocolită ulcerohemoragică
 RF: factor de eliberare (*Releasing Factor*)
 RH: hormon de eliberare (*Releasing Hormone*)
 Rh: Rhesus
 rH: potențial de oxidoreducere
 RMN: rezonanță magnetică nucleară
 RNA: acid ribonucleic
 RNP: ribonucleoproteine
 ROT: reflexe osteotendinoase
 RP: reumatism palindromic

S: 1) saturație, 2) sulf
 s: secundă
 SA: stenoză aortică
 SAL: ser antilimfocitar
 SAT: ser antitetanic
 sc: subcutanat
 SDH: sorbitol dehidrogenază
 SP: scleroza în plăci
 SF: semne funcționale
 SGOT: transaminaza serică glutamo-oxalo-acetică
 SGPT: transaminaza serică glutamo-piruvică
 SI: Sistem internațional, 2) sacro-iliac

SIDA: 1) sindrom de imunodeficiență dobândită, 2) sacroiliacă dreaptă anterioară
 SIDP: sacroiliacă dreaptă posterioară
 SIDT: sacroiliacă dreaptă transversă
 SISA: sacroiliacă stângă anterioară
 SISP: sacroiliacă stângă posterioară
 SIST: sacroiliacă stângă transversă
 SLA: scleroză laterală amiotrofică
 SLP: somn lent profund
 SM: stenoza mitrală
 SN: sistem nervos
 SNA: sistem nervos autonom
 SNC: sistem nervos central
 SNV: sistem nervos vegetativ
 SP: somn paradoxal
 SPA: spondilartrita ankilozantă
 SPCA: proconvertină (*Serum Prothrombin Conversion Accelerator*)
 SRE: sistem reticuloendotelial
 SRIF: somatostatina (*Somatotropin Release Inhibiting Factor*)
 SS: securitate socială
 SSP: îngrijiri primare de sănătate (fr. *soins de santé primaires*)
 STH: somatotrofina (*Somatotrophic Hormone*)
 Sv: sievert

T3: triiodotironină
 T4: tiroxină
 TA: tensiune arterială
 TAB (vaccin): vaccin antitifo-paratifoidic A și B
 TAC: tomografie axială computerizată
 TAD: tensiune arterială diastolică
 TAI: tomografie arterială informatizată
 TAR: tensiune arterială retiniană
 TAS: tensiune arterială sistolică
 TBG: globulină fixatoare a tiroxinei (*Thyroxine Binding Globulin*)
 TC: tomografie computerizată
 TCA: timp de cefalină activată
 TCC: traumatism craniocerebral
 TCT: tirocalcitonină
 TD: tub digestiv
 TDM: tomodensitometrie
 TE: 1) tomografie de emisie, 2) transfer de embrioni
 TEA: tetraetilamoniu
 TeTAB (vaccin): vaccin antitetano-tifo-paratifoidic
 TG: trigliceride

TGA: accelerator a formării trombo- plastinei (<i>Thromboplastin Generation Accelerator</i>)	UTP: uridin trifosfat
TGP: transaminază glutamopiruvică	UV: ultraviolete (raze)
TGO: transaminază glutamooxaloacetică	V: 1) volt,, 2) volum, 3) viteză, 4) venti- lație, 5) valență
TGT: test de generare a trombo- plastinei	VA: ventilație alveolară
Th: thoriu	VC: 1) volum curent, 2) venă cavă
THC: tetrahidrocannabinol	VCG: vectocardiografie
THE: tetrahidrocortizon	VCI: venă cavă inferioară
THF: tetrahidrocortizol	VCS: venă cavă superioară
TI: tomografie informatizată	VD: 1) ventricul drept, 2) spațiu mort (<i>dead volume</i>)
TIT: test de imobilizare a treponemelor	VDRL: reacția de aglutinare in diag- nosticul sifilisului (<i>Venereal Disease Research Laboratory</i>)
TMn: tensiune minimală	VEMS: volum expirator maxim pe secundă
TMx: tensiune maximală	VG: valoare globulară
TMy: tensiune medie	VGM: volum globular mediu
TNM (clasificarea): tumoră primitivă, adenopatie regională, metastaze	VIH: virusul imunodeficienței umane
TP: timp de protrombină	VIP: polipeptid vasoactiv intestinal (<i>Vaso- active Intestinal Polypeptide</i>)
TPI: testul Nelson (<i>Treponema Pallidum Immobilisation Test</i>)	VLDL: lipoproteine de foarte joasă densi- tate (<i>Very Low Density Lipoproteins</i>)
TPN: trifosfopiridin nucleotid	VM: ventilație maximală
TPNH: trifosfopiridin nucleotid redus	VMA: acid vanil mandelic (<i>Vanyl- Mandelic Acid</i>)
TR: tușeu rectal	VR: volum rezidual
TRF: <i>Thyrotropin Releasing Factor</i>	VRE: volum de rezervă expiratorie
TS: 1) tentativă de suicid, 2) timp de sân- gerare	VRI: volum de rezervă inspiratorie
TSH: tireostimulină, tireotrofină (<i>Thy- roid Stimulating Hormone</i>)	VS: ventricul stâng
TSV: tahicardie supraventriculară	VSH: viteză de sedimentare a hematiilor
T-TAB (vaccin): vaccin antitetanic și antitifo-paratifoidic	VVZ: virus varicelozosterian
TTH: tireotrofină (<i>Thyrotropic Hor- mone</i>)	W: watt
TTL: test de transformare limfoblastică	WHO: Organizația Mondială a Sănătății (<i>World Health Organization</i>)
TV: 1) tușeu vaginal, 2) tahicardie ventri- culară	X: cromozomul X
U: 1) uraniu, 2) unitate	Y: cromozomul Y
UB: unitate Bodansky	Zn: zinc
US: ultrasculte (unde)	
UDP: uridin difosfat	
UDPG: uridin difosfoglucoză	
UI: Unitate internațională	
UIV: urografie intravenoasă	
UPR: ureteropielografie retrogradă	

2. LISTA CONSTANTELOR BIOLOGICE

Constante biologice	Produs	Unități convenționale	Unități SI
Acetona	vezi Corpi cetonici		
Acid ascorbic	sânge	4-15 mg/l	23-85 $\mu\text{mol/l}$
	urină	20-40 mg/24 h mg x 5,68 = μmol	115-230 $\mu\text{mol}/24\text{ h}$ $\mu\text{mol} \times 0,176 = \text{mg}$
Acizi biliari	sânge	0-3,3 mg/l	0-8,4 $\mu\text{mol/l}$
	urină	2,5-4,3 mg/24 h mg x 2,54 = μmol	6,4-11 $\mu\text{mol}/24\text{ h}$ $\mu\text{mol} \times 0,39 = \text{mg}$
Acid delta-aminolevulinic (ALA)	urină	< 5 mg/24 h mg x 7,63 = μmol	< 38 $\mu\text{mol}/24\text{ h}$ $\mu\text{mol} \times 0,131 = \text{mg}$
Acid folic (foliați)	ser	4-15 $\mu\text{g/l}$	9-41 nmol/l
Acizi grași liberi (AGA)	eritrocite	> 250 $\mu\text{g/l}$ $\mu\text{g} \times 2,26 = \text{nmol}$	> 560 nmol/l nmol x 0,441 = μg
	sânge	0,05-0,20 g/l g x 3,52 = mmol	0,18-0,70 mmol/l mmol x 0,284 = g
Acid homovanilic (HVA)	urină	2-7 mg/24 h mg x 5,49 = μmol	11-38 $\mu\text{mol}/24\text{ h}$ $\mu\text{mol} \times 0,182 = \text{mg}$
Acid 5-hidroxi-indol-acetic (5-HIAA)	urină	3-8 mg/24 h mg x 5,24 = μmol	16-42 $\mu\text{mol}/24\text{ h}$ $\mu\text{mol} \times 0,191 = \text{mg}$
Acid lactic (lactați)	sânge	90-160 mg/l	1-1,8 mmol/l
	LCR	108-190 mg/l mg x 0,011 = mmol	1,2-2,1 mmol/l mmol x 90 = mg

Acid oxalic	sânge	1,8 - 2,8 mg/l	20-31 μmol
	urină	15-36 mg/24 h mg x 11,06 = μmol	160-400 $\mu\text{mol}/24\text{ h}$ $\mu\text{mol} \times 0,09 = \text{mg}$
Acid piruvic	sânge	3-10 mg/l mg x 11,36 = μmol	30-114 $\mu\text{mol/l}$ $\mu\text{mol} \times 0,088 = \text{mg}$
	sânge	40-70 mg/l 35-60 mg/l 15-40 mg/l mg x 5,95 = μmol	238-420 $\mu\text{mol/l}$ 208-360 $\mu\text{mol/l}$ 90-240 $\mu\text{mol/l}$ $\mu\text{mol} \times 0,168 = \text{mg}$
Acid vanilmandelic (VMA)	urină	250-700 mg/24 h mg x 0,006 = nmol	1,5-4,2 mmol/24 h mmol x 168 = mg
	urină	1-6 pg/24 h mg x 0,54 = μmol	5-30 $\mu\text{mol}/24\text{ h}$ $\mu\text{mol} \times 0,198 = \text{mg}$
ACTH	sânge	< 80 pg/l ng x 0,22 = pmol	< 17,6 pmol/l pmol x 4,54 = pg
ADH	plasmă	1,85-4,80 pmol/l (în absența restricției hidrice)	
Adrenalină	vezi Catecolamine		
Albumină	ser	38-50 g/l g x 14,5 = μmol	550-730 $\mu\text{mol/l}$ $\mu\text{mol} \times 0,069 = \text{g}$
	sânge	prag legal în Franța < 0,80 g/l g x 21,7 = mmol	prag legal < 17,4 mmol/l mmol x 0,046 = g
Aldolaza	sânge	< 3,1 U/l la 25°C	< 50 nmol/s/l

Constante biologice	Produs	Unități convenționale	Unități SI
Aldosteron • culcat • in picioare	sânge	20-120 ng/l 110-300 ng/l ng x 2,77 = pmol	55-335 pmol/l 300-830 pmol/l pmol x 0,36 = ng
	urină (pH 1)	2-10 µg/24 h µg x 2,77 = nmol	5,5-28 nmol/24 h nmol x 0,36 = µg
Alfa-1-antitripsină	sânge	2,0-4,0 g/l	
Alfa-fetoproteina (AFP)	sânge	adult < 20 ng/ml (sarcină < 500 ng/ml)	
Aluminiu	sânge	2-6,5 µg/l	0,08-0,25 µmol/l
Amoniac	urină	< 20 µg/24 h µg x 0,037 = µmol	< 0,75 µmol/24 h µmol x 27 = µg
	sânge arterial venos	< 0,1 mg/l < 0,3 mg/l mg x 58,72 = mmol	< 6 µmol/l < 18 µmol/l µmol x 0,017 = mg
AMP ciclic	urină	0,35-1,2 g/24 h g x 58,72 = mmol	20-70 mmol/24 h mmol x 0,017 = g
	sânge	1,6-6,6 µg/l	5-20 nmol/l
Amilaza	urină	0,7-3,3 mg/24 h mg x 3,038 = µmol	2-10 µmol/24 h µmol x 0,329 = mg
	sânge	30-160 U/l	
	urină	36-152 U/l	

Androgeni plasmatici - Androstendionă • bărbat • femeie	plasmă	0,8-2,3 µg/l 1-22 µg/l µg x 3,49 = nmol	3-8 nmol/l 3,75-7,6 nmol/l nmol x 0,29 = µg
		1,8-3,3 mg/l 0,9-2,8 mg/l mg x 3,46 = µmol	4,9-9,0 µmol/l 2,5-7,6 µmol/l µmol x 0,29 = mg
- Dehidroepiandrosteronă (DHEA) • bărbat • femeie	plasmă	0,4-0,9 µg/l 0,2-0,4 µg/l µg x 3,46 = nmol	1,4-3,1 nmol/l 0,7-1,4 nmol/l nmol x 0,29 = µg
		4-10 µg/l 0,2-0,6 µg/l µg x 3,47 = nmol	14-35 nmol/l 0,7-3,5 nmol/l nmol x 0,288 = µg
- Testosteron • bărbat • femeie	plasmă	1,8-7,7 mg/24 h 0,3-6 mg/24 h µg x 3,46 = µmol	6-26 µmol/24 h 1-20 µmol/24 h µmol x 0,29 = µg
		12-20 mg/24 h 6-12 mg/24 h < 10 mg/24 h mg x 3,47 = µmol	41-70 µmol/24 h 20-41 µmol/24 h < 35 µmol/24 h µmol x 0,288 = mg
Androgeni urinari - Androsteron • bărbat • femeie	urină		
- 17-cetosteroidi • bărbat • femeie • copil			

Constante biologice	Produs	Unități convenționale	Unități SI
Androgeni urinari - 11-Oxi-17-Cetosteroizi • bărbat • femeie - Dehidroepiandrosteron (DHEA) • bărbat • femeie - Etiocolanolonă • bărbat • femeie	urină	1.5-6.2 mg/24 h 1.3-6 mg/24 h mg x 3,46 = μ mol 1-2 mg/24 h 0.5-1.5 mg/24 h mg x 3,46 = μ mol 1.3-9 mg/24 h 0.6-6 mg/24 h mg x 3,45 = μ mol	5-21 μ mol/24 h 4.5-20 μ mol/24 h μ mol x 0,29 = mg 3.4-7 μ mol/24 h 1,7-5,2 μ mol/24 h μ mol x 0,29 = mg 4,5-31 μ mol/24 h 2-20 μ mol/24 h μ mol x 0,29 = mg
Androstendionă	vezi Androgeni plasmatici		
Androsteron	vezi Androgeni urinari		
Anticorpi antistreptococi	sânge	Antistreptolizină O sau ASLO < 100 U/ml Antistreptokinază sau ASK < 80 U/ml Antistreptodornază sau ADB < 240 U/ml	
Antigen CA 125	sânge	< 35 U/ml	
Antigen CA 15-3	sânge	< 30 U/ml	
Antigen CA 19-9	sânge	< 37 U/ml	
Antigen carcinoembrionar (ACE)	sânge	< 5 ng/ml	< 2,5 μ g/l
Antigen prostatic specific (PSA)	sânge	< 2,5 ng/ml	< 3,5 μ g/l

Antitrombina III	sânge	75-100 %	0,75-1,00
Apolipoproteine - A1 - A2 - B	sânge	1,10-1,30 g/l 0,35-0,45 g/l 0,50-1,40 g/l	
Bicarbonați	plasmă	25-28 mEq/l	25-28 mmol/l
Bilirubină - totală - conjugată	sânge	3-10 mg/l < 2,4 mg/l mg x 1,71 = μ mol < 80 ng/l	5-17 μ mol/l < 4 μ mol/l μ mol x 0,584 = mg
Calcitonină	sânge	< 80 ng/l	
Calciu - ionic	plasmă	90-105 mg/l 45-55 mg/l	2,25-2,6 mmol/l 1,12-1,38 mmol/l
Catecolamine - Adrenalina - Noradrenalina	urină	50-300 mg/24 h mg x 0,025 = mmol	1,25-7,5 mmol/24 h mmol x 40,1 = mg
	sânge	< 400 ng/l	< 2,2 nmol/l
	urină	1-7 g/24 h ng x 0,005 = nmol < 600 ng/l	5-38 nmol/24 h nmol x 183 = ng < 3,5 nmol/l
	sânge		
	urină	12-50 μ g/24 h ng x 0,006 = nmol < 100 μ g/24 h μ g x 5,92 = nmol	70-300 nmol/24 h nmol x 169 = ng < 592 nmol/24 h nmol x 0,169 = μ g
- Metanefrine (catecolamine urinare totale)	urină		

Constante biologice	Produs	Unități convenționale	Unități SI
Ceruloplasmină	sânge	280-400 mg/l mg x 6,5 = μ mol	1,8-2,5 μ mol/l μ mol x 0,16 = mg
11-oxi-17-Cetosteroizi	vezi Androgeni urinari		
17-Cetosterozi urinari	vezi Androgeni urinari		
Clor	plasmă	97-105 mEq/l	97-105 mmol/l
	urină	100-250 mEq/l mEq = mmol	100-250 mmol/l mmol = mEq
Cholesterol	sânge	1,5-2,5 g/l	3,8-6,5 mmol/l
- HDL		0,35-0,60 g/l	0,9-1,5 mmol/l
- LDL		1,2-1,7 g/l	3,1-4,4 mmol/l
- VLDL		0,05-0,12 g/l	0,15-0,30 mmol/l
		g x 2,58 = mmol	mmol x 0,387 = g
Colinesterază	sânge	3000-9300 UI la 25°	
CO ₂ total	sânge	49-65 vol % vol % x 0,448 = mmol	22-29 mmol/l mmol x 2,23 = vol %
Complement	sânge		
- C3		70-130 mg/100 ml	0,70-1,30 g/l
- C4		20-50 mg/100 ml	0,20-0,50 g/l
Coproporfirine I și III	eritrocite	37-62,6 μ g/l μ g x 1,53 = nmol	56-96 nmol/l nmol x 0,654 = μ g
	urină	34-234 μ g/24 h μ g x 1,53 = nmol	58-358 nmol/24 h nmol x 0,654 = μ g

Corpi cetamici	sânge	10-50 mg/l mg x 0,0172 = mmol	0,17-0,85 mmol/l mmol x 58,1 = mg
	urină	0 (< 125 mg/24 h) mg x 0,0172 = mmol	0 (< 2,15 mmol/24 h) mmol x 58,1 = mg
Corticosteron	sânge	2-15 μ g/l μ g x 2,89 = nmol	6-44 nmol/l nmol x 0,35 = μ g
	plasmă	orele 8 : 70-230 μ g/l orele 20 : 25-100 μ g/l μ g x 2,76 = nmol	8 ore: 140-690 nmol/l 20 ore: 55-275 nmol/l nmol x 0,362 = μ g
Creatin fosfokinază	urină	12-50 g/24 h (<100) μ g x 2,76 = nmol	33-138 nmol/24 h (<276) nmol x 0,362 = μ g
	sânge	5-50 UI/l la 25°	0,08-0,58 μ mol/s/l
Creatinină • femeie • bărbat	plasmă	5-12 mg/l 7-13,5 mg/l mg x 8,85 = μ mol	45-106 μ mol/l 60-120 μ mol/l μ mol x 0,113 = mg
	urină	14-26 mg/kg/24 h g x 885 = mmol	124-230 mmol/kg/24 h mmol x 0,113 = g
- clearance		90-140 ml/min	1,5-2,35 ml/s
Cupru	sânge	0,8-1,5 mg/l mg x 15,75 = μ mol	12-24 μ mol/l μ mol x 0,0635 = mg
	urină	< 120 μ g/24 h μ g x 0,016 = μ mol	< 1,9 μ mol/24 h μ mol x 63,5 = μ g
Cistină	urină	6-23 mg/24 h mg x 4,17 = μ mol	25-95 μ mol/24 h μ mol x 0,24 = mg

Constante biologice	Produs	Unități convenționale	Unități SI
Dihidroepiandrosteron (DHA)	vezi Androgeni plasmatici și urinari		
Densitate urinară	urină	1005 - 1030	
11-Dezoxicorticosteron (DOC)	sânge	< 0,1 µg/l µg x 3,03 = nmol	< 0,3 nmol/l nmol x 0,33 = µg
11-Dezoxicortizol (Compus S)	sânge	5-20 µg/l g x 2,89 = nmol	14-58 nmol/l (< 230) nmol x 0,35 = µg
Dihidrosteron	vezi Androgeni plasmatici		
Enolaza neurospecifică (NSE)	sânge	6-8 ng/ml	22-35 nmol/min/ml
Enzima de conversie a angiotensinei	sânge		
Estradiol	vezi Oestradiol		
Estriol	vezi Oestriol		
Etiocolanolonă	vezi Androgeni urinari		
Factori de coagulare	sânge		
- I = Fibrinogen	vezi Fibrinogen	60-140%	0,60-1,40
- II = Protrombina		60-140%	0,60-1,40
- V = Proaccelerina		70-130%	0,70-1,30
- VII + X = Proconvertina + Stuart		50-200%	0,50-2,00
- VIII = Anthemofilic A		60-140%	0,60-1,40
- IX = Anthemofilic B		60-140%	0,60-1,40
- XI = Rosenthal PTA		60-140%	0,60-1,40
- XII = Hageman		60-140%	0,60-1,40
Fenilalanină	sânge	10-30mg/l mg x 0,0605 = mmol	0,6-1,8 mmol/l mmol x 16,5 = mg

Feritina	sânge	30-300 ng/ml 15-200 ng/m 15-80 ng/ml 50-250 ng/ml	30-300 µg/l 15-200 µg/l 15-80 µg/l 50-250 µg/l
Fibrinogen	sânge	2-4 g/l g x 3 = µmol	6-12 µmol/l µmol x 0,33 = g
Fier	sânge	0,6-1,9 mg/l 0,25-0,40 mg/l mg x 17,9 = µmol 23-43%	13-25 µmol/l 0,25-0,40 mg/l µmol x 0,056 = mg 0,23-0,43
- Coeficient de saturare	sânge	< 50 µg/l µg x 52,6 = nmol	< 2630 nmol/l nmol x 0,019 = µg
Fluor	urină	< 0,40 µg/24 h µg x 52,6 = nmol	< 21 nmol/24 h nmol x 0,019 = µg
Fosfataze acide	sânge		
- totală		< 11 UI/l la 37"	
- prostatică		< 4 UI/l la 37"	
Fosfataze alcaline	sânge	20-80 UI/l 40-280 UI/l 70-320 UI/l	36-150 µmol/s/l 70-520 µmol/s/l 130-600 µmol/s/l
• adult			
• copil			
• sugar			
Fosfolipide	sânge	1,5-2,5 g/l g x 1,29 = mmol	1,9-3,2 mmol/l mmol x 0,774 = g
Fosfor	sânge	25-42 mg/l mg x 0,032 = mmol	0,8-1,35 mmol/l mmol x 31 = mg
- anorganic	urină	0,6-1,2 g/24 h g x 32,29 = mmol	20-40 mmol/24 h mmol x 0,031 = g

Constante biologice	Produs	Unități convenționale	Unități SI
Fructozamină	sânge	1-2,5 mmol/l	
FSH (Foliculostimulină)	sânge	Faza foliculară: 1,3-4,4 UI/l Vârful ovulator: 6-10 UI/l Faza luteală: 1-3 UI/l Postmenopauză: 15-40 UI/l Bărbat: 1-5 UI/l Copil impuber: < 3 UI/l	
	urină	Faza foliculară: 5-25 UI/24 h Vârful ovulator: 10-30 UI/24 h Faza luteală: 1-15 UI/24 h Postmenopauză: > 45 UI/24 h Bărbat: 5-22 UI/24 h Copil impuber: < 3 UI/24 h	
Gamma-GT (gama-glutamyl-transferază)	sânge	< 28 UI/l la 25°	< 100 ng/l
Gastrină	sânge	< 100 pg/ml	
Glucosa	sânge	à jeun: 0,7-1 g/l 60 min: < 1,6 g/l 90 min: 1,4 g/l 120 min: < 1,2 g/l	à jeun: 3,9-5,5 mmol/l 60 min: < 9 mmol/l 90 min: < 8 mmol/l 120 min: < 7 mmol/l
	LCR	0.50-0.70 g/l	2,8-3,9 mmol/l
	urină	< 0,02 g/24 h g x 5,56 = mmol	< 0,01 mmol/24 h mmol x 0,18 = g
G6-PD (glucozo-6-fosfat-dehidrogenaza)	eritrocite	8-13 U/g de hemoglobină la 37°	

Glutition	ser	0,24-0,36 g/l g x 3,25 = mmol	0,78-1,18 mmol/l mmol x 0,307 = g
Haptoglobină	sânge	1-3 g/l g x 15,5 = μmol	15,5-46,5 μmol/l μmol x 0,0645 = g
β-HCG (β gonadotropină corionică)	sânge	Femeie gravidă: nedetectabil Sarcină în a 12-a săptămână: 20000-100000 UI/l	
	urină	Sarcină a 15-a zi: 150 UI/l a 16-a zi: 250 UI/l a 25-a zi: 1500 UI/l a 30-a zi: 10000-50000 UI/l Săptămâna 8: 50000-200000 UI/l Săptămâna 12: 10000-50000 UI/l Trimestrul II: 2000-5000 UI/l Trimestrul III: 1000-5000 UI/l	
Hematocrit	vezi Numărătoarea globulară		
Hemoglobina	sânge	vezi și Numărătoarea globulară 13-18 g/100 ml 12-16 g/100 ml g/100 ml x 0,62 = mmol < 2% 5,5-7,5 % 4-6% 1,5-3,5%	8-11,16 mmol/l 7,44-9,92 mmol/l mmol x 1,61 = g/100 ml < 0,02
- fetală - glicozilată - Hb A1C - Hb A2			0,04-0,06 0,015-0,035 0,1-0,5 μg/l 42-88 μg/l
Histamina • plasmă • sânge total	sânge		

Constante biologice	Produs	Unități convenționale	Unități SI
Hormon somatotrop (GH)	vezi STH		
Hormoni tiroidieni	vezi Tiroida (explorarea)		
17-alfa-Hidroxiprogesteron (17-OHP)	sânge	0,5-2,5 µg/l 0,7-1,5 µg/l 2,2-3,5 µg/l µg x 3,03 = nmol	1,5-7,5 nmol/l 2,1-4,5 nmol/l 6,6-10,5 nmol/l nmol x 0,33 = µg
• bărbat • femeie faza foliculară • femeie faza luteală			
Hidroxi prolina - totală - liberă	urină	10-35 mg/24 h 0,3-2,3 mg/24 h mg x 7,68 = µmol	76-267 µmol/24 h 2,37-17,5 µmol/24 h µmol x 0,131 = mg
17-Hidroxicorticosteroidi (17-OH)	urină	3-9 mg/24 h 3-6,5 mg/24 h 1-3 mg/24 h mg x 2,76 = µmol	8-25 µmol/24 h 8-18 µmol/24 h 3-8 µmol/24 h µmol x 0,362 = mg
• bărbat • femeie • copil			
Imunoglobuline	sânge	100-350 mg/100 ml < 0,150 mg/100 ml 250 UI/ml 250 UI/ml 200 UI/ml 120 UI/ml 80 UI/ml 40 UI/ml 20 UI/ml 2 UI/ml	1-3,5 g/l < 0,15 g/l
- IgA - IgD - IgE • adult • copil > 10 ani • copil 10 ani • copil 6 ani • copil 4 ani • copil 2 ani • copil 1 an • nou născut			

- IgG - IgM		800-1500 mg/100 ml 60-250 mg/100 ml	8-15 g/l 0,60-2,5 g/l
Inhibitor de C-lesterază	sânge		0,15-0,35 g/l
Insulină	sânge	10-20 mU/l mU x 7,175 = pmol	43-187 pmol/l pmol x 0,14 = mU
Iod total	ser	33-104 µg/l µg x 7,87 = nmol	260-820 nmol/l nmol x 0,127 = µg
	urină	100-300 µg/24 h µg x 787 = nmol	800-2400 nmol/24 h nmol x 0,127 = µg
Lactați	vezi Acid lactic		
Lactodehidrogenază (LDH)	sânge	< 240 U/l la 15" 17-27 % 28-38 % 19-27 % 5-16 % 5-16 %	
- LDH1 - LDH2 - LDH3 - LDH4 - LDH5			
LASA (acid sialic legat de lipoproteine)	de sânge		113-171 mg/l
LDH	vezi Lactodehidrogenaza		
Leucin arilamidaza (LAP)	sânge	< 22 U/l la 25"	
LH (hormon luteinizant)	sânge	Faza foliculară: 0,5-6 U/l Vârf ovulator: 10-50 U/l Faza luteală: 0,5-5 U/l Post menopauză: > 10 U/l Bărbat: 1-5 U/l Copil impuber > 3 U/l	

Constante biologice	Proodus	Unități convenționale	Unități SI
LH (hormon luteinizant)	urină	Faza foliculară: 10-35 UI/24 h Vârf ovulator: 30-80 UI/24 h Faza luteală: 10-22 UI/24 h Post menopauză: > 45 UI/24 h Bărbat: 10-40 UI/24 h Copil impuber < 10 UI/24 h	
Lipaza	sânge	0-166 UI/l	
Lipide	sânge	5-8 g/l	
Lipoproteine	sânge		
- Prealfalipoproteine		4-13%	0,04-0,13 g/l
- Alfalipoproteine		20-30%	0,20-0,30 g/l
- Prebetalipoproteine		3-9%	0,03-0,09 g/l
- Betalipoproteine		55-75%	0,55-0,75 g/l
LPH (hormon lipotropic)	sânge		< 200 ng/l
Lizozim	sânge		1-15 mg/l
Magneziu	urină	2-3 mg/l	
	plasma	18-24 mg/l	0,74-1 mmol/l
	eritrocite	45-60 mg/l	1,85-2,50 mmol/l
	urină	60-200 mg/24 h mg x 0,041 = mmol	2,5-8,2 mmol/24 h mmol x 24,3 = mg
Melatonină (la 8 ore)	sânge	15 ng/l ng x 0,0043 = nmol	0,06 nmol/l nmol x 232 = ng

Constante biologice	Proodus	Unități convenționale	Unități SI
Metanefrine	vezi Catecolamine		
Methemoglobină	sânge	< 1%	
Beta-2-microglobulină	sânge	0,8-2,4 mg/l	68-204 nmol/l
	urină	< 0,25 mg/24 h mg x 84,75 = nmol	< 21 nmol/24 h nmol x 0,0118 = mg
Mioglobină	urină	< 150 mg/24 h mg x 0,06 = μmol	< 9 μmol/24 h μmol x 17 = mg
Neopterină	urină	Neopterină urinară/Creatinina urinară < 200	
Noradrenalină	vezi Catecolamine		
5'-Nucleotidază	sânge	< 17 UI la 37°	< 290 nmol/s/l
Numărătoarea globulară	sânge		
- hematocrit la bărbat		40-52 %	0,40-0,52
- hematocrit la femeie		35-47%	0,35-0,47
- hemoglobina la bărbat		13,5-17 g/100 ml	8,3-10,6 mmol/l
- hemoglobina la femeie		12-15 g/100 ml g x 0,62 = mmol	7,4-9,6 mmol/l mmol x 1,612 = g
- globule roșii la bărbat		4,2-5,5 x 10 milioane/mm ³	4,2-5,5 x 10 ¹²
- globule roșii la femeie		3,7-5 x 10 milioane/mm ³	3,7-5 x 10 ¹²
- VGM		83-98 μ	83-98 x 10 ¹⁵
- TGMH		27-32 μg	17-20 x 10 ¹⁵
- CCMH		mol x 16,1125 = μg 32-38 g/100 ml g x 0,62 = mmol	μg x 0,062 = mol 19,0-22,8 mmol/l mmol x 1,612 = g

Constante biologice	Produs	Unități convenționale	Unități SI
- Globule albe • polinucleare neutrofile • polinucleare eozinofile • polinucleare bazofile • limfocite • monocite		4000-10000/mm ³ 52-68 % 1-3 % < 1 25-40 % 3-8 %	4-10 x 10 ⁹ /l 0,52-0,68 0,01-0,03 < 0,01 0,25-0,40 0,03-0,08
Oestradiol	sânge	Bărbat: 15-30 ng/l Vârf ovulator: 30-205 ng/l Faza luteală: 300-800 ng/l Postmenopauză: <30 ng/l sarcină 0-4 săpt.: 550 ng/l sarcină 20 săpt.: 7000 ng/l sarcină 36-40 săpt.: 19000 ng/l	0,05-0,11 nmol/l 0,11-0,75 nmol/l 1,10-3,00 nmol/l < 0,11 nmol/l 2 nmol/l 25 nmol/l
Oestriol în timpul sarcinii	sânge	ng x 0,0037 = nmol Săptămâna 20: 30 µg/l Săptămâna 24: 42 µg/l Săptămâna 30: 75 µg/l Săptămâna 34: 150 µg/l Săptămâna 38: 215 µg/l Săptămâna 40: 240 µg/l µg x 3,46 = nmol	70 nmol/l nmol x 272,4 = ng/l 100 nmol/l 140 nmol/l 250 nmol/l 505 nmol/l 724 nmol/l 800 nmol/l nmol x 0,288 = µg

Oestriol în timpul sarcinii	urină	Săptămâna 20: 4 mg/24 h Săptămâna 24: 6 mg/24 h Săptămâna 30: 10 mg/24 h Săptămâna 34: 13 mg/24 h Săptămâna 38: 18 mg/24 h Săptămâna 40: 20 mg/24 h mg x 3,46 = µmol	13 µmol/24 h 20 µmol/24 h 33 µmol/24 h 44 µmol/24 h 60 µmol/24 h 68 µmol/24 h µmol x 0,288 = mg
Ornitin-carbamil-transferaza	sânge		< 15 UI/l
Orosomucoid	sânge		0,50-1,20 g/l
Osmolaritate	plasma	280-300 mOsm/kg apă	280-300 mOsm/kg apă
	urină	500-1000 mOsm/kg apă	500-1000 mOsm/kg apă
Osteocalcină	sânge	6,02-6,38 µg/l	
Oxalați	vezi Acid oxalic		
11-Oxi-17-Cetosteroizi	vezi Androgeni urinari		
Oxid de carbon	sânge	< 0,5 ml CO/100 ml ml x 0,448 = mmol	< 0,22 mmol/l mmol x 2,23 = ml
Oxygen (saturația în)	sânge arterial	95-100 %	0,95-1,00
Parathormon	sânge	20-80 pg/ml	20-80 ng/l
PCC ₁	sânge	35-45 mmHg	4,7-6 kPa
Peptidul C	sânge	1-5 mg/l postprandial: ≤ 7 µg/l după glucagon = nivel bazal x 2-3 µg x 0,2 = ng	0,2-1 nmol/l ≤ 1,4 nmol/l
	urină		nmol x 5 = µg 60-100 mg/24 h

Constante biologice	Produs	Unități convenționale	Unități SI
pH	sânge arterial	7,38-7,45	
	sânge venos	7,36-7,42	
Plumb	urină	4,6-7,8	
	sânge	< 0,6 mg/l	< 2,9 $\mu\text{mol/l}$
PO ₂	urină	$\leq 0,1 \text{ mg/24 h}$ $\text{mg} \times 4,826 = \mu\text{mol}$	$\leq 0,48 \mu\text{mol/24 h}$ $\mu\text{mol} \times 0,207 = \text{mg}$
	sânge	75-100 mm Hg	10,0-13,3 kPa
Porfobilinogen	urină	< 2 mg/24 h $\text{mg} \times 4,42 = \mu\text{mol}$	< 9 $\mu\text{mol/24 h}$ $\mu\text{mol} \times 0,226 = \text{mg}$
Porfirine	eritrocite urină	vezi protoporfirine, uroporfirine și coproporfirine vezi porfobilinogen, uroporfirine și coproporfirine	
Potasiu	sânge	3,5-4,5 mEq/l	3,5-4,5 mmol/l
Prealbumina	urină	40-100 mEq/l	40-100 mmol/24 h
	sânge	1 mEq = 1 mmol	1 mmol = 1 mEq
Pregnandiol În afara sarcinii	sânge	0,25-0,46 g/l	0,25-0,46 g/l
	urină	- faza foliculară < 1 mg/24 h	< 3,1 $\mu\text{mol/24 h}$
		- faza luteală: 3-9 mg/24 h	9-28 $\mu\text{mol/24 h}$
		- postmenopauză: 1 mg/24 h	3,1 $\mu\text{mol/24 h}$
		- bărbat $\leq 1,4 \text{ mg/24 h}$	$\leq 4,3 \mu\text{mol/24 h}$
		- copil < 0,1 mg/24 h	< 0,3 $\mu\text{mol/24 h}$

Pregnandiol În timpul sarcinii		Săptămâna 4: 5 mg/24 h	15 $\mu\text{mol/24 h}$
		Săptămâna 10: 7 mg/24 h	22 $\mu\text{mol/24 h}$
Pregnanetriol • femeie • bărbat • copil	urină	Săptămâna 14: 11 mg/24 h	34 $\mu\text{mol/24 h}$
		Săptămâna 18: 17 mg/24 h	53 $\mu\text{mol/24 h}$
		Săptămâna 22: 28 mg/24 h	87 $\mu\text{mol/24 h}$
		Săptămâna 26: 32 mg/24 h	100 $\mu\text{mol/24 h}$
		Săptămâna 30: 40 mg/24 h	125 $\mu\text{mol/24 h}$
		Săptămâna 34: 50 mg/24 h	156 $\mu\text{mol/24 h}$
		Săptămâna 38: 60 mg/24 h	187 $\mu\text{mol/24 h}$
		$\text{mg} \times 3,12 = \mu\text{mol}$	$\mu\text{mol} \times 0,32 = \text{mg}$
Produși de degradare a fibrinei (PDF)	sânge	< 2 mg/24 h	< 6 $\mu\text{mol/24 h}$
		< 1 mg/24 h	< 3 $\mu\text{mol/24 h}$
Progesteron În afara sarcinii	sânge	< 0,5 mg/24 h	< 1,5 $\mu\text{mol/24 h}$
		$\text{mg} \times 2,972 = \mu\text{mol}$	$\mu\text{mol} \times 0,336 = \text{mg}$
Produși de degradare a fibrinei (PDF)	sânge	0,5-5 $\mu\text{g/ml}$ (< 10 $\mu\text{g/ml}$)	
		- faza foliculară < 1 $\mu\text{g/l}$	$\leq 3,1 \text{ mmol/l}$
		- faza luteală $\geq 10 \mu\text{g/l}$	$\geq 3,1 \text{ mmol/l}$
		- postmenopauză: 1 $\mu\text{g/l}$	3,1 mmol/l
		- bărbat < 1 $\mu\text{g/l}$	$\leq 3,1 \text{ mmol/l}$

Constante biologice	Produs	Unități convenționale	Unități SI
Progesteron în timpul sarcinii		Săptămâna 4: 20 µg/l Săptămâna 10: 30 µg/l Săptămâna 14: 40 µg/l Săptămâna 18: 45 µg/l Săptămâna 22: 50 µg/l Săptămâna 26: 60 µg/l Săptămâna 30: 80 µg/l Săptămâna 34: 100 µg/l Săptămâna 38: 120 µg/l Săptămâna 40: 160 µg/l µg x 3,12 = mmol	63 mmol/l 95 mmol/l 127 mmol/l 143 mmol/l 159 mmol/l 190 mmol/l 254 mmol/l 318 mmol/l 381 mmol/l 508 mmol/l mmol x 0,32 = µg
Prolactină	sânge	2-15 µg/l µg x 0,04 = nmol	0,08-0,6 nmol/l nmol x 25 = µg
Prostaglandina E	sânge	250-1300 ng/l	
Proteine - electroforeză	ser	proteine totale: 60-84 g/l albumine: 35-50 g/l globuline: 20-35 g/l - alfa-1 globuline: 1,6-3,4 g/l - alfa-2 globuline: 4,5-8,5 g/l - beta-globuline: 5,3-10 g/l - gamma-globuline: 9,1-17 g/l	60-84 % 35-50% 38-42% 3-6% 7-12% 7-17% 14-20%
- electroforeză	LCR	albumine: 60% alfa-1 globuline: 6% alfa-2 globuline: 10% beta-globuline: 15% gamma-globuline: 9%	0,60 g/l 0,06 g/l 0,10 g/l 0,15 g/l 0,09 g/l

- electroforeză	urină	0 (< 100 mg/24 h) mg x 0,0144 = µmol	0 (< 1,44 µmol/24 h) µmol x 71 = mg
Proteina C	sânge	70-130 %	0,7-1,3 g/l
Proteina C reactivă	sânge	< 12 mg/l	
Proteine S	sânge	70-130 %	0,7-1,3 g/l
Protoporfirine	eritrocite	275-585 µg/l µg x 1,78 = nmol	489-1039 nmol/l nmol x 0,563 = µg
Piruvat kinaza	eritrocite	15 U/g de hemoglobină	
Renină - culcat - în picioare	sânge	0,5-1,5 ng/ml/h 2,3-3,3 ng/ml/h ng x 4,69 = pmol	0,10-0,30 pmol/l/s 0,50-0,70 pmol/l/s pmol x 0,213 = ng
Reticulocite	sânge	0,15-1,5 % G.R.	0,15-1,5 x 10 ² G.R.
Rezerva alcalină	vezi CO ₂ total		
Saturația în oxigen	sânge arterial	95-98 %	0,95-0,98 mol/mol
Serotonină	sânge	100-300 µg/l µg x 0,057 = µmol	0,57-1,71 µmol/l µmol x 176 = µg
SGOT, SGPT	vezi Transaminaze		
Sideroflina	vezi Transferina		
Sodiu	sânge	138-142 mEq/l	138-142 mmol/l
	urină	100-300 mEq/24 h 1 mEq = 1 mmol	100-300 mmol/24 h 1 mmol = 1 mEq
Somatomedina C	sânge	0,36 - 1,94 U/ml	
STH (hormon de creștere)	sânge	< 5 µg/l µg x 45,4 = pmol	< 233 pmol/l pmol x 0,022 = µg

Constante biologice	Produs	Unități convenționale	Unități SI
Sulfai	sânge	30-35 mg/l	0,30-0,36 mmol/l
	urină	2-3,5 g/24 h g x 10,4 = mmol	21-36 mmol/24 h mmol x 0,096 = g
Test de floclare	sânge	4 (-) la 2 ml 0 la 1 < 35 U Vernes < 10 U Vernes 0 la 1	
- Closs			
- Gros			
- Hanger			
- Kunkel zinc			
- Mac Lagan			
- Roșu coloidal			
Testosteron	vezi Androgeni plasmatici		
Tetrahidroaldosteron (THA)	urină	20-50 μ g/24 h μ g x 2,75 = nmol	55-140 nmol/24 h nmol x 0,364 = μ g
Timp de cefalină-kaolin	sânge	30-25 s	30-25 s
Timp de coagulare	sânge	6-12 min	360-720 s
Timp Howell	sânge	1,30-2,30 min	78-138 s
Timp de protrombină	sânge	12-14 s	12-14 s
- Timp Quick		80-100 %	0,8-1,00
- Complex protrombină			
Timp de sângerare	sânge	1,30-4 min < 10 min	78-240 s < 600 s
- Duke			
- Ivy			
Timp de trombină	sânge	18-22 s	18-22 s

Tiroida (explorarea)	sânge		
- T3 = Triodtironină			
T3 totală		1-1,8 μ g/l μ g x 1,536 = nmol 2,0-5,8 ng/l ng x 1,5 = pmol	1,5-2,8 nmol/l nmol x 0,651 = μ g 3-9 pmol/l pmol x 0,66 = ng
T3 liberă		40-130 μ g/l μ g x 1,29 = nmol 7-23 ng/l ng x 1,29 = pmol 5-12 μ g/100 ml < 30 ng/l	51-168 nmol/l nmol x 0,78 = μ g 9-29 pmol/l pmol x 0,78 = ng 64-154 nmol/l
- T4 = tiroxină			
T4 total		de la 1 la 60 ani: 0,25-6 μ U/ml după 70 ani: 0,25-9 μ U/ml	0,25-6 mU/l 0,25-9 mU/l
T4 liber		< 200 ng/l	
- Index de tiroxină liberă (ITL)			
- Tiroglobulină			
- Tirostimulină (TSH ultrasensibil)			
- Tirocalcitonină (TCT)			
Transaminaze (aminotransferaze)	sânge		
- ASAT = SGOT		$\leq$ 30 UI/l la 25" $\leq$ 30 UI/l la 25"	$\leq$ 0,24 μ mol/s/l $\leq$ 0,24 μ mol/s/l
- ALAT = SGPT			
Transferină	sânge	dozaj imunologic direct: 2,4-3,8 g/l capacitatea de fixare a fierului CFT = transferină (g/l) x 25 coeficient de saturare în fier: fier seric/CFT = 0,15-0,40	0,46-1,48 mmol/l ($\leq$ 1,71) mmol x 0,875 = g
Trigliceride	sânge	0,40-1,30 g/l ($\leq$ 1,50) g x 1,14 = mmol	
Tireoglobulină	vezi Tiroida (explorarea)		
Tireostimulină	vezi Tiroida (explorarea)		
Tiroxină	vezi Tiroida (explorarea)		

Constante biologice	Produs	Unități convenționale	Unități SI
Triodtironină	vezi Tiroidă (explorarea)		
Uree	sânge	0,1-0,5 g/l g x 16,65 = mmol	1,6-8,25 mmol/l mmol x 0,06 = g
	clearance	60-84 ml/min	1,0-1,4 ml/s
Urobilina totală	urină	10-40 g/24 h g x 16,65 = mmol	166-666 mmol/24 h mmol x 0,06 = g
Urobilinogen	urină	2-3 mg/24 h	
Uroporfirine I și III	urină	0,05-4 mg/24 h μmol x 0,591 = mg	0,08-7 μmol/24 h mg x 1,692 = μmol
	eritrocite	urme (≤ 2 nmol/l)	
VIP (Peptid vasoactiv intestinal)	urină	14-56 μg/24 h μg x 1,2 = nmol	17-67 nmol/24 h nmol x 0,831 = μg
VIP	sânge		< 75 pmol/l
Vitamina A (retinol)	sânge		
• adult		200-300 μg/l	0,7-1,05 μmol/l
• sugar		400-800 μg/l μg x 0,0035 = μmol	1,4-2,8 μmol/l μmol x 286 = μg
Vitamina B1 (tiamina)	sânge	5-15 μg/l μg x 3,77 = nmol	15-45 nmol/l nmol x 0,265 = μg
Vitamina B12 (ciancobalamina)	sânge	150-950 ng/l ng x 0,738 = pmol	110-700 pmol/l pmol x 1,355 = ng
Vitamina C (acid ascorbic)	sânge	2-20 mg/l mg x 5,68 = μmol	11-114 μmol/l mol x 0,176 = mg

Vitamina D (25-OH-colecalciferol)	sânge	18-36 μg/l μg x 2,496 = nmol	45-90 nmol/l nmol x 0,401 = μg
Vitamina E (alfa-tocoferyl)	sânge	5-10 mg/l mg x 2,4 = μmol	14-24 μmol/l μmol x 0,416 = mg
Viteza de sedimentare a hematiilor	sânge	1 oră: 3-5 mm/h 2 ore: 8-12 mm/h	3-5 mm/h 8-12 mm/h
Volumul globular mediu (VGM)	vezi Numărătoarea globulară		
Volum plasmatic total	sânge	4-5 % din greutatea corporală	40-50 ml/kg
Volum sanguin	sânge	8,5-9 % din greutatea corporală	80-85 ml/kg
Volum urinar	urină	1-1,4 l/24 h 60 la 80 ml/kg/24 h	
• adult			
• sugar			
D-Xiloză (testul cu)	sânge	5-8 g/5 ore g x 6,67 = mmol > 0,4 g/l	33-53 mmol/l mol x 0,15 = g > 2,7 mmol/l
- excreția urinară 5 ore după absorbția a 25 g de xiloză			
- xilozemia 2 ore după			
Zinc	sânge	1,1-1,3 mg/l mg x 15,4 = μmol	16-20 μmol/l μmol x 0,065 = mg
	urină	4,57 mg/24 h mg x 15,4 = μmol	70 μmol/24 h μmol x 0,065 = mg

